วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE PANYAPAT

ISSN 3027-6748 (Online)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2567

Vol.6 No.3 July - September 2024

JSSP

Journal of Social Science Panyapat

TCI

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย

Thai-Journal Citation Index Centre

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ (2567) ปีที่ 6 ฉบับที่ 3

JSSP

ISSN: 3027-6748 (Online)

Journal of Social Science Panyapat (2024) Vol.6 No.3

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

โทร. 080-224-1454, 081-601-5934 อีเมล: prasrisirorat@gmail.com

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน 2567

ISSN: 3027-6748 (Online)

เจ้าของ: ปัญญาพัฒน์ 3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

บรรณาธิการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร แสงใส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ:

ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.อริยา คูหา	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรวรรณ ศรีโสมพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานะ ลักษมีอรุโณทัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิกนิษฐา นาเลาห์	มหาวิทยาลัยนครพนม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้จัดการวารสาร:

นางสาวศิโรรัตน์ ประศรี

กำหนดออกเผยแพร่วารสาร:

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ มีกำหนดวงรอบการเผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

การส่งบทความพิจารณาตีพิมพ์:

ผู้เขียนเตรียมต้นฉบับบทความตามเกณฑ์เงื่อนไขของวารสารและส่งในระบบที่เว็บไซต์วารสาร https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/about เปิดรับพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ตลอดทั้งปี

เกี่ยวกับวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ (Journal of Social Science Panyapat) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือ ในสาขาที่เกี่ยวข้องทางด้านสังคมศาสตร์ ได้แก่ 1) สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ 2) สาขาพัฒนาสังคม 3) สาขาศึกษาศาสตร์ 4) สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์ เผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ โดยทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย ด้านสังคมศาสตร์ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นบทความในลักษณะวิจารณ์หรืออธิบายเหตุผลสนับสนุนในประเด็นที่เห็นด้วย และ มีความเห็นแตกต่างในมุมมองวิชาการ

บทบรรณาธิการแถลง

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ ฉบับนี้เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม – กันยายน 2567) วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ ได้มุ่งเน้นการเผยแพร่ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือทางด้านสังคมศาสตร์ จากหลากหลายหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่างๆ ทางกองบรรณาธิการยินดีเป็นสื่อกลาง สำหรับนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาทุกท่าน ที่ประสงค์จะตีพิมพ์เผยแพร่บทความของท่านจะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์อย่างเข้มข้น จำนวน 3 ท่าน โดยเน้นความเข้มข้นทั้งเนื้อหา และรูปแบบ นอกจากนี้ยังได้ปรึกษากับกองบรรณาธิการถึงแนวทางในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้เสนอบทความที่ต้องการปรับปรุง แก้ไข ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาตรฐานและตรงกับหลักการเขียนบทความวิจัย และวิชาการ ความถูกต้องของเนื้อหา รูปแบบและตรงต่อเวลาคือนโยบายของวารสาร และพร้อมอำนวยความสะดวกแก่ทุกท่านที่ประสงค์ตีพิมพ์งานวิชาการครับ จึงกล่าวได้ว่า บทความที่ทางวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ได้เผยแพร่ไปนั้น มีมาตรฐานทางวิชาการ

กระผมในฐานะบรรณาธิการวารสาร จึงขอขอบคุณท่านผู้มีส่วนในการสร้างงานวิชาการเหล่านี้ นับตั้งแต่เจ้าของผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้จัดการวารสาร และคณะกองบรรณาธิการ วารสารนี้ยังคงเป็นแหล่งรองรับผลงานดีๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางวิชาการแก่นักวิชาการ และวิญญูชนผู้สนใจโดยทั่วไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่แวดวงวิชาการต่อไป ด้วยจิตคารวะและขอบคุณทุกท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส
บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

สารบัญ

บทความวิจัย

การวิเคราะห์การตัดสินใจแบบหลายหลักเกณฑ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ 1-12
เลือกพื้นที่เช่าโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ในพื้นที่เทศบาลตำบลเนินสูง จังหวัดจันทบุรี
จาตุรันต์ แช่มสุ่น, ภัญนภัส พฤกษากิจ

การตัดสินใจลงทุนสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมากในพื้นที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา 13-26
ภัทรพิสิษฐ์ อนันตปรีชา, กุลภา กุลดิลก, เออวดี เปรมัษเฐียร

ผลกระทบและแนวทางการกำหนดนโยบายการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติ 27-38
ที่ทำผิดกฎหมายในประเทศไทย: กรณีศึกษาชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ตสู่การปฏิบัติ
เอกชัย ชำนินา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y 39-52
จริยา ชินวงศ์, อรุณี ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์

การประเมินความเป็นไปได้ในการลงทุน อพาร์ทเม้นท์ย่านรัชโยธิน 43-66
แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร
ณัฐนน วิสูตรศักดิ์, สมหมาย อุดมวิทิต

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุน 67-80
ในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา
สุภัคพรรณ มีประพันธ์, เอกลักษณ์ ไชยภูมี

การประเมินทางเศรษฐศาสตร์ของการตรวจระดับซีรั่ม PIVKA-II ในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคมะเร็งตับ 81-96
สุภาพร มานพจันทร์, มานะ ลักษมีอรุโณทัย, ชิดตะวัน ชนะกุล

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร: พฤติกรรมและความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี 97-110
พัชรี ปรีเปรมโมทย์, เดชา พละเลิศ, นรินทร์ เจริญพันธ์, ธนพล พุกเส็ง, กัลยารัตน์ เชี่ยวชาญ

การพัฒนาของบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ 111-122
ปิยากร วีระไพฑูรย์, พงษ์เทพ สันติกุล, ศุภชัย เหมือนโพธิ์

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา 123-134
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1
สิริมาศ จันทร์เพ็ญสุริยา, สำราญ มีแจ้ง, สถิรพร เชาวน์ชัย

การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนฟาร์มผักออร์แกนิค ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ 135-146
ณัฐวรรณ ฉิมสุข, สมหมาย อุดมวิทิต

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

ผลการนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์เพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการตนเอง ของผู้เรียนสังคมสงเคราะห์ 147-158
วนภัทร์ แสงแก้ว

ผลกระทบสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยต่อการใช้จ่ายรัฐบาลด้านสาธารณสุข 159-174
ณัฐวดี ชัยเทพ, ชิดตะวัน ชนะกุล

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS กับวิธีการสอนแบบปกติ 175-186
ธรรมนูญ แสงสว่าง, เด่นดาว ชลวิทย์, เพชร วิจิตรนาวิน

ระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะกับการกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรม 187-196
ภคพร ลาวัณย์ประเสริฐ

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยง ในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ 197-206
รุ่งสิฐฐี นุราช, พงษ์เทพ สันติกุล, ไททัศน์ มาลา

แนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 207-218
ปานเรขา เนื้อไม้, สำราญ มีแจ้ง, สถิรพร เชาวน์ชัย

ความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 219-230
พรทิพย์ คำฟัก, อรนันท์ กลันทปุระ

ความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี 231-240
ณฐฤทัยธร หริ่งโสภาพลสิน, จุฑาทิพ คล้ายทับทิม

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 241-252
วิชญารัตน์ เดชสุรางค์, จุฑาทิพ คล้ายทับทิม

คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์และประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์ในมหาวิทยาลัย 253-268
วรรษนันท์ ศักดิ์สงค์, ณคุณ ธรณีนิติญาณ

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 269-280
จิตรทิวัส วงษ์หาบุศย์, ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ์

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

การวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข 281-294
โยธกา แสนจี๋, ชิดตะวัน ชนะกุล

ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน 295-306
ทัศนีย์ ปวรวรรฒน์, ศุภพัชร์พิมล สิมลี, ศรีรัฐ โกวงศ์

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของบริษัทรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัล 307-320
บุญเรือน ทองทิพย์

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร 321-334
พัฏฐ์ณิชา เครือวงค์, วุฒิยา สาหร่ายทอง

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน โรงเรียนบ้านโคกมะม่วงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 335-346
วัชระ ทรัพย์ส่ง, บุญเลิศ วีระพรกานต์, สามิตร อ่อนคง

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช 347-358
เอกชัย ศุภเกียรติสุนทร, มะลิวัลย์ โยธารักษ์, พระครูพิจิตรศุภการ

ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจ ในสังกัดกองบังคับการอำนวยการตำรวจภูธรภาค 1 359-370
อริย์ธัช เดชาธรอมร, อรนันท์ กลันทปุระ

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น 371-382
ปรเมศ กงอินทร์, ยุทธศาสตร์ กงเพชร

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น 383-396
ชวพร จิมขุนทด, อาคม อึ่งพวง

การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี 397-412
พัชร์ลิตา กัมพลบวรวัฒน์, พรพรรณ เหมะพันธุ์

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน 413-428
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่
สุธารัตน์ ชำนาญเหนาะ, บุญเลิศ ธานีรัตน์

การบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง 429-442
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช
ภักดี อ่อนเกตุพล, พระครูพิจิตรศุภการ, มะลิวัลย์ โยธารักษ์

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา 443-456
ณัฏฐนิช สังหิตกุล, เอกลักษณ์ ไชยภูมี

การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 457-470
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
สมชาย ทิพย์มนตรี, พระครูสุเมธปริยัติคุณ, กษมา ศรีสุวรรณ

การบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา 471-484
จังหวัดสุราษฎร์ธานี
เศรษฐกิจ บาลเมือง, สามิตร อ่อนคง, บุญเลิศ วีระพรกานต์

การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่การเป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูง 485-496
ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข
ณิชารีย์ เกิดแสง, เอกลักษณ์ ไชยภูมี

การบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 497-508
ของนักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
ชลัมพล วิเชียรนรา, สามิตร อ่อนคง, บุญเลิศ วีระพรกานต์

การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง จังหวัดตรัง 509-526
ชญากาณฑ์ จิตร์ชูชื่น, กุลภา กุลดิลก, ภาสกร ธรรมโชติ

พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต 527-540
พิมพ์ลภัส เถื่อนอิ่ม, จิตพนธ์ ชุมเกตุ

ทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อการบังคับใช้นโยบายตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ 541-550
ธนพล เกตุพันธุ์, ลดาวัลย์ ไข่คำ, วัลลภ รัฐฉัตรานนท์

ส่วนประสมการตลาด 4Es ที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง 551-562
ศุภิสรา ว่องอัครัชสกุล, สันติธร ภูริภักดี

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที 563-574
ดลญา วันทนัง, ธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล

วัฒนธรรมองค์การและความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 575-592
กรรณิกา ลอยล่อง, พรพรรณ เหมะพันธุ์

การบริหารเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา 593-604
นันทวัน ปิยะเสถียรรัตน์, กุณฑลรัตน์ ทวีวงศ์ , กุลภา กุลดิลก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 605-616
ประพันธ์ จันโท, เอกลักษณ์ ไชยภูมี, เกวลิน ศีลพิพัฒน์

การพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร 617-628
นพวรรณ สุขเนียม, พระครูเขมธรรมโฆษิต, บุญเลิศ วีระพรกานต์

บทความวิชาการ

Review of Airline Industry Quality Control: Ensuring Excellence from Ground to Air 629-644
Pornapaktra Sakdaar

บทบาทพระสงฆ์กับการรักษาพันธุ์พืชท้องถิ่นและพิธีกรรมศาสนากับวิถีเกษตรแบบชาวบ้าน 645-658
พระคมสัน เจริญวงค์, เอนก ใยอินทร์, ดาวเหนือ บุตรสีทา, พระมหาพิสุทธิ์ สิทฺธิเมธี

คำแนะนำผู้นิพนธ์บทความ

แบบขอส่งบทความตีพิมพ์

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Multi-Criteria Decision Analysis in Affecting Factors of Small and Medium Size Durian Packing House Rental Area Selection: Case Study of Noen Sung Subdistrict, Chanthaburi

Jaturun Chamsoon[1] and Pannapat Pruksakit[1*]

[1] *Faculty of Science and Arts, Burapha University, Chanthaburi Campus, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: Pannapat@buu.ac.th*

ABSTRACT

This article aimed to (1) study factors affecting decision on small and medium size durian packing house rental area selection, and (2) study factor priorities affecting decision on small and medium size durian packing house rental area selection. This quantitative research tool was questionnaire to collect data for Analytic Hierarchy Process and prioritizing factors. The sample group was 5 experienced renters. The results revealed that 9 key decision factors were 1) sufficient infrastructure; 2) common area management; 3) decent rental rate; 4) decent infrastructure fee; 5) sufficient accommodation for staff; 6) favorable packing house layout; 7) packing house owners' credibility; 8) owners' safety policy, rules, and regulations; 9) main road accessibility. The 3 factor priorities included 1) sufficient infrastructure (0.258), 2) common area management (0.174), and 3) decent infrastructure fee (0.112).

Keywords: Analysis Hierarchy Process, Multi-Criteria Decision Analysis, Packing House, Ranking of Factors

Received: 20 April 2024;
Revised: 12 July 2024;
Accepted: 12 July 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การวิเคราะห์การตัดสินใจแบบหลายหลักเกณฑ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ในพื้นที่เทศบาลตำบลเนินสูง จังหวัดจันทบุรี

จาตุรันต์ แช่มสุ่น[1] และ ภัญนภัส พฤกษากิจ[1*]

[1] *คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Pannapat@buu.ac.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ในพื้นที่เทศบาลตำบลเนินสูง จังหวัดจันทบุรี และ (2) ศึกษาลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล เพื่อรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น (Analytic Hierarchy Process) และจัดลำดับความสำคัญของปัจจัย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้เช่าที่มีประสบการณ์การเช่าโรงคัดบรรจุจำนวน 5 ท่าน ผลการศึกษาพบว่า เกณฑ์สำคัญที่ใช้ในการตัดสินใจ 9 เกณฑ์ ได้แก่ 1) สาธารณูปโภคเพียงพอต่อการใช้ 2) การบริการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง 3) อัตราค่าเช่าเหมาะสม 4) ค่าสาธารณูปโภคเหมาะสม 5) มีที่พักสำหรับพนักงานเพียงพอ 6) การวางแผนผังล้งให้เอื้อต่อการดำเนินกิจการ 7) ความน่าเชื่อถือของผู้ให้เช่า 8) นโยบายและระเบียบปฏิบัติด้านความปลอดภัยของผู้ให้เช่า 9) ทำเลใกล้ถนนสายหลัก ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักของเกณฑ์พบว่าเกณฑ์ที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับหนึ่ง คือ สาธารณูปโภคเพียงพอต่อการใช้ เท่ากับ 0.258 อับดับที่สอง คือ การบริการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง เท่ากับ 0.174 และอันดับที่ 3 อัตราค่าเช่าเหมาะสม เท่ากับ 0.112

คำสำคัญ: กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์, การตัดสินใจแบบหลายหลักเกณฑ์, โรงคัดบรรจุ, การจัดลำดับปัจจัย

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

จากการเติบโตของอุตสาหกรรมการเกษตร โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตไม้ผลของประเทศไทยมีการขยายตัวของพื้นที่เพาะปลูก และเติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้พื้นที่เพาะปลูกในพื้นที่จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ในปี 2566 มีปริมาณผลผลิตรวมทั้งสิ้น 4 ชนิด ได้แก่ ทุเรียน มังคุด เงาะ และลองกอง จำนวน 1,053,328 ตัน โดยจันทบุรีมีปริมาณผลผลิตมากที่สุด ซึ่งในปี 2566 มีปริมาณผลผลิตประมาณ 561,905 ตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 ชลบุรี, 2566) จึงส่งผลให้จันทบุรีกลายเป็นศูนย์กลางรับซื้อและค้าส่งผลไม้หลากหลายชนิด จากความนิยมบริโภคทุเรียนของผู้บริโภคชาวจีนที่ผ่านมา ราคารับซื้อทุเรียนของประเทศไทยจึงเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก ส่งผลให้ตลาดการรับซื้อทุเรียนของไทยมีการขยายตัวอย่างก้าวกระโดด จากการขยายตัวของอุตสาหกรรมผลไม้โดยเฉพาะทุเรียนในประเทศไทย ทำให้เกิดผู้ประกอบการรับซื้อผลไม้จากเกษตรกร (ล้ง) รายใหม่เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย โดยในปี 2566 มีจำนวนโรงคัดบรรจุเพิ่มขึ้น 800-900 ราย เกือบทั้งหมดมีทำเลที่ตั้งที่จังหวัดจันทบุรี (ประชาชาติธุรกิจ, 2567) ทั้งนี้ผู้ประกอบกิจการล้งจะทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมผลไม้ด้วยการรับซื้อผลไม้จากชาวสวนเพื่อนำมาคัดคุณภาพผลไม้ที่ซื้อมา ทำการบรรจุผลไม้ลงในบรรจุภัณฑ์ที่จำแนกตามคุณภาพของผลไม้ และขนส่งไปยังผู้ขายในลำดับถัดไปเพื่อนำไปจำหน่ายต่อทั้งในและต่างประเทศ

ธุรกิจการให้เช่าพื้นที่เพื่อประกอบกิจการรับซื้อผลไม้เป็นธุรกิจที่เติบโตขึ้นตามจำนวนผู้ประกอบการล้งที่เพิ่มมากขึ้น การสร้างอุตสาหกรรมทุเรียนไทยให้เติบโตนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ประกอบการธุรกิจในหลายภาคส่วนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยธุรกิจการให้เช่าพื้นที่เพื่อประกอบกิจการรับซื้อผลไม้ นับเป็นตัวแปรสำคัญในการสนับสนุนอุตสาหกรรมผลไม้ให้ครบวงจรมากยิ่งขึ้น การเลือกพื้นที่เช่าล้งที่เหมาะสมจะทำให้การทำงานรับซื้อทุเรียนสะดวก และสร้าง

ความได้เปรียบของผู้เช่า อีกทั้งยังเป็นการสร้างโอกาสในการรับซื้อทุเรียนให้ได้ในปริมาณที่มาก และเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายทุเรียนทั้งในระดับส่งออก และการจำหน่ายภายในประเทศ

จังหวัดจันทบุรีเป็นที่รับซื้อและที่รวบรวมผลไม้ขนาดใหญ่ของประเทศ จากการศึกษากลยุทธ์ในการค้าทุเรียนของพ่อค้าทุเรียนของวงธรรม สรณะ (2564) พบว่า การผลิตและการตลาดของผลไม้ของจังหวัดจันทบุรีเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ซึ่งจากเดิมที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตจำหน่ายให้พ่อค้าเพื่อขนส่งและกระจายไปสู่ตลาดต่างๆ ด้วยตนเอง ณ ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นหลังเก็บเกี่ยวผลผลิต ผลผลิตจะถูกส่งไปยังโรงคัดบรรจุเพื่อแบ่งเกรดของผลผลิตของเกษตรการ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2563) โดยจะมีการแบ่งเกรดของผลไม้ออกเป็น ABC ซึ่งโรงคัดบรรจุ (ล้ง) จึงนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของห่วงโซ่อุปทานซึ่งเป็นขั้นตอนหลังการเก็บเกี่ยวที่สามารถช่วยเพิ่มมูลค่าของผลผลิตได้ ดังนั้นโรงคัดบรรจุจึงเป็นตัวกลางการเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรและตลาด ที่จะส่งผลในการสร้างความสามารถในการแข่งขันให้สินค้าโดยจะต้องมีมาตรฐานคุณภาพ การบรรจุและด้านการคัดแยกซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของโรงคัดบรรจุ (OXFAM, 2562) จากรายงานของสมพงษ์ ศิริโสภณศิลป์ และคณะ (2563) พบว่า ในอนาคตธุรกิจนี้จะมีการแข่งขันสูงมากขึ้น ดังนั้นตลาดการรับซื้อผลไม้จะต้องขยายตัวมากขึ้นอย่างแน่นอน และส่งผลให้โรงคัดบรรจุเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุผลให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในการให้เช่าพื้นที่เพื่อการพาณิชย์โดยใช้เป็นโรงคัดบรรจุขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยลักษณะการเช่าพื้นที่โรงคัดบรรจุเป็นสัญญาเช่าแบบปีต่อปี

ในปัจจุบันตลาดรับซื้อผลไม้ที่ใหญ่ที่สุดและเก่าแก่ที่สุดในจันทบุรีคือ ตลาดเนินสูง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลเนินสูง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งนับเป็นศูนย์กลางของพ่อค้าคนกลาง และเกษตรกรมาซื้อขายผลิตผลทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก ซึ่งในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นโรงคัดบรรจุทุเรียน (เทศบาลตำบลเนินสูง, 2566) จากการศึกษาโซ่อุปทานผลไม้ในจังหวัดจันทบุรีพบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมผลไม้ในหลากหลายมุม ตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ (กัมปนาท เพ็ญสุภา, 2564; ฐิติมา วงศ์อินตา, 2565; ทิพยไพลิน คังกัน และวิชากร เฮงษฎีกุล, 2565; วงธรรม สรณะ, 2564; สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563) หากแต่ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจการให้เช่าพื้นที่ทำโรงคัดบรรจุทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นธุรกิจที่จะช่วยให้การรับซื้อและรวบรวมทุเรียนดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงต้องการศึกษา เกณฑ์ที่สำคัญในการคัดเลือกพื้นที่ในการเช่าพื้นที่ของผู้ประกอบการโรงคัดบรรจุผลไม้ในพื้นที่ตำบลเทศบาลเนินสูง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ในพื้นที่เทศบาลตำบลเนินสูง จังหวัดจันทบุรี

2. เพื่อลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ยื่นโครงการวิจัยและแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และได้ผ่านการพิจารณาในเดือนมีนาคม พ.ศ.2566 จากนั้นเก็บข้อมูลในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2566 เพื่อศึกษาเกณฑ์การตัดสินใจเลือกเช่าพื้นที่โรงคัดบรรจุทุเรียน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 กลุ่มประชากร คือ ผู้เช่าโรงคัดบรรจุในพื้นที่ตำบลเนินสูง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้การเลือกแบบเจาะจงในการทำแบบประเมินการคัดเลือกเกณฑ์ที่สำคัญจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ในการเช่าโรงคัดบรรจุในพื้นที่ตำบลเนินสูง มากกว่า 10 ปี จำนวน 5 ท่าน และใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในการตอบแบบสอบถามเพื่อให้ค่าน้ำหนักความสำคัญ มาใช้จัดลำดับความสำคัญของการเลือกโรงคัดบรรจุ โดยผู้เชี่ยวชาญนั้นเป็นผู้มีประสบการณ์ในการเช่าโรงคัดบรรจุในพื้นที่ตำบลเนินสูง มากกว่า 10 ปี จำนวน 5 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แบบสอบถามเพื่อคัดเลือกเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกเช่าโรงคัดบรรจุ โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการออกแบบสอบถามได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการเช่าพื้นที่เชิงพาณิชย์

ขั้นตอนที่ 2 แบบประเมินการวินิจฉัยเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญของเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจ เปรียบเทียบแต่ละเกณฑ์เป็นรายคู่ (Pairwise Comparison) เพื่อนำมาคำนวณหักค่าน้ำหนักความสำคัญของแต่ละเกณฑ์ โดยเปรียบเทียบให้ค่าน้ำหนักความสำคัญในแต่ละแถวของปัจจัยแรกกับปัจจัยหลังว่ามีความสำคัญมากกว่า น้อยกว่า หรือสำคัญเท่ากัน ด้วยวิธีใช้ตัวเลขแทนค่าเพื่อให้การพิจารณานั้นมีความถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น (วรางคณา ประชาเกษม และ จุฑาทิพย์ ลีลาธนาพิพัฒน์, 2564)

โดยแบบสอบถามผู้วิจัยจะนำข้อคำถามไปตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ของคำถามและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน หลักจากปรับแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ จึงใช้ในการเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2566 จากผู้มีประสบการณ์ในการเช่าโรงคัดบรรจุในพื้นที่ตำบลเนินสูง เพื่อประมวลผล

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการรวมรวมข้อมูลจากการ ทบทวนวรรณกรรม เอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย วารสาร การสืบค้นจากสารสนเทศและข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต แนวคิดและทฤษฎีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ปัจจัยลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยใช้ทฤษฎีการตัดสินใจด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงลำดับขั้น (Analytic Hierarchy Process) ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้กำหนดน้ำหนักความสำคัญในแต่ละระดับของลำดับชั้น โดยใช้การเปรียบเทียบองค์ประกอบแบบทีละคู่ และวัดปริมาณโดยใช้มาตราส่วน 1-9 เป็นการลดกระบวนการที่ซับซ้อนลงให้เหลือเพียงการตัดสินใจองค์ประกอบทีละคู่ และสุดท้ายรวมคะแนนของแต่ละทางเลือกที่ได้และเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย โดยเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดคือ ทางเลือกที่มีผลรวมค่าคะแนนมากที่สุด (Kaewfak et al., 2021) โดยมีกระบวนการดำเนินการดังนี้

4.1 นำแบบประเมินเพื่อสอบถามผู้เชี่ยวชาญในการสกัดปัจจัยที่ส่งผลในการเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยผู้เชี่ยวชาญเลือกปัจจัยที่ส่งผลและเลือกปัจจัยที่มีความคิดเห็นตรงกัน 3 ใน 5 ของผลที่เลือก

4.2 นำชุดข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ที่ได้มาสร้างเป็นแผนภูมิลำดับชั้น เพื่อแสดงทางเลือก

4.3 หาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ด้วยการให้ค่าน้ำหนักความสำคัญของเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจเป็นคู่ ๆ ดังนี้

4.3.1 วินิจฉัยเปรียบเทียบด้วยการให้ค่าน้ำหนักแต่ละปัจจัยตามลำดับความสำคัญโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยเกณฑ์การให้คะแนนดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความหมายของการเปรียบเทียบเป็นรายคู่

ระดับความสำคัญ	ความหมาย
1	มีระดับความสำคัญเท่ากัน
3	มีระดับความสำคัญมากกว่าเล็กน้อย
5	มีระดับความสำคัญมากกว่าปานกลาง
7	มีระดับความสำคัญมากกว่าค่อนข้างมาก
9	มีระดับความสำคัญมากกว่าสูงสุด
2,4,6,8	ค่ากลางระหว่างระดับความเข้มข้นตามที่กล่าวมาข้างต้น

ตารางที่ 2 ตัวอย่างแบบประเมินการให้ค่าน้ำหนักแต่ละปัจจัยเพื่อนำมาใช้เปรียบเทียบลำดับความสำคัญ

มากกว่า									น้อยกว่า								
ปัจจัยแรก	มากที่สุด		ค่อนข้างมาก		ปานกลาง		เล็กน้อย		เท่ากัน		เล็กน้อย		ปานกลาง		ค่อนข้างมาก		มากที่สุด	ปัจจัยหลัง
ทำเลใกล้ถนนสายหลัก	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	การวางผังล้งให้เอื้อต่อการดำเนินกิจการ เช่น ขนาดพื้นที่ล้ง ความสูงของล้ง
ทำเลใกล้ถนนสายหลัก	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	มีที่พักสำหรับพนักงานเพียงพอ
ทำเลใกล้ถนนสายหลัก	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	การบริการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง เช่น ทางเข้าออก ที่จอดรถ จุดทิ้งขยะ แสงสว่าง
ทำเลใกล้ถนนสายหลัก	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	นโยบายและระเบียบปฏิบัติด้านความปลอดภัยของผู้ให้เช่า เช่น การควบคุมการเข้า
ทำเลใกล้ถนนสายหลัก	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	สาธารณูปโภคเพียงพอต่อการใช้ (น้ำ/ไฟฟ้า)
ทำเลใกล้ถนนสายหลัก	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	ความน่าเชื่อถือของผู้ให้เช่า
ทำเลใกล้ถนนสายหลัก	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	อัตราค่าเช่าเหมาะสม
ทำเลใกล้ถนนสายหลัก	9	8	7	6	5	4	3	2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	ค่าสาธารณูปโภคเหมาะสม

จากตารางที่ 2 ตัวอย่างแบบประเมินการให้ค่าน้ำหนักแต่ละปัจจัยเพื่อนำมาใช้เปรียบเทียบลำดับความสำคัญ ผู้วิจัยใช้ชุดแบบสอบถามดังกล่าวมาใช้เป็นเครื่องมือในการหาค่าลำดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้การเปรียบเทียบองค์ประกอบแบบทีละคู่ และวัดปริมาณโดยใช้มาตราส่วน 1-9 โดย Saaty (1980) ได้คิดค้นว่าเป็นค่าที่เหมาะสมสำหรับการใช้แทนค่าน้ำหนักเพื่อความเหมาะสมกับเหตุผลและสะท้อนถึงระดับความสามารถ

4.3.2 ตรวจสอบค่าความสอดคล้องของปัจจัย และเหตุผลเพื่อให้การเปรียบเทียบ ด้วยการให้ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัย ให้มีความสมบูรณ์ยอมรับได้ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Consistency Index: C.I.) ดังสมาการด้านล่างนี้

$$C.I. = \frac{(\lambda_{max} - n)}{(n-1)}$$

และหาอัตราส่วนค่าของความสอดคล้อง (Consistency Ratio: C.R) จากอัตราส่วนเปรียบเทียบระหว่างค่าดัชนีความสอดคล้อง (Consistency Index: C.I.) และค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงสุ่ม (Random Consistency Index: R.I.) โดยสามารถดูได้จากตารางที่ 3 แล้วนำมาคำนวณหาค่า (Consistency Ratio: C.R) ตามสมาการด้านล่างนี้

$$C.R. = \frac{C.I.}{R.I.}$$

กำหนดให้

$\boldsymbol{C.R.}$ แทน ค่าอัตตราส่วนความสอดคล้อง

$\boldsymbol{C.I.}$ แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Consistency Index)

$\boldsymbol{R.I.}$ แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงสุ่ม (Random Consistency Index)

$\boldsymbol{\lambda_{max}}$ แทน ค่า Eigenvalues สูงสุด

$\boldsymbol{n}$ แทน จำนวนของเกณฑ์

ตารางที่ 3 ค่าดัชนีความสอดคล้องตามขนาดของเมตริกซ์ (Random Consistency Index: R.I.)

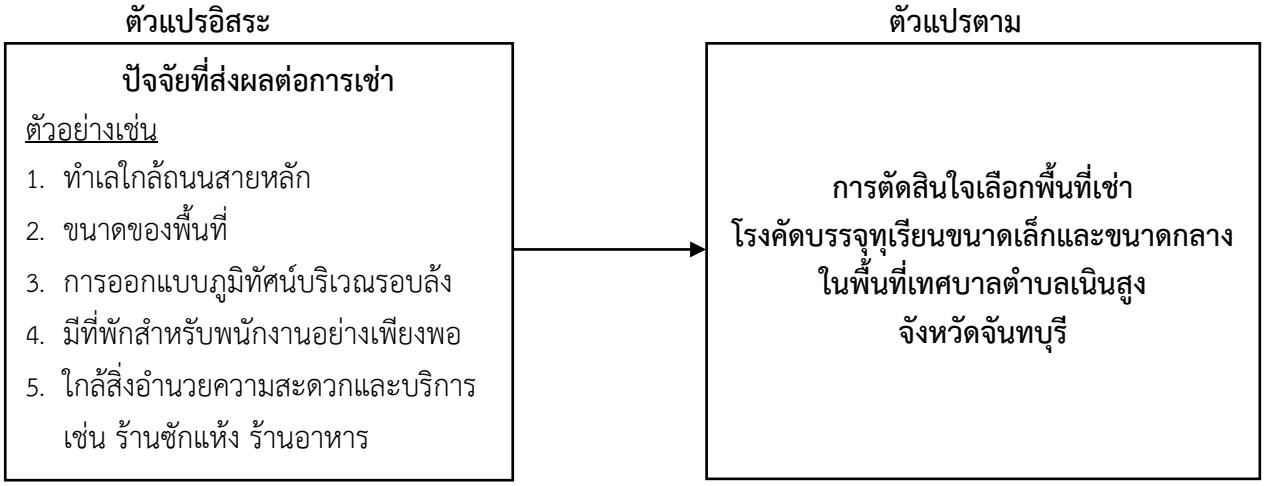
N	1	2	3	4	5	6	7	8	9
R.	0.0	0.0	0.5	0.9	1.1	1.2	1.3	1.4	1.4
I.	0	0	8	0	2	4	2	1	5

ที่มา: Saaty (1980)

ด้วยวิธี AHP สามารถวัดค่าระดับความสอดคล้องของดุลยพินิจแต่ละชุดข้อมูล โดยการคำนวณหาอัตราส่วนค่าของความสอดคล้อง (Consistency Ratio: C.R) ถ้าอัตราส่วนความสอดคล้องเท่ากับศูนย์ หมายถึงในชุดข้อมูลนั้นมีค่าความสอดคล้องที่สมบูรณ์ และหากอัตราส่วนความสอดคล้องมีค่าเท่ากับหนึ่ง หรือมากกว่าจะหมายความอัตราส่วนของความสอดคล้องนั้นไม่สอดคล้อง ซึ่งค่าที่ยอมรับได้โดยทั่วไปของ อัตราส่วนค่าของความสอดคล้อง (Consistency Ratio: C.R) ที่ยอมรับได้โดยทั่วไปคือไม่เกิน 0.1

4.4 ขั้นตอนการสรุปผลการดำเนินงาน ตามลำดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยที่ได้รับจากการจัดลำดับโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน โดยนำผลจากทั้ง 5 ท่าน หาค่าเฉลี่ยเพื่อสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ในพื้นที่เทศบาลตำบลเนินสูง จังหวัดจันทบุรี

ผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเช่าเพื่อการพาณิชย์ และการเช่าเพื่ออยู่อาศัยเพื่อรวบรวมปัจจัยต่างๆ ที่อาจจะส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมปัจจัยได้ทั้งสิ้น 30 ปัจจัย โดยมีรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเช่าเพื่อการพาณิชย์ และการเช่าเพื่ออยู่อาศัย

ข้อที่	ปัจจัย
1	**ทำเลใกล้ถนนสายหลัก**
2	ขนาดของพื้นที่ล้อม
3	การออกแบบภูมิทัศน์บริเวณรอบล้อม
4	**มีที่พักสำหรับพนักงานอย่างเพียงพอ**
5	ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ เช่น ร้านซักแห้ง ร้านอาหาร ร้านขายของชำ
6	การออกแบบกระบวนการการไหลภายในล้อม (เช่น การจัดทางเข้าออกล้อม)
7	การจัดพื้นที่ใช้สอยภายในล้อม
8	ล้อมได้รับอนุญาตการสร้าง อย่างถูกต้องตามกฎหมาย
10	บริเวณที่จอดรถกว้างขวางและเพียงพอ
11	**นโยบายและระเบียบปฏิบัติด้านความปลอดภัยของผู้ให้เช่า (เช่น การควบคุมการเข้า)**
12	การดูแลสุขอนามัยและความสะอาดของพื้นที่เช่า
13	การเตรียมแผนเผชิญเหตุ (อุบัติเหตุและอัคคีภัย)

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเช่าเพื่อการพาณิชย์ และการเช่าเพื่ออยู่อาศัย (ต่อ)

ข้อที่	ปัจจัย
14	**สาธารณูปโภคเพียงพอต่อการใช้ (น้ำ/ ไฟฟ้า)**
15	นโยบายการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ของผู้ให้เช่า
16	ความยืดหยุ่นของกฎการเช่า
17	**ความน่าเชื่อถือของผู้ให้เช่า**
18	**อัตราค่าเช่าเหมาะสม**
19	**การวางผังล้งให้เอื้อต่อการดำเนินกิจการ เช่น ขนาดพื้นที่ล้ง ความสูงของล้ง**
20	**ค่าสาธารณูปโภคราคาเหมาะสม**
21	โครงสร้างล้งมีความแข็งแรง ตามหลักมาตรฐานการก่อสร้าง
22	มีป้ายบอกทางมาพื้นที่ล้งชัดเจน และมีหลายจุด
23	มีทีมบำรุงรักษาโดยเฉพาะและสามารถเข้าแจ้งเพื่อมาซ่อมแซมได้ง่าย
24	**ความสะดวกสบายของพื้นที่ส่วนกลาง เช่น ถนน แสงสว่าง จุดทิ้งขยะ**
25	ขนาดของห้องพัก มีความเหมาะสม
26	มีพื้นที่ในการประกอบอาหาร
27	ความสเถียรของระบบไฟฟ้า
28	ความสเถียรของระบบน้ำ
29	คุณภาพของน้ำใช้
30	ขนาดของถนนส่วนกลาง

ภายหลังจากการรวบรวมปัจจัยแล้ว ผู้วิจัยได้นำปัจจัยทั้งหมดให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการเช่าโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง ในพื้นที่บริเวณเทศบาลเนินสูง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี มากกว่า 10 ปี สกัดปัจจัยที่สำคัญ ที่ส่งผลในการตัดสินใจช่าโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง โดยผู้เชี่ยวชาญเลือกปัจจัยที่ส่งผลและเลือกปัจจัยที่มีความคิดเห็นตรงกัน 3 ใน 5 โดยได้ปัจจัยที่ส่งผลในการเช่าดังต่อไปนี้ คือ 1. ทำเลใกล้ถนนสายหลัก 2. การวางผังล้งให้เอื้อต่อการดำเนินกิจการ เช่น ขนาดพื้นที่ล้ง ความสูงของล้ง 3. มีที่พักสำหรับพนักงานเพียงพอ 4. การบริการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง เช่น ทางเข้าออก ที่จอดรถ จุดทิ้งขยะ แสงสว่าง 5. นโยบายและระเบียบปฏิบัติด้านความปลอดภัยของผู้ให้เช่า เช่น การควบคุมการเข้า 6. สาธารณูปโภคเพียงพอต่อการใช้ (น้ำ/ไฟฟ้า) 7. ความน่าเชื่อถือของผู้ให้เช่า 8. อัตราค่าเช่าเหมาะสม 9. ค่าสาธารณูปโภคเหมาะสม

2. ผลการลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง

ภายหลังจากผู้วิจัยได้ให้กลุ่มตัวอย่างสกัดปัจจัยออกมาเหลือ 9 ตัว เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลำดับชั้น (Analytic Hierarchy Process :AHP) โดยผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ในการช่าโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง ในพื้นที่บริเวณเทศบาลเนินสูง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี โดยได้ผลค่าน้ำหนักที่ส่งผลต่อการเลือกเช่าดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยจากผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ประเมิน	ทำเลใกล้ถนนสายหลัก	การวางผังล้งให้เอื้อต่อการดำเนินกิจการ เช่น ขนาดพื้นที่ล้ง ความสูงของล้ง	มีที่พักสำหรับพนักงานเพียงพอ	การบริการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง เช่น ทางเข้าออก ที่จอดรถ จุดทิ้งขยะ แสงสว่าง	นโยบายและระเบียบปฏิบัติด้านความปลอดภัยของผู้ให้เช่า เช่น การควบคุมการเข้า	สาธารณูปโภคเพียงพอต่อการใช้ (น้ำ/ไฟฟ้า)	ความน่าเชื่อถือของผู้ให้เช่า	อัตราค่าเช่าเหมาะสม	ค่าสาธารณูปโภคเหมาะสม	ค่าความสอดคล้อง
1	0.01	0.02	0.15	0.11	0.02	0.29	0.13	0.09	0.17	0.085
2	0.01	0.13	0.06	0.12	0.15	0.15	0.09	0.13	0.17	0.096
3	0.03	0.11	0.21	0.22	0.04	0.2	0.02	0.15	0.02	0.097
4	0.01	0.15	0.03	0.24	0.03	0.22	0.06	0.13	0.13	0.086
5	0.01	0.03	0.09	0.18	0.06	0.43	0.08	0.06	0.05	0.083
ค่าเฉลี่ย	0.014	0.088	0.108	0.174	0.06	0.258	0.076	0.112	0.108	0.089

โดยลำดับปัจจัยที่ส่งต่อการต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยสามารถสรุปได้ตามตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 ลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งต่อการต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง

ลำดับ	ปัจจัยที่ส่งผลในการเลือกเช่าล้ง	ค่าน้ำหนักของเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจ	ค่าความสอดคล้อง
1	สาธารณูปโภคเพียงพอต่อการใช้ (น้ำ/ไฟฟ้า)	0.258	0.089
2	การบริการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง เช่น ทางเข้าออก ที่จอดรถ จุดทิ้งขยะ แสงสว่าง	0.174	
3	อัตราค่าเช่าเหมาะสม	0.112	
4	ค่าสาธารณูปโภคเหมาะสม	0.108	
5	มีที่พักสำหรับพนักงานเพียงพอ	0.108	
6	การวางผังล้งให้เอื้อต่อการดำเนินกิจการ เช่น ขนาดพื้นที่ล้ง ความสูงของล้ง	0.088	
7	ความน่าเชื่อถือของผู้ให้เช่า	0.076	
8	นโยบายและระเบียบปฏิบัติด้านความปลอดภัยของผู้ให้เช่า เช่น การควบคุมการเข้า	0.06	
9	ทำเลใกล้ถนนสายหลัก	0.014	

จากตารางที่ 6 แสดงถึงลำดับปัจจัยที่ส่งต่อการต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดคือ 1. สาธารณูปโภคเพียงพอต่อการใช้ (น้ำ/ไฟฟ้า) 2. การบริการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง เช่น ทางเข้าออก ที่จอดรถ จุดทิ้งขยะ แสงสว่าง 3. อัตราค่าเช่าเหมาะสม 4. ค่าสาธารณูปโภคเหมาะสม 5. มีที่พักสำหรับพนักงานเพียงพอ 6.การวางผังล้งให้เอื้อต่อการดำเนินกิจการ เช่น ขนาดพื้นที่ล้ง ความสูงของล้ง 7. ความน่าเชื่อถือของผู้ให้เช่า 8. นโยบายและระเบียบปฏิบัติด้านความปลอดภัยของผู้ให้เช่า เช่น การควบคุมการเข้า และ 9. ทำเลใกล้ถนนสายหลัก ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง พบว่า มี 9 ปัจจัย เรียงลำดับความสำคัญมากที่สุดไปน้อยที่สุดดังนี้ 1. สาธารณูปโภคเพียงพอต่อการใช้ (น้ำ/ไฟฟ้า) 2. การบริการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง เช่น ทางเข้าออก ที่จอดรถ จุดทิ้งขยะ แสงสว่าง 3. อัตราค่าเช่าเหมาะสม 4. ค่าสาธารณูปโภคเหมาะสม 5. มีที่พักสำหรับพนักงานเพียงพอ 6. การวางแผนผังล้งให้เอื้อต่อการดำเนินกิจการ เช่น ขนาดพื้นที่ล้ง ความสูงของล้ง 7. ความน่าเชื่อถือของผู้ให้เช่า 8. นโยบายและระเบียบปฏิบัติด้านความปลอดภัยของผู้ให้เช่า เช่น การควบคุมการเข้า 9. ทำเลใกล้ถนนสายหลัก ตามลำดับ ทั้งนี้สาธารณูประโภคที่เพียงพอต่อการใช้สำคัญมากที่สุด เนื่องจากเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกให้ดำเนินธุรกิจได้อย่างราบรื่น โดยเฉพาะไฟฟ้าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากเพราะธุรกิจนี้ส่วนใหญ่จะดำเนินการตอนกลางคืนเนื่องจากชาวสวนจะตัดผลไม้ตอนกลางวันและนำมาส่ง ณ โรงคัดบรรจุช่วงตอนเย็นเป็นต้นไป ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพงษ์ พฤทธิพันธุ์ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเช่าพื้นที่ร้านค้า และความพึงพอใจของผู้เช่าพื้นที่ กรณีศึกษา ตลาดนัดจตุจักร บริหารโดยการรถไฟแห่งประเทศไทย พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ ในเรื่องพื้นที่ทำเล ราคาค่าเช่ามีความเหมาะสมกับทำเลที่ตั้ง และค่าบริการสาธารณูปโภคในตลาดนัดมีราคาเหมาะสม อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Adnan & Daud (2011) ได้ศึกษาเกณฑ์ในการเลือกเช่าออฟฟิศของผู้เช่าเพื่อจุดประสงค์ในการสร้างอาคารออฟฟิศในกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซียพบว่า เกณฑ์ที่สำคัญในการเลือกเช่าออฟฟิศ ได้แก่ ความสะอาด ความปลอดภัยและการควบคุมการเข้า นโยบายและระเบียบปฏิบัติด้านความปลอดภัย และพื้นที่ให้บริการจอดรถ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nurzukhrufa et al. (2018) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเช่าออฟฟิศ กรณีศึกษาสำนักงานให้เช่าระดับ A ในสุราบายา พบว่า การออกแบบแผนผังอาคารและการหมุนเวียนของสำนักงานอาคาร แสงสว่างในสำนักงานเพียงพอ ส่งผลต่อการเช่าออฟฟิศ และสอดคล้องกับงานวิจัยของประทุม สุดใจ (2558) ได้ศึกษาการตัดสินใจเช่าคลังสินค้าของสถานประกอบการในคลังสินค้าบริษัท โชติธนวัตน์ จำกัดพบว่า คลังสินค้ามีชื่อเสียงและมีความน่าเชื่อถือ มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของสถานประกอบการระดับมาก

อย่างไรก็ตามการศึกษานี้มีการพบปัจจัยที่ไม่พบในงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเช่าพื้นที่เชิงพาณิชย์ คือ ปัจจัยด้านมีที่พักสำหรับพนักงานเพียงพอ ซึ่งลักษณะการทำงานของโรงคัดบรรจุมีช่วงเวลาทำงานที่ไม่แน่นอน จึงจำเป็นต้องมีพื้นที่พักผ่อนสำหรับพนักงาน จึงทำให้ปัจจัยด้านพื้นที่พักสำหรับสำหรับพนักงานบริเวณโรงคัดบรรจุ มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเช่าโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง

องค์ความรู้ใหม่

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเช่าพื้นที่เพื่อการพาณิชย์โดยทั่วไป ส่วนใหญ่ทำเลเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอันดับต้น โดยเฉพาะทำเลที่ติดถนนสายหลัก หรือถนนใหญ่ ทั้งนี้ผลจากการทำวิจัยฉบับนี้ได้ผลวิจัยของปัจจัยที่แตกต่างออกไป ทำเลนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ แต่ก็ไม่ได้สำคัญที่สุดสำหรับธุรกิจการที่เป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งก็เป็นผลมาจากรูปแบบการทำธุรกิจโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางนั้น จะใช้กลุ่มรถจักยานยนต์ในการออกไปหาทุเรียนที่ชาวสวนนำทุเรียนมาขายบริเวณตลาดเนินสูง ถนนสุขุมวิท หรือมีทีมงามของตนเองเข้าตัดตามสวนทุเรียนของชาวสวน ดังนั้นทำเลที่ใกล้ถนนสายหลักจึงมีความสำคัญรองลงมา ในส่วนของปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดในการทำธุรกิจประเภทนี้ คือ เสถียรภาพของระบบสาธารณูปโภคต้องเพียงพอต่อการใช้ เช่น น้ำ และไฟฟ้า เนื่องจากธุรกิจประเภทนี้ดำเนินธุรกิจในช่วงเวลากลางคืนเป็นหลัก เพราะทีมตัดหรือชาวสวนจะเข้าสวนเพื่อตัดทุเรียนในช่วงเวลากลางวัน และพร้อมที่จะนำส่งมายังโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางนั้นในช่วงเย็นเป็นต้นไป ดังนั้นระบไฟฟ้า และน้ำต้องมีความพร้อมตลอดเวลาเพื่อสะดวกต่อการดำเนินงาน นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังได้พบปัจจัยที่แตกต่างจากงานวิจัยอื่น คือความเพียงพอของที่พักอาศัยของพนักงาน เนื่องจากธุรกิจนี้การทำงานไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน ทางผู้ประกอบการจึงต้องมีที่พักผ่อนสำหรับพนักงานที่เพียงพอ ดังนั้นผู้ประกอบการให้เช่าเพื่อทำโรงคัดบรรจุควรคำนึงถึงการออกแบบพื้นที่สำหรับที่พักอาศัยของพนักงานเพื่อตอบโจทย์กับผู้เช่า และเพิ่มโอกาสในการดึงดูดผู้เช่าเพิ่มมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ในพื้นที่เทศบาลตำบลเนินสูง จังหวัดจันทบุรีนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษา และทบทวนวรรณกรรมเพื่อเทียบเคียงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเช่าพื้นที่เพื่อการพาณิชน์ และเพื่อที่อยู่อาศัยโดยได้ปัจจัยออกมาทั้ง 30 ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ทำการสกัดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน รวมได้ 9 ปัจจัย คือ 1) ทำเลใกล้ถนนสายหลัก 2) การวางผังล้งให้เอื้อต่อการดำเนินกิจการ เช่น ขนาดพื้นที่ล้ง ความสูงของล้ง 3) มีที่พักสำหรับพนักงานเพียงพอ 4) การบริการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง เช่น ทางเข้าออก ที่จอดรถ จุดทิ้งขยะ แสงสว่าง 5) นโยบายและระเบียบปฏิบัติด้านความปลอดภัยของผู้ให้เช่า เช่น การควบคุมการเข้า 6) สาธารณูปโภคเพียงพอต่อการใช้ (น้ำ/ไฟฟ้า) 7) ความน่าเชื่อถือของผู้ให้เช่า 8) อัตราค่าเช่าเหมาะสม และ 9) ค่าสาธารณูปโภคเหมาะสม

โดยที่ลำดับความสำคัญของปัจจัยมีผลต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่เช่าเป็นโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด คือ 1) สาธารณูปโภคเพียงพอต่อการใช้ (น้ำ/ไฟฟ้า) 2) การบริการจัดการพื้นที่ส่วนกลาง เช่น ทางเข้าออก ที่จอดรถ จุดทิ้งขยะ แสงสว่าง 3) อัตราค่าเช่าเหมาะสม 4) ค่าสาธารณูปโภคเหมาะสม 5) มีที่พักสำหรับพนักงานเพียงพอ 6) การวางผังล้งให้เอื้อต่อการดำเนินกิจการ เช่น ขนาดพื้นที่ล้ง ความสูงของล้ง 7) ความน่าเชื่อถือของผู้ให้เช่า 8) นโยบายและระเบียบปฏิบัติด้านความปลอดภัยของผู้ให้เช่า เช่น การควบคุมการเข้า และ 9) ทำเลใกล้ถนนสายหลัก ตามลำดับ ซึ่งจากผลของงานวิจัยค้นพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อการตัดสินใจคือด้านความเพียงพอของกำลังไฟฟ้า และระบบน้ำ เนื่องจากนับเป็นเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจ โรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง เพราะในแต่ละโรงจะมีอุปกรณ์พื้นฐานที่กินกระแสไฟฟ้าสูง เช่น ตู้แช่ ปั้มลม ปั้มน้ำ หลอดไฟ และ เครื่องปรับอากาศ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐบาล หรือหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ ควรวางแผนถึงการขยายเขตพื้นที่ หรือระบบสาธารณูปโภค เช่น น้ำ และไฟฟ้า ให้ครอบคลุมพื้นที่ต่างๆ และสามารถใช้ได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากนำเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินธุรกิจในพื้นที่ดูแลของหน่วยงาน

1.2 การบริหารจัดการพื้นที่ส่วนกลาง เช่น ทางเข้าออก ที่จอดรถ จุดทิ้งขยะ แสงสว่าง ให้เพียงพอเป็นอีกหนึ่งปัจจัยหลักของ ผู้ให้บริการให้เช่าพื้นที่โรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญลำดับที่ 2 ที่ผู้เช่าให้ความสำคัญ ดังนั้นผู้ให้เช่าต้องวางแผนการใช้พื้นที่ส่วนกลาง และออกกฎระเบียบต่างๆ ให้ชัดเจน และจัดจุดทิ้งขยะและแสงสว่างให้เพียงพอ และสะดวกต่อผู้เช่า

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ทำการศึกษาวิจัยกับโรงคัดบรรจุทุเรียนขนาดใหญ่ ว่าปัจจัยในการเลือกเช่า และลำดับความสำคัญของปัจจัยในการเช่านั้น แตกต่างจากขนาดกลาง และขนาดเล็กหรือไม่

2.2 ทำการศึกษาถึงการขยายตัวของโรงคัดบรรจุผลไม้ในพื้นที่ เพื่อนำไปประกอบการวางแผนระบบสาธารณูปโภค เช่น น้ำ และไฟฟ้า ให้ครอบคลุมพื้นที่ต่าง

เอกสารอ้างอิง

กัมปนาท เพ็ญสุภา. (2564). *ผู้ประกอบการล้งผลไม้: ความเป็นมา และผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานผลไม้*. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ฐิติมา วงศ์อินตา. (2565). การวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงของโซ่อุปทานทุเรียนเพื่อการส่งออกในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, *14*(1), 219-237.

ทิพยไพลิน คังกัน และ วิชากร เฮงษฎีกุล. 2565. ปจจัยสวนประสมทางการตลาดที่สงผลตอความไดเปรียบทางการแขงขันของผูประกอบการโรงคัดบรรจุทุเรียนในจังหวัดจันทบุรีสำหรับการสงออกประเทศจีน. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8*(4), 297-306.

เทศบาลตำบลเนินสูง. (2566). *ประวัติความเป็นมา.* สืบค้น 3 มีนาคม 2566. จาก https://www.govesite.com/noensoong/content.php?cid=20131001010057Yqr8pbz.

ประชาชาติธุรกิจ. (2567). *ล้งจีนแห่ซื้อแลนด์แบงก์ดันที่ อ.ท่าใหม่ พุ่ง 8 ล้าน/ไร่.* สืบค้น 4 เมษายน 2567. จาก https://www.prachachat.net/local-economy/news-1501065.

ประทุม สุดใจ. (2558). *การตัดสินใจเช่าคลังสินค้าของสถานประกอบการในคลังสินค้าบริษัท โชติธนวัตน์ จำกัด*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

วงธรรม สรณะ. (2564). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการค้าทุเรียน: กรณีศึกษาการค้าของพ่อค้าคนกลางในจังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิจัยวิชาการ, 4*(4), 167-178.

วรางคณา ประชาเกษม และ จุฑาทิพย์ ลีลาธนาพิพัฒน์. (2564). การประยุกต์ใช้ทฤษฎี AHP ในการเลือกใช้รูปแบบเฟอร์นิเจอร์กรณีศึกษา: ร้านสะดวกซื้อ. *วารสารบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม*, *3*(1), 8-34.

ศิริพงษ์ พฤทธิพันธุ์. (2562). ปัจจัยสมประสงค์ทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเช่าพื้นที่ร้านค้า และความพึงพอใจของผู้เช่าพื้นที่ กรณีศึกษา ตลาดนัดจตุจักร บริหารโดยการรถไฟแห่งประเทศไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, *1*(1), 31-46.

สมพงษ์ ศิริโสภณศิลป์, จักรกฤษณ์ ดวงพัสตรา และ จิตติชัย รุจนกนาฏ. (2563). *การศึกษาผลกระทบของการขยายกิจการของผู้ประกอบการโรงคัดบรรจุผลไม้ต่างชาติ: ภาวะคุกคาม โอกาสและความยั่งยืนของระบบธุรกิจผลไม้ไทย* (รายงายวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการทรัพยากรการเกษตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). *การศึกษาบทบาทของผู้ประกอบการธุรกิจผลไม้ที่มีต่อทุเรียนไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 ชลบุรี. (2566). *ไม้ผลตะวันออก ‘ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง’ ผลผลิตรวม 1.05 ล้านตัน ออกตลาดชุก หลังสงกรานต์.* สืบค้น 10 ตุลาคม 2566. จาก https://www.oae.go.th/view/1/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%A5%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%94%E0%B8%82%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A7/%E0%B8%82%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A7%20%E0%B8%AA%E0%B8%A8%E0%B8%81./41326/TH-TH.

Adnan, M. Y. & Daud, N. M. (2011). Property specific criteria for office occupation by tenants of purpose built office buildings in Kuala Lumpur, Malaysia. *Property Management*, *30*(2), 114-128.

Kaewfak, K., Ammarapala, V. & Charoensiriwath, C. (2021). Fuzzy AHP Approach for Route Selection in Multimodal Transportation: The Case of Coal Industry in Thailand. *Science & Technology Asia, 26*(1). 84-89.

Nurzukhrufa, A., Setijanti, P. & Dinapradipta, A. (2018). Factors Influencing Rental Office Selections (Case Studies: Class A Rental Offices Multifunction in Surabaya). *International Journal of Scientific and Research Publications*, *8*(7) 267-272.

Oxfam. (2019). *The importance of packing house Management in vegetable and fruits value chains*. Retrieved 7 April 2023. from https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620616/cs-%20importance-packing-house-management-vegetable-fruit-supply-chains-180119-en.pdf?sequence=6&isAllowed=y.

Saaty, T.L. (1980). *The Analytic Hierarchy Process*. New York: McGraw-Hill.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Decision Making of The Very Small-Scale Biomass Power Plant Investment in Phimai District Nakhon Ratchasima Province

Patpisit Anantapreecha[1*] Kulapa Kuldilok[1] and Aerwadee Premashthira[1]

[1] *Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: Patpisit.a@ku.th*

ABSTRACT

This study aims to investigate the management of raw materials for find ways to purchase raw materials to have lowest cost and the financial feasibility to analyze investment in small-scale biomass power plant projects with a capacity of 1 megawatt in the Phimai District, Nakhon Ratchasima Province. The study utilizes primary data obtained through in-depth interviews with five biomass power plants to understand about production technology and raw material management, including interviews with farmers in the area and cassava processing factories in the Phimai district area, to obtain local raw material information, it incorporates secondary data sourced from academic literature, online resources of governmental and non-governmental organizations. Both qualitative and quantitative analyses are employed to interpret the data. By setting investment decision conditions at Current value of the project Net Present Value (NPV) > 0, Internal Rate of Return (IRR) > Financial costs, ratio of benefits to capital, Benefit/Cost Ratio (BCR) > 1, Discounted Payback Period (DPB) < Life of the project. The analysis aimed to determine the most suitable proportions that would result in the lowest raw material costs and the highest returns. It was found that to achieve the lowest raw material costs by using sugarcane, rice bran and cassava residue. The total annual raw material cost was calculated to be 13,458,000 Baht. The financial analysis of the project yielded a net present value (NPV) of 112,132,870 Bath, indicating a positive return on investment. The payback period was determined to be 3.60 years (3 years and 8 months). The internal rate of return (IRR) for the project was calculated at 31.36%, surpassing the long-term loan interest rate. Additionally, the benefit-cost ratio was found to be 1.39, indicating that for every unit of capital invested. This study will be beneficial for entrepreneurs in making investment decisions regarding small-scale biogas power plant projects using agricultural residues in the Phimai district of Nakhon Ratchasima province and other potential areas.

Keywords: Decision Making for Investment, Biomass Power Plant, Phimai District, Nakhon Ratchasima

Received: 11 May 2024;
Revised: 20 July 2024;
Accepted: 9 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การตัดสินใจลงทุนสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมากในพื้นที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

ภัทรพิสิษฐ์ อนันตปรีชา[1*] กุลภา กุลดิลก[1] และ เออวดี เปรมัษเฐียร[1]

[1] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Patpisit.a@ku.th*

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการวัตถุดิบ เพื่อหาแนวทางในการจัดซื้อวัตถุดิบให้มีต้นทุนต่ำที่สุด และการศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านการเงิน ในการลงทุนโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมากขนาด 1 เมกะวัตต์ ในพื้นที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา การศึกษาใช้ข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับโรงไฟฟ้าชีวมวล 5 แห่ง เพื่อทราบถึงเทคโนโลยีในการผลิตและการจัดการวัตถุดิบ รวมทั้งสัมภาษณ์เกษตรกรในพื้นที่และโรงงานแปรรูปมันสัมปะหลังในพื้นที่อำเภอพิมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลวัตถุดิบในพื้นที่ ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารวิชาการต่างๆ เพื่อทราบถึงการรับซื้อไฟฟ้าในปัจจุบัน และข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบ ข้อมูลทั้งสองแบบถูกนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาและเชิงปริมาณ โดยตั้งเงื่อนไขการตัดสินใจลงทุนไว้ที่ มูลค่าปัจจุบันของโครงการ (Net Present Value: NPV) > 0, อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (Internal Rate of Return: IRR) > ต้นทุนทางการเงิน, อัตราส่วนของผลประโยชน์ต่อทุน (Benefit/Cost Ratio: BCR) > 1, ระยะเวลาคืนทุนคิดลด (Discounted Payback Period: DPB) < อายุของโครงการ ผลการวิจัยพบว่า วัตถุดิบในพื้นที่เพียงพอ และจากการวิเคราะห์พบว่า มีการใช้วัตถุดิบตามความสามารถในการผลิตไฟฟ้าและความเป็นฤดูกาล โดยมีการใช้วัตถุดิบ 3 ประเภทคือ ใบอ้อย ฟางข้าว และกากมันสำปะหลัง ที่แตกต่างกันในแต่ละเดือน เมื่อคำนวณแล้วจะมีต้นทุนวัตถุดิบรวมต่ำที่สุดต่อปีที่ 13,458,000 บาท ผลการวิเคราะห์หาผลตอบแทนทางการเงินของโครงการ ได้ผลการวิเคราะห์ได้ผลตอบแทนทางการเงินของโครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิที่ 112,132,870 บาท ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ ระยะเวลาคืนทุนคิดลดเท่ากับ 3.60 ปี (3 ปี 8 เดือน) อัตราผลตอบแทนในโครงการเท่ากับร้อยละ 31.36 ซึ่งมากกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะยาว และอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุนเท่ากับ 1.39 ซึ่งเมื่อพิจารณาโครงการแล้วมีความเป็นไปได้ทางการเงินและมีความคุ้มค่าในการลงทุนโดยมีระยะเวลาคืนทุนน้อยกว่าระยะเวลาของโครงการ การศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในการตัดสินใจในการลงทุนโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนชีวภาพขนาดเล็กมาก จากวัตถุดิบเหลือ ใช้ทางการเกษตร ในพื้นที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา และพื้นที่อื่นๆ ที่มีความเป็นไปได้ใน การสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนชีวภาพขนาดเล็กมาก

คำสำคัญ: การตัดสินใจลงทุนโครงการ, โรงไฟฟ้าชีวมวล, อำเภอพิมาย, จังหวัดนครราชสีมา

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีการเพาะปลูกสินค้าทางการเกษตร โดยในแต่ละปีหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตจะมีวัตถุดิบเหลือใช้ทางการเกษตรจากผลผลิตที่เก็บเกี่ยวไปจำนวนมาก จากการประมาณการในปี 2566 จะมีวัตถุดิบเหลือใช้ทางการเกษตรทั้งหมดประมาณ 71 ล้านตัน โดยมีปริมาณคงเหลือที่ยังไม่ได้ไปใช้ประโยชน์สูงถึง 62 ล้านตัน (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, 2566) นอกจากนี้เกษตรกรจะมีการเผาทำลายวัตถุดิบเหลือใช้ทางการเกษตรที่ไม่ได้มีการนำไปใช้ประโยชน์ ส่งผลให้เกิดมลพิษจากการเผาไหม้ และมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมได้ จากปัญหาที่เกิดขึ้น การนำวัตถุดิบเหลือใช้ทางการเกษตรไปใช้ประโยชน์ หรือสร้างมูลค่าเพิ่ม ไม่ว่าทางใดก็จะส่งผลดีกับทางเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม จากการสนับสนุนของภาครัฐ และกระทรวงพลังงาน ในปี 2566 จึงยังมีการสนับสนุนโรงไฟฟ้าจากพลังงานชีวมวลอยู่เพื่อจะไปให้ถึงเป้าหมายกำลังการผลิตไฟฟ้าจากชีวมวลที่ 4,694 เมกะวัตต์ ในปี 2580 ตามแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย

ปี 2561 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 (แผน PDP2018 Rev.1) ได้พยากรณ์แนวโน้มความต้องการใช้ไฟฟ้าของประเทศไว้ ระบุว่าระหว่างปี 2561-2580 ความต้องการใช้ไฟฟ้าสูงสุดของประเทศ และปริมาณการใช้ไฟฟ้าของประเทศ จะเพิ่มขึ้นในอัตราการเติบโตเฉลี่ยสะสมปีละ 3.03 และร้อยละ 3.3 ตามลำดับ (แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. 2561 – 2580 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1; กระทรวงพลังงาน, 2561) ส่งผลให้ยังมีความเป็นไปได้ในการสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลจากวัตถุดิบเหลือใช้ทางการเกษตร

พื้นที่ทำการวิจัยในอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ที่มีการปลูกข้าว อ้อย และมันสำปะหลังในพื้นที่รวมกว่า 436,223 ไร่ โดยมีวัตถุดิบเหลือใช้ทางการเกษตรจำนวนมาก ประมาณ 212,704 ตันต่อปี ที่สามารถมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตไฟฟ้าจากชีวมวล รวมทั้งในพื้นที่ยังมีโรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง ที่มีวัตถุดิบเหลือใช้ทางการเกษตร เช่นกากมันสำปะหลังจำนวนมากที่ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนชาวบ้านในพื้นที่ และโรงงานผลิตน้ำตาล โรงสี ที่จะมีวัตถุดิบเหลือใช้ทางการเกษตรที่สามารถมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตไฟฟ้าได้เช่นกัน โดยในพื้นที่อำเภอพิมายปัจจุบันจะมีโรงไฟฟ้าชีวมวลจากชานอ้อยที่เป็นของโรงงานน้ำตาลเพียงโรงงานเดียว

โครงการวิจัยนี้ จึงเป็นโครงการวิจัยโดยมีการเก็บข้อมูลเพื่อทราบปริมาณและชนิดของวัตถุดิบในพื้นที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ที่จะสามารถนำมาใช้ในการผลิตไฟฟ้า สำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาด 1 MW แล้วจะทำการเลือกเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้าที่เหมาะสม และพิจารณาถึงสัดส่วนการใช้วัตถุดิบที่จะส่งผลให้ได้ต้นทุนวัตถุดิบที่ต่ำที่สุด เพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์ทางการเงินของโครงการลงทุน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการวัตถุดิบในการผลิตกระแสไฟฟ้า สำหรับโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนชีวมวลขนาดเล็กมากขนาด 1 เมกะวัตต์ ในพื้นที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านการเงิน โครงการโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนชีวมวลขนาดเล็กมากขนาด 1 เมกะวัตต์ ในพื้นที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยมีการเก็บข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบการผลิตโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนชีวมวล และด้านต้นทุนและผลตอบแทนได้ทำการสัมภาษณ์ดังนี้โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนชีวมวลทั้งหมด 5 ราย โดยเป็นขนาดเล็กมาก 3 ราย และขนาดเล็ก 2 ราย และสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแปรรูปมันสำปะหลังในพื้นที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา 1 ราย และทำการสัมภาษณ์เกษตรกรจำนวน 10 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการพิจารณาเทคโนโลยีในการผลิตไฟฟ้าจากวัตถุดิบในพื้นที่ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการและเกษตรกร จากนั้นทำการคำนวณปริมาณการใช้วัตถุดิบที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ต้นทุนวัตถุดิบที่ต่ำที่สุด เพื่อนำมาใช้เครื่องมือทางการเงิน มูลค่าปัจจุบันของโครงการ (Net Present Value: NPV) อัตราส่วนของผลประโยชน์ต่อทุน (Benefit/Cost Ratio: BCR) อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (Internal Rate of Return: IRR) ระยะเวลาคืนทุนคิดลด (Discounted Payback Period: DPB) เพื่อมาทำการวิเคราะห์ทางการเงินในการตัดสินใจลงทุน โดยตั้งสมมุติฐานของโครงการไว้ที่ 20 ปี discount rate ที่ร้อยละ 7.15 ตามอัตราดอกเบี้ยของธนาคารออมสินที่ปล่อยสินเชื่อให้กลุ่มธุรกิจโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียน ในปี 2566 และตั้งสมมุติฐาน reinvestment rate ไว้ที่ร้อยละ 10

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบการผลิตโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนชีวมวล และด้านต้นทุนและผลตอบแทนจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนชีวมวล จำนวน 5 คน, ผู้ประกอบการแปรรูปมันสำปะหลัง จำนวน 1 คน, ผู้รวบรวมวัตถุดิบการเกษตรในพื้นที่ จำนวน 1 คน , เกษตรในพื้นที่ จำนวน 10 คน โดยเกษตรกรจะมีการปลูก อ้อย มันสำปะหลัง และ ข้าว ทั้งนี้จะมีทั้งเกษตรกร ที่ปลูกทั้ง 3แบบ และบางเกษตรกรจะมีการปลูกเพียงอย่างใดอย่างนึง โดยสอบถาม พื้นที่ปลูก ปริมาณผลผลิตรวม การขนส่ง ต้นทุนค่าขนส่ง

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บข้อมูลจากการค้นคว้าวิทยานิพนธ์ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อออนไลน์ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ กระทรวงพลังงาน ข้อมูลจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิต การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ช่วงเวลาของการใช้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพื้นที่เพาะปลูกวัตถุดิบ และข้อมูลพื้นฐานของโรงไฟฟ้าที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว โดยอ้างอิงข้อมูลจากปี 2565 และ 2566 พื้นที่ที่ใช้ในการวิเคราะห์การลงทุนโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนชีวมวลขนาดเล็กมากขนาดกำลังการผลิต 1 เมกะวัตต์ มีพื้นที่ตั้งโรงงานที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ในการจัดหาวัตถุดิบในระยะทาง ไม่เกิน50กิโลเมตร และระยะทางไม่เกิน 100 กิโลเมตรคือ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากวัตถุดิบในพื้นที่ ความสามารถในการผลิตไฟฟ้าของแต่ละวัตถุดิบ มาทำการคำนวณเพื่อให้ได้ต้นทุนวัตถุดิบที่ต่ำที่สุด เพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์ทางการเงินของโครงการลงทุน โดยตั้งเงื่อนไขการตัดสินใจลงทุน คือ มูลค่าปัจจุบันของโครงการ (Net Present Value: NPV) > 0, อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (Internal Rate of Return: IRR) > ต้นทุนทางการเงิน, อัตราส่วนของผลประโยชน์ต่อทุน (Benefit/Cost Ratio: BCR) > 1, ระยะเวลาคืนทุนคิดลด (Discounted Payback Period: DPB) < อายุของโครงการ

มูลค่าปัจจุบันของโครงการ Net Present Value : NPV

NPV = มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนจากโครงการ – มูลค่าปัจจุบันของค่าใช้จ่าย

$$\mathrm{NPV} = \sum_{t=1}^{n} \frac{\mathrm{CF_t}}{(1+\mathrm{k})^t} - I$$

$\mathrm{CF_t}$ = กระแสเงินสดรับ ณ ปีที่ t

I = เงินสดจ่ายลงทุนของโครงการ

k = ค่าของลงทุนหรืออัตรผลตอบแทนที่ต้องการ

n = อายุของโครงการ

อัตราส่วนของผลประโยชน์ต่อต้นทุน Benefit/Cost Ratio : BCR

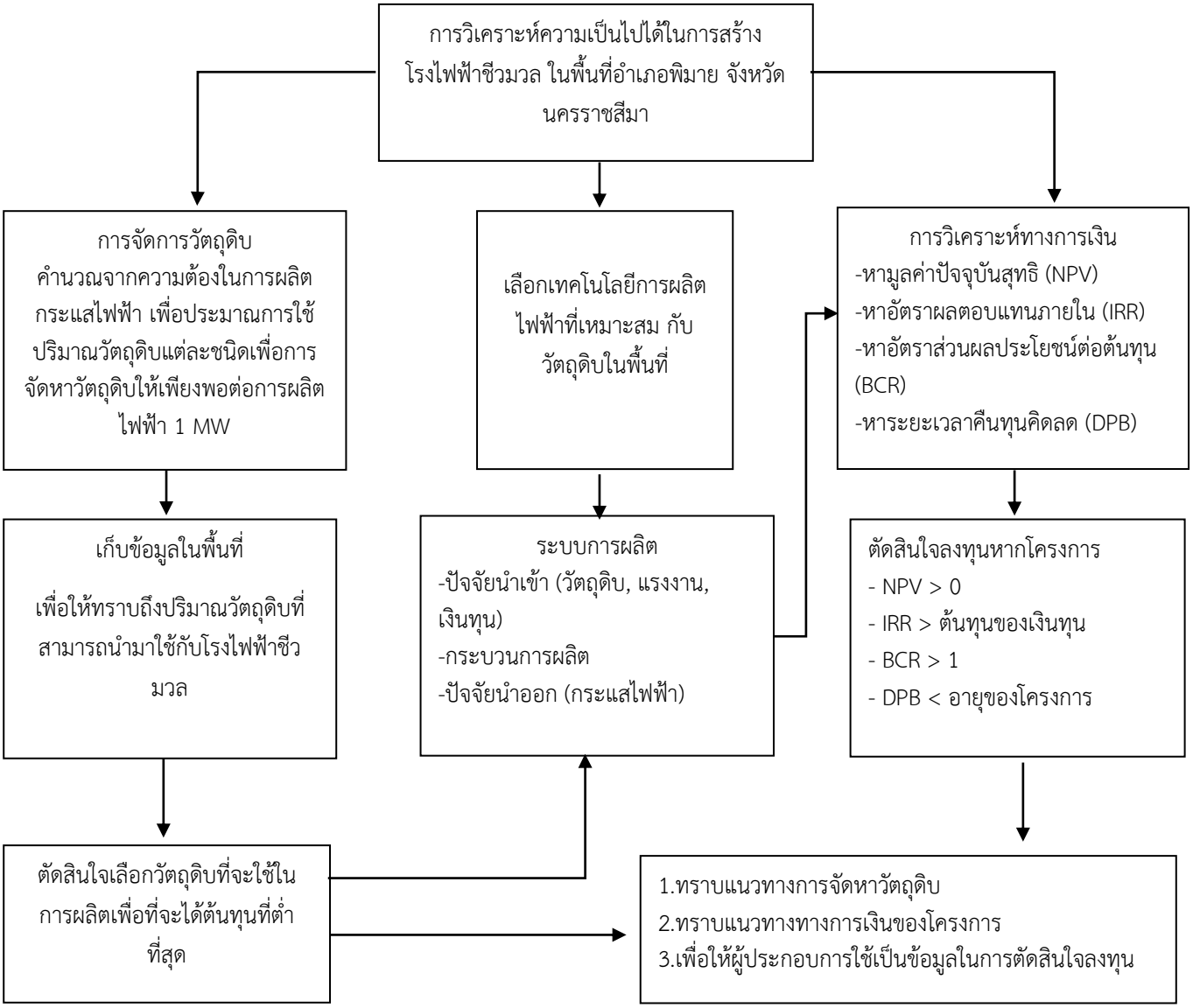
$$\text{อัตราส่วนของผลประโยชน์ต่อต้นทุน} = \frac{\text{มูลค่าปัจจุบันของกระแสรายได้}}{\text{มูลค่าปัจจุบันของกระแสค่าใช้จ่าย}}$$

อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน Internal Rate of Return : IRR

อัตราผลตอบแทนภายใน หรือ IRR มีความสัมพันธ์กับ NPV ทั้งนี้ IRR คืออัตราส่วนลด r ที่ทำให้ NPV ของโครงการมีค่าเท่ากับศูนย์

$$\mathrm{I} = \sum_{t=0}^{n} \frac{\mathrm{C}F_{\mathrm{t}}}{(1+\mathrm{k})^t}$$

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

จากความต้องการไฟฟ้า 1 MW เทคโนโลยีปัจจุบันในปี 2566 การผลิตไฟฟ้าสามารถที่จะผลิตได้ 24 ชั่วโมงใน 1 วัน และใช้เวลาการซ่อมบำรุงมากสุด 15 วันใน 1 ปี โดยกำหนดอัตราการเดินเครื่องที่ ร้อยละ 75 จะมีอัตราการผลิตไฟฟ้าและความต้องก๊าซชีวภาพสำหรับโรงไฟฟ้าขนาด 1 MW ดังตารางที่1 โดยอัตราการผลิตไฟฟ้ารายเดือนคำนวณจากจำนวนวันในแต่ละเดือนคูณกับ 24 ชั่วโมง โดยให้ในเดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีการหยุดงาน 15 วัน เพื่อทำการซ่อมบำรุงเครื่องจักร

ตารางที่ 1 แผนการผลิตไฟฟ้าและความต้องก๊าซชีวภาพสำหรับโรงไฟฟ้าระบบก๊าซชีวภาพขนาด 1 MW

เดือน	อัตราการผลิตไฟฟ้ารายเดือน (ชั่วโมง)	อัตราการเดินเครื่อง	กำลังการผลิตไฟฟ้า (กิโลวัตต์-ชั่วโมง)	ต้องการก๊าซมีเทน (ลูกบาศก์เมตร/ตัน)
ม.ค.	744	75%	558,000	490,000
ก.พ.	672	75%	504,000	420,000
มี.ค.	744	75%	558,000	490,000
เม.ย.	720	75%	540,000	450,000

ตารางที่ 1 แผนการผลิตไฟฟ้าและความต้องก๊าซชีวภาพสำหรับโรงไฟฟ้าระบบก๊าซชีวภาพขนาด 1 MW (ต่อ)

เดือน	อัตราการผลิตไฟฟ้ารายเดือน (ชั่วโมง)	อัตราการเดินเครื่อง	กำลังการผลิตไฟฟ้า (กิโลวัตต์-ชั่วโมง)	ต้องการก๊าซมีเทน (ลูกบาศก์เมตร/ตัน)
พ.ค.	744	75%	558,000	490,000
มิ.ย.	720	75%	540,000	450,000
ก.ค.	744	75%	558,000	490,000
ส.ค.	744	75%	558,000	490,000
ก.ย.	360	75%	270,000	225,000
ต.ค.	744	75%	558,000	490,000
พ.ย.	720	75%	540,000	450,000
ธ.ค.	744	75%	558,000	490,000
รวม	8,400	75%	6,300,000	5,425,000

ที่มา: จากการคำนวณ

วัตถุดิบแต่ละชนิดจะมีศักยภาพในการผลิตไฟฟ้าแตกต่างกัน จึงจะมีการคำนวนว่า เมื่อมีการใช้วัตถุดิบแต่ละชนิดในปริมาณ 1 ตัน จะสามารถผลิตก๊าซชีวภาพ และไฟฟ้าได้กี่กิโลวัตต์-ชั่วโมง โดยสามารถคำนวนได้ดังนี้

ฟางข้าว 1 ตัน	ผลิตก๊าซชีวภาพได้	370	ลูกบาศก์เมตร
ฟางข้าว 1 ตัน	สามารถผลิตไฟฟ้าได้	444	กิโลวัตต์-ชั่วโมง
ใบอ้อย 1 ตัน	ผลิตก๊าซชีวภาพได้	310	ลูกบาศก์เมตร
ใบอ้อย 1 ตัน	สามารถผลิตไฟฟ้าได้	372	กิโลวัตต์-ชั่วโมง
กากมัน 1 ตัน	ผลิตก๊าซชีวภาพได้	50	ลูกบาศก์เมตร
กากมัน 1 ตัน	สามารถผลิตไฟฟ้าได้	60	กิโลวัตต์-ชั่วโมง

ในปริมาณ 1 ตัน วัตถุดิบแต่ละชนิดจะผลิตไฟฟ้าได้ในปริมาณที่แตกต่างกัน ซึ่งข้อจำกัดนี้จะถูกนำไปใช้ในการกำหนดรูปแบบด้านราคาวัตถุดิบในแต่ละชนิด และในแต่ละเดือนที่มีปริมาณวัตถุดิบที่แตกต่างกันไป จึงส่งผลต่อการจัดสรรวัตถุดิบที่ใช้ในแต่ละเดือน เพื่อให้เกิดต้นทุนที่ต่ำที่สุด

โดยจากความต้องการก๊าซมีเทนทั้งปีที่ 5,425,000 ลูกบาศก์เมตรต่อตัน ต้องใช้ฟางข้าวที่ 14,663 ตันต่อปี หรือต้องใช้ใบอ้อยที่ 17,500 ตันต่อปี หรือต้องใช้ กากมันสำปะหลัง 108,500 ตันต่อปี

จากงานวิจัยได้ข้อมูลวัตถุดิบในพื้นที่จะมีความเป็นฤดูกาล และราคาต้นทุนวัตถุดิบดังตารางที่2

ตารางที่ 1 ราคาต้นทุนวัตถุดิบ

ชนิดของชีวมวล	ต้นทุนวัตถุดิบ (บาท/ตัน)	ต้นทุนค่าขนส่ง (บาท/ตัน)	ต้นทุนวัตถุดิบรวมค่าขนส่ง (บาท/ตัน)
ฟางข้าว	450	200	650
ใบอ้อย	600	200	850
กากมันสำปะหลัง	300	-	300

ข้อมูล: จากการสัมภาษณ์

หมายเหตุ: พื้นที่ตั้งโรงงานอยู่ติดกับโรงงานแป้งมันสำปะหลังจึงไม่มีค่าขนส่งกากมันสำปะหลัง

ตารางที่ 3 รายการปริมาณวัตถุดิบและต้นทุนเฉลี่ยในพื้นที่

เดือน	ฟางข้าว		กากมันสำปะหลัง		ใบอ้อย	
	ปริมาณ (ตัน)	ต้นทุน (บาท/ตัน)	ปริมาณ (ตัน)	ต้นทุน (บาท/ตัน)	ปริมาณ (ตัน)	ต้นทุน (บาท/ตัน)
มกราคม	0	-	7,543	300	10,954	850
กุมภาพันธ์	0	-	7,543	300	10,954	850
มีนาคม	22,616	650	7,543	300	10,954	850
เมษายน	22,616	650	0	-	10,954	850
พฤษภาคม	22,616	650	0	-	10,954	850
มิถุนายน	22,616	650	7,543	300	0	-
กรกฎาคม	22,616	650	7,543	300	0	-
สิงหาคม	0	-	7,543	300	0	-
กันยายน	0	-	7,543	300	0	-
ตุลาคม	22,616	650	7,543	300	0	-
พฤศจิกายน	22,616	650	7,543	300	10,954	850
ธันวาคม	22,616	650	7,543	300	10,954	850

ข้อมูล: จากการสัมภาษณ์

1. การจัดการวัตถุดิบในการผลิตกระแสไฟฟ้า สำหรับโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนชีวมวลขนาดเล็กมากขนาด 1 เมกะวัตต์ ในพื้นที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

จากตารางที่ 3 วัตถุดิบในพื้นที่เพียงพอต่อการสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลระบบก๊าซชีวภาพขนาด 1 MW โดยการวิเคราะห์สัดส่วนการใช้วัตถุดิบ ในการศึกษานี้ได้การกำหนดสัดส่วนการใช้วัตถุดิบ ซึ่งจะมีสัดส่วนการใช้วัตถุดิบที่แตกต่างกันในรอบ 1 ปี โดยแบ่งรูปแบบการคำนวณออกเป็น 2 รูปแบบคือ

รูปแบบที่ 1 ในการหาต้นทุนวัตถุดิบที่ต่ำที่สุด โดยเลือกจากความสามารถในการผลิตไฟฟ้าต่อต้นทุนของวัตถุดิบ กรณีไม่มีการขาดแคลนวัตถุดิบ ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ใน เดือน มกราคม ถึง กุมภาพันธ์ ต้องใช้ใบอ้อยในเดือน มกราคม เดือนละ 1,581ตัน เดือนกุมภาพันธ์ ต้องใช้ใบอ้อยเดือนละ 1,355 ตัน เดือนมีนาคมถึงกรกฎาคมต้องใช้ฟางข้าว เดือนละ 1,324 ตัน เดือนสิงหาคม ต้องใช้กากมันสำปะหลัง 9,800 ตัน เดือนกันยายนซึ่งเป็นเดือนที่มีการหยุดซ่อมบำรุงเครื่องจักร 15 วัน มีวันทำงาน 15 วัน จะใช้กากมันสำปะหลัง 4,500 ตัน เดือนตุลาคม ใช้ฟางข้าว 1,324 ตัน เดือนพฤศจิกายน ใช้ฟางข้าว 1,216 ตัน และเดือนธันวาคม ใช้ฟางข้าว 1,324 ตัน มีต้นทุนวัตถุดิบรวมค่าขนส่งทั้งปีที่ 13,458,000 บาท

รูปแบบที่ 2 ในการหาต้นทุนวัตถุดิบที่ต่ำที่สุด กรณีมีการขาดแคลนวัตถุดิบ ที่สามารถหาใบอ้อยและฟางข้าวได้เพียง ร้อยละ 50 ของที่ต้องการ การพิจารณาการใช้วัตถุดิบจะพิจราณาจากความสามารถในการผลิตไฟฟ้าเทียบกับต้นทุน โดย ทางผู้วิจัย จะทำการใช้ฟางข้าวเป็นหลักก่อน แล้วหากฟางข้าวขาดแคลนจึงใช้ใบอ้อยมาเสริมให้ผลิตไฟฟ้าได้ตามเป้าหมาย และถ้าขาดแคลนทั้ง ฟางข้าวและใบอ้อยจึงใช้กากมันสำปะหลัง

ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ใน เดือน มกราคม ต้องใช้ใบอ้อย 791 ตัน และกากมันสำปะหลัง 4,900 ตัน เดือนกุมภาพันธ์ จะใช้ใบอ้อย 678 ตัน และกากมันสำปะหลัง 4,200 ตัน เดือนมีนาคม จะใช้ ฟางข้าว 662 ตัน กากมันสำปะหลัง 2,450 ตัน และ ใบอ้อย 395 ตัน เดือนเมษายน จะใช้ ฟางข้าว 608 ตัน กากมันสำปะหลัง 2,250 ตัน และ ใบอ้อย 363 ตัน เดือนพฤษภาคม จะใช้ ฟางข้าว 662 ตัน กากมันสำปะหลัง 2,450 ตัน และ ใบอ้อย 395 ตัน เดือนมิถุนายน จะใช้ ฟางข้าว 608 ตัน กากมันสำปะหลัง 4,500 ตัน เดือนกรกฎาคม จะใช้ ฟางข้าว 662 ตัน กากมันสำปะหลัง 4,900 ตัน เดือนสิงหาคม จะใช้กากมันสำปะหลัง 9,800 ตัน กันยายนซึ่งเป็นเดือนที่มีการหยุดซ่อมบำรุงเครื่องจักร 15 วัน มีวันทำงาน 15 วัน จะใช้กากมันสำปะหลัง 4,500 ตัน เดือนตุลาคม ใช้ฟางข้าว 662 ตัน และ กากมันสำปะหลัง 4,900 ตัน เดือนพฤศจิกายน ใช้ฟาง

ข้าว 608 ตัน กากมันสำปะหลัง 2,250 ตันและ ใบอ้อย 363 ตัน และเดือนธันวาคม ใช้ ฟางข้าว 662 ตัน กากมันสำปะหลัง ใบอ้อย 2,450 ตัน และใบอ้อย395 ตัน มีต้นทุนวัตถุดิบรวมค่าขนส่งทั้งปีที่ 21,074,250 บาท

ตารางที่ 4 ปริมาณการใช้ผลผลิตเปรียบเทียบกรณีไม่ขาดแคลนวัตถุดิบ และกรณีขาดแคลนวัตุดิบ

เดือน	ปริมาณวัตถุดิบ(ตัน)					
	ฟางข้าว ไม่ขาดแคลน วัตถุดิบ	ฟางข้าว ขาดแคลน วัตถุดิบ	กากมันสำปะหลัง ไม่ขาดแคลน วัตถุดิบ	กากมันสำปะหลัง ขาดแคลน วัตถุดิบ	ใบอ้อย ไม่ขาดแคลน วัตถุดิบ	ใบอ้อย ขาดแคลน วัตถุดิบ
ม.ค.	-	-	-	4,900	1,581	791
ก.พ.	-	-	-	4,200	1,355	678
มี.ค.	1,324	662	-	2,450	-	395
เม.ย.	1,216	608	-	2,250	-	363
พ.ค.	1,324	662	-	2,450	-	395
มิ.ย.	1,216	608	-	4,500	-	-
ก.ค.	1,324	662	-	4,900	-	-
ส.ค.	-	-	9,800	9,800	-	-
ก.ย.	-	-	4,500	4,500	-	-
ต.ค.	1,324	662	-	4,900	-	-
พ.ย.	1,216	608	-	2,250	-	363
ธ.ค.	1,324	662	-	2,450	-	395
รวม	10,201	5,134	14,300	49,550	2,936	3,379

ที่มา: จากการคำนวณ

จากสมมุติฐานการขาดแคลนทรัพยากร ทำให้ต้นทุนวัตถุดิบจาก 13,458,000 บาท กลายเป็น 21,074,250 บาทต่อปี ส่งผลให้มีต้นทุนเพิ่มขึ้น 7,616,250 บาทต่อปี

2. ความเป็นไปได้ทางด้านการเงิน เพื่อวิเคราะห์การลงทุนโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนชีวมวลขนาดเล็กมากขนาด 1 เมกะวัตต์ ในพื้นที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

การวิเคราะห์ทางการเงินสรุปได้ว่าโครงการมีความเป็นไปได้ทางด้านการลงทุน ของโครงการระยะเวลา 20 ปี โดยผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กมากจากก๊าซชีวภาพ พบว่าต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของโครงการ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายก่อนเริ่มโครงการ 1,155,000 เป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการออกการจดทะเบียนนิติบุคคล (ทุนจดทะเบียน 10,000,000 บาท) ค่าใช้จ่าย 55,000 บาท (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2566), ค่าใช้จ่ายในการจ้างที่ปรึกษาโครงการ 1 ล้านบาท, การออกแบบและวางผังโครงการ โดยวิศวกรที่เกี่ยวข้อง 100,000 บาท

ต้นทุนเมื่อเริ่มโครงการหรือค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการลงทุน 54,760,000 บาท เป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรทั้งหมดของโครงการ นับตั้งแต่การก่อสร้างระบบการผลิตก๊าซชีวภาพ ไปจนถึงระบบการผลิตไฟฟ้าเพื่อจำหน่าย ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนนี้ประกอบด้วย

1. ค่าใช้จ่ายที่ตั้งโครงการ พื้นที่ประมาณ 20 ไร่ เป็นการซื้อ ราคาไร่ละ 500,000 บาทคิดเป็นต้นทุนรวม 10 ล้านบาท
2. ค่าใช้จ่ายในการสร้างอาคาร 10 ล้านบาท มีอายุการใช้งาน 20ปี
3. ค่าใช้จ่ายในการสร้างระบบทำความสะอาดก๊าซชีวภาพ 4 ล้านบาท มีอายุการใช้งาน 20ปี
4. ระบบตู้คอนโทรล 3 ล้านบาท มีอายุการใช้งาน 20ปี

5. ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างระบบผลิตก๊าซชีวภาพ 4 ล้านบาท มีอายุการใช้งาน 20ปี
6. ค่าใช้จ่ายในการสร้าง ระบบวาล์ว บ่อเก็บก๊าซ อุปกรณ์อื่นๆที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้า ต้นทุนประมาณ 8 ล้านบาท อายุการใช้งาน 20ปี
7. ค่าเครื่องกำเนิดไฟฟ้ากำลังการผลิต 1 MW ราคา 12 ล้านบาท มีอายุการใช้งาน 20 ปี
8. ค่ารถบรรทุกและยานพาหนะ 3,500,000 บาท มีอายุการใช้งาน 10 ปี และลงทุนซื้อใหม่ในปีที่ 11
9. เครื่องสับวัตถุดิบ ก่อนเข้ากระบวนการหมัก 60,000 บาท มีอายุการใช้งาน 10 ปี ลงทุนซื้อใหม่ในปีที่ 11
10. ค่าใช้จ่ายในการทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้ากับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 200,000 บาท อายุสัญญา 5 ปี และต่ออัตโนมัติ

ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการผลิตและดำเนินงานตลอดอายุโครงการ แบ่งออกเป็นค่าวัตถุดิบกรณีไม่ขาดแคลนวัตถุดิบอยู่ที่ 269,160,000 บาท และ กรณีขาดแคลนวัตถุดิบอยู่ที่ 421,485,000 บาท ค่าใช้จ่ายด้านแรงงานและสวัสดิการ 38,400,000 บาท ค่าใช้จ่ายด้านการบำรุง รักษาเครื่องจักรและยานพาหนะ 5,860,000 บาท ค่าใช้จ่ายด้านการผลิต 62,920,000 บาท ค่าใช้จ่ายด้านธรรมเนียม 500,000 บาท

ผลตอบแทนตลอดอายุโครงการ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ รายได้จากการจำหน่ายไฟฟ้าให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 37,116,450 บาทต่อปี และรายได้จากการขายซากเครื่องจักร-อุปกรณ์ คือ 1,656,000 บาท และการขายที่ดินคืนคือ 10,000,000 บาท

ผลการวิเคราะห์หาผลตอบแทนทางการเงินของโครงการ กรณีไม่มีการขาดแคลนวัตถุดิบ ได้ผลการวิเคราะห์ได้ผลตอบแทนทางการเงินของโครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิที่ 112,132,870 บาท ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ ระยะเวลาคืนทุนคิดลดเท่ากับ 3.60 (3ปี8เดือน) อัตราผลตอบแทนในโครงการเท่ากับร้อยละ 31.36 ซึ่งมากกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะยาว MIRR เท่ากับร้อยละ 15.12 และอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุนเท่ากับ 1.39 ซึ่งมีค่ามากกว่าหนึ่ง ดังตารางที่5

ตารางที่ 52 ผลการวิเคราะห์ NPV, DBP, IRR, MIRR และ BCR กรณีไม่มีการขาดแคลนวัตถุดิบ

(หน่วย: พันบาท)

ปีที่	ผลตอบแทน	ต้นทุน	ผลตอบแทนสุทธิก่อน Tax	ผลตอบแทนสุทธิหลัง Tax	มูลค่าปัจจุบัน (อัตราคิดลด 7.15%)	
					ผลตอบแทนสุทธิหลัง Tax	ผลตอบแทนสุทธิสะสม
0	0	55,915	-55,915	-55,915	-55,915	-55,915
1	37,116	19,167	17,949	17,949	16,751	-39,164
2	37,116	18,817	18,299	18,299	15,983	-23,225
3	37,116	18,817	18,299	18,299	14,875	-8,351
4	37,116	18,817	18,299	18,299	13,882	5,532
5	37,116	18,817	18,299	18,299	12,956	18,847
6	37,116	18,867	18,249	18,249	12,058	30,546
7	37,116	18,817	18,299	18,299	11,284	41,830
8	37,116	18,817	18,299	18,299	10,531	52,362
9	33,966	18,817	11,589	11,589	5,602	57,964
10	34,322	22,377	15,455	15,455	6,973	64,936
11	33,966	18,867	15,149	15,149	6,378	71,315
12	33,966	18,817	15,149	15,149	5,953	77,268
13	33,966	18,817	15,149	15,149	5,556	82,823
14	33,966	18,817	15,149	15,149	5,185	88,008
15	33,966	18,817	15,149	15,149	4,301	92,309
16	33,966	18,867	15,099	15,099	4,001	96,310

ตารางที่ 53 ผลการวิเคราะห์ NPV, DBP, IRR, MIRR และ BCR กรณีไม่มีการขาดแคลนวัตถุดิบ (ต่อ)

(หน่วย: พันบาท)

ปีที่	ผลตอบแทน	ต้นทุน	ผลตอบแทนสุทธิก่อน Tax	ผลตอบแทนสุทธิหลัง Tax	มูลค่าปัจจุบัน (อัตราคิดลด 7.15%)	
					ผลตอบแทนสุทธิหลัง Tax	ผลตอบแทนสุทธิสะสม
17	33,966	18,817	15,149	15,149	3,746	100,057
18	33,966	18,817	15,149	15,149	3,496	103,553
19	33,966	18,817	15,149	15,149	3,263	106,816
20	45,266	18,817	27,117	21,694	5,451	112,267
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV)				112,132,870 บาท		
ระยะเวลาคืนทุนคิดลด (DPB)				3.60		
อัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR)				31.36 %		
Modified Internal Rate of Return (MIRR)				15.12 %		
อัตรส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (BCR)				1.39		

ผลการวิเคราะห์หาผลตอบแทนทางการเงินของโครงการ กรณีมีการขาดแคลนวัตถุดิบ กรณีหาใบอ้อยและฟางข้าวได้ ร้อยละ 50 ของที่ต้องการ ได้ผลการวิเคราะห์ได้ผลตอบแทนทางการเงินของโครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิที่ 37,338,510 บาท ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ ระยะเวลาคืนทุนคิดลดเท่ากับ 6.84 (6ปี 11เดือน) อัตราผลตอบแทนในโครงการเท่ากับร้อยละ 16.14 ซึ่งมากกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะยาว MIRR เท่ากับร้อยละ 11.81 และอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุนเท่ากับ 1.06 ซึ่งมีค่ามากกว่าหนึ่ง ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ NPV, DBP, IRR, MIRR และ BCR กรณีขาดแคลนวัตถุดิบ

(หน่วย: พันบาท)

ปีที่	ผลตอบแทน	ต้นทุน	ผลตอบแทนสุทธิก่อน Tax	ผลตอบแทนสุทธิหลัง Tax	มูลค่าปัจจุบัน (อัตราคิดลด 7.15%)	
					ผลตอบแทนสุทธิหลัง Tax	ผลตอบแทนสุทธิสะสม
0	0	55,915	-55,915	-55,915	-55,915	-55,915
1	37,116	26,783	10,330	10,330	9,643	-46,272
2	37,116	26,433	10,683	10,683	9,305	-36,967
3	37,116	26,433	10,683	10,683	8,684	-28,283
4	37,116	26,433	10,683	10,683	8,104	-20,178
5	37,116	26,433	10,683	10,683	7,564	-12,615
6	37,116	26,483	10,683	10,683	7,026	-5,589
7	37,116	26,433	10,683	10,683	6,588	999
8	37,116	26,433	10,683	10,683	6,148	7,148
9	33,966	26,433	7,533	6,780	3,642	10,789
10	34,322	29,993	4,329	3,896	1,953	12,742
11	33,966	26,433	7,483	6,735	3,151	15,893
12	33,966	26,433	7,533	6,780	2,960	18,853
13	33,966	26,433	7,533	6,780	2,763	21,615
14	33,966	26,433	7,533	6,780	2,578	24,194
15	33,966	26,433	7,533	6,026	2,139	26,332
16	33,966	26,433	7,533	6,026	1,996	28,329
17	33,966	26,433	7,533	6,026	1,863	30,191
18	33,966	26,433	7,533	6,026	1,739	31,930

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ NPV, DBP, IRR, MIRR และ BCR กรณีขาดแคลนวัตถุดิบ (ต่อ)

(หน่วย: พันบาท)

ปีที่	ผลตอบแทน	ต้นทุน	ผลตอบแทนสุทธิก่อน Tax	ผลตอบแทนสุทธิหลัง Tax	มูลค่าปัจจุบัน (อัตราคิดลด 7.15%)	
					ผลตอบแทนสุทธิหลัง Tax	ผลตอบแทนสุทธิสะสม
19	33,966	26,433	7,533	6,026	1,623	33,553
20	45,266	26,433	18,833	15,066	3,786	37,339
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV)			37,338,510 บาท			
ระยะเวลาคืนทุนคิดลด (DPB)			6.84			
อัตราผลตอบแทนของโครงการ (IRR)			16.14 %			
Modified Internal Rate of Return (MIRR)			11.81 %			
อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (BCR)			1.06			

อภิปรายผล

การจัดการวัตถุดิบในการผลิตกระแสไฟฟ้า สำหรับโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนชีวมวลขนาดเล็กมากขนาด 1 เมกะวัตต์ ในพื้นที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ไม่สามารถใช้วัตถุดิบเพียงชนิดเดียว ต้องมีการใช้วัตถุดิบที่ผสมผสานกัน ทั้งนี้เป็นเพราะความเป็นฤดูกาลของวัตถุดิบ ซึ่งสอดคล้องกับ มธุรดา กีฬา (2557) ศึกษาการตัดสินใจสร้างโรงไฟฟ้าขนาดเล็กมากด้วยก๊าซชีวภาพในจังหวัดอำนาจเจริญ: กรณีศึกษา ฟางข้าว กากมันสำปะหลัง ใบอ้อย และหญ้าเนเปียร์ พบว่า แม้ว่าจะทราบว่าวัตถุดิบอะไรให้ความสามารถในการผลิตไฟฟ้าสูงที่สุด และต้นทุนต่ำที่สุด แต่วัตถุดิบนั้นจะมีความเป็นฤดูกาลไม่สามารถนำมาใช้ได้ตลอดปี จึงต้องมีการคำนวณวัตถุดิบอื่นมาใช้ทดแทนในช่วงวัตถุดิบขาดแคลน โดยต้องมีการจัดการวางแผนวัตถุดิบให้สามารถที่จะผลิตไฟฟ้าได้ตลอดทั้งปี

ความเป็นไปได้ทางด้านการเงิน เพื่อวิเคราะห์การลงทุนโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานหมุนเวียนชีวมวลขนาดเล็กมากขนาด 1 เมกะวัตต์ ในพื้นที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่ามีความเป็นไปได้ในการลงทุนทางการเงิน จากผลการวิเคราะห์ได้ผลตอบแทนทางการเงินของโครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิที่ 112,132,870 บาท ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ ระยะเวลาคืนทุนคิดลดเท่ากับ 3.60 (3 ปี 8 เดือน) อัตราผลตอบแทนในโครงการเท่ากับร้อยละ 31.36 ซึ่งมากกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะยาว และอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุนเท่ากับ 1.39 ซึ่งมีค่ามากกว่าหนึ่ง ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ดวงใจ จีนานุรักษ์ (2557) ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนโรงไฟฟ้าชีวมวลจากหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี พบว่าได้ผลการวิเคราะห์ทางการเงิน ได้ โครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ -51,853,492 บาท มีระยะเวลาคืนทุนคิดลด (DPB) เท่ากับ 6.61 ปี มีอัตราผลตอบแทนในโครงการ (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 0.29 และ มีดัชนีกำไรเท่ากับ 0.45 ซึ่งโครงการไม่มีความคุ้มค่าในการลงทุน ทั้งนี้เป็นเพราะต้นทุนในการลงทุนไม่สูงเท่าในอดีต เทคโนโลยีการผลิตในปัจจุบันมีต้นทุนในการลงทุนไม่สูงและไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานที่เยอะเหมือนในอดีต ซึ่งจะสอดคล้องกับ วีรชัย อาจหาญ (2565) งานวิจัยการศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ในพื้นที่จังหวัดนครพนม ได้ผลการวิจัยด้านโครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 269 ล้านบาท มีระยะเวลาคืนทุนคิดลด(DPB) เท่ากับ 4.49 ปี มีอัตราผลตอบแทนในโครงการ (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 17.83 และ และอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุนเท่ากับ 1.33 ซึ่งโครงการมีความคุ้มค่าในการลงทุน

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาในงานวิจัยนี้ พบว่าปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจลงทุนสร้างโรงไฟฟ้าหรือไม่ คือวัตถุดิบในพื้นที่ โดยวัตถุดิบในพื้นที่สามารถที่จะใช้เศษวัตถุดิบที่เหลือใช้ทางการเกษตรที่ไม่มีใครรวบรวมและของเหลือจากกระบวนการแปรรูปวัตถุดิบทางการเกษตรมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตไฟฟ้าได้ และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปของโรงฟ้าที่ระบบอัตโนมัติเข้ามา ทำให้ต้นทุนในการสร้างโรงไฟฟ้าลดลง จึงทำให้การตัดสินใจสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลในปัจจุบันมีความน่าสนใจมากขึ้น จากแต่ก่อนที่วัตถุดิบเหลือใช้ทางการเกษตรจะนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้มากนัก โดยจากการสัมภาษณ์โรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง พบว่า

โรงไฟฟ้าชีวมวลของโรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง นอกจากจะผลิตไฟฟ้าเพื่อใช้เองในโรงงาน ยังสามารถใช้ความร้อนที่เกินจากการผลิตไฟฟ้า มาใช้ในโรงงานได้ส่งผลให้ประหยัดค่าน้ำมันเตาในโรงงานไปได้ นอกจากนี้ไฟฟ้าส่วนเกินยังสามารถขายให้ภายนอกได้อีกเช่นกัน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า โครงการลงทุนสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ขนาด 1 MW ในพื้นที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ด้วยระบบก๊าซชีวภาพ มีวัตถุดิบที่เพียงพอในการผลิตไฟฟ้า แม้ว่าจะมีความเป็นฤดูกาลของวัตถุดิบที่บางวัตถุดิบจะขาดแคลน ก็ยังสามารถใช้วัตถุดิบอื่นในพื้นที่ทดแทนได้ และผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินก็ผ่านเงื่อนไขของที่กำหนดไว้ตามกรอบแนวคิดที่วางไว้ โครงการนี้จึงมีความเป็นไปได้ในการลงทุน เนื่องจากผลวิจัยชี้ไปทางเดียวกัน โดยทางด้านวัตถุดิบมีวัตถุดิบที่เพียงพอ และการวิเคราะห์ทางการเงินผ่านตามกรอบแนวคิดที่ตั้งไว้ โดยจากการทดสอบค่าการแปรเปลี่ยนวัตถุดิบสามารถเพิ่มขึ้นได้อีกร้อยละ 44.07 และรายได้จากการขายไฟฟ้าสามารถลดลงได้อีกร้อยละ 29.91 จึงจะทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการจะเป็น 0

ข้อจำกัดของโครงการนี้คือต้นทุนของวัตถุดิบใช้การหารเฉลี่ยจากต้นทุนทั้งปี ซึ่งในความเป็นจริงวัตถุดิบแต่ละชนิดจะมีราคาที่แตกต่างกันในช่วงระยะเวลา และการวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์โดยการคงที่ของราคาวัตถุดิบและราคาค่าใช้จ่ายอื่นๆ ซึ่งในความเป็นจริงราคาวัตถุดิบและต้นทุนในส่วนอื่นๆสามารถที่จะมีการปรับเปลี่ยนได้ รวมทั้งค่าขนส่งที่มีการใช้ค่าขนส่งคงที่ตลอดทั้งอายุของโครงการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการวิเคราะห์สัดส่วนการใช้วัตถุดิบ พบว่า มีการใช้ ฟางข้าว กากมันสำปะหลัง และใบอ้อย มีความเป็นฤดูกาล ถ้าเราสามารถวางแผนการจัดซื้อและจัดเก็บวัตถุดิบที่เป็นฟางข้าว และใบอ้อยให้สามารถใช้ได้ตลอดทั้งปี จะสามารถลดต้นทุนลงได้อีก

1.2 โรงงานที่มีวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น โรงงานแปรรูปมันสำปะหลัง โรงงานน้ำตาล สามารถพิจารณาสร้างโรงไฟฟ้า เพื่อประโยชน์ทั้งทางด้านกำจัดของเสียจากอุตสาหกรรม และสามารถใช้เป็นพลังงานไฟฟ้าในโรงงานของตนเองได้ รวมทั้งสามารถขายส่วนเกินให้กับการไฟฟ้าได้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งนี้คิดรายได้จากการขายไฟฟ้าให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเท่านั้น ในการศึกษาครั้งหน้าสามารถทำการศึกษาทางการเงินเพิ่มเติมได้ถึงประโยชน์อื่นๆเพิ่มเติมได้ เช่นการผลิตไฟฟ้าใช้เอง หรือประโยชน์ที่สามารถประหยัดค่าน้ำมันเตาจากการใช้พลังงานความร้อนที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตไฟฟ้าเพิ่มเติมได้

2.2 วิธีการคำนวณปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้า ในการวิจัยครั้งหน้าสามารถใช้ Linear programming ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยคำนวณจุดที่ประหยัดต้นทุนมากที่สุดได้

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. (2561). *แผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าของประเทศไทยปี 2561 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 (แผน PDP2018 Rev.1.)* สืบค้น 2 มีนาคม 2567. จาก https://www.eppo.go.th/images/Infromation_service/public_relations/PDP2018/PDP2018Rev1.pdf.

_____. (2566). *สรุปสถานการณ์ใช้พลังงานปี 2566*. สืบค้น 2 มีนาคม 2567. จาก https://www.eppo.go.th/index.php/en/component/k2/item/20369-news-180367.

ขวัญชนก อภิวัฒนานนท์. (2565). *การศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ในพื้นที่จังหวัดนครพนม*. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์).

ดวงใจ จีนานุรักษ์. (2557). *การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนโรงไฟฟ้าชีวมวลจากหญ้าเนเปียร์ปากช่อง 1 อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี*. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

มธุรดา กีฬา. (2557). *การตัดสินใจลงทุนสร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าขนาดเล็กมากด้วยก๊าซชีวภาพในจังหวัดอำนาจเจริญ : กรณีศึกษา ฟางข้าว กากมันสำปะหลัง ใบอ้อย และหญ้าเนเปียร์*. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 27-38.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Impact and Policy Formulation for Controlling and Managing Illegal Foreign Residents in Thailand: A Case Study of Foreigners Residing in Phuket

Ekachai Chamnina[1*]

[1] *Graduate School, Southeast Asia University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: Ekachai.Cham@hotmail.com*

ABSTRACT

This study aims to examine the effects of unauthorized foreign residents on safety and the economy in Phuket Province while suggesting strategies for regulating them. This study is a qualitative research. The research involves interviews with various stakeholders, including government officials, scholars, policy experts, and foreign residents living in Phuket, comprising 20 participants. Data analysis was conducted through triangulation techniques to identify connections and clarify causal links. The results reveal that illegal foreign residents have a notable impact on safety and economic conditions in Phuket, leading to heightened concerns among local inhabitants due to an increase in crimes such as drug trafficking and theft. Moreover, more stringent law enforcement necessitates additional resources and personnel from government authorities, adding to their workload in various areas. From an economic perspective, the existence of unlawful foreign inhabitant's tarnishes Phuket's reputation among tourists and investors, resulting in a decrease in tourism and investments, along with heightened law enforcement expenses. The suggested policy advancements involve bolstering collaboration between relevant organizations, creating modern inspection and law enforcement systems, offering knowledge and training to concerned officials, forming specialized task groups, improving preventive and inspection measures, encouraging community participation, and aligning with other public policies. Executing these strategies will enhance the efficiency of managing illegal foreign residents in Phuket over the long term. The study highlights the significance of formulating comprehensive and efficient policies to tackle the presence of illegal foreign residents for enhanced safety and economic stability in Phuket.

Keywords: Control of Foreign Residents, Illegal Activities, Community Safety, Economic Impact, Public Policy

Received: 27 May 2024;
Revised: 17 August 2024;
Accepted: 2 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ผลกระทบและแนวทางการกำหนดนโยบายการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในประเทศไทย: กรณีศึกษาชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ตสู่การปฏิบัติ

เอกชัย ชำนินา[1*]

[1] *บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Ekachai.Cham@hotmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ผลกระทบของการมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายต่อความปลอดภัยและเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ต (2) เสนอแนะแนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในจังหวัดภูเก็ต เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติ นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายสาธารณะ และชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในภูเก็ต จำนวน 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า ค้นหาความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลและอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ผลการวิจัยพบว่า การมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในภูเก็ตส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดและการลักขโมยทำให้ชาวบ้านมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยมากขึ้น นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดขึ้นทำให้เจ้าหน้าที่รัฐต้องใช้ทรัพยากรและกำลังคนมากขึ้น ส่งผลให้มีภาระงานเพิ่มขึ้นในด้านอื่น ๆ ด้านเศรษฐกิจ การมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายทำให้ภาพลักษณ์ของภูเก็ตในสายตาของนักท่องเที่ยวและนักลงทุนเสียหาย ส่งผลให้การท่องเที่ยวและการลงทุนลดลง รวมถึงค่าใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมายเพิ่มขึ้น และแนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการที่เสนอ ได้แก่ การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาระบบการตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายที่ทันสมัย การให้ความรู้และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจที่มีความเชี่ยวชาญ การเสริมสร้างมาตรการป้องกันและการตรวจสอบ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และการบูรณาการกับนโยบายสาธารณะอื่น ๆ การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในจังหวัดภูเก็ตอย่างยั่งยืน และผลการวิจัยนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนานโยบายที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการจัดการปัญหาชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในภูเก็ต

คำสำคัญ: การควบคุมชาวต่างชาติ, การทำผิดกฎหมาย, ความปลอดภัยในชุมชน, ผลกระทบทางเศรษฐกิจ, นโยบายสาธารณะ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางสำคัญของชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวและอาศัยอยู่ในประเทศนี้ โดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ตที่เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) การเพิ่มขึ้นของชาวต่างชาติที่เข้ามาอาศัยอยู่ในภูเก็ตมีผลให้เกิดปัญหาทางด้านการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องการการศึกษาและการวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การพัฒนานโยบายที่มีประสิทธิภาพ (เฉลิมพร วรพันธกิจ, พรรณวดี กิตติอุดมรัตน์, เอกพล วงศ์เสรี, กมลวรรณ กิตติอุดมรัตน์, 2565) การจัดการกับชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในภูเก็ตมีความสำคัญเนื่องจากมีผลกระทบต่อความปลอดภัยของชุมชนและการรักษาความสงบเรียบร้อย การเพิ่มจำนวนของชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในภูเก็ตทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยและการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (ปิยาภรณ์ ณ ตะกั่วทุ่ง, ระพีพรรณ พิริยะกุล, นภาพร ขันธนภา, 2559) การศึกษาและการวิเคราะห์เกี่ยวกับการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นในการพัฒนานโยบายและการปฏิบัติเพื่อป้องกัน

และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (อัศวิน แสงพิกุล, 2560) นอกจากนี้ การจัดการกับชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายยังเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นและการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญของภูเก็ต การมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายอาจทำให้ภาพลักษณ์ของภูเก็ตถูกทำลายและส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว (ธันย์ชนก สุขเกษม, 2558) ดังนั้น การพัฒนานโยบายการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการรักษาและเสริมสร้างความมั่นคงและเศรษฐกิจของภูเก็ต (ชัยอนันท์ สุทธิกุล, วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2560)

การมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในภูเก็ตมีผลกระทบต่อหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นความปลอดภัยของชุมชน การทำงานของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และการบำรุงรักษาความสงบเรียบร้อยในท้องถิ่น (Clark, X., Hatton, T. J., & Williamson, J. G., 2007) นอกจากนี้ การมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยเฉพาะในส่วนของการท่องเที่ยวและการลงทุน ซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญของภูเก็ต (Luthra, R. R., & Waldinger, R., (2013) การวิจัยครั้งนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อศึกษาผลกระทบในทุกมิติ เพื่อหาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (Silverman, D., 2020) และการจัดการกับปัญหาชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายต้องอาศัยการพัฒนานโยบายที่มีประสิทธิภาพและการบังคับใช้ที่เข้มงวด (De Haas, H., 2010) การวิจัยครั้งนี้จะเน้นการศึกษาแนวทางและมาตรการที่สามารถนำไปใช้ในการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในภูเก็ต ซึ่งรวมถึงการวางแผนการปฏิบัติการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Todaro, M. P., & Maruszko, L., 1987) นอกจากนี้ ยังเน้นการศึกษาแนวทางการพัฒนากฎหมายและกฎระเบียบที่สามารถป้องกันและลดปัญหาชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Clark, X., Hatton, T. J., & Williamson, J. G., 2007) โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจในปัญหาชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในภูเก็ตและเสนอแนวทางการพัฒนานโยบายที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Hanson, G. H., 2007) การมีนโยบายที่เข้มงวดและมาตรการที่ชัดเจนจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยในชุมชน และส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในภูเก็ตให้เจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายต่อความปลอดภัยและเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในจังหวัดภูเก็ต

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ยังรวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาของการวิจัย นอกจากนี้ การสัมภาษณ์จะดำเนินการแบบตัวต่อตัวเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ถูกต้องและมีคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารจะช่วยสนับสนุนและเพิ่มความละเอียดในการวิจัย โดยมีการดำเนินวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยนี้ถูกเลือกโดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก รวมทั้งหมด 20 ท่าน ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติในภูเก็ต จำนวน 5 ท่าน นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายสาธารณะและการจัดการชาวต่างชาติ จำนวน 5 ท่าน และชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในภูเก็ตที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำผิดกฎหมาย จำนวน 10 ท่าน (Silverman, D., 2020)

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ออกแบบมาเฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ 2) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติ และ 3) บันทึกการสัมภาษณ์และบันทึกการสังเกตจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะดำเนินการในระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่เดือนมกราคม 2566 ถึงเดือนธันวาคม 2566 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการจดบันทึกการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะลงพื้นที่เป็นครั้งคราว และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเข้าใจความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์ การศึกษานี้มุ่งเน้นผลกระทบและแนวทางการกำหนดนโยบายการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในประเทศไทย กรณีศึกษาชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ต โดยพิจารณาจากการปฏิบัติของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 กลุ่ม (Silverman, D., 2020)

4. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

Silverman, D. (2020) ได้กำหนดการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็นหลายขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษา รวมถึงการกำหนดกรอบแนวคิดและแนวคิดที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย2) วิเคราะห์และตีความข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยเน้นความถูกต้องและคุณค่าของข้อมูล เพื่อให้เข้าใจความหมายที่แท้จริงและสามารถอธิบายความสัมพันธ์เป็นเหตุ-ผลได้ 3) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย การกำหนดกรอบแนวคิดและแนวคิดที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัย โดยให้ความสำคัญกับการมองเห็นใหม่เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางสังคมของภาคธุรกิจในการรับเหมาก่อสร้าง 4) วางแผนและเตรียมการสัมภาษณ์ การวางแผนและเตรียมการสำหรับการสัมภาษณ์ โดยตระหนักถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเตรียมคำถามที่เหมาะสมเพื่อเปิดเผยความคิดเห็นและข้อมูล และ 5) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเข้าใจความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์อย่างละเอียด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) เพื่อค้นหาความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลและอธิบายความสัมพันธ์เป็นเหตุ-ผล จากนั้นจะเขียนรายงานเพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) รวบรวมและจัดเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเอกสาร 2) ตรวจสอบและทำความสะอาดข้อมูลเพื่อให้แน่ใจในความถูกต้องและความสมบูรณ์ 3) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการตรวจสอบแบบสามเส้า และ 4) สรุปผลการวิเคราะห์และจัดทำรายงานวิจัย (Silverman, D., 2020)

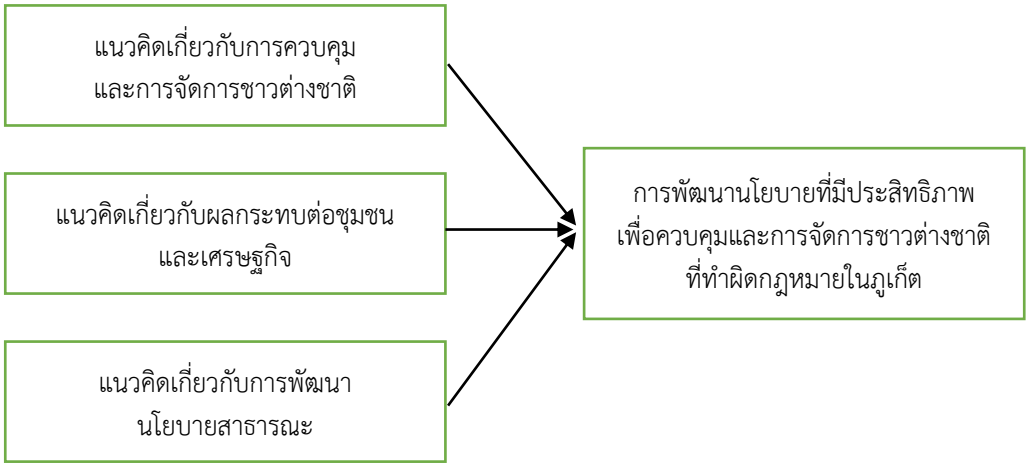
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบและแนวทางการกำหนดนโยบายการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในจังหวัดภูเก็ต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสำคัญในการพัฒนานโยบายและมาตรการที่มีประสิทธิภาพ กรอบแนวคิดในการวิจัยประกอบด้วยองค์ประกอบหลักหลายประการ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติ แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบต่อชุมชนและเศรษฐกิจ และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานโยบายสาธารณะ

แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายเป็นประเด็นสำคัญในหลายประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวสูง เช่น จังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีชาวต่างชาติเข้ามาอาศัยและทำงานจำนวนมาก การวิจัยนี้นำแนวคิดจาก Dustmann และ Glitz (2011) มาใช้ ซึ่งกล่าวถึงการควบคุมการย้ายถิ่นและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นความสำคัญของการวางแผนเชิงปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การควบคุมชาวต่างชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิผล นอกจากนี้ งานวิจัยของ Martin และ Ruhs (2008) ยังได้เน้นย้ำถึงความซับซ้อนของการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมาย รวมถึงความจำเป็นในการสร้างระบบตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายที่แข็งแกร่งเพื่อจัดการกับปัญหานี้

แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบต่อชุมชนและเศรษฐกิจ การมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น ภูเก็ต ส่งผลกระทบต่อชุมชนในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความปลอดภัย สังคม และเศรษฐกิจ งานวิจัยของ Orrenius และ Zavodny (2010) ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบจากการย้ายถิ่นฐานต่อชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะในแง่ของความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อย ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่ชาวต่างชาติทำผิดกฎหมายในพื้นที่เหล่านี้ นอกจากนี้ Mayda (2010) ยังได้อธิบายถึงความจำเป็นในการพัฒนานโยบายที่เหมาะสมเพื่อลดผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นต่อชุมชนและเศรษฐกิจ โดยการบูรณาการนโยบายที่เน้นการควบคุมและการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและความปลอดภัยของชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อควบคุมและจัดการกับชาวต่างชาติที่กระทำผิดกฎหมายถือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยแนวคิดนี้อ้างอิงจากงานวิจัยของ Massey, Durand และ Malone (2002) ซึ่งได้กล่าวถึงกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนานโยบาย การนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ช่วยให้เข้าใจถึงกระบวนการสร้างนโยบายที่มีประสิทธิภาพและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายในบริบทที่หลากหลาย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้เน้นการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนานโยบายที่สามารถนำไปใช้ในการควบคุมและจัดการชาวต่างชาติที่กระทำผิดกฎหมายในจังหวัดภูเก็ต โดยอ้างอิงแนวคิดจากงานวิจัยของ Bardach (1990) และ Coleman (1990) ซึ่งได้กล่าวถึงการวิเคราะห์นโยบายและการวางแผนการดำเนินงาน นโยบายที่มีประสิทธิภาพควรถูกวางแผนและพัฒนาด้วยการวิเคราะห์เชิงลึก เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายเพื่อควบคุมและจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในภูเก็ตภายใต้กรอบแนวคิดดังกล่าว

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลกระทบของการมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายต่อความปลอดภัยและเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ต

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 กลุ่ม และการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการจดบันทึกการสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะลงพื้นที่เป็นครั้งคราว และใช้การสัมภาษณ์ทางเชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเข้าใจความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์ประกอบ พบว่า ผลกระทบต่อความปลอดภัย 1) การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรม จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติ พบว่าการมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมในพื้นที่ โดยเฉพาะ

อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดและการลักขโมย ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อความปลอดภัยของชุมชน 2) ความกังวลของชาวบ้าน นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายสาธารณะและการจัดการชาวต่างชาติรายงานว่า การมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายทำให้ชาวบ้านในภูเก็ตมีความกังวลเรื่องความปลอดภัยมากขึ้น ความรู้สึกไม่ปลอดภัยนี้มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของชาวบ้านและการใช้ชีวิตประจำวัน และ 3) การเพิ่มภาระงานของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่รัฐยังรายงานด้วยว่าการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้ทรัพยากรและกำลังคนของหน่วยงานต้องใช้ในการบังคับใช้กฎหมายและการตรวจสอบที่เข้มงวดขึ้น ส่งผลให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ในด้านอื่น ๆ อาจถูกจำกัด แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความถี่ปัญหาที่เกิดขึ้น

ผลกระทบ	ความถี่
ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว	สูง
การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรม	สูง
ภาระงานที่เพิ่มขึ้นของเจ้าหน้าที่	ปานกลาง
ความกังวลของชาวบ้าน	ปานกลาง
การลดลงของการลงทุน	ปานกลาง
การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมาย	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ 1) ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว การสัมภาษณ์ชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในภูเก็ตเผยว่า การมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายสามารถทำให้ภูเก็ตมีภาพลักษณ์ไม่ดีในสายตาของนักท่องเที่ยวและนักลงทุน นอกจากนี้ ข่าวสารเกี่ยวกับการเกิดอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับชาวต่างชาติทำให้มีการลดลงของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนภูเก็ต เนื่องจากนักท่องเที่ยวบางส่วนรู้สึกไม่ปลอดภัย 2) การลดลงของการลงทุน นักวิชาการรายงานว่าการมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงในเศรษฐกิจท้องถิ่น ซึ่งส่งผลต่อการลงทุนในภูเก็ต นักลงทุนบางส่วนเลือกที่จะย้ายการลงทุนไปยังพื้นที่อื่นที่มีความปลอดภัยมากกว่า ซึ่งทำให้เศรษฐกิจท้องถิ่นสูญเสียโอกาสในการพัฒนา และ 3) การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่รัฐรายงานว่าการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายต้องการทรัพยากรและงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับการบังคับใช้กฎหมายและการดูแลชุมชน ซึ่งทำให้มีการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมายและการดูแลความปลอดภัยในพื้นที่

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิเคราะห์เอกสาร พบว่าการมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในจังหวัดภูเก็ตส่งผลกระทบทั้งในด้านความปลอดภัยและเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมและความกังวลของชาวบ้าน รวมถึงภาระงานที่เพิ่มขึ้นของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นปัจจัยที่ทำให้ภูเก็ตมีความปลอดภัยลดลง นอกจากนี้ ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการลดลงของการท่องเที่ยวและการลงทุน รวมถึงค่าใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมายที่เพิ่มขึ้นเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนานโยบายที่มีประสิทธิภาพเพื่อควบคุมและการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น

2. แนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในจังหวัดภูเก็ต

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 กลุ่ม และการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการจดบันทึกการสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะลงพื้นที่เป็นครั้งคราว และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเข้าใจความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์ประกอบ พบว่า แนวทางการพัฒนานโยบาย 1) การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐและนักวิชาการพบว่าการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายต้องการความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ทั้งหน่วยงานรัฐท้องถิ่น หน่วยงานตำรวจ หน่วยงาน

ตรวจคนเข้าเมือง และหน่วยงานด้านความมั่นคง การเสริมสร้างความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานจะช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) การพัฒนาระบบการตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมาย จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพบว่าจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีในการติดตามและตรวจสอบชาวต่างชาติ รวมถึงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่สามารถเข้าถึงและใช้ร่วมกันได้จะช่วยลดการทำผิดกฎหมายและเพิ่มความปลอดภัยในชุมชน และ 3) การให้ความรู้และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่าการให้ความรู้และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติเป็นสิ่งที่จำเป็น เจ้าหน้าที่ควรได้รับการฝึกอบรมในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้อง วิธีการตรวจสอบและการปฏิบัติที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมและพฤติกรรมของชาวต่างชาติ

มาตรการการควบคุมและการจัดการ 1) การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจ มีข้อเสนอแนะในการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจที่มีหน้าที่ในการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในภูเก็ต หน่วยงานนี้จะต้องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ และมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด 2) การเสริมสร้างมาตรการป้องกันและการตรวจสอบ การเพิ่มมาตรการป้องกันและการตรวจสอบเป็นสิ่งที่สำคัญในการลดการทำผิดกฎหมายของชาวต่างชาติ การตรวจสอบประวัติและข้อมูลส่วนบุคคลของชาวต่างชาติที่เข้ามาในภูเก็ตอย่างเข้มงวด และการตรวจสอบสถานะการทำงานและที่อยู่อาศัยอย่างสม่ำเสมอจะช่วยลดโอกาสในการทำผิดกฎหมาย 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายเป็นสิ่งที่จำเป็น ชุมชนควรมีบทบาทในการเฝ้าระวังและรายงานเหตุการณ์ที่สงสัยว่าจะเป็นการทำผิดกฎหมาย รวมถึงการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการสร้างความปลอดภัยในพื้นที่ 4) การบูรณาการกับนโยบายสาธารณะอื่น ๆ การควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายควรเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสาธารณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบายด้านความปลอดภัย นโยบายด้านการท่องเที่ยว และนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การบูรณาการนโยบายเหล่านี้จะช่วยให้การดำเนินการมีความสอดคล้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่าการพัฒนานโยบายและมาตรการการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในภูเก็ตจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน การพัฒนาระบบการตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมาย การให้ความรู้และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจ การเสริมสร้างมาตรการป้องกันและการตรวจสอบ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และการบูรณาการกับนโยบายสาธารณะอื่น ๆ เพื่อให้เกิดผลที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

อภิปรายผล

ผลกระทบของการมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายต่อความปลอดภัยและเศรษฐกิจของจังหวัดภูเก็ต พบว่า

1. ผลกระทบต่อความปลอดภัยแบ่งออกเป็น 3 ประการ ดังนี้ การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรม: การวิจัยชี้ให้เห็นว่าการมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในจังหวัดภูเก็ตส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดและการลักขโมย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Stark และ Bloom (1985) ที่พบว่าการเพิ่มจำนวนชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในเมืองใหญ่ก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ความกังวลของชาวบ้าน: ชาวบ้านในภูเก็ตมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยมากขึ้น เนื่องจากการมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายทำให้ชุมชนรู้สึกไม่ปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Luthra และ Waldinger (2013) ที่พบว่าความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของชาวบ้านเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการดำรงชีวิตประจำวัน และการเพิ่มภาระงานของเจ้าหน้าที่: การควบคุมและจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายทำให้เจ้าหน้าที่รัฐต้องใช้ทรัพยากรและกำลังคนมากขึ้นในการบังคับใช้กฎหมายและการตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ De Haas (2010) ที่พบว่าภาระงานที่เพิ่มขึ้นของเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายส่งผลให้การทำงานในด้านอื่น ๆ ถูกจำกัด

2. ผลกระทบทางเศรษฐกิจสามารถแบ่งออกเป็นหลายด้าน ได้แก่ ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว: งานวิจัยระบุว่าการมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในภูเก็ตสามารถส่งผลให้ภาพลักษณ์ของเมืองถูกบ่อนทำลายในสายตาของนักท่องเที่ยว

และนักลงทุน ซึ่งอาจนำไปสู่การลดลงของนักท่องเที่ยวที่มาเยือน งานวิจัยของ Suárez-Orozco และ Suárez-Orozco (2001) แสดงให้เห็นว่าข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับชาวต่างชาติเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนเมืองต่าง ๆ ลดลงอย่างชัดเจน ผลกระทบต่อการลงทุน: การมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในภูเก็ตยังส่งผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจในท้องถิ่น ทำให้นักลงทุนขาดความมั่นใจในการลงทุน งานวิจัยของ Clark, Hatton และ Williamson (2007) สนับสนุนแนวคิดนี้ โดยระบุว่าความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจและความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การลงทุนลดลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว และการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมาย การควบคุมและจัดการกับชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายต้องใช้ทรัพยากรและงบประมาณเพิ่มเติมในการบังคับใช้กฎหมายและดูแลชุมชน งานวิจัยของ Todaro และ Maruszko (1987) ระบุว่าการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการดูแลความปลอดภัยในพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทางเศรษฐกิจ

ดังนั้น การปรากฏตัวของชาวต่างชาติที่กระทำผิดกฎหมายในจังหวัดภูเก็ตได้ส่งผลกระทบอย่างมากทั้งในด้านความปลอดภัยและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมซึ่งสร้างความกังวลในหมู่ชาวบ้าน ขณะเดียวกันยังเพิ่มภาระให้กับเจ้าหน้าที่รัฐในการดูแลและบังคับใช้กฎหมาย ส่งผลให้จังหวัดภูเก็ตมีความปลอดภัยลดลง นอกจากนี้ ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่สังเกตได้ชัดเจนคือการลดลงของการท่องเที่ยวและการลงทุน ซึ่งเป็นผลจากความไม่ปลอดภัย รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมายที่เพิ่มขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยที่ต้องได้รับการพิจารณาและการพัฒนานโยบายที่มีประสิทธิภาพเพื่อจัดการปัญหาดังกล่าว

แนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในจังหวัดภูเก็ต พบว่า

1) การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รัฐและนักวิชาการ พบว่าการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายจำเป็นต้องมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานรัฐท้องถิ่น หน่วยงานตำรวจ หน่วยงานตรวจคนเข้าเมือง และหน่วยงานด้านความมั่นคง สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและลดปัญหาการทำผิดกฎหมายได้ (Murphy & Smith, 2021)

2) การพัฒนาระบบการตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมาย จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่าจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้เทคโนโลยีในการติดตามและตรวจสอบชาวต่างชาติ รวมถึงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่สามารถเข้าถึงและใช้ร่วมกันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายสามารถช่วยลดปัญหาการทำผิดกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Park, 1928)

3) การให้ความรู้และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่าการให้ความรู้และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติเป็นสิ่งที่จำเป็น เจ้าหน้าที่ควรได้รับการฝึกอบรมในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้อง วิธีการตรวจสอบและการปฏิบัติที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมและพฤติกรรมของชาวต่างชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยที่สนับสนุนว่าการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในเรื่องกฎหมายและวิธีการปฏิบัติสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายได้ (Suárez-Orozco & Suárez-Orozco, 2001)

4) การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจ การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจที่มีหน้าที่ในการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในภูเก็ต เป็นข้อเสนอแนะที่สำคัญ หน่วยงานนี้ควรมีความสามารถในการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ และมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด สอดคล้องกับงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจที่มีความเชี่ยวชาญและมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายสามารถลดปัญหาการทำผิดกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Stark & Bloom, 1985)

5) การเสริมสร้างมาตรการป้องกันและการตรวจสอบ การเพิ่มมาตรการป้องกันและการตรวจสอบเป็นสิ่งที่สำคัญในการลดการทำผิดกฎหมายของชาวต่างชาติ เช่น การตรวจสอบประวัติและข้อมูลส่วนบุคคลของชาวต่างชาติที่เข้ามาใน

ภูเก็ตอย่างเข้มงวด และการตรวจสอบสถานะการทำงานและที่อยู่อาศัยอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยที่สนับสนุนว่าการตรวจสอบประวัติและสถานะการทำงานอย่างเข้มงวดสามารถลดโอกาสในการทำผิดกฎหมายได้ (Hanson, 2007)

6) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายเป็นสิ่งที่จำเป็น ชุมชนควรมีบทบาทในการเฝ้าระวังและรายงานเหตุการณ์ที่สงสัยว่าจะเป็นการทำผิดกฎหมาย รวมถึงการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการสร้างความปลอดภัยในพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถเพิ่มความปลอดภัยและลดปัญหาการทำผิดกฎหมายในชุมชนได้ (De Haas, 2010)

7) การบูรณาการกับนโยบายสาธารณะอื่น ๆ การควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายควรเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสาธารณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบายด้านความปลอดภัย นโยบายด้านการท่องเที่ยว และนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การบูรณาการนโยบายเหล่านี้จะช่วยให้การดำเนินการมีความสอดคล้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยที่สนับสนุนว่าการบูรณาการนโยบายสาธารณะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายได้ (Mooney, 2011)

การพัฒนานโยบายและมาตรการการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในจังหวัดภูเก็ตต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย การพัฒนาระบบการตรวจสอบ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจ และการบูรณาการกับนโยบายสาธารณะอื่น ๆ เพื่อให้เกิดผลที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ ได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญหลายประการที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนานโยบายและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในจังหวัดภูเก็ต ดังนี้

1. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการติดตามตำแหน่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมาย ลดความผิดพลาดและเพิ่มความรวดเร็ว

2. การมีส่วนร่วมชุมชนและการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ช่วยเสริมการบังคับใช้กฎหมายและสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่

3. หน่วยงานเฉพาะกิจเชี่ยวชาญและมาตรการป้องกันเข้มงวดลดความซับซ้อน เพิ่มความปลอดภัยชุมชน และลดปัญหาชาวต่างชาติทำผิดกฎหมาย

4. ชาวต่างชาติทำผิดกฎหมายกระทบเศรษฐกิจ บูรณาการนโยบายกับความปลอดภัยและพัฒนาเศรษฐกิจช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายและมาตรการการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในภูเก็ต รวมถึงการพัฒนามาตรการป้องกันและการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและชุมชน เพื่อให้เกิดผลที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในอนาคต ดังแสดงได้ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ การพัฒนานโยบายและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในจังหวัดภูเก็ต

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 กลุ่ม และวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบ ผลกระทบต่อความปลอดภัย การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรม การมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมในพื้นที่ โดยเฉพาะอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดและการลักขโมย ความกังวลของชาวบ้าน ชาวบ้านในภูเก็ตมีความกังวลเรื่องความปลอดภัยมากขึ้น เนื่องจากการมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายทำให้ความรู้สึกไม่ปลอดภัยเพิ่มขึ้นในชุมชน และการเพิ่มภาระงานของเจ้าหน้าที่ การควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายทำให้เจ้าหน้าที่รัฐต้องใช้ทรัพยากรและกำลังคนในการบังคับใช้กฎหมายและการตรวจสอบที่เข้มงวดมากขึ้น สำหรับผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว การมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายสามารถทำให้ภาพลักษณ์ของภูเก็ตถูกทำลายในสายตาของนักท่องเที่ยวและนักลงทุน ทำให้มีการลดลงของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนภูเก็ต การลดลงของการลงทุน การมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายทำให้เกิดความไม่มั่นคงในเศรษฐกิจท้องถิ่น ส่งผลต่อการลงทุนในภูเก็ต นักลงทุนนบางส่วนเลือกที่จะย้ายการลงทุนไปยังพื้นที่อื่นที่มีความปลอดภัยมากกว่า และการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมาย การควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายต้องการทรัพยากรและงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับการบังคับใช้กฎหมายและการดูแลชุมชน

แนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการการควบคุมและการจัดการ ได้แก่ การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน การควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายต้องการความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน เช่น หน่วยงานรัฐท้องถิ่น หน่วยงานตำรวจ หน่วยงานตรวจคนเข้าเมือง และหน่วยงานด้านความมั่นคง การพัฒนาระบบการตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมาย จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้เทคโนโลยีในการติดตามและตรวจสอบชาวต่างชาติ การให้ความรู้และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ควรได้รับการฝึกอบรมในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้อง วิธีการตรวจสอบและการปฏิบัติที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมและพฤติกรรมของชาวต่างชาติ การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจ มีข้อเสนอแนะในการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจที่มีหน้าที่ในการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในภูเก็ต การเสริมสร้างมาตรการป้องกันและการตรวจสอบ การเพิ่มมาตรการป้องกันและการตรวจสอบ เช่น การตรวจสอบประวัติและข้อมูลส่วนบุคคลของชาวต่างชาติที่เข้ามาในภูเก็ตอย่างเข้มงวด การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนควรมีบทบาทในการเฝ้าระวังและรายงานเหตุการณ์ที่สงสัยว่าจะเป็นการทำผิดกฎหมาย รวมถึงการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการสร้างความปลอดภัยในพื้นที่ และการบูรณาการกับนโยบาย

สาธารณะอื่น ๆ การควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายควรเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสาธารณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบายด้านความปลอดภัย นโยบายด้านการท่องเที่ยว และนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรจัดตั้งคณะกรรมการหรือหน่วยงานกลางที่มีหน้าที่ประสานงานและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานตำรวจ, หน่วยงานตรวจคนเข้าเมือง, หน่วยงานท้องถิ่น, และหน่วยงานด้านความมั่นคง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมาย การมีคณะกรรมการหรือหน่วยงานกลางนี้จะช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ควรพัฒนาระบบการตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายที่ทันสมัย โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดตามและตรวจสอบชาวต่างชาติ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรใช้ฐานข้อมูลเชื่อมโยงข้อมูล การใช้ GPS และระบบรายงานและแจ้งเตือนที่มีประสิทธิภาพ

1.3 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการควบคุมและจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมาย ผ่านการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังในชุมชนและให้ความรู้ด้านกฎหมาย การสร้างความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน จะช่วยเพิ่มความปลอดภัยและลดการทำผิดกฎหมายในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจในระยะยาวของการมีชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมายในจังหวัดภูเก็ต โดยการวิเคราะห์ข้อมูลในหลายมิติ เช่น ผลกระทบต่อธุรกิจท้องถิ่น, การท่องเที่ยว, และการลงทุน รวมถึงการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมายและการดูแลชุมชน

2.2 ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในภูเก็ต เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหาและอุปสรรคที่พวกเขาเผชิญ การศึกษานี้จะช่วยให้สามารถพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของชาวต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดภูเก็ตกับจังหวัดอื่น ๆ ที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมคล้ายคลึงกัน เพื่อศึกษาแนวทางและมาตรการที่ใช้ในการควบคุมและการจัดการชาวต่างชาติที่ทำผิดกฎหมาย การวิจัยเชิงเปรียบเทียบนี้จะช่วยให้สามารถนำแนวทางและมาตรการที่มีประสิทธิภาพจากจังหวัดอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ในภูเก็ตได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

เฉลิมพร วรพันธกิจ, พรรณวดี กิตติอุดมรัตน์, เอกพล วงศ์เสรี และ กมลวรรณ กิตติอุดมรัตน์. (2565). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบเนิบช้าของจังหวัดภูเก็ตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจีนและรัสเซีย. *วารสารศิลปากร, 42*(1), 75-89.

ชัยอนันท์ สุทธิกุล และ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2560). การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของเทศบาลในจังหวัดภูเก็ตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชียฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 7*(3), 264-275.

ธันย์ชนก สุขเกษม. (2558). รูปแบบการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ, 2*(2), 53-73.

ปิยาภรณ์ ณ ตะกั่วทุ่ง, ระพีพรรณ พิริยะกุล และ นภาพร ขันธนภา. (2559). ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวภูเก็ตด้านหน้าที่ด้านสัญลักษณ์และด้านอารมณ์ส่งผ่านการรับรู้ความคุ้มค่าและการตระหนักแหล่งท่องเที่ยวภูเก็ตเพื่อก่อให้เกิดคุณค่าภูเก็ตในใจนักท่องเที่ยว. *วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 6*(2), 59-75.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). รายงานสถิติประชากรและการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

อัศวิน แสงพิกุล. (2560). ปัจจัยด้านคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารการจัดการสมัยใหม่, 5*(2), 159-167.

Clark, X., Hatton, T. J., & Williamson, J. G. (2007). Explaining US immigration, 1971–1998. *The Review of Economics and Statistics, 89*(2), 359-373.

Coleman, J. S. (1990). Social capital in the creation of human capital. American Journal of Sociology, 94, S95-S120.

De Haas, H. (2010). The internal dynamics of migration processes: A theoretical inquiry. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, *36*(10), 1587-1617.

Dustmann, C., & Glitz, A. (2011). Migration and education. In E. A. Hanushek, S. Machin, & L. Woessmann (Eds.), *Handbook of the Economics of Education* (pp. 327-439). North Holland.

Hanson, G. H. (2007). *The economic logic of illegal immigration*. New York: Council on Foreign Relations.

Luthra, R. R., & Waldinger, R. (2013). Immigrant incorporation: Comparison across time and space. *Annual Review of Sociology*, *39*(1), 129-148.

Martin, P., & Ruhs, M. (2008). Labor shortages and U.S. immigration reform: Promises and pitfalls of an agricultural guest worker program. *Population and Development Review*, *34*(4), 663-701.

Massey, D. S., Durand, J., & Malone, N. J. (2002). *Beyond smoke and mirrors: Mexican immigration in an era of economic integration*. New York: Russell Sage Foundation.

Mayda, A. M. (2010). International migration: A panel data analysis of the determinants of bilateral flows. *Journal of Population Economics*, *23*(4), 1249-1274.

Mooney, M. (2011). Religion, belonging, and the mobilization of Mexican immigrants. *Journal for the Scientific Study of Religion*, *50*(2), 273-287.

Murphy, L., & Smith, P. (2021). Immigration policy: Enforcement and collaboration. *Journal of Law and Policy, 28*(4), 123-140.

Orrenius, P. M., & Zavodny, M. (2010). The economics of U.S. immigration policy. *Journal of Economic Perspectives, 24*(3), 171-192.

Park, R. E. (1928). Human migration and the marginal man. *American Journal of Sociology, 33*(6), 881-893.

Silverman, D. (2020). *Qualitative research and theory development*. London: Sage.

Stark, O., & Bloom, D. E. (1985). The new economics of labor migration. *American Economic Review, 75*(2), 173-178.

Suárez-Orozco, C., & Suárez-Orozco, M. M. (2009). *Children of immigration*. London: Harvard University Press.

Todaro, M. P., & Maruszko, L. (1987). Illegal immigration and U.S. immigration reform: A conceptual framework. *Population and Development Review, 13*(1), 101-114.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Factors Affecting Generation Y's Purchasing Decision via TikTok Application

Jariya Chinnawong[1*] and Arunee Punyasavatsut[2]

[1] *Master of Economics (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
[2] *Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
[*] *Corresponding author. E-mail: jariya.chin@ku.th*

ABSTRACT

The objectives of this research article were to study (1) overview of purchasing decisions via TikTok application; (2) behavior of purchasing decisions via TikTok application of Generation Y group; (3) Demographic factors, marketing mix factors and technology acceptance factors which influence the purchase of generation Y over TikTok application. The population used in the study was consumers Generation Y who had decided to purchase products via TikTok application, a sample of 400 people, research tools are questionnaire. The statistics were analyzed by a distribution of frequency, percentage, mean, and standard deviation and using multiple regression analysis. The result of the study found that: most of the respondents were female, aged 29-34 years, on a basis monthly income of 15,000-25,000 baht, with a bachelor's degree background, and being employed in private companies. Marketing mix factors affect the frequency of purchases decision via TikTok application. It was found that products factors there were a relationship in the same direction statistically significant at 0.01, and Marketing mix factors affect the cost of purchases decision via TikTok application. It was found that products factors there were a relationship in the same direction statistically significant at 0.05. Technology acceptance factor affects the frequency of purchasing goods through TikTok application found that recognizing useful have a significant opposite relationship at 0.10 and the relationship of technology acceptance factor affects the cost of purchasing goods through the TikTok application found that recognizing useful relationships with the opposite direction significantly at 0.05.

Keywords: TikTok Application, Marketing Mix, Technology Acceptance, Purchasing Decision, Generation Y

Received: 13 July 2023;
Revised: 14 August 2024;
Accepted: 19 August 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y

จริยา ชินวงศ์[1*] และ อรุณี ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์[2]

[1] *เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: jariya.chin@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y (2) ปัจจัยด้านลักษณะประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ที่เคยตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok กลุ่ม Generation Y กลุ่มตัวอย่าง 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยนำมาวิเคราะห์สถิติโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 29-34 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 25,000 บาท การวิจัยระดับปริญญาตรี และมีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ส่งผลต่อความถี่ในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และความสัมพันธ์ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีส่งผลต่อความถี่ในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok พบว่า การรับรู้ว่ามีประโยชน์ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10 และความสัมพันธ์ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok พบว่า การรับรู้ว่ามีประโยชน์มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: แอปพลิเคชันติ๊กต๊อก, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี, การตัดสินใจซื้อ, เจเนอเรชันวาย

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในปัจจุบันประชากรโลกเข้าถึงอินเตอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย ซึ่งในปี พ.ศ.2564 พบว่ามีผู้ใช้งานอินเตอร์เน็ตทั่วโลกมากกว่า 4.88 พันล้านคน หรือร้อยละ 62 ของประชากรโลก (Global Digital Report, 2021) และใช้โปรแกรมอำนวยความสะดวกที่ออกแบบมาสำหรับสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต หรืออุปกรณ์เคลื่อนที่ คือ แอปพลิเคชัน (Application) ซึ่งแอปพลิเคชันที่ได้รับความนิยมสูงสุด พ.ศ.2564 โดยวัดจากยอดการดาวน์โหลดที่มากกว่า 2,000 ล้านครั้ง เป็นยอดการดาวน์โหลดที่มากที่สุดในโลกทั้งระบบ iOS (App Store) และ Android (Google Play Store) คือ แอปพลิเคชัน “TikTok” (ติ๊กต็อก) (Oberlo, 2021) ซึ่งในประเทศไทย ปีพ.ศ.2565 มียอดผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok ที่อายุเกิน 18 ปีขึ้นไป เป็นอันดับ 8 ของโลก จำนวน 35.8 ล้านคน แสดงถึงความนิยมของแอปพลิเคชัน TikTok อย่างมากในปัจจุบัน

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ Covid-19 ในประเทศไทยปี พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมา ส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนมีเวลาว่างมากขึ้นจากการกักตัว และการทำงานที่บ้าน (Work from home) ก่อให้เกิดภาวะเครียดสะสม ทำให้แอปพลิเคชัน TikTok ซึ่งเป็นบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์สัญชาติจีนได้รับความนิยม เนื่องด้วยมีจุดเด่น คือการสร้างและแชร์วิดีโอสั้นๆ (Short Video) เช่น คลิปเต้นสั้นๆ ลิปซิงก์เพลง สร้างคอนเทนต์ตลก การทำ

Challenge ต่างๆ เป็นต้น จึงเปรียบเป็นพื้นที่แห่งความสุขบนโลกออนไลน์ ในขณะที่ประชาชนเผชิญกับผลกระทบจาก Covid-19 ทำให้ TikTok มีอัตราการเติบโตในประเทศไทยและทั่วโลกอย่างรวดเร็ว โดยล่าสุด พ.ศ.2565 พบผู้ใช้งานทั่วโลกมากกว่า 1,000 ล้านคนต่อเดือน อีกทั้งการให้บริการ TikTok Shop ที่ถือได้ว่าเป็น Shoppertainment คือการผสานระหว่างการ Shopping และ Entertainment ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าบนแพลตฟอร์ม TikTok มากขึ้น โดยมีโอกาสเติบโตสูงถึงร้อยละ 54 และมีมูลค่าสูงขึ้นจาก 3.4 พันล้านเป็น 12 พันล้านเหรียญสหรัฐภายในปี พ.ศ.2568 (TikTok, 2020) ภาคธุรกิจจึงมีการปรับตัวโดยใช้คอนเทนต์วิดีโอสั้น (Short Video) ในการสื่อสารทางการตลาดเป็นหลัก จำนวนร้อยละ 86 ของรูปแบบการสื่อสารทางการตลาดทั้งหมด (Wyzowl, 2021) เพื่อสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ซึ่งแอปพลิเคชัน TikTok มีกลุ่มผู้ใช้งานประกอบด้วย 2 กลุ่มผู้ใช้หลัก โดยแบ่งตามแนวคิด Generation คือ Generation Z ผู้ที่เกิดช่วง ปี พ.ศ. 2538-2552 อายุ 14-28 ปีใน พ.ศ.2566 และ Generation Y ผู้ที่เกิดช่วง ปี พ.ศ.2520 - 2537 มีอายุ 29-46 ปีใน พ.ศ.2566 โดยประเทศไทยพบว่าประชากร Generation Y ในปี พ.ศ.2564 มีจำนวน 17.2 ล้านคน หรือ ร้อยละ 26.10 ของประชากรทั้งหมดในประเทศ อีกทั้งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และบริษัทศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ จำกัด (Research Centre for Social and Business Development Co., Ltd.) หรือ SAB ได้ระบุว่า Generation Y เป็นกลุ่มประชากรวัยแรงงานที่มีรายได้สูง และมีกำลังซื้อสูง จึงเป็นกลุ่มสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย (ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ, 2561) ซึ่งปัจจุบันมีการวิจัยของ ปิยนุช จึงสมานุกูล (2563) ทำการวิจัยเจาะจงการวิจัยในกลุ่ม Generation Z เพียงกลุ่มเดียว อีกทั้งไม่มีผู้ศึกษา Generation Y ไว้ ซึ่งเป็นกลุ่มกำลังซื้อที่สำคัญของประเทศ และเป็นกลุ่มผู้ใช้หลักของแอปพลิเคชัน TikTok โดยศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ร่วมกับแบรนด์หรือธุรกิจ ในการสร้างประสิทธิภาพของการดำเนินการตลาดบนแพลตฟอร์มออนไลน์นี้ให้เกิดประโยชน์ และสร้างผลกำไรต่อธุรกิจในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านลักษณะประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) คือ ผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok ในประเทศไทย กลุ่ม Generation Y โดยมีอายุตั้งแต่ 29-46 ปี

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ ผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok กลุ่ม Generation Y ที่เคยซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ในประเทศไทย ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ ไม่สามารถระบุจำนวนประชากรได้อย่างชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้สูตรคำนวณแบบไม่ทราบจำนวนประชากร ดังนี้

$$n = \frac{P(1-P)\,Z^2}{e^2}$$

โดยที่ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
z = ค่าสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (มีค่าเท่ากับ 1.96)
P = โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์หรือสัดส่วนของคุณลักษณะที่สนใจในกลุ่มตัวอย่าง
q = โอกาสที่จะไม่เกิดเหตุการณ์เท่ากับ 1-P ในกรณีของกลุ่มตัวอย่าง
e = ค่าร้อยละความคลาดเคลื่อนจากกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ โดยในงานวิจัยนี้

กำหนด e มีค่า 0.05

$$n = \frac{(0.5)(1-0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2}$$

$$n = 384.16$$

จากผลการคำนวณข้างต้น จะได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน คือ 385 ตัวอย่าง และเพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีก 15 ตัวอย่าง ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่าง คือ 400 ตัวอย่าง โดยสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) จากการจัดทำแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) โดยกระจายผ่านกลุ่มอาสาสมัครตอบแบบสอบถามผ่านสื่อสังคมออนไลน์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถามที่เกิดระหว่างปี พ.ศ.2520-2537 ,ใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok และเคยซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลด้านปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยเป็นคำถามปลายปิดที่มีคำตอบให้เลือกเพียง 1 คำตอบ (Multiple Choices) และเป็นคำถามแบบเติมคำ (Short answer) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y เป็นคำถามปลายเปิดที่มีคำตอบให้เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ ,เลือกเพียง 1 คำตอบ (Multiple Choices) และแบบเติมคำ (Short Answer) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราส่วน (Rating Scale) และใช้มาตรวัดแบบเรียงตามระดับความคิดเห็น 5 ระดับ จำนวน 14 ข้อ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ การรับรู้ว่ามีประโยชน์ และการรับรู้ว่าใช้งานง่าย โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราส่วน (Rating Scale) และใช้มาตรวัดแบบเรียงตามระดับความคิดเห็น 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y ด้านความถี่การซื้อสินค้า (ครั้งต่อเดือน)

3.2 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y ด้านค่าใช้จ่ายการซื้อสินค้า (บาทต่อเดือน)

4. การเก็บรวมรวมข้อมูล

4.1 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยค้นคว้าจาก รายงานของหน่วยงานรัฐบาล วารสาร หนังสือพิมพ์ และเว็บไซต์ต่างๆ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลข้างต้นมาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยฉบับนี้

4.2 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน ปี พ.ศ. 2566

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ระดับความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาด และด้านการยอมรับเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า ใช้รูปแบบการนำเสนอเป็นแผนภูมิแท่ง (Bar graph) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Deviation) เป็นไปตามความเหมาะสมข้อข้อมูล

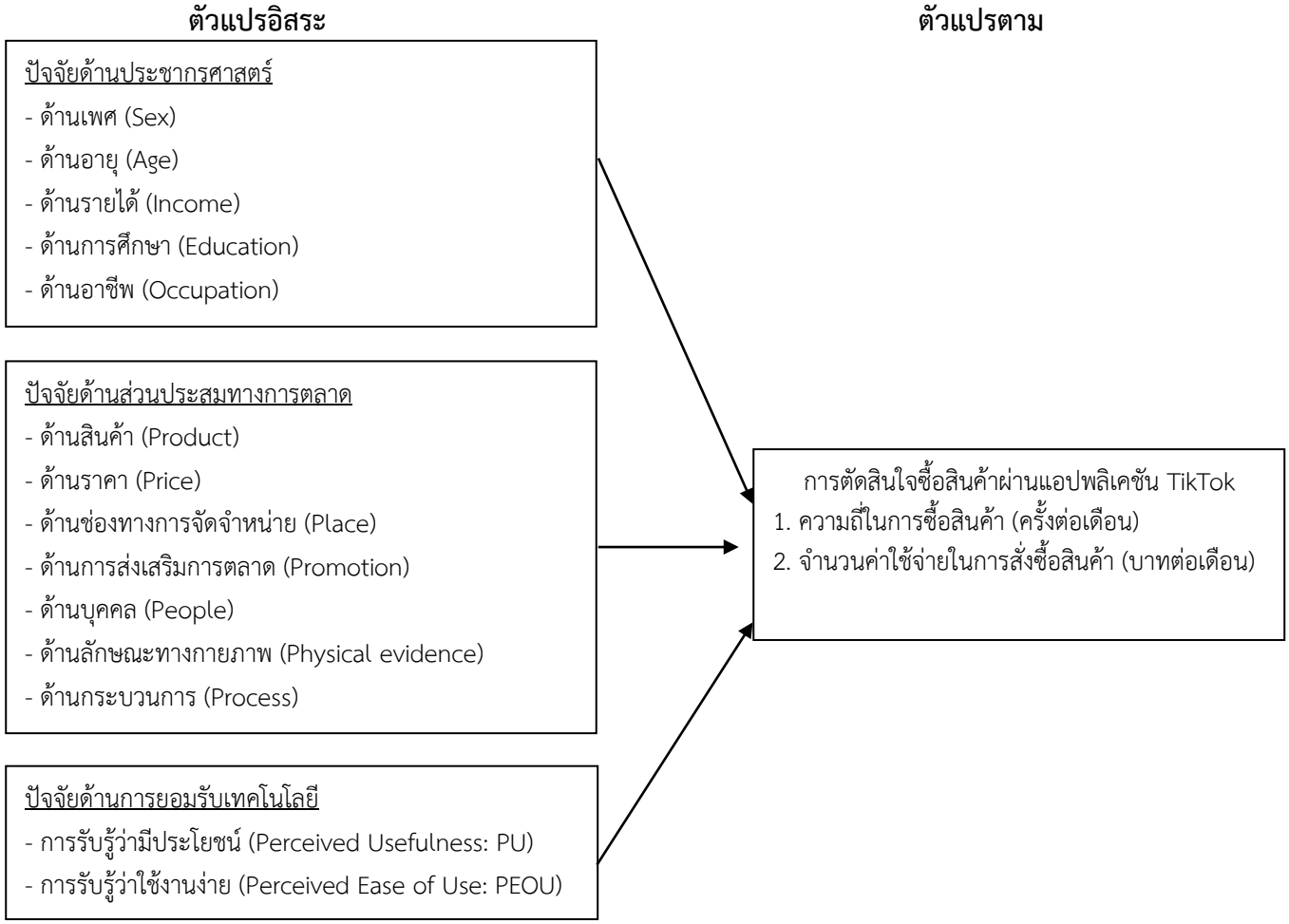
5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหูคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม คือ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด และ

ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y ในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า จุฑารัตน์ เกียรติรัศมี (2558) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภค โดยใช้ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด และแนวคิดแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model : TAM) ในการกำหนดตัวแปรเพื่อการศึกษา โดยพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ส่งผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งต่อมาเมื่อมีการใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok อย่างแพร่หลาย และเป็นอีกหนึ่งช่องทางการซื้อสินค้าของผู้บริโภค จึงมีการศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok มากขึ้น โดย ปิยนุช จึงสมานุกูล (2563) ได้ศึกษาองค์ประกอบของแอปพลิเคชัน TikTok ที่กระตุ้นให้เกิดการซื้อสินค้าของกลุ่ม Generation Z พบว่าปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของโพสต์ของบุคคลมีชื่อเสียงใน TikTok ปัจจัยด้านความคิดเห็นเชิงบวก ปัจจัยด้านจำนวนการแชร์ และปัจจัยด้านเนื้อหาโฆษณา ทำให้เกิดแรงจูงใจในการซื้อสินค้าในช่องทาง TikTok ของ Generation Z ในประเทศไทย และมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบของ สวรรยา วัฒนกิจเจริญมั่น (2564) ศึกษาพฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่มผู้ใช้งาน Generation Y และ Generation Z ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้งานหลัก 2 กลุ่มของแอปพลิเคชัน TikTok พบว่ากลยุทธ์ทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของกลุ่ม Generation Z และ Generation Y เหมือนกัน คือการตลาดโดยใช้กลุ่มอินฟลูเอนเซอร์ และกลยุทธ์ทางการตลาด และต่างกัน คือ การสร้างรายได้ ความปลอดภัยของแอปพลิเคชัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok ของ Generation Z และความหลากหลายของเนื้อหาความปลอดภัยของแอปพลิเคชัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok ของ Generation Y ซึ่งในขณะเดียวกันมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ศึกษาเรื่องแอปพลิเคชัน TikTok ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า โดยงานวิจัยของ Ngangom, M. (2020) พบว่า แอปพลิเคชัน TikTok จะส่งผลต่อความสนใจในการซื้อและโน้มน้าวใจผู้บริโภคตัดสินใจซื้อได้ในที่สุด สอดคล้องกับ Clara Dwi Heska Fortuna (2022) ที่พบว่า TikTok มีความสามารถทางการตลาดผ่านโซเชียลมีเดียต่อการตัดสินใจซื้ออยู่ที่ร้อยละ 73.3 และอีกทั้งงานวิจัยของ Martina Ngangom (2020) ทำการศึกษาพฤติกรรมกลุ่มผู้ใช้งาน Generation Z ต่อการซื้อสินค้าและทัศนคติที่มีต่อแบรนด์ ซึ่งพบว่าวิดีโอจากผู้ใช้ทั่วไปในแอปพลิเคชัน TikTok มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อและทัศนคติที่มีต่อแบรนด์ของผู้บริโภค

จากการทบทวนงานวิจัยเห็นได้ว่างานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่ศึกษาการตัดสินใจซื้อผ่านแอปพลิเคชัน TikTok และศึกษากลุ่ม Generation Z ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงทำการศึกษาเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสัดส่วนประชากรในประเทศไทย คือ กลุ่ม Generation Y ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรวัยทำงานที่มีรายได้สูง และมีกำลังซื้อสูงของประเทศไทย โดยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y กำหนดตัวแปรต้นซึ่งได้มาจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี กำหนดตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจซื้อสินค้าของกลุ่ม Generation Y อายุตั้งแต่ 28-45 ปี เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้งาน ได้แก่ ความถี่ในการซื้อสินค้า (ครั้งต่อเดือน) และจำนวนค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้า (บาทต่อเดือน) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y

1.1 สรุปข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่ม Generation Y ที่ตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok จำนวน 400 ตัวอย่าง ได้แก่ เพศหญิง จำนวน 326 คน (ร้อยละ 81.5) และเพศชาย จำนวน 74 คน (ร้อยละ 18.5) มีอายุระหว่าง 29-34 ปี จำนวน 378 คน (ร้อยละ 94.5) อายุ 35-40 ปี จำนวน 14 คน (ร้อยละ 3.5) มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 15,000-25,000 บาท จำนวน 210 คน (ร้อยละ 52.5) รายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 25,000-35,000 บาท จำนวน 59 คน (ร้อยละ 14.8) ระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 340 คน (ร้อยละ 85) ระดับปริญญาโท จำนวน 47 คน (ร้อยละ 11.8) อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 226 คน (ร้อยละ 56.5) ข้าราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 86 คน (ร้อยละ 21.5)

1.2 สรุปข้อมูลพฤติกรรมการซื้อสินค้าของกลุ่ม Generation Y ที่ตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok โดยเฉลี่ย (จำนวนครั้ง/เดือน) ของกลุ่มตัวอย่าง ซื้อสินค้า 1-5 ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ 91.0) ซื้อสินค้า 6-10 ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ 5.5) ซื้อสินค้า 11-15 ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ 2.3) และซื้อสินค้า 5 ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ 1.3) ตามลำดับ

จำนวนค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok โดยเฉลี่ย (บาท/เดือน) ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการซื้อเฉลี่ยต่อเดือนคือ 500-1,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 57.3) น้อยกว่า 500 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 24.0) จำนวน 1,501-2,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 7.0) จำนวน 1,001-1,500 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 6.3) จำนวน

มากกว่า 3,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 4.3) จำนวน 2,001-2,500 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 0.8) และจำนวน 2,501-3,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 0.5) ตามลำดับ

สินค้าที่ซื้อผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซื้อสินค้าจัดอยู่ในหมวดเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย (ร้อยละ 70.8) หมวดสินค้าเพื่อความงาม (ร้อยละ 38.8) หมวดสินค้าอุปโภคบริโภค (ร้อยละ 38.8) หมวดสินค้าเพื่อสัตว์เลี้ยง (ร้อยละ 14.8) หมวดสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ (ร้อยละ 12.8) หมวดสินค้าแม่และเด็ก (ร้อยละ 1.5) และอื่นๆ นอกเหนือจากหมวดสินค้าที่กล่าวมาข้างต้น (ร้อยละ 0.8) ตามลำดับ

ช่วงเวลาการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok บ่อยที่สุดของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกเวลา 18.01 น.-00.00 น. (ร้อยละ 85.0) เวลา 13.01 น. – 18.00 น. (ร้อยละ 9.8) เวลา 12.01 น. -13.00 น. (ร้อยละ 3.0) เวลา 00.01 น. – 06.00 น. (ร้อยละ 1.8) และเวลา 06.01 น. – 12.00 น. (ร้อยละ 0.5) ตามลำดับ

วิธีการชำระเงินที่เลือกใช้เมื่อซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกชำระผ่าน Online Banking (ร้อยละ 50.8) เก็บเงินปลายทาง (ร้อยละ 39.8) บัตรเดบิต/บัตรเครดิต (ร้อยละ 23.8) True Money (ร้อยละ 13.5) และ Rabbit Line Pay (ร้อยละ 1.8) ตามลำดับ

2. ปัจจัยด้านลักษณะประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยสมการถดถอยพหุคูณของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีต่อความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ต่อเดือน

ตัวแปรตาม คือความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ต่อเดือน

ตัวแปรอิสระ	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	sig.
ค่าคงที่	6.973	3.022	2.307	0.022
เพศ	0.406	0.466	0.871	0.384
อายุ	-0.077	0.068	-1.133	0.258
รายได้ต่อเดือน	0.000	0.000	-1.227	0.221
ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี	-0.994	1.134	-0.877	0.381
ระดับการศึกษาระดับปริญญาโท	-1.555	1.265	-1.229	0.220
ระดับการศึกษาระดับอื่นๆ	-1.902	2.123	-0.896	0.371
นักเรียน/นักศึกษา	-1.857**	0.725	-2.563	0.011**
ข้าราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-1.638**	0.642	-2.551	0.011**
พนักงานบริษัทเอกชน	-0.519	0.569	-0.912	0.363
อาชีพอื่นๆ (ว่างงาน)	-3.283	1.948	-1.685	0.093
ระดับความคิดเห็นด้านผลิตภัณฑ์	1.474***	0.435	3.388	0.001***
ระดับความคิดเห็นด้านราคา	-1.280***	0.402	-3.182	0.002***
ระดับความคิดเห็นด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	-0.092	0.347	-0.264	0.792
ระดับความคิดเห็นด้านการส่งเสริมการขาย	0.231	0.411	0.562	0.574
ระดับความคิดเห็นด้านบุคลากร	0.616	0.405	1.520	0.129
ระดับความคิดเห็นด้านกระบวนการ	0.152	0.416	0.365	0.715
ระดับความคิดเห็นด้านองค์ประกอบทางกายภาพ	-0.212	0.464	-0.457	0.648
ระดับความคิดเห็นด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์	-0.937*	0.527	-1.777	0.076*
ระดับความคิดเห็นด้านการรับรู้ว่าใช้งานง่าย	0.200	0.484	0.413	0.680
R-squared = 0.111, Adjusted R-squared = 0.066 Durbin-Watson = 2.178, F = 2.487				

หมายเหตุ: ***ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01 **ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 *ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยสมการถดถอยพหุคูณของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดและปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีต่อจำนวนค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ต่อเดือน

ตัวแปรตาม คือจำนวนค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ต่อเดือน

ตัวแปรอิสระ	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	sig.
ค่าคงที่	-721.987	868.015	-0.832	0.406
เพศ	49.299	133.932	0.368	0.713
อายุ	-13.814	19.584	-0.705	0.481
รายได้ต่อเดือน	0.006	0.004	1.629	0.104
ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี	30.104	325.694	0.092	0.926
ระดับการศึกษาระดับปริญญาโท	-14.086	363.384	-0.039	0.969
ระดับการศึกษาระดับอื่นๆ	-510.495	609.930	-0.837	0.403
นักเรียน/นักศึกษา	-452.836**	208.112	-2.176	0.030**
ข้าราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-135.165	184.412	-0.733	0.464
พนักงานบริษัทเอกชน	147.496	163.514	0.902	0.368
อาชีพอื่นๆ (ว่างงาน)	128.918	559.534	0.230	0.818
ระดับความคิดเห็นด้านผลิตภัณฑ์	249.781**	124.941	1.999	0.046**
ระดับความคิดเห็นด้านราคา	-87.455	115.553	-0.757	0.450
ระดับความคิดเห็นด้านช่องทางการจัดหน่าย	136.084	99.698	1.365	0.173
ระดับความคิดเห็นด้านการส่งเสริมการขาย	-27.528	118.027	-0.233	0.816
ระดับความคิดเห็นด้านบุคลากร	-11.828	116.333	-0.102	0.919
ระดับความคิดเห็นด้านกระบวนการ	297.114**	119.578	2.485	0.013**
ระดับความคิดเห็นด้านองค์ประกอบทางกายภาพ	60.525	133.149	0.455	0.650
ระดับความคิดเห็นด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์	-324.461**	151.375	-2.143	0.033**
ระดับความคิดเห็นด้านการรับรู้ว่าใช้งานง่าย	159.016	139.068	1.143	0.254
R-squared = 0.133, Adjusted R-squared = 0.090 Durbin-Watson = 2.038, F = 3.074				

หมายเหตุ: ***ณ ระดับนัยสำคัญ 0.01 **ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 *ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10

2.1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y

2.1.1 ปัจจัยด้านอาชีพ ได้แก่ นักเรียน/นักศึกษา ข้าราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน และผู้ว่างงานจะตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok โดยความถี่เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าเจ้าของกิจการอยู่ 1.857, 1.638 และ3.283 ครั้ง ตามลำดับ

2.1.2 ปัจจัยด้านอาชีพ ได้แก่ นักเรียน/นักศึกษา จะตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok โดยค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าเจ้าของกิจการอยู่ 452.836 บาทต่อเดือน

2.2 ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y

2.2.1 ผลการคาดประมาณสมการถดถอยพหุคูณของปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และด้านราคาส่งผลต่อความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ต่อเดือนอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 โดยค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.474 หมายความว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อความถี่ในการสั่งซื้อ

สินค้าในทิศทางเดียวกัน คือ ระดับความคิดเห็นของส่วนประสมทางการตลาดด้านสินค้าเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะมีผลต่อผู้บริโภค Generation Y ให้ความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok เพิ่มขึ้น 1.474 ครั้งต่อเดือน เนื่องจากผู้บริโภค Generation Y มีระดับความคิดเห็น คือเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อส่วนประสมทางการตลาดด้านสินค้า ดังนั้น เมื่อแอปพลิเคชัน TikTok สามารถเพิ่มความพึงพอใจด้านสินค้า เรื่องสินค้ามีคุณภาพ ตรงตามความต้องการ และมีความหลากหลายได้จะสามารถดึงดูดให้ผู้บริโภค Generation Y ให้มีความถี่ในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok เพิ่มขึ้น

ปัจจัยด้านราคา มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 โดยค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -1.280 หมายความว่า ปัจจัยด้านราคาสินค้าส่งผลต่อความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าในทิศทางตรงกันข้าม คือ ระดับความคิดเห็นของส่วนประสมทางการตลาดด้านราคาเพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะมีผลต่อผู้บริโภค Generation Y ให้ความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ลดลง 1.280 ครั้งต่อเดือน เนื่องจากผู้บริโภค Generation Y อาจเพิ่มปริมาณสินค้าในการซื้อต่อครั้งเมื่อสินค้ามีราคาเป็นที่พึงพอใจ จึงส่งผลให้ความถี่ในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ลดลง

2.2.2 ผลการคาดประมาณสมการถดถอยพหุคูณของปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และปัจจัยด้านกระบวนการ ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ต่อเดือน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 249.781 หมายความว่า ด้านสินค้าส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้าในทิศทางเดียวกัน คือ ความพึงพอใจของส่วนประสมทางการตลาดด้านสินค้าเพิ่มขึ้น 1 คะแนนจะมีผลต่อผู้บริโภค Generation Y ให้ค่าใช้จ่ายให้การซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok เพิ่มขึ้น 249.781 บาทต่อเดือน เนื่องจากผู้บริโภค Generation Y มีความพึงพอใจส่วนประสมทางการตลาดด้านสินค้ามากที่สุด ดังนั้น เมื่อแอปพลิเคชัน TikTok สามารถเพิ่มความพึงพอใจด้านสินค้าได้ จึงสามารถดึงดูดให้ผู้บริโภค Generation Y มีค่าใช้จ่ายให้การซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok เพิ่มขึ้น

ปัจจัยด้านกระบวนการ มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 297.144 หมายความว่า ด้านกระบวนการส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้าในทิศทางเดียวกัน คือ ระดับความคิดเห็นของส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการเพิ่มขึ้น 1 คะแนนจะมีผลต่อผู้บริโภค Generation Y ให้ค่าใช้จ่ายให้การซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok เพิ่มขึ้น 297.144 บาทต่อเดือน เนื่องจาก แอปพลิเคชัน TikTok มีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย อีกทั้งยังสามารถเปลี่ยนคืนสินค้าได้ หากได้สินค้าไม่ตรงตามที่ระบุไว้ ดังนั้น เมื่อแอปพลิเคชัน TikTok เพิ่มความพึงพอใจด้านกระบวนการได้ จึงสามารถดึงดูดให้ผู้บริโภค Generation Y มีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok เพิ่มขึ้น

2.3 ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y

2.3.1 ผลการคาดประมาณสมการถดถอยพหุคูณของปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ ส่งผลต่อความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.10 โดยค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.937 หมายความว่า การรับรู้ว่ามีประโยชน์ส่งผลต่อความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าในทิศทางตรงกันข้าม คือ ระดับความคิดเห็นของการยอมรับเทคโนโลยีด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์เพิ่มขึ้น 1 คะแนนจะมีผลต่อผู้บริโภค Generation Y ให้ความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ลดลง 0.937 ครั้งต่อเดือน เนื่องแอปพลิเคชัน TikTok มีเทคโนโลยีช่วยให้การค้นหาสินค้าได้ง่าย ได้สินค้าตรงตามความต้องการ และลดความผิดพลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ไม่ตรงตามความต้องการ ทำให้การแสวงหาสินค้าดังกล่าวลดลง การสั่งซื้อสินค้าจึงมีความถี่ต่อเดือน ลดลง

2.3.2 ผลการคาดประมาณสมการถดถอยพหุคูณของปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ต่อเดือน พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ต่อเดือน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ต่อเดือน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -324.461 หมายความว่า ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้าในทิศทางตรงกันข้าม คือ ระดับความคิดเห็นของการยอมรับเทคโนโลยีด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์เพิ่มขึ้น 1 คะแนนจะมีผลต่อผู้บริโภค Generation Y ให้ค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ลดลง 324.461 บาทต่อเดือน เนื่องจากแอปพลิเคชัน TikTok มีเทคโนโลยีช่วยให้การค้นหาสินค้าได้ง่าย ได้สินค้าตรงตามความต้องการ และลดความผิดพลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ไม่ตรงตามความต้องการ ทำให้การแสวงหาสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการลดลง การสั่งซื้อสินค้าจึงมีค่าใช้จ่ายต่อเดือน ลดลง

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า กลุ่ม Generation Y มีพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าในหมวดเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และเวลา 18.01 น. – 00.00 น. ชำระผ่าน Online Banking โดยส่วนใหญ่ซื้อสินค้าโดยเฉลี่ย 1-5 ครั้งต่อ และมีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าโดยเฉลี่ย 500-1,000 บาทต่อเดือน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่ม Generation Y นิยมสะท้อนตัวตนผ่านสไตล์การแต่งตัว ซึ่งสอดคล้องกับ เศวต วัชรเสถียร หน้า 107 ,114 (2556) ศึกษารูปแบบการตัดสินใจของเจเนอเรชันวาย พบว่า กลุ่ม Generation Y มีพฤติกรรมซื้อสินค้าหมวดเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายแฟชั่นเป็นส่วนใหญ่

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อความถี่ และจำนวนค่าใช้จ่ายในการการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริโภค Generation Y มีความคิดเห็นว่าสินค้าที่ซื้อผ่านแอปพลิเคชัน TikTok เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการ และมีความหลากหลาย จึงส่งผลต่อความถี่ในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชิษณุพงศ์ สุกก่ำ (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสื่อออนไลน์ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อความถี่และจำนวนการซื้อสินค้าของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดนคร ปฐม สอดคล้องกับ เรวดี ฉลาดเจน (2564) ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Y และ Nugraheni, et al. (2022) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้บริโภคและคุณภาพผลิตภัณฑ์ต่อการตัดสินใจซื้อ Tiktok Live Shopping พบว่า คุณภาพและความหลากหลายของสินค้าจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok เพิ่มขึ้น

ปัจจัยด้านราคา ส่งผลต่อความถี่ในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริโภคมีความคิดเห็นว่าราคาสินค้าที่ซื้อผ่านแอปพลิเคชัน TikTok มีความคุ้มค่าต่อราคา และมีราคาค่าจัดส่งที่เหมาะสม ทำให้ความถี่ในการซื้อสินค้าลดลง โดยอาจเพิ่มปริมาณสินค้าในการซื้อต่อครั้งเมื่อสินค้ามีราคาเป็นที่พึงพอใจ จึงส่งผลให้ความถี่ในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ลดลง ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยมาภรณ์ ช่วยชูหนู (2559) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์ พบว่า ปัจจัยด้านราคาส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์ โดยผู้บริโภคต้องมีการเปรียบเทียบราคาก่อนเสมอ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด

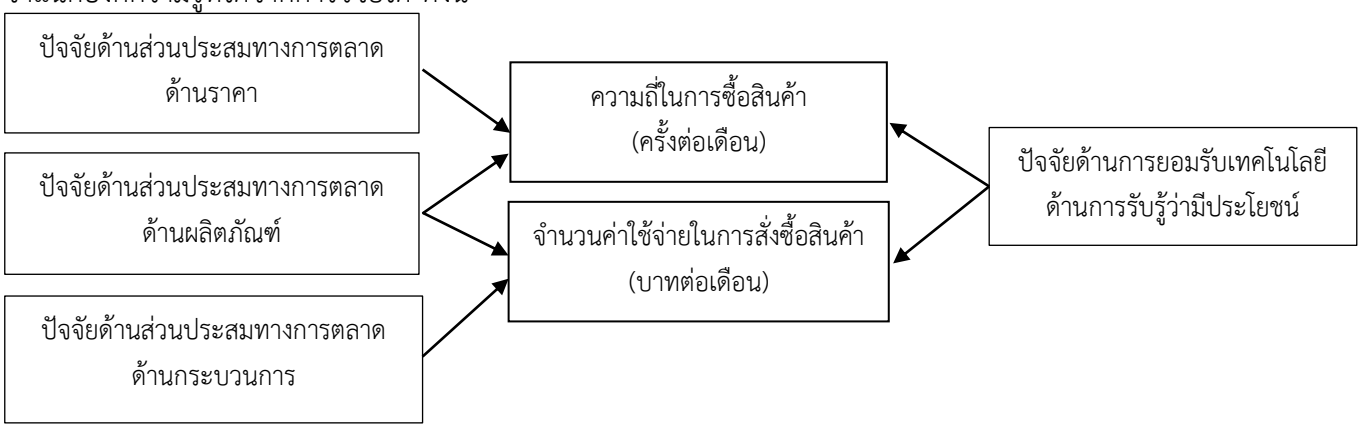
ปัจจัยด้านกระบวนการ ส่งผลต่อจำนวนค่าใช้จ่ายในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริโภคสามารถเปลี่ยนหรือคืนสินค้าได้ เมื่อได้รับสินค้าที่ไม่ตรงกับที่ระบุไว้ และมีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลาย ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าง่ายขึ้น จึงส่งผลต่อจำนวนค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยมาภรณ์ ช่วยชูหนู (2559) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์ พบว่า กระบวนการให้บริการส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์ เนื่องจากผู้บริโภคต้องการความถูกต้อง และความปลอดภัยในการสั่งซื้อสินค้า ดังนั้นร้านค้าที่มีการลงข้อมูลไว้อย่างละเอียด จะทำให้

ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น อีกทั้งการรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ให้เปลี่ยนหรือคืนสินค้าได้หากได้รับสินค้าไม่ตรงตามที่ร้านค้าระบุไว้ ส่งผลให้ตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์ เพิ่มขึ้น

ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ส่งผลต่อความถี่และจำนวนค่าใช้จ่ายในการการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y ได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริโภคมีความคิดเห็นว่าแอปพลิเคชัน TikTok สามารถค้นหาสินค้าที่ตรงกับความต้องการได้โดยง่าย อีกทั้งเข้าถึงข้อมูลสินค้าได้หลากหลาย รวดเร็ว ช่วยให้ผู้บริโภคสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น โดยอาจเกิดจากการรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารในเชิงลบ ซึ่งจะส่งผลให้การตัดสินใจซื้อสินค้าลดลง อีกทั้งสามารถลดความผิดพลาดในการสั่งซื้อสินค้าที่ไม่ตรงตามความต้องการ ทำให้การแสวงหาสินค้าดังกล่าวลดลง การสั่งซื้อสินค้าจึงมีความถี่และจำนวนค่าใช้จ่ายต่อเดือน ลดลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับ จุฑารัตน์ เกียรติรัศมี (2558) ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้บริโภครับรู้ประโยชน์ของแอปพลิเคชัน เนื่องจากสามารถค้นหาสินค้าได้หลากหลายและตรงตามความต้องการ และช่องทางการชำระเงินหลากหลาย ประมวลผลรวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำ และสั่งซื้อได้ทุกที่ทุกเวลา ทำให้ผู้บริโภคได้รับความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เพิ่มขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y สามารถจำแนกองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ ส่งผลต่อความถี่ในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y อย่างมีนัยสำคัญ และปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านกระบวนการ และปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์ ส่งผลต่อจำนวนค่าใช้จ่ายในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y อย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ของกลุ่ม Generation Y พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ คือสินค้าที่ซื้อผ่านแอปพลิเคชัน TikTok ที่มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการ และสินค้ามีความหลากหลาย ส่งผลต่อความถี่และจำนวนค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าต่อเดือน อีกทั้งผู้บริโภคกลุ่ม Generation Y พิจารณาคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าเป็นสำคัญ ซึ่งในแอปพลิเคชัน TikTok มีสินค้าชนิดเดียวกันอยู่หลากหลายแบรนด์ แต่ใช่ว่าสินค้าทุกแบรนด์จะมีสินค้ามีคุณภาพและมาตรฐานตรงตามความต้องการของผู้บริโภคจนนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ ดังนั้นคุณภาพและ

มาตรฐานของสินค้ามีผลต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภค และสร้างความสามารถในการแข่งขันให้ได้รับความไว้วางใจจากผู้บริโภคในการสนับสนุนสินค้าให้เกิดยอดการจำหน่ายเพิ่มขึ้น

จากผลการวิจัยยังพบว่า ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีสามารถส่งผลให้ความถี่และจำนวนค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าต่อเดือนลดลง เนื่องจากข้อมูข่าวสารที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว โดยข้อมูลข่าวสารเชิงลบจะเป็นกระแสอยู่ในความสนใจของผู้ใช้งานแอปพลิเคชัน TikTok ได้ง่าย โดยเฉพาะผู้บริโภคกลุ่ม Generation Y ที่ให้ความสำคัญต่อคุณภาพและมาตรฐานสินค้ามีความอ่อนไหวต่อข่าวสารในเชิงลบค่อนข้างสูงจนนำไปสู่การลดความถี่และจำนวนค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและไม่ตัดสินใจซื้อสินค้าในที่สุด โดยการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค และรักษามาตรฐานสินค้าจะสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 29-34 ปี จบการวิจัยระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้ต่อเดือน 15,000-25,000 บาท ความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok โดยเฉลี่ย คือ 1-5 ครั้งต่อเดือน มีค่าใช้จ่ายในการซื้อเฉลี่ย คือ 500-1,000 บาทต่อเดือน โดยสินค้าที่ซื้อจัดอยู่ในหมวดเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ช่วงเวลาการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน TikTok บ่อยที่สุดเวลา 18.01 น. – 00.00 น. โดยเลือกวิธีการชำระ คือ Online Banking ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลข้างต้นไปใช้วางแผนและกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เช่น ช่วงเวลาในการซื้อสินค้า 18.01 น. – 00.00 น. สามารถเลือกเวลาดังกล่าวในการการลงคลิปโปรโมทสินค้า เวลาการลงโฆษณา และการ Live เพื่อจำหน่ายสินค้า เป็นต้น

1.2 จากผลการวิจัยปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อความถี่ และจำนวนค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าต่อเดือน ในเชิงบวก ผู้ประกอบการจึงควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณสมบัติ คุณภาพของสินค้า การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อให้สินค้ามีมาตรฐานตรงตามความต้องการของผู้บริโภคจึงจะสามารถสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งขันในตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของกลุ่ม Generation Y มากที่สุด

1.3 จากผลการวิจัยปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี พบว่า การรับรู้ว่ามีประโยชน์ ส่งผลต่อความถี่ และจำนวนค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าต่อเดือน ในเชิงลบ คือ การรับรู้ว่ามีประโยชน์ของเทคโนโลยีการสั่งซื้อสินค้า TikTok มีส่วนช่วยลดความผิดพลาดในการสั่งซื้อสินค้าที่ไม่ตรงตามความต้องการ ผู้ประกอบการจึงควรนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้า เพื่อแสวงหากลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่สามารถพัฒนาเป็นลูกค้าประจำ (Loyalists) และลูกค้าชั้นดี (Champions) เพื่อการซื้อซ้ำ (Repurchase) ในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่ม Generation Y ดังนั้นควรศึกษากลุ่มตัวอย่าง Generation อื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้า เช่น Generation Y และGeneration Z ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้งานหลักของแอปพลิเคชัน TikTok

2.2 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะแอปพลิเคชัน TikTok ดังนั้นควรศึกษาแอปพลิเคชันอื่นๆ เช่น Shopee Lazada เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในการตัดสินใจซื้อสินค้าของกลุ่มเป้าหมายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

จุฑารัตน์ เกียรติรัศมี. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชั่นออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ชิษณุพงศ์ สุกก่ำ. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสื่อออนไลน์ของผู้บริโภคในอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

ปิยนุช จึงสมำนุกูล. (2563). *องค์ประกอบของแอปพลิเคชัน TikTok ที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นในกำรซื้อสินค้ำของกลุ่มเจเนอเรชันซี ในประเทศไทย*. (การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).

เรวดี ฉลาดเจน. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มเจเนอเรชัน Y. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 11*(2), 92-103.

ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ. (2561). *ทัศนคติและปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการมีบุตรในกลุ่มประชากรเจเนอเรชันวาย*. สืบค้น 10 ธันวาคม 2565. จาก https://social.nesdc.go.th/social/Portals.

สวรรยา วัฒนกิจเจริญมั่น. (2564). *กลยุทธ์ทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชันประเภท TikTok เปรียบเทียบระหว่างเจเนอเรชัน วาย (Gen-Y) และเจเนอเรชัน แซด (Gen-Z) ในเขตกรุงเทพมหานคร*. (การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).

Ngangom, M. (2020). *How TikTok has impacted Generation Z's buying behaviour and their relationship with brands?*. (Doctoral dissertation, Dublin Business School).

Oberlo (2022). *10 TIKTOK STATISTICS THAT YOU NEED TO KNOW IN 2022*. Retrieved 9 November 2023. from https://www.oberlo.com/blog/TikTok-statistics.

Wyzowl. (2021). *Video Marketing Statistics 2021*. Retrieved 9 November 2023. from https://www.wyzowl.com/sovm-results-2021/.

Fortuna, C. D. H. (2022). Tiktok as social media marketing and the impact on purchase decisions. *Marketing Management Studies, 2*(2), 180-190.

Nugraheni, F., Rani, P. A., & Fansir, D. (2022, December). The Effect Of Consumer Satifitation And Product Quality On Purchase Decisions On Tiktok Live Shopping. In Proceeding International Conference on Information Technology and Business (pp. 14-18). Bandar Lampung: Institut Informatika dan Bisnis Darmajaya.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

A Feasibility Study of Investing in Apartment in Ratchayothin Area, Senanikom, Chatuchak District, Bangkok

Nutanon Visuthsak[1*] and Sommai Udomwittid[2]

[1] *Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
[2] *Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
* *Corresponding author. E-mail: Nutanon.v@ku.th*

ABSTRACT

This study aimed to study the competitive environment of rental apartments in the Major Ratchayothin area and assess the feasibility of investing in rental apartments in terms of market, law, and finance. Primary data from interviews with entrepreneurs was used to analyze the financial feasibility, and secondary data from websites and related publications was used to analyze the market and law, presented in a descriptive manner. The results of the study found that the competition in the project was moderate in terms of intensity of competition from existing competitors, threats from new competitors, threats from substitute products, and bargaining power of suppliers. The bargaining power of customers was low, so the market feasibility was high, and the project could be developed at a price level of 6,001 baht or more. Since there were few establishments in the high price range, there was low internal competition. In terms of law, from a comparative study of legal limitations, it was found that the project's land could be developed into apartments. When studying the financial feasibility, the project's life was set at 25 years with a weighted average cost of capital (WACC) of 5.56 percent per year. The project was found to be financially worthwhile. With a net present value (NPV) of 4,995,044.38 baht, a benefit-cost ratio (BCR) of 1.09, an internal rate of return (IRR) of 7.12 percent per year, and a payback period (PB) of 12 years and 29 days, the sensitivity analysis results show that the project will experience financial unworthiness when the rental rate decreases or the occupancy rate decreases by 15 percent, and if the construction cost increases by 20 percent, the project will experience financial unworthiness. Therefore, the project is suitable for investment, but caution must be exercised in events and situations that affect the performance in terms of costs, occupancy rates, and room rates.

Keywords: Apartment, Industry Competitive Environment, Feasibility

Received: 6 July 2024;
Revised: 5 September 2024;
Accepted: 10 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การประเมินความเป็นไปได้ในการลงทุน อพาร์ทเม้นท์ย่านรัชโยธิน แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

ณัฐนน วิสูตรศักดิ์[1*] และ สมหมาย อุดมวิทิต[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Nutanon.v@ku.th*

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการแข่งขันทางธุรกิจของอพาร์ทเม้นท์ให้เช่า บริเวณเมเจอร์รัชโยธิน และประเมินความเป็นไปได้ในการลงทุนอพาร์ทเม้นท์ให้เช่า ด้านตลาด ด้านกฎหมาย และด้านการเงิน โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน และข้อมูลทุติยภูมิจากเว็บไซต์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการวิเคราะห์ด้านตลาด และกฎหมาย โดยนำเสนอในเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า สภาพการแข่งขันของโครงการ มีความรุนแรงในการแข่งขันของคู่แข่งรายเดิม, ภัยคุกคามจากคู่แข่งรายใหม่, ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน และอำนาจการต่อรองของซัพพลายเออร์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีอำนาจการต่อรองของลูกค้า ในระดับต่ำ จึงมีความเป็นไปได้ด้านตลาด สามารถพัฒนาโครงการได้ในระดับราคาสูง โดยมีระดับราคา 6,001 บาทขึ้นไป เนื่องจากในกลุ่มระดับราคาที่สูงนั้นมีจำนวนสถานประกอบการที่น้อย จึงมีการแข่งขันกันภายในต่ำ ในด้านกฎหมายจากการเปรียบเทียบศึกษาข้อจำกัดทางด้านกฎหมายพบว่า ที่ดินของโครงการสามารถพัฒนาอพาร์ทเม้นท์ได้ และเมื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงิน โดยกำหนดอายุโครงการ 25 ปี โดยมีต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของโครงการ (WACC) เท่ากับ ร้อยละ 5.56 ต่อปี พบว่า โครงการมีความคุ้มค่าทางการเงิน โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 4,995,044.38 บาท อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 1.09 อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) เท่ากับร้อยละ 7.12 ต่อปี ระยะเวลาคืนทุน (PB) เท่ากับ 12 ปี 29 วัน ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหว พบว่า โครงการจะประสบปัญหาความไม่คุ้มค่าทางการเงินเมื่ออัตราค่าเช่าลดลง หรืออัตราเข้าพัก ลดลงร้อยละ 15 และถ้าต้นทุนก่อสร้างเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 โครงการจะประสบปัญหาความไม่คุ้มค่าทางการเงิน ดังนั้น โครงการมีความเหมาะสมที่จะลงทุนแต่ต้องมีความระมัดระวังในเหตุการณ์ และสถานการณ์กระทบต่อผลประกอบการทั้งในด้านต้นทุน, อัตราเข้าพัก และระดับราคาห้องพัก

คำสำคัญ: อพาร์ทเม้นท์, สภาพการแข่งขันของโครงการ, ความเป็นไปได้

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เป็นธุรกิจที่มีตลาดขนาดใหญ่ โดยมีจำนวนผู้ประกอบการทั้งขนาดเล็ก และขนาดใหญ่อยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคนั้นมีความแตกต่างกันไปตามปัจจัยด้านรายได้ ปัจจัยด้านการเงินและปัจจัยด้านสังคม โดยธุรกิจอพาร์ทเม้นท์ให้เช่าเป็นหนึ่งในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในปัจจุบันที่กำลังได้รับความสนใจ เนื่องจากการปรับราคาประเมินที่ดินของกรุงเทพมหานคร ของกรมธนารักษ์ ในปี 2566 ถึงปี 2569 สูงกว่าในปี 2559 ถึง 2563 โดยราคาประเมินต่ำสุดในกรุงเทพมหานครจากราคา 500 บาทต่อตารางวา ในช่วงปี 2559 ถึงปี 2563 เป็นราคา 1,300 บาทต่อตารางวา ในปี 2566 ถึง ปี 2569 (กรมธนารักษ์, 2566) จึงทำให้ราคาที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมีมูลค่าปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้ผู้บริโภคมีการชะลอความต้องการซื้อที่อยู่อาศัย โดยการเจริญเติบโตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นั้นขึ้นอยู่กับความเจริญเติบโตของโครงสร้างสาธารณูปโภคของประเทศ โดยเฉพาะเขตพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย และเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ จากข้อมูลกองนโยบายและแผนงาน สำนักการวางผังและพัฒนาเมือง กรุงเทพมหานคร พบว่ากรุงเทพมหานครได้จำแนกพื้นที่ในกรุงเทพมหานครออกเป็น 6 กลุ่มเขตการวางผัง โดยเขตจตุจักรจัดอยู่ในกลุ่มเขตการวาง

ผังที่ 2 เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในบริเวณศูนย์กลาง พาณิชยกรรมโดยมีระดับการพัฒนาและมีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สูงเป็นพื้นที่ต่อเนื่องโดยรอบศูนย์กลางพาณิชยกรรมในเมือง (สำนักการวางผังและพัฒนาเมือง, 2564) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวยังมีการพัฒนาพื้นที่ให้มีความเจริญเติบโตของโครงสร้างสาธารณูปโภค นอกจากนี้ ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรแฝงกลางคืนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2563 มีจำนวน 2.3 ล้านคน เป็น 2.7 ล้านคนในปี 2566 ซึ่งประชากรแฝงกลางคืน เป็นกลุ่มประชากรแฝงที่มีส่วนสำคัญของธุรกิจอพาร์ทเม้นท์ให้เช่า เนื่องจากเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ประจำในจังหวัดหนึ่ง โดยไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่อาศัยอยู่ประจำนั้น แต่อาจจะมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านจังหวัดอื่น ในต่างประเทศ หรือไม่มีชื่อที่ใดเลย โดยการกระจายตัวของประชากรแฝงกลางคืน พบว่า มีการกระจายตัวอยู่ในกรุงเทพมหานครมากที่สุด ซึ่งกลุ่มประชากรดังกล่าวมีการครอบครองที่อยู่อาศัยโดยการเช่าเป็นหลัก (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) ทำให้ธุรกิจอพาร์ทเม้นท์ซึ่งเป็นหนึ่งในธุรกิจให้เช่าที่อยู่อาศัยเป็นเป็นโอกาสในการลงทุน เนื่องจากมูลค่าที่ดินที่มีการปรับตัวสูงขึ้น และการพัฒนาของโครงสร้างสาธารณูปโภคขนส่งอย่างรถไฟฟ้าโดยเฉพาะสายสีเขียวที่ในปัจจุบันมีการเชื่อมโยงจากโครงการรถไฟฟ้าสายสุขุมวิทเดิม และเชื่อมต่อโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพูหรือรถไฟฟ้าสายรามอินทรา โดยเป็นโครงการระบบขนส่งมวลชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑลที่เปิดให้บริการในปัจจุบัน ทำให้ความต้องการที่อยู่อาศัยของประชาชนบริเวณเส้นทางรถไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุให้ราคาของที่พักอาศัยนั้นมีราคาปรับตัวสูงขึ้น ทำให้การพัฒนาที่อยู่อาศัยแนวดิ่งจึงมีความเหมาะสม และนิยม เพราะสามารถรองรับการขยายตัวของประชากรได้มากกว่ารูปแบบอื่นๆ นอกจากนี้ เขตจตุจักรยังมีโครงการอสังหาริมทรัพย์ต่างๆ เช่น ท่ารถหมอชิตคอมเพล็กซ์, ตลาดนัดจอร์ดแฟร์, ตลาดนดกรีนวินเทจ บริเวณตรงข้ามเมเจอร์รัชโยธิน, รัชโยธิน ฮิลส์ ซึ่งเป็นลักษณะอาคารสำนักงานขนาดใหญ่ ที่มีทั้งโรงแรม และคอมมูนิตี้มอล นอกจากนี้มีโครงการก่อสร้าง ของกลุ่มเซ็นทรัล ที่พัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์แบบผสมผสาน (Mix-use) ขนาดใหญ่เชื่อมต่อถนนพหลโยธินและวิภาวดี (หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, 2566) ทำให้ธุรกิจอพาร์ทเม้นท์ในบริเวณรัชโยธินซึ่งอยู่ในเขตจตุจักรนั้นมีความน่าสนใจ แต่การลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นั้น มีความเสี่ยงเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในการลงทุนนั้น จึงทำให้ต้องมีการประเมินการลงทุนเพื่อประเมินถึงความคุ้มค่าในการลงทุน และโอกาสความเป็นไปได้ของโครงการ

โดยการศึกษาในอดีตที่ผ่านมามีการศึกษาความเป็นไปได้ทั้งด้านตลาด ด้านกฎหมาย และด้านการเงินของการลงทุนโครงการอพาร์ทเม้นท์ ในพื้นที่ต่างๆ เช่น สุวัชชัย เจริญบุญมา (2557) วงศ์วริศ ศิวัฒน์วราสุข (2558) และเอกพล วงศ์ภัทรกุล (2558) โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากสื่อสิ่งพิมพ์ และเว็บไซต์ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของตลาด โดยทฤษฎีอุปสงค์ และอุปทาน รวมถึงมีการประเมินความเป็นไปได้โครงการทางด้านกฎหมาย จากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากกลุ่มลูกค้า เพื่อนำมาออกแบบโครงการ วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของโครงการ และกำหนดระดับราคา เพื่อประเมินผลตอบแทนของโครงการ สำหรับการวิเคราะห์การเงิน ผ่านตัวชี้วัดความคุ้มค่าทางการเงิน โดยส่วนใหญ่ประกอบด้วย มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (BCR) และระยะเวลาคืนทุน (Payback period) ในส่วนการวิเคราะห์ความอ่อนไหว งานวิจัยส่วนใหญ่มีการกำหนดให้มีสถานการณ์ต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ต้นทุนโครงการเพิ่มขึ้น รายรับโครงการลดลง และอัตราเข้าพักลดลง

โดยการศึกษาครั้งนี้ได้นำแนวคิดที่เกี่ยวข้องในการประเมินความเป็นไปได้ของโครงการ มาประยุกต์ใช้แต่มีความแตกต่างในเรื่องของแนวคิดการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางตลาด ที่ได้นำทฤษฎีแรงผลักดันทั้ง 5 ประการ (Five Force Analysis) มาประยุกต์ซึ่งจะสะท้อนถึงการแข่งขันของธุรกิจอพาร์ทเม้นท์ที่อยู่อาศัยได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น นำไปสู่ความเป็นไปได้ของตลาดมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ผู้วิจัยประเมินความเป็นไปได้ทางการเงิน ผ่านตัวชี้วัดความคุ้มค่าทางการเงิน และทำการวิเคราะห์ความอ่อนไหว โดยผ่านสถานการณ์ที่กระทบต่อความคุ้มค่าทางการลงทุน ทั้ง อัตราเข้าพักลดลง ราคาค่าเช่าลดลง และต้นทุนก่อสร้างเพิ่มขึ้น ซึ่งผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจลงทุนของผู้ประกอบการที่สนใจลงทุนโครงการกลุ่มอพาร์ทเม้นท์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการแข่งขันทางธุรกิจของอพาร์ทเม้นท์ให้เช่า บริเวณเมเจอร์รัชโยธิน

2. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการลงทุนอพาร์ทเม้นท์ให้เช่า โดยประเมินจากความเหมาะสมด้านตลาด ด้านกฎหมาย และด้านการเงิน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาทั้งในเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ ได้มาจากการค้นคว้า จากรายงาน บทความ สถิติงานวิจัย วารสาร อินเตอร์เน็ต และเอกสารทางด้านวิชาการต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยประกอบด้วย ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทำเลที่ตั้งของโครงการ กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาโครงการ และข้อมูลเรื่องของสภาพตลาดบริเวณ โครงการที่จะพัฒนา

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ อพาร์ทเม้นท์ให้เช่าที่มีจำนวนห้องพัก หรือพื้นที่ดินขนาดใกล้เคียงโครงการ จำนวน 3 สถานประกอบการ ในบริเวณเมเจอร์รัชโยธิน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีรายละเอียดของการสัมภาษณ์ ได้แก่ ต้นทุนในการก่อสร้าง สัดส่วนการลงทุนกับการกู้ยืม อัตราค่าเช่า อัตราเข้าพัก ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา ระยะเวลาก่อสร้างโดยประมาณ ระยะเวลาในการคืนทุนโดยประมาณ อัตราค่าน้ำ อัตราค่าไฟ อัตราการใช้น้ำต่อเดือน อัตราใช้ไฟฟ้าต่อเดือน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้ศึกษาจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยวิเคราะห์จากข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมมา เพื่อวิเคราะห์ตามทฤษฎีแรงผลักดันทั้ง 5 ประการ (Porter's Five Force) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 สำรวจพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ ได้แก่ ลักษณะโครงการโดยรอบ ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนการเข้ามาของคู่แข่ง, โครงการขนาดใหญ่ในพื้นที่, จำนวนสถานที่ทำงาน, จำนวนนักศึกษา, จำนวนประชากรโดยรอบ, ราคาค่าเช่าโครงการโดยรอบ

2.1.2 วิเคราะห์สภาพการแข่งขันของโครงการอพาร์ทเม้นท์ ด้วยวิธี Five Force โดยผลลัพธ์ของการใช้เทคนิคนี้ในการวิเคราะห์ทำให้สามารถทราบถึงสภาพการแข่งขันว่า อุตสาหกรรมการพัฒนาอพาร์ทเม้นท์ให้เช่ามีความน่าสนใจหรือไม่น่าสนใจ โดยองค์ประกอบของแรงผลักดันนั้นประกอบไปด้วย 5 ประการ ได้แก่

1) ภัยคุกคามจากการเข้ามาของคู่แข่งรายใหม่ โดยมีการประเมินตัวชี้วัด จากจำนวนเงินลงทุนในโครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน, กฎหมายเงื่อนไขของพื้นที่มีความเข้มงวดมากน้อยเพียงใด, ความยากง่ายในการก่อสร้างเทคนิคการก่อสร้าง

2) ภัยคุกคามจากสินค้าหรือบริการทดแทน โดยมีการประเมินตัวชี้วัด จาก จำนวนคู่แข่งทางอ้อม โดยประเมินโครงการคอนโดเป็นหลัก, จำนวนโครงการคอนโดที่มีการปล่อยเช่า, ราคาค่าเช่าห้องพักในคอนโด, จำนวนคอนโดในราคาการผ่อนใกล้เคียง กับค่าเช่า

3) อำนาจการต่อรองของซัพพลายเออร์ โดยพิจารณาจากปัจจัยที่โครงการต้องใช้ ได้แก่ จำนวนบริษัทก่อสร้างที่สามารถสร้างโครงการ, การขออนุมัติกฎหมาย, จำนวนผู้ให้บริการด้านเฟอร์นิเจอร์, ความยากง่ายในการจัดส่งเฟอร์นิเจอร์โครงการ จำเป็นต้องเป็นสินค้าเฉพาะหรือไม่

4) อำนาจการต่อรองของลูกค้า พิจารณาจากจำนวนผู้ใช้บริการ จำนวนสถานทำงานในทำเลโครงการ, จำนวนพนักงาน, จำนวนสถานศึกษาในทำเลโครงการ, จำนวนนักศึกษา, จำนวนโครงการอพาร์ทเม้นท์ ลักษณะเดียวกัน

5) ความรุนแรงในการแข่งขันของคู่แข่งรายเดิมในอุตสาหกรรม มีรายละเอียดการพิจารณาจาก ประมาณอุปทานที่พักในบริเวณเมเจอร์รัชโยธิน โดยดูจากจำนวนอพาร์ทเม้นท์ และจำนวนห้อง ราคาของที่พักในเขตเมเจอร์รัชโยธิน

โดยสรุปผลสภาพการแข่งขันในอุตสาหกรรมในเชิงพรรณนา แยกในแต่ละด้าน คือ ด้านภัยคุกคามจากการเข้ามาของคู่แข่งรายใหม่ ด้านภัยคุกคามจากสินค้าหรือบริการทดแทน อำนาจการต่อรองของซัพพลายเออร์ อำนาจการต่อรองของลูกค้า และความรุนแรงในการแข่งขันของคู่แข่งรายเดิมในอุตสาหกรรม

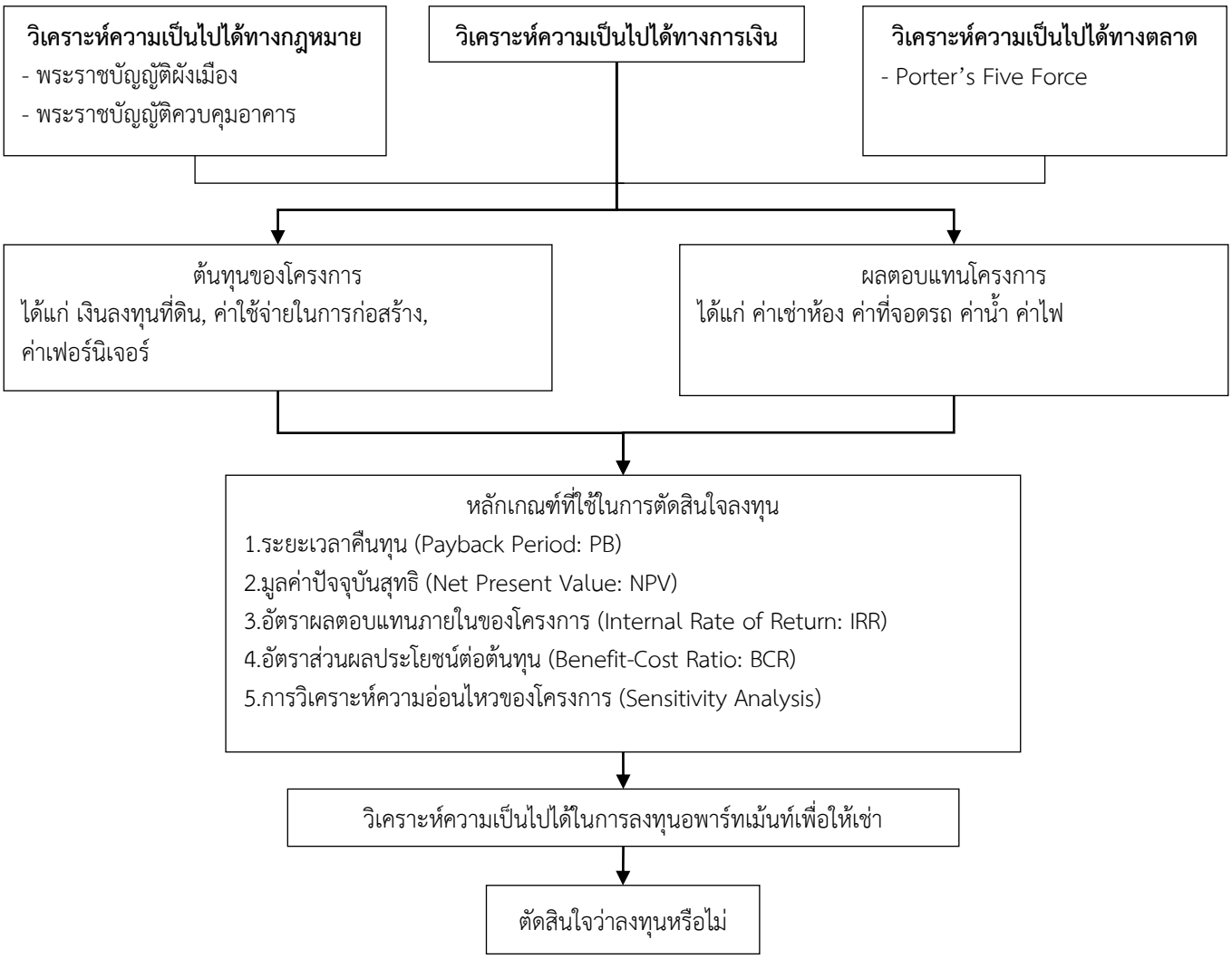
2.2 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้ศึกษาจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยวิเคราะห์จากข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมมา เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางด้านตลาด และกฎหมาย และในส่วนการวิเคราะความเป็นไปได้ทางการเงินผู้ศึกษาจะใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) จากข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ดังนี้

2.2.1 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางตลาด โดย นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในวัตถุประสงค์ที่หนึ่งมาสะท้อน สภาพการแข่งขันในอุตสาหกรรมการพัฒนาอพาร์ทเม้นท์ให้เช่า หากมีการแข่งขันที่ต่ำ ก็แสดงถึงมีโอกาสในความเป็นไปได้ทางตลาดที่น่าสนใจในการลงทุน

2.2.2 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางกฎหมายของโครงการอพาร์ทเม้นท์ วิเคราะห์ภายใต้กฎระเบียบพระราชบัญญัติผังเมือง พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร เพื่อให้การวิเคราะห์รูปแบบของโครงการที่สามารถดำเนินการได้ของโครงการ เพื่อนำไปสู่การคำนวณพื้นที่ของอาคารที่สามารถก่อสร้างได้ จำนวนห้องพัก และจำนวนที่จอดรถ

2.2.3 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการอพาร์ทเม้นท์ โดยจัดทำงบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสด เพื่อวิเคราะห์การวิเคราะห์ตัวชี้วัดความคุ้มค่าทางการเงินที่สามารถนำมาเป็นเกณฑ์ประกอบการตัดสินในลงทุน ได้แก่ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (B/C Ratio) อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) และระยะเวลาคืนทุน (Payback period) หลังจากนั้นทำการทดสอบความอ่อนไหวของโครงการ โดยการเปลี่ยนแปลงตัวแปรที่เกิดจากความไม่แน่นอนของสถานการณ์ในอนาคต ซึ่งแบ่งเป็น 3 กรณี คือ กรณีที่ 1 ค่าเช่าลดลง 1 ร้อยละ 5, ร้อยละ 10, ร้อยละ 15 กรณีที่ 2 อัตราการเข้าพักลดลง ร้อยละ 5, ร้อยละ 10, ร้อยละ 15 กรณีที่3 ต้นทุนค่าก่อสร้างเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5, ร้อยละ 10, ร้อยละ 15 และร้อยละ 20 ซึ่งทั้ง 3 กรณี เป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความคุ้มค่าในการลงทุนของโครงการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพแวดล้อมการแข่งขันทางธุรกิจของอพาร์ทเม้นท์ให้เช่า บริเวณเมเจอร์รัชโยธิน

สามารถอธิบายแยกตามแรงผลักดัน ทั้ง 5 ประการ ดังนี้ (ตารางที่ 1)

1.1 ความรุนแรงในการแข่งขันของคู่แข่งรายเดิมในอุตสาหกรรมนั้น มีความรุนแรงอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยจากการเติบโตของอุตสาหกรรมอพาร์ทเม้นท์ พบว่า ธุรกิจที่พักอาศัยบริเวณรัชโยธินมีการเติบโตทั้งด้านฝั่งอุปสงค์จากผู้ที่ต้องการจะอยู่อาศัยบริเวณนี้ ประกอบกับการเติบโตทางด้านผู้ประกอบการที่จะเข้ามาลงทุนในบริเวณรัชโยธินมีเพิ่มขึ้น ทำให้การเติบโตของอุตสาหกรรมอพาร์ทเม้นท์อาจส่งผลให้การแข่งขันของคู่แข่งรายเดิมมีระดับปานกลาง และจากจำนวนอพาร์ทเม้นท์ในบริเวณรัชโยธินที่ค่อนข้างมีการกระจุกตัว อาจส่งผลให้การแข่งขันของคู่แข่งรายเดิมค่อนข้างสูง แต่อพาร์ทเม้นท์ในระดับราคา 6,001 บาท ต่อห้องต่อเดือนขึ้นไป มีจำนวนสถานประกอบการค่อนข้างน้อย และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใกล้เคียงกัน ทำให้การแข่งขันภายในตลาดจากผู้ประกอบการของอพาร์ทเม้นท์ในระดับราคานี้ค่อนข้างต่ำ ซึ่งทำให้ผู้ประกอบรายใหม่ยังคงสามารถเข้าไปแข่งขันในธุรกิจอพาร์ทเม้นท์ให้เช่าที่ราคาดังกล่าวได้ โดยจากจำนวนและราคาของอพาร์ทเม้นท์ จึงทำให้ความรุนแรงในการแข่งขันของคู่แข่งรายเดิมอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ภัยคุกคามจากการเข้ามาของคู่แข่งรายใหม่ได้ว่า มีภัยคุกคามอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ จากราคาที่ดินและค่าก่อสร้างที่เพิ่มสูงขึ้นตามแนวพื้นที่รถไฟฟ้าบีทีเอส โดยยังมีแนวโน้มที่

สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี 2567 ประกอบกับการปรับอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ซึ่งเป็นต้นทุนที่จำเป็นสำหรับการก่อสร้างอพาร์ทเม้นท์ ทำให้ผู้ประกอบการมีต้นทุนในการก่อสร้างอพาร์ทเม้นท์เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้การเข้ามาของคู่แข่งรายใหม่มีน้อย นอกจากนี้แนวโน้มอัตราดอกเบี้ยนโยบายที่สูงขึ้นรวมถึงมาตรการสินเชื่อที่เข้มงวดทำให้การเข้าถึงสินเชื่อของผู้ประกอบการมีน้อยลง และเป็นอุปสรรคในการเข้ามาลงทุนในธุรกิจอพาร์ทเม้นท์มากขึ้น ทั้งสองสาเหตุนี้จึงทำให้ภัยคุกคามจากการเข้ามาของคู่แข่งรายใหม่อยู่ในระดับต่ำ แต่จากกฎหมายเงื่อนไขของพื้นที่ที่มีความเข้มงวดในระดับที่ต่ำ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่สามารถสร้างสิ่งปลูกสร้างทางธุรกิจ ซึ่งยังมีโอกาสที่ผู้แข่งขันรายใหม่สามารถเข้ามาลงทุนอพาร์ทเม้นท์ในพื้นที่บริเวณรัชโยธินได้ จึงสามารถสรุปได้ว่าความรุนแรงของการเข้ามาคู่แข่งรายใหม่นั้นอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านภัยคุกคามจากสินค้าหรือบริการทดแทนได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากคอนโดให้เช่าบริเวณรัชโยธินมีอัตราผลตอบแทนขั้นต่ำอยู่ในระดับสูง ทำให้ผู้ลงทุนทำการซื้อคอนโดเพื่อมาปล่อยเช่ามีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจทำให้ความรุนแรงของสินค้าทดแทนนั้นเพิ่มสูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน คอนโดโดยรอบโครงการบริเวณสถานีรถไฟฟ้าห้าแยกลาดพร้าวจนถึงสถานีรถไฟฟ้าเสนานิคม มีค่าใช้จ่ายสำหรับการเช่าคอนโดสูงกว่าการเช่าอพาร์ทเม้นท์ แม้ว่าจะมีขนาดห้องที่ใกล้เคียงกันและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใกล้เคียงกัน แต่จำนวนห้องที่มีการปล่อยเช่ามีไม่มากนักทำให้การเช่าคอนโดนั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของอุปสงค์ได้ทั้งหมด และจากสินค้าทดแทนของคอนโดในราคาผ่อนที่ใกล้เคียงกับราคาเช่ายังคงมีค่าใช้จ่ายอื่นๆที่เกี่ยวกับข้องกับการเป็นเจ้าของคอนโด ทำให้ค่าใช้จ่ายในการผ่อนคอนโดยังคงสูงกว่าอพาร์ทเม้นท์ จึงทำให้ความรุนแรงจากสินค้าทดแทนจากคอนโดเช่านั้นรุนแรงระดับปานกลาง

1.4 ด้านอำนาจการต่อรองของลูกค้าสามารถสรุปได้ว่าอยู่ในระดับต่ำเนื่องจาก เมื่อพิจารณาจำนวนสถานทำงานในทำเลโครงการและจำนวนพนักงาน พบว่าจำนวนพนักงานในสถานที่ทำงานต่างๆที่มีการย้ายถิ่นฐานมาทำงานในบริเวณรัชโยธินหรือบริเวณใกล้เคียงยังคงมีความต้องการที่พักอาศัย เพราะสถานประกอบการบริเวณโดยรอบมีการเปิดดำเนินการตามปกติ โดยแหล่งงานหลักๆส่วนใหญ่ก็มีลักษณเป็นสาขาสำนักงานใหญ่ จึงทำให้จำนวนอุปสงค์ของกลุ่มลูกค้ามีค่อนข้างสูง นอกจากนี้ยังมีความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นจากการมีโครงการอาคาร Mix-use และโครงการเปิดใหม่ในบริเวณรัชโยธิน คือ รัชโยธิน ฮิลส์ ที่มีอาคารสำนักงานให้เช่า, ร้านค้า และที่พักไม่ว่าจะเป็นเซอร์วิสอพาร์ทเม้นท์ หรือโรงแรม ทำให้เกิดจำนวนอุปสงค์ในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นจากอาคารสำนักงานที่มีอัตราการเช่าเฉลี่ยร้อยละ 76 ทำให้จำเป็นจะต้องมีการจ้างพนักงานรวมถึงมีพนักงานจำนวนหนึ่งที่ต้องย้ายถิ่นฐานเพื่อลดระยะเวลาในการเดินทาง ทำให้จำนวนพนักงานในเขตพื้นที่รัชโยธินนั้นมีความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น แต่หากพิจารณาจำนวนที่อยู่อาศัยในระดับราคาเดียวกับโครงการ ที่ระดับราคาที่สูง นั้นมีจำนวนโครงการเพียงแค่ 4 สถานประกอบการ ทำให้ลูกค้าไม่ได้มีทางเลือกที่มากนัก เนื่องจากตัวเลือกในอัตราค่าเช่าในระดับเดียวกันนั้นมีจำนวนน้อย ประกอบกับสินค้าทดแทนจากคอนโดให้เช่านั้นก็ไม่สามารถทดแทนกันได้มาก เนื่องจากมีราคาค่าเช่าที่สูงกว่าราคาค่าเช่าอพาร์ทเม้นท์ในระดับราคาของโครงการ จึงทำให้อำนาจการต่อรองของลูกค้านั้นอยู่ในระดับต่ำ แต่อำนาจต่อรองของลูกค้ายังคงมีอยู่เนื่องจากโครงการเช่าในบริเวณรัชโยธินนั้นมีความแตกต่างของสิ่งอำนวยความสะดวกค่อนข้างน้อย นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจำนวนนักศึกษาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตพื้นที่รัชโยธิน ซึ่งเป็นกลุ่มลูกค้ารองที่ได้กล่าวไปในข้างต้น แต่จากระดับราคาของโครงการที่ค่อนข้างสูง ทำให้การเข้าถึงโครงการของนักศึกษามีจำนวนน้อยและอำนาจการต่อรองของกลุ่มนักศึกษาที่มีต่อผู้ประกอบการจึงอยู่ในระดับต่ำด้วยเช่นกัน จึงสรุปได้ว่าอำนาจการต่อรองของลูกค้าอยู่ในระดับต่ำ

1.5 ด้านอำนาจการต่อรองของซัพพลายเออร์ได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยโครงการของผู้ศึกษานั้นเป็นโครงการที่อยู่อาศัยขนาดกลาง เป็นโครงการขนาดพื้นที่ไม่มาก ทำให้ไม่จำเป็นต้องใช้เทคนิค และเทคโนโลยีการสร้างขั้นสูงและไม่จำเป็นต้องใช้บริษัทรับเหมาขนาดใหญ่ ประกอบกับโครงการของผู้จัดทำเป็นโครงการของภาคเอกชน ดังนั้นจึงเป็นที่ต้องการของบริษัทก่อสร้าง เนื่องจากกำไรที่สูงและเป็นโครงการที่ใหญ่กว่าโครงการสร้างบ้านทั่วไป รวมทั้งผู้ศึกษามีตัวเลือกในการเลือกใช้บริการจำนวนมาก ทำให้อำนาจในการต่อรองของบริษัทก่อสร้างจึงอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ผู้ประกอบธุรกิจที่อยู่อาศัยจำเป็นต้องสร้างให้ถูกต้องเป็นไปตามหลักกฎหมาย และไม่สามารถผิดกฎต่างๆของพื้นที่ที่วางไว้ได้ จึงต้องพึ่งพาแบบก่อสร้างที่ได้จากผู้รับเหมาที่มีความถูกต้องตามกฎหมายพร้อมการรับรองจากวิศวกร เพื่อไปยื่นขออนุญาตก่อสร้างที่เขตของโครงการ เมื่อถูกต้องตามกฎหมายแล้วสำนักงานเขตจึงสามารถออกใบอนุญาตก่อสร้างได้ แต่ผู้ให้บริ การเกี่ยวกับ

เฟอร์นิเจอร์สำหรับการตกแต่งห้องพัก มีผู้ให้บริการค่อนข้างมากและหลากหลาย ทำให้ผู้ประกอบการมีตัวเลือกในการเลือกใช้บริการได้มาก อำนาจในการต่อรองของบริษัทเฟอร์นิเจอร์จึงอยู่ในระดับต่ำ

ตารางที่ 1 สรุปการศึกษาสภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอพาร์ทเม้นท์ให้เช่า ย่านเมเจอร์รัชโยธิน โดยแรงผลักดันทั้ง 5 ประการ (Five Force Analysis)

ด้าน	ความรุนแรง
1. ความรุนแรงในการแข่งขันของคู่แข่งรายเดิมในอุตสาหกรรม (Industry Rivalry)	ปานกลาง
2. ภัยคุกคามจากการเข้ามาของคู่แข่งรายใหม่ (Threat of New Entrants)	ปานกลาง
3. ภัยคุกคามจากสินค้าหรือบริการทดแทน (Threat of Substitutes)	ปานกลาง
4. อำนาจการต่อรองของลูกค้า (Bargaining Power of Customers)	ต่ำ
5. อำนาจการต่อรองของซัพพลายเออร์ (Power of Suppliers)	ปานกลาง

จึงสามารถสรุปได้ว่า สภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอพาร์ทเม้นท์ให้เช่า มีการแข่งขันที่ไม่รุนแรง เนื่องจากคู่แข่งรายเดิมในอุตสาหกรรมอพาร์ทเม้นท์ที่อยู่ในระดับราคาสูงมีการแข่งขันอยู่ในระดับปานกลาง เพราะจำนวนผู้ประกอบการมีน้อย จึงทำให้ผู้ประกอบการสามารถเข้ามาลงทุนได้ นอกจากนี้การเข้ามาของคู่แข่งรายใหม่สามารถทำได้ยากเนื่องจากต้นทุนในการลงทุนและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้มีระดับที่สูงขึ้น อีกทั้งภัยคุกคามของสินค้าทดแทนและอำนาจการต่อรองจากซัพพลายเออร์ที่อยู่ในระดับปานกลาง จึงทำให้ธุรกิจอพาร์ทเม้นท์ให้เช่าบริเวณเมเจอร์รัชโยธิน มีความน่าสนใจในการลงทุน และหากพิจารณาจำนวนประชากรแฝงที่เพิ่มขึ้นประกอบกับแนวโน้มของคนรุ่นใหม่ที่เน้นการเช่ามากกว่าการซื้อจะยิ่งเห็นได้ว่าธุรกิจอพาร์ทเม้นท์ให้เช่านั้นมีความน่าสนใจในการลงทุนมากยิ่งขึ้น

2. ความเป็นไปได้ในการลงทุนอพาร์ทเม้นท์ให้เช่า โดยประเมินจากความเหมาะสมด้านตลาด ด้านกฎหมาย และด้านการเงิน

2.1 ด้านตลาด พบว่าโครงการนี้สามารถพัฒนาที่อยู่อาศัยได้ในระดับราคาสูง โดยมีระดับราคา 6,001 บาทขึ้นไป เนื่องจากในกลุ่มระดับราคาที่สูงนั้นมีจำนวนผู้ประกอบการที่น้อยรายทำให้มีการแข่งขันกันภายในที่ต่ำ ทำให้มีช่องว่างในการที่ผู้ศึกษาสามารถเข้าสู่ตลาดได้ง่าย โดย ระดับราคาที่ต่ำ คือ 3,001-4,000 บาท ต่อห้องต่อเดือน มีการแข่งขันจากจำนวนผู้ประกอบการที่มีจำนวนมากกว่า และในราคาระดับกลาง คือ 4,001-6,000 บาท ต่อห้องต่อเดือน นั้นมีความรุนแรงในการแข่งขันมากที่สุดเนื่องจากสถานประกอบการส่วนใหญ่อยู่ในระดับราคานี้ ทำให้เกิดการแข่งขันกันภายในธุรกิจสูงมาก แต่ที่ระดับราคา 6,001 บาท ต่อห้องต่อเดือนขึ้นไป ในปัจจุบันมีผู้ประกอบการทั้งหมด 4 ราย ผู้วิจัยจึงกำหนดระดับราคาสูงสุดจากผู้ประกอบการทั้ง 4 ราย จึงสรุปได้ว่า ราคาห้องพักของโครงการที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีราคาห้องพักเริ่มต้นที่ 8,000 บาท ต่อห้องต่อเดือน โดยภายในห้องพักประกอบไปด้วย เครื่องทำน้ำอุ่น แอร์ และเฟอร์นิเจอร์ที่มีคุณภาพดี มีการตกแต่งที่หรูหรา นอกจากนี้ ทางโครงการจะจัดให้มีตู้เย็นและทีวี ภายในห้องพัก ซึ่งผู้เช่าไม่จำเป็นต้องเสียค่าเช่าเพิ่มเติม และแตกต่างจาก อพาร์ทเม้นท์ส่วนใหญ่ที่ไม่มีตู้เย็นและทีวี แต่ผู้เช่าจำเป็นต้องจ่ายเพิ่ม

2.2 ด้านกฎหมาย จากการศึกษา พระราชบัญญัติผังเมือง และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พบว่าที่ดินโครงการตั้งอยู่ในเขตผังเมืองสีส้ม ย.5-12 มีอัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดิน (FAR) 4 ส่วน ต่อ 1 ส่วน และ มีอัตราส่วนพื้นที่ว่างต่อพื้นที่อาคารรวม (OSR) ร้อยละ 7.5 จึงสามารถสรุปแนวทางในการก่อสร้างอาคาร เพื่อนำไปออกแบบอาคาร คำนวณจำนวนห้องและจำนวนที่จอดรถ สรุปได้ว่า แปลงที่นำมาศึกษานั้นมีความกว้างของเขตทางไม่เพียงพอที่จะสร้างอาคารสูง หรืออาคารใหญ่พิเศษ จึงทำให้ไม่สามารถสร้างเป็นอาคารที่มีพื้นที่มากกว่า 10,000 ตารางเมตรได้ ความสูงของอาคารสามารถสร้างได้ไม่เกิน 7 ชั้น ผนังด้านข้างติดที่ดินข้างเคียงห่างจากเขตที่ดินด้านละ 2 เมตร โดยมีระยะถอยร่นหน้าโครงการที่ติดถนน ถอยร่นจากกึ่งกลางถนน 6 เมตร โดยถนนมีความกว้าง 6 เมตรจึงร่นถอยจากเขตที่ดินด้านหน้า 3 เมตร และด้านหลังโครงการล่น 3 เมตร หลังจากนำไปออกแบบโครงการ มีพื้นที่ใช้สอย 95 ตารางวา ออกแบบมาเป็นโครงการ

อาคารพักอาศัยอพาร์ทเม้นท์ให้เช่า จำนวน 7 ชั้น ประกอบด้วย ห้องพักจำนวน 36 ห้อง ,ที่จอดรถจำนวน 12 คัน , ลิฟต์ 1 ตัว, มีห้องสำนักงานอาคาร 1 ห้อง

2.3 ด้านการเงิน โดยแยกสมมุติฐานโครงการได้ ดังนี้

2.3.1 สมมุติฐานงบประมาณการลงทุน เป็นจำนวนเงิน 30,547,870บาท ประกอบด้วย ค่าที่ดิน 8,550,000 บาท ค่าก่อสร้าง 19,792,500 บาท ค่าออกแบบ และขออนุญาตก่อสร้าง 394,900 บาท ค่าเฟอร์นิเจอร์ห้องพัก และสำนักงาน 1,705,670 บาท และค่าระบบความปลอดภัย และระบบอินเตอร์เน็ต 104,800 บาท

2.3.2 สมมติฐานรายรับโครงการ โดยใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการจำนวน 3 ราย ประกอบด้วย

1) รายได้จากค่าเช่าห้องพัก โดยในช่วงแรกของการดำเนินการ จะมีอัตราเข้าพักเฉลี่ย ประมาณ ร้อยละ 80 ปีแรก หลังจากนั้น จากนั้นปีที่ 2 เป็นร้อยละ 90 ในปีที่ 3 ไปจะมีอัตราเข้าพักเฉลี่ย ร้อยละ 95 ไปจนสิ้นสุดโครงการ และค่าเช่าจะปรับจะปรับขึ้นทุก ๆ 5 ปี ขึ้น ค่าเช่า ร้อยละ 5 โดยโครงการมีการกำหนดราคาห้องพัก 8,000 บาท

2) รายได้ค่าสาธารณูปโภค โดยกำหนดค่าไฟฟ้าหน่วยละ 8 บาท และค่าน้ำหน่วยละ 18 บาท โดยมีจำนวนการใช้ไฟเฉลี่ยต่อห้อง 167 หน่วย ต่อเดือน และมีจำนวนการใช้น้ำเฉลี่ยต่อห้อง 7 หน่วย ต่อเดือน

3) รายได้จากค่าที่จอด โครงการมีจำนวนที่จอดรถ 12 คัน โดยกำหนดราคาค่าจอดคันละ 700 บาท โดยจะปรับขึ้นทุก ๆ 5 ปี ขึ้นค่าจอด ร้อยละ 5

4) รายได้ค่าอินเตอร์เน็ต กำหนดอัตราค่าบริการ 400 บาทต่อเดือน

2.3.3 สมมุติฐานรายจ่ายโครงการ ประกอบไปด้วย รายจ่ายเงินเดือนพนักงาน 66,000 บาทต่อเดือน ค่าไฟฟ้าพื้นที่ส่วนกลาง และห้องพักโดยคำนวณผ่านระบบคำนวณค่าไฟฟ้าของการไฟฟ้านครหลวง โดย ประเภทธุรกิจเฉพาะอย่าง พบว่ามีราคาเฉลี่ย หน่วยละ 6.01 บาทต่อหน่วย ค่าน้ำประปาพื้นที่ส่วนกลาง และห้องพักโดยคำนวณผ่านระบบคำนวณค่าน้ำของการประปานครหลวง โดย ประเภทธุรกิจ พบว่ามีราคาเฉลี่ย หน่วยละ 15.9 บาทต่อหน่วย ค่าอินเตอร์เน็ต 3,149 บาทต่อเดือน ค่าบำรุงรักษา ร้อยละ 5 ของรายรับค่าเช่า ภาษีโรงเรือน ร้อยละ 0.03 ของมูลค่าที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง และภาษีนิติบุคคลในอัตราร้อยละ 15

2.3.4 สมมุติฐานค่าเสื่อม

1) ค่าเสื่อมอาคาร อายุใช้งาน 25 ปี อัตราค่าเสื่อมมีมูลค่า 19,368,400 บาท โดยมีมูลค่าซาก 2,000,000 บาท คิดเป็นค่าเสื่อมปีละ 727,496 บาท

2) ค่าเสื่อมอุปกรณ์ และเฟอร์นิเจอร์ อายุใช้งาน 10 ปี ค่าเสื่อมราคาปีละ 170,567 บาท

3) ค่าเสื่อมอุปกรณ์ความปลอดภัย และอินเตอร์เน็ต อายุใช้งาน 10 ปี ค่าเสื่อมราคาปีละ 10,480 บาท

2.3.5 โครงสร้างเงินทุน มีค่าใช้จ่ายด้านการลงทุนทั้งหมด เป็น จำนวนเงิน 30,547,870 บาท โดยแบ่งเป็นส่วนของเจ้าของ ร้อยละ 50 ของเงินลงทุนทั้งหมด และกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินร้อยละ 50 ธนาคารอาคารสงเคราะห์ อัตราดอกเบี้ยลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี (MLR) เท่ากับ ร้อยละ 6.5

2.3.6 อัตราคิดลด ใช้วิธีเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักต้นทุนของเงินทุน (Weighted Average Cost of Capital: WACC) และจากการคำนวณ พบว่า โครงการมีอัตราคิดลดเท่ากับร้อยละ 5.56 ต่อปี ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) สัดส่วนเงินกู้ต่อเงินทุนทั้งหมด (Weighted for Debt) เท่ากับร้อยละ 50

2) สัดส่วนเงินลงทุนผู้ประกอบการ (Weighted for Equity) เท่ากับร้อยละ 50

3) ต้นทุนจากการกู้ยืมเงิน วัดโดยใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (Cost of Debt) เท่ากับร้อยละ 6.5 ต่อปี

4) ต้นทุนของเงินลงทุน (Cost of Equity) เป็นอัตราผลตอบแทนที่ผู้ประกอบการต้องการ เท่ากับ ร้อยละ 5.6 ต่อปี

5) อัตราภาษี โดยถูกคำนวณด้วยอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราภาษีร้อยละ 15 ต่อปี

จากสมมุติฐานทางการเงิน จึงสามารถจัดทำงบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสด เพื่อใช้ในการคำนวณตัวชี้วัดความคุ้มค่าของโครงการและประเมินความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการ พบว่า โครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 4,995,044.38 บาท ซึ่งมีผลเป็นบวกอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 1.09 โดยมีค่ามากกว่าหนึ่ง

อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) เท่ากับร้อยละ 7.12 ต่อปี ซึ่งมีค่าสูงกว่า ต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของโครงการ (WACC) ที่มีค่าเท่ากับร้อยละ 5.56 ต่อปี โดยมีระยะเวลาคืนทุน (Payback Period) เท่ากับ 12 ปี 29 วัน โดยคืนทุนก่อนระยะเวลาสิ้นสุดโครงการ โดยโครงการตั้งเป้าหมายไว้ว่าควรคืนทุนภายในระยะเวลา 15 ปี ผลการคำนวณตัวชี้วัดความคุ้มค่าทางการเงิน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการคำนวณตัวชี้วัดความคุ้มค่าทางการเงิน

ตัวชี้วัด	ผลการคำนวณ	เกณฑ์การตัดสินใจ	ผลการตัดสินใจ
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV)	4,995,044.38 บาท	มีค่ามากกว่าศูนย์	คุ้มค่าในการลงทุน
อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR)	1.09	มีค่ามากกว่าหนึ่ง	คุ้มค่าในการลงทุน
อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR)	ร้อยละ 7.12 ต่อปี	มีค่าสูงกว่า WACC	คุ้มค่าในการลงทุน
ระยะเวลาคืนทุน (PB)	12.08 ปี หรือ 12ปี 29 วัน	มีค่าน้อยกว่าอายุของโครงการ	คุ้มค่าในการลงทุน

ที่มา: จากการคำนวณ

การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ โดยทำการเปลี่ยนแปลงปัจจัยจำนวน 3 ปัจจัยได้แก่ การเปลี่ยนแปลงการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนค่าก่อสร้าง อัตราการเข้าพัก และอัตราค่าเช่า ที่โครงการได้รับ โดยพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด 3 กรณี ได้แก่ อัตราค่าเช่าลดลงร้อยละ 5, ร้อยละ 10 และร้อยละ 15 อัตราเข้าพักลดลงร้อยละ 5, ร้อยละ 10 และร้อยละ 15 และต้นทุนค่าก่อสร้างเพิ่มขึ้นร้อยละ 5, ร้อยละ 10, ร้อยละ 15 และร้อยละ 20 พบว่า โครงการในกรณีโครงการ มีอัตราค่าเช่าลดลง โครงการจะประสบปัญหาความไม่คุ้มค่าทางการเงินเมื่ออัตราค่าเช่าลดลง ร้อยละ 15 จะมีผลตอบแทนภายใน (IRR) น้อยกว่า ต้นทุนเงินลงทุน (WACC) (ร้อยละ 5.56) ซึ่งมีผลทำให้โครงการมี ค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) น้อยกว่าศูนย์ โดยมีระยะเวลาคืนทุนซึ่งต่ำกว่า 15 ปี กรณีอัตราเข้าพักลดลง พบว่าเมื่ออัตราเข้าพักของโครงการลดลง ร้อยละ 15ทำให้โครงการประสบปัญหาความไม่คุ้มค่าทางการเงิน เนื่องจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่าเป็นลบโดยมีผลตอบแทนภายใน (IRR) น้อยกว่า ต้นทุนเงินลงทุน (WACC) (ร้อยละ 5.56) และกรณี ต้นทุนค่าก่อสร้างเพิ่มขึ้น พบว่าเมื่อต้นทุนก่อสร้างเพิ่มขึ้น ร้อยละ 20 ทำให้โครงการประสบปัญหาความไม่คุ้มค่าทางการเงิน เนื่องจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่าเป็นลบโดยมีผลตอบแทนภายใน (IRR) น้อยกว่าต้นทุนเงินลงทุน (WACC) (ร้อยละ 5.56) ทำให้สามารถสรุปได้ว่า โครงการมีความเหมาะสมที่จะลงทุนแต่ต้องมีความระมัดระวังในเหตุการณ์ และสถานการณ์กระทบต่อผลประกอบการทั้งในด้านต้นทุน, อัตราเข้าพัก และระดับราคาห้องพัก

ตารางที่ 3 ความอ่อนไหวของโครงการ

การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV)		
	อัตราค่าเช่าลดลง (บาท)	อัตราเข้าพักลดลง (บาท)	ต้นทุนค่าก่อสร้างเพิ่มขึ้น (บาท)
+20	-	-	(7,044,011.60)
+15	-	-	2,273,436.07
+10	-	-	3,157,815.17
+5	-	-	4,042,194.28
0	4,995,044.38	4,995,044.38	4,995,044.38
-5	3,076,783.77	2,468,726.32	-
-10	1,139,053.62	102,220.13	-
-15	(814,084.06)	(2,382,592.84)	-

ที่มา: จากการคำนวณ

อภิปรายผล

การศึกษาความเป็นไปได้การลงทุนอพาร์ทเม้นท์ บริเวณรัชโยธิน โดยมีที่ตั้งอยู่ที่ซอยพหลโยธิน 33 แยก 1 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยแปลงที่ดินโครงการ มีเนื้อที่รวม 95 ตารางวา จากการวิเคราะห์ในด้านตลาด พบว่ามีศักยภาพและความเหมาะสมเพียงพอต่อการนำมาพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์ประเภทอพาร์ทเม้นท์ โดยพบว่า ตลาดที่อยู่อาศัยในระดับราคาที่สูง ตั้งแต่ 6,000 บาทขึ้นไป เนื่องจากคู่แข่งรายเดิมในอุตสาหกรรมอพาร์ทเม้นท์ที่อยู่ในระดับราคาสูงมีการแข่งขันอยู่ในระดับปานกลาง เพราะจำนวนผู้ประกอบการมีน้อย จึงทำให้ผู้ประกอบการสามารถเข้ามาลงทุนได้ นอกจากนี้การเข้ามาของคู่แข่งรายใหม่สามารถทำได้ยากเนื่องจากต้นทุนในการลงทุนและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้มีระดับที่สูงขึ้น อีกทั้งภัยคุกคามของสินค้าทดแทนและอำนาจการต่อรองจากซัพพลายเออร์ที่อยู่ในระดับปานกลาง จึงทำให้ธุรกิจอพาร์ทเม้นท์ให้เช่าบริเวณเมเจอร์รัชโยธิน มีความน่าสนใจในการลงทุน และหากพิจารณาจำนวนประชากรแฝงที่เพิ่มขึ้นประกอบกับแนวโน้มของคนรุ่นใหม่ที่เน้นการเช่ามากกว่าการซื้อ จะยิ่งเห็นได้ว่าธุรกิจอพาร์ทเม้นท์ให้เช่านั้นมีความน่าสนใจในการลงทุนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการอพาร์ทเม้นท์ ซอยเพชรเกษม 92 ของ วงศ์วริศ ศิวัฒน์วราสุข (2558) ในด้านตลาดพบว่ามีความเป็นไปได้ และมีโอกาสในการลงทุนโดยใช้หลักทฤษฎี อุปสงค์และอุปทาน หลังจากการประเมินความเป็นไปทางด้านกฎหมายจากการเปรียบเทียบกฎหมายข้อบังคับ พบว่าโครงการสามารถดำเนินการได้ โดยต้องมีระยะห่าง และถ่อยร่นตามที่กฎหมายกไหนด เมื่อพิจารณาความเป็นไปได้ทางการเงิน อายุโครงการ 25 ปี และอัตราคิดลดโครงการ ร้อยละ 5.56 พบว่าโครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เป็นบวก เท่ากับ 4,995,044.38 บาท อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 1.09 และมีผลต่อแทนภายในโครงการ (IRR) เท่ากับ 7.12 ซึ่งมากกว่าต้นทุนทางการเงินเฉลี่ย (WACC) ดังนั้น จึงมีความคุ้มค่าและเหมาะสมในการพัฒนาลงทุนโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการอพาร์ทเม้นท์ ซอยเพชรเกษม 92 ของ วงศ์วริศ ศิวัฒน์วราสุข (2558) ที่สรุปว่าโครงการลงทุนอพาร์ทเมนท์มีความคุ้มค่าเหมาะสมในการลงทุน และดัชนีชี้วัดความคุ้มค่าของการลงทุนทั้ง 3 ตัวชี้วัดสะท้อนถึงความเหมาะสม หรือความคุ้มค่าในการลงทุน เช่นเดียวกับผลการศึกษาการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนปรับปรุงอพาร์ทเม้นท์เพื่อเช่า ของ สุพจน์ เชาว์ไว (2560) ที่มีดัชนีชี้วัดความคุ้มค่าของการลงทุนทั้ง 3 ตัวชี้วัดสะท้อนถึงความเหมาะสมหรือความคุ้มค่าในการลงทุนเช่นกัน

เมื่อวิเคราะห์ความอ่อนไหว พบว่า กรณีโครงการ มีอัตราต้นทุนก่อสร้างเพิ่มขึ้น ร้อยละ 20 โครงการจะประสบปัญหาความไม่คุ้มค่าทางการเงิน เนื่องจากจะส่งผลให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการมีค่าติดลบ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ วงศ์วริศ ศิวัฒน์วราสุข (2558) ที่กรณีอัตราค่าก่อสร้างเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ในขณะที่รายรับคงเดิม โครงการยังคงมีความคุ้มค่าในการลงทุน สิ่งที่น่าสนใจคือ โครงการของ วงศวริศ ศิวัฒน์วราสุข (2558) มีต้นทุนการก่อสร้าง และที่ดินที่ต่ำกว่า รวมถึงมีราคาค่าเช่าห้องพักที่สูงกว่า โครงการผู้วิจัย ความคุ้มค่าและมีความเหมาะสมในการลงทุนเช่นเดียวกัน แต่การเปลี่ยนแปลงของต้นทุนก่อสร้างสามารถเปลี่ยนแปลงได้มากกว่างานวิจัยในครั้งนี้

องค์ความรู้ใหม่

งานการศึกษาครั้งนี้ ทำให้เห็นถึงสภาพการแข่งขันในอุตสาหกรรมของโครงการอพาร์ทเม้นท์ บริเวณเมเจอร์รัชโยธิน ซึ่งพบว่าความรุนแรงในการแข่งขันนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องนั้นมิได้ศึกษาถึงความรุนแรงในการแข่งขันของธุรกิจอพาร์ทเม้นท์ หรือใช้การวิเคราะห์ตลาด ผ่านทฤษฎีอื่นๆ ซึ่งไม่ได้เป็นสิ่งที่สะท้อนได้ว่า โอกาสในการเข้ามาลงทุนของผู้ลงทุนนั้นยากมากน้อยเพียงใด ดังนั้น ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้ประกอบการที่สนใจเข้ามาลงทุนในธุรกิจอพาร์ทเม้นท์หรือธุรกิจใกล้เคียงกัน สามารถใช้ในการพิจารณาถึงความสามารถและความพร้อมของนักลงทุนในการเข้าสู่ธุรกิจ นอกจากนี้ ผลจากการวิเคราะห์ความอ่อนไหวทำให้ผู้ประกอบการที่จะเข้ามาลงทุน สามารถตระหนักถึงตัวแปรที่มีผลต่อความคุ้มค่าในการลงทุน ว่าเมื่อตัวแปรอย่างอัตราเข้าพัก หรือราคาค่าเช่านั้นมีการปรับตัวลดลง ถึงร้อยละ 15 จะประสบปัญหาการขาดทุนผู้ประกอบการจึงควรระมัดระวัง โดยการจัดทำกลยุทธเพื่อรักษาระดับราคา และอัตราเข้าพักได้อย่างเหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

เนื่องจาก ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เป็นธุรกิจที่มีตลาดขนาดใหญ่ ทำให้มีผู้ประกอบการสนใจเข้ามาลงทุนเป็นจำนวนมาก แต่ด้วยธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นั้น มักขึ้นอยู่กับโครงสร้างสาธารณูปโภคโดยเฉพาะเขตกรุงเทพมหานครที่มี โครงสร้างพื้นฐานที่เจริญ รวมถึงมีกลุ่มประชากรแฝงที่เข้ามาในกรุงเทพมหานครมากขึ้น โดยเฉพาะประชากรแฝงกลางคืน ทำให้ดึงดูดผู้ประกอบการในกลุ่มที่อยู่อาศัยให้เช่า ซึ่งเป็นหนึ่งในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ให้มีความน่าสนใจในการลงทุน โดยเฉพาะในเขตเมเจอร์รัชโยธินที่มีความเจริญ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งด้านการขนส่งอย่างรถไฟฟ้าสายสีเขียว โครงการขนาดใหญ่ และอาคารสำนักงานผสมผสาน (Mix-Use) ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการลงทุนอพาร์ทเม้นท์ให้เช่าบริเวณเมเจอร์รัชโยธิน แต่ด้วยโครงการลักษณะนี้มีความเกี่ยวข้องหลายด้านจึงควรมีการศึกษา ในด้านสภาพแวดล้อมการแข่งขันทางธุรกิจของอพาร์ทเม้นท์ให้เช่า บริเวณเมเจอร์รัชโยธิน รวมไปถึงการประเมินความเป็นไปได้ในการลงทุนอพาร์ทเม้นท์ให้เช่า ทั้งด้านตลาด ด้านกฎหมาย และด้านการเงิน

โดยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอพาร์ทเม้นท์ จำนวน 3 ราย และข้อมูลจากเว็บไซต์ สื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

ในส่วนของสภาพการแข่งขัน พบว่า ความรุนแรงในการแข่งขันของคู่แข่งรายเดิม มีความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากยังคงมีการเติบโตทั้งด้านอุปสงค์ของผู้ต้องการที่อยู่อาศัย และอุปทานจากผู้ประกอการที่เข้ามาลงทุน โดยจำนวนสถานประกอบการที่มีระดับราคาสูงนั้น ยังคงคงจำนวนสถานประกอบการที่น้อย ภัยคุกคามจากการเข้ามาของคู่แข่งรายใหม่ มีความรุนแรงในระดับปานกลาง เนื่องจาก ต้นทุนในการดำเนินธุรกิจที่สูงขึ้นทั้ง ราคาที่ดิน ราคาก่อสร้าง นอกจากนี้การเข้าถึงสินเชื่อของผู้ประกอบการที่มีความเข้มงวดขึ้น อัตราดอกเบี้ยที่มีแนวโน้มที่สูง แต่ด้วยความเข้มงวดของกฎหมายที่มีความเข้มงวดน้อย การเข้ามาของคู่แข่งรายใหม่อยู่ในระดับปานกลาง ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทนนั้น มีความรุนแรงในระดับ ปานกลาง เนื่องจากอาจถูกทดแทนได้บ้างจากคอนโดที่มีการปล่อยเช่า แต่ก็ถูกทดแทนไม่ได้สูงมากเนื่องจากระดับราคาค่าเช่านั้นยังคงมีความแตกต่างกัน รวมไปถึงการทดแทนจากการผ่อนคอนโดในระดับราคาใกล้เคียงค่าเช่าที่ยังคงอยู่ในระดับต่ำเนื่องจาก คอนโดส่วนใหญ่มีระดับราคาผ่อนที่สูงกว่าค่าเช่า อำนาจต่อรองของลูกค้า อยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากจำนวนสถานที่ทำงานบริเวณเมเจอร์รัชโยธินนั้นมีจำนวนแหล่งงาน และสถานศึกษาจำนวนมาก รวมถึงจำนวนแหล่งงานที่เพิ่มขึ้นจากการขยายการลงทุนของโครงการขนาดใหญ่ต่างๆ อำนาจต่อรองของซัพพลายเออร์ อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก บริษัทก่อสร้างมีจำนวนมาก รวมถึงเป็นที่ต้องการของบริษัทก่อสร้างเนื่องจากเป็นโครงการที่ใหญ่กว่าการสร้างบ้านทั่วไป แต่อำนาจต่อรองของบริษัทก่อสร้างต่อผู้ประกอบการยังคงมีอยู่ เนื่องจากผู้ประกอบการต้องทำให้การก่อสร้างเพื่อประกอบธุรกิจที่อยู่อาศัยให้ถูกต้องเป็นไปตามหลักกฎหมาย ด้านผู้ให้บริการเกี่ยวกับเฟอร์นิเจอร์สำหรับการตกแต่งห้องพักมีผู้ให้บริการค่อนข้างมากและหลากหลาย ทำให้ผู้ประกอบการมีตัวเลือกในการเลือกใช้บริการได้มากขึ้น อำนาจในการต่อรองของบริษัทเฟอร์นิเจอร์จึงอยู่ในระดับต่ำ

ความเป็นไปได้ทางด้านตลาด พบว่า โครงการอพาร์ทเม้นท์สามารถพัฒนาได้ โดยควรเข้าไปในระดับราคาสูง เนื่องจากมีจำนวนผู้ประกอบการน้อยทำให้มีการแข่งขันภายในต่ำ โดยในระดับราคา 6,001 บาทขึ้นไป ต่อห้องต่อเดือนมีจำนวนผู้ประกอบการ 4 ราย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงกำหนดระดับราคาที่ 8,000 บาท ต่อห้องตอ่เดือน โดยภายในห้องพักประกอบไปด้วย เครื่องทำน้ำอุ่น แอร์ และเฟอร์นิเจอร์ที่มีคุณภาพดี มีการตกแต่งที่หรูหรา นอกจากนี้ ทางโครงการจะจัดให้มีตู้เย็นและทีวี ภายในห้องพัก ซึ่งผู้เช่าไม่จำเป็นต้องเสียค่าเช่าเพิ่มเติม และแตกต่างจาก อพาร์ทเม้นท์ส่วนใหญ่ที่ไม่มีตู้เย็นและทีวี แต่ผู้เช่าจำเป็นต้องจ่ายเพิ่ม

ความเป็นไปได้ด้านกฎหมาย พบว่า โครงการตั้งอยู่ในเขตผังเมืองสีส้ม ย.5-12 มีอัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดิน (FAR) 4 ส่วน ต่อ 1 ส่วน และ มีอัตราส่วนพื้นที่ว่างต่อพื้นที่อาคารรวม (OSR) ร้อยละ 7.5 โดยแปลงที่นำมาศึกษานั้นมีความกว้างของเขตทางไม่เพียงพอที่จะสร้างอาคารสูง หรืออาคารใหญ่พิเศษ จึงทำให้ไม่สามารถสร้างเป็นอาคารที่มีพื้นที่มากกว่า 10,000 ตารางเมตรได้ ความสูงของอาคารสามารถสร้างได้ไม่เกิน 7 ชั้น ผนังด้านข้างติดที่ดินข้างเคียงห่างจากเขตที่ดินด้านละ 2 เมตร โดยมีระยะถอยร่นหน้าโครงการที่ติดถนน ถอยร่นจากกึ่งกลางถนน 6 เมตร โดยถนนมีความกว้าง 6 เมตร จึงร่นถอยจากเขตที่ดินด้านหน้า 3 เมตร และด้านหลังโครงการล่น 3 เมตร หลังจากนำไปออกแบบโครงการ พบว่าโครงการ

อาคารพักอาศัยอพาร์ทเม้นท์ให้เช่า จำนวน 7 ชั้น ประกอบด้วย ห้องพักจำนวน 36 ห้อง ,ที่จอดรถจำนวน 12 คัน , ลิฟต์ 1 ตัว, มีห้องสำนักงานอาคาร 1 ห้อง

ความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการ พบว่า โครงการมีความคุ้มค่าในการลงทุน และมีความเหมาะสมที่จะลงทุน โดยโครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 4,995,044.38 บาท ซึ่งมีค่าเป็นบวก อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 1.09 ซึ่งมีค่ามากกว่าหนึ่ง มีอัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) เท่ากับร้อยละ 7.12 ต่อปี ซึ่งมีค่าสูงกว่า ต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของโครงการ (WACC) ที่มีค่าเท่ากับร้อยละ 5.56 ต่อปี ระยะเวลาคืนทุน (PB) เท่ากับ 12 ปี 29 วัน ผลจากการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ พบว่า เมื่ออัตราเข้าพัก หรือราคาค่าเช่าของโครงการลดลง ร้อยละ 15 ทำให้โครงการประสบปัญหาความไม่คุ้มค่าทางการเงิน เนื่องจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่าเป็นลบโดยมีผลตอบแทนภายใน (IRR) น้อยกว่า ต้นทุนเงินลงทุน (WACC) (ร้อยละ 5.56) และในกรณีต้นทุนก่อสร้างเพิ่มขึ้น ร้อยละ 20 ทำให้โครงการประสบปัญหาความไม่คุ้มค่าทางการเงิน เนื่องจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่าเป็นลบโดยมีผลตอบแทนภายใน (IRR) น้อยกว่า ต้นทุนเงินลงทุน (WACC) (ร้อยละ 5.56)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านผลตอบแทน จากการวิเคราะห์ความอ่อนไหวพบว่า เมื่อต้นทุนของโครงการ อย่างค่าก่อสร้าง หรือผลตอบแทนทั้งราคาค่าเช่า และอัตราเข้าพัก มีอัตราเปลี่ยนแปลงไป ร้อยละ 15 จะส่งผลให้โครงการไม่เกิดความคุ้มค่าในการลงทุน ดังนั้น ผู้ประกอบการควรมีการดูแลสภาพห้องพักให้พร้อมใช้งาน ใหม่ และสะอาดอย่างสม่ำเสมอไม่ปล่อยให้โครงการมีความทรุดโทรม เพื่อรักษาอัตราค่าเช่า และอัตราเข้าพักในแต่ละเดือน หรือควรมีการปรับปรุงการบริการ หรือสร้างรายได้อื่นเพิ่มขึ้น

1.2 ด้านต้นทุน จากการวิเคราะห์ความอ่อนไหว พบว่า เมื่อต้นทุนที่สำคัญอย่างต้นทุนก่อสร้างมีการปรับเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 20 ในขณะที่ผลตอบแทนคงที่จะส่งผลให้ไม่เกิดความคุ้มค่าในการลงทุน ดังนั้นผู้ประกอบการจึงควรควบคุมงบประมาณในการลงทุน ในการก่อสร้างโครงการ โดยการทำสัญญาจ้างที่ระบุเงินไขสัญญา ด้านราคาวัสดุ ราคาค่าแรง และการเบิกจ่ายเงินตามงวดที่ชัดเจน รวมถึงการซื้อวัสดุอุปกรณ์ในจำนวนมากในคราวเดียวเพื่อให้ได้รับส่วนลดจากร้านขายวัสดุก่อสร้าง นอกจากนี้ ในการศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการครั้งนี้ มีการกำหนดมูลค่าที่ดินจากราคาประเมินกรมธนารักษ์ ซึ่งเป็นมูลค่าต้นทุนที่ต่ำกว่าราคาซื้อขายจริงในการลงทุน ดังนั้นเมื่อมีการลงทุนจริงจะมีความคุ้มค่าในการลงทุนลดลง เนื่องจากมีต้นทุนของมูลค่าที่ดินที่สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

ธุรกิจลงทุนอสังหาริมทรัพย์ ประเภทอพาร์ทเม้นท์มีมูลค่าลงทุนค่อนข้างสูงและมีภาระผูกพันเป็นระยะเวลานาน เมื่อตัดสินใจลงทุนแล้วพบปัญหาสามารถแก้ไขปัญหาได้ยาก ดังนั้น ผู้ที่สนใจลงทุนควรศึกษาอย่างละเอียดรอบคอบก่อนการตัดสินใจลงทุน การศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการวิเคราะห์ความเหมาะสมและคุ้มค่าทางการเงินเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปหากไม่มีข้อจำกัดในด้านเวลา และงบประมาณควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในด้าน อื่นๆ เพิ่มเติม ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ (Economic) ด้านสังคม (Social) ด้านสถาบัน (Institution) และด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา โดยการศึกษานี้ยังมิได้รวมถึงมูลค่าของผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอันเป็นต้นทุนทางอ้อมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการ ดังนั้น เพื่อให้สามารถมีตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความคุ้มค่าทั้งทางด้านการเงินและทางด้านเศรษฐกิจจึงควรมีการศึกษาถึงผลกระทบจากการพัฒนาโครงการในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เพื่อให้มีตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงความคุ้มค่าของสังคมโดยรวม นอกจากนี้ควรศึกษาส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ และการส่งเสริมการตลาดของธุรกิจอพาร์ทเม้นท์ เพื่อที่จะสามารถพัฒนาห้องพักได้ตรงความต้องการของลูกค้าที่มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กรมธนารักษ์. (2566). *ศูนย์บริหารจัดการราคาประเมินทรัพย์สินแห่งชาติ.* สืบค้น 16 มิถุนายน 2566. จาก https://npvc.treasury.go.th/npvc/.

วงศ์วริศ ศิวัฒน์วราสุข. (2558). *การศึกษาความเป็นไปได้โครงการอพาร์ทเม้นท์ ซอยเพชรเกษม 92.* (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

สำนักการวางผังและพัฒนาเมือง กรุงเทพมหานคร. (2565). *รายงานการศึกษา ประชากรกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2564*. สืบค้น 28 พฤศจิกายน 2566. จาก https://webportal.bangkok.go.th.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). *สรุปผลที่สำคัญประชากรแฝงในประเทศไทย พ.ศ. (2566)*. สืบค้น 10 มกราคม 2567. จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240418144915_50809.pdf.

สุภพจน์ เชาว์ไว. (2560). *การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนปรับปรุงอพาร์ทเม้นเพื่อเช่า.* (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

สุวัชชัย เจริญบุญมา. (2557). *ความเป็นไปได้การพัฒนาโครงการอพาร์ทเม้นท์ย่านรัชโยธิน*. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. (2566). *ผังเมืองพลิกโฉมมหานคร จุดพลุมิกซ์ยูส บูมกทม.โซนเหนือ*. สืบค้น 20 มิถุนายน 2566. จาก https://www.thansettakij.com/real-estate/580560.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Factors Related to Organizational Loyalty of Support Staff in The Supreme Court Administrative Office

Supakpun Meepraphan[1*] and Akekalak Chaipumee[2]

[1] *Master students, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: supakpun.m@ku.th*

ABSTRACT

This research aims to study (1) the level of environmental factors in the units of the support staff in the Office of the Supreme Court Administration, and (2) the organizational loyalty of the support staff in the Office of the Supreme Court Administration classified by personal factors. This study is a quantitative research. The sample group used in the research is 215 support staff in the Office of the Supreme Court Administration. The instruments used for data collection are questionnaires. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, t-Test, One-way ANOVA, LSD, and Pearson's correlation coefficient, with statistical significance set at .05. The results of the study found that support staffs have the highest level of opinions about organizational loyalty. The results of the hypothesis testing found that different genders, ages, salaries, working periods, and special compensations have different organizational loyalty of support staff in the Office of the Supreme Court Administration. In addition, the environmental factors in the units of organizational relations and coworkers have a moderate relationship with organizational loyalty of support staff in the Office of the Court Administration.

Keywords: Corporate Loyalty, Support Staff, Office of the Supreme Court

Received: 9 March 2024;
Revised: 30 July 2024;
Accepted: 2 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา

สุภัคพรรณ มีประพันธ์[1*] และ เอกลักษณ์ ไชยภูมี[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: supakpun.m@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา และ (2) ความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา จำนวน 215 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ t-Test One-way ANOVA ค่า LSD และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียรสัน โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ เงินเดือน ระยะเวลาที่ทำงาน และค่าตอบแทนพิเศษ ที่แตกต่างกัน มีความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ต่างกัน นอกจากนี้ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านความสัมพันธ์ในองค์กรและเพื่อนร่วมงานมีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: ความจงรักภักดีต่อองค์กร, เจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุน, สำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ทฤษฎีระบบราชการแบบดั้งเดิมได้กล่าวไว้ว่า อาชีพการได้รับราชการถือว่าเป็นอาชีพที่มั่นคงถาวร เพราะระบบราชการมีความแข็งแกร่งคงทน ประกอบกับระบบศักดินา และค่านิยมของคนสมัยก่อนได้ให้ความสำคัญกับผู้มีอำนาจ และปรารถนาการมีอำนาจ จึงนิยมส่งเสริมให้ลูกหลานเข้ารับราชการ เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ และบริวาร โดยค่านิยมเหล่านั้นแท้จริงแล้วไม่ได้ทำให้ผู้ปฏิบัติงาน เกิดความรัก หรือผูกผันต่อองค์กรได้อย่างแท้จริง ซึ่งทันทีที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้ค่านิยมของคนได้เปลี่ยนแปลงไป (พิทยา บวรวัฒนา, 2541) การแข่งขันทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนเป็นจำนวนมาก สิ่งสำคัญคือการแย่งใช้ทรัพยากร ผู้ปฏิบัติงานถือได้ว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญกับหน่วยงาน หากผู้ปฏิบัติงานไม่ได้มีจงรักภักดีในหน่วยงานรัฐนั้นเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว หน่วยงานรัฐอาจสูญเสียกำลังคน จากความเชื่อและค่านิยมของระบบราชการแบบดั้งเดิม เมื่อสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อหน่วยงาน การจัดการภาครัฐแนวใหม่จึงเกิดขึ้นเพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างระบบราชการแบบเดิม ให้เป็นการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน การทำงานที่โปร่งใส ลดขั้นตอนการทำงาน ใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยให้งานคล่องตัวขึ้น ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานสร้างวัฒนธรรมที่ภายในองค์กร (บรรเทิง พาพิจิตร, 2549)

สำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาเป็นหน่วยงานภาครัฐ ที่ได้นำเอาระบบบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่เข้ามาใช้บริหารองค์กร สังเกตได้จากการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้งานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น เช่น มีระบบให้บริการในเรื่องของการสืบค้นคำพิพากษา การนัดอ่านคำพิพากษา บริการข้อมูลทางด้านคดีของศาลยุติธรรม ระบบรับส่งเอกสารของศาลฎีกา เป็นต้น ตลอดจนมีภารกิจหลักที่สำคัญ คือ งานที่สนับสนุนงานของผู้พิพากษาอันเกี่ยวข้อง

กับการพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปโดยรวดเร็ว ราบรื่น (ประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม, 2559) จะเห็นได้ว่าทรัพยากรมนุษย์มีส่วนสำคัญให้ภารกิจงานต่างๆ สำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร อย่างไรก็ดี สำนักอำนวยการประจำศาลฎีกามีการสำรวจอัตราการลาออกของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาอย่างต่อเนื่อง และล่าสุดพบว่าในปีงบประมาณ 2563 – 2565 พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อหน่วยงานในหลายๆ ด้าน เช่น ปัญหางานล้นมือ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานลดลง ระยะเวลาการทำงานเพิ่มขึ้น ขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งงบประมาณค่าใช้จ่าย เป็นต้น (ส่วนช่วยอำนวยการ สำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา, 2566)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสะท้อนให้เห็นว่า ความจงรักภักดีมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร (Gabor, A., & Mahoney, J. T., 2013) เป็นหัวใจขั้นสูงสุดขององค์กร ซึ่งองค์กรมีส่วนสำคัญให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความจงรักภักดีได้ หากองค์กรกำหนดคุณลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ 1) มุ่งเน้นที่การสร้างค่านิยม และวัฒนธรรมภายในองค์กร 2) มุ่งมั่นพัฒนาบุคลากร ให้บุคลากรเติบโตก้าวหน้าในตำแหน่งงาน 3) สร้างความเชื่อถือให้แก่บุคลากร ด้วยความซื่อสัตย์ของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา 4) ให้ความเชื่อใจแก่บุคลากร ทำให้บุคลากรเหล่านั้นรู้สึกว่าตนคือคนสำคัญขององค์กร และ 5) ให้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (Robbins, 2001) จึงได้ข้อสรุปว่า ความจงรักภักดีต่อองค์กรของผู้ปฏิบัติงาน แบ่งได้ 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ความทุ่มเททำงานตามที่ได้รับมอบหมาย (Motivation) ขั้นที่ 2 มีความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment) และ ขั้นที่ 3 เกิดความรักความผูกพันกับองค์กร (Engagement) (สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2556)

ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา จึงมีความสำคัญต่อองค์กร เพื่อให้องค์กรได้ทราบถึงข้อมูลเบื้องต้น โดยนำผลที่ได้จากการวิจัยฉบับนี้มาวิเคราะห์หาสาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา แล้วให้ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารหน่วยงานใช้ประกอบในการกำหนดนโยบาย ปรับแผนพัฒนาบุคลากรของหน่วยงาน ลดอัตราการลาออก หรือการย้ายหน่วยงาน ธำรงรักษาผู้ปฏิบัติงานที่มีความชำนาญ มีความรู้ ประสบการณ์ ให้มีใจรักหน่วยงาน อยู่กับหน่วยงานด้วยความเต็มใจ ร่วมสร้างสรรค์ผลงาน อันเป็นประโยชน์กับหน่วยงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา
2. เพื่อศึกษาความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

เจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ทั้งหมด 462 แล้วใช้วิธีการหากลุ่มตัวอย่างของทาโร่ยามาเน่ กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 ได้จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 215 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้จากการทบทวนเอกสาร แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา เงินเดือน ระยะเวลาที่ทำงาน ค่าตอบแทนพิเศษ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในหน่วยงาน แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสวัสดิการและผลตอบแทน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ด้านความสัมพันธ์ในองค์กรและเพื่อนร่วมงาน และด้านลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลของความจงรักภักดีต่อองค์กร แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation) ด้านความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment) และ ด้านความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามแบบปลายเปิด สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อใช้ประกอบในงานวิจัยนี้

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาที่แตกต่างกัน มีความจงรักภักดีต่อองค์กรแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในหน่วยงานมีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 1 ทุกข้อ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (tryout) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .96 จากนั้นดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1 จัดทำแบบสอบถามออนไลน์ แล้วส่งไปกลุ่มไลน์ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสังกัดสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา

4.2 นำแบบสอบถามที่มีผู้ตอบครบจำนวน 215 ชุด มาตรวจสอบความครบถ้วนเรียบร้อย ลงรหัสในแบบสอบถาม และบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลและแปรผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่

5.1.1 ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับการอธิบายข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา เงินเดือน ระยะเวลาที่ทำงาน ค่าตอบแทนพิเศษ

5.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับอธิบายปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในหน่วยงาน และระดับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา

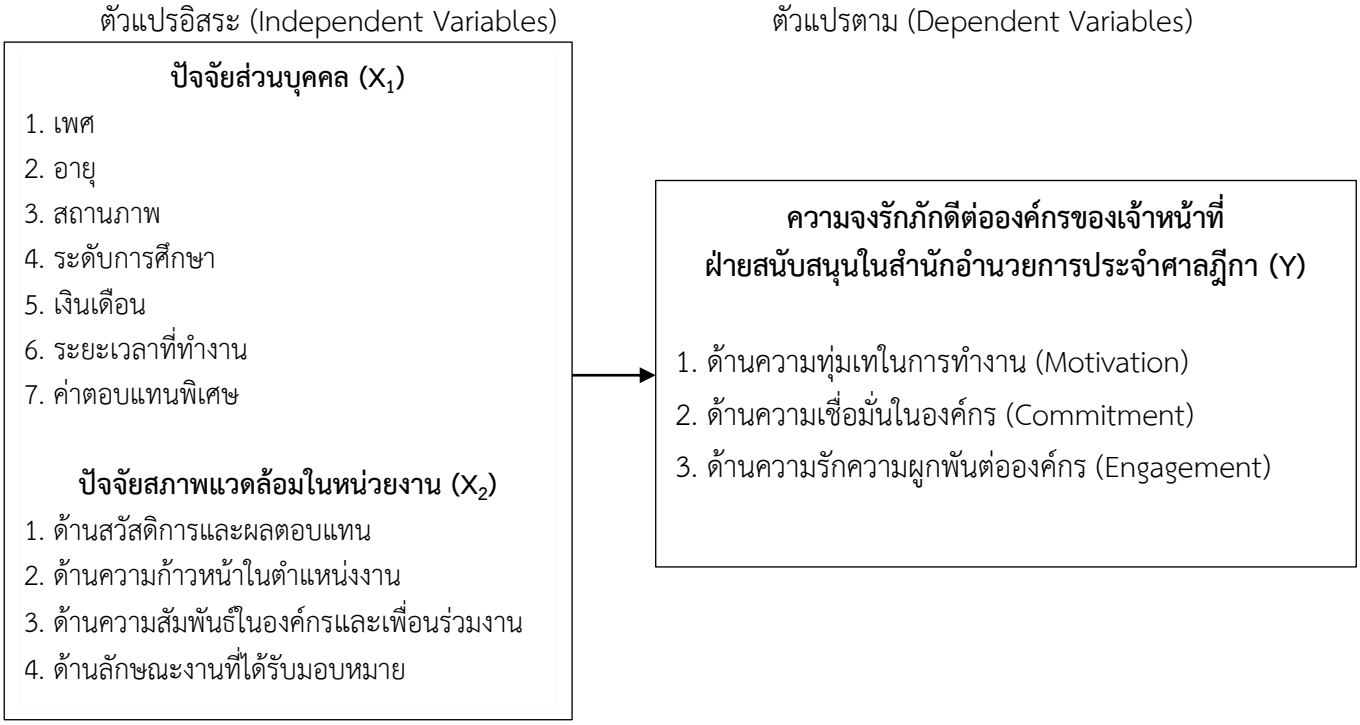
5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) สำหรับจัดลำดับและหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น และตัวแปรตามของปัจจัยต่างๆ ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ดังนี้

5.2.1 ค่า (T-Test) ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน โดยกำหนดค่าความคาดเคลื่อนทางสถิติที่ระดับ .05

5.2.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ใช้เปรียบเทียบตัวแปรตามที่มีการแบ่งตัวแปรอิสระออกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป

5.2.3 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียรสัน (Pearson Correlation Coefficient) เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงาน แบ่งตามรายด้านในภาพรวม

(n=215)

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านสวัสดิการและผลตอบแทน	4.02	0.55	มาก
2. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน	4.19	0.77	มาก
3. ด้านความสัมพันธ์ในองค์กรและเพื่อนร่วมงาน	4.40	0.50	มากที่สุด
4. ด้านลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย	4.10	0.49	มาก
เฉลี่ยรวม	**4.18**	**0.47**	**มาก**

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ในภาพรวมปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = 0.47) เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ในองค์กรและเพื่อนร่วมงาน ($\bar{x}$ = 4.40, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ($\bar{x}$ = 4.19, S.D. = 0.77) ด้านลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{x}$ = 4.10, S.D. = 0.49) และที่น้อยที่สุด คือ ด้านสวัสดิการและผลตอบแทน ($\bar{x}$ = 4.02, S.D. = 0.55)

2. ความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.1 ระดับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ในภาพรวม

(n=215)

ความจงรักภักดีต่อองค์กร	$\overline{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation)	4.30	0.59	มากที่สุด
2. ด้านความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment)	4.72	0.37	มากที่สุด
3. ด้านความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement)	4.41	0.48	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.48	0.36	มากที่สุด

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ในภาพรวมระดับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.48, **S.D.** = 0.36) เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment) ($\overline{x}$ = 4.72, **S.D.** = 0.37) รองลงมาคือ ด้านความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement) ($\overline{x}$ = 4.41, **S.D.** = 0.48) และที่น้อยที่สุด คือ ด้านความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation) ($\overline{x}$ = 4.30, **S.D.** = 0.59)

2.2 ผลทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาที่แตกต่างกัน มีความจงรักภักดีต่อองค์กรแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาจำแนกตามเพศ

(n=215)

เพศ	จำนวน	$\overline{x}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	89	4.55	0.33	2.37	.019*
หญิง	126	4.43	0.38		

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์พบว่า Sig. มีค่าเท่ากับ .019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นสรุปได้ว่า เพศที่แตกต่างกันมีความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาจำแนกตามอายุ

(n=215)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2.39	7	.34	2.72	.010*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	25.96	207	.13		
รวม	**28.35**	**214**			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์พบว่า Sig. มีค่าเท่ากับ .010 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สรุปได้ว่า อายุที่แตกต่างกันมีความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาด้านสถานภาพ

(n=215)

สถานภาพ	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
โสด	169	4.47	.34	-.14	.887
สมรส	46	4.48	.46		

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์พบว่า Sig. มีค่าเท่ากับ .887 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สรุปว่า สถานภาพที่แตกต่างกันมีความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาไม่ต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาจำแนกตามระดับการศึกษา

(n=215)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	.25	2	.12	.93	.398
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	28.10	212	.13		
รวม	**28.35**	**214**			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์พบว่า Sig. มีค่าเท่ากับ .398 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น สรุปว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาไม่ต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ด้านเงินเดือน

(n=215)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	3.49	3	1.16	9.88	.000*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	24.86	211	.12		
รวม	**28.35**	**214**			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ .000 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นสรุปว่า เงินเดือนที่แตกต่างกันมีความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ด้านระยะเวลาที่ทำงาน

(n=215)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.67	3	.56	4.40	.005*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	26.68	211	.13		
รวม	**28.35**	**214**			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์พบว่า Sig. มีค่าเท่ากับ .005 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นสรุปว่า ระยะเวลาที่ทำงานที่แตกต่างกันมีความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ด้านค่าตอบแทนพิเศษ

(n=215)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2.84	3	.95	7.83	.000*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	25.51	211	.12		
รวม	**28.35**	**214**			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ .000 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นสรุปว่า ค่าตอบแทนพิเศษที่แตกต่างกันมีความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานมีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา

ตารางที่ 10 ความสัมพันธ์ของปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านสวัสดิการและผลตอบแทนกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา

(n=215)

ความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา	ด้านสวัสดิการและผลตอบแทน		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation)	.547	.000*	ปานกลาง
2. ด้านความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment)	.032	.640	ต่ำ
3. ด้านความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement)	.189	.005*	ต่ำ
รวม	**.325**	**.000***	**ค่อนข้างต่ำ**

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 ผลการทดสอบสมมติฐาน มีดังนี้

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านสวัสดิการและผลตอบแทน มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ด้านความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านสวัสดิการและผลตอบแทน ไม่มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ด้านความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านสวัสดิการและผลตอบแทน มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ด้านความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 11 ความสัมพันธ์ของปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงานกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา

(n=215)

ความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา	ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation)	.925	.000*	สูง
2. ด้านความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment)	.199	.003*	ต่ำ
3. ด้านความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement)	.286	.000*	ค่อนข้างต่ำ
รวม	**.348**	**.000***	**ค่อนข้างต่ำ**

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 11 ผลการทดสอบสมมติฐาน มีดังนี้

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ด้านความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ด้านความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ด้านความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านความสัมพันธ์ในองค์กรและเพื่อนร่วมงานกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา

(n=215)

ความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา	ด้านความสัมพันธ์ในองค์กรและเพื่อนร่วมงาน		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation)	.313	.000*	ค่อนข้างต่ำ
2. ด้านความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment)	.324	.000*	ค่อนข้างต่ำ
3. ด้านความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement)	.967	.000*	สูง
รวม	**.527**	**.000***	**ปานกลาง**

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 12 ผลการทดสอบสมมติฐาน มีดังนี้

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านความสัมพันธ์ในองค์กรและเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ด้านความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านความสัมพันธ์ในองค์กรและเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ด้านความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านความสัมพันธ์ในองค์กรและเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ด้านความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตารางที่ 13 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านลักษณะงานที่ได้รับมอบหมายกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา

(n=215)

ความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา	ด้านลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ด้านความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation)	.519	.000*	ปานกลาง
ด้านความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment)	.077	.259	ต่ำ
ด้านความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement)	.281	.000*	ค่อนข้างต่ำ
รวม	**.207**	**.002***	**ค่อนข้างต่ำ**

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 13 ผลการทดสอบสมมติฐาน มีดังนี้

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ด้านความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ด้านความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ด้านความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

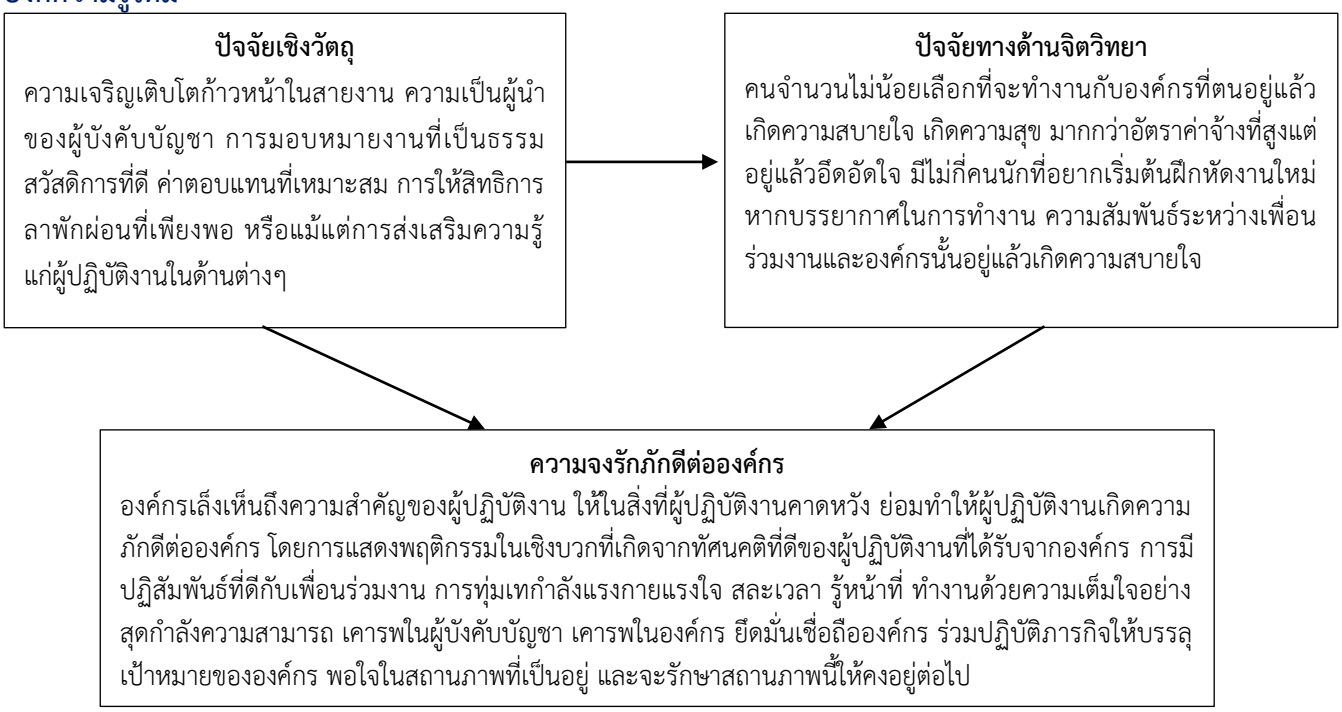
อภิปรายผล

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา พบว่า ด้านความสัมพันธ์ในองค์กรและเพื่อนร่วมงานเกี่ยวข้องกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศาลฎีกาได้จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ศาลฎีกาขึ้นเป็นประจำทุกเดือน เพื่อให้ข้าราชการตุลาการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา ได้พบปะพูดคุยร่วมรับประทานอาหาร จึงเป็นผลให้เจ้าหน้าที่ในศาลฎีกาได้สนิทคุ้นเคยรู้จักกันมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนทัศนคติ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน อันส่งผลให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่น รองลงมา คือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน สาเหตุอาจเกิดจากการที่ผู้ปฏิบัติงานจะดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นได้เร็วนั้น จำเป็นต้องมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท หรือปริญญาเอก เพื่อประกอบการทำผลงานประเมินการเลื่อนระดับให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น ศาลฎีกาได้เล็งเห็นในความก้าวหน้าของผู้ปฏิบัติงาน จึงมีทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ทั้งยังมีโครงการจัดอบรมพัฒนาความรู้อยู่สม่ำเสมอ รองลงมา คือ ด้านลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย เนื่องจากศาลฎีกามีกรอบกำหนดตำแหน่งในการปฏิบัติงานไว้ชัดเจน ผู้บังคับบัญชาต้องมอบหมายงานที่ตรงตามตำแหน่ง วุฒิ และความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งหากการมอบหมายงานเป็นไปโดยมิชอบแล้ว ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำหนังสือถึงสำนักงานศาลยุติธรรมร้องเรียนถึงความไม่เป็นธรรมได้ และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านสวัสดิการและผลตอบแทน สาเหตุอาจเกิดจากศาลฎีกาได้จัดสวัสดิการ เช่น มอบเงินช่วยเหลือเจ้าหน้าที่กรณีเจ็บป่วย คลอดบุตร เสียชีวิต หรือทุนการศึกษาบุตร เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน และมีค่าตอบแทนพิเศษที่นอกเหนือจากเงินเดือน ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเป็นการกระตุ้นให้คนมีความต้องการที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ นันทพร ชวนชอบ (2560) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลให้บุคลากรของกองบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข มีความจงรักภักดีกับองค์การอย่างยั่งยืน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในแต่ละด้านส่งผลให้บุคลากรในหน่วยงานมีความจงรักภักดีต่อกองบริหารทรัพยากรบุคคลแตกต่างกัน โดยปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กรได้จัดอยู่ในระดับต้นๆ และสอดคล้องกับ จีรภัคร เอนกวิถี (2557) ได้ศึกษาในความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานในโรงแรมเอเชีย แอร์พอร์ท โดยพบว่า ปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรในระดับมาก คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านวิธีปกครองบังคับบัญชา ด้านสภาพการทำงาน ด้านเงินเดือน และสวัสดิการ

ระดับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกา พบว่า ด้านความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment) มีระดับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ศาลฎีกาเป็นหน่วยงานราชการที่อำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน เป็นศาลยุติธรรมสูงสุด กระบวนการตัดสินหรือพิจารณาคดีถือเป็นที่สุด ตลอดจนคำนึงในคุณภาพชีวิตที่ดีของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้วยการให้ค่าตอบแทนที่เพียงพอและเหมาะสม โครงการกู้ยืมเงินโดยไม่เสียดอกเบี้ย เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเชื่อมั่นในองค์กร ชื่อเสียงขององค์กร อยากที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรต่อไป รองลงมา คือ ความรักความผูกพันต่อ

องค์กร (Engagement) สาเหตุอาจเกิดจาก ศาลฎีกามีวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นแบบเฉพาะ ไม่ได้มุ่งเน้นที่ผลงานเพียงอย่างเดียว โดยมีสวัสดิการที่เพียงพอ ให้สิทธิการลาพักผ่อนที่เหมาะสมแล้ว เสริมสร้างให้ผู้ปฏิบัติงานมีไมตรีต่อกัน อันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของศาลฎีกา ซึ่งการทำงานที่มีสภาพแวดล้อมและเพื่อนร่วมงานที่ดีนั้น ย่อมส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรักความผูกพันในองค์กร และด้านที่มีระดับความจงรักภักดีต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาน้อยที่สุด คือ ด้านความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation) สาเหตุอาจเกิดจาก ศาลฎีกามีการวัดผลสำเร็จของงาน มีเกณฑ์การให้คะแนนปริมาณงานแล้วเสร็จ ผู้ปฏิบัติงานที่ทำงานได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดก็จะได้รับเงินเดือนอยู่แล้ว ประกอบกับค่าตอบแทนพิเศษที่นอกเหนือจากเงินเดือน โดยหากผู้นั้นผ่านการอบรมหลักสูตรตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนด ก็จะได้รับค่าตอบแทนพิเศษตามตำแหน่งนั้นๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของธัญธิภา แก้วแสง (2558) ที่ได้ศึกษาในความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากรสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ประเภทหน่วยงาน ความภาคภูมิใจที่ได้ทำงานในหน่วยงาน และปัญหาอุปสรรคในการทำงาน ที่แตกต่างกัน ไม่ส่งผลต่อรับความจงรักภักดีต่อองค์กร ยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องของความรู้เกี่ยวกับประวัติองค์กรที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์กร และสอดคล้องกับ ณัฐพงษ์ เดชธรรมธร (2562) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในบริษัท ไฟร์เทรดเอ็นจิเนียริ่ง จำกัด (มหาชน) โดยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อระดับความจงรักภักดีต่อองค์กร ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา หน่วยงานที่สังกัด และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ไม่ส่งผลต่อระดับความจงรักภักดีต่อองค์กร และ ปัจจัยด้านความคาดหวังต่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ปัจจัยด้านความพึงพอใจในผลตอบแทน และปัจจัยด้านความพึงพอใจในลักษณะงานที่ทำส่งผลต่อระดับความจงรักภักดีต่อองค์กร

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 สรุปได้ว่า ความจงรักภักดีต่อองค์กรของผู้ปฏิบัติงานนั้น เกิดได้หากองค์กรเล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้ปฏิบัติงาน เข้าใจในปัจจัยเชิงวัตถุ เช่น ความเจริญเติบโตก้าวหน้า การมีผู้บังคับบัญชาที่ดี มีการมอบหมายงานที่เป็นธรรม ให้สวัสดิการ ค่าตอบแทนที่เหมาะสม ตลอดจนสิทธิการลาพักผ่อนที่เพียงพอ หรือแม้แต่การส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

เป็นต้น ส่วนปัจจัยทางด้านจิตวิทยา คือ การที่คนเลือกทำงานกับองค์กรที่ตนอยู่แล้วเกิดความสบายใจ เกิดความสุข มากกว่าอัตราค่าจ้างที่สูงแต่อยู่แล้วอึดอัดใจ เพราะน้อยคนนักที่ยากเริ่มต้นงานใหม่ ถ้าบรรยากาศในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและองค์กรนั้นดีอยู่เดิมแล้ว ซึ่งหากองค์กรได้เล็งเห็นในความสำคัญที่กล่าวมานั้น แล้วให้ในสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานคาดหวังได้ แน่นอนสิ่งที่องค์กรจะได้รับจากผู้ปฏิบัติงาน คือ ความจงภักดีต่อองค์กร การรักษาผู้ปฏิบัติงานที่ดีให้ทำงานกับองค์กรค์ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยปจจัยสวนบุคคลของผูตอบแบบสอบถาม พบวา สวนใหญเปนเพศหญิง อายุ 41-55 ป สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี เงินเดือน 15,000-25,000 บาท ระยะเวลาทำงาน 1-10 ป และคาตอบแทนพิเศษโดยเฉลี่ย 5,000 บาท ตามลำดับ

ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงาน พบว่า ด้านความสัมพันธ์ในองค์กรและเพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับถัดมา คือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ลำดับถัดมา คือ ด้านลักษณะงาน ที่ได้รับมอบหมาย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสวัสดิการและผลตอบแทน

ระดับความจงรักภักดีต่อองค์กร พบว่า ความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment) อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับถัดมา คือ ความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement) ซึ่งอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation)

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ เงินเดือน ระยะเวลาที่ทำงาน และค่าตอบแทนพิเศษ ที่แตกต่างกัน มีความจงรักภักดีต่อองค์กรต่างกัน ส่วน สถานภาพ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความจงรักภักดีต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านสวัสดิการและผลตอบแทน มีความสัมพันธ์กับความจง รักภักดีต่อองค์กรด้านความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation) และด้านความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรด้าน ความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation) ด้านความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment) และด้านความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านความสัมพันธ์ในองค์กรและเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรด้านความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation) ด้านความเชื่อมั่นในองค์กร (Commitment) และด้านความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement) และปัจจัยสภาพแวดล้อมในหน่วยงานด้านลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรด้านความทุ่มเทในการทำงาน (Motivation) และด้านความรักความผูกพันต่อองค์กร (Engagement)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านความสัมพันธ์ในองค์กรและเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชาควรปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียม รวมทั้งเปิดโอกาสให้เรียนรู้จากข้อผิดพลาด รับฟังความคิดเห็นต่าง เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการทำงานต่อไป

1.2 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน หน่วยงานควรจูงใจผู้ปฏิบัติงาน ด้วยการเก็บสะสมผลงานเมื่อมีการปฏิบัติงานที่นอกเหนือจากงานประจำ โดยนำผลงานเหล่านี้มาประกอบการพิจารณาในการเลื่อนตำแหน่งเพื่อกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานมีกำลังใจในการทำงานที่เพิ่มขึ้น ด้านลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานควรมอบหมายที่ตรงตามกรอบตำแหน่งของผู้ปฏิบัติงานนั้นๆ เพื่อให้สามารถนำผลงานที่ปฏิบัติจริงมาใช้พิจารณาในการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง

1.3 ด้านสวัสดิการและผลตอบแทน ซึ่งหน่วยงานจะมีสวัสดิการและผลตอบแทนที่สูง หากเทียบกับหลายๆ หน่วยงาน แต่นั่นก็เป็นสิ่งกระตุ้นให้คนมีความต้องการที่สูงขึ้น ดังนั้นจึงควรนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

1.4 ด้านความทุ่มเทในการทำงาน โดยหน่วยงานควรสร้างสิ่งที่กระตุ้นผู้ปฏิบัติงาน เช่น การนำผลการปฏิบัติงานมาประกอบในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือเพิ่มค่าตอบแทนพิเศษ ความก้าวหน้าในสายงาน เป็นต้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานอยากทำงานที่เพิ่มขึ้น หรือการมาปฏิบัติงานก่อนเวลาเข้างานเป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนในสำนักอำนวยการประจำศาลฎีกาเท่านั้น ควรมีการศึกษาจากฝ่ายอื่นๆ ด้วย ได้แก่ สำนักอำนวยการประจำศาลอุทธรณ์ หรือสำนักงานประจำศาลชั้นต้นต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและเฉพาะเจาะจง อันเกิดการเปรียบเทียบที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรเพิ่มการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ทราบถึงความต้องการโดยแท้จริงของแต่ละฝ่าย สร้างการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อันส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อองค์กร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ธัญธิภา แก้วแสง. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากรสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์)*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

นันทพร ชวนชอบ. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลให้บุคลากรมีความจงรักภักดีกับองค์การอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา กองบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข*. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

บรรเทิง พาพิจิตร. (2549). *ประเพณี วัฒนธรรม และคติความเชื่อ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

พัชราวลัย ศุภภะ. (2562). *นโยบายสาธารณะและการวางแผนเพื่อการจัดการองค์กรภาครัฐ*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิทยา บวรวัฒนา. (2541). ทฤษฎีองค์การสาธารณะ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชกิจจานุเบกษา. (2559, 4 กุมภาพันธ์). การแบ่งส่วนราชการภายในและกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอนที่ 11 ก. หน้า 24

สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2556). *ผูกใจพนักงานอย่างไรให้ได้ทั้งใจทั้งงาน Employee Engagement in Practice*. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สถาบันเครือข่ายของกระทรวงอุตสาหกรรม.

Gabor, A., & Mahoney, J. T. (2013). *Chester Barnard and the systems approach to nurturing organizations*. Retrieved 9 November 2023. from https://www.researchgate.net/profile/Andrea-Gabor/publication/228425904_Chester_Barnard_and_the_Systems_Approach_to_Nurturing_Organizations/links/5c1aa47b458515a4c7eb0293/Chester-Barnard-and-the-Systems-Approach-to-Nurturing-Organizations.pdf.

Robbins, S. P. (2001). *Organizational Behavior*. New Jersey: Prentice Hall.

Yamane, T. (1970). *Statistic: An Introductory Analysis*. (2nd ed.). New York: Harper & Row.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Economic Evaluation of Serum PIVKA-II Testing in High Risk Liver Cancer Patients

Supaporn Manopchan[1] Mana Luksamee-Arunothai[2*] and Chittawan Chanagul[2]

[1] *Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
[2] *Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
* *Corresponding author. E-mail: fecomnl@ku.ac.th*

ABSTRACT

This article aimed to evaluate the cost-effectiveness of serum Alpha-fetoprotein (AFP) combined with PIVKA-II testing using a cost-utility analysis method, compared to the scenario without such testing. The study employed a Markov Model and utilized secondary data from empirical research both domestically and internationally. Furthermore, the study assessed the impact of the PIVKA-II testing on public health system in terms of access and coverage of health services and related budget allocation. The study found that without surveillance testing, the average cost per patient is 697,945.37 THB, with 16.68 life years gained (LYG) and 11.22 quality-adjusted life years (QALY). With surveillance testing, the cost drops to 258,505.77 THB, LYG increases to 20.27, and QALY rises to 14.36. Surveillance testing saves 439,439.60 THB per person, adds 3.59 LYG, and improves QALY by 3.14. The incremental cost-effectiveness ratio (ICER) is -139,926.85 THB per QALY, making it cost-effective per Thailand's 2021 criteria of 160,000 THB/QALY. Sensitivity analysis confirmed the economic viability of surveillance testing. Also, an evaluation on Thailand's public health system found that in terms of access and coverage the PIVKA-II testing covers 23,920,647 individuals aged 40-99 incurs with total public budget of 23,442,234,060 Baht. 91 hospitals are expected to provide testing services to approximately 262,865 eligible individuals per hospital each year.

Keywords: Economic Evaluation, Serum PIVKA-II Testing, Patient, Liver Cancer

Received: 14 July 2024;
Revised: 10 September 2024;
Accepted: 11 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การประเมินทางเศรษฐศาสตร์ของการตรวจระดับซีรั่ม PIVKA-II ในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคมะเร็งตับ

สุภาพร มานพจันทร์[1] มานะ ลักษมีอรุโณทัย[2*] และ ชิดตะวัน ชนะกุล[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: fecomnl@ku.ac.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความคุ้มค่าเศรษฐศาสตร์ในการตรวจระดับซีรั่ม Alpha-Fetoprotein (AFP) ร่วมกับ PIVKA-II โดยวิธีต้นทุนอรรถประโยชน์ (Cost-Utility Analysis) เปรียบเทียบกับกรณีไม่มีการตรวจด้วยวิธีดังกล่าว ด้วยแบบจำลองมาร์คอฟ (Markov Model) และใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากงานวิจัยเชิงประจักษ์ในอดีตทั้งในประเทศและต่างประเทศ ควบคู่กับการประเมินผลกระทบของการตรวจดังกล่าวต่อระบบสาธารณสุขของประเทศไทยในด้านการเข้าถึงและความครอบคลุม และการจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวข้อง ผลการประเมินความคุ้มค่า พบว่า กรณีที่คนไข้ไม่ได้ตรวจเฝ้าระวัง ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อผู้ป่วยจะอยู่ที่ 697,945.37 บาท/คน โดยมีการเพิ่มขึ้นของปีชีวิต (LYG) เท่ากับ 16.68 ปี และคุณภาพชีวิตปรับค่าได้ (QALY) เท่ากับ 11.22 ในทางตรงกันข้าม หากมีการตรวจเฝ้าระวัง ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อผู้ป่วยจะลดลงเหลือ 258,505.77 บาท โดย LYG เพิ่มขึ้นเป็น 20.27 ปี และ QALY เพิ่มขึ้นเป็น 14.36 ปี การตรวจคัดกรองช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้ 439,439.60 บาทต่อคน เพิ่ม LYG ได้ 3.59 ปี และปรับปรุง QALY ได้ 3.14 อัตราความคุ้มค่าในการเพิ่มค่าใช้จ่าย (ICER) คือ -139,926.85 บาทต่อ QALY ทำให้เป็นวิธีที่คุ้มค่าตามเกณฑ์ปี 2021 ของประเทศไทยที่ตั้งไว้ที่ 160,000 บาท/QALY การวิเคราะห์ความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรสำคัญ ยืนยันว่าการตรวจเฝ้าระวังยังคงมีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ นอกจากนี้การประเมินผลกระทบต่อระบบสาธารณสุข พบว่า มีระดับการเข้าถึงและความครอบคลุมในการให้บริการแก่ประชากรอายุ 40-99 ปี รวมทั้งสิ้น 23,920,647 คน มีค่าใช้จ่ายงบประมาณรวม 23,442,234,060 บาทต่อปี และโรงพยาบาลระดับอำเภอและจังหวัด 91 แห่ง ที่คาดว่าจะให้บริการตรวจ AFP และ PIVKA-II แก่ประชากรที่มีสิทธิ์ประมาณ 262,865 คนต่อปีต่อโรงพยาบาล

คำสำคัญ: การประเมินทางเศรษฐศาสตร์, การตรวจระดับซีรั่ม PIVKA-II, ผู้ป่วย, โรคมะเร็งตับ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลกในปี 2566 ระบุว่า โรคมะเร็งเป็นปัญหาสาธารณสุขสำคัญและเป็นสาเหตุการตายอันดับ 1 ใน 3 ของโรคไม่ติดต่อทั่วโลก มีผู้เสียชีวิตจากมะเร็ง 9.3 ล้านคนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 16 (World Health Organization, 2023) สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา มีอุบัติการณ์มะเร็งเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมะเร็งที่พบมากในเพศชาย ได้แก่ มะเร็งตับและท่อน้ำดี มะเร็งปอด มะเร็งลำไส้ใหญ่และไส้ตรง มะเร็งต่อมลูกหมาก และมะเร็งต่อมน้ำเหลือง ส่วนในเพศหญิง ได้แก่ มะเร็งเต้านม มะเร็งลำไส้ใหญ่และไส้ตรง มะเร็งตับและท่อน้ำดี มะเร็งปอด และมะเร็งปากมดลูก ตั้งแต่ปี 2560 ถึง 2564 จำนวนผู้ป่วยและอัตราการตายจากมะเร็งทุกชนิดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้ป่วย 76,702 ราย 78,707 ราย 81,916 ราย 82,607 ราย และ 81,837 ราย ตามลำดับ และอัตราการตาย 117.6 120.3 125.0 126.3 และ 125.5 ต่อประชากรแสนคน (กระทรวงสาธารณสุข, 2565) ปัจจัยเสี่ยงและสาเหตุของการเกิดของมะเร็งตับได้แก่ การติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีและซี ซึ่งติดต่อผ่านเลือด แม่สู่ลูก และการมีเพศสัมพันธ์ เมื่อไวรัสเข้าสู่ร่างกาย จะทำให้เกิดภาวะตับอักเสบเรื้อรังและพัฒนาเป็นมะเร็งตับได้ ในปี 2562 คนไทยป่วยจากไวรัสตับอักเสบบี 10.43 ต่อแสนคน (กรมควบคุมโรค, 2566) การเฝ้าระวังมะเร็งตับในประเทศไทยแนะนำให้ตรวจอัลตราซาวนด์ช่องท้องส่วนบนและตรวจระดับซีรั่ม

AFP ในกลุ่มเสี่ยงทุก 6-12 เดือน อย่างไรก็ตามมีผู้ป่วยจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้รับการวินิจฉัยตั้งแต่ในระยะเริ่มแรกส่งผลให้อัตราการรอดชีวิตของผู้ป่วยมีน้อยลง ซึ่งนำไปสู่การใช้ตัวบ่งชี้มะเร็งเซลล์ตับ HCC ชนิดใหม่ล่าสุดที่เริ่มนำมาใช้ในประเทศไทย ได้แก่ การตรวจโปรตีน PIVKA-II (Protein Induced by Vitamin K Absence or Antagonist-II) หรือที่เรียกว่า Des-γ-Carboxy-Prothrombin ที่สามารถวินิจฉัยมะเร็งเซลล์ตับในระยะแรกได้ดีกว่าตรวจระดับซีรั่ม AFP (Omata et al., 2017)

การตรวจระดับซีรั่ม PIVKA-II ในประเทศไทยเริ่มเป็นที่พูดถึงมากขึ้นในงานประชุมวิชาการ เช่น Thasal Annual Meeting 2023 และเริ่มมีการใช้ในโรงพยาบาลเอกชนขนาดใหญ่ เช่น โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ โรงพยาบาลกรุงเทพ โรงพยาบาลสมิติเวช และโรงเรียนแพทย์ เช่น โรงพยาบาลศิริราช ซึ่งผู้ป่วยต้องแบกรับค่าใช้จ่ายเอง เนื่องจากการตรวจดังกล่าวยังไม่ได้ถูกบรรจุในหลักสิทธิประโยชน์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) กรมบัญชีกลาง รวมถึงสิทธิประกันสังคม และยังไม่มีการศึกษาวิจัยถึงความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับ PIVKA-II ในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคมะเร็งตับดังกล่าว

ด้วยสาเหตุและความสำคัญที่กล่าวไปข้างต้นจึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งเป็นการศึกษาที่ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการทบทวนวรรณกรรมเชิงประจักษ์ในอดีตเพื่อใช้เป็นแนวทางนำร่องในการประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการตรวจระดับซีรั่ม PIVKA-II ในประเทศไทย ในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคมะเร็งตับเฉพาะกลุ่มผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีชนิดเรื้อรัง เนื่องจากโรคตับอักเสบบีเรื้อรังเป็นปัจจัยเสี่ยงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเป็นโรคมะเร็งตับในประชากรไทย และต้องการส่งเสริมให้มีบริการสุขภาพที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังทำการประเมินผลกระทบของระบบสาธารณสุขที่เน้นการเข้าถึงและความครอบคลุมของบริการสุขภาพ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องทราบถึงระดับความสำคัญของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นว่าเกี่ยวข้องกับจำนวนประชากรที่ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในช่วงอายุ 40-99 ปี สถานพยาบาลของรัฐสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่สามารถให้บริการการตรวจระดับซีรั่มฯได้ และมีงบประมาณที่เกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใดเพื่อให้สามารถวางแผนและปรับปรุงการให้บริการมีความเหมาะสมและประสิทธิภาพมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II ในผู้ที่มีความเสี่ยงเป็นโรคมะเร็งตับ โดยใช้วิธีต้นทุนอรรถประโยชน์ (Cost-Utility Analysis, CUA)

2. เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลกระทบในด้านการเข้าถึง ความครอบคลุม (Access and Coverage)และด้านงบประมาณงบประมาณที่เกี่ยวข้อง หากในกรณีที่มีการบรรจุหลักสิทธิประโยชน์การตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II ในกลุ่มประชากรที่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ช่วงอายุ 40-99 ปี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

ผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบบีเรื้อรังอายุ 40-99 ปี เพื่อครอบคลุมช่วงอายุที่มีความเสี่ยง เนื่องจากผู้ป่วยโรคตับอักเสบเรื้อรังที่เกิดจากไวรัสตับอักเสบบี จะความเสี่ยงต่อมะเร็งตับสูงในเพศชาย อายุ 40 ปี และผู้หญิงอายุ 50 ปีขึ้นไป และเคยมีประวัติมะเร็งตับในครอบครัว เพื่อใช้เป็นตัวแทนช่วงอายุสำหรับคำนวณในแบบจำลองมาร์คอฟ (Markov Model) และกลุ่มประชากรที่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติช่วงอายุ 40-99 ปี โดยอ้างอิงข้อมูลจากจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เดือนพฤษภาคม ปีงบประมาณ 2567 จำแนกตามเพศ พบว่า มีผู้หญิง 12,727,503 ราย ผู้ชาย 11,193,144 ราย จำนวนประชากรสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (Universal Coverage, UC) ทั้งหมด เท่ากับ 23,920,647 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ต้นทุน-อรรถประโยชน์ (Cost-Utility Analysis, CUA) โดยการประเมินทางเศรษฐศาสตร์คลินิก (Clinical Economic Evaluation) ด้วยแบบจำลองมาร์คอฟ (Markov Model) เพื่อการพิจารณาบรรจุหลักสิทธิประโยชน์ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และประเมินผลกระทบสัมฤทธิ์ของระบบสาธารณสุขด้านการรประเมินการเข้าถึงความครอบคลุมของระบบบริการสุขภาพ (Access and Coverage) และงบประมาณ (Budget) ที่เกี่ยวข้อง

3. สมมติฐานการวิจัย

การตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II มีความคุ้มค่าที่ใช้ในการตรวจเฝ้าระวังโรคมะเร็งตับในกลุ่มผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสตับอีกเสบบีเรื้องรัง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารอ้างอิงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากงานวิจัยทั้งในประเทศ เช่น ข้อมูลในด้านต้นทุน ความน่าจะเป็นในการเปลี่ยนสถานะสุขภาพจากตับอักเสบบีเรื้อรังไปสู่ตับแข็งระยะต้น อ้างอิงจากงานวิจัยเรื่อง A Cost-Utility Analysis of Drug Treatments in Patients with HBeAg-Positive Chronic Hepatitis B in Thailand (Tantai et al., 2014) และงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น ความน่าจะเป็นในการเปลี่ยนสถานะสุขภาพจากตับแข็งระยะต้นไปสู่ตับแข็งระยะท้าย อ้างอิงจากงานวิจัยเรื่อง Early-stage hepatocellular carcinoma screening in patients with chronic hepatitis B in China: a cost–effectiveness analysis (Nan et al., 2024) เป็นต้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินทางเศรษฐศาสตร์

การศึกษาครั้งนี้มีวิธีวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินทางเศรษฐศาสตร์ ดังต่อไปนี้

5.1 วิธีการประเมินต้นทุน เป็นการใช้ข้อมูลต้นทุนทางตรงทางการแพทย์ ต้นทุนทางตรงไม่ใช่ทางการแพทย์ และต้นทุนทางอ้อม จากงานวิจัยเรื่อง A Cost-Utility Analysis of Drug Treatments in Patients with HBeAg-Positive Chronic Hepatitis B in Thailand (Tantai et al., 2014) ประมาณการมูลค่าต้นทุนต่างๆให้เป็นปัจจุบัน ณ ปี พ.ศ. 2566 โดยใช้ข้อมูลดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) ตั้งแต่ปี พ.ศ 2557-2566 จากกระทรวงพาณิชย์ เพื่อคำนวณอัตราการเติบโตของดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI Growth)

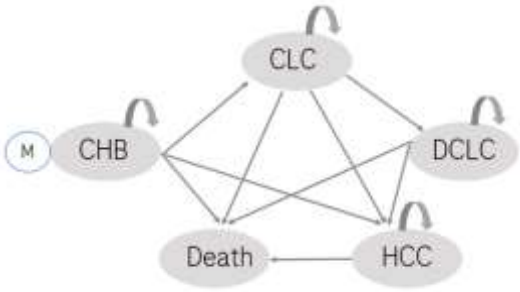
5.2 วิธีการประเมินอรรถประโยชน์ เป็นการใช้ข้อมูลต้นทุนปรับมูลค่าต้นทุนให้เป็นมูลค่าปีพ.ศ. 2566 และข้อมูลทุติยภูมิต่างๆ ได้แก่ ค่าความน่าจะเป็นในการเปลี่ยนแต่ละสถานะสุขภาพ (Transition Probability) ค่าอรรถประโยชน์ (Utility) ในแต่ละสถานะสุขภาพ ค่าความไว (Sensitivity) ของการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II และอัตราการตายในประชากรโดยทั่วไปตั้งแต่อายุ 40- 99 ปีในประเทศไทย เพื่อหาอรรถประโยชน์ คือ จำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY) จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (Life Year Gain) และค่าใช้จ่ายการในการตรวจเฝ้าระวัง โดยใช้แบบจำลองมาร์คอฟ (Markov Model) ผ่านโปรแกรม Microsoft Excel ดังภาพที่ 1 ซึ่งอ้างอิงจากการอบรมการประเมินความคุ้มค่าทางการแพทย์และสาธารณสุขครั้งที่ 18 โดยโครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP) ซึ่งจำลองธรรมชาติการเกิดมะเร็งตับใน 5 สถานะสุขภาพ โดยการเปลี่ยนจากสถานะสุขภาพหนึ่งไปอีกสถานะสุขภาพหนึ่งพิจารณาที่ระยะวงรอบ (Cycle Length) ทุก 1 ปีไปจนตลอดชีวิตของผู้ป่วย (อายุ 99 ปี) โดยการศึกษาในครั้งนี้จะทำการประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II เปรียบเทียบกับกรณีไม่มีการตรวจเฝ้าระวังโดยใช้เกณฑ์ความคุ้มค่าที่ 160,000 บาท/QALY อ้างอิงคู่มือการประเมินเทคโนโลยีด้านสุขภาพสำหรับประเทศไทย ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2556

ธรรมชาติการเกิดมะเร็งตับใน 5 สถานะสุขภาพ

1. ผู้ป่วยตับอักเสบบีเรื้อรัง Chronic Hepatitis B (CHB)
2. ผู้ป่วยตับแข็งระยะต้น Compensate Liver Cirrhosis (CLC)
3. ผู้ป่วยตับแข็งระยะท้าย Decompensate Liver Cirrhosis (DCLC)

4. ผู้ป่วยมะเร็งตับ Hepatocellular Carcinoma (HCC)
5. การเสียชีวิต (Death)

โดย จำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY) หมายถึง จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น x ค่าอรรถประโยชน์
จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LYG) หมายถึง จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้นเมื่อได้รับการรักษาโดยวิธีที่สนใจ

ภาพที่ 1 แบบจำลองมาร์คอฟ (Markov Model) ของการดำเนินโรคมะเร็งตับ
ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย อ้างอิงจากงานวิจัย เรื่อง Early-stage hepatocellular carcinoma screening in patients with chronic hepatitis B in China: a cost-effectiveness analysis (2024)

5.3 วิธีการวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) ของค่าพารามิเตอร์และตัวแปรบางตัวที่สำคัญ ได้แก่ 1) ค่าความน่าจะเป็นของการเปลี่ยนสถานะสุขภาพ (Transition Probability) 2) ค่าใช้จ่ายทางตรงทางการแพทย์กรณีศึกษาการตรวจด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II (Direct Medical Costs) และ 3) ค่าอรรถประโยชน์ (Utility) ของแต่สถานะเพื่อศึกษาว่าปัจจัยเหล่านี้จะมีผลอย่างไรต่ออัตราส่วนต้นทุนประสิทธิผลส่วนเพิ่ม (ICER) โดยให้มีการเพิ่มขึ้นและลดลงของตัวแปรดังกล่าวร้อยละ 5 และร้อยละ 10

โดย อัตราส่วนต้นทุนประสิทธิผลส่วนเพิ่ม (ICER) หมายถึง การนำส่วนต่างของต้นทุนระหว่างกรณีตรวจคัดกรองด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II และกรณีที่ไม่ได้ตรวจคัดกรองหารด้วยส่วนต่างของ QALY กรณีตรวจคัดกรองด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II และกรณีที่ไม่ได้ตรวจคัดกรอง

แสดงการคำนวณดังนี้

$$ICER = \frac{Cost_{AFP+PIVKA-II} - Cost_{baseline}}{QALY_{AFP+PIVKA-II} - QALY_{baseline}}$$

5.4 วิธีการประเมินผลกระทบของการตรวจระดับซีรั่ม PIVKA-II ในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคมะเร็งตับในด้านการเข้าถึงและความครอบคลุมของระบบบริการสุขภาพ (Access and Coverage) และงบประมาณที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ตัวชี้วัดดังนี้

5.4.1 ผลกระทบด้านการเข้าถึงและความครอบคลุมระบบบริการสุขภาพ แบ่งออกได้ดังนี้

- จำนวนประชากรที่ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติช่วงอายุ 40-99 ปี จำแนกตามเพศและเขตสุขภาพ โดยใช้ข้อมูลจากเดือนพฤษภาคม ปีงบประมาณ 2567 สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
- สถานพยาบาลของรัฐสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่สามารถให้บริการการตรวจฯได้ ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์ระดับ A (Advance – Level Hospital) และโรงพยาบาลทั่วไประดับ S (Standard – Level Hospital) โดยใช้ข้อมูลจากกองบริหารสาธารณสุข ปีงบประมาณ 2567
- ประมาณการจำนวนประชากรที่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติช่วงอายุ 40-99 ปีที่จะเข้ารับการตรวจระดับระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II ต่อโรงพยาบาล โดยการนำจำนวนประชาการช่วงอายุดังกล่าวหารด้วยจำนวนสถานพยาบาลของรัฐสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่สามารถให้บริการการตรวจฯได้

5.4.2 งบประมาณที่เกี่ยวข้อง

ในกรณีที่มีการบรรจุหลักสิทธิประโยชน์ของการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II ในกลุ่มประชากรที่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ช่วงอายุ 40-99 ปี ซึ่งมีจำนวน 23,920,647 คน และต้นทุนค่าตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II มีมูลค่าน้ำยาตรวจวิเคราะห์ฯต่อ 1 รายทดสอบ เท่ากับ 980 บาท

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ มี 2 กรอบแนวคิด โดยกรอบแนวคิดที่ 1 คือการประเมินความคุ้มค่าของการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II โดยวิเคราะห์ต้นทุน-อรรถประโยชน์ (Cost-Utility Analysis, CUA) เพื่อประเมินความคุ่มค่าของเทคโนโลยีที่สนใจ จากนั้นหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องการนำเทคโนโลยีนี้ไปใช้ควร ประเมินผลกระทบของระบบสาธารณสุขด้านการเข้าถึงและความครอบคลุมของระบบบริการสุขภาพ (Access and Coverage) และงบประมาณที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบข้อมูลที่ครอบคลุมทุกด้านในการดำเนินนโยบาย ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

1. ประเมินความคุ้มค่าของการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II โดยวิเคราะห์ต้นทุน-อรรถประโยชน์ (Cost-Utility Analysis, CUA) เปรียบเทียบกับไม่ตรวจด้วยวิธีดังกล่าว

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ประเมินผลกระทบของระบบสาธารณสุขด้านการเข้าถึงและความครอบคลุมของระบบบริการสุขภาพ (Access and Coverage) และงบประมาณที่เกี่ยวข้อง

2.1 ประเมินผลกระทบสัมฤทธิ์ของระบบสาธารณสุขด้านการประเมินการเข้าถึงและความครอบคลุมของระบบบริการสุขภาพ (Access and Coverage) แบ่งออกได้ดังนี้

- จำนวนประชากรที่ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติช่วงอายุ 40-99 ปี จำแนกตามเพศและเขตสุขภาพ

- สถานพยาบาลของรัฐสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่สามารถให้บริการการตรวจฯได้เป็นโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์ระดับ A (Advance – Level Hospital) และโรงพยาบาลทั่วไประดับ S (Standard – Level Hospital)

- ประมาณการจำนวนประชากรที่มีสิทธิฯช่วงอายุ 40-99 ปีที่จะเข้ารับการตรวจระดับระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II ต่อโรงพยาบาล

2.2 งบประมาณ (Budget) คือ ค่าใช้จ่ายเพื่อเฝ้าระวังการเกิดโรคมะเร็งตับให้แก่ประชากรที่มีความเสี่ยง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์และประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II ในผู้ที่มีความเสี่ยงเป็นโรคมะเร็งตับ โดยใช้วิธีต้นทุนอรรถประโยชน์ (Cost-Utility Analysis, CUA)

จากกรณีที่คนไข้ไม่ได้ตรวจเฝ้าระวังโรคมะเร็งตับ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อ 1 รายเท่ากับ 697,945.37 บาท จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LYG) เท่ากับ 16.68 ปี และจำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY) เท่ากับ 11.22 ส่วนในกรณีที่ศึกษาการตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II พบว่า มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อ 1 รายเท่ากับ 258,505.77 บาท จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LGY) เท่ากับ 20.27 ปี และจำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY) เท่ากับ 14.36. ส่วนต่างของกรณีศึกษาการตรวจเฝ้าระวังฯ เทียบกับไม่ตรวจในด้านต้นทุน พบว่า ถ้าใช้การตรวจเฝ้าระวังจะมีค่าใช่จ่ายที่ลดลงถึง 439,439.60 บาท และจำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LYG) ที่จะอยู่ได้นานกว่าคนที่ไม่ได้ตรวจถึง 3.59 ปี รวมถึงจำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY) ที่เพิ่มคุณภาพชีวิตมากกว่าคนที่ไม่ได้ตรวจ เท่ากับ 3.14 และผลของอัตราส่วนของส่วนต่างต้นทุนต่อประสิทธิผลส่วนเพิ่ม (ICER) เท่ากับ -139,926.85 บาทต่อQALY ซึ่งหมายความว่าการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II นั้นเมื่อเทียบกับกรณีไม่ได้ตรวจเฝ้าระวังมีต้นทุนที่ถูกลงเมื่อต้องการเพิ่ม 1จำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต(QALY) โดยใช้เกณฑ์ความคุ้มค่าที่ 160,000 บาท/QALY อ้างอิงคู่มือการประเมินเทคโนโลยีด้านสุขภาพสำหรับประเทศไทย ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2556 ถือว่ามีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับสมมติฐานของงานวิจัยที่ตั้งไว้ว่า การตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II มีความคุ้มค่าที่ใช้ในการตรวจเฝ้าระวังโรคมะเร็งตับในกลุ่มผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีเรื้องรัง

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II เปรียบเทียบกับกรณีไม่มีการตรวจเฝ้าระวัง

มาตรการ	ต้นทุนเฉลี่ย (หน่วย:บาท/ราย)	จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LYG) (หน่วย: ปี)	จำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY)	ส่วนต่างของต้นทุน (หน่วย: บาท)	ส่วนต่างจำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LYG)	ส่วนต่างของจำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY)
กรณีไม่ตรวจ	697,945.37	16.68	11.22	-439,439.60	3.59	3.14
กรณีศึกษาการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II	258,505.77	20.27	14.36			

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย

ตารางที่ 2 ผลของอัตราส่วนของส่วนต่างต้นทุนต่อประสิทธิผลส่วนเพิ่ม (ICER)

ผลของอัตราส่วนของส่วนต่างต้นทุนต่อประสิทธิผลส่วนเพิ่ม (ICER) (หน่วย: บาท/QALY)	
ICER	-139,926.85

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย

ในการศึกษาในครั้งนี้ทำการทดสอบตัวแปรที่มีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ 1) ค่าความน่าจะเป็นของการเปลี่ยนสถานะสุขภาพ (Transition Probability) 2) ค่าใช้จ่ายของโรงพยาบาลกรณีศึกษาการตรวจด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II (Direct Medical Costs) และ 3) ค่าอรรถประโยชน์ (Utility) ของแต่สถานะสุขภาพ โดยให้มีการเพิ่มขึ้นและลดลงของตัวแปรดังกล่าวร้อยละ 5 และร้อยละ 10 ผลการศึกษาพบว่า การประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II ในผู้ที่มีความเสี่ยงเป็นโรคมะเร็งตับ (ผู้ที่ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีแบบเรื้อรัง) ยังคงมีความคุ้มค่าทางเศรษฐาสตร์ตามเกณฑ์ โดยใช้เกณฑ์ความคุ้มค่าที่ 160,000 บาท/QALY อ้างอิงคู่มือการประเมินเทคโนโลยีด้านสุขภาพสำหรับประเทศไทย ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2556

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II เปรียบเทียบกับกรณีไม่มีการตรวจเฝ้าระวัง กรณีที่ความน่าจะเป็นในการเปลี่ยนสถานะสุขภาพ (Transition Probability) มีการเพิ่มขึ้นและลดลงของตัวแปรดังกล่าวร้อยละ 5 และร้อยละ 10

มาตรการ	ต้นทุนเฉลี่ย (หน่วย:บาท/ราย)	จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LYG) (หน่วย: ปี)	จำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY)	ส่วนต่างของต้นทุนในกรณีที่ตรวจระดับซีรั่มฯเทียบกับกรณีที่ไม่ตรวจ (หน่วย:บาท)	จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LYG) ในกรณีที่ตรวจระดับซีรั่มฯ เทียบกับกรณีที่ไม่ตรวจ	ส่วนต่างของปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY) ในกรณีที่ตรวจระดับซีรั่มฯ เทียบกับกรณีที่ไม่ตรวจ	ICER (หน่วย: บาท/QALY)
ไม่ได้ตรวจเฝ้าระวัง	697,945.37	16.68	11.22				
ไม่ได้ตรวจเฝ้าระวัง กรณีความน่าจะเป็นฯเพิ่มขึ้นร้อยละ 5	688,765.81	16.44	11.05				
ไม่ได้ตรวจเฝ้าระวัง กรณีความน่าจะเป็นฯเพิ่มขึ้นร้อยละ 10	679,654.66	16.20	10.89				
ไม่ได้ตรวจเฝ้าระวัง กรณีความน่าจะเป็นฯลดลงร้อยละ 5	707,174.17	16.92	11.38				
ไม่ได้ตรวจเฝ้าระวัง กรณีความน่าจะเป็นฯลดลงร้อยละ 10	716,428.83	17.17	11.55				
ตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II	258,505.77	20.27	14.36	-439,439.60	3.59	3.14	-139,926.85
ตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II กรณี ความน่าจะเป็นฯเพิ่มขึ้นร้อยละ 5	255,751.90	20.20	14.31	-433,013.91	3.76	3.26	-133,004.11
ตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II กรณี ความน่าจะเป็นฯเพิ่มขึ้นร้อยละ 10	253,018.56	20.13	14.26	-426,636.10	3.93	3.37	-126,764.96
ตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II กรณี ความน่าจะเป็นฯลดลงร้อยละ 5	261,274.41	20.35	14.41	-445,899.76	3.43	3.03	-147,380.84
ตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II กรณี ความน่าจะเป็นฯลดลงร้อยละ 10	264,050.81	20.42	14.46	-452,378.02	3.25	2.91	-155,710.28

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย

ตารางที่ 4 การเปลี่ยนของตัวแปรค่าความน่าจะเป็นของการเปลี่ยนสถานะสุขภาพ (Transition Probability) เพิ่มขึ้นร้อยละ 5, ร้อยละ 10 และลดลงร้อยละ 5, ร้อยละ 10 ตามลำดับ

ข้อมูล		ค่าความน่าจะเป็น	ค่าความน่าจะเป็นฯ เพิ่มขึ้น 5%	ค่าความน่าจะเป็นฯ เพิ่มขึ้น 10%	ค่าความน่าจะเป็นฯ ลดลง 5%	ค่าความน่าจะเป็นฯ ลดลง 10%
ความน่าจะเป็นของผู้ป่วยในแต่สถานะสุขภาพ						
1. ความน่าจะเป็นจากคนที่เป็นตับอักเสบบีเรื้อรัง (CHB) ไปสู่ตับแข็งระยะต้น (CLC)	Probability of CHB to CLC	0.011	0.0116	0.0121	0.0105	0.0099
2. ความน่าจะเป็นจากคนที่เป็นตับอักเสบบีเรื้อรัง (CHB) ไปสู่มะเร็งตับ (HCC)	Probability of CHB to HCC	0.008	0.0084	0.0088	0.0076	0.0072
3. ความน่าจะเป็นจากคนที่เป็นตับอักเสบบีเรื้อรัง (CHB) ไปสู่การเสียชีวิต (Death)	Probability of CHB to Death	0.006	0.0063	0.0066	0.0057	0.0054
4. ความน่าจะเป็นจากคนที่เป็นตับแข็งระยะต้น (CLC) สู่ตับแข็งระยะท้าย (DCLC)	Probability of CLC to DCLC	0.039	0.0410	0.0429	0.0371	0.0351
5. ความน่าจะเป็นจากคนที่เป็นตับแข็งระยะต้น (CLC) สู่มะเร็งตับ (HCC)	Probability of CLC to HCC	0.050	0.0525	0.0550	0.0475	0.0450
6. ความน่าจะเป็นจากคนที่เป็นตับแข็งระยะต้น (CLC) สู่การเสียชีวิต (Death)	Probability of CLC to Death	0.056	0.0588	0.0616	0.0532	0.0504
7. ความน่าจะเป็นจากคนที่เป็นตับแข็งระยะท้าย (DCLC) สู่มะเร็งตับ (HCC)	Probability of DCLC to HCC	0.071	0.0746	0.0781	0.0675	0.0639
8. ความน่าจะเป็นจากคนที่เป็นตับแข็งระยะท้าย (DCLC) สู่การเสียชีวิต (Death)	Probability of DCLC to Death	0.150	0.1575	0.1650	0.1425	0.1350
9. ความน่าจะเป็นจากคนที่เป็นมะเร็งตับ (HCC) สู่การเสียชีวิต	Probability of HCC to Death	0.545	0.5723	0.5995	0.5178	0.4905

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II เปรียบเทียบกับกรณีไม่มีการตรวจเฝ้าระวัง กรณีที่ค่าใช้จ่ายทางตรงทางการแพทย์ของการตรวจด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II (Direct Medical Cost) มีการเพิ่มขึ้นและลดลงของตัวแปรดังกล่าวร้อยละ 5 และร้อยละ 10

มาตรการ	ต้นทุนเฉลี่ย (หน่วย:บาท/ราย)	จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LYG) (หน่วย: ปี)	จำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY)	ส่วนต่างของต้นทุนในกรณีที่ตรวจระดับซีรั่มฯเทียบกับกรณีที่ไม่ตร(หน่วย:บาท)	จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LYG) ในกรณีที่ตรวจระดับซีรั่มฯ เทียบกับกรณีที่ไม่ตรวจ	ส่วนต่างของปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY) ในกรณีที่ตรวจระดับซีรั่มฯ เทียบกับกรณีที่ไม่ตรวจ	ICER (หน่วย: บาท/QALY)
ไม่ได้ตรวจเฝ้าระวัง	697,945.37	16.68	11.22				
ตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II	258,505.77	20.27	14.36	-439,439.60	3.59	3.14	-139,926.85
ตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II กรณีมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 5	260,302.97	20.27	14.36	-437,642.40	3.59	3.14	-139,390.44

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II เปรียบเทียบกับกรณีไม่มีการตรวจเฝ้าระวัง กรณีที่ค่าใช้จ่ายทางตรงทางการแพทย์ของการตรวจด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II (Direct Medical Cost) มีการเพิ่มขึ้นและลดลงของตัวแปรดังกล่าวร้อยละ 5 และร้อยละ 10 (ต่อ)

มาตรการ	ต้นทุนเฉลี่ย (หน่วย:บาท/ราย)	จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LYG) (หน่วย: ปี)	จำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY)	ส่วนต่างของต้นทุนในกรณีที่ตรวจระดับซีรั่มฯเทียบกับกรณีที่ไม่ตร(หน่วย:บาท)	จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LYG) ในกรณีที่ตรวจระดับซีรั่มฯ เทียบกับกรณีที่ไม่ตรวจ	ส่วนต่างของปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY) ในกรณีที่ตรวจระดับซีรั่มฯ เทียบกับกรณีที่ไม่ตรวจ	ICER (หน่วย: บาท/QALY)
ตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II กรณีมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 10	262,100.16	20.27	14.36	-435,845.21	3.59	3.14	-138,818.03
ตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II กรณีมูลค่าลดลงร้อยละ 5	256,708.57	20.27	14.36	-441,236.80	3.59	3.14	-140,535.27
ตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II กรณีมูลค่าลดลงร้อยละ 10	254,911.38	20.27	14.36	-443,033.99	3.59	3.14	-141,107.68

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II เปรียบเทียบกับกรณีไม่มีการตรวจเฝ้าระวัง กรณีที่ค่าอรรถประโยชน์ (Utility) ของแต่สถานะสุขภาพมีการเพิ่มขึ้นและลดลงของตัวแปรดังกล่าวร้อยละ 5 และร้อยละ 10

มาตรการ	ต้นทุนเฉลี่ย (หน่วย:บาท/ราย)	จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LYG) (หน่วย: ปี)	จำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY)	ส่วนต่างของต้นทุนในกรณีที่ตรวจระดับซีรั่มฯเทียบกับกรณีที่ไม่ตรวจ (หน่วย:บาท)	ส่วนต่างของจำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LYG) ในกรณีที่ตรวจระดับซีรั่มฯ เทียบกับกรณีที่ไม่ตรวจ (หน่วย: ปี)	ส่วนต่างของปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY) ในกรณีที่ตรวจระดับซีรั่มฯ เทียบกับกรณีที่ไม่ตรวจ	ICER (หน่วย: บาท/QALY)
ไม่ได้ตรวจเฝ้าระวัง	697,945.37	16.68	11.22				
ไม่ได้ตรวจเฝ้าระวัง กรณี Utility เพิ่มขึ้นร้อยละ 5	697,945.37	16.68	11.78				
ไม่ได้ตรวจเฝ้าระวัง กรณี Utility เพิ่มขึ้นร้อยละ 10	697,945.37	16.68	12.34				
ไม่ได้ตรวจเฝ้าระวัง กรณี Utility ลดลงร้อยละ 5	697,945.37	16.68	10.66				
ไม่ได้ตรวจเฝ้าระวัง กรณี Utility ลดลงร้อยละ 10	697,945.37	16.68	10.10				
ตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II	258,505.77	20.27	14.36	-439,439.60	3.59	3.14	-139,926.85

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II เปรียบเทียบกับกรณีไม่มีการตรวจเฝ้าระวัง กรณีที่ค่าอรรถประโยชน์ (Utility) ของแต่สถานะสุขภาพมีการเพิ่มขึ้นและลดลงของตัวแปรดังกล่าวร้อยละ 5 และร้อยละ 10 (ต่อ)

มาตรการ	ต้นทุนเฉลี่ย (หน่วย:บาท/ราย)	จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LYG) (หน่วย: ปี)	จำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY)	ส่วนต่างของต้นทุนในกรณีที่ตรวจระดับซีรั่มฯเทียบกับกรณีที่ไม่ตรวจ (หน่วย:บาท)	ส่วนต่างของจำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (LYG) ในกรณีที่ตรวจระดับซีรั่มฯ เทียบกับกรณีที่ไม่ตรวจ (หน่วย: ปี)	ส่วนต่างของปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY) ในกรณีที่ตรวจระดับซีรั่มฯ เทียบกับกรณีที่ไม่ตรวจ	ICER (หน่วย: บาท/QALY)
ตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II กรณี Utility เพิ่มขึ้นร้อยละ 5	258,505.77	20.27	15.08	-439,439.60	3.60	3.30	-133,200.81
ตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II กรณี Utility เพิ่มขึ้นร้อยละ 10	258,505.77	20.27	15.80	-439,439.60	3.60	3.46	-127,146.22
ตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II กรณี Utility ลดลงร้อยละ 5	258,505.77	20.27	13.64	-439,439.60	3.60	2.98	-147,221.94

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย

2. ผลการวิเคราะห์และประเมินผลกระทบในด้านการเข้าถึงและความครอบคลุม (Access and Coverage) และด้านงบประมาณที่เกี่ยวข้อง

2.1 จำนวนประชากรที่ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติช่วงอายุ 40-99 ปี จำแนกตามเพศ และเขตสุขภาพ

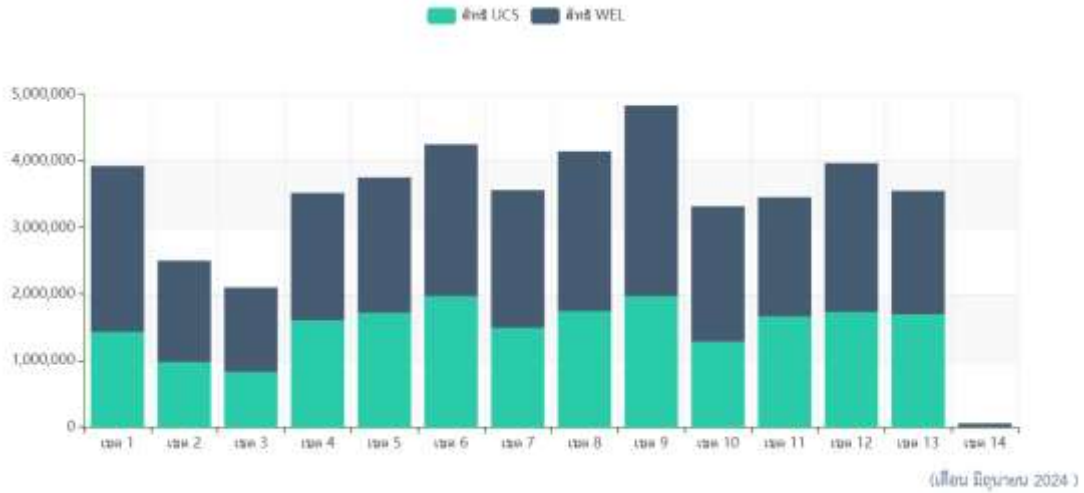
ในด้านจำนวนประชากรที่ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในช่วงอายุ 40-99 ปี จำแนกตามเพศ พบว่ามีผู้หญิง 12,727,503 ราย ผู้ชาย 11,193,144 ราย ดังนั้นจำนวนประชากรสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (Universal Coverage, UC) ทั้งหมด เท่ากับ 23,920,647 ราย ถือเป็นสัดส่วนร้อยละ 50.92 จากจำนวนประชากรทั้งหมดที่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เท่ากับ 46,981,170 ราย

ตารางที่ 7 ผลรวมของจำนวนประชากรที่ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในช่วงอายุ 40-99 ปี จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวนประชากรสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (Universal Coverage Scheme, UCS) (ราย)	จำนวนประชากรสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ประเภทมีสิทธิย่อย (Welfare Scheme, WEL) (ราย)	จำนวนประชากรสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (UC) ทั้งหมด (ราย)
ชาย	4,591,380	6,601,764	11,193,144
หญิง	4,382,583	8,344,920	12,727,503
ชาย-หญิง	8,973,963	14,946,684	23,920,647

ที่มา: จากการรวบรวมของผู้วิจัย อ้างอิงรายงานจำนวนประชากรจำแนกตามเพศและช่วงอายุ เดือนพฤษภาคม ปีงบประมาณ 2567 สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ในด้านจำนวนประชากรที่ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในช่วงอายุ 40-99 ปี จำแนกตามเขตสุขภาพ มีจำนวนประชากรสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (UC) มากที่สุดในเขตสุขภาพที่ 9 นครราชสีมา รองลงมาคือเขตสุขภาพที่ 6 ระยอง และน้อยที่สุดคือ เขตสุขภาพที่ 14 กรมแพทย์ทหาร

ภาพที่ 3 จำนวนประชากรสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (UC) จำแนกรายเขตสุขภาพ
ที่มา: รายงานจำนวนประชากรสิทธิ UC จำแนกรายเขตเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2567 สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

2.2 สถานพยาบาลของรัฐสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่สามารถให้บริการการตรวจระดับซีรั่มฯ

ตามข้อมูลจากกองบริหารสาธารณสุข (2567) ในด้านสถานพยาบาลของรัฐสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในประเทศไทย ที่คาดการณ์ว่าจะเปิดให้บริการการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II ได้ จะมีโรงพยาบาลระดับตติยภูมิทั้ง 12 เขตสุขภาพ ประกอบด้วยโรงพยาบาลศูนย์ระดับ A (Advance – Level Hospital) จำนวน 35 แห่ง และโรงพยาบาลทั่วไประดับ S (Standard – Level Hospital) จำนวน 56 แห่ง รวมทั้งสิ้น 91 แห่ง ถือเป็นสัดส่วนร้อยละ 10.90 จากสถานพยาบาลของรัฐสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั้งประเทศจำนวน 906 แห่ง

ตารางที่ 8 โรงพยาบาลระดับตติยภูมิในประเทศไทย

โรงพยาบาลตติยภูมิ	จำนวนแห่ง
โรงพยาบาลศูนย์ระดับ A	35 แห่ง
โรงพยาบาลทั่วไประดับ S	56 แห่ง
รวมทั้งสิ้น	91 แห่ง

ที่มา: จากการรวบรวมของผู้วิจัย อ้างอิงกองบริหารสาธารณสุข ปีงบประมาณ 2567

2.3 ประมาณการจำนวนประชากรที่มีสิทธิฯช่วงอายุ 40-99 ปีที่จะเข้ารับการตรวจระดับระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II มีโอกาสเข้ารับบริการตรวจในแต่ละโรงพยาบาลอยู่ที่ประมาณ 262,865 ราย ต่อปี

2.4 งบประมาณที่เกี่ยวข้อง หากมีการบรรจุหลักสิทธิประโยชน์การตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II ทาง สปสช. จะต้องแบกรับค่าใช้จ่าย เพื่อกันเผ้าระวังการเกิดโรคมะเร็งตับให้แก่ประชากรที่มีความเสี่ยงต่อ 1 ปีงบประมาณเท่ากับ 23,442,234,060 บาท

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์และประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II ในผู้ที่มีความเสี่ยงเป็นโรคมะเร็งตับ โดยใช้วิธีต้นทุนอรรถประโยชน์ (Cost-Utility Analysis, CUA) พบว่า มีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ตามเกณฑ์ความคุ้มค่าที่ 160,000 บาท/QALY ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการตรวจระดับซีรั่มฯมีความไวและความจำเพาะที่สูงถึงร้อยละ 70 และร้อยละ 94 ในการตรวจพบผู้ป่วยมะเร็งตับในระยะเริ่มต้นจึงทำผู้ป่วยมีจำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิตที่เพิ่มสูงขึ้นแต่มีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นไม่มากนัก ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ อรรถสิทธิ์ ศรีสุบัติ และคณะ (2555) ที่ศึกษาถึงความคุ้มค่าของการตรวจคัดกรองโรคมะเร็งตับด้วยการใช้ Alpha Fetoprotein ร่วมกับอัลตราซาวนด์ตับ ทุก 6 เดือนในผู้ที่มีแอนติเจนที่ผิวของตับอักเสบบีเป็นบวกหรือผู้ป่วยตับอักเสบบีเรื้อรัง ในลักษณะต้นทุน-อรรถประโยชน์ในมุมมองทางสังคมเปรียบเทียบกับการไม่ตรวจคัดกรอง ซึ่งผลการศึกษาพบว่าการตรวจ AFP ร่วมกับการทำอัลตราซาวนด์ตับมีความไม่คุ้มค่าที่จะใช้ในการคัดกรองมะเร็งตับทุก 6 เดือน แต่สอดคล้องกับการศึกษาของ Nan และคณะ (2024) ที่ศึกษาถึงความคุ้มค่าทางเศรษศาสตร์ของตรวจคัดกรองโรคมะเร็งตับระยะเริ่มต้นในผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสอักเสบบีเรื้อรังในประเทศจีน ผลการศึกษาพบว่าการประเมินความเสี่ยงด้วย GAAD ร่วมกับการตรวจอัลตราซาวนด์ เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการตรวจคัดกรองแบบอื่นๆ สามารถตรวจพบผู้ป่วยโรคมะเร็งตับ (HCC) ในระยะเริ่มแรกได้มากที่สุด และการประเมินความเสี่ยงด้วย GAAD เป็นวิธีการคัดกรองที่มีต้นทุนเฉลี่ยต่ำที่สุดต่อกรณีโรคมะเร็งตับ (HCC) ที่ได้รับการวินิจฉัย 1 ราย

ผลการวิเคราะห์และประเมินผลกระทบในด้านการเข้าถึงและความครอบคลุม (Access and Coverage)และงบประมาณที่เกี่ยวข้องแก่ประชากรอายุ 40-99 ปีที่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ รวม 23,920,647 คน ถือมีค่าใช้จ่ายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ในกรณีที่บรรจุการตรวจระดับซีรั่มฯเป็นหลักสิทธิประโยชน์เท่ากับ 23,442,234,060 บาทต่อปีงบประมาณ และโรงพยาบาลระดับอำเภอและจังหวัด 91 แห่ง ที่คาดว่าจะให้บริการตรวจ AFP และ PIVKA-II แก่ประชากรที่มีสิทธิ์ประมาณ 262,865 คนต่อปีต่อโรงพยาบาล ซึ่งได้ทำการประเมินเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการประเมินประสิทธิภาพของระบบสุขภาพขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (The Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) (2024) ที่ระบุว่าการเข้าถึงและความครอบคลุมในระบบบริการสุขภาพเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการประเมินผลสัมฤทธิ์และผลกระทบของระบบสุขภาพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สนับสนุนให้ประชาชนมีชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงและลดความเสี่ยงในการเป็นโรคที่ไม่จำเป็น

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่องการประเมินทางเศรษฐศาสตร์ของการตรวจระดับซีรั่ม PIVKA-II ในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคมะเร็งตับที่พบว่ามีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์สามารถเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่เนื่องจากยังไม่เคยมีการศึกษาในประเทศไทย เพื่อให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาเรื่องหลักสิทธิประโยชน์ทราบถึงผลกระทบด้านการเข้าถึงและความครอบคลุมของการตรวจดังกล่าว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านการจัดสรรทรัพยากรทั้งบุคลากรทางการแพทย์ สถานพยาบาลของรัฐ งบประมาณและประโยชน์เชิงนโยบายอื่นๆเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการตรวจระดับซีรั่ม PIVKA-II ในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคมะเร็งตับ (ผู้ที่ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีเรื้อรัง) โดยใช้วิธีต้นทุนอรรถประโยชน์ (Cost-Utility Analysis, CUA) เปรียบเทียบกับกรณีไม่มีการตรวจด้วยวิธีดังกล่าว มีข้อสรุปดังนี้

จากกรณีที่คนไข้ไม่ได้ตรวจเฝ้าระวังโรคมะเร็งตับ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อ 1 รายเท่ากับ 697,945.37 บาท จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (Life Year Gain) เท่ากับ 16.68 ปี และจำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY) เท่ากับ 11.22 ส่วนในกรณีศึกษาการตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II ผลการศึกษาพบว่า มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อ 1 รายเท่ากับ 258,505.77 บาท จำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (Life Year Gain) เท่ากับ 20.27 ปี และ จำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY)

เท่ากับ 14.36 และส่วนต่างของกรณีที่ศึกษาการตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II เทียบกับไม่ตรวจในด้านต้นทุนพบว่า ถ้าใช้การตรวจเฝ้าระวังด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II ในการเฝ้าระวังโรคมะเร็งตับในผู้ที่ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีแบบเรื้อรังในประเทศไทยจะมีค่าใช่จ่ายที่ลดลงถึง 439,439.60 บาทต่อราย และจำนวนปีชีวิตที่เพิ่มขึ้น (Life Year Gain) ที่จะอยู่ได้นานกว่าคนที่ไม่ได้ตรวจถึง 3.59 ปี รวมถึงจำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต (QALY) ที่เพิ่มคุณภาพชีวิตมากกว่าคนที่ไม่ได้ตรวจ เท่ากับ 3.14

ผลของอัตราส่วนของส่วนต่างต้นทุนต่อประสิทธิผลส่วนเพิ่ม (Incremental Cost-Effectiveness Ratio; ICER) พบว่าในการตรวจเฝ้าระวังโรคมะเร็งตับด้วยการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II เท่ากับ -139,926.85 บาทต่อ QALY คือมีต้นทุนที่ถูกกว่ากรณีไม่ตรวจต่อ 1 จำนวนปีที่ปรับคุณภาพชีวิต เป็นจำนวนเงินถึง 139,962.85 บาทต่อ QALY ถ้าหากใช้เกณฑ์ความคุ้มค่าที่ 160,000 บาท/QALY ถือว่ามีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์และในการศึกษาในครั้งนี้ได้มีการทดสอบตัวแปรที่มีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ 1) ความน่าจะเป็นของการเปลี่ยนสถานะ (Transition Probability) 2) ค่าใช้จ่ายของโรงพยาบาลกรณีศึกษาการตรวจด้วยระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II (Direct Medical Costs) 3) ค่าอรรถประโยชน์ (Utility) ของแต่สถานะสุขภาพ โดยให้มีการเพิ่มขึ้นและลดลงของตัวแปรดังกล่าว ร้อยละ 5, ร้อยละ 10 ตามลำดับ ผลการศึกษาพบว่า การประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II ในผู้ที่มีความเสี่ยงเป็นโรคมะเร็งตับ (ผู้ที่ติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบีแบบเรื้อรัง) ยังคงมีความคุ้มค่าทางเศรษฐาสตร์ตามเกณฑ์

การประเมินผลสัมฤทธิ์ของระบบสาธารณสุขด้านการประเมินการเข้าถึง ความครอบคลุมของระบบบริการสุขภาพ (Access and Coverage) และงบประมาณ (Budget) ที่เกี่ยวข้องหากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้พิจารณาให้การตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับ PIVKA-II เป็นหลักสิทธิประโยชน์สำหรับกลุ่มประชากรที่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ช่วงอายุ 40-99 ปี จำนวนทั้งหมดประมาณ 23,920,647 ราย มีจำนวนเยอะที่สุดในเขตสุขภาพที่ 9 นครราชสีมา สามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อระบบสาธารณสุขของประเทศไทยในด้านการเข้าถึงของประชากรช่วงอายุ 40-99 ปี อยู่ในระดับปานกลาง และการบรรจุหลักสิทธิประโยชน์นี้มีค่าใช้จ่ายประมาณ 23,442 ,234,060 บาทต่อปี โดยทำให้มีสัดส่วนการใช้งบประมาณเป็นร้อยละ 10.77 จากงบประมาณทั้งหมดของสปสช.ในปีงบประมาณ 2567 ที่มีมูลค่ารวมเป็น 217,628,959,600 บาท การตรวจระดับซีรั่มฯนี้สามารถให้บริการที่สถานพยาบาลของรัฐสังกัดกระทรวงสาธารณสุขระดับตติยภูมิ (A,S) ทั้งหมด 91 แห่งซึ่งสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อระบบสาธารณสุขของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ โดยกำหนดให้มีจำนวนประชากรที่มีโอกาสเข้ารับการตรวจในแต่ละโรงพยาบาลประมาณ 262,865 รายต่อปี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการเสนอหัวข้อการศึกษานี้ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติพิจารณาในการบรรจุเป็นหลักสิทธิประโยชน์ เนื่องจากการตรวจการตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II มีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ และสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อระบบสาธารณสุขของประเทศไทยในด้านการเข้าถึงของประชากรช่วงอายุ 40-99 ปี อยู่ในระดับปานกลาง และความครอบคลุมของสถานพยาบาลของรัฐสังกัดกระทรวงสาธารณสุขสามารถให้บริการตรวจระดับซีรั่มฯ ได้นั้น สร้างผลกระทบเชิงบวกต่อระบบสาธารณสุขของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ

รวมทั้งในส่วนของกระทรวงสาธารณสุขซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลทางด้านสุขภาพของประชาชนควรดำเนินนโยบายในด้านการสนับสนุนให้ความรู้แก่ประชาชนในการตรวจสุขภาพที่จะสามารถค้นหาโรคมะเร็งตับในระยะแรก โดยวิธีการตรวจตรวจระดับซีรั่ม AFP ร่วมกับระดับซีรั่ม PIVKA-II

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการนำร่องในการประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจของการตรวจระดับซีรั่ม PIVKA-II โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิและค่าพารามิเตอร์จากงานวิจัยเชิงประจักษ์ในอดีต อย่างไรก็ดี งานวิจัยครั้งต่อไปควรดำเนินการเก็บ

ข้อมูลด้านของต้นทุน ได้แก่ ต้นทุนทางตรงการแพทย์ ต้นทุนทางตรงไม่ใช่ทางการแพทย์ และต้นทุนทางอ้อม จากข้อมูลของโรงพยาบาลต่างๆ และจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) และข้อมูลปฐมภูมิโดยการเก็บแบบสอบถามผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคมมะเร็งตับ เช่น การเคลื่อนไหว การดูแลตัวเอง กิจกรรมที่ทำเป็นประจำ ความเจ็บปวด เป็นต้น เพื่อนำมาคำนวณหาค่าอรรถประโยชน์ (Utility) รวมถึงจำนวนผู้ป่วยในแต่ละสถานะสุขภาพเพื่อคำนวณหาค่าความน่าจะเป็นในการเปลี่ยนสถานะสุขภาพให้เป็นข้อมูลของคนไทย

2.2 งานวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการการตรวจระดับซีรั่ม AFP และ PIVKA-II กับแนวทางในการตรวจเฝ้าระวังของประเทศไทยในปัจจุบัน เพื่อที่จะประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ว่าสามารถนำมาใช้ทดแทนแนวทางการตรวจเฝ้าระวังในปัจจุบันเนื่องจากมีประสิทธิภาพที่คุ้มค่ากว่าหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มข้อมูลข่าวสารสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2565). *สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2564 กระทรวงสาธารณสุข*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2566. จาก https://spd.moph.go.th/wpcontent/uploads/2022/11/Hstatistic64.pdf.

กองบริหารการสาธารณสุข. (2567). *ข้อมูลพื้นฐานโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ 2566 ณ มีนาคม 2567 อุทธรณ์*. สืบค้น 28 กรกฎาค 2567. จาก https://phdb.moph.go.th/main/index/downloadlist/57/0.

คณะอนุกรรมการด้านการป้องกันโรคตับอักเสบจากเชื้อไวรัส. (2566). *ยุทธศาสตร์กำาจัดโรคไวรัสตับอักเสบ พ.ศ. 2565-2573 กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข*. สืบค้น 17 มิถุนายน 2567. จาก https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1380702303021026 51.pdf.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2567). *ข้อมูลเกี่ยวกับลงทะเบียนประชากร 02.รายงานจำนวนประชากรจำแนกตามเพศและช่วงอายุ เดือนพฤษภาคม งบประมาณ 2567*. สืบค้น 27 กรกฎาคม 2567. จาก https://ucinfo.nhso.go.th/ucinfo/RptRegisPop-2.

อรรถสิทธิ์ ศรีสุบัติ, กรกพร ใจสถาพร, ชนินทร์ อภิวาณิชย์, ณธร ชัยญาคุณาพฤกษ์, ณัฏฐิญา ค้าผล, น้ำฝน ศรีบัณฑิต, วุฒิ สุเมธโชติเมธา, ศิริรัตน์ ตันสกุล, อนันต์ กรลักษณ์, อรุณี ไทยะกุล, อาคม ชัยวีระวัฒนะ, อารีย์ ประสิทธิพยงค์ และเสาวคนธ์ ศุกรโยธิน. (2551). ความคุ้มค่าของการใช้แอลฟาฟีโตโปรตีนร่วมกับอัลตร้าซาวด์ในการคัดกรองมะเร็งตับในผู้ป่วยตับอักเสบบีเรื้อรัง. *วารสารกรมการแพทย์, 37*(2), 81-89.

Nan, Y., Garay, O. U., Lu, X., Zhang, Y., Xie, L., Niu, Z., & Chen, W. (2024). Early-stage hepatocellular carcinoma screening in patients with chronic hepatitis B in China: a cost–effectiveness analysis. *Journal of Comparative Effectiveness Research, 13*(4), e230146.

OECD. (2024). *Rethinking Health System Performance Assessment: A Renewed Framework, OECD Health Policy Studies*. Paris: OECD Publishing.

Omata, M., Cheng, A. L., Kokudo, N., Kudo, M., Lee, J. M., Jia, J., Tateishi, R., Han, K. H., Chawla, Y. K., Shiina, S., Jafri, W., Payawal, D. A., Ohki, T., Ogasawara, S., Chen, P. J., Lesmana, C. R. A., Lesmana, L. A., Gani, R. A., Obi, S., Dokmeci, A. K., & Sarin, S. K. (2017). Asia–Pacific clinical practice guidelines on the management of hepatocellular carcinoma: a 2017 update. *Hepatology international, 11*(4), 317-370.

Tantai, N., Chaikledkaew, U., Tanwandee, T., Werayingyong, P., & Teerawattananon, Y. (2014). A cost-utility analysis of drug treatments in patients with HBeAg-positive chronic hepatitis B in Thailand. *BMC Health Services Research, 14*, 1-13.

World Health Organization. (2023). *World health statistics 2023: monitoring health for the SDGs, sustainable development goals*. Retrieved 4 June 2023. from https://www.who.int/publications/i/item/9789240074323.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 97-110.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Gastronomy Tourism: Behavior and Willingness to Pay of Tourists in Chanthaburi Province

Patcharee Preepremmote[1] Decha Phalalert[1] Narin Charoenphun[2] Thanaphon Phukseng[3] and Kanyarat Cheawchan[3*]

[1] *Major of Business Administration, Logistics and Cross- Border Trade Management, Faculty of Science and Arts, Burapha University, Chanthaburi Campus, Thailand*

[2] *Major of Modern Agricultural Technology, Faculty of Science and Arts, Burapha University, Chanthaburi Campus, Thailand*

[3] *Major of Information Technology and Data Science, Faculty of Science and Arts, Burapha University, Chanthaburi Campus, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: kanyarat.ch@buu.ac.th*

ABSTRACT

This article aimed to (1) study the behavior and knowledge of tourists regarding the identity food of Chanthaburi province and (2) analyze the willingness to pay of tourists for identity food and gastronomy tourism in Chanthaburi province. This study adopts a quantitative research methodology. The sample consists of 515 tourists who visited Chanthaburi province. Data were collected using questionnaires, and statistical analysis was performed using mean and percentage. The result of the study found that: the majority of tourists travel by private car for relaxation, sightseeing, and honeymoons. They primarily seek tourism information from the internet and social media. Tourists prefer trips lasting 2 days and 1 night, usually during weekends, with an expenditure of 500-1,000 baht per person per trip. Additionally, it was observed that most tourists are familiar with the identity and local food of Chanthaburi province, including savory dishes, dipping sauces, snacks, desserts, and beverages. Regarding tourists' willingness to pay for identity food and gastronomy tourism in Chanthaburi province, the study found that tourists are willing to pay an average of 284.15 baht per person per meal for Chanthaburi identity food. They are also willing to pay an average of 290.11 baht per person per meal for clean and sanitary food in certified restaurants. Moreover, tourists are willing to spend an average of 3,639.62 baht per person for a 2-day and 1-night gastronomy tourism trip in Chanthaburi province.

Keywords: Gastronomy Tourism, Tourist Behavior, Identity Food

Received: 30 July 2024;
Revised: 10 September 2024;
Accepted: 11 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร: พฤติกรรมและความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี

พัชรี ปรีเปรมโมทย์[1] เดชา พละเลิศ[1] นรินทร์ เจริญพันธ์[2] ธนพล พุกเส็ง[3] และ กัลยารัตน์ เชี่ยวชาญ[3*]

[1] *กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจและสาขาวิชาการจัดการและโลจิสติกส์และการค้าชายแดน คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ประเทศไทย*

[2] *สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ประเทศไทย*

[3] *สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและวิทยาการข้อมูล คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: kanyarat.ch@buu.ac.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรม และการรู้จักอาหารอัตลักษณ์ของจังหวัดจันทบุรีของนักท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี (2) เพื่อวิเคราะห์ความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารอัตลักษณ์ และการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทุบรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เดินมายังจังหวัดจันทบุรี จำนวน 515 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล เพื่อมาพักผ่อนท่องเที่ยว และฮันนีมูน ซึ่งสืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยวจากจากอินเตอร์เน็ตและสื่อโซเชียลมีเดีย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน โดยเลือกเดินทางมาในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ และเสียค่าใช้จ่ายในการเที่ยวแต่ละครั้งเท่ากับ 500-1,000 บาท/คน นอกจากนั้นยังพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักอาหารอัตลักษณ์และอาหารพื้นถิ่นของจังหวัดจันทบุรีทั้งหมวดของอาหารคาว เครื่องจิ้ม อาหารว่าง ของหวาน และเครื่องดื่ม จากการศึกษาความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารอัตลักษณ์ และการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทุบรี พบว่า นักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าอาหารอัตลักษณ์จันทบุรีเฉลี่ย 284.15 บาท/คน/มื้อ ส่วน ในขณะที่มีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าอาหารที่สะอาดและมีสุขอนามัย โดยเป็นร้านที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเฉลี่ย 290.11 บาท/คน/มื้อ นอกจากนั้นนักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวตามแนวทางของการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรีแบบ 2 วัน 1 คืน เฉลี่ยเท่ากับ 3,639.62 บาท/คน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงอาหาร, พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว, อาหารอัตลักษณ์

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับอาหารมีหลากหลายมิติ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงการปรุงแต่งอาหาร (Culinary Tourism) การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) การท่องเที่ยวเชิงการชมผลิตภัณฑ์ไวน์ (Wine tourism) หรือการท่องเที่ยวเชิงการชิมอาหาร (Gourmet Tourism) ซึ่งอาจจะสรุปได้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงอาหาร” เป็นการแสวงหาประสบการณ์กินและการดื่มที่ไม่ซ้ำใคร การท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยทั่วไป จึงหมายถึง ความเป็นเอกลักษณ์ของอาหารท้องถิ่นตามแต่ละสถานที่ ภูมิภาค หรือประเทศ ครอบคลุมทั้งอาหารและเครื่องดื่มของท้องถิ่นนั้น ๆ (Green and Dougherty, 2008; Groves, 2001; Hall and Mitchell, 2007) ซึ่งปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวเชิงอาหาร หรือ Gastronomy Tourism กำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั่วโลก เพราะนักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์แปลกใหม่ เน้นประสบการณ์ด้านอาหาร ประเพณีและการเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่น (Rasan & Azic, 2024) อีกทั้งค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวสำหรับค่าอาหารมากถึง 1 ใน 3 ของค่าใช้จ่ายรวมของการเดินทาง ซึ่งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอาหาร และใช้เป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาศักยภาพในการเพิ่มและกระจายรายได้สู่ชุมชน โดยเฉพาะรายได้ที่มาจากอาหาร ผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งถือเป็นหนึ่งในกิจกรรมหลักที่นักท่องเที่ยวมีการใช้จ่ายเงินและใช้เวลาอยู่ในชุมชนมาก

ที่สุด (อพท., 2564) ประกอบกับจากสถิติในภาพรวมของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2565 พบว่า นักท่องเที่ยวสนใจกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหารมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมากกว่าร้อยละ 87 ที่เห็นว่า อาหาร คือ Soft Power สำคัญของประเทศไทย เพราะอาหารไทยเป็นที่ชื่นชอบและสร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทยโด่งดังไปทั่วโลก รวมทั้งเป็นตัวกระตุ้นการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อต่อยอดสู่การท่องเที่ยวเชิงอาหารได้ (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2565)

จังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดที่ขึ้นชื่อว่าเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากมีความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติทั้งหาดทราย และภูเขา รวมถึงมีประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ อาหารที่โดดเด่นหลากหลายชนิด และผลไม้นานาชนิด ซึ่งจากข้อมูลสถิติในปี พ.ศ. 2566 จังหวัดจันทบุรีมีจำนวนผู้มาเยือนทั้งสิ้น 4,484,266 คน และมีจำนวนผู้เข้าพักถึง 1,170,099 คน ซึ่งจำนวนผู้เข้าพักเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 21.82 โดยสร้างรายได้ให้กับจังหวัดจันทบุรีมากถึง 189,596 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567) นอกจากนั้นจากงานวิจัยของ ธนัชพร นันทาภิวัธน (2564) ชี้ให้เห็นว่า รายได้จากการท่องเที่ยวมาจากค่าใช้จ่ายด้านอาหารประมาณร้อยละ 20 ทั้งนี้จากความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติในสภาพภูมิประเทศที่เป็นที่ราบสลับภูเขา มีป่าไม้ ภูเขา น้ำตก และทะเล ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิด และเติบโตของวัตถุดิบทางอาหารที่หลากหลาย “จากภูผา” ที่อุดมไปด้วย พืช ผัก สมุนไพร และผลไม้ “สู่มหานที” ที่สมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุ และสัตว์น้ำทางทะเลที่หลากหลาย รวมทั้งยังมีความหลากหลายทางเชื้อชาติของประชากร อาทิเช่น ชาวไทย ชาวจีน ชาวชอง และชาวญวณ ทำให้ชาวจันท์นำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาประกอบอาหารได้อย่างหลากหลาย จนก่อเกิดเป็น “อัตลักษณ์อาหารจันท์” มีวัตถุดิบหลักในการรังสรรค์เมนูอาหารจันท์ที่เป็นเอกลักษณ์และโดดเด่น ซึ่งมีเมนูอาหารอัตลักษณ์จังหวัดจันทบุรี (Culture Food) มีทั้งอาหารคาว น้ำพริกและเครื่องจิ้ม อาหารว่าง ของหวาน และเครื่องดื่ม เช่น ปลาต้มหวาน ก๋วยเตี๋ยวหมูเลียง หมูชะมวง น้ำพริกเกลือ หลนปู น้ำพริกกะปิมะปื๊ด ทอดมันกระวาน ปาท่องโก๋น้ำจิ้ม ทุเรียนเชื่อม และน้ำส้มมะปื๊ด เป็นต้น ซึ่งนอกจากอาหารอัตลักษณ์ จะมีบทบาทในการท่องเที่ยวแล้ว ยังทำหน้าที่ในการสะท้อนอัตลักษณ์ตัวตนของคนเมืองจันท์ สืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของท้องถิ่น สร้างอาชีพรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น (วิฒเนศวร ทะกอง และ อรวรรณ ศิริสวัสดิ์ อภิชยกุล, 2566)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรีที่ผ่านมา จะเน้นการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีในบริบทการท่องเที่ยว และรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารพื้นถิ่น (ญาดา ชอบทำดี และนรินทร์ สังข์รักษา, 2562; วิฒเนศวร ทะกอง และ อรวรรณ ศิริสวัสดิ์ อภิชยกุล, 2566) ซึ่งยังขาดการศึกษาในประเด็นของพฤติกรรมท่องเที่ยว การรับรู้เกี่ยวกับอาหารอัตลักษณ์จันทบุรี ตลอดจนความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยว ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาพฤติกรรม และการรู้จักอาหารอัตลักษณ์ของจังหวัดจันทบุรีของนักท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี รวมถึงการวิเคราะห์ความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารอัตลักษณ์ และการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยนี้จะมีประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรม และการรู้จักอาหารอัตลักษณ์ของจังหวัดจันทบุรีของนักท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารอัตลักษณ์ และการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรของการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวที่มาจังหวัดจันทบุรีและไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนี้ ซึ่งพิจารณาจากจำนวนผู้มาเยือน ในปี พ.ศ. 2566 มีจำนวนทั้งสิ้น 4,484,266 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567) โดยในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงตามสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (ค่าความคาดเคลื่อนร้อยละ 5) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำสำหรับนักท่องเที่ยวจำนวน 400 ตัวอย่าง และเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูล

คณะผู้วิจัยจึงวางแผนเก็บข้อมูลสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งสิ้นจำนวน 515 ตัวอย่าง ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีหลักการในการสร้างเครื่องมือ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ดังนี้

2.1 การสร้างเครื่องมือ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่ ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ส่วนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ได้แก่ จำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวจันทบุรี ยานพาหนะที่ใช้เดินทาง เหตุผลที่เลือกมาท่องเที่ยว แหล่งที่มาของข้อมูลท่องเที่ยว ระยะเวลาในการท่องเที่ยว ช่วงวันที่มาเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการเที่ยวแต่ละครั้ง และการรู้จักอาหารอัตลักษณ์และอาหารพื้นถิ่นของจังหวัดจันทบุรี ส่วนที่ 3 ความเต็มใจจ่ายเกี่ยวกับอาหารอัตลักษณ์จังหวัดจันทบุรี ซึ่งแบบสอบถามทั้ง 3 ส่วน ได้ออกแบบเป็นคำถามปลายปิด (Close Ended Question) และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี ในส่วนนี้จะเป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

2.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ประกอบด้วยการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยกระบวนการต่างๆ ดังนี้

2.2.1 คุณภาพด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ดำเนินการเสร็จแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงทั่วไป และความครอบคลุมของข้อคำถามเมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา นิยามและตัวแปรที่ต้องการวัด ตลอดจนความเหมาะสมของการใช้ถ้อยคำและจำนวนข้อคำถามในแต่ละประเด็น และนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นของหลักของเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแบบสอบถามให้เหมาะสมก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า มีค่ามากกว่า 0.5 แสดงให้เห็นว่าประเด็นคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการวิจัย

2.2.2 คุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวนอย่างน้อย 30 ตัวอย่าง และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1990) ซึ่งจากการวิเคราะห์คุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 30 ตัวอย่าง พบว่า โดยภาพรวมของแบบสอบถาม มีค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.82 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การพิจารณา ระบุว่า หากมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.71-1.00 แสดงว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูง (เกียรติสุดา ศรีสุข , 2552) จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า แบบสอบถามดังกล่าวมีความเชื่อมั่นในระดับสูง ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า เป็นแบบสอบถามที่น่าเชื่อถือ เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญในสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดจันทบุรี ซึ่งครอบคลุมทั้งอำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอท่าใหม่ อำเภอแก่งหางแมว อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอนายายอาม อำเภอโป่งน้ำร้อน และอำเภอสอยดาว โดยการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล มีการชี้แจงข้อคำถามและประเด็นต่างๆ ให้กับผู้ตอบแบบสอบถามอย่างละเอียด อีกทั้งเน้นเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่ได้ใช้บริการทางการท่องเที่ยวเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูลคำตอบที่สมบูรณ์และสามารถใช้ในการประเมินความพึงพอได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ เพื่อประมวลผลทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย

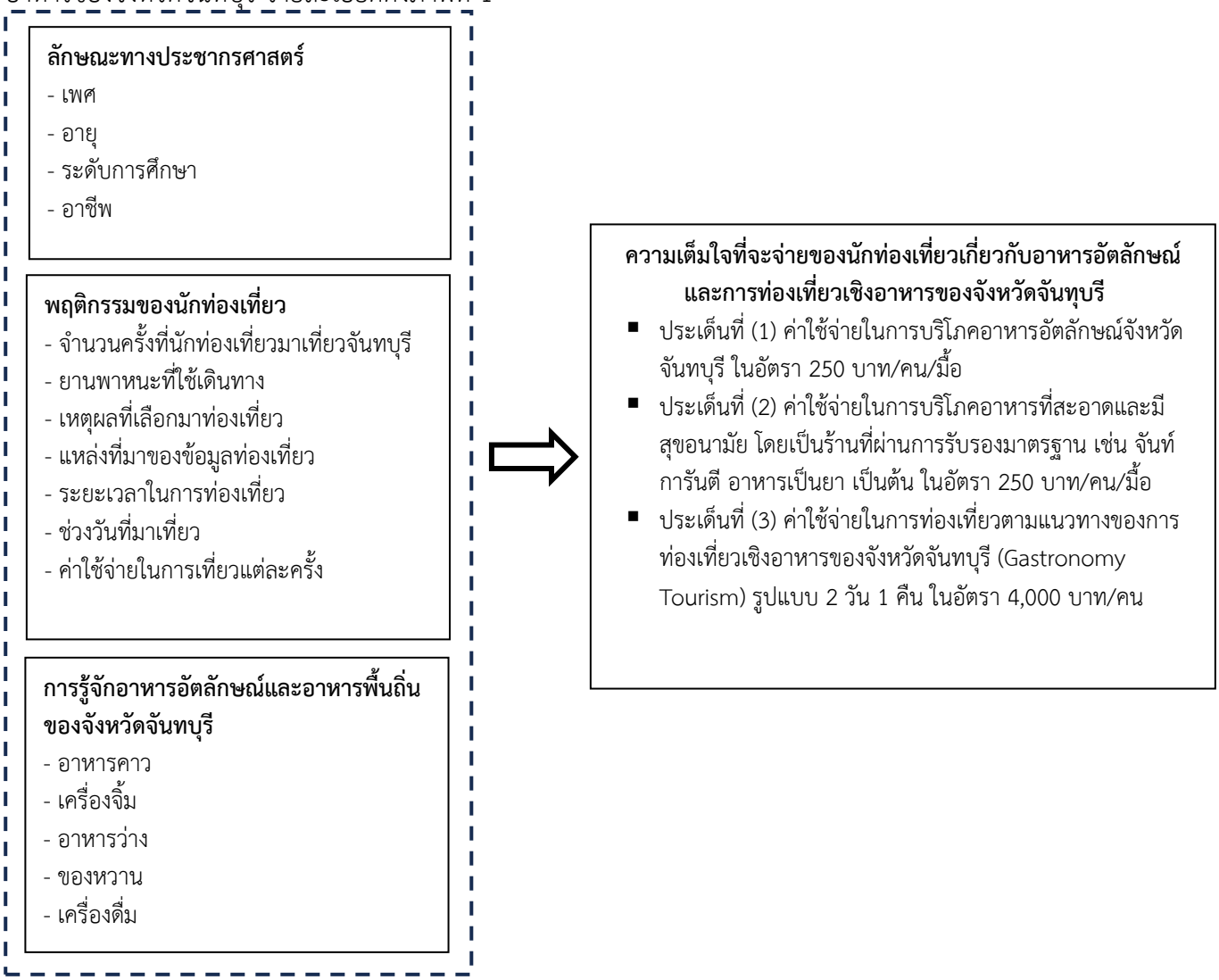
4.1 การวิเคราะห์ร้อยละ (Percentage) สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว และข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ตลอดจนการรู้จักอาหารอัตลักษณ์และอาหารพื้นถิ่นของจังหวัดจันทบุรี

4.2 การวิเคราะห์ความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารอัตลักษณ์ และการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรี ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Max) ค่าต่ำสุด (Min) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่างๆ นำมาวิเคราะห์และนำเสนอผลในลักษณะของความเรียง และจำแนกตามประเด็นที่สำคัญๆ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดของการศึกษาพฤติกรรม และการรู้จักอาหารอัตลักษณ์ของจังหวัดจันทบุรีของนักท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี ตลอดจนการเพื่อวิเคราะห์ความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารอัตลักษณ์ และการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรี รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

หมายเหตุ: อัตลักษณ์อาหารพื้นถิ่นจันทบุรี หมายถึง อาหารที่ชาวจันทบุรีนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาประกอบอาหาร มีทั้งอาหารคาว น้ำพริกและเครื่องจิ้ม อาหารว่าง ของหวานและเครื่องดื่ม ได้แก่ ปลาต้มหวาน ก๋วยเตี๋ยวหมูเลียง หมูชะมวง น้ำพริกเกลือ หลนปู น้ำพริกกะปิมะปี๊ด ทอดมันกระวาน ปาท่องโก๋น้ำจิ้ม ทุเรียนเชื่อม และน้ำส้มมะปี๊ด เป็นต้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. พฤติกรรม และการรู้จักอาหารอัตลักษณ์ของจังหวัดจันทบุรีของนักท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี

จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นผู้ที่ไม่มีภูมิลำเนาในจังหวัดจันทบุรี โดยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและร้านอาหารในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี จำนวน 515 ราย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.33 โดยมีเพศชาย ร้อยละ 35.53 และมี LGBT^{+} อีกร้อยละ 2.14 ซึ่งเมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่า มีนักท่องเที่ยวอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.94 รองลงมา ได้แก่ กลุ่มอายุระหว่าง 23-30 ปี และกลุ่มอายุระหว่าง 41-50 ปี ตามลำดับ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ในขณะที่เมื่อพิจารณาตามอาชีพ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 21.5 รองลงมา ได้แก่ อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 21.36 และข้าราชการ/พนักงานของรัฐ ร้อยละ 19.81 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็น	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)	สัดส่วน (ร้อยละ)
เพศ	**515**	**100.00**
ชาย	183	35.53
หญิง	321	62.33
LGBT^{+}	11	2.14
อายุ	**515**	**100.00**
ต่ำกว่า 18 ปี	43	8.35
18-22 ปี	65	12.62
23-30 ปี	105	20.39
31-40 ปี	113	21.94
41-50 ปี	90	17.48
51-60 ปี	57	11.07
มากกว่า 60 ปี	42	8.16
ระดับการศึกษา	**515**	**100.00**
ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า	41	7.96
มัธยมศึกษาตอนต้น	54	10.49
มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช.	82	15.92
ปวส./อนุปริญญา	25	4.85
ปริญญาตรี	244	47.38
ปริญญาโทหรือสูงกว่าปริญญาโท	69	13.40
อาชีพ	**515**	**100.00**
นักเรียน/นักศึกษา	111	21.55
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	102	19.81
ข้าราชการบำนาญ	15	2.91
พนักงานบริษัทเอกชน	110	21.36
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	89	17.28
รับจ้างทั่วไป	35	6.80
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	23	4.47
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	8	1.55
เกษตรกร	16	3.11
อื่นๆ	6	1.17

ที่มา: จากการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาในประเด็นของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดจันทบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่จังหวัดจันทบุรีแล้ว 2- 5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 46.41 รองลงมา ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเป็นครั้งแรก ร้อยละ 24.27 และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากกว่า 10 ครั้ง ร้อยละ 14.76 ตามลำดับ โดยยานพาหนะที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้เดินทางมากที่สุด คือ รถยนต์ส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 66.80 รองลงมา ได้แก่ รถตู้เหมา/ รถเช่า/ รถรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 13.59 และรถบริษัทนำเที่ยว/ รถบัส ร้อยละ 13.01 ตามลำดับ ทั้งนี้เหตุผลที่เลือกมาท่องเที่ยว คือ เดินทางมาเพื่อพักผ่อน/ท่องเที่ยว/ฮันนีมูน คิดเป็นร้อยละ 79.81 รองลงมา ได้แก่ เพื่อทัศนศึกษา/ศึกษาธรรมชาติ ร้อยละ 9.71 และเพื่อทำงาน/ติดต่อธุรกิจ ร้อยละ 5.63 ตามลำดับ ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สืบค้นข้อมูลท่องเที่ยวจากจากอินเตอร์เน็ต/ สื่อโซเชียลมีเดีย เป็นช่องทางหลัก คิดเป็นร้อยละ 64.85 รองลงมา ได้แก่ การรับข้อมูลจากบุคคลใกล้ชิด/คนรู้จัก ร้อยละ 22.52 และวิทยุ/ ทีวี อีกร้อยละ 6.60 ตามลำดับ นอกจากนั้น ยังพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน คิดเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมา ได้แก่ 3 วัน (3 วัน 2 คืน) อีกร้อยละ 26.21 และการท่องเที่ยวแบบ 1 วัน (มาเช้า-เย็นกลับ) ร้อยละ 14.37 ตามลำดับ ซึ่งนักท่องส่วนใหญ่เลือกเดินทางมาในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ (เสาร์-อาทิตย์) มากถึงร้อยละ 70.10 โดยเสียค่าใช้จ่ายในการเที่ยวเท่ากับ 500-1,000 บาท/ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 89.90 รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดจันทบุรี

ประเด็น	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)	สัดส่วน (ร้อยละ)
จำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวจันทบุรี	**515**	**100.00**
ครั้งแรก	125	24.27
2-5 ครั้ง	239	46.41
6-10 ครั้ง	75	14.56
มากกว่า 10 ครั้ง	76	14.76
ยานพาหนะที่ใช้เดินทางในครั้งนี้	**515**	**100.00**
รถยนต์ส่วนบุคคล	344	66.80
รถตู้เหมา / รถเช่า / รถรับจ้างทั่วไป	70	13.59
รถบริษัทนำเที่ยว/ รถบัส	67	13.01
รถโดยสารสาธารณะ	7	1.36
มอเตอร์ไซค์	19	3.69
อื่นๆ	8	1.55
เหตุผลที่เลือกมาท่องเที่ยวในครั้งนี้	**515**	**100**.00
เพื่อพักผ่อน/ ท่องเที่ยว/ ฮันนีมูน	411	79.81
ทำงาน/ ติดต่อธุรกิจ	29	5.63
ทัศนศึกษา/ ศึกษาธรรมชาติ	50	9.71
เยี่ยมญาติ	2	0.39
วิจัย	1	0.19
ประชุม/ สัมมนา/ ดูงาน	9	1.75
อื่นๆ	13	2.52
แหล่งที่มาของข้อมูลท่องเที่ยว	**515**	**100.00**
หนังสือพิมพ์	9	1.75
วิทยุ/ ทีวี	34	6.60
นิตยสาร/ วารสาร	6	1.17
แผ่นพับ/ ใบปลิว	8	1.55
อินเตอร์เน็ต/ สื่อโซเชียลมีเดีย	334	64.85
บุคคลใกล้ชิด/ คนรู้จัก	116	22.52
ทราบจากโรงเรียนที่เคยพามาเที่ยว	8	1.55

ตารางที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดจันทบุรี (ต่อ)

ประเด็น	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)	สัดส่วน (ร้อยละ)
ระยะเวลาในการท่องเที่ยว	**515**	**100.00**
1 วัน (มาเช้า-เย็นกลับ)	74	14.37
2 วัน	240	46.60
3 วัน	135	26.21
มากกว่า 3 วัน	66	12.82
ช่วงวันที่มาเที่ยว	**515**	**100.00**
วันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์)	98	19.03
วันหยุดสุดสัปดาห์ (เสาร์-อาทิตย์)	361	70.10
วันหยุดนักขัตฤกษ์	40	7.77
อื่นๆ	16	3.11
ค่าใช้จ่ายในการเที่ยวแต่ละครั้ง	**515**	**100.00**
500-1,000 บาท	463	89.90
5,001-10,000 บาท	29	5.63
มากกว่า 10,000 บาท	23	4.47

ที่มา: จากการวิเคราะห์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรู้จักอาหารอัตลักษณ์ของจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย 5 หมวดหมู่ ได้แก่ อาหารคาว เครื่องจิ้ม อาหารว่าง ของหวาน และเครื่องดื่ม พบว่า ในหมวดของอาหารคาว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักหมูชะมวงมากที่สุด คิดเป้นร้อยละ 59.61 รองลงมา ได้แก่ ก๋วยเตี๋ยวหมูเลียง และเส้นจันท์ผัดปู ตามลำดับ ในขณะที่มีนักท่องเที่ยวร้อยละ 7.18 ที่ไม่รู้จักอาหารอัตลักษณ์ในหมวดหมู่ของอาหารคาว ส่วนหมวดเครื่องจิ้ม พบว่า นักท่องเที่ยวรู้จักน้ำพริกไข่ปูมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.81 รองลงมา ได้แก่ น้ำพริกเกลือ และหลนปู ตามลำดับ ในขณะที่มีนักท่องเที่ยวร้อยละ 10.10 ที่ไม่รู้จักอาหารอัตลักษณ์ในหมวดหมู่ของเครื่องจิ้ม สำหรับหมวดอาหารว่าง พบว่า นักท่องเที่ยวรู้จักปาท่องโก๋น้ำจิ้มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.51 รองลงมา ได้แก่ ทอดมันกระวาน และข้าวเกรียบอ่อนน้ำจิ้มกุ้งแห้ง ตามลำดับ ในขณะที่มีนักท่องเที่ยวมากถึงร้อยละ 29.32 ที่ไม่รู้จักอาหารอัตลักษณ์ในหมวดอาหารว่าง สำหรับหมวดของหวาน พบว่า นักท่องเที่ยวรู้จักสละลอยแก้วมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.70 รองลงมา ได้แก่ ทุเรียนเชื่อม/ ข้าวเหนียวทุเรียน และเจลลี่น้ำสำรอง/ วุ้นกะทิสำรอง ตามลำดับ ในขณะที่มีนักท่องเที่ยวอีกร้อยละ 17.86 ที่ไม่รู้จักอาหารอัตลักษณ์ในหมวดของหวาน นอกจากนั้น สำหรับหมวดเครื่องดื่ม ยังพบว่า นักท่องเที่ยวรู้จักน้ำส้มมะปี๊ดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.35 รองลงมา ได้แก่ น้ำสำรอง และชากระวาน ซึ่งมีนักท่องเที่ยวอีกร้อยละ 20.19 ที่ไม่รู้จักอาหารอัตลักษณ์ในหมวดเครื่องดื่ม รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรู้จักอาหารอัตลักษณ์และอาหารพื้นถิ่นของจังหวัดจันทบุรี

หมวดหมู่	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)	สัดส่วน (ร้อยละ)
อาหารคาว		
ไก่/ปลาต้มกระวาน	162	31.46
ก๋วยเตี๋ยวหมูเลียง	295	57.28
หมูชะมวง	307	59.61
เส้นจันท์ผัดปู	292	56.70
แกงป่าปลาเห็ดโคน	132	25.63
มัสมั่นทุเรียน	66	12.82
ไม่รู้จัก	37	7.18

ตารางที่ 3 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรู้จักอาหารอัตลักษณ์และอาหารพื้นถิ่นของจังหวัดจันทบุรี (ต่อ)

หมวดหมู่	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)	สัดส่วน (ร้อยละ)
เครื่องจิ้ม		
น้ำพริกเกลือ	243	47.18
น้ำพริกไข่ปู	308	59.81
หลนปู	227	44.08
น้ำพริกกะปิมะปี๊ด	112	21.75
น้ำพริกกระวาน/น้ำพริกระกำ	90	17.48
ไม่รู้จัก	52	10.10
อาหารว่าง		
ทอดมันกระวาน	83	16.12
ปาท่องโก๋น้ำจิ้ม	152	29.51
ข้าวเกรียบอ่อนน้ำจิ้มกุ้งแห้ง	46	8.93
ไม่รู้จัก	151	29.32
ของหวาน		
เจลลี่น้ำสำรอง/ วุ้นกะทิสำรอง	86	16.70
ทุเรียนเชื่อม/ ข้าวเหนียวทุเรียน	249	48.35
สละลอยแก้ว	292	56.70
ไม่รู้จัก	92	17.86
เครื่องดื่ม		
น้ำส้มมะปี๊ด	249	48.35
น้ำสำรอง	224	43.50
ชากระวาน	60	11.65
ไม่รู้จัก	104	20.19

ที่มา: จากการวิเคราะห์

2. ผลการวิเคราะห์ความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารอัตลักษณ์ และการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรี

จากการศึกษาความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารอัตลักษณ์ และการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรี โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น พบว่า ประเด็นที่ 1 นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดจันทบุรียินดีเสียค่าใช้จ่ายในการบริโภคอาหารอัตลักษณ์จังหวัดจันทบุรีในอัตรา 250 บาท/คน/มื้อ มากถึงร้อยละ 82.87 และนักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าอาหารอัตลักษณ์จันทบุรีเฉลี่ย 284.15 บาท/คน/มื้อ ส่วนประเด็นที่ 2 นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดจันทบุรียินดีเสียค่าใช้จ่ายในการบริโภคอาหารที่สะอาดและมีสุขอนามัย โดยเป็นร้านที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน เช่น จันท์การันตีอาหารเป็นยา เป็นต้น ในอัตรา 250 บาท/คน/มื้อ มากถึงร้อยละ 85.71 และนักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าอาหารที่สะอาดและมีสุขอนามัย โดยเป็นร้านที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเฉลี่ย 290.11 บาท/คน/มื้อ ทั้งนี้สำหรับประเด็นที่ 3 สำหรับการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน นักท่องเที่ยวยินดีจ่ายเพื่อการท่องเที่ยวตามแนวทางของการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรี (Gastronomy Tourism) ในอัตรา 4,000 บาท/คน เท่ากับร้อยละ 51.40 และนักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน เฉลี่ยเท่ากับ 3,639.62 บาท/คน รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารอัตลักษณ์ และการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรี

ประเด็น	ยินดีที่จะจ่าย	ไม่ยินดีที่จะจ่าย	ความเต็มใจที่จะจ่ายสูงสุด (บาท)			
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	S.D
(1) ค่าใช้จ่ายในการบริโภคอาหารอัตลักษณ์จังหวัดจันทบุรี ในอัตรา 250 บาท/คน/มื้อ	82.87	17.13	284.15	1,000	100	110.37
(2) ค่าใช้จ่ายในการบริโภคอาหารที่สะอาดและมีสุขอนามัย โดยเป็นร้านที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน เช่น จันท์การันตี อาหารเป็นยา เป็นต้น ในอัตรา 250 บาท/คน/มื้อ	85.71	14.29	290.11	1,000	100	119.77
(3) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวตามแนวทางของการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรี (Gastronomy Tourism) รูปแบบ 2 วัน 1 คืน ในอัตรา 4,000 บาท/คน	51.40	48.60	3,639.62	20,000	500	1,370.65

ที่มา: จากการวิเคราะห์

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวจังหวัดจันทบุรีมากถึง 2- 5 ครั้ง ยานพาหนะที่นิยมใช้เดินทางมากที่สุด คือ รถยนต์ส่วนบุคคล และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อพักผ่อน ท่องเที่ยว และฮันนีมูน มีระยะเวลาในการท่องเที่ยวอยู่ที่ 2 วัน 1 คืน และมักมาเที่ยวในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ (เสาร์-อาทิตย์) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชาติ สุนทรสมัย (2564) พบว่า ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดจันทบุรีมักเดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัว โดยเลือกแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติเพื่อพักผ่อน และผ่อนคลาย นอกจากนั้นการรับรู้ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การความผ่อนคลาย สภาพแวดล้อม และชื่อเสียง มีอิทธิพลทางตรงเชิงต่อความตั้งใจเดินทางกลับมาเที่ยวซ้ำแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี นอกจากนั้น ผลการวิจัยยังพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สืบค้นข้อมูลท่องเที่ยวจากอินเตอร์เน็ตและสื่อโซเชียลมีเดีย เป็นช่องทางหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจมาภรณ์ ชำนาญฉา (2561) พบว่า การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ สร้างความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยวในการค้นหาข้อมูลต่างๆ ซึ่งการแนะนำอาหารจากเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเพิ่มมากขึ้น รวมถึงงานวิจัยของ อรรถกฤต จันทร และคณะ (2566) ที่พบว่า แหล่งข้อมูลที่ใช้เพื่อหาข้อมูลท่องเที่ยวของประเทศไทย คือ สื่อสังคมออนไลน์ และเว็บไซต์

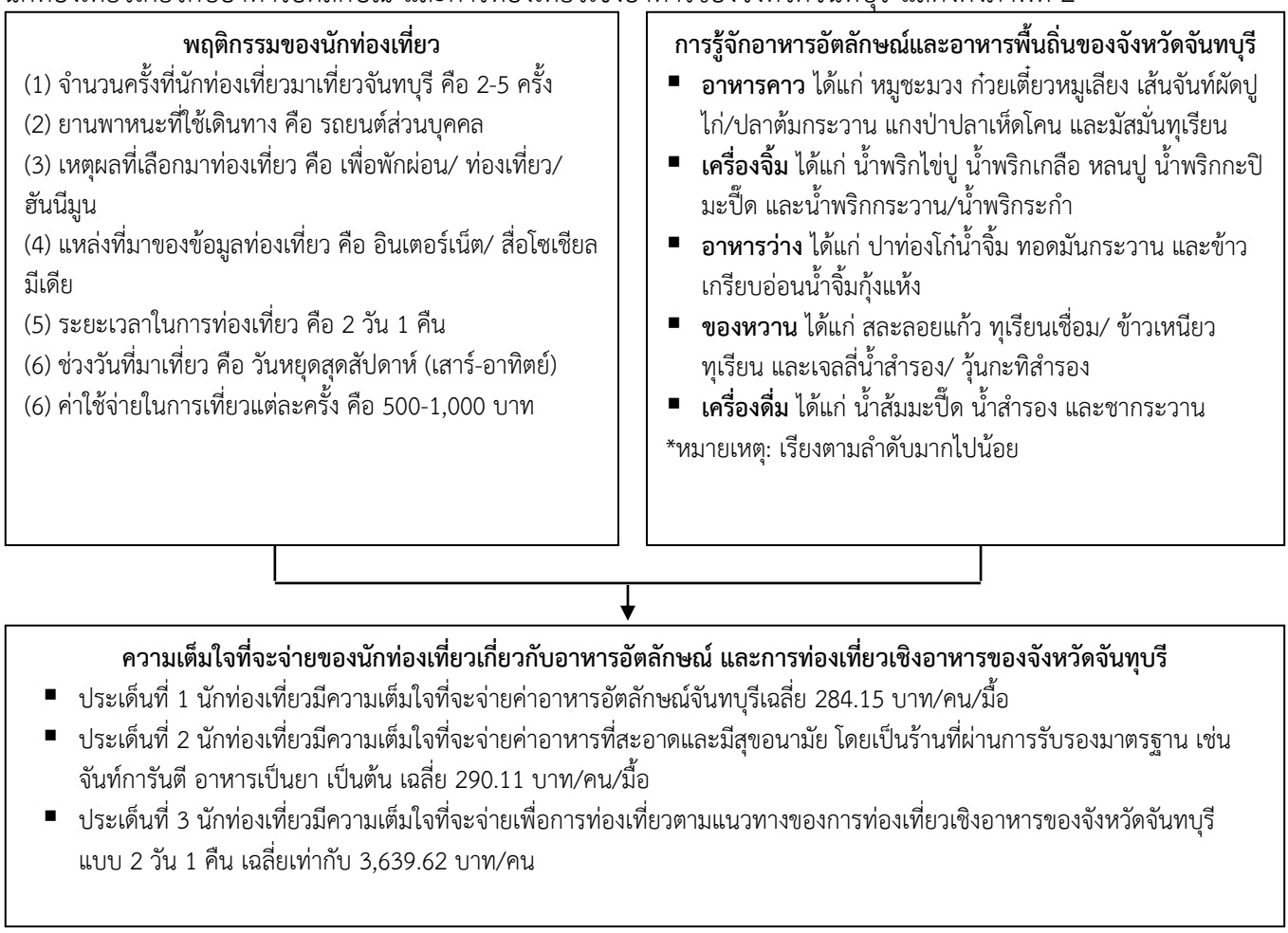
นักท่องเที่ยวรู้จักอาหารอัตลักษณ์และอาหารพื้นถิ่นของจังหวัดจันทบุรี ทั้ง 5 หมวดหมู่ ได้แก่ อาหารคาว เครื่องจิ้ม อาหารว่าง ของหวาน และเครื่องดื่ม โดยอาหารอัตลักษณ์จันทบุรีที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จัก ได้แก่ หมูชะมวง น้ำพริกไข่ปูปาท่องโก๋น้ำจิ้ม สละลอยแก้ว และน้ำส้มมะปี๊ด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิฆเนศวร ทะกอง และ อรวรรณ ศิริสวัสดิ์ อภิชยกุล (2566) พบว่า วัตถุดิบท้องถิ่นที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ใบชะมวง เร่วหอม กระวาน มะปี๊ด ซึ่งการผลิตอาหารในปัจจุบันได้ประยุกต์ให้สอดคล้องกับบริบททางการท่องเที่ยวและวิถีชีวิตที่ร่วมสมัยมากขึ้น โดยอาหารท้องถิ่นมีการปรับตัวตามยุคสมัยและรสนิยมของนักท่องเที่ยว อาหารท้องถิ่นมีทั้งสูตรดั้งเดิมที่ยังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว และร้านอาหารบางแห่งได้ชูจุดขายด้วยความแปลกใหม่ เช่น ก๋วยเตี๋ยวหมูเลียงใส่ในภาชนะชามไผ่ยักษ์หรือการปรับวัตถุดิบให้สอดรับกับภาวะเศรษฐกิจ เช่น แกงไก่ชะมวงแทนเนื้อหมูที่มีราคาแพง เป็นต้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับอาหารอัตลักษณ์จันทบุรี อาหารที่สะอาดและมีสุขอนามัย โดยเป็นร้านที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน และการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทุบรี สูงกว่าค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวโดยทั่วไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวรับรู้ถึงคุณค่าของอาหารเชิงอาหารสร้าง

ประสบการณ์ที่แปลกใหม่ สะท้อนถึงประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คัมภีรพรรณ จักรบุตร และชัยธวัช ศิริบวรพิทักษ์ (2566) พบว่า อาหารพื้นบ้านล้านนาที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่ได้พัฒนาอาหารพื้นบ้านล้านนาให้มีความทันสมัย ถือเป็นจุดขายและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่คนในท้องถิ่นอันจะนำไปสู่ความยั่งยืนของอาหารพื้นบ้านต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับพฤติกรรม และการรู้จักอาหารอัตลักษณ์ของจังหวัดจันทบุรี รวมถึงความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารอัตลักษณ์ และการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรี แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 515 ราย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวซ้ำ เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาแล้ว 2- 5 ครั้ง ทั้งนี้ยานพาหนะที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้เดินทางมากที่สุด คือ รถยนต์ส่วนบุคคล รองลงมา ได้แก่ รถตู้เหมา รถเช่า รถรับจ้างทั่วไป และรถบริษัทนำเที่ยว รถบัส ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน ท่องเที่ยว และฮันนีมูน เป็นหลัก ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สืบค้นข้อมูลท่องเที่ยวจากจากอินเตอร์เน็ต และสื่อโซเชียลมีเดีย โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักมีระยะเวลาในการท่องเที่ยวอยู่ที่ 2 วัน 1 คืน โดยนักท่องส่วนใหญ่จะเลือกเดินทางมาในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ (เสาร์-อาทิตย์) สำหรับประเด็นของการรู้จักอาหารอัตลักษณ์และอาหารพื้นถิ่นของจังหวัดจันทบุรี ซึ่งประกอบด้วย 5 หมวดหมู่ ได้แก่ อาหารคาว เครื่องจิ้ม อาหารว่าง ของหวาน และเครื่องดื่ม พบว่า หมวดที่ 1 อาหารคาว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักหมูชะมวงมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ก๋วยเตี๋ยวหมูเลียง และเส้นจันท์ผัดปู หมวดที่

2 เครื่องจิ้ม นักท่องเที่ยวรู้จักน้ำพริกไข่ปูมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ น้ำพริกเกลือ และหลนปู หมวดที่ 3 อาหารว่าง นักท่องเที่ยวรู้จักปาท่องโก๋น้ำจิ้มมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ทอดมันกระวาน และข้าวเกรียบอ่อนน้ำจิ้มกุ้งแห้ง หมวดที่ 4 ของหวาน นักท่องเที่ยวรู้จักสละลอยแก้วมาก รองลงมา ได้แก่ ทุเรียนเชื่อม/ ข้าวเหนียวทุเรียน และเจลลี่น้ำสำรอง/ วุ้นกะทิสำรอง และหมวดที่ 5 เครื่องดื่ม นักท่องเที่ยวรู้จักน้ำส้มมะปี๊ดมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ น้ำสำรอง และชากระวาน

การศึกษาความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับอาหารอัตลักษณ์ และการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรี แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น พบว่า ประเด็นที่ 1 นักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าอาหารอัตลักษณ์จันทบุรีเฉลี่ย 284.15 บาท/คน/มื้อ ประเด็นที่ 2 นักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าอาหารที่สะอาดและมีสุขอนามัย โดยเป็นร้านที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน เช่น จันท์การันตี อาหารเป็นยา เป็นต้น เฉลี่ย 290.11 บาท/คน/มื้อ และประเด็นที่ 3 นักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อการท่องเที่ยวตามแนวทางของการท่องเที่ยวเชิงอาหารของจังหวัดจันทบุรี แบบ 2 วัน 1 คืน เฉลี่ยเท่ากับ 3,639.62 บาท/คน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การผลักดันการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นประเด็นที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ และมีแนวทางหรือนโยบายในการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นของการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับอาหารอัตลักษณ์จันทบุรี ตลอดจนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเชิงอาหาร ซึ่งยังมีนักท่องเที่ยวบางส่วนที่ยังไม่รู้จัก หรือยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับอาหารอัตลักษณ์จันทบุรี ซึ่งสื่อโซเชียลมีเดีย และเว็บไซต์ เป็นช่องทางที่มีความสำคัญในการเข้าถึงนักท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอชนควรเน้นการผลิตสื่อที่สามารถนำเสนอถึงอัตลักษณ์ของอาหาร รวมถึงโอกาสในการนำเสนอข้อมูลใหม่ ๆ ตามนโยบายของหน่วยงาน เพื่อทำให้เกิดการรับรู้ที่เพิ่มมากขึ้น

1.2 การสนับสนุนร้านอาหารให้จำหน่ายอาหารอัตลักษณ์ และเป็นร้านที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน เช่น จันท์การันตี อาหารเป็นยา เป็นต้น เป็นประเด็นที่ควรส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ร้านอาหารสามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม และสร้างรายได้ให้เติบโตอย่างยั่งยืนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเพื่อให้ผลการศึกษามีความสมบูรณ์มากขึ้น ควรศึกษาข้อมูลในเชิงลึกด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ หรือการวิจัยเชิงแบบผสม (Mixed Method) ร่วมด้วย น่าจะทำให้ผลการวิจัยครอบคลุมและมีความชัดเจนมากขึ้น

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ใช้ค่าเฉลี่ย และร้อยละ เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสมบูรณ์มากขึ้น อาจจะใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงอาหาร หรือการวิเคราะห์ด้วยวิธีการอื่นเพิ่มเติม

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ภายใต้โครงการ Comprehensive Gastronomy Tourism @Chanthaburi หรือโครงการส่งเสริมการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3*. สืบค้น 25 ธันวาคม 2566. จาก https://anyflip.com/zzfck/hkzv/basic.

_____. (2567). *สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ รายจังหวัด ปี 2566*. สืบค้น 25 ธันวาคม 2566. จาก https://www.mots.go.th/news/category/705.

เกียรติสุดา ศรีสุข. (2552). *ระเบียบวิธีการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: ครองช่าง.

คัมภีรพรรณ จักรบุตร และ ชัยธวัช ศิริบวรพิทักษ์ (2566). การท่องเที่ยวเชิงอาหาร: พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจังหวัดมหาสารคามประเทศไทย. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 13*(2), 131-143.

ชวรินทร์ สุดสวาท, อติคุณ เลรามัญ, นภัสนันท์ วินิจวรกิจกลุ, สุประภา สมนักพงษ์ และ อนัญญา รัตนประเสริฐ. (2564). การท่องเที่ยวเชิงอาหารพื้นบ้านล้านนา. *วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 12*(1), 405-4-17.-

ญาดา ชอบทำดี และ นรินทร์ สังข์รักษา. (2562). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารพื้นถิ่นชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, *13*(2), 403-413.

ธนัชพร นันทาภิวัธน์. (2564). *พลิกท่องเที่ยวไทย ให้ฟื้นได้อย่างทรงพลัง (ตอนที่ 2)*. สืบค้น 25 ธันวาคม 2566. จาก https://medias.thansettakij.com/media/pdf/2021/1614589785.pdf.

เบญจมาภรณ์ ชำนาญฉา. (2561). การท่องเที่ยวเชิงอาหาร: ศักยภาพและความได้เปรียบของประเทศไทย. *วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, *24*(1), 103-116.

วิฆเนศวร ทะกอง และ อรวรรณ ศิริสวัสดิ์ อภิชยกุล. (2566). การปรับตัวด้านอัตลักษณ์อาหารท้องถิ่นจันทบุรีในบริบทการท่องเที่ยว. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(2), 48-68.

วุฒิชาติ สุนทรสมัย. (2564). อิทธิพลของภาพลักษณ์และคุณค่าตามการรับรู้ของแหล่งท่องเที่ยวต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์*, 16(3), 163-181.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2564). *สัมผัสวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร*. สืบค้น 25 ธันวาคม 2566. จาก https://www.dasta.or.th/th/article/371.

อรรถกฤต จันทร, ภูเกริก บัวสอน และ ชุติน แก้วนพรัตน์. (2566). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มที่เดินทางท่องเที่ยวโดยลำพัง (Solo Travel). *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, *16*(1), 88-111.

Green, G. P., & Dougherty, M. L. (2008). Localizing linkages for food and tourism: Culinary tourism as a community development strategy. *Community Development, 39*(3), 148-158.

Groves, A. M. (2001). Authentic British food products: A review of consumer perceptions. *International Journal of Consumer Studies*, *25*(3), 246-254.

Hall, C. M., & Mitchell, R. (2007). Gastronomic tourism: Comparing food and wine tourism experiences. In *Niche tourism* (pp. 73-88). New York: Routledge.

Rasan, D., Laskarin Azic, M., & Mikinac, K. (2024). *Gastronomy and wine tourism transformation towards resilient destinations*. Retrieved 2 June 2024. from https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/TR-08-2023-0605/full/html?skipTracking=true.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 111-122.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Developing Staff Social Skills Training for People with Disabilities at Home for Protection and Development for Persons with Disabilities

Piyakorn Wiraphaithun[1*] Pongthep Santikun[2] and Suppachai Murnpho[3]

[1] *Master's degree student, Faculty of Social Administration, Thammasat University, Thailand*

[2] *Professor, Faculty of Social Administration, Thammasat University, Thailand*

[3] *Associate Professor Assistant to the President for Organization Strategic Planning Affairs, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: bestpiyakorn@gmail.com*

ABSTRACT

This research studied (1) needs assessment and development of personnel in social skills training for service users according to standards for protection of people with disabilities (PWDs) at development for persons with disabilities; and (2) methods for developing personnel training in social skills for PWDs. methods 210 multidisciplinary samples provided data that was analyzed by descriptive statistics and the modified priority needs index ($PNI_{modified}$). The results of the study found that the most urgent need was for social skills training, knowledge and followed by attitudes. Staff development methods required development outside of working hours, with the highest needs in all three areas: knowledge, social skills training, and attitude. These should include personnel development plans for skills training, especially social skills, knowledge, and attitudes requiring efforts outside of working hours, including study visits, training, and simulation and followed by on-the-job training. In addition, personnel development plans for social skills training for PWDs should be implemented.

Keywords: Human Resource Development, Social Skills Training, Needs Assessment

Received: 27 May 2024;
Revised: 5 August 2024;
Accepted: 5 August 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การพัฒนาของบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ

ปิยากร วีระไพฑูรย์[1*] พงษ์เทพ สันติกุล[2] และ ศุภชัย เหมือนโพธิ์[3]

[1] *นักศึกษาปริญญาโท คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ศาสตราจารย์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย*

[3] *รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวางแผนยุทธศาสตร์องค์กร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ประเทศไทย*

[*] *Corresponding author. E-mail: bestpiyakorn@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความต้องการจำเป็นการพัฒนาของบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้ผู้ใช้บริการตามมาตรฐานการคุ้มครองและพัฒนาศักยภาพคนพิการในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ และ (2) วิธีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการศึกษารวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นทีมสหวิชาชีพของสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ จำนวน 210 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ค่าต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index) ผลการศึกษาพบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร เรียงลำดับจากค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ทักษะการฝึกทักษะทางสังคม รองลงมาคือความรู้ทักษะทางสังคม และทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคม วิธีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถฝึกทักษะทางสังคมมีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือการพัฒนานอกเวลา การปฏิบัติงาน ทั้ง 3 ด้าน ความรู้ทักษะทางสังคม รองลงมาทักษะการฝึกทักษะทางสังคม และทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคมตามลำดับ ข้อเสนอแนะควรบรรจุแผนการพัฒนาบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการ มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือทักษะการฝึกทักษะทางสังคม ความรู้ทักษะทางสังคม และทัศนคติการฝึกทักษะทางสังคม ด้วยวิธีการพัฒนาบุคลากรนอกเวลาการปฏิบัติงาน คือ การศึกษาดูงาน การจำลองสถานการณ์ และการฝึกอบรม รวมทั้งควรมีการติดตามการนำแผนพัฒนาบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการไปปฏิบัติ

คำสำคัญ: การพัฒนาบุคลากร, การฝึกทักษะทางสังคม, ความต้องการจำเป็น

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในปัจจุบัน คนพิการในการอุปการะของสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการภายใต้กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 4,154 คน และอยู่ในลำดับคิว 935 คน สามารถรับเพิ่มได้อีกจำนวน 396 คน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีคนพิการที่เกินอัตราการรเข้ารับการอุปการะ เป็นจำนวน 539 คน (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2566) ข้อมูล ณ กุมภาพันธ์ 2566 ปีต่อมาเป็นจำนวน 4,216 คน และอยู่ในลำดับคิว 1,294 คน สามารถรับเพิ่มได้อีกจำนวน 334 คน (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2567) ข้อมูล ณ พฤษภาคม 2567 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีคนพิการที่เกินอัตราการเข้ารับการอุปการะเป็นจำนวน 960 คน ด้วยสถานการณ์คนพิการที่ต้องการเข้ารับการอุปการะในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีคนพิการในลำดับที่เกินอัตราการเข้ารับการอุปการะเพิ่มขึ้นร้อยละ 56.14 และผลคะแนนการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report : SAR) ประจำปี 2562 พบว่า การให้บริการ เรื่อง การฝึกทักษะทางสังคม 1) สุขอนามัยส่วนบุคคล 2) การดำรงชีวิตในบ้าน 3) การเดินทางและการทำงาน 4) การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น (กองคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการ, 2561) มีคะแนนที่น้อยในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการผู้ใหญ่ อีกทั้งการตรวจประเมินมาตรฐานการคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า สถานคุ้มครอง

และพัฒนาคนพิการ ขาดแคลนบุคลากรสหวิชาชีพ ทำให้ทีมสหวิชาชีพยังขาดความพร้อม เนื่องจากจำนวนไม่เพียงพอส่งผลให้การทำงานไม่ครอบคลุมทุกด้าน ประกอบกับวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับตำแหน่ง ทำให้ความเชี่ยวชาญ ความรู้เฉพาะด้านต่อตำแหน่งงานนั้นไม่มากพอที่จะทำงานให้บรรลุตามตัวชี้วัด ส่งผลต่อผู้ใช้บริการไม่ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างที่ควรจะเป็น (ปริญญา สิริอัตตะกุล, 2566) และในกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียทุกประเทศ มีบริการสำหรับคนพิการ คือ การสนับสนุนทางการเงินสำหรับช่วยเหลือ และยังมีสถาบันเฉพาะสำหรับคนพิการ เพื่อให้การสนับสนุนในรูปแบบการฟื้นฟูสมรรถภาพในชุมชน การรักษาและคำแนะนำ การจ้างงาน การอบรมอาชีพระยะสั้น การศึกษา การดูแลด้านจิตใจ การมีส่วนร่วมกับชุมชนและกิจกรรมประจำวันทั้งที่บ้านหรือนอกบ้าน จุดมุ่งหมายคือให้คนพิการมีโอกาสในการใช้ชีวิต โดยการบริการถูกปรับให้เหมาะสมกับความต้องการพิเศษ จากหน่วยงานท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งสถิติไม่สามารถเปรียบเทียบได้ง่าย เนื่องจากบางประเทศเก็บข้อมูลแบบภาพรวม ของเดนมาร์ก หมู่เกาะแฟโร นอร์เวย์ ฟินแลนด์ และสวีเดนเป็นภาพรวม ในขณะที่ข้อมูลของไอซ์แลนด์บันทึกจำนวนผู้ใช้บริการเป็นรายปี (Nordic Health & Welfare Statistics, 2024)

จากสถานการณ์คนพิการในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการที่เปลี่ยนไปข้างต้น การประเมินมาตรฐาน การคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการ เรื่องการฝึกทักษะทางสังคม การพัฒนาทรัพยากรบุคคลการปฏิบัติงานเรื่อง การฝึกทักษะทางสังคม การขาดแคลนบุคลากรสหวิชาชีพ ความเชี่ยวชาญต่อตำแหน่งงาน ซึ่งบุคลากรและสถานอุปการะคนพิการมีผลโดยตรงต่อตัวคนพิการ และการจัดบริการสำหรับคนพิการในสถาบันของต่างประเทศที่มีบริการอย่างรอบด้าน ส่งผลให้ผู้ศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่ คนพิการในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการถือเป็นภารกิจสำคัญ เพื่อการเตรียมพร้อมทางสังคมให้แก่คนพิการภายในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ นำมาซึ่งการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การพัฒนาของบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการในครั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการทราบความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาบุคลากร และวิธีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถฝึกทักษะทางสังคมให้คนพิการตามมาตรฐานการคุ้มครองและพัฒนาศักยภาพคนพิการในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาของบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้ผู้ใช้บริการตามมาตรฐานการคุ้มครองและพัฒนาศักยภาพคนพิการ ในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ทีมสหวิชาชีพ จำนวน 571 คน ในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการทั้ง 11 แห่ง (กองคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการ, 2566) ประกอบด้วยนักสังคมสงเคราะห์, นักกายภาพบำบัด, ผู้ช่วยนักกายภาพบำบัด พยาบาล, ผู้ช่วยพยาบาล, พี่เลี้ยง, ครูอาชีวบำบัด, นักจิตวิทยา, นักพัฒนาสังคม, เจ้าพนักงานพัฒนาสังคม, ครูส่งเสริมพัฒนาการ, เจ้าพนักงานพัฒนาศักยภาพ และวิชาชีพอื่นๆ การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จาก สูตร Taro Yamane (1973) และการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 242 คน และการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้ดังนี้ นักสังคมสงเคราะห์ 15 คน, นักกายภาพบำบัด 8 คน, ผู้ช่วยนักกายภาพบำบัด 5 คน, พยาบาล 10 คนผู้ช่วยพยาบาล 6 คน, พี่เลี้ยง 129 คน, ครูอาชีวบำบัด 5 คน, นักจิตวิทยา 3 คน, นักพัฒนาสังคม 13 คน, เจ้าพนักงานพัฒนาสังคม 5 คน, ครูส่งเสริมพัฒนาการ 11 คน, เจ้าพนักงานพัฒนาศักยภาพ 16 คน, และวิชาชีพอื่นๆ 16 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง สถานะ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน เงินเดือน และส่วนในการฝึกทักษะทางสังคมที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 ข้อ เป็นคำถามปลายเปิดและปลายปิด

ส่วนที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย 3 ด้าน ด้านความรู้ทักษะทางสังคม ด้านทักษะการฝึกทักษะทางสังคม และด้านทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคมจำนวน 18 ข้อ แบ่ง 3 ด้าน ด้านละ 6 ข้อ แต่ละ ข้อคำถามจะสอดคล้องกับลำดับพฤติกรรมการเรียนรู้ 6 ระดับ ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (นพพร โสวรรณะ, 2564) โดยจะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual-response Format) มีลักษณะอัตราส่วน 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 วิธีการพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย 3 ด้าน ด้านความรู้ทักษะทางสังคม ด้านทักษะการฝึกทักษะทางสังคม และด้านทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคม จำนวน 6 ข้อ แบ่ง 3 ด้าน ด้านละ 2 ข้อ การสนับสนุนวิธีการพัฒนาบุคลากร โดยจะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual-response Format) มีลักษณะอัตราส่วน 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ

แบบสอบถามทั้งฉบับผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยมีทดสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 0.80 ทดสอบความเที่ยง (Reliability)ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ครอนบาช (Cronbach's alpha) เท่ากับ 0.99 และผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ รหัสโครงการวิจัยที่ SSTU-EC 161/2566 หนังสือรับรอง 139/2566

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือแบบสอบถาม Google form โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ จากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เข้าเก็บข้อมูลจากกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อเข้าเก็บแบบสอบถามและช่วยกระจาย QR code ไปยังสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ ทั้ง 11 แห่ง ระหว่างกุมภาพันธ์ 2567-มีนาคม 2567 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 242 คน และได้รับการตอบกลับ จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 86.78

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำผลการศึกษามาวิเคราะห์และประมวลผล ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้านสถิติคำนวณค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการคำนวณความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และวิธีการพัฒนาบุคลากร โดยการวิเคราะห์หาค่าความต้องการจำเป็น จากสูตร Modified Priority Needs Index (PNI Modified) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558)

$$PN_{Imodified} = (I - D)/D)$$

$PNI_{modified}$ หมายถึง ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

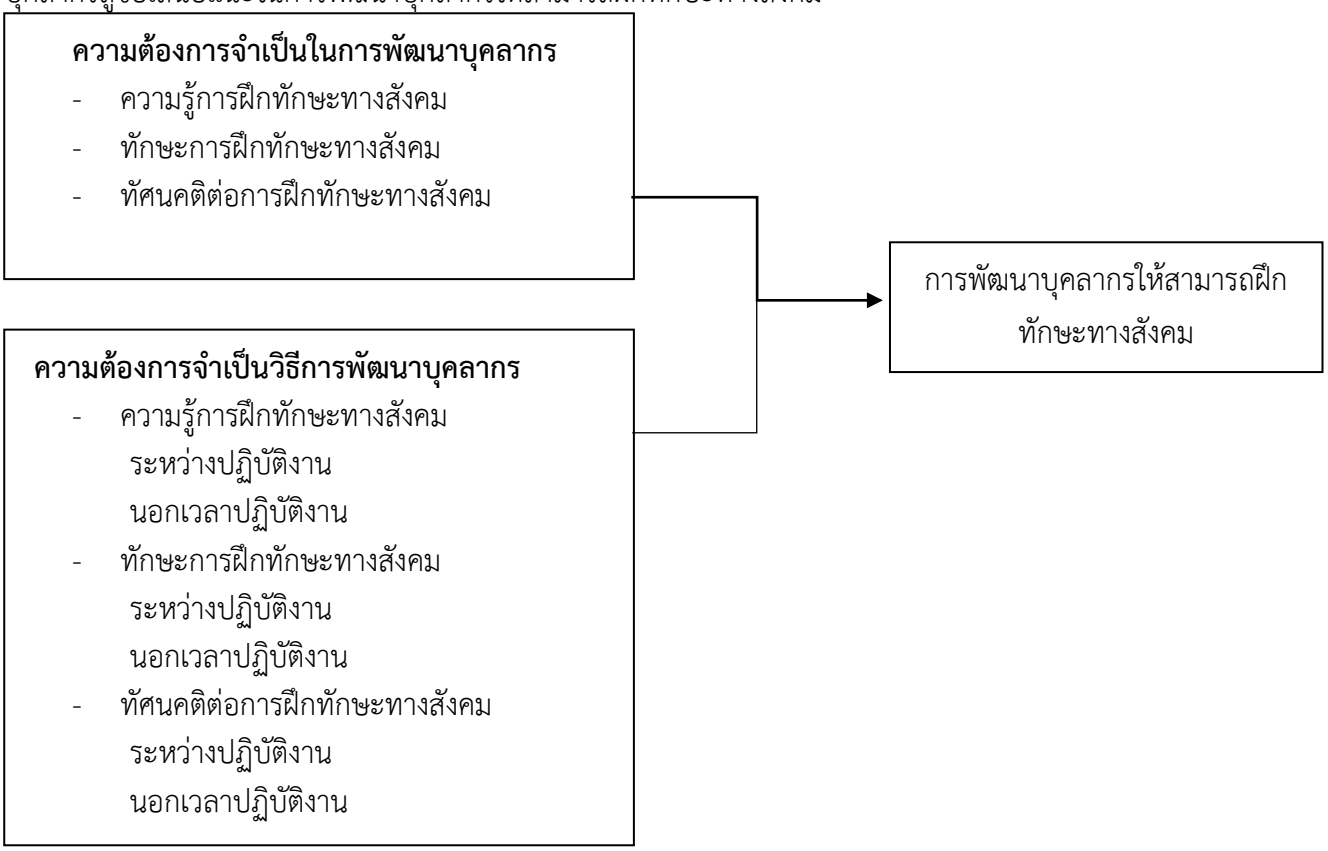
I (Importance) หมายถึง ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์

D (Degree of success) หมายถึง ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน

เป็นวิธีการที่หาค่าผลต่างของ (I-D) แล้วหารด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่องว่างที่กว้างมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อได้ค่า ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) จากนั้นจัดลำดับความต้องการจำเป็น หากดัชนีลำดับความสำคัญรายข้อใดมากกว่าจะได้รับการจัดอันดับแรกเรียงไปตามลำดับ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนทฤษฎี แนวคิด และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิด การศึกษาดังนี้ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร การสังเคราะห์ตัวแปรการวิจัยพบว่า มีตัวแปรร่วมกันมากที่สุดคือด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านทัศนคติตามลำดับ จึงนำมาซึ่งการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรในครั้งนี้ ส่วนวิธีการพัฒนาบุคลากรมีการแบ่งกิจกรรมหรือวิธีการไว้หลากหลายแบบ สามารถจัดกลุ่มได้เป็นระหว่างเวลาปฏิบัติงานและนอกเวลาปฏิบัติงาน และนำมาหาค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และความต้องการจำเป็นในวิธีการพัฒนาบุคลากรสู่ข้อเสนอแนะในการพัฒนาบุคลากรให้สามารถฝึกทักษะทางสังคม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ความต้องการจำเป็นการพัฒนาของบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้ผู้ใช้บริการตามมาตรฐานการคุ้มครองและพัฒนาศักยภาพคนพิการ ในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ

ข้อมูลทั่วไป พบว่า เพศส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 40-49ปี ร้อยละ 31.90% การศึกษาสูงสุดปริญญาตรี ร้อยละ 38.10% ตำแหน่งพี่เลี้ยง ร้อยละ 47.60% สถานการณ์จ้างงาน พนักงานราชการ ร้อยละ 47.60% ระยะเวลาการปฏิบัติงานในหน่วยงานต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 41.00% เงินเดือน 10,000-20,000 บาท ร้อยละ 61.00% ส่วนในการฝึกทักษะทางสังคมที่เกี่ยวข้องมากที่สุด คือ การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ร้อยละ 48.60%

ความต้องการจำในเป็นการพัฒนาของบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้ผู้ใช้บริการตามมาตรฐานการคุ้มครองและพัฒนาศักยภาพคนพิการ ในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร เรียงลำดับจากค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุดไปน้อยที่สุดดังนี้ ด้านที่ 2 ทักษะการฝึกทักษะทางสังคม ($PNI_{modified}$= 0.079) รองลงมาด้านที่ 1 ความรู้ทักษะทางสังคม ($PNI_{modified}$= 0.074) และด้านที่ 3 ทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคม ($PNI_{modified}$= 0.073) มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด (ดังแสดงในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลการ	$PNI_{modified}$
1. ความรู้ทักษะทางสังคม	**0.074**
การอบรมบุคลากรด้านการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการ	0.101
หลักสูตรการฝึกทักษะทางสังคมให้คนพิการ	0.088
การประเมินผลการฝึกทักษะทางสังคม	0.071
ความรู้ เรื่องประเภทคนพิการ, โรค และข้อจำกัดของคนพิการ	0.066
การดำเนินการฝึกทักษะทางสังคมจนจบหลักสูตร	0.065
การนำความรู้เรื่องทักษะทางสังคมไปฝึกให้แก่คนพิการ	0.055
2. ทักษะการฝึกทักษะทางสังคม	**0.078**
ความเข้าใจในทักษะทางสังคมของคนพิการ	0.102
เทคนิคในการสอน,การจำลองสถานการณ์, การเสริมแรงทางบวก การฝึกทำซ้ำๆ และการทบทวน	0.085
การประเมินช่องว่างพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม	0.085*
การฝึกทักษะทางสังคมในสถานที่และสถานการณ์จริง	0.075
การฝึกฝนทักษะทางสังคมของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ	0.066
การจำแนกทักษะย่อยๆ เป็นขั้นตอนง่ายๆ ในแต่ละกิจกรรม	0.057
3. ทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคม	**0.073**
การฝึกทักษะทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็น	0.087
ทีมสหวิชาชีพร่วมกันวางแผนการฝึกทักษะทางสังคม	0.085
การพัฒนาให้คนพิการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข	0.076
การสร้างแรงจูงใจ ให้คนพิการเห็นคุณค่าและความสำคัญของการฝึกทักษะทางสังคม	0.075
ทักษะทางสังคมไปประยุกต์ใช้กับในชีวิตประจำวันได้	0.068
การเป็นตัวอย่างที่ดีในการเข้าสังคม	0.048
เฉลี่ยรวม	**0.080**

2. วิธีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ

วิธีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ พบว่า วิธีการพัฒนาบุคลากร ลำดับความต้องการจำเป็นในวิธีการพัฒนาบุคลากรภาพรวม พบว่า การพัฒนานอกเวลาการปฏิบัติงาน (Off the Job Development) มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด แบ่งได้ดังนี้ ความรู้ทักษะทางสังคม ($PNI_{modified}$= 0.106) ทักษะการฝึกทักษะทางสังคม ($PNI_{modified}$= 0.117) และทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคม ($PNI_{modified}$= 0.117)

ด้านที่ 1 ความรู้ทักษะทางสังคมพิจารณาองค์ประกอบย่อย 3 อันดับแรก ของวิธีการพัฒนาบุคลากร พบว่า (1) การศึกษาดูงาน (Observation) ($PNI_{Modified}$ = 0.149) มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา (3) การจำลองสถานการณ์ (Simulation) ($PNI_{Modified}$ =0.141) (2) การฝึกอบรม (Training) ($PNI_{Modified}$ =0.125)

ด้านที่ 2 ทักษะการฝึกทักษะทางสังคมพิจารณาองค์ประกอบย่อย 3 อันดับแรก ของวิธีการพัฒนาบุคลากร พบว่า (1) การศึกษาดูงาน (Observation) ($PNI_{Modified}$ = 0.148) มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา (2) การฝึกอบรม (Training) ($PNI_{Modified}$ = 0.142) (3) การจำลองสถานการณ์ (Simulation) ($PNI_{Modified}$ = 0.139)

ด้านที่ 3 ทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคมพิจารณาองค์ประกอบย่อย 3 อันดับแรกของวิธีการพัฒนาบุคลากร พบว่า(3) การจำลองสถานการณ์ (Simulation) ($PNI_{Modified}$ =0.139) มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา (2) การฝึกอบรม (Training) ($PNI_{Modified}$ =0.133) (1) การศึกษาดูงาน (Observation) ($PNI_{Modified}$ =0.130) (ดังแสดงในตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นในวิธีการการพัฒนาบุคลากร

ความต้องการจำเป็นในวิธีการพัฒนาบุคลากร	$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ความรู้ทักษะทางสังคม		
1.1 การพัฒนาระหว่างเวลาการปฏิบัติงาน (On the Job Development)	0.088	**2**
การสอนงาน (Coaching)	0.113	(1)
การมอบหมายงาน (Delegation)	0.107	(2)
การให้คำปรึกษา (Counseling)	0.080	(3)
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing)	0.078	(4)
การหมุนเวียนงาน (Job Rotation)	0.053	(5)
1.2 การพัฒนานอกเวลาการปฏิบัติงาน (Off the Job Development)	**0.106**	**1**
การศึกษาดูงาน (Observation)	0.149	(1)
การจำลองสถานการณ์ (Simulation)	0.141	(2)
การฝึกอบรม (Training)	0.125	(3)
การพัฒนาผ่านออนไลน์ (Online Development)	0.091	(4)
การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study)	0.065	(5)
2. ทักษะการฝึกทักษะทางสังคม		
2.1 การพัฒนาระหว่างเวลาการปฏิบัติงาน (On the Job Development)	**0.102**	**2**
การหมุนเวียนงาน (Job Rotation)	0.123	(1)
การสอนงาน (Coaching)	0.110	(2)
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing)	0.110*	(3)
การให้คำปรึกษา (Counseling)	0.105	(4)
การมอบหมายงาน (Delegation)	0.070	(5)
2.2 การพัฒนานอกเวลาการปฏิบัติงาน (Off the Job Development)	**0.117**	**1**
การศึกษาดูงาน (Observation)	0.148	(1)
การฝึกอบรม (Training)	0.142	(2)
การจำลองสถานการณ์ (Simulation)	0.139	(3)
การพัฒนาผ่านออนไลน์ (Online Development)	0.106	(4)
การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study)	0.081	(5)
3. ทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคม		
3.1 การพัฒนาระหว่างเวลาการปฏิบัติงาน (On the Job Development)	**0.099**	**2**
การหมุนเวียนงาน (Job Rotation)	0.112	(1)
การสอนงาน (Coaching)	0.111	(2)
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing)	0.101	(3)
การให้คำปรึกษา (Counseling)	0.097	(4)
การมอบหมายงาน (Delegation)	0.085	(5)
3.2 การพัฒนานอกเวลาการปฏิบัติงาน (Off the Job Development)	**0.117**	**1**
การจำลองสถานการณ์ (Simulation)	0.139	(1)
การฝึกอบรม (Training)	0.133	(2)
การศึกษาดูงาน (Observation)	0.130	(3)
การพัฒนาผ่านออนไลน์ (Online Development)	0.109	(4)
การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study)	0.089	(5)
เฉลี่ยรวม	0.104	

อภิปรายผล

ความต้องการจำเป็นการพัฒนาของบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้ผู้ใช้บริการตามมาตรฐานการคุ้มครองและพัฒนาศักยภาพคนพิการ ในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ ดังนี้

ด้านที่ 1 ความรู้ทักษะทางสังคม ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาคือหน่วยงานมีการอบรมบุคลากรด้านการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการ ($PNI_{modified}$= 0.101) มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด เนื่องจากไม่ได้

มีการอบรมบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคม ในแผนการพัฒนาบุคลากรของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2565-2569) เพราะยังขาดการมองเชื่อมโยงของโครงการต่างๆ มายังส่วนภูมิภาค และเนื่องจากกองการเจ้าหน้าที่ขาดงบประมาณ (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2565) รองลงมา หลักสูตรการฝึกทักษะทางสังคมให้คนพิการ ($PNI_{modified}$ = 0.088) และเนื่องจากมาตรฐานการคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ กำหนดไว้ว่าต้องมีหลักสูตร การฝึกทักษะทางสังคม ซึ่งแต่ละหน่วยงานกำหนดเองทำให้ไม่ทราบว่าได้มีการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมและทันสมัยตามบริบทสังคมชุมชนและสภาพแวดล้อมมาเพียงใด สอดคล้องกับ ปริญญา สิริอัตตะกุล (2566) ข้อเสนอแนะบทสรุปการตรวจมาตรฐานฯ พบว่าเพราะปัจจุบันมีเกณฑ์การประเมินที่หลากหลายจึงส่งผลให้ผลลัพธ์แตกต่างกันออกไป และจะส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของมาตรฐานต่อไปในอนาคต กล่าวว่าควรมีการออกแบบเกณฑ์กลางที่สามารถใช้ร่วมกันได้ทุกหน่วยงาน เพื่อเป็นตัวกำกับให้การปฏิบัติงาน เป็นไปตามมาตรฐานที่ออกแบบไว้แต่ต้น

ด้านที่ 2 ทักษะการฝึกทักษะทางสังคม ลำดับความต้องการจำเป็นคนพิการ ความเข้าใจในทักษะทางสังคมของคนพิการ ($PNI_{modified}$= 0.102) มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม (นพพร โสวรรณะ, 2564) ในระดับที่ 2 ในการมีความเข้าใจในการเรียนรู้ และจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กรของแผนการพัฒนาบุคลากรของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2565-2569) เนื่องจากบุคลากรให้ความสำคัญการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานตามแต่ละสายงานของตัวเองอย่างสม่ำเสมอ (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2565) แต่บุคลากรบางสายงานบางหน่วยงาน ขาดความรู้ทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและด้วยข้อจำกัดของจำนวนบุคลากรภาระงานของแต่ละบุคคลทำหน้าที่หลายตำแหน่ง ทำให้ไม่สามารถทำการฝึกทักษะทางสังคมได้ต่อเนื่อง ลำดับความสำคัญรองลงมาการฝึกทักษะทางสังคมให้กับคนพิการ เทคนิคในการสอน, การจำลองสถานการณ์, การเสริมแรงทางบวก การฝึกทำซ้ำๆ และการทบทวน ($PNI_{modified}$=0.085) สอดคล้องกับ สถาบันราชานุกูล (2565) ศึกษาเรื่อง ผลการพัฒนาผู้บกพร่องทางสติปัญญา สู่การทำงานในสถานประกอบการ กรณีศึกษาของสถาบันราชานุกูล ผลการศึกษาพบว่าการฝึกทักษะทางสังคมและทักษะพื้นฐานการทำงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองซึ่งเป็นการฝึกที่ต้องใช้ระยะเวลา และฝึกฝนซ้ำๆ ย้ำบ่อยๆ เป็นประจำ จึงจะประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์

ด้านที่ 3 ทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคม ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาคือ การฝึกทักษะทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถฝึกทักษะทางสังคม ($PNI_{modified}$=0.087) มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด สอดคล้องกับ ธนิดา รัตนสุวรรณ (2557) ศึกษาเรื่องเล่าการปรับตัวในการทำงานของคนพิการที่อยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์เด็กพิการ พบว่าทักษะทางสังคมที่ขาดหายไปของคนพิการในสถานดูแลของรัฐ จึงต้องมีการฝึกการดูแลเพิ่มมากขึ้นเพราะ สภาพแวดล้อมภายในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากทำเหมือนๆ กันจนเป็นปกติ ส่งผลให้การปรับตัวเข้ากับคนอื่นยากซึ่งมีความแตกต่างกับสังคมภายนอกนั้นเอง ซึ่งสอดคล้องกับ กองคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการ (2560) เรื่องมาตรฐานการคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการ ในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ พบว่าการให้บริการ การฝึกทักษะทางสังคมมีทุกหน่วยงาน มีนโยบายในการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้คนพิการ ให้เจ้าหน้าที่ทุกระดับรู้เข้าใจนโยบาย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเตรียมความพร้อมฝึกทักษะทางสังคมสำหรับผู้ใช้บริการเพื่อให้สามารถอยู่รวมกับผู้อื่นได้ ดังนั้นเรื่องทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคมมีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมา ทีมสหวิชาชีพร่วมกันวางแผนการฝึกทักษะทางสังคม ($PNI_{modified}$=0.085) สอดคล้องกับมาตรฐานการคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการในเรื่อง ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการไว้ว่า การขาดแคลนนักสหวิชาชีพส่งผลให้บางพื้นที่ต้องอาศัยบุคลากรที่ไม่ได้มีความรู้ และความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้านมาทำงาน ซึ่งส่งผลเสียต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เนื่องจากคนพิการมีความละเอียดอ่อนและ ซับซ้อนมากกว่าคนทั่วไปทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ดังนั้นการมีนักสหวิชาชีพที่ตรงทั้งตำแหน่ง และ ความสามารถจะสอดคล้องกับมาตรฐาน เรื่องโครงสร้างบทบาทหน้าที่ และสอดคล้องกับ สุพัตรา มณีจักร (2562) ศึกษาเรื่องเตรียมความพร้อมสำหรับคนพิการก่อนคืนสู่สังคมของสถานคุ้มครอง และพัฒนาคนพิการกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ของการเตรียมความพร้อมด้านสังคม ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยทีมสหวิชาชีพ การทำงานร่วมกัน การวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหา และการวางแผนการทำงานร่วมกัน ด้วยทีมสหวิชาชีพเพื่อให้เป้าหมายการฝึกทักษะทางสังคม บรรลุผลทุกหัวข้อ จึงทำให้ทีมสหวิชาชีพมีความสำคัญในการร่วมกันวางแผนการฝึกทักษะทางสังคม ได้จึงมีค่าความต้องการจำเป็น

วิธีการการพัฒนาบุคลากรให้สามารถฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้ง 3 ด้าน คือ การพัฒนานอกเวลาการปฏิบัติงาน (Off the Job Development) และพิจารณาองค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย การศึกษาดูงาน การจำลองสถานการณ์ และการฝึกอบรม เช่นเดียวกัน เนื่องสถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid-19 เป็นเวลานาน ทำให้บุคลากรขาดโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ มูนา เก็นตาสา และ สุกัญญา แช่มช้อย (2565) ศึกษาเรื่องแนวทางพัฒนาบุคลากรสนับสนุนด้านวิชาการของคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามแนวคิดเกณฑ์คุณภาพมหาวิทยาลัยระดับนานาชาติ พบว่า จัดลำดับความต้องการจำเป็นของความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการทำงานวิธีการพัฒนาที่ใช้ การพัฒนานอกเวลาปฏิบัติงานและมีองค์ประกอบย่อยลำดับความสำคัญจำเป็นเช่นเดียวกัน การศึกษาดูงาน คือการไปศึกษาดูงาน จากสถานที่ปฏิบัติงานจริง การฝึกอบรมคือวิธีการพัฒนาบุคลากรที่ต้องมีการวางแผน กระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การเกิดเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานภายในระยะเวลากำหนด และการจำลองสถานกรณ์คือการสร้างเหตุการณ์จำลอง จากเหตุการณ์รวมทั้งสอดคล้องกับ สุนิสา ยาไทย และ ธีรภัทร กุโลภาส (2565) ศึกษาเรื่องแนวทางพัฒนาเจ้าหน้าที่บริการการศึกษาหลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศึกษาพบว่าวิธีการพัฒนาบุคลการ โดยจัดลำดับจะเห็นได้ว่าวิธีการพัฒนานอกเวลาปฏิบัติงาน มีความเหมือนกันคือ การฝึกอบรม การดูงาน จะมีแตกต่างคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นั้นเอง

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า ความจำเป็นมากที่สุดในการพัฒนาบุคลากรสู่การฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการ คือ ด้านทักษะการฝึกทักษะทางสังคม ($PNI_{modified}$= 0.079) ความรู้ทักษะทางสังคม ($PNI_{modified}$= 0.074) และทัศนคติการฝึกทักษะทางสังคม ($PNI_{modified}$= 0.073) ตามลำดับ ด้วยวิธีการพัฒนาบุคลาการนอกเวลาการปฏิบัติงาน คือ การศึกษาดูงาน การจำลองสถานการณ์ และการฝึกอบรม

จากผลการศึกษาข้างต้นได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและสามารถนำไปดำเนินการผ่าน 2 โครงการ ผู้รับผิดชอบ กลุ่มพัฒนาบุคลากรและกลุ่มบริหารทรัพยากรบุคคล หรือกองคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กลุ่มเป้าหมาย ทีมสหวิชาชีพในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการทั้ง 11 แห่ง ดังนี้

1. โครงการพัฒนาบุคลากรและระบบการ ทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคม ด้านการฝึกทักษะด้านความรู้และด้านทัศนคติ 2) เพื่อจัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติงาน หลักสูตรและออกแบบเกณฑ์ในการประเมินผลทักษะทางสังคม

กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร การพัฒนานอกเวลาการปฏิบัติงาน ให้เกิดทักษะการฝึกทักษะ ความรู้และ ทัศนคติ โดยวิธีการพัฒนาบุคลากร เช่น การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และการจำลองสถานการณ์ และกิจกรรมการพัฒนาระบบการฝึกทักษะทางสังคม ในการกำหนดหลักสูตร และออกแบบเกณฑ์การประเมินผล การวางแผนการร่วมกับครูการศึกษาพิเศษ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

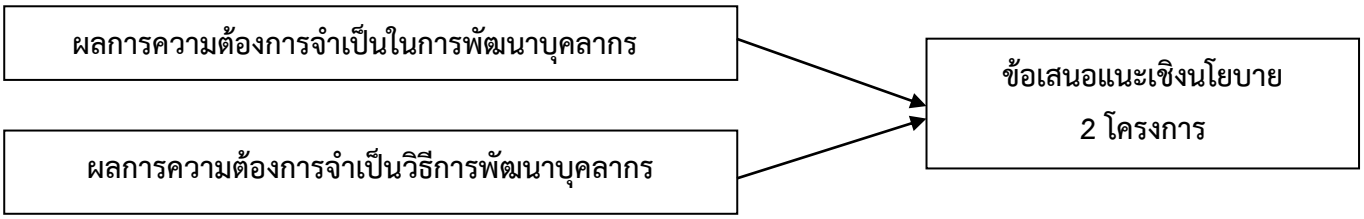
ผลที่คาดว่าจะได้รับ 1) พัฒนาบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคม ด้านการฝึกทักษะทางสังคม ด้านความรู้ทักษะทางสังคม และด้านทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคม 2) คู่มือแนวทางการปฏิบัติงาน หลักสูตรการฝึกทักษะทางสังคมและออกแบบเกณฑ์ใน การประเมินผลการฝึกทักษะทางสังคม และ3) ผู้ใช้บริการได้รับการฝึกทักษะทางสังคมอย่างได้มาตรฐาน

2. โครงการทบทวนอัตรากำลังบุคลากรในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ

วัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้ทบทวนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งกำลังคน ให้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน 2) เพื่อเป็นข้อมูลช่วยในการตัดสินใจในการบริหารทรัพยากรบุคคล

กิจกรรม การวิเคราะห์ภาระงานและการวางแผนอัตรากำลัง การดำเนินการวิเคราะห์และวางแผนเกี่ยวกับการบริหารกำลังคน ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ 1) ทราบอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งกำลังคนให้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน 2) ทำให้มีข้อมูลช่วยในการตัดสินใจในการบริหารทรัพยากรบุคคล 3) เตรียมกำลังคน ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต 4) การบริหารทรัพยากรบุคคลที่ดี นำไปสู่การสามารถดึงดูดนักวิชาชีพให้เข้ามาทำงานในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ จึงทำให้บุคลากรเพียงพอและสามารถทำงานได้บรรลุตามตัวชี้วัดได้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ความต้องการจำเป็นการพัฒนาของบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้ผู้ใช้บริการตามมาตรฐานการคุ้มครองและพัฒนาศักยภาพคนพิการ ในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ ผลการศึกษาพบว่าสิ่งที่บุคลากรขาดนั้น มีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาบุคลากรลำดับก่อนหลังดังนี้ ด้านที่ 2 ทักษะการฝึกทักษะทางสังคม องค์ประกอบย่อย 2 อันดับแรก คือ การอบรมบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการ และการมีหลักสูตรการฝึกทักษะทางสังคมให้คนพิการ รองลงมาด้านที่ 1 ความรู้ทักษะทางสังคม องค์ประกอบย่อย 2 อันดับแรก คือ การทำให้คนพิการมีความเข้าใจในทักษะทางสังคม และการมีเทคนิคในการสอน, การจำลองสถานการณ์การเสริมแรงทางบวก การฝึกทำซ้ำๆ และการทบทวน และด้านที่ 3 ทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคม องค์ประกอบย่อย 2 อันดับแรก คือ การฝึกทักษะทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็น และการส่งเสริมทีมสหวิชาชีพร่วมกันวางแผนการฝึกทักษะทางสังคม

วิธีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ ผลการศึกษาพบว่าวิธีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถฝึกทักษะทางสังคม ของภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ของการพัฒนาของบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคม ดังนี้ การพัฒนานอกเวลาการปฏิบัติงาน (Off the Job Development) มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด มีองค์ประกอบย่อย คือ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรมและการจำลองสถานการณ์ และรองลงมา การพัฒนาระหว่างเวลาการปฏิบัติงาน (On the Job Development) มีองค์ประกอบย่อยของ ด้านที่ 2 ทักษะการฝึกทักษะทางสังคม ด้านที่ 3 ทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคม เหมือนกันคือ การหมุนเวียนงาน การสอนงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ต่างกันกับด้านที่ 1 ความรู้ทักษะทางสังคม คือ การสอนงาน การมอบหมายงาน และการให้คำปรึกษา

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ นำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้พร้อมในการฝึกทักษะทางสังคม ตามลำดับความต้องการจำเป็นข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ควรมีการบรรจุแผนการพัฒนาบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการ ในด้าน ทักษะการฝึกทักษะทางสังคม, ความรู้ทักษะทางสังคม, และทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคม ตามลำดับความต้องการจำเป็น ด้วยวิธีการพัฒนาบุคลากร นอกเวลาการปฏิบัติงาน ดังนี้ การศึกษาดูงาน การจำลองสถานการณ์ และ การฝึกอบรม

1.2 กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ควรมีการการติดตามการนำแผนพัฒนาบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการไปปฏิบัติ กระตุ้นให้บุคลากรพัฒนาตนเองพัฒนาการปฏิบัติงาน เพื่อจะได้ฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการ สามารถไปใช้ชีวิตอิสระ ลดปริมาณคนพิการในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ หรือลดพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของคนพิการให้อยู่ร่วมกันภายในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการได้อย่างสงบสุข

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาของบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการใน สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อได้แนวทางการพัฒนาของบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติ การแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อให้ผู้ศึกษาและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนในการพัฒนาการปฏิบัติงาน สะท้อนคิดร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้และวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลง และลงมือปฏิบัติตามแผน สังเกตผลจากการปฏิบัติและวางแผนซ้ำ จนกว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ปฏิบัติอยู่ให้ดีขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาต่อในเรื่อง ความต้องการจำเป็นการพัฒนาของบุคลากรในการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการในด้าน ทักษะการฝึกทักษะทางสังคม มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา ด้าน ความรู้ทักษะทางสังคม และด้าน ทัศนคติต่อการฝึกทักษะทางสังคมตามลำดับและ เรื่อง การสรรหา การคัดเลือก ค่าภาระงาน อัตรากำลัง ภายในหน่วยงานมีความเหมาะสมหรือไม่ เนื่องจากลำดับความต้องการจำเป็นและจากการศึกษาเอกสาร พบว่า บุคลากรขาดทักษะความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีข้อจำกัดที่ต้อง ทำหน้าที่หลายตำแหน่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการ

2.4 หากมีการบรรจุการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่บุคลากรในแผนพัฒนาบุคลากร ควรมีการติดตามผล เพื่อให้ทราบว่าบุคลากรมีการพัฒนาการฝึกทักษะทางสังคมให้แก่คนพิการเพิ่มขึ้นตามสภาพที่ควรจะเป็นมากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2565). *แผนการพัฒนาบุคลากรของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2565-2569)*. สืบค้น 20 เมษายน 25567. จาก https://dep.go.th/th/law-academic/แผนพัฒนาบุคลากร-พก/แผนพัฒนาบุคลากร-พก-ระยะ-5-ปี-พ-ศ-2565-2569.

_____. (2566). *สถานการณ์คนพิการในสถาบัน*. สืบค้น 10 กรกฎาคม 25567. จาก https://drive.google.com/drive/folders/1yyw6dzrvfFOLNCSYYPkYbd_jXpF_z0Lq.

กองคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการ. (2560). *คู่มือการปฏิบัติงานในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ*. กรุงเทพฯ: กองคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการ.

กองคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการ. (2561). *มาตรฐานการคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนา. กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ*. สืบค้น 15 มีนาคม 2566. จาก https://dep.go.th/th/law-academic/documents-download/safety-protection-doc.

ธนิดา รัตนสุวรรณ (2557). *เรื่องเล่าการปรับตัวในการทำงานของคนพิการที่อยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์เด็กพิการและทุพพลภาพปากเกร็ด*. (สังคมสงเคราะศาตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

นพพร โสวรรณะ. (2564). *การเรียนออนไลน์กำลังบูม ทฤษฎีของบลูม (Bloom's taxonomy) ช่วยได้*. สืบค้น 15 มีนาคม 2566. จาก https://www.khonatwork.com/post/การเร-ยนออนไลน-กำล-งบ-ม-ทฤษฎ-ของบล-ม-bloom-s-taxonomy-ช-วยได.

มูนา เก็นตาสา และ สุกัญญา แช่มช้อย. (2565). การศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นและระดับสมรรถนะบุคลากรสนับสนุนด้านวิชาการของคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามแนวคิดเกณฑ์คุณภาพมหาวิทยาลัยระดับนานาชาติ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 22*(1), 46-58.

สถาบันราชานุกูล. (2550). *คู่มือฝึกเด็กในการดำรงชีวิตประจำวัน เรื่อง ทักษะทางสังคม*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชานุกูล.

สุนิสา ยาไทย และ ธีรภัทร กุโลภาส. (2565). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเจ้าหน้าที่บริการการศึกษาหลักสูตรนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามแนวคิดการให้บริการที่เป็นเลิศ. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ, 9*(2), 346-355.

สุพัตรา มณีจักร. (2562). *การเตรียมความพร้อมคนพิการก่อนคืนสู่สังคมของสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ*. (สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Nordic Health & Welfare Statistics. (2024). *Services to people with disabilities*. Retrieved 9 July 2024. from https://nhwstat.org/welfare/disability/services-people-disabilities.

Yamane, T. (1973). *Statistics: an Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 123-134.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Guidelines for Developing Learning Leadership of School Administrators under Phichit Primary Educational Service Area Office 1

Sirimad Chanphensuriya[1*] Samran Mejang[2] and Sathiraporn Chaowacha[2]

[1] *M.Ed. (Educational Administration) program, Faculty of Education Naresuan University, Thailand*

[2] *Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education Naresuan University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: sirimadnicky469@gmail.com*

ABSTRACT

This research aimed to study (1) learning leadership of school administrators under Phichit Primary Educational Service Area Office 1, and (2) guidelines for developing learning leadership of school administrators under Phichit Primary Educational Service Area Office 1. The sample consisted of 97 school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Phichit in the academic year 2023. The informants included 5 experts. The research instrument used was a 5-level rating scale learning leadership questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency distribution, percentage, mean and standard deviation, and an interview form on guidelines for developing learning leadership from 5 experts. The content analysis was performed. The research results found that the results of the study on learning leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Phichit Province, were at a high level overall. The results of the study on the development of learning leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Phichit Province, should organize training to develop new knowledge, create awareness or understanding to develop oneself, including exchanging ideas, promoting the ability of each person to do activities with teachers in the school consistently and promoting the concept to apply in creating an environment that is conducive to appropriate learning management, as well as developing oneself in using technology in work to be up-to-date at all times, as well as respecting rules, regulations and etiquette in using technology effectively.

Keywords: Guidelines for Developing, Learning Leadership, Administrator

Received: 6 March 2024;
Revised: 17 July 2024;
Accepted: 2 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

สิริมาศ จันทร์เพ็ญสุริยา[1*] สำราญ มีแจ้ง[2] และ สถิรพร เชาวน์ชัย[2]

[1] *หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาบริหาร วิจัย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย*

[*] *Corresponding author. E-mail: sirimadnicky469@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 และ (2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 97 คน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำการเรียนรู้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า ควรจัดอบรมพัฒนาความรู้ใหม่ๆ สร้างความตระหนักหรือความเข้าใจที่จะพัฒนาตนเอง รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคลในการทำกิจกรรมร่วมกับครูในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอและส่งเสริมแนวคิดมาประยุกต์ใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม พร้อมทั้งพัฒนาตนเองในการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานให้ทันสมัยอยู่เสมอ ตลอดจนเคารพกฎระเบียบ กติกา และมารยาทในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำการเรียนรู้, ผู้บริหารสถานศึกษา

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

นับตั้งแต่ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา โลกมีการเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งหลายอย่าง อย่างรวดเร็ว ทำให้การดำเนินชีวิตในทุก ๆ วัน ของมนุษย์ทุกคนต้องเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ และเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่ตนประสบอยู่และอีกหลายสิ่งหลายอย่างที่ทำให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนไปเพื่อก้าวให้ทันโลกที่เปลี่ยนแปลง การก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 นั้นแม้แต่องค์กรเองก็ต้องปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงและต้องพัฒนาตัวเองให้ก้าวทันความก้าวหน้าด้วย หลายประเทศเริ่มมีการส่งเสริมการศึกษาในการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนามนุษย์ให้เหมาะสำหรับโลกในยุคใหม่ ไปจนถึงพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงนี้ด้วย รวมถึงเรื่องการเรียนรู้และทักษะที่ใช้ในปัจจุบัน ซึ่งว่ากันว่าทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มีความจำเป็นและเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรชาติในทุกระดับอีกด้วย ในปัจจุบันพบว่า การบริหารงานในฝ่ายต่างๆ ยังขาดการประสานงานที่ดีต่อกัน ขาดการให้ข้อมูลข่าวสารแลกเปลี่ยนในแต่ละฝ่าย และกระบวนการทำงานเป็นทีมของบุคลากรยังไม่มีความชัดเจน ทำให้องค์กรยังพัฒนาไปได้ไม่มากเท่าที่ควรและในสภาพปัจจุบันยังขาดระบบการวัดประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการที่จะวัดหรือตรวจสอบว่าผู้บริหารของสถานศึกษามีภาวะผู้นำในระดับที่พร้อมในการบริหารจัดการองค์กรให้เกิดความราบรื่นและก้าวหน้าเพียงใดทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันยังขาดองค์ความรู้ในเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะแก่ผู้บริหารของสถานศึกษา

จากการสังเคราะห์งานวิจัยว่าด้วยปัญหาและข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดการศึกษาไทย ประเด็นปัญหาคุณภาพการศึกษา พบว่าในงานวิจัยนี้ตั้งข้อสังเกตว่าให้ความสำคัญกับคุณภาพผู้บริหารของโรงเรียนเป็นหลักและชี้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่นอกโรงเรียนเป็นปกติ มีความสนใจด้านวิชาการน้อยและมีปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร ดังนั้นจากงานวิจัยนี้ชี้ประเด็นว่านอกจากปัญหาความไม่พร้อมจะกระจายอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการเองแล้ว ความไม่พร้อมของผู้บริหารโรงเรียนก็เป็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งด้วย (อภิชัย พันธเสน, และคณะ, 2558)

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ยังเป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้อย่างเท่าทันสถานการณ์เพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษา การเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำการเรียนรู้สูงจึงจะสามารถเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ให้แก่ครูและสามารถบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนได้ (รัตน์ดา เลิศวิชัย และธีระ รุญเจริญ, 2560) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อ และการเปิดรับมุมมองและความคิดที่หลากหลายอย่างจริงจัง ต้องอาศัยการทำความเข้าใจและเรียนรู้ปัญหาไปพร้อม ๆ กัน โดยต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามาร่วมออกแบบวิธีการแก้ปัญหา ผ่านการแลกเปลี่ยนมุมมองบนพื้นฐานความหลากหลายอย่างสร้างสรรค์ จนนำไปสู่ทิศทางและแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันที่สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคต (สมชาย เทพแสง, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ได้ให้ความสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นบุคคลที่รู้ทันโลก มีสมรรถนะ ตามมาตรฐานวิชาชีพ เป็นผู้เชี่ยวชาญและนวัตกร ทำหน้าที่ที่ปรึกษาสามารถสร้างสถานการณ์และร่วมพัฒนาการเรียนรู้ เป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนและสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระยะ 5 ปี พ.ศ.2566–2570 สพป.พิจิตรเขต 1) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะกระตุ้นและส่งเสริมให้การบริหารงานในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารให้ประสบผลสำเร็จหามีแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนางานอย่างสม่ำเสมอ เป็นผู้นำด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์พร้อมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบการบริหารจัดการใหม่และการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน (ธีระ รุญเจริญ, 2562)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้เป็นแนวทางเพื่อปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 และสถานศึกษาอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษประถมศึกษาพิจิตร เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

1.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 130 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 97 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละอำเภอ

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถามภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง วิทยฐานะ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบและแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง 2) ด้านการคิดสร้างสรรค์ 3) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม 4) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถามภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ สังเคราะห์ภาวะผู้นำการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง 2) ด้านการคิดสร้างสรรค์ 3) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม 4) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานและกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) สร้างแบบสอบถามฉบับร่างตามนิยามศัพท์เฉพาะแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมความสอดคล้อง ความครอบคลุมเนื้อหา ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามและหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) และความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะโดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จะนำไปเป็นเครื่องมือวิจัยหรือไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้น มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8-1.0

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข ไปทดลองใช้ (try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต1 จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัค ผลปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .93 กำหนดการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

5) ปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วจัดทำแบบสอบถามภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

1.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนซึ่งวิธีการดังนี้

1.3.1 ผู้วิจัยยื่นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1

1.3.2 การเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยวิธีดังต่อไปนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและเก็บข้อมูลด้วยวิธีการกรอกแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google form)

1.4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลข้อคำถามเกี่ยวกับการศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ดำเนินการวิเคราะห์สถิติโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 มาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เป็นมีความรู้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ โดยมีเกณฑ์ในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

2.1.1 ผู้บริหารการศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษและมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 1 คน

2.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษและมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน

2.1.3 ศึกษานิเทศก์ ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษและมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท จำนวน 2 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยเลือกจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของแต่ละด้าน ในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 5 ด้าน ด้านละ 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 5 ข้อ

2.2.2 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการโดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 จากข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมาสร้างประเด็นในการสัมภาษณ์ นำประเด็นในการสัมภาษณ์มากำหนดเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

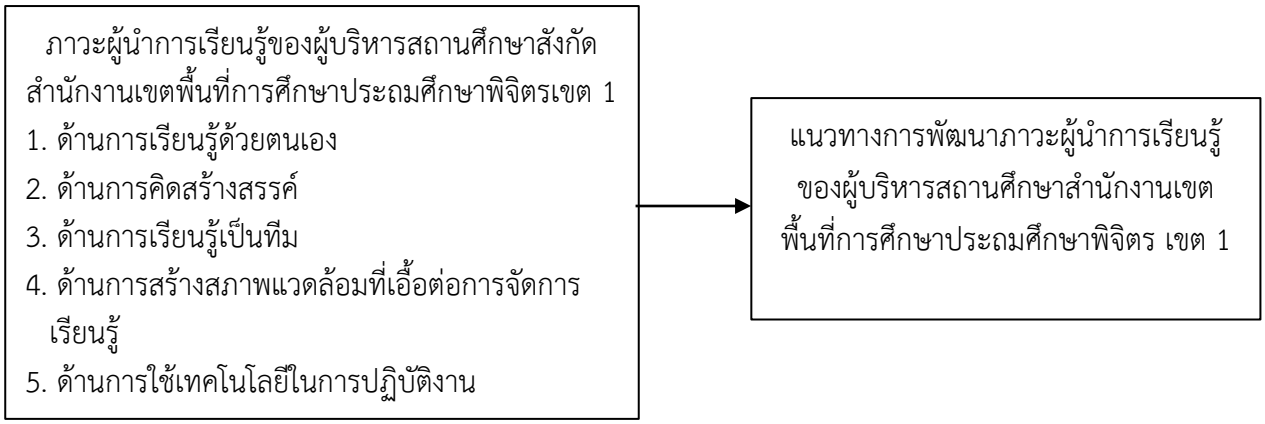
ผู้วิจัยติดต่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ โดยนัดวัน เวลาในการสัมภาษณ์และดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลตามแนวประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์

2.4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียงแบบพรรณนา แล้วสรุปประเด็นเนื้อหาข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามแนวคิดของ ตามแนวคิดของ สมชาย เทพแสง (2559); กนกอร สมปราชญ์ (2560), จิรวัฒน์ วงษ์คง (2560), สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2561), อภิศญารัศมิ์ ประราศรี (2561), อนุชิต พันธ์กง, วาโร เพ็งสวัสดิ์ และ เอกลักษณ์ เพียสา (2564), จิตกมล โคตรทองหลาง (2564), ภัทรสุดา ธีรชาญวิทย์ (2565), Roser Salavert, (2013), Jolonch, Martinez & Badia (2013), Jim Kouzes & Barry Posner (2016) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ ดังนี้

ภาพที่1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.22) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.37) รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.28) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$=4.00) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

ในภาพรวมด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน แนวทางการพัฒนา คือ ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา ให้ความรู้ความเข้าใจในด้านกฎหมายอย่างชัดเจน พร้อมทั้งพัฒนาแนวทางการปฏิบัติให้กับผู้บริหาร ตลอดจนให้คำปรึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองในการใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัยอยู่เสมอ พร้อมทั้งมีองค์ความรู้ด้านกฎหมายและครอบคลุมกับภารกิจที่รับผิดชอบ เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนเคารพกฎระเบียบ กติกา และมารยาทในการใช้เทคโนโลยี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผลดังนี้

2.1 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ปรากฏผลว่า แนวทางการพัฒนา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา ให้ความรู้ความเข้าใจในด้านกฎหมายอย่างชัดเจน พร้อมทั้งพัฒนาแนวทางการปฏิบัติให้กับผู้บริหาร ตลอดจนให้คำปรึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองในการใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัยอยู่เสมอ พร้อมทั้งมีองค์ความรู้ด้านกฎหมายและครอบคลุมกับภารกิจที่รับผิดชอบ เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนเคารพกฎระเบียบ กติกา และมารยาทในการใช้เทคโนโลยี

2.2 ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า แนวทางการพัฒนาคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดอบรมสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้บริหาร ให้มองในมุมที่หลากหลาย กล้าคิดริเริ่มสิ่งแปลกใหม่ กล้าลงมือทำและกำหนดสถานการณ์ให้ผู้บริหาร ได้หาวิธีการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย พร้อมนำเสนอผลที่คาดว่าจะได้รับและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นที่อย่าง

ผู้บริหารสถานศึกษาแสวงหาความรู้ สร้างความตระหนักหรือความเข้าใจที่จะพัฒนาตนเอง ค้นหาสิ่งที่จะพัฒนาแนวทางแบบใหม่ เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเรียนรู้ด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง

2.3 ด้านการคิดสร้างสรรค์ พบว่า แนวทางการพัฒนา คือ สำนักงานเขตพื้นการศึกษาควรจัดอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านนวัตกรรม จัดเวทีเผยแพร่ และมีการติดตามผลการเปลี่ยนแปลงให้ผู้บริหารได้คิดค้นหรือศึกษานวัตกรรมด้วยตนเองและ ฝึกทักษะสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องได้ เพื่อให้มีประสบการณ์ที่กว้างขวางมากขึ้น และต่อยอดในการทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามี แนวคิดกลยุทธ์และเทคนิคใหม่ ๆ ขององค์กรอย่างต่อเนื่อง นำวิธีการ เครื่องมือ ต่างๆ มาใช้ในกระบวนการทำงาน และถ่ายทอดสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้คนทำงานมีแนวทางปฏิบัติในการคิดสร้างสรรค์ให้เข้ากับกระบวนการทำงานประจำวัน

2.4 ด้านการเรียนรู้เป็นทีม พบว่า แนวทางการพัฒนา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะการทำกิจกรรมร่วมกับครูในสถานศึกษา รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างเพื่อนร่วมงาน เพื่อทราบข้อมูลของแต่ละคน ที่จะส่งผลให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขผู้บริหารสถานศึกษาให้โอกาสได้รับความก้าวหน้าในอนาคตแก่ครูอย่างเป็นธรรม มีการเอาใจใส่ในการทำงาน พร้อมทั้งให้คำปรึกษาและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง ส่งเสริมความสามารถ หรือความถนัดของแต่ละบุคคลได้อย่างเต็มที่โดยเท่าเทียมกัน เน้นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนและทำกิจกรรมร่วมกับครูในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งแลกเปลี่ยนความ คิดเห็น ระหว่างเพื่อนร่วมงาน เพื่อทราบข้อมูลของแต่ละคน ที่จะส่งผลให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2.5 ด้านการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พบว่า แนวทางการพัฒนา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดกิจกรรม ศึกษาดูงาน เพื่อนำแนวคิดมาประยุกต์ใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาให้ผู้บริหารมีจิตอาสา ให้ความร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี ทำให้ชุมชนเข้ามาช่วยเหลือ ดูแลสถานศึกษาด้วยเช่นกัน ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะทำให้ครูและผู้เรียนมีความสุข ทั้งนี้จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความราบรื่น สะดวกรวดเร็ว ตามแผนที่วางไว้

อภิปรายผล

ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ดังจะเห็นได้จากเป้าประสงค์ที่กำหนดให้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีสมรรถนะ ตามมาตรฐานวิชาชีพ เป็นผู้เชี่ยวชาญและนวัตกร ที่ทำหน้าที่ ที่ปรึกษา สามารถสร้างสถานการณ์และร่วมพัฒนาการเรียนรู้เป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน อีกทั้งต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอนและปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จ (แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระยะ 5 ปี พ.ศ.2566–2570 สพป. พิจิตรเขต 1)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน

1. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มากจึงส่งผลต่อผู้เรียนทั้งทางบวกและทางลบ และมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ห้องเรียนที่สะอาด อากาศถ่ายเท มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีคุณภาพเหมาะสมและสนับสนุนการเรียนรู้ มีบรรยากาศในการเรียนที่ดี ก็จะส่งผลทางบวกต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของลักขณา สริวัฒน์ (2557) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้หมายถึง การจัดสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมรอบตัวผู้เรียนทั้งในลักษณะรูปธรรม และนามธรรมที่ส่งผลต่อผู้เรียนทั้งทางบวกและทางลบ และมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสาข์ อังคะณา (2566) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนใน

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับสูงที่สุด และสอดคล้องกับจิตกมล โคตรทองหลาง (2564) เรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นาการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีระดับการดำเนินงานสูงที่สุดเช่นกัน

2. ด้านใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษายังขาดรูปแบบระบบสารสนเทศ ผู้บริหารให้ความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระดับเบื้องตน แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษายังไม่มีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ผู้บริหารและบุคลากรต้องได้รับการพัฒนาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จะนำมาบริหารจัดการทางการศึกษา พร้อมทั้งสถานศึกษาบางส่วนที่เทคโนโลยียังเข้าไม่ถึง เช่น คอมพิวเตอร์ยังไม่มีหรือที่มีอยู่ก็ขาดการบำรุงรักษาและอยู่ในสภาพที่ใช้การไม่ได้ แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการศึกษายังไม่ทั่วถึง หรืออาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษานั้นอยู่ไกลจากความเจริญ ดั้งนั้นสถานศึกษาต้องรีบดำเนินการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารให้เร็วที่สุดเพราะเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการเรียนการสอนให้ก้าวทันโลกมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ธิดารัตน์ เหมือนสิงห์ (2559) ที่กล่าวว่า กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีในการบริหาร หมายถึงความสามารถของผู้บริหารในการประยุกต์เทคโนโลยีนการเพิ่มขยายขีดความสามารถเชิงวิชาชีพของทีมงานและกลุ่มการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอเป็นกิจวัตรปกติมีส่วนร่วมในการสร้างโอกาสการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพและสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนันทา สมใจและวิชุดา กิจธรธรรม (2561) กล่าวว่า ผู้ริหารต้องมีความสามารถในการประยุกต์เทคโนโลยีในการเพิ่มขยายขีดความสามารถเชิงวิชาชีพและสร้างโอกาสการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ อันนำ ไปสู่การเพิ่มผลิตภาพ ความเป็นองค์กรวิชาชีพต้นแบบในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษา และผู้บริหารต้องมีความสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดผลและการประเมินผล เพื่อมาบูรณาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ในสถานศึกษาใหม่ประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณี ศรีประเสริฐ (2560) ที่ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เลย เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุดตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ด้านใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การใช้เทคโนโลยี ตลอดจนเคารพกฎระเบียบ กติกา และมารยาทในการใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับแนวคิดของวนิดา ทองพูล (2564) กล่าวว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคมที่ผนวกเข้าด้วยกัน เพื่อใช้ในกระบนการสร้างสรรค์จัดหาจัดเก็บค้นคว้าจัดการถ่ายทอดและเผยแพร่ข้อมูลในรูปดิจิทัล (Digital Data) ไม่ว่าจะเป็นเสียงภาพ ภาพเคลื่อนไหวข้อความหรือตัวอักษรและตัวเลข ส่วนระบบสารสนเทศ เพื่อนำส่งแก่ผู้ใช้ทั้งผู้ใช้ภายในและภายนอกองค์กรตามเป้าหมายที่ต้องการใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดาวรรณ ศรีนวลจันทร (2561) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียนวัดลานนาบุญ ได้กล่าวว่า ควรอบรมให้ผู้บริหารเข้าใจกระบวนการผลิตสื่อเทคโนโลยีรวมถึงการ ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ อย่างถูกวิธี ส่งเสริมให้ครูได้ใช้สื่อออนไลน์สื่อมัลติมิเดีย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ และอำนวยความสะดวกในการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเตอร์เน็ต พัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนในการจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเหมาะสม

2. ด้านการคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยต่ำรองลงมา ผลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดอบรม ให้ความรู้ เกี่ยวกับนวัตกรรม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านนวัตกรรม จัดเวทีเผยแพร่ และมีการติดตามผลการเปลี่ยนแปลงให้ผู้บริหารได้คิดค้นหรือศึกษานวัตกรรมด้วยตนเองและ ฝึกทักษะสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องได้

เพื่อให้มีประสบการณ์ที่กว้างขวางมากขึ้น และต่อยอดในการทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวคิดกลยุทธ์และเทคนิคใหม่ๆ ขององค์กรอย่างต่อเนื่อง นำวิธีการ เครื่องมือ ต่างๆ มาใช้ในกระบวนการทำงาน และถ่ายทอดสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้คนทำงานมีแนวทางปฏิบัติในการคิดสร้างสรรค์ให้เข้ากับกระบวนการทำงานประจำวัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Hutchinson (1949) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นกระบวนการเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่เข้าด้วยกัน อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาใหม่ ที่คิดใช้เวลาการคิดเพียงสั้นๆ อย่างรวดเร็ว หรือยาวนานก็อาจเป็นไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุลศักดิ์ ก๊อกพิมพ์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและพฤติกรรมการสอนของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22: การวิเคราะห์พหุระดับ ได้กล่าวว่า ผู้บริหารในฐานะผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องมีความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็น ความสามารถของบุคคลในการสร้างสรรค์ผลผลิตหรือสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้อาจจะเกิดขึ้นจากการรวบยอดความรู้ต่างๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์แล้ว เชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นสิ่งที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง

3. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม มีค่าเฉลี่ยต่ำรองลงมา ผลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะการทำกิจกรรมร่วมกับครูในสถานศึกษา รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างเพื่อนร่วมงาน เพื่อทราบข้อมูลของแต่ละคน ที่จะส่งผลให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาให้โอกาสได้รับความก้าวหน้าในอนาคตแก่ครูอย่างเป็นธรรม มีการเอาใจใส่ในการทำงานพร้อมทั้งให้คำปรึกษาและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริงและส่งเสริมความสามารถ หรือความถนัดของแต่ละบุคคลได้อย่างเต็มที่โดยเท่าเทียมกัน เน้นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนพร้อมทั้งทำกิจกรรมร่วมกับครูในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างเพื่อนร่วมงาน เพื่อทราบข้อมูลของแต่ละคน ที่จะส่งผลให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด วราภรณ์ ตระกูลสฤดิ์ (2550) กล่าวว่า ความสำคัญของการทำงานเป็นทีมจะมีความสำคัญมากเมื่อเทคโนโลยีหรือกระบวนการปฏิบัติต้องการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนที่ทำงานในหน้าที่ต่างๆ แต่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน การทำงานเป็นทีม มีความสำคัญมากในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงองค์การจะต้องปรับตัวอย่างรวดเร็ว เพื่อการแข่งขัน สิ่งแวดล้อมหรือสังคมจะต้องพึ่งพาทีมงานที่ดี เพื่อจะได้รับรวมทรัพยากรเข้าด้วยกัน และตอบสนองอย่างรวดเร็วซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของจิรวัฒน์ วงษ์คง (2559) ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ได้กล่าวว่า ผู้บริหารควรกระตุ้นให้มีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทีมงานและระหว่างทีมงาน มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของคนในทีมงานและกระบวนการสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในทีมงาน มีกระบวนการติดต่อสื่อสารที่เป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยในครั้งนี้ โดยสรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังภาพที่ 2 ได้แก่

1) ด้านการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ต้องสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้บริหาร กล้าคิดริเริ่มสิ่งแปลกใหม่ กล้าลงมือทำและหาวิธีการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย เพื่อสร้างความตระหนักหรือความเข้าใจที่จะพัฒนาตนเอง เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเรียนรู้ด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง

2) ด้านการคิดสร้างสรรค์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านนวัตกรรมจัดเวทีเผยแพร่ และมีการติดตามผลการเปลี่ยนแปลงฝึกทักษะสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งศึกษาแนวคิดกลยุทธ์และเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการทำงาน และถ่ายทอดสร้างองค์ความรู้ ให้คนทำงานมีแนวทางปฏิบัติในการคิดสร้างสรรค์ให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด

3) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ต้องให้ความรู้ และฝึกทักษะการทำกิจกรรมร่วมกับคนในองค์กร มีการเอาใจใส่ในการทำงาน ส่งเสริมความสามารถหรือความถนัดของแต่ละบุคคลได้อย่างเต็มที่โดยเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งให้คำปรึกษาและสร้างแรงจูงใจในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

4) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน เพื่อนำแนวคิดมาประยุกต์ใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาให้ผู้บริหารมีจิตอาสา ให้ความร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี ทำให้ชุมชนเข้ามาช่วยเหลือ ดูแลสถานศึกษา และความสะดวกในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะทำให้ครูและผู้เรียนมีความสุข ทั้งนี้จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความราบรื่น สะดวก รวดเร็ว ตามแผนที่วางไว้

5) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา ให้ความรู้ความเข้าใจในด้านกฎหมายอย่างชัดเจนพร้อมทั้งพัฒนาแนวทางการปฏิบัติให้กับผู้บริหารตลอดจนให้คำปรึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม และมีการพัฒนาตนเองในการใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัยอยู่เสมอพร้อมทั้งมีองค์ความรู้ด้านกฎหมายและครอบคลุมกับภารกิจที่รับผิดชอบเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีตลอดจนเคารพกฎระเบียบ กติกาและมารยาทในการใช้เทคโนโลยี

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาร้ายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ดังนี้ 1) ด้านใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า ควรอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา ให้ความรู้ความเข้าใจในด้านกฎหมายอย่างชัดเจน พร้อมทั้งพัฒนาแนวทางการปฏิบัติให้กับผู้บริหาร ตลอดจนให้คำปรึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองในการใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัยอยู่เสมอ พร้อมทั้งมีองค์ความรู้ด้านกฎหมายและครอบคลุมกับภารกิจที่รับผิดชอบ เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีตลอดจนเคารพกฎระเบียบ กติกา และมารยาทในการใช้เทคโนโลยี 2) ด้านการคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยต่ำรองลงมา พบว่า จัดอบรม ให้ความรู้ เกี่ยวกับนวัตกรรม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านนวัตกรรม จัดเวทีเผยแพร่ และมีการติดตามผลการเปลี่ยนแปลงให้ผู้บริหารได้คิดค้นหรือศึกษานวัตกรรมด้วยตนเองและ ฝึกทักษะสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องได้เพื่อให้มีประสบการณ์ที่กว้างขวางมากขึ้น และต่อยอดในการทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวคิดกลยุทธ์และเทคนิคใหม่ๆ ขององค์กรอย่างต่อเนื่อง นำวิธีการ เครื่องมือ ต่างๆ มาใช้ในกระบวนการทำงาน และ

ถ่ายทอดสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้คนทำงานมีแนวทางปฏิบัติในการคิดสร้างสรรค์ให้เข้ากับกระบวนการทำงาน 3) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม มีค่าเฉลี่ยต่ำรองลงมา จัดอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะการทำกิจกรรมร่วมกับครูในสถานศึกษา รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างเพื่อนร่วมงาน เพื่อทราบข้อมูลของแต่ละคน ที่จะส่งผลให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาให้โอกาสได้รับความก้าวหน้าในอนาคตแก่ครูอย่างเป็นธรรม มีการเอาใจใส่ในการทำงานพร้อมทั้งให้คำปรึกษาและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างแท้จริงและส่งเสริมความสามารถ หรือความถนัดของแต่ละบุคคลได้อย่างเต็มที่โดยเท่าเทียมกัน เน้นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนพร้อมทั้งทำกิจกรรมร่วมกับครูในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งแลกเปลี่ยนความ คิดเห็น ระหว่างเพื่อนร่วมงาน เพื่อทราบข้อมูลของแต่ละคน ที่จะส่งผลให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา ให้ความรู้ความเข้าใจในด้านกฎหมายอย่างชัดเจน พร้อมทั้งพัฒนาแนวทางการปฏิบัติให้กับผู้บริหาร ตลอดจนให้คำปรึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้และความสามารถในการพัฒนาตนเอง และเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาสถานศึกษาจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราชญ์. (2560). *ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน: การศึกษาทฤษฎีฐานราก. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 12*(34), 51–66.

จิตกมล โคตรทองหลาง. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, *8*(7), 159-169.

จิวัฒน์ วงษ์คง. (2560). ตัวบ่งชีภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. *วารสารศึกษาศาสตร์*, *11*(2), 48-58.

ธีระ รุญเจริญ. (2562). ทิศทางการจัดการศึกษาเรียนรู่สู่การศึกษา 4.0 ในยุคดิจิทัล. ใน จิณณวัตร ปะโคทัง (บรรณาธิการ), *รวมบทความการบริหารการศึกษากับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่การศึกษาในยุคดิจิทัล ชุดที่ 1*. (น. 8-9). อุบลราชธานี: ห้างหุ้นส่วนจำกัดวิทยาการพิมพ์ 1973.

ภัทรสุดา ธีรชาญวิทย์. (2560). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, *7*(2), 1521-1534.

รัตน์ดา เลิศวิชัย และ ธีระ รุญเจริญ. (2560). องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 17(ฉบับพิเศษ)*, 669-683.

สมชาย เทพแสง. (2559). ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพโดยรวมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 13*(25), 116-125.

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, *13*(2), 116-125.

อนุชิต พันธ์กง, วาโร เพ็งสวัสดิ์ และ เอกลักษณ์ เพียสา. (2564). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 18*(82), 113-124.

อภิชัย พันธเสน, วราพร ศรีสุพรรณ, ฐิติพร ศิริพันธ์ พันธเสน, พิสิฐ นาครำไพ, ศุภธิดา ศิริวงศ์, สรประเวศ กระจ่างคันถมาตร์, ยุพิน ประเสริฐพรศรี, ปริญญา หวันเหล็ม และ อรอนงค์ อินทรหะ. (2558). *การสังเคราะห์งานวิจัยว่าด้วยปัญหาและข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดการศึกษาไทย: ประเด็นปัญหาคุณภาพการศึกษา (2535-2558).* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

อภิศญารัศมิ์ ประราศี. (2561). *โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*. (การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

Jolouch, A., Martinez, M., & Badia, J. (2013). *Leadership for 21st Century Learning*. New York: OECD Publishing.

Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (2016). *Learning leadership: The five fundamentals of becoming an exemplary leader*. New Jersey: John Wiley & Sons.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610.

Salavert, R. (2013). *Approaches to learning leadership development in different School system*. Paris: OECD.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 135-146.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

A Feasibility Study of Organic Vegetable Farming Investment in Nakhon Sawan Province

Nattawan Chimsuk[1*] **and Sommai Udomwitid**[2]

[1] *Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
[2] *Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
* *Corresponding author. E-mail: Nattawan.chim@ku.th*

ABSTRACT

The objectives of this research are (1) to study customer behaviour regarding the consumption of organic vegetables in the Nakhon Sawan province and (2) to examine the feasibility of investing in an organic vegetable farm in the Nakhon Sawan province. This research employs quantitative and qualitative methods, collecting the data from questionnaires and interviews with organic vegetable farmers, as well as using descriptive and financial feasibility analysis. The study on consumer behaviour indicates that most respondents purchase organic salad vegetables from general markets, normally purchasing once a week and spending 101-200 baht per purchase while spending 0-100 baht per purchase for regular vegetables. The primary influence on their purchasing decisions is their family and they tend to repurchase organic vegetables and recommend them to others because organic vegetables are safe and free from residues. Moreover, price is the most prioritised marketing factor for customers, followed by products, places, and promotions. The financial feasibility study of investing in an organic vegetable farm found that the project has a payback period (PB) of 2 years, 5 months, and a net present value (NPV) of 1,454,571.33 baht. The internal rate of return (IRR) from the investment is 28.76%, and the benefit-cost ratio (BCR) is 1.883. The sensitivity analysis indicates that if the products and price decrease while the cost of material increases by 25.28% and 96.68% respectively, the project would be unable to continue. However, an increase in the prices of raw materials and seeds by up to 100% would not affect the project's feasibility.

Keywords: Organic Vegetable, Organic Farm, Consumer Behavior

Received: 6 July 2024;
Revised: 17 August 2024;
Accepted: 12 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนฟาร์มผักออร์แกนิค ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์

ณัฐวรรณ ฉิมสุข[1*] และ สมหมาย อุดมวิทิต[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Nattawan.chim@ku.th*

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคเกี่ยวกับการบริโภคผักออร์แกนิค ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ และ (2) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนฟาร์มผักออร์แกนิค ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และสัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกผักออร์แกนิค โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา และวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน ผลการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคพบว่าด้านการตลาดกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกซื้อผักออร์แกนิคประเภทผักสลัดตามท้องตลาดทั่วไป โดยจะซื้อผักออร์แกนิคสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง และมีค่าใช้จ่ายในการซื้อผักออร์แกนิค 101-200 บาทต่อครั้ง และซื้อผักทั่วไป 0-100 บาทต่อครั้ง ซึ่งผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการซื้อ คือ ครอบครัว และจะเลือกซื้อผักออร์แกนิคซ้ำ พร้อมกับแนะนำผู้อื่น เนื่องจากผักออร์แกนิค มีความปลอดภัย และไร้สารตกค้าง นอกจากนี้ ผู้บริโภคยังให้ความสำคัญกับปัจจัยทางการตลาดในด้านราคามากที่สุด รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด ส่วนผลการศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของการลงทุนฟาร์มผักออร์แกนิค พบว่า โครงการจะมีระยะเวลาคืนทุน (PB) เท่ากับ 2 ปี 6 เดือน 5 วัน มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 1,454,571.33 บาท อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (IRR) เท่ากับร้อยละ 28.76 และอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 1.883 ในส่วนผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ พบว่าหากผลผลิตและราคาผลผลิตลดลง และราคาวัสดุและอุปกรณ์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 25.28 และร้อยละ 96.68 ตามลำดับ จะทำให้โครงการไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ และเมื่อราคาวัตถุดิบและเมล็ดพันธุ์เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 100 จะไม่ส่งผลกระทบต่อโครงการ

คำสำคัญ: ผักออร์แกนิค, ฟาร์มเกษตรอินทรีย์, พฤติกรรมผู้บริโภค

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ประเทศไทยมีพื้นที่การทำเกษตรออร์แกนิคสูงขึ้น ในปีพ.ศ. 2566 มีพื้นที่การทำเกษตรออร์แกนิค จำนวน 1,403,441 ไร่ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 4 คิดเป็นมูลค่าสินค้าออร์แกนิค 9,169.29 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2565 คิดเป็น ร้อยละ 27 ในขณะที่สถานการณ์การส่งออกสินค้าออร์แกนิคของไทย ในปี 2565 มีปริมาณการส่งออกที่เพิ่มขึ้นจากปี 2564 ถึงร้อยละ 19.60 คิดเป็นมูลค่าการส่งออก 2,248.72 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2564 ร้อยละ 67.12 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโรคเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ประชาชนให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพมากขึ้น และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคสินค้าออร์แกนิคเป็นอย่างมาก

จากแนวโน้มสภาวะแวดล้อมและพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปที่ทำให้ผู้คนหันมาใส่ใจสุขภาพ โดยการเลือกบริโภคผักหรืออาหารที่ปลอดภัยมากขึ้น สังเกตได้จากการมีพื้นที่เพาะปลูกผักออร์แกนิค และมูลค่าตลาดส่งออกสินค้า ออร์แกนิคเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดในภาคเหนือ จังหวัดนครสวรรค์เป็นจังหวัดที่มีการขยายตัวของภาคการเกษตรค่อนมาก สถิติจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของจังหวัดนครสวรรค์ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2565 เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.58 มีเกษตรกรผู้ปลูกผักออร์แกนิคจดทะเบียนรับคำขอใบรับรองการผลิตพืชออร์แกนิคที่มีแนวโน้มการเติบโตขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2566 สูงถึงร้อยละ 220 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดนครสวรรค์ ที่มีพันธกิจที่จะส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และสนับสนุน

การนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการผลิต เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของ จ.นครสวรรค์ 2566-2567) จากปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ และมองเห็นโอกาสในการทำธุรกิจฟาร์มผักออร์แกนิคในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ผู้ศึกษาจึงได้มุ่งศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนฟาร์มผักออร์แกนิค เพื่อประกอบการตัดสินใจในการลงทุน รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษาและลงทุนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคเกี่ยวกับการบริโภคผักออร์แกนิค ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนฟาร์มผักออร์แกนิค ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) และเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ใช้วิธีการจากการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มประชากรวัยทำงานที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไปในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 400 ราย เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมและเป็นช่วงวัยที่ใช้ในการวิเคราะห์การบริโภคจากองค์การอนามัยโลก (WHO) (โครงการศึกษาสถานการณ์การบริโภคผักและผลไม้ของไทยระดับประเทศ สถาบันวิจัยปรากรและสังคม มหาวิยาลัยมหิดล, 2565) และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรเจ้าของธุรกิจฟาร์มผักออร์แกนิค จำนวน 4 ราย และโดยในแต่ละส่วนมีแนวทางในการเก็บข้อมูลดังนี้

1.1.1 เก็บข้อมูลกลุ่มประชากรวัยทำงานที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 510,963 ราย (สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์, 2566) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ด้านการตลาด ที่จะทำให้ทราบถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ และความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของกลุ่มประชากรวัยทำงาน ทางผู้ศึกษาจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของ Yamane (1973) จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Selection) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่เก็บแบบสอบถามด้วยตนเองตามสถานที่ต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ เช่น โรงเรียน ตลาดทั่วไป ศูนย์จำหน่ายเฉพาะผักออร์แกนิค

1.1.2 สัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรกรเจ้าของธุรกิจฟาร์มผักออร์แกนิค เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานด้านการตลาด และด้านการเงินในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาจากจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกผักออร์แกนิค และได้ใบรับรองมาตรฐานออร์แกนิคจำนวน 18 ราย และใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Selection) ซึ่งเป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การแนะนำของกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะพื้นที่เพาะปลูกใกล้เคียงกันในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ทำการเก็บข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมด้านการตลาด และด้านกฎหมาย ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านการตลาด จะทำการเก็บข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลจากจากบทความ สถิติงานวิจัย วารสาร อินเตอร์เน็ต และเอกสารทางด้านวิชาการต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการออกแบบสอบถาม เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภค และการตัดสินใจเลือกซื้อผักออร์แกนิค และด้านกฎหมาย เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร รวมถึงกฎเกณฑ์การขอใบรับรองมาตรฐานออร์แกนิค เพื่อนำเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ต้นทุนในการศึกษาความเป็นไปได้ด้านการเงิน และเป็นแนวทางในการดำเนินงานในการประกอบธุรกิจฟาร์มผักออร์แกนิค

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การเก็บแบบสอบถาม (Questionnaire) จากกลุ่มประชากรวัยทำงาน ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปในจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถาม (Survey) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบไปด้วย

ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อ ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อ และปัญหาและข้อเสนอแนะ

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) จากกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะปลูกผักออร์แกนิค โดยข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปของฟาร์ม ข้อมูลในการดำเนินการด้านการเงิน และปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคในการบริโภคผักออร์แกนิค ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมโดยใช้แนวคิด 6W1H และ 7Os นำเสนอโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นผู้ศึกษาใช้ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด 4Ps เพื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผักออร์แกนิค และทำการกำหนดคะแนนในการวัดความสำคัญในรูปแบบ Rating Scale โดยมีอยู่ 5 ระดับ และเมื่อทำการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแล้ว ทางผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์หาระดับความสำคัญเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ความกว้างของอันตรภาคชั้น = คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด/จำนวนระดับชั้น

= (5-1) / 5 = 0.8

ซึ่งทำให้ได้เกณฑ์ในการแปลระดับความสำคัญ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง สำคัญมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง สำคัญมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง สำคัญปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง สำคัญน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง สำคัญน้อยที่สุด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนฟาร์มผักออร์แกนิค ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ โดยผู้ศึกษาจะนำผลการวิเคราะห์ดังวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางด้านการตลาด และทำการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางด้านกฎหมาย โดยผู้ศึกษาจะทำการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การขอรับรองมาตรฐานออร์แกนิค ในการทำฟาร์มเกษตรออร์แกนิค เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดต้นทุนในการลงทุน รวมไปถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักออร์แกนิค การค้นคว้าจากบทความ สถิติงานวิจัย วารสาร อินเตอร์เน็ต และเอกสารทางด้านวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มาใช้ในการวิเคราะห์ด้านการเงิน และความอ่อนไหวในการลงทุน นำมาจัดการวิเคราะห์ผลสรุป และจัดทำงบการเงิน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุน

โดยการวิเคราะห์การลงทุนครั้งนี้ทางผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่เพาะปลูกผักออร์แกนิค จำนวน 4 ไร่ อยู่ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ และกำหนดชนิดของผักออร์แกนิคในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ เรดโอ๊ค, กรีนโอ๊ค, บัตเตอร์เฮด และกรีนคอส โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ส่วนใหญ่จะได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 ราย โดยการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 รายการ ได้แก่ 1. การวิเคราะห์เงินลงทุนเริ่มแรก ประกอบไปด้วย ค่าแปลงปลูก ค่าสร้างโรงเรือน, ค่าซื้อที่ดิน, ค่าทำระบบท่อทางส่งน้ำและอุปกรณ์ ประกอบไปด้วย ท่อส่งน้ำ และสายยาง โดยท่อส่งน้ำ, สายยาง และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการปลูกผักออร์แกนิค 2. การวิเคราะห์ต้นทุนในการปลูกผักออร์แกนิค แบ่งออกเป็นต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปรในกระบวนการผลิต โดนต้นทุนคงที่ (FC) ประกอบไปด้วย ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร และค่าขอมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ โดยใบรับรองมาตรฐานมีอายุ 2 และต้นทุนผันแปร (VC) ประกอบไปด้วย ค่าสาธารณูปโภค ค่าแรงงาน ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ยหมักชีวภาพ ค่าสมุนไพรไล่แมลง และค่าวัสดุคลุมดิน 3. การวิเคราะห์รายได้จากการปลูกผักออร์แกนิค เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนชนิดของผักมากกว่า 1 ชนิด จึงสามารถเขียนสมการรายได้ดังนี้

$$\text{รายได้} = \sum_{i=1}^{N} P_i Q_i$$

โดยที่ P = ราคาผัก

i = ชนิดของผัก

Q = ปริมาณของผัก

โดยราคาผลผลิต ทางผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรทั้ง 4 รายมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นทางผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่กล่าวข้างต้นทั้งหมด 3 รายการ มาจัดทำเป็นงบการเงินรายปี ได้แก่ งบกระแสเงินสด งบกำไรขาดทุน และงบแสดงฐานะทางการเงิน โดยกำหนดระยะเวลาของโครงการ คือ 5 ปี และเมื่อจัดทำงบการเงินผู้ศึกษาจะนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการลงทุนด้านการเงิน โดยใช้ตัวชี้วัดความคุ้มค่าทางการเงิน ซึ่งประกอบไปด้วย

- ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period) เป็นระยะเวลาการดำเนินงานที่มีผลทำให้ผลประโยชน์สุทธิ มีค่าเท่ากับค่าใช้จ่ายในการลงทุนพอดี โดยมีวิธีคำนวณ ดังนี้

ระยะเวลาในการคืนทุน = จำนวนปีก่อนคืนทุน (ปี) + มูลค่าปัจจุบันส่วนที่ยังไม่คืนทุน/กระแสเงินสดสุทธิในปีที่คืนทุน

- มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) เป็นการวิเคราะห์โครงการคำนวณมูลค่าปัจจุบันของผลได้สุทธิของโครงการ จากการหาผลต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับหรือผลได้ กับมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจ่ายหรือต้นทุน

$$NPV = PV_b - PV_c \text{ โดยที่ } NPV= \sum_{t=1}^{n}\left(\frac{B_t}{(1+i)^t}\right) - \sum_{t=1}^{n}\left(\frac{C_t}{(1+i)^t}\right) + C_0$$

จะได้ $$NPV= \sum_{t=1}^{n}\left(\frac{B_t - C_t}{(1+i)^t}\right) + C_0$$

PV_b = มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับ

PV_c = มูลค่าปัจจุบันของต้นทุน

C_o = ค่าลงทุนในปีปัจจุบัน

C_t = ต้นทุนในปีที่ t

B_t = ผลตอบแทนในปีที่ t

t = ระยะเวลาที่ 1,2,3, ..., n

i = อัตราการคิดลด (discounted rate)

n = ระยะเวลาของโครงการ (ปี)

- อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return : IRR) คือ อัตราที่ทำให้ผลประโยชน์และค่าใช้จ่ายของโครงการที่คิดเป็นมูลค่าปัจจุบันแล้วมีค่าเท่ากันพอดี ก็คือจะใช้อัตราเท่าใดที่จะทาให้ค่า NPV มีค่าเท่ากับ 0 (NPV= 0) นั่นก็คืออัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ ถ้า IRR มีค่าสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ก็แสดงว่าโครงการให้ผลประโยชน์คุ้มค่า (มีกำไร) ถ้า IRR มีค่าต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ก็แสดงว่าโครงการให้ผลประโยชน์ไม่คุ้มค่า (ขาดทุน) ถ้า IRR มีค่าเท่ากับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ก็หมายความว่าโครงการให้ผลประโยชน์คุ้มทุนพอดี ซึ่ง IRR สามารถหาได้จากสมการดังนี้

$$IRR = \sum_{t=1}^{n}\frac{B_t}{(1+IRR)^t} - \sum_{t=1}^{n}\frac{C_t}{(1+IRR)^t} - C_0 = 0 = \sum_{t=1}^{n}\frac{B_t - C_t}{(1+IRR)^t} - C_0 = 0$$

อัตราผลตอบแทนต่อทุน (B/C Ratio) เป็นการหาอัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนว่าเป็นกี่เท่าของมูลค่าปัจจุบันของเงินลงทุน ในการตัดสินใจ คือ หากค่า BCR มากกว่า 1 แสดงว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนมีความคุ้มค่าสำหรับสูตรในการคำนวณ

$$B/C = \frac{PV_b}{PV_c}$$

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ ซึ่งเป็นการตัดสินใจในการลงทุนของโครงการวิเคราะห์ความเสี่ยง หรือทิศทางในอนาคตที่มีผลต่อโครงการ โดยมีวิธีการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 4 กรณี ดังนี้

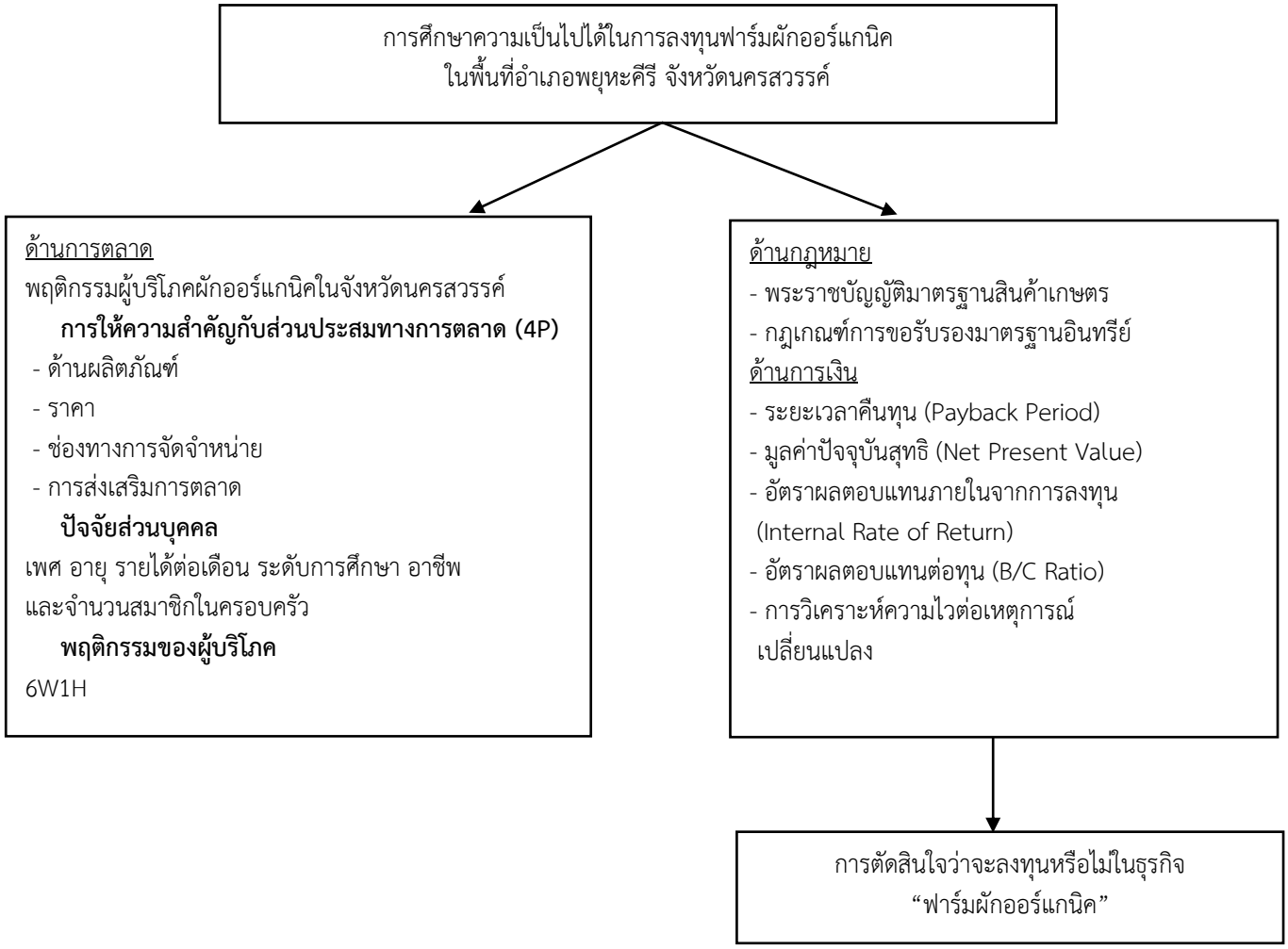
กรณีที่ 1 การเปลี่ยนแปลงของผลผลิตตั้งแต่ปีที่ 1 ถึง ปีที่ 5 กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงผลผลิตลดลงจนกว่าค่าใดค่าหนึ่งเท่ากับค่าที่โครงการไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้

กรณีที่ 2 การเปลี่ยนแปลงของราคาผลผลิตลดลงตั้งแต่ปีที่ 1 ถึง ปีที่ 5 กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงราคาผลผลิตลดลงจนกว่าค่าใดค่าหนึ่งเท่ากับค่าที่โครงการไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้

กรณีที่ 3 การเปลี่ยนแปลงของราคาวัตถุดิบและเมล็ดพันธุ์ตั้งแต่ปีที่ 1 ถึง ปีที่ 5 กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงราคาวัตถุดิบและเมล็ดพันธุ์เพิ่มขึ้นจนกว่าค่าใดค่าหนึ่งเท่ากับค่าที่โครงการไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้

กรณีที่ 4 การเปลี่ยนแปลงของราคาวัสดุและอุปกรณ์ตั้งแต่ปีที่ 1 ถึง ปีที่ 5 กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงราคาวัสดุและอุปกรณ์เพิ่มขึ้นจนกว่าค่าใดค่าหนึ่งเท่ากับค่าที่โครงการไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. พฤติกรรมของผู้บริโภคเกี่ยวกับการบริโภคผักออร์แกนิค ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์

1.1 ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการเก็บข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริโภคจำนวน 400 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 213 คน ร้อยละ 53.25 มีอายุ 15-25 ปี จำนวน 183 คน ร้อยละ 47.75 มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 285 คน ร้อยละ 71.25 ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน123 คน คิดเป็นร้อยละ 30.75 มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 15,000-35,000 บาท/เดือน จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50 และส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 46.75

1.2 พฤติกรรมการผู้บริโภคผักออร์แกนิคของกลุ่มตัวอย่าง

จากการเก็บข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคผักออร์แกนิคของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริโภคนึกถึงถึงผักออร์แกนิคเป็นอันดับแรก จำนวน 361 คน ร้อยละ 90.25 และในการเลือกซื้อผักจะเลือกซื้อผักสลัด (เช่น กรีนโอ๊ค เรดโอ๊ค กรีนคอส ฯลฯ) มากที่สุด จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00 สำหรับสถานที่ซื้อผัก ส่วนใหญ่เลือกซื้อผักออร์แกนิคที่ตลาดทั่วไป จำนวน 171 คน ร้อยละ 42.75 ซึ่งเหตุผลที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามซื้อผักออร์แกนิคส่วนใหญ่ คือ ปลอดภัยกว่าผักทั่วไป จำนวน 183 คน ร้อยละ 45.75 และส่วนใหญ่จะซื้อผักออร์แกนิคสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง จำนวน 125 คน ร้อยละ 31.25 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อผักออร์แกนิคอยู่ที่ 101-200 บาท จำนวน 158 คน ร้อยละ 39.50 และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อผักทั่วไปอยู่ 0-100 บาท จำนวน 317 คน ร้อยละ 79.25 ผู้ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผักออร์แกนิคส่วนใหญ่ คือ ครอบครัว จำนวน 229 คน ร้อยละ 57.25 โดยแนวโน้มครั้งต่อไปที่ผู้ตอบแบบสอบถามจะซื้อผักออร์แกนิคซ้ำมากที่สุด เพราะปลอดภัยไม่มีสารตกค้าง จำนวน 198 คน ร้อยละ 49.50 และส่วนใหญ่จะแนะนำให้ผู้อื่นมารับประทานและซื้อผักออร์แกนิค เพราะผักออร์แกนิคปลอดภัยไร้สารตกค้าง จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 60.75

จากผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการซื้อผักออร์แกนิคข้างต้น กลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 15-25 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรีและเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 15,000-35,000 บาท/เดือน และมีสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน โดยผู้บริโภคจะเลือกซื้อผักออร์แกนิค เพราะมีความปลอดภัย ไม่มีสารตกค้าง มีประโยชน์ต่อร่างกาย ซึ่งเป็นการเลือกซื้อสินค้าที่ดีต่อสุขภาพของตนเองและคนในครอบครัว และมีราคาที่เหมาะสม โดยจะเลือกซื้อผักสลัด ออร์แกนิค เช่น กรีนโอ๊ค เรดโอ๊ค และกรีนคอส ที่ตลาดทั่วไป ห้างสรรพสินค้า และซูเปอร์มาร์เก็ต เป็นหลัก สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ผู้บริโภคจะให้ความสำคัญกับการดูแลคนในครอบครัวให้มีสุขภาพที่ดี ครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ นอกจากนี้ผู้บริโภคมีการติดตามข้อมูลข่าวสารจากทางสื่อออนไลน์เกี่ยวกับข้อมูลกระแสการรักสุขภาพ รวมถึงการบอกต่อจากคนในครอบครัว จึงหันมาใส่ใจสุขภาพของตนเองและครอบครัวมากขึ้น รวมไปถึงการแนะนำจากเพื่อน เพื่อนร่วมงาน ที่เป็นแรงกระตุ้นให้ผู้บริโภคหันมาสนใจเลือกบริโภคผักออร์แกนิคและเกิดการตัดสินใจซื้อ

1.3 ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อผักออร์แกนิค

ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญระดับสำคัญมาก โดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับผักออร์แกนิคที่ปลอดภัยจากสารเคมีตกค้างอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.7

ด้านราคา พบว่า โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญระดับสำคัญมาก ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับราคาผักออร์แกนิคเหมาะสมกับคุณภาพอยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.64

ด้านสถานที่จัดจำหน่าย พบว่า โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญระดับสำคัญมาก และผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความสำคัญในแต่ละปัจจัยอยู่ในระดับสำคัญมาก โดยอันดับแรกคือ มีจำหน่ายห้างสรรพสินค้าซูเปอร์มาร์เก็ต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18

ด้านการส่งเสริมทางการตลาด พบว่า โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญระดับสำคัญมาก โดยอันดับแรก คือ มีการจัดส่งสินค้าฟรี เมื่อซื้อในปริมาณที่มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อศึกษาถึงปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อผักออร์แกนิคทั้ง 4 ด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะให้ความสำคัญกับด้านราคาสูงที่สุดอยู่ในระดับสำคัญมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ลำดับถัดมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 และลำดับสุดท้ายคือ ด้านส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ตามลำดับดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดโดยรวมในการเลือกซื้อผักออร์แกนิค ทั้งหมด 4 ด้าน

ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อผักออร์แกนิค	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.10	0.473	สำคัญมาก
ด้านราคา	4.12	0.532	สำคัญมาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.05	0.606	สำคัญมาก
ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	3.92	0.801	สำคัญมาก

ที่มา: จากการสำรวจ

2. ความเป็นไปได้ในการลงทุนฟาร์มผักออร์แกนิค ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์

2.1 การวิเคราะห์ด้านกฎหมาย

จากกฎเกณฑ์และมาตรฐานในการผลิตพืชออร์แกนิค พบว่า ในพื้นที่จำนวน 4 ไร่ ในพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเดิมเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกข้าว และได้ยกเลิกในการทำการเกษตรมาเป็นเวลาประมาณ 8 ปี ดั้งนั้นจึงเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการทำเกษตรออร์แกนิค แต่เนื่องจากพื้นที่บริเวณใกล้เคียงที่ใช้ในการศึกษามีการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร ซึ่งสารเคมีนั้นมีความเสี่ยงที่จะแพร่กระจายทางอากาศมายังพื้นที่ที่ศึกษา จึงมีการป้องกันสารเคมีด้านอากาศ โดยการสร้างโรงเรือนที่คลุมด้วยพลาสติก และมีการปลูกพืชเป็นแนวป้องกันที่จะช่วยในการป้องกันสารเคมีจากบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งเป็นตามกฎเกณฑ์ของการขอใบรับรองในการผลิตพืชออร์แกนิค ในส่วนของการใช้ปัจจัยการผลิตจะมีการนำเมล็ดพันธุ์ผักจากกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกผักออร์แกนิคเช่นเดียวกัน มาทำการเพาะปลูก โดยจะไม่มีตัดดัดแปลงพันธุ์กรรม และมีการใช้สมุนไพรไล่แมลงจากวัตถุดิบธรรมชาติที่สามารถทำได้เอง และใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์แทนการใช้ปุ๋ยเคมี อีกทั้งหลังการเก็บเกี่ยวหรือทำกิจกรรม จะมีการเก็บเครื่องมือ-อุปกรณ์ในการผลิตอยู่ภายในบริเวณพื้นที่เพาะปลูกเท่านั้น และจะไม่ใช้เครื่องมือ-อุปกรณ์ปะปนกับการทำการเกษตรที่มีการใช้สารเคมี การขายผลผลิตจะมีการใช้วัสดุที่สามารถย่อยสลายทางชีวภาพได้ เช่น ถุงกระดาษ หรือกล่องกระดาษ เพื่อไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงมีการเก็บรักษาผลผลิต โดยการแยกผลผลิตออกจากผลผลิตที่มีการใช้สารเคมี และใช้การขนส่งที่ขนส่งเฉพาะผักออร์แกนิคเท่านั้น เพื่อป้องกันการสัมผัสกับผลผลิตที่มีการใช้สารเคมี

2.2 การวิเคราะห์ด้านการเงิน

2.2.1.ข้อมูลค่าใช้จ่ายในการลงทุนและการดำเนินงานของเกษตรกรผู้ปลูกผักออร์แกนิค ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เงินลงทุนเริ่มแรกในการปลูกผักออร์แกนิค ในพื้นที่การเพาะปลูกผักออร์แกนิค จำนวน 4 ไร่ จะใช้งบประมาณในการลงทุนทั้งหมดจำนวน 2,000,000 บาท โดยแบ่งเป็นเงินจากการกู้ยืมธนาคาร 1,000,000 บาท และส่วนของเจ้าของ 1,000,000 บาท โดยจากการคำนวณค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรกเป็นจำนวนเงิน 1,799,408 บาท ซึ่งประกอบไปด้วยที่ดิน อาคารและสิ่งปลูกสร้าง ค่าทำระบบน้ำ ค่าใช้จ่ายด้านเอกสาร ยานพาหนะ และวัสดุอุปกรณ์ และส่วนที่เหลือจำนวน 200,592 บาท นำมาเป็นเงินทุนหมุนเวียน และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานปลูกผักออร์แกนิคต่อปีเท่ากับ 661,984 บาท ซึ่งประกอบไปด้วย เงินเดือน ค่าสาธารณูปโภค ค่าใช้จ่ายในการขาย ค่าวัตถุดิบ ค่าวัสดุและอุปกรณ์ และค่าเมล็ดพันธ์ผัก

2.2.2 ผลตอบแทนหรือรายรับ ผลตอบแทนจากการปลูกผักออร์แกนิคจำนวน 8 รอบ ในระยะเวลา 1 ปี ปลูกพืชทั้งหมด 4 ชนิด ได้แก่ เรดโอ๊ค กรีนโอ๊ค บัตเตอร์เฮด และกรีนคอส โดยจำหน่ายในรูปแบบขายส่งกิโลกรัมละ 120

บาท จำนวน 3,072 กิโลกรัม คิดเป็นรายได้เท่ากับ 368,640 บาท ต่อปี และขายปลีกกิโลกรัมละ 150 บาท จำนวน 7,168 กิโลกรัม คิดเป็นรายได้เท่ากับ 1,075,200 บาท ดังนั้นผลตอบแทนในการปลูกผักออร์แกนิคต่อปีเท่ากับ 1,443,840 บาท

2.2.3 การวิเคราะห์งบการเงินและการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการลงทุน จากการประมาณการต้นทุนและผลตอบแทนของการทำฟาร์มผักออร์แกนิค เพื่อนำมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการ และใช้เครื่องมือชี้วัดเพื่อเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจลงทุน จะได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	ผลการวิเคราะห์	หน่วย
ระยะเวลาในการคืนทุน (Payback Period)	2.514	ปี
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value)	1,454,571.33	บาท
อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return)	28.76	ร้อยละ
อัตราผลตอบแทนต่อทุน (B/C Ratio)	1.883	เท่า

ที่มา: จากการคำนวณ

จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 2 โครงการมีระยะเวลาในการคืนทุน 2.514 ปี มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ 1,454,571.33 บาท บาท ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุนร้อยละ 28.76 ซึ่งมีค่ามากกว่าต้นทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก คือ 5.45% และอัตราผลตอบแทนต่อทุน 1.883 เท่า ซึ่งมีค่ามากกว่า 1 จึงสามารถสรุปได้ว่าเป็นโครงการที่ให้ผลตอบแทนคุ้มค่ากับการลงทุน

การศึกษาครั้งนี้ยังได้วิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่ไม่แน่นอน 4 กรณี โดยกำหนดให้เหตุการณ์ทั้ง 4 กรณี ตั้งแต่ปีที่ 1 ถึง ปีที่ 5 มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเป็นค่าเป็นลบ และอัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) มีค่าน้อยกว่าต้นทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (WACC) ร้อยละ 5.45 ดังตารางที่ 3 พบว่า หากผลผลิตและราคาผลผลิตลดลงร้อยละ 25.28 จะทำให้โครงการไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ และเมื่อราคาวัตถุดิบและเมล็ดพันธุ์เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 100 จะไม่ส่งผลกระทบต่อโครงการ ในขณะที่ราคาวัสดุและอุปกรณ์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 96.68 จะเห็นได้ว่าค่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิเป็นบวกและอัตราผลตอบแทนภายในมากกว่าต้นทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของโครงการ แต่ในการศึกษาครั้งนี้โครงการไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ เนื่องจากเมื่อคำนวณค่าใช้จ่ายจากกรณีดังกล่าว พบว่าจะทำให้เงินลงทุนเริ่มแรกไม่เพียงพอ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ

เหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV)	อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR)
ผลผลิตลดลง ร้อยละ 25.28	(-471.19)	5.44%
ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (ต่อ)		
ราคาผลผลิตลดลง ร้อยละ 25.28	(-471.19)	5.44%
ราคาวัตถุดิบและเมล็ดพันธุ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 100	1,327,438.67	26.89%
ราคาวัสดุและอุปกรณ์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 96.68	1,448,376.66	28.705%

ที่มา: จากการคำนวณ

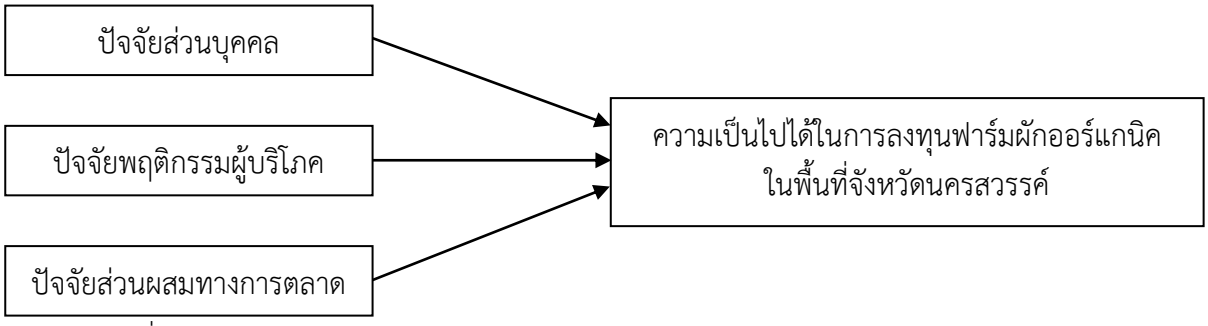
อภิปรายผล

จากศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนทำฟาร์มผักออร์แกนิค ในพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าในด้านการตลาดมีการจัดส่วนผสมทางการตลาดมีความเหมาะสม ผู้บริโภคส่วนใหญ่ที่ซื้อผักจะคำนึงถึงความปลอดภัยจากสารเคมีเป็นหลัก ซึ่งผักออร์แกนิคสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ ในด้านราคาการกำหนดราคาจำหน่ายปลีกอ้างอิงจากราคาตลาด กิโลกรัมละ 150 บาท แต่เพิ่มทางเลือกให้ผู้บริโภค โดยการแยกขายเป็นแพ็คย่อย แพ็คละ 250 กรัม เพื่อดึงดูดผู้บริโภคที่เดิมเลือกซื้อผักทั่วไปหันมาซื้อผักออร์แกนิคมากขึ้น และในด้านการส่งเสริมการตลาดมีการให้ส่วนลดเมื่อซื้อในปริมาณที่มาก มีการใช้ช่องทางออนไลน์ สื่อสารเกี่ยวกับประโยชน์ของผักออร์แกนิค บทความสุขภาพและอัปเดตโปรโมชั่นต่างๆ ของทางฟาร์ม เพื่อเพิ่มลูกค้าผ่านทางออนไลน์ ผลการศึกษาด้านการตลาดนี้สอดคล้องกับนรินทร์กานต์ ประเสริฐคงแก้ว (2558) ซึ่งได้รายงานผลการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนปลูกสตรอว์เบอร์รี ปลอดสารเคมี ในจังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้ออสตรอว์เบอร์รี มากที่สุด คือ ปลอดสารเคมี การตั้งราคาอ้างอิงจากราคาของตลาด ด้านช่องสถานที่จัดจำหน่าย ความสะดวกสบายในการเดินทางไปสถานที่จัดจำหน่าย และการเลือกซื้อสินค้าที่ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต รวมไปถึงด้านช่องทางการส่งเสริมการตลาดจะมีการใช้ช่องทางออนไลน์ในการอัปเดตข้อมูลข่าวสาร โปรโมชั่นต่าง ๆ สร้างการรับรู้ และในด้านของพฤติกรรมผู้บริโภคยังสอดคล้องกับ นฤมล แสงสว่าง (2558) พบว่า ผักที่ได้รับความนิยมมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ กรีนโอ๊ค เรดโอ๊ค บัตเตอร์เฮด ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ผู้บริโภคหรือกลุ่มตัวอย่างเลือกซื้อชนิดของผักในต่างประเทศมากที่สุด

ด้านการเงิน พบว่าต้นทุนเริ่มแรกที่ใช้ในการปลูกผักออร์แกนิคเท่ากับ 2,000,000 บาท โดยแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการลงทุน 1,799,408 บาท และเงินทุนหมุนเวียน 200,592 บาท มีค่าเสื่อมราคาต่อปีเท่ากับ 157,278 บาท ซึ่งสอดคล้องกับชวิศา ตงศิริ (2563) ทำการศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกผักเกษตรอินทรีย์ ปลอดสาร และใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่ามีต้นทุนเริ่มแรกในการปลูกผักอินทรีย์หากคิดเป็นขนาด 4 ไร่ ตามการศึกษาครั้งนี้ เท่ากับ 1,991,509.24 บาท และค่าเสื่อมราคาเท่ากับ 182,209 บาท ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรกและค่าเสื่อมราคาใกล้เคียงกับการศึกษาครั้งนี้ แต่ไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และชนิดผักอินทรีย์ที่เพาะปลูก เนื่องจากค่าใช่จ่ายในการดำเนินงานแตกต่างกัน รวมถึงชนิดของผักที่ศึกษาแตกต่างกัน ทำให้มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการศึกษาในครั้งนี้ นอกจากนี้การศึกษาครั้งนี้มีระยะเวลาคืนทุนของโครงการเท่ากับ 2 ปี 6 เดือน 5 วัน มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ 1,454,571.33 บาท อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน 28.76% มีต้นทุนทางการเงินเท่ากับ 5.45% ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ยอมรับการลงทุนเมื่อค่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับศูนย์ และอัตราผลตอบแทนภายในมีค่ามากกว่าต้นทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก และมีอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนเท่ากับ 1.883 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1 สอดคล้องกับ นรินทร์กานต์ ประเสริฐคงแก้ว (2558) ทำการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนปลูกสตรอว์เบอร์รี ปลอดสารเคมี ในจังหวัดเชียงราย พบว่า ได้ศึกษาการลงทุนปลูกสตรอเบอร์รี ปลอดสารเคมี ในพื้นที่ขนาด 2 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีขนาดใกล้เคียงกับพื้นที่ที่ศึกษา โดยมีการใช้อัตราคิดลดร้อยละ 7 เช่นเดียวกันในการคำนวณ และมีการใช้เครื่องมือชี้วัดเพื่อเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการลงทุนเช่นเดียวกัน พบว่ามีระยะเวลาในการคืนทุนของโครงการเท่ากับ 4 ปี 1 เดือน 21 วัน มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ เท่ากับ 639,078.59 มีอัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน 15.88% และมีต้นทุนทางการเงินเท่ากับ 8.30% จึงมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการลงทุน

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนฟาร์มผักออร์แกนิคในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ สามารถจำแนกองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาการตลาดในจังหวัดนครสวรรค์ ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยพฤติกรรมผู้บริโภค และปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์มีความต้องการซื้อผักออร์แกนิค จากกระแสการรักสุขภาพที่กำลังเป็นที่นิยมหลังจากการเกิดโรคเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ผู้บริโภคดูแลสุขภาพมากขึ้น โดยเริ่มจากการเลือกรับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพและปลอดภัยต่อร่างกาย ผักออร์แกนิคเป็นทางเลือกที่ผู้บริโภคให้ความสนใจเป็นอันดับแรก เพราะมีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพที่ได้รับ ทำให้ผู้บริโภคมีความเต็มใจซื้อผักออร์แกนิค ดังนั้นการศึกษาด้านการตลาดในการทำฟาร์มผักออร์แกนิคในจังหวัดนครสวรรค์จะเป็นข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจลงทุนต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนฟาร์มผักออร์แกนิคในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ ด้านการตลาด พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป จากกระแสการรักสุขภาพเป็นที่นิยมมากขึ้น ประกอบกับการเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่สามารถทำได้ง่ายขึ้นและเริ่มมีการแนะนำการดูแลตัวเอง การรับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพผ่านทางช่องทางออนไลน์มากขึ้น กลุ่มนักเรียน นักศึกษารวมไปถึงวัยทำงานที่ในชีวิตประจำวันมีการเข้าถึงสิ่งออนไลน์เป็นประจำ มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลตัวเองและคนในครอบครัวมากขึ้น จึงทำให้ผู้บริโภคตระหนักถึงการดูแลสุขภาพของตนเองและคนในครอบครัวมากขึ้น ผู้บริโภคกลุ่มนี้จึงมีความเต็มใจจ่ายและต้องการเลือกซื้อผักออร์แกนิคมารับประทาน และส่วนใหญ่จะซื้อผักออร์แกนิคประเภทสลัดออร์แกนิคสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เนื่องจากผักสลัดสามารถรับประทานได้ง่าย ประกอบอาหารได้หลากหลาย และผักออร์แกนิคมีระยะเวลาในการเก็บรักษาที่นานกว่าผักทั่วไป จะเห็นได้ว่าสภาพตลาดของผักออร์แกนิคในจังหวัดนครสวรรค์มีความเหมาะสมและน่าสนใจในการลงทุน เมื่อพิจารณาด้านการเงินพบว่า โครงการมีระยะเวลาในการคืนทุนน้อยกว่าระยะเวลาของโครงการ มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิมากกว่าศูนย์ อัตราผลตอบแทนภายในมีค่าเป็นบวก และอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนมีค่ามากกว่า 1 แสดงให้เห็นว่า โครงการทำฟาร์มผักออร์แกนิค ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ มีความคุ้มค่าและเป็นไปได้ในการลงทุน ประกอบกับการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการภายใต้ข้อสมมติ 4 กรณี พบว่า ด้านผลผลิตและด้านราคาผลผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปไม่เกินร้อยละ 25.28 โครงการจะสามารถดำเนินต่อไปได้ ด้านราคาวัตถุดิบและเมล็ดพันธุ์ หากมีการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 100 ไม่ส่งผลกระทบต่อโครงการ แต่ในด้านราคาวัสดุและอุปกรณ์ หากมีการเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 96.68 จะทำให้โครงการไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้มีเงินลงทุนเริ่มแรกไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการศึกษาด้านกฎหมาย พบว่าเกษตรกรที่ปลูกผักกออร์แกนิคมีความต้องการที่จะขอใบรับรองมาตราฐานการผลิตพืชออร์แกนิคจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่พบปัญหาในเรื่องของกฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดทำรายงานหรือมีการนำเสนอเพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ ข้อบังคับให้เกษตรกรผู้ที่สนใจสามารถปฏิบัติให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พร้อมกับให้คำแนะนำวิธีการแก้ไขให้กับเกษตรกรที่สนใจ เพื่อที่จะสามารถขอใบรับรองมาตราฐานการผลิตพืชออร์แกนิคได้

1.2 จากการศึกษาด้านการตลาด พบว่าผู้บริโภคมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมีการรักสุขภาพและหันมาใส่ใจกับการรับประทานอาหารที่ปลอดภัยมากขึ้น รวมถึงมีการให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรที่ยังใช้กระบวนการผลิตที่ใช้สารเคมีหันมาใช้การผลิตแบบอินทรีย์มากขึ้น เช่น จัดให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรออร์แกนิคในชุมชนต่างๆ ส่งเสริมแนะนำเกี่ยวกับแหล่งจำหน่ายผลผลิตอินทรีย์ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคและกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร พบว่าผู้บริโภคมีความต้องการบริโภคผักออร์แกนิคเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลทำให้ผักออร์แกนิคในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ดังนั้น หากมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของการปลูกผักออร์แกนิค และวิเคราะห์ถึงความต้องการของผู้บริโภคก็จะทำให้ทราบถึงความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น และสามารถนำข้อมูลมาใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจลงทุนหรือใช้เป็นการจัดทำกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้มากขึ้น

2.2 การศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการสำรวจเก็บแบบสอบถามในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์เท่านั้น ดังนั้นหากกรณีผู้ที่ศึกษาต่อไปในอนาคต ควรพิจารณากลุ่มผู้บริโภคอื่นๆเพิ่มเติม เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน เพื่อเป็นการขยายตลาดต่อไป

2.3 ควรมีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกษตรผู้ปลูกผักออร์แกนิคเพิ่มขึ้น เพื่อให้ทราบข้อมูลด้านการเงินที่หลากหลายมากขึ้น เนื่องจาก ผู้ศึกษามีการลงพื้นที่สัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกผักออร์แกนิค พบว่า มีการเตรียมแปลงและวิธีการปลูกที่หลากหลาย เช่น การปลูกผักบนโต๊ะ การปลูกผักบนพื้นดิน รวมไปถึงการหาแหล่งน้ำในการเพาะปลูก ซึ่งอาจทำให้มีค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

ชวิศา ตงศิริ. (2563). *การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกผักเกษตรอินทรีย์ ปลอดสาร และใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช*. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

นรินทร์กานต์ ประเสริฐคงแก้ว. (2558). *การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนปลูกสตรอว์เบอร์รี ปลอดสารเคมี ในจังหวัดเชียงราย*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

นฤมล แสงสว่าง. (2558). *การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเลย*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). ระบบตรวจสอบรับรองแหล่งผลิตพืชอินทรีย์. 1 สืบค้น ตุลาคม 2566. จาก http://organic.doa.go.th/homepage.

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper. & Row.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 147-158.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Results of Applying Social Work Process to Enhance Self-Management Skills of Social Work Learners

Wanapat Sangkaew[1*]

[1] *Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani campus, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: wanapat.s@psu.ac.th@gmail.com*

ABSTRACT

This research study is a classroom research study on "Effects of implementing social work processes to enhance self-management skills of social work students". This study is a qualitative research, using in-depth interviews as a data collection tool. The purpose of this study was to study the results of applying social work processes to enhance self-management skills of social work learners. And to analyze self-management skills using social work processes of students. As well as to study the results of reflection by using the social work process of students. The main issues in the study consisted of 3 issues: 1) social work knowledge necessary for learners; 2) application of social work processes to enhance self-management skills of learners; 3) reflection results, by using the social work process of students. The results of the research presented in this study consisted of 3 main issues: 1) the necessary social work knowledge of social work learners; 2) The application of social work process to enhance self-management skills of social work learners. 3) The results of reflection by using the social work process of students in the introductory social work course showed that learners were able to reflect on their own problems and to deal with problems appropriately. In this research study the researcher as an instructor has developed two important new bodies of knowledge as follows. First, learners can harmoniously integrate their knowledge in social work science and political science and learners apply social work knowledge to themselves in dealing with social problems as well as with close people, secondly, linking religious principles to self-management. This is the application of religious doctrine to social work knowledge in understanding oneself and understanding society and integrating it with religious beliefs in life.

Keywords: Social Work Process, Skill Enhancement, Self-Management of Social Work Learners

Received: 27 May 2024;
Revised: 5 August 2024;
Accepted: 18 August 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ผลการนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ เพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการตนเองของผู้เรียนสังคมสงเคราะห์

วนภัทร์ แสงแก้ว[1*]

[1] *คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: wanapat.s@psu.ac.th@gmail.com*

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง “ผลการนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์เพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการตนเองของผู้เรียนสังคมสงเคราะห์” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือการเก็บข้อมูลแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์มาประยุกต์ใช้เสริมสร้างทักษะการจัดการตนเองของผู้เรียนสังคมสงเคราะห์ และเพื่อวิเคราะห์ทักษะการจัดการตนเองด้วยการใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อศึกษาผลการสะท้อนคิดด้วยการใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ของผู้เรียนสังคมสงเคราะห์ โดยประเด็นหลักในการศึกษา 3 ประเด็น คือ 1) ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ที่มีความจำเป็นของผู้เรียนด้านสังคมสงเคราะห์ 2) การนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์มาประยุกต์ใช้เสริมสร้างทักษะการจัดการตนเองของผู้เรียน 3) ผลการสะท้อนคิดด้วยการใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ของผู้เรียน ผลการศึกษาวิจัยที่ปรากฏในการศึกษานี้มี 3 ประเด็นสำคัญคือ (1) ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ที่มีความจำเป็นของผู้เรียนด้านสังคมสงเคราะห์ (2) การนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์มาประยุกต์ใช้เสริมสร้างทักษะการจัดการตนเองของผู้เรียน และประเด็นสุดท้าย (3) ผลการสะท้อนคิดด้วยการใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ของผู้เรียน ในการศึกษาวิจัยนี้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้ ประการแรก ผู้เรียนสามารถบูรณาการความรู้ในศาสตร์สังคมสงเคราะห์กับรัฐศาสตร์ได้อย่างกลมกลืนโดยผู้เรียนนำความรู้ทางสังคมสงเคราะห์มาใช้กับตนเองในการรับมือกับปัญหาทางสังคมรวมทั้งกับบุคคลใกล้ชิด ประการต่อมาการเชื่อมโยงหลักการทางศาสนาเข้ามาใช้ในการจัดการตนเอง ซึ่งเป็นการนำหลักคำสอนทางศาสนาเข้ามาประยุกต์กับองค์ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ในการเข้าใจตนเองเข้าใจสังคมและนำมาบูรณาการกับหลักความเชื่อทางศาสนาในการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ: กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์, การเสริมสร้างทักษะ, การจัดการตนเองของผู้เรียนสังคมสงเคราะห์

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

สังคมสงเคราะห์เป็นวิชาการและวิชาชีพที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลปะที่มีความสำคัญวิชาชีพหนึ่งในสังคม เนื่องจากเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการให้การช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ งานสังคมสงเคราะห์แม้มีจุดเริ่มต้นที่คาบเกี่ยวกับงานการกุศลเพราะ คนทั่วไปส่วนใหญ่จะนึกถึงงานสังคมสงเคราะห์ในมุมมองที่เป็นลักษณะการช่วยเหลือแบบการให้สิ่งของ หรือการช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้มีผู้เสียหายบาดเจ็บล้มตาย เป็นต้น แต่งานสังคมสงเคราะห์แท้ที่จริง ได้มีนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายในลักษณะที่อธิบายงานสังคมสงเคราะห์ได้เห็นภาพชัดเจนที่แตกต่างจาการกุศล (Charity) โดยมีปรัชญาพื้นฐานเป็นการให้ความช่วยเหลือที่เริ่มต้นจากตะวันตก สมาคมนักสังคมสงเคราะห์ แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Association of Social Workers: NASW, 2013) ให้ความหมายของสังคมสงเคราะห์ไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมทางวิชาชีพที่จัดขึ้นเพื่อมุ่งให้ความช่วยเหลือมนุษย์โดยการส่งเสริม ฟื้นฟู และพัฒนาความสามารถของบุคคล ครอบครัว กลุ่ม และชุมชน ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมทางสังคมด้วยดังที่ Mary Richmond (2017) ให้ความหมายของการสังคมสงเคราะห์ไว้ว่า การสังคมสงเคราะห์เป็นรูปหนึ่งการบริการวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยความรู้และทักษะ (Knowledge and Skill) ในการช่วยเหลือ

บุคคล (Individual) ให้มีความพึงพอใจตามความต้องการของสังคม ทั้งเป็นการขจัดปัดเป่าปัญหาต่าง ๆให้บุคคลมีการปฏิบัติหน้าที่ทางสังคมได้เป็นอย่างดี (นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2540)

ดังนั้น งานสังคมสงเคราะห์จึงเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการแก้ไขหรือขจัดปัญหาทางสังคมให้กับผู้ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน โดยเฉพาะในปัจจุบันจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 (โควิด-19) ก้าวเข้าสู่ปีที่ 5 ทำให้ผู้คนเกิดความวิตกกังวลไปทั่วโลก การแพร่ระบาดส่งผลให้นักเรียนไทยกว่า 15 ล้านคนต้องหยุดเรียนอย่างชะงัก หมายความว่านักเรียนไทยจะไม่ได้เรียนเป็นเวลาถึงหนึ่งในสามของปีการศึกษา แม้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายที่จะยกเลิกวันหยุด เพื่อชดเชยเวลาเรียนที่หายไป แต่การขาดเรียนสะสมก็ย่อมส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียนในระยะยาว และเมื่อถึงเวลานั้น ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม รวมถึงทุกหน่วยงานของไทยจะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อลดผลกระทบเชิงลบที่จะเกิดขึ้นกับเยาวชนของชาติเหล่านี้ ไม่เช่นนั้นแล้วประเทศไทยอาจได้รับผลกระทบเชิงลบอย่างมหาศาลในอนาคต (องค์การอนามัยโลก, 2567)

การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่าที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวผู้วิจัยที่สุดเรื่องหนึ่งคือผลกระทบด้านการทำงาน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ผลกระทบดังกล่าวทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องปรับตัวและจัดการตนเองในการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว เพื่อลดความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของโรคระบาดชนิดนี้ แต่ยังคงดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไปได้ ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนในรายวิชาด้านสังคมสงเคราะห์จึงเกิดกระบวนการวิเคราะห์ถึงปัญหาของผู้ใช้บริการในงานสังคมสงเคราะห์ว่า ผู้เรียนที่กำลังประสบปัญหาด้านการเรียนในรูปแบบออนไลน์หรือการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดนี้คือกลุ่มเป้าหมายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ประสบปัญหาทางสังคม และกระบวนการทางสงคมสงเคราะห์ (Social Work Process) ทั้ง 6 ขั้นตอน เป็นกระบวนการที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในสถานการณ์ปัจจุบัน ตั้งแต่กระบวนการ การศึกษาข้อมูลหรือการแสวงหาข้อเท็จจริง (Fact Finding or Social Study) การวินิจฉัยหรือประเมินปัญหา (Diagnosis or Assessment) การวางแผน (Planning for Intervention) การลงมือให้ความช่วยเหลือ (Intervention) การติดตามผลและประเมินผล (Follow up and Evaluation) การสิ้นสุดหรือการยุติการให้ความช่วยเหลือ (Termination) ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นแล้วว่าทั้ง 6 กระบวนการเป็นกระบวนการที่สามารถประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างทักษะการจัดการตนเองของผู้เรียนสังคมสงเคราะห์กับการจัดการปัญหาที่ตนเองกำลังประสบอยู่ได้ในสถานการณ์ปัจจุบัน การเรียนการสอนสังคมสงเคราะห์มีเนื้อหาเรื่องกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนซึ่งอาจจะกำลังประสบปัญหาอยู่ในปัจจุบันได้ประยุกต์ใช้ในการจัดการตนเอง อันเนื่องมาจากที่ผู้เรียนเป็นผู้ที่สามารถประสบปัญหาหรือกลายเป็นผู้ที่ต้องนำความรู้ทางสังคมสงเคราะห์มาใช้ในการดำเนินชีวิตและการจัดการปัญหาตนเองได้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง “ผลการนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์เพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการตนเองของผู้เรียนสังคมสงเคราะห์”ที่อาจจะเป็นการสะท้อนคิดของผู้เรียนและเป็นแนวทางในการเสริมสร้างทักษะในการจัดการตนเองในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรือในเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตได้ (สุรางค์รัตน์ วศินารมณ์. 2554)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยซึ่งมีฐานะเป็นอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต และเป็นผู้รับผิดชอบรายวิชา 444-101 Introduction to Social Work สังคมสงเคราะห์เบื้องต้น ซึ่งเป็นรายวิชาที่ผู้เรียนเป็นนักศึกษาที่มีความประสงค์จะเลือกเป็นวิชาโท จำเป็นต้องลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชาแรก ดังนั้น วิชานี้จึงเป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญของผู้เรียนสังคมสงเคราะห์ ในการศึกษาวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องท้าทายอย่างหนึ่งของผู้วิจัย เนื่องจากผู้วิจัยไม่เคยทำการศึกษาวิจัยในชั้นเรียนมาก่อน การทำวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นเรื่องที่ยากสำหรับผู้วิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือผู้เรียนในรายวิชา ทำให้ผู้วิจัยในฐานะผู้สอน ต้องทำการวางแผนการสอนควบคู่ไปกับการศึกษาวิจัยไปพร้อม ๆกัน อีกทั้งยังต้องใช้ทักษะการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนตลอดทั้งภาคการศึกษา (พงษ์เทพ สันติกุล. 2560)

สิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยริเริ่มความคิดที่ต้องการศึกษาวิจัยในชั้นเรียน เกิดจากชุดประสบการณ์ของผู้วิจัยที่พบปัญหาอุปสรรคมากมายที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีการเรียนการสอนแบบออนไลน์เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆกับนักศึกษาอย่างมาก เช่น ปัญหาการเรียน ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหา

ครอบครัว และปัญหาความรัก เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าวทำให้มีนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ขอคำปรึกษาผู้วิจัย ซึ่งมีฐานะเป็นผู้สอนและเป็นกรรมการห้องอบอุ่นรัก (ห้องให้คำปรึกษา) ที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษานักศึกษาที่ประสบปัญหาทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ และอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องการความช่วยเหลือทั้งเร่งด่วนและไม่เร่งด่วน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า แท้จริงแล้วเนื้อหาความรู้ในรายวิชาที่ผู้วิจัยได้ทำการสอนอยู่ในรายวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้นนั้น เป็นเนื้อหาสังคมสงเคราะห์ที่มีเรื่องกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานสังคมสงเคราะห์ ที่ผู้ปฏิบัติงานทางสังคมสงเคราะห์จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อสำรวจปัญหา วินิจฉัยปัญหา วางแผนการแก้ไขปัญหา ตลอดจนยุติปัญหา ดังนั้นนักศึกษาในฐานะผู้เรียนก็เป็นบุคคลที่สามารถประสบปัญหาทางสังคมได้ ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์จึงเป็นประโยชน์ในการนำมาประยุกต์ใช้กับตนเองได้ในการสำรวจปัญหาวางแผนการแก้ไขปัญหาในการจัดการตนเอง และอีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการช่วยเหลือบุคคลใกล้ชิดได้ ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนจึงเล็งเห็นความสำคัญของการสอนในรายวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น ว่าเป็นฐานการทดลองที่สามารถเป็นห้องเรียนในการศึกษาวิจัยได้ ที่จะสามารถเห็นถึงการเรียนรู้ด้านสังคมสงเคราะห์ การนำความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ไปใช้ประโยชน์และประยุกต์กับการจัดการตนเองของผู้เรียนสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งได้เห็นถึงผลการสะท้อนคิดด้วยการใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ของนักศึกษาในรายวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น ทำให้เห็นว่างานสังคมสงเคราะห์ มิใช่เป็นองค์ความรู้ที่จะนำไปใช้กับผู้รับบริการที่เป็นผู้ประสบปัญหาทางสังคมเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปใช้กับตนเองและบูรณาการทางความคิดของผู้เรียนสู่การจัดการตนเองได้อีกด้วย ดังจะเห็นได้การใช้ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ในการจัดการปัญหาของตนเองของผู้เรียน ซึ่งเป็นการสะท้อนคิดที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนสังคมสงเคราะห์ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจมนุษย์ เข้าใจสังคม เข้าใจการเปลี่ยนแปลง และสามารถรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาได้ในรูปแบบที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์มาประยุกต์ใช้เสริมสร้างทักษะการจัดการตนเอง รวมทั้งวิเคราะห์ทักษะการจัดการตนเองด้วยการใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ของนักศึกษาในรายวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น และศึกษาผลการสะท้อนคิดด้วยการใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์จากนักศึกษาวิชาโทที่เรียนในรายวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้นของหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) แบบเจาะจงคือ ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก Interview Guideline) ผู้เรียนในรายวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น จำนวนร้อยละ 100 จากผู้เรียนจำนวน 21 คน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยในการศึกษาการนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์มาประยุกต์ใช้ในการจัดการตนเองต่อปัญหาด้านการเรียนของผู้เรียนรายวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น คือ ผู้เรียนในรายวิชา 444-101 สังคมสงเคราะห์เบื้องต้น (Introduction To Social Work) จำนวน 21 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่สำคัญที่สุด คือ ตัวผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น และมีประสบการณ์สอนในหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิตมากว่า 10 ปี ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการประยุกต์ใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์กับการจัดการตนเองของนักศึกษาที่เรียนสังคมสงเคราะห์ การวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ การเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guideline) และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group) โดยผู้วิจัยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่

สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยเป็นแต่เพียงการกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง หรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิดในการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถาม สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guideline) ประกอบไปด้วยประเด็นคำถามทั้งสิ้น 4 ประเด็นพอสังเขป ดังนี้

โดยข้อคำถามสำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก(Interview Guideline) นั้น ได้ดำเนินการออกแบบการวิจัย (Research design) หรือการสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับนำไปใช้ใน กระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guideline) โดยการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ในการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถาม สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก(Interview Guideline) และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม(Focus Group)นั้น ประกอบไปด้วยข้อคำถามจำนวน 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์

ตอนที่ 3 การนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์มาประยุกต์ใช้ในการจัดการตนเองของผู้เรียน

ตอนที่ 4 เกิดการสะท้อนคิดอย่างไรต่อตนเองในการจัดการตนเองในฐานะผู้เรียนสังคมสงเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเชิงเนื้อหา เป็นการตรวจสอบเครื่องมือว่ามีความเป็นตัวแทน หรือครอบคลุมเนื้อหาหรือไม่ โดยพิจารณาจากตารางวิเคราะห์เนื้อหา หรือตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์ที่กำหนด จากผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสังคมสงเคราะห์ จำนวน 3 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) และผู้วิจัยนำผลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ประเมินมาทำการปรับปรุงแก้ไขที่ถูกต้องก่อนการเก็บข้อมูลภาคสนาม

3. วิธีการการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 3 ลักษณะ คือ กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูล จากเอกสารทางวิชาการและจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guideline) และกระบวนการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยวิจัยได้กำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ผู้วิจัยทำการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์การวิจัย และใช้ประโยชน์จากข้อมูลทั้งหมดเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น เมื่อวิจัยเสร็จสิ้นจะทำลายในทันที

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก(Interview Guideline) มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์อันจะได้ดำเนินกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ (Content Analysis and Interpretation) ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major-themes) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ ทั้งหมดจากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major themes) มาพิจารณาแบ่งแยก ออกเป็นประเด็นย่อย (Sub-theme) และหัวข้อย่อย (Categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์โดย การเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อย เพื่อแสวงหาข้อค้นพบจากกระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะให้ทราบถึงการนำความรู้ในกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์มาประยุกต์ใช้กับการจัดการปัญหาด้านการเรียนระบบออนไลน์ในสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อนำไปสู่การหาแนวทางปฏิบัติที่ดีต่อไปของทั้งผู้เรียนและผู้สอน ผู้วิจัยใช้วิธีการนี้ในตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยใช้กระบวนการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ทำร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนามและการศึกษาเอกสารร่วมกับการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์อันจะได้ดำเนินกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ (Content Analysis and Interpretation) ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็น

หลัก (Major-Theme) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ ทั้งหมดจากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major-Theme) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (Sub-theme) และหัวข้อย่อย (Categories)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดความมั่นคงทางภววิทยา (Ontological Security Concept) ของ Giddens (2001) ถือเป็นแนวคิดพื้นฐานที่มีความสำคัญที่อธิบายเชื่อมโยงให้เห็นว่า สิ่งที่จะทำให้มนุษย์อยู่ได้อย่างปลอดภัย ไม่เป็นอันตราย คือ การเรียนรู้จากสังคมและการปฏิบัติทางสังคมอย่างเป็นกิจวัตรภายใต้ฐานความคิดความเชื่อ ทำให้เราปราศจากความกังวล ความกลัว สุดท้ายก็เป็นนิสัยพื้นฐานของตัวเอง รู้ว่าทำอย่างไรให้อยู่รอดปลอดภัย คำว่าภววิทยา (Ontology) ที่หมายถึงความรู้ ซึ่งหมายถึงความรู้ความเข้าใจธรรมชาติในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งที่เผชิญ ส่วนคำว่า ความมั่นคงปลอดภัย (Security) นั้นให้ความหมายตรงตัว ซึ่งนั่นหมายถึงการที่ได้รับความปลอดภัย ไม่ตกอยู่ในอันตราย รวมไปถึงการมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต เมื่อนำนิยามของสองคำนี้มารวมกันจึงหมายความว่า ความมั่นคงทางภววิทยา (Ontological Security) ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยนี้ มีความเกี่ยวโยงกับประเด็นสำคัญ 3 ประการ คือ 1. คือการทำตามกฎของสังคมกรอบทางสังคม 2. ความศรัทธา 3. การทำเป็นนิสัยและกิจวัตรประจำวัน การที่ผู้เรียนสังคมสงเคราะห์จะสามารถนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ไปเสริมสร้างทักษะการจัดการตนเองได้นั้น จะต้องเกิดจากความรู้ที่มีอยู่ในตัวของผู้เรียน หรือเรียกว่า เป็นภววิทยา (Ontology)ความรู้ในเรื่องของการจัดการตนเองเรื่องของความมั่นคงปลอดภัยที่ผู้เรียนต้องนำมาใช้ในการจัดการตนเอง ที่ต้องอาศัยประสบการณ์รวมทั้งประยุกต์ใช้ความรู้ที่เกี่ยวกับสังคมสงเคราะห์ในการก้าวผ่านหรือสามารถเผชิญปัญหาของตนเองในรูปแบบที่เหมาะสมกับวิถีของตนเอง

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow Theory) (1943) มนุษย์แต่ละคนมีศักยภาพพอสำหรับที่จะชี้นำตัวเอง มนุษย์ไม่อยู่นิ่งแต่จะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่แวดล้อมและแสวงหาความต้องการที่จะเข้าใจตนเอง ยอมรับทั้งในส่วนดีส่วนบกพร่อง รู้จักจุดอ่อน และความสามารถของตนเอง และเป็นการยากที่มนุษย์จะไปถึงขั้นของความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์ Maslow ได้อธิบายว่า เมื่อบุคคลปรารถนาที่จะได้รับความพึงพอใจ และเมื่อบุคคลได้รับความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วก็ยังคงเรียกร้องความพึงพอใจสิ่งอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งเป็นคุณลักษณะของมนุษย์ที่มีความต้องการจะได้รับสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ Maslow กล่าวว่า ความปรารถนาของมนุษย์นั้นติดตัวมาแต่กำเนิด และความปรารถนาเหล่านี้จะเรียงลำดับขั้นของความปรารถนาตั้งแต่ขั้นแรกไปสู่ความปรารถนาขั้นสูงขึ้นเป็นลำดับ Maslow’s Hierarchy of needs Theory แบ่งลำดับความต้องการของมนุษย์ไว้ดังนี้ ขั้นที่ 1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiologic needs) ความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (Basic needs) ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety and security needs) ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belonging and love needs) ขั้นที่ 4 ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem needs) ขั้นที่ 5 ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization needs) ทฤษฎีของ Maslow ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีของผู้วิจัย ได้แก่ ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 5 โดยความต้องการด้านร่างกาย เป็นความต้องการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ปัจจัย 4 ไม่ว่าจะเป็น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค ส่วนขั้นที่ 5 ความต้องการด้านความสำเร็จในชีวิต เป็นความต้องการขั้น สูงสุดของแต่ละบุคคล ความต้องการความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จในชีวิต ทั้งหมดนี้ล้วนต้องอาศัยการจัดการตนเอง และการมีทักษะในการแก้ไขปัญหาขอตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองสามารถผ่านพ้นช่วงสถานการณ์นี้ไปได้ (ปุณฑรารัตน์ นาชัยโชติ, 2561)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ความรู้เชิงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์

งานสังคมสงเคราะห์ สังคมสงเคราะห์เป็นวิชาชีพ ที่เป็นการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงาน ในลักษณะการบริการให้แก่บุคคล กลุ่ม ชุมชน อีกทั้งงานสังคมสงเคราะห์เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพของคน โดยการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยกัน และระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมนอกจากนี้งานสังคมสงเคราะห์ยังมีหลักการ

วิธีการ กระบวนการ ทักษะ ที่มีความสำคัญในการปฏิบัติงาน โดยหลักการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์จะเป็นจุดตั้งต้นของการทำความเข้าใจในหลักคิดที่มีต่อมนุษย์ โดยเฉพาะการทำงานกับมนุษย์และสังคม เนื่องจากหลักการสังคมสงเคราะห์ ทำให้มนุษย์รู้จักหลักการยอมรับ หลักในเรื่องปัจเจกบุคคล หลักการไม่ตำหนิติเตียนผู้ที่มีปัญหา หลักการตัดสินใจด้วยตนเอง หลักการเก็บรักษาความลับ และหลักการรู้จักบทบาทของตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ในที่นี้หมายถึงผู้เรียนสังคมสงเคราะห์ จำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับในหลักการด้1งกล่าวข้างต้น เพื่อที่จะนำองค์ความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาชีพ โดยจะต้องประยุกต์ใช้ในการแทรกซึมผ่านกระบวนการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ 6 ขั้นตอน คือ 1.การศึกษาข้อมูล (Fact Finding or Social Study) 2.การวินิจฉัยหรือประเมินปัญหา (Assessment) 3. การวางแผนให้ความช่วยเหลือ (Planning for Intervention) 4. การลงมือให้ความช่วยเหลือ (Intervention) 5.การติดตามผลและประเมินผล (Follow up and Evaluation) 6. การสิ้นสุดการให้ความช่วยเหลือ (Termination) โดยในประเด็นนี้ผู้เรียนวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้นได้ทำความเข้าใจในรายละเอียดถึงความสำคัญจำเป็นของการเป็นผู้ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมสงเคราะห์และกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์

2. ความเข้าใจการสังคมสงเคราะห์กับการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน

ความเข้าใจการสังคมสงเคราะห์กับการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน พบว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจงานสังคมสงเคราะห์ดังนี้

“...งานสังคมสงเคราะห์เป็นงานที่นักสังคมสงเคราะห์ต้องเรียนจบด้านสังคมสงเคราะห์ เพราะเป็นความรู้เฉพาะและเป็นวิชาชีพ ไม่ใช่อาชีพที่ใคร ๆก็ทำได้...” (น.ส.เอ็ม นามสมมุติ, สัมภาษณ์วันที่ 23 เดือนกุมภาพันธ์ 2565)

การทำงานสังคมสงเคราะห์ เป็นงานที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ผู้ปฏิบัติงานยังต้องมีหลักการ ที่ต้องเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และต้องใช้ความรู้ในกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ร่วมในการทำงานจึงจะทำให้การทำงานสังคมสงเคราะห์เป็นวิชาชีพที่มีการทำงานอย่างเป็นวิชาชีพ

“...สิ่งที่สำคัญคือการยอมรับในหลักปัจเจกของบุคคล และเข้าใจความแตกต่างของมนุษย์ มันเป็นความเข้าใจพื้นฐานนะ แต่ยังมีคนอีกมากที่ยังไม่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมของความเป็นมนุษย์ และบางครั้งเราเองก็ยังเป็นผู้ที่เคยทั้งตกเป็นผู้ถูกกระทำและเป็นผู้กระทำเสียเอง...” (นางสาว เค นามสมมุติ, สัมภาษณ์วันที่ 23 เดือนกุมภาพันธ์ 2565)

ไม่เพียงแต่การทำงานสังคมสงเคราะห์จะต้องมีองค์ความรู้ที่สำคัญที่เรียกว่า “ศาสตร์”เท่านั้น แต่ในวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ผู้ปฏิบัติงานเองก็ต้องมีจรรยาบรรณในการทำงานด้วยเช่นกันเพราะไม่เช่นนั้นแล้ว การทำงานของผู้ปฏิบัติงานก็ไม่ต่างจากการทำงานตามอำเภอใจหรือการปฏิบัติงานที่มีหน้าที่แค่ผู้ทำตามหน้าที่โดยขาดคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

3. ทักษะการจัดการตนเองด้วยการใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ของนักศึกษาในรายวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น

ซึ่งในทัศนะของผู้สอนสังคมสงเคราะห์ พบว่าผลลัพธ์หนึ่งที่ผู้เรียนจะได้จากการเรียนวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น คือการทำความเข้าใจมนุษย์ที่ต้องเผชิญกับปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ เป็นเรื่องที่เป็นปกติ แต่ทว่า การเผชิญกับปัญหาของมนุษย์ที่แตกต่างกันต่างหากที่เป็นเรื่องของปัจเจกที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เผชิญนั้นได้ เนื่องจากปัญหาที่เผชิญนั้นมีรูปแบบที่แตกต่างกัน อีกทั้งชุดความเชื่อ ชุดประสบการณ์และองค์ความรู้ในการจัดการตนเองของบุคคลนั้นมีความแตกต่างกัน หากจะเชื่อมโยงกับหลักการทางสังคมสงเคราะห์คือหลักการยอมรับในความแตกต่างของมนุษย์ วิชาชีพสังคมสงเคราะห์ตระหนัก ยอมรับและเคารพ รวมถึงมีความละเอียดอ่อนในความแตกต่างหลากหลายของมนุษย์ โดยหลักการที่กล่าวว่า ผู้ประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ต้องยอมรับและเคารพในความหลากหลายของมนุษย์ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและดำเนินการให้เกิดการเข้าถึงบริการโดยเสมอภาคและเป็นธรรม รวมถึงสามารถจัดบริการได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของผู้ใช้บริการตามบริบทที่เป็นจริง

“...บางเรื่องที่เป็นปัญหาของเราเองเราก็ต้องหาทางออก แต่บางทีก็ยากจะหาทางออกได้ เพราะบางเรื่องมันซับซ้อนเกินไป เกินกว่าที่คนอื่นจะช่วยเหลือได้ เช่นเรื่องความรัก เรื่องปัญหาในครอบครัวของหนู...” (นางสาวเอ็น นามสมมุติ, สัมภาษณ์วันที่ 30 เดือนกุมภาพันธ์ 2565)

ปัญหาของผู้เรียนส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาใกล้ตัวในหลายรูปแบบทั้งเรื่องของการเรียน ความรัก เพื่อน ครอบครัว เศรษฐกิจ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องเผชิญแตกต่างกันออกไป บ้างก็ไม่หนักหนาจนเกินไป สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงทีหรือมีคนที่ให้ความช่วยเหลือไม่ให้ปัญหาเหล่านั้นทวีความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้น การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนสังคมสงเคราะห์นั้น ก็เป็นสิ่งที่ดีที่จะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับปัญหาของตนเองหรือคนใกล้ชิดได้

การเผชิญปัญหาผู้เรียนให้ทัศนะที่คล้าย ๆกันคือ ปัญหาเป็นสิ่งที่เป็นปกติของมนุษย์ การเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ นับว่าเป็นธรรมชาติก็ว่าได้ เพราะไม่มีใครที่ไม่มีปัญหา เพียงแต่จะมีมากมีน้อยเท่านั้นเอง สิ่งที่มีความน่าสนใจอีกประการหนึ่งในการจัดการตนเองที่ผู้สอนพบคือการใช้หลักศาสนามาเป็นที่พึ่งเมื่อพบเจอปัญหา เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ทัศนะในการจัดการตนเองของผู้เรียนได้สะท้อนมุมมองที่น่าสนใจที่เชื่อมโยงกับหลักศาสนาได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

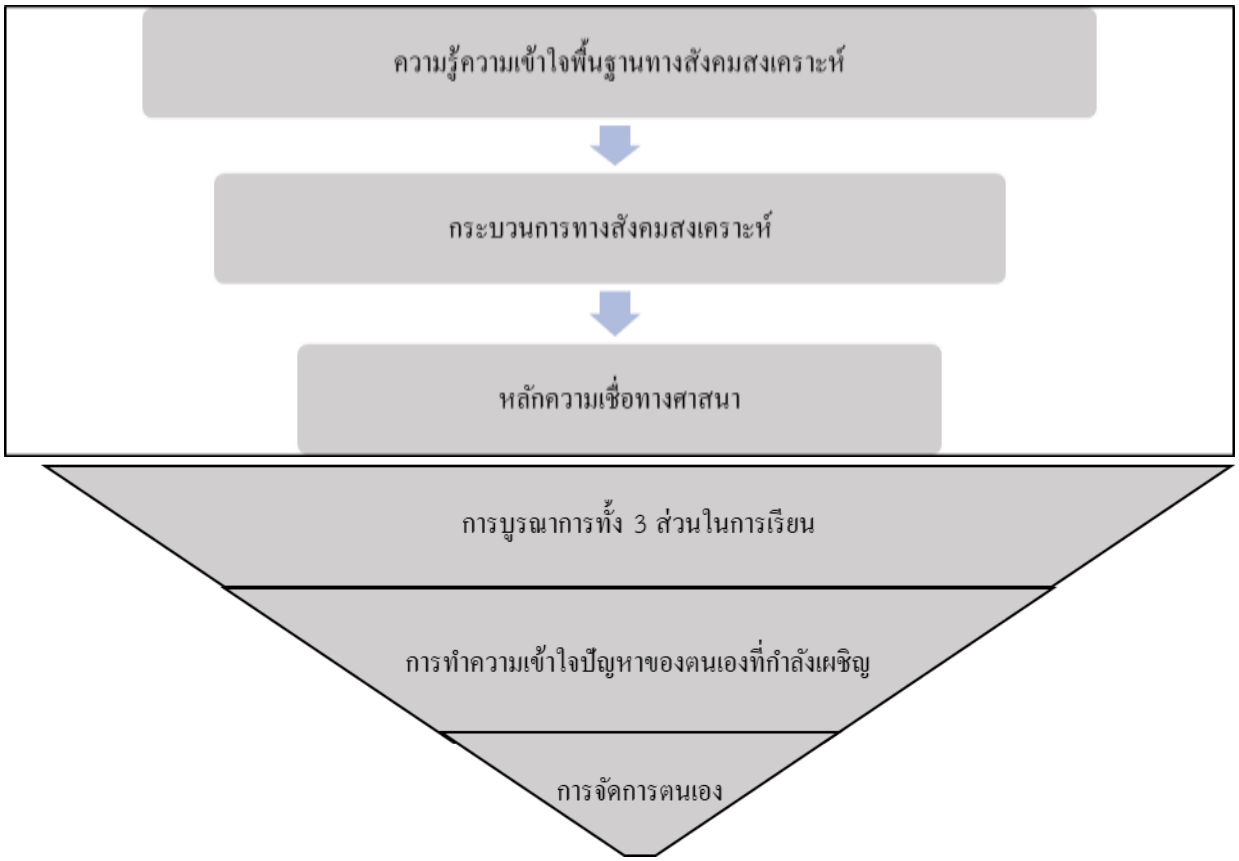
ความรู้เชิงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ พบว่า การนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์มาประยุกต์ใช้เสริมสร้างทักษะการจัดการตนเองของผู้เรียน ขึ้นอยู่กับองค์ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์และความเข้าใจในกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์เป็นสาระสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับการจัดก ารตนเองได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการตนเองถือเป็นทักษะที่แต่ละคนมีแตกต่างกันเมื่อประสบปัญหาทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นการประยุกต์องค์ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์จึงเป็นทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ที่ผู้เรียนจะสามารถวินิจฉัยปัญหาทางสังคมของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับ นงลักษณ์ เทพสวัสดิ (2540) ที่กล่าวว่า การสังคมสงเคราะห์เป็นศาสตร์และศิลป์ และเป็นวิชาชีพในการที่จะช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ยาก เดือดร้อน ซึ่งไม่สามารถช่วยตนเองได้ให้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาของเขาต่อไป ทั้งโดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้เพื่อบรรเทาความต้องการและปัญหาทั้งของบุคคล กลุ่มชน และชุมชน โดยวิธีการทาง วิทยาศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ ช่วยเขาเพื่อให้เขาช่วยตนเองได้ ดังนั้น การใช้ความรู้ความเข้าใจทางสังคมสงเคราะห์กับการเสริมสร้างทักษะการจัดการตนเอง อาจไม่เพียงแต่เรื่องของบุคคล แต่ทว่าหมายรวมถึงบุคคลอื่นที่อยู่รอบตัวของผู้เรียนได้ เช่น ครอบครัว บุคคลใกล้ชิด เป็นต้น

ความเข้าใจการสังคมสงเคราะห์กับการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน พบว่า ทักษะการจัดการตนเองด้วยการใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ของผู้เรียน เป็นสิ่งที่มีส่วนสำคัญในการเผชิญปัญหา ให้สามารถก้าวผ่านไปได้ในช่วงที่ผู้เรียนต้อเผชิญปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่ง ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาด้านการเรียน ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านครอบครัว เป็นปัญหาหลักที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความไม่มั่นคงปลอดภัยในชีวิตที่เป็นปกติสุข ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัญหาที่เผชิญอาจจะไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติและอาจส่งผลต่อปัญหาที่รุนแรงอื่น ๆตามมา ทั้งปัญหาสุขภาพทั้งกายและจิตรวมไปถึงปัญหาต่อความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยในชีวิตรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ แอนโทนี่ กิดเดนส์ (Giddens, A. 2001) (Ontological Security Concept) ซึ่งได้อธิบายให้เห็นว่า สิ่งที่จะทำให้มนุษย์อยู่ได้อย่างปลอดภัย ไม่เป็นอันตราย คือการเรียนรู้จากสังคม และการปฏิบัติทางสังคมอย่างเป็นกิจวัตรภายใต้ฐานความคิดความเชื่อ ทำให้เราปราศจากความกังวล ความกลัว สุดท้ายก็เป็นนิสัยพื้นฐานของตัวเอง รู้ว่าทำอย่างไรให้อยู่รอดปลอดภัย ซึ่งมี 3 ประเด็นสำคัญของความมั่นคงทางภววิทยา คือ 1. คือการทำตามกฎของสังคมกรอบทางสังคม 2. ความศรัทธา 3. การทำเป็นนิสัยและกิจวัตรประจำวัน ทำให้เห็นว่าการปรับตัวและการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญของความอยู่รอด มิเช่นนั้นจะทำให้บุคคลที่ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆที่ต้องปรับตัวต้องประสบปัญหา ความเครียด ความกังวลในภาวะต่าง ๆ การเรียนรู้ในกฎระเบียบของสังคมและการปรับตัวตามวัฒนธรรมใหม่จึงไม่ต่างอะไรกับการต้องเรียนรู้สถานการณ์ในสังคมที่เกิดใน ปัจจุบันที่ว่า ปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะลดหรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายได้ การปฏิบัติตัวดังกล่าวล้วนมาจากการสังเกต เรียนรู้ และชุดประสบการณ์ของบุคคลและประสบการณ์ร่วมของกลุ่ม ผู้วิจัยจึงเรียกมันว่า “กิจวัตร” หรือเป็นนิสัยที่ทำ ซ้ำ ๆบ่อย ๆจนเกิดความเคยชินและรับรู้ว่าเป็นสิ่งที่ทำให้อยู่รอดปลอดภัย ไปจนถึงความเชื่อด้านจิตวิญญาณและศาสนาที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ที่เผชิญปัญหา

ทักษะการจัดการตนเองด้วยการใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ของนักศึกษาในรายวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น พบว่า ผลการสะท้อนคิดด้วยการใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ของนักศึกษา ทำให้เห็นถึงความต้องการพื้นฐานของผู้เรียน ว่าการจัดการตนเองเป็นประเด็นสำคัญของการใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ที่นอกเหนือไปจากการที่ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานด้านสังคมสงเคราะห์แล้ว สิ่งหนึ่งที่เกิดการนำความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ไปใช้คือการที่ผู้เรียนได้เชื่อมโยงการนำความรู้ที่เรียนมาใช้ในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาที่ผู้เรียนเผชิญในรูปแบบต่าง ๆและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตในทิศทางที่ดีขึ้น โดยมีวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียน ของทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา,ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ (2553) ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนที่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนครปฐม โดยพบว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมและปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนที่ดีของนักเรียน โดยผลการศึกษาที่ปรากฏ เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีการประยุกต์ใช้สิ่งที่เรียนกับความต้องการส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกาย ความต้องการมั่นคงปลอดภัย ความต้องการความรัก ความต้องการการยกย่องนับถือ ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow Theory.1943) ที่ผู้สอนมีความเชื่อโดยพื้นฐานที่สอดคล้องกับทฤษฎีตรงที่มนุษย์แต่ละคนมีศักยภาพพอ สำหรับที่จะชี้นำตัวเอง มนุษย์ไม่อยู่นิ่งแต่จะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ต่าง ๆที่แวดล้อม และแสวงหาความต้องการที่จะเข้าใจตนเอง ยอมรับทั้งในส่วนดีส่วนบกพร่อง รู้จักจุดอ่อน และ ความสามารถของตนเอง เสมือนเป็นการตลผลึกทางความคิดและการสะท้อนคิดของผู้เรียนกับการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาวิจัยนี้พบว่า การที่ผู้เรียนสังคมสงเคราะห์ได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในเนื้อหาด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งหลักการ วิธีการ กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ และจรรยาบรรณทางวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ทำให้เกิดการตกผลึกที่นำไปสู่การบูรณาการกับชีวิตของตนเองได้ นั่นก็เท่ากับว่า เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์กับการจัดการตนเองอย่างแท้จริง ตั้งแต่กระบวนการวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบ การวางแผนการแก้ไขปัญหาที่เผชิญและการดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้อย่างรอบคอบ การทำงานกับผู้ประสบปัญหานั้นเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เพราะเป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อน ที่มีสาเหตุที่แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดการตนเองหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว แต่จะเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับบุคคลนั้น ๆในรูปแบบที่ตนเองเข้าใจในปัญหาของตนเองมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่องของการใช้หลักศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง หรือการบูรณาการกับศาสตร์การให้การช่วยเหลือ เนื่องจากศาสตร์ของการให้ความช่วยเหลือในมิติของงานสังคมสงเคราะห์นั้น ไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาเพียงด้านกายภาพเท่านั้น ยังให้ความสำคัญในมิติของจิตวิญญาณและสังคมอีกด้วย และยังเห็นความสำคัญอย่างมากในมิติที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณ โดยเฉพาะผู้เรียนสังคมสงเคราะห์ที่ยึดหลักการดำเนินชีวิตที่ศาสนาเข้ามาแทรกซึมหรือมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ส่วนหนึ่งที่ผู้สอนเข้าใจคือ ทั้งศาสนาพุทธและอิสลามเป็นวิถี เมื่อผู้นับถือมีความเคร่งครัดในหลักศาสนาก็จะยึดเหนี่ยวสิ่งนั้นไว้ตลอดเวลา หากจะยกตัวอย่างให้เห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้นคือ การขอพรพระผู้เป็นเจ้าของคนพุทธหรือการขอดูอาร์ของคนมุสลิม นั่นหมายถึงการมีพระเจ้าอยู่ในความคิดความเชื่อและความศรัทธา

ภาพที่ 1 การบูรณาการองค์ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์และหลักการทางความเชื่อในการจัดการตนเองของผู้เรียน

การบูรณาการองค์ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์และหลักการทางความเชื่อในการจัดการตนเองของผู้เรียนสังคมสงเคราะห์ในการเรียนในรายวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น เสมือนเป็นการชี้นำแนวทางโดยการให้องค์ความรู้ที่มีความสำคัญจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ อีกทั้งผู้เรียนมีความยึดโยงการดำเนินชีวิตโดยมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจที่มั่นคง จะยิ่งทำให้การแก้ไขปัญหาในสิ่งที่เผชิญนั้นเป็นไปด้วยการใช้สติปัญญาในเชิงเหตุผลมากกว่าการแก้ไขปัญหาแบบไม่มีแนวทาง ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้เรียนมีการสะท้อนให้เห็นว่าองค์ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์นั้น เป็นองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น แต่ความเชื่อและความศรัทธาก็มีความสำคัญต่อการเป็นเข็มทิศชีวิตไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เมื่อนำหลักคำสอนทางศาสนากับความรู้ความเข้าใจในด้านสังคมสงเคราะห์มาใช้เป็นแนวทาง จะทำให้ผู้เรียนรู้จักเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ เข้าใจหลักการยอมรับ และการเผชิญปัญหาอย่างไม่หลีกเลี่ยงการเผชิญ รวมไปถึงการวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบโดยใช้กระบวนการทำงานทางสังคมสงเคราะห์ประยุกต์กับการจัดการตนเองในรูปแบบที่เหมาะสม อีกทั้งยังสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการรับมือกับปัญหาของตนเองในอนาคต และสามารถขยายผลต่อในการช่วยเหลือคนใกล้ชิดที่กำลังเผชิญปัญหาและต้องการความช่วยเหลือในการในฐานะผู้ที่ประสบปัญหาทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง “ผลการนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์เพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการตนเองของผู้เรียนสังคมสงเคราะห์” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้งสิ้น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้ 1. ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ที่มีความจำเป็นของผู้เรียนด้านสังคมสงเคราะห์ 2. การนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์มาประยุกต์ใช้เสริมสร้างทักษะการจัดการตนเองของผู้เรียนสังคมสงเคราะห์ และ 3. ผลการสะท้อนคิดด้วยการใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ของนักศึกษาในรายวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น พบว่า การสังคมสงเคราะห์เป็นศาสตร์ เป็นศิลป์ และเป็นวิชาชีพ ในการที่จะช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ยาก เดือดร้อน ซึ่งไม่สามารถช่วยตนเองได้ให้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาของตนเอง ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องมีความรู้ทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติเป็นข้อสำคัญที่จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์

ในลำดับถัดมาเมื่อเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมสงเคราะห์ในเชิงทฤษฎีแล้ว คือการนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์มาประยุกต์ใช้เสริมสร้างทักษะการจัดการตนเองของผู้เรียน โดยการเชื่อมโยงการนำกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์มาใช้ในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาที่ผู้เรียนเผชิญในรูปแบบต่าง ๆและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตในทิศทางที่ดีขึ้น ส่วนสุดท้ายคือผลการสะท้อนคิดด้วยการใช้กระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ของนักศึกษาในรายวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น โดยเฉพาะศาสตร์ที่ต้องทำงานกับบุคคล กลุ่ม ชุมชน เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญยิ่ง ในการสร้างให้สังคมกลับมาเอื้ออาทรต่อกันมากขึ้นได้ หรืออย่างน้อยก็สามารถทำให้มนุษย์เข้าใจสังคมและรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม และเข้าใจการบูรณาการศาสตร์สังคมสงเคราะห์ กับหลักการยอมรับ หลักความเสมอภาคเท่าเทียมในการจัดการตนเองและสังคม ความเชื่อ ความศรัทธา ที่นำไปสู่การจัดการตนเองอย่างรอบคอบและรู้สึกมีความมั่นคงปลอดภัย ผู้เรียนสามารถก้าวผ่านจากปัญหาที่เผชิญได้โดยวิธีการที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยในชั้นเรียน ที่ผู้สอนศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้เรียนในรายวิชา 444-101 สังคมสงเคราะห์เบื้องต้น ซึ่งเป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีความต้องการเรียนในรายวิชาโทสังคมสงเคราะห์ การเรียนการสอนในรายวิชานี้จึงจำกัดเฉพาะผู้เรียนในลงทะเบียนเรียน เพราะต้องการลงวิชาโทสังคมสงเคราะห์เท่านั้น ผู้สอนและผู้เรียนได้สะท้อนคิดเกี่ยวกับความรู้ทางสังคมว่ามีความสำคัญหากวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้นจะสามารถนำไปบรรจุลงในรายวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคล กล่ม ชุมชน หรือเป็นรายวิชาที่บรรจุใหม่ให้เป็นรายวิชาที่จะสามารถทำให้บุคคลมีทักษะที่ทำให้ผู้เรียนรู้วิธีในการรับมือกับปัญหาเบื้องต้นได้ด้วยวิธีการที่เหมาะสม

1.2 ปัญหาหลักที่ผู้วิจัยพบจากผลการศึกษาคือ ปัญหาเรื่องของนโยบายของ มหาวิทยาลัยในระบบการเข้าถึงช่วยเหลือนักศึกษา ยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและครอบคลุม เช่น ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ทางการศึกษา ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว เป็นต้น ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรมีนโยบายช่วยเหลือที่นักศึกษาสามารถเข้าถึงอย่างเท่าเทียมกัน หรือมีแนวทางในการรับมือกับปัญหาของนักศึกษา และอาจจำเป็นต้องจัดทำคู่มือเป็นแนวทางเสริมสร้างทักษะผู้เรียนในการรับมือปัญหาความไม่แน่นอนและความไม่มั่นคงที่เกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งขยายศูนย์บริการด้านการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาให้สามารถจับมือกับปัญหาด้านสุขภาพจิต และนักศึกษาที่ประสบปัญหาทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเพิ่มศูนย์ให้คำปรึกษา การให้ทุนการศึกษามากขึ้น หรือการให้บริการที่ส่งเสริมสวัสดิภาพต่อการดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัย ที่ไม่เพียงแต่ส่งเสริมด้านวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยนี้เป็นเพียงการศึกษาเฉพาะรายวิชาสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น ซึ่งเป็นรายวิชาแรกของผู้เรียนที่เรียนสังคมสงเคราะห์ ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาในรายวิชาอื่น ๆของผู้เรียนสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการของผู้เรียนที่ผ่านการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะการประยุกต์กับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆในงานสังคมสงเคราะห์ เพราะผู้เรียนอาจนำไปใช้ประโยชน์ไม่เพียงแค่ตนเอง หากคนใกล้ชิดเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สอดคล้องกับงานสังคมสงเคราะห์ เช่น สมาชิกในครอบครัว เป็นผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้ใช้สารเสพติด เป็นต้น

2.2 การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวนของผู้ที่ทำการศึกษาเป็นจำนวนที่เกิดขึ้นจริงตามรายชื่อผู้ลงทะเบียน แต่ทว่า การศึกษานี้อาจจะมีจำนวนที่ไม่มากนักในการสะท้อนของผู้เรียนได้จำนวนมาก ๆ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาทั้งเชิงลึก(เชิงคุณภาพ) และการศึกษาในเชิงกว้าง(เชิงปริมาณ) เพื่อให้เห็นข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากกว่านี้ ที่จะเป็นตัวแทนประชากร หรือการสะท้อนในเชิงสถิติ ซึ่งทำให้การศึกษาวิจัยมีข้อมูลที่น่าในใจมากยิ่งขึ้นในการสะท้อนทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา และ ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ. (2553). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนที่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนครปฐม. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย, 1*(2), 126-139.

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (2540). *ทฤษฎีและการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปุณฑรารัตน์ นาชัยโชติ. (2561). *แนวคิดและทฤษฎี Abraham Maslow*. สืบค้น 7 กรกฎาคม 2564. จาก http://phunthararat.blogspot.com/2021/11/abrahammaslow.html.

พงษ์เทพ สันติกุล. (2560). *การวิจัยทางวิทยาศาสตร์สังคมสำหรับนักศึกษาและผู้ปฏิบัติงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรางค์รัตน์ วศินารมณ์. (2554). *ทักษะการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

องค์การอนามัยโลก. (2567). *สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย: 7 กุมภาพันธ์ 2567*. สืบค้น 9 มิถุนายน 2567. จาก https://www.who.int/thailand/news/detail/07-02-2024-update-on-covid-19-in-thailand--7-february-2024-THA.

Denzin, N. K. (1989). *Interpretive interactionism*. Newbury Park: CA: Sage.

Giddens, A. (2001). Introduction. In A. Giddens. (Eds.). *The global third way debate*. (pp. 1-21). Cambridge: Polity.

Maslow. A. A (1943). *Theory of human motivation. Psychological Review*. New York: McGraw-Hill.

National Association of Social Workers. (2013). *NASW Standards for Social Work Case Management*. Washington, D.C.: National Association of Social Workers.

Richmond, M. E. (2017). *Social diagnosis*. New York: Russell Sage Foundation.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 159-174.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Impact of Aging Society on Public Health Expenditure in Thailand

Nuttawadee Chaithep[1*] and Chittawan Chanagul[2]

[1] *Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: nuttawadee.c@ku.th*

ABSTRACT

This article aimed (1) examine the overview of the elderly population and government expenditure on public health in Thailand, and (2) investigate the relationship between the elderly population and government expenditure on public health in Thailand. The researcher conducted data analysis using both descriptive and quantitative statistics. Time-series data was collected from relevant agency websites. The analysis involved descriptive statistics, such as means and percentages, and quantitative statistical analysis using annual secondary data from 1985 to 2022. Long-term relationships were analyzed using the method proposed by Pesaran, Shin, and Smith, while short-term adjustments to long-term equilibrium were assessed using the Error Correction Model. The result of the study found that: Prior to Thailand becoming an aging society, the average proportion of government expenditure on public health was approximately 7%. After Thailand transitioned into an aging society, this proportion increased to an average of about 10%, reflecting a noticeable increase in average government expenditure on public health. The elderly population and the COVID-19 situation did not impact long-term public health expenditure. However, GDP per capita had a positive effect on long-term public health expenditure at a 99% confidence level, with a short-term adjustment to long-term equilibrium of 41.55%.

Keywords: Elderly Population, Aging Society, Public Health Expenditure

Received: 17 June 2024;
Revised: 15 August 2024;
Accepted: 2 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ผลกระทบสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยต่อการใช้จ่ายรัฐบาลด้านสาธารณสุข

ณัฐวดี ชัยเทพ[1*] และ ชิดตะวัน ชนะกุล[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: nuttawadee.c@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาภาพรวมของประชากรผู้สูงอายุ และรายจ่ายภาครัฐด้านสาธารณสุขของประเทศไทย และ (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชากรผู้สูงอายุกับรายจ่ายภาครัฐด้านสาธารณสุขของประเทศไทย ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลอนุกรมเวลาจากเว็บไซต์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงปริมาณโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2528 – 2565 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระยะยาว และวิเคราะห์การปรับตัวระยะสั้นเข้าสู่ระดับดุลยภาพระยะยาว ซึ่งใช้วิธีการของ Pesaran, Shin and Smith ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระยะยาว และใช้วิธี Error Correction Model ในการวิเคราะห์การปรับตัวระยะสั้นเข้าสู่ระดับดุลยภาพระยะยาว ผลการศึกษาพบว่า ช่วงเวลาก่อนที่ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีสัดส่วนการใช้จ่ายของรัฐบาลด้านการสาธารณสุขรวมเฉลี่ยประมาณร้อยละ 7 และหลังจากที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วมีสัดส่วนการใช้จ่ายของรัฐบาลด้านการสาธารณสุขรวมเฉลี่ยประมาณร้อยละ 10 จะเห็นว่า ภาครัฐมีรายจ่ายด้านสาธารณสุขโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จำนวนประชากรผู้สูงอายุ และสถานการณ์โควิด 19 ไม่ส่งผลต่อรายจ่ายด้านการสาธารณสุขในระยะยาว ส่วนรายได้ประชาชาติต่อหัวส่งผลกระทบทางบวกต่อรายจ่ายด้านการสาธารณสุขในระยะยาว ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และมีการปรับตัวจากในระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว เท่ากับร้อยละ 41.55

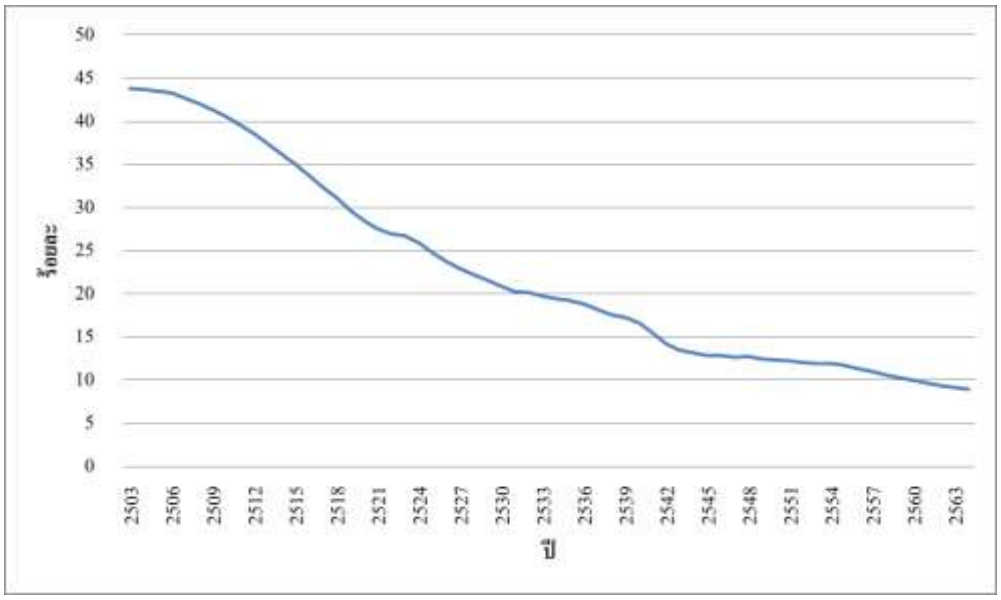
คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, สังคมผู้สูงอายุ, รายจ่ายภาครัฐด้านการสาธารณสุข

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

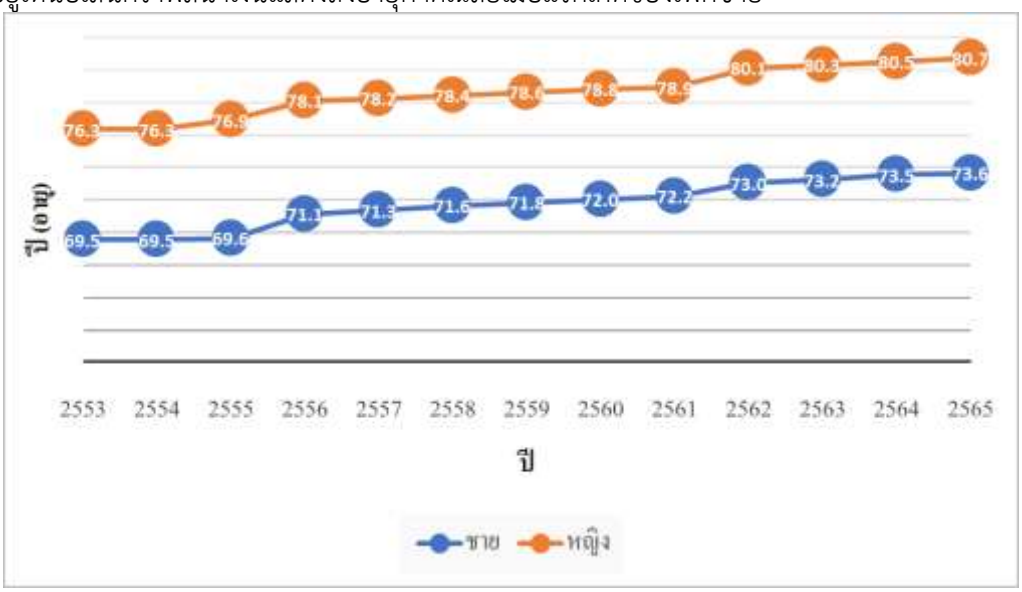
ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรโดยสัดส่วนประชากรวัยทำงานและวัยเด็กลดลง สัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้น องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ได้แบ่งสัดส่วนสังคมผู้สูงอายุตามโครงสร้างประชากรไว้ 3 ระดับ ระดับที่ 1 นิยามว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ระดับที่ 2 นิยามว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ระดับที่ 3 นิยามว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ถือว่าประเทศนั้นเป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super-aged society) (พัชราพรรณ กิจพันธ์, 2561)

สำหรับประเทศสมาชิกอาเซียน ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีสัดส่วนประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีสัดส่วนประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 14.51 รองลงมาคือประเทศสิงคโปร์ โดยมีสัดส่วนประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 14.13 นับว่าประเทศไทย และประเทศสิงคโปร์เป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) อันเนื่องมาจากจำนวนคนเกิดลดลง ความก้าวหน้าทางการแพทย์ สาธารณสุขและเทคโนโลยีทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น เมื่อพิจารณาอัตราเกิด (ต่อประชากรพันคน) ของประเทศไทย พบว่า มีแนวโน้มที่ลดลงเรื่อย ๆ แสดงดังภาพที่ 1 โดยในปี พ.ศ. 2503 มีอัตราเกิด ร้อยละ 43.78 และในปี พ.ศ. 2564 มีอัตราเกิด ร้อยละ 8.99

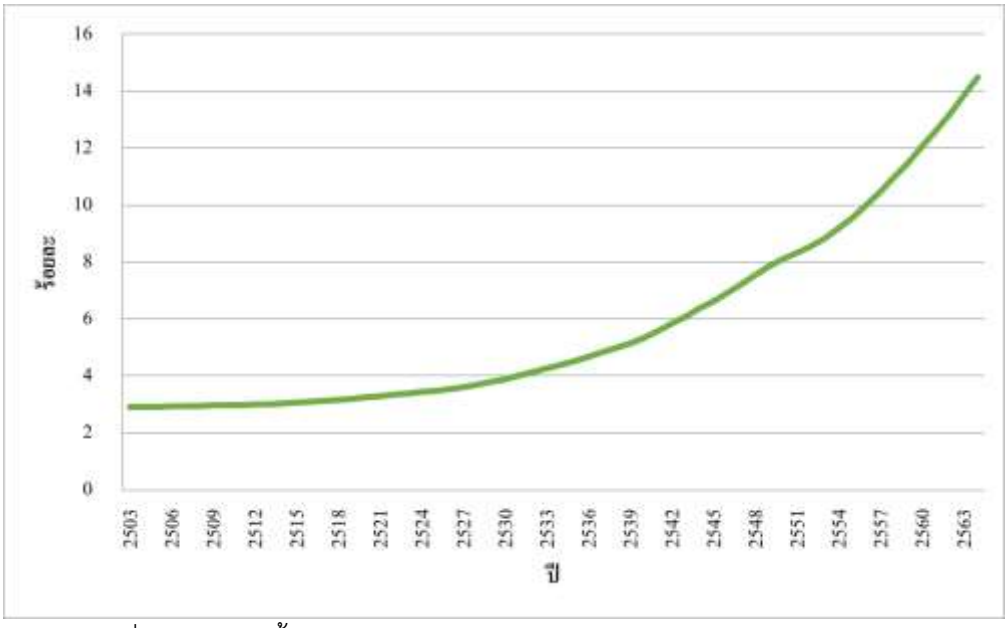
ภาพที่ 1 อัตราเกิดต่อประชากรพันคน ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2503 – 2564
ที่มา: World bank (2023)

อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด หมายถึง จำนวนปีเฉลี่ยที่คาดว่าบุคคลที่เกิดมาแล้วจะมีชีวิตต่อไปอีกกี่ปี อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดมีค่าสูงขึ้นแสดงให้เห็นว่าประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น โดยเมื่อปี พ.ศ. 2553 ประชากรเพศชายมีอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด เท่ากับ 69.5 ปี และเมื่อปี พ.ศ. 2565 มีอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด เท่ากับ 73.6 ปี จะเห็นว่าเมื่อเวลาผ่านไป 12 ปี ประชากรเพศชายมีอายุที่ยืนยาวขึ้น 4.1 ปี โดยสอดคล้องกับประชากรเพศหญิงที่มีอายุยืนยาวขึ้นเช่นกันโดยพบว่าประชากรเพศหญิงจะมีอายุยืนยาวกว่าประชากรเพศชาย แสดงดังภาพที่ 2 เมื่อเส้นกราฟสีส้มแสดงถึงอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของเพศหญิงที่อยู่เหนือเส้นกราฟสีน้ำเงินแสดงถึงอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของเพศชาย

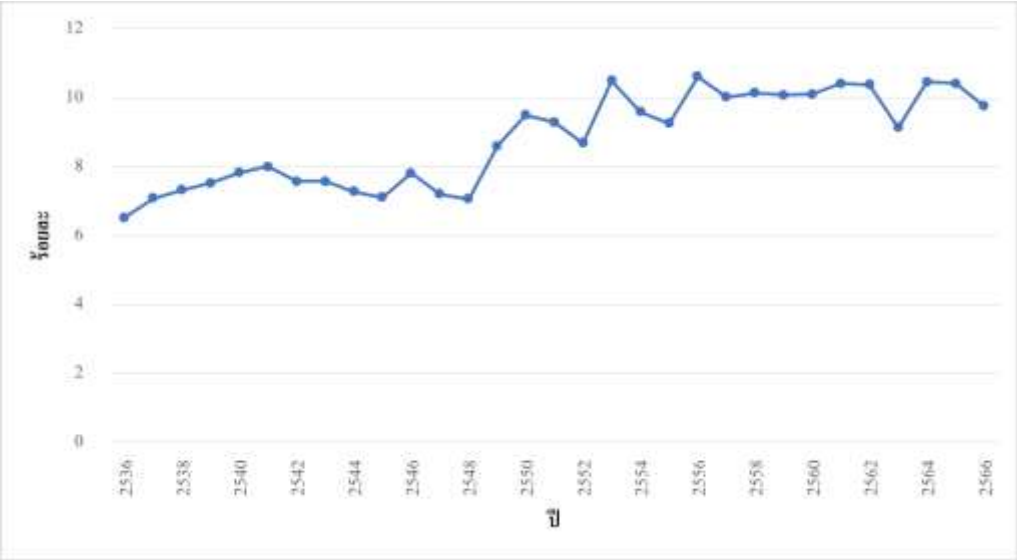
ภาพที่ 2 อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2553 – 2565
ที่มา : สารประชากร สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (2565)

จากอัตราเกิดทั้งประเทศที่ลดลงรวมถึงอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดที่เพิ่มขึ้นทำให้เห็นว่าสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นแสดงดังภาพที่ 3 เมื่อปี พ.ศ. 2503 มีสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 2.90 และปี พ.ศ. 2565 มีสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 14.51

ภาพที่ 3 สัดส่วนประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2503-2564
ที่มา: World bank (2023)

กรมกิจการผู้สูงอายุ ระบุสิทธิสวัสดิการทางการแพทย์และสาธารณสุขของกลุ่มผู้สูงอายุว่า การจัดช่องทางพิเศษเฉพาะเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการบริการที่สะดวก รวดเร็ว เช่น ช่องทางด่วนไม่ต้องรอคิวนาน บริการรถเข็น จัดเตรียมเจ้าหน้าที่คอยดูแลเฉพาะ และบริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การบำบัดพื้นฟู และการดูแลระยะยาวสำหรับผู้มีภาวะพึ่งพิง จากรายงานการสร้างระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565 ระบุว่า (1) บริการสาธารณสุข ในผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำนวนการได้รับบริการเพิ่มขึ้น จากปี 2561 มีจำนวน 128,739 คน ในปี 2565 มีจำนวน 176,553 คน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 37.14 (2) บริการผ่าตัดรักษาข้อเข่าเสื่อม ได้รับบริการเพิ่มขึ้น จากปี 2561 มีจำนวน 8,479 ข้อเข่า ในปี 2565 มีจำนวน 8,678 ข้อเข่า เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 2.32 ข้อมูลการรักษาพยาบาลในระบบบัตรทองของผู้สูงอายุ ในปี 2565 พบว่า มีอัตราการใช้บริการสูงเป็น 2 เท่าของทุกกลุ่มอายุ และจากการสำรวจประชากรโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าผู้สูงอายุในประเทศไทยส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสุขภาพ กลุ่มโรคที่ผู้สูงอายุป่วยมาก 3 อันดับแรก คือ กลุ่มโรคระบบกล้ามเนื้อเส้นเอ็นกระดูกและข้อ กลุ่มโรคระบบทางเดินหายใจ และกลุ่มโรคหัวใจและหลอดเลือด โรคดังกล่าวนี้ต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการรักษาค่อนข้างสูงและยากที่จะรักษาให้หายขาดต้องอาศัยรายได้จากเงินที่เก็บออมไว้ ถ้าหากไม่มีเงินออมไว้มากพอก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพเป็นภาระแก่สังคมที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้เหมาะสมและเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับภาพที่ 4 แสดงถึงร้อยละงบประมาณด้านสาธารณสุขต่องบประมาณทั้งหมด

ภาพที่ 4 งบประมาณด้านสาธารณสุขต่องบประมาณทั้งหมด (ร้อยละ)
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2566)

จากภาพที่ 4 จะเห็นว่าสัดส่วนงบประมาณด้านสาธารณสุขต่องบประมาณทั้งหมด มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยปีงบประมาณ พ.ศ. 2536 มีสัดส่วนงบประมาณด้านสาธารณสุข ร้อยละ 6.53 และปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีสัดส่วนงบประมาณด้านสาธารณสุข ร้อยละ 9.76 ซึ่งสอดคล้องกับภาพที่ 3 จะเห็นว่าเส้นกราฟมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นซึ่งแสดงถึงสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากเมื่อมีอายุมากขึ้นร่างกายจะมีความเสื่อม และสึกหรอไปตามวัย

ผลการศึกษาในต่างประเทศที่ผ่านมาส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของงบประมาณด้านสาธารณสุขที่สูงขึ้นสืบเนื่องมาจากสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น เช่น และเรื่องผลกระทบของประชากรสูงอายุต่อค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล: การศึกษาเปรียบเทียบของจีนและอินเดีย (NurHaiza Nordin, NurNaddiaNordin และ NorAsma Ahmad, 2015) ผลการศึกษาพบว่า ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวประชากรสูงอายุมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลทั้งในประเทศจีนและอินเดีย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ในระยะยาวของค่าใช้จ่ายสุขภาพ รายได้ประชาชาติ และสัดส่วนผู้สูงอายุ ในประเทศญี่ปุ่น 47 จังหวัด (Tomoko Tamakoshia และ Shigeyuki Hamori, 2015) ผลการศึกษาพบว่าสัดส่วนผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญต่อค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพต่อหัวที่แท้จริง จากข้อมูลพบว่าประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 และยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มสูงขึ้นถึงปัจจุบัน ซึ่งอาจส่งผลต่อภาระทางการคลังในระยะยาวของประเทศ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาพรวม และความสัมพันธ์ระหว่างประชากรผู้สูงอายุกับรายจ่ายภาครัฐด้านการสาธารณสุขในประเทศไทย เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงความสำคัญของสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพรวมของประชากรผู้สูงอายุ และรายจ่ายภาครัฐด้านสาธารณสุขของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชากรผู้สูงอายุกับรายจ่ายภาครัฐด้านสาธารณสุขของประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

แบบจำลองจะประกอบด้วย ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ รายจ่ายด้านการสาธารณสุข ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) มีทั้งหมด 3 ตัวแปร ประกอบด้วย จำนวนประชากรผู้สูงอายุ รายได้ประชาชาติต่อหัว และ

เหตุการณ์สถานการณ์โควิด 19 (ตัวแปรหุ่น) ในแบบจำลองจะใส่ค่า Natural Logarithm กับตัวแปรที่มีหน่วยที่ไม่ใช่ร้อยละหรืออัตราส่วน ดังนั้นแบบจำลองที่ใช้ศึกษาแสดงได้ดังสมการดังนี้

$$\ln(\mathrm{HEA})_t = \beta_0 + \beta_1 \ln(POP65)_t + \beta_2 \ln(GDPC)_t + \beta_3(CO) + u_t$$

โดยที่

HEA คือ รายจ่ายด้านการสาธารณสุข (หน่วย: บาท)

POP65 คือ ประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป (หน่วย: คน)

GDPC คือ รายได้ประชาชาติต่อหัว (หน่วย: บาท)

CO คือ COVID-19 (dummy variable) (กำหนดให้เหตุการณ์ก่อนสถานการณ์โควิด 19 ให้เท่ากับ 0 และเหตุการณ์สถานการณ์โควิด 19 ให้เท่ากับ 1)

2. สมมติฐานการวิจัย

จำนวนประชากรผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายจ่ายภาครัฐด้านสาธารณสุข เนื่องจากหากประชากรผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นภาครัฐมีภาระค่าใช้จ่ายทางด้านการใช้จ่ายด้านสาธารณสุขและสวัสดิการเพื่อดูแลประชากรที่สูงขึ้นตามไปด้วย

รายได้ต่อหัวประชากร มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายจ่ายภาครัฐด้านสาธารณสุข หากประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น จะทำให้ความต้องการบริโภคสินค้าและบริการมากขึ้น สำหรับสินค้าและบริการที่เป็นสินค้าสาธารณะ ส่งผลให้รายจ่ายด้านสาธารณสุขมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาจะทำให้รายจ่ายภาครัฐด้านสาธารณสุขเพิ่มขึ้นมากกว่าการที่ไม่เกิดสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา เนื่องจากประชาชนมีความเจ็บป่วยเพิ่มขึ้น ต้องการยารักษาโรค วัคซีนป้องกันโรคระบาดและการอยู่รักษาตัวในโรงพยาบาล จึงส่งผลให้รายจ่ายรัฐบาลด้านสาธารณสุขเพิ่มสูงขึ้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาผลกระทบสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยต่อการใช้จ่ายรัฐบาลด้านสาธารณสุข ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) รายปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 ถึง 2565 โดยเก็บรวบรวมจากเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

ตารางที่ 1 แหล่งที่มาของข้อมูล

ตัวแปร	หน่วย	สัญลักษณ์ที่ใช้	แหล่งที่มาของข้อมูล
รายจ่ายด้านการสาธารณสุข	บาท	HEA	สำนักงบประมาณ
ประชากรผู้สูงอายุ	คน	POP65	ธนาคารโลก
รายได้ประชาชาติต่อหัว	บาท	GDPC	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
COVID-19 เป็นตัวแปรหุ่น		CO	

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

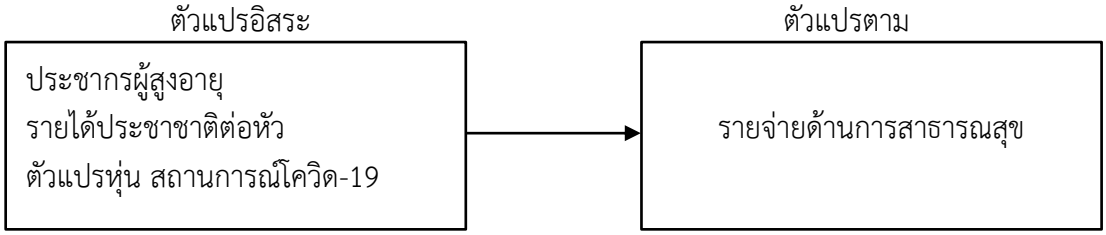
4.1 การศึกษาภาพรวมของประชากรผู้สูงอายุ และรายจ่ายภาครัฐด้านสาธารณสุขของประเทศไทย ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยหาค่าเฉลี่ย และร้อยละ

4.2 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชากรผู้สูงอายุกับรายจ่ายภาครัฐด้านสาธารณสุขของประเทศไทย ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ

4.2.1 การทดสอบความนิ่ง (Stationary Test หรือ Unit Root Test) เนื่องจากตัวแปรหรือข้อมูลอนุกรมเวลา (Time series data) ประกอบไปด้วยข้อมูลในอดีตและปัจจุบันมักจะมีความสัมพันธ์กัน ทำให้ตัวแปรมีลักษณะไม่นิ่ง (Non-Stationary) กล่าวคือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความแปรปรวน (Variance) มีค่าไม่คงที่เมื่อเวลาเปลี่ยนไป ซึ่งหากตัวแปรมีลักษณะไม่นิ่งแล้ว จะทำให้การประมาณค่าพารามิเตอร์ในแบบจำลองเกิดปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง กล่าวคือตัวแปรเหมือนมีความสัมพันธ์ระหว่างกันแต่ในความเป็นจริงไม่ได้สัมพันธ์กัน ดังนั้นจึงต้องนำตัวแปรแต่ละตัวมาทดสอบความนิ่งเสียก่อน ซึ่งวิธีการทดสอบความนิ่งของข้อมูลที่นิยมใช้มากที่สุดวิธีหนึ่ง คือ วิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF)

4.2.2 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Test) ในการทดสอบว่าตัวแปรตามและตัวแปรอิสระในแบบจำลองมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration หรือ Long-run relationship) หรือไม่นั้น ตามวิธีการของ Engel และ Granger (1987) หรือวิธีการของ Johansen (1995) จะต้องมีข้อกำหนดว่า ตัวแปรทุกตัวในแบบจำลองต้องมีคุณสมบัติเป็น I(1) เหมือนกันทุกตัว อย่างไรก็ดี หากใช้วิธีการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว ด้วยวิธีของ Pesaran, Shin and Smith (2001) นั้น สามารถใช้ได้กับแบบจำลองที่ตัวแปรตามและตัวแปรอิสระมีคุณสมบัติเป็น I(0) หรือ I(1) หรือมีทั้ง I(0) และ I(1) ร่วมด้วยก็ได้ วิธีการดังกล่าวเรียกได้อีกอย่างว่า Bound Test โดยแนวคิดของวิธีการดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากแบบจำลอง Autoregressive Distributed Lag (ARDL) สรุปได้ว่างานวิจัยในครั้งนี้สามารถนำตัวแปรตามและตัวแปรอิสระทุกตัวมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration หรือ Long-run relationship) ในแบบจำลอง Autoregressive Distributed Lag (ARDL) เนื่องจากตัวแปรทุกตัวมีคุณสมบัติเป็น I(0) หรือ I(1)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

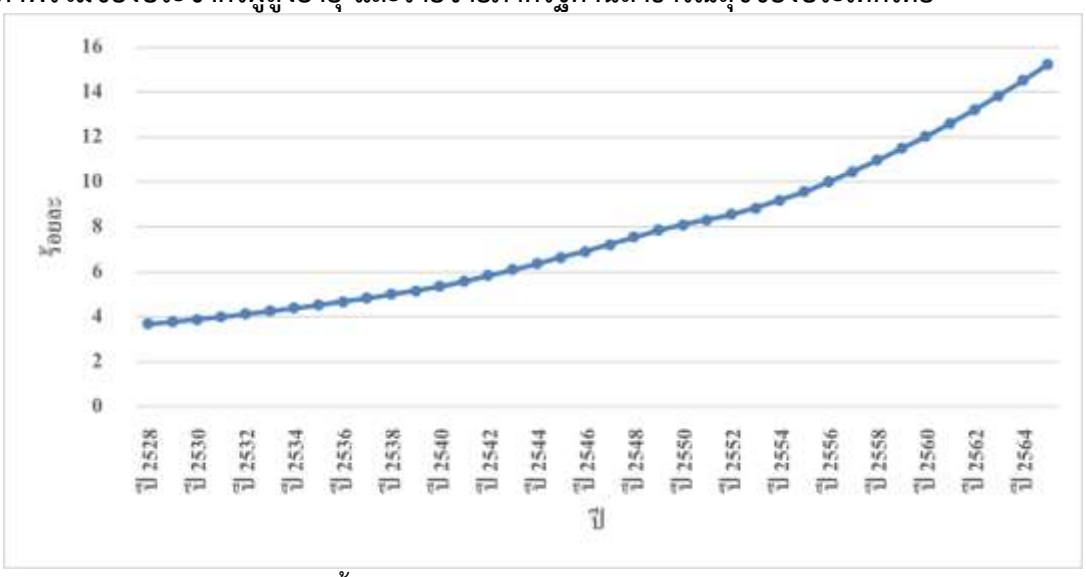
ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย
ที่มา: ผู้วิจัย

กรอบแนวคิดในภาพที่ 5 มาจากการทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ว่า เมื่อถึงวัยสูงอายุความเจ็บป่วยทางร่างกายกับความเสื่อมถอยของอวัยวะมีเพิ่มขึ้น ทั้งโรคเรื้อรังที่ต้องใช้ระยะเวลานานในการรักษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ต้องเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขเพิ่มสูงขึ้น โดยที่ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขของผู้สูงอายุสูงกว่าผู้ที่ไม่ใช่ผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุที่ยิ่งมีอายุมากขึ้นเท่าไหร่ก็จะมีค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขที่สูงขึ้นตามไปด้วย สำหรับรายได้ประชาชาติเป็นตัวกำหนดการใช้จ่ายภาครัฐ ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลด้วย ดังนั้น เมื่อรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ตัวอย่างที่ชัดเจนของกฎของวากเนอร์ คือ นโยบายสวัสดิการของรัฐในหลายประเทศ เมื่อประเทศพัฒนาขึ้น รายได้ต่อหัวของประชาชนก็เพิ่มขึ้น รัฐบาลจึงเพิ่มการใช้จ่ายด้านสวัสดิการเพื่อดูแลประชาชนที่ยากจนหรือมีรายได้น้อย และผู้วิจัยได้นำตัวแปรหุ่น สถานการณ์โควิด-19 เข้ามาวิเคราะห์ ซึ่งคาดว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับรายจ่ายด้านการสาธารณสุขในเชิงบวก เนื่องจากรัฐบาลมีหน้าที่ต้องดูแลประชาชนเมื่อเกิดโรคระบาด

ผลการวิจัย

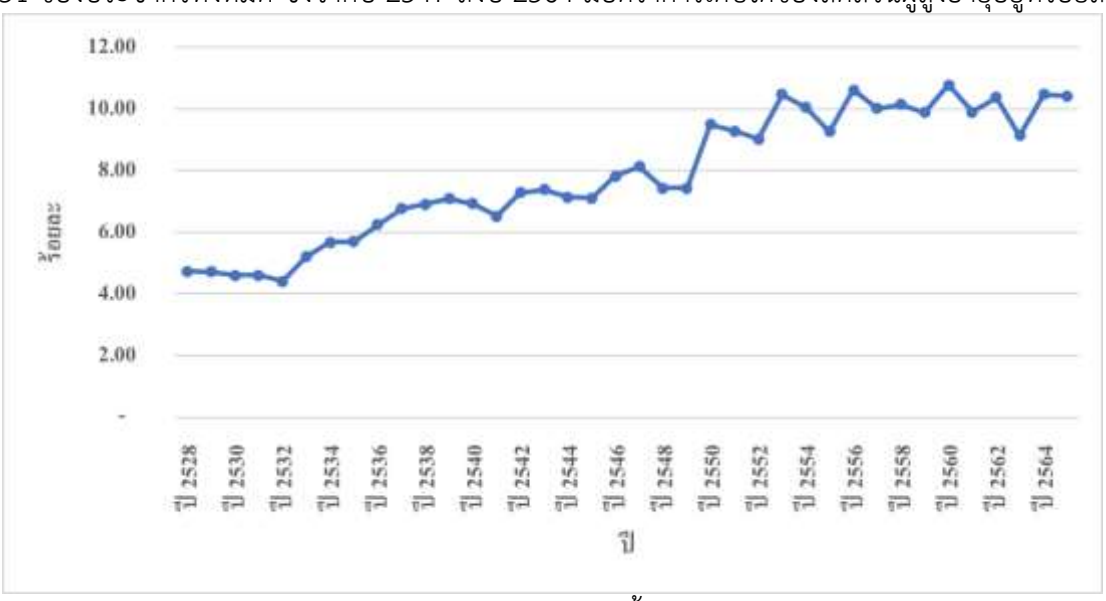
จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ภาพรวมของประชากรผู้สูงอายุ และรายจ่ายภาครัฐด้านสาธารณสุขของประเทศไทย

ภาพที่ 6 สัดส่วนของผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดในประเทศไทย
ที่มา: World bank (2023)

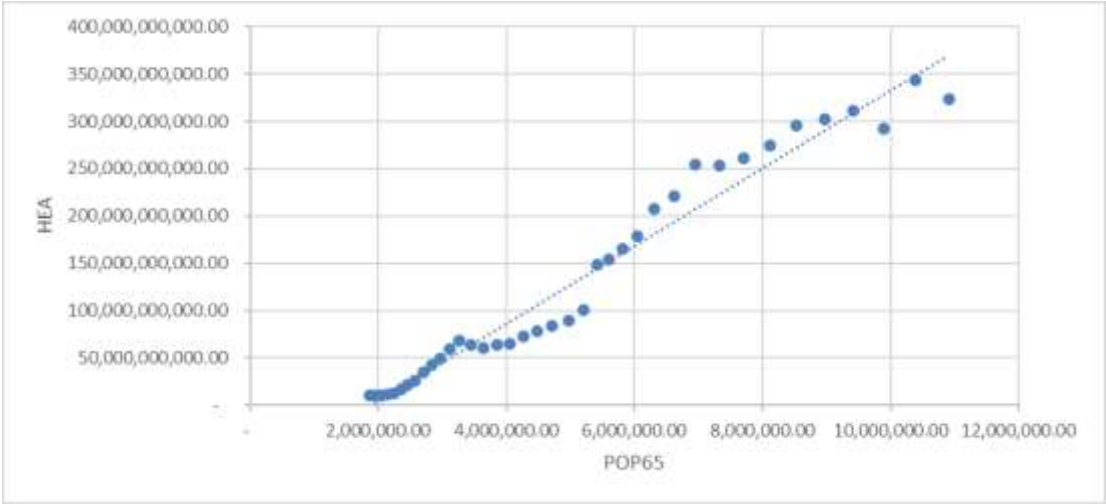
ระหว่างปี พ.ศ. 2528 ถึง 2565 สัดส่วนผู้สูงอายุมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ปี 2528 มีสัดส่วนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 3.69 ของประชากรทั้งหมด ต่อมาเมื่อปี 2547 ประเทศไทยมีประชากรประมาณ 65.82 ล้านคน และประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมสูงอายุโดยมีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงขึ้นถึงร้อยละ 7.22 ของประชากรทั้งหมด มีอัตราการเติบโตของสัดส่วนผู้สูงอายุอยู่ที่ร้อยละ 95.66 และประเทศไทยกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี 2564 เมื่อมีสัดส่วนผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 14.51 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งจากปี 2547 ถึงปี 2564 มีอัตราการเติบโตของสัดส่วนผู้สูงอายุอยู่ที่ร้อยละ 100.96

ภาพที่ 7 สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขต่องบประมาณรายจ่ายทั้งหมด
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2566)

งบประมาณรายจ่ายด้านการสาธารณสุข ประกอบด้วย งานโรงพยาบาลและอุปกรณ์การแพทย์ งานสถานพยาบาลและผู้ป่วยนอก งานบริการสาธารณสุข งานวิจัยสาธารณสุข งานสาธารณสุขอื่น ในปี 2528 ประเทศไทยมี

สัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 4.73 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมด ในปี 2565 ประเทศไทยมีสัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 10.42 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมด ซึ่งจะเห็นว่าในระหว่างปี 2528 ถึง 2565 สัดส่วนรายจ่ายด้านสาธารณสุขมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น มีอัตราการเติบโตของสัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขอยู่ที่ร้อยละ 120.29

ภาพที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรผู้สูงอายุและค่าใช้จ่ายด้านการสาธารณสุข
ที่มา : จากการคำนวณ

จากภาพที่ 8 แกนนอนแสดงถึงประชากรผู้สูงอายุ แกนตั้งแสดงถึงค่าใช้จ่ายด้านการสาธารณสุข จะเห็นว่า เมื่อประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 2 ภาพรวมการใช้จ่ายของรัฐบาลด้านการสาธารณสุข เปรียบเทียบกับประชากรผู้สูงอายุ

ปี	ประชากรผู้สูงอายุ (ล้านคน)	สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ (ร้อยละ)	งบประมาณรายจ่ายรวม (ล้านบาท)	ด้านสาธารณสุข		
				(ล้านบาท)	% ต่องบประมาณ	ค่าเฉลี่ยแต่ละช่วง
2528	1.867557	3.69	209,000.00	9,893.50	4.73	5.26
2529	1.949895	3.78	218,000.00	10,272.50	4.71	
2530	2.04009	3.89	227,500.00	10,474.40	4.60	
2531	2.137727	4.00	243,500.00	11,198.90	4.60	
2532	2.242976	4.13	285,500.00	12,589.10	4.41	
2533	2.349467	4.25	335,000.00	17,443.80	5.21	
2534	2.456667	4.38	387,500.00	21,991.00	5.68	
2535	2.573107	4.52	460,400.00	26,249.80	5.70	
2536	2.698862	4.67	560,000.00	34,963.50	6.24	
2537	2.83135	4.83	625,000.00	42,245.90	6.76	
2538	2.966678	4.99	715,000.00	49,474.10	6.92	7.24
2539	3.105945	5.16	843,200.00	59,810.40	7.09	
2540	3.262038	5.35	984,000.00	68,124.80	6.92	
2541	3.443583	5.58	982,000.00	64,071.20	6.52	
2542	3.642224	5.83	825,000.00	60,106.40	7.29	
2543	3.847442	6.10	860,000.00	63,501.20	7.38	
2544	4.054261	6.37	910,000.00	65,041.20	7.15	

ตารางที่ 2 ภาพรวมการใช้จ่ายของรัฐบาลด้านการสาธารณสุข เปรียบเทียบกับประชากรผู้สูงอายุ (ต่อ)

ปี	ประชากรผู้สูงอายุ (ล้านคน)	สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ (ร้อยละ)	งบประมาณรายจ่ายรวม (ล้านบาท)	ด้านสาธารณสุข		
				(ล้านบาท)	% ต่องบประมาณ	ค่าเฉลี่ยแต่ละช่วง
2545	4.262231	6.64	1,023,000.00	72,769.70	7.11	7.24
2546	4.477102	6.91	999,900.00	78,224.20	7.82	
2547	4.712713	7.22	1,028,000.00	83,650.30	8.14	
2548	4.965384	7.54	1,200,000.00	89,163.70	7.43	9.31
2549	5.203618	7.85	1,360,000.00	101,040.50	7.43	
2550	5.41108	8.10	1,566,200.00	148,704.50	9.49	
2551	5.603881	8.32	1,660,000.00	154,140.40	9.29	
2552	5.805596	8.56	1,835,000.00	165,537.50	9.02	
2553	6.03901	8.85	1,700,000.00	178,042.10	10.47	
2554	6.309602	9.18	2,070,000.00	208,093.40	10.05	
2555	6.61292	9.56	2,380,000.00	220,411.30	9.26	
2556	6.95214	9.99	2,400,000.00	254,793.50	10.62	
2557	7.319426	10.46	2,525,000.00	252,996.30	10.02	
2558	7.706937	10.96	2,575,000.00	261,113.10	10.14	10.14
2559	8.110757	11.49	2,776,000.00	274,231.20	9.88	
2560	8.529513	12.03	2,733,000.00	294,779.90	10.79	
2561	8.964090	12.60	3,050,000.00	302,057.70	9.90	
2562	9.418578	13.21	3,000,000.00	311,319.40	10.38	
2563	9.899641	13.85	3,200,000.00	292,391.40	9.14	
2564	10.390449	14.51	3,285,962.50	343,906.20	10.47	
2565	10.906792	15.21	3,100,000.00	322,975.80	10.42	

ที่มา สำนักงบประมาณ (2566) และ World bank (2023)

เมื่อพิจารณาภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างประชากรผู้สูงอายุ และค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข พบว่า งบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลในช่วงแปดปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2558-2565) มีค่าสูงกว่าในช่วงสามสิบปีก่อนหน้าอย่างเห็นได้ชัด (พ.ศ. 2528-2557) โดยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2528-2547 เป็นช่วงเวลาก่อนที่ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีสัดส่วนการใช้จ่ายของรัฐบาลด้านการสาธารณสุขรวมเฉลี่ยประมาณร้อยละ 7 ของงบประมาณรายจ่ายรวม เมื่อปี พ.ศ. 2547 ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เนื่องจากมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเกินร้อยละ 7 จะเห็นว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา มีสัดส่วนการใช้จ่ายของรัฐบาลด้านการสาธารณสุขรวมเฉลี่ยประมาณร้อยละ 10

2. ความสัมพันธ์ระหว่างประชากรผู้สูงอายุกับรายจ่ายภาครัฐด้านสาธารณสุขของประเทศไทย

2.1 ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล

ผลการทดสอบ Unit root ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่า ประชากรผู้สูงอายุ(LN(POP65)) และรายได้ประชาชาติต่อหัว (LN(GDPC)) สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ที่ระดับ Level เนื่องจากความน่าจะเป็นมีค่าน้อยกว่าค่าวิกฤติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ส่งผลให้ข้อมูลไม่มี Unit Root นั่นคือ มีความนิ่งของข้อมูล (Stationary) หรือ I(0) ผลการทดสอบ Unit root ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่า ค่าใช้จ่ายด้านการสาธารณสุข LN(HEA) ไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ที่ระดับ Level เนื่องจากความน่าจะเป็นมีค่ามากกว่าค่าวิกฤติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ส่งผลให้ข้อมูลมี Unit Root นั่นคือ ไม่มีความนิ่งของข้อมูล (Non-Stationary) จึงทำการนำตัวแปรที่มีคุณสมบัติ Non-Stationary ที่ระดับ Level มาทำการทดสอบในอันดับที่สูงขึ้นไปอีก (Order of Integration) โดยการทำ 1 st

difference พบว่า ค่าใช้จ่ายด้านการสาธารณสุข LN(HEA) สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ที่ระดับ 1 st difference เนื่องจากความน่าจะเป็นมีค่าน้อยกว่าค่าวิกฤติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ส่งผลให้ข้อมูลไม่มี Unit Root นั่นคือ มีความนิ่งของข้อมูล (Stationary) หรือ I(1) ผลการทดสอบความนิ่งแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความนิ่งของตัวแปร

ตัวแปร	Lag length	ADF	Prob	สรุป
LN(HEA)	0	-4.00	0.0037	I(1)
LN(POP65)	3	-3.66	0.0390	I(0)
LN(GDPC)	1	-3.29	0.0227	I(0)

สรุปได้ว่าสามารถนำตัวแปรตามและตัวแปรอิสระทุกตัวมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว (Cointegration หรือ Long-run relationship) ในแบบจำลอง Autoregressive Distributed Lag (ARDL) ได้เนื่องจากตัวแปรทุกตัวมีคุณสมบัติเป็น I(0) หรือ I(1)

2.2 ผลการประมาณความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว

การทดสอบว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระยะยาวหรือไม่ พิจารณาได้จากผลของ Bounds test สมมุติฐานหลัก H_0 : ไม่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว หากค่า F statistic มีค่าต่ำกว่าค่าวิกฤตขอบเขตบน I(1) (Upper Critical Bound) จะยอมรับสมมุติฐานหลัก (H_0) แสดงถึงไม่มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว แต่หาก F statistic มีค่าสูงกว่าค่าวิกฤตขอบเขตบน I(1) (Upper Critical Bound) จะปฏิเสธสมมุติฐานหลัก (H_0) แสดงถึงมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว ดังแสดงในตาราง 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบ Bounds Test จากแบบจำลอง ARDL

Test Statistic					
	value	k	I(0) Bound	I(1) Bound	นัยสำคัญทางสถิติ
F statistic	30.7487	2	2.63	3.35	ที่ระดับ 0.10
			3.1	3.87	ที่ระดับ 0.05
			4.13	5	ที่ระดับ 0.01

ทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวของตัวแปรดังกล่าว ด้วยค่าสถิติ F ผลการทดสอบพบว่า มีค่า F statistic เท่ากับ 30.7487 ซึ่งมีค่าสูงกว่าค่าวิกฤตขอบเขตบน (Upper Critical Bound) (หรือเรียกว่า I(1) Bound) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เราจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรค่าใช้จ่ายด้านการสาธารณสุข (LN(HEA)) ประชากรผู้สูงอายุ (LN(POP65)) รายได้ประชาชาติต่อหัว (LN(GDPC)) และสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 (CO) มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวต่อกัน

ตารางที่ 5 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว

Variable	Coeffcient	Std. Error	t-statistic	P-value
LN(POP65)	-0.55181	0.35984	-1.53347	0.1350
LN(GDPC)***	1.8822	0.24162	7.79004	0.0000
ค่าคงที่***	12.0627	2.83982	4.24772	0.0002

หมายเหตุ: *** หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อพิจารณาในตาราง 5 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรประชากรผู้สูงอายุ (LN(POP65)) มีค่าไม่แตกต่างจากศูนย์ (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) หรือกล่าวได้ว่า ไม่มีผลต่อรายจ่ายด้านการสาธารณสุขในระยะยาว อาจเนื่องมาจากภาคเอกชนในประเทศไทยมีบทบาทในการให้บริการสุขภาพมากขึ้นโดยข้อมูลจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ในปี 2564 สถานพยาบาลในประเทศไทยมีจำนวน 47,786 แห่ง ประกอบด้วย สถานพยาบาลภาครัฐประเภทค้างคืน เช่น โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลศูนย์ จำนวน 1,075 แห่ง สถานพยาบาลภาครัฐประเภทไม่ค้างคืน คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ศูนย์บริการสาธารณสุขต่าง ๆ จำนวน 11,077 แห่ง สถานพยาบาลเอกชนประเภทค้างคืน จำนวน 411 แห่ง และสถานพยาบาลเอกชนประเภทไม่ค้างคืน คือ คลินิกต่าง ๆ จำนวน 35,223 แห่ง จะเห็นว่า ในภาพรวมสถานพยาบาลภาคเอกชนคิดเป็นร้อยละ 74.57 ของสถานพยาบาลในประเทศทั้งหมด โดยส่วนใหญ่เป็นสถานพยาบาลเอกชนประเภทไม่ค้างคืน

ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรรายได้ประชาชาติต่อหัว (LN(GDPC)) แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากค่า P-value ของ t-statistic มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.01 โดยความสัมพันธ์ของตัวแปรตรงตามสมมุติฐานของการศึกษา สามารถแปลความหมายได้ว่า

ถ้ารายได้ประชาชาติต่อหัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะมีผลในระยะยาวทำให้ค่าใช้จ่ายด้านการสาธารณสุขเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.88 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่น ๆ คงที่

เมื่อพิจารณาในตาราง 6 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรหุ่น (CO) มีค่าไม่แตกต่างจากศูนย์ (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) หรือกล่าวได้ว่าสถานการณ์โควิด-19 ไม่มีผลต่อค่าใช้จ่ายด้านการสาธารณสุข อาจเนื่องมาจากงานวิจัยชิ้นนี้มีระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่ปี 2528 – 2565 ซึ่งในประเทศไทยเริ่มมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในปี 2563 อาจจะมีระยะเวลาของสถานการณ์โควิด-19 จำนวนสั้นเกินไป

ตารางที่ 6 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรหุ่น

Variable	Coeffcient	Std. Error	t-statistic	P-value
CO	0.0324	0.0551	0.5881	0.5606

2.3 ผลการประมาณการปรับตัวระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว

สำหรับการพิจารณาการปรับตัวในระยะสั้นไปสู่ดุลยภาพในระยะยาว สามารถพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์ของ CointEq (-1) ซึ่งมีค่าเท่ากับ -0.4155 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า ในแต่ละปีมีการปรับตัวได้เท่ากับร้อยละ 41.55 เพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว

ตารางที่ 7 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การปรับตัวในระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว

Variable	Coeffcient	Std. Error	t-statistic	P-value
CointEq(-1)	-0.4155	0.0358	-11.5985	0.0000

เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแบบจำลอง ทำการทดสอบด้วยวิธี Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test วิธี Breusch-Paqan- Godfrey และวิธี Jarque-Bera Test พบว่า แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาปราศจาก Serial correlation Heteroskedasticity และค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงข้อมูลแบบปกติ

อภิปรายผล

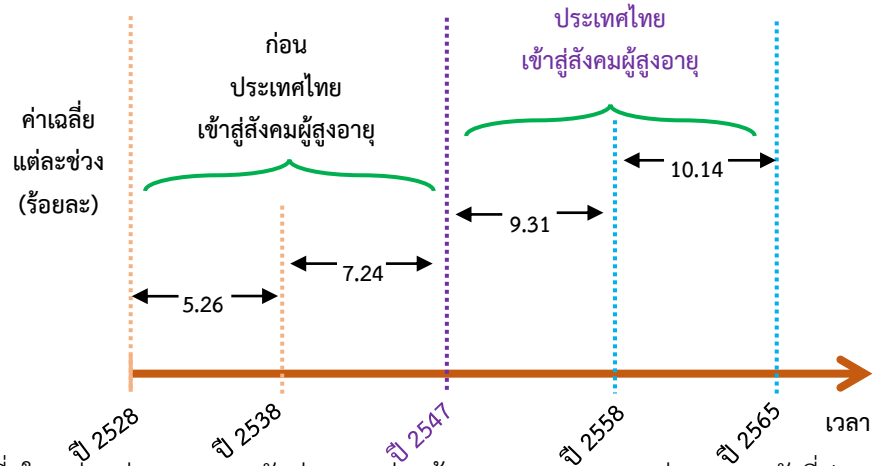
จากการวิจัยของผลกระทบสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยต่อการใช้จ่ายด้านการสาธารณสุข สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

การศึกษาภาพรวมของประชากรผู้สูงอายุ และรายจ่ายภาครัฐด้านสาธารณสุขของประเทศไทย พบว่า ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2528-2547 เป็นช่วงเวลาก่อนที่ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีสัดส่วนการใช้จ่ายของรัฐบาลด้านการสาธารณสุขรวมเฉลี่ยประมาณร้อยละ 7 ของงบประมาณรายจ่ายรวม เมื่อปี พ.ศ. 2547 ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) จะเห็นว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา มีสัดส่วนการใช้จ่ายของรัฐบาลด้านการสาธารณสุขรวมเฉลี่ยประมาณร้อยละ 10 จะเห็นว่า เมื่อประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้น รายจ่ายภาครัฐด้านสาธารณสุขมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชากรผู้สูงอายุกับรายจ่ายภาครัฐด้านสาธารณสุขของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยจากประชากรผู้สูงอายุและสถานการณ์โควิด-19 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาคเอกชนในประเทศไทยมีบทบาทในการให้บริการสุขภาพมากขึ้น ในขณะที่รายได้ประชาชาติต่อหัวส่งผลกระทบทางบวกต่อรายจ่ายด้านการสาธารณสุขในระยะยาว โดยเมื่อประเทศได้พัฒนาขึ้น ทำให้รายได้ต่อหัวของประชากรนั้นเพิ่มขึ้น รัฐบาลสามารถเพิ่มการใช้จ่ายด้านสวัสดิการเพื่อดูแลประชาชนในประเทศ และมีการปรับตัวจากในระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Roziana Baharin และSuhaila Saad (2018) มีผลการศึกษาพบว่า ระหว่างปี 1995 ถึง 2014 การสูงวัยไม่ส่งผลต่อรายจ่ายด้านสุขภาพของประเทศไทย อาจเนื่องมาจากมีผู้ให้บริการด้านสุขภาพรายใหญ่เป็นภาคเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Byongho Tchoe และ Sangho Nam (2022) ศึกษาผลกระทบที่แท้จริงของประชากรสูงอายุต่อค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพในกลุ่มประเทศ OECD ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุไม่ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญ และรายได้ประชาชาติต่อหัวมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล สอดคล้องกับงานวิจัย NurHaiza Nordin, NurNaddiaNordin และ NorAsma Ahmad (2015) ศึกษาผลกระทบของประชากรสูงอายุต่อค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล: การศึกษาเปรียบเทียบของจีนและอินเดีย พบว่า รายได้ประชาชาติต่อหัวทั้งในประเทศจีนและอินเดียมีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง ผลกระทบสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยต่อการใช้จ่ายรัฐบาลด้านสาธารณสุข สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

ภาพที่ 9 ค่าเฉลี่ยในแต่ละช่วงเวลาของสัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข ก่อนและหลังที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

จากภาพที่ 9 พบว่า ภาครัฐมีสัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเมื่อประเทศไทยเข้าสูงสังคมผู้สูงอายุ โดยแกนตั้งแสดงถึงค่าเฉลี่ยของสัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุข แกนนอนแสดงถึงช่วงเวลา โดย

ระหว่างปี 2528 ถึงปี 2537 ภาครัฐมีสัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขโดยเฉลี่ยร้อยละ 5.26 และระหว่างปี 2538 ถึงปี 2547 ภาครัฐมีสัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขโดยเฉลี่ยร้อยละ 7.24 จะเห็นว่าระหว่างปี 2528 – 2547 เป็นช่วงเวลาก่อนที่ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยมีสัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขรวมเฉลี่ยประมาณร้อยละ 7 ซึ่งในปี 2547 ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยระหว่างปี 2548 ถึงปี 2557 ภาครัฐมีสัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขโดยเฉลี่ยร้อยละ 9.31 และระหว่างปี 2558 ถึงปี 2565 ภาครัฐมีสัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขโดยเฉลี่ยร้อยละ 10.14 จะเห็นว่าระหว่างปี 2548 – 2565 เป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว โดยมีสัดส่วนรายจ่ายด้านการสาธารณสุขรวมเฉลี่ยประมาณร้อยละ 10

สรุปผลการวิจัย

หลังจากที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วในปี พ.ศ. 2547 จะพบว่าภาครัฐมีรายจ่ายด้านสาธารณสุขเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับในอดีตก่อนที่ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จากการทดสอบความนิ่งของข้อมูลด้วยวิธี ADF ผลการทดสอบพบว่า ตัวแปรที่มีคุณสมบัติเป็น I(0) ได้แก่ ประชากรผู้สูงอายุ (LN(POP65)) และรายได้ประชาชาติต่อหัว (LN(GDPC)) ส่วนตัวแปรที่มีคุณสมบัติเป็น I(1) ได้แก่ ค่าใช้จ่ายด้านการสาธารณสุข (LN(HEA)) จากนั้นทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว โดยใช้วิธีของ Pesaran et al. (2001) ซึ่งสามารถใช้ได้กับตัวแปรที่มีคุณสมบัติเป็น I(0) หรือ I(1) ผลการทดสอบพบว่าตัวแปรค่าใช้จ่ายด้านการสาธารณสุข (LN(HEA)), ประชากรผู้สูงอายุ (LN(POP65)) รายได้ประชาชาติต่อหัว (LN(GDPC)) และสถานการณ์โควิด 19 (co) มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวต่อกัน จากการประมาณความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของประชากรผู้สูงอายุ (LN(POP65)) และสถานการณ์โควิด 19 (co) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของรายได้ประชาชาติต่อหัว (LN(GDPC)) มีนัยสำคัญทางสถิติ และตรงตามสมมุติฐานของการศึกษา กล่าวคือปัจจัยจากรายได้ประชาชาติต่อหัว ส่งผลกระทบทางบวกต่อรายจ่ายด้านการสาธารณสุขในระยะยาว และมีการปรับตัวจากในระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว เท่ากับร้อยละ 41.55

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรมีโครงการหรือนโยบายในการสร้างให้เศรษฐกิจเติบโตหรือมีการขยายตัวได้ในระยะยาวเพื่อให้ภาครัฐสามารถมีกำลังในการดูแลประชาชนด้านสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดด้วยการใช้ข้อมูลในภาพรวมด้านรายจ่ายสาธารณสุขเพียงปัจจัยเดียว โดยมิได้จำแนกเป็นรายจ่ายประจำ รายจ่ายด้านการดำเนินงาน หรือรายจ่ายด้านการลงทุน ทำให้ผลการศึกษาไม่พบว่าสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุส่งผลต่อรายจ่ายด้านสาธารณสุข ในการศึกษาครั้งต่อไป อาจต้องศึกษาในเชิงลึกโดยการจำแนกเป็นรายจ่ายประจำ รายจ่ายด้านการดำเนินงาน หรือรายจ่ายด้านการลงทุน

2.2 ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการใช้จ่ายด้านการสาธารณสุข นำมาเพิ่มในแบบจำลอง เช่น ปริมาณค่าฝุ่น PM 2.5

เอกสารอ้างอิง

พัชราพรรณ กิจพันธ์. (2561). ประเทศไทยสู่สังคมผู้สูงอายุ. *วารสารอาหารและยา, 25*(3), 4-8.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2565). *ประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2556*. สืบค้น 25 กรกฎาคม 2566. จาก https://plan.dmh.go.th/forums/index.php?action=dlattach;topic=822.0;attach=1374.

สำนักงบประมาณ (2566). *งบประมาณโดยสังเขป (ฉบับปรับปรุง)*. สืบค้น 17 กรกฎาคม 2566. จาก https://www.bb.go.th/topic.php?gid=548&mid=311.

Baharin, R., & Saad, S. (2018). Ageing population and health care expenditure: evidence using time series analysis. *Geografia, 14*(4), 65-73.

Engle, R.F. & Granger, C.W.J. (1987). Cointegration and error correction representation: Estimation and testing. *Econometrica, 55*, 251-276.

Johansen, S. (1995). *Likelihood-based inference in cointegrated vector autoregressive model*. Oxford: Oxford University Press.

Nordin, N., Nordin, N., & Ahmad, N. A. (2015, May). The effects of the ageing population on healthcare expenditure: A comparative study of China and India. In *International Conference on Economics and Banking (ICEB-15)* (pp. 297-310). Dordrecht: Atlantis Press.

Pesaran, M. H., Shin, Y. & Smith, R.J. (2001). Bounds testing approaches to the analysis of level relationships. *Journal Applied Econometric,s 16*, 289-326.

Tamakoshi, T., & Hamori, S. (2015). Health-care expenditure, GDP and share of the elderly in Japan: a panel cointegration analysis. *Applied Economics Letters, 22*(9), 725-729.

Tchoe, B., & Nam, S. (2022). The Real Effect of Aging Population on Health Expenditures in OECD Countries. *Korea and the World Economy, 23*(1), 25-34.

World Bank. (2023). *Birth rate, crude (per 1,000 people)*. Retrieved 1 June 2023 form https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.CBRT.IN.

_____. (2023). *Population ages 65 and above (% of total population)*. Retrieved 1 June 2023 form https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.65UP.TO.ZS.

_____. (2023). *Population ages 65 and above, total*. Retrieved 1 June 2023 form https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.65UP.TO.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 175-186.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Comparisons of The Academic Achievement Regarding Learning About Thai Sentence Structure of Second Year Secondary Education Students Between A GPAS Learning Management Method and Conventional Instruction Methods

Tummanoon Sangsawang[1*] Dendow Chollawit[2] and Petch Wijitnawin[2]

[1] *Master of Education (Teaching Thai Language), Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

[2] *Field of Teaching Thai Language, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: Tummanoonbank@gmail.com*

ABSTRACT

This research article aimed to (1) compare the average score of the academic achievement of the secondary school students prior to and after learning by following a GPAS method, and (2) compare the average score of the academic achievement of the students between experimental and control groups. The target population was 60 students who studied in year-2 secondary school level in the second academic year 2022 at Pipattanasuksa (pseudonym), Nakorn Nayok province in Thailand. Each group comprised 30 students. Both groups were divided by using a purposive sampling method to experimental and control groups. The experimental group was taught following GPAS method and the control group was taught through conventional teaching methods. Research instrument for collecting data was an academic achievement test regarding learning about Thai sentence structure. The test was a multiple-choice test which consisted of 30 items. The test had content validity between 0.80-1.00, reliability as 0.76, difficulty as 0.34-0.72, and discrimination between 2.16-7.03. The instruments for the experiment were 6 lesson plans designed following GPAS method and 6 lesson plans designed though conventional teaching methods. Each lesson plan designed for a teaching session, comprised 50 minutes. The research was undertaken for 3 weeks, 3 sessions per week. Quantitative data were examined to check average score and standard deviation. Additionally, the results were analyzed to check statistical significance by using t-test. The findings showed that the average score of academic achievement of experimental group was higher than prior to the experiment at the 0.05 level of significance, and the average score of academic achievement of experimental group was higher than control group after the experiment at the 0.05 level of significance.

Keywords: Academic Achievement Regarding Learning about Thai Sentence, A GPAS Learning Management Method, Conventional Instruction Method

Received: 10 February 2024;
Revised: 28 July 2024;
Accepted: 2 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS กับวิธีการสอนแบบปกติ

ธรรมนูญ แสงสว่าง[1*] เด่นดาว ชลวิทย์[2] และ เพชร วิจิตรนาวิน[2]

[1] *ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย*

[2] *สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Tummanoonbank@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีแบบ GPAS และ (2) เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ GPAS กับนักเรียนกลุ่มที่เรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิพัฒนศึกษา (นามสมมติ) จังหวัดนครนายก จำนวน 2 ห้อง ห้องละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ผู้วิจัยกำหนดให้นักเรียนห้องที่ 1 เป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนห้องที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าความเชื่อมั่น คือ 0.76 ค่าความยาก ระหว่าง 0.34-0.72 และค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 2.16-7.03 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ GPAS สำหรับนักเรียนกลุ่มทดลอง และแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ สำหรับนักเรียนกลุ่มควบคุม แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนแต่ละกลุ่มมีจำนวน 9 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล จำนวน 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ รวมทั้งสิ้น 9 คาบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่านัยสำคัญของความแตกต่างโดยใช้สถิติทดสอบ t-test ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ GPAS มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ GPAS มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค, วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS, วิธีการสอนแบบปกติ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องผู้ใช้ควรมีความรู้พื้นฐานของกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ของภาษาไทยหรือหลักภาษาไทยซึ่งมีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะช่วยทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารในฐานะผู้ใช้ภาษาเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ดังกับ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2553) ได้อธิบายว่า ผู้ที่ใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องรู้หลักภาษาอย่างดี กล่าวคือ ผู้พูด ผู้เขียนต้องรู้หลักภาษาไทยเพียงพอที่จะสามารถถ่ายทอดทัศนะของตนได้ถูกต้อง ส่วนผู้ฟังและผู้อ่านในฐานะผู้รับสารก็จำเป็นต้องมีความรู้หลักภาษาไทยเพียงพอที่จะแปลความหมายให้ตรงกันได้ ดังนั้น การเรียนรู้หลักภาษาไทยจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากเป็นพื้นฐานของการสื่อสาร (บรรจบ พันธุเมธา, 2562) ด้วยความสำคัญของการเรียนรู้หลักภาษาไทย กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหัวข้อหลักภาษาไทยให้อยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในสาระการเรียนรู้ที่ 4 ใช้ชื่อว่า “หลักการใช้ภาษาไทย” และกำหนดมาตรฐาน ท 4.1 ว่า *“เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษา การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ”* โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการกำหนด

คุณภาพผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ช่วงชั้นที่ 3) ให้มีความรู้ความเข้าใจคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ ระดับภาษา ตลอดจนโครงสร้างและชนิดของประโยคในภาษาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) มาตรฐานการเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียนดังที่ระบุไว้ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนภาษาไทยควรจัดการเรียนรู้หลักภาษาไทยที่เน้นกิจกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของหลักภาษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถวิเคราะห์ถ้อยคำและโครงสร้างของประโยคได้ (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, 2553)

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้หลักภาษาไทยยังคงมีปัญหาและข้อจำกัด ดังที่ กาญจนา นาคสกุล. (2546) กล่าวว่า หลักภาษาไทยเป็นวิชาที่นักเรียนสนใจน้อยและส่วนใหญ่รู้สึกเบื่อหน่าย เพราะต้องท่องจำระเบียบและกฎเกณฑ์ทางภาษา นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจ เรื่อง หลักภาษาไทยและใช้ภาษาสื่อสารผิดพลาดเป็นอย่างมาก (บรรจบ พันธุเมธา, 2562) สภาพปัญหาดังกล่าวก็พบห้องเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 2 โรงเรียนพิพัฒนศึกษา (นามสมมติ) จังหวัดนครนายก ซึ่งพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โดยมีนักเรียนที่มีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 57.32 โดยหัวข้อบทเรียนที่นักเรียนสามารถทำคะแนนได้น้อยที่สุดคือ “ลักษณะและโครงสร้างของประโยคในภาษาไทย” นอกจากนี้ เพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหาชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิพัฒนศึกษา (นามสมมติ) รวมทั้งวิเคราะห์สภาพปัญหาจากบันทึกผลการจัดการเรียนรู้จากแผนการจัดการเรียนรู้ในหัวข้อบทเรียนหลักภาษาพบว่า นักเรียนไม่สามารถอธิบายและวิเคราะห์ลักษณะของประโยคในภาษาไทยได้ นอกจากนี้ นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์โครงสร้างของประโยคตลอดจนระบุหน้าที่ของคำที่ปรากฏในตำแหน่งต่าง ๆ ของประโยคได้ หากสภาพปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขย่อมส่งผลกระทบต่อความเข้าใจหลักภาษา เรื่อง ประโยคในภาษาไทย ในระดับชั้นที่สูงขึ้น

อนึ่ง เพื่อแก้ปัญหาอันเป็นข้อจำกัดในการเรียนรู้หลักภาษาไทย ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดให้แก่นักเรียน โดยอาจใช้วิธีการสอนแบบใหม่ ๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนฝึกคิดวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงความรู้จากบทเรียนมาปรับใช้ในชีวิตจริงได้ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ได้เสนอวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS ซึ่งประกอบไปด้วยกระบวนการสำคัญ ได้แก่ การรวบรวมและเลือกข้อมูล (Gathering) การจัดกระทำข้อมูล (Processing) การประยุกต์ใช้ความรู้ (Applying) และการกำกับตนเอง (Self-regulating) วิธีการสอนดังกล่าวมุ่งให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาบทเรียนจากการลงมือปฏิบัติจริงและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเชิงวิเคราะห์และแสดงเหตุผลเพื่อสนับสนุน ตลอดจนโต้แย้งร่วมกับเพื่อนนักเรียนเพื่อกลั่นกรองความรู้ให้เกิดความเข้าใจที่คงทนและสามารถประยุกต์ความรู้นั้นในบริบทที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม (สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2561)

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ GPAS พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาผลของการใช้วิธีการสอนดังกล่าวในชั้นประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (เทวราช มังคะละ, 2565) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (สุมาลี ศรีภู่อ่อน, 2566; อภิสิทธิ์ สางรัมย์, 2566) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (พงษ์พิรุณ วดีศิริศักดิ์, 2563) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) (วิมล วิริยเสถียร กัญญภัทร หุ่นสุวรรณ และวีระ วงศ์สรรค์, 2566) และกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี) (ยุวรัตน์ นักทำนา นารี คูหาเรืองรอง เลอลักษณ์ โอทกานนท์, 2563) โดยมีต่อตัวแปรตามที่ศึกษา ได้แก่ ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหา เป็นต้น ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้หลักภาษาไทยโดยใช้วิธี GPAS เรื่อง ประโยคในภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งนักเรียนได้มีโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการเรียนรู้วิชาหลักภาษาไทยจากกิจกรรมการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจและแก้ปัญหาร่วมกัน ตลอดจนกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ที่ศึกษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบ GPAS

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบ GPAS กับนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยเก็บข้อมูลในชั้นเรียนซึ่งมีลักษณะเป็นงานวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) (Bryman, 2016) โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องประโยค ของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบ GPAS กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ ซึ่งออกแบบการวิจัยแบบ Experimental and control group pre-test and post-test research design (Cohen et al, 2018) โดยประชากรกลุ่มเป้าหมายถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมและมีการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังจากการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมาย (Target population) คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน ที่ศึกษาในภาคการศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2566 ณ โรงเรียนพิพัฒนศึกษา (นามสมมติ) จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกนักเรียนทั้งสองห้องแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดให้นักเรียนห้อง ม.2/1 เป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง (Experimental group) และนักเรียนห้อง ม.2/2 เป็นนักเรียนกลุ่มควบคุม (Control group) (Creswell and Guetterman, 2019; Thomas, 2017) นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในช่วงก่อนเก็บข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบระดับความสามารถเบื้องต้นของนักเรียนทั้งสองกลุ่มโดยพิจารณาเกรดในวิชาภาษาไทย ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2566 ซึ่งพบว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีสัดส่วนของเกรดในวิชาภาษาไทยใกล้เคียงกัน โดยนักเรียนที่ได้เกรด 3 และ 4 ของกลุ่มทดลองมีจำนวนมากกว่ากลุ่มควบคุมเกรดละ 1 คน ขณะที่นักเรียนที่ได้เกรด 2 ของกลุ่มควบคุมมีจำนวนมากกว่ากลุ่มทดลองจำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดมีดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มทดลองโดยใช้วิธีการเรียนรู้ แบบ GPAS และแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มควบคุมโดยใช้วิธีการเรียนการสอนแบบปกติ ซึ่งมีรายละเอียดมีดังนี้

2.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มทดลองโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS มีจำนวน 9 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ รวมทั้งสิ้น 9 คาบ แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นเตรียมการสอน ขั้นการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ GPAS (ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นรวบรวมข้อมูล (Gathering) ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์และ สรุปความรู้ (Processing) ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ/ประยุกต์ใช้ความรู้ (Applying) และขั้นที่ 4 ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่า (Self – regulating)

2.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มควบคุมโดยใช้วิธีการเรียนการสอนแบบปกติ มีจำนวน 9 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ รวมทั้งสิ้น 9 คาบ แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอนซึ่งมีกิจกรรมสำคัญคือการบรรยาย การตอบคำถาม การทำแบบฝึกหัดและนำเสนอหน้าชั้นเรียนและขั้นสรุปและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

ภายหลังจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งสองกลุ่มแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนความสอดคล้องของตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและ

การประเมินผล แล้วจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม จำนวน 1 แผน ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ผลการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้พบว่า กิจกรรมวิเคราะห์ลักษณะและโครงสร้างของประโยคความรวมและความซ้อนในเวลานาน นักเรียนจำนวน 4 คน ไม่เข้าใจคำสั่งจากใบงานและไม่สามารถทำใบงานได้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยแก้ไขการใช้ถ้อยคำที่ปรากฏในคำสั่งจากใบงานรวมทั้งลดจำนวนโจทย์คำถามในใบงาน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คำตอบที่ถูกต้องกำหนดให้ข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยตามทฤษฎีของบลูม (Bloom's taxonomy as cited in Woolfolk, 2018; Eggen and Kauchak, 2016) ซึ่งประกอบด้วยการประเมินความสามารถในระดับความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า จากนั้น นำเสนอเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 เมื่อปรับปรุงแก้ไขภาษาให้กระชับ ชัดเจนตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับที่ได้กล่าวในข้อ 2.1 ผลการทดลองพบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค มีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.76 ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.34-0.72 และค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 2.16-7.03

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยจากหน่วยงานต้นสังกัด โดยได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียนพิพัฒนศึกษา (นามสมมติ) ให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยภายในโรงเรียนได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้ก่อนเริ่มดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย (try out) และการเก็บรวบรวมข้อมูล (data collection) ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นความลับและกำหนดใช้นามสมมุติแทนชื่อของนักเรียนทุกคนและชื่อจริงของโรงเรียน (Robson and McCartan, 2016; Creswell and Guetterman, 2019)

3.2 ก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายซึ่งประกอบด้วยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบคำถามในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่องประโยค โดยใช้เวลา 30 นาที

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแผนที่กำหนด โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนจริงตามขั้นตอนย่อย ดังนี้

3.3.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ GPAS สำหรับนักเรียนกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ใช้เวลา 1 คาบ คาบละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 9 คาบ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ

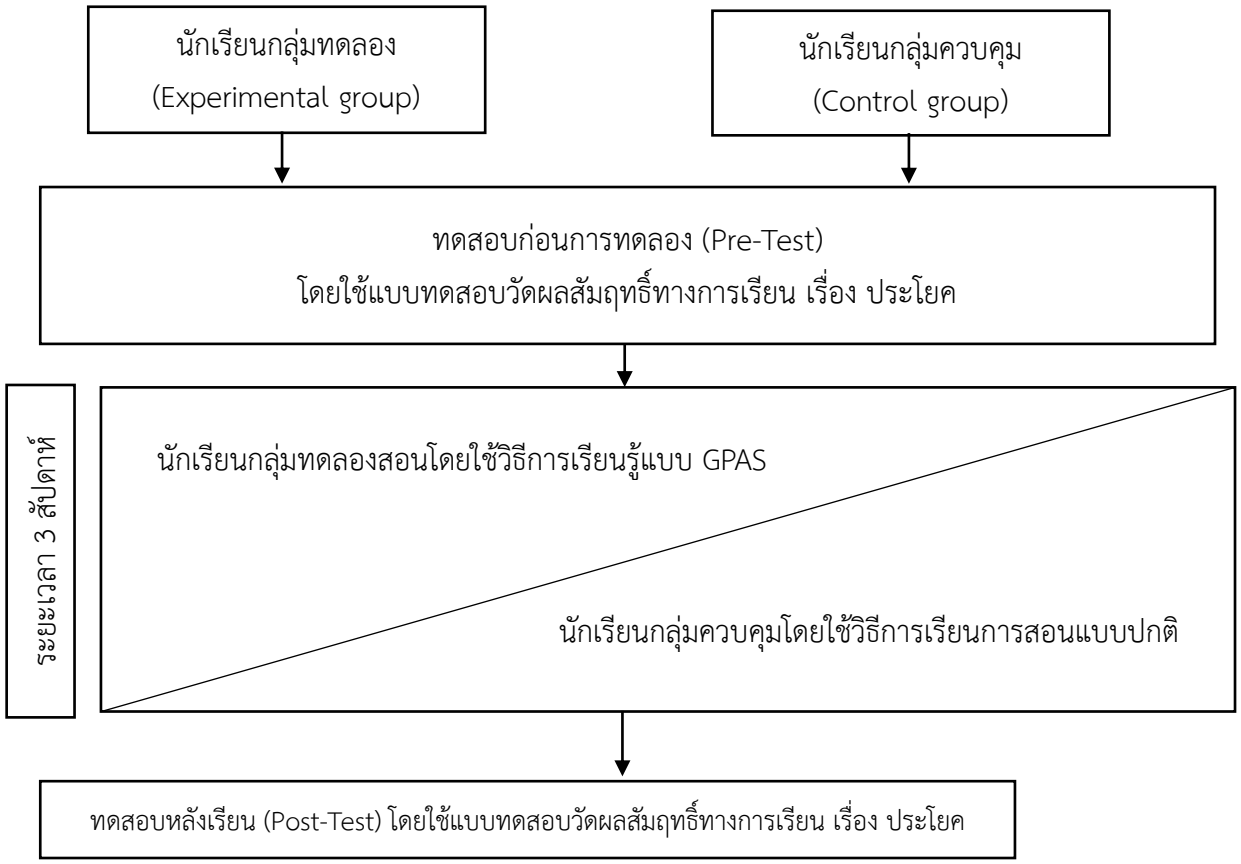
3.3.2 การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ (conventional instruction methods) สำหรับนักเรียนกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยดำเนินการเช่นเดียวกับข้อ 3.3.1 กล่าวคือ ผู้วิจัยดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ใช้เวลา 1 คาบ คาบละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 9 คาบ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ

3.4 หลังการจัดการเรียนรู้จากข้อ 3.3 ผู้วิจัยดำเนินการโดยให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มตอบคำถามในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ใช้เวลา 30 นาที

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นโดยพิจารณาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) โดยวิเคราะห์ค่าการแจกแจงความถี่ภายใต้พื้นที่ใต้โค้ง (frequency distribution) (Cohen et al., 2018) พบว่า ผลคะแนนดังกล่าวได้แจกแจงแบบปกติ (normal distribution) จากนั้น ผู้วิจัยคำนวณคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังจากการทดลองด้วยโปรแกรม SPSS โดยใช้สูตรคำนวณ Dependent Sample t-test และ Independent Sample t-test

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีแบบ GPAS

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีแบบ GPAS (N=30)

ช่วงเวลา	จำนวนนักเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ค่า t	Sig.
ก่อนการทดลอง	30	17.50	4.88	-13.33	0.000*
หลังการทดลอง	30	25.35	3.91		

หมายเหตุ: *$P<0.05$

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค สูงกว่าก่อนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีแบบ GPAS อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีแบบ GPAS กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีแบบดั้งเดิม ก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีแบบ GPAS กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน ด้วยวิธีแบบดั้งเดิม ก่อนและหลังการทดลอง (N=60)

กลุ่ม	จำนวนนักเรียน	ก่อนการทดลอง		ค่า t ก่อนการทดลอง	Sig.	หลังการทดลอง		ค่า t หลังการทดลอง	Sig.
		$\bar{x}$	S.D.			$\bar{x}$	S.D.		
ทดลอง	30	17.50	4.88	0.74	0.46	25.35	3.91	10.23	0.00*
ควบคุม	30	16.85	5.55			17.18	3.61		

หมายเหตุ: *$P<0.05$*

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีแบบ GPAS มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ ภายหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

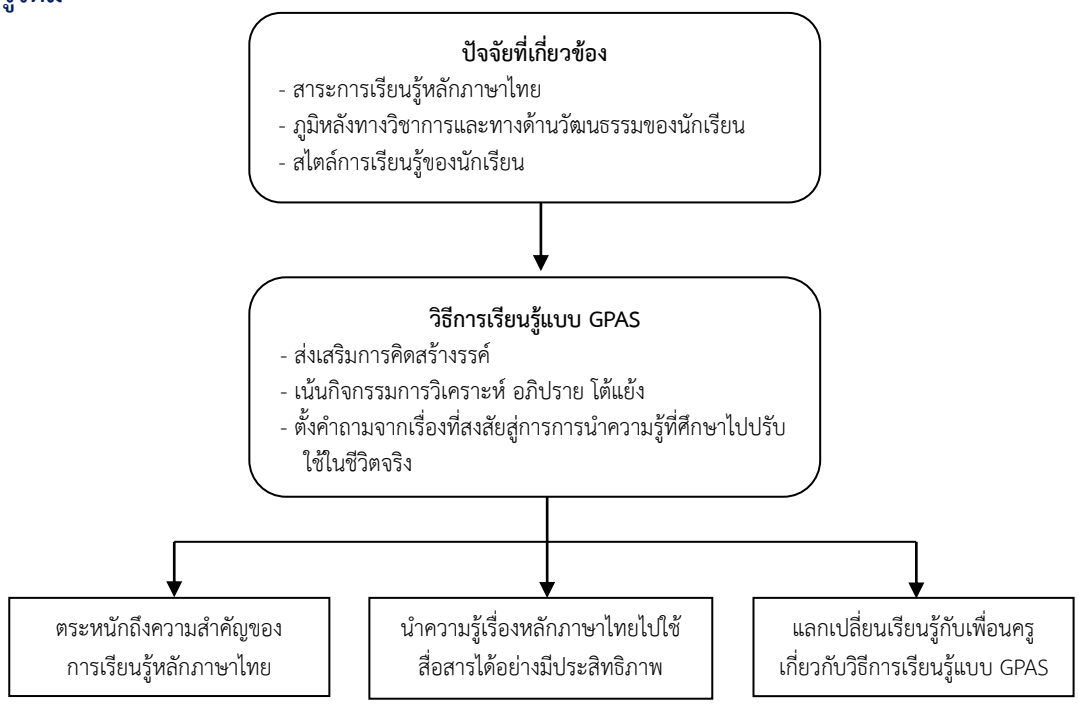
อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีแบบ GPAS พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค สูงกว่าก่อนการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ GPAS อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้วิธีแบบ GPAS เน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการฝึกคิดวิเคราะห์และแสดงเหตุผลประกอบในประเด็นที่สนับสนุนและโต้แย้ง เมื่อพิจารณาในวิชาหลักภาษา เรื่อง ประโยค พบว่า แต่ละกระบวนการตลอดจนขั้นตอนสำคัญของวิธีการสอนดังกล่าวช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากขั้นตอน การรวบรวมและเลือกข้อมูล (Gathering) นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาแนวคิดรวบยอดและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องประโยคในภาษาไทย ตลอดจนเข้าใจโครงสร้างของประโยคและหลักการวิเคราะห์ประโยคในภาษาไทย ในขั้นตอนของการจัดกระทำข้อมูล (Processing) นักเรียนได้มีโอกาสพิจารณาตัวอย่างของประโยคที่หลากหลายทั้งจากที่ปรากฏในใบงาน รวมทั้งตัวอย่างประโยคที่สามารถพบในชีวิตประจำวันจากที่เพื่อนนักเรียนร่วมชั้นช่วยกันระบุและรวบรวม ตลอดจนฝึกการจำแนกประเภทของปรระโยคชนิดต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยประโยคความเดียว ประโยคความรวม และประโยคความซ้อน นอกจากนี้ในขั้นตอนของการประยุกต์ใช้ความรู้ (Applying) นักเรียนได้มีโอกาสฝึกวิเคราะห์ลักษณะและโครงสร้างของประโยคจากที่ช่วยกันรวบรวมโดยใช้ความรู้จากการศึกษาในขั้นตอนแรก และในขั้นตอนของการกำกับตนเอง (Self-regulating) นักเรียนได้อภิปรายกันอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับความรู้เรื่องประโยคในภาษาไทยจากการสนทนาภายในกลุ่ม และทบทวนความรู้ความเข้าใจของตนจากการทำแบบฝึกหัดเรื่องการวิเคราะห์ประโยค ซึ่งในขั้นตอนนี้นักเรียนต้องแสดงเหตุผลในการพิจารณาอย่างละเอียดเพื่อสนับสนุนการตอบคำถามในแบบฝึกหัด กระบวนการดังที่กล่าวมานี้เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยคให้เพิ่มขึ้น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทวราช มังคะละ (2565) ซึ่งกล่าวไว้สรุปได้ว่า กระบวนการสำคัญของวิธีการเรียนรู้แบบ GPAS ช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนในวิชาภาษาไทยตลอดจนส่งเสริมการคิดขั้นสูงของนักเรียนภายหลังจากการทดลอง และสอดคล้องกับที่ พงษ์พิรุณ วดีศิริศักดิ์ (2563) กล่าว

ว่า วิธีการเรียนรู้แบบ GPAS ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาวิชาหลักภาษาไทย เรื่อง “ประโยค” จากวิธีการเรียนรู้แบบ GPAS ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการสำคัญทั้ง 4 ขั้นตอน แม้เนื้อหาบทเรียนและซับซ้อนและต้องอาศัยการพิจารณาอย่างละเอียด แต่ก็ช่วยทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนอย่างชัดเจนจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการคิดในระดับสูง (สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2561)

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีแบบ GPAS กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีแบบดั้งเดิม ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบ GPAS มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ ภายหลังจาก การทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีการเรียนรู้แบบ GPAS ส่งเสริมการฝึกคิดวิเคราะห์จากตัวอย่างที่หลากหลายทั้งจากประโยคพื้นฐานที่มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน ได้แก่ ประโยคสามัญหรือประโยคความเดียว จนถึงประโยคที่ซับซ้อนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ประโยความรวมและประโยคความซ้อน รวมทั้ง ประโยคและข้อความที่พบในชีวิตประจำวัน นักเรียนจะได้ประยุกต์ใช้ความรู้ความเข้าใจมาจำแนกและวิเคราะห์ประโยคได้ชัดเจน โดยเฉพาะการเรียนรู้ในขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ (Applying) ซึ่งแตกต่างกับวิธีการเรียนการสอนแบบปกติที่เน้น การทำแบบฝึกหัดและวิเคราะห์ประโยคจากที่กำหนดในใบงานและแบบฝึกหัดเท่านั้น ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับที่ ทิศนา แขมมณี (2566) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนศึกษาจากตัวอย่างที่หลากหลายย่อมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์การเรียนรู้ได้ดีกว่าเพียงการทำใบงานหรือแบบฝึกหัดที่ครูผู้สอนจัดเตรียมไว้ให้เท่านั้น นอกจากนี้ สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (2561) กล่าวว่า วิธีการเรียนรู้แบบ GPAS ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนพิจารณาถึงเป้าหมายสำคัญของการศึกษาในแต่ละเนื้อหาบทเรียน กล่าวคือ นักเรียนได้ตั้งคำถามถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่แท้จริงของการศึกษาวิชาหลักภาษา เรื่อง “ประโยค” ว่าสำคัญต่อตนเองอย่างไรในขั้นตอนการประยุกต์ใช้ความรู้ (Applying) และขั้นตอนการกำกับตนเอง (Self-regulating) ซึ่งสอดคล้องกับที่ วิมล วิริยเสถียร กัญณภัทร หุ่นสุวรรณ และวีระ วงศ์สรรค์ (2566) กล่าวไว้สรุปได้ว่า ขั้นตอนดังที่กล่าวมา ทั้งสองนั้นช่วยส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิดไตร่ตรองและกลั่นกรองความคิดด้วยตนเองจนสามารถตระหนักได้ถึงความสำคัญของเนื้อหาบทเรียนในการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับที่ ยุวรัตน์ นักทำนา และคณะ (2563) กล่าวไว้สรุปได้ว่า วิธีการเรียนรู้แบบ GPAS รู้จักตั้งคำถามเพื่อสะท้อนความคิดจากหัวข้อบทเรียนที่ศึกษาได้อย่างลุ่มลึกและมีเหตุผลอธิบายอย่างชัดเจน ซึ่งวิธีการสอนดังกล่าวแตกต่างกับการเรียนหลักภาษาไทยโดยใช้วิธีการเรียนการสอนแบบปกติซึ่งขาดการกระตุ้นเพื่อให้ฝึกคิดและตั้งคำถามถึงความสำคัญหรือเป้าหมายที่แท้จริงของการศึกษาในแต่ละหัวข้อบทเรียน ดังที่ ทิศนา แขมมณี. (2566) กล่าวว่าสรุปได้ว่า เมื่อนักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ถึงเป้าหมายสำคัญของการเรียนรู้ในแต่ละหัวข้อบทเรียน ตลอดจนการตอบคำถามถึงประโยชน์ในการนำความรู้นั้นไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ย่อมขาดความสนใจในการเรียนรู้และเป็นอุปสรรคหนึ่งในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ (วะรุฬพันธ์ โหม่งมาตย์, 2566; Eggen & Kauchak, 2016) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ต่ำกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับ การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบ GPAS ภายหลังจากการทดลอง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบ GPAS ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้หลักภาษาไทย เรื่อง ประโยค

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 การเรียนรู้หลักภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ สาระการเรียนรู้หลักภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ภูมิหลังทางวิชาการและทางด้านวัฒนธรรม เช่น การนับถือศาสนา เชื้อชาติ ภาษาถิ่น และสไตล์การเรียนรู้ที่นักเรียนแต่ละคนอาจมีแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาปัจจัยดังที่ได้กล่าวมาจะช่วยทำให้ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้แบบ GPAS ซึ่งเน้นการฝึกคิดวิเคราะห์จากตัวอย่างที่ศึกษาอย่างหลากหลาย แม้จะเป็นตัวอย่างที่ซับซ้อน ดังเช่นการวิเคราะห์ลักษณะและโครงสร้างของประโยคในภาษาไทย แต่เมื่อได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วนจากกิจกรรมการวิเคราะห์ การอภิปราย และการแสดงเหตุผลเพื่อสนับสนุนและโต้แย้ง ตลอดจนตั้งคำถามในประเด็นที่สงสัยและการนำความรู้นั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันจากวิธีการเรียนรู้แบบ GPAS ย่อมทำให้เกิดนักเรียนเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้หลักภาษาไทย นักเรียนสามารถนำความรู้ของหลักภาษาไทยมาใช้ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งครูผู้สอนหลักภาษาไทยได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ GPAS เพื่อมุ่งพัฒนาความรู้และทักษะทางภาษาของนักเรียนให้เต็มตามศักยภาพ

สรุปผลการวิจัย

การใช้วิธีการเรียนรู้แบบGPAS ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ GPAS นักเรียนมีคะแนนที่สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ GPAS มีขั้นตอนและกระบวนการที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบ GPAS มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประโยค สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและได้ให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ ลงมือทำอย่างเป็นขั้นตอน การยกตัวอย่างที่หลากหลาย และการฝึกให้นักเรียนคิดพิจารณาลักษณะและโครงสร้างของประโยคในภาษาไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนต่าง ๆ ของวิธีการเรียนรู้แบบ GPAS ในหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ

1.2 กิจกรรมการเรียนรู้แบบ GPAS เป็นการสอนที่เริ่มต้นจากการคิดด้วยการตั้งคำถามดังนั้น ครูผู้สอนควรเตรียมคำถามให้นักเรียนหลากหลาย น่าสนใจ มุ่งให้นักเรียนฝึกคิดวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างมีเหตุผล

1.3 ควรจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์หรือเสวนาวิชาการระหว่างโรงเรียนในเขตพื้นที่เดียวกันหรือพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบ GAP ที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในวิชาหลักภาษาไทย

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิธีการเรียนรู้แบบ GPAS โดยนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้หลักภาษาไทยในหัวข้ออื่น ๆ เช่น ชนิดและหน้าที่ของคำในภาษาไทย คำยืมภาษาต่างประเทศ และระดับภาษา เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาวิธีการเรียนรู้แบบ GPAS โดยนำไปใช้กับตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น ความคงทนในการเรียนรู้ ทักษะการแก้ปัญหา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กาญจนา นาคสกุล. (2546). ปัญหาการใช้ภาษาไทย. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน, 1*, 244-258.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2553). สอนหลักภาษาไทยอย่างไรไม่น่าเบื่อ ใน ศาสตราจารย์กิตติคุณ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (บรรณาธิการ), *วรรณศิลป์ในดวงใจ ภาษาไทยที่รัก.* (น. 384-389). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ทิศนา แขมมณี. (2566). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทวราช มังคะละ. (2565). *การพัฒนาความสามารถการอ่านเชิงวิเคราะห์ด้วยการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ (GPAS 5 Steps) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).

บรรจบ พันธุเมธา. (2562). *ลักษณะภาษาไทย THA1001*. (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พงษ์พิรุณ วดีศิริศักดิ์. (2563). *การพัฒนาความเป็นพลเมืองใส่ใจสังคมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

ยุวรัตน์ นักทำนา และคณะ. (2563). การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 10*(3), 1-18.

วะรุฬพันธ์ โหม่งมาตย์. (2566). การพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ตามรูปแบบแมโคร (MACRO Model). *วารสารรามคำแหง ฉบับคณะศึกษาศาสตร์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 4*(2), 23-33.

วิมล วิริยาเสถียร, กัญญภัทร หุ่นสุวรรณ และวีระ วงศ์สรรค์. (2566). การพัฒนาผลการเรียนรู้วิชาภาษาจีน เรื่อง คำศัพท์ชื่อสัตว์ โดยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ (GPAS) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดปุรณาวาส. *วารสารนิสิตวัง, 25*(1), 34-44.

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. (2561). *เอกสารการอบรมการจัดการเรียนรู้ GPASS 5 Steps*. กรุงเทพฯ: สถาบัน พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

สุมาลี ศรีภู่อ่อน. (2566). การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง กราฟของฟังชันกำลังสอง ด้วยวิธีการสอน GPAS Steps 5 ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม. *วารสารพุทธปรัชญาวัฒน์, 7*(2), 219-230.

อภิสิทธิ์ สางรัมย์. (2566). *การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง GPAS 5 Steps ร่วมกับบอร์ดเกม วิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

Bryman, A. (2016). *Social Research Methods*. (5th ed.). Oxford: Oxford University Press.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research Methods in Education*. (8th ed.). London: Routledge.

Creswell, J. W. & Guetterman, T. C. (2019). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. (6th ed.). New York: Pearson Education.

Eggen, P. D. & Kauchak, D. P. (2016). *Educational Psychology: Windows on Classrooms*. (10th ed.). Essex: Pearson Education.

Robson, C. & McCartan, K. (2016). *Real World Research: A Resource for Users of Social Research Methods in Applied Settings*. (4th ed.). London: John Wiley & Sons.

Thomas, G. (2017). *How to do your research project: a guide for students*. (3rd ed.). London: SAGE Publications.

Woolfolk, A., (2018). *Educational psychology: global edition*. (14th ed.). Essex: Pearson Education.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 187-196.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Smart Farming Ecosystem and Agricultural Data Governance

Pakaporn Lawanprasert[1*]

[1] *LL.M. Candidate, Faculty of Law, Chulalongkorn University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: pakaporn.law@gmail.com*

ABSTRACT

This article aimed (1) to study the smart farming ecosystem and (2) to propose agricultural data governance. This study is qualitative research carried out by document analysis and in-depth interview with the coordinators of projects under the Digital Economy and Society Development Funds fiscal year 2020 to 2022, in the area of agriculture, to analyze the collected data, numbers of literatures were included in examining in order to identify the actors in smart farming system. Identification of the actors in smart farming system will help set up a proper agricultural data governance. The results of this study found that the actors in smart farming system include platform, volunteer and user. Additionally, it was suggested that the relationship between platform, volunteer and user must be considered in setting up proper agricultural data governance which must be in accordance with fact or reality. Thus, proper agricultural data governance will be a mechanism that allows the involvement of the volunteers and the users.

Keywords: Smart Farming Ecosystem, Data Governance, Agricultural Data

Received: 19 June 2024;
Revised: 9 August 2024;
Accepted: 2 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะกับการกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรม

ภคพร ลาวัณย์ประเสริฐ[1*]

[1] *นิสิตในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย*

[*] *Corresponding author. E-mail: pakaporn.law@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะ และ (2) เสนอแนวทางการกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรมที่เหมาะสม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยด้วยเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ประสานงานโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในกรอบนโยบายด้านการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อให้การศึกษาตามวัตถุประสงค์ของบทความฉบับนี้มีความชัดเจน งานวิจัยจำนวนหลายฉบับได้ถูกนำมาศึกษาเพื่อค้นหาผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบเกษตรอัจฉริยะ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดมาตรการกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรมที่เหมาะสม ผลการศึกษาพบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบเกษตรอัจฉริยะประกอบไปด้วยแพลตฟอร์ม ผู้ใช้บริการ และอาสาสมัคร ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะว่าในการกำหนดมาตรการกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรมในระบบเกษตรอัจฉริยะ จะต้องคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องดังกล่าว เพื่อให้การกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรมในระบบเกษตรอัจฉริยะต้องสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และเป็นกลไกให้ผู้ใช้บริการและอาสาสมัครได้เข้ามามีส่วนร่วมในข้อมูลดังกล่าว

คำสำคัญ: ระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะ, การกำกับดูแลข้อมูล, ข้อมูลเกษตรกรรม

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

เกษตรกรรมมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยที่มีประชากรในภาคการเกษตรมากถึงประมาณ 25 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 40 ของประชากรทั้งหมด และสร้างรายได้ คิดเป็นร้อยละ 9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product) หรือ GDP (เสาวณี จันทะพงษ์ และพรชนก เทพขาม, 2561) นอกจากนี้ จากรายงานสถิติการใช้ที่ดินในปี พ.ศ. 2561 ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าการใช้ที่ดินในประเทศไทย ถึงประมาณ 149.24 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 46.53 ของพื้นที่ทั้งหมด ยังเป็นการใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ทางการเกษตร

เทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่ หรือเกษตรอัจฉริยะ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและยกระดับรายได้ต่อหัวของเกษตรกร ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างของภาคการเกษตรไทยในปัจจุบัน โดยที่การประยุกต์ใช้ระบบเกษตรอัจฉริยะทำให้หลายประเทศมีการส่งออกผลิตผลทางการเกษตรได้มากขึ้น และสร้างโอกาสในการจำหน่ายเทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ ซึ่งสามารถทำรายได้ให้แก่ประเทศเป็นจำนวนมาก (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2563)

หลักการทำงานของระบบเกษตรอัจฉริยะ คือ ระบบจะเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรรม (Agricultural Data) โดยอาจอาศัยอุปกรณ์อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง หรือ Internet of Things เรียกโดยย่อว่า IoT เช่น เซนเซอร์ กล้อง เครื่องจักรกลการเกษตร เป็นต้น ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลเกษตรกรรมดังกล่าวมีประโยชน์อย่างมากในห่วงโซ่คุณค่าของการเกษตรและอาหาร (Agro-Food Value Chains) รวมถึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายด้าน เช่น ด้านสุขภาพ (Health) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) ด้านการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นต้น จึงเป็นที่ต้องการของผู้ที่สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ (Jouanjean, M. A. et al., 2020) ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลเกษตรกรรมโดยเฉพาะ และจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในกรอบนโยบายด้านการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ถึง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

พบว่า ไม่มีโครงการใดกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรมอย่างครบถ้วนชัดเจน แต่กลับมีความต้องการใช้ประโยชน์จากข้อมูลโดยหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และตัวผู้วิจัยเอง ซึ่งอาจกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของเกษตรกรหรือผู้ใช้บริการที่ควรมีสิทธิในข้อมูลเกษตรกรรม โดยที่ข้อมูลเกษตรกรรม หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพดิน สภาพน้ำ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ การเงิน กิจกรรมในฟาร์ม รวมถึงการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์ (De Alwis, S. et al., 2022) ซึ่งอาจมีข้อมูลส่วนบุคคลบุคคลปะปนอยู่ และเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้นที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้บังคับ

การศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะที่จะแสดงให้เห็นถึงสิ่งแวดล้อมและผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเกษตรกรรมในระบบเกษตรอัจฉริยะ เป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งในการกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรมในระบบเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้การเข้าถึงและการใช้ข้อมูลดิจิทัลในภาคการเกษตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การกำกับดูแลข้อมูลหรือการบริหารจัดการข้อมูลที่ดี จะส่งผลให้ข้อมูลมีความมั่นคงปลอดภัย มีคุณภาพ มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงมีความคุ้มทุนต่อการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะ
2. เพื่อเสนอแนวทางการกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรมที่เหมาะสมกับระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยที่เหมาะสมกับการวิจัยทางกฎหมาย เนื่องจากข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเชิงคุณลักษณะ และดำเนินการวิจัยภายใต้หลักการพื้นฐานทางทฤษฎี (ธานี วรภัทร์, 2558) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 การค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จากแหล่งข้อมูลทั้งออฟไลน์และออนไลน์ ได้แก่ บทบัญญัติแห่งกฎหมาย มาตรฐาน แนวปฏิบัติ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ หนังสือ บทความทางวิชาการ และข้อมูลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในกรอบนโยบายด้านการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวนทั้งสิ้น 23 โครงการ ที่กองบริหารกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประสานงานโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในกรอบนโยบายด้านการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

2. การวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยนี้ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย การวิจารณ์ผลการวิจัยจะนำหลักการ ทฤษฎี และผลการวิจัยที่มีรายงานไว้ มาศึกษาเปรียบเทียบ (ธานี วรภัทร์, 2558)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

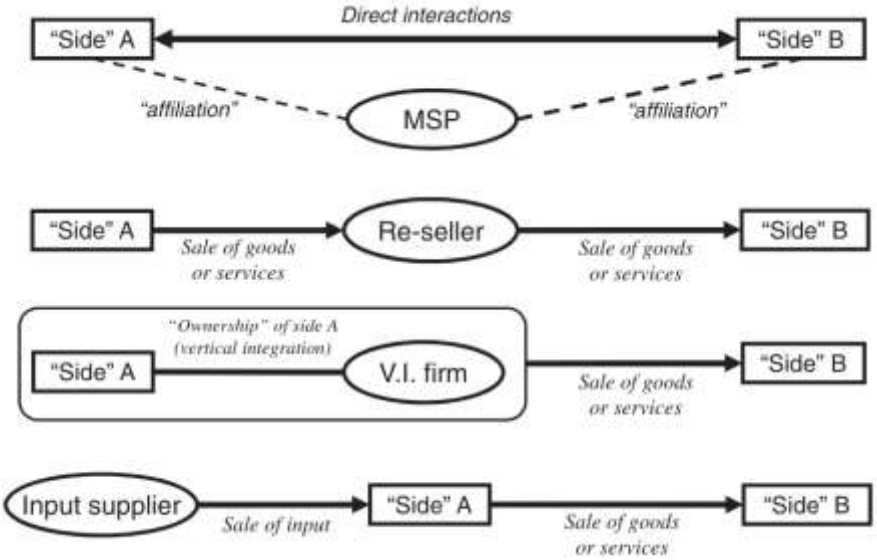
ระบบเกษตรอัจฉริยะเป็นการให้บริการบนแพลตฟอร์มดิจิทัลประเภทหนึ่ง ซึ่งโดยส่วนใหญ่อาศัยเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งในการทำงาน และมีแพลตฟอร์มเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเชื่อมต่อและเก็บรวบรวมข้อมูลจากฮาร์ดแวร์ (Hardware) หรืออุปกรณ์อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งที่ได้กล่าวไปแล้วในบทนำ (พนิตา พงษ์ไพบูลย์ และคณะ 2558) อย่างไรก็ดี ระบบเกษตรอัจฉริยะจำนวนหนึ่งไม่มีฮาร์ดแวร์เป็นองค์ประกอบ โดยผู้ใช้บริการอาจเป็นผู้ป้อนข้อมูลต่าง ๆ เข้าสู่ระบบผ่านเว็บไซต์ (Website) หรือแอปพลิเคชันบนมือถือ (Mobile Application) ดังนั้น การศึกษาระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะในบทความฉบับนี้ จึงมุ่งเน้นไปที่การศึกษาระบบนิเวศของแพลตฟอร์ม เพื่อให้สามารถ

เสนอแนวทางการกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรมที่สามารถประยุกต์ใช้กับระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะทั้งที่มีและไม่มีฮาร์ดแวร์เป็นองค์ประกอบ

1. คำอธิบายเกี่ยวกับแพลตฟอร์มดิจิทัล

1.1 คำอธิบายเกี่ยวกับแพลตฟอร์มดิจิทัลของ Hagiu, A., & Wright, J. (2015)

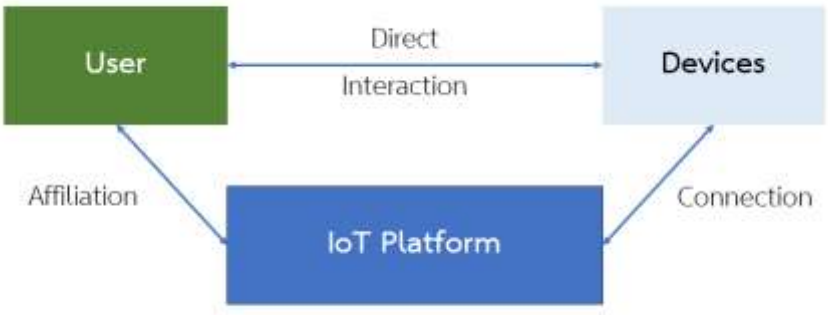
Hagiu, A., & Wright, J., 2015 ได้เสนอรูปแบบของระบบนิเวศของแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีผู้ที่เกี่ยวข้องกันหลายฝ่าย (Multi-Sided Platform: MSP) ทั้งหมด 4 รูปแบบ โดยขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างฝ่าย A และ ฝ่าย B ซึ่งอาจเป็นผู้บริโภคฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายก็ได้ และมีความสัมพันธ์ระหว่างกันโดยตรง (Direct Interaction) หรือถูกควบคุมโดยคนกลางหรือบริษัท (Controlled by the Firm) (Hagiu, A., & Wright, J., 2015) รายละเอียดตามภาพที่ 1

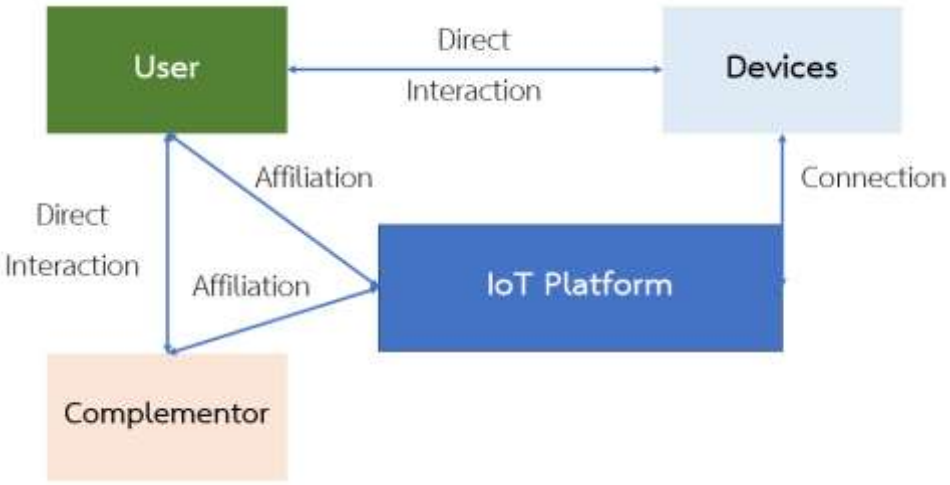
ภาพที่ 1 ระบบนิเวศของแพลตฟอร์มที่มีผู้ที่เกี่ยวข้องกันหลายฝ่าย ตามคำอธิบายของ Hagiu, A., & Wright, J., 2015
ที่มา: Hagiu, A., & Wright, J. (2015)

1.2 คำอธิบายเกี่ยวกับแพลตฟอร์มดิจิทัลของ Schreieck, M. et al. (2017)

Schreieck, M. et al., 2017 ได้เสนอรูปแบบของระบบนิเวศของแพลตฟอร์มอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ทั้งหมด 2 รูปแบบ ได้แก่ ระบบนิเวศของแพลตฟอร์มอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งมาตรฐาน (Standard IoT Platforms) และระบบนิเวศของแพลตฟอร์มอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งขั้นสูง (Advanced IoT Platforms) (Schreieck, M. et al., 2017) ซึ่งได้แยก Devices หรืออุปกรณ์อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ออกมาจากแพลตฟอร์มดิจิทัล แต่ยังเชื่อมต่อและอยู่ในฝ่ายเดียวกับแพลตฟอร์ม รายละเอียดตามภาพที่ 2 และ ภาพที่ 3

ภาพที่ 2 ระบบนิเวศของแพลตฟอร์มอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งมาตรฐานตามคำอธิบายของ Schreieck, M. et al. (2017)
ที่มา: ดัดแปลงจาก Schreieck, M., Hakes, C., Wiesche, M., & Krcmar, H. (2017)

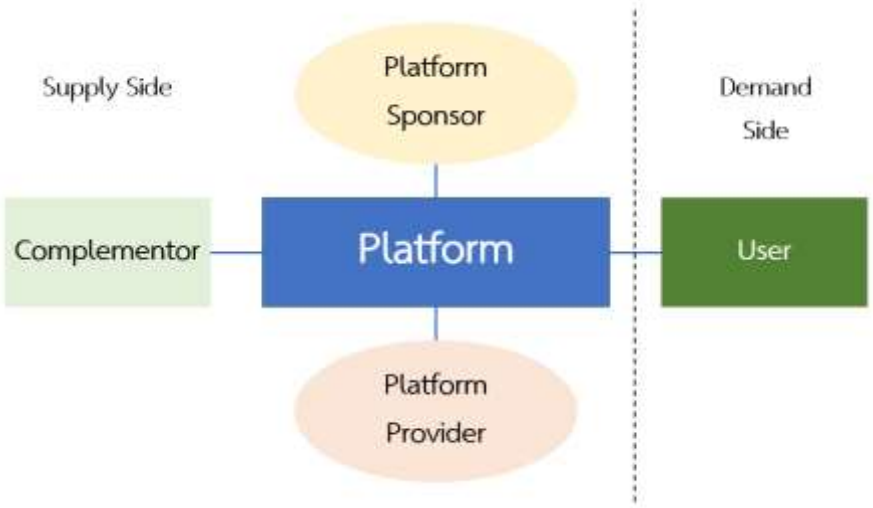

ภาพที่ 3 ระบบนิเวศของแพลตฟอร์มอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งขั้นสูงตามคำอธิบายของ Schreieck, M. et al., 2017
ที่มา: ดัดแปลงจาก Schreieck, M. et al., 2017

1.3 คำอธิบายเกี่ยวกับแพลตฟอร์มดิจิทัลของ Calabrese, M. et al. (2021)

Calabrese, M. et al., 2021 ได้เสนอรูปแบบของระบบนิเวศของแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ที่เกี่ยวข้อง (Actors) (Calabrese, M. et al., 2021) ดังนี้

- Platform Sponsor คือ ผู้ออกแบบและเจ้าของหรือผู้ทรงทรัพยสิทธิ และสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทั้งหมดของแพลตฟอร์ม
- User (Demand-side) คือ ผู้ใช้บริการหรือผู้บริโภค ซึ่งในทางเทคนิค คือ End User
- Platform Provider คือ ผู้ที่ให้บริการแก่ผู้ใช้บริการหรือผู้บริโภคโดยตรง (Contact Point) ซึ่ง Platform Sponsor อาจทำหน้าที่นี้เองก็ได้
- Complementors (Supply-side) คือ ผู้พัฒนาสินค้าและบริการเสริมที่ต้องใช้ร่วมกับแพลตฟอร์ม (Complementary Products or Services)

ภาพที่ 4 ระบบนิเวศของแพลตฟอร์มดิจิทัลตามคำอธิบายของ Calabrese, M. et al., 2021
ที่มา: ดัดแปลงจาก (Calabrese et al., 2021)

2. การกำกับดูแลข้อมูล

การกำกับดูแลข้อมูล (Data Governance) เป็นการบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management) บนพื้นฐานของการคุ้มครองข้อมูล หรือธรรมาภิบาลข้อมูล ซึ่งเป็นแนวคิดและกระบวนการบริหารจัดการข้อมูล (Data Management) ตามวงจรชีวิตของข้อมูล (Data Life Cycle) โดยมีการกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนโยบาย (Policy) เกี่ยวกับข้อมูลอย่างชัดเจน (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2564) ตัวอย่างเช่น นโยบายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขององค์กรจะต้องระบุถึงเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller) และผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Data Processor) (Thongtae, A., 2020)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาคำอธิบายเกี่ยวกับแพลตฟอร์มดิจิทัล ประกอบกับโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในกรอบนโยบายด้านการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า

1. ระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะ

1.1 โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในกรอบนโยบายด้านการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 9 โครงการมีสาระสำคัญอยู่ที่การพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรรมเพื่อใช้ในกระบวนการเรียนรู้ของปัญญาประดิษฐ์ (Training) แยกจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกษตรกรรมเพื่อใช้ในการให้บริการ ทำให้เกษตรกรหรือฟาร์มที่ให้ข้อมูลเพื่อใช้ในกระบวนการเรียนรู้ของปัญญาประดิษฐ์ดังกล่าวเข้ามาเป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง และเกิดเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ปรากฏอยู่ในกฎหมาย กฎ ระเบียบ และมาตรการกำกับดูแลโดยทั่วไปในปัจจุบัน ทั้งนี้ ผู้ใช้บริการและอาสาสมัครแทบทั้งหมดเป็นเกษตรกรรายย่อย

1.2 คำอธิบายเกี่ยวกับระบบนิเวศของแพลตฟอร์มดิจิทัล ทั้ง 3 แนวคิด มีความสอดคล้องกัน และมีผู้ที่เกี่ยวข้องหลัก ๆ คือ แพลตฟอร์ม (Platform) และผู้ใช้บริการ (User) ซึ่งเป็นรูปแบบทั่วไปของการให้บริการบนแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยมีข้อสังเกตในแต่ละคำอธิบาย ดังนี้

1.2.1 คำอธิบายเกี่ยวกับแพลตฟอร์มดิจิทัลของ Hagiu, A., & Wright, J., 2015 ในรูปแบบที่ 3 มีผู้ที่เกี่ยวข้องในฝั่งแพลตฟอร์ม และได้รวมตัวในแนวตั้ง (Vertical Integration) ซึ่งเป็นการรวมตัวที่แพลตฟอร์มเป็นผู้ควบคุมกระบวนการเรียนรู้ของปัญญาประดิษฐ์ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามตัวอย่างในการศึกษา คือ โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ที่การให้ข้อมูลเพื่อใช้ในกระบวนการเรียนรู้ของปัญญาประดิษฐ์ อยู่ภายใต้การดำเนินการของแพลตฟอร์ม

1.2.2 คำอธิบายเกี่ยวกับแพลตฟอร์มดิจิทัลของ Schreieck, M. et al., 2017 เป็นคำอธิบายเกี่ยวกับแพลตฟอร์มอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง จึงมี Devices หรือฮาร์ดแวร์ที่เป็นอุปกรณ์อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ปรากฏอยู่ในระบบนิเวศ และทำให้คำอธิบายเกี่ยวกับแพลตฟอร์มดิจิทัลของ Schreieck, M. et al., 2017 อาจไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้ประกอบการเสนอแนวทางการกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรมที่ไม่มีฮาร์ดแวร์เป็นองค์ประกอบ

1.2.3 คำอธิบายเกี่ยวกับแพลตฟอร์มดิจิทัลของ Calabrese, M. et al., 2021 มีการแยกว่าใครเป็น Platform Sponsor หรือเจ้าของแพลตฟอร์ม และใครเป็น Platform Provider คือ ผู้ที่ให้บริการแก่ผู้ใช้บริการ ซึ่งตามตัวอย่างในการศึกษา คือ โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ยังไม่มีความชัดเจนในประเด็นนี้

2. การกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรม

การกำกับดูแลข้อมูลจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น นโยบายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขององค์กรจะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Thongtae, A., 2020) แต่ในภาคการเกษตรที่ยังไม่มีกฎหมายควบคุมโดยเฉพาะนั้น การกำกับดูแลข้อมูลในแต่ละองค์กรจะแสดงให้เห็นถึงความต้องการมาตรการกำกับดูแลเฉพาะเรื่อง (Sector-specific Regulation) ซึ่งจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการตรากฎหมาย

ต่อไป โดยมาตรการกำกับดูแล (Regulation) นั้น มี 2 ลักษณะ ได้แก่ มาตรการกำกับดูแลโดยทั่วไป (General Regulation) ที่สามารถปรับใช้กับทุกเรื่อง เช่น ละเมิด และมาตรการกำกับดูแลเฉพาะเรื่อง (Sector-specific Regulation) ที่เป็นการกำกับดูแลโดยเฉพาะเจาะจงกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น มาตรฐานสัญญาประกันสุขภาพที่กำหนดโดย คปภ. (พัฒนาพร โกวพัฒนกิจ และปิยะบุตร บุญอร่ามเรือง, 2567)

อภิปรายผล

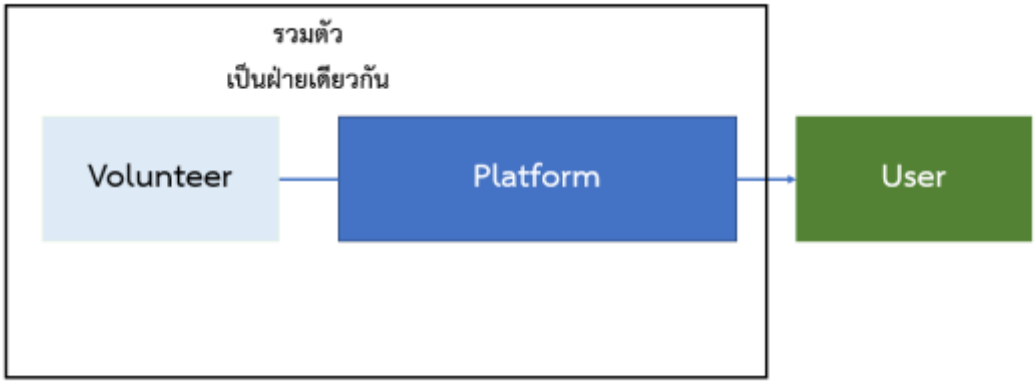
ระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะ พบว่า ระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะ ตามตัวอย่างในการศึกษา คือ โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในกรอบนโยบายด้านการเกษตร สอดคล้องกับคำอธิบายเกี่ยวกับแพลตฟอร์มดิจิทัลของ Hagiu, A., & Wright, J., 2015 ในรูปแบบที่ 3 ซึ่งผู้ที่ให้ข้อมูลเพื่อใช้ในกระบวนการเรียนรู้ของปัญญาประดิษฐ์ ได้รวมตัวกลายเป็นฝ่ายเดียวกับแพลตฟอร์มหรือผู้ให้บริการระบบเกษตรอัจฉริยะและแพลตฟอร์มจะมีความสัมพันธ์กับผู้ใช้บริการต่อไป แต่ผู้ที่ให้ข้อมูลเพื่อใช้ในกระบวนการเรียนรู้ของปัญญาประดิษฐ์ จะไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ใช้บริการ ซึ่งต่อไปในบทความฉบับนี้ จะขอเรียกผู้ที่ให้ข้อมูลเพื่อใช้ในกระบวนการเรียนรู้ของปัญญาประดิษฐ์ว่า อาสาสมัคร หรือ Volunteer

แนวทางการกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรมที่เหมาะสมกับระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะ พบว่า ข้อมูลเกษตรกรรมในระบบเกษตรอัจฉริยะไม่มีกฎหมายคุ้มครองโดยเฉพาะ ซึ่งจากการศึกษาระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะจะเห็นว่าการกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรมในระบบเกษตรอัจฉริยะจะต้องพิจารณาความสัมพันธ์จำนวน 2 ความสัมพันธ์ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างแพลตฟอร์มกับอาสาสมัคร และความสัมพันธ์ระหว่างแพลตฟอร์มกับผู้ใช้บริการ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา ระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในกรอบนโยบายด้านการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อาจอธิบายได้ดังนี้

ระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะ ประกอบไปด้วยผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แพลตฟอร์ม (Platform) ผู้ใช้บริการ (User) และอาสาสมัคร (Volunteer) โดยแพลตฟอร์มจะมีความสัมพันธ์กับทั้งอาสาสมัครและผู้ใช้บริการ และหากพิจารณาตามคำอธิบายเกี่ยวกับแพลตฟอร์มดิจิทัลของ Hagiu, A., & Wright, J., 2015 ในรูปแบบที่ 3 อาสาสมัครจะอยู่ซ้ายสุด และรวมตัวกับแพลตฟอร์มที่อยู่ตรงกลาง ผู้ใช้บริการจะอยู่ขวาสุด และมีความสัมพันธ์กับแพลตฟอร์มโดยการใช้บริการระบบเกษตรอัจฉริยะที่เกิดจากการพัฒนาร่วมกันของอาสาสมัครและแพลตฟอร์ม

ภาพที่ 5 ระบบนิเวศของแพลตฟอร์มระบบเกษตรอัจฉริยะในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในกรอบนโยบายด้านการเกษตร ตามคำอธิบายเกี่ยวกับแพลตฟอร์มดิจิทัลของ Hagiu, A., & Wright, J., 2015

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ได้ศึกษาข้อมูลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในกรอบนโยบายด้านการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวนทั้งสิ้น 23 โครงการ เป็นตัวอย่างในการศึกษา ด้วยการค้นคว้าจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประสานงานโครงการ เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

1. ระบบนิเวศของแพลตฟอร์มของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในกรอบนโยบายด้านการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ประกอบไปด้วยผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แพลตฟอร์ม (Platform) ผู้ใช้บริการ (User) และอาสาสมัคร (Volunteer) โดยแพลตฟอร์มจะมีความสัมพันธ์กับทั้งอาสาสมัครและผู้ใช้บริการ อาสาสมัครจะอยู่ซ้ายสุด และรวมตัวกับแพลตฟอร์มที่อยู่ตรงกลาง ผู้ใช้บริการจะอยู่ขวาสุด และมีความสัมพันธ์กับแพลตฟอร์มโดยการใช้บริการระบบเกษตรอัจฉริยะที่เกิดจากการพัฒนาร่วมกันของอาสาสมัครและแพลตฟอร์ม

2. การกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรมในระบบเกษตรอัจฉริยะที่เหมาะสมกับระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะจะต้องพิจารณาผู้ที่เกี่ยวข้อง และความสัมพันธ์จำนวน 2 ความสัมพันธ์ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างแพลตฟอร์มกับอาสาสมัคร และความสัมพันธ์ระหว่างแพลตฟอร์มกับผู้ใช้บริการ โดยผู้ใช้บริการและอาสาสมัครส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย และเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในระบบนิเวศ ดังนั้น การกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรมในระบบเกษตรอัจฉริยะจึงต้องพิจารณาไปถึงอำนาจทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน (Power Imbalances) ด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการกำหนดมาตรการกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรมในระบบเกษตรอัจฉริยะ จะต้องคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องดังกล่าว เพื่อให้การกำกับดูแลข้อมูลเกษตรกรรมในระบบเกษตรอัจฉริยะต้องสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ การเข้าถึงและการใช้ข้อมูลเกษตรกรรมจะสร้างประโยชน์มหาศาลให้กับทุกภาคส่วน ดังนั้น การกำกับดูแลข้อมูลจะเป็นกลไกให้ผู้ใช้บริการและอาสาสมัครได้เข้ามามีส่วนร่วมในข้อมูลดังกล่าว เพื่อแก้ปัญหาที่ผู้ใช้บริการและอาสาสมัครไม่มีส่วนร่วม หรือไม่ได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการเข้าถึงและการใช้ข้อมูลอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม หรือไม่สามารถเข้าถึงและใช้ข้อมูลที่อยู่ในการถือครองของแพลตฟอร์มได้ โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างแพลตฟอร์มกับอาสาสมัคร และความสัมพันธ์ระหว่างแพลตฟอร์มกับผู้ใช้บริการ อยู่บนพื้นฐานของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในยุคดิจิทัล ผู้ใช้บริการและอาสาสมัครที่เป็นเกษตรกรรายย่อยไม่มีอำนาจต่อรองมากพอที่จะต่อรองผลประโยชน์ ดังนั้น ภาคการเกษตรจึงมีความต้องการมาตรการกำกับดูแลเฉพาะเรื่อง ซึ่งรัฐอาจพิจารณาตรากฎหมายต่อไป

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาเปรียบเทียบระบบนิเวศของระบบเกษตรอัจฉริยะของไทยและต่างประเทศ อาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษากฎหมาย มาตรฐาน และแนวปฏิบัติของต่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลเกษตรกรรมในระบบเกษตรอัจฉริยะต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563). *แผนปฏิบัติการเกษตรอัจฉริยะ ปี พ.ศ. 2565-2566*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ธานี วรภัทร์. (2558). *หลักการพื้นฐานของระเบียบวิธีวิจัยทางกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

พนิตา พงษ์ไพบูลย์, เอมอัชนา นิรันตสุขรัตน์ และ กุลชาติ มีทรัพย์หลาก. (2558). *Internet of Things Platform – An Essential Foundation for Creating Digital Innovation แพลตฟอร์มอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ฐานรากสำคัญสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมดิจิทัล*. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2566. จาก https://btfp.nbtc.go.th/getattachment/portfolio/2558/1185/%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%82%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%82%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%9C%E0%B8%A5-NETPIE-IoT-Platform-%E0%B8%AA%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%AD%E0%B8%95%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%AB%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1.pdf.aspx.

พัฒนาพร โกวพัฒนกิจ และ ปิยะบุตร บุญอร่ามเรือง. (2567). มาตรการกากับดูแลการใช้งานระบบปัญญาประดิษฐ์. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 53*(1), 112-137.

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2564). *Data Governance ง่ายนิดเดียว*. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2566. จาก https://standard.dga.or.th/%e0%b8%84%e0%b8%a5%e0%b8%b1%e0%b8%87%e0%b8%84%e0%b8%a7%e0%b8%b2%e0%b8%a1%e0%b8%a3%e0%b8%b9%e0%b9%89/article/2217/.

เสาวณี จันทะพงษ์ และ พรชนก เทพขาม. (2561). *นวัตกรรมการเกษตร: ทางออกปัญหาความเหลื่อมล้ำของไทย ตอน 1*. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2566. จาก https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/Article_10Apr201.html.

โสมรัศมิ์ จันทรัตน์, วิษณุ อรรถวานิช, ภูมิสิทธิ์ มหาสุวีระชัย, กรรณิการ์ ธรรมพานิชวงค์ และ จิรัฐ เจนพึ่งพร. (2562). *ภูมิทัศน์ภาคเกษตรไทย จะพลิกโฉมอย่างไรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน?*. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2566. จาก https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/Article_26Sep2019.html.

Calabrese, M., La Sala, A., Fuller, R. P., & Laudando, A. (2021). Digital Platform Ecosystems for Sustainable Innovation: Toward a New Meta-Organizational Model?. *Administrative Sciences, 11*(4), 119.

Hagiu, A., & Wright, J. (2015). Multi-sided platforms. *International journal of industrial organization, 43*, 162-174.

IT for Change. (2022). *Cross-border 'Data Flow With Data Rights' Going beyond the 'Data Free Flow with Trust' (DFFT) framework to include economic rights to data*. Retrieved 2 September 2023. from https://itforchange.net/sites/default/files/2208/Cross-Border%20%E2%80%98Data%20Flow%20With%20Data%20Rights%E2%80%99.pdf.

Jouanjean, M. A., Casalini, F., Wiseman, L., & Gray, E. (2020). *Issues around data governance in the digital transformation of agriculture. OECD Food, Agriculture and Fisheries Papers No. 146*. Paris: OECD Publishing.

Schreieck, M., Hakes, C., Wiesche, M., & Krcmar, H. (2017). Governing platforms in the internet of things. In *Software Business: 8th International Conference, ICSOB 2017, Essen, Germany, June 12-13, 2017, Proceedings 8* (pp. 32-46). New York: Springer International Publishing.

Thongtae, A. (2020). *Data Governance and Thailand PDPA*. Retrieved 2 September 2023. from https://aekanunbigdata.medium.com/data-governance-and-thailand-pdpa-ce60d5b97f38.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 197-206.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Relationship of Work Motivation to Caregiver Work Life Quality at a Home for Protection and Development for Persons with Disabilities at the Department of Empowerment of Persons with Disabilities

Rungsitti Nurat[1*] Pongtep Santikul[2] and Titus Mala[3]

[1] *Master's degree student, Faculty of Social Administration, Thammasat University, Thailand*
[2] *Faculty of Social Administration, Thammasat University, Thailand*
[3] *Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand*
[*] *Corresponding author. E-mail: rungsitti@gmail.com*

ABSTRACT

This quantitative research examined motivation and caregiver work life quality classified by personal factors and analyzed the relationship between motivation and caregiver work life quality. Samples were 140 caregivers. Data was gathered by questionnaire and analyzed by descriptive statistics, including frequency, percentage, arithmetic mean, and standard deviation, as well as deductive statistics and Pearson product moment correlation. Results were that most sample caregivers were married women aged from 46 to 55, having received high school diplomas and with one to ten years of professional experience, earning 10,001 to 15,000 baht in monthly income. Most samples had 13 to 15 days off monthly, alternating between two days on duty and two days of rest. Overall sample motivation for work was very high. However, salary was at a moderate level. Overall sample work life quality was very high, with progress and job security fair and adequate remuneration moderate. Work motivation had a statistically significant relationship to sample work life quality at a level of 0.01. These findings suggest that caregiver wage/remuneration rate should increase to reward difficult and dangerous work, to attract and durably retain government workers, while supporting training to enhance knowledge and increase operational efficiency.

Keywords: Caregiver, Home for Protection and Development for Persons with Disabilities, Persons with Disabilities

Received: 27 May 2024;
Revised: 7 July 2024;
Accepted: 13 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

รุ่งสิฐฐี นุราช[1*] พงษ์เทพ สันติกุล[2] และ ไททัศน์ มาลา[3]

[1] *นักศึกษาปริญญาโท คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย*

[3] *คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: rungsitti@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงานและคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ พี่เลี้ยง จำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า พี่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 46-55 ปี มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 1-10 ปี รายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท จำนวนวันหยุดต่อเดือน 13-15 วัน ลักษณะการเข้า-ออกเวรการปฏิบัติงาน เข้าทำงาน 2 วัน หยุดพัก 2 วัน มีคู่เวร อยู่เวรร่วมกัน 2 คน แรงจูงใจในการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้าน มีเพียงด้านเงินเดือนที่อยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้าน มีด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงานและด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอที่อยู่ในระดับปานกลาง แรงจูงใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พบว่า ควรปรับอัตราค่าจ้าง/ค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น เพื่อตอบแทนการทำงานในภาวะยากลำบากและเสี่ยงอันตราย จัดสรรอัตราบรรจุพนักงานราชการ เพื่อดึงดูดและรักษาคนทำงานให้อยู่กับองค์กรไปนานๆ และมีการสนับสนุนให้มีการอบรมเสริมความรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: พี่เลี้ยง, สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ, คนพิการ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 เปิดเผยว่า คนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน 2,138,155 คน คิดเป็นร้อยละ 3.23 ของประชากรทั้งประเทศ รวมทั้งข้อมูลจาก กองคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการ มีจำนวนคนพิการในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการทั้ง 11 แห่งทั่วประเทศ จำนวน 4,031 คน ข้อมูล ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2565 ซึ่งคนพิการเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 คนพิการเมื่อเข้ามาอยู่ในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ ต้องมีผู้ดูแลให้การอุปการะเลี้ยงดู ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมพลังคนพิการให้เข้าถึงสิทธิ สวัสดิการ และสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเท่าเทียม (Empowerment) ของแผนปฏิบัติราชการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และดำเนินต่อเนื่องมาถึงแผนปฏิบัติราชการ

ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 - 2570) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเรื่องที่ 2 ส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และได้รับการคุ้มครองทางสังคมอย่างเท่าเทียม ทั่วถึง และเป็นธรรม (Empowerment) ตลอดจนให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัดบริการคนพิการ ซึ่งตัวชี้วัดการให้การอุปการะเลี้ยงดูผู้ใช้บริการตามมาตรฐานการคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการ ในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ ต้องมีพี่เลี้ยงและผู้ช่วยพี่เลี้ยงประจำอาคารเรือนนอนเพียงพอ เหมาะสม ในอัตราส่วน ไม่เกินพี่เลี้ยง/ผู้ช่วยพี่เลี้ยง 1 คน ต่อผู้ใช้บริการ 28 คน ซึ่งอัตราส่วนที่กำหนดไว้ค่อนข้างเป็นภาระหนักสำหรับพี่เลี้ยง 1 คน ที่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลคนพิการ ที่มีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ข้อมูลจากสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการทั้ง 11 แห่ง ณ วันที่ 5 เมษายน 2566 พบว่า อัตรากำลังพี่เลี้ยงต่อผู้ใช้บริการ (คนพิการ) มีดังนี้ สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี มีจำนวนพี่เลี้ยง 68 คน ต่อผู้ใช้บริการ (คนพิการ) 332 คน สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านราชาวดี (ชาย) จังหวัดนนทบุรี มีจำนวนพี่เลี้ยง 61 คน ต่อ ผู้ใช้บริการ (คนพิการ) 545 คน สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านราชาวดี (หญิง) จังหวัดนนทบุรี มีจำนวน พี่เลี้ยง 32 คน ต่อ ผู้ใช้บริการ (คนพิการ) 409 คน สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านนนทภูมิ จังหวัดนนทบุรี มีจำนวนพี่เลี้ยง 17 คน ต่อ ผู้ใช้บริการ (คนพิการ) 328 คน สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการราชบุรี มีจำนวนพี่เลี้ยง 24 คน ต่อผู้ใช้บริการ (คนพิการ) 191 คน สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีจำนวนพี่เลี้ยง 23 คน ต่อ ผู้ใช้บริการ (คนพิการ) 455 คน สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการการุณยเวศม์ จังหวัดชลบุรี มีจำนวนพี่เลี้ยง 18 คน ต่อ ผู้ใช้บริการ (คนพิการ) 379 คน สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีจำนวนพี่เลี้ยง 14 คน ต่อ ผู้ใช้บริการ (คนพิการ) 327 คน สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการอุบลฮักแพง จังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวนพี่เลี้ยง 10 คน ต่อ ผู้ใช้บริการ (คนพิการ) 140 คน สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านกึ่งวิถี (ชาย) จังหวัดปทุมธานี มีจำนวนพี่เลี้ยง 29 คน ต่อ ผู้ใช้บริการ (คนพิการ) 455 คน และสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านกึ่งวิถี (หญิง) จังหวัดปทุมธานี มีจำนวนพี่เลี้ยง 20 คน ต่อ ผู้ใช้บริการ (คนพิการ) 572 คน

อีกทั้งประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมาหลายปีแล้ว ข้อมูลประจำปี 2561 พบว่า มีประชากรทั้งหมด 66.4 ล้านคน เป็นผู้สูงอายุ 10.6 ล้านคน นับเป็นร้อยละ 16.06 ในปี 2562 ประชากรผู้สูงอายุมีมากถึง 11.6 ล้านคน คิดเป็น ร้อยละ 17.5 ของประชากรทั้งหมดจำนวน 69.3 ล้านคน (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2566) นำมาสู่ปัญหาการขาดแคลนแรงงานพี่เลี้ยงที่จะเกิดขึ้น พี่เลี้ยงผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่อาจต้องรับภาระหน้าที่ที่มีอยู่เดิมเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแรงจูงใจในการทำงานและคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการในเขตพื้นที่ปริมณฑล จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านราชาวดี (ชาย) จังหวัดนนทบุรี สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านราชาวดี (หญิง) จังหวัดนนทบุรี สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านนนทภูมิ จังหวัดนนทบุรี สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านกึ่งวิถี (ชาย) จังหวัดปทุมธานี สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านกึ่งวิถี (หญิง) จังหวัดปทุมธานี และสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการทั้ง 7 แห่งนี้ มีความแตกต่างกันในภารกิจการดูแลคนพิการที่มีความหลากหลายของอายุและประเภทความพิการของคนพิการและพี่เลี้ยงถือเป็นหัวใจสำคัญของงานการดูแลคนพิการในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ รวมทั้งเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับคนพิการมากที่สุด เปรียบเสมือนคนในครอบครัวที่ต้องดูแลให้ความรักความอบอุ่นและเอาใจใส่ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง และวางแผนกำลังคนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงานและคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พี่เลี้ยงที่ทำงานในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการในเขตพื้นที่ปริมณฑล จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า จังหวัดนนทบุรี สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านราชาวดี (ชาย) จังหวัดนนทบุรี สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านราชาวดี (หญิง) จังหวัดนนทบุรี สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านนนทภูมิ จังหวัดนนทบุรี สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านกึ่งวิถี (ชาย) จังหวัดปทุมธานี สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านกึ่งวิถี (หญิง) จังหวัดปทุมธานี และสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวนประชากรรวมทั้งหมด 250 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ พี่เลี้ยง โดยขนาดกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงตามตารางเครจซี่และมอร์แกน จำนวนประชากร 250 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยเขียนชื่อของประชากรทุกหน่วยในสลากๆ ละ 1 ชื่อ แล้วทำการจับเพื่อคัดเลือกตัวอย่างตามจำนวนที่ต้องการ ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 20 คน และเพศหญิง จำนวน 132 คน และต้องมีประสบการณ์การในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดทั้งหมด ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน รายได้ต่อเดือน จำนวนวันหยุดต่อเดือน ลักษณะการปฏิบัติงาน และคู่เวร

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ ซึ่งประกอบด้วย ความพึงพอใจด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการบังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านสภาพการทำงาน ด้านเงินเดือน และด้านความมั่นคงในงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยง ในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ ซึ่งประกอบด้วย ความพึงพอใจด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมคุณภาพ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านการบูรณาการด้านสังคม ด้านธรรมนูญในองค์กร ด้านสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่นๆ และด้านการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชุมชน ด้านลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

แบบสอบถามทั้งฉบับ ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และทดสอบความเที่ยง (Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (α-coefficient) เท่ากับ 0.977

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม จำนวน 152 ฉบับ และได้รับกลับคืน จำนวน 152 ฉบับ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ จำนวน 140 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.11 หลังจากนั้นตรวจให้คะแนน ดังนี้ มากที่สุด ให้ 5 คะแนน มาก ให้ 4 คะแนน ปานกลาง ให้ 3 คะแนน น้อย ให้ 2 คะแนน น้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

สำหรับเกณฑ์ระดับแรงจูงใจและระดับคุณภาพชีวิต โดยดูจากค่าเฉลี่ยของแต่ละข้อ ใช้เกณฑ์ดังนี้ 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด 3.41-4.20 หมายถึง มาก 2.61-3.40 หมายถึง ปานกลาง 1.81-2.60 หมายถึง น้อย 1.00-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

ดำเนินการขออนุมัติการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ และได้ผ่านการอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในคน จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2566 รหัสโครงการวิจัยที่ SSTU-EC 159/2566 หนังสือรับรองเลขที่ 137/2566

3. สมมติฐานการวิจัย

แรงจูงใจในการทำงานสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) โดยการค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลด้านต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการอ้างอิง อธิบาย โดยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างกรอบแนวคิดและเครื่องมือในการศึกษา

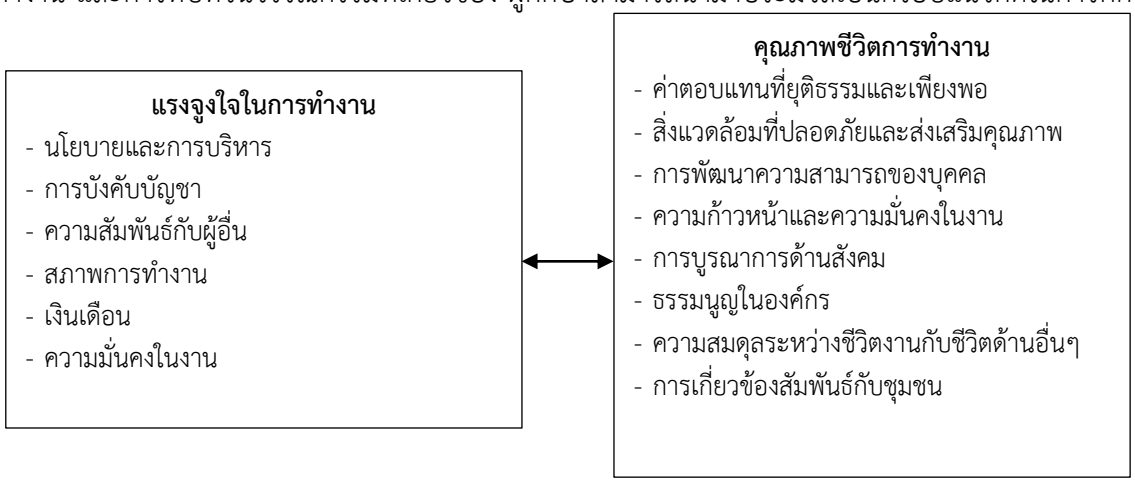
2. การศึกษาจากภาคสนาม (Field Study) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด คือ พี่เลี้ยง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว นำผลการศึกษามาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg ถึงสาเหตุความไม่พึงพอใจจากการทำงาน (ปัจจัยสุขอนามัย) เพื่อทดสอบประสบการณ์คนทำงาน แนวคิดคุณภาพชีวิตการทำงานของ Richard E. Walton เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของคนทำงาน และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสามารถนำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. แรงจูงใจในการทำงานและคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ

1.1 ข้อมูลทั่วไปของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ

พี่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 85.7 ส่วนใหญ่มีอายุ 46-55 ปี ร้อยละ 37.9 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 43.6 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า ร้อยละ 49.3 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 1-10 ปี ร้อยละ 41.4 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 ร้อยละ 52.1 ส่วนใหญ่มีวันหยุด 13-15 วัน ร้อยละ 66.4 ส่วนใหญ่เข้าทำงาน 2 วัน หยุดพัก 2 วัน ร้อยละ 34.3 และมีพี่เลี้ยงส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 62.1 อยู่เวร 2 คน

1.2 แรงจูงใจในการทำงานและคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ

1.2.1 พี่เลี้ยงส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการบังคับบัญชา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 รองลงมาคือ ด้านนโยบายและการบริหาร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ด้านสภาพการ

ทำงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ด้านความมั่นคงในงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 และด้านเงินเดือน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 ตามลำดับ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ

แรงจูงใจในการทำงาน	$\overline{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านการบังคับบัญชา	4.17	0.63	มาก
ด้านนโยบายและการบริหาร	4.15	0.61	มาก
ด้านสภาพการทำงาน	4.01	0.63	มาก
ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น	3.83	0.79	มาก
ด้านความมั่นคงในงาน	3.45	0.97	มาก
ด้านเงินเดือน	2.96	1.01	ปานกลาง
รวม	3.76	0.54	มาก

1.2.2 พี่เลี้ยงส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อย่อยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 รองลงมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมคุณภาพ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ด้านการบูรณาการด้านสังคม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ด้านธรรมนูญในองค์กร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 และด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 ตามลำดับ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ

คุณภาพชีวิตการทำงาน	$\overline{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชุมชน	4.12	0.67	มาก
ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมคุณภาพ	3.91	0.67	มาก
ด้านการบูรณาการด้านสังคม	3.90	0.68	มาก
ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล	3.88	0.70	มาก
ด้านธรรมนูญในองค์กร	3.79	0.63	มาก
ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่นๆ	3.68	0.67	มาก
ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	3.25	0.78	ปานกลาง
ด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ	2.91	0.93	ปานกลาง
รวม	3.68	0.56	มาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ

แรงจูงใจในการทำงานของพี่เลี้ยง ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการบังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านสภาพการทำงาน ด้านเงินเดือน และด้านความมั่นคงในงาน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงใน

สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า แรงจูงใจในการทำงาน ด้านนโยบายและการบริหาร มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานในทิศทางเดียวกัน คือ ถ้าหน่วยงานมีเป้าหมายขององค์กร มีการวางแผนการทำงาน มีการกำหนดตัวผู้รับผิดชอบในการตัดสินใจไว้อย่างชัดเจน จะทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการดีขึ้น แรงจูงใจในการทำงาน ด้านการบังคับบัญชา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานในทิศทางเดียวกัน คือ ถ้าผู้บังคับบัญชามีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการจูงใจ การสื่อสาร ทำงานเป็นส่วนหนึ่งของทีม มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้อย่างยุติธรรม จะทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการดีขึ้น แรงจูงใจในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานในทิศทางเดียวกัน คือ ถ้าเพื่อนร่วมงานมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ปราศจากความขัดแย้ง เข้าใจซึ่งกันและกัน จะทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการดีขึ้น แรงจูงใจในการทำงาน ด้านสภาพการทำงาน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานในทิศทางเดียวกัน คือ ถ้างานที่ทำเป็นงานที่ทำให้เกิดความพอใจ ท้าทายเหมาะสมกับความสามารถ มีความปลอดภัย จะทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการดีขึ้น แรงจูงใจในการทำงาน ด้านเงินเดือน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานในทิศทางเดียวกัน คือ ถ้าเงินเดือน/ค่าตอบแทน/ค่าจ้าง มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สวัสดิการต่างๆ ที่หน่วยงานมอบให้เป็นที่น่าสนใจและพึงพอใจ จะทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการดีขึ้น และแรงจูงใจในการทำงาน ด้านความมั่นคงในงาน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานในทิศทางเดียวกัน คือ ถ้างานมีความมั่นคง สามารถปฏิบัติงานได้จนเกษียณ และได้รับเงินบำนาญ จะทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการดีขึ้น ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยง

แรงจูงใจในการทำงานของพี่เลี้ยง	Pearson Correlation	Sig.
นโยบายและการบริหาร	0.542**	0.000
การบังคับบัญชา	0.665**	0.000
ความสัมพันธ์กับผู้อื่น	0.474**	0.000
สภาพการทำงาน	0.657**	0.000
เงินเดือน	0.604**	0.000
ความมั่นคงในงาน	0.517**	0.000

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

แรงจูงใจในการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการมีความพึงพอใจในความสามารถของผู้บังคับบัญชาที่มีการจูงใจให้ทำงานเป็นทีมเดียวกัน มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ต่อกัน นอกจากนี้พี่เลี้ยงคำนึงถึงวิสัยทัศน์ของหน่วยงาน การวางแผนการทำงานและการกำหนดผู้ตัดสินใจไว้อย่างชัดเจนของหน่วยงานด้วย อีกทั้งยังคำนึงถึงงานที่ทำให้เกิดความพอใจ ทำงานอย่างมีความสุข ท้าทาย เหมาะสมกับความสามารถของตน และสิ่งแวดล้อมในการทำงานมีความเหมาะสม ปลอดภัย เพื่อนร่วมงานที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันดี ปราศจากความขัดแย้ง มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนงานมีความมั่นคง สามารถปฏิบัติงานได้จนเกษียณ และได้รับบำนาญ แต่จะเห็นได้ว่าพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการยังมีความพึงพอใจในค่าตอบแทนหรือเงินเดือน รวมทั้งสวัสดิการที่หน่วยงานมอบให้ไม่มากนัก โดยมองว่ารายได้ยังไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและภาระงาน การเลื่อนขั้นเงินเดือนยังไม่เป็นไปตามความทุ่มเทและผลการ

ปฏิบัติงาน รวมทั้งสวัสดิการที่มีอยู่ยังไม่ทั่วถึง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของธนิตา กำจิตเอก (2562) ที่ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี พบว่า พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลนพรัตนราชธานีมีแรงจูงใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังพบว่า เหตุผลที่เป็นแรงจูงใจในการเข้ามาทำงานของพี่เลี้ยง คือ เงินเดือนและผลตอบแทน เช่น มีการปรับเงินเดือนขึ้นทุกปีตามผลงาน มีสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล สวัสดิการด้านที่พักอาศัย สวัสดิการการเงิน เช่น มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและสหกรณ์ออมทรัพย์ มีสวัสดิการค่าชุดทำงาน มีการจัดกิจกรรมผ่อนคลายความเครียดจากการทำงาน มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เช่น การให้เงินโบนัส ตลอดจนความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน เมื่อมีปัญหาสามารถปรึกษาเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาได้ (อทิตยา เล็กประทุม และ เฉลิมขวัญ สิงห์วี, 2563; ธนิตา กำจิตเอก, 2562; ณปภัช สิงห์เถื่อน และคณะ, 2561)

คุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการมีความพึงพอใจที่หน่วยงานมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และมีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงสถานที่ทำงานมีความสะอาด มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีระบบการป้องกันและรักษาความปลอดภัย มีการตรวจสุขภาพประจำปีให้กับเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ พี่เลี้ยงยังคำนึงถึงความสัมพันธ์อันดีกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน การได้รับการสนับสนุนให้มีการอบรมเสริมความรู้ การให้สิทธิแสดงความคิดเห็น เคารพในสิทธิส่วนบุคคลและรับฟังความคิดเห็น อีกทั้งการคำนึงถึงความสมดุลระหว่างระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว ครอบครัว ตลอดจนการจ้างงานต่อเนื่อง การปรับอัตราเงินเดือนที่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจและงานที่ทำเพียงพอต่อการดำรงชีวิต และได้รับสวัสดิการที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญนภา วิทยานันตนารมย์ (2565) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) สำนักงานใหญ่ พบว่า พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) สำนักงานใหญ่มีคุณภาพชีวิตการทำงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของธนิตา กำจิตเอก (2562) ที่ได้ศึกษาปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี พบว่า งานพยาบาลเป็นงานที่หนักต้องรับผิดชอบสูงและเสี่ยงต่อการเกิดโรคได้ง่าย ทำให้พยาบาลวิชาชีพมีความคาดหวังกับค่าตอบแทนที่จะได้รับสูงเหมาะสมกับสภาพของงาน และรายได้จะทำให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณปภัช สิงห์เถื่อน และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษากิจกรรมการดูแล แรงจูงใจในการดูแล และความพึงพอใจในงานของผู้ดูแลที่ได้รับการว่าจ้างในการดูแลผู้สูงอายุที่ติดเตียง พบว่า ระยะเวลาการทำงานที่มากเกินกว่าจำนวนชั่วโมงการทำงานปกติ อาจทำให้ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัวไม่เป็นปกติ มีเวลาทำกิจกรรมกับครอบครัวและสังคม ไม่มากพอ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Al-Maskari MA et al. (2020) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลโดยรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของวิรัช สงวนวงศ์วาน และ ณัฐณิชา ปิยปัญญา (2560) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลเอกชนกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ พบว่า แรงจูงใจในการทำงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการบังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านสภาพการทำงาน ด้านเงินเดือน และด้านความมั่นคงในงานมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริจรรยา จรรยาธรรม และคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง พบว่า แรงจูงใจในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัย สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ว่า พี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการยังมองว่าเงินเดือน/ค่าจ้าง/ค่าตอบแทน รวมไปถึงสวัสดิการต่างๆ ที่หน่วยงานมอบให้ยังไม่จูงใจให้บุคคลตัดสินใจเข้ามาทำงานมากนัก ซึ่งอาจจะมีความเกี่ยวพันไปถึงคุณภาพชีวิตการทำงาน เนื่องจากพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการให้ความสำคัญกับเงินเดือน/ค่าจ้าง/ค่าตอบแทนที่มีความเพียงพอในการดำรงชีวิตและเหมาะสมกับงานที่ทำ เมื่อดูจากผลการวิจัยที่พบว่า

คุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ ยังมีค่าเฉลี่ยที่น้อยกว่าคุณภาพชีวิตการทำงานด้านอื่นๆ ซึ่งถ้าหากต้องการจะดึงดูดให้คนมาสมัครทำงานตำแหน่งพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ และทำให้พี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการมีคุณภาพชีวิตการทำงานดีขึ้น ควรปรับอัตราเงินเดือนและค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น และสร้างสวัสดิการที่จูงใจ อาทิ สวัสดิการที่พักอาศัย สวัสดิการค่าชุดทำงาน เพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายและลดค่าครองชีพ ตลอดจนการสร้างความมั่นคงให้เกิดกับชีวิตการทำงานในตำแหน่งที่ดำรงอยู่ให้พี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการสามารถปฏิบัติงานได้จนเกษียณ และได้รับความมั่นคงหลังเกษียณอายุการทำงาน

สรุปผลการวิจัย

สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ พี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการมีแรงจูงใจในการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายข้อพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการมีความพอใจด้านการบังคับบัญชามากกว่าด้านอื่น ซึ่งอยู่ในระดับมาก และมีความพอใจด้านเงินเดือนน้อยกว่าด้านอื่น ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการในภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายข้อพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการมีความพอใจด้านการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชุมชนมากกว่าด้านอื่น ซึ่งอยู่ในระดับมาก และมีความพอใจด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ น้อยกว่า ด้านอื่น ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง พี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการมีแรงจูงใจในการทำงานสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารหรือผู้ที่สนใจในการดูแลเรื่องการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการควรให้ความสำคัญกับเงินเดือน/ค่าตอบแทน/ค่าจ้างเป็นลำดับแรก เนื่องจากงานพี่เลี้ยงเป็นงานที่จัดได้ว่าอยู่ในกลุ่มงานประเภท 3D เสี่ยง สกปรก แสนลำบาก ต้องดูแลคนพิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้หรือช่วยเหลือตนเองได้น้อย คนพิการที่ไม่สามารถควบคุมการขับถ่ายได้ เสี่ยงอันตรายต่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินจากการถูกคนพิการที่มีอาการทางจิตทำร้าย พี่เลี้ยงควรได้รับค่าจ้าง/ค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น เพื่อตอบแทนการทำงานในภาวะยากลำบากและความช่วยเหลือคนพิการใส่ใจดูแลเป็นพิเศษ รวมทั้งเสี่ยงอันตราย

1.2 ผู้บริหารหรือผู้ที่สนใจในการดูแลเรื่องการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการควรให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้วยการจัดสรรอัตราบรรจุพนักงานราชการเพื่อบรรจุบุคลากรในสังกัดกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ให้กับลูกจ้างชั่วคราวได้รับการบรรจุเป็นพนักงานราชการ เพื่อสร้างความจงรักภักดี ดึงดูดและรักษาคนทำงานให้อยู่กับองค์กรไปนานๆ

1.3 ผู้บริหารหรือผู้ที่สนใจในการดูแลเรื่องการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถของบุคคล มีการสนับสนุนให้มีการอบรมเสริมความรู้ด้านการดูแลผู้ใช้บริการ (คนพิการ) ด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และด้านจิตวิทยาเด็กและผู้ใหญ่ เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแรงจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน Multiple Regression เพื่อทำนายตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่ต้องการศึกษา

2.2 ควรศึกษาแรงจูงใจในการทำงานกับคุณภาพชีวิตการทำงานของพี่เลี้ยงในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการโดยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ

2.3 ควรศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล ด้านประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แยกเป็นช่วงปีการปฏิบัติงานที่แคบลง เช่น 1-2 ปี 3-5 ปี 6-10 ปี เป็นต้น เพื่อศึกษาแรงจูงใจและคุณภาพชีวิตการทำงานที่เห็นความแตกต่างชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคคนพิการ. (2563). *แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 3 ปี พ.ศ. 2563-2565*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2566. จาก http://dep.go.th/uploads/Downloads/cee7f437-a393-4183-abcd-80fc659da668แผนปฏิบัติราชการระยะ3ปีพ.ศ.2563-2565.pdf.

_____. (2565). *แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570.* สืบค้น 10 มิถุนายน 2566. จาก http://www.dep.go.th/images/uploads/files/depplan66-70.pdf.

_____. (2565). *สถานการณ์คนพิการ 30 กันยายน 2565 (รายไตรมาส).* สืบค้น 3 มีนาคม 2566. จาก https://dep.go.th/th/law-academic/knowledge-base/disabled-person-situation/สถานการณ์คนพิการ-30-กันยายน-2565-รายไตรมาส.

กองคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการ. (2561). *มาตรฐานการคุ้มครองสวัสดิภาพและพัฒนาคนพิการในสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการ.* สืบค้น 10 มิถุนายน 2566. จาก http://dep.go.th/uploads/Downloads/a7a33d0c-a9a3-4a71-b020-5632cf3478e1290125633.pdf.

ณปภัช สิงห์เถื่อน, สุปรีดา มั่นคง และ ยุพาพิน ศิรโพธิ์งาม. (2561). กิจกรรมการดูแล แรงจูงใจในการดูแล และความพึงพอใจในงานของผู้ดูแลที่ได้รับการว่าจ้างในการดูแลผู้สูงอายุที่ติดเตียง. *วารสารสภาการพยาบาล, 33*(3), 99-113

ธนิตา กำจิตเอก. (2562). *ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี.* (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก).

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2566). *รวมเงินทุกกองทุนสำหรับคนแก่ หลังเกษียณ ใช้เงินจากที่ไหนได้บ้าง.* สืบค้น 11 มิถุนายน 2566. จาก https://www.prachachat.net/general/news-1252227.

เพ็ญนภา วิทยานันตนารมย์. (2565). *คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันองค์การของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) สำนักงานใหญ่.* (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

วิรัช สงวนวงศ์วาน และ ณัฐณิชา ปิยปัญญา. (2560). คุณภาพชีวิตในการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลเอกชนกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก (สาขามนุษยศาตร์และสังคมศาสตร์),* 3(2), 77-90.

ศิริจรรยา จรรยาธรรม, นวรัตน์ สุวรรณผ่อง, มธุรส ทิพยมงคลกุล และ ณัฐนารี เอมยงค์. (2561). คุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง. *วารสารแพทย์นาวี, 45*(1), 52-65.

อทิตยา เล็กประทุม และ เฉลิมขวัญ สิงห์วี. (2563). แรงจูงใจในการทำงาน ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 46*(1), 174-217.

Al-Maskari MA, Dupo JU, & Al-Sulaimi NK. (2020). Quality of Work Life Among Nurses: A case study from Ad Dakhiliyah Governorate, Oman. *Sultan Qaboos Univ Med J,* 20(4), e304–e311.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Approaches to Promoting Teachers Digital Literacy Phichit Primary Educational Service Area Office 1

Panraykha Nuamai[1*] Samran Mejang[2] and Sathiraporn Chaowacha[2]

[1] *M.Ed. (Educational Administration) program, Faculty of Education Naresuan University, Thailand*
[2] *Department of Educational Administration and Development, Faculty of Education Naresuan University, Thailand*
* *Corresponding author. E-mail: panraykha2539@gmail.com*

ABSTRACT

This research aims to study (1) digital literacy for teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Phichit Province and (2) guidelines for promoting digital literacy for teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Phichit Province. The sample group consisted of 274 teachers in educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Phichit Province, in the academic year 2023, using a stratified random sampling method according to the proportion of teachers in each district. The research instruments used were the digital literacy questionnaire for teachers. The data were analyzed using the mean and standard deviation, and the digital literacy guidelines interview form for teachers. The informants were 5 qualified persons who were selected by purposive selection. The data was analyzed using content analysis. The research results found that digital literacy for teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Phichit Province, were overall at a high level. The results of the study on guidelines for promoting digital literacy for teachers found that the Office of the Primary Educational Service Area 1, Phichit Province, should organize training to provide necessary knowledge and skills to teachers, disseminate information, organize a contest for work, and create a network of core teachers. School administrators promote and support the creation of learning communities (PLCs), have a school database system, and provide digital media to teachers in schools. This includes creating an atmosphere and communication using digital technology within the organization.

Keywords: Digital Literacy, Promoting, Teacher

Received: 5 March 2024;
Revised: 19 July 2024;
Accepted: 2 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

แนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

ปานเรขา เนื้อไม้[1*] สำราญ มีแจ้ง[2] และ สถิรพร เชาวน์ชัย[2]

[1] *หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาบริหาร วิจัย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย*

[*] *Corresponding author. E-mail: panraykha2539@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การรู้ดิจิทัลสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 และ (2) แนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 274 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของครูแต่ละอำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการรู้ดิจิทัลสำหรับครูที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์แนวทางการรู้ดิจิทัลสำหรับครู กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ได้มา โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การรู้ดิจิทัลสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ควรจัดอบรมให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นให้กับครู มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร จัดการประกวดผลงาน และการสร้างเครือข่ายครูแกนนำ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) มีระบบฐานข้อมูลหลักของโรงเรียน และจัดหาสื่อดิจิทัลให้กับครูในโรงเรียน รวมถึงการสร้างบรรยากาศและการติดต่อสื่อสารโดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลภายในองค์กร

คำสำคัญ: การรู้ดิจิทัล, การส่งเสริม, ครู

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

โลกของเรามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาซึ่งในปัจจุบันทักษะด้านดิจิทัล ถูกมองว่าเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในปัจจุบัน โดยประเทศไทยได้เร่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ขับเคลื่อนพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 3 และ 5 ลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) (ปุณณิฐฐา มาเชค, 2565) โดยแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) มีเป้าหมายให้ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ทันต่อเทคโนโลยีและสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) และยังสอดรับกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีการส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู พัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามกรอบระดับสมรรถนะดิจิทัล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ได้กำหนดเป้าหมายในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลว่า สถานศึกษามีห้องเรียนคุณภาพ จัดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active learning) การใช้ STEM ศึกษา และส่งเสริมความสามารถด้านดิจิทัล (Digital literacy) ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ สู่ความเป็นเลิศด้วยฐานวิจัย นวัตกรรมและเทคโนโลยี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1, 2565) เพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูจึงเป็นปัจจัย

สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน ครูควรมีทักษะความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลขั้นพื้นฐาน การรู้ดิจิทัล หรือทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นทักษะด้านดิจิทัลพื้นฐานที่จะเป็นตัวช่วยสำคัญ สำหรับข้าราชการในการปฏิบัติงาน การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูและบุคลากรทางศึกษาใช้ในการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับ อลงกต สุทธการ (2564) ที่กล่าวว่า การรู้ดิจิทัล มีความสำคัญอย่างมากในปัจจุบันและอนาคต โดยทักษะทางด้านดิจิทัลจะเป็นตัวช่วยในการปฏิบัติงานและการสื่อสาร การใช้งาน รวมไปถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 เพื่อนำผลวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครูในการปฏิบัติงานและการพัฒนาวิชาชีพครูให้เจริญก้าวหน้ารวมถึงสามารถนำผลการวิจัยไปใช้สนับสนุนการดำเนินงานด้านที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งประกอบการตัดสินใจทางการบริหารต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรู้ดิจิทัลสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบผสมผสาน (Mixed Method) เป็นการนำวิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 930 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 274 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, อ้างถึงใน สถิรพร เชาวน์ชัย, 2561) และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น Stratified Random Sampling ตามสัดส่วนของครูแต่ละอำเภอ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถาม เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ และตอนที่ 2 การรู้ดิจิทัลสำหรับครู ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 36 ข้อ

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้ดิจิทัลสำหรับครูและสังเคราะห์องค์ประกอบออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล 2) ด้านความเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล 3) ด้านการออกแบบสร้างสรรค์เทคโนโลยีดิจิทัล และ 4) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล นำองค์ประกอบการรู้ดิจิทัลเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน นำองค์ประกอบที่ผ่านการพิจารณาสร้างแบบสอบถามการรู้ดิจิทัลสำหรับครู ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อมีค่า 1.00 และนำไปทดลองใช้ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.990

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและเก็บข้อมูลด้วยวิธีการกรอกแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google form) ได้รับผลการตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 274 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการรู้ดิจิทัลสำหรับครู จำนวน 5 คน ดังนี้ 1) ผู้บริหารการศึกษาหรือรองผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาหรือรองผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 3) ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน 4) อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน 5) ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา จำนวน 1 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยเลือกจากข้อการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้านในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามการรู้ดิจิทัลสำหรับครูจากข้อการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในขั้นตอนที่ 1 มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและสร้างข้อคำถาม นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ และเตรียมนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

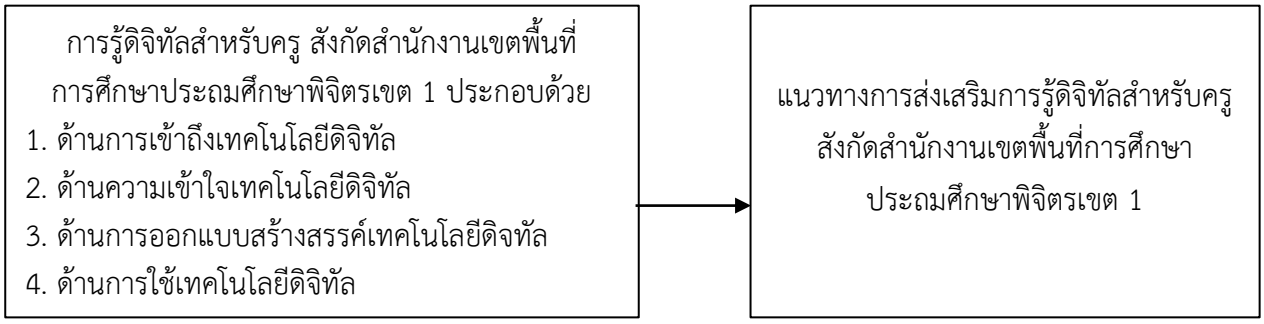
ผู้วิจัยติดต่อนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นัดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดกระทำข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการรู้ดิจิทัลสำหรับครู ตามแนวคิดของ Hoechsmann, M., & DeWaard, H. (2015), UNESCO (2018), สุภารักษ์ จูตระกูล (2560), สำนักงาน ก.พ. (2560), สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2562), สุวิทย์ กระดานลาด (2562), ศศิวิมล ม่วงกล่ำ (2562), ภาณุพงศ์ พรหมมาลี (2562), นวพัฒน์ เก็มกาแมน (2563), สนธยา หลักทอง และเผชิญ กิจระการ (2563), กิตติพศ โกนสันเทียะ (2565) นำมาวิเคราะห์ความถี่และวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า การรู้ดิจิทัลสำหรับครู มี 4 องค์ประกอบ โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

ผลการศึกษาการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า ในภาพรวม มีระดับการรู้ดิจิทัลในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการออกแบบสร้างสรรค์เทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยนต่ำที่สุดของแต่ละด้านมาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปรากฏผล ดังนี้

1.1 ด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีสามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ด้านความเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูสามารถจัดการข้อมูลสารสนเทศได้อย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการออกแบบสร้างสรรค์เทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูสามารถเขียนชุดคำสั่งคอมพิวเตอร์ในการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงาน สื่อแอนิเมชัน สื่อการเรียนการสอน ด้วยรูปแบบ Coding อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

2.1 ด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ ความเข้าใจในการใช้โปรแกรม และแอปพลิเคชัน ให้กับครูได้ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ แจ้งข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับการศึกษาผ่านทางช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้ครูทันยุคทันเหตุการณ์ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริม สนับสนุน การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ครูได้ใช้เวลาร่วมกันพัฒนาตนเองและร่วมกันนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในห้องเรียน

2.2 ด้านความเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติโดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาสร้างความเข้าใจและประโยชน์ให้กับครูเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศอย่างเป็นระบบ รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษา จัดให้มีระบบฐานข้อมูลหลัก (Server) ของโรงเรียนในการจัดเก็บเอกสารสารสนเทศ เพื่อให้ครูสามารถเข้าถึงข้อมูลร่วมกัน และง่ายต่อการใช้งาน

2.3 ด้านการออกแบบสร้างสรรค์เทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสร้างสรรค์ออกแบบผลงานดิจิทัลด้วยรูปแบบ Coding ให้กับครูเพื่อนำความรู้มาพัฒนาต่อยอดเกิดทักษะใหม่ พร้อมทั้งจัดการประกวดการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อเป็นการกระตุ้นสร้างขวัญและ

กำลังใจให้กับครู รวมถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สร้างเครือข่าย ครูแกนนำในการขยายผลให้ครูในโรงเรียน นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการส่งเสริม สนับสนุน โดยการจัดหาสื่อดิจิทัลให้กับครูใช้ออกแบบสร้างสรรค์ผลงานเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนต่อไป

2.4 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการสร้างบรรยากาศในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน หรือนำเสนองานผ่านสื่ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และส่งเสริมการใช้โปรแกรมสำหรับติดต่อสื่อสารในรูปแบบ Online ในการประชุม อบรม หรือสัมมนา วางแผนพัฒนาจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

อภิปรายผล

1. การรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า แนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู โดยได้กำหนดไว้ในเป้าประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ไว้ว่า ส่งเสริมความสามารถด้านดิจิทัล (Digital literacy) ให้กับครู ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียน ชุมชนสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิทย์ กระดานลาด (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการรู้ดิจิทัลสำหรับครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการรู้ดิจิทัลสำหรับครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ นวพัฒน์ เก็มกาแมน (2563) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 พบว่า สภาพปัจจุบันของการรู้ดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 อยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการวิวัฒนาการของเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น สามารถค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลออนไลน์ ดูหนังฟังเพลง ส่งหรือเผยแพร่ข้อความออนไลน์ได้อย่างง่ายดาย เทคโนโลยีดิจิทัลถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้และการศึกษา ซึ่งบทบาทของครูจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ในการเข้าถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แหล่งข้อมูลสารสนเทศ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้ในการสื่อสารและการปฏิบัติงาน รวมถึงการจัดการเรียนสอนในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน และเป็นไปได้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ต ที่มีประสิทธิภาพให้กับครูในโรงเรียนได้ใช้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับ สุวิทย์ กระดานลาด (2562) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการรู้ดิจิทัลสำหรับครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาการรู้ดิจิทัลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการเข้าถึง (Access) อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการออกแบบสร้างสรรค์เทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันครูมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการออกแบบสร้างสรรค์ผลิตเนื้อหาหรือสื่อดิจิทัลเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น เช่น การออกแบบวิดีโอการสอนอย่างง่ายด้วย KineMaster Shotcut หรือจะเป็นการออกแบบใบงานด้วย Live worksheet Canva เป็นต้น ซึ่งในการออกแบบสร้างสรรค์สื่อดิจิทัลครูจะต้องมีการฝึกฝนการเชื่อมโยงด้านความคิดสร้างสรรค์และเนื้อหาความรู้มาบูรณาการผลิตสื่อดิจิทัลได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hague & Payton (2010) กล่าวว่า การพัฒนาการเรียนการสอนของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ครูต้องมีความสามารถในการจินตนาการเชื่อมโยงระหว่างความคิดและการสร้างสรรค์ผลงาน แนวความคิดใหม่ ๆ หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน เช่น การสร้างสื่อวิดีโอประกอบการสอน ครูจำเป็นจะต้องมีความสามารถในนำภาพ เสียง วิดีโอ มาตัดต่อเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ธีรภัทร์ วรคำ (2565) ศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยใช้การ

รู้ดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยใช้การรู้ดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการออกแบบและจัดการเรียนรู้โดยใช้การรู้ดิจิทัล อยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 พบว่า

2.1 ด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครูไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดอบรมพัฒนาครูในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ความเข้าใจในการใช้โปรแกรม และแอปพลิเคชัน ในการจัดกิจกรรมการสอนให้กับผู้เรียนได้ทันยุคทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้ครูมีแหล่งทรัพยากรสารสนเทศเตรียมพร้อมสำหรับการจัดการเรียนการสอนและพร้อมสำหรับการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันครูสามารถเข้าถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แหล่งข้อมูลสารสนเทศ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ทันสมัย ทำให้สามารถสืบค้นแหล่งข้อมูลสารสนเทศได้สะดวกรวดเร็ว ทุกที่ ทุกเวลา สอดคล้องกับ กุสลวัฒน์ คงประดิษฐ์ (2562) กล่าวว่า ครูต้องเรียนรู้แหล่งทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์และแพลตฟอร์มให้คลอบคลุมกิจกรรมในชั้นเรียน การเข้าถึง และใช้งานแหล่งสารสนเทศและแพลตฟอร์มทั้งหลายต้องมีความชำนาญ ก่อนนำไปแนะนำผู้เรียนหรือจัดสถานการณ์การเรียนรู้ นอกจากนี้ ครูจึงต้องแสวงหาแหล่งสารสนเทศออนไลน์หรือแพลตฟอร์มใหม่ ๆ อยู่เสมอด้วย และยังสอดคล้องกับ สุวิทย์ กระดานลาด (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการรู้ดิจิทัลสำหรับครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเข้าถึง มีการฝึกอบรมให้ครูและบุคลากรเกิดทักษะในการเลือกสื่อดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยมีความเหมาะสม ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์และอยู่ภายใต้กฎหมาย

2.2 ด้านความเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาจากด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครูไว้ว่า ควรจัดให้มีระบบฐานข้อมูลหลัก (Server) ของโรงเรียนสำหรับการจัดเก็บเอกสารสารสนเทศของโรงเรียน เพื่อให้ครูสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก ลดกระดาษ และง่ายต่อการใช้งานร่วมกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทอย่างมากในการจัดเก็บเอกสาร ด้วยการเชื่อมต่อระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตกับระบบแอปพลิเคชันต่าง ๆ สามารถที่จะรักษาข้อมูลและเก็บข้อมูลให้เราได้โดยไม่ต้องใช้แฟ้มเหมือนสมัยเก่า สอดคล้องกับ สุวิทย์ กระดานลาด (2562) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการรู้ดิจิทัลสำหรับครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า ควรพัฒนาครูให้รู้หน้าที่การทำงานในส่วนต่าง ๆ ของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ซอฟต์แวร์โปรแกรมและแอปพลิเคชัน จะปฏิบัติและใช้ ICT ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม เข้าใจโครงสร้างของแฟ้มข้อมูลและส่งต่อข้อมูล สามารถติดตั้งและเชื่อมต่ออุปกรณ์ต่อพ่วงแฟ้มข้อมูล และสอดคล้องกับ นวพัฒน์ เก็มกาแมน (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเข้าถึง ครูจะต้องมีความเข้าใจความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยีของผู้เรียนและเพื่อนร่วมงาน โดยการจัดการทดสอบ และจัดอบรมการใช้เทคโนโลยี มีการส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลภายในสถานศึกษาให้ครูได้ปฏิบัติเป็นประจำ โดยลดการทำงานที่ใช้ระบบเอกสารเปลี่ยนเป็นระบบดิจิทัลแทน และส่งเสริมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และเจตคติที่ดีต่อครูในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่

2.3 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาจากด้านการเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครูไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการใช้โปรแกรมสำหรับติดต่อสื่อสารในรูปแบบ Online การประชุม/อบรม/สัมมนา วางแผนพัฒนาจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมากจาก เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการใช้ติดต่อสื่อสารพูดคุย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันผ่านระบบออนไลน์ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว สอดคล้องกับ ธีรภัทร์ วรคำ (2565) กล่าวว่า ครูสามารถประชุมศึกษาจุดเด่น จุดด้อยและพัฒนาหลักสูตรปีการศึกษาถัดไป และจัดเก็บในรูปแบบไฟล์ดิจิทัล มีการสืบค้นข้อมูลใหม่ ๆ จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือนำมาประยุกต์เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยและเทคโนโลยี และมีการนำเสนอ เผยแพร่หลักสูตรของสถานศึกษาในช่องทางออนไลน์เพื่อเป็นการจัดเก็บและเผยแพร่หลักสูตรสู่สาธารณะให้สามารถนำข้อมูลไปใช้งานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และสอดคล้องกับ กิตติพศ โกนสันเทียะ (2565) กล่าวว่า ครูสามารถใช้

เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อแสดงการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในองค์กร ผู้เรียน ผู้ปกครอง และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องอื่นในด้านการศึกษา การที่ครูมีส่วนร่วมในเครือข่ายทางการศึกษาในการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน ให้ความช่วยเหลือทางด้านการศึกษาซึ่งกันและกัน เช่น ครูมีการสร้างเงื่อนไขในการติดต่อสื่อสารในรูปแบบออนไลน์กับนักเรียน ผู้ปกครอง และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสาร เช่น line, google meet, zoom ในการสื่อสารกับนักเรียน ผู้ปกครอง รวมถึงเพื่อนร่วมงานในองค์กรเดียวกันหรือต่างองค์กร เพื่อสร้างความร่วมมือในด้านการศึกษา เช่น แบ่งปันเทคนิควิธีการสอน การแก้ปัญหาในด้านการจัดการเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญ

2.4 ด้านการออกแบบสร้างสรรค์เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครูไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเขียนชุดคำสั่งคอมพิวเตอร์ในการออกแบบสร้างสรรค์ผลงาน สื่ออนิเมชั่น สื่อการเรียนการสอน ด้วยรูปแบบ coding โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำความรู้มาพัฒนาต่อยอดเกิดเป็นทักษะใหม่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันครูมีการออกแบบ สร้างสรรค์สื่อการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น ทำให้ครูต้องเรียนรู้การเขียนชุดคำสั่งคอมพิวเตอร์ ภาษาคอมพิวเตอร์ รวมถึงการใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล สอดคล้องกับ สนธยา หลักทอง และเผชิญ กิจระการ (2563) กล่าวว่า การสร้างเป็นการประยุกต์ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับเพื่อสร้างงานหรือชิ้นงานตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ การสร้างสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนการสอน การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบอินโฟกราฟิก การสร้างคลิปวีดีโอเพื่อการเรียนการสอน และการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอน เป็นต้น และสอดคล้องกับ นวพัฒน์ เก็มกาแมน (2563) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสร้างสรรค์ การออกแบบสื่อในเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูออกแบบสื่อควรคำนึงถึงความรู้พื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน มีการจัดประกวดสื่อ เพื่อกระตุ้นการสร้างขวัญและกำลังใจ และแรงจูงใจ ให้กับครูในการสร้างสรรค์สื่อ และส่งเสริมการสร้างชุมชนแหล่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการออกแบบสื่อดิจิทัล

องค์ความรู้ใหม่

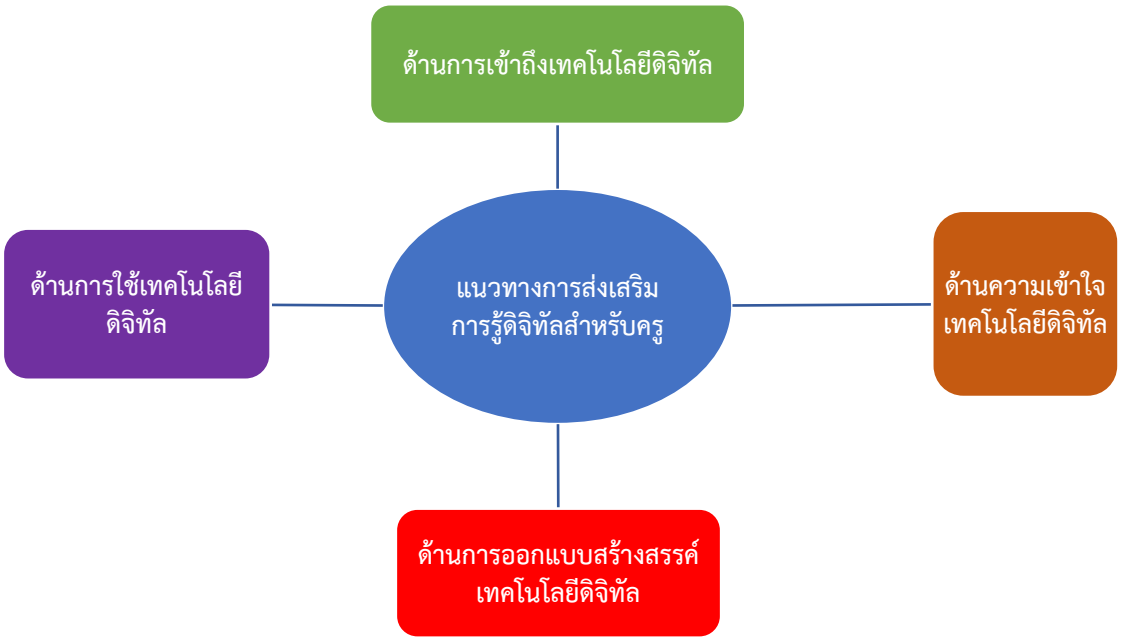
จากการวิจัยในครั้งนี้ โดยสรุปแนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน ตามภาพที่ 2 ได้แก่

1) ด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล: จัดอบรมพัฒนาครูในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ แจ้งข้อมูลข่าวสาร การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

2) ด้านความเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล: จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศอย่างเป็นระบบ แนะนำการใช้เว็บไซต์ โปรแกรม ในการจัดเก็บเอกสาร โดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ควรจัดให้มีระบบฐานข้อมูลหลัก (Server) ของโรงเรียนสำหรับการจัดเก็บเอกสารสารสนเทศของโรงเรียน

3) ด้านการออกแบบสร้างสรรค์เทคโนโลยีดิจิทัล: จัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการออกแบบสร้างสร้างสรรค์ผลงาน สื่ออนิเมชัน สื่อการเรียนการสอน รูปแบบ coding โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ จัดการประกวดการสร้างสรรค์ผลงานสื่ออนิเมชัน สำหรับครู สร้างเครือข่าย ครูแกนนำ ส่งเสริม สนันสนุน จัดหาสื่อดิจิทัลมาให้กับครูใช้สร้างสรรค์ผลงานเพื่อนำไปปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอน

4) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล: สร้างบรรยากาศในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลภายในองค์กร ส่งเสริมการใช้โปรแกรมสำหรับติดต่อสื่อสารในรูปแบบ Online

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการออกแบบสร้างสรรค์เทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 สรุปได้ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ควรจัดอบรมพัฒนาครูในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) 2) ด้านความเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศอย่างเป็นระบบ และจัดให้มีระบบฐานข้อมูลหลัก (Server) ของโรงเรียน 3) ด้านการออกแบบสร้างสรรค์เทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า จัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการสร้างสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายครูแกนนำ จัดการประกวด และผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในโรงเรียน 4) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า มีการสร้างบรรยากาศในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและส่งเสริมการใช้โปรแกรมสำหรับติดต่อสื่อสารในรูปแบบ Online

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ควรส่งเสริมและพัฒนาการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลของครู มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย พร้อมทั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ตด้านความเร็วและความเสถียร ที่สามารถทำให้ครูเข้าถึงเทคโนโลยีและนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การรู้ดิจิทัลสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ด้านการออกแบบสร้างสรรค์เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ควรส่งเสริมให้ครูมีความสามารถด้านการออกแบบสร้างสรรค์ผลิตสื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ จัดให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย พร้อมทั้งสร้างเครือข่าย ครูแกนนำ ด้านการออบแบบ

สร้างสรรค์สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อใช้ในการขยายผลให้ความรู้กับครูในโรงเรียน จัดการประกวดการสร้างสรรค์ผลงานสื่อดิจิทัล และจัดหาสื่อดิจิทัลมาให้กับครูใช้สร้างสรรค์ผลงานเพื่อนำไปปรับใช้กับการจัดการเรียนการสอน

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ควรนำแนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครูที่ได้ ไปพัฒนาและส่งเสริมให้ครูมีความรู้และความสามารถครอบคลุมในด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านความเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการออกแบบสร้างสรรค์เทคโนโลยีดิจิทัล และด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ครูสามารถนำการรู้ดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความต้องการของการรู้ดิจิทัลในการปฏิบัติงานของครูภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 เพื่อสอบถามความต้องการของครูภายในสังกัดถึงความต้องการเรียนรู้หรือพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ

2.2 จากผลการวิจัยทำให้ได้แนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ดังนั้น ควรมีวิจัยปฏิบัติการหรือพัฒนา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการรู้ดิจิทัลของครูต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *ประกาศการะทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. สืบค้น 5 ธันวาคม 2566. จาก https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-2023/.

กิตติพศ โกนสันเทียะ. (2565). สมรรถนะดิจิทัล: สมรรถนะใหม่สำหรับครูยุคปัจจุบัน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 22*(2), 14-23.

กุสลวัฒน์ คงประดิษฐ์. (2562). การเป็นครูที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นฐานในโลกดิจิทัลของศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 30*(1), 1–21.

ธีรภัทร์ วรคำ. (2565). *แนวทางการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยใช้การรู้ดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

นวพัฒน์ เก็มกาแมน. (2563). *แนวทางการพัฒนาการรู้ดิจิทัลสำรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).

ภาณุพงศ์ พรหมมาลี. (2562). การวิเคราะห์การรู้ดิจิทัลของอาจารย์ระดับอุดมศึกษาโดยใช้แผนภูมิต้นไม้การจำแนกและการถดถอยกรณีศึกษาสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. (เภสัชศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

ศศิวิมล ม่วงกล่ำ. (2562). *การวิเคราะห์องค์ประกอบด้านความสามารถทางดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดสระบุรี*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).

สถิรพร เชาวน์ชัย. (2561). *เอกสารประกอบการสอนการวิจัยทางการบริหารการศึกษา*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สนธยา หลักทอง และ เผชิญ กิจระการ (2563). การประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการรู้ดิจิทัลของครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5*(4), 234 – 248.

สำนักงาน ก.พ. (2560). *โครงการพัฒนาทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล*. สืบค้น 7 มิถุนายน 2566. จาก https://www.ocsc.go.th/DLProject/about-dlp.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1. (2565). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570).* สืบค้น 5 ธันวาคม 2566. จาก https://drive.google.com/file/d/1NLGnudJjuwhSo5P9qEX_tcj-T9aP5hCQ/view.

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2562). *Digital literacy*. สืบค้น 5 พฤศจิกายน 2566. จาก https://www.ops.go.th/main/index.php/knowledge-base/article-pr/854zxfdgsdgs.

สุภารักษ์ จูตระกูล. (2560). ครอบครัวกับการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (Digital Literacy) ของดิจิทัลเนทีฟ (Digital Natives). *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 11*(1), 99-118.

สุวิทย์ กระดานลาด (2562). *แนวทางการพัฒนาการรู้ดิจิทัลสำหรับครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตนที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

อลงกต สุทธการ. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาน่าน*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).

Hague, C., & Payton, S. (2010). *Digital Literacy Professional Development Resource*. Retrieved 17 July 2023. from https://www.nfer.ac.uk/media/h4bi2zdc/futl07.pdf.

Hoechsmann, M., & DeWaard, H. (2016). *Mapping digital literacy policy and practice in the Canadian education landscape*. Retrieved 17 July 2023. from https://policycommons.net/artifacts/2031712/mapping-digital-literacy-policy-and-practice-in-the-canadian-education-landscape/2784155/.

UNESCO. (2018). A global framework of reference on digital literacy skills for indicator 4.4.2. Quebec: UNESCO.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 219-230.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Readiness for Digital Government of Bang Sri Mueang Municipality, Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province

Pornthip Kumfuk[1*] and Oranun Klanthapura[1]

[1] *Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Pornthip_kum@ku.th*

ABSTRACT

The purposes of this research study are: (1) to study the readiness levels for digital government of Bang Sri Mueang Municipality, Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province, and (2) to compare the readiness levels for digital government of Bang Sri Mueang Municipality, Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province according to personal factors. This study is a survey research. The samples were the public officers, permanent employees, outsourced workers, and general employees of Bang Sri Mueang Municipality. A non-probability sampling method, specifically accidental sampling, was used, selecting data from a sample of 149 individuals who cooperated until the sample size was complete. Questionnaires were used as the research instruments. The research statistics include percentages, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and the paired difference test with Fisher's Least Significant Difference (LSD). The findings showed that the readiness level for digital government of Bang Sri Mueang Municipality, Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province, was high. Specifically, Bang Sri Mueang Municipality had the highest readiness level regarding strategies and leadership, followed by organizational culture, operations, information security, missions, digital skills, and service users' experience management. The lowest readiness level was in terms of public sector support. Testing the hypotheses revealed that samples with different educational levels and personnel types had a significant statistical difference in the readiness levels of Bang Sri Mueang Municipality to become a digital government.

Keywords: Readiness, Digital Government, Municipality

Received: 30 June 2024;
Revised: 18 August 2024;
Accepted: 19 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

พรทิพย์ คำฟัก[1*] และ อรนันท์ กลันทปุระ[1]

[1] *คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Pornthip_kum@ku.th*

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไปของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างตามแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และเลือกเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือจนครบ จำนวน 149 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านที่เทศบาลเมืองบางศรีเมืองมีความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านกลยุทธ์และความเป็นผู้นำ รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรมองค์การ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านความปลอดภัยทางสารสนเทศ ด้านรูปแบบภารกิจ ด้านความสามารถทางดิจิทัล ด้านบริหารประสบการณ์ของผู้รับบริการ และน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมจากภาครัฐ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับการศึกษาและประเภทของบุคลากรที่ต่างกันมีความพร้อมในการเข้าสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ของเทศบาลเมืองบางศรีเมืองที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ความพร้อม, รัฐบาลดิจิทัล, เทศบาลเมือง

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) เป็นการบูรณาการและเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 โดยภาครัฐจึงต้องเร่งพัฒนากลไกที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ดิจิทัลและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการสาธารณะให้มีความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ร่วมกับการใช้ข้อมูลและกระบวนการมีส่วนร่วมในการออกแบบนโยบายสาธารณะและการกำกับดูแลการดำเนินงานของรัฐให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดรับกับสภาวการณ์ที่ปรับเปลี่ยนไปได้อย่างฉับไว เพื่อเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่โดยภาครัฐต้องทบทวนบทบาทและกระบวนการทำงาน เน้นการพัฒนาสมรรถนะให้ยืดหยุ่นคล่องตัว เชื่อมโยงและเปิดกว้าง ควบคู่กับการพัฒนาข้อมูลและบริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนและภาคธุรกิจสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกรวดเร็วและประหยัด เพื่อให้สามารถให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเท่าทันต่อความต้องการและความคาดหวังของประชาชนและทุกภาคส่วน ซึ่งต้องมีการปรับระบบการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลภาครัฐ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่จำเป็นในการให้บริการภาครัฐแบบดิจิทัล (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

รัฐบาลดิจิทัล ถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นในการพัฒนาเพื่อเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหน่วยงานภาครัฐให้มีความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการทำงานและจัดบริการสาธารณะของภาครัฐ เพื่อให้บริการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเข้าถึงได้ง่ายขึ้นสำหรับประชาชน โดยรวมถึงการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ ระบบอัตโนมัติ และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อในไปสู่การบริหารจัดการและตัดสินใจต่าง ๆ ตลอดจนขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้หน่วยงานภาครัฐจึงต้องมีการปรับตัวโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภายในหน่วยงาน รวมถึงการให้บริการประชาชน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจในการบริหารท้องถิ่น ภายใต้กรอบนโยบายและการกำกับดูแลของรัฐ โดยเฉพาะการบริหารงานที่มีลักษณะเป็นการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน ซึ่งต้องคำนึงถึงการให้บริการที่ดี สะดวกในการเข้าถึงบริการที่ทำให้ประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการได้รับความสมอภาค ความเป็นธรรม โดยเทศบาลเมืองบางศรีเมือง เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการเพื่อให้เทศบาลเมืองบางศรีเมือง เป็นเมืองน่าอยู่อาศัย มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างยั่งยืน แต่ด้วยบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปประชาชนมีความต้องการในการขอรับบริการที่แตกต่างไปจากเดิม โดยมีความต้องการรับบริการที่สะดวก รวดเร็ว ผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจในการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนในพื้นที่ต้องมีการปรับตัวให้มีความพร้อมในการจัดบริการสาธารณะในรูปแบบใหม่โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2566)

เทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี หนึ่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นเทศบาลเมืองแห่งเดียวของอำเภอเมืองนนทบุรี มีประชากรในพื้นที่ความดูแล ในปี พ.ศ. 2563 จำนวน 33,005 คน ปี พ.ศ. 2564 จำนวน 33,173 คน และปี พ.ศ. 2565 จำนวน 33,220 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดนนทบุรี, 2566) โดยมีเป้าประสงค์ที่จะส่งเสริมการบริการโดยเน้นหลักธรรมาภิบาล จัดให้มีอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยใช้งาน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว เพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เพื่อให้ทราบถึงระดับความพร้อมในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล รวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมดังกล่าวในด้านต่าง ๆ ซึ่งผลการศึกษาจะนำไปเป็นข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารเทศบาลเป็นแนวทางในการบริหารงาน พัฒนาศักยภาพ และเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ของบุคลากร สังกัดเทศบางเมืองบางศรีเมือง จำนวน 236 คน แบ่งออกเป็นข้าราชการ 67 คน ลูกจ้างประจำ 13 คน พนักงานจ้างตามภารกิจ 87 คน และพนักงานจ้างทั่วไป 69 คน (ข้อมูลจากกองการเจ้าหน้าที่ เทศบาลเมืองบางศรีเมือง ณ วันที่ 27 มีนาคม 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรสังกัดเทศบางเมืองบางศรีเมืองจำนวน 149 คน โดยคำนวณตามสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อน (e) ขนาดประชากรที่ยอมรับได้ 0.05 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จึง เท่ากับ 149 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามปลายปิด (Close Ended Question) โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาประเภทบุคลากร และระยะเวลาการทำงาน โดยใช้แบบสอบถาม แบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ ด้านกลยุทธ์และความเป็นผู้นำ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านรูปแบบภารกิจ ด้านความสามารถทางดิจิทัล ด้านการส่งเสริมจากภาครัฐ ด้านความปลอดภัยทางสารสนเทศ ด้านบริหารประสบการณ์ของผู้รับบริการ และด้านวัฒนธรรมองค์การ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของ Likert Scale เป็นมาตรวัด แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ความหมาย
ระดับ 5	มากที่สุด
ระดับ 4	มาก
ระดับ 3	ปานกลาง
ระดับ 2	น้อย
ระดับ 1	น้อยที่สุด

จากหลักเกณฑ์ระดับความคิดเห็นดังกล่าว สามารถแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้วิธีการคำนวณ ดังต่อไปนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{(5-1)}{5}$$

$$= 0.80$$

โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของแต่ละตัวแปร ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับความพร้อมมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับความพร้อมมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับความพร้อมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับความพร้อมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับความพร้อมน้อยที่สุด

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวผู้ศึกษาได้กำหนดการแปลความหมายของลำดับคะแนน ดังนี้

1. คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 แสดงว่า มีความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลอยู่ในระดับมากที่สุด
2. คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 แสดงว่า มีความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลอยู่ในระดับมาก
3. คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 แสดงว่า มีความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลอยู่ในระดับปานกลาง
4. คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 แสดงว่า มีความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลอยู่ในระดับน้อย
5. คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 แสดงว่า มีความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 บุคลากรที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 บุคลากรที่มีประเภทบุคลากรต่างกัน มีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 บุคลากรที่มีระยะเวลาการทำงานต่างกัน มีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่แตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 149 คน โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

4.2 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสังกัดเทศบาลเมืองบางศรีเมือง จำนวน 149 คน

4.3 สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

4.4 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จนได้ข้อมูลครบ 149 ชุด

4.5 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถามเมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว

4.6 นำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วยสถิติ 2 ประเภท ได้แก่

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย จำนวน ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

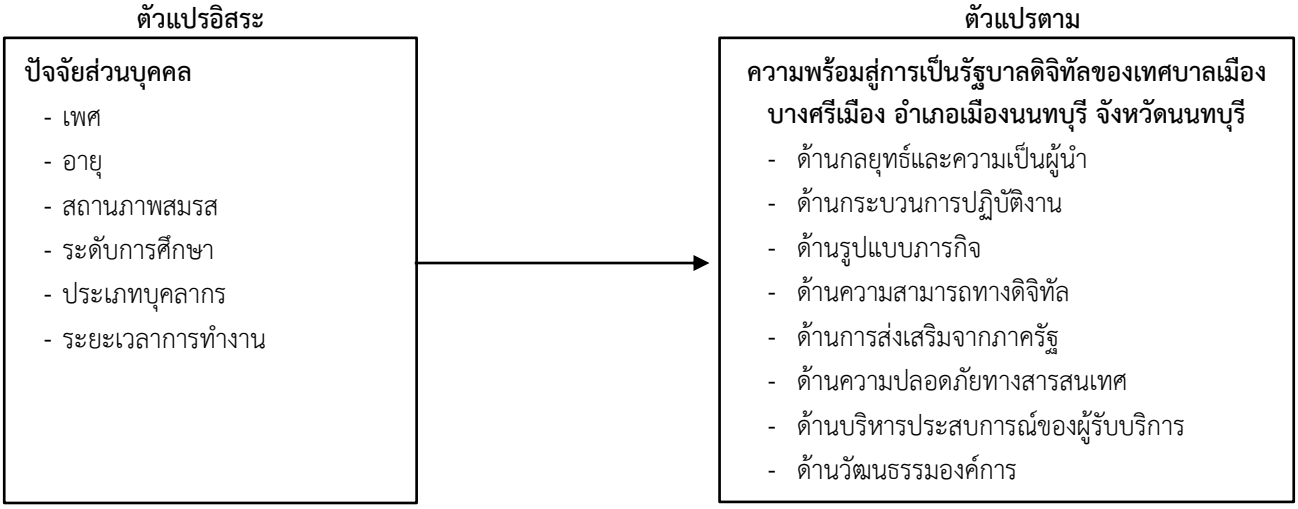
5.2 สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ประกอบด้วย

5.2.1 ค่า t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม

5.2.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) ใช้เปรียบเทียบตัวแปรตามที่มีการแบ่งตัวแปรอิสระออกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference : LSD) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ไว้ที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล ผู้ศึกษาจึงนำเครื่องมือวัดความพร้อมด้านดิจิทัล (ศิรินทรา มินเดินเรือ, 2561) โดยใช้ปัจจัยที่ค้นพบมากที่สุดจากการศึกษาเครื่องมือวัดความพร้อมด้านดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ (1) ด้านกลยุทธ์และความเป็นผู้นำ (2) ด้านประสบการณ์ของลูกค้า (3) ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน (4) ด้านรูปแบบธุรกิจ (5) ด้านความสามารถทางดิจิทัล (6) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (7) ด้านความปลอดภัยทางสารสนเทศ (8) ด้านวัฒนธรรมภายในองค์การ และพัฒนาเป็นคำถามที่เหมาะสมกับเทศบาลเมืองบางศรีเมือง มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาความพร้อมในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล ครั้งนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ผลการศึกษาพบว่า ความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.78, S.D = 0.78) โดยมีระดับความพร้อมในการเข้าสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ดังนี้ ด้านกลยุทธ์และความเป็นผู้นำ ($\bar{x}$ = 3.88, S.D = 0.81) รองลงมาด้านวัฒนธรรมองค์การ ($\bar{x}$ = 3.83, S.D = 0.83) ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ($\bar{x}$ = 3.81, S.D = 0.82) ด้านความปลอดภัยทางสารสนเทศ ($\bar{x}$ = 3.81, S.D = 1.07) ด้านรูปแบบภารกิจ ($\bar{x}$ = 3.77, S.D = 0.84) ด้านความสามารถทางดิจิทัล ($\bar{x}$ = 3.74, S.D = 0.82) ด้านบริหารประสบการณ์ของผู้รับบริการ ($\bar{x}$ = 3.74, S.D = 0.83) และน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมจากภาครัฐ ($\bar{x}$ = 3.67, S.D = 0.87) (ตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม

ความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพร้อม
1. ด้านกลยุทธ์และความเป็นผู้นำ	3.88	0.81	มาก
2. ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน	3.81	0.82	มาก
3. ด้านรูปแบบภารกิจ	3.77	0.84	มาก
4. ด้านความสามารถทางดิจิทัล	3.74	0.82	มาก
5. ด้านการส่งเสริมจากภาครัฐ	3.67	0.87	มาก
6. ด้านความปลอดภัยทางสารสนเทศ	3.81	1.07	มาก
7. ด้านบริหารประสบการณ์ของผู้รับบริการ	3.74	0.83	มาก
8. ด้านวัฒนธรรมองค์การ	3.83	0.83	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.78**	**0.78**	**มาก**

2. ผลการเปรียบเทียบความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.1 บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่สังกัดเทศบาลเมืองบางศรีเมือง ที่มีเพศต่างกันมีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.2 บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่สังกัดเทศบาลเมืองบางศรีเมือง ที่มีอายุต่างกันมีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.3 บุคลากรที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่สังกัดเทศบาลเมืองบางศรีเมือง ที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.4 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่สังกัดเทศบาลเมืองบางศรีเมือง ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

เมื่อทดสอบความแตกต่างโดยวิธีการ Fisher’s Least Significant Difference (LSD) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษาผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า มีความแตกต่างกัน 4 คู่ ดังนี้

บุคลากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา(ค่าเฉลี่ย 4.35) มีความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มากกว่าบุคลากรที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ค่าเฉลี่ย 3.79)

บุคลากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา(ค่าเฉลี่ย 4.35) มีความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มากกว่าบุคลากรที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. (ค่าเฉลี่ย 3.72)

บุคลากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา(ค่าเฉลี่ย 4.35) มีความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มากกว่าบุคลากรที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี (ค่าเฉลี่ย 3.70)

บุคลากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา(ค่าเฉลี่ย 4.35) มีความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มากกว่าบุคลากรที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. (ค่าเฉลี่ย 3.57)

2.5 บุคลากรที่มีประเภทบุคลากรต่างกัน มีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่สังกัดเทศบาลเมืองบางศรีเมือง ที่มีประเภทบุคลากรต่างกันมีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

เมื่อทดสอบความแตกต่างโดยวิธีการ Fisher’s Least Significant Difference (LSD) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประเภทบุคลากร ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า มีความแตกต่างกัน 4 คู่ ดังนี้

บุคลากรประเภทพนักงานจ้างทั่วไป (ค่าเฉลี่ย 4.09) มีความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มากกว่าบุคลากรประเภทข้าราชการ (ค่าเฉลี่ย 3.68)

บุคลากรประเภทพนักงานจ้างทั่วไป (ค่าเฉลี่ย 4.09) มีความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มากกว่าบุคลากรประเภทลูกจ้างประจำ (ค่าเฉลี่ย 3.21)

บุคลากรประเภทพนักงานจ้างทั่วไป (ค่าเฉลี่ย 4.09) มีความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มากกว่าบุคลากรประเภทพนักงานจ้างตามภารกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.68)

บุคลากรประเภทพนักงานข้าราชการ (ค่าเฉลี่ย 3.68) มีความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มากกว่าบุคลากรประเภทลูกจ้างประจำ (ค่าเฉลี่ย 3.21)

2.6 บุคลากรที่มีระยะเวลาการทำงานต่างกัน มีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่สังกัดเทศบาลเมืองบางศรีเมือง ที่มีระยะเวลาการทำงานต่างกันมีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผล

ความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยนสูงที่สุด คือ ด้านกลยุทธ์และความเป็นผู้นำ รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรมองค์การ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านความปลอดภัยทางสารสนเทศ ด้านรูปแบบภารกิจ ด้านความสามารถทางดิจิทัล ด้านบริหารประสบการณ์ของผู้รับบริการ และด้านการส่งเสริมจากภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับนันทกาญจน์ เทียมเมฆา (2561) ศึกษาความพร้อมของข้าราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล: ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักบริหารงานกลาง พบว่า ความพร้อมของข้าราชการ สำนักบริหารงานกลาง อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงที่สุดคือ ความพร้อมในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมจากภาครัฐ

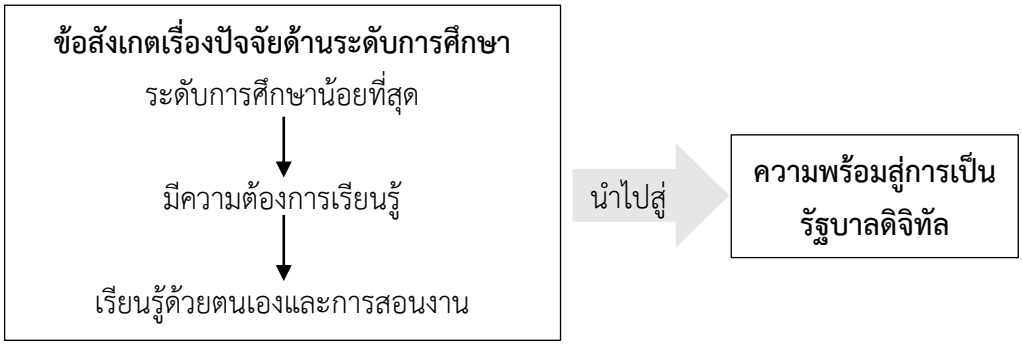
และเมื่อเปรียบเทียบความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส และระยะเวลาการทำงาน ที่แตกต่างกันมีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะบุคลากรไม่ว่าเพศชายหรือเพศหญิง ต่างตระหนักถึงความจำเป็นและเตรียมความพร้อมให้เทศบาลเมืองบางศรีเมืองมีศักยภาพในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ศรีมุกข์, จิดาภา ชุ่มจันทร์, ปิยนุช เกื้อเพชร, วรรณภรณ์ บริพันธ์ และเจษฎา นกน้อย (2561) ศึกษาการเตรียมความพร้อมด้านนวัตกรรมของบุคลากรในบริษัทเอกชน: กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า บุคลากรในบริษัทเอกชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความพร้อมด้านนวัตกรรมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเพราะในปัจจุบันบุคคลไม่ว่าจะเพศชายหรือหญิงต่างตระหนักถึงความสำคัญของนวัตกรรม และบุคลากรทุกช่วงอายุต่างตระหนักและเห็นถึงความสำคัญในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารเทศบาลในการสร้างบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพสู่ประชาชนที่มาขอรับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมราลักษณ์ สุภาพินิจ (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของนักบัญชี เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า อายุที่แตกต่างกันของบุคลากรทางบัญชีในสถานประกอบการไม่มีผลต่อความพร้อมในการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมถึงบุคลากรเทศบาลบางศรีเมืองสามารถจัดสรรเวลาในการปฏิบัติงาน มีความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพด้านที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีความพร้อมในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล จึงทำให้แม้บุคลากรจะมีสถานภาพ โสด สมรส ม่าย หย่าร้าง หรือแยกกันอยู่ก็ไม่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ และพัฒนาองค์การไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สมชาย เลิศวิเศษธีรกุล, บดินทร์ รัศมีเทศ และกมลพรรณ แสงมหาชัย (2562) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมเข้าสู่สังคมไร้เงินสดของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชากรที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีความพร้อมเข้าสู่สังคมไร้เงินสดแตกต่างกัน และหน่วยงานมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน รวมถึงการให้บริการประชาชน ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารเทศบาล ในการกำหนดแผนการดำเนินงานด้านดิจิทัล เพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล และส่งเสริมให้บุคลากรทั้งเก่าและใหม่ มีความพร้อมในการปฏิบัติงานเพื่อให้บริการประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุม และสะดวก รวดเร็ว จึงทำให้ระยะเวลาการทำงานของบุคลากรไม่ส่งผลต่อความพร้อมในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล ของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปนิตา อภิสราโชติ (2566) ศึกษาความพร้อมของบุคลากรสำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมในการเข้าสู่ศาลดิจิทัล (D-Court 2020) พบว่า บุคลากรสำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม ที่มีระยะเวลาการทำงานต่างกัน มีระดับความพร้อมในการเข้าสู่ศาลดิจิทัล (D-Court 2020) ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน ระดับการศึกษาและประเภทบุคลากรที่แตกต่างกัน มีระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงให้เห็นว่าบุคลากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีความพร้อมในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัลมากกว่าบุคลากรที่มีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษา/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีความต้องการเรียนรู้ทักษะด้านดิจิทัล เพื่อพัฒนาศักยภาพให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างทัดเทียมกับบุคลากรที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่า รวมถึงเพื่อให้สามารถนำทักษะ

ดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันด้วย จึงเกิดการเรียนรู้ทั้งจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง และจากการสอนงาน หรือการลงมือปฏิบัติงานจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรี ดีพร้อม (2563) ศึกษาความพร้อมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันของบุคลากรมีความพร้อมเพื่อรองรับนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกในด้านความรู้ความเข้าที่แตกต่างกัน และประเภทบุคลากรที่แตกต่างกัน โดยพนักงานจ้างทั่วไป มีความพร้อมในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัลมากกว่าบุคลากรประเภทข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างตามภารกิจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตามแผนบริหารอัตรากำลังของเทศบาลเมืองบางศรีเมืองกำหนดให้พนักงานจ้างทั่วไป และพนักงานจ้างตามภารกิจปฏิบัติงานเสริมในภารกิจรอง ภารกิจสนับสนุน โดยการจ้างงานจะมีกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงานเริ่มต้นและสิ้นสุดที่แน่นอนตามโครงการหรือภารกิจในระยะสั้น จึงอาจส่งผลให้พนักงานจ้างทั่วไป มีแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาศักยภาพให้พร้อมต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้ได้รับการจ้างงานต่อไป จึงส่งผลให้มีความพร้อมในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัลมากกว่าบุคลากรประเภทอื่น ที่มีความมั่งคงในตำแหน่ง ซึ่งอาจทำให้มีแรงผลักดันในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัลน้อยกว่าพนักงานจ้างทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษณี เทียนหอม และรุจิกาญจน์ สานนท์ (2563) ศึกษาความพร้อมในการบริหารงานคลังด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีผลต่อความพร้อมในการบริหารงานคลังด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ที่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี คือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส และระยะเวลาในการทำงานไม่มีผลต่อความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง ยกเว้นระดับการศึกษาและประเภทบุคลากรที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลบางศรีเมือง ทั้งนี้ ผู้ที่มีระดับการศึกษาน้อยที่สุดกลับมีความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลมากที่สุด อาจเนื่องมาจากบุคลากรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีความต้องการเรียนรู้ทักษะด้านดิจิทัล เพื่อพัฒนาศักยภาพให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างทัดเทียมกับบุคลากรที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่า รวมถึงเพื่อให้สามารถนำทักษะดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันด้วย จึงเกิดการเรียนรู้ทั้งจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง และจากการสอนงาน หรือการลงมือปฏิบัติงานจริง

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากผลการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล โดยปรากฏว่าเทศบาลเมืองบางศรีเมืองมีระดับความพร้อมอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญด้านความปลอดภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นอันดับแรก ซึ่งมีผู้บริหารเทศบาลให้การสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างภายในและภายนอกหน่วยงาน รวมถึงสนับสนุนและเพิ่มศักยภาพด้านดิจิทัลให้กับบุคลากรในหน่วยงาน เช่น สนับสนุนให้มีการฝึกอบรม เรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ และเมื่อเปรียบเทียบความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง โดยจำแนกตาม

ปัจจัยส่วนบุคคล จึงทำให้ทราบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส และระยะเวลาในการทำงาน ไม่มีผลต่อความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลบางศรีเมือง ยกเว้น ระดับการศึกษาและประเภทบุคลากร ที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลบางศรีเมือง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีความพร้อมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า เทศบาลเมืองบางศรีเมืองให้ความสำคัญกับความปลอดภัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นอันดับแรก เนื่องด้วยเป็นหน่วยงานที่มีการเก็บบันทึกข้อมูลที่สำคัญของประชาชนในพื้นที่ และได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารเทศบาลให้เกิดการพัฒนาการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างภายในและภายนอกหน่วยงาน รวมถึงได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารเทศบาลในการผลักดันให้บุคลากรของเทศบาลพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านดิจิทัล ให้มีความพร้อมสำหรับการปฏิบัติงาน เพื่อให้ประชาชนผู้มารับบริการได้รับบริการที่สะดวก และรวดเร็ว แต่การจะพัฒนาไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปนั้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้บริหารเทศบาลควรมีการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนการดำเนินงานด้านดิจิทัล เพื่อให้หน่วยงานมีทิศทางในการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 เทศบาลเมืองบางศรีเมือง ควรผลักดันให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล เพื่อให้สามารถจัดสรรงบประมาณที่จำเป็นในการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัลไว้ในแผนงบประมาณประจำปี

1.3 เทศบาลเมืองบางศรีเมืองควรส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับการศึกษาทุกประเภทการจ้างงาน ได้รับการพัฒนาทั้งความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้มีความพร้อมในการบริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ผ่านบุคลากรสังกัดเทศบาลเมืองบางศรีเมืองเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถอธิบายความพร้อมในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัลได้ทุกมุมมอง การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาในมุมมองของภาคประชาชนซึ่งเป็นผู้รับบริการจากเทศบาลเมืองบางศรีเมือง และศึกษาความพร้อมของเทศบาลในมุมมองของผู้บริหารเทศบาล เพื่อให้ทราบถึงระดับความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี อย่างครอบคลุมทุกมุมมอง

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัลของเทศบาลเมืองบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เพื่อพิจารณาในประเด็นที่ต้องแก้ไขปรับปรุงให้หน่วยงานสามารถเข้าสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). *แผนปฏิบัติการดิจิทัล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570 (ฉบับทบทวน)*. สืบค้น 14 มีนาคม 2566. จาก https://www.dla.go.th/templateOrganize/temp1/e_book_detail.jsp?id=23819.

นฤมล ศรีมุกข์, จิดาภา ชุ่มจันทร์, ปิยนุช เกื้อเพชร, วรรณภรณ์ บริพันธ์ และ เจษฎา นกน้อย. (2561). การเตรียมความพร้อมด้านนวัตกรรมของบุคลากรในบริษัทเอกชน: กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ "วลัยลักษณ์วิจัย" ครั้งที่ 10* (น. 1-7). นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

นันทกาญจน์ เทียมเมฆา. (2561). *ความพร้อมของข้าราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชในการเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล: ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักบริหารงานกลาง.* (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).

นิธิพร คงแก้ว และ ไอริน โรจน์รักษ์. (2564). ความพร้อมของบุคลากรสำนักทรัพยากรบุคคลต่อการเข้าสู่ยุค HR 4.0 กรณีศึกษา บุคลากรสำนักทรัพยากรบุคคล ในบริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) กรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 47*(1), 161-174.

ปนิตา อภิสราโชติ. (2566). *ความพร้อมของบุคลากรสำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมในการเข้าสู่ศาลดิจิทัล (D-Court 2020)*. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).

พัชรี ดีพร้อม. (2563). *ความพร้อมของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.* (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

ศิรินทรา มินเดินเรือ. (2561). *เครื่องมือประเมินความพร้อมด้านดิจิทัลขององค์กร.* (การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี).

สมชาย เลิศวิเศษธีรกุล, บดินทร์ รัศมีเทศ และ กมลพรรณ แสงมหาชัย. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมเข้าสู่สังคมไร้เงินสดของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. ใน *การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 57: สาขาศึกษาศาสตร์, สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ใน การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 57* (หน้า 285-294). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานสถิติจังหวัดนนทบุรี. (2566). *รายงานสถิติจังหวัดนนทบุรี พ.ศ.2566*. สืบค้น 12 มีนาคม 2567. จาก https://nontburi.nso.go.th/reports-publications/provincial-statistics-report/nonthaburi-province-statistical-report-2023.html.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)*. สืบค้น 14 มีนาคม 2566. จาก http://nscr.nesdc.go.th/ns/.

_____. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13*. สืบค้น 14 มีนาคม 2566. จาก https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=plan13.

อมราลักษณ์ สุภาพินิจ. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของนักบัญชี เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

อุษณี เทียนหอม และ รุจิกาญจน์ สานนท์. (2563). ความพร้อมในการบริหารงานคลังด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชื่น, 2*(1), 39–51.

Blake, R. R. & Mouton, J. S. (1964). *The Managerial Grid.* TX: Gulf Publishing: Houston.

Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology, 22*(140), 55.

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. (3rd Edition). New York: Harper & Row.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

People's Satisfaction toward the Service of Phra Ramesuan Stadium of Lopburi Provincial Administrative Organization

Nataruetaitont Ringsopaponsin[1*] and Juthatip Klaitubtim[2]

[1] *Master Student, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Faculty of Social Science, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Nataruetaitont.r@ku.th*

ABSTRACT

This research aimed (1) to study the level of people's satisfaction toward the service of Phra Ramesuan Stadium of Lopburi Provincial Administrative Organization, (2) to compare the satisfaction of the people who use the service in the Phra Ramesuan Stadium Classified according to personal factors, (3) to study the relationship between factors related to using services in the King Ramesuan Stadium with the satisfaction of the people who use the service. This research is quantitative research. The instrument for collecting data was percentage, mean, standard deviation, t-test, and One Way ANOVA analysis of variance. The result of the study found that people who come to use the service of Phra Ramesuan Stadium have moderate satisfaction. The hypothesis testing results showed that the personal factors consist of sex age education occupation and income in the service caused no difference in satisfaction and exercise time, time to exercise, frequency of coming to use the service and type of exercise has no relations with level of people's satisfaction toward the service of Phra Ramesuan Stadium of Lopburi Provincial Administrative Organization.

Keywords: Satisfaction, Phra Ramesuan Stadium, The Service

Received: 3 July 2024;
Revised: 15 August 2024;
Accepted: 19 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี

ณฐฤทัยธร หริ่งโสภาพลสิน[1*] และ จุฑาทิพ คล้ายทับทิม[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Nataruetaitont.r@ku.th*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี (2) ศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการใช้บริการ ในสนามกีฬาพระราเมศวรในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนผู้ใช้บริการสนามกีฬา พระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี ไม่แตกต่างกัน และตัวแปร ระยะเวลาในการออกกำลังกาย ช่วงเวลา ในการออกกำลังกาย ความถี่ของการเข้ามาใช้บริการ ประเภท การออกกำลังกาย ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ ในการใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดลพบุรี

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, สนามกีฬาพระราเมศวร, การบริการ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การให้บริการแก่ประชาชนอย่างเป็นระบบเน้นประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารราชการแผ่นดินและช่วยดูแลประชาชนเป็นภารกิจส่วนหนึ่งของการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งเป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจ และให้อิสระแก่ท้องถิ่นในการปกครองตนเอง โดยรัฐจะมอบหมายให้ท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง หรือหลายท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการในการบริหารงานตามภารกิจต่าง ๆ เพื่อแก้ไขและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมาย จะจัดตั้งขึ้นเป็นองค์กร โดยผลแห่งกฎหมายและนโยบายของรัฐ มีฐานะเป็นนิติบุคคล และรับผิดชอบในขอบเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน มีความเป็นอิสระในการบริหารงบประมาณ และการบริหารงานในระดับหนึ่ง จะเห็นได้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางให้แก่ท้องถิ่น เพื่อให้สามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างตรงเป้าหมายและเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้เรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่นด้วยตนเอง (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2560)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี มีหน้าที่ให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน โดยประชาชนจะต้องได้รับการบริการสาธารณะอย่างดีขึ้น พร้อมกับต้องประกอบไปด้วยมาตรฐานในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างโปร่งใส และมีความรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการมากขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจในการดำเนินการและติดตามตรวจสอบ เพื่อให้ได้มาตรฐานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหาร และให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดประโยชน์และความพึงพอใจต่อประชาชน รวมทั้งเป็นหลักประกันว่าประชาชน ไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดของประเทศ จะได้รับบริการสาธารณะในมาตรฐานขั้นต่ำ ที่เท่าเทียม

กัน ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สนามกีฬาพระราเมศวร อยู่ในความรับผิดชอบและการกำกับดูแล ของกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี มีสนามต่าง ๆ คอยให้บริการในการแข่งขันกีฬา และออกกำลังกายหลากหลายประเภท เช่น กรีฑา ฟุตบอล ฟุตซอล ว่ายน้ำ แบดมินตัน บาสเกตบอล เทนนิส เทเบิลเทนนิส เปตอง เป็นสวนสาธารณะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจเป็นสถานที่สำหรับออกกำลังกายของประชาชนชาวลพบุรี มีการเปิดทำการตั้งแต่เวลา 05.00-20.00 น. เป็นประจำทุก ๆ วัน เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามาออกกำลังกายเดินวิ่งในสนามวิ่ง ที่ทันสมัย เครื่องออกกำลังกายกลางแจ้งที่ เพียงพอสำหรับประชาชนทุกเพศ ทุกวัย จากข้อมูลเชิงสถิติผู้ใช้งานสนามกีฬาพระราเมศวร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (เดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 - กันยายน พ.ศ. 2566) ที่มีผู้เข้าใช้บริการภายในสนามกีฬาพระราเมศวรเฉลี่ย จำนวน 62,433 ราย (กองการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมองค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี, 2566) แต่เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบัน ฝุ่นละอองขนาดเล็ก หรือฝุ่น PM2.5 มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญ และแพทย์ได้ออกมาแนะนำประชาชนที่นิยมออกกำลังกายกลางแจ้ง ให้หลีกเลี่ยงการออกกำลังกายในช่วงที่มีฝุ่นละอองเกินค่ามาตรฐาน เนื่องจากการออกกำลังกายจะทำให้เกิดอัตราการหายใจมากขึ้น ส่งผลให้โอกาสที่ฝุ่น PM2.5 จะมีการแพร่กระจายเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจ และลุกลามไปยังอวัยวะต่าง ๆ รวมถึงยังไปขัดขวางการนำออกซิเจนเข้าสู่ร่างกาย ส่งผลให้ปริมาณของออกซิเจนลดน้อยลงทำให้ปอด และหัวใจ ทำงานหนักมากขึ้น การออกกำลังกายภายในอาคาร หรือห้องฟิตเนส จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกให้ประชาชนได้ออกกำลังกาย โดยที่ไม่ต้องมีความเสี่ยงที่จะเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ โดยสนามกีฬาพระราเมศวร ได้เปิดให้บริการอุปกรณ์ออกกำลังกายภายในอาคาร ในช่วงเวลา 09.00-20.00 น. ระหว่างวันจันทร์ ถึงวันเสาร์ โดยงดให้บริการการออกกำลังกายภายในอาคาร ทุกวันอาทิตย์ และวันหยุดที่ทางราชการกำหนด ซึ่งวันอาทิตย์หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ อาจเป็นอีกทางเลือกสำหรับประชาชนผู้ที่ต้องการออกกำลังกาย เนื่องจากไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับออกกำลังกายในวันธรรมดาหลังเลิกงาน อีกทั้งช่วงเวลาที่เปิดให้ใช้บริการภายในโรงยิมกาฬวรรณดิส มีช่วงระยะเวลาการเปิดให้บริการที่สั้นจนเกินไป โดยในรอบเย็นที่เปิดบริการ เวลา 15.00 – 19.00 น. ส่งผลให้ประชาชนผู้ใช้บริการบางราย ที่ต้องการออกกำลังกายหลังเลิกงานและต้องทำภารกิจส่วนตัวให้เสร็จสิ้นก่อน หรือมีข้อจำกัดเรื่องเวลาในการเดินทาง มีเวลาในการใช้บริการอุปกรณ์ออกกำลังกาย และสนามกีฬาต่าง ๆ ภายในโรงยิมกาฬวรรณดิสน้อยเกินไป ส่งผลให้ไม่สามารถออกกำลังกายและใช้อุปกรณ์ออกกำลังกายได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี, 2563)

จากแนวคิดการให้บริการประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ว่า “ประชาชนไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดของประเทศจะได้รับบริการสาธารณะในมาตรฐานขั้นต่ำที่เท่าเทียมกันส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น” (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2565) นั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดลพบุรี อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เพื่อให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี นำผลการศึกษา มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนา และปรับปรุงการให้บริการภายในสนามกีฬาพระราเมศวรให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการ ในสนามกีฬา พระราเมศวร องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดลพบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดลพบุรี กับความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชาชนผู้ใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี (ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 - กันยายน พ.ศ. 2566) จำนวนเฉลี่ย 62,433 คน (กองการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมองค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี: 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้สูตรของ Yamane (1973) เมื่อได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาในแต่ละกลุ่มแล้ว ผู้วิจัยเลือกตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเลือกแบบไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีการเลือกตามความสะดวก (Convenience Sampling) ในแต่ละกลุ่มจนได้จำนวนตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนผู้ใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี รวมจำนวน 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ในการเก็บข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระยะเวลาในการออกกำลังกาย ช่วงเวลาในการออกกำลังกาย ความถี่ของการเข้ามาใช้บริการ และ ประเภทการออกกำลังกาย

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี โดยใช้แบบสอบถามตามมาตรวัดแบบ Likert's Scale โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ความพึงพอใจ	คะแนน	
มากที่สุด	ให้คะแนน	5
มาก	ให้คะแนน	4
ปานกลาง	ให้คะแนน	3
น้อย	ให้คะแนน	2
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

สูตรการหาช่วงกว้างระหว่างชั้น $= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$

$= \frac{5-1}{3}$

$= 1.33$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยกำหนดการแปลความหมายของระดับคะแนน ดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2552)

คะแนนระหว่าง 3.67 – 5.00 หมายถึงความพึงพอใจมาก

คะแนนระหว่าง 2.34 – 3.66 หมายถึงความพึงพอใจปานกลาง

คะแนนระหว่าง 1.00 – 2.33 หมายถึงความพึงพอใจน้อย

สำหรับความหมายของเกณฑ์ที่แบ่ง มีดังนี้

คะแนนระหว่าง 3.67 – 5.00 หมายถึง ประชาชนผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจมาก ต่อสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี

คะแนนระหว่าง 2.34 – 3.66 หมายถึง ประชาชนผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจปานกลาง ต่อสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี

คะแนนระหว่าง 1.00 – 2.33 หมายถึง ประชาชนผู้ใช้บริการความพึงพอใจน้อย ต่อสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี

เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือ ตามขั้นตอนดังนี้

1) การหาความตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามวัตถุประสงค์ ของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ หลังจากนั้น นำมาแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามในด้านภาษา ให้เหมาะสม เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจได้ง่าย

2) การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบก่อนเก็บข้อมูลจริง (Try Out) กับกลุ่มประชาชนผู้ใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หากได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาด ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จะถือว่าแบบสอบถามนั้นมีความเชื่อมั่น โดยใช้การทดส อบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach’s alpha coefficient) Cronbach, L. J. (1951) ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในภาพรวม เท่ากับ 0.91

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 สมมุติฐานที่ 1 ประชาชนผู้ใช้บริการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการสนามกีฬา พระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

3.1.1 ประชาชนผู้ใช้บริการที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการสนามกีฬา พระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

3.1.2 ประชาชนผู้ใช้บริการที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

3.1.3 ประชาชนผู้ใช้บริการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการสนามกีฬา พระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

3.1.4 ประชาชนผู้ใช้บริการที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการ สนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

3.1.5 ประชาชนผู้ใช้บริการที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้บริการสนามกีฬา พระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

3.2 สมมุติฐานที่ 2 ปัจจัยการใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี มีความสัมพันธ์กับ ความพึงพอใจในการใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูล แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนด กรอบแนวคิดในการศึกษา

4.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว ไปแจกให้ประชาชนผู้ใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดลพบุรี อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด

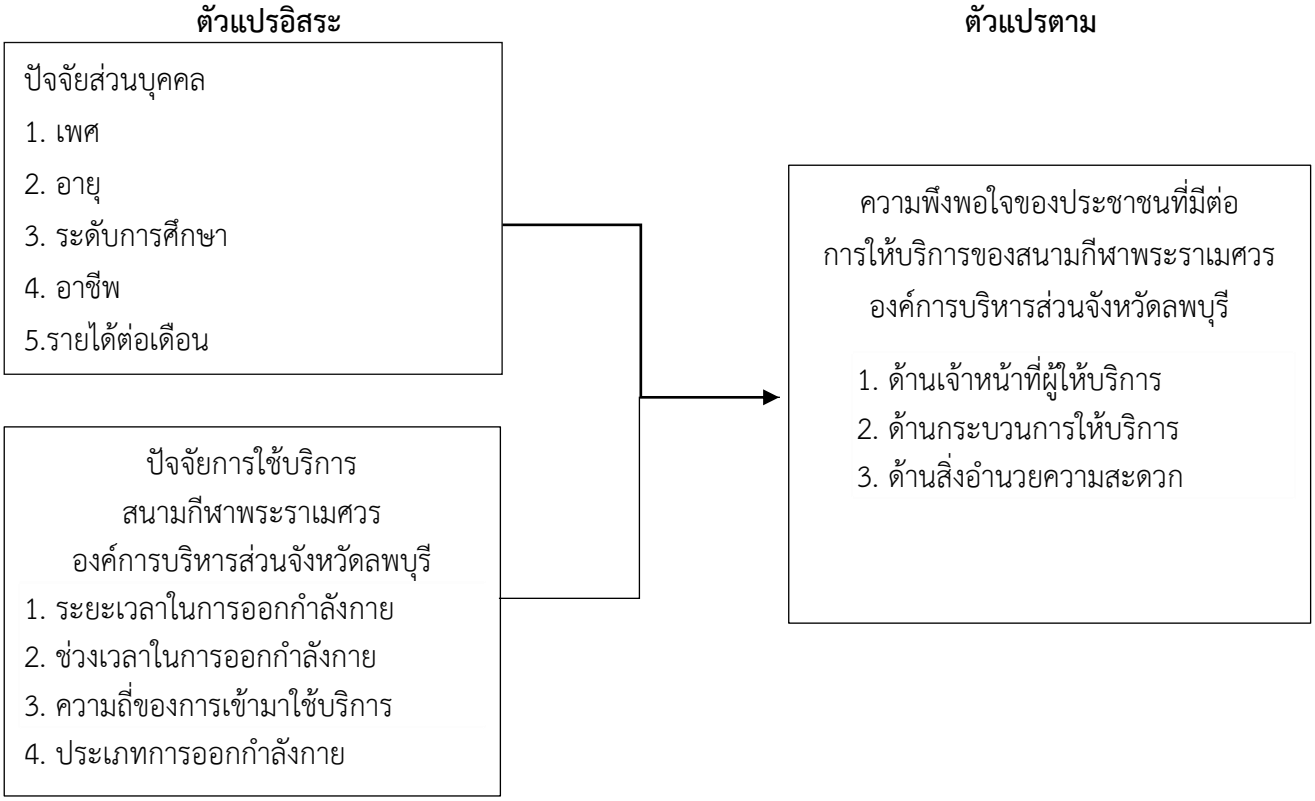
4.3 หลังจากได้รับแบบสอบถามคืนครบทุกชุดแล้ว ผู้ศึกษาจะตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล ทั้ง 3 ส่วน ในแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อนำไปหาข้อสรุปต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ไว้ที่ระดับ 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการตรวจสอบเอกสารแนวความคิดและทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด ในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี

ตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี พิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

ความพึงพอใจในการใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี	ระดับความพึงพอใจ	$\bar{x}$
1. ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ	ปานกลาง	3.32
2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ	ปานกลาง	3.30
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ปานกลาง	3.17
4. ภาพรวมความพึงพอใจในการใช้บริการ	ปานกลาง	3.28

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการ ในสนามกีฬา พระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการ ในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่อเดือน พบว่ามีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	ระดับนัยสำคัญ Sig	ผลการทดสอบ	
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
ปัจจัยส่วนบุคคล			
1. เพศ	.747	-	✓
2. อายุ	.870	-	✓
3. ระดับการศึกษา	.397	-	✓
4. อาชีพ	.210	-	✓
5. รายได้ต่อเดือน	.539	-	✓
ความพึงพอใจ			
6. ด้านกระบวนการ / ขั้นตอนการให้บริการ	.685	-	✓
ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ	.873	-	✓
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	.416	-	✓

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี กับความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี โดยประชาชนผู้ใช้บริการ มีความรู้สึกต่อการให้บริการของสนามกีฬายังไม่ดีนัก ทั้งนี้เนื่องจากการที่จะสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนผู้ใช้บริการได้ อาจต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆร่วมด้วย เช่น ความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินขณะที่เข้ามาใช้บริการ และ การดูแลที่ทั่วถึง ความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากสนามกีฬามีขนาดใหญ่กว้างขวาง ทำให้เจ้าหน้าที่อาจดูแลประชาชนได้ไม่ทั่วถึง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี กับความพึงพอใจในการใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี

ความพึงพอใจในการใช้บริการในสนามกีฬา พระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริการสนามกีฬา พระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี		
	r	Sig	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านกระบวนการ / ขั้นตอนการให้บริการ	-.020	.685	ไม่มีความสัมพันธ์
2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ	-.008	.873	ไม่มีความสัมพันธ์
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	-.041	.416	ไม่มีความสัมพันธ์
รวม			ไม่มีความสัมพันธ์

อภิปรายผล

ความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความพึงพอในการใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวรยังไม่อยู่ในระดับที่มากพอ ต้องมีการปรับปรุงบริการที่จะสามารถเพิ่มระดับความพึงพอใจให้ประชาชนผู้ใช้บริการเปลี่ยนไปอยู่ในระดับที่สูงขึ้น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ มีความพึงพอใจมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากขั้นตอนการให้บริการของสนามกีฬาพระราเมศวรนั้น ประชาชนที่เป็นบุคคลภายนอก สามารถสมัครสมาชิกรายปี จ่ายค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียว และสามารถยื่นบัตรต่อเจ้าหน้าที่แล้วเข้าใช้บริการได้ทันที แต่หากไม่มีบัตรสมาชิก ก็สามารถซื้อตั๋วรายครั้งและเข้าใช้บริการได้ทันที ส่วนผู้สูงอายุ และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี สามารถเข้าใช้บริการได้โดยไม่ต้องเสียค่าบริการ จึงทำให้ประชาชนสามารถเข้าใช้บริการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และในส่วนของลู่วิ่งด้านนอก สนามเด็กเล่น สนามบาสเกตบอล สนามฟุตซอล รวมถึงห้องน้ำ อาคารจอดรถ ก็สามารถใช้บริการได้ฟรี โดยไม่ต้องเสียค่าบริการ ซึ่งสอดคล้องกับ สุธรรม ขนาบศักดิ์ (2563) ได้ทำการประเมินความพึงพอใจของประชาชน ที่มีต่อการให้บริการงานบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไร่ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยศึกษาข้อมูล จากผู้ใช้บริการงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ งานการจัดเก็บขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล งานการชำระภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง งานการขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร และงานการขอติดตั้งมาตรวัดน้ำประปา จากผลการประเมินพบว่า ภาพรวมผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดโดยด้านขั้นตอนการให้บริการ มีความพึงพอใจอันดับแรกเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว และไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยากอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้ประชาชนผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจที่มากขึ้น

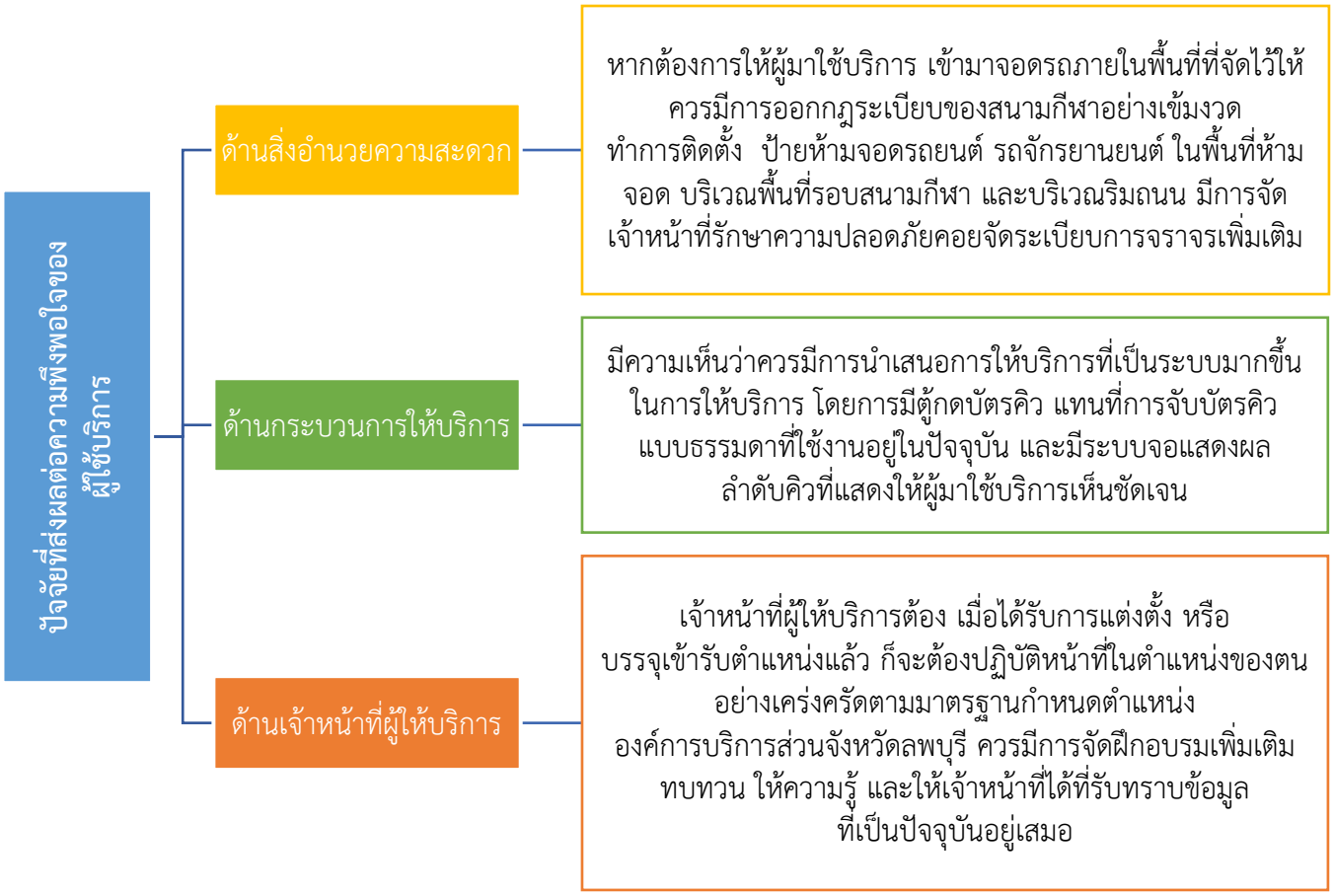
การเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการ ในสนามกีฬา พระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่ามีความพึงพอใจไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการให้บริการของเจ้าหน้าที่ในสนามกีฬาพระราเมศวร มีการให้บริการอย่างเสมอภาค และเท่าเทียม อีกทั้งยังยึดหลักการให้บริการ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 คือมีการส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งไม่สอดคล้อง วุฒิพงษ์ ฮามวงศ์ และคณะ (2561) ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลบ้านต้าย อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ปีงบประมาณ 2561 ซึ่งได้การเปรียบเทียบความพึง พอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลบ้านต้าย อ.สว่างแดนดิน จ.สกลนคร จำแนก ตามงาน 4 ด้าน ได้แก่ งานพัฒนารายได้ งานสาธารณูปโภค งานสวัสดิการสังคมสงเคราะห์ งาน สุขาภิบาล พบว่ามีความพึงพอใจต่องานทั้ง 4 ด้านแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการเปรียบเทียบความพึงพอใจโดยจำแนกตามงานบริการกับจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลอาจทำให้ได้ผลของความพึงพอใจที่แตกต่างกัน

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี กับความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการ ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความพึงพอใจในการให้บริการของประชาชนนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เช่น ความเพียงพอของเครื่องออกกำลังกาย ที่จะสามารถรองรับจำนวนประชาชนผู้ใช้งานได้ รวมไปถึง มารยาทของผู้เข้าร่วมใช้บริการด้วยกันว่าต้องใช้บริการเครื่องออกกำลังกาย คอร์ดแบดมินตัน สนามเทนนิส หรือสนามบาสเกตบอล ตามเวลาที่สนามกีฬาได้มีกฎระเบียบกำหนดไว้ และมีป้ายประกาศชัดเจน เช่น ลู่วิ่งไฟฟ้า สามารถใช้งานได้ 30 นาที ต่อครั้ง เพื่อที่จะได้แบ่งปันให้ผู้ใช้บริการท่านอื่นสามารถใช้บริการร่วมกันได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งสนามกีฬาพระรามเศวร เป็นสนามกีฬาขนาดใหญ่ประจำจังหวัดลพบุรี ได้เปิดให้บริการบุคคลภายนอก หรือหน่วยงานต่าง ๆ สามารถยื่นคำขอเข้าใช้บริการจัดกิจกรรมได้ ซึ่งในส่วนนี้อาจเป็นการรบกวนผู้ที่ใช้บริการเป็นประจำ ทำให้ไม่สามารถออกกำลังกายได้สะดวกตามปกติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สุธรรม ขนาบศักดิ์ (2563) ที่ได้ทำการประเมินความพึงพอใจของประชาชน ที่มีต่อการให้บริการงานบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไร่ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยผลการวิจัยพบว่าภาพรวมผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านขั้นตอนการให้บริการ มีความพึงพอใจอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้

ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านช่องทางการให้บริการ ตามลำดับ จากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามว่า เจ้าหน้าที่ในงานต่าง ๆ บริการด้วยอัธยาศัยไมตรี ยิ้มแย้มแจ่มใส รวมทั้งมีจิตบริการดีมาก , เจ้าหน้าที่ในงานต่าง ๆ บริการด้วยอัธยาศัยไมตรี ยิ้มแย้มแจ่มใส รวมทั้งมีจิตบริการดีมาก เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่กำหนดความพึงพอใจของผู้รับบริการนั้นมีความสัมพันธ์กับผู้บริการด้วย

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วน จังหวัดลพบุรีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความพึงพอในการใช้บริการสนามกีฬาพระราเมศวรยังไม่อยู่ในระดับที่มากพอ ต้องมีการปรับปรุงบริการที่จะสามารถเพิ่มระดับความพึงพอใจให้ประชาชนผู้ใช้บริการเปลี่ยนไปอยู่ในระดับที่สูงขึ้นได้นั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านกระบวนการให้บริการ เพื่อให้ประชาชนผู้ใช้บริการสามารถใช้บริการได้อย่างทั่วถึง องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี ควรมีนโยบายขยายเวลาการเปิดทำการภายในโรงยิมกาฬวรรณดิส ซึ่งมีการให้บริการห้องฟิสเนต ห้องเทเบิลเทนนิส ห้องยูโด ห้องกล้ามเนื้อ และ สนามแบดมินตัน โดยผู้เข้าใช้บริการส่วนใหญ่จะเข้ามาใช้บริการในเวลาหลังเลิกงานเป็นต้นไป คือ ช่วงเวลา 17.00 น. โดยประมาณ ซึ่งในช่วงเวลานี้ มีประชาชนผู้ใช้บริการจำนวนมาก อาจทำให้ประชาชนไม่สามารถ ใช้บริการได้ทั่วถึง และมีเวลาจำกัดในการออกกำลังกาย จากเดิมที่เปิดบริการ วันจันทร์ – วันเสาร์ รอบเช้า เวลา 09.00 – 12.00 น. และรอบบ่าย เวลา 15.00 – 19.00 น. เห็นควรกำหนดนโยบายช่วงเวลาในการให้บริการใหม่ เป็นการเปิด

ให้บริการทุกวัน และในช่วงเวลา 17.00 น. เป็นต้นไป ที่เป็นช่วงเวลาที่มีผู้นิยมเข้าใช้บริการเป็นจำนวนมาก อาจขยายระยะเวลาการปิดบริการ จากเดิม เวลา 19.00 น. เป็นเวลา 20.00 น. เพื่อที่จะสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างเหมาะสม และตรงต่อความต้องการ

1.2 ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี ควรกำหนดให้มีการจัดฝึกอบรมเพิ่มเติม ทบทวน ให้ความรู้ และให้เจ้าหน้าที่ได้ที่รับทราบข้อมูลที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ทั้งในด้านการบริการ ด้านความรู้ในการออกกำลังกายของกีฬาแต่ละชนิด อีกทั้งควรจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการเล่นเครื่องออกกำลังกายเป็นอย่างดี สามารถอธิบาย ฝึกสอน ให้ประชาชนผู้ใช้บริการได้อย่างถูกต้อง และไม่ก่อให้เกิดอาการบาดเจ็บ หรือเกิดอันตรายระหว่างออกกำลังกาย

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะประชาชนผู้ใช้บริการในสนามกีฬาพระราเมศวร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรีเท่านั้น จึงไม่สามารถอธิบายถึงความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการทั้งหมดได้ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเป็นการศึกษาเปรียบเทียบประชาชนในส่วนอื่น ๆ หรือจังหวัดใกล้เคียง ภายในประเทศ เพื่อที่จะได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการกำหนดตัวแปรอิสระอื่น ๆ นอกจากตัวแปรในงานวิจัยครั้งนี้เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เช่น ความรู้ ความเข้าใจในการออกกำลังกาย สถานที่ในการออกกำลังกาย การเลือกเครื่องออกกำลังกาย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2565). *มาตรฐานถนน ทางเดิน และทางเท้า.* สืบค้น 25 สิงหาคม 2565. จาก https://www.dla.go.th/work/e_book/eb1/stan1.htm.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2552). *การวิเคราะห์สถิติ : สถิติเพื่อการตัดสินใจ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2560). *หลักกฎหมายปกครองเกี่ยวกับบริการสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

วินัย วงศ์อาสา และ ภัชราภรณ์ ไชยรัตน์. (2559). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะของ องค์การบริหารส่วนตำบล นาพู่ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี. *วารสารการบริหารท้องถิ่น, 9*(1), 83-99.

วุฒิพงษ์ ฮามวงศ์, ชำนาญวิทย์ พรหมโคตร, อรอนงค์ พวงชมพู, ชลันธร วิชาศิลป์, พิทักษ์พล พรอเนก, พิลาศลักษ์ ปานประเสริฐ, มิ่งกมล หงษาวงศ์, พิเชษฐ เทบำรุง, กมลวรรณ จงจิตต์, นุชจรีย์ สตางค์รัตน์, วราลักษณ์ เกตุไพบูลย์ และ วาสนา สกุลโพน. (2561). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลบ้านต้าย อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร* (รายงานการวิจัย). สกลนคร: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุธรรม ขนาบศักดิ์. (2563). *ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการ ให้บริการงานบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไร่ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช* (รายงานการวิจัย). นครศรีธรรมราช: คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี. (2563). *สนามกีฬาพระราเมศวร*. สืบค้น 22 ตุลาคม 2563. จาก www.loppao.go.th.

_____. (2565). *ข้อมูลเชิงสถิติเรื่องผู้ใช้งานสนามกีฬาพระราเมศวร*. สืบค้น 25 สิงหาคม 2565. จาก www.loppao.go.th.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika, 16*(3), 297-334.

Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In A*ttitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.

Yamane, T. (1973). *Statistics an introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 241-252.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

People Satisfaction toward The Management of Solid Waste for Nakhon Si Thammarat City Municipalitymuang District, Nakhon Si Thammarat Province

Witchayarat Detsurang[1*] and Juthatip Klaitubtim[2]

[1] *Master Student, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Faculty of Social Science, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Witchayarat.de@ku.th*

ABSTRACT

The objectives of study were to (1) study the level of people satisfaction the management of solid waste for Nakhon si thammarat city municipality, (2) compare the satisfaction management for solid waste of Nakhon si thammarat city municipality according to personal factors, and (3) study the relationship between knowledge about solid waste with the satisfaction management of solid waste for Nakhon si thammarat city municipality. The sample group used in the study was 400 people in Nakhon Si Thammarat Municipality, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, t-test, analysis of variance (One-Way-ANOVA) and Pearson's product moment correlation coefficient. The result of the study indicated that people satisfaction toward the management were at much level. The hypothesis testing revealed the difference in sex, age, education, income, and length of time living in the area had caused no difference in the satisfaction. However, the difference in the domicile of living in the area had caused the difference in satisfaction. And the knowledge about solid waste of people had relations with the satisfaction management of solid waste in Nakhon Si Thammarat city municipality.

Keywords: Satisfaction, Solid Waste, Municipality

Received: 1 July 2024;
Revised: 17 August 2024;
Accepted: 19 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิชญารัตน์ เดชสุรางค์[1*] และ จุฑาทิพ คล้ายทับทิม[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Witchayarat.de@ku.th*

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช (2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถาม และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่าสถิติ t-test, การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way-ANOVA) และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช มีความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก โดยประชาชนมีความพึงพอใจด้านบุคลากรมากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่พักอาศัย ต่างกัน ความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยไม่ต่างกัน ส่วนประชากรที่มีภูมิลำเนาที่พักอาศัยที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของประของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, การจัดการขยะมูลฝอย, เทศบาล

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนถูกกำหนดให้เป็น “วาระแห่งชาติ” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 จนถึงปัจจุบัน ที่ต้องอาศัยความร่วมมือในการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยในปัจจุบันทุกภาคส่วนได้ให้ความสำคัญและร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย พยายามผลักดันมาตรการต่าง ๆ เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยตั้งแต่แหล่งต้นทาง และให้เกิดความยั่งยืนในการกำจัดขยะมูลฝอย ปัญหาขยะมูลฝอยเกิดจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี การขยายตัวของเมือง รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจในรูปแบบสินค้าออนไลน์ สาเหตุเหล่านี้ล้วนส่งผลให้มีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น โดยหากปัญหาขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างไม่ถูกต้อง อาจก่อให้เกิดมลพิษ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ รวมไปถึงการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิในชั้นบรรยากาศของโลก (กรมควบคุมมลพิษ, 2565)

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดศูนย์กลางของภาคใต้ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว การอุปโภคและบริโภคภายในจังหวัดจึงมีปริมาณสูงขึ้น (ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม, 2562) ส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยในแต่ละวันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จนทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชประสบกับปัญหาขยะมูลฝอยที่สะสมมาเป็นเวลานาน และไม่สามารถกำจัดได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ จากรายงานสถานการณ์ปริมาณขยะมูลฝอย ในปี

พ.ศ.2565 พบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น วันละ 1,402 ตัน แยกเป็นขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้วันละ 700 ตัน ขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดอย่างถูกต้องวันละ 26 ตัน และขยะมูลฝอยที่กำจัดอย่างไม่ถูกต้องวันละ 676 ตัน จนทำให้ในปี พ.ศ. 2565 จังหวัดนครศรีธรรมราชมีปริมาณขยะมูลฝอย เกิดขึ้นมากเป็นลำดับที่ 8 ของประเทศ (กรมควบคุมมลพิษ, 2566)

เทศบาลนครนครศรีธรรมราชเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีพื้นที่ในความรับผิดชอบ 22.56 ตารางกิโลเมตร มีชุมชนหนาแน่นกว่า 67 ชุมชน มีประชากรทั้งสิ้น 97,786 คน พื้นที่ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งธุรกิจการค้าที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช แหล่งธุรกิจที่ขยายตัวตามแนวถนนสำคัญ ได้แก่ ถนนราชดำเนิน ถนนพัฒนาการคูขวาง ถนนกะโรม โดยเส้นทางนี้มีทั้งตึกแถว อาคารพาณิชย์ ห้างสรรพสินค้าขนาดเล็กและขนาดใหญ่ โรงแรม สถานศึกษา โรงพยาบาล ที่อยู่อาศัย หมู่บ้านจัดสรร และสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ อาทิเช่น วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร รวมไปถึงย่านการค้าเก่าแก่ที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดท่าวัง ตลาดหัวอิฐ ตลาดท่าม้า ตลาดสี่แยกหัวถนน ตลาดพัฒนาการคูขวาง (กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช, 2566) และย่านการค้าใหม่ ๆ รวมไปถึงที่อยู่อาศัยที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ทำให้ปัจจุบันเทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีปริมาณขยะมูลเกิดขึ้น 272.97 ตันต่อวัน แยกเป็นขยะภายเขตเทศบาล 91.16 ตันต่อวัน และขยะนอกเขตเทศบาลประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานเอกชนภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีปริมาณขยะมูลฝอย 181.82 ตันต่อวัน (กองสาธารณะสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลนครนครศรีธรรมราช, 2566) ปัจจุบันเทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะมูลฝอย และพยายามแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น โดยการใช้แนวคิดการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน เพื่อให้ประชาชนตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางเพื่อพัฒนาให้ชุมชนสะอาด ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บรวบรวมและการขนถ่ายขยะมูลฝอย ทั้งนี้ทางเทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้เพิ่มงบลงทุนในการจัดซื้อรถเก็บขนขยะเพิ่มขึ้นเพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง และปัจจุบันเทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้ร่วมทุนกับภาคเอกชนในโครงการก่อสร้างและบริหารจัดการระบบกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนด้วยเทคโนโลยีเตาเผา แบบ Stoker Type ที่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยและการผลิตกระแสไฟฟ้าในรูปแบบผู้ผลิตกระแสไฟฟ้ารายเล็ก (Small Power Producer: SPP) เพื่อลดปัญหาขยะตกค้างสะสมและยืดเยื้อมาเป็นเวลานานในบริเวณพื้นที่สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ 84 (ทุ่งท่าลาด) ซึ่งเป็นสถานที่กำจัดขยะในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ดำเนินการโดยเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ปี พ.ศ.2528 จนถึงปัจจุบัน (กองสาธารณะสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลนครนครศรีธรรมราช, 2566)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากปัจจุบันเทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในพื้นที่โดยได้กำหนดนโยบายเพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาจึงต้องการทราบความพึงพอใจของประชาชนเพื่อนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงนโยบายต่อผู้บริหาร และเพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 97,786 คน ข้อมูล ณ เดือน มีนาคม 2566 (สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครนครศรีธรรมราช, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ในการหาจำนวนตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรธรรมราช

ตำบล	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
ตำบลในเมือง	40,882	167
ตำบลท่าวัง	16,182	66
ตำบลคลัง	15,212	62
ตำบลนาเคียน	1,236	5
ตำบลโพธิ์เสด็จ	24,274	100
รวม	**97,786**	**400**

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง มาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ภูมิลำเนาที่พักอาศัย และระยะเวลาที่พักอาศัย เป็นแบบตรวจรายการ (Check list) จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เป็นแบบวัดชนิดปลายปิด ลักษณะคำถามแบบ Rating Scale โดยให้เลือกตอบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” มีจำนวน 10 ข้อ เป็นแบบคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชที่มาจากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎี คำถามมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

คำตอบ	คะแนน
ใช่	1
ไม่ใช่	0

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมาพิจารณาระดับความรู้เป็นรายข้อ สามารถแปลความหมายของระดับความรู้ได้ดังนี้

1.00 - 0.51 หมายถึง ประชาชนมีความรู้อยู่ในระดับมาก

0.00 - 0.50 หมายถึง ประชาชนมีความรู้อยู่ในระดับน้อย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยใช้ Likert’s Scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) เป็นมาตรวัดเกณฑ์ในการให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความพึงพอใจในการจัดการขยะมูลฝอย	ค่าคะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมาพิจารณาระดับความพึงพอใจออกเป็น 3 ระดับ สามารถแปลความหมายของระดับความพึงพอใจได้ดังนี้

3.67 - 5.00 หมายถึง ประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2.34 - 3.66 หมายถึง ประชาชนมีความพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

1.00 - 2.33 หมายถึง ประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. การทดสอบเครื่องมือ

3.1 การหาความเที่ยงตรง (Validity)

3.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิอัลฟ่า ตามแบบของ Cronbach (Cronbach’s alpha coefficient) (Cronbach, 1990) ผลการทดสอบ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชต่างกัน

4.2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และการสร้างแบบสอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2 สร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

5.3 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว แจกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำนวน 400 ฉบับ

5.4 นำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมา ไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และทดสอบสมมติฐาน

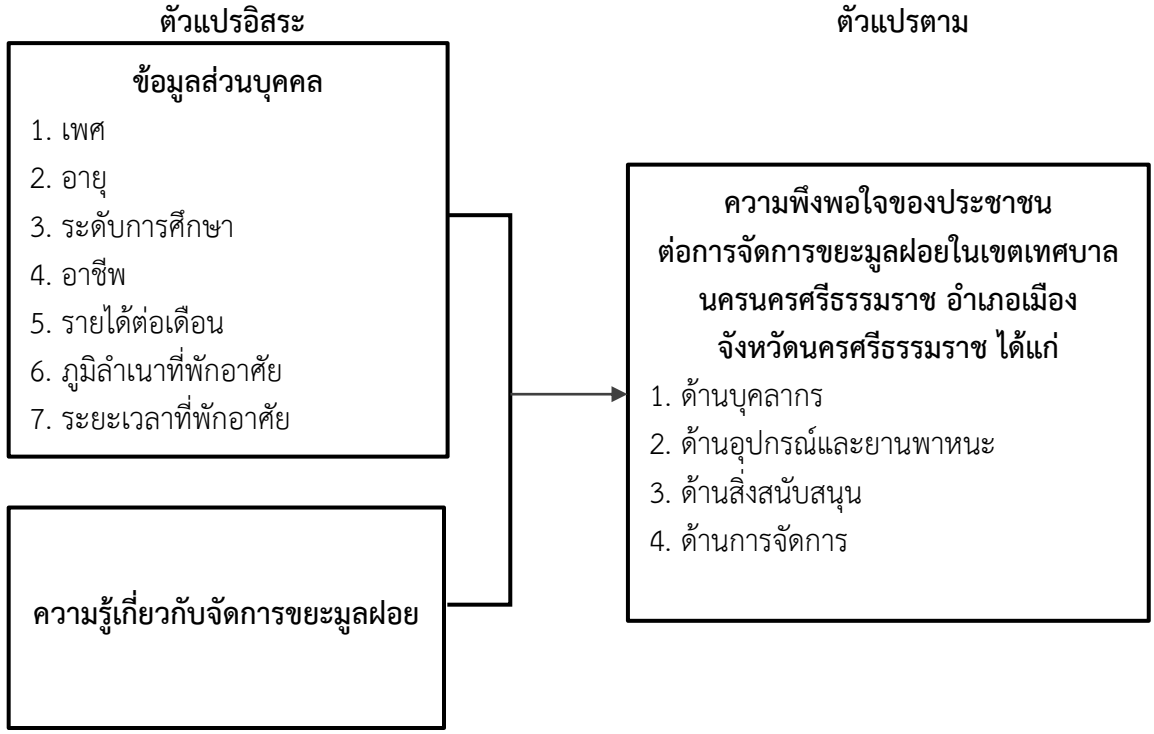
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามที่ได้มาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 สถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย t-test One-Way ANOVA ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.3 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานเอกชน/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 ส่วนใหญ่มีรายเดือนระหว่าง 10,000-20,000 บาท จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในตำบลในเมือง จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.8 และส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่พักอาศัย มากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 65.8

ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชในภาพรวมมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 0.69, S.D. = 0.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษสิ่งของที่ไม่จำเป็นจากการอุปโภคบริโภคขั้นสุดท้ายของมนุษย์ รวมไปถึง ซากพืช ซากสัตว์ที่ถูกทิ้งตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อนำไปกำจัดต่อไปตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 90.5 ($\bar{x}$ = 0.91, S.D. = 0.29) รองลงมาขยะอินทรีย์เป็นขยะ มูลฝอยที่สามารถย่อยสลายได้อย่างรวดเร็ว จึงเหมาะแก่การกำจัดโดยการนำไปเป็นปุ๋ยหมัก ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 86.3 ($\bar{x}$ = 0.86, S.D. = 0.35) ตามบทบัญญัติของกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ถูกถูกคิดเป็นร้อยละ 84.5 ($\bar{x}$ = 0.91, S.D. = 0.29) และประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีความรู้อยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ถังขยะสีเหลือง ใช้สำหรับรองรับขยะมูลฝอยที่สามารถย่อยสลายได้หรือเน่าเสียง่าย ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 23.0 ($\bar{x}$ = 0.23, S.D. = 0.42)

1. ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย โดยภาพรวม

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
1. ด้านบุคลากร	3.97	0.51	มาก
2. ด้านวัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะ	3.60	0.67	ปานกลาง
3. ด้านสิ่งสนับสนุน	3.92	0.69	มาก
4. ด้านการจัดการ	3.88	0.53	มาก
รวม	**3.84**	**0.52**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าประชนมีความพึงพอใจ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.97 รองลงมาคือ ด้านสิ่งสนับสนุนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 และ ด้านการจัดการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะประชาชนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.60

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	P	ระดับความพึงต่อการจัดการขยะมูลฝอย	
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. เพศ	0.471		✓
2. อายุ	0.277		✓
3. ระดับการศึกษา	0.071		✓
4. อาชีพ	0.180		✓
5. รายได้ต่อเดือน	0.594		✓
6. ภูมิลำเนาที่พักอาศัย	0.000*	✓	
7. ระยะเวลาที่พักอาศัย	0.684		✓

จากตารางที่ 3 พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่พักอาศัย แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอย ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีภูมิลำเนาที่พักอาศัย แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอย แตกต่างกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย กับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย	ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย		ระดับความสัมพันธ์
	r	Sig	
1. ด้านบุคคลากร	.303	.000*	มีความสัมพันธ์
2. ด้านวัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะ	-.043	.395	ไม่มีความสัมพันธ์
3. ด้านสิ่งสนับสนุน	.055	.272	ไม่มีความสัมพันธ์
5. ด้านการจัดการ	.241	.000*	มีความสัมพันธ์
รวม	**.142**	**.004***	**มีความสัมพันธ์**

จากตารางที่ 4 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์ กับความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชในภาพรวม เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความพึงพอใจ ของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ด้านบุคลากร และด้านการจัดการ กล่าวคือ เมื่อประชาชน มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอย ด้านบุคคลากร และด้านจัดการเพิ่ม มากขึ้น

อภิปรายผล

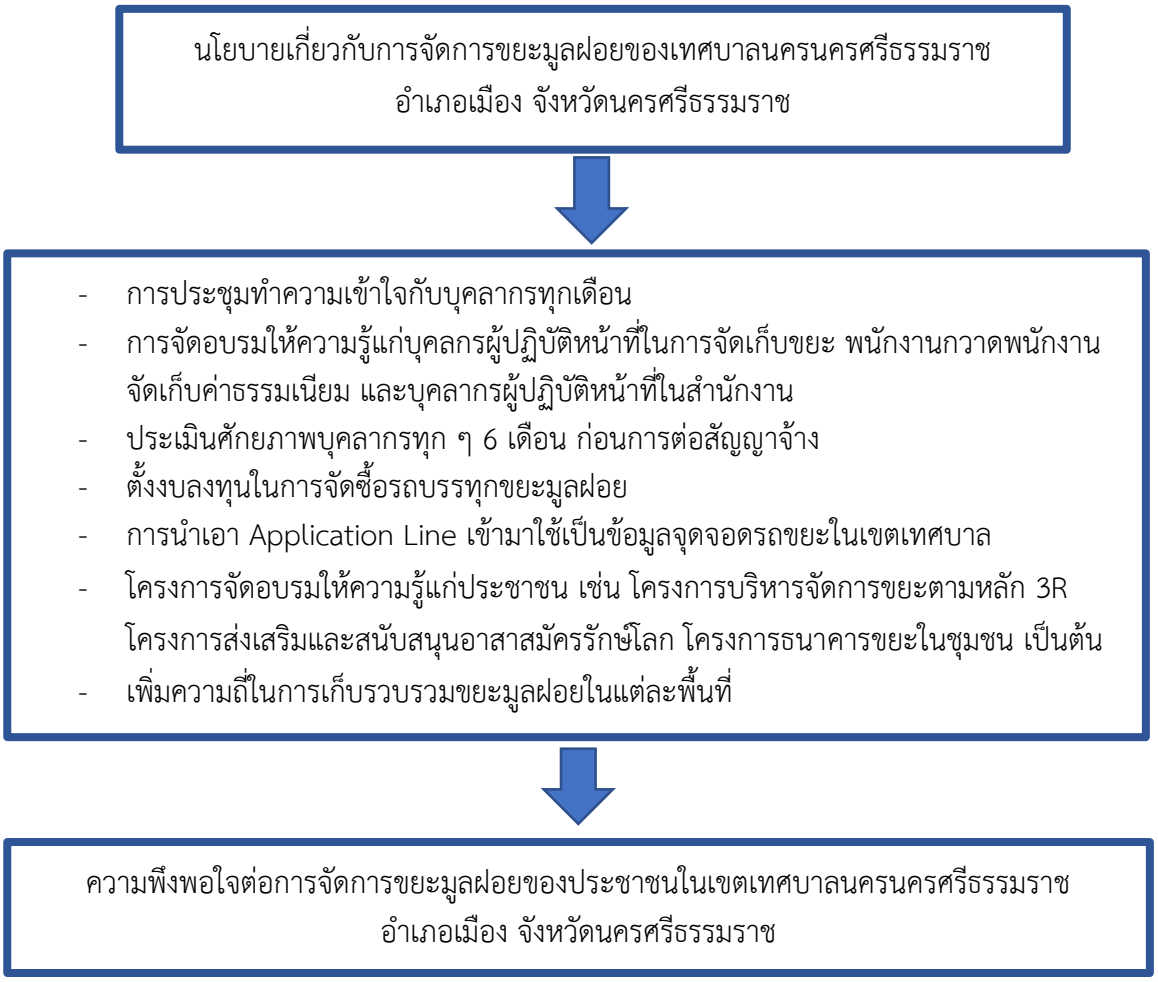
จากการศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจในอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.84 เป็นผลมาจากปัจจุบันเทศบาลนครนครศรีธรรมราชได้ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยเป็นอย่างมาก ภายใต้นโยบายการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การพัฒนาบุคลากร มีการประชุมทำความเข้าใจกับบุคลากรเป็นประจำทุกเดือน การตั้งงบลงทุนในการจัดซื้อรถบรรทุกขยะมูลฝอย การพัฒนาเทคโนโลยีโดยการนำเอา Application Line เข้ามาใช้ในการเป็นข้อมูลจุดจอดรถขยะในเขตเทศบาลให้แก่ประชาชน มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน เช่น โครงการบริหารจัดการขยะตามหลัก 3R โครงการส่งเสริมและสนับสนุนอาสาสมัครรักษ์โลก โครงการธนาคารขยะในชุมชน เป็นต้น และการเพิ่มความถี่ในการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยในแต่ละพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีวัฒน์ แตงแก้ว (2561) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจของประชาชนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านความเสมอภาค ด้านความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือ ด้านความรวดเร็ว ด้านความสะดวก ด้านความพร้อมของเจ้าหน้าที่ และด้านประสิทธิภาพมีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐาน สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชต่างกัน พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่พักอาศัย แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอย ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี ภูมิลำเนาที่พักอาศัย แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอย แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาที่พักอาศัยต่างกัน มีความพึงพอใจต่างกันใน ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะ ด้านสิ่งสนับสนุน และด้านการจัดการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ หญิง สองน้อย และ พิชิต

รัชตพิบุลภพ (2564) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพบริการด้านการจัดเก็บมูลฝอยของเทศบาลตำบลไทรม้า จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่าเมื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการด้านการจัดเก็บมูลฝอย จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ และเขตที่อยู่อาศัย มีระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลไทรม้า จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 สมมติฐานที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในภาพรวม เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์ กับความพึงพอใจ ของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ด้านบุคลากร และด้านการจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลกร จรัญชล และคณะ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีกระทบต่อความพึงพอใจในการให้บริการจัดเก็บขยะมูลฝอยของผู้อยู่อาศัยในตำบลปลวกแดง อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าในเกี่ยวกับขยะมูลฝอย มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจความพึงพอใจในการบริการจัดเก็บขยะมูลฝอย

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่องความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสามารถอธิบายความรู้ใหม่ได้ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 31-40 ปี ระดับการศึกษา ปริญญาตรี ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานเอกชน/รัฐวิสาหกิจ มีรายได้ต่อเดือน 10,000-20,000 บาท มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในตำบลในเมือง และมีระยะเวลาที่พักอาศัย มากว่า 10 ปี

ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย จัดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ตอบถูกอยู่ในระดับมาก จำนวน 8 ข้อ ในขณะที่มีข้อคำถามที่ประชาชนในเขตเทศบาล ตอบถูกในระดับน้อย จำนวน 2 ข้อ

ความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านบุคลากร รองลงมาคือ ด้านสิ่งสนับสนุน ด้านการจัดการ ตามลำดับ ในขณะที่ด้านวัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ประเด็นการแยกประเภทของภาชนะรองรับขยะมูลฝอย เพื่อให้สามารรถรองรับขยะมูลฝอยได้ทุกประเภท เทศบาลควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดหาภาชนะรองรับขยะมูลฝอยให้มีจำนวนเพียงพอกับปริมาณขยะแต่ละวัน ในแต่ละพื้นที่ มีถังขยะแบบแยกประเภท อาทิเช่น ขยะทั่วไป ควรทิ้งในภาชนะรองรับขยะสีน้ำเงิน ขยะรีไซเคิล ควรทิ้งในภาชนะรองรับขยะสีเหลือง ขยะเปียก ควรทิ้งในภาชนะรองรับขยะสีเขียว และขยะอันตราย ควรทิ้งในภาชนะรองรับขยะสีแดง อีกทั้งควรมีการเพิ่มถังขยะคอนเทนเนอร์ (ถังเครน) ในจุดที่มีการทิ้งขยะจำนวนมาก เช่น ตลาด ห้างสรรพสินค้า สถานศึกษา และชุมชนที่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่นในการรวบรวมขยะ มูลฝอย

1.2 ประเด็นความหลากหลายของยานพาหนะขนถ่ายขยะมูลฝอย ที่สามารถรองรับขยะได้หลายประเภท เนื่องจากปัจจุบันเทศบาลนครนครศรีธรรมราช มีพาหนะขนถ่ายขยะมูลฝอย จำนวน 23 คัน เป็นรถบรรทุก แบบอัดท้าย 6 ล้อจำนวน 9 คัน รถบรรทุก แบบเทท้าย 6 ล้อ จำนวน 5 คัน รถบบรรทุก แบบเปิดข้างเทท้าย 4 ล้อจำนวน 6 คัน และรถบบรรทุกถังคอนเทนเนอร์ จำนวน 3 คัน โดยแต่ละคันจะมีเส้นทางการวิ่งขนถ่ายขยะแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ให้ประชาชนเห็นว่ายานพาหนะมีความหลากหลายไม่มากพอ เทศบาลจึงควร มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดหา รถบรรทุกขยะมูลฝอยที่มีความยืดหยุ่นในการรองรับขยะให้มากขึ้น เช่น รถบรรทุกขยะ แบบเปิดข้างเทท้าย 4 ล้อ หรือรถสามล้อพ่วงที่สามารถวิ่งเข้าไปในชุมชนที่มีซอยแคบได้ หรือการจัดหารถบรรทุกขยะที่สามารถรองรับขยะอันตรายได้โดยเฉพาะ

1.3 ประเด็นยานพาหนะบรรทุกขยะมูลฝอยส่งกลิ่นเหม็นในระหว่างขนถ่ายขยะมูลฝอยมี การที่ขยะส่งกลิ่นเหม็นอาจเป็นผลมาจากการที่ประชาชนไม่ได้แยกขยะเปียกออกจากทั่วไป หรือขยะรีไซเคิล ซึ่งขยะเปียกเป็นขยะที่ทำให้ส่งกลิ่นเหม็น เทศบาลจึงควรมีโครงการให้ความรู้แก่ประชาชนในการแยกขยะเปียก หรือที่เรียกกันว่าโครงการถังขยะเปียกในครัวเรือน เพื่อลดปัญหาการทิ้งขยะเปียกรวมกันกับขยะชนิดอื่น และสามารถนำขยะเหล่านี้ที่ย่อยสลายแล้วมาเป็นปุ๋ยต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาในประเด็นความพึงพอใจต่อการจัดการขยะมูลฝอย การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในเรื่องความคิกเห็นของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อสามารถนำผลการศึกษามาปรับปรุงนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยให้ตรงกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น

2.2 การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการนำระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์เชิงลึก มา

ใช้ในการวิเคราะห์ถึงคุณภาพการให้บริการ เพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจของประชาชนอย่างละเอียด สามารถนำผลการศึกษามาปรับปรุงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และทำให้ทราบถึงความต้องการอย่างแท้จริงของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2565). *รายงานสถานการณ์สถานที่จัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทยปี พ.ศ.2564*. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.

_____. (2566). *รายงานสถานการณ์ที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทยปี พ.ศ.2565*. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.

กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ประจำปี พ.ศ. 2566-2570*. นครศรีธรรมราช. เทศบาลนครนครศรีธรรมราช.

กองสาธารณะสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลนครนครศรีธรรมราช. (2565). *รายงานการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลนครนครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: เทศบาลนครนครศรีธรรมราช.

ชลกร จรัญชล และคณะ. (2565). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจในการให้บริการจัดเก็บขยะมูลฝอยของผู้อยู่อาศัยในตำบลปลวกแดง อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง. *วารสารรัชต์ภาคย์, 16*(44), 371-381.

ทวีวัฒน์ แตงแก้ว. (2561). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี*. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม. (2562). *แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เทศบาลนครนครศรีธรรมราช*. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).

สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครนครศรีธรรมราช. (2566). *ข้อมูลประชากรเทศบาลนครนครศรีธรรมราช เดือน มีนาคม 2566*. นครศรีธรรมราช: จังหวัดนครศรีธรรมราช.

หญิง สองน้อง และ พิชิต รัชตพิบุลภพ. (2564). ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพบริการด้านการจัดเก็บมูลฝอย ของเทศบาลตำบลไทรม้า จังหวัดนนทบุรี. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ, 9*(3), 77-85.

Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. (3rd Edition). New York: Harper & Row.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 253-268.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Characteristics of Cooperative Managers and The Efficiency In Operating a Savings and Credit Cooperative: a Case Study of a University's Savings and Credit Cooperative

Watsanan Saksong[1*] and Nakhun Thoraneenitiyan[2]

[1] *Master of Arts (Cooperative Economics), Department of Cooperatives, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Department of Cooperatives, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: watsa2012@gmail.com*

ABSTRACT

This article aimed to study (1) explore and analyze the characteristics of cooperative managers that affect the efficiency of savings cooperative management, and (2) examine the satisfaction with state regulatory measures and their impact on the business performance of savings cooperatives. It is a mixed-method research, employing quantitative research through the collection of data via questionnaires, and qualitative research using semi-structured interviews. The population for the study consists of savings cooperatives in universities across the country, totaling 46 cooperatives. The study found that the desirable characteristics of cooperative managers include having knowledge in the field of cooperatives, the ability to plan and set policies that align with the changing social conditions, leadership qualities, effective communication skills, an openness to others' opinions, the ability to efficiently solve immediate problems, patience and self-sacrifice, honesty and integrity, a commitment to supporting staff development within the organization, and proficient use of technology. Regarding satisfaction with the state's regulatory measures, it was found that overall there is a moderate level of satisfaction. The majority believe that the state's regulatory measures help build confidence among members. However, there are divergent opinions about the policy regarding the age limit for managers at the end of their contracts, which may not align with the context of Thai society that is moving towards an aging society. Furthermore, the knowledge and skills of cooperative managers are developed through the accumulation of experience in cooperative work, which could lead to a shortage of knowledgeable and skilled personnel in the cooperatives.

Keywords: Characteristics of Cooperative Managers, Efficiency in Business Operations, Savings Cooperatives

Received: 25 November 2023;
Revised: 28 June 2024;
Accepted: 19 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์และประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์ในมหาวิทยาลัย

วรรษนันท์ ศักดิ์สงค์[1*] และ ณคุณ ธรณีนิติญาณ[2]

[1] ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์) ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

[2] ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: watsa2012@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์ และ (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐกับประสิทธิภาพของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นการวิจัยรูปแบบผสม โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบสอบถาม และ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประชากรใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย สหกรณ์ออมทรัพย์ในมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ จำนวน 46 สหกรณ์ ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ที่ควรมี คือ มีความรู้ทางด้านสหกรณ์ สามารถวางแผนและกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป มีความเป็นผู้นำ มีทักษะการสื่อสารที่ดีมีประสิทธิภาพ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความอดทนและเสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในองค์กร และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนความพึงพอใจต่อมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ พบว่าในภาพรวมมีความพึงพอใจระดับปานกลาง โดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการกำหนดมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐมีส่วนช่วยในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิก แต่มีบางส่วนที่ให้ข้อคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับมาตรการกำหนดอายุของผู้จัดการในการสิ้นสุดสัญญาจ้าง อาจจะไม่สัมพันธ์กับสภาพสังคมไทยที่กำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อีกทั้งความรู้ความสามารถของผู้จัดการสหกรณ์เกิดจากการสะสมความรู้และประสบการณ์ในการทำงานสหกรณ์ อาจทำให้สหกรณ์ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์, ประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ, สหกรณ์ออมทรัพย์

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

สหกรณ์เป็นรูปแบบหนึ่งของธุรกิจที่มุ่งเน้นการสร้างประสิทธิภาพและความยั่งยืนให้กับกลุ่มคนหรือชุมชนโดยมีการสนับสนุนและแบ่งปันประโยชน์ร่วมกัน ในการบริหารจัดการสหกรณ์จึงต้องเข้าใจถึงโครงสร้างการบริหารงานของสหกรณ์ ประกอบด้วยสมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ ผู้ตรวจสอบกิจการ และผู้จัดการ ที่ทำหน้าที่สำคัญในการบริหารและพัฒนาสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการสื่อสารที่ดี และการเปิดเผยข้อมูลที่เพียงพอ เพื่อให้สมาชิกสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเต็มที่ และสามารถสนับสนุนกันไปในทางที่มีเป้าหมายร่วมกัน (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2566)

โครงสร้างการบริหารของสหกรณ์ เป็นระบบการบริหารงานและการแบ่งหน้าที่ในการบริหารจัดการสหกรณ์ โดยมีหลักการควบคุมความยั่งยืนและความเป็นระบบของการดำเนินงาน โครงสร้างการบริหารของสหกรณ์ ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้ 1) สมาชิก 2) คณะกรรมการดำเนินการ 3) ผู้ตรวจสอบกิจการ และ 4) ผู้จัดการ (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท, 2556)

จากโครงสร้างการบริหารของสหกรณ์ ที่กล่าวมาแล้วนั้น คณะกรรมการดำเนินการเป็นกลุ่มผู้บริหารที่ได้รับเลือกตั้งจากสมาชิก ความสำเร็จของการบริหารสหกรณ์นั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของคณะกรรมการดำเนินการแล้ว อีกปัจจัยสำคัญของความสำเร็จนั่นคือผู้จัดการสหกรณ์ ถือเป็นจักรกลสำคัญในการบริหารงานสหกรณ์ เนื่องจากผู้จัดการเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการดำเนินการ ให้ดูแลและควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยทั่วไปผู้จัดการจะมีหน้าที่ในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในสหกรณ์ เช่น การวางแผนการเงิน การวางแผนการตลาด การ

บริหารจัดการการผลิต การเลือกและสรรหาบุคลากร การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (เชิญ บำรุงวงศ์, 2542) เพื่อให้การบริหารงานของผู้จัดการมีประสิทธิภาพสูงสุด หน้าที่เหล่านี้ผู้จัดการสามารถศึกษาหาความรู้ได้จากตำราเรียน หนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ การเงิน การตลาด การจัดการ รวมถึงประสบการณ์จากผู้ที่ประสบความสำเร็จในด้านนี้ ซึ่งพวกเขาได้ถ่ายทอดเป็นหนังสือ บทความ บทสัมภาษณ์ หรือแม้กระทั่งสื่อดิจิทัลต่างๆ และนำมาประยุกต์ใช้กับสหกรณ์ ผู้จัดการสหกรณ์ที่มีความรู้และทักษะในการบริหารงานที่เพียงพอจะสามารถช่วยให้สหกรณ์สามารถใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการพัฒนาสหกรณ์ได้อย่างเหมาะสม ทั้งยังมีหน้าที่ในการส่งเสริม การสร้างความเข้มแข็งและความสัมพันธ์ระหว่างสหกรณ์และสมาชิก ความสัมพันธ์ที่ดีนี้จะทำให้เกิดความร่วมมือ และสนับสนุนในการประสานงาน และการแก้ไขปัญหา (ภูศิษฏ์ จารุพรสิน, 2547) ซึ่งจะช่วยให้สหกรณ์สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตลาดและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานสหกรณ์เป็นงานที่ซับซ้อน ต้องการผู้ที่มีความรู้และทักษะที่แตกต่างไปจากการบริหารงานในธุรกิจปกติทั่วไป ที่มุ่งเน้นในการแสวงหากำไรสูงสุด เพื่อเจ้าของทุนหรือผู้ลงทุน แตกต่างจากสหกรณ์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาประโยชน์เพื่อสมาชิก สร้างความเป็นธรรมและความยั่งยืนในกลุ่มสมาชิก กำไรส่วนใหญ่จะถูกนำมาแจกจ่ายคืนแก่สมาชิก ได้แก่ เงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน ปรับปรุงบริการ ส่งเสริมความรู้ และสวัสดิการต่างๆ ให้แก่สมาชิก (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2566) สหกรณ์จึงจำเป็นต้องมีผู้จัดการที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะการบริหารจัดการที่ดี และประสบการณ์ในการบริหารงานสหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ในกระบวนการดำเนินงานของสหกรณ์นั้น หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทและหน้าที่ในการกำกับ ดูแล ส่งเสริม เพื่อให้สหกรณ์สามารถกำหนดนโยบาย แนวทางการส่งเสริม และพัฒนาสหกรณ์ รวมทั้งควบคุมการดำเนินการของสหกรณ์ให้เป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยพระราชบัญญัติสหกรณ์ เป็นกฎหมายหลักที่ควบคุมการดำเนินงานสหกรณ์ และมีเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติขึ้นเพื่อ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อการพัฒนาและการสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบสหกรณ์ และการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของสหกรณ์และสมาชิก ให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะเกิดประโยชน์ต่อระบบสหกรณ์ของประเทศ ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว” ซึ่งผู้วิจัยพบสิ่งที่น่าสนใจและมีความสัมพันธ์กันเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้จัดการสหกรณ์ อาทิ

- พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ในมาตรา 52 ได้กำหนดห้ามมิให้บุคคลซึ่งมีลักษณะตามที่ระบุเป็นหรือทำหน้าที่กรรมการหรือผู้จัดการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) (ราชกิจจานุเบกษา, 2553) (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) และมาตรา 89/2 (2) ได้กำหนดให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ออกกฎกระทรวงในการกำหนดคุณสมบัติและคุณลักษณะต้องห้ามของกรรมการดำเนินการและผู้จัดการ

- กฎกระทรวง การดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน พ.ศ. 2564 หมวด 2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ และคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการและผู้จัดการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2564)

- ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ หลายฉบับซึ่งกล่าวถึง อำนาจหน้าที่ของผู้จัดการที่ต้องพึงปฏิบัติ รวมทั้งการพ้นจากตำแหน่งของผู้จัดการสหกรณ์

ทั้งนี้ ข้อบังคับของสหกรณ์ ยังต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจน เรื่องคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การจัดจ้าง การสิ้นสุดสัญญาจ้างของผู้จัดการ ตามร่างข้อบังคับสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2566) จากมาตรการต่างๆ ซึ่งภาครัฐได้กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้ในการกำกับดูแลการบริหารงานสหกรณ์นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ให้อยู่ในกรอบที่กำหนดเพื่อความมั่นคงและยั่งยืนของสหกรณ์ งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์และประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการที่ภาครัฐกำหนด ผลของงานวิจัยนี้ อาจนำไปสู่การตัดสินใจในการกำหนดนโยบายการจ้างงานและเส้นทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารของสหกรณ์ นอกจากนี้ยังอาจช่วยให้สามารถวางแผนและคัดเลือกผู้จัดการสหกรณ์ที่มีคุณสมบัติที่ตรงกับความต้องการของสหกรณ์ และสามารถทำให้สหกรณ์ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ กับประสิทธิภาพของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยรูปแบบผสม (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์ในมหาวิทยาลัย ตามการจำแนกชื่อรูปสำคัญสหกรณ์ “สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย”ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 46 สหกรณ์ทั่วประเทศ

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม สหกรณ์ออมทรัพย์ในมหาวิทยาลัย จำนวนทั้งสิ้น 46 สหกรณ์ทั่วประเทศ แบ่งเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 24 สหกรณ์ ดังที่แสดงในตารางที่ 1 และ สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยนอกเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล อีกจำนวน 22 สหกรณ์ ดังที่แสดงในตารางที่ 2 มีการจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ฝ่ายบริหาร เป็นผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ หรือรองประธานกรรมการ หรือกรรมการที่มีประสบการณ์ในวงการสหกรณ์มากกว่า 1 วาระ และ กลุ่มที่ 2 ฝ่ายจัดการ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งรองผู้จัดการ หรือผู้ช่วยผู้จัดการ หรือรักษาการแทนผู้จัดการ หรือเจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้างาน กลุ่มละ 1 คน ในแต่ละสหกรณ์ ซึ่งการแบ่งกลุ่มเป็นไปตามการบริหารจัดการตามแนวคิดของโรเบิร์ต แอล แคทซ์ ได้กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นมากที่สุดของฝ่ายบริหาร ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์กร คือ ทักษะความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) ส่วนฝ่ายจัดการนั้น เสมือนผู้บริหารระดับต้น และระดับกลาง ทักษะที่จำเป็นมากที่สุด คือ ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills)

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ในสถาบันอุดมศึกษา หรือตามการจำแนกชื่อรูปสำคัญสหกรณ์ “สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย”ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ จากจำนวนทั้งสิ้น 46 สหกรณ์ทั่วประเทศ เช่นเดียวกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน จาก 20 สหกรณ์ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีประสบการณ์ด้านงานสหกรณ์ มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและอุดมการณ์สหกรณ์ ทั้งในส่วนของฝ่ายบริหาร และฝ่ายจัดการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์และประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

แบบสอบถาม (Questionnaire) เนื้อหาแบ่งเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1-2 เป็นคำถามปลายปิด บางข้อเป็นการตอบแบบสั้น แต่โดยส่วนใหญ่จะมีตัวเลือกให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือก

ส่วนที่ 3-5 เป็นคำถามปลายปิด โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม เลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert’s Rating Scale) มี 5 ระดับ ซึ่งความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง อยู่ในระดับ มากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง อยู่ในระดับ มาก
ระดับ 3 หมายถึง อยู่ในระดับ ปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง อยู่ในระดับ น้อย
ระดับ 1 หมายถึง อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ส่วนที่ 6 เป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้เขียนข้อเสนอแนะ

รายละเอียดของแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์และผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้จัดการในสหกรณ์

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 4 ผู้จัดการสหกรณ์กับประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์

ส่วนที่ 5 สอบถามความพึงพอใจมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ เกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของผู้จัดการ

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะ

การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) รูปแบบการสัมภาษณ์จะมีการกำหนดโครงสร้างของคำถาม โดยใช้ประเด็นที่มีสัมพันธ์กับแบบสอบถามส่วนที่ 2-6 แต่จะมีการยืดหยุ่นและปรับปรุงคำถามได้ตามสถานการณ์ ผู้สัมภาษณ์จะทำหน้าที่อ่านคำถาม อธิบายความหมายของคำถาม พร้อมทั้งร่วมสนทนาเพื่อให้การสัมภาษณ์มีความผ่อนคลาย และได้รับข้อมูลคลอบคลุมตามประเด็นของการวิจัย หรืออาจทำให้ได้ประเด็นสำคัญเพิ่มเติมที่สนับสนุนประเด็นหลัก ทั้งนี้ ตลอดการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้อุปกรณ์บันทึกเสียง และบันทึกภาพ เพื่อช่วยบันทึกข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์และประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

แบบสอบถาม (Questionnaire) ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นบุคลากรของสหกรณ์ทั้งฝ่ายบริหาร และฝ่ายจัดการ ฝ่ายละ 1 คน ทั้ง 46 สหกรณ์ จึงมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 92 คน ซึ่งแบบสอบถามได้จัดส่งให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ทางไปรษณีย์ และผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ ทั้งจำนวน 46 สหกรณ์ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบจำเพาะเจาะจง จำนวน 20 คน จาก 20 สหกรณ์ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีประสบการด้านงานสหกรณ์ มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและอุดมการณ์สหกรณ์ ซึ่งทั้ง 20 คน เป็นผู้ที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างของคำถาม โดยการขอเข้าพบเพื่อทำการสัมภาษณ์ หรือเป็นการสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์และประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ ในครั้งนี้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ หลังจากที่เก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดทำการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา และ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากแบบสอบถาม โดยนำเข้าข้อมูลเพื่อประมวลผลในโปรแกรมสถิติสำหรับสังคมวิทยา เพื่อวิเคราะห์ความถี่ ของค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าอื่นๆ ที่สำคัญจะถูกคำนวณเพื่อให้เห็นภาพรวมของข้อมูล ในแต่ละส่วนของแบบสอบถาม ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้จัดการในสหกรณ์

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์

ส่วนที่ 4 ผู้จัดการสหกรณ์กับประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์

ส่วนที่ 5 สอบถามความพึงพอใจมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ เกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของผู้จัดการ

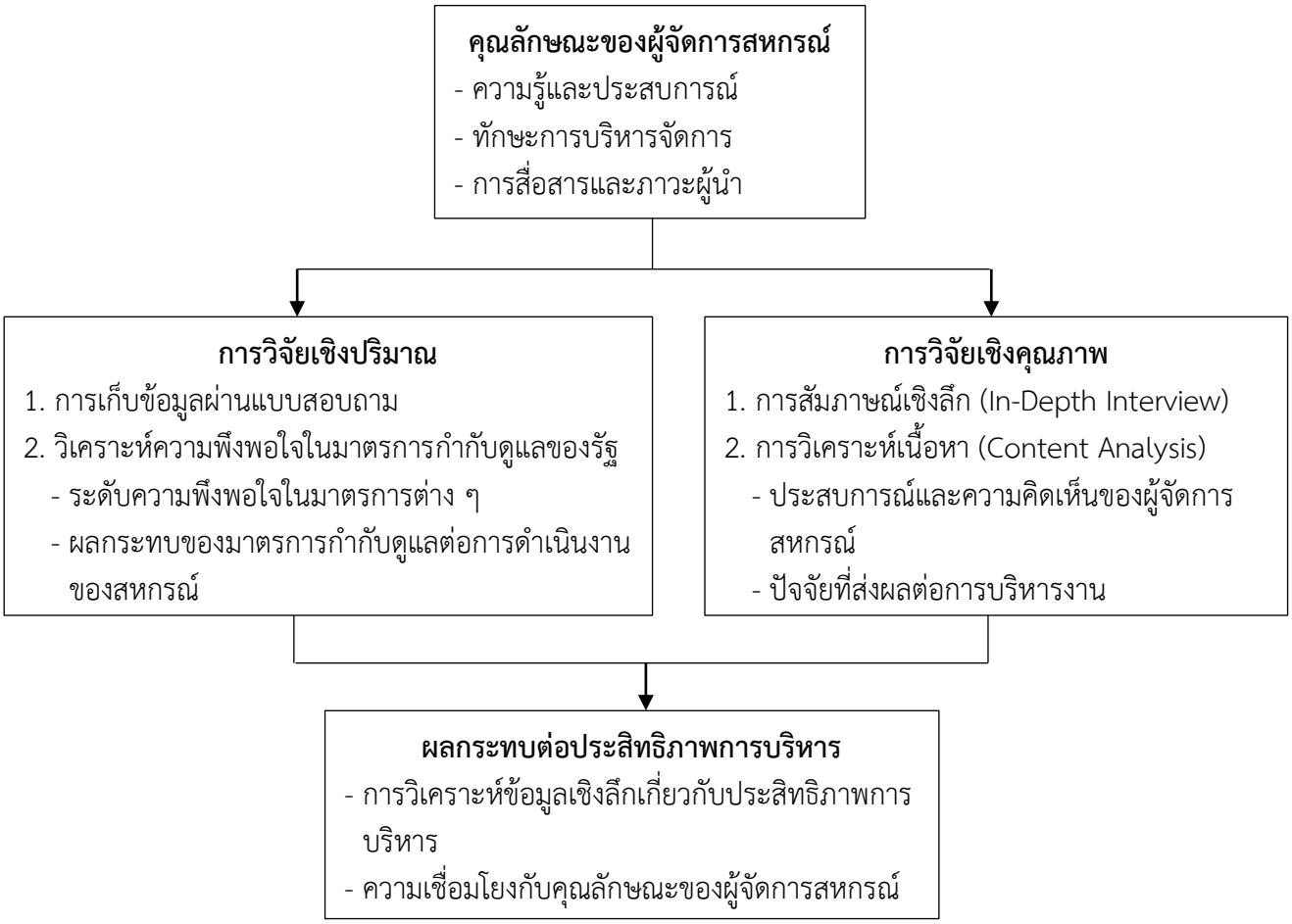
ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะ

การแปลความหมายของข้อมูล จากการวิเคราะห์เฉลี่ย (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2550) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความรู้สึกหรือความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความรู้สึกหรือความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความรู้สึกหรือความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความรู้สึกหรือความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 1.50 หมายถึง มีความรู้สึกหรือความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ของประชากรที่เลือกแบบเจาะจง ทั้ง 20 คน ที่สัมภาษณ์มาประมวลและสังเคราะห์เพื่อจัดหมวดหมู่ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์และประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อนำเสนอในรูปแบบของข้อคิดเห็น การเชื่อมโยงของทฤษฎี และคำถามจากแบบสอบถาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และข้อมูลจากแบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย ทั่วประเทศ จำนวน 46 สหกรณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละ ของทุนดำเนินงานของสหกรณ์

ทุนดำเนินงาน	จำนวนสหกรณ์	ร้อยละ
ไม่เกิน 100 ล้านบาท	14	30.43
เกินกว่า 100 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 500 ล้านบาท	9	19.57
เกินกว่า 500 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 1,000 ล้านบาท	3	6.52
เกินกว่า 1,000 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 5,000 ล้านบาท	10	21.74
มากกว่า 5,000 ล้านบาท	10	21.74
รวม	**46**	**100.00**
ค่าเฉลี่ย (Mean) = 2.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std. Deviation) = 1.591		

จากข้อมูลในตาราง พบว่ามีสหกรณ์ที่มีขนาดเล็กมาก (ทุนดำเนินงานไม่เกิน 10 ล้านบาท) และสหกรณ์ที่มีขนาดใหญ่มาก (ทุนดำเนินงานมากกว่า 80,000 ล้านบาท) การวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ขนาดเล็กมากมีทุนดำเนินงานเพียงประมาณร้อยละ 0.0125 ของทุนดำเนินงานสหกรณ์ที่มีขนาดใหญ่มาก แม้ว่าสหกรณ์เหล่านี้จะอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันและมีคุณสมบัติของสมาชิกที่เป็นบุคลากรในมหาวิทยาลัย ขนาดของทุนดำเนินงานบางสหกรณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ข้อมูลบ่งชี้ว่าสหกรณ์ส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยมีทุนดำเนินงานมากกว่า 100 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 5,000 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 47.83 ส่วนสหกรณ์ที่มีขนาดเล็กมาก (ทุนดำเนินงานไม่เกิน 100 ล้านบาท) มีจำนวนถึง 14 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 30.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std. Deviation) = 1.591

ในส่วนของจำนวนสมาชิก พบว่าสหกรณ์ในมหาวิทยาลัยมีจำนวนสมาชิกที่แตกต่างกันอย่างมาก โดยสหกรณ์ที่มีขนาดเล็กมากมีจำนวนสมาชิกไม่เกิน 200 คน ในขณะที่สหกรณ์ที่มีขนาดใหญ่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 5,000 คน การมีจำนวนสมาชิกที่มากขึ้นช่วยเพิ่มทุนดำเนินงานและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม จากทั้งสิ้น 46 สหกรณ์ โดยผู้ตอบแบบสอบถามของแต่ละสหกรณ์ประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร 1 คน และฝ่ายจัดการ 1 คน ที่มิใช่ผู้จัดการ จึงมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 92 คน ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศชาย จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 38.04 และ ส่วนเพศหญิง จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 61.96

อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 40-60 ปี

ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 52.17

ประสบการณ์ด้านการทำงานในสหกรณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานในสหกรณ์ มากกว่า 5 ปี

1.2 การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	Mean	S. D.	แปลค่า	อันดับ
คุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้จัดการ มีส่วนสำคัญต่อการบริหารงานสหกรณ์ในสหกรณ์ของท่าน	4.18	0.592	มาก	1
ความสามารถในการดำเนินธุรกิจและการเป็นผู้นำของผู้จัดการสหกรณ์ในสหกรณ์ของท่าน	4.12	0.531	มาก	2
การดำเนินการเกี่ยวกับผู้จัดการในสหกรณ์ของท่าน การจัดจ้าง กำหนดเวลาทำงาน ระยะเวลาของสัญญาจ้าง การปรับเงินเดือน สวัสดิการและโบนัส	4.05	0.635	มาก	3
ข้อกำหนดให้ผู้จัดการต้องพ้นจากตำแหน่ง/สิ้นสุดการจ้าง ในสหกรณ์ของท่าน	3.71	0.688	ปานกลาง	4
ภาพรวม	**4.02**	**0.612**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ ในภาพรวมพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ที่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.02) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความพึงพอใจที่มากที่สุดคือ คุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้จัดการ มีส่วนสำคัญต่อการบริหารงานสหกรณ์ ($\bar{X}$ = 4.18) รองลงมาคือ ความสามารถในการดำเนินธุรกิจและการเป็นผู้นำของผู้จัดการสหกรณ์ ($\bar{X}$ = 4.12) รองลงมาคือ การดำเนินการเกี่ยวกับผู้จัดการสหกรณ์ การจัดจ้าง กำหนดเวลาทำงาน ระยะเวลาของสัญญาจ้าง การปรับเงินเดือน สวัสดิการและโบนัส ($\bar{X}$ = 4.05) และมีความพึงพอใจที่ระดับปานกลางคือ ข้อกำหนดให้ผู้จัดการต้องพ้นจากตำแหน่ง/สิ้นสุดการจ้าง ในสหกรณ์ของท่าน ($\bar{X}$ = 3.71)

ตารางที่ 3 ความคาดหวังต่อคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	Mean	S. D.	แปลค่า	อันดับ
การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	4.14	0.482	มาก	1
ความรับผิดชอบต่อสมาชิกของสหกรณ์	4.13	0.450	มาก	2
การสร้างบรรยากาศที่สร้างความเชื่อมโยง ระหว่างสมาชิก กรรมการและฝ่ายจัดการ	4.13	0.539	มาก	2
ความชำนาญในการบริหารจัดการ	4.10	0.470	มาก	3
มีจรรยาบรรณ และธรรมาภิบาลในการบริหารงานสหกรณ์	4.04	0.360	มาก	4
ภาพรวม	**4.11**	**0.460**	**มาก**	

จากตารางที่ 3 ความคาดหวังต่อคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ พบว่า ในภาพรวมมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของผู้จัดการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะที่มีความคาดหวังสูงที่สุดคือ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{X}$ = 4.14) รองลงมาคือ ความรับผิดชอบต่อสมาชิกของสหกรณ์ และการสร้างบรรยากาศที่สร้างความเชื่อมโยง ระหว่างสมาชิก กรรมการและฝ่ายจัดการ ($\bar{X}$ = 4.13) รองลงมาคือความชำนาญในการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ = 4.10) และมีจรรยาบรรณ และธรรมาภิบาลในการบริหารงานสหกรณ์ ($\bar{X}$ = 4.04)

ตารางที่ 4 คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์

รายการ	Mean	S. D.	แปลค่า	อันดับ
ความเป็นผู้นำและการสร้างทีมงานที่มีสมรรถนะสูง	4.57	0.498	มากที่สุด	1
ในทางการบริหารจัดการและการวางกลยุทธ์ ท่านเชื่อว่าความรู้และความสามารถในการวางแผน และการดำเนินงานของผู้จัดการสหกรณ์มีผลให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ออมทรัพย์หรือไม่	4.48	0.524	มาก	2
ความสามารถในการวางแผนและการดำเนินงานที่มีมุมมองยาวนาน	4.30	0.508	มาก	3
การพัฒนานวัตกรรมและการปรับเปลี่ยนที่เข้ากันได้กับสภาวะการเปลี่ยนแปลง	4.22	0.440	มาก	4
ความรอบรู้และทักษะทางธุรกิจสหกรณ์	4.08	0.267	มาก	5
การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนา	3.99	0.432	ปานกลาง	6
ภาพรวม	**4.27**	**0.445**	**มาก**	

จากตารางที่ 4 คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์พบว่า ในภาพรวมคุณลักษณะของผู้จัดการมีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า คุณลักษณะของผู้จัดการที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความเป็นผู้นำและการสร้างทีมงานที่มีสมรรถนะสูง ($\bar{X}$ = 4.57) ส่วนคุณลักษณะของผู้จัดการที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การบริหารจัดการและการวางกลยุทธ์ ความรู้และความสามารถในการวางแผนและการดำเนินงานของผู้จัดการสหกรณ์ ($\bar{X}$ = 4.48) ความสามารถในการวางแผนและการดำเนินงานที่มีมุมมองยาวนาน ($\bar{X}$ = 4.30) การพัฒนานวัตกรรมและการปรับเปลี่ยนที่เข้ากันได้กับสภาวะการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}$ = 4.22) ความรอบรู้และทักษะทางธุรกิจสหกรณ์ ($\bar{X}$ = 4.22) และคุณลักษณะของผู้จัดการที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง คือ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนา

1.3 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์จากการสัมภาษณ์

ผลการสัมภาษณ์คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานสหกรณ์ รวมทั้งการบริหารจัดการและการวางกลยุทธ์ ความรู้และความสามารถในการวางแผนและการดำเนินงานของผู้จัดการสหกรณ์มีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ มีรายละเอียด ดังนี้

1) ความรอบรู้และทักษะทางธุรกิจสหกรณ์ พบว่า ผู้จัดการสหกรณ์ควรมีความรู้ทั้งการบริหารงานและการบริหารทรัพยากรบุคคล โดยด้านความรู้ด้านการบริหารงานควรจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักการของสหกรณ์ วิธีการดำเนินงานของสหกรณ์ กฎหมายและข้อบังคับของสหกรณ์ เข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่ของตนเองในการบริหารงาน รวมไปถึงมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเงินและบัญชี การตรวจสอบและควบคุมภายใน เพื่อให้การดำเนินงานในสหกรณ์เป็นไปด้วยความถูกต้องตามกฎหมาย ปราศจากการทุจริต ส่วนในด้านของการบริหารทรัพยากรบุคคล ผู้จัดการสหกรณ์ควรมีความสามารถในการจัดสรรตำแหน่งงานให้ตรงกับความเหมาะสมและความสามารถของแต่ละบุคคล และมีความรู้ความสามารถในการนำพาบุคลากรในองค์กรให้ปฏิบัติตามคำสั่งและมอบหมายงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนา พบว่า ผู้จัดการควรจะมีแนวทางการบริหารที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างและยกระดับวัฒนธรรมองค์กร ความสำคัญในการเป็นผู้นำที่ส่งเสริมและสนับสนุนพนักงานในการค้นหาและพัฒนาตนเองให้ทันต่อเป้าหมายที่วางไว้ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองข้ามได้ การสร้างทัศนคติที่เปิดกว้างและเน้นย้ำการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนั้น เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทักษะและความสามารถของบุคลากรภายในสหกรณ์ นอกจากนี้ความกระตือรือร้นและการมุ่งมั่นในการปรับปรุงกระบวนการทำงานภายในเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตและความยั่งยืนของสหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญ

3) ความเป็นผู้นำและการสร้างทีมงานที่มีสมรรถนะสูง พบว่า ผู้จัดการสหกรณ์ควรมีความสามารถในการสื่อสารที่ดีสามารถให้คำแนะนำและประสานงานกับทีมงาน รับฟังและยอมรับความคิดของผู้อื่นได้ ข จัดความขัดแย้งและเสริมเสริมความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในสหกรณ์ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา และควรเป็นผู้ที่มีความอดทนเสียสละ มีความซื่อสัตย์ คำนึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

4) ความสามารถในการวางแผนและการดำเนินงานที่มีมุมมองยาวนาน พบว่า ผู้จัดการสหกรณ์ควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีความคิดละเอียดรอบคอบ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม สามารถวางแผนวิเคราะห์คาดการณ์สถานการณ์เศรษฐกิจได้ เพื่อสร้างกำไร และสามารถจ่ายเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนสู่สมาชิกได้

5) การพัฒนานวัตกรรมและการปรับเปลี่ยนที่เข้ากันได้กับสภาวะการเปลี่ยนแปลง โดยจะพบว่าปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำงาน ผู้จัดการสหกรณ์ควรเป็นผู้ที่เข้าถึงเทคโนโลยี ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีซึ่งอาจจะมีส่วนนำมาใช้พัฒนาเป็นนวัตกรรมในองค์กรได้ เช่น ระบบปฏิบัติการภายในองค์กร หรือการประชาสัมพันธ์สหกรณ์ผ่านทางโซเชียลมีเดีย

2. ความพึงพอใจมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ กับประสิทธิภาพของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจตามมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ กับประสิทธิภาพของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ ดังนี้

ลักษณะการจ้างผู้จัดการสหกรณ์ มีสหกรณ์จำนวน 33 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 71.74 มีการจัดจ้างผู้จัดการ โดยวิธีสรรหา หรือ คัดเลือกจากบุคคลภายนอก หรือจากเจ้าหน้าที่ภายใน และอีก 13 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 28.26 เป็นการจัดจ้างผู้จัดการซึ่งเป็นกรรมการ หรือสมาชิก มาปฏิบัติหน้าที่ผู้จัดการ

การกำหนดเวลาทำงานของผู้จัดการ กำหนดให้ผู้จัดการทำงานเต็มเวลา จำนวน 33 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 71.74 ไม่ระบุเวลาทำงาน จำนวน 13 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 28.26 ทั้ง 13 สหกรณ์ เป็นสหกรณ์ที่มีทุนดำเนินงานไม่เกิน 100 ล้านบาท สอดคล้องกับลักษณะการจ้างผู้จัดการสหกรณ์

ระยะเวลาของสัญญาจ้าง กำหนดเป็นวาระ วาระละไม่เกิน 4 ปี จำนวน 14 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 30.43 เป็นวาระ ตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป จำนวน 4 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 8.70 สิ้นสุดสัญญาจ้างเมื่ออายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ จำนวน 17 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 36.96 และ ตามมติคณะกรรมการกำหนด กรณีกรรมการหรือบุคลากรในสังกัดปฏิบัติหน้าที่ผู้จัดการ จำนวน 11 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 23.91

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ กับประสิทธิภาพของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์

รายการ	Mean	S. D.	แปลค่า	อันดับ
มาตรการกำกับดูแลของภาครัฐมีผลต่อความเชื่อมั่นของสมาชิกในสหกรณ์ออมทรัพย์	3.78	0.510	มาก	1
มาตรการกำกับดูแลของภาครัฐในการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้จัดการสหกรณ์มีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์	3.66	0.579	มาก	2
มาตรการกำกับดูแลของภาครัฐมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความเป็นมืออาชีพและประสิทธิผลในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์	3.38	0.590	ปานกลาง	3
มาตรการกำกับดูแลของภาครัฐในการกำหนดการสิ้นสุดสัญญาจ้างอายุไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ เหมาะสมหรือไม่เพียงใด	3.13	1.040	ปานกลาง	4
ภาพรวม	**3.48**	**0.679**	**ปานกลาง**	

จากตารางที่ 5 แสดงความพึงพอใจมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ และประสิทธิภาพของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ พบว่า มาตรการกำกับดูแลของภาครัฐมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิก และการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้จัดการสหกรณ์ ซึ่งช่วยส่งเสริมการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ในภาพรวมมีความพึงพอใจมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ

ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.48) และ มาตรการที่ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ มาตรการกำกับดูแลของภาครัฐมีผลต่อความเชื่อมั่นของสมาชิกในสหกรณ์ออมทรัพย์ ($\bar{x}$ = 3.78)

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐจากการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ความพึงพอใจตามมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ประเด็น ดังนี้

1) ผลการสัมภาษณ์ประเด็นที่ 1 มุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับลักษณะการจัดจ้างผู้จัดการ การกำหนดเวลาทำงาน ระยะเวลาของสัญญาจ้าง การปรับเงินเดือน การจ่ายสวัสดิการ และการจ่ายโบนัสผู้จัดการของสหกรณ์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีแนวโน้มความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับลักษณะการจัดจ้างผู้จัดการสหกรณ์ว่ามีความเหมาะสมกับสถานะของสหกรณ์นั้นๆ และเป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์

นอกจากนี้ในการสัมภาษณ์ยังได้ข้อสังเกตและความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนที่น่าสนใจในประเด็นของสหกรณ์ที่มีระยะเวลาของสัญญาจ้างผู้จัดการสหกรณ์เป็นวาระ วาระละไม่เกิน 4 ปี หรือมากกว่า 4 ปี ด้วยเหตุสิ้นสุดสัญญาจ้างตามระยะเวลาของสัญญาจ้าง ดังนี้

1.1) เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ มีคุณสมบัติและศักยภาพสามารถดำรงตำแหน่งผู้จัดการสหกรณ์ได้ ไม่ยอมรับตำแหน่งผู้จัดการสหกรณ์ เมื่อตำแหน่งผู้จัดการสหกรณ์ว่างลง ด้วยเหตุผู้จัดการสิ้นสุดสัญญาจ้างตามระยะเวลาของสัญญาจ้างตามวาระ หรือเมื่อผู้จัดการสหกรณ์ที่มีสัญญาจ้างเป็นวาระมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้เหตุผลที่ไม่ยอมรับตำแหน่งผู้จัดการสหกรณ์นั้น เพราะความไม่มั่นคงของสถานะการจ้างตามวาระ

1.2) ปัญหาความขัดแย้งภายในองค์กรของบางสหกรณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนซึ่งเป็นกลุ่มของฝ่ายจัดการ ได้ให้สัมภาษณ์ถึงประสบการณ์ในการทำงาน การจ้างผู้จัดการแบบวาระ อาจนำไปสู่การไม่มีความมั่นคงและความยืดหยุ่นในการวางแผนหรือการเตรียมความพร้อมในอนาคต หากมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือแนวทางการบริหารจัดการเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสหกรณ์ ยิ่งไปกว่านั้น ภายใต้บริบททางการเมืองในสหกรณ์ ผู้จัดการที่ได้รับการแต่งตั้งจากกรรมการชุดเดิม อาจตกเป็นเป้าหมายของความขัดแย้งหรือความไม่เอื้อเฟื้อเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการชุดใหม่ และจากความขัดแย้งของฝ่ายบริหารชุดเดิม และชุดใหม่ นำไปสู่การเปลี่ยนผู้จัดการสหกรณ์

2) ผลการสัมภาษณ์ประเด็นที่ 2 มาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ ผลการสัมภาษณ์ ชี้ให้เห็นว่าคุณสมบัติของผู้จัดการ กับมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ ประสิทธิภาพในการบริหารงานสหกรณ์ ดังนี้

2.1) มาตรการกำกับดูแลของภาครัฐมีผลต่อความเชื่อมั่นของสมาชิกในสหกรณ์ รวมทั้งประสิทธิภาพในการส่งเสริมความเป็นมืออาชีพและประสิทธิผลในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยสมาชิกส่วนใหญ่จะพิจารณาความน่าเชื่อถือจากคณะกรรมการดำเนินการ ว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานสหกรณ์ ซึ่งตัวบุคคลนี้จะเป็นสิ่งที่ช่วยยืนยันความน่าเชื่อถือให้สมาชิกมีความมั่นใจในสหกรณ์

2.2) มาตรการกำกับดูแลของภาครัฐในการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้จัดการสหกรณ์มีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า จากมาตรการต่างๆ ที่ภาครัฐกำหนดขึ้นมานั้นมีความเหมาะสม เพื่อให้ผู้ที่ทำหน้าที่ผู้จัดการมีคุณสมบัติและมีความสามารถเพียงพอที่จะบริหารงานสหกรณ์ได้ จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบข้อเสนอแนะน่าสนใจ กรณีห้ามมิให้บุคคลทำหน้าที่ผู้จัดการของสหกรณ์ ซึ่งเป็นผู้ที่สหกรณ์ หรือนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ ฟ้องดำเนินคดีในทางแพ่งหรือทางอาญาในข้อกล่าวหาที่กระทำให้สหกรณ์เกิดความเสียหาย ซึ่งศาลได้รับคำฟ้องหรือประทับรับฟ้องแล้ว ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่เป็นหรือทำหน้าที่เป็นกรรมการหรือผู้จัดการของสหกรณ์ พ.ศ. 2566 นั่นยอมหมายความว่าสหกรณ์ต้องให้ผู้จัดการสหกรณ์สิ้นสุดการทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ และเมื่อมีการพิสูจน์แล้วผลปรากฏว่าผู้จัดการสหกรณ์นั้นไม่มีความผิด ผลกระทบที่ผู้จัดการผู้นั้นได้รับ และผลกระทบต่อสหกรณ์กับปัญหาในการต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการฟ้องดำเนินคดี ใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ

2.3) มาตรการกำหนดให้ผู้จัดการต้องพ้นจากตำแหน่ง ควรกำหนดอายุหรือไม่ หรือถ้ากำหนด ควรกำหนดอายุเท่าไหร่นั้น ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นแตกต่างกันออกไป เนื่องจากแต่ละสหกรณ์มีสภาพแวดล้อมหรือมีปัจจัยแวดล้อมที่ต่างกัน ผู้ให้สัมภาษณ์ มีความเห็นนี้สะท้อนถึงความแตกต่างในมุมมองต่างๆ ดังนี้

- การสนับสนุนในการกำหนดอายุผู้จัดการพ้นจากตำแหน่ง ผู้ให้สัมภาษณ์ที่สนับสนุนเห็นว่า หลายสหกรณ์บางครั้งถูกควบคุมโดยผู้จัดการสหกรณ์และกลุ่มบุคคลที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน หากกำหนดอายุผู้จัดการในการพ้นจากตำแหน่งจะสามารถช่วยในการแก้ไขปัญหานี้

- ไม่เห็นด้วยกับการให้ผู้จัดการพ้นจากตำแหน่ง โดยผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มนี้มองว่าบุคคลที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้จัดการสหกรณ์จะต้องเป็นผู้มีความชำนาญในงานสหกรณ์ ผู้อาวุโสจะมีประสบการณ์มากกว่า รวมไปถึงในอนาคตที่ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น การจะได้คนที่อายุตามเกณฑ์ที่กำหนดอาจจะมีประสบการณ์ทางด้านไม่เพียงพอ”

อภิปรายผล

1. ผลวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์ พบว่า

1.1 ความพึงพอใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ ในภาพรวมพบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้จัดการมีส่วนสำคัญต่อการบริหารงาน สะท้อนให้เห็นว่าคนในองค์กรให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้จัดการ สอดคล้องกับคำกล่าวของ จุฑาทิพย์ ภัทราวาท (2556) ที่กล่าวถึงความสำคัญของผู้จัดการสหกรณ์ที่เปรียบเสมือนกุญแจดอกสำคัญในการโครงสร้างการบริหารงานสหกรณ์ มีหน้าที่บริหารจัดการเพื่อนำนโยบายของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไปสู่การปฏิบัติ ภายใต้การทำงานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ผู้จัดการมีความรับผิดชอบต่อสมาชิก เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ภาคีพันธมิตรธุรกิจ รัฐบาล และสาธารณะ สอดคล้องกับคำกล่าวของ ดวงเดือน จันทร์เจริญ (2549) ได้กล่าวว่า ภาพรวมของคุณลักษณะ คุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมอื่น ๆ ที่มีอยู่ในตัวบุคคล และมีผลทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ความคาดหวังต่อคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ พบว่า ความคาดหวังอยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะที่คาดหวังสูงสุดคือ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการทำงานร่วมกันในองค์กร สอดคล้องตามแนวคิดของโรเบิร์ต แอล แคทซ์ (1974) อ้างถึงใน คมกฤช จองบุญวัฒนา (2564) ที่กล่าวถึงระดับทักษะการบริหารจัดการซึ่งทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารทุกระดับเพราะสามารถแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนสร้างประโยชน์ให้กับองค์กรและคนที่เกี่ยวข้องได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมเจษฎ์ สมานุหัตถ์ (2563) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะหลักของผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์ โดยการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าคุณลักษณะหลักของผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรที่มีความต้องการมากที่สุดคือ ทักษะด้านการใช้คำพูด ได้แก่ มีศิลปะในการใช้คำพูดที่เหมาะสมกับบุคคลแต่ละระดับ สามารถอธิบายความด้วยเหตุและผล สามารถใช้วาจาสื่อสารสั่งการที่เข้าใจได้ง่าย และถ่ายทอดงานด้วยวาจาได้อย่างเป็นระบบ ความสามารถในการประสานงาน

1.3 คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ พบว่า ในภาพรวมคุณลักษณะของผู้จัดการมีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1) ความเป็นผู้นำและการสร้างทีมงานที่มีสมรรถนะสูง คุณลักษณะของผู้จัดการที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า ความเป็นผู้นำและการสร้างทีมงานที่มีสมรรถนะสูง ที่ต้องการพบในผู้จัดการสหกรณ์ประกอบไปด้วยทักษะและคุณลักษณะ ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า อดทน เสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต โดยคุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปัทมา ชาตะนัย (2565) ที่ได้ศึกษาคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร พบว่า องค์ประกอบของคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งด้านทักษะ ได้แก่ การสื่อสาร และความเป็นผู้นำ

ด้านคุณลักษณะ ได้แก่ การเสียสละ ความซื่อสัตย์ และสุจริต จริยธรรม ความรับผิดชอบ ความละเอียด รอบคอบ ความยุติธรรม การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2) ความรอบรู้และทักษะทางธุรกิจสหกรณ์ ด้านความสามารถในการวางแผนและการดำเนินงานที่มีมุมมองยาวนาน มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Mondy, Noe and Premeaux (1999) อ้างถึงใน สมชาย หิรัญกิตติ (2542) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง โดยจะต้องพิจารณาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยทั้งสองด้านจัดเป็นคุณลักษณะด้านความรู้และจากการสัมภาษณ์จะพบว่าความรู้ที่ใช้ในการดำเนินงานนี้ล้วนเป็นความรู้เฉพาะตำแหน่งตามลักษณะงานสหกรณ์

3) การพัฒนานวัตกรรมและการปรับเปลี่ยนที่เข้ากันได้กับสภาวะการเปลี่ยนแปลง และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนา โดยทั้งสองด้านมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันเนื่องจากการพัฒนาดังกล่าวควรจะเป็นพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูศิษฎ์ จารุพรสิน (2547) ที่ได้ศึกษาคุณสมบัติของผู้จัดการที่มีประสิทธิภาพในทัศนคติของเจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ที่กล่าวถึงคุณลักษณะด้านความทันสมัยของผู้จัดการสหกรณ์ว่าควรเป็นผู้ที่มีการนำวิทยาการใหม่ๆ มาแนะนำเกี่ยวกับอาชีพหรือกิจกรรมอื่นให้แก่ผู้อื่น ให้การสนับสนุนเจ้าหน้าที่และลูกจ้าง ส่งเสริมคณะกรรมการดำเนินการ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ได้มีโอกาสเข้าฝึกอบรมหรือทัศนศึกษาดูงานสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จ

2. ความพึงพอใจมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ กับประสิทธิภาพของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ พบว่า

จากการวิจัยมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ กับประสิทธิภาพของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจระดับมากต่อการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้จัดการสหกรณ์ กับประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์และการกำหนดมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐมีผลต่อความเชื่อมั่นของสมาชิก โดยทุกสหกรณ์ได้มีการดำเนินการเป็นไปตามระเบียบที่กำหนด ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวและจะเป็นสิ่งที่ยืนยันว่าสหกรณ์ดำเนินงานเป็นไปด้วยความโปร่งใส ไม่มีการทุจริต เป็นไปตามกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผลในการลดความเสี่ยงการกระทำผิดกฎหมายและรักษาสิทธิ์ของสมาชิก สอดคล้องกับคำกล่าวของ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2552) ที่ได้ใช้แนวคิดตัวชี้วัดการจัดการแบบ SMART ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ใช้การบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จ โดย 1 ใน 5 องค์ประกอบที่สำคัญคือ ระเบียบปฏิบัติ/สินทรัพย์ (Agreement/Asset) ประกอบด้วยการกำหนดและปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับ ความเท่าเทียมในการปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับ ความเพียงพอของสินทรัพย์และความคุ้มค่าในการใช้สินทรัพย์

ถึงแม้การกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้จัดการสหกรณ์จะมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก แต่ในการกำหนดการสิ้นสุดสัญญาจ้างอายุไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ ยังพบว่ามีบุคลากรภายในสหกรณ์ที่มีความรู้ความสามารถในการดำรงตำแหน่งไม่อยากเข้ารับตำแหน่งผู้จัดการสหกรณ์ เนื่องจากความกังวลในเรื่องของการกำหนดวาระว่าจะทำให้การดำเนินชีวิตมีความไม่มั่นคง ซึ่งสอดคล้องทฤษฎี มาสโลว์ ที่กล่าวถึงมีความต้องการทั้งหมด 5 ขั้นมนุษย์ ความกังวลจากการจ้างแบบเป็นวาระสอดคล้องกับระดับความต้องขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย โดยเมื่อเทียบกับการจ้างแบบสัญญาจ้างสิ้นสุดเมื่ออายุครบ 60 ปี ทำให้รู้สึกว่ามีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตมากกว่า นอกจากนี้มาตรการกำหนดคุณลักษณะเรื่องอายุของผู้จัดการสหกรณ์ยังพบว่า หากมีการจำกัดอายุอาจจะกระทบต่อการบริหารงานสหกรณ์ ผู้จัดการสหกรณ์ที่มีอายุมากจะมีประสบการณ์ในการทำงานในสหกรณ์ที่มากด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและการเจริญเติบโตทางการแพทย์ทำให้ประชากรมีสุขภาพดีและอายุยืนยาว การกำหนดอายุ อาจไม่เหมาะสมและทำให้สหกรณ์ขาดแคลนหรือสูญเสียบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์

องค์ความรู้ใหม่

การนำเอาข้อมูลและผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัยมาประยุกต์ใช้ในบริบทใหม่ๆ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจต่อมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มาตรการกำหนดอายุของผู้จัดการสหกรณ์ที่อาจไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้เกิดการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ช่วยให้การวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลในสหกรณ์มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ภาพที่ 2 ระดับความพึงพอใจต่อมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์ พบว่า ความพึงพอใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ ในภาพรวมพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ที่ระดับมาก ความคาดหวังต่อคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ พบว่า ในภาพรวมมีความคาดหวังต่อคุณลักษณะของผู้จัดการอยู่ในระดับมาก และคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์พบว่า ในภาพรวมคุณลักษณะของผู้จัดการมีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ในด้านความรอบรู้และทักษะทางธุรกิจสหกรณ์ ผู้จัดการสหกรณ์ควรมีความรู้เกี่ยวกับหลักการและวิธีการดำเนินงานของสหกรณ์ กฎหมาย ข้อบังคับของสหกรณ์ บทบาทหน้าที่ในการบริหารสหกรณ์ การเงิน การบัญชี การตรวจสอบ ควบคุมภายใน และการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์

ในด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนา ผู้จัดการสหกรณ์ควรเป็นผู้สนับสนุนและสร้างกำลังใจให้กับบุคลากรในการพัฒนาสหกรณ์ และเสริมสร้างจิตสำนึกการพัฒนาองค์กร

ด้านความเป็นผู้นำและการสร้างทีมงานที่มีสมรรถนะสูง ผู้จัดการสหกรณ์ควรมีทักษะการสื่อสารที่ดีมีประสิทธิภาพ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความอดทนและเสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต

ด้านความสามารถในการวางแผนและการดำเนินงานที่มีมุมมองยาวนาน ผู้จัดการสหกรณ์ควรสามารถคิดวิเคราะห์และวางแผนกลยุทธ์ตามสภาพสังคมได้

ด้านการพัฒนานวัตกรรมและการปรับเปลี่ยนที่เข้ากันได้กับสภาวะการเปลี่ยนแปลง ผู้จัดการสหกรณ์ควรมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ และประสิทธิภาพของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการสัมภาษณ์ประเด็นที่ 1 มุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับลักษณะการจัดจ้างผู้จัดการ การกำหนดเวลาทำงาน ระยะเวลาของสัญญาจ้าง การปรับเงินเดือน การจ่ายสวัสดิการ และการจ่ายโบนัสผู้จัดการของสหกรณ์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีแนวโน้มความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับลักษณะการจัดจ้างผู้จัดการสหกรณ์ว่ามีความเหมาะสมกับสถานะของสหกรณ์ และเป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์ แต่จะมีบางส่วนที่ให้ความเห็น

แตกต่างเกี่ยวกับการจัดจ้างเป็นวาระว่ามีผลต่อความมั่นคงในการทำงานมากกว่าการจ้างตามสัญญาจ้างเมื่ออายุครบ 60 ปี และการจ้างเป็นวาระอาจส่งผลต่อการวางแผนในองค์กรและความขัดแย้งของฝ่ายบริหารชุดเดิมกับชุดใหม่

ผลการสัมภาษณ์ประเด็นที่ 2 มาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ ผลการสัมภาษณ์ ชี้ให้เห็นว่าคุณสมบัติของผู้จัดการกับมาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ ประสิทธิภาพในการบริหารงานสหกรณ์ ดังนี้ 1) มาตรการกำกับดูแลของภาครัฐมีผลต่อความเชื่อมั่นของสมาชิกในสหกรณ์ รวมทั้งประสิทธิภาพในการส่งเสริมความเป็นมืออาชีพและประสิทธิผลในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยสมาชิกส่วนใหญ่จะพิจารณาความน่าเชื่อถือจากคณะกรรมการดำเนินการในสหกรณ์ว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานสหกรณ์ ซึ่งตัวบุคคลนี้จะเป็นสิ่งที่ช่วยยืนยันความน่าเชื่อถือให้สมาชิกมีความมั่นใจในสหกรณ์ 2) มาตรการกำกับดูแลของภาครัฐในการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้จัดการสหกรณ์มีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า จากมาตรการต่างๆ ที่ภาครัฐกำหนดขึ้นมานั้น มีความเหมาะสม เพื่อให้ผู้ที่ทำหน้าที่ผู้จัดการมีคุณสมบัติและมีความสามารถเพียงพอที่จะบริหารงานสหกรณ์ได้ แต่มีบางส่วนที่ชี้ให้เห็นว่า กรณีห้ามมิให้บุคคลทำหน้าที่ผู้จัดการของสหกรณ์ ซึ่งเป็นผู้ที่สหกรณ์ หรือนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ ฟ้องดำเนินคดีในทางแพ่งหรือทางอาญาในข้อกล่าวหาที่กระทำให้สหกรณ์เกิดความเสียหาย หากมีการพิสูจน์ว่าบุคคลนั้นไม่มีความผิด ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ 3) มาตรการกำหนดให้ผู้จัดการต้องพ้นจากตำแหน่ง ควรกำหนดอายุหรือไม่ หรือถ้ากำหนด ควรกำหนดอายุเท่าไหร่นั้น ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นแตกต่างกันออกไป เนื่องจากแต่ละสหกรณ์มีสภาพแวดล้อมหรือมีปัจจัยแวดล้อมที่ต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถหลากหลาย ทั้งด้านกฎหมาย การเงิน การบัญชี การลงทุน การบริหารจัดการ ดังนั้นเพื่อให้ได้ผู้จัดการสหกรณ์ที่มีความรู้เพียงพอในการบริหารงานควรกำหนดขอบเขตความรู้ที่จำเป็นให้ชัดเจนเพื่อคัดสรรผู้จัดการสหกรณ์ หรือมีการพัฒนาความรู้ของผู้จัดการสหกรณ์ผ่านการอบรมโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญอยู่เสมอ

1.2 คุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ที่คนในองค์กรให้ความสำคัญคือทักษะการสื่อสาร จึงควรมีการพัฒนาศักยภาพผู้จัดการสหกรณ์เกี่ยวกับการสื่อสาร เพื่อให้การทำงานในสหกรณ์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 มาตรการกำกับดูแลของภาครัฐ เกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่งผู้จัดการ อาจต้องพิจารณาถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคมสู่สังคมผู้สูงอายุ และปัจจัยแวดล้อมอื่นที่ทำให้มีผลกระทบกับการบริหารจัดการสหกรณ์

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาคุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้จัดการสหกรณ์ในสหกรณ์ที่มีขนาดขององค์กรใกล้เคียงกัน เนื่องจากบริบทที่แตกต่างกันทำให้แต่ละสหกรณ์มีความต้องการผู้จัดการสหกรณ์ที่แตกต่างกัน

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์กับประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์

2.3 ควรมีการศึกษาข้อมูลคุณลักษณะและสมบัติของผู้จัดการสหกรณ์ประเภทอื่นๆ หรือกลุ่มอาชีพอื่นเพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดคุณลักษณะของผู้จัดการสหกรณ์ที่เป็นมาตรฐานแก่สหกรณ์ทั่วประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2552). *โครงการพัฒนาระบบประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ด้วยแบบจำลอง Data Envelopment Analysis*. สืบค้น 10 มีนาคม 2566. จาก https://www.cad.go.th/ewtadmin/ewt/statistic/download/dea51_mini.pdf.

_____. (2563). *แผนปฏิบัติราชการของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ระยะ 3 ปี (พ.ศ.2563-2565)*. กรุงเทพฯ: สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.

กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2565). *ทำเนียบสหกรณ์*. สืบค้น 10 มีนาคม 2566. จาก www.cpd.go.th/ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

_____. (2566). *ร่างข้อบังคับสหกรณ์ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร*. สืบค้น 10 มีนาคม 2566. จาก https://cpd.go.th/knowledge/general-coop/item/4748-draft-law-coop.htm.

_____. (2566). *สาระความรู้สหกรณ์ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร*. สืบค้น 10 มีนาคม 2566. จาก https://cpd.go.th/knowledge/general-coop/item/39-meaning-coop.html.

คมกฤช จองบุญวัฒนา. (2564). *คัมภีร์ผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: บริษัทเอ็กซเปอร์เน็ท จำกัด.

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท. (2556). *การจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์*. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น จำกัด.

เฉลิมเจษฎ์ สมานุหัตถ์. (2563). คุณลักษณะหลักของผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสุรินทร์. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีการจัดการ, 1*(1), 108-119.

เชิญ บำรุงวงศ์. (2542). *สหกรณ์ออมทรัพย์ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย

ดวงเดือน จันทร์เจริญ. (2549). การใช้ Competency พัฒนาบุคลากร. *วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. 2*(1), 304-314.

ปัทมา ซาตะนัย. (2565). *การศึกษาคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร*. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

ภูศิษฏ์ จารุพรสิน. (2547). *คุณสมบัติของผู้จัดการที่มีประสิทธิภาพในทัศนคติของเจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้).

ราชกิจจานุเบกษา. (2542). เล่มที่ 116 ตอนที่ 30 ก, หน้า 14.

_____. (2553). เล่มที่ 127 ตอนที่ 15 ก, หน้า 4.

_____. (2562). เล่มที่ 136 ตอนที่ 34 ก, หน้า 28, 30, 32.

_____. (2564). เล่มที่ 138 ตอนที่ 11 ก, หน้า 43.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และ อัจฉรา ชำนิประศาสน์. (2550). *ระเบียบวิธีการวิจัย (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.

สมชาย หิรัญกิตติ. (2542). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 269-280.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Development of Game-Based Learning Activities on Religion and Thai Society for Matthayomsuksa 4 Students

Jittiwat Wonghabut[1*] and Piyaluk Potiwan[2]

[1] *Master of Education Program in Social Studies, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand*

[2] *Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: jittiwat1999@gmail.com*

ABSTRACT

The objectives of this research were to (1) develop game-based learning activities on Religion and Thai Society for Matthayomsuksa 4 students to be effective according to the 80/80 criteria, (2) determine the effectiveness index of game-based learning activities on Religion and Thai Society for Matthayomsuksa 4 students, (3) compare the academic achievement of Matthayomsuksa 4 students between pre and post of game-based learning, and (4) study the satisfaction of Matthayomsuksa 4 students with game-based learning activities on Religion and Thai Society. This research is a quasi-experimental research and the sample consisted of 38 Matthayomsuksa 4/1 students at Kantharawichai School by selected by cluster random sampling. The instruments used for this research included the activities lesson plans, a leaning achievement test, and satisfaction questionnaire. The analysis was accomplished by percentage, mean, standard deviation and dependent sample t-test. The research results found that the development of game-based learning activities on religion and Thai society for Mathayom 4 students had an efficiency of 85.89/88.50, which was higher than the criteria set at 80/80. The effectiveness index of the game-based learning activity plan on religion and Thai society for Mathayom 4 students has an effectiveness index value of 0.81. The academic achievement of Matthayomsuksa 4 students who received game-based learning activities after studying was significantly higher than before studying at the .05 level. The student satisfaction towards game-based learning activities overall, it is at the highest level.

Keywords: Development of Learning Activities, Game-Based Learning Activities, Academic Achievement

Received: 25 March 2024;
Revised: 21 July 2024;
Accepted: 15 August 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

จิตรทิวัส วงษ์หาบุศย์[1*] และ ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ์[2]

[1] *หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประเทศไทย*

[2] *มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: jittiwat1999@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) หาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย และ (4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนกันทรวิชัย จำนวน 38 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน t – test (Dependent Samples) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 85.89/88.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ 80/80 ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.81 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย นั้นพบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้, กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาในระยะ 20 ปี ไว้ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึง 2) ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการทางการศึกษาอย่างเสมอภาค และเท่าเทียม 3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถและเต็มตามศักยภาพ 4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย 5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง โดยระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการทำงานของกำลังคนในประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน สังคม และประเทศภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปีและยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ที่จะนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว

ด้วยการศึกษาที่สร้างความมั่นคงในชีวิตของประชาชนสังคมและประเทศชาติรวมไปถึงการสร้างเสริมการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 – 2570) ได้ชี้ให้เห็นถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หัวข้อที่ 3.1.2 การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ที่มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม รวมไปถึงเร่งรัดการเตรียมพร้อมกำลังคนให้มีคุณภาพกับความต้องการของตลาดแรงงาน เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ภาคการผลิตและบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพและผลิตภาพสูงขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคม ที่สามารถส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมถึงสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) อีกทั้งยังมีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดกรอบทิศทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้นั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งหลักสูตรแกนกลางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าสังคมศึกษาเป็นศาสตร์การแห่งการบูรณาการ ซึ่งมีความแตกต่างจากสังคมศาสตร์ในแง่ของความหมาย ขอบข่ายเนื้อหา และจุดมุ่งหมาย แต่ยังคงมีความสัมพันธ์ในลักษณะวิชา วิธีการได้มาของเนื้อหา วัตถุประสงค์ รูปแบบ และระดับที่สอน ดังนั้นครูสังคมศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสังคมศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคมศึกษาต่อไป (พิชาติ แก้วพวง, 2563) การศึกษาพระพุทธศาสนา เป็นรากฐานทางวัฒนธรรมที่สำคัญของสังคมไทยและได้หล่อหลอมหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาสู่สังคมไทยมายาวนาน เมื่อสังคมโลกและสังคมไทยก้าวเข้าไปสู่สังคมในศตวรรษที่ 21 หรือยุคโลกไร้พรมแดน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติในหลาย ๆ ด้านเพิ่มมากขึ้น เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาเศรษฐกิจ การศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 และเทคโนโลยีก็จะกลายเป็นเครื่องมือที่ทำให้พระพุทธศาสนากระจายไปยังกลุ่มชนได้อีกนาน ซึ่งจะส่งผลดีกับการแก้ไขปัญหาวิกฤติต่าง ๆ ของสังคมอย่างยั่งยืน (พระครูสิทธิธรรมาภรณ์ และคณะ, 2563)

การจัดการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนกันทรวิชัย อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน และจากการรายงานการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา SAR ปีการศึกษา 2564 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 72.53 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ คือนักเรียนร้อยละ 80 จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นที่น่าพอใจ จึงต้องการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน รวมถึงสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น และกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงควรเร่งพัฒนาระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (รายงานการประเมินตนเองโรงเรียนกันทรวิชัย, 2564) และจากการศึกษาพบว่า วิธีการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นมีอยู่หลายวิธีและหนึ่งในนั้นคือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning management) เป็นการสอนด้วยเกมที่ผู้สอนสามารถสร้างเกมขึ้นมาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ สื่อการสอนประเภทเกม เพื่อการเรียนรู้จัดว่าเป็นสื่อการสอนประเภทหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ช่วยพัฒนาความรู้และทักษะกระบวนการคิด โดยจุดประสงค์หลักของการสร้างเกมคอมพิวเตอร์ทุกชนิด คือ การคาดหวังให้เกมเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้ผู้เล่นรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของเกม ช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการแก่ผู้เล่น ตลอดจนให้ผู้เล่นรู้สึกผ่อนคลายและพึงพอใจในการเล่น (ลดาวัลย์

แย้มครวญ และศุภกฤษฎิ์ นิวัฒนากูล, 2560) นอกจากนี้ การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ส่วนบุคคลและ/หรือกลุ่มบุคคลที่ทำงานเป็นทีมได้ เกมที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เช่น การใช้เกมดิจิทัลที่เล่นผ่านเครื่องเล่นวิดีโอ คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน และ แท็บเล็ต หรือการใช้เกมรูปแบบกระดาษ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ด้วยเกม คือ การสร้างความสนใจในการเรียนรู้ ให้กับผู้เรียนให้มีความสนุกไปพร้อม ๆ กับการเรียนรู้ เกมจะช่วยเพิ่มทักษะในด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนได้โดยที่ผู้สอนสามารถเป็นผู้สร้างเกมขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนเล่นตามกติกาและนำเนื้อหา ข้อมูลของเกม วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้เพื่อสรุปการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมกระบวนการเล่น ฝึกการสังเกต มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน สรุปความรู้ที่ได้รับอย่างสนุกสนาน (กฤดาภัทร สีหารี, 2561 อ้างอิงจาก ภวิกา เลาหไพฑูรย์ และ กมล โพธิเย็น, 2561)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกันทรวิชัย อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเป็นไปตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดไว้ คือนักเรียนร้อยละ 80 จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการเล่น ฝึกการสังเกต มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน สรุปความรู้ที่ได้รับอย่างสนุกสนาน จึงส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจะเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะในการสืบค้นข้อมูล เสริมสร้างการใฝ่เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ใช้แผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design (อรัญ ซุยกระเดื่อง,2557) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกันทรวิชัย อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 120 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนกันทรวิชัย อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 38 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ รวมเวลาสอน 10 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3. สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้ากลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกันทรวิชัย อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต มหาสารคาม ปีการศึกษา 2566 ในภาคเรียนที่ 1 โดยดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

4.1 นำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ปฐมนิเทศนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน

4.3 ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย หลังจากนั้นเก็บคะแนนการทดสอบไว้

4.4 ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเกมเป็นฐาน จำนวน 10 แผน 10 ชั่วโมง ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

4.5 เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ทั้ง 10 แผน ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยใช้ข้อสอบชุดเดิม

4.6 ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน

4.7 นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมเป็นฐาน ตามเกณฑ์ 80/80 ด้วยการหาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย และการหาค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ 30 ข้อ โดยใช้สูตร E_1 / E_2

5.2 หาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากผลรวมคะแนนสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน และก่อนเรียน โดยใช้สูตร E.I

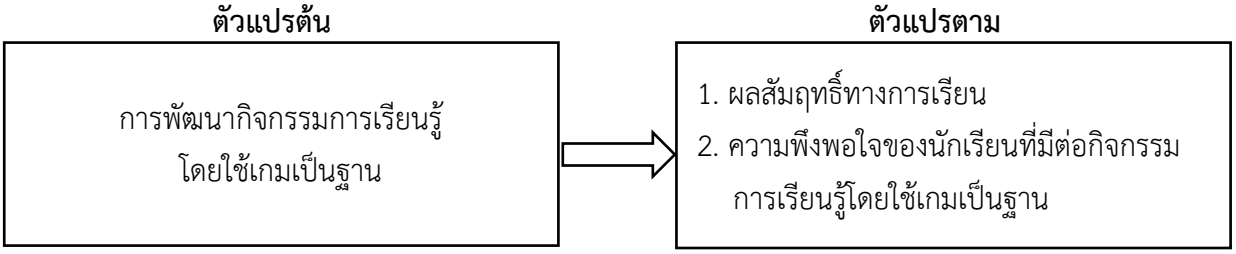
5.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย โดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent Samples

5.4 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 ถึง 5.00 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.50 ระดับความพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 ถึง 3.50 ระดับความพึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 ถึง 2.50 ระดับความพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.50 ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่องศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรวิจัยไว้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

รายการ	N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\overline{x}$	ร้อยละ
ระหว่างเรียน	38	200	6528	171.78	85.89
หลังเรียน	38	30	1009	26.55	88.50

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างเรียน (E_1) เท่ากับ 171.78 คิดเป็นร้อยละ 85.89 และคะแนนเฉลี่ยจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน (E_2) เท่ากับ 26.55 คิดเป็นร้อยละ 88.50 ดังนั้น ผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ (E_1 / E_2) เท่ากับ 85.89/88.50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

2. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

รายการ	N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\overline{x}$	ร้อยละ	$S.D.$	ร้อยละดัชนีประสิทธิผล
ก่อนเรียน	38	30	442	11.63	38.77	2.14	0.8123
หลังเรียน	38	30	1009	26.55	88.50	1.26	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.63 คิดเป็นร้อยละ 38.77 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.55 คิดเป็นร้อยละ 88.50 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8123 คิดเป็นร้อยละ 81.23 แสดงว่านักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 81.23

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	$S.D.$	df	t	sig
ก่อนเรียน	38	11.63	2.14	37	44.40	.000*
หลังเรียน	38	26.55	1.26			

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผล ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย

ข้อที่	รายการ	$\bar{x}$	$S.D.$	แปลผล
1	นักเรียนชอบที่ครูเข้าสอนและเลิกสอนตรงต่อเวลา	4.84	0.37	มากที่สุด
2	นักเรียนชอบที่จำนวนข้อสอบมีความเหมาะสม	4.71	0.61	มากที่สุด
3	นักเรียนชอบที่ได้สืบค้นข้อมูลและสร้างความรู้ด้วยตนเอง	4.84	0.37	มากที่สุด
4	นักเรียนชอบในความเหมาะสมของเวลาการจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนในแต่ละครั้ง	4.89	0.39	มากที่สุด
5	นักเรียนชอบกิจกรรมการเรียนที่ส่งเสริมความสามารถในการคิด	4.86	0.41	มากที่สุด
6	นักเรียนชอบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความกล้าในการแสดงความคิดเห็น	4.78	0.53	มากที่สุด
7	นักเรียนชอบและรู้สึกสนุกกับการเรียน	4.92	0.27	มากที่สุด
8	นักเรียนชอบที่ได้มีโอกาสเรียนรู้จากเพื่อนในชั้นเรียน	4.89	0.31	มากที่สุด
9	นักเรียนเข้าใจบทเรียนมากขึ้นหลังได้รับการจัดการเรียนรู้	4.78	0.47	มากที่สุด
10	นักเรียนชอบที่ครูแนะนำและให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหาขณะปฏิบัติหรือทำงานกลุ่ม	4.89	0.31	มากที่สุด
รวม		**4.84**	**0.42**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x}$ = 4.84, $S.D.$ = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 7 นักเรียนชอบและรู้สึกสนุกกับการเรียน ($\bar{x}$ = 4.92, $S.D.$ = 0.27) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 2 นักเรียนชอบที่จำนวนข้อสอบมีความเหมาะสม ($\bar{x}$ = 4.71, $S.D.$ = 0.61)

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเท่ากับ 85.89/88.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ 80/80 ทั้งนี้ เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน มีขั้นตอนในการสร้างอย่างมีระบบและมีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เหมาะสม ผู้เรียนมีความเอาใจใส่รับผิดชอบต่อตัวเองและกลุ่มร่วมกับสมาชิกอื่นส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกันผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำผู้ตาม ส่งเสริมให้ได้ฝึกและเรียนรู้ทักษะทางสังคมโดยตรง จึงทำให้สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพงษ์ พรมุลา (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องศาสนาสำคัญของโลก โดยใช้เกมเป็นฐาน Game Best Learning (GBL) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2564 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องศาสนาสำคัญของโลก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2564 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 47.00/82.23 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปนัดดา ฤทธิ์สำแดง (2564) ได้ศึกษา เรื่อง การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยใช้กรณีศึกษาและเกมเป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับนิสิตปริญญาตรี ผลการวิจัยปรากฏว่าแผนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยใช้กรณีศึกษาและเกมเป็นฐานกา รเรียนรู้สำหรับนิสิตปริญญาตรี มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.67/84.22 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

ผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.8123 คิดเป็นร้อยละ 81.23 ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุดโดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะส่งเสริมหรือกระตุ้นให้นักเรียนดำเนินตามกิจกรรมในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้นักเรียน เป็นผู้ค้นหาคำตอบเองหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากการเป็นผู้สอนหรือผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้นักเรียนเป็นคนหาคำตอบด้วยตนเองเน้นทักษะกระบวนการมุ่งให้นักเรียนรับรู้และ นำกระบวนการไปใช้ได้จริง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปนัดดา ฤทธิ์สำแดง (2564) ได้ศึกษาการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยใช้กรณีศึกษาและเกมเป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับนิสิตปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยใช้กรณีศึกษาและเกมเป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับนิสิตปริญญาตรี มีค่าเท่ากับ 0.7146 คิดเป็นร้อยละ 71.46 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป

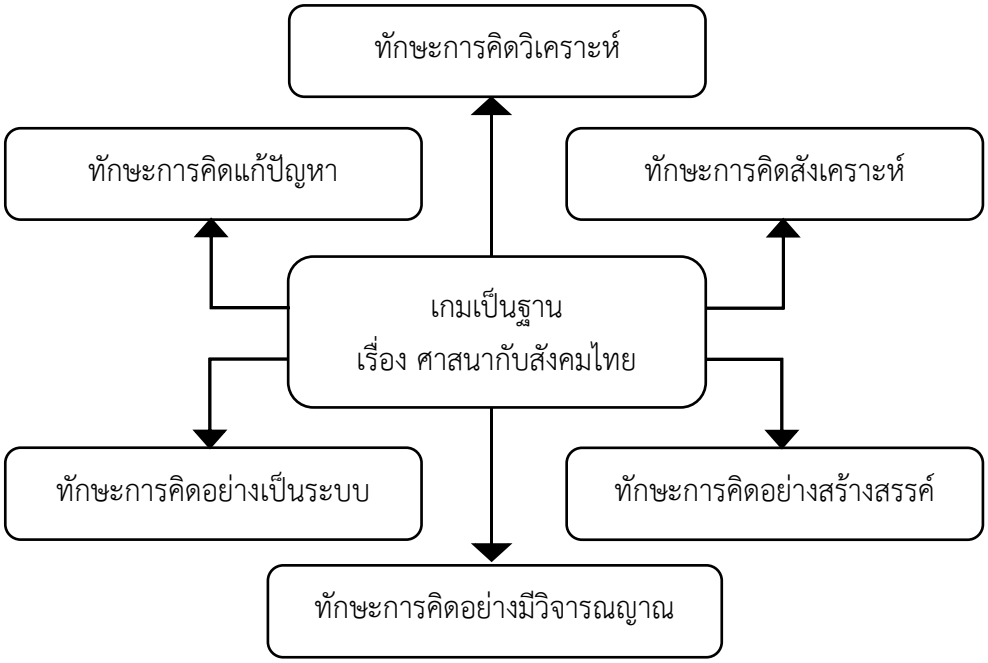
ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการโดยใช้เกมเป็นฐาน ทำให้นักเรียนมีโอกาสได้พัฒนาความคิด ได้ฝึกการใช้ความคิด ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความรู้ และสามารถเชื่อมโยงความรู้เหล่านั้นได้เร็วยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติพงษ์ พรมุลา (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องศาสนาสำคัญของโลก โดยใช้เกมเป็นฐาน Game Best Learning (GBL) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2564 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องศาสนาสำคัญของโลก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปนัดดา ฤทธิ์สำแดง (2564) ได้ศึกษาการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยใช้กรณีศึกษาและเกมเป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับนิสิตปริญญาตรี พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตปริญญาตรีที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานการเรียนรู้ นิสิตมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม และจริยธรรมสิ่งแวดล้อม หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพร

สิงห์มณี (2558) ได้ศึกษาผลของการใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งโดยใช้เกมเป็นฐานที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 3 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนอีเลิร์นนิ่งโดยใช้เกมเป็นฐาน รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่องศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สามารถส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นโดยนักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ มีความสุขสนุกสนานต่อการเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้ เนื่องด้วยเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน จึงเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ควรนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพร สิงห์มณี (2558) ได้ศึกษาผลของการใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งโดยใช้เกมเป็นฐานที่ส่งผลต่อผลสมัฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 3 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีระดับเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย ในรายวิชาพระพุทธศาสนา โดยเกมที่เลือกมาจัดการเรียนรู้ คือ เกมตอบคำถาม ผ่านแอปพลิเคชั่น KaHoot ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยเสริมสร้างทักษะความรู้ให้แก่ผู้เรียน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างทักษะความรู้ 6 ด้าน ดังนี้ 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ 2) ทักษะการคิดสังเคราะห์ 3) ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ 4) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5) ทักษะการคิดอย่างเป็น

ระบบ 6) ทักษะการคิดการแก้ปัญหา โดยเกมเป็นฐานผู้สอนสามารถกำหนดได้ว่าจะให้ผู้เรียนเกิดทักษะหรือความสามารถในด้านใดก็ขึ้นอยู่กับเกมที่ผู้สอนคิดและจัดสร้างขึ้นมา ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นอธิบาย 3) ขั้นสาธิตการเล่นเกม 4) ขั้นลงมือเล่นเกม 5) ขั้นวิเคราะห์วิจารณ์หลังการเล่นเกม โดยในแต่ละขั้นตอนนั้นถือเป็นตัวช่วยที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ อย่างสนุกสนานและไม่เครียดกับการเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนรู้ และช่วยสร้างแรงจูงใจให้อยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมสูง พร้อมทั้งช่วยให้ผู้เรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎกติกา รวมไปถึงการบริหารจัดการอารมณ์ นอกจากนี้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานยังเป็นสื่อกลางที่ดีระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนอีกด้วย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ค่าประสิทธิภาพ มีค่าเท่ากับ 85.89/88.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 80/80

ผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ 0.8123 คิดเป็นร้อยละ 81.23

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง ศาสนากับสังคมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อระดับความพึงพอใจทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนชอบและรู้สึกสนุกกับการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ครูผู้สอนควรอธิบายขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ให้แก่นักเรียนฟัง พร้อมอธิบายถึงความสำคัญของทักษะต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดแก่นักเรียน โดยให้นักเรียนทั้งหมดเข้าใจตรงกัน

1.2 ก่อนที่ผู้สอนจะนำแผนการจัดการเรียนรู้นี้ไปใช้ ควรจัดเตรียมเอกสารใบงาน เครื่องมือ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานให้พร้อม เพื่อให้เกิดความพร้อมและความเข้าใจ ส่งผลให้การจัดกิจกรรม การเรียนรู้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานในสาระอื่น ๆ และระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางการบูรณาการหรือแนวทางการต่อยอด

2.2 ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน กับรูปแบบการสอนอื่น ๆ เช่น รูปแบบการเรียนรู้การแสดงบทบาทสมมติ Role Playing, รูปแบบการเรียนด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E, รูปแบบการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแหงประเทศไทย จำกัด.

_____. (2551). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซัคเซส มีเดีย จำกัด.

_____. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

กฤดาภัทร สีหารี. (2561). มุมมองวิศวกรรมซอฟต์แวร์ต่อการเรียนรู้ด้วยเกมดิจิทัลสำหรับการศึกษาประเทศไทย 4.0. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 28*(2), 477-488.

กิตติพงษ์ พรมุลา. (2564). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ศาสนาสำคัญของโลก โดยใช้เกมเป็นฐาน Game Best Learning (GBL) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* (รายงานการวิจัย). สระบุรี: โรงเรียนท้ายพิกุล (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 68).

ณัฐพร สิงห์มณี. (2558). ผลการใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งโดยใช้เกมเป็นฐานวิชาเทลโนโลยีสารสนเทศ 3 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 14*(3), 592-598.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยสำหรับครู*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวีรยาสาส์น.

ปนัดดา ฤทธิ์สำแดง. (2564). *การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยใช้กรณีศึกษาและเกมเป็นฐานการเรียนรู้สำหรับนิสิตปริญญาตรี*. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

พระครูสิทธิธรรมาภรณ์, พระราชปรีชามุนี, พวงเพชร พลวิเศษ และ พิทยพล กองพงษ์. (2563). การศึกษาพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7*(11), 440-451.

พิชาติ แก้วพวง. (2563). *ศาสตร์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โรงเรียนกันทรวิชัย. (2564). *รายงานการประเมินตนเองโรงเรียนกันทรวิชัย*. มหาสารคาม: โรงเรียนกันทรวิชัย.

ลดาวัลย์ แย้มครวญ และ ศุภกฤษฎิ์ นิวัฒนากูล. (2560). การใช้เกมเพื่อการเรียนรู้สำหรับส่งเสริมทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *Journal of Information Science and Technology, 7*(1), 33-41.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อรัญ ซุยกระเดื่อง. (2557). *การวิจัยทางการศึกษา*. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 281-294.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Analysis of Financial Self Reliance of The Office of The Permanent Secretary of MOPH, Ministry of Public Health

Yotaka Saenchi[1*] and Chittawan Chanagul[2]

[1] *Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
[2] *Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
* *Corresponding author. E-mail: Yotaka.s@ku.th*

ABSTRACT

This article aims to compare the actual revenues and expenditures of the government budget and off-budget funds for the fiscal years 2018 to 2023, and to analyze the financial self- reliance of the Office of the Permanent Secretary of MOPH for the fiscal years 2024 to 2028. Data was collected from financial reports of both the government budget and off-budget funds for the fiscal years 2018 to 2023 and analyzed using descriptive statistics. To assess financial self-reliance, a trend line equation was used to forecast linear trends, and the Revenue Independence Index (RII) was applied. The study found that when comparing the actual revenues and expenditures of the government budget, allocated revenue decreased while actual expenditures increased each year, particularly for personnel expenses. In contrast, off-budget funds showed higher revenues than expenditures. For the fiscal years 2024 to 2028, the analysis indicated that the government budget is expected to experience reduced allocations and increased expenditures, with personnel expenses being the largest proportion of both allocations and spending. Off-budget funds are projected to have higher revenues than expenditures. The Office of the Permanent Secretary of MOPH demonstrated a financial self-reliance in terms of revenue, with an average self-reliance rate of 68.62%, indicating a moderate level of financial independence.

Keywords: Budget, The Office of The Permanent Secretary of MOPH, Financial Self-Reliance

Received: 17 June 2024;
Revised: 17 August 2024;
Accepted: 2 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

โยธกา แสนจี๋[1*] และ ชิดตะวัน ชนะกุล[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Yotaka.s@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายจริงของงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 และวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571 ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารรายงานการเงินของงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณ ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 นำมาวิเคราะห์สรุปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ส่วนการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ใช้สมการเชิงเส้นแนวโน้มเพื่อพยากรณ์แนวโน้มเชิงเส้นตรงและใช้ดัชนีชี้วัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ (RII) ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายจริงของงบประมาณแผ่นดินมีรายรับจัดสรรลดลงในขณะที่รายจ่ายจริงเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในส่วนของงบบุคลากร ส่วนเงินนอกงบประมาณมีรายรับสูงกว่ารายจ่ายจริง และการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571 พบว่า งบประมาณแผ่นดินมีแนวโน้มได้รับการจัดสรรลดลงและรายจ่ายมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยงบบุคลากรได้รับจัดสรรและมีการเบิกจ่ายในสัดส่วนมากที่สุด ในขณะที่เงินนอกงบประมาณมีแนวโน้มรายรับสูงกว่ารายจ่าย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีการพึ่งพาตนเองทางการเงินด้านรายได้ของหน่วยงานโดยไม่พึ่งพาการคลังจากรัฐบาลเฉลี่ยร้อยละ 68.62 กล่าวคือ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง

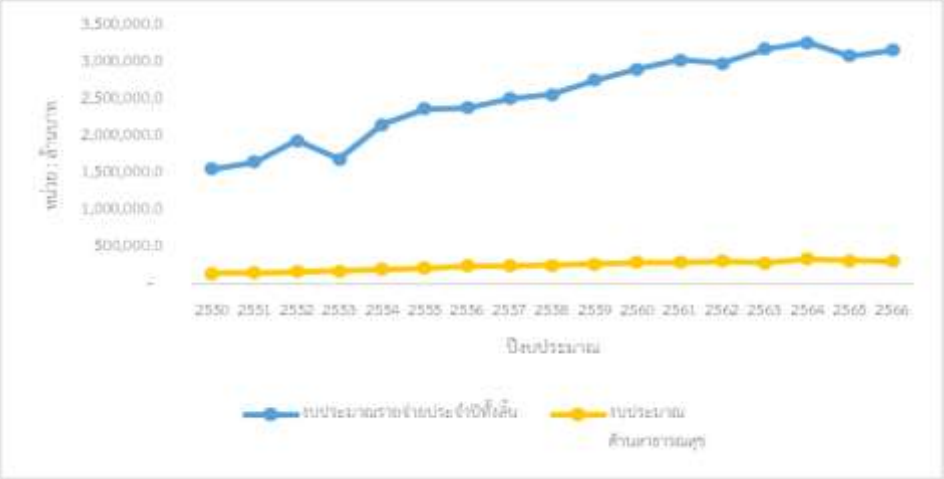
คำสำคัญ: งบประมาณ, สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, การพึ่งพาตนเองทางการเงิน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

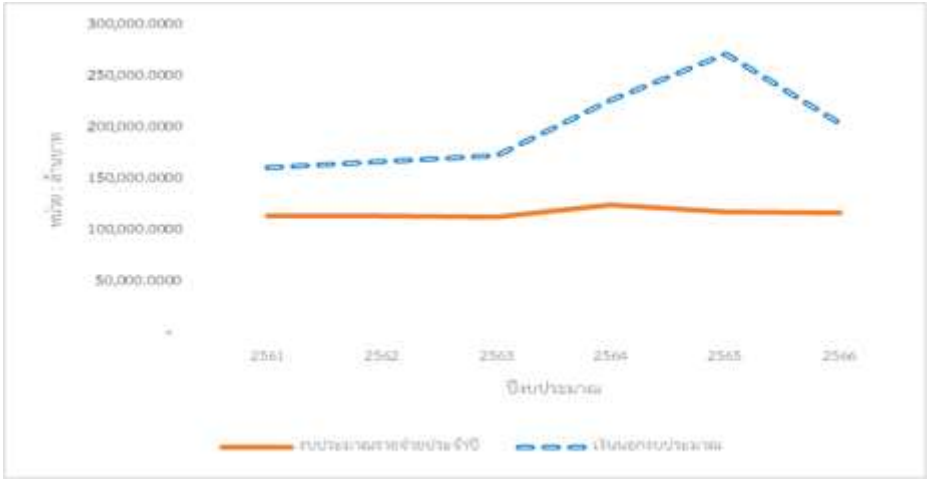
ปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับระบบสาธารณสุขและบริการสุขภาพ ซึ่งมีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทางสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพที่ดี เพื่อสร้างสุขภาพที่ดีและป้องกันโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีระบบสาธารณสุขที่มีมาตรฐานที่ทุกระดับของประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเหมาะสม นับเป็นนโยบายสำคัญที่รัฐบาลเล็งเห็นว่าสุขภาพอนามัยของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนด้านการแพทย์เป็นเรื่องจำเป็น โดยเมื่อได้รับการรักษาสุขภาพที่ดีขึ้นแล้วจะทำให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำให้สามารถประกอบอาชีพได้ และมีรายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว จึงเป็นประเด็นที่ช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจโดยส่วนรวมของสังคมได้ดีขึ้นในที่สุด ประเทศไทยได้มีการจัดสรรงบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลในด้านสาธารณสุขในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา โดยก่อนสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 จาก 148,704.5 ล้านบาท ในปี 2550 (คิดเป็นร้อยละ 9.5) เป็น 302,057.7 ล้านบาท ในปี 2561 (คิดเป็นร้อยละ 9.9) ในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น จาก 311,319.4 ล้านบาท ในปี 2562 (คิดเป็นร้อยละ 10.4) เป็น 322,975.8 ล้านบาท ในปี 2565 (คิดเป็นร้อยละ 10.4) และหลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 ในปี 2566 ได้รับจัดสรรงบประมาณจำนวน 310,795.8 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 9.9 แสดงให้เห็นว่ามีแนวโน้มค่าใช้จ่ายใน

ด้านสาธารณสุขเพิ่มขึ้น โดยมีสัดส่วนค่าเฉลี่ยของงบประมาณรายจ่ายด้านสาธารณสุขต่องบประมาณรายจ่ายประจำปีที่อยู่ที่ร้อยละ 9.9 (สำนักงบประมาณ, 2566)

ภาพที่ 1 งบประมาณด้านสาธารณสุขต่องบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2550 – 2566
ที่มา: สำนักงบประมาณ (2566)

ในระบบการดูแลสุขภาพของประเทศไทยนั้น มีหลายหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลสุขภาพประชาชน โดยกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานของประเทศในด้านการสาธารณสุข และเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดทิศทาง กำกับดูแล สนับสนุน และจัดบริการสุขภาพอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดี รวมทั้งกำกับดูแลหน่วยงานบริการหลักของกระทรวงสาธารณสุขในการบริหารส่วนกลาง และมีส่วนภูมิภาค จากการศึกษาข้อมูลงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 ปัจจุบันงบประมาณที่ใช้สำหรับการบริหารงานของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข มาจาก 2 แหล่งงบประมาณ ได้แก่ งบประมาณแผ่นดินที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นรายปี และเงินนอกงบประมาณ คือ เงินรายได้ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นไปตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยเงินบำรุงของหน่วยบริการในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2562 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เมื่อพิจารณาภาพที่ 2 พบว่า โดยเฉลี่ยสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้รับจัดสรรงบประมาณแผ่นดินจากภาครัฐที่มีวงเงินใกล้เคียงกันในแต่ละปี แต่ในทางกลับกันสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้นำเงินนอกงบประมาณมาสมทบในการบริหารจัดการการทำงานของหน่วยงานเพิ่มมากขึ้น จาก 162,202.7997 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 58.60 ในปี 2561 (สำนักงบประมาณ, 2561) เป็น 204,752.4796 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 63.47 ในปี 2566 (สำนักงบประมาณ, 2566)

ภาพที่ 2 ข้อมูลงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2561 – 2566
ที่มา: รายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2561 – 2566

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขประสบปัญหาสำคัญได้แก่ งบประมาณแผ่นดินที่สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลนั้น เมื่อเทียบสัดส่วนจากงบประมาณทั้งหมดที่ได้รับจัดสรรแล้ว จะเห็นว่างบประมาณส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยร้อยละ 77.59 เป็นงบประมาณของงบบุคลากรเป็นหลัก (สำนักงบประมาณ, 2566) เนื่องจากมีการจ้างงานบุคลากรเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขอย่างต่อเนื่องให้เพียงพอกับภาระงานที่ได้รับ และจากแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของงบบุคลากรของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จะเห็นได้ว่าส่งผลถึงงบลงทุนที่ได้รับจัดสรรงบประมาณลดลง จากร้อยละ 15.22 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 9.65 ในปี 2566 ทั้งนี้ ในปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจไทยที่ชะลอตัวหลังสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลต่อภาวะการเงินการคลังของประเทศ ขณะที่งบประมาณของภาครัฐเริ่มมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข ทำให้สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจะต้องมีการเตรียมความพร้อมวางแผนงบประมาณ หรือการหารายได้ของหน่วยงานโดยไม่พึ่งพาการคลังจากรัฐบาลในการศึกษาที่เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองทางการเงิน โดยการนำเงินนอกงบประมาณนำมาใช้ในการบริหารราชการเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับปัญหางบประมาณที่อาจมีการลดลง การวางแผนงบประมาณและการดำเนินการต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงสุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข โดยศึกษาทั้งเงินงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2561 - 2566 และวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571) มีการพึ่งพาตนเองทางการเงินด้านรายได้ของหน่วยงานโดยไม่พึ่งพาการคลังจากรัฐบาลอยู่ในระดับใด เพื่อให้สามารถจัดการแผนงานและการจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพของการบริหารจัดการรับมือกับความต้องการของสังคมให้มีประสิทธิผลอย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายจริงของงบประมาณแผ่นดินและเงินนอก งบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข
2. เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571) ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลรายรับและรายจ่ายจริง ของงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 จากเอกสารสำนักงบประมาณ

1.2 ข้อมูลรายรับและรายจ่ายจริง ของเงินนอกงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 จากเอกสารรายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

2. สมมติฐานการวิจัย

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีการพึ่งพาตนเองทางการเงินด้านรายได้ของหน่วยงานโดยไม่พึ่งพาการคลังจากรัฐบาลอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลรายรับและรายจ่ายจริง ของงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 จากเอกสารสำนักงบประมาณ เก็บข้อมูลรายรับและรายจ่ายจริง ของเงินนอกงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 จากเอกสารรายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การเปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายจริงของงบประมาณแผ่นดิน และเงินนอกงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 และการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของรายรับ - รายจ่ายจากงบประมาณแผ่นดิน และเงินนอกงบประมาณ ใช้สถิติพรรณนา โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ สรุปในตารางและแผนภูมิตามวัตถุประสงค์

4.2 การศึกษาแนวโน้มประมาณการรายรับ ประมาณการรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571 นั้น ผู้วิจัยใช้สมการเชิงเส้นแนวโน้มเพื่อคาดการณ์ค่าของตัวแปรที่สนใจในอนาคต จากแนวโน้มในอดีต โดยกำหนดให้อยู่ภายใต้ข้อสมมุติสภาวะทางเศรษฐกิจทั่วไปไม่มีการเปลี่ยนแปลง จากสูตรสมการเชิงเส้นแนวโน้ม คือ $y = a + bx$ โดยที่

$$a = y - bx$$

$$b = \frac{\sum xy - nxy(\sum x)(\sum y)}{n\sum x^2 - (\sum x)^2}$$

$$x = \frac{\sum X}{n}$$

$$y = \frac{\sum y}{n}$$

$$Y_t = a + bx$$

ให้ a = จุดตัดบนแกน Y

b = ความชันของเส้นตรง

X = ช่วงเวลา

Y_t = ค่าตัวแปรที่ต้องการพยากรณ์

n = จำนวนข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของสมการเชิงเส้นแนวโน้ม จะใช้ R-squared (R^2) ในการประเมินความสามารถของโมเดลในการอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลที่สามารถอธิบายได้โดยใช้โมเดลเชิงเส้น ค่า R-squared จะอยู่ในช่วง 0 ถึง 1 (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2550, น.314) โดยที่

ค่า $R^2 = 1$ หมายถึงโมเดลเชิงเส้นสามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดในข้อมูลได้ 100% ซึ่งแสดงว่าโมเดลมีความแม่นยำสูงและไม่มีข้อผิดพลาดในการคาดการณ์

ค่า R^2 มากกว่า 0.7 หมายถึง ค่า R-squared สูง หรือโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนในข้อมูลได้ดี

ค่า R^2 ระหว่าง 0.3 ถึง 0.7 หมายถึง ค่า R-squared ปานกลาง หรือโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนบางส่วนในข้อมูลได้ แต่ยังมีข้อผิดพลาดหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับการอธิบาย

ค่า R^2 น้อยกว่า 0.3 หมายถึง ค่า R-squared ต่ำ หรือโมเดลไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนในข้อมูลได้ดี ซึ่งอาจบ่งชี้ว่าโมเดลไม่เหมาะสมหรือมีข้อผิดพลาด

ค่า $R^2 = 0$ หมายถึงโมเดลไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนใด ๆ ของข้อมูลได้เลย ซึ่งแสดงว่าโมเดลไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับตัวแปรตาม

4.3 การศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้ใช้ดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ เพื่อวิเคราะห์ความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (ฐิติเทพ สิทธิยศ และคณะ, 2557, น.53) โดยผู้ศึกษาได้นำมาปรับใช้เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขในภาพรวม โดยดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ (Revenue Independence Index : RII) สามารถคำนวณได้ดังนี้

$$\text{ดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ (RII)} = \frac{\text{รายได้ที่หน่วยงานจัดเก็บได้เอง}}{\text{รายได้รวมของหน่วยงาน}} * 100$$

ดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ (RII) เป็นตัววัดที่ใช้เพื่อประเมินความเป็นอิสระของหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ในการพึ่งพาทางการคลัง โดยเน้นที่ด้านรายได้ของหน่วยงานนั้น ๆ โดยผู้วิจัยได้กำหนดค่า RII มีช่วงค่าระหว่าง 0 ถึง 100 ดังนี้

RII = 0 หมายถึง ไม่มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินได้อย่างสมบูรณ์ หรือมีการพึ่งพาทางการคลังจากรัฐบาลอย่างสมบูรณ์

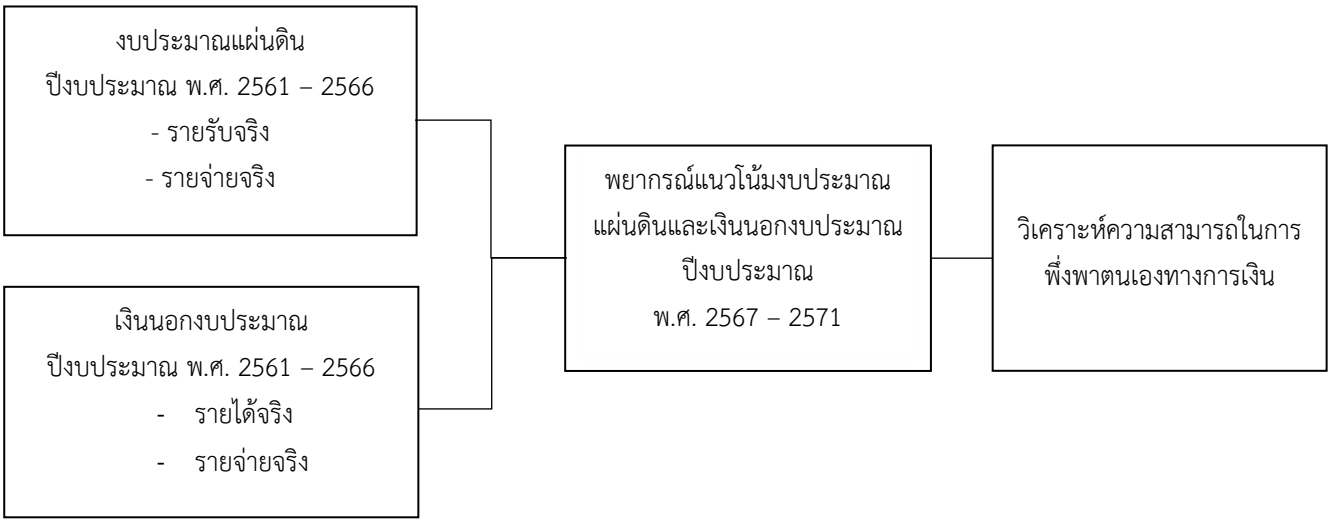
RII = 1 - 40 หมายถึง มีการพึ่งพาตนเองทางการเงินในระดับต่ำ

RII = 41 - 70 หมายถึง มีการพึ่งพาตนเองทางการเงินในระดับปานกลาง

RII = 71 - 99 หมายถึง มีการพึ่งพาตนเองทางการเงินในระดับสูง

RII = 100 หมายถึง มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินได้อย่างสมบูรณ์ หรือมีความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้อย่างสมบูรณ์โดยไม่ต้องพึ่งพาการคลังจากรัฐบาล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายจริงของงบประมาณแผ่นดินและเงินนอก งบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข มีงบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการ 2 แหล่ง ได้แก่ งบประมาณแผ่นดินที่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาล และเงินนอกงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขที่ได้รับจากการดำเนินงานในกิจการของหน่วยบริการ โดยได้เปรียบเทียบรายรับกับรายจ่ายจริงของงบประมาณทั้งสองแหล่งได้ผลดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบงบประมาณที่ได้รับจัดสรรกับรายจ่ายจริง งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566

ปีงบประมาณ	งบประมาณ (ล้านบาท)	รายจ่าย (ล้านบาท)	ใช้ไปร้อยละ
2561	114,605.3935	113,900.3727	99.38
2562	114,484.3493	113,802.7143	99.40
2563	113,636.3504	113,003.5736	99.44
2564	125,118.8730	124,847.8126	99.78
2565	118,390.6742	125,921.6407	106.36
2566	117,834.1290	123,487.7023	104.80

เมื่อเปรียบเทียบงบประมาณแผ่นดินที่ได้รับจัดสรรกับรายจ่ายจริง พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2563 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีรายรับและรายจ่ายลดลงเป็นสัดส่วนในทางเดียวกัน แต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีการเพิ่มขึ้นของงบประมาณที่สูงขึ้นมากทั้งในด้านรายรับและรายจ่าย ส่วนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2566 มีการลดลงของรายรับแต่ยังคงมีรายจ่ายจริงที่เพิ่มสูงขึ้นมากกว่างบประมาณที่ได้รับจัดสรร

ตารางที่ 2 ร้อยละงบประมาณแผ่นดินได้รับจัดสรร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 (จำแนกตามงบรายจ่าย)

ปีงบประมาณ	2561	2562	2563	2564	2565	2566	ค่าเฉลี่ย
งบบุคลากร	72.83	76.08	78.93	79.18	79.34	79.17	77.59
งบดำเนินงาน	7.80	8.68	8.61	8.43	7.56	8.12	8.20
งบลงทุน	15.22	11.21	8.91	9.22	10.15	9.65	10.73
งบอุดหนุน	4.04	3.94	3.55	3.16	2.90	3.01	3.43
งบรายจ่ายอื่น	0.10	0.10	0.01	0.01	0.05	0.04	0.05
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

เมื่อเปรียบเทียบงบประมาณแผ่นดินที่ได้รับจัดสรร ย้อนหลัง 6 ปี จำแนกตามงบรายจ่าย พบว่าทุกปีงบประมาณงบบุคลากรเป็นงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละเฉลี่ย 77.59 ส่วนงบประมาณที่ได้รับจัดสรรน้อยที่สุด คือ งบรายจ่ายอื่น คิดเป็นร้อยละเฉลี่ย 0.05 และงบลงทุนได้รับจัดสรรลดลงอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2561 จากร้อยละ 15.22 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 9.65 ในปี 2566

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยร้อยละการเบิกจ่ายรายจ่ายจริงงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 (จำแนกตามงบรายจ่าย)

ปีงบประมาณ	2561	2562	2563	2564	2565	2566	ค่าเฉลี่ย
งบบุคลากร	73.28	76.53	73.28	79.35	80.63	80.19	77.21
งบดำเนินงาน	7.79	8.68	7.79	8.41	7.09	7.73	7.92
งบลงทุน	14.76	10.73	14.76	9.07	9.51	9.18	11.33
งบอุดหนุน	4.06	3.96	4.06	3.17	2.72	2.87	3.47
งบรายจ่ายอื่น	0.10	0.10	0.10	0.01	0.05	0.04	0.06
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

รายจ่ายในหมวดงบบุคลากรมีอัตราการเบิกจ่ายสูงสุด เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 77.21 ของรายจ่ายทั้งหมด และมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2561 จากร้อยละ 73.28 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 80.19 ในปี 2566 มีการเบิกจ่ายจากงบลงทุนโดยเฉลี่ยร้อยละ 11.33 งบดำเนินงาน โดยเฉลี่ยร้อยละ 7.92 งบอุดหนุน โดยเฉลี่ยร้อยละ 3.47 และงบรายจ่ายอื่นโดยเฉลี่ยร้อยละ 0.06 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายจริง เงินนอกงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566

ปีงบประมาณ	รายรับ (ล้านบาท)	รายจ่าย (ล้านบาท)	ใช้ไปร้อยละ
2561	162,202.7997	147,332.1210	90.83
2562	167,886.0229	163,487.6327	97.38
2563	173,770.7438	161,896.1723	93.17
2564	227,519.6336	178,532.0666	78.47
2565	273,061.4308	210,377.5507	77.04
2566	204,752.4796	218,490.1366	106.71

เมื่อเปรียบเทียบรายรับและรายจ่ายจริง เงินนอกงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ย้อนหลัง 6 ปี พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565 มีแนวโน้มของรายรับสูงกว่ารายจ่ายในทุกปี โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีรายรับสูงสุด แต่ในปีงบประมาณ 2566 มีรายรับน้อยกว่ารายจ่าย โดยมีการใช้จ่ายไปร้อยละ 106.71

ตารางที่ 5 รายรับจริง (เฉลี่ย) เงินนอกงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566

ประเภทรายรับ	จำนวน (ล้านบาท)	ร้อยละ
1. รายได้จากการขายสินค้าและบริการ	187,686.8640	93.13
2. รายได้จากการอุดหนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	1,547.6042	0.77
3. รายได้จากการอุดหนุนอื่นและบริจาค	7,185.2820	3.57
4. รายได้อื่น	5,112.4349	2.54
รวมรายรับ (เฉลี่ย)	201,532.1851	100

เมื่อนำข้อมูลรายรับจริงในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 มาหาค่าเฉลี่ย พบว่า รายรับจริง (เฉลี่ย) ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จะอยู่ที่วงเงิน 201,532.1851 ล้านบาท โดยรายรับสูงสุด ร้อยละ 93.13 เป็นรายรับจากรายได้จากการขายสินค้าและบริการ รองลงมาคือ รายได้จากการอุดหนุนอื่นและบริจาค คิดเป็นร้อยละ 3.57 รายได้อื่น ร้อยละ 2.54 และรายได้จากการอุดหนุนจากหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 0.77 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ร้อยละการเบิกจ่ายเงินนอกงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 (จำแนกตามงบรายจ่าย)

งบรายจ่าย	2561	2562	2563	2564	2565	2566	ค่าเฉลี่ย
งบดำเนินงาน	53.91	53.66	55.02	54.26	46.29	49.92	52.18
งบบุคลากร	36.55	34.64	34.91	34.75	43.35	36.33	36.76
งบรายจ่ายอื่น	4.33	3.64	3.02	3.34	3.67	6.79	4.13
งบลงทุน	2.75	5.83	3.90	4.13	3.98	2.92	3.92
งบอุดหนุน	2.45	2.22	3.15	3.52	2.70	4.04	3.02
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

เมื่อเปรียบเทียบรายจ่ายจริงจากเงินนอกงบประมาณ ย้อนหลัง 6 ปี จำแนกตามงบรายจ่าย พบว่า งบดำเนินงาน มีการเบิกจ่ายสูงสุดเมื่อเทียบกับงบประมาณหมวดอื่น เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 52.18 รองลงมาได้แก่ งบบุคลากร เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 36.76 งบรายจ่ายอื่น เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 4.13 งบลงทุน เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 3.92 และงบอุดหนุน มีการเบิกจ่ายต่ำสุด เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 3.02 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงิน ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571) ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

การวิเคราะห์แนวโน้มประมาณการรายรับ ประมาณการรายจ่ายของเงินงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณ ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571) ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข โดยใช้สมการเชิงเส้นแนวโน้ม (Trend Line) และใช้ดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ (Revenue Independence Index: RII) ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 7 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของโมเดลในการพยากรณ์

Model	R Square
รายรับงบประมาณแผ่นดิน	0.44
รายรับเงินนอกงบประมาณ	0.53
รายจ่ายงบประมาณแผ่นดิน	0.72
รายจ่ายเงินนอกงบประมาณ	0.92

จากตารางที่ 7 เมื่อทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของโมเดลในการพยากรณ์ พบว่า ค่า R-squared ของรายรับงบประมาณแผ่นดินและรายรับเงินนอกงบประมาณ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.3 ถึง 0.7 แสดงว่าอยู่ในระดับปานกลาง สามารถอธิบายความแปรปรวนบางส่วนในข้อมูลได้ แต่ยังมีข้อผิดพลาดหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับการอธิบาย และค่า R-squared ของรายจ่ายงบประมาณแผ่นดินและรายจ่ายเงินนอกงบประมาณ มีค่ามากกว่า 0.7 แสดงว่าอยู่ในระดับสูงสามารถอธิบายความแปรปรวนในข้อมูลได้ดี

ตารางที่ 8 ผลการพยากรณ์รายรับและรายจ่ายจากงบประมาณแผ่นดิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571

ปีงบประมาณ	รายรับ	รายจ่าย
2567*	128,070.5019	129,057.7393
2568*	130,785.5292	131,862.7382
2569*	133,510.3084	134,667.7371
2570*	136,235.0875	137,483.4593
2571*	138,959.8667	140,301.0805

เมื่อได้ทำการพยากรณ์รายรับและรายจ่ายงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571 พบว่า สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจะมีรายจ่ายสูงกว่ารายรับเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีรายรับเพิ่มขึ้นจาก 128,070.5019 ล้านบาท ในปี 2567 เป็น 138,959.8667 ล้านบาท ในปี 2571 และรายจ่ายเพิ่มขึ้นจาก 129,057.7393 ล้านบาท ในปี 2567 เป็น 140,301.0805 ล้านบาท ในปี 2571 เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 9 ผลการพยากรณ์รายรับและรายจ่ายจากเงินนอกงบประมาณ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571

ปีงบประมาณ	รายรับ	รายจ่าย
2567*	259,734.5364	231,328.8526
2568*	276,363.7796	245,988.7304
2569*	292,993.0228	260,648.6083
2570*	309,622.2661	275,308.4862
2571*	326,251.5093	289,968.3641

เมื่อได้ทำการพยากรณ์รายรับและรายจ่ายเงินนอกงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571 พบว่า สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจะมีแนวโน้มของรายรับสูงกว่ารายจ่ายเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีแนวโน้มรายรับสูงกว่าแนวโน้มรายจ่าย

ตารางที่ 10 วิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัด กระทรวงสาธารณสุข ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571)

รายได้/ปีงบประมาณ	2567	2568	2569	2570	2571	ค่าเฉลี่ย
RII (%)	66.98	67.88	68.70	69.44	70.13	68.62

เมื่อทำการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571) พบว่า ดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 66.98 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 เป็นร้อยละ 70.13 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2571 หรือในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571 มีค่าดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 68.62

อภิปรายผล

จากการวิจัยของการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

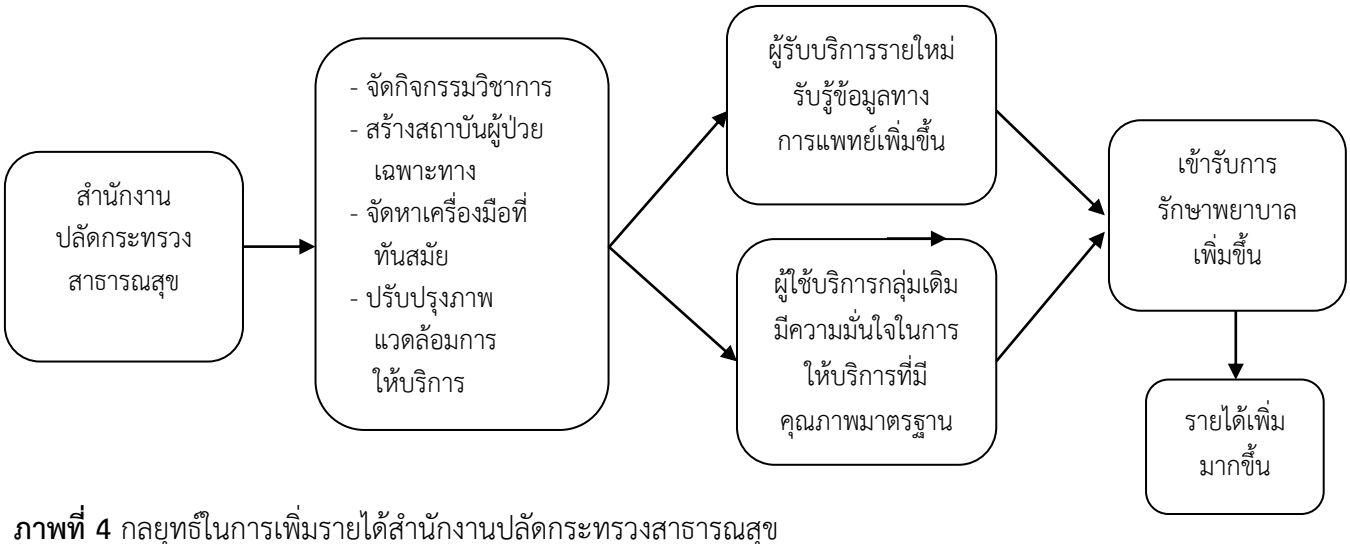
การศึกษารายรับและรายจ่ายจริงของงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข พบว่า รายรับของงบประมาณแผ่นดินมาจากหมวดงบบุคลากรที่มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากงบบุคลากรมีการปรับเงินเดือนขึ้นให้แก่บุคลากรทุกปีตามขั้นเงินเดือนที่สูงขึ้น ประกอบกับสภาวการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีผลต่อการปรับเงินเดือนและการจัดสรรงบประมาณในสายงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น โดยงบบุคลากรได้รับการจัดสรรและมีการเบิกจ่ายงบประมาณในสัดส่วนที่มากที่สุด ส่วนรายรับของเงินนอกงบประมาณมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี เช่นเดียวกันกับข้อมูลรายจ่ายของเงินนอกงบประมาณมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยรายรับหลักมาจากรายได้จากการขายสินค้าและบริการหรือค่ารักษาพยาบาล และหมวดงบดำเนินงานมีรายจ่ายสูงสุด เนื่องจากงบดำเนินงานเป็นรายจ่ายเพื่อการบริหารจัดการ มีความจำเป็นต้องจ่ายและเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งจะแยกเป็นค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ และรายจ่ายอื่น ที่ไม่สามารถใช้จ่ายจากงบประมาณแผ่นดินที่มีจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทุมวรรณ์ บัวรินทร์ (2559) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของคณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า งบประมาณแผ่นดินมีแนวโน้มได้รับการจัดสรรลดลงและรายจ่ายมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กัลยา แซ่ลิ่ม และ พึงใจ ปราโมทย์อนันต์ (2552) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์สภาพการคลังและแนวโน้มการพัฒนาศักยภาพทางการคลังเพื่อพึ่งพาตนเองของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ระหว่างปีงบประมาณ 2547 – 2551 พบว่า ข้อมูลรายรับและ

รายจ่ายของงบประมาณเงินรายได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยรายรับหลักของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มาจากรายรับค่าธรรมเนียมการศึกษาสูงสุด

การศึกษาการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571) พบว่าสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีแนวโน้มรายรับและรายจ่ายเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี โดยงบประมาณหมวดงบบุคลากรจะเพิ่มขึ้นสูงสุด งบดำเนินงานมีแนวโน้มได้รับจัดสรรเพิ่มขึ้นแต่ในอัตราที่ไม่สูงมากนัก ส่วนงบลงทุนและงบอุดหนุน มีแนวโน้มได้รับการจัดสรรลดลงเรื่อย ๆ ส่วนเงินนอกงบประมาณมีแนวโน้มรายรับสูงกว่ารายจ่ายในทุก ๆ ปี และมีงบประมาณคงเหลือเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี ซึ่งจะสอดคล้องกับรายจ่ายที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปีเช่นเดียวกัน เนื่องจากหน่วยงานจำเป็นต้องใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมากในการเตรียมความพร้อมทุกด้านเพื่อรองรับการให้บริการทางการแพทย์ จึงทำให้สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีการพึ่งพาตนเองทางการเงินด้านรายได้ของหน่วยงานโดยไม่พึ่งพาการคลังจากรัฐบาลเฉลี่ยร้อยละ 68.62 หรืออยู่ในระดับปานกลาง จะเห็นได้ว่าสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขยังคงต้องมีการพึ่งพางบประมาณบางส่วนจากรัฐบาลในการดำเนินภารกิจของหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจรัตน์ นทีธนาทิพ (2562) เรื่องการวิเคราะห์รายรับรายจ่ายและความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษา พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ยังสามารถรักษาระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการคลังไว้ได้

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อสนับสนุนการหารายได้ของหน่วยงาน ได้ดังนี้

ภาพที่ 4 กลยุทธ์ในการเพิ่มรายได้สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

การวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า เงินนอกงบประมาณ ส่งผลเชิงบวกต่อความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของหน่วยงาน ดังภาพที่ 4 ดังนั้น หน่วยงานควรดึงดูดให้มีการมาใช้บริการในโรงพยาบาลของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สร้างการรับรู้ที่ดีให้ผู้รับบริการรายใหม่ และสร้างแรงจูงใจการให้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐานแก่ผู้ใช้บริการกลุ่มเดิม ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดรายได้เข้าสู่หน่วยงานมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษารายรับและรายจ่ายจริงของงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข พบว่า งบประมาณแผ่นดินจำแนกตามงบรายจ่าย หมวดงบบุคลากรได้รับจัดสรรสูงสุดทุกปี มีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 77.59 และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือหมวดงบรายจ่ายอื่น คิดเป็นร้อยละ 0.05 ข้อมูลรายรับจัดสรรหมวดงบลงทุนได้รับจัดสรรลดลงอย่างต่อเนื่องมา จากร้อยละ 15.22 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 9.65 ในปี 2566 สำหรับงบดำเนินงานและงบเงินอุดหนุน ได้รับจัดสรรในอัตราที่ใกล้เคียงกันในแต่ละปี เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 8.20 และร้อยละ 3.43 ตามลำดับ เงินนอกงบประมาณจำแนกตามประเภทรายรับ พบว่า รายรับจริง (เฉลี่ย) ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จะอยู่ที่วงเงิน 201,532.1851 ล้านบาท โดยรายรับสูงสุด ร้อยละ 93.13 เป็นรายรับจากรายได้จากการขายสินค้าและบริการหรือค่ารักษาพยาบาล รองลงมาคือ รายได้จากการอุดหนุนอื่นและบริจาค คิดเป็นร้อยละ 3.57 และรายรับที่น้อยที่สุด ได้แก่ รายได้จากการอุดหนุนจากหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 0.77 ในส่วนงบรายจ่าย งบดำเนินงานมีการเบิกจ่ายสูงสุดเมื่อเทียบกับงบประมาณหมวดอื่น เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 52.18 รองลงมาได้แก่ งบบุคลากร เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 36.76 งบรายจ่ายอื่น เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 4.13 งบลงทุน เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 3.92 และงบอุดหนุน มีการเบิกจ่ายต่ำสุด เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 3.02 ตามลำดับ

ในการวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในอนาคต 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571) พบว่า แนวโน้มงบประมาณแผ่นดินจะมีรายจ่ายสูงกว่ารายรับเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีรายรับเพิ่มขึ้นจาก 128,070.5019 ล้านบาท ในปี 2567 เป็น 138,959.8667 ล้านบาท ในปี 2571 และรายจ่ายเพิ่มขึ้นจาก 129,057.7393 ล้านบาท ในปี 2567 เป็น 140,301.0805 ล้านบาท ในปี 2571 เช่นเดียวกัน แนวโน้มรายรับจากเงินนอกงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571 พบว่า สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีรายรับเพิ่มสูงขึ้นในทุกปีจาก 259,734.5364 ล้านบาท ในปี 2567 เป็น 326,251.5093 ล้านบาท ในปี 2571 เมื่อวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินมีค่าดัชนีวัดความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้สูงสุดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2571 ร้อยละ 70.13 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2570 ร้อยละ 69.44 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ร้อยละ 68.70 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ร้อยละ 67.88 และปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ร้อยละ 66.98 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า งบประมาณแผ่นดินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้รับจัดสรรส่วนใหญ่เป็นงบบุคลากร และหมวดงบลงทุนเป็นหมวดที่ได้รับจัดสรรลดลง ดังนั้นผู้บริหารควรมีการวางแผนการบริหารงบประมาณในการแสวงหารายได้เพื่อนำมาอุดหนุนงบประมาณแผ่นดินในหมวดที่ได้รับการจัดสรรลดลง ควรมีการควบคุมรายจ่ายของงบบุคลากรและอัตรากำลังของบุคลากรไม่ให้มีการเพิ่มขึ้นจากเดิม โดยอาจมีการวิเคราะห์ภาระงานให้มีความเหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการศึกษาแนวโน้มรายรับและรายจ่ายของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในอนาคตอีก 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2571) พบว่า รายรับหลักของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมาจากรายได้ค่ารักษาพยาบาล ดังนั้น ผู้บริหารควรมีแผนในการพัฒนาศักยภาพทางการเงินเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการหารายได้ เช่น การดึงบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมในการทำงาน จัดกิจกรรมวิชาการ การสร้างสถาบันผู้ป่วยเฉพาะทาง จัดหาเครื่องมือที่ทันสมัย การปรับปรุงสภาพแวดล้อมการให้บริการของโรงพยาบาล หรือการให้เช่าทรัพย์สินของหน่วยงาน เป็นต้น ควบคู่ไปกับการสร้างมาตรฐานการรักษาพยาบาลของโรงพยาบาล เพื่อดึงดูดให้ประชาชนเข้ามารับบริการเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีรายได้จากค่ารักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น ทำให้สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีรายรับเพิ่มขึ้นสามารถนำมาใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มุ่งนำเสนอผลการศึกษาในระดับมหภาค คือมองในภาพรวมของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากได้ทำการศึกษาจากเอกสารข้อมูลรายรับและรายจ่ายเท่านั้นเป็นการศึกษาข้อมูลในอดีต ณ ช่วงเวลาที่จำกัด ซึ่งหากมีการศึกษาในครั้งต่อไปควรจะมีการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้อำนวยการโรงพยาบาลและบุคลากรที่เกี่ยวข้องถึงแผนในการแสวงหารายได้ รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณให้มีการใช้จ่ายอย่างประสิทธิภาพ ตรงตามภารกิจของหน่วยงาน และควรมีการเก็บรวบรวมการใช้จ่ายเงินสะสมเพื่อดูความมั่นคงทางการเงินของหน่วยงาน

เอกสารอ้างอิง

กัลยา แซ่ลิ่ม และ พึงใจ ปราโมทย์อนันต์. (2552). *การวิเคราะห์สภาพการคลัง และแนวโน้มการพัฒนาศักยภาพทางการคลังเพื่อพึ่งพาตนเองของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ระหว่างปีงบประมาณ 2547-2551*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2566. จาก https://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2010/7387.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรสซิฟ จำกัด.

ฐิติเทพ สิทธิยศ, ธีรเดช ลิขิตตระกูลวงศ์, ปวีณา สำเร็จ, อรนุช ใจดี และ สุธาวรรณ วรรณสุกใส. (2557). *แนวทางการส่งเสริมความเป็นอิสระทางการคลังด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนทุนวิจัย.

เบญจรัตน์ นทีธนาทิพ. (2562). *การวิเคราะห์รายรับรายจ่ายและความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบล*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ประทุมวรรณ์ บัวรินทร์. (2559). การวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางการเงินของคณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *วารสารวิชาการ ปขมท, 5*(2), 27-31.

สำนักงบประมาณ. (2566). *เอกสารงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2566*. กรุงเทพฯ: สำนักงบประมาณ.

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2566). *รายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2561 – 2566*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580. (ฉบับย่อ)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 295-306.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Organizational Commitment of Personnel in Department of Labor Protection and Welfare

Tasanee Pawarawat[1*] Supapatpimol Simlee[2] and Srirath Gohwong[2]

[1] *Master's Student in Political Science, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: tasanee.p@ku.th*

ABSTRACT

This research aims: (1) to examine the level of organizational commitment among personnel in the Department of Labor Protection and Welfare; (2) to compare the organizational commitment of these personnel based on personal factors; (3) to explore the relationship between job characteristics and organizational commitment; and (4) to investigate the relationship between work experience and organizational commitment within the Department of Labor Protection and Welfare. The research sample consists of 335 personnel from the Department, with data collected via questionnaires. Statistical analysis was conducted using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test (One-Way Analysis of Variance), LSD, and Pearson's correlation coefficient. The level of statistical significance was set at 0.05. The research findings reveal that the overall level of organizational commitment among personnel in the Department of Labor Protection and Welfare is high. The highest average score was observed for full effort to work for the organization, followed by confidence and acceptance of the organization's goals and values, and a strong desire to remain a member of the organization, respectively. Hypothesis testing showed that differences in age and years of service significantly affect organizational commitment at the 0.05 level, while personal factors such as gender, education level, position, and monthly income do not significantly impact organizational commitment. There is a moderate positive correlation between job characteristics and organizational commitment. There is a high positive correlation between work experience and organizational commitment, both statistically significant.

Keywords: Organizational Commitment, Job Characteristics, Work Experience

Received: 5 July 2024;
Revised: 10 August 2024;
Accepted: 17 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ทัศนีย์ ปวรวรรฒน์[1*] ศุภพัชร์พิมล สิมลี[2] และ ศรีรัฐ โกวงศ์[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: tasanee.p@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จำนวน 335 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test, F-test (One -Way Analysis of Variance) ความแตกต่างรายคู่ LSD และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามแบบเพียร์สัน กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อทำงานให้องค์กรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร และความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงฐานะสมาชิกขององค์กรต่อไป ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า อายุ อายุราชการแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลในด้านเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะงาน มีความผูกพันต่อองค์กรในเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงาน มีความผูกพันต่อองค์กรในเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: ความผูกพันต่อองค์กร, ลักษณะงาน, ประสบการณ์ในการทำงาน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ทันสมัยขึ้นมามากมาย เพื่อใช้ทดแทนทรัพยากรมนุษย์ แต่ยังไม่สามารถนำมาใช้ทดแทนมนุษย์ได้ทั้งหมด เพราะมนุษย์เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อองค์กร สามารถพัฒนาต่อไปได้และเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสำเร็จให้แก่องค์กร ผู้บริหารขององค์กรจึงให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้องค์กรบรรลุผลได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ และเกิดประสิทธิภาพในการทำงาน โดยการคัดเลือกและเลือกสรรทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กร เพื่อให้บุคลากรอยู่กับองค์กรได้นาน มีค่าตอบแทนด้านสวัสดิการที่ดี มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีความสุขในการทำงาน เกิดความจงรักภักดี เพื่อให้บุคลากรตั้งใจมุ่งมั่นทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจในการทำงานอย่างเต็มที่เต็มความสามารถและเกิดความผูกพันกับองค์กร นอกจากนี้การสร้างความผูกพันกับองค์กรยังมีวัตถุประสงค์ให้ได้ทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพ มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร เกิดความพึงพอใจ ความซื่อสัตย์ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์กร (วรวรรณ วัฒนศิริ, 2564)

การสร้างความผูกพันต่อองค์กรเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเมื่อเกิดความผูกพันต่อองค์กรจะทำให้บุคลากรเกิดแรงผลักดันในการขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวไปข้างหน้า เกิดแรงจูงใจในการทำงาน อยากจะร่วมงานกับองค์กรต่อไปได้อย่าง

ยาวนาน มองค์กรเป็นเหมือนครอบครัวของตนเอง ความผูกพันต่อองค์กรเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารงานภายในองค์กร บุคคลที่มีความผูกพันต่อองค์กรสูงจะใช้ความพยามยามอย่างมากในการทำงานเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้และเป็นตัวบ่งชี้ต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน (รมิตา ประวัติ, 2564)

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เป็นหน่วยราชการภาครัฐ มีฐานะเป็นกรม สังกัดกระทรวงแรงงาน มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ และความปลอดภัยแรงงาน เพื่อคุ้มครองสิทธิลูกจ้างตามที่กฎหมายกำหนด กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน มีวิสัยทัศน์ “แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายสากล” ปัจจุบันบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งเป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมระหว่างลูกจ้างและนายจ้างในกรณีที่เกิดการพิพาทกัน ทำให้บุคลากรเกิดความเครียด และเกิดปัญหาบุคลากรมีการลาออกและโอนย้ายไปหน่วยงานอื่น ทำให้บุคลากรที่อยู่กับองค์กรเป็นบุคลากรใหม่ต้องมีการอบรมเพิ่มเติม และฝึกฝนให้มีความรู้และความชำนาญในการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้อง ปัญหาในระยะที่ผ่านมา กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีการย้ายไปยังหน่วยงานอื่นหรือมีการลาออกในระยะเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2563 - 2565 (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2566) เมื่อพิจารณาอัตราการลาออกที่สำนักงานข้าราชการพลเรือน กำหนดไว้ที่ร้อยละ 6 ผลปรากฏว่ากรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีอัตราการลาออกอยู่ที่ร้อยละ 5.52 ซึ่งใกล้เคียงกับที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เพื่อเป็นข้อมูลเชิงนโยบายในการจัดการทรัพยากรของหน่วยงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยประสบการณ์ในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยแบบเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน จำนวน 2,039 คน ข้อมูล ณ วันที่ 1 กันยายน 2566 (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราวของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ทำการเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับร้อยละ 95 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 คน และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Startified Random Sampling) ด้วยวิธีการกำหนดสัดส่วนร้อยละของจำนวนสมาชิกในแต่ละชั้นภูมิ (Proportionnal Startified Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษากรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร รวมถึงเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน และอายุราชการ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด (Closed-Ended Questions) ให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบ 1 คำตอบ จำนวนทั้งหมด 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นปัจจัยด้านลักษณะงาน 3 ด้าน ได้แก่ ความท้าทายของงาน ความก้าวหน้าในงาน และการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้การประมาณค่า โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ท Likert scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นในปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงาน 3 ด้าน ได้แก่ ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานและองค์กร ความคาดหวังที่ได้รับการตอบสนองจากองค์กร และความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญกับองค์กร ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้การประมาณค่า โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ท Likert scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร 3 ด้าน ได้แก่ มีความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อทำงานให้องค์กรและมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงฐานะสมาชิกขององค์กรต่อไป ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้การประมาณค่า โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ท Likert scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) 5 ระดับ

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้วิจัย ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try out) กับบุคลากรกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีการของครอนบาช อัลฟา Cronbach’s alpha coefficient (Cronbach, 1990) ซึ่งผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้เท่ากับ 0.954

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 สมมุติฐานที่ 1 บุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน

3.2 สมมุติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านลักษณะงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

3.3 สมมุติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1. ศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูล และสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดและทฤษฎีความผูกพันต่อองค์กร รวมถึงเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากเอกสาร หนังสือ บทความวิชาการ และผลงานวิจัยในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

4.2 จัดทำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ โดยเก็บข้อมูลในแบบสอบถามจากบุคลากร กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 คน ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2567

4.3 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง และนำแบบสอบถามไปประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

5.1 จัดระเบียบข้อมูลและลงรหัสในแบบสอบถาม

5.2. นำแบบสอบถามดังกล่าวไปคำนวณหาค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5.2.1 ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน อายุราชการ

5.2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการวิเคราะห์การกระจายของข้อมูล

5.2.3 ค่า t-test ใช้ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของ 2 กลุ่มตัวอย่าง

5.2.4 ทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) สำหรับตัวแปรตั้งแต่ 3 กลุ่ม และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ (Fisher's Least Significant Difference: LSD)

5.2.5 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ตามแบบของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะงาน และปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยมีความสัมพันธ์ มีทั้งเชิงบวก (ทิศทางตามกัน) และทางลบ (ทิศทางผกผัน) มีค่าตั้งแต่ -1 ถึง 1 และมีเกณฑ์คะแนน (ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ, 2537) ดังนี้

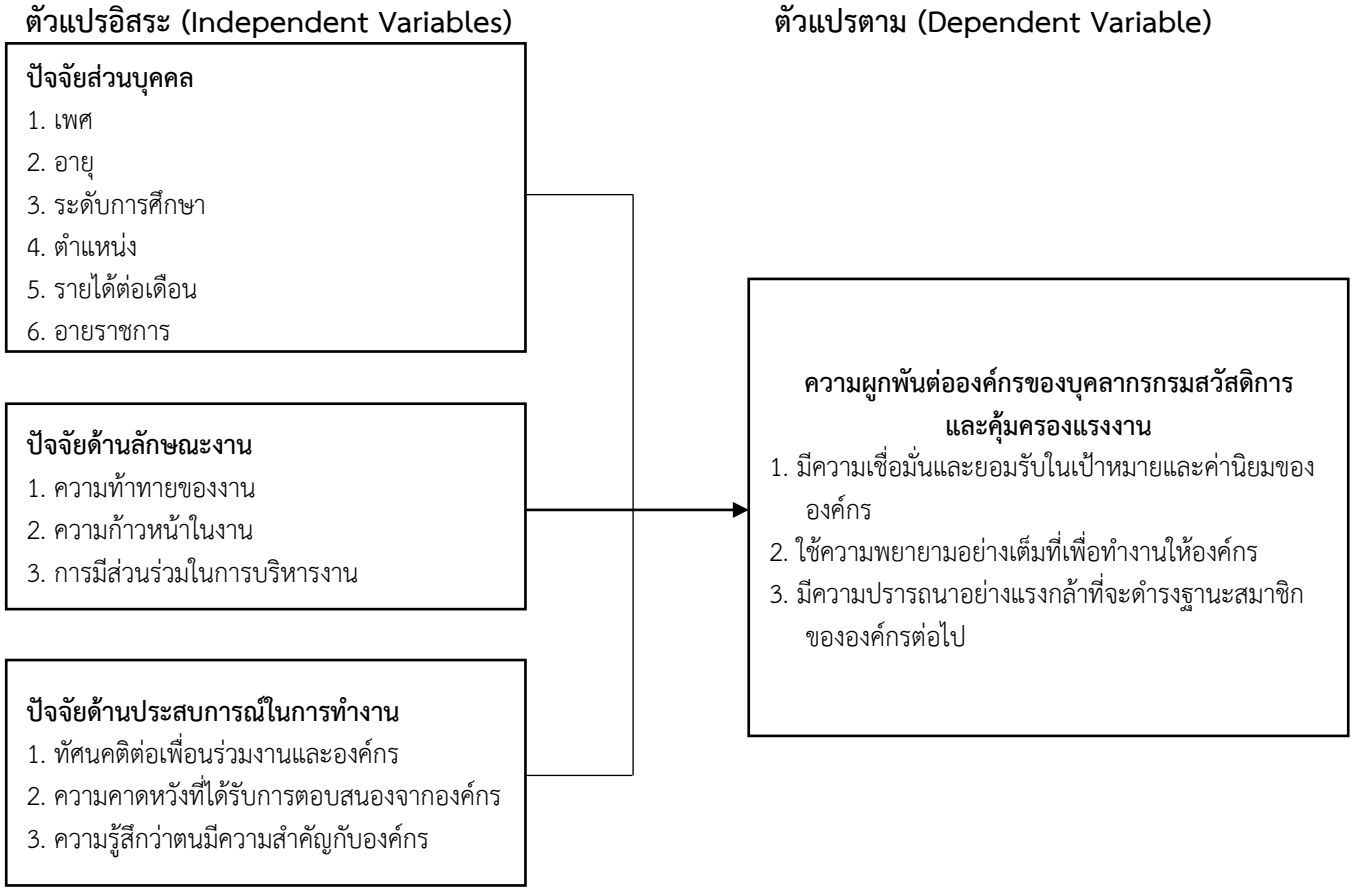
0.00 – 0.30 มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ในทิศทางตามกัน

0.31 – 0.70 มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในทิศทางตามกัน

0.71 – 1.00 มีความสัมพันธ์ในระดับสูง ในทิศทางตามกัน

5.2.6 ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ ระดับ .05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนมากเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.1 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.5 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 81.5 มีตำแหน่งเป็นข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 83.3 มีรายได้ต่อเดือน 20,000 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.7 และมีอายุ 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.1

1. ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.82, S.D. = 0.507) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายองค์ประกอบพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มากที่สุดคือความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อทำงานให้องค์กรอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.10, S.D. = 0.446) รองลงมาคือ ความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กรอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.96, S.D. = 0.494) และความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงฐานะสมาชิกขององค์กรต่อไปอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.68, S.D. = 0.649) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

(n = 335)

ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความผูกพัน	การจัดอันดับ
1. ความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร	3.96	0.494	มาก	2
2. ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อทำงานให้องค์กร	4.10	0.446	มาก	1
3. ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงฐานะสมาชิกขององค์กรต่อไป	3.68	0.649	มาก	3
โดยภาพรวม	**3.82**	**0.507**	**มาก**	

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามอายุ และอายุราชการต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสามารถสรุปผลได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการสรุปผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

สมมุติฐาน	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	ผลการทดสอบสมมุติฐาน
1. บุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานที่มีเพศต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน	t – test	ปฏิเสธสมมุติฐาน
2. บุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานที่มีอายุต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน	F – test	ยอมรับสมมุติฐาน
3. บุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน	F – test	ปฏิเสธสมมุติฐาน
4. บุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน	F – test	ปฏิเสธสมมุติฐาน
5. บุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน	F – test	ปฏิเสธสมมุติฐาน
6. บุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานที่มีอายุราชการต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน	F – test	ยอมรับสมมุติฐาน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้แก่ ความท้าทายของงาน ความก้าวหน้าในงาน และการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน มีความผูกพันขององค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปผลได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลความการทดสอบค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะงาน กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

n = 335

ปัจจัยด้านลักษณะงาน	ความผูกพันต่อองค์กร		
	R	Sig	ระดับความสัมพันธ์
1. ความท้าทายของงาน	.535	.000*	ปานกลาง
2. ความก้าวหน้าในงาน	.623	.000*	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน	.656	.000*	ปานกลาง
รวม	**.665**	**.000***	ปานกลาง

หมายเหตุ: *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยประสบการณ์ในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ความสัมพันธ์ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้แก่ ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงาน ความคาดหวังที่ได้รับการตอบสนองจากองค์กร และความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญกับองค์กร มีความผูกพันขององค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปผลได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลความการทบสอบค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงาน กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

n = 335

ประสบการณ์ในการทำงาน	ความผูกพันต่อองค์กร		
	R	Sig	ระดับความสัมพันธ์
1. ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงาน	.681	.000*	ปานกลาง
2. ความคาดหวังที่ได้รับการตอบสนองจากองค์กร	.681	.000*	ปานกลาง
3. ความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญกับองค์กร	.693	.000*	ปานกลาง
รวม	**.700**	**.000***	ปานกลาง

หมายเหตุ: *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อทำงานให้องค์กร (ค่าเฉลี่ย 4.10) ความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร (ค่าเฉลี่ย 3.96) และความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงฐานะสมาชิกขององค์กรต่อไป (ค่าเฉลี่ย 3.68) ตามลำดับ เนื่องจากบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

บุคลากรเห็นว่าองค์กรมีการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายให้ผู้ปฏิบัติงานทราบอย่างชัดเจนและเป็นระบบ แบบแผน ทำให้บุคลากรมีเป้าหมายและแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และบุคลากรเห็นว่างานที่ปฏิบัติมีความสำคัญ สอดคล้องกับเป้าหมาย นโยบายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โมรยา วิเศษศรี และคณะ (2564) ศึกษาเรื่องความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร พบว่า ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อทำงานให้องค์กร ความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กรและความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงฐานะสมาชิกขององค์กรต่อไป อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่าง อายุ 41-50 ปี มีความผูกพันต่อองค์กรมากกว่าบุคลากรที่มีอายุ 18-30 ปี และกลุ่มตัวอย่างอายุ 51-60 ปี มีความผูกพันต่อองค์กรมากกว่าบุคลากรที่มีอายุ 18-30 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรกลุ่มอายุ 18-30 ปี มีความเป็นส่วนตัวสูงกิจกรรมหรือหน่วยงานที่จัดขึ้นต้องมีความท้าท้ายมากพอที่จะทุ่มเทแรงงานในการเรียนรู้ ซึ่งคนกลุ่มนี้ต้องการมองหาคุณค่าในตัวเองมากกว่าความมั่นคงในการทำงาน มีความคิดแตกต่าง และแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยซึ่งส่วนใหญ่จะเข้ามาทำงานได้ไม่นาน มีประสบการณ์การทำงานน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวรวรรณ วัฒนศิริ (2566) ได้ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร กรมทางหลวง พบว่า อายุแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่าง อายุราชการ 11 ปี ขึ้นไป มีความผูกพันต่อองค์กรมากกว่าบุคลากรที่มีอายุราชการต่ำกว่า 1 ปี และบุคลากรที่มีอายุราชการ 11 ปีขึ้นไป มีความผูกพันต่อองค์กรมากกว่าบุคลากรที่มีอายุราชการ 1-5 ปี อธิบายได้ว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรที่มีอายุราชการ 11 ขึ้นไป เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานมานานสามารถปรับตัวเข้ากับองค์กร และแนวทางการพัฒนานโยบายของหน่วยงานที่กำหนดขึ้น ซึ่งแตกต่างกับบุคลากรที่มีอายุราชการน้อย มองหาความท้าทายในการทำงานมากกว่าการพัฒนาตัวเอง ยังขาดความรู้ความเข้าใจในตำแหน่งงาน และบุคลากรที่มีอายุราชการน้อยเป็นบุคลากรที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาจึงมีลักษณะการคล้อยตามผู้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเดือนเพ็ญ สาสังข์ และศรีรัฐ โกวงศ์ (2566) ศึกษาเรื่องความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พบว่า อายุราชการต่างกันมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พบว่า ด้านความท้าทายของงาน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ระดับปานกลาง เพราะว่ากรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีลักษณะงานที่น่าสนใจ งานที่ต้องการใช้ความรู้ความสามารถมากกว่างานอื่น ๆ โดยเฉพาะการบังคับใช้กฎหมายกับนายจ้างและลูกจ้าง

ด้านความก้าวหน้าในงาน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระดับปานกลาง เพราะว่ามีโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง พิจารณาการเลื่อนขั้นยังไม่มีขั้นตอนที่ชัดเจนและยังมีการปกปิดชั้นความลับ

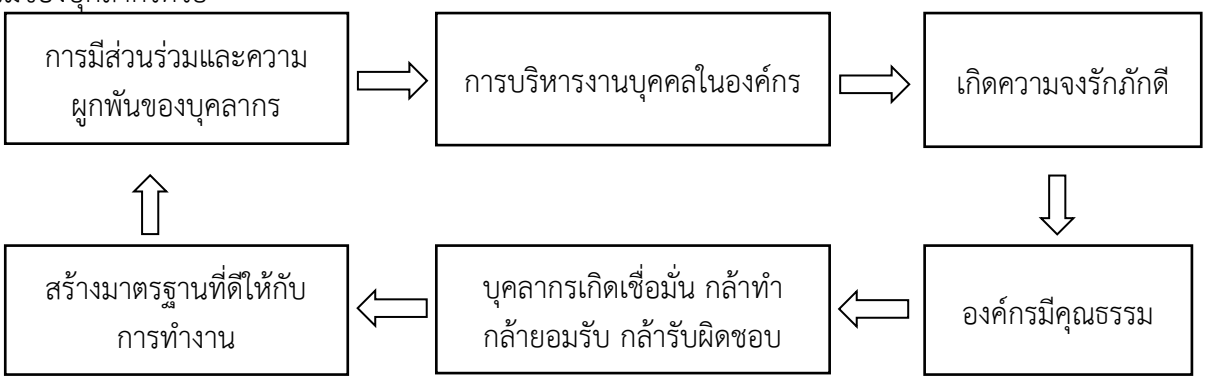
ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระดับปานกลาง เพราะว่าการบริหารงานส่วนใหญ่ยังเป็นนโยบายจากผู้บริหารโดยตรง ส่วนน้อยที่จะเปิดโอกาสให้บุคลากรผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierachy of Needs, 1954) มองความต้องการของมนุษย์มีรูปแบบต่ำสุดไปยังระดับสูงสุด และสอดคล้องกับ กรกฎ แน่นหนา และ ปิยากร หวังมหาพร (2564) ศึกษาเรื่อง ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการส่วนกลาง กรมทรัพยากรน้ำบาดาล พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการส่วนกลาง กรมทรัพยากรน้ำบาดาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยประสบการณ์ในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พบว่า ทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระดับปานกลาง เพราะว่า ความคิดเห็นหรือทัศนคติของเพื่อนร่วมงานมีลักษณะช่วยเหลือกัน และพึ่งพาอาศัยกัน ความคาดหวังที่ได้รับการตอบสนองจากองค์กร มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระดับปานกลาง เพราะว่าบุคลากรได้รับค่าตอบแทน และสวัสดิการที่เพียงพอและยุติธรรม มีระบบการพิจารณาความดีความชอบ และความรู้สึกว่าตนมี

ความสำคัญกับองค์กร มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระดับปานกลางเพราะว่า เมื่อบุคลากรทำงานประสบความสำเร็จจะได้รับการชื่นชมและการยอมรับกับเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างาน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two-Factor Theory, 1959) องค์กับประกอบที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน บุคลากรจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อมีความพึงพอใจในการทำงาน และสอดคล้องกับธนวินท์ ทับสวัสดิ (2562) ศึกษาเรื่อง ความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ศูนย์สนับสนุนและบริการอุปกรณ์ไปรษณีย์ พบว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์ในงานที่ปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ศูนย์ สนับสนุนและบริการอุปกรณ์ไปรษณีย์ บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่

การมีส่วนร่วมและความผูกพันของบุคลากร (Employee Engagement) ที่มุ่งเน้นไปที่การบริหารบุคลากรในองค์กรเป็นหลักโดยเฉพาะ ที่มีประสิทธิภาพให้บุคลากรในองค์กรจะทำให้บุคลากรรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร องค์กรใดดูแลเอาใจใส่ดี ทำให้บุคลากรอยากร่วมงานในระยะยาว และเกิดความจงรักภักดีกับองค์กรนั้น องค์กรที่มีความยุติธรรมนั้นจะสร้างความเท่าเทียมที่เหมาะสม ตลอดจนสร้างความสมเหตุสมผลให้กับแต่ละกรณีได้เป็นอย่างดี องค์กรที่ยุติธรรมจะให้เกียรติและไม่เอาเปรียบพนักงาน อาจเริ่มตั้งแต่เรื่องเงินเดือนที่เหมาะสม ชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม องค์กรที่มีความยุติธรรมจะสร้างความชอบธรรมในทุกมิติได้ดี ตั้งแต่การบริหารงาน การบริหารคนไปจนถึงการสร้างความสุขให้เกิดกับการทำงานขึ้นได้ ทำให้บุคลากรรู้สึกเชื่อมั่น ไว้วางใจในองค์กร กล้าทำ กล้ายอมรับ กล้ารับผิดชอบ เพราะองค์กรจะชั่งน้ำหนักเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ความยุติธรรมนี้จะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมและความผูกพันของบุคลากรได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างความจงรักภักดีให้กับองค์กรได้อย่างยอดเยี่ยม รวมถึงสร้างมาตรฐานที่ดีให้กับการทำงานและพฤติกรรมของบุคลากรด้วย

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก ระดับความผูกพันของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้ต่อเดือน และอายุราชการ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตาม อายุ อายุราชการ ที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีความผูกพัน ต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะงานโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พบว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานความให้ความสนใจกับบุคลากรที่มีอายุและอายุราชการน้อย เนื่องจากบุคลากรที่มีอายุราชการน้อยมีความเป็นตัวของตัวเองสูง ดังนั้น หน่วยงานควรทำความเข้าใจกับบุคลากรกลุ่มนี้ ปรับวิธีการพัฒนาให้บุคลากรกลุ่มนี้สนใจ โดยเนื้อหาการเรียนรู้ต้องสนุกและท้าทายมากพอที่จะดึงดูดบุคลากรกลุ่มนี้ให้เกิดการพัฒนาตนเอง เพราะบุคลากรกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จบการศึกษาใหม่ ยังไม่เข้าใจในระบบการทำงานที่ดีนัก มีประสบการณ์น้อยในการทำงานกว่าบุคลากรกลุ่มอายุมากที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ดังนั้น หน่วยงานควรมุ่งพัฒนากลุ่มนี้เป็นอันดับแรก เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรการบริหารและการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในการปฐมนิเทศข้าราชการใหม่ เพื่อเน้นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร รวมถึงสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่บุคลากรจะได้รับ

1.2 ความเชื่อมั่นและยอมรับกับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กรผลจากการวิจัย พบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในเรื่อง บุคลากรพร้อมจะชี้แจงข้อเท็จจริงของหน่วยงานหากมีการเข้าใจผิดจากหน่วยงานภายนอก ดังนั้น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานควรมีการประชาสัมพันธ์เป้าหมายและค่านิยมขององค์กรให้บุคลากรรุ่นใหม่ ๆ ทราบทุกช่องทางไม่จำกัดเพียงแค่เว็บไซต์เท่านั้น โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและดำเนินการตามเป้าหมาย และค่านิยมอย่างเท่าเทียมกันทุกตำแหน่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและผูกพันกับองค์กรมากยิ่งขึ้น

1.3 ความปรารถนาที่แรงกล้าที่จะดำรงฐานะสมาชิกขององค์กรต่อไป ผลจากการวิจัย พบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในเรื่อง หากมีโอกาสเปลี่ยนงานที่ให้ค่าตอบแทนสูงกว่ายังคงเลือกทำงานกับหน่วยงานต่อไป ดังนั้น หน่วยงานควรพิจารณาผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ ที่เหมาะสม เช่น ค่าตอบแทน การให้สวัสดิการทุนการศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ทั้งในและต่างประเทศ เพิ่มโอกาสในเรื่องการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น และผู้บังคับบัญชาควรให้กำลังใจเพื่อให้บุคลากรรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์บุคลากรให้ได้ข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้นำผลการศึกษาวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลความผูกพันกับองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานด้านอื่น ๆ เช่น คุณภาพชีวิตในการทำงาน ภาวะผู้นำ ความสุขในการทำงาน รวมทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ เป็นตัวอย่างและแนวทางในการศึกษาเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้บุคลากรมีความผูกพันกับองค์กรมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ เมื่อมีการปรับปรุงโครงสร้าง ส่วนราชการของหน่วยงาน ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนนโยบาย บทบาทหน้าที่ และโครงสร้างการบริหารงาน และควรทำการศึกษาความผูกพันขององค์กรอยู่เสมอเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับองค์กรในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กรกฎ แน่นหนา และ ปิยากร หวังมหาพร. (2564). ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการส่วนกลาง กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. *วารสารด้านการ บริหารรัฐกิจและการเมือง, 10*(1), 109-123.

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2566). *ข้อมูลสำคัญเพื่อการบริหารงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกลุ่มงานวิชาการและสถิติข้อมูลด้านแรงงานกองนโยบายและแผนงานประจำปี 2566*. กรุงเทพฯ: กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.

_____. (2566). *ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเรื่อง นโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. กรุงเทพฯ: กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.

_____. (2566). *วิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนปฏิบัติราชการ*. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566. จาก www.labour.go.th/index.php/about/about-m5.

ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. (2537). *สถิติเพื่อการวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เดือนเพ็ญ สาสังข์ และ ศรีรัฐ โกวงศ์ (2566). ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากร สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. *วารสารสหวิทยาการวิจัย:ฉบับบัณฑิตศึกษา, 12*(1), 76-87.

ธนวินท์ ทับสวัสดิ. (2562). *ความผูกพันต่อองค์การของเจ้าหน้าที่ศูนย์สนับสนุนและบริการอุปกรณ์ไปรษณีย์*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก).

ธวัชชัย งามสันติวงษ์. (2543). *หลักการและวิธีการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เซ็นจูรี่.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

โมรยา วิเศษศรี, สโรชินี ศิริวัฒนา และ วรพล เพ็ชรภูผา. (2564). ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 4*(1), 52-65.

รมิตา ประวัติ. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

วรวรรณ วัฒนศิริ. (2564). การศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร กรมทางหลวง. *HRD JOURNAL, 12*(2), 8-12.

สันติชัย อินทรอ่อน. (2550). ความผูกพันของพนักงาน. *วารสารทรัพยากรมนุษย์, 3*(1), 3-13.

Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.

Herzberg, F. (1959). *The Motivation to work*. New York: John Wiley and Sons.

Maslow, A. H. (1954). *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row.

Yamane, T. (1973). Statistics: an introductory analysis. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Capacity and Potential Development Model of Security Companies in the Digital Era

Boonruen Thongthip[1*]

[1] *Bachelor of Arts, program in Security Management, Rattana Bundit University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: boonruen.th@hotmail.com*

ABSTRACT

This research aims to (1) study the development of capacity and Potential of security service companies in the digital era through the use of new technologies and innovations to enhance service quality and Potential, and (2) analyze the factors affecting the development of personnel capacity in security service companies in the digital era, including training and developing information technology skills for efficient job performance. This research is qualitative research, with 35 key informants, divided into three groups: experts and academics in the field of security, executives and managers in security service companies, and personnel working in security service companies. The research findings revealed that the application of new technologies such as Artificial Intelligence (AI), Big Data Analytics, and the Internet of Things (IoT) in security services significantly enhances the Potential of threat detection and prevention. These technologies enable companies to analyze complex data and quickly and accurately detect abnormal behavior. Additionally, connecting and controlling security devices through IoT allows for immediate and efficient monitoring and response to incidents. Developing personnel capacity is crucial for improving service Potential. Quality training and the creation of a learning culture within the organization help personnel be prepared to use new technologies in their work. Supporting continuous learning and knowledge sharing within the organization enables personnel to quickly adapt to technological changes. Furthermore, effective human resource management and support from executives are essential factors in developing personnel capacity. The findings from this research can be applied to enhance the quality and Potential of security service companies in the digital era.

Keywords: Capacity Development, Potential, Digital Technology, Security Companies

Received: 27 May 2024;
Revised: 17 August 2024;
Accepted: 2 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของบริษัทรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัล

บุญเรือน ทองทิพย์[1*]

[1] *หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัย มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต ประเทศไทย*

[*] *Corresponding author. E-mail: boonruen.th@hotmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพบริษัทรักษาความปลอดภัยยุคดิจิทัล ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม และ (2) ศึกษาวิเคราะห์วิธีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัลและการฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 35 ท่าน ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แบ่งเป็นสามกลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการในสาขาความปลอดภัย ผู้บริหารและผู้จัดการในบริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัย และบุคลากรที่ทำงานในบริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัย วิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ผลการวิจัยพบว่า การนำเทคโนโลยีใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics), และ Internet of Things (IoT) มาใช้ในการให้บริการรักษาความปลอดภัย ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจจับและป้องกันภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยให้บริษัทสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนและตรวจจับพฤติกรรมที่ผิดปกติได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ นอกจากนี้ การเชื่อมต่อและควบคุมอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยผ่าน IoT ช่วยให้การตรวจสอบและตอบสนองต่อเหตุการณ์เป็นไปอย่างทันทีและมีประสิทธิภาพ และ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ การฝึกอบรมที่มีคุณภาพและการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรช่วยให้บุคลากรมีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน การสนับสนุนการเรียนรู้และการแบ่งปันความรู้ในองค์กรช่วยให้บุคลากรสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ การจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพและการสนับสนุนจากผู้บริหารยังเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอีกด้วย จากผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาบริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัลให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, ประสิทธิภาพ, เทคโนโลยีดิจิทัล, บริษัทรักษาความปลอดภัย

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง การรักษาความปลอดภัยได้กลายเป็นประเด็นที่สำคัญและมีความจำเป็นเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ บริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัยจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างทันสมัย (วันเฉลิม แสงสว่าง, 2556) นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของภัยคุกคามทางไซเบอร์และการโจรกรรมข้อมูลส่วนบุคคลก็เป็นปัจจัยที่ทำให้บริษัทต้องพัฒนาการดำเนินงานและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อป้องกันและตอบโต้การโจมตีที่อาจเกิดขึ้น (Hidayat, A., & Aziz, M., 2022) ในทศวรรษที่ผ่านมา ความต้องการบริการรักษาความปลอดภัยได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรภาครัฐและเอกชนที่ต้องการความมั่นคงและปลอดภัยในการดำเนินงาน บริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัยต้องพัฒนาในด้านบุคลากร เทคโนโลยี และกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง (บุญเรือน ทองทิพย์ และวัชรบุตร กุลบุตร, 2563) โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) มาช่วยในการตรวจจับและป้องกันภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Hughes, Robert, Frady, & Arroyos, 2019) นอกจากนี้ การใช้ระบบสื่อสารและการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพยังช่วยให้บริษัทสามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็วและมีความมั่นคงยิ่งขึ้น การนำระบบ Internet of Things (IoT) มา

ใช้ในการเชื่อมต่อและการสื่อสารระหว่างอุปกรณ์ต่างๆ ยังช่วยให้การตรวจสอบและตอบสนองต่อเหตุการณ์เป็นไปอย่างทันท่วงที (โกสินทร์ ชำนาญพล และสุดาใจ โล่ห์วนิชชัย, 2562)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของบริษัทในยุคดิจิทัลยังคงเผชิญกับความท้าทายต่างๆ เช่น ค่าใช้จ่ายที่สูงในการลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ๆ รวมถึงความจำเป็นในการปรับตัวของบุคลากรในองค์กรให้สามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นวพล แก้วสุวรรณ, ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง และสิริกร บำรุงกิจ, 2563) การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีความสำคัญมาก (Blume, Ford, Baldwin, & Huang, 2010) ยิ่งไปกว่านั้น การเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการรักษาความปลอดภัยจำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า โดยเฉพาะการพัฒนาระบบที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของลูกค้าแต่ละราย (พรวรรณ นันทแพศย์, 2566) การใช้เทคโนโลยี Internet of Things (IoT) ในการเชื่อมต่อและสื่อสารระหว่างอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยต่างๆ ยังช่วยให้การตรวจสอบและการตอบโต้เหตุการณ์เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (Hajjar & Alkhanaizi, 2018) การวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับบริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัย ทั้งในการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล (Birdi, Patterson, & Wood, 2007)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพบริษัทรักษาความปลอดภัยยุคดิจิทัล ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์วิธีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัลและการฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจง เพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาของการวิจัยด้วย ดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการในสาขาความปลอดภัย จำนวน 15 ท่าน กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารและผู้จัดการในบริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัย จำนวน 10 ท่าน และกลุ่มที่ 3 บุคลากรที่ทำงานในบริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัย จำนวน 10 ท่าน รวมทั้งหมด 35 ท่านที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldaña, J., 2014)

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจงสำหรับการสัมภาษณ์ทางไกล บันทึกเสียงและการจดบันทึกขณะสัมภาษณ์ และเอกสารและบทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะดำเนินการในระยะเวลา 1 ปี ตั้งแต่เดือนมกราคม 2566 ถึงเดือนธันวาคม 2566 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจง การสนทนากลุ่ม และการจดบันทึกการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะลงพื้นที่เป็นครั้งคราว รวมถึงใช้การสัมภาษณ์เพื่อเข้าใจความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์ รูปแบบการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของบริษัทรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัลจะศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 กลุ่ม

4. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

4.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษา รวมถึงการวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดที่เหมาะสมเพื่อให้มีความเข้าใจในเรื่องที่ต้องการศึกษาอย่างชัดเจน

4.2 วิเคราะห์และตีความข้อมูลที่ได้รับ โดยให้ความสำคัญกับความถูกต้องและคุณค่าของข้อมูลเพื่อให้เข้าใจความหมายที่แท้จริงของข้อมูล

4.3 กำหนดกรอบแนวคิดและแนวคิดที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัย โดยให้ความสำคัญกับการมองเห็นใหม่เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางสังคมของภาคธุรกิจในการรักษาความปลอดภัย

4.4 วางแผนและเตรียมการสำหรับการสัมภาษณ์ ตระหนักถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเตรียมคำถามที่เหมาะสมเพื่อเปิดเผยความคิดเห็นและข้อมูล

4.5 ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจง การสนทนากลุ่ม การจดบันทึกการสังเกต โดยผู้วิจัยจะลงพื้นที่เป็นครั้งคราวและผู้ช่วยวิจัยจะเข้าไปตลอดเวลา ใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อเข้าใจความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์อย่างละเอียด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อค้นหาความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลและอธิบายความสัมพันธ์เป็นเหตุ-ผล จากนั้นจะเขียนรายงานเพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Creswell, J. W., & Poth, C. N., 2017)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้มีความสำคัญในการทำความเข้าใจและพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการและปรับตัวของบริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัยในยุคที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้จะพิจารณาจากหลายแง่มุม ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และการสร้างระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้บริษัทรักษาความปลอดภัยสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในยุคดิจิทัล การเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็น บุคลากรต้องมีความรู้และทักษะในการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อป้องกันและตอบโต้ภัยคุกคามทางไซเบอร์ การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรจึงต้องเน้นไปที่การสร้างความเข้าใจในเทคโนโลยีปัจจุบันและการพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ (ฉัฐวัฒน์ ชัชณฐาภัฏฐ์, 2566)

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของบริษัทรักษาความปลอดภัย เทคโนโลยีเช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) และ Internet of Things (IoT) เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการตรวจจับและป้องกันภัยคุกคาม การใช้ AI สามารถช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจจับพฤติกรรมที่ผิดปกติ ซึ่งสามารถช่วยลดความเสี่ยงและป้องกันเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ (Hughes, C., Robert, L., Frady, K., & Arroyos, A., 2019).)

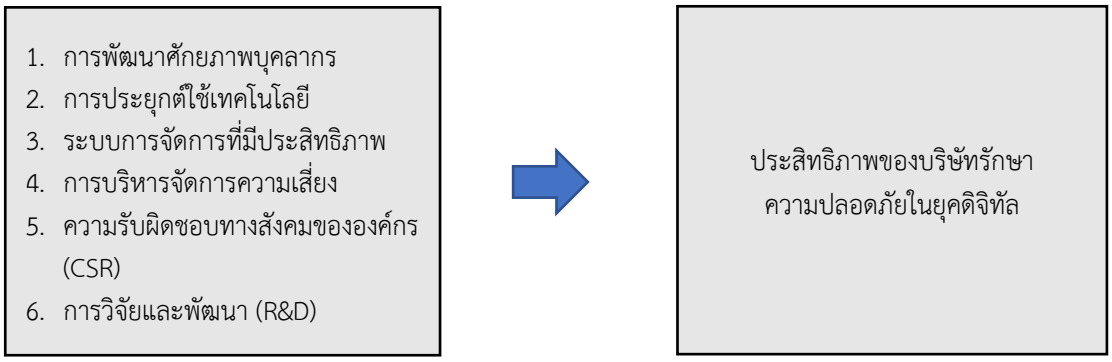
ระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนาบริษัทรักษาความปลอดภัย การจัดการทรัพยากรบุคคล การวางแผนและการบริหารจัดการโครงการ การควบคุมคุณภาพ และการจัดการความเสี่ยงเป็นปัจจัยที่สำคัญ ระบบการจัดการที่ดีจะช่วยให้บริษัทสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างทันท่วงที (Gupta, K., Bhaskar, P., & Singh, S., 2017)

การบริหารจัดการความเสี่ยง การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัล การตรวจจับและป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ การจัดการเหตุการณ์และการฟื้นฟูสภาพหลังจากเกิดเหตุการณ์เป็นสิ่งที่บริษัทต้องมีการเตรียมการและวางแผนอย่างรอบคอบ การบริหารจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพจะช่วยลดความเสียหายและเพิ่มความมั่นคงในการดำเนินงานของบริษัท (Hajjar, S., & Alkhanaizi, M., 2018)

ความรับผิดชอบทางสังคมขององค์กร (CSR) ความรับผิดชอบทางสังคมขององค์กร (CSR) เป็นอีกแง่มุมหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาบริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและการสร้าง

ภาพลักษณ์ที่ดีจะช่วยให้บริษัทได้รับความไว้วางใจและการสนับสนุนจากลูกค้าและสังคม การมีแนวคิด CSR ที่ดีจะช่วยให้บริษัทมีความมั่นคงและสามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน (Jumanne, A., & Njoroge, J., 2019)

การวิจัยและพัฒนา (R&D) การวิจัยและพัฒนาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาบริษัท การลงทุนใน R&D จะช่วยให้บริษัทสามารถพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ และปรับปรุงการให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง การวิจัยและพัฒนาจะช่วยให้บริษัทสามารถแข่งขันได้ในตลาดที่มีการแข่งขันสูงและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีได้อย่างทันท่วงที (Birdi, K. S., Patterson, M. G., & Wood, S. J., 2007)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ดังนั้น จากภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้เน้นไปที่การพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของบริษัทรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัล โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการความเสี่ยง ความรับผิดชอบทางสังคมขององค์กร และการวิจัยและพัฒนา การวิจัยนี้จะช่วยให้บริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัยสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Imran, M., Maqbool, N., & Shafique, H., 2014).

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาศักยภาพบริษัทรักษาความปลอดภัยยุคดิจิทัล ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจง การสนทนากลุ่ม และการจดบันทึกการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ลงพื้นที่เป็นครั้งคราว รวมถึงการใช้การสัมภาษณ์เพื่อเข้าใจความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักในยุคดิจิทัล พบว่ามีประเด็นสำคัญ 9 ประการที่สามารถสรุปได้จากการวิจัยนี้ ประการแรก การนำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้ในการให้บริการรักษาความปลอดภัย ผู้ให้ข้อมูลเห็นพ้องกันว่าเทคโนโลยีใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ระบบการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) และ Internet of Things (IoT) เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจจับและป้องกันภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลและคาดการณ์พฤติกรรมที่ผิดปกติ รวมถึงการใช้ Big Data Analytics ในการตรวจสอบข้อมูลจำนวนมากเพื่อหาความสัมพันธ์และรูปแบบที่บ่งบอกถึงภัยคุกคามได้ ประการที่สอง การพัฒนาบุคลากรและการฝึกอบรม ผู้ให้ข้อมูลเน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรในบริษัท โดยบุคลากรจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ และการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยในการทำงาน นอกจากนี้ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในองค์กรยังเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้บุคลากรสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว ประการที่สาม การปรับปรุงกระบวนการทำงาน การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ช่วยให้บริษัทสามารถปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การใช้ระบบการจัดการความปลอดภัยแบบรวมศูนย์ (Integrated Security Management Systems) ที่สามารถเชื่อมต่อและควบคุมการทำงานของอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้ระบบการรายงานและ

การติดตามผลแบบเรียลไทม์เพื่อให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ประการที่สี่ การเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า ผู้ให้ข้อมูลชี้ว่าการใช้เทคโนโลยีใหม่ในการให้บริการรักษาความปลอดภัยช่วยเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าได้ ระบบการรายงานและการติดตามผลแบบเรียลไทม์ช่วยให้ลูกค้าสามารถรับรู้สถานะและความปลอดภัยของทรัพย์สินได้ตลอดเวลา ซึ่งสร้างความมั่นใจและความเชื่อถือในบริการของบริษัท ประการที่ห้า การสร้างนวัตกรรมในการให้บริการ การวิจัยพบว่าบริษัทที่สามารถนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาบริการมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างรวดเร็ว เช่น การพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยที่สามารถปรับตัวตามสถานการณ์ได้ (Adaptive Security Systems) ที่ใช้เทคโนโลยี AI ในการปรับเปลี่ยนการทำงานของระบบตามสภาพแวดล้อมและความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ประการที่หก การบริหารจัดการข้อมูลและความปลอดภัยทางไซเบอร์ บริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัลต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการข้อมูลที่ได้รับอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีการเข้ารหัสข้อมูลและการป้องกันภัยทางไซเบอร์เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อป้องกันการโจมตีจากภายนอกและรักษาความปลอดภัยของข้อมูลลูกค้า ประการที่เจ็ด การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าการสร้างความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบริษัท การแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์การทำงานร่วมกันช่วยให้บริษัทสามารถพัฒนาการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น ประการที่แปด ความรับผิดชอบทางสังคม บริษัทต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในการดำเนินธุรกิจ การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน โดยบริษัทสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและปกป้องสิ่งแวดล้อมผ่านการใช้เทคโนโลยีที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และประการที่เก้า การวิจัยและพัฒนา (R&D) การวิจัยและพัฒนาเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนนวัตกรรมและการพัฒนาบริการใหม่ ๆ บริษัทที่ลงทุนในการวิจัยและพัฒนาสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพสูง และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของบริษัทรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องอาศัยหลายปัจจัย ได้แก่ การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ การยกระดับทักษะของบุคลากร การปรับปรุงกระบวนการทำงาน การจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ การลงทุนในงานวิจัยและพัฒนา การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ และการรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้สามารถให้บริการที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยผู้วิจัยได้จัดทำตารางความถี่เพื่อแสดงผลการสัมภาษณ์ ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความถี่เพื่อแสดงผลการสัมภาษณ์

ประเด็นสำคัญ	จำนวนผู้ให้ข้อมูล
การนำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้ในการให้บริการรักษาความปลอดภัย	28
การพัฒนาบุคลากรและการฝึกอบรม	30
การปรับปรุงกระบวนการทำงาน	25
การเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า	27
การสร้างนวัตกรรมในการให้บริการ	22
การบริหารจัดการข้อมูลและความปลอดภัยทางไซเบอร์	24
การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ	20
ความรับผิดชอบทางสังคม	18
การวิจัยและพัฒนา (R&D)	21

2. วิธีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัลและการฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจง การสนทนากลุ่ม และการจดบันทึกการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะลงพื้นที่เป็นครั้งคราว ใช้การสัมภาษณ์เพื่อเข้าใจความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์ในยุคดิจิทัลของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 กลุ่ม และวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบ พบว่า

ประการแรก ความสำคัญของการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้ให้ข้อมูลย้ำถึงความสำคัญของการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การฝึกอบรมที่มีคุณภาพจะช่วยให้บุคลากรมีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่สอง การจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพ การจัดการทรัพยากรบุคคลที่ดีเป็นปัจ จัยสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร บริษัทควรมีการวางแผนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงความต้องการและความสามารถของบุคลากรแต่ละคน

ประการที่สาม การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรช่วยส่งเสริมให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ การสนับสนุนการเรียนรู้ต่อเนื่องและการแบ่งปันความรู้ในองค์กรช่วยให้บุคลากรมีความพร้อมในการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

ประการที่สี่ การสนับสนุนจากผู้บริหาร ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การจัดสรรทรัพยากรและการให้โอกาสในการฝึกอบรมเป็นสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากร

ประการที่ห้า การใช้เทคโนโลยีในการฝึกอบรม การใช้เทคโนโลยีในการฝึกอบรม เช่น การเรียนรู้ออนไลน์ (e-learning) และการใช้สื่อมัลติมีเดียช่วยให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลและการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และสามารถฝึกฝนทักษะทางด้านเทคโนโลยีได้อย่างต่อเนื่อง

ประการที่หก การวิเคราะห์และประเมินผลการฝึกอบรม การวิเคราะห์และประเมินผลการฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการฝึกอบรม การวัดผลความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรมช่วยให้สามารถปรับปรุงการฝึกอบรมให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประการที่เจ็ด การสร้างโอกาสในการพัฒนาทักษะภายในองค์กร การสร้างโอกาสในการพัฒนาทักษะภายในองค์กร เช่น การจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ช่วยให้บุคลากรมีโอกาสในการฝึกฝนและพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง

ประการสุดท้าย การรับรองมาตรฐานและการประกอบวิชาชีพ การรับรองมาตรฐานและการประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้และทักษะที่เป็นมาตรฐาน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในบริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัลนั้น ไม่เพียงแค่การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร การสนับสนุนจากผู้บริหาร การใช้เทคโนโลยีในการฝึกอบรม การวิเคราะห์และประเมินผลการฝึกอบรม การสร้างโอกาสในการพัฒนาทักษะภายในองค์กร และการรับรองมาตรฐานและการประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง การผสมผสานของปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้บริษัทสามารถพัฒนาศักยภาพของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของยุคดิจิทัล

อภิปรายผล

การพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของบริษัทรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัลผ่านการใช้เทคโนโลยีใหม่และนวัตกรรมต่าง ๆ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการให้บริการ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ประการแรก การนำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้ในการให้บริการรักษาความปลอดภัยช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจจับและป้องกันภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีเช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics), และ Internet of Things (IoT) ได้รับการยืนยันจากงานวิจัยที่ระบุว่าการใช้ AI ช่วยเพิ่มความสามารถในการคาดการณ์และตอบสนองต่อภัยคุกคามได้รวดเร็ว (Javaid et al., 2022) นอกจากนี้การใช้ Big Data Analytics ยังช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปอย่างละเอียดและมีประสิทธิภาพในการหาความสัมพันธ์ที่ซ่อนอยู่ในข้อมูล (Hughes et al., 2019) ประการที่สอง การพัฒนาทักษะและฝึกอบรมบุคลากรถือเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับตัวกับเทคโนโลยีใหม่ งานวิจัยระบุว่าบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Jalil et al., 2019) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรยังเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ให้กับบุคลากร (Kim & Park, 2020)

ประการที่สาม การปรับปรุงกระบวนการทำงานด้วยการใช้เทคโนโลยีช่วยให้บริษัทสามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การใช้ระบบบริหารจัดการความปลอดภัยแบบรวมศูนย์ (Integrated Security Management Systems) ช่วยลดความผิดพลาดและเพิ่มความรวดเร็วในการตัดสินใจ (Hajjar & Alkhanaizi, 2018) ประการที่สี่ การใช้เทคโนโลยีในการให้บริการรักษาความปลอดภัยช่วยเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าลูกค้าที่สามารถติดตามสถานะและความปลอดภัยของทรัพย์สินได้แบบเรียลไทม์มีความมั่นใจและพึงพอใจในบริการมากขึ้น (Blume et al., 2010) ประการที่ห้า การใช้เทคโนโลยีใหม่ยังช่วยให้บริษัทสามารถสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างรวดเร็ว เช่น การนำ AI มาใช้ในระบบรักษาความปลอดภัยทำให้ระบบสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ได้ (Birdi et al., 2007) ประการที่หก การบริหารจัดการข้อมูลและความปลอดภัยทางไซเบอร์เป็นอีกหนึ่งความท้าทายในยุคดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีการเข้ารหัสข้อมูลช่วยป้องกันการโจมตีจากภายนอกและรักษาความปลอดภัยของข้อมูลลูกค้า (Gupta et al., 2017)

ประการที่เจ็ด การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบริษัท การแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ช่วยให้บริษัทสามารถพัฒนาบริการที่ตรงตามความต้องการของลูกค้าได้ดีขึ้น (Hughes et al., 2019) ประการที่แปด การนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ซึ่งการพัฒนาเทคโนโลยีควรสอดคล้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Jalil et al., 2019) ประการที่เก้า การลงทุนในการวิจัยและพัฒนา (R&D) เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ และพัฒนาบริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า (Blume et al., 2010)

จากการอภิปราย สามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของบริษัทรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ร่วมกับการพัฒนาทักษะของบุคลากร การปรับปรุงกระบวนการทำงาน และการบริหารจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้บริการที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าในยุคดิจิทัลได้อย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในบริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัลมีความหลากหลายและซับซ้อน ซึ่งปัจจัยหลักที่มีผลต่อการพัฒนาเหล่านี้สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1) การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร บุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมในเทคโนโลยีใหม่ ๆ มีความสามารถในการใช้เครื่องมือและระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกอบรมแบบเน้นปฏิบัติช่วยเสริมความมั่นใจและความชำนาญในการใช้งานเทคโนโลยี (นวพล แก้วสุวรรณ, ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง, สิริกร บำรุงกิจ, 2563) นอกจากนี้ โปรแกรมฝึกอบรมออนไลน์และการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลช่วยให้บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลและการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง (Gashi, Pugh, & Adnett, 2010)

2) การจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับบุคลากร การวางแผนการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบและการประเมินผลอย่างต่อเนื่องทำให้สามารถระบุความต้องการในการพัฒนาและปรับปรุง

กระบวนการฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสม การจัดการทรัพยากรบุคคลที่ดีช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนา (อนุชิต นาคกล่อม, เอกกมล บุญยะผลานันท์, พูลศักดิ์ โกษียาภรณ์, 2563)

3) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรช่วยกระตุ้นให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนการเรียนรู้และการแบ่งปันความรู้ภายในองค์กรช่วยให้บุคลากรมีความพร้อมในการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (Hidayat & Aziz, 2022) การฝึกอบรมที่มีการต่อเนื่องและการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอทำให้บุคลากรมีความพร้อมในการใช้งานเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

4) การสนับสนุนจากผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรและการฝึกอบรมช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจและความมั่นใจในบุคลากร การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการฝึกอบรมและการให้โอกาสพัฒนาทักษะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการทำงาน (บุญทัน ดอกไธสง, 2563)

5) การใช้เทคโนโลยีในการฝึกอบรมช่วยเพิ่มความน่าสนใจและความสะดวกสบายในการพัฒนาทักษะของบุคลากร โปรแกรมการเรียนรู้ออนไลน์ (e-learning) และสื่อมัลติมีเดียทำให้บุคลากรสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ตามความสะดวกและเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง (Hughes, Robert, Frady, & Arroyos, 2019)

6) การประเมินผลการฝึกอบรมเป็นส่วนสำคัญในการปรับปรุงกระบวนการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การวัดผลจากการฝึกอบรมช่วยให้สามารถระบุจุดแข็งและจุดอ่อนในกระบวนการฝึกอบรมได้อย่างแม่นยำ การใช้เครื่องมือการวัดผลที่เหมาะสมสามารถช่วยในการปรับปรุงการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (ปรินทร พลรัฐธนาสิทธิ์, นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ, 2563)

7) การสร้างโอกาสให้บุคลากรได้พัฒนาทักษะใหม่ ๆ ภายในองค์กร เช่น การจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ช่วยให้บุคลากรสามารถฝึกฝนทักษะได้อย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมการเรียนรู้เช่นนี้ทำให้บุคลากรมีความมั่นใจในการใช้งานเทคโนโลยีและมีความพร้อมในการปฏิบัติงานในยุคดิจิทัล (Gupta, Bhaskar, & Singh, 2017)

8) การรับรองมาตรฐานและการประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงาน การได้รับการรับรองจากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือช่วยเพิ่มคุณค่าทางวิชาชีพและส่งเสริมความเชื่อมั่นในทักษะการทำงานของบุคลากร (Birdi, Patterson, & Wood, 2007)จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในบริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัลไม่เพียงแต่การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร การสนับสนุนจากผู้บริหาร การใช้เทคโนโลยีในการฝึกอบรม การวิเคราะห์และประเมินผลการฝึกอบรม การสร้างโอกาสในการพัฒนาทักษะภายในองค์กร และการรับรองมาตรฐานและการประกอบวิชาชีพ การผสมผสานของปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้บริษัทสามารถพัฒนาศักยภาพของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของยุคดิจิทัล

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยนี้ ได้มีการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาบริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล ดังนี้

1) การบูรณาการเทคโนโลยีใหม่เพื่อการรักษาความปลอดภัย การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics), และ Internet of Things (IoT) ในการตรวจจับและป้องกันภัยคุกคามมีประสิทธิภาพสูง เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนและตรวจจับพฤติกรรมที่ผิดปกติได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ นอกจากนี้ การเชื่อมต่อและควบคุมอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยผ่าน IoT ช่วยให้การตรวจสอบและตอบสนองต่อเหตุการณ์เป็นไปอย่างทันทีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านการฝึกอบรมและการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ การฝึกอบรมที่มีคุณภาพและการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้บุคลากรมีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรช่วยส่งเสริมให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองและการ

เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ การสนับสนุนการเรียนรู้และการแบ่งปันความรู้ในองค์กรช่วยให้บุคลากรสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว

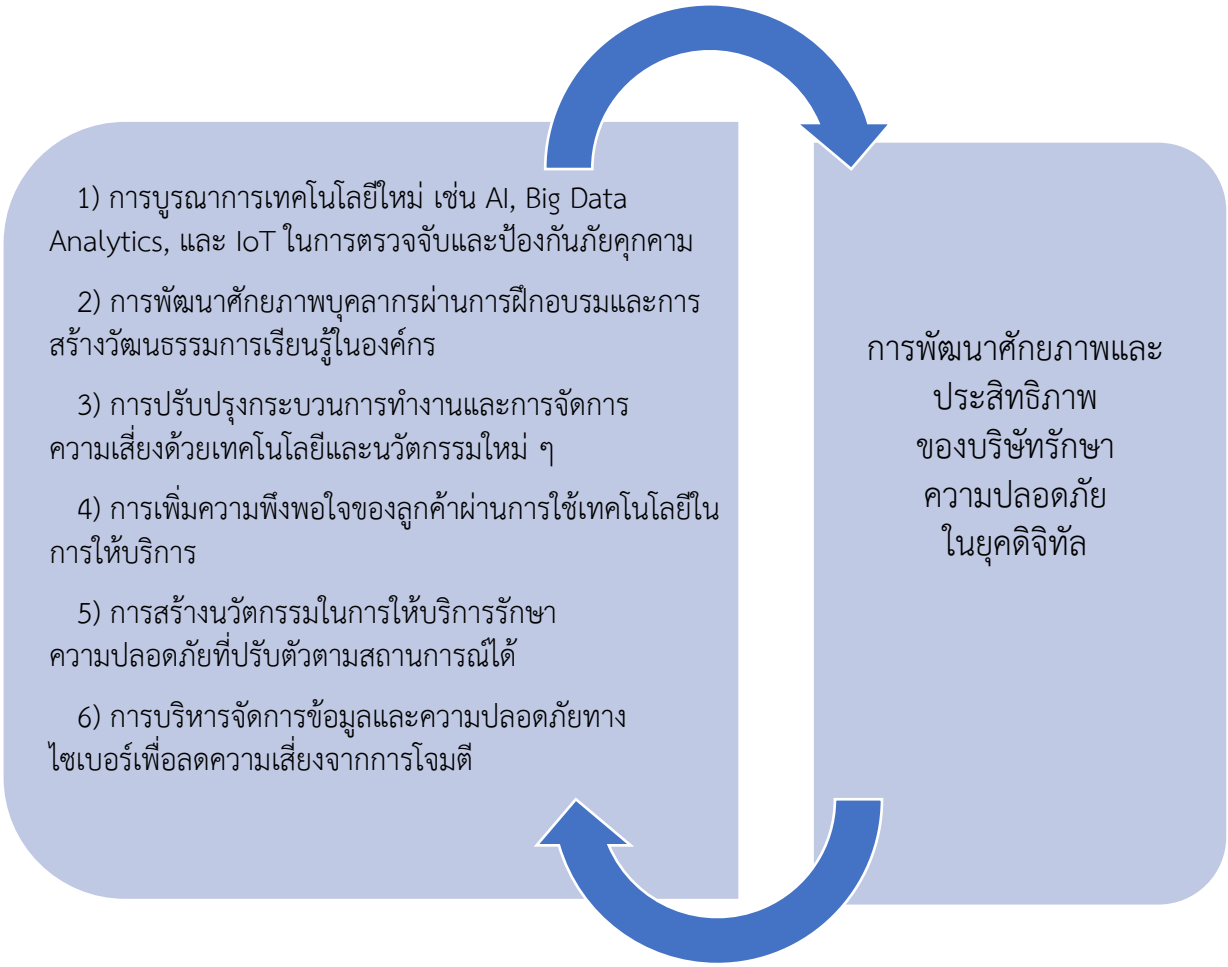
3) การปรับปรุงกระบวนการทำงานและการจัดการความเสี่ยง การปรับปรุงกระบวนการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ช่วยให้บริษัทสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ระบบการจัดการความปลอดภัยแบบรวมศูนย์ (Integrated Security Management Systems) และระบบการรายงานและการติดตามผลแบบเรียลไทม์ช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ นอกจากนี้ การบริหารจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพช่วยลดความเสียหายและเพิ่มความมั่นคงในการดำเนินงานของบริษัท

4) การสร้างความพึงพอใจของลูกค้าผ่านการใช้เทคโนโลยี การนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการให้บริการช่วยเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า การใช้ระบบการรายงานและการติดตามผลแบบเรียลไทม์ทำให้ลูกค้าสามารถรับรู้สถานะและความปลอดภัยของทรัพย์สินหรือสถานที่ได้ตลอดเวลา ซึ่งสร้างความมั่นใจและความเชื่อถือในบริการของบริษัท การสร้างระบบการบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มความพึงพอใจและความไว้วางใจจากลูกค้า (พรวรรณ นันทแพศย์. 2566, นน. 5-6)

5) การสร้างนวัตกรรมในการให้บริการรักษาความปลอดภัย การสร้างนวัตกรรมในการให้บริการรักษาความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่สำคัญในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาด การพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยที่สามารถปรับตัวตามสถานการณ์ได้ (Adaptive Security Systems) ช่วยให้การบริการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การใช้ AI ในการปรับเปลี่ยนการทำงานของระบบตามสภาพแวดล้อมและความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเป็นตัวอย่างของนวัตกรรมที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการได้

6) การบริหารจัดการข้อมูลและความปลอดภัยทางไซเบอร์ การบริหารจัดการข้อมูลและความปลอดภัยทางไซเบอร์เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของบริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัย การใช้เทคโนโลยีการเข้ารหัสข้อมูลและการป้องกันภัยทางไซเบอร์ช่วยลดความเสี่ยงจากการโจมตีทางไซเบอร์และรักษาความปลอดภัยของข้อมูลลูกค้า การจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพช่วยให้บริษัทสามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็วและมีความมั่นคง

จากองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาบริษัทรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการเทคโนโลยีใหม่ การพัฒนาบุคลากร การปรับปรุงกระบวนการทำงาน การสร้างความพึงพอใจของลูกค้า การสร้างนวัตกรรมในการให้บริการ และการบริหารจัดการข้อมูลและความปลอดภัยทางไซเบอร์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยให้บริษัทสามารถให้บริการที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ดังแสดงได้ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาบริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัย พบว่า การบูรณาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics), และ Internet of Things (IoT) เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจจับและป้องกันภัยคุกคาม การใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยให้บริษัทสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนและตรวจจับพฤติกรรมที่ผิดปกติได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การฝึกอบรมที่มีคุณภาพและการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรช่วยให้บุคลากรมีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะช่วยให้บุคลากรสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ การปรับปรุงกระบวนการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ช่วยให้บริษัทสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ระบบการจัดการความปลอดภัยแบบรวมศูนย์และระบบการรายงานและการติดตามผลแบบเรียลไทม์ช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ การบริหารจัดการข้อมูลและความปลอด ภัยทางไซเบอร์เป็นสิ่งจำเป็นในการลดความเสี่ยงจากการโจมตีทางไซเบอร์และรักษาความปลอดภัยของข้อมูลลูกค้า การสร้างความพึงพอใจของลูกค้าเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญ การใช้เทคโนโลยีใหม่ในการให้บริการช่วยเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า การใช้ระบบการรายงานและการติดตามผลแบบเรียลไทม์ทำให้ลูกค้าสามารถรับรู้สถานะและความปลอดภัยของทรัพย์สินหรือสถานที่ได้ตลอดเวลา ซึ่งสร้างความมั่นใจและความเชื่อถือในบริการของบริษัท

สุดท้าย การสร้างนวัตกรรมในการให้บริการรักษาความปลอดภัยช่วยให้บริษัทสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยที่สามารถปรับตัวตามสถานการณ์ได้ช่วยให้การบริการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สรุปได้ว่า การพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของบริษัทรักษาความปลอดภัยในยุคดิจิทัล

จำเป็นต้องอาศัยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ การพัฒนาบุคลากร การปรับปรุงกระบวนการทำงาน การสร้างความพึงพอใจของลูกค้า การสร้างนวัตกรรมในการให้บริการ และการบริหารจัดการข้อมูลและความปลอดภัยทางไซเบอร์ ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้บริษัทสามารถให้บริการที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานรัฐบาลและองค์กรที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการนำเทคโนโลยีใหม่ เช่น AI, Big Data Analytics และ IoT มาใช้ในองค์กรรักษาความปลอดภัย โดยจัดทำโครงการหรือมาตรการที่ส่งเสริมการลงทุนในเทคโนโลยีเหล่านี้ รวมถึงการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่บริษัทที่ลงทุนในเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

1.2 ควรมีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยจัดทำโปรแกรมการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้แก่บุคลากรในองค์กรรักษาความปลอดภัย เพื่อให้มีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางไซเบอร์ เพื่อให้บริษัทที่ให้บริการรักษาความปลอดภัยสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดและมีการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น AI, Big Data Analytics, และ IoT ในการรักษาความปลอดภัย เพื่อหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับความต้องการและสภาพแวดล้อมของแต่ละองค์กร

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลกระทบของการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร เช่น การเปลี่ยนแปลงในกระบวนการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน และการปรับตัวของบุคลากร เพื่อหาวิธีการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความสำเร็จขององค์กรที่นำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการรักษาความปลอดภัย โดยวิเคราะห์ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จและแนวทางปฏิบัติที่ดี เพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในองค์กรรักษาความปลอดภัยอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

โกสินทร์ ชำนาญพล และ สุดาใจ โล่ห์วนิชชัย. (2562). การพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้ประกอบการ. *วารสารราชพฤกษ์, 17*(2), 30-138.

ฉัฐวัฒน์ ชัชณฐาภัฏฐ์. (2566). *การบริหารการพัฒนาเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: ProTexts.

นวพล แก้วสุวรรณ, ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง และ สิริกร บำรุงกิจ. (2563). การจัดการความรู้ เพื่อก้าวสู่องค์กรดิจิทัลในยุคเทคโนโลยีพลิกผัน. *วารสารศิลปากร, 40*(4), 120-135.

บุญทัน ดอกไธสง. (2563). *รัฐประศาสนศาสตร์เปลี่ยนโลก*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บุญเรือน ทองทิพย์ และ วัชรบุตร กุลบุตร. (2563). การจัดการการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรมนุษย์ของ RANGER SECURITY GUARD INVESTIGATION CO., LTD. *วารสาร มจร นาครทรรศ์, 7*(11), 342–356.

ปรินทร พลรัฐธนาสิทธิ์ และ นิธิตา สิริพงศ์ทักษิณ. (2563). การเมืองในการกำหนดนโยบายธุรกิจรักษาความปลอดภัย. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 10*(3), 65-76.

พรวรรณ นันทแพศย์. (2566). อิทธิพลของคุณลักษณะบุคลิกภาพ การยอมรับเทคโนโลยี พฤติกรรมการลงทุน ที่มีต่อการตัดสินใจลงทุนสกุลเงินดิจิทัล. *Procedia of Multidisciplinary Research, 1*(7), 1-9.

วันเฉลิม แสงสว่าง. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารความสัมพันธ์ของพนักงาน รักษาความปลอดภัยในเขตกรุงเทพมหานคร : กรณีของบริษัท มิตรสยามรักษาความปลอดภัย จำกัด. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 5*(1), 10-22.

อนุชิต นาคกล่อม, เอกกมล บุญยะผลานันท์ และ พูลศักดิ์ โกษียาภรณ์. (2563). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาระบบด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีไอโอทีอาศัยรูปแบบการเชื่อมโยงองค์ความรู้มหาวิทยาลัย และภาคอุตสาหกรรม. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 24*(3), 303-314.

Birdi, K. S., Patterson, M. G., & Wood, S. J. (2007). Learning to perform? A comparison of learning practices and organisational performance in profit and non-profit-making sectors in the UK. *International Journal of Training and Development, 11*(4), 265–281.

Blume, B. D., Ford, J. K., Baldwin, T. T., & Huang, J. L. (2010). Transfer of training: A meta-analytic review. *Journal of Management, 36*(4), 1065–1105.

Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2017). Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches. (4th ed.). California: SAGE Publications, Inc.

Gashi, A., Pugh, G., & Adnett, N. (2010). Technological change and employer-provided training: evidence from UK workplaces. *International Journal of Manpower, 31*(4), 426-448.

Gupta, K., Bhaskar, P., & Singh, S. (2017). Prioritization of factors influencing employee adoption of e-government using the analytic hierarchy process. *Journal of Systems and Information Technology, 19*(1/2), 116-137.

Hajjar, S., & Alkhanaizi, M. (2018). Exploring the factors that affect employee training effectiveness: a case study in Bahrain. *SAGE Open, 8*(2), 1-10.

Hidayat, A., & Aziz, M. (2022). The role of job training in improving employee performance. *Adpebi International Journal of Multidisciplinary Sciences, 1*(1), 21-30.

Hughes, C., Robert, L., Frady, K., & Arroyos, A. (2019). *Managing technology and middle-and low-skilled employees: Advances for economic regeneration*. Leeds: Emerald Publishing Limited.

Imran, M., Maqbool, N., & Shafique, H. (2014). Impact of technological advancement on employee performance in banking sector. *International Journal of Human Resource Studies,* 4(1), 57-65.

Jalil, R., Perizade, P., & Widiyanti, H. (2019). Effect of training and work discipline on employee performance at PT PLN (Persero). *International Journal of Management and Humanities, 3*(11), 37-42.

Javaid, M., Khan, S., Haleem, A., & Rab, S. (2022). Adoption of modern technologies for implementing industry 4.0: an integrated MCDM approach. *Benchmarking: An International Journal, 30*(10), 3753-3790.

Jumanne, A., & Njoroge, J. (2019). Technological change management and performance of employees of the parliamentary service commission in Kenya. *American Journal of Public Policy and Administration, 4*(1), 18-30.

Kim, J., & Park, C. Y. (2020). Education, skill training, and lifelong learning in the era of technological revolution: A review. *Asian-Pacific Economic Literature, 34*(2), 3-19.

Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldaña, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook*. (3rd ed.). California: SAGE Publications, Inc.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Factors Affecting the Decision to Use Credit Card of Krungsri Ayudhya Bank in the Bangkok

Phatnicha Kruaewong[1*] and Wuthiya Saraithong[2]

[1] *Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
[2] *Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
* *Corresponding author. E-mail: sureewan.san@ku.th*

ABSTRACT

This Article aimed to (1) study the decision-making behavior of using credit cards of the Bank of Krungsri Ayudhya in Bangkok, and (2) study the factors that affect the decision to use credit cards of Krungsri Ayutthaya Bank in the Bangkok. The sample group used in the research is customers who use the services of Krungsri Ayutthaya Bank, located in Bangkok, 400 people using questionnaires as a tool for data collection. Analyze data using descriptive statistics: frequency distribution tables, percentages, means, and standard deviations. And inferential statistics were analyzed using logistic regression analysis. The results show that most respondents are female, aged between 20-29 year old, single status, graduated with a Bachelor's degree, worked as company employees and monthly income between 15,000-25,000 baht. And the result of the decision to use the credit card of Krungsri Ayutthaya Bank those who choose to use the credit card of Krungsri Ayutthaya Bank accounted for 56.25 percent by giving reasons for choosing credit card of krungsri Ayutthaya bank is the system is safe from the most cybercrime problems. And those who do not choose to use the bank credit card in Krungsri Ayutthaya accounted for 43.75 percent because of the application process and credit card approval of Krungsri Ayudhya Bank is the most delayed. It was also found that the factors affecting the decision to use the Ayutthaya bank credit card in the district Bangkok is gender, monthly income, marketing mix factors price, process, and physical characteristics were positively related.

Keywords: Credit Card, Cashless Society, E-Payment, Krungsri Ayutthaya Bank

Received: 28 May 2024;
Revised: 24 July 2024;
Accepted: 18 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร

พัฏฐ์ณิชา เครือวงค์[1*] และ วุฒิยา สาหร่ายทอง[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: sureewan.san@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตของธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยคือ ลูกค้าผู้ใช้บริการของธนาคารกรุงศรีอยุธยาที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 20-29 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานเอกชน และรายได้ต่อเดือน 15,000-25,000 บาท และผลการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา ผู้ที่เลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา (ร้อยละ 56.25) โดยให้เหตุผลในการเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา คือ ระบบมีความปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์มากที่สุด และผู้ที่ไม่เลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา (ร้อยละ 43.75) โดยมีสาเหตุมาจากขั้นตอนการสมัครและการอนุมัติบัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาล่าช้ามากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เพศ รายได้ต่อเดือน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพมีความสัมพันธ์ในทิศทางเชิงบวก

คำสำคัญ: บัตรเครดิต, สังคมไร้เงินสด, การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์, ธนาคารกรุงศรีอยุธยา

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

บัตรเครดิต เป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ที่สถาบันการเงิน (Banks) หรือผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Banks) เป็นผู้ออกบัตรเครดิตให้แก่ผู้ถือบัตรเครดิตหรือลูกค้า เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการให้กับร้านค้าหรือผู้ประกอบการธุรกิจที่ยินยอมรับบัตรเครดิตแทนการชำระเงินด้วยเงินสด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2566) ซึ่งบัตรเครดิตถือเป็นบริการอย่างหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือทางการเงินและเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถดึงดูดใจให้ลูกค้ามาใช้บัตรเครดิตได้ และเป็นการสร้างโอกาสทางการเงินให้กับผู้ที่ใช้บัตรเครดิต จึงได้เริ่มมีการใช้ในประเทศไทยเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2512 ด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ธุรกิจบัตรเครดิตได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนสูง ทำให้สถาบันการเงินต่างๆเปิดให้บริการทางการเงินด้านบัตรเครดิตอย่างแพร่หลาย (จุฑามาศ กิจจรัส, 2560)

นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนจากภาครัฐโดยกระทรวงการคลังที่ได้ริเริ่มผลักดันจากแนวคิด National e-Payment ซึ่งการทำธุรกรรมต่างๆ เป็นนโยบายโครงการ การชำระเงินผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) เป็นการทำธุรกรรมผ่านทางอินเตอร์เน็ต และคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากมีความสะดวกสบาย รวดเร็ว มีความปลอดภัย และลดความเสี่ยงในการถือเงินสดเป็นจำนวนมาก ทำให้ความสำคัญเงินสดลดลง เป็นการก้าวเข้าสู่สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) ซึ่งถือเป็นเสริมสร้างศักยภาพการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพและก้าวเข้าสู่ความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลได้มากขึ้น (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2566)

เมื่อพฤติกรรมการใช้จ่ายเริ่มเปลี่ยนไป คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความรวดเร็ว สะดวกสบายและความปลอดภัย ส่งผลให้มีการใช้บริการชำระเงินผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น Internet & Mobile Banking บัตรเครดิต บัตรเดบิต พร้อมเพย์ และ QR Code เป็นต้น ซึ่งจากการรายงานสถิติระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2561-2565 พบว่า จำนวนบัญชีของ Internet & Mobile Banking มีการเพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่า ในระยะเวลา 5 ปี จาก 69.8 ล้านบัญชีในปี พ.ศ. 2561 เป็น 138.3 ล้านบัญชีในปี พ.ศ. 2565 และจำนวนการใช้ Internet & Mobile Banking เพิ่มขึ้นเป็น 22.7 พันล้านรายการ และมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 101.5 ล้านล้านบาท โดยเฉพาะ Mobile Banking ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ขณะที่การใช้ Internet Banking มีการลดลง เนื่องจากผู้บริโภคหันมาใช้การบริการทางการเงินผ่านแอพพลิเคชันมือถือมากขึ้น ในส่วนพร้อมเพย์ เป็นบริการชำระเงินที่ได้รับความนิยมสูง ซึ่งในปีพ.ศ. 2565 มีจำนวนลงทะเบียนสะสมถึง 74.3 ล้านหมายเลข การโอนเงินเฉลี่ยต่อวันในปีพ.ศ. 2565 มีปริมาณเพิ่มขึ้นถึง 48.1 ล้านรายการ และมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 134.8 พันล้านบาท สะท้อนให้เห็นว่า พร้อมเพย์ตอบโจทย์การใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคที่มากขึ้น รวมถึงบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ บัตรเครดิตและบัตรเดบิต เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการใช้ Digital Payment สำหรับการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ในการชำระเงินทั้งช่องทางออนไลน์และหน้าร้าน ซึ่งเป็นการรับบัตรผ่านเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ Electronic Data Capture (EDC)และในช่วงปี พ.ศ. 2561-2565 ช่องทางออนไลน์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยส่วนใหญ่มาจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต ที่นิยมในการซื้อของผ่านช่องทางออนไลน์โดยเฉพาะในหมวดธุรกิจร้านอาหาร ซึ่งจากที่มีธุรกรรมเพียง 0.3 ล้านรายการในปีพ.ศ. 2561 เพิ่มขึ้นเป็น 43.7 ล้านรายการในปีพ.ศ. 2565 จากความนิยมใช้บริการ Food Delivery ตั้งแต่ช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19 สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและพฤติกรรมของคนไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่โลกยุคดิจิทัล (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566) อีกทั้งจากผลสำรวจของ We Are Social ที่ได้มีการเผยแพร่รายงาน Digital 2023 Global Overview Report พบว่า ในปีพ.ศ. 2565 คนไทยร้อยละ 55 มีพฤติกรรมการใช้ QR Code มากสุดอันดับ 5 จาก 50 ประเทศทั่วโลก ซึ่งการใช้ QR Code ของคนไทย จะเป็นการรับข้อมูลข่าวสาร การยืนยันตัวตน และชำระเงินต่างๆ (We Are Social, 2566)

หากพิจารณาการใช้จ่ายบัตรเครดิตเพื่อการชำระเงิน ในปีพ.ศ. 2559-2565 พบว่า ในปีพ.ศ. 2559-2562 การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีการเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ปีพ.ศ. 2563-2564 การใช้บัตรเครดิตมีการลดลง ซึ่งสาเหตุมาจากการแพร่ระบาดโควิด 19 ทำให้ผู้บริโภคระมัดระวังการใช้จ่ายมากขึ้น และความสามารถในการชำระหนี้คืนลดลง ส่งผลให้เกิดการชะลอตัวในการชำระใช้จ่ายเงิน เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 คลี่คลายลงในปีพ.ศ. 2565 ผู้บริโภคกลับมาใช้ชีวิตตามปกติ ทำให้การใช้บัตรเครดิตเกิดการขยายตัว ซึ่งมาจากยอดการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่ทยอยฟื้นตัวสอดคล้องกับทิศทางเศรษฐกิจ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566)

ตารางที่ 1 ส่วนแบ่งตลาดบัตรเครดิตในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2559 – 2564

Company Name	2559	2560	2561	2562	2563	2564
Bank of Ayudhya PCL	15.0	14.9	14.5	16.7	17.0	17.6
Kasikorn Bank PCL	17.4	17.2	15.7	15.9	13.9	15.3
Krung Thai Bank PCL	12.4	12.5	12.7	12.2	12.5	12.0
AEON Group	11.0	11.1	10.8	10.4	11.4	11.6
Bangkok Bank PCL	9.2	9.8	9.5	10.3	11.0	10.5
Siam Commercial Bank PCL	10.1	10.0	9.2	9.7	9.6	9.2
Citigroup Inc	9.0	8.9	8.6	8.2	7.8	7.6
TMB Thanachart Bank PCL	3.6	3.5	3.4	3.9	3.9	3.9
United Overseas Bank Ltd	2.7	2.9	2.8	2.7	2.6	2.5
Royal Dutch Shell Plc	1.0	1.0	1.0	0.9	0.9	0.9

ตารางที่ 1 ส่วนแบ่งตลาดบัตรเครดิตในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2559 – 2564 (ต่อ)

Company Name	2559	2560	2561	2562	2563	2564
American Express Co	0.9	0.9	0.8	0.7	0.7	0.8
Chevron Corp	0.8	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7
Standard Chartered Bank Plc	1.4	-	-	-	-	-
Others	5.7	6.5	10.4	7.8	7.9	7.2
Total	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**

ที่มา: Euromonitor International (2565)

เมื่อพิจารณาส่วนแบ่งการตลาดบัตรเครดิตของประเทศไทย (ตารางที่ 1) จากข้อมูล Euromonitor International แสดงให้เห็นว่า ส่วนแบ่งการตลาดบัตรเครดิตของธนาคารกรุงศรีอยุธยา ในช่วงปี พ.ศ. 2559-2564 โดยเฉลี่ยอยู่ประมาณ ร้อยละ 15.95 หากพิจารณาในรายปีจะพบว่า ในปี พ.ศ. 2560-2561 ส่วนแบ่งการตลาดบัตรเครดิตมีการลดลง ร้อยละ 14.9 และ 14.5 ตามลำดับ และในปี พ.ศ. 2562-2564 ส่วนแบ่งการตลาดบัตรเครดิตได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ16.7, 17.0 และ 17.6 ตามลำดับ (Euromonitor International, 2565) ซึ่งส่วนแบ่งการตลาดบัตรเครดิตที่เพิ่มขึ้นของธนาคารกรุงศรีอยุธยา เกิดจากการกระตุ้นยอดใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่มากขึ้น ขยายตลาดไปยังกลุ่มลูกค้าที่มีรายได้สูงมากขึ้น ออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์บัตรเครดิตให้ตอบโจทย์วิถีชีวิต ใช้พอยต์แลกรับสิทธิประโยชน์ที่หลากหลาย เพิ่มช่องทางตลาดในการทำธุรกิจบัตรเครดิตที่หลากหลายมากขึ้นทั้งช้อปออนไลน์ บริการส่งอาหาร ประกันภัย มอบความคุ้มค่าในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ลูกค้ามาใช้บัตรเครดิตของธนาคารกรุงศรีอยุธยาเป็นบัตรหลักในการใช้จ่าย เพื่อให้ตอบสนองตามความต้องการของลูกค้า (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2566)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสถานการณ์ธุรกิจบัตรเครดิตกำลังฟื้นตัวและคาดว่าจะมีทิศทางการเติบโตที่สูงขึ้น รวมถึงการทำธุรกรรมการชำระเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับความนิยมมากขึ้น เพราะมีความสะดวกสบาย รวดเร็ว และปลอดภัย เมื่อพฤติกรรมการใช้จ่ายผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต และพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เริ่มก้าวเข้าสู่สังคมไร้เงินสดในโลกยุคดิจิทัล ทำให้ธนาคารกรุงศรีอยุธยาให้ความสำคัญ เพื่อจะสามารถปรับตัวตอบสนองต่อการแข่งขัน และยังคงไว้ซึ่งความได้เปรียบในการทำธุรกิจ ที่จะมีผลต่อการดำรงชีวิตของลูกค้าในระยะยาว ธนาคารกรุงศรีอยุธยาจึงได้วางกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยมุ่งเน้นเตรียมการรุกขยายธุรกิจบัตรเครดิตให้เติบโตมากขึ้น และยังคงซึ่งเป็นผู้นำตลาดบัตรเครดิตต่อไป ดังนั้นเพื่อให้มีการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตและธุรกิจบัตรเครดิตของธนาคารกรุงศรีอยุธยาให้เติบโตมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความต้องการใช้บัตรเครดิตของธนาคารกรุงศรีอยุธยา เพื่อเป็นแนวทางให้ธนาคารนำผลที่ได้ไปพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข เพื่อตอบโจทย์ตามความต้องการของลูกค้า และรักษาหรือเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดบัตรเครดิต เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตของธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ลูกค้าผู้ใช้บริการของธนาคารกรุงศรีอยุธยา โดยจะศึกษาผู้ที่ใช้และผู้ที่ไม่ใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากกลุ่มประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้น จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงจากวิธีการคำนวณแบบไม่ทราบขนาดตัวอย่างของคอแครน (W.G. Cochran, 1977) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 สามารถคำนวณได้ดังนี้

$$n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

โดยกำหนดให้

n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

z คือ ค่าปกติมาตรฐานที่ได้จากตารางแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน

e คือ ความคลาดเคลื่อนในการประมาณสัดส่วนประชากรทั้งหมดที่ยอมรับได้

แทนค่าของกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{1.96^2}{4(0.05)^2}$$

$$n = 385 \text{ ตัวอย่าง}$$

จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 385 ตัวอย่าง และเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างไว้อีก 15 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในการเก็บตัวอย่างจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น จึงใช้กลุ่มตัวอย่างในการสำรวจทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง โดยเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ซึ่งจะใช้วิธีการสุ่มแบบโควต้า (Quota sampling) โดยกำหนดจำนวนตัวอย่างลูกค้าที่ใช้บริการของธนาคารกรุงศรีอยุธยาที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ลูกค้าที่ใช้บริการบัตรเครดิตของธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำนวน 225 ตัวอย่าง และ 2) ลูกค้าที่ไม่ใช้บริการบัตรเครดิตของธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำนวน 175 ตัวอย่าง และเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (Convenience Sampling) โดยจะแจกแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms ซึ่งจะมีคำถามคัดกรอง 2 คำถาม ดังนี้ 1) ปัจจุบันท่านพักอาศัย กำลังศึกษา หรือทำงานอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครใช่หรือไม่ และ 2) ปัจจุบันท่านใช้บริการของธนาคารกรุงศรีอยุธยาใช่หรือไม่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลจากทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาประยุกต์เป็นลักษณะเฉพาะและข้อคำถามในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบคำตอบหลายตัวเลือก (Multiple choices) จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเครดิต เป็นข้อคำถามวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเครดิต ประกอบด้วยข้อคำถาม ลักษณะเป็นแบบการประเมินค่าคะแนน 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 1 ข้อ เป็นการประเมินระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเครดิต ตามรูปแบบของ(ลิเคิร์ท) Likert Rating Scale แบ่งได้เป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 คือน้อยที่สุด ระดับที่ 2 คือน้อย ระดับที่ 3 คือปานกลาง ระดับที่ 4 คือ มาก และระดับที่ 5 คือมากที่สุด และข้อคำถามให้เลือกตอบ 2 คำตอบ จำนวน 5 ข้อ คือ ใช่ และ ไม่ใช้ หากตอบผิดจะได้ 0 คะแนน และตอบถูกจะได้ 1 คะแนน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมการใช้จ่าย วิธีชำระเงิน และการเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบคำตอบหลายตัวเลือก (Multiple choices) จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการใช้บัตรเครดิตของธนาคารกรุงศรีอยุธยาในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการ ด้านบุคลากร และด้านลักษณะทางกายภาพ โดยมีลักษณะของคำถามเป็นแบบการประเมินค่าระดับคะแนน 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 25 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับคะแนน 1 หมายถึง การให้ความสำคัญน้อยที่สุด
ระดับคะแนน 2 หมายถึง การให้ความสำคัญน้อย
ระดับคะแนน 3 หมายถึง การให้ความสำคัญปานกลาง
ระดับคะแนน 4 หมายถึง การให้ความสำคัญมาก
ระดับคะแนน 5 หมายถึง การให้ความสำคัญมากที่สุด

สำหรับเกณฑ์การประเมิน จะใช้หลักการแปลผลตามการแบ่งของอันตรภาคชั้น (Interval Scale) โดยแบ่งคะแนนเป็น 5 ระดับ โดยคะแนนสูงสุดเท่ากับ 5 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1 คะแนน เพื่อให้ลักษณะเกณฑ์เป็นการแจกแจงปกติ (Normal Distribution) โดยใช้สูตรหาช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้นได้ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนอันตรภาคชั้น}}$$

$$= (5 - 1)/5$$
$$= 0.8$$

ความกว้างของอันตรภาคชั้นเท่ากับ 0.8 ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับความสำคัญโดยสามารถแปลความหมายแต่ละระดับได้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.21 - 5.00 หมายถึง มีความสำคัญมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 - 4.20 หมายถึง มีความสำคัญมาก
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.61 - 3.40 หมายถึง มีความสำคัญปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.81 - 2.60 หมายถึง มีความสำคัญน้อย
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 1.80 หมายถึง มีความสำคัญน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นการเก็บข้อมูลขั้นปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ทำการเก็บตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากการใช้แบบสอบถามทางออนไลน์ (Online Questionnaire) ผ่าน Google Forms และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการค้นคว้าข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐบาล ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย หนังสือ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแหล่งข้อมูลต่างๆทางอินเทอร์เน็ต

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานครร จะวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา โดยศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเครดิต ส่วนที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมการใช้จ่าย วิธีชำระเงิน และการเลือกใช้บัตรเครดิต และข้อมูลส่วนที่ 4 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บัตรเครดิตของธนาคารกรุงศรีอยุธยา ซึ่งนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Average) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตของธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเครดิต และส่วนที่ 4 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บัตรเครดิตของธนาคาร

กรุงศรีอยุธยา เป็นตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม จะศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมการใช้จ่าย วิธีชำระเงิน และการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิต มาวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Binary logistic regression analysis model) สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Explanatory variables) กับตัวแปรตาม (Dependent variables) โดยตัวแปรตาม (y) มี 2 ค่า คือ ไม่เกิดเหตุการณ์ (y = 0) หรือเกิดเหตุการณ์ (y = 1) และตัวแปรอิสระ (X) จะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณหรือตัวแปรเชิงกลุ่มก็ได้

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา ในเขตกรุงเทพมหานคร กำหนดให้ผลของการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิต เป็นตัวแปรตาม (Y) ที่มีค่าได้เพียง 2 ค่า คือ

Y = 1 คือ ตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา

Y = 0 คือ ตัดสินใจไม่เลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา

และกำหนดให้ตัวแปรอิสระ (X) ที่คาดว่าจะมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

(1) ปัจจัยส่วนบุคคล

(2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเครดิต

(3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

โดยกำหนดให้

H_0: ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเครดิต และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา ในเขตกรุงเทพมหานคร

H_a: ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเครดิต และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา ในเขตกรุงเทพมหานหานคร

โดยการศึกษานี้สามารถกำหนดสมการตามแบบจำลองโลจิท ได้ดังนี้

$$\ln\left(\frac{\Pr(Y=1)}{\Pr(Y=0)}\right)_I = \ln Y_i = \beta_0 + \beta_1 gen_i + \beta_2 age_i + \beta_3 stat_i + \beta_4 edu_i + \beta_5 occu_i + \beta_6 know_i + \beta_7 inc_i + \beta_8 prod_i + \beta_9 pri_i + \beta_{10} pla_i + \beta_{11} Prom_i + \beta_{12} proc_i + \beta_{13} peo_i + \beta_{14} phy_i + \varepsilon_i$$

โดยที่ Y คือ โอกาสการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร

gen คือ เพศ เมื่อมีค่าเท่ากับ 1 คือ เพศหญิง และ 0 คือ เพศชาย

age คือ อายุ (ปี) เมื่อมีค่าเท่ากับ 1 คือ อายุ 20-39 ปี และ 0 คือ อายุอื่นๆ

stat คือ สถานภาพ เมื่อมีค่าเท่ากับ 1 คือ สมรส และ 0 คือ อื่นๆ

edu คือ ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด/ระดับกำลังศึกษาอยู่ เมื่อมีค่าเท่ากับ 1 คือ ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า และ 0 คือ ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

occu คือ อาชีพ เมื่อมีค่าเท่ากับ 1 คือ อาชีพพนักงานเอกชน และ 0 คืออาชีพอื่นๆ

inc คือ รายได้ต่อเดือน (บาท) เมื่อมีค่าเท่ากับ 1 คือ รายได้ 15,000 - 35,000 บาท และ 0 คือ รายได้อื่นๆ

know คือ ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเครดิต

prod คือ ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์

pri คือ ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญปัจจัยด้านราคา

pla คือ ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

prom คือ ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด

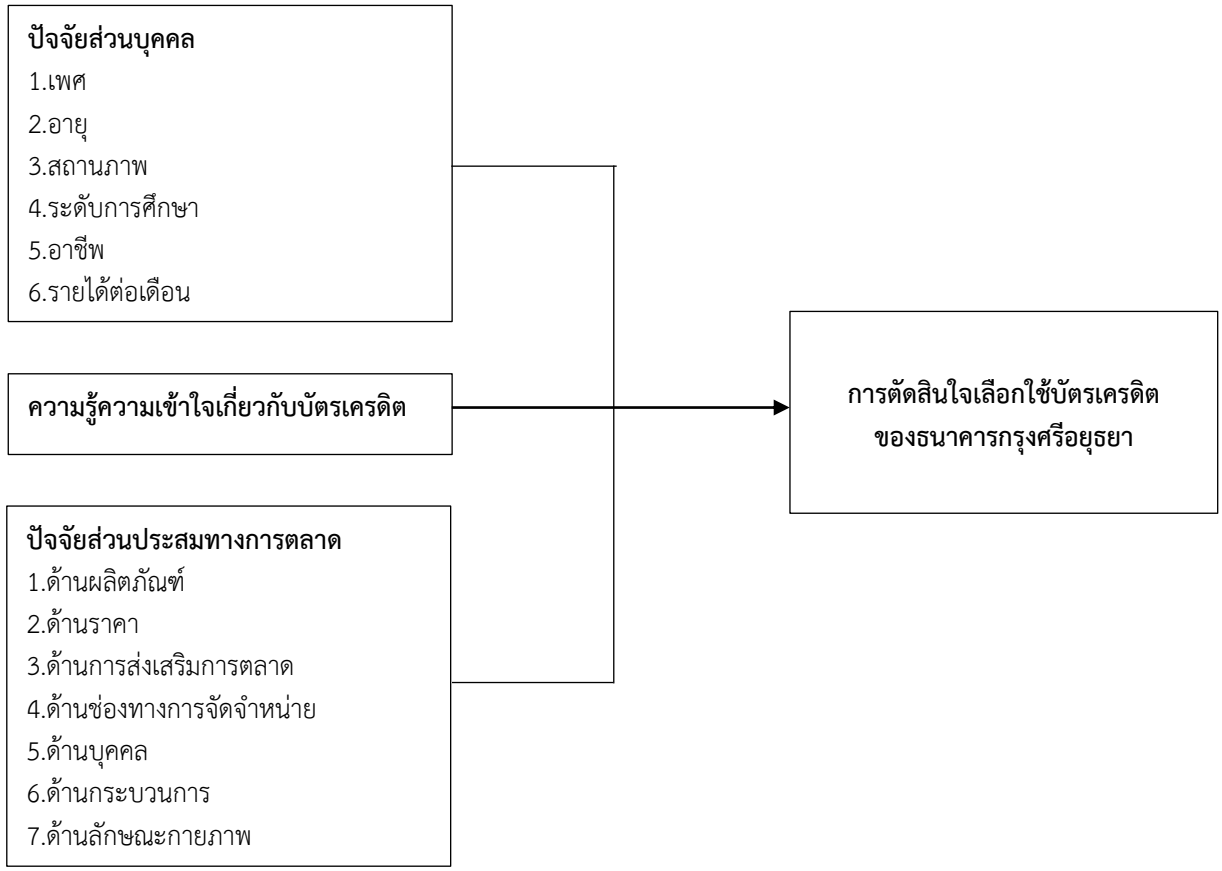
proc คือ ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญปัจจัยด้านกระบวนการ

peo คือ ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญปัจจัยด้านบุคลากร
phy คือ ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ
β_0 คือ ค่าสัมประสิทธิ์คงที่
β_k คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ k
ε คือ ค่าความคลาดเคลื่อน (Eror term)
i คือ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน โดยที่ i = 1, 2, 3, ..., 400

เมื่อวิเคราะห์แบบจำลองโลจิท (Logit model) แล้ว จะนำข้อมูลตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมาวิเคราะห์เปรียบเทียบผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal effect) ดังนี้

$$\text{Marginal effect} = \frac{\partial \ln Y_i}{\partial X_n} = \beta_n$$

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร

ด้านปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงจำนวน จำนวน 271 คน (ร้อยละ 67.75) อายุ 20-29 ปี จำนวน 218 คน (ร้อยละ 54.50) สถานภาพโสด จำนวน 288 คน (ร้อยละ 72.00) มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 296 คน (ร้อยละ 77.00) ประกอบอาชีพเป็นพนักงานเอกชน จำนวน 214 คน (ร้อยละ 53.50) และมีรายได้ต่อเดือน 15,000-25,000 บาท จำนวน 194 คน (ร้อยละ 48.50)

ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเครดิต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ระดับความสำคัญของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเครดิต อยู่ในระดับที่มาก และผลการวิเคราะห์คะแนนรวม (ตอบถูก) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้คะแนนรวม (ตอบถูก) 4 คะแนน มากที่สุด จำนวน 154 คน (ร้อยละ 38.50)

ด้านพฤติกรรมการใช้จ่าย วิธีชำระเงิน และพฤติกรรมการเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกวิธีการชำระเงิน กรณีจำนวนเงินต่ำกว่า 100 บาทแบบเงินสด จำนวน 164 คน (ร้อยละ 41.00) กรณีจำนวนเงินตั้งแต่ 101-500 บาทแบบ QR Code/พร้อมเพย์ จำนวน 235 คน (ร้อยละ 58.75) กรณีจำนวนเงินตั้งแต่ 501-1,000 บาทแบบ QR Code/พร้อมเพย์ จำนวน 168 คน (ร้อยละ 42.00) กรณีจำนวนเงินตั้งแต่ 1,001-2,000 บาทแบบบัตรเครดิตจำนวน 148 คน (ร้อยละ 37.00) และกรณีจำนวนเงินตั้งแต่ 2,001 บาทขึ้นไปแบบบัตรเครดิตจำนวน 289 คน (ร้อยละ 75.25) โดยมีหลักเกณฑ์การตัดสินใจเพื่อการจ่ายชำระเงิน คือ ด้านความสะดวกสบายและรวดเร็ว จำนวน 357 คน (ร้อยละ 89.25) และสำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้ที่เลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำนวน 225 คน (ร้อยละ 56.25) โดยมีสาเหตุหลัก คือ ระบบมีความปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ จำนวน 66 คน (ร้อยละ 29.33) การสั่งซื้อสินค้าในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา เป็นแบบผ่านช่องทาง Online หรือ Card Not Present จำนวน 130 คน (ร้อยละ 57.78) เนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน เกิดความสะดวกสบาย รวดเร็ว และตอบโจทย์การใช้จ่ายได้ โดยบัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้เป็นบัตรหลัก จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 จำนวน 1 ใบ จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 76.89 มีการใช้บัตรต่อเดือน 1-3 ครั้ง จำนวน 129 คน (ร้อยละ 53.33) เป็นมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตร จำนวน 5,001-10,000 บาท จำนวน 84 คน (ร้อยละ 37.33) ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อใช้จ่ายสินค้าอุปโภคบริโภค จำนวน 75 คน (ร้อยละ 33.33) โดยเป็นการชำระคืนแบบเต็มจำนวน จำนวน 133 คน (ร้อยละ 59.11) และเพื่อน/บุคคลที่รู้จักเป็นผู้มีอิทธิพลที่ทำให้ได้ทราบถึงบัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำนวน 105 คน (ร้อยละ 46.67)

สำหรับผู้ที่ไม่เลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำนวน 175 คน (ร้อยละ 43.75) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เลือกใช้บัตรเครดิตของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) จำนวน 88 คน (ร้อยละ 50.20) โดยมีสาเหตุมาจากขั้นตอนการสมัครและการอนุมัติบัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาล่าช้า จำนวน 71 คน (ร้อยละ 40.57)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตของธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ (Binary Logistic Regression Analysis) ในแบบจำลอง Logit Model

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองโลจิท Logit Model

ตัวแปร	Coefficient	Marginal Effect	Std.Error	Prob
เพศ	0.5780	0.1123	0.2360	0.014*
อายุ	0.3793	1.4614	0.4919	0.260
สถานภาพ	-0.3212	0.7253	0.1744	0.182
ระดับการศึกษาสูงสุด/ระดับกำลังศึกษาอยู่	-0.6254	0.5350	0.3140	0.287
อาชีพ	-0.0767	1.0798	0.2382	0.728

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองโลจิท Logit Model (ต่อ)

ตัวแปร	Coefficient	Marginal Effect	Std.Error	Prob
รายได้ต่อเดือน	-0.5010	0.6059	0.1480	0.040*
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเครดิต	0.1997	1.2211	0.1535	0.112
ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	-0.0887	0.9151	0.2501	0.745
ปัจจัยด้านราคา	0.4515	1.5707	0.3569	0.047*
ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	-0.4439	0.6415	0.1730	0.102
ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด	0.0532	1.0546	0.3387	0.868
ปัจจัยด้านกระบวนการ	0.9101	2.4845	0.7162	0.002**
ปัจจัยด้านบุคคล	0.0916	1.0959	0.2587	0.698
ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ	-0.6562	0.5188	0.1375	0.013*
Logit Model: N = 400, Pseudo R^2 = 0.0782, Log likelihood = -252.6868				

หมายเหตุ:** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ที่มา:จากการสรุปข้อมูลโดยผู้วิจัย

จากการศึกษาแบบจำลองโลจิท ตารางที่ 2 พบว่า เพศ รายได้ต่อเดือน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1) เพศ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) เป็นบวกมีค่าเท่ากับ 0.1123 หมายความว่า เพศหญิงจะมีความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.23 เนื่องจากเพศหญิงมีหน้าที่ต้องดูแลค่าใช้จ่ายในครอบครัว เพื่อการอุปโภคและบริโภค

2) รายได้ต่อเดือน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) เป็นบวกมีค่าเท่ากับ 0.6059 หมายความว่า ผู้ที่มีรายได้ 15,000-35,000 บาทต่อเดือน จะมีโอกาสความน่าจะเป็นในตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา เพิ่มขึ้นร้อยละ 60.59 เนื่องจากรายได้เป็นตัวกำหนดการวางแผนชีวิตของบุคคล ต้องวางแผนค่าใช้จ่ายซึ่งจะทำให้พฤติกรรมการเลือกใช้บัตรเครดิตของบุคคลแตกต่างกัน

3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) เป็นบวกมีค่าเท่ากับ 1.5707 หมายความว่า ราคาของบัตรเครดิตในการใช้บัตรเครดิตทั้งอัตราดอกเบี้ยต่ำ ค่าธรรมเนียมการใช้บริการต่ำ และฟรีค่าธรรมเนียมแรกเข้าและรายปี มีการเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีโอกาสความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้นร้อยละ 57.07

4) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 โดยค่าส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) เป็นบวกมีค่าเท่ากับ 2.4845 หมายความว่า การให้บริการบัตรเครดิตที่มีความสะดวก รวดเร็ว และระบบหรือแอปพลิเคชันของธนาคารต้องมีความทันสมัย ใช้งานได้ง่าย และปลอดภัย มีการเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีโอกาสความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้นร้อยละ 48.45

5) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) เป็นบวกมีค่าเท่ากับ 0.5188 หมายความว่า การบริการที่สุภาพ เป็นมิตรต่อลูกค้า และความเพียงพอของที่นั่งในการให้บริการ มีการ

เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีโอกาสความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้นร้อยละ 51.88

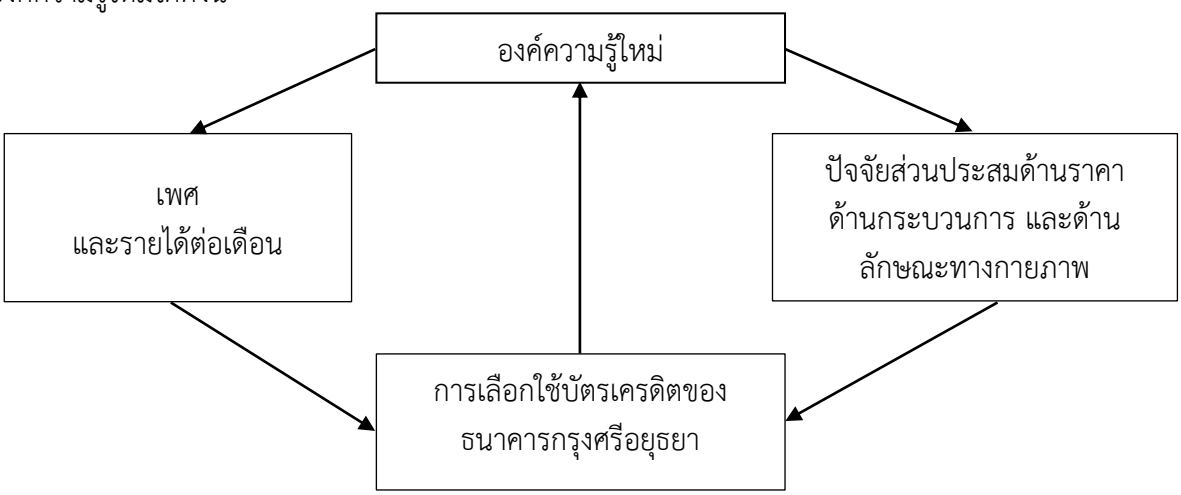
อภิปรายผล

พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตของลูกค้าธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนใหญ่ผู้เลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา เพื่อความสะดวกสบาย รวดเร็วและระบบมีความปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิตารีย์ ฐิติเตชะนันท์ (2558) ที่ศึกษาพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตของพนักงานมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตของธนาคารกสิกรไทย เพื่อความสะดวก และความปลอดภัย ในการซื้อสินค้าและบริการผ่านบัตรเครดิต

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตของธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เพศหญิง มีโอกาสความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยามากกว่าเพศชาย เนื่องจากเพศหญิงมีหน้าที่ต้องดูแลค่าใช้จ่ายในครอบครัว เพื่อการอุปโภคและบริโภค และบริษัทธนาคารกรุงศรีอยุธยาได้มีความมุ่งมั่นที่จะออกแบบบัตรเครดิตสำหรับผู้หญิงโดยเฉพาะ เพื่อตอบโจทย์ความต้องการและไลฟ์สไตล์ของผู้หญิง (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2566) ในขณะที่รายได้ต่อเดือน คือ ผู้ที่มีรายได้ 15,000-35,000 บาทต่อเดือน จะมีโอกาสความน่าจะเป็นในตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑารัตน์ อำนวยวุฒิกุล (2560) ศึกษาการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา สาขามาบตาพุด ของลูกค้าในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด พบว่า รายได้ต่อเดือนเฉลี่ยส่วนใหญ่ประมาณ 15,000-35,000 บาท มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านราคา ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกที่มีผลต่อการเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ กิจจรัส (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงเทพของลูกค้าในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านกระบวนการและปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงเทพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธันย์ชนก บุญพรม (2561) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตของลูกค้า พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการบัตรเครดิตของผู้บริโภค นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kerre, D. (2019) ศึกษาผลกระทบของส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการใช้บัตรเครดิต: บทบาททัศนคติของผู้บริโภค พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการใช้บัตรเครดิต และทัศนคติของผู้บริโภคไม่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดและการใช้บัตรเครดิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถจำแนกองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นองค์ความรู้ใหม่ดังต่อไปนี้

1. เพศคือ เพศหญิง และรายได้ต่อเดือน คือ ผู้ที่มีรายได้ 15,000-35,000 บาทต่อเดือน เป็นปัจจัยประชากรศาสตร์ที่ทำให้บุคคลเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา เพื่อตอบโจทย์ไลฟ์สไตล์การในชีวิตประจำวัน และตระหนักถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายที่แตกต่างกัน เช่น ค่าใช้จ่ายในครอบครัว การช้อปปิ้ง การดูแลตัวเอง และการท่องเที่ยว เป็นต้น

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ระดับความคิดเห็น ด้านราคา เช่น การใช้บัตรเครดิตในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ค่าธรรมเนียมการใช้บริการต่ำ และฟรีค่าธรรมเนียมแรกเข้าและรายปี และระดับความคิดเห็นด้านกระบวนการ เช่น การปรับปรุงพัฒนาในขั้นตอนและกระบวนการให้บริการบัตรเครดิต การยกระดับ ป้องกัน และพัฒนาเทคโนโลยีด้านความปลอดภัยในระบบและแอปพลิเคชันของธนาคารกรุงศรีอยุธยาให้มากขึ้น โดยเฉพาะระบบความปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ จะทำให้ระบบมีความปลอดภัย สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น รวมถึงด้านลักษณะทางกายภาพ คำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ สถานที่สะอาด และเรียบร้อยอยู่เสมอ และมีที่นั่งเพียงพอสำหรับลูกค้าที่มารอรับบริการ จะส่งผลต่อการเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาที่มากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุ 20-29 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานเอกชน และมีรายได้ต่อเดือน 15,000-25,000 บาท ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเครดิต มีการให้ระดับความสำคัญของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัตรเครดิตในระดับมาก ผลการวิเคราะห์คะแนนรวม (ตอบถูก) ได้คะแนนรวม 4 คะแนนมากที่สุด ด้านพฤติกรรมการใช้จ่าย วิธีชำระเงิน และพฤติกรรมการเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีการชำระเงินแบบเงินสดในจำนวนเงินต่ำกว่า 100 บาท แบบ QR Code/พร้อมเพย์ในจำนวนเงินตั้งแต่ 101-1,000 บาท และแบบบัตรเครดิตในจำนวนเงินตั้งแต่ 1,001 บาทขึ้นไป โดยมีหลักเกณฑ์การตัดสินใจในการจ่ายชำระเงิน คือ ด้านความสะดวกสบายและรวดเร็ว มากที่สุด และผู้ที่เลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา คิดเป็นร้อยละ 56.25 โดยมีเหตุผลในการเลือก คือ ระบบมีความปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์มากที่สุด ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาเป็นการใช้จ่ายสั่งซื้อสินค้าแบบผ่านช่องทาง Online หรือ Card Not Present มากที่สุด เนื่องจากมีความสะดวกสบาย รวดเร็ว และตอบโจทย์การใช้จ่ายได้ สำหรับผู้ที่ไม่เลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา

คิดเป็นร้อยละ 43.75 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเลือกใช้บัตรเครดิตของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) มากที่สุด โดยมีสาเหตุที่ไม่เลือกใช้บัตรเครดิตของธนาคารกรุงศรีอยุธยามาจากขั้นตอนการสมัครและการอนุมัติบัตรเครดิตล่าช้า

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ (Binary Logistic Regression Analysis) ในแบบจำลอง Logit Model พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยามีทั้งหมด 5 ปัจจัย ได้แก่ เพศ รายได้ต่อเดือน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา กล่าวคือ เมื่อปัจจัยดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยามีโอกาสเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ธนาคารกรุงศรีอยุธยาควรให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ และด้านรายได้ต่อเดือน เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยาในเขตกรุงเทพมหานคร จึงควรทำการตลาด กำหนดกลยุทธ์ และออกแบบผลิตภัณฑ์บัตรเครดิตให้ที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น และเพิ่มแรงจูงใจเพื่อตอบสนองให้มีการใช้บัตรเครดิตเพิ่มมากขึ้น

1.2 ธนาคารกรุงศรีอยุธยาควรให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา โดยมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ ฟรีค่าธรรมเนียมแรกเข้าและรายปี และค่าธรรมเนียมการใช้บริการต่ำ สำหรับด้านกระบวนการที่ธนาคารกรุงศรีอยุธยาควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในเรื่องความรวดเร็วในการอนุมัติบัตรเครดิต การปรับปรุงพัฒนาในขั้นตอนและการให้บริการบัตรเครดิตที่สะดวก ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และดียิ่งขึ้น เนื่องจากการศึกษา พบว่า ผู้ที่ไม่เลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา สาเหตุหลักมาจากขั้นตอนการสมัครและการอนุมัติของบัตรเครดิตที่มีความล่าช้า รวมไปถึงควรให้ความสำคัญในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลลูกค้า มีการยกระดับ ป้องกัน และพัฒนาด้านความปลอดภัยในระบบและแอปพลิเคชันของธนาคารกรุงศรีอยุธยาโดยเฉพาะระบบความปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ เพื่อความปลอดภัยและป้องกันกลโกงจากมิจฉาชีพในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้งานผ่านระบบเทคโนโลยีต่างๆของธนาคารกรุงศรีอยุธยา และสำหรับด้านลักษณะทางกายภาพ ธนาคารกรุงศรีอยุธยาควรให้ความสำคัญ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ สถานที่สะอาด และเรียบร้อย และมีที่นั่งเพียงพอสำหรับลูกค้าที่มารอรับบริการ เพื่อให้ลูกค้าเกิดความประทับใจในใช้บริการบัตรเครดิตของธนาคารกรุงศรีอยุธยา เพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างฐานลูกค้าใหม่และรักษาฐานลูกค้าเดิมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาข้อมูลเชิงลึกโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเฉพาะเจาะจง สามารถนำข้อมูลไปพัฒนาผลิตภัณฑ์บัตรเครดิตได้ เพื่อให้ตรงใจและตอบสนองตามความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง

2.2 ควรมีการเพิ่มปัจจัยหรือตัวแปรอื่นๆ ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญและมีความเกี่ยวข้องกันกับการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยามากขึ้นนอกเหนือจากส่วนประสมทางการตลาดและด้านความรู้ความเข้าใจบัตรเครดิตในการศึกษา เพื่ออธิบายถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บัตรเครดิตได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

จันจิรา สุรเสริมพงษ์. (2564). *ปัจจัยกำหนดการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิต KTC และรูปแบบบัตรเครดิตที่ลูกค้าต้องการ*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

จุฑามาศ กิจจรัส. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงเทพของลูกค้าในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

จุฑารัตน์ อำนวยวุฒิกุล (2560). *การตัดสินใจเลือกใช้บัตรเครดิตธนาคารกรุงศรีอยุธยา สาขามาบตาพุด ของลูกค้าในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี).

ฐิตารีย์ ฐิติเตชะนันท์ (2558). *พฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตของพนักงานมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี).

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน). (2566). *แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2564-2566: ธุรกิจบัตรเครดิต*. สืบค้น 2 มิถุนายน 2566. จาก https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/financial-services/credit-card/io/io-credit-card-2021.

_____. (2566). *พลิกโฉมธุรกรรมการเงินไทยสู่ยุค Cashless Societ*y. สืบค้น 25 มิถุนายน 2566. จาก https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/promptpay-gateway-to-cashless-society.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). *มูลค่าการชำระเงินผ่านระบบการชำระเงินและช่องทางต่างๆ*. สืบค้น 14 มิถุนายน 2566. จาก https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=682&language=TH.

_____. (2566). *มูลค่าการใช้บัตรพลาสติกเพื่อการชำระเงิน*. สืบค้น 27 พฤษภาคม 2566. จาก https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=684&language=TH.

ธันย์ชนก บุญพรม (2561). *ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตของผู้บริโภค*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

ราชบัณฑิตยสถาน. (2566). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques*. (3th ed). New York: John Wiley and Sons Inc.

Kerre, D. (2019). Effect of Marketing Practices on Credit Card Usage: The Mediating Role of Consumer Attitudes. *Journal of Business Management, Entrepreneurship and Development, 1*(1), 16-27.

We Are Social. (2566). *Digital 2023 Global Overview Report*. Retrieved 7 July 2023. from https://wearesocial.com/wp-content/uploads/2023/03/Digital-2023-Global-Overview-Report.pdf.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 335-346.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Development of Desirable Characteristics According to The Principle of Sufficiency Economy of Students at Bankhokmamuang School Under Surat - Thani Primary Educational Service Area Office 3

Watchara Sapsong[1*] Boonlert Weeraponkan[1] and Samit Onkong[1]

[1] *Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: King090437@gmail.com*

ABSTRACT

The objectives of this research are to (1) study the current state of desirable characteristics of students, and (2) study guidelines for developing desirable characteristics according to the philosophy of Sufficiency Economy of students at Bankokmamuang School. This qualitative research involves informants including 9 teachers, 1 student affairs officer, 1 school board member, 2 student parents, and 2 student committee members. Data collection tools used includes in-depth interviews and focus group assessments, analyzed using inductive statistics. The research results found that: The current desirable characteristics of students are generally practiced, but some aspects are not fully understood, are inconsistently practiced, and lack sustainability. The school promotes these characteristics through integrated activities across all subject areas to foster comprehensive understanding of all desirable traits. The guidelines for developing desirable characteristics based on the Philosophy of Sufficiency Economy for students at Bankokmamuang School include: 1) instilling values of patriotism, religion, and monarchy, 2) cultivating honesty, 3) promoting discipline, 4) encouraging a love for learning, 5) fostering self-sufficiency, 6) enhancing a commitment to work, 7) instilling a love for Thai identity, and 8) nurturing a sense of public-mindedness. The principles of the Philosophy of Sufficiency Economy are further detailed with three main components: 1) fostering moderation, 2) encouraging reasonableness, and 3) building resilience. These are supported by two conditions: 1) understanding the conditions of knowledge, and 2) understanding the conditions of morality. The approach emphasizes using a quality cycle in all operational steps.

Keywords: Desirable Characteristics, Philosophy of Sufficiency Economy, Student Characteristics

Received: 25 March 2024;
Revised: 8 July 2024;
Accepted: 16 July 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน โรงเรียนบ้านโคกมะม่วงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

วัชระ ทรัพย์ส่ง[1*] บุญเลิศ วีระพรกานต์[1] และ สามิตร อ่อนคง[1]

[1] สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: King090437@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกมะม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 (2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกมะม่วง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ครู 9 คน หัวหน้างานกิจการนักเรียน 1 คน กรรมการสถานศึกษา 1 คน ผู้ปกครองนักเรียน 2 คน คณะกรรมการนักเรียน 2 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบประเมินสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แบบอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียน มีการปฏิบัติตามปกติ แต่มีบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจเนื้อหาอย่างแท้จริง การปฏิบัติไม่ค่อยพร้อมเพรียงกัน และปฏิบัติไม่ยั่งยืน โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริม โดยสอดแทรกตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้วยการจัดบูรณาการการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกด้าน แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียน ประกอบด้วย 1) สร้างค่านิยมเรื่องความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริต 3) ส่งเสริมความมีวินัย 4) ส่งเสริมเรื่องใฝ่เรียนรู้ 5) ส่งเริมการอยู่อย่างพอเพียง 6) ส่งเสริมความมุ่งมั่นในการทำงาน 7) สร้างค่านิยมเรื่องรักความเป็นไทย 8) ปลูกฝังให้มีจิตสาธารณะ และ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 1) ปลูกฝังความพอประมาณ 2) ปลูกฝังความมีเหตุผล 3) สร้างความเข้าใจในการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว 2 เงื่อนไข 1) สร้างความเข้าใจเรื่องเงื่อนไขความรู้ 2) สร้างความเข้าใจเรื่องเงื่อนไขคุณธรรม แนวทางดำเนินการใช้วงจรคุณภาพในการดำเนินงานทุกขั้นตอน

คำสำคัญ: คุณลักษณะอันพึงประสงค์, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, คุณลักษณะนักเรียน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 6 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอน และผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลใน

ชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และมีแนวทางการประเมินผล คือ มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา ดังนั้น การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมให้เหมาะสม ปลูกฝังลักษณะดังกล่าวให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนทุกคน เพื่อช่วยให้ผู้เรียน เกิดการพัฒนาในองค์รวมทั้งด้านสติปัญญา และคุณธรรม อันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้า และ ความมั่นคง สงบสุขในสังคม เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลัก มีนโยบายที่จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ ตามรอยพระยุคลบาท เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสถาบันการศึกษา และเยาวชน สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในวงการศึกษาเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทของแต่ละบุคคล และปลูกฝังปรับเปลี่ยนการพัฒนาทางความคิดในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนปรับแนวทางการพัฒนาด้วยการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาโดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน อนาคตสถาบันทางศาสนา และองค์กรภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการเพื่อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม คือ 1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2. ซื่อสัตย์สุจริต 3. มีวินัย 4. ใฝ่เรียนรู้ 5. อยู่อย่างพอเพียง 6. มุ่งมั่นในการทำงาน 7. รักความเป็นไทย 8. มีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

โรงเรียนบ้านโคกมะม่วง เป็นโรงเรียนขนาดกลาง จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้มีการดำเนินโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร มีความตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และดำเนินชีวิตในวิถีตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียน มีการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แต่พฤติกรรมยังไม่ยั่งยืน การประเมินไม่เป็นไปตามเกณฑ์ในแนวเดียวกัน (สนธยา สำรวยผล, 2562) ดังนั้นโรงเรียนบ้านโคกมะม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 จึงหาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะทำให้นักเรียนบรรลุตามเกณฑ์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งสามารถที่จะได้รับการเลื่อนชั้นหรือจบการศึกษาอย่างถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้น การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อให้มีคุณภาพของนักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เกิดการพัฒนาในองค์รวมทั้งด้านสติปัญญา และคุณธรรม มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกใน ความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ อันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคง สงบสุขในสังคม ประเทศชาติ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกมะม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกมะม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนศึกษาสภาพ ศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน ประกอบด้วย ครู 9 คน หัวหน้างานกิจการนักเรียน 1 คน กรรมการสถานศึกษา 1 คน ผู้ปกครองนักเรียน 2 คน คณะกรรมการนักเรียน 2 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 5 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน หัวหน้างานบริหารงานทั่วไป 1 คน หัวหน้างานวิชาการ 1 คน นักวิชาการศึกษา สพป.สุราษฎร์ธานี เขต 3 จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ 1 คน

1.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง โดยการสนทนากลุ่ม มีผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ศึกษานิเทศก์ 1 คน หัวหน้างานบริหารงานทั่วไป 1 คน นักวิชาการด้านบริหารการศึกษา 1 คน ตัวแทนโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง 1 คน ตัวแทนโรงเรียนรางวัลโครงงานคุณธรรม 1 คน ครูดีเด่นด้านกิจการนักเรียน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งมีลำดับในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 2) กำหนดประเด็นการร่างสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อจัดทำขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบ 3) นำร่างแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม รวมถึงความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี คือ IOC และตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความครอบคลุมของเนื้อหา 5) เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี IOC โดยพิจารณาจากข้อคำถามที่มีค่า IOC สูงกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ส่วนข้อคำถามที่มีค่าน้อยกว่า 0.50 จะนำไปปรับปรุงและแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญต่อไป 6) นำแบบสอบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ มาจัดทำฉบับสมบูรณ์ ถูกต้องต่อไป โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน ประกอบด้วย ครู 9 คน หัวหน้างานกิจการนักเรียน 1 คน กรรมการสถานศึกษา 1 คน ผู้ปกครองนักเรียน 2 คน คณะกรรมการนักเรียน 2 คน ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 5 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน หัวหน้างานบริหารงานทั่วไป 1 คน หัวหน้างานวิชาการ 1 คน นักวิชาการศึกษา สพป.สุราษฎร์ธานี เขต 3 จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ 1 คน ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ใช้แบบประเมินและแบบสนทนากลุ่ม มีผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ศึกษานิเทศก์ 1 คน หัวหน้างานบริหารงานทั่วไป 1 คน นักวิชาการด้านบริหารการศึกษา 1 คน ตัวแทนโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง 1 คน ตัวแทนโรงเรียนรางวัลโครงงานคุณธรรม 1 คน ครูดีเด่นด้านกิจการนักเรียน 1 คน

3. การเก็บรวมรวมข้อมูล

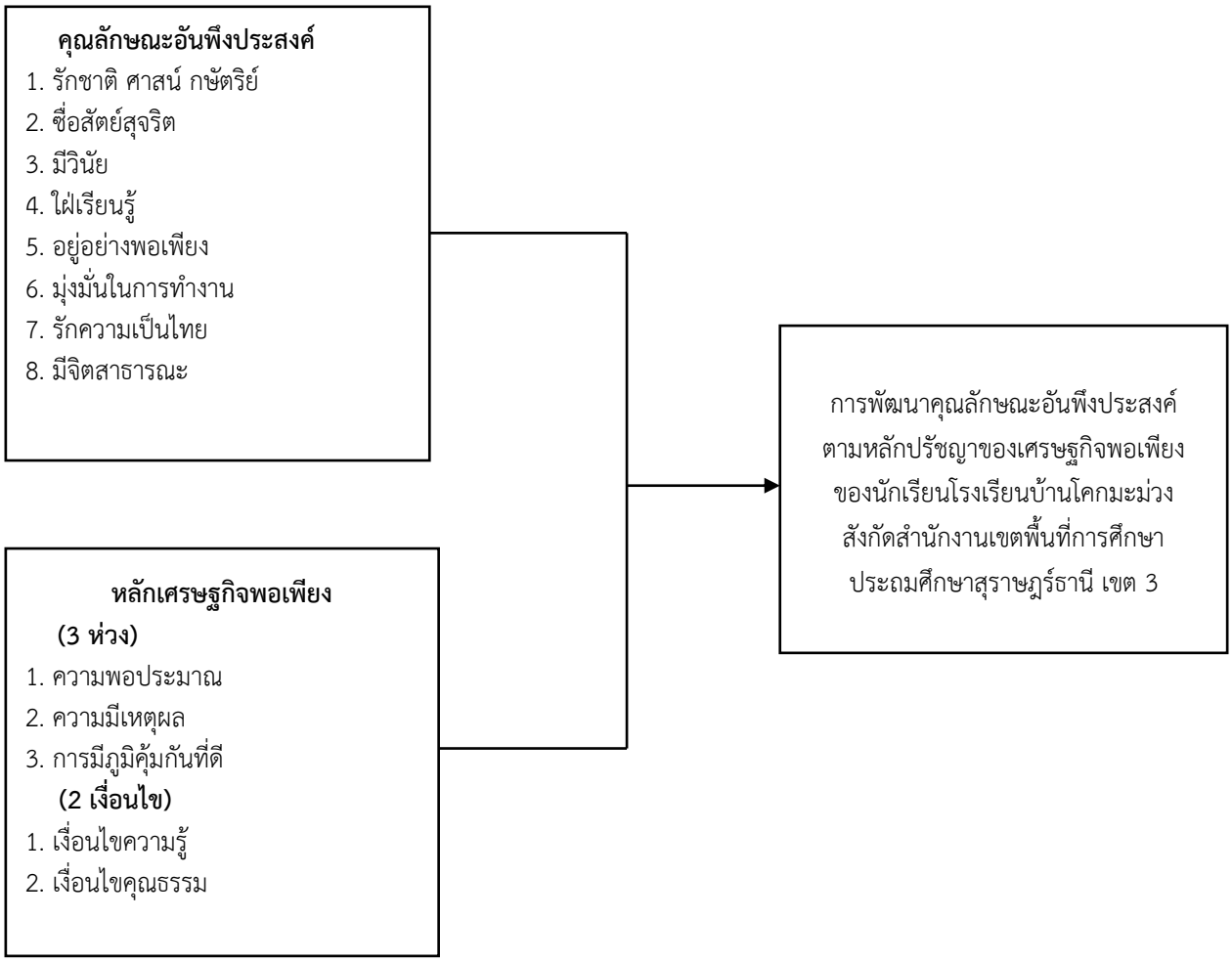
ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบรายบุคคล ศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบรายบุคคล เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ใช้แบบประเมินและแบบสนทนากลุ่ม แบบออนไลน์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการวิเคราะห์ แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์นำสู่การ สรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้โดยทำไปพร้อม ๆกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อให้สามารถตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำ

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี โดยขั้นตอนการศึกษาสภาพ เรียบเรียงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ออกเป็นประเด็น ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง จัดทำร่างแนวทาง และขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง นำความเห็น ข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข จัดทำฉบับสมบูรณ์ สรุปผลการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกมะม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกมะม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า

1) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน มีการปฏิบัติตามปกติ แต่มีบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง การปฏิบัติไม่ค่อยพร้อมเพรียงกัน โรงเรียนได้มีการจัดบูรณาการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ กิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมหน้าเสาธง เคารพธงชาติ สวดมนต์ ร้องเพลงสดุดีจอมราชันย์ และกิจกรรมวันสำคัญเกี่ยวกับ ชาติ ศาสน์ กษัตริย์

2) สภาพนักเรียนด้านซื่อสัตย์ สุจริต โดยภาพรวมนักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต ในเรื่องต่าง ๆเป็นจำนวนมาก อาจมีบ้างที่มีการไม่พูดความจริง เพราะเกรงกลัวครูดุถ้าทำผิด เมื่อพบเจอสิ่งของ เงิน ก็จะนำมามอบครู ยืมอุปกรณ์การเรียนของโรงเรียนหรือเพื่อนก็จะส่งคืนเสมอ

3) สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ด้านมีวินัย นักเรียนส่วนใหญ่มีระเบียบวินัยดีปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนได้ มีบ้างบางส่วนเนื่องจากเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่ยังปฏิบัติตนไม่ค่อยถูกต้อง ขาดวินัยในการตรงเวลา การเข้าเรียน

4) สภาพด้านใฝ่เรียนรู้ นักเรียนมีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้น้อย ไม่ค่อยมีความพยายาม และใช้เวลากับการใฝ่เรียนรู้น้อย มีความสนใจในการเรียนไม่มาก ขาดนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนด้วยตนเอง

5) สภาพด้านอยู่อย่างพอเพียง นักเรียนไม่ค่อยมีนิสัยประหยัด ใช้จ่ายโดยไม่ได้คำนวณการใช้เงิน ไม่คำนึงถึงรายได้ของผู้ปกครอง สนใจโลกออนไลน์และทำตัวตามกระแสโซเชี่ยว

6) สภาพด้านมุ่งมั่นในการทำงาน นักเรียนโดยภาพรวมยังขาดความมุ่งมั่นในการทำงาน ขาดความพยายาม ไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน จะสนใจเฉพาะงานที่ตนเองชอบ

7) สภาพนักเรียนด้านรักความเป็นไทย นักเรียนได้แสดงออกถึงการรักความเป็นไทย โดยให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษณ์ความเป็นไทย เช่น วันภาษาไทย การแต่งกายผ้าไทย การร่วมกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น แสดงออกถึงมารยาทไทยที่ดีงาม

8) มีสภาพนักเรียนด้านจิตสาธารณะ นักเรียนส่วนใหญ่มีจิตสาธารณะ ไม่ดูดาย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเหลืองานสังคม งานสาธารณะ โดยเน้นย้ำให้นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน ปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่นและสังคมให้กับนักเรียน ปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสาธารณะในการช่วยเหลือผู้อื่นและชุมชน และส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของชุมชนตามโอกาสที่เหมาะสม

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกมะม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกมะม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า มีแนวทางการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ แนวทางการดำเนินการ มีกิจกรรมดังนี้ 1) มีการประชุมวางแผน คือ สถานศึกษาดำเนินการโดย ประชุม ครู บุคลากร ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการพัฒนาด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ของสถานศึกษา 2) การดำเนินการกิจกรรม คือ สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติ มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โดยจัดทำเป็นโครงการ กิจกรรม ได้แก่ โครงการวันสำคัญ การจัดกิจกรรมประจำวันหน้าเสาธง ในการร้องเพลงชาติ สวดมนต์ และร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี 3) การติดตามและประเมินผลกิจกรรม คือ สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติ ในการติดตามประเมินผล โดยจัดทำเกณฑ์ในการประเมิน แบบประเมิน กำหนดระยะเวลาในการประเมิน และสรุปผลการประเมิน 4) การพัฒนาปรับปรุงกิจกรรม คือ สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบ และแนวปฏิบัติโดย นำผลการวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล โดยนำผลการสรุปมาวิเคราะห์ทั้งที่ปฏิบัติได้ดี ถูกต้อง และที่ต้องพัฒนา ปรับปรุง มาหาแนวทางการดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา

2. ซื่อสัตย์ สุจริต แนวทางการดำเนินการ มีกิจกรรมดังนี้ 1) มีการประชุมวางแผน คือ สถานศึกษาดำเนินการโดย ประชุม ครู บุคลากร ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการพัฒนาด้านซื่อสัตย์ ของสถานศึกษา 2) การดำเนินการกิจกรรม คือ สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติ ให้มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ สุจริต โดยจัดทำเป็นกิจกรรมในโรงเรียได้แก่ กิจกรรมพูดความจริง กิจกรรมเก็บของตกได้ส่งคืนเจ้าของ กิจกรรมไม่ลอกการบ้านเพื่อน และกิจกรรมจับผิดการบ้าน 3) การติดตามและประเมินผลกิจกรรม คือ สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติ ในการติดตามประเมินผล โดยจัดทำเกณฑ์ในการประเมิน แบบประเมิน กำหนดระยะเวลาในกาประเมิน สรุปผลการประเมิน 4) การพัฒนาปรับปรุงกิจกรรม คือ สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบ และแนว

ปฏิบัติโดย นำผลการวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล โดยนำผลการสรุปมาวิเคราะห์ทั้งที่ปฏิบัติได้ดี ถูกต้อง และที่ต้องพัฒนา ปรับปรุง มาหาแนวทางการดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา

3. มีวินัย แนวทางการดำเนินการ มีกิจกรรมดังนี้ 1) มีการประชุมวางแผน สถานศึกษาดำเนินการโดย ประชุม ครู บุคลากร ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการพัฒนาด้านมีวินัย ของสถานศึกษา 2) การดำเนินการกิจกรรม คือ สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติ ให้มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย โดยจัดทำเป็นโครงการ กิจกรรม ได้แก่โครงการโรงเรียนสะอาด ปลอดขยะ ปลูกฝังให้นักเรียนมีวินัยในการรักษาความสะอาด รู้จักแยกขยะประเภทต่าง ๆ และนำขยะไปทิ้งให้ถูกที่โครงการนักเรียนแต่งกายสุภาพเรียบร้อย โครงการนักเรียนตรงต่อเวลา ปลูกฝังให้นักเรียนมีวินัยในการตรงต่อเวลา 3) การติดตามและประเมินผลกิจกรรม สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติ ในการติดตามประเมินผล โดยจัดทำเกณฑ์ในการประเมิน แบบประเมิน กำหนดระยะเวลาในการประเมิน และสรุปผลการประเมิน 4) การพัฒนาปรับปรุงกิจกรรม สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบ และแนวปฏิบัติโดย นำผลการวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล โดยนำผลการสรุปมาวิเคราะห์ทั้งที่ปฏิบัติได้ดี ถูกต้อง และที่ต้องพัฒนา ปรับปรุง มาหาแนวทางการดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา

4. ใฝ่เรียนรู้ แนวทางการดำเนินการ มีกิจกรรมดังนี้ 1) มีการประชุมวางแผน สถานศึกษาดำเนินการโดย ประชุม ครู บุคลากร ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการพัฒนาด้านใฝ่เรียนรู้ ของสถานศึกษา 2) การดำเนินการกิจกรรม คือ สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติ ให้มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงความใฝ่เรียนรู้ โดยจัดทำเป็นโครงการ กิจกรรม ได้แก่ โครงการห้องสมุดมีชีวิต จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมเล่าเรื่อง โครงการค่ายวิชาการ และโครงการครูพี่เลี้ยง 3) การติดตามและประเมินผลกิจกรรม คือ สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติ ในการติดตามประเมินผล โดยจัดทำเกณฑ์ในการประเมิน แบบประเมิน กำหนดระยะเวลาในการประเมิน และสรุปผลการประเมิน 4) การพัฒนาปรับปรุงกิจกรรม สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบ และแนวปฏิบัติโดย นำผลการวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล โดยนำผลการสรุปมาวิเคราะห์ทั้งที่ปฏิบัติได้ดี ถูกต้อง และที่ต้องพัฒนา ปรับปรุง มาหาแนวทางการดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา

5. อยู่อย่างพอเพียง แนวทางการดำเนินการ มีกิจกรรมดังนี้ 1) มีการประชุมวางแผน สถานศึกษาดำเนินการโดย ประชุม ครู บุคลากร ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการพัฒนาด้านอยู่อย่างพอเพียง ของสถานศึกษา 2) การดำเนินการกิจกรรม คือ สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติ ให้มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงความอยู่อย่างพอเพียง โดยจัดทำเป็นโครงการ กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรม ลด คัด แยก แลก กิจกรรมธนาคารต้นไม้ โครงการชุมชนพอเพียง โครงการเกษตรอินทรีย์ 3) การติดตามและประเมินผลกิจกรรม คือ สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติ ในการติดตามประเมินผล โดยจัดทำเกณฑ์ในการประเมิน แบบประเมิน กำหนดระยะเวลาในการประเมิน และสรุปผลการประเมิน 4) การพัฒนาปรับปรุงกิจกรรม คือ สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบ และแนวปฏิบัติโดย นำผลการวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล โดยนำผลการสรุปมาวิเคราะห์ทั้งที่ปฏิบัติได้ดี ถูกต้อง และที่ต้องพัฒนา ปรับปรุง มาหาแนวทางการดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา

6. มุ่งมั่นในการทำงาน แนวทางการดำเนินการ มีกิจกรรมดังนี้ 1) มีการประชุมวางแผน สถานศึกษาดำเนินการโดย ประชุม ครู บุคลากร ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการพัฒนาด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ของสถานศึกษา 2) การดำเนินการกิจกรรม คือ สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติ ให้มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการทำงาน โดยจัดทำเป็นโครงการ กิจกรรม ได้แก่ โครงการจิตอาสา โครงการทุนการศึกษา และโครงการแข่งขันทักษะอาชีพ 3) การติดตามและประเมินผลกิจกรรม คือ สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติ ในการติดตามประเมินผล โดยจัดทำเกณฑ์ในการประเมิน แบบประเมิน กำหนดระยะเวลาในการประเมิน และสรุปผลการประเมิน 4) การพัฒนาปรับปรุงกิจกรรม คือ สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบ และแนวปฏิบัติโดย นำผลการวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล โดยนำผลการสรุปมาวิเคราะห์ทั้งที่ปฏิบัติได้ดี ถูกต้อง และที่ต้องพัฒนา ปรับปรุง มาหาแนวทางการดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา

7. รักความเป็นไทย แนวทางการดำเนินการ มีกิจกรรมดังนี้ 1) มีการประชุมวางแผน สถานศึกษาดำเนินการโดยประชุม ครู บุคลากร ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการพัฒนาด้านรักความเป็นไทย ของสถานศึกษา 2) การดำเนินการกิจกรรม คือ สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติ ให้มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรักความเป็นไทย โดยจัดทำเป็นโครงการ กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมวันสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง โครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม โครงการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมไทย โครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัย 3) การติดตามและประเมินผลกิจกรรม สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติ ในการติดตามประเมินผล โดยจัดทำเกณฑ์ในการประเมิน แบบประเมิน กำหนดระยะเวลาในการประเมิน และสรุปผลการประเมิน 4) การพัฒนาปรับปรุงกิจกรรม คือ สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบ และแนวปฏิบัติโดย นำผลการวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล โดยนำผลการสรุปมาวิเคราะห์ทั้งที่ปฏิบัติได้ดี ถูกต้อง และที่ต้องพัฒนา ปรับปรุง มาหาแนวทางการดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา

8. มีจิตสาธารณะ มีแนวทางการดำเนินการ มีกิจกรรมดังนี้ 1) มีการประชุมวางแผน สถานศึกษาดำเนินการโดยประชุม ครู บุคลากร ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการพัฒนาด้านมีจิตสาธารณะ ของสถานศึกษา 2) การดำเนินการกิจกรรม คือ สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติ ให้มีกิจกรรมที่แสดงออกถึงความมีจิตสาธารณะ โดยจัดทำเป็นโครงการ กิจกรรม ได้แก่ โครงการจิตอาสาพระราชทาน โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และโครงการช่วยเหลือสังคม 3) การติดตามและประเมินผลกิจกรรม สถานศึกษามอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแนวปฏิบัติในการติดตามประเมินผล โดยจัดทำเกณฑ์ในการประเมิน แบบประเมิน กำหนดระยะเวลาในการประเมิน และสรุปผลการประเมิน 4) การพัฒนาปรับปรุงกิจกรรม คือ สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบ และแนวปฏิบัติโดย นำผลการวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล โดยนำผลการสรุปมาวิเคราะห์ทั้งที่ปฏิบัติได้ดี ถูกต้อง และที่ต้องพัฒนา ปรับปรุง มาหาแนวทางการดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกมะม่วง ประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ และ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 1) พอประมาณ 2) มีเหตุผล 3) มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว 2 เงื่อนไข 1) เงื่อนไขความรู้ 2) เงื่อนไขคุณธรรม ทุกขั้นตอนดำเนินการโดยใช้วงจรคุณภาพ

อภิปรายผล

สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกมะม่วง ในแต่ละด้านยังไม่ยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน มีการประเมินแบบแยกส่วนแต่ละชั้นตามที่ครูแต่ละชั้นประเมิน โดยใช้ความรู้สึกมากกว่าเกณฑ์ ส่งผลให้มีพฤติกรรมที่ไม่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ เขตชมภู (2562) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา 1) สภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนมีฐานะยากจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องไปทำงานต่างถิ่น ปล่อยให้นักเรียนอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่พ่อแม่ ทำให้ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน กำกับติดตามดูแลนักเรียน ทำให้นักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับด้านความประพฤติไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน และไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม 2) ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียน ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนทุกคนได้ปฏิบัติหน้าที่ของตัวเองในการพัฒนานักเรียนตามรูปแบบและแนวทางในการพัฒนานักเรียนเหมือน ๆ กันกับสถานศึกษาอื่น เพียงแต่ครูบางท่านยังขาดการทำงาน ที่เป็นระบบระเบียบแบบแผนของทางสถานศึกษา และบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจและความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกมะม่วง ประกอบด้วย 1) สร้างค่านิยมเรื่องความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริต 3) ส่งเสริมความมีวินัย

4) ส่งเสริมเรื่องใฝ่เรียนรู้ 5) ส่งเริมการอยู่อย่างพอเพียง 6) ส่งเสริมความมุ่งมั่นในการทำงาน 7) สร้างค่านิยมเรื่องรักความเป็นไทย 8) ปลูกฝังให้มีจิตสาธารณะ และ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 1) ปลูกฝังความพอประมาณ 2) ปลูกฝังความมีเหตุผล 3) สร้างความเข้าใจในการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว 2 เงื่อนไข 1) สร้างความเข้าใจเรื่องเงื่อนไขความรู้ 2) สร้างความเข้าใจเรื่องเงื่อนไขคุณธรรม ดำเนินการโดยใช้วงจรคุณภาพทุกขั้นตอน เพราะว่า การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจน ปฏิบัติได้เป็นรูปธรรม ตามแนวทางดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาตรี ตั้งอัมพรตรีพล (2561) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนเซนต์คาเบรียล พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเซนต์คาเบรียล มีดังนี้ 1) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ด้านซื่อสัตย์สุจริต โรงเรียนควรมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน และร่วมมือกับผู้ปกครองในการปลูกฝังและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน 3) ด้านมีวินัย โรงเรียนควรมีการกำหนดรายละเอียดกฎเกณฑ์และคำชี้แจงที่ชัดเจน เข้าใจง่าย มีการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบอยู่เสมอ และร่วมมือกับผู้ปกครองในการกวดขันและปลูกฝังเมื่อนักเรียนอยู่กับผู้ปกครองที่บ้าน 4) ด้านใฝ่เรียนรู้ โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้และประสบการณ์ภายนอก 5) ด้านอยู่อย่างพอเพียง โรงเรียนควรจัดกิจกรรมหรือโครงการที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ มีการรณรงค์เชิญชวนให้นักเรียนร่วมกันเห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ 6) ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน โรงเรียนควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงานที่เป็นระบบการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ควรเผยแพร่ผลงานตัวอย่างที่สะท้อนความมุ่งมั่นในการทำงานจนประสบความสำเร็จเพื่อให้เกิดเป็นแบบอย่างที่ดี 7) ด้านรักความเป็นไทย โรงเรียนควรใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมาใช้ในการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมและแสดงออกในเชิงประจักษ์มากขึ้น และ 8) ด้านมีจิตสาธารณะ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการการเรียนรู้ที่บูรณาการทางด้านทักษะการใช้ชีวิตการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม การมีจิตสาธารณะ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในการมีจิตสาธารณะ ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

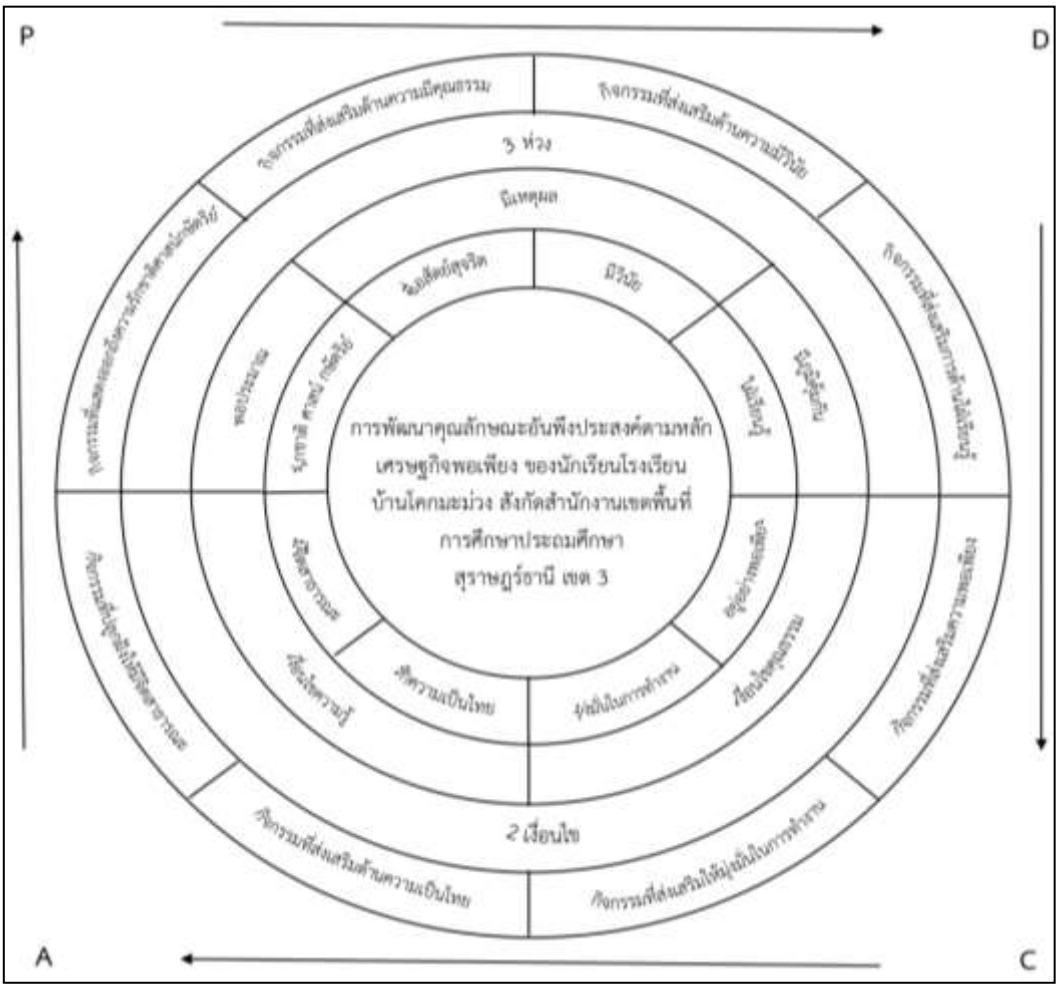
องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยนี้ สรุปได้ดังนี้

1) ขั้นตอนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ด้าน เป็นขั้นตอนในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มีครูฝ่ายกิจการนักเรียน ครูผู้สอนประจำวิชาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูที่ปรึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ให้การสนับสนุนเพื่อให้กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นไปอย่างเป็นระบบ

2) การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข มาเป็นกระบวนการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดำเนินการ โดยการวางแผน ดำเนินกิจกรรม ติดตามและประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงกิจกรรม ที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สามารถที่จะทำให้การพัฒนานักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) กระบวนการดำเนินงานแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินเนินการใช้ วงจรคุณภาพ (PDCA) ในการขับเคลื่อนทุกขั้นตอน

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียน มีการปฏิบัติตามปกติ แต่มีบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจเนื้อหาอย่างแท้จริง การปฏิบัติไม่ค่อยพร้อมเพรียงกัน และปฏิบัติไม่ยั่งยืน โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริม โดยสอดแทรกตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้วยการจัดบูรณาการการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกด้าน

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียน ประกอบด้วย 1) สร้างค่านิยมเรื่องความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริต 3) ส่งเสริมความมีวินัย 4) ส่งเสริมเรื่องใฝ่เรียนรู้ 5) ส่งเริมการอยู่อย่างพอเพียง 6) ส่งเสริมความมุ่งมั่นในการทำงาน 7) สร้างค่านิยมเรื่องรักความเป็นไทย 8) ปลูกฝังให้มีจิตสาธารณะ และ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 1) ปลูกฝังความพอประมาณ 2) ปลูกฝังความมีเหตุผล 3) สร้างความเข้าใจในการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว 2 เงื่อนไข 1) สร้างความเข้าใจเรื่องเงื่อนไขความรู้ 2) สร้างความเข้าใจเรื่องเงื่อนไขคุณธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกคนเห็นว่า มีความเป็นไปได้ เหมาะสม เป็นประโยชน์ นำไปใช้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีนโยบายในการพัฒนาสื่อ การส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และปรับเกณฑ์ให้ทันสมัยกับยุคดิจิทัล

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาครูและบุคลากรในสังกัดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านองค์ความรู้ เกณฑ์การประเมิน เพราะบริบทของสังคม และสถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปในยุคปัจจุบัน

1.3 สถานศึกษา ควรมีการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอย่างจริงจังตามสภาพจริงและหลากหลายเพื่อสะท้อนคุณลักษณะที่แท้จริงของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *เอกสารแนวทางการนิเทศเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการ เรียนรู้และตัวชี้วัดฯ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ชาตรี ตั้งอัมพรตรีพล. (2561). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนเซนต์คาเบรียล. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 9*(2), 68-82.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 116, ตอน 74 ก, หน้า 1-23.

สนธยา สำรวยผล. (2562). *แนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา).

สุวิทย์ เขตชมภู. (2562). *การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 347-358.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Learning Management Model for Vocational Classroom to Develop the Quality of Learners in Network School of Nakhon Si Thammarat Industrial and Community Education College

Ekkachai Supakiatsoontorn[1*] Maliwan Yotharak[1] and Prakhru Pichitsupakarn[1]

[1] *Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Ekkachai348@gmail.com*

ABSTRACT

This research aimed to (1) study the learning management conditions of vocational classrooms in the network schools of Nakhon Si Thammarat Industrial and Community Education College and (2) study the learning management models of vocational classrooms to develop the quality of students in the network schools of Nakhon Si Thammarat Industrial and Community Education College. This research was qualitative research. The key informants were in-depth interviews with 15 relevant persons, in-depth interviews with 5 experts, and focus group discussions with 7 experts. The instruments used were interview forms and focus group discussion format evaluation forms. The research results found that the management of vocational classroom learning in the network schools of Nakhon Si Thammarat Industrial and Community Education College has problems resulting from lack of readiness in terms of teachers, incomplete and inappropriate curriculum implementation for students, insufficient budget management, lacked of readiness of students. Creating cooperation with business establishments and coordination between Nakhon Si Thammarat Industrial and Community Education College and network schools is not as effective as it should be. The learning model of vocational classrooms to develop the quality of students in the network schools of Nakhon Si Thammarat Industrial and Community Education College consists of 3 interrelated components: 1) vocational classroom learning management, 2) short-term vocational curriculum development, and 3) participation of the business establishment. The presentation of the learning model of vocational classrooms to develop the quality of students in the network schools of Nakhon Si Thammarat Industrial and Community Education College found that it was possible, appropriate, and beneficial in organizing vocational classroom learning to develop the quality of students in the network schools so that they have knowledge, vocational skills, and can apply knowledge and skills to create careers.

Keywords: Learning Management Model for Vocational Classroom, Quality of Learners, Network School

Received: 25 March 2024;
Revised: 23 July 2024;
Accepted: 18 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช

เอกชัย ศุภเกียรติสุนทร[1*] มะลิวัลย์ โยธารักษ์[1] และ พระครูพิจิตรศุภการ[1]

[1] *สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Ekkachai348@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช (2) ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 15 คน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินรูปแบบการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช มีปัญหาเกิดจากขาดความพร้อมด้านครูผู้สอน การดำเนินการด้านหลักสูตรที่ยังไม่สมบูรณ์และไม่เหมาะสมกับผู้เรียน การจัดการด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ขาดความพร้อมของผู้เรียน การสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการและการประสานงานระหว่างวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชกับโรงเรียนเครือข่ายยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่เชื่อมโยงกัน คือ 1) การจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ 2) การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น 3) การมีส่วนร่วมของสถานประกอบการ การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช พบว่า เป็นไปได้ มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายให้มีความรู้ มีทักษะอาชีพและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการสร้างอาชีพได้

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ, คุณภาพผู้เรียน, โรงเรียนเครือข่าย

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันกำลังคนด้านอาชีวะเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการจำนวนมาก เพราะมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาประเทศชาติ การจัดการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของสถานประกอบการต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน นโยบายและแผนพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 6 กำหนดว่า ”การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานโดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะ จนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ประกอบกับมาตรา 8 กำหนดรูปแบบในการจัดการศึกษาไว้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาระบบทวิภาคี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ห้องเรียนอาชีพเป็นการจัดการเรียนรู้รูปแบบหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาสำหรับประชาชน วัยเรียน และวัยทำงานตามความถนัดและความสนใจในการเข้าถึงการศึกษาอาชีวศึกษาได้อย่างทั่วถึง สอดคล้อง

กับความต้องการของสถานประกอบการ ชุมชนและตลาดแรงงาน สำหรับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพรูปแบบหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น เป็นการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพโดยในการจัดการศึกษาใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในแต่ละระดับการศึกษาที่ยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานการปฏิบัติงานหรือมาตรฐาน สากลเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความต้องการ โดยจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้กับผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับการศึกษาวิชาชีพ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์จากการทำงานและการประกอบอาชีพ เน้นสมรรถนะ มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดผลและการประเมินผล การจัดการเรียนรู้จะเป็นการเรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนภาคเรียนภาคปกติ เป็นรายวิชาหรือชุดวิชาตามแผนการเรียนที่สถานศึกษากำหนด มีการวัดและประเมินผลการเรียนตามระเบียบ โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคลและความต้องการของกลุ่มบุคคลแต่ละกลุ่ม ดังนี้ 1) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ (ปวพ.) หรือหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นภาคปกติ/ โครงการพิเศษ 2) โครงการอาชีวะศึกษาสร้างช่างฝีมือตามแนวทางโรงเรียนพระดาบสภาคปกติ 3) ห้องเรียนอาชีพในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา 4) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ภาคปกติ โครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.) 5) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ภาคสมทบ 6) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ภาคพิเศษ (เทียบโอนความรู้และประสบการณ์) ซึ่งกลุ่มที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาคือกลุ่มห้องเรียนอาชีพในระดับระดับมัธยมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษามีความรู้และทักษะด้านอาชีพในกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงาน (Re-Skill, Up-Skill, New-Skill) สามารถเข้าถึงกลุ่มอาชีพพื้นฐานตามความถนัด ความสนใจ การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและบูรณาการในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือจากการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ภายใต้การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การประเมินผลการเรียนตามระเบียบว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียน(สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2564)

จากสภาพปัจจุบันที่กล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช วิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชมีโรงเรียนมัธยมเครือข่ายทั้งหมดจำนวน 7 โรงเรียนและจำนวนผู้เรียนในโครงการจำนวน 458 คน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษาผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-rich case” คือ มีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มากและสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุด โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 15 คน ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ครูผู้สอนวิทยาลัย

การอาชีพนครศรีธรรมราชครู ผู้สอนโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชและผู้เรียนโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช

1.2 ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ครูผู้สอนของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชและผู้แทนสถานประกอบการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้ร่วมประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informants) ในการเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) มีดังนี้ ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างนครศรีธรรมราช ผู้อำนวยการโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ครูผู้สอนของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 22 นครศรีธรรมราชและผู้แทนสถานประกอบการ

1.3 ขั้นตอนการนำเสนอรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ร่วมประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informants) ในการเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างนครศรีธรรมราช ผู้อำนวยการโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ครูผู้สอนของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 22 นครศรีธรรมราชและผู้แทนสถานประกอบการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัย 2) กำหนดประเด็นการร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก 3) นำร่างร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้ ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช 2) นำร่างรูปแบบที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช มาจัดทำเป็นแบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย 3) ปรับปรุงแบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ ตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์อีกครั้ง 4) ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชเป็นตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ขั้นตอนคือ 1) เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา 2) เก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน มีขั้นตอน ดังนี้ (2.1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (2.2) ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์จากนั้นจึงกำหนดวันเวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) (2.3) สัมภาษณ์รายบุคคล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลโดยให้ความสำคัญกับการเก็บรักษาข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน มีการเตรียมตัวก่อนสัมภาษณ์และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการ ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสม ผู้วิจัยอาจมีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยการบันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ 1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ 2) ผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน 3) ผู้วิจัยส่งเอกสารขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวันและเวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี (Rapport) การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ผู้วิจัยอาจมีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยการบันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

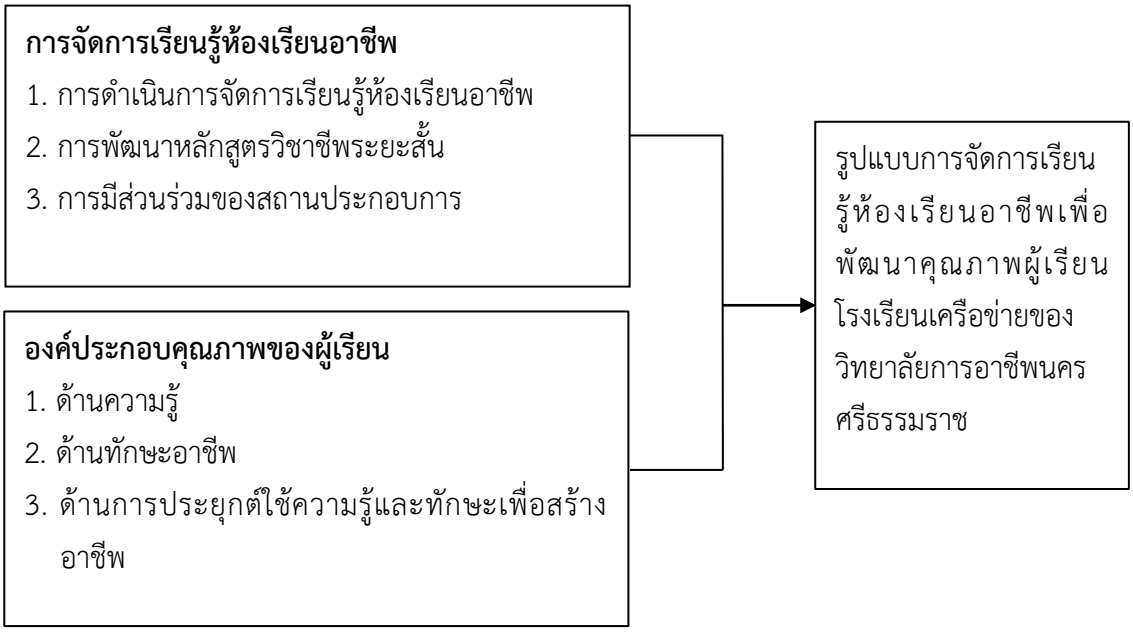
3.3 ขั้นตอนการนำเสนอรูปแบบ ในการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ เพื่อรับข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช มีกระบวนการดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอความร่วมมือเพื่อนัดหมายวันและเวลาผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทราบพร้อมส่งร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ศึกษาล่วงหน้า 2) ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินรูปแบบ ขอความเห็นและข้อเสนอแนะ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช 3) บันทึกผลการประชุมกลุ่ม ตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเพื่อปรับร่างรูปแบบให้สมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) นำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) พิสูจน์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนั้นถูกต้อง โดยการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล 3 ด้าน คือ เวลา สถานที่และบุคคล การตรวจสอบเวลาหมายถึงการตรวจสอบว่าตัวแปรอยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน การตรวจสอบสถานที่หมายถึง ข้อมูลที่ได้ จากโรงเรียนเครือข่ายที่หลากหลายและสุดท้ายการตรวจสอบบุคคลหมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จะแยกเป็นประเด็น แปลความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็ดำเนินเก็บข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้นเพิ่มเติม เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช และนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช

ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้แบบหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นร่วมกับโรงเรียนมัธยมเครือข่ายมีการคัดสรรกลุ่มผู้เรียน การกำหนดรายวิชาและครูผู้สอน การอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางของผู้เรียน จัดการเรียนการสอนรายวิชาตามหลักสูตรระยะสั้นที่เน้นการฝึกปฏิบัติ และบูรณาการการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนรู้มีปัญหาและอุปสรรคในด้านความพร้อมของครูผู้สอน การจัดการด้านงบประมาณที่ยังมีข้อจำกัด ความพร้อมของผู้เรียน การสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการและการประสานงานระหว่างวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชกับโรงเรียนเครือข่ายยังไม่มีประสิทธิภาพ

ดังที่นาย ก รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ได้กล่าวไว้ว่า “การดำเนินการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพรูปแบบหลักสูตรระยะสั้นของวิทยาลัยการอาชีพนครศรธรรมราชดำเนินการร่วมกับโรงเรียนมัธยมเครือข่าย จำนวนนักเรียนแต่ละชั้นปีน้อยจึงต้องใช้วิธีจัดกลุ่มเรียนร่วมกัน ตั้งแต่มัธยมปีที่ 1 ถึง มัธยมชั้นปีที่ 3 โดยทางวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชจะมีครูผู้สอนระยะสั้นโดยตรงและครูที่มีชั่วโมงว่างจากการสอนปกติ ส่วนใหญ่จะเป็นครูประจำสาขาวิชาชีพที่เปิดสอนในหลักสูตรปกติ การสอนหลักสูตรระยะสั้นก็จะเลือกสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสาขาอาชีพที่ตนถนัด” (3 ตุลาคม 2566)

ด้านการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น มีการสำรวจพื้นที่เป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ประสานโรงเรียนเครือข่ายเพื่อหาข้อมูลมาพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรมีเป้าหมายให้ผู้เรียนสร้างหรือต่อยอดอาชีพเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับผู้เรียนและสร้างความสนใจการศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษา มีแผนงานในการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นที่มีส่วนร่วมของทุกฝ่าย การพัฒนาหลักสูตรในสภาพปัจจุบันยังไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

ด้านการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการ มีการสร้างความร่วมมือของสถานประกอบการในการจัดการเรียนรู้ มีการประสานงานกับสถานประกอบการในเขตพื้นที่บริการ มีข้อมูลความต้องการของสถานประกอบการเพื่อประสานงาน

ความร่วมมือในการฝึกงาน ผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการจัดการเรียนรู้ในสภาพปัจจุบัน เป็นการจัดการเรียนรู้ในระบบปกติและระบบทวิภาคี ได้รับความรู้และทักษะโดยตรงจากสถานประกอบการสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์ แต่ยังขาดความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาการร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช พบว่า

1). การดำเนินการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ มีการสร้างความร่วมมือกับโรงเรียนเครือข่าย สำรวจโรงเรียนเครือข่ายโดยวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่าง ๆ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทุกโรงเรียนเครือข่ายและสถานประกอบการโดยพร้อมเพรียงกัน มีการรับสมัครและกำหนดช่วงระยะเวลาและหลักสูตรในการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ

การนิเทศติดตามและการวัดผลประเมินผล มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันกำหนดรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล นิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้และประเมินผลความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียน

ดังที่นางสาว ข หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ได้กล่าวไว้ว่า “การนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อติดตามปัญหาการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพควรมีการจัดทำเอกสารหลักฐานเพื่อเป็นการรายงานผลการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ” (28 พฤศจิกายน 2566)

2) การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น มีการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรโดยแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น มีการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อติดตามปัญหา จัดทำเอกสารหลักฐานเพื่อเป็นการรายงานผลการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

3) การมีส่วนร่วมของสถานประกอบการ มีการบันทึกการตกลงร่วมมือ (MOU) ในการกำหนดหลักสูตรรายวิชาที่ต้องการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมร่วมกับสถานประกอบการ เช่น เชิญครูฝึกจากสถานประกอบการมาเป็นวิทยากรพิเศษให้กับผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่าย พัฒนาครูผู้สอนของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชร่วมกับสถานประกอบการ เช่นส่งครูผู้สอนฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพ

ผลการนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชที่ผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ การดำเนินการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช มีการสร้างความร่วมมือกับโรงเรียนเครือข่ายประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้โรงเรียนที่ต้องการสร้างเครือข่ายและสถานประกอบการที่ต้องการสร้างความร่วมมือได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการร่วมมือ รับผิดชอบโดยงานประชาสัมพันธ์ของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช สำรวจโรงเรียนเครือข่ายโดยวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนและผู้เรียน สำรวจสถานประกอบการที่ต้องการสร้างความร่วมมือ ควรเป็นสถานประกอบการที่อยู่ในพื้นที่บริการของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เช่น ความพร้อมของสถานประกอบการ เจ้าของกิจการให้ความสนใจ ความเชี่ยวชาญของบุคลากร มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทุกโรงเรียนเครือข่ายและสถานประกอบการโดยพร้อมเพรียงกัน เพื่อประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนวิชาชีพ การรับสมัคร การกำหนดช่วงระยะเวลาและหลักสูตรในการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ มีการแนะนำหลักสูตรรายวิชาเพื่อสำรวจความต้องการของผู้เรียนและใช้เป็นข้อมูลในการเปิดสอน ประชุมร่วมระหว่างวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชกับโรงเรียนเครือข่ายและสถานประกอบการในการรับสมัครการกำหนดช่วง

ระยะเวลาและหลักสูตรในการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ เพื่อความเหมาะสมของทุกฝ่าย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการประชุมชี้แจง วางแผนการดำเนินงานโดยคณะกรรมการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ เพื่อกำหนดครูผู้สอนที่รับผิดชอบแต่ละหลักสูตรรายวิชา ครูผู้สอนออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนเครือข่าย เช่น ใช้ครูผู้สอนร่วมกัน วัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอน รวมถึงงบประมาณบางอย่างที่สามารถใช้ร่วมกันได้และมีการร่วมมือกับสถานประกอบการ เช่น เชิญวิทยากรบรรยายพิเศษ ศึกษาดูงานสถานประกอบการ ฝึกงานเพิ่มเติมในสถานประกอบการ

การนิเทศติดตามและการวัดผลประเมินผล มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศติดตาม การวัดผลและประเมินผล โดยการมีส่วนร่วมระหว่างครูผู้สอนกับครูผู้ประสานงานของโรงเรียนเครือข่ายและสถานประกอบการ ประกอบด้วยผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรหัวหน้างานวัดผลและประเมินผล หัวหน้าแผนกวิชา ครูผู้ประสานงานโรงเรียนเครือข่าย ผู้แทนสถานประกอบการเป็นหลัก อื่น ๆ เพิ่มเติมตามความเหมาะสม กำหนดรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล นิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้วัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ประเมินผลความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียน สรุปผลมอบเกียรติบัตรรับรองผลการฝึกสรุปผล มอบเกียรติบัตรรับรองผลการเรียนรู้ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้และรายงานผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนา

2) การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น การดำเนินการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช มีการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรโดยแต่งตั้งคณะกรรมการทำงานพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ประกอบด้วยผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตร หัวหน้าแผนกวิชา ครูผู้สอน ครูผู้ประสานงานโรงเรียนเครือข่าย ผู้แทนสถานประกอบการเป็นหลัก อื่น ๆ เพิ่มเติมตามความเหมาะสม มีการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อติดตามปัญหา จัดทำเอกสารหลักฐานเพื่อเป็นการรายงานผลการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ประชุมเพื่อสะท้อนถึงปัญหาในการจัดทำหลักสูตรหรือการจัดการเรียนการสอนห้องเรียนอาชีพเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ สรุปผลการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

การร่างหลักสูตร กระบวนการพัฒนาเอกสารหลักสูตร ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งได้เอกสารหลักสูตรที่มีความสมบูรณ์พร้อมสำหรับการนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีขั้นตอนดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียนในการเรียนรู้โดยการใช้แบบสำรวจข้อมูลความต้องการในการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลของสถานประกอบการโดยการใช้แบบสำรวจข้อมูลความต้องการและความพร้อมของสถานประกอบการ วิเคราะห์ข้อมูลจากครูผู้สอนเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตร เช่น บันทึกหลังสอน สรุปผลการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น เพื่อประกอบการตัดสินใจในกระบวนการร่างหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร มีการจัดทำเอกสารการพัฒนาหลักสูตรที่มีความ เชื่อมโยงระหว่างจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลบนพื้นฐานสารสนเทศและองค์ความรู้ ที่ได้จากขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูลร่างหลักสูตรโดยคณะกรรมการทำงานพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นเพื่อการดำเนินการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ โดยมีเครื่องมือในการหาคุณภาพที่ผ่านการตรวจคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณา ปรับแก้ อนุมัติ นำไปใช้ จัดทำฐานข้อมูลหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร ระบบการประเมินหลักสูตร คือ กระบวนการวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของหลักสูตร การรายงานผลการประเมินและนำผลการประเมินมาประกอบการพิจารณาการปรับปรุงหลักสูตรหรือยกเลิกการใช้หลักสูตร ระบบการ ประเมินหลักสูตรประกอบด้วยการวางแผนการประเมิน แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้หลักสูตรการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ ประกอบด้วยผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตร หัวหน้าแผนกวิชา ครูผู้สอน ครูผู้ประสานงานโรงเรียนเครือข่าย ผู้แทนสถานประกอบการเป็นหลัก อื่น ๆ เพิ่มเติมตามความเหมาะสม เพื่อร่วมกันออกแบบการประเมิน หลักสูตรที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการประเมิน เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่มีความถูกต้อง สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวางแผนการประเมิน เป็นสิ่งสำคัญต่อการประเมินหลักสูตร ซึ่งจะช่วยทำให้การประเมินหลักสูตรมีความถูกต้องและประหยัดงบประมาณได้เป็นอย่างดี การวางแผนเก็บข้อมูล คือ การเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) การเตรียมเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เรียน ครูผู้สอน ครูผู้ประสานงานในโรงเรียนเครือข่ายและสถานประกอบการ (2) กำหนดระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ดีต้องได้ข้อมูลครบถ้วนและต้องมีความซื่อสัตย์

3) การมีส่วนร่วมของสถานประกอบการ มีการประชาสัมพันธ์ การสำรวจข้อมูลสถานประกอบการในด้านความเหมาะสมความเชื่อมโยงในด้านการจัดการเรียนการสอน เช่น สำรวจความต้องการของสถานประ กอบการในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน ความชำนาญของครูฝึกหรือช่างผู้เชี่ยวชาญ ประเภทธุรกิจที่สอดคล้องกับรายวิชาห้องเรียนอาชีพหลักสูตรระยะสั้นของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช การบันทึกการตกลงร่วมมือ (MOU) กับสถานประกอบการโดยมีข้อตกลงและมีผลการดำเนินงาน ดังนี้ 1) มีการกำหนดหลักสูตรรายวิชาที่ต้องการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ มีรายวิชาที่ได้รับการพัฒนาตรงกับความต้องการของผู้เรียน 2) ระยะเวลาในการดำเนินการจัดการเรียนรู้เหมาะสม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสม มีการร่วมกันจัดทำรายละเอียดการฝึกภาคปฏิบัติในแต่ละรายวิชา ตามความเหมาะสมของสถานประกอบการให้ครอบคลุมเนื้อหาของหลักสูตร 3) มีการส่งผู้ควบคุมการฝึกและครูฝึกเข้าร่วมสัมมนากับสถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดวิธีการฝึกกับสถานศึกษา 4) มีการแลกเปลี่ยน มีการพัฒนาครูผู้สอนของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชร่วมกับสถานประกอบการ โดยส่งครูผู้สอนฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพ 5) สถานประกอบการเปิดโอกาสรับนักเรียนเข้าทำงานในสถานประกอบการภายหลังสำเร็จการศึกษา 6) สถานประกอบการออกใบรับรองการผ่านงานให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา 7) มีการร่วมนิเทศการเรียนการสอน การฝึกภาคปฏิบัติและติดตามผล 8) ร่วมดำเนินการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ 9) ผู้เรียนผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อประกันคุณภาพด้านทักษะอาชีพ เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานต่อยอดการสร้างอาชีพแก่ผู้เรียนได้

ดังที่ นาย ค กล่าวไว้ว่า “การดำเนินการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพควรมีการร่วมมือกันระหว่างวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชกับสถานประกอบการในเรื่องการกำหนดหลักสูตรรายวิชาที่ต้องการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะอาชีพตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ” (28 พฤศจิกายน 2566)

อภิปรายผล

สภาพการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช พบว่ายังไม่ครอบคลุมทุกประเด็นและการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ยังไม่มีประสิทธิภาพเต็มที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพไม่ตอบสนองต่อผู้เรียนที่ต้องการมีทักษะด้านอาชีพและการมีสมรรถนะประกอบอาชีพอิสระ

การจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพที่มีรูปแบบเหมาะสมจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนตัดสินใจเรียนต่อด้านสายอาชีพ การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองเรียนว่าเหมาะสมกับตัวเองหรือไม่ ผู้เรียนมีศักยภาพเพียงพอที่จะเรียนหรือไม่ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงบริบทของการเรียนสายอาชีพเนื่องจากมีโอกาสได้ไปเรียนที่สถานที่โดยตรง มีโอกาสนำความรู้ที่ได้รับและทักษะสายอาชีพที่ได้ไปต่อยอดในการสร้างรายได้เสริมระหว่างเรียน

การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น วิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชมีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการปรับเปลี่ยนหลักสูตรที่เหมาะสมและสมบูรณ์ มีการกำหนดรายวิชาที่พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มีการนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษามีการดำเนินการบริหารหลักสูตรตามแผนที่วางไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ นาคาลักษณ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการพัฒนาทักษะเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพและสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืนให้กับชุมชน พบว่าแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรหรือปรับปรุงหลักสูตรฐาน

สมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติมาตรฐานอาชีพ ตามความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน มีผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา

การมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในปัจจุบัน วิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชยังไม่มีการประสานงานกับสถานประกอบการในการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ แต่มีการประสานงานในด้านการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีการประสานงานความช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีและสื่อการสอนที่ทันสมัยเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีสมรรถนะอาชีพของผู้เรียนในระบบปกติ ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งทิพย์ พรหมหลวงศรี (2562) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะอาชีพผ่านเครือข่ายความร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี พบว่าการเตรียมความพร้อมและความถนัดทางสาขาวิชาของผู้เรียนในการเรียนด้านอาชีพสถานศึกษาควรจัดทำความร่วมมือกับสถานประกอบการ (MOU) สร้างความร่วมมือกับสถาบันอาชีวศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงและมีหลักสูตรตรงตามความต้องการ การวิเคราะห์ความต้องการของสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะอาชีพให้แก่ผู้เรียน การสร้างและหาเครือข่ายความร่วมมือที่เป็นสถานประกอบการหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีบทบาทในการส่งเสริมทักษะอาชีพ สร้างเป้าหมายร่วมกัน บูรณาการให้เกิดกิจกรรมการทำงานร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมกำกับติดตามมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนจะทำให้การจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพมีประสิทธิภาพ มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีมากยิ่งขึ้น

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช พบว่า มีองค์ประกอบคุณภาพของผู้เรียน 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรู้ ผู้เรียนผ่านการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง และการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ แสดงพฤติกรรมการปฏิบัติงานและการแสดงออกถึงการมีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพที่เรียน โดยเน้นความรู้เชิงทฤษฎีและหรือข้อเท็จจริงเป็นหลัก 2) ด้านทักษะอาชีพ ผู้เรียนผ่านการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงและการพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมการปฏิบัติงานและการแสดงออกถึงความสามารถปฏิบัติงาน โดยสามารถเลือกใช้วิธีการจัดการและแก้ปัญหาการทำงานด้วยทักษะด้านกระบวนการคิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทักษะอาชีพและความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการปฏิบัติหรือวิธีปฏิบัติที่มีความคล่องแคล่วและความชำนาญในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา 3) ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะเพื่อสร้างอาชีพ ผู้เรียนผ่านการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง และการพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมการปฏิบัติงานและการแสดงออกถึง ความสามารถของบุคคลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ การใช้ความรู้ ทักษะทางสังคมในการทำงาน หรือการศึกษาอบรมเพื่อการพัฒนาวิชาชีพของบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถในการสื่อสาร ภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบและความเป็นอิสระในการดำเนินการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น ความสามารถในการตัดสินใจ และความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

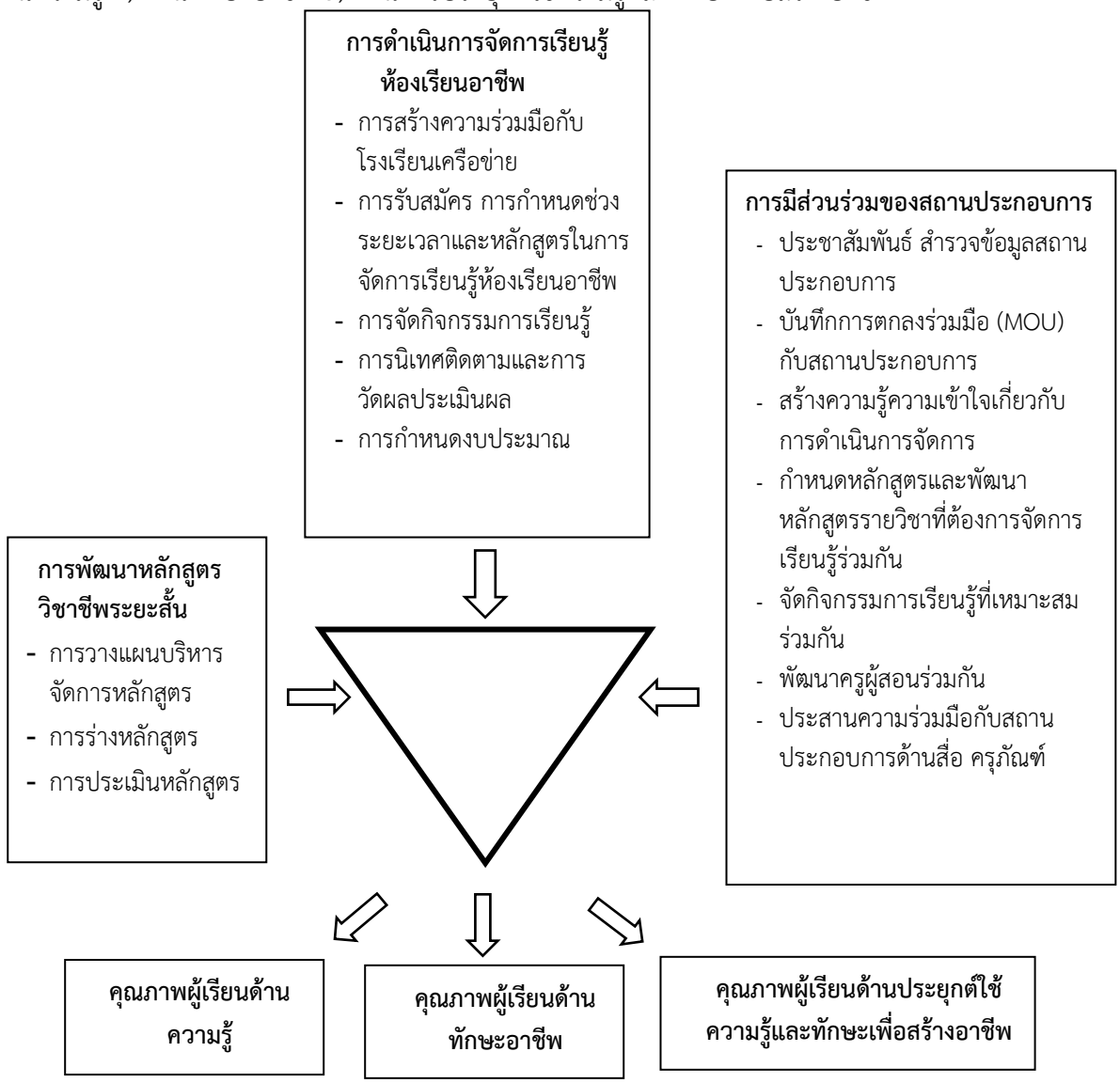
รูปแบบในการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช การดำเนินงานที่ส่งผลกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช มี 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ 2) การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น 3) การมีส่วนร่วมของสถานประกอบการ จากการประเมินพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชสามารถนำไปใช้ได้จริงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

องค์ความรู้ใหม่

จากการดำเนินการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้จากเรื่องดังกล่าว ดังนี้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การดำเนินการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น และการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการ

เป้าประสงค์ คือ เป้าหมายที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้เป็นข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยชื่อว่า “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช” องค์ประกอบคุณภาพของผู้เรียน คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะอาชีพ 3) ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะเพื่อสร้างอาชีพ

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

สภาพการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น โดยมีการร่วมมือกับโรงเรียนเครือข่าย ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะด้านวิชาชีพ มีความสนใจในการศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษา การจัดการเรียนรู้มีปัญหาและอุปสรรค ในด้านความพร้อมของครูผู้สอน การดำเนินการด้านหลักสูตร การจัดการด้านงบประมาณที่ยังมีข้อจำกัด ความพร้อมของผู้เรียน การสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ และการประสานงานระหว่างวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชกับโรงเรียนเครือข่ายยังไม่มีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการการวางแผนการพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมการนำหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาหลักสูตรตรงกับความต้องการของผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการ มีการสร้างความร่วมมือของสถานประกอบการในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในระบบปกติ มีความต้องการเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพในด้านของประสบการณ์จริงจากการฝึกงาน ได้รับความรู้และทักษะโดยตรงจากสถานประกอบการ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช พบว่ารูปแบบมี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพ 2) การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น 3) การมีส่วนร่วมของสถานประกอบการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 วิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ควรมีนโยบายขยายการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพจากระดับมัธยมต้นไปสู่ระดับมัธยมปลาย

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพิ่มเติมเนื่องจากในปัจจุบันงบประมาณยังไม่เพียงพอ

1.3 สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรจัดแบ่งพื้นที่ที่รับผิดชอบของสถานศึกษาในสังกัด อย่างชัดเจน เพราะมีผลต่อการประสานงานโรงเรียนเครือข่าย จะไม่ซ้ำซ้อนกับวิทยาลัยอื่น ๆ

1.4 วิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราชควรสนับสนุนให้ผู้สอนมีการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เป็นหลักสูตรวิชาชีพใหม่ ๆ ที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการขยายขอบเขตการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนเครือข่ายของวิทยาลัยการอาชีพนครศรีธรรมราช ไปยังสถานศึกษาอื่นในสังกัดอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช เพื่อเป็นรูปแบบที่พัฒนาและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

2.2 ควรมีการวิจัยถึงปัจจัยส่งผลที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551*. สืบค้น 2 กันยายน 2566. จาก https://citly.me/ixA4L.

รุ่งทิพย์ พรหมหลวงศรี. (2562). *แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะอาชีพผ่านเครือข่ายความร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี* (รายงานการวิจัย). อุดรธานี: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2564). *การจัดการศึกษารูปแบบการศึกษานอกระบบแบบมีชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ.

_____. (2564). *นโยบายและจุดเน้นการปฏิบัติราชการ สอศ. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 และแนวทางการบริหารงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 และการจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (งบลงทุน)*. สืบค้น 2 กันยายน 2566. จาก https://citly.me/edkEP.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิก.

สุรศักดิ์ นาคาลักษณ์. (2564). *รูปแบบการบริหารจัดการพัฒนาทักษะเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ และสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืนให้กับชุมชน วิทยาลัยสารพัดช่างนครศรีธรรมราช* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 359-370.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Factors Affecting the Career Advancement of Police Officers in the Provincial Police Region 1 Headquarters

Arithach Dechathonamon[1*] and Oranan Kantapura[1]

[1] *Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: Arithach.d@ku.th*

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the level of knowledge of police officers, (2) study the level of career advancement of police officers, and (3) compare the career advancement of police officers under the jurisdiction of the Provincial Police Region 1, classified according to personal factors. The sample group used in the research was 119 police officers under the Provincial Police Region 1 Headquarters. A questionnaire was used as the data collection tool. The statistics used for data analysis were t-test and one-way analysis of variance (ANOVA) with a statistical significance level of 0.05. The results of the study found that police officers under the Provincial Police Region 1 Headquarters had high opinions on the career advancement of police officers. From the hypothesis testing, it was found that business operators who arrange for Thai labor abroad with different personal factors, such as gender, seniority, rank level, and status, had different opinions on the factors affecting the career advancement of police officers under the headquarter. The factors of age and different levels of education had different opinions on the factors affecting the career advancement of police officers under the jurisdiction of the Provincial Police Region 1 Headquarters. The factors of knowledge regarding career advancement of police officers who were different had different opinions on the factors affecting the career advancement of police officers under the jurisdiction of the Provincial Police Region 1 Headquarters at statistical significance.

Keywords: Factors Affecting Career Advancement, Police Officers, Knowledge Level

Received: 11 June 2024;
Revised: 10 August 2024;
Accepted: 18 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจ ในสังกัดกองบังคับการอำนวยการตำรวจภูธรภาค 1

อริย์ธัช เดชาธรอมร[1*] และ อรนันท์ กลันทปุระ[1]

[1] *คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Arithach.d@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความรู้ของข้าราชการตำรวจ (2) ศึกษาระดับความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจ (3) เปรียบเทียบความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการตำรวจสังกัดกองบังคับการอำนวยการภูธรภาค 1 จำนวนทั้งสิ้น 119 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติการทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการตำรวจสังกัดกองบังคับการ อำนวยการภูธรภาค 1 มีความคิดเห็นต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจอยู่ในระดับมาก จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบธุรกิจจัดหาแรงงานไทยไปต่างประเทศที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุราชการ ระดับชั้นยศ และสถานภาพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านอายุ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 ไม่แตกต่างกัน และปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพ, ข้าราชการตำรวจ, ระดับความรู้

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

“สำนักงานตำรวจแห่งชาติ” มีชื่อเดิมเรียกว่า “กรมตำรวจ” ได้ยกฐานะเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2541 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 115 ตอนที่ 73ก วันที่ 16 ตุลาคม 2541) เป็นองค์กรขนาดใหญ่และมีบุคลากรเป็นจำนวนมากมีภารกิจที่กว้างขวาง ครอบคลุมถึงพฤติกรรมทั้งปวงของพลเมือง หน้าที่หลักคือการรักษาความสงบภายใน รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย (ราชกิจจานุเบกษา, 2541) สำนักตำรวจแห่งชาติถือเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระบวนยุติธรรมเป็นหน่วยงานเบื้องต้นของกระบวนยุติธรรม นอกจากการรักษาความเรียบร้อยในประเทศแล้วยังมีหน้าที่สืบสวนคดีอาญา คุ้มครองป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนให้พ้นเงื้อมมือของอาชญากร นอกจอกนี้ยังมีภารกิจในด้านบริการประชาชน ไม่ว่าจะเป็นด้านการจราจรหรือในด้านอื่น ๆ ปัจจุบันสังคมในประเทศไทยมีความเจริญอย่างรวดเร็ว ภารกิจหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงได้ขยายเพิ่มตามสภาพของสังคมไปด้วย โดยกำหนดงานที่จะต้องปฏิบัติเป็นหลัก 5 ด้าน คือ ด้านที่หนึ่ง คือ งานด้านรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการบังคับใช้กฎหมาย ด้านที่สอง คือ งานด้านรักษาความมั่นคงภายใน ด้านที่สาม คือ งานด้านบริการทางสังคม ด้านที่สี่ คือ งานด้านชุมชนและมวลชลสัมพันธ์ และด้านสุดท้าย คือ งานด้านการพัฒนาการบริการตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการตำรวจแห่งชาติ, 2564)

อาชีพข้าราชการตำรวจจะประสบความสำเร็จและมีความก้าวหน้าในอาชีพโดยถูกเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้นหรือในระดับการบริหารของสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้นนับว่าเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากลำบาก เนื่องจากในแต่ละปีมี

การแข่งขันที่ค่อนข้างสูงเพราะตำแหน่งที่รองรับนั้นมีอัตราการรับที่ค่อนข้างน้อย จึงเกิดผลปัญหาต่าง ๆที่ตามมา เช่น ปัญหาการเลื่อนขั้นเงินเดือน ปัญหาการปรับเลื่อนยศการปรับคุณวุฒิทางการศึกษาและปัญหาด้านสวัสดิการ เป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงอย่างมากเพราะปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นประจำและยังไม่ได้รับการแก้ไข (สมยศ ปัญญามาก, 2561)

จากสภาพปัญหาข้างต้นที่กล่าวมานั้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการที่จะศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 ว่าเป็นอย่างไร มีความคิดเห็นหรือปัจจัยใดบ้างที่จะทำให้เกิดความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจตรงกับระเบียบกฎเกณฑ์หรือหลักการที่กำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังสามารถเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือการบริหารงานบุคคลของอาชีพข้าราชการตำรวจมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ช่วยให้ผู้บังคับบัญชาตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ข้าราชการของตน เพื่อจะได้หาแนวทางในการช่วยเหลือให้ข้าราชการตำรวจมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้นและเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจเพื่อก่อให้เกิดความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1
2. เพื่อศึกษาระดับความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1
3. เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ข้าราชการตำรวจสังกัดกองบังคับการ อำนวยการภูธรภาค 1 จำนวนทั้งสิ้น 170 คน (ข้อมูลงานกำลังพล ณ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาครั้งนี้ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1987) โดยใช้สูตรคำนวณได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดยที่ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างซึ่งกำหนดเท่ากับ (0.05)

แทนค่า

$$n = \frac{170}{1+170(0.05)^2}$$

n = 119.04 เท่ากับ 119 คน

ดังนั้น จึงเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 119 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนโดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการ

2.2 สร้างแบบสอบถามตามที่ได้ศึกษาแล้วน าเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC)

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มทดลองที่เป็นข้าราชการตำรวจสังกัดกองบังคับการ อำนวยการภูธรภาค 2 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม

2.5 นำแบบสอบถามที่หาค่าอำนาจจำแนกแล้วมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .936

2.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565 จนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2566 ในรูปแบบข้อมูลปฐมภูมิ (Primary source) ด้วยการใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการตำรวจภูธรสังกัดกองบังคับการอำนวยการภูธรภาค 1 จำนวน 119 ราย จากนั้นผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยนำข้อมูลเข้าระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

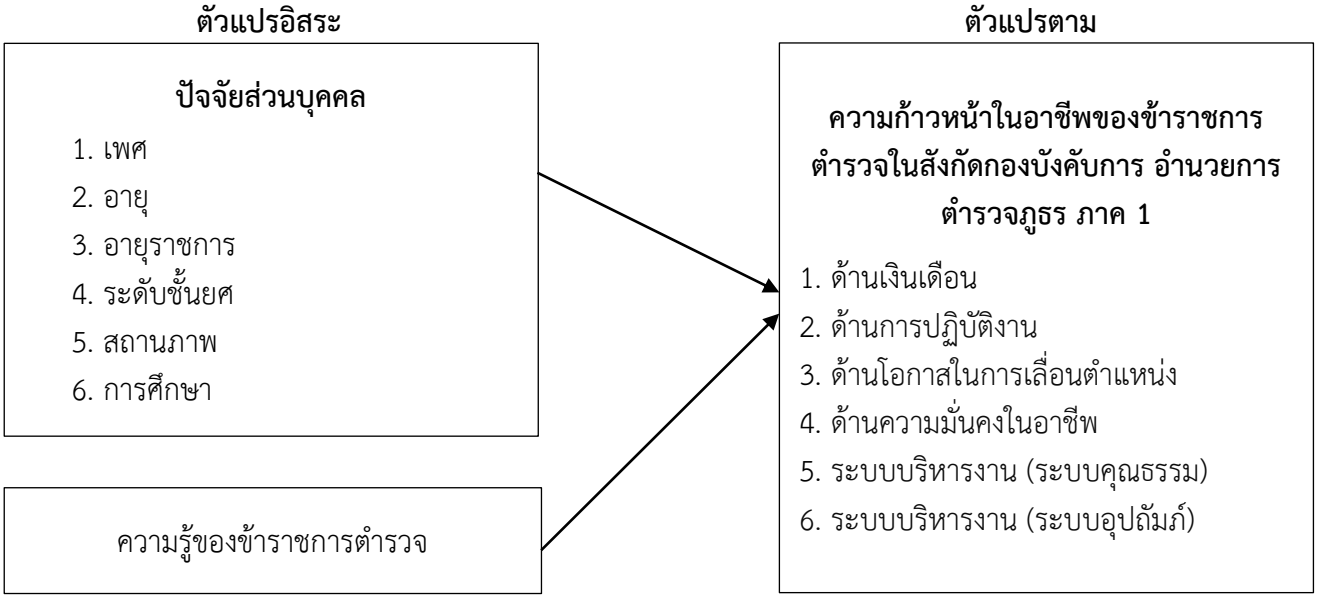
การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามวัดความคิดเห็นของข้าราชการตำรวจภูธรสังกัดกองบังคับการ อำนวยการภูธรภาค 1 มาวิเคราะห์และประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Software) โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติวิเคราะห์ (Analytic statistic) ได้แก่ สถิติ (T-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของ Scheffe’ ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาสร้างกรอบแนวความคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาระดับความรู้ของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1

ผลการศึกษา พบว่า รายข้อที่ตอบถูกมากที่สุด 3 อันดับ คือ คำถามข้อที่ 8. ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ได้แก่ ผู้ที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ($\bar{x}$ = 1.00) รองลงมาคือคำถามข้อที่ 2. ข้าราชการตำรวจ แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร และข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ($\bar{x}$ = 0.94) และคำถามข้อที่ 5. ข้าราชการตำรวจสายปฏิบัติการ ได้แก่ ข้าราชการตำรวจสายงานป้องกันปราบปราม สายงานสอบสวนและสายงานจราจร มีความเสี่ยงเฉพาะ (Specific Risk) มากกว่าข้าราชการตำรวจกลุ่มงานอำนวยการและสนับสนุน ($\bar{x}$ = 0.92) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความรู้ของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1

ประเด็นคำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความรู้	ลำดับ
1. สถานภาพกำลังพล แยกเป็น 4 กลุ่มสายงาน ได้แก่ กลุ่มงานบริหาร, กลุ่มงานป้องกันปราบปราม, กลุ่มงานอำนวยการและสนับสนุน และกลุ่มงานเทคนิค*	0.45	0.499	ปานกลาง	8
2. ข้าราชการตำรวจ แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร และข้าราชการตำรวจชั้นประทวน	0.94	0.236	มาก	2
3. ในปัจจุบันประเทศไทย มีสัดส่วนจำนวนข้าราชการตำรวจที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีมากกว่าข้าราชการตำรวจที่มีคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี*	0.54	0.501	ปานกลาง	7
4. ข้าราชการตำรวจมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นผู้ที่มีอำนาจใช้กำลังบังคับต่อประชาชน	0.83	0.375	มาก	4
5. ข้าราชการตำรวจสายปฏิบัติการ ได้แก่ ข้าราชการตำรวจสายงานป้องกันปราบปราม สายงานสอบสวนและสายงานจราจร มีความเสี่ยงเฉพาะ (Specific Risk) มากกว่าข้าราชการตำรวจกลุ่มงานอำนวยการและสนับสนุน	0.92	0.265	มาก	3
6. ผู้ซึ่งได้รับการพิจารณาแต่งตั้งยศร้อยตำรวจเอก ต้องรับราชการมาแล้วไม่น้อยกว่า 9 ปี*	0.63	0.484	ปานกลาง	5

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความรู้ของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความรู้	ลำดับ
7. ในกรณีที่แต่งตั้งยศสูงขึ้น โดยใช้จำนวนปีที่รับราชการรวมเฉพาะยศร้อยตำรวจตรีจนถึงพันตำรวจเอก ไม่จำเป็นต้องรับราชการในชั้นยศที่ดำรงอยู่ก่อนหน้าการพิจารณาถึง 2 ปีก็ได้*	0.61	0.491	ปานกลาง	6
8. ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ได้แก่ ผู้ที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป	1.00	0.000	มาก	1
เฉลี่ย	0.74	0.147	มาก	

2. ผลศึกษาระดับความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1

ผลการศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.80 โดยประเด็นที่ข้าราชการตำรวจมีความคิดเห็นในระดับมาก คือ ด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.32) รองลงมา คือ ด้านโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง ($\bar{X}$ = 3.91) ด้านความมั่นคงในอาชีพ ($\bar{X}$ = 3.82) และด้านระบบบริหารงาน (ระบบอุปถัมภ์) ($\bar{X}$ = 3.82) ส่วนประเด็นที่ข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านระบบบริหารงาน (ระบบคุณธรรม) ($\bar{X}$ = 3.41) และด้านเงินเดือน ($\bar{X}$ = 3.30) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1

ความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านเงินเดือน	3.30	1.101	ปานกลาง	6
2. ด้านการปฏิบัติงาน	4.32	0.667	มาก	1
3. ด้านโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง	3.91	0.976	มาก	2
4. ด้านความมั่นคงในอาชีพ	3.82	0.957	มาก	3
5. ระบบบริหารงาน (ระบบคุณธรรม)	3.41	1.102	ปานกลาง	5
6. ระบบบริหารงาน (ระบบอุปถัมภ์)	3.80	0.584	มาก	4
ค่าเฉลี่ยรวม	3.80	0.854	มาก	

3. ผลการเปรียบเทียบความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอายุ และระดับการศึกษาของข้าราชการตำรวจต่างกันมีความคิดเห็นต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 ไม่ต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในขณะที่ด้านเพศ อายุราชการ ระดับชั้นยศ และสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 ต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการตำรวจที่แตกต่างกันต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1

ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.	F	Sig.
ปัจจัยส่วนบุคคล				
เพศ	1.98	0.71	0.222	0.001*
อายุ	1.58	0.63	0.755	0.080
อายุราชการ	1.83	0.64	0.463	0.020*
ระดับชั้นยศ	2.05	0.88	0.919	0.013*
สถานภาพสมรส	1.39	0.59	0.562	0.013*
ระดับการศึกษา	3.50	1.46	3.037	0.180

อภิปรายผล

ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันของข้าราชการตำรวจ ในด้านเพศ อายุราชการ ระดับชั้นยศ สถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการตำรวจที่มีอายุราชการต่ำกว่า 10 ปีนั้น ยังมีโอกาสในการเติบโตและมองหาความมั่นคงให้กับชีวิต เพื่อให้อนาคตในภายภาคหน้าดีขึ้นและประสบความสำเร็จ อีกทั้งยังต้องการปัจจัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เงินเดือน การเลื่อนตำแหน่งชั้นยศ หรือได้รับสวัสดิการในการเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภควันต์ ขันติพิทักษ์กุล (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน พบว่า ข้าราชการตำรวจที่มีอายุราชการน้อยมักมองหาความก้าวหน้าในอาชีพ การได้รับเลื่อนขั้นเงินเดือนที่สูงขึ้น ถือเป็นความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีพที่จะเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ การประสบความสำเร็จในชีวิตข้าราชการตำรวจ ถือเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับตนเอง ครอบครัว ญาติมิตร และคนรอบตัวต่างก็ภูมิใจ เป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 มีดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติงาน จากการวิจัยพบว่า ข้าราชการตำรวจมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 ในด้านการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ มีความสำนึกอยู่ตลอดเวลาว่าตนเองคือผู้รับใช้ประชาชน ต้องทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและอุทิศตนตลอดเวลา สามารถเอาความรู้ที่มีมาปรับใช้ในการทำงานในหน้าที่ได้อย่างดี มีการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และสามารถทำงานในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จและเป็นที่พอใจของผู้บังคับบัญชาเสมอสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าบางคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบมาก บางคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบน้อย ก็ขึ้นอยู่กับสายงานที่ทำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมยศ ปัญญามาก (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน พบว่า ในด้านการปฏิบัติงาน ข้าราชการตำรวจมีปัญหาที่ประสบต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอชีพข้าราชการตำรวจชั้นประทวน คือ การปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ ไม่เป็นอิสระ การปฏิบัติงานมีขั้นตอนกำรเสนองานมากจนเกิดความล่าช้าจำนวน 18 คน และการทำงานไม่มีแผนคำสั่งและระบบที่ดี

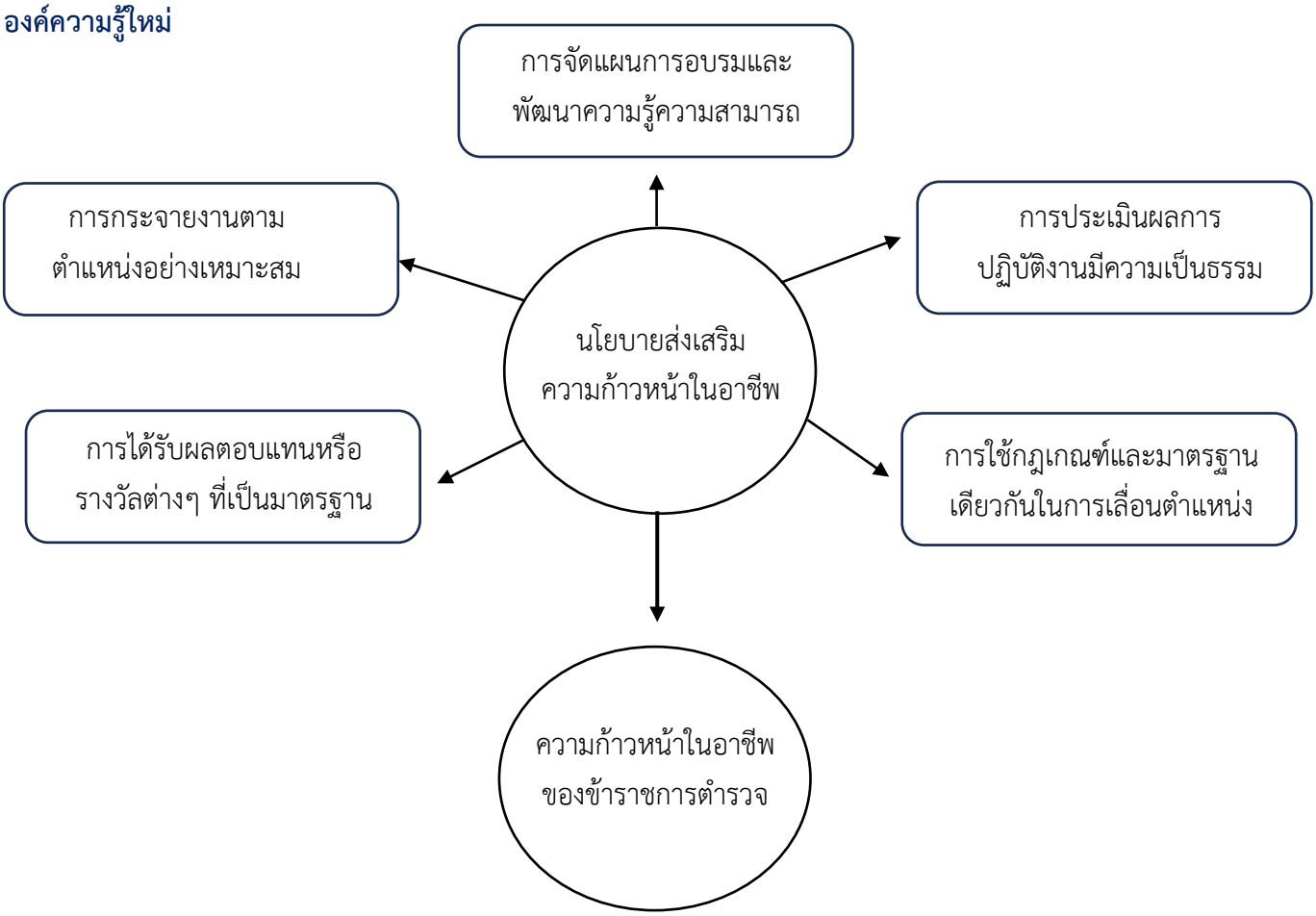
2. ด้านโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง จากการวิจัยพบว่า ข้าราชการตำรวจมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 ในด้านโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความใกล้ชิดกับผู้บังคับบัญชาเป็นปัจจัยในการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนเร็วขึ้น ลำดับความอาวุโสการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ระบบเส้นสาย การมีวุฒิการศึกษาที่สูงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่เร็วขึ้น ล้วนมีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจ ที่เป็นเช่นนี้

เพราะว่า ในการปรับเลื่อนขั้นนั้น ถ้ามีผลงานน้อยก็ขึ้นตามลำดับขั้นเป็นปกติ แต่ถ้ามีผลงานมากก็อาจจะได้มากกว่าหนึ่งขั้น ขึ้นอยู่กับผู้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณา คุณดิลกณัฐวสา (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องเจตคติต่อระบบคุณธรรมและระบบอุปถัมภ์ที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร พบว่า ระดับความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรสารวัตร รุ่นที่ 173 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความสำเร็จและอำนาจหน้าที่ และด้านการเลื่อนยศและตำแหน่ง ด้านที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านสวัสดิการ

3. ด้านความมั่นคงในอาชีพ จากการวิจัยพบว่า ข้าราชการตำรวจมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 ในด้านความมั่นคงในอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ไม่มีความวิตกกังวลกับปัญหาการเลิกจ้างงาน การได้รับสวัสดิการ เช่น ค่ารักษาพยาบาล สวัสดิการเงินกู้เงินบำเหน็จบำนาญ ส่งผลต่อการรับราชการตำรวจ ตำแหน่งนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้รับราชการตำรวจ อัตราเงินเดือนไม่ขึ้นอยู่กับภาวะทางเศรษฐกิจ และการโอนย้ายหรือเปลี่ยนที่ทำงานบ่อยๆ แสดงถึงความก้าวหน้าในอาชีพ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ทุกคนล้วนแสวงหาความมั่นคงในอาชีพที่ทำงาน เพื่อให้ตนเองและครอบครัวดำรงชีวิตได้อย่างดีและมั่นคง จึงต้องมีความตั้งใจและมีความรู้สึกผูกพันในทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย นันท์นลิน เทพคง (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องอิทธิพลของความผูกพันต่อองค์การและคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีต่อการคงอยู่ในงานของข้าราชการตำรวจกองทะเบียนพล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานในด้านความมั่นคงในหน้าที่โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้าราชการตำรวจกองทะเบียนพลรู้สึกว่างานที่ปฏิบัติอยู่มีความมั่นคงดี มีความมั่นใจว่าความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานจะทำให้สามารถทำงานที่หน่วยงานนี้ได้เท่าที่ต้องการ มีและรู้สึกพอใจกับโอกาสที่จะเติบโตในหน่วยงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการตำรวจกับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในเรื่องความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.92 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 ได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับองค์ความรู้ในเรื่องความก้าวหน้าและการเลื่อนขั้นสายงานของอาชีพข้าราชการตำรวจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษณีย์ ปานนาค (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการตำรวจภูธรภาค 9 พบว่า ระดับสมรรถนะหลักในการทำงานของข้าราชการตำรวจภูธรภาค 9 ด้านการสั่งสมความเชี่ยวชาญในงาน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำงานรูปแบบใหม่ๆ ที่ทันสมัยอยู่เสมอ รองลงมาคือการมีความรู้และ ทักษะเกี่ยวกับกระบวนการทำงานได้อย่างถูกต้อง และการมีความสามารถในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี ใหม่ๆมาใช้ในการปฏิบัติงาน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพล้วนมีความสำคัญต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 พบว่า ควรมีการปรับปรุงนโยบายต่างๆ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพให้แก่ข้าราชการตำรวจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้ความสำคัญแก่บุคลากรในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้ พัฒนาความรู้ ความสามารถในสายอาชีพมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดแผนการอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถของข้าราชการตำรวจและบุคลากรในสังกัด โดยคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ความสามารถของบุคลากรร่วมด้วย เพื่อให้แผนการอบรมและพัฒนาบุคลากรที่มีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกันสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถให้อยู่ในระดับเดียวกันได้ ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรไม่รู้สึกถึงความแตกต่างด้านความรู้และความสามารถ การกระจายงานตามตำแหน่งอย่างเหมาะสม สร้างผลตอบแทนทั้งในรูปแบบตัวเงินหรือคำชื่นชมเป็นแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ สำเร็จตามเป้าหมาย เนื่องจากบางคนมีหน้าที่ความผิดชอบมากแต่ไม่รับเงินเดือนน้อย ในขณะที่บางคนมีความรับผิดชอบน้อยแต่ได้รับเงินเดือนที่สูงตรงข้ามกับงานที่ได้รับมอบหมาย แม้เจ้าหน้าที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ก็ไม่มีแรงจูงใจที่จะก้าวหน้าในอาชีพ และมีนโยบายการประเมินผลงานเพื่อเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งให้มีความยุติธรรมและเหมาะสมกับตำแหน่งและหน้าที่เพื่อให้การประเมินผลการปฏิบัติงานมีความเป็นธรรมมากที่สุด การได้รับผลตอบแทนหรือรางวัลต่างๆ ที่เป็นมาตรฐาน บุคลากรให้การยอมรับ โดยผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถก็จะได้รับการพิจารณาด้วยกฎเกณฑ์และมาตรฐานเดียวกันในการเลื่อนตำแหน่ง เพื่อให้เกิดการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและการทำงานที่มีประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงาน และเป็นที่ได้รับความไว้วางใจของประชาชนว่าข้าราชการตำรวจนั้นสามารถเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 119 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 89.1 มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.2 มีอายุราชการต่ำกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 79.5 มีระดับยศชั้นสัญญาบัตร คิดเป็นร้อยละ 59.7 โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 64.7 และมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 69.7

ความรู้ของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการอำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในเรื่องความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดภาพรวมของรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจรายข้อที่ตอบถูกมากที่สุด 3 อันดับ คือ คำถามข้อที่ 8. ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ได้แก่ ผู้ที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป รองลงมาคือคำถามข้อที่ 2. ข้าราชการตำรวจ แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร และข้าราชการตำรวจชั้นประทวน และคำถามข้อที่ 5. ข้าราชการตำรวจสายปฏิบัติการ ได้แก่ ข้าราชการตำรวจสายงานป้องกันปราบปราม สายงานสอบสวนและสายงานจราจร มีความเสี่ยงเฉพาะ (Specific Risk) มากกว่าข้าราชการตำรวจกลุ่มงานอำนวยการและสนับสนุน

ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการ อำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ข้อที่ 11 ท่านมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ รองลงมา คือ ข้อที่ 9 ท่านมีความสำนึกอยู่ตลอดเวลาว่าท่านคือ ผู้รับใช้ประชาชนต้องทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและอุทิศตนตลอดเวลา และข้อที่ 12 ท่านหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำงานรูปแบบใหม่ที่ทันสมัยอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรกระจายงานตามตำแหน่งอย่างเหมาะสม และสร้างผลตอบแทนทั้งในรูปแบบตัวเงินหรือคำชื่นชมเพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากบางคนมีหน้าที่ความผิดชอบมากแต่ไม่รับเงินเดือนน้อย ในขณะที่บางคนมีความรับผิดชอบน้อยแต่ได้รับเงินเดือนที่สูงตรงข้ามกับงานที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ไม่มีแรงจูงใจที่จะสร้างความก้าวหน้าในอาชีพ เพราะไม่ได้รับผลตอบแทนตามที่ต้องการ

1.2 ผู้บังคับบัญชาควรมีการแก้ไขและปรับปรุงนโยบายต่างๆ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพให้แก่ข้าราชการตำรวจ สร้างแรงจูงในให้กับผู้ปฏิบัติงาน ที่อุทิศและทุ่มเททำงานด้วยความเสียสละ ให้มีขวัญและกำลังใจ คือโอกาสก้าวหน้าในอาชีพที่เป็นธรรม อันจะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานให้กับองค์กรได้ยิ่งขึ้นต่อไป

1.3 ควรมีหลักเกณฑ์การประเมินพิจารณาผลตอบแทนหรือรางวัลต่างๆ ที่เป็นมาตรฐาน ให้กับผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถและมีความตั้งใจในการทำงาน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้ผู้ที่ปฏิบัติเกิดความรู้สึกที่ดี และมีกำลังใจในการทำงานต่อไป

1.4 สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการจัดแผนการอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถของข้าราชการตำรวจและบุคลากรในสังกัด โดยคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ความสามารถของบุคลากรร่วมด้วย เพื่อให้แผนการอบรมและพัฒนาบุคลากรที่มีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกันสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถให้อยู่ในระดับเดียวกันได้ ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรไม่รู้สึกถึงความแตกต่างด้านความรู้และความสามารถ ถึงแม้ว่าจะจบการศึกษามาจากสถาบันที่แตกต่างกันแต่บุคลากรทุกคนก็สามารถได้รับความรู้และพัฒนาทักษะในการทำงานให้เท่าเทียมกันได้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจ โดยศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของแต่ละกองบังคับการอำนวยการตำรวจภูธรในสังกัดต่างๆ เพื่อพัฒนาและและปรับปรุงนโยบายต่างๆ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพให้แก่ข้าราชการตำรวจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 งานวิจัยครั้งต่อไปควรใช้วิธีการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อศึกษาต่อเนื่องถึงสาเหตุที่ทำให้ข้าราชการตำรวจมีความกังวลหรือแรงกดดันในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุและความต้องการของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการอำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1

2.3 งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยการพิจารณาเลื่อนเงินเดือนของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบังคับการอำนวยการตำรวจภูธร ภาค 1

เอกสารอ้างอิง

กองอัตรากำลัง สำนักงานกำลังพล. (2565). *งานกำลังพล ประจำปี 2565*. สืบค้น 2 ธันวาคม 2566. จาก https://pdd.police.go.th/index.html.

นันท์นลิน เทพคง. (2563). *อิทธิพลของความผูกพันต่อองค์การและคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีต่อการคงอยู่ในงานของข้าราชการตำรวจกองทะเบียนพล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ*. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

ภควันต์ ขันติพิทักษ์กุล. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน.* (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย).

ราชกิจจานุเบกษา. (2541). *พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักพระราชวัง พ.ศ.2541*. สืบค้น 2 ธันวาคม 2566. จาก https://hdl.handle.net/20.500.14156/34065.

สมยศ ปัญญามาก. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ, 3*(2), 98-113.

สำนักงานคณะกรรมการตำรวจแห่งชาติ. (2564). *พันธกิจ Mission*. สืบค้น 2 ธันวาคม 2566. จาก https://opc.police.go.th/OPC_Police/พันธกิจ/.

สุวรรณา คุณดิลกณัฐวสา. (2562). เจตคติต่อระบบคุณธรรมและระบบอุปถัมภ์ที่มีผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร. *วารสารวิชาการอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์, 5*(1), 68-78.

อนุกูล ศึกหาญ. (2558). *คุณภาพชีวิตการทำงานกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของข้าราชการเรือนจำคลองเปรม*. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก).

อุษณีย์ ปานนาค. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการตำรวจภูธรภาค 9*. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

Yamane, T. (1987). *Statistic: An Introductory Analysis*. (2nd ed.). New York: Harper & Row.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 371-382.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Relationship between Administrators' Competencies and School Effectiveness under Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen

Paramet Kongin[1*] and Yutthasat Kongpet[1]

[1] *Faculty of Education, Northeastern University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: Plamooa@gmail.com*

ABSTRACT

The objectives of this study were to (1) study competency of school administrators, (2) study effectiveness of schools, and (3) study the relationship between competency of administrators and effectiveness of schools under Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office. The population used in this research includes administrators and teachers in schools under the Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office, academic year 2023, totaling 3347 people. The sample group used in this research includes administrators and teachers in schools under Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office, academic year 2023, with the total number of 358 people. The sample size was determined from Taro Yamane formula at the level of sampling error at .05 using stratified sampling methods with school management. The research instrument was a questionnaire about administrators' competencies and school effectiveness with reliability of the entire questionnaire at 0.97. The statistics used in data analysis comprised mean, percentage, standard deviation and Pearson's correlation coefficient. The research results were found that competency of school administrators under Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office, in overall, was rated at a high level of practice. Effectiveness of schools under Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office, in overall, was rated at a high level. The relationship between competency of administrators and effectiveness of schools under Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office was positive and was at a high level (r=.727**) with statistical significance at .01 level.

Keywords: The relationship, Competency of Administrators, Effectiveness of Schools

Received: 4 May 2024;
Revised: 25 July 2024;
Accepted: 18 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ปรเมศ กงอินทร์[1*] และ ยุทธศาสตร์ กงเพชร[1]

[1] *คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Plamooa@gmail.com*

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา (2) ศึกษาประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา และ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ประชากรคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3347 คน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 358 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตร ทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความคาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในเกณฑ์ระดับสูง (r =.722**) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, สมรรถนะของผู้บริหาร, ประสิทธิผลของสถานศึกษา

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยให้ประชาชนมีคุณธรรม สามารถดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต ปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามเจตนารมณ์ การจัดการศึกษามีคุณภาพ เกิดความเป็นธรรม และเสมอภาคกับทุกคน มีการกระจายอำนาจไปสู่ระดับปฏิบัติการในสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา โดยให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้าใจและมองเห็นภาพรวมของการพัฒนาทางการศึกษาทั้งระบบ เพื่อเป็นการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ (พรวลี ตรีประภากร และคณะ, 2564) ในการบริหารและการจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจึงถือเป็นหัวใจของการศึกษา มิใช่ทำหน้าที่บริหารโรงเรียนเท่านั้น แต่จำเป็นต้องแสดงบทบาทของผู้นำสถานศึกษานั้น ๆ ด้วย ผู้บริหารโรงเรียนที่มีความสามารถจึงเป็นทั้งผู้บริหารและผู้นำควบคู่กันไป ผู้บริหารโรงเรียนที่มีสมรรถนะสูง ย่อมทำให้สิ่งที่ตนรับผิดชอบสำเร็จลุล่วงด้วยดี สถานศึกษานับเป็นหน่วยขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาที่สำคัญ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแกนนำจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นผู้ที่มีภาระรับผิดชอบในการบริหารจัดการให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม สามารถจัดกิจกรรมทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะที่เป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธาในการส่งเสริม สนับสนุน ผลักดัน กระตุ้น และจัดการให้ครูนักเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้

บรรลุเป้าหมาย หรือเป็นการรับผิดชอบภาระงานและใช้ความสามารถที่เหมาะสมสอดคล้องกับบทบาทที่ปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จอย่างโดดเด่นกว่าผู้อื่น (เทื้อน ทองแก้ว, 2550) การบริหารการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีผู้นำเข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ชัดเจน มีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ รู้จักการประสานงานเพื่อสนองความต้องการของชุมชนให้เป็นไปตามความคาดหมาย และสอดคล้องกับทรัพยากรด้วยการใช้พลังอำนาจและอิทธิพลอย่างยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำพาสถาบันการศึกษาไปสู่การพัฒนาต่อไป (ธีระ รุญเจริญ, 2556) จะเห็นได้ว่าสมรรถนะผู้บริหารจึงเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการบริหาร การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่การบริหารสถานศึกษาจะเป็นตัวช่วยให้การจัดการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารจึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งมีผลสะท้อนต่อผลงานและวิธีปฏิบัติงานของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นอันมาก ผู้บริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ เพื่อจะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา คือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการบริหารสถานศึกษา รวมทั้งผู้บริหารต้องเป็นผู้นำการปฏิรูปการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา เพื่อให้การบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา จะเห็นได้ว่าสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) เพราะผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาที่เกิดจากผู้บริหารที่มีขีดความสามารถและมีสมรรถนะสูงยอมประเมินได้จากคุณภาพของผู้เรียน เนื่องจากผู้บริหารที่มีสมรรถนะจะส่งผลให้ครูผู้สอนมีประสิทธิภาพและส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามไปด้วย จึงเป็นสิ่งแสดงถึงความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรวลี ตรีประภากร และคณะ (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จของสถานศึกษา ที่สามารถดำเนินงานด้านต่าง ๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจและยอมรับ ทั้งนี้เกิดจากสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สามารถใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหาร เพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้เกิดผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลนั้น ควรเป็นสถานศึกษาที่มีผลสำเร็จของสถานศึกษาที่สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรณ์ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาและส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ (Hoy and Miskel, 2008) จึงกล่าวได้ว่าประสิทธิผลของสถานศึกษา เป็นความสามารถของโรงเรียนในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ สามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติในทางบวก ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม และมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นิน โพธิ์ศรี, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ได้กำหนดนโยบายเพื่อให้ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เสมอภาค เท่าเทียมมีคุณภาพ มีความรู้คู่คุณธรรม และจริยธรรมนำไปสู่การเตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับการแข่งขันของประเทศ โดยมีทิศทางการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นมีสถานศึกษาในสังกัดทั้งสิ้น 84 สถานศึกษา มีผู้บริหารจำนวน 184 คน ครูผู้สอนจำนวน 3163 คน และมีนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 58,566 คน (สารสนเทศทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น, 2566) ปัจจุบันสำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาโดยการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและจัดระบบนิเทศกำกับติดตามดูแลภารกิจหลักของสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการ

บริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ด้วยการยกระดับไว้ให้มีมาตรฐานโดยเฉพาะ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติของสถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในหลาย ๆ สถานศึกษา และสภาวการณ์ปัจจุบันจำนวนผู้เรียนในเขตบริการลดลงส่งผลให้มีโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้น ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กไม่พร้อมจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ประกอบกับข้าราชการครูมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ และขาดครูเฉพาะทาง ครูบางส่วนยังไม่สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดหลักสูตร และทักษะการจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษ ที่ 21 อย่างเต็มที่ และโรงเรียนบางส่วนยังให้ความสำคัญของกระบวนการนิเทศภายในน้อย ไม่สามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามขั้นตอนอย่างครบถ้วน ต่อเนื่อง (รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเอง สพม.ขอนแก่น, 2565) ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงถือเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนที่มีสมรรถนะสูง ย่อมทำให้สิ่งที่ตนรับผิดชอบสำเร็จลุล่วงด้วยดี

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อทราบข้อมูลและนำไปสู่การปรับปรุง และพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จสูงสุด รวมถึงการสร้างประสิทธิผลของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยเชิงบรรยาย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2566 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 184 คน และครูจำนวน 3163 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 3347 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นปีการศึกษา 2566 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 20 คน และครูจำนวน 338 คน รวมทั้งสิ้น 358 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 และด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นฐาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยนำเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นให้กับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์เฉพาะด้าน จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้เทคนิค IOC (Index of item objective congruence) โดยค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาคือ 1.00 ทุกข้อ และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีของครอนบาค โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – coefficient) พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

3. สมมติฐานการวิจัย

สมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นมีความสัมพันธ์กันทางบวก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

4.1 ทำหนังสือถึงผู้บริหารในสถานศึกษาเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในการทำการค้นคว้าอิสระ

4.2 ผู้วิจัยประสานงานและส่งแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ Google Form ไปให้กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยส่ง QR Code ที่เป็นแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 358 ชุด ทางไปรษณีย์ ไปยังโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยตอบแบบสอบถามโดยใช้ QR Code เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับคืน

4.3 เมื่อได้รับแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์แล้ว ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามในระบบออนไลน์ Google Form

4.4 นำข้อมูลจากแบบสอบถามไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และมีเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้

5.1 วิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (arithmetic mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.49 แสดงว่า สมรรถนะ, ประสิทธิผล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 ถึง 2.49 แสดงว่า สมรรถนะ, ประสิทธิผล อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.49 แสดงว่า สมรรถนะ, ประสิทธิผล อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 ถึง 4.49 แสดงว่า สมรรถนะ, ประสิทธิผล อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 ถึง 5.00 แสดงว่า สมรรถนะ, ประสิทธิผล อยู่ในระดับมากที่สุด

5.2 วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยเกณฑ์ในการพิจารณาความสัมพันธ์ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2553)

ค่าความสัมพันธ์ 0.70 - 1.00 ถือว่าค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

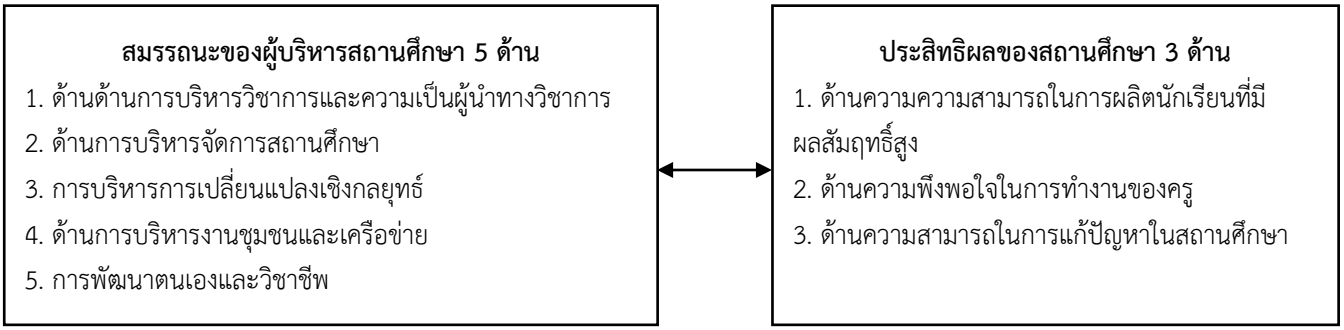
ค่าความสัมพันธ์ 0.30 - 0.69 ถือว่าค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าความสัมพันธ์ 0.01 - 0.29 ถือว่าค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

ค่าความสัมพันธ์ 0.00 ถือว่าไม่มีความสัมพันธ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิผลของสถานศึกษาจากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน จากนั้นนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ รองลงมาคือ ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา และการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ พิจารณาจำแนกตามรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนา การนำสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดและสร้างนวัตกรรมได้ ผู้บริหารศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา และยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม ผู้บริหารมีการกำกับ ติดตามการปฏิบัติงานของครูและให้รายงานผลการปฏิบัติงานทุกภาคเรียน ผู้บริหารปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ข้อมูล จากรายงานผลการเรียนของนักเรียนผู้บริหารนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครู ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม และสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้

1.2 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้บริหารบังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารกิจการผู้เรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้บริหารจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ผู้บริหารบริหารงานบุคคล บริหารงบประมาณ และบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามกฎหมาย และผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สามารถปฏิบัติงานได้เต็มตามศักยภาพ โดยเน้นภาษาต่างประเทศ

1.3 ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ภารกิจขององค์กร เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสามารถปรับโครงสร้างของการทำงานขององค์กร ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ผู้บริหารสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีการทำงานเมื่อสถานการณ์และสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป ผู้บริหารสามารถกำหนดแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร และผู้บริหารสามารถนำหลักการบริหารมาใช้ได้อย่างเหมาะสม

1.4 ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้บริหารสนับสนุนการให้บริการแก่นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่มาติดต่อราชการทุกคนให้เท่าเทียมกัน ผู้บริหารสามารถเจรจาต่อรอง เพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ ผู้บริหารเน้นการตอบสนองต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ ผู้บริหารมีทักษะการสื่อสารอย่างชัดเจน ถูกต้อง และเหมาะสม และผู้บริหารสามารถแสดงออกด้วยกิริยาท่าทางและน้ำเสียงที่เหมาะสมกับบุคคล เวลา และสถานการณ์ต่าง ๆ

1.5 ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้บริหารแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยการเข้าร่วมประชุมวิชาการ อบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองและ พัฒนางาน ผู้บริหารดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้และจัดการความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์กร และผู้บริหารมีการเรียนรู้การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้เพื่อพัฒนางาน

2. ประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู และด้านความความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง พิจารณาจำแนกตามรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ นักเรียนมีทัศนคติทางบวก มองโลกในแง่ดี มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาเรียนรู้ รองลงมาคือ การได้รับรางวัลด้านวิชาการของนักเรียนจากหน่วยงาน/สถาบันที่มีการจัดเพื่อการทดสอบตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา และผลการเรียนของนักเรียนโดยเฉลี่ยเป็นไปตามมาตรฐาน ทางวิชาการระดับที่สถานศึกษากำหนด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือนักเรียนมีพฤติกรรมเป็นไปตามมาตฐานที่สถานศึกษากำหนด

2.2 ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 3 ลำดับแรกคือ ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาอยากปฏิบัติงานจนเกษียณอายุราชการในสถานศึกษา รองลงมาคือ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทุ่มเทให้กับการทำงาน และครูและบุคลากรในสถานศึกษามีทัศนคติและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ครูและบุคลากรมีผลการ ขาด ลา มาสายเป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2.3 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 3 ลำดับแรกคือ ผู้บริหารและครูปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสถานศึกษาเป็นสำคัญ รองลงมาคือ ผู้บริหารและครูมีการวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา และผู้บริหารและครูมีสามารถปรับกฎระเบียบข้อ บังคับต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารและครูมีความสามารถในการแก้ปัญหาโดยไม่ให้เกิดผลกระทบมีความยืดหยุ่น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น วิเคราะห์โดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s Moment Correlation Coefficient) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)				
	ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง (y_1)	ความพึงพอใจในการทำงานของครู (y_2)	ความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานศึกษา (y_3)	ประสิทธิผลของสถานศึกษา (y_{tot})	ระดับความสัมพันธ์
การบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ (x_1)	.625**	511**	.575**	.627**	ปานกลาง
การบริหารจัดการสถานศึกษา(x_2)	596**	.523**	.662**	.626**	ปานกลาง
การบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ (x_3)	646**	.681**	.706**	.736**	สูง
การบริหารงานชุมชนและเครือข่าย (x_4)	.666**	534**	.628**	.658**	ปานกลาง
การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ (x_5)	612**	.550**	.670**	.658**	ปานกลาง
สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา (x_{tot})	.702**	641**	.701**	.727**	สูง

หมายเหตุ: **นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (r = .727) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุดคือ สมรรถนะของผู้บริหารด้านการการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ กับประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานศึกษา โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง และคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กันน้อยที่สุดคือ สมรรถนะของผู้บริหารด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ กับประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา นำหลักสูตรไปใช้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาสมรรถนะและการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ ผู้บริหารมีการ นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การจัดการเรียนรู้ของครู โดยส่งเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างและสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษา และบริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ นอกจากนี้ผู้บริหารยังเปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารสถานศึกษา สร้างการมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีมในการบริหารการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมในสถานศึกษา มีการวางแผน วิเคราะห์อุปสรรคของการทำงานเพื่อกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ และกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ พิชามญชุ์ ลาวชัย (2562) ที่ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ อัญชุลีภรณ์ คำภิระ (2564) ที่ได้ศึกษาสมรรถนะ

ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีสมรรถนะโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สุกฤตา ประจง และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษา สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เกรียงไกร แสนสุข (2564) สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

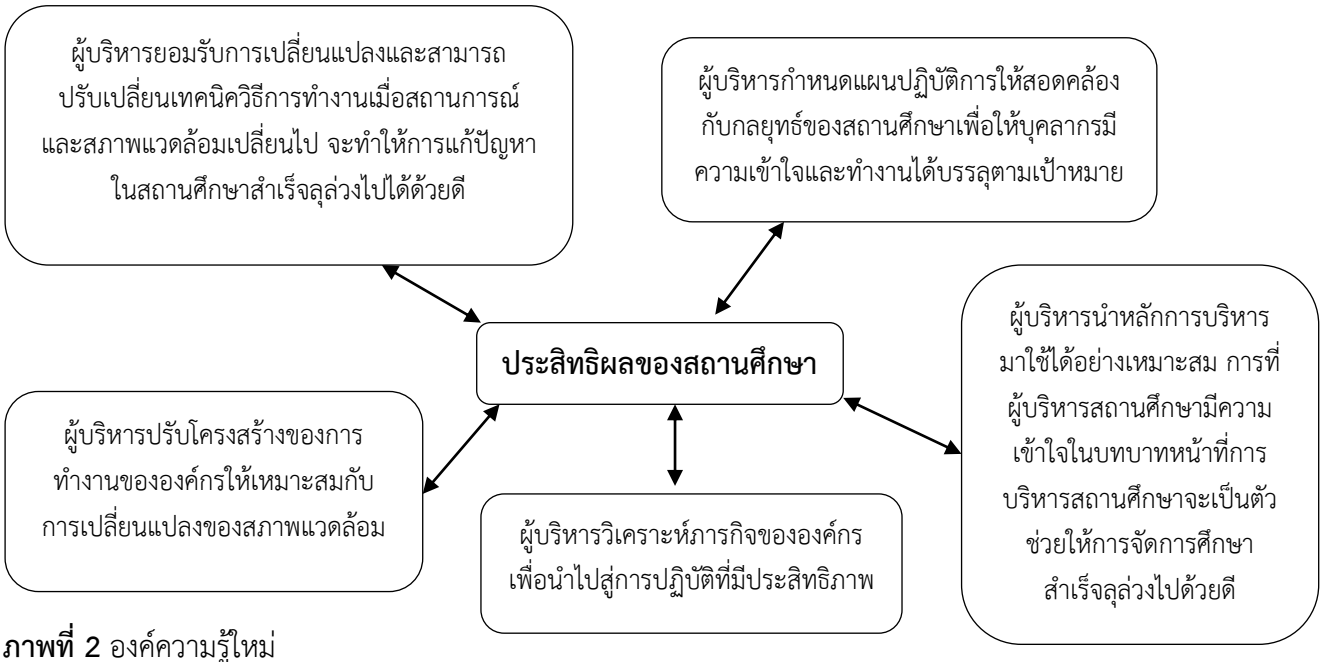
ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับโรงเรียน มีบุคลากรที่มีศักยภาพในการแก้ปัญหา มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้รับมอบหมาย สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ มีการติดตามนักเรียนอย่าสม่ำเสมอ ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีความพึงพอใจในการทำงานสูง มาทำงานอย่างสม่ำเสมอ มีแรงจูงใจในการทำงานจากผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับเปลี่ยนวิธีดำเนินงานเพื่อให้สถานศึกษามีความก้าวหน้าทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป สามารถดำเนินงานในสถานศึกษา ทั้งการบริหารการจัดการเรียนการสอน จนสามารถทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ในสถานศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของฮอยและมีสเกล (Hoy & Miskel, 2008) ที่ได้ให้แนวคิดว่าประสิทธิผลขององค์กรวัดได้จาก ความสามารถในการปรับตัวที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมถึงความสามารถของฝ่ายบริหารที่จะรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรและภายในองค์กรเองด้วยเพื่อให้องค์กรสามารถทำหน้าที่และดำเนินการต่อไปอย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับ เรือนเพชร เต็กลี่ และจรัส อติวิทยาภรณ์ (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ เกรียงไกร แสนสุข (2564) ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ปวีณา ศรีนาราง และคณะ (2561) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน และสอดคล้องกับ บรรลุ ชินน้ำพอง และ วัลลภา อารีรัตน์ (2556) ที่ได้ศึกษา สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นมีประสิทธิผล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ วิภาดา วงศ์ยะรา และ นุชนรา รัตนศิระประภา (2561) ได้ศึกษาการตัดสินใจของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง (r=.727) และมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ซึ่งเป็นไปตามสมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีการติดต่อสื่อสารจากหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนและสร้างเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ บริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และมีความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี และมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญของผู้บริหารโรงเรียน เป็นส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้การดำเนินงานในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย นโยบายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิผล สอดคล้องกับแนวคิดของเรือนเพชร เต็กลี่ และจรัส อติวิทยาภรณ์ (2561) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารที่สามารถบริหารงานและบุคลากรในสถานศึกษาของตนเองได้เป็นอย่างดี เนื่องมาจาก มีการให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาแก่บุคลากร มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมสนับสนุนและให้โอกาสพัฒนาตนเองในรูปแบบต่าง ๆ มีการจูงใจให้บุคลากรพัฒนา

ความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนการนิเทศ ติดตามงานอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับ อัญชุลีภรณ์ คำภิระ (2564) ที่ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง และมีลักษณะคล้อยตามกัน และสอดคล้องกับ สุกฤตา ประจง และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยรวมพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับ เกรียงไกร แสนสุข (2564) ที่ได้ศึกษา สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า มีความ สัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในเกณฑ์ระดับสูง โดยด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับประสิทธิผลของสถานศึกษา คือ ผู้บริหารควรจะวิเคราะห์ภารกิจขององค์กร เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ปรับโครงสร้างของการทำงานขององค์กรให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม กำหนดแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีการทำงานเมื่อสถานการณ์และสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป และนำหลักการบริหารมาใช้ได้อย่างเหมาะสม จะส่งให้ประสิทธิผลของสถานศึกษาสูงขึ้น คือ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นไปตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ ครูและบุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงานและมีการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น สรุปผลได้ดังนี้

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา และด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ ตามลำดับ

ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานศึกษา ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู และด้านความความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ตามลำดับ

สมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในเกณฑ์ระดับสูง (r=.727)อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์มีการปฏิบัติในระดับต่ำสุด ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ควรมีการส่งเสริมผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ เท่ากับสมรรถนะด้านอื่น ๆ เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิผลสูงสุด

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงมีการปฏิบัติในระดับต่ำสุดดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ควรมีการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

1.3 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ควรมีการเสริมสร้างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาที่สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของแก่น และในพื้นที่อื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของแก่น และในพื้นที่อื่น ๆ

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสาระสนเทศของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น และในพื้นที่อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. สืบค้น 12 กันยายน 2566. จาก https://citly.me/VEMto.

เกรียงไกร แสนสุข. (2564). *สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่12). กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.

เทื้อน ทองแก้ว. (2550). *สมรรถนะ (Competency) : หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ธีระ รุญเจริญ. (2556). *ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ความเป็นจริงและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

นิน โพธิ์ศรี, สัมฤทธิ์ แก้วสมบัติ และ กุศล ศรีสารคาม. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 7*(2). 88-98.

บรรลุ ชินน้ำพอง และ วัลลภา อารีรัตน์. (2556) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น, 7*(1), 97-103.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ปวีณา ศรีนาราง, นภาเดช บุญเชิดชู และ จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 9*(2), 117 -136.

พรวลี ตรีประภากร, วาโร เพ็งสวัสดิ์ และ เอกลักษณ์ เพียสา. (2564). สมรรถนะผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 18*(12), 126-136.

พิชามญชุ์ ลาวชัย, (2562). *สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

เรือนเพชร เต็กลี่ และ จรัส อติวิทยาภรณ์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. ใน *งานวิชาการรับใช้สังคมและการบริหารการศึกษา: การประชุมวิชาการระดับชาติ "วลัยลักษณ์วิจัย" ครั้งที่ 10* (น. ss64). นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

วิภาดา วงศ์ยะรา และ นุชนรา รัตนศิระประภา. (2562). การตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียน กับประสิทธิผล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 8. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10*(2), 674-684.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. (2565). *รายงานสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2565*. สืบค้น 17 สิงหาคม 2566. จาก https://anyflip.com/puahc/dnqj/basic.

_____. (2566). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2566*. สืบค้น 17 สิงหาคม 2566. จาก http://www.kksec.go.th/2566/index13-mis.php.

สุกฤตา ประจง, สุรัตน์ ดวงชาทม และ ชรินดา พิมพบุตร. (2565). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 11*(41), 31-41.

อัญชุลีภรณ์ คำภิระ. (2564). *สมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

Best, J.W. (1981). *Research in Education*. (4rd Edition). New Jersey: Prentice – Hall.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2008). *Educational administration: Theory, research, and practice*. (8th ed.). New York: McGraw-Hill.

Yamane, T. (1973). *Statistics an Introductory Analysis*. (3rd Edition). New York: Harper and Row.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 383-396.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Guidelines for Development of School Administrators' Academic Leadership in the Digital-Era under the Secondary Educational Service Area Office, Khon Kaen

Chawaporn Jimkhunthod[1*] and Arkom Eungpuang[1]

[1] *Faculty of Education, Northeastern University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: atom.lucifer@gmail.com*

ABSTRACT

The objectives of this research were to (1) study the current conditions, the desirable conditions and needs for academic leadership in digital-era of school administrators, and (2) study the guidelines for development of school administrators' academic leadership in the digital-era under the Secondary Educational Service Area Office, Khon Kaen. The sample group used in this study consisted of 20 school administrators and 338 teachers under the Secondary Educational Service Area Office, Khon Kaen, with the total of 358 people. The research tools were questionnaires about the current conditions, the desirable conditions and needs for academic leadership in digital-era of school administrators and a semi-structured interview form. The statistics used in data analysis comprised frequency, percentage, mean, standard deviation, Priority Needs Index (PNI), and content analysis. The results of the study found that the academic leadership in the digital age of school administrators under the Office of the Secondary Education Area, Khon Kaen, is at a high level overall and the overall desired condition is at the highest level. The order of necessity is as follows: 1) Educational supervision and consultation, 2) Academic atmosphere promotion, 3) Curriculum and teaching management, 4) Management, and 5) Academic work planning and mission determination. The guidelines for developing academic leadership in the digital age of school administrators under the Office of the Secondary Education Area, Khon Kaen, consist of 5 aspects, 25 guidelines, consisting of 1) Educational supervision and consultation (5 guidelines), 2) Academic atmosphere promotion (5 guidelines), 3) Curriculum and teaching management (5 guidelines), 4) Management (5 guidelines), and 5) Academic work planning and mission determination (5 guidelines).

Keywords: The Guidelines for Development, Academic Leadership in Digital-Era, School Administrators

Received: 1 May 2024;
Revised: 25 July 2024;
Accepted: 18 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ชวพร จิมขุนทด[1*] และ อาคม อึ่งพวง[1]

[1] *คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: atom.lucifer@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และ (2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน และครูจำนวน 338 คน รวมทั้งสิ้น 358 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีลำดับความต้องการจำเป็น ดังนี้ 1) ด้านการนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษา 2) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ 3) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน 4) ด้านการบริหารจัดการ และ 5) ด้านการวางแผนงานวิชาการและกำหนดพันธกิจ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มี 5 ด้าน 25 แนวทาง ประกอบด้วย 1) ด้านการนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษา 5 แนวทาง 2) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ 5 แนวทาง 3) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน 5 แนวทาง 4) ด้านการบริหารจัดการ 5 แนวทาง และ 5) ด้านการวางแผนงานวิชาการและกำหนดพันธกิจ 5 แนวทาง

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา ประเทศไทยนั้นได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ โดยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนโฉมครูให้เป็นครูยุคใหม่ การเพิ่ม ประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับทุกภาคส่วน การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นประเทศที่สามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและ

อนาคต (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) เพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยมีคุณภาพมาตรฐานระดับสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดนโยบายเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆในสังกัดรวมถึงสถานศึกษาเป็นผู้ถือปฏิบัติในการพัฒนาการศึกษา โดยมีสาระสำคัญ คือ เร่งปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงระบบ และกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ ยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษา ให้ครูเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการและเป็นผู้นำทางวิชาการ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ทุกระดับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) ผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะ ประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษา รวมถึงการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล (มณีรัตน์ สุดเต้, 2563)

ภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นศิลปะและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำผู้ร่วมงาน คือ ครูให้ความร่วมมือปฏิบัติงานไปสู่ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงการใส่ใจกับสภาพอื่น ๆขององค์การ เช่น วัฒนธรรมของเขตพื้นที่การศึกษา การนิยามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา การจัดทำพันธกิจของสถานศึกษา การจัดทำเป้าหมายโดยรวมของสถานศึกษา การบริหารจัดการเรียนการสอนและการส่งเสริมบรรยากาศของสถานศึกษา การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การนิเทศและประเมินครู การประสานงานโครงการ การพัฒนาบุคลากร และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน และชุมชน (ไชยา ภาวะบุตร, 2565) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาถือว่ามีความสำคัญมากในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการศึกษาของประเทศให้มีคุณภาพ ดังที่ อภิสิทธิ์ วงษ์ประดิษฐ์, อานนท์ เมธีวรฉัตร และวินัย ทองมั่น (2565) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญในเรื่องวิชาการก็เท่ากับว่าการจัดการศึกษาย่อมล้มเหลวและไปไม่ถึงจุดหมายที่ตั้งไว้ รวิภา ศรีวัตร, สุชาติ บางวิเศษ และสุขุม พรมเมืองคุณ (2564) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น การที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ พัฒนาครูและผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่เหมาะสมกับโลกยุคดิจิทัล อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีและต้องดำเนินการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เป็นองค์กรชั้นนำในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุมสถานศึกษามัธยมศึกษาภายในจังหวัดขอนแก่น มีจำนวนทั้งสิ้น 84 สถานศึกษา จัดการบริหารสถานศึกษาในเขตเข้าด้วยกัน เป็นกลุ่มสถานศึกษาเป็น 11 สหวิทยาเขต โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีความสามารถ ความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน มีสมรรถนะตามหลักสูตร มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะอาชีพและทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand 4.0 จากรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ยังพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นมีภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลที่ยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ส่งผลให้เกิดปัญหาการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET)

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในหลายสถานศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าระดับประเทศ ปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษา ปัญหาด้านโอกาสทางการศึกษา และด้านประสิทธิภาพการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากข้อมูลดังกล่าวทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จึงได้มีนโยบายและกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสู่ความเป็นเลิศมายังผู้บริหารสถานศึกษาทุกสถานศึกษา และให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้ก้าวทันโลกยุคดิจิทัลอย่างเร่งด่วน เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น, 2566) จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลนั้น มีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาและขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องทราบแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา และบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาขอนแก่น ซึ่งแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ควรเป็นอย่างไร และเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานด้านวิชาการ รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการและการปฏิบัติงานวิชาการของครูผู้สอน ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยแบบโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน(Mixed Methods Research) เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2566 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 184 คน และครูจำนวน 3,163 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 3,347 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2566 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 20 คน และครูจำนวน 338 คน รวมทั้งสิ้น 358 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 และด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามที่ใช้สอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีเนื้อหาเป็นองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนงานวิชาการ 2) การจัดการหลักสูตรและการสอน 3) การบริหารจัดการ 4) การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และ 5) การนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษา ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยมีเกณฑ์ของคะแนนดังต่อไปนี้

5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพพึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพพึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพพึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพพึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพพึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยจะเก็บจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 358 ฉบับ การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในการขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยผู้วิจัยใช้โปรแกรม Google Form สร้างแบบสอบถามออนไลน์ส่งถึงกลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวน 358 ฉบับ

3.3 ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างก่อนการนำไปวิเคราะห์

3.4 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่างจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

4.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง

4.1.2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยการนำคะแนนจากแบบสอบถามขั้นตอนที่ 2 มาหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และนำค่ามาแปลความหมายตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้ศึกษากำหนดในการตัดสินใจการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยยึดเกณฑ์ตามความหมายดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

4.51-5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยนำข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในตอนที่ 2 มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจากสูตร Modified Priority Need Index (PNI modified) และจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น โดยการคำนวณ PNI Modified ซึ่งค่าดัชนี ($PNI_{modified}$) ตั้งแต่ 0.15 ขึ้นไปถือเป็นความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 6 คน จากสถานศึกษาจำนวน 3 แห่ง ที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการบริหารงานวิชาการ จนได้เป็นโรงเรียนพระราชทาน โรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนอัตราแข่งขันสูง โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล และโรงเรียนที่มีผลงานครูและนักเรียนระดับอำเภอหรือระดับจังหวัดหรือระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview form) นอกจากนี้อุปกรณ์ที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง และสมุดบันทึก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยจะเก็บจากกลุ่มเป้าหมายโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview form) การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

3.1 ขออนุญาตให้มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 3 แห่ง คือ 1) โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย 2) โรงเรียนบ้านไผ่ 3) โรงเรียนภูเวียงวิทยาคม

3.2 ดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขออนุญาตลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 6 คน โดยในจำนวนนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูผู้สอน จำนวน 3 คน

3.3 นัดหมาย วัน เวลา สำหรับการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามวันเวลาที่นัดหมาย ซึ่งผู้วิจัยจะสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายแบบกึ่งโครงสร้าง โดยใช้ประเด็น แนวทางสัมภาษณ์ ทำการรวบรวมข้อคิดเห็นของแนวทาง และข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากประสบการณ์ตรงของผู้ให้สัมภาษณ์โดยมีการจดบันทึก ถ่ายภาพ สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างที่อยู่ในสถานศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อนำมาสรุป และประเมินผลการดำเนินงาน

3.4 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นดำเนินการด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มาสรุปประเด็นและนำเสนอโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดังนี้

4.1 นำผลจากแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและผลจากการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จากสถานศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

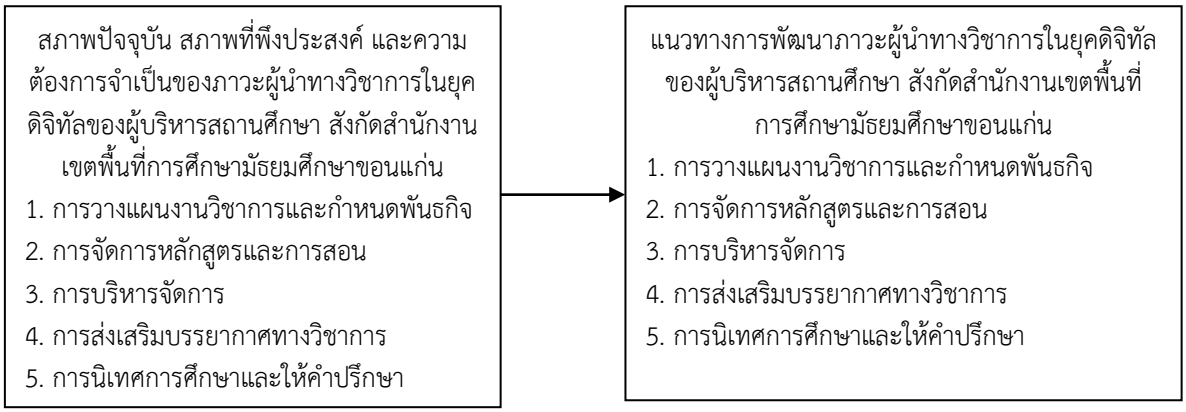
มาทำการสังเคราะห์ร่วมกันเพื่อจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น การเป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.2 ตรวจสอบร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยผู้เชี่ยวชาญ

4.3 สรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยนำแนวทางที่ผ่านการประเมินตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์จากผู้เชี่ยวชาญมาสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน เพื่อประสานแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.06, S.D. = 0.61) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน พบว่าด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.12, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนงานวิชาการและกำหนดพันธกิจ ($\overline{X}$= 4.09, S.D. = 0.61) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ($\overline{X}$= 4.06, S.D. = 0.58) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ($\overline{X}$= 4.05, S.D. = 0.63) และ ด้านการนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\overline{X}$= 4.00, S.D. = 0.64)

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.79, S.D = 0.40) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5

ด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.82, S.D. = 0.39) รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการ ($\overline{X}$= 4.80, S.D. = 0.40) ด้านการนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษา ($\overline{X}$= 4.79, S.D. = 0.40) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ($\overline{X}$= 4.77, S.D. = 0.43) และ ด้านการวางแผนงานวิชาการและกำหนดพันธกิจ ($\overline{X}$= 4.77, S.D. = 0.37) ตามลำดับ

ค่าความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 0.18 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษา มีค่าความต้องการจำเป็นเป็นลำดับที่ 1 (PNI Modified = 0.20) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ (PNI Modified = 0.19) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน (PNI Modified = 0.18) ด้านการบริหารจัดการ (PNI Modified = 0.17) และ ด้านการวางแผนงานวิชาการและกำหนดพันธกิจ มีค่าความต้องการจำเป็นเป็นลำดับสุดท้าย (PNI Modified = 0.16) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวม (N = 358)

ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การวางแผนงานวิชาการและกำหนดพันธกิจ	4.09	0.61	มาก	4.77	0.37	มากที่สุด	0.16	5
2. การจัดการหลักสูตรและการสอน	4.06	0.58	มาก	4.77	0.43	มากที่สุด	0.18	3
3. การบริหารจัดการ	4.12	0.57	มาก	4.80	0.40	มากที่สุด	0.17	4
4. การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	4.05	0.63	มาก	4.82	0.39	มากที่สุด	0.19	2
5. การนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษา	4.00	0.64	มาก	4.79	0.40	มากที่สุด	0.20	1
โดยรวม	**4.06**	**0.61**	**มาก**	**4.79**	**0.40**	**มากที่สุด**	**0.18**	

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

2.1 ด้านการนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษา มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ กำหนดปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจน

2.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาใช้ตามแผนอย่างต่อเนื่อง

2.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลย้อนกลับและให้คำแนะนำแก่ครูหลังจากทำการนิเทศแต่ละครั้ง

2.1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จัดประชุม อบรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ครูมีโอกาสพัฒนาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2.1.5 ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการนิเทศการเรียนการสอนของครู และมีการประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2.2 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเอง และนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน

2.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนอุปกรณ์ดิจิทัล ระบบเครือข่าย และสื่อสารสนเทศที่มีคุณภาพสำหรับครูและผู้เรียน เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานภายในสถานศึกษา

2.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางวิชาการในสถานศึกษาโดยจัดให้มีห้อง IT หรือจัดให้มีมุมอินเตอร์เน็ตสำหรับสืบค้นข้อมูล สารสนเทศและองค์ความรู้ไว้บริการครูและผู้เรียนอย่างเพียงพอ

2.2.4 บริหารสถานศึกษาจัดหาแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2.2.5 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้เหมาะสมสวยงาม สะอาด ปลอดภัย เป็นระเบียบ และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และการทำงานของบุคลากร

2.3 ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน จากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ตลอดจนนโยบายทางการศึกษาของรัฐ และสำรวจความต้องการของผู้เรียน

2.3.2 ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

2.3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (active learning)

2.3.4 ผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุง พัฒนาคุณภาพหลักสูตรให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

2.3.5 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรมและสัมมนา เกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

2.4 ด้านการบริหารจัดการ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ และมีทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.2 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.3 ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสร้างระบบฐานข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

2.4.4 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพขึ้น ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านดิจิทัลของบุคลากร

2.4.5 ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร เพื่อการจัดซื้อ จัดหาและบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา

2.5 ด้านการวางแผนงานวิชาการและกำหนดพันธกิจ มีรายละเอียดดังนี้

2.5.1 ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจของสถานศึกษาที่เน้นงานวิชาการเป็นสำคัญ สื่อสารให้ครู ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องทราบและมีความเข้าใจร่วมกัน

2.5.2 ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการของสถานศึกษา โดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสำคัญ

2.5.3 ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อขับเคลื่อนให้บรรลุสู่วิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

2.5.4 ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานและสนับสนุนการขับเคลื่อนด้านวิชาการให้บรรลุเป้าหมาย

2.5.5 ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนงานวิชาการและแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารศึกษามีความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และตระหนักว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงให้ความสำคัญกับการวางแผนงานวิชาการและแนวทางการปฏิบัติงาน กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจของสถานศึกษาที่เน้นงานวิชาการเป็นสำคัญ สื่อสารให้ครู ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องทราบและมีความเข้าใจร่วมกัน เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการของสถานศึกษา โดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งมีการพัฒนาตนเอง และบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร เพื่อการจัดซื้อ จัดหาและบำรุงรักษาวัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานและสนับสนุนการขับเคลื่อนด้านวิชาการให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยวัฒน์ คำโคตร และอมรทิพย์ เจริญผล (2565) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ รองลงมาคือ ด้านการวางแผนงานวิชาการ และด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการนิเทศ และสอดคล้องกับงานวิจัยของมณีรัตน์ สุดเต้ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ รองลงมาคือ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดได้แก่ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และด้านการนิเทศ

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับที่พึงประสงค์มากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ทั้งนี้เป็นเพราะ โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัล การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษาให้ทันต่อสภาวการณ์ปัจจุบันจึงเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์การจึงต้องใส่ใจและให้ความสำคัญกับบรรยากาศ โดยส่งเสริม สนับสนุนอุปกรณ์ดิจิทัล ระบบเครือข่าย และสื่อสารสนเทศที่มีคุณภาพสำหรับครูและผู้เรียน เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานภายในสถานศึกษา จัดให้มีห้อง IT หรือจัดให้มีมุมอินเตอร์เน็ตสำหรับสืบค้นข้อมูลสารสนเทศและองค์ความรู้ไว้บริการครูและผู้เรียนอย่างเพียงพอจัดหาแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้เหมาะสมสวยงาม สะอาดปลอดภัย เป็นระเบียบ เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และการทำงานของบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์พร เขตชมภู และปองภพ ภูจอมจิตร (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

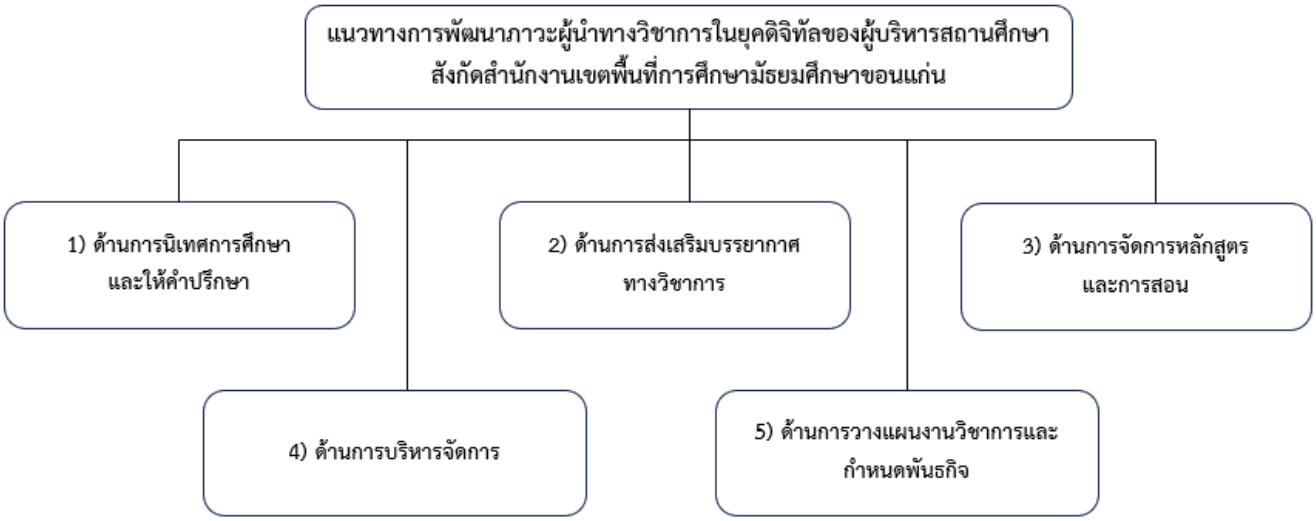
ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า ด้านที่มีระดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้น้ำหนักกับการวางแผนงาน การบริหารจัดการ และมุ่งทำงานด้านอื่น ๆ มากกว่า จึงอาจจะละเลยหรือมองข้ามในส่วนของการนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษาแก่ครู ทำให้กระบวนการจัดการศึกษาไม่ได้รับการแก้ไขและพัฒนาเท่าที่ควร ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ กำหนดปฏิทินการ

นิเทศที่ชัดเจน ดำเนินการนิเทศและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาใช้ตามแผนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงให้ข้อมูลย้อนกลับและให้คำแนะนำแก่ครูหลังจากทำการนิเทศ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จัดประชุม อบรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ครูมีโอกาสพัฒนาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการนิเทศการเรียนการสอนของครู และมีการประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รวิภา ศรีวัตร และคณะ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการนิเทศและประเมินผลการสอนของครู มีความต้องการจำเป็น เป็นลำดับที่ 1

ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้วิจัยสรุปได้ 5 ด้าน 25 แนวทาง พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษา มีระดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด โดยมีแนวทางการพัฒนา 5 แนวทางดังนี้ ควรมีแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ กำหนดปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจน ดำเนินการนิเทศและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาใช้ตามแผนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงให้ข้อมูลย้อนกลับและให้คำแนะนำแก่ครูหลังจากทำการนิเทศ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จัดประชุม อบรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ครูมีโอกาสพัฒนาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการนิเทศการเรียนการสอนของครู และมีการประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้เพราะว่า การนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาที่จะต้องร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการพัฒนางานทุกด้านในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบในการจัดการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยกำหนดไว้ในมาตรฐานของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานของสถาน ศึกษาและถือปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ สุดเต้ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 พบว่า แนวทางด้านการนิเทศ ผู้บริหารต้องมีการสังเกตจากแผนการสอนและสื่อการสอนของครู ต้องมีการเดินสังเกตการสอนของครูผู้สอนแต่ละคน สอบถามจากครูข้างห้องหรือครูหัวหน้าสายชั้น รวมถึงสอบถามจากนักเรียน มีการบันทึกผลการนิเทศการสอนเป็นลายลักษณ์อักษร มีการประชุมชี้แจง เกี่ยวกับจุดเด่นของการสอนที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้ครูสามารถนำไปปฏิบัติใช้กับนักเรียนได้ออย่างเหมาะสม มีการจัดระบบฐานข้อมูลสารสนเทศในมีความทันสมัยอยู่เสมอ และนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมประสิทธิภาพของการทำงานโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิต รัตนศักดิ์ดา (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 พบว่า แนวทางด้านการนิเทศการสอน มีดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศแบบตรวจเยี่ยมชั้นเรียน พร้อมให้คำแนะนำแก่ครู ตั้งแต่การเตรียมเอกสารต่าง ๆ ไปจนถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศการสอนแบบมุ่งเป้าหมาย เพื่อพัฒนานักเรียน และนำปัญหาต่าง ๆ มาวิเคราะห์และแก้ไข

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ทำให้เห็นถึงข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ ซึ่งสามารถชี้ให้เห็นว่า ผลการพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ภาพที่ 2 แผนผังแสดงองค์ความรู้ใหม่แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ รองลงมา คือ ด้านการวางแผนงานวิชาการและกำหนดพันธกิจ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษา

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับที่พึงประสงค์มากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษา ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน และด้านที่มีระดับที่พึงประสงค์น้อยที่สุด คือ ด้านการวางแผนงานวิชาการและกำหนดพันธกิจ

ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษา รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ด้านการบริหารจัดการ และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการวางแผนงานวิชาการและกำหนดพันธกิจ ตามลำดับ

ผลการพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้วิจัยสรุปได้ 5 ด้าน 25 แนวทาง ดังนี้

1) ด้านการนิเทศการศึกษาและให้คำปรึกษา มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ กำหนดปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจน 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาใช้ตามแผนอย่างต่อเนื่อง 3) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ข้อมูลย้อนกลับและให้คำแนะนำแก่ครูหลังจากทำการนิเทศแต่ละครั้ง 4) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จัดประชุม อบรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ครูมีโอกาสพัฒนาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการนิเทศการเรียนการสอนของครู และมีการประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเอง และนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน

2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนอุปกรณ์ดิจิทัล ระบบเครือข่าย และสื่อสารสนเทศที่มีคุณภาพสำหรับครูและผู้เรียน เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานภายในสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางวิชาการในสถานศึกษาโดยจัดให้มีห้อง IT หรือจัดให้มีมุมอินเตอร์เน็ตสำหรับสืบค้นข้อมูล สารสนเทศและองค์ความรู้ไว้บริการครูและผู้เรียนอย่างเพียงพอ 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดหาแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้เหมาะสมสวยงาม สะอาดปลอดภัย เป็นระเบียบ และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และการทำงานของบุคลากร

3) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันตลอดจนนโยบายทางการศึกษาของรัฐ และสำรวจความต้องการของผู้เรียน 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนให้ครูมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (active learning) 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุง พัฒนาคุณภาพหลักสูตรให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรมและสัมมนา เกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

4) ด้านการบริหารจัดการ มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ และมีทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสร้างระบบฐานข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพขึ้น ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านดิจิทัลของบุคลากร 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร เพื่อการจัดซื้อ จัดหาและบำรุงรักษาวัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา

5) ด้านการวางแผนงานวิชาการและกำหนดพันธกิจ มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจของสถานศึกษาที่เน้นงานวิชาการเป็นสำคัญ สื่อสารให้ครู ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องทราบและมีความเข้าใจร่วมกัน 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการของสถานศึกษา โดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสำคัญ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อขับเคลื่อนให้บรรลุสู่วิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานและสนับสนุนการขับเคลื่อนด้านวิชาการให้บรรลุเป้าหมาย 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนงานวิชาการและแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นควรตระหนักถึงความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และควรจัดอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดต่อไป

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ไปเป็นแนวปฏิบัติเพื่อบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของแก่น และในพื้นที่อื่น ๆ

2.2 ควรมีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของแก่น

เอกสารอ้างอิง

ไชยา ภาวะบุตร. (2565). *หลัก ทฤษฎี และปฏิบัติ การบริหารการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สกลนคร: สมศักดิ์การพิมพ์.

ธนิต รัตนศักดิ์ดา. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2.* (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก).

นรินทร์พร เขตชมภู และ ปองภพ ภูจอมจิตร. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 10*(2), 563-578.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปิยวัฒน์ คำโคตร และ อมรทิพย์ เจริญผล. (2565). แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2*(3), 99-101.

มณีรัตน์ สุดเต้. (2563). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์).

รวิภา ศรีวัตร, สุชาติ บางวิเศษ และ สุขุม พรมเมืองคุณ. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. *วารสารศรีล้านช้าง ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง, 7*(2), 41-42.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิสิทธิ์ วงษ์ประดิษฐ์, อานนท์ เมธีวรฉัตร และ วินัย ทองมั่น. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. *วารสารวิจัยวิชาการ, 5*(4), 199-200.

Yamane, T. (1973). *Statistics an Introductory Analysis*. (3rd Edition). New York: Harper and Row.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 397-412.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Study of Quality of Life of The Elderly in Sao Thong Hin Municipality, Nonthaburi Province

Pachlita Kamphonborwornwat[1*] and Pornphan Hemaphan[2]

[1] *Master's student in Political Science, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Pawinee.chai@ku.ac.th*

ABSTRACT

The research objectives are: (1) to describe the level of quality of life of the elderly in Sao Thong Hin Municipality, Nonthaburi Province, (2) to compare quality of life of the elderly in Sao Thong Hin Municipality, Nonthaburi Province, classified by personal and reinforcing factors, and (3) to study the relationship between enabling factors and quality of life of the elderly in the Sao Thong Hin Municipality, Nonthaburi Province. The research employed quantitative method, consisted of a sample of 400 elderly, using a stratified random sampling method of 200 people and a quota of 200 people. The data were collected by questionnaire and analyzed by Statistical Package for Social Sciences. The descriptive statistics used in data analysis are means, and standard deviations. Moreover, the inferential statistics are t-Test, One-Way Analysis of Variance (One-way ANOVA) and Chi-square, including Fisher's least significant difference (LSD) method for multiple comparison tests. The results revealed that the overall level of quality of life of the elderly was at a moderate level in all aspects, namely physical aspect, mental aspect, and social relationship aspect. For hypothesis testing, there was a statistically significant difference between personal factors, consisted of education level, number of family members, types of houses and vehicles, occupation before retirement, current income level, and quality of life of the elderly. Regarding reinforcing factors, the elderly's health perception was solely found statistical difference at a level of significance of 0.05. All enabling factors - caregiving from both family and local authorities - had statistical relationship with quality of life of the elderly at significance level 0.05. Therefore, the local authorities should play a crucial role in delivering the projects related to elderly's health self-awareness in order to increase physical and mental health awareness for the elderly and society at large.

Keywords: Quality of Life, Elderly School Project, Health Perceptions

Received: 10 July 2024;
Revised: 22 August 2024;
Accepted: 19 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี

พัชร์ลิตา กัมพลบวรวัฒน์[1*] และ พรพรรณ เหมะพันธุ์[2]

[1] นิสิตปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

[2] ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Pawinee.chai@ku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี (2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยนำและปัจจัยเสริม และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาล ตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน รวมทั้งสิ้น 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ 200 คน และแบบโควต้า 200 คน โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การทดสอบไคสแควร์ และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ภายหลังด้วยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์ ผลการศึกษาพบว่าระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยนำและปัจจัยเสริมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว รูปแบบของบ้าน ที่อยู่อาศัย ยานพาหนะที่ใช้ อาชีพที่ทำก่อนเกษียณ รายได้ปัจจุบันต่อเดือน และการรับรู้สุขภาวะด้านสุขภาพของตนเอง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ ปัจจัยเอื้อ การดูแลจากครอบครัวและการดูแลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับรู้สุขภาวะด้านสุขภาพให้ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความตระหนักรู้ ทั้งด้านสุขภาพกายและสุขภาพใจ ให้แก่ผู้สูงอายุและสังคมในวงกว้างต่อไป

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, โครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ, การรับรู้สุขภาวะด้านสุขภาพ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

หลายประเทศทั่วโลก กำลังประสบปัญหาการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เมื่อเทียบกับประชากรโดยส่วนรวมทั้งหมดของประเทศ การเตรียมความพร้อมรับมือการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องดำเนินการ ทั้งนี้หลายประเทศได้มีการนำร่อง แนวทางในการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี 2548 จนกลายเป็นสังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์ (complete aged society) ในปี พ.ศ.2565 โดยมีประชากรเฉลี่ยอายุมากกว่า 60 ปี กว่า 12.9 ล้านคน หรือ 20% จากประชากรทั้งหมด และมีการคาดประมาณว่าในอีกไม่เกิน 15 ปีข้างหน้า ประเทศไทย จะกลายเป็น “สังคมสูงอายุระดับสุดยอด” (super aged society) เมื่อสัดส่วนของประชากรที่มีอายุมากกว่า 60 ปี เฉลี่ยสูงถึง 28% ของประชากรทั้งหมด และมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากสถิติย้อนหลังพบว่า ในปี 2565 มีจำนวนผู้สูงอายุ 12,698,362 คน หรือคิดเป็นการเพิ่มขึ้น 9.21% เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2563 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566) ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามีจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเมื่อสังคมกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ จะส่งผลกระทบกับประเทศ ในหลายด้าน เช่น ผลกระทบด้านสาธารณสุข เพราะผู้สูงอายุ เป็นวัยที่มีความเสื่อมของสภาพร่างกายมากกว่าวัยอื่น จึงมักจะมีปัญหาด้านการเจ็บป่วยเป็นพื้นฐานสำคัญ และจะส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจในประเทศ เนื่องจากรัฐบาลต้องรับภาระค่ารักษาพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงสวัสดิการต่าง ๆที่ผู้สูงอายุต้องดำเนินชีวิต เพราะในอดีตที่ผ่านมา ผู้สูงอายุจำนวนมากไม่มีความรู้ด้านการวางแผนรับมือเมื่อเข้าสู่วัยเกษียณ จึงไม่มีเงินทุนสำรองสำหรับการเลี้ยงชีพ รวมถึงความเชื่อที่บุตรธิดา จะต้องเป็นผู้ดูแลตน

เมื่อยามเจ็บป่วย ทำให้ผู้สูงอายุขาดการวางแผนชีวิตหลังวัยเกษียณ ส่งผลให้ครอบครัวของผู้สูงอายุในกลุ่มนี้ ต้องมีภาระเพิ่มมากขึ้น เช่น สมาชิกในครอบครัว ต้องลาออกจากงาน เพื่อมาดูแลบุพการีที่เป็นผู้สูงอายุ

จากการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยในมิติด้านสังคมและทรัพยากรมนุษย์ ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่13 (พ.ศ. 2566-2570) ประเทศไทยมีการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างของประชากร ซึ่งครอบคลุมถึงการเติบโตของสังคมผู้สูงอายุ เพื่อมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม และกระจายโอกาสเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ จังหวัดนนทบุรี เป็น 1 ใน 5 ของจังหวัดปริมณฑลของประเทศไทยที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เนื่องจากมีพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพมหานคร และการเดินทางสะดวก กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุขรายงานว่า ในระหว่างปี พ.ศ. 2563 – 2565 มีสถิติผู้สูงอายุเฉลี่ยในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 247,275 คน หรือคิดเป็น 19.36% ของจำนวนประชากรในจังหวัดทั้งหมด ซึ่งสะท้อนว่าจังหวัดนนทบุรีกำลังก้าวสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในระดับจังหวัด (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2565) ดังนั้น จึงเป็นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ในการดูแลและจัดให้มีระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการบริการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 16 ของพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ด้วยเหตุนี้ เทศบาลตำบลเสาธงหิน ในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลตำบล ของจังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีผู้สูงอายุในพื้นที่รับผิดชอบประมาณ 7,143 คน หรือคิดเป็น 18.73% ของประชากรในพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด ได้ให้ความสำคัญกับการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในพื้นที่ดังกล่าวพร้อมกันกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรผู้สูงอายุผ่านทางการดำเนิน “โครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ” ซึ่งเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2560 จนกระทั่งปัจจุบัน รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 6 ปี และมีผลสำเร็จของการดำเนินงานในเชิงประจักษ์อย่างมากมายมาย เช่น การที่ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติระดับเหรียญเงิน ในฐานะที่เป็นหน่วยงานระดับท้องถิ่นที่ผ่านเกณฑ์ การรับรองเมืองสุขภาพดี จากกรมอนามัย ในปี พ.ศ. 2566 (เทศบาลตำบลเสาธงหิน, 2566)

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหินจังหวัดนนทบุรี โดยใช้โครงการโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นกรณีศึกษา เพื่อสะท้อนถึงบทบาทขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียมความพร้อมเพื่อการรับมือกับสถานการณ์ด้านสังคมในพื้นที่ และการพัฒนาบริการสาธารณะให้แก่กลุ่มประชากรสูงอายุ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยนำและปัจจัยเสริม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรคือ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จำนวน 7,143 คน (งานทะเบียนราษฎร์, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ 200 คน และด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา 200 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน (วีระยุทธ พรพจน์ธนมาศ, 2565)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังต่อไปนี้

2.1 การสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษากรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ การรับรู้สุขภาวะสุขภาพของตนเอง การมีส่วนร่วม และคุณภาพชีวิต รวมถึงผลงานการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยนำ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเสริม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์การเข้าร่วมในโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ และการรับรู้สุขภาวะด้านสุขภาพของตนเอง จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับการดูแลด้านจากครอบครัวและจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 26 ข้อ

2.2 การตรวจสอบคุณภาพและการสร้างเครื่องมือ

2.2.1 นำแบบสอบถามไปทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำไปทดสอบ (Try-out) กับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย

2.2.2 นำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นโดยภาพรวม เท่ากับ .91

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1. ผู้สูงอายุที่มีปัจจัยนำต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2. ผู้สูงอายุที่มีปัจจัยเสริมต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3. ปัจจัยเอื้อมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1. ศึกษา สำรวจเอกสาร และสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และคุณภาพชีวิต รวมถึงผลงานการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากเอกสาร หนังสือ บทความวิชาการ และผลงานวิจัยอื่น ๆ ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

4.2 จัดทำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ โดยเก็บข้อมูลในแบบสอบถามจากผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน – พฤษภาคม พ.ศ. 2567

4.3 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง และนำแบบสอบถาม ไปประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมดเพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

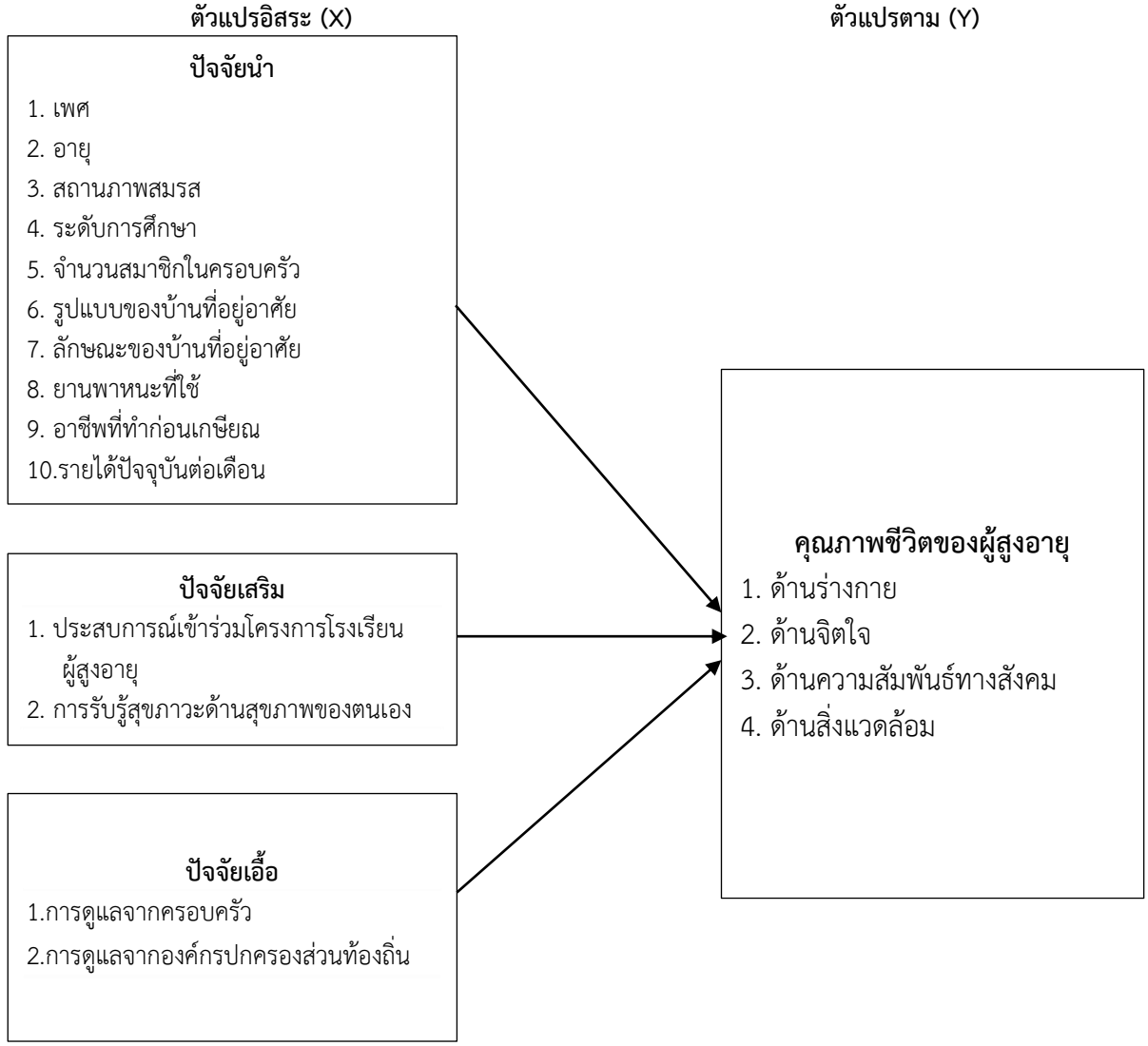
5.1 สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ การทดสอบที (t-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test)

5.3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ภายหลังด้วยวิธีการทดสอบของฟิชเชอร์ (Fisher's least significant difference: LSD)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ ใช้กรอบแนวคิดตัวแปรอิสระเป็นทฤษฎี PRECEDE-PROCEED Model ของ Green, L.W., & Kreuter, M. W. (2005) (อาภาพร เผ่าวัฒนาและคณะ, 2554) กรอบแนวคิดตัวแปรอิสระ ใช้เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL–BREF–THAI) ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี โดยรวมผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 2.97, S.D. = 0.917) และผู้ไม่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 2.60, S.D. = 0.864) เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจิตใจผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.57, S.D. = 0.898) ผู้ไม่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.25, S.D. = 0.742) รองลงมาด้านความสัมพันธ์ทางสังคมผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.43, S.D. = 0.890) ผู้ไม่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.48, S.D. = 0.661) ด้านสิ่งแวดล้อมผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$= 3.12, S.D. = 0.951) ผู้ไม่เข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับ

ปานกลาง ($\bar{x}$= 2.83, S.D. = 0.782) และด้านร่างกายผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$= 2.97, S.D. = 0.917) ผู้ไม่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$= 2.60, S.D. = 0.814) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี

(n=400)

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	การเข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านร่างกาย	เข้าร่วม	2.97	0.917	ปานกลาง
	ไม่เข้าร่วม	2.60	0.864	ปานกลาง
2. ด้านจิตใจ	เข้าร่วม	3.57	0.898	ปานกลาง
	ไม่เข้าร่วม	3.25	0.742	ปานกลาง
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	เข้าร่วม	3.43	0.890	ปานกลาง
	ไม่เข้าร่วม	3.48	0.661	ปานกลาง
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	เข้าร่วม	3.12	0.951	ปานกลาง
	ไม่เข้าร่วม	2.83	0.782	ปานกลาง
รวมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	เข้าร่วม	2.97	0.917	ปานกลาง
	ไม่เข้าร่วม	2.60	0.864	ปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยนำและปัจจัยเสริม

การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรีจำแนกตามปัจจัยนำและปัจจัยเสริม ได้แก่ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ยานพาหนะที่ใช้เมื่อมีอาการเจ็บป่วยและต้องเดินทางไปพบแพทย์ อาชีพที่ทำก่อนเกษียณ รายได้ปัจจุบันต่อเดือน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยนำ

(n=400)

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ยานพาหนะที่ใช้	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	Sig.
1. เพศ	ชาย	72	3.41	0.81	-0.14	0.964
	หญิง	328	3.42	0.79		
2. ยานพาหนะที่ใช้	รถยนต์ส่วนตัว	197	3.65	0.72	6.09	0.000
	รถโดยสาร/รถประจำทาง	203	3.19	0.79		
3. อายุ	ระหว่างกลุ่ม	.96	2	.48	.77	.465
	ภายในกลุ่ม	247.81	397	.62		
	รวม	248.77	399			
4. สถานภาพสมรส	ระหว่างกลุ่ม	1.69	4	.42	1.06	.375
	ภายในกลุ่ม	157.09	395	.40		
	รวม	158.78	399			
5. ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	16.88	2	8.44	14.45	.000*
	ภายในกลุ่ม	231.89	397	.58		
	รวม	248.77	399			

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยนำ (ต่อ)

(n=400)

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ยานพาหนะที่ใช้	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	Sig.
6. จำนวนสมาชิกในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	3.21	3	1.07	2.73	.044*
	ภายในกลุ่ม	155.56	396	.39		
	รวม	158.78	399			
7. รูปแบบของบ้านที่อยู่อาศัย	ระหว่างกลุ่ม	9.65	2	4.82	8.01	.000*
	ภายในกลุ่ม	239.12	397	.60		
	รวม	248.77	399			
8. ลักษณะของบ้านที่อยู่อาศัย	ระหว่างกลุ่ม	1.85	2	.93	1.49	.227
	ภายในกลุ่ม	246.92	397	.62		
	รวม	248.77	399			
9. อาชีพที่ทำก่อนเกษียณอายุ	ระหว่างกลุ่ม	17.55	5	3.51	5.98	.000*
	ภายในกลุ่ม	231.22	394	.59		
	รวม	248.77	399			
10. รายได้ปัจจุบันต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	32.15	4	8.04	14.65	.000*
	ภายในกลุ่ม	216.62	395	.55		
	รวม	248.77	399			

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า การวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยนำ พบว่า ผู้สูงอายุที่มียานพาหนะที่ใช้เมื่อมีอาการเจ็บป่วยและต้องเดินทางไปพบแพทย์ ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.0๕ (t=6.09, P< 0.05) ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิตโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (F=14.45, P < 0.05) ผู้สูงอายุที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน มีคุณภาพชีวิตโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (F=2.73, P< 0.05) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้างต้น ผู้สูงอายุที่มีรูปแบบ ของบ้านที่อยู่อาศัยต่างกัน มีคุณภาพชีวิตโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (F=8.01, P< 0.05) ผู้สูงอายุที่มีอาชีพที่ทำก่อนเกษียณอายุมีคุณภาพชีวิตโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (F=5.98 P< 0.05) และผู้สูงอายุที่มีรายได้ปัจจุบันต่อเดือนแตกต่างกัน คุณภาพชีวิตโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 (F=14.65, P< 0.05) จึงทำการทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Post Hoc) ต่อ ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 3 – 7

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามระดับการศึกษา

(n=400)

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	$\bar{x}$	ระดับการศึกษา		
			ต่ำกว่าปริญญาตรี 3.31	ปริญญาตรี 3.71	สูงกว่าปริญญาตรี 4.07
ต่ำกว่าปริญญาตรี	300	3.31	-	0.000*	0.000*
ปริญญาตรี	86	3.71	-	-	0.101
สูงกว่าปริญญาตรี	14	4.07	-	-	-

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าแตกต่างกัน 2 คู่ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี กับกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีคุณภาพชีวิตโดยรวมน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

2. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี กับกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีคุณภาพชีวิตโดยรวมน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับสูงปริญญาตรี

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

(n=400)

จำนวนสมาชิกในครอบครัว	จำนวน (คน)	$\bar{x}$	จำนวนสมาชิกในครอบครัว			
			1 คน	2 คน	3 คน	4 คนขึ้นไป
			3.22	3.40	3.32	3.57
1 คน	51	3.22	-	0.170	0.442	0.006*
2 คน	112	3.40	-	-	0.500	0.084
3 คน	87	3.32	-	-	-	0.021*
4 คนขึ้นไป	150	3.57	-	-	-	-

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่าแตกต่างกัน 2 คู่ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1 คน กับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คนขึ้นไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1 คน มีคุณภาพชีวิตโดยรวมน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คนขึ้นไป

2. กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน กับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คนขึ้นไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 คน มีคุณภาพชีวิตโดยรวม น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คนขึ้นไป

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามรูปแบบของบ้านที่อยู่อาศัย

(n=400)

รูปแบบของบ้านที่อยู่อาศัย	จำนวน (คน)	$\bar{x}$	รูปแบบของบ้านที่อยู่อาศัย		
			บ้านตนเอง	บ้านเช่า	อาศัยอยู่กับญาติ
			3.46	3.00	3.64
บ้านตนเอง	328	3.46	-	0.000*	0.229
บ้านเช่า	44	3.00	-	-	0.001*
อาศัยอยู่กับญาติ	28	3.64	-	-	-

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามรูปแบบของบ้านที่อยู่อาศัย พบว่า แตกต่างกัน 2 คู่ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีรูปแบบบ้านที่อยู่อาศัยเป็นบ้านตนเอง กับกลุ่มตัวอย่างที่มีรูปแบบบ้านที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเช่า พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรูปแบบบ้านที่อยู่อาศัยเป็นบ้านตนเอง มีคุณภาพชีวิตโดยรวมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรูปแบบบ้านที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเช่า

2. กลุ่มตัวอย่างที่มีรูปแบบบ้านที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเช่า กับกลุ่มตัวอย่างที่มีรูปแบบบ้านที่อยู่อาศัยเป็นอาศัยอยู่กับญาติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรูปแบบบ้านที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเช่า มีคุณภาพชีวิตโดยรวมน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรูปแบบบ้านที่อยู่อาศัยเป็นบ้านญาติ

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามอาชีพที่ทำก่อนเกษียณ

(n=400)

อาชีพ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	อาชีพ					
			รับราชการ	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	พนักงานบริษัทเอกชน	ค้าขาย	รับจ้างทั่วไป	อื่น ๆ
			3.88	3.42	3.47	3.38	3.31	3.18
รับราชการ	61	3.88	-	0.026*	0.007*	0.000*	0.000*	0.000*
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	18	3.42	-	-	0.818	0.858	0.596	0.249
พนักงานบริษัทเอกชน	44	3.47	-	-	-	0.534	0.246	0.063
ค้าขาย	123	3.38	-	-	-	-	0.455	0.100
รับจ้างทั่วไป	100	3.31	-	-	-	-	-	0.319
อื่น ๆ	54	3.18	-	-	-	-		-

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามอาชีพที่ทำก่อนเกษียณ พบว่า แตกต่างกัน 5 คู่ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพรับราชการ กับกลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีทำอาชีพรับราชการ มีคุณภาพชีวิตโดยรวม มากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ

2. กลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพรับราชการ กับกลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีทำอาชีพรับราชการ มีคุณภาพชีวิตโดยรวม มากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพรับราชการ กับกลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพค้าขายพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพรับราชการ มีคุณภาพชีวิตโดยรวม มากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพค้าขาย

4. กลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพรับราชการ กับกลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพรับจ้างทั่วไปพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพรับราชการ มีคุณภาพชีวิตโดยรวม มากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพรับจ้างทั่วไป

5. กลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพรับราชการ กับกลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพอื่น ๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพรับราชการ มีคุณภาพชีวิตโดยรวม มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำอาชีพอื่น ๆ

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามรายได้ปัจจุบันต่อเดือน

(n=400)

รายได้	จำนวน (คน)	$\bar{x}$	รายได้				
			ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,001 – 10,000 บาท	10,001 – 15,000 บาท	15,001 – 20,000 บาท	20,000 บาทขึ้นไป
			3.14	3.38	3.60	3.88	3.84
ต่ำกว่า 5,000 บาท	159	3.14	-	0.010*	0.000*	0.000*	0.000*
5,001 – 10,000 บาท	102	3.38	-	-	0.101	0.001*	0.000*
10,001 – 15,000 บาท	45	3.60	-	-	-	0.105	0.091
15,001 – 20,000 บาท	30	3.88	-	-	-	-	0.809
20,000 บาทขึ้นไป	64	3.84	-	-	-	-	-

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามรายได้ปัจจุบันต่อเดือน พบว่า แตกต่างกัน 6 คู่ ซึ่งพบว่า ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนสูง มีคุณภาพชีวิตโดยรวมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า

ปัจจัยเสริมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ การรับรู้ สุขภาวะด้านสุขภาพของตนเอง

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยเสริม

(n=400)

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ	ระหว่างกลุ่ม	3.52	4	.88	1.42	.227
	ภายในกลุ่ม	245.25	395	.62		
	รวม	248.77	399			
การรับรู้สุขภาวะด้านสุขภาพของตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	24.50	2	12.25	21.68	.000*
	ภายในกลุ่ม	224.27	397	.56		
	รวม	248.77	399			

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยเสริม พบว่า ผู้สูงอายุที่มีการรับรู้สุขภาวะของตนเอง มีคุณภาพชีวิตโดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F=21.68$, $P< 0.05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้างต้น จึงทำการทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Post Hoc) ต่อ ได้ผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามการรับรู้สุขภาวะสุขภาพของตนเอง

(n=400)

การรับรู้สุขภาวะสุขภาพของตนเอง	จำนวน (คน)	$\bar{x}$	การรับรู้สุขภาวะสุขภาพของตนเอง		
			เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยมาก
			3.33	3.14	3.62
เห็นด้วยน้อย	6	3.33	-	0.534	0.353
เห็นด้วยปานกลาง	163	3.14	-	-	0.000*
เห็นด้วยมาก	231	3.62	-	-	-

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามการรับรู้สุขภาวะสุขภาพของตนเอง พบว่า แตกต่างกัน 1 คู่ คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้สุขภาวะสุขภาพของตนเองในระดับเห็นด้วยปานกลาง กับกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้สุขภาวะสุขภาพของตนเอง ในระดับเห็นด้วยมาก พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้สุขภาวะสุขภาพของตนเองในระดับเห็นด้วยปานกลาง มีคุณภาพชีวิตโดยรวมน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้สุขภาวะสุขภาพของตนเองในระดับเห็นด้วยมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า การดูแลจากครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งในภาพรวมและรายด้าน รวมถึงทั้งกลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกับโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ และการดูแลจากจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน รวมถึงทั้งกลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกับโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุเช่นเดียวกัน ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

(n = 400)

ปัจจัยเอื้อ	การเข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ	ค่าสถิติ	คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ				
			ด้านร่างกาย	ด้านจิตใจ	ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	ด้านสิ่งแวดล้อม	ภาพรวม
1. การดูแลจากครอบครัว	เข้าร่วม	Chi-Square	0.655	0.504	0.872	0.242	0.232
		Sig.	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	ไม่เข้าร่วม	Chi-Square	0.709	0.589	0.504	0.159	0.153
		Sig.	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
2. การดูแลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	เข้าร่วม	Chi-Square	0.872	0.242	0.232	0.269	0.874
		Sig.	0.000	0.000	0.001	0.000	0.000
	ไม่เข้าร่วม	Chi-Square	0.553	0.254	0.269	0.682	0.177
		Sig.	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ระดับของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเสาธงหิน ทั้งกลุ่ม ที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งครอบคลุม ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ ของเทศบาลตำบลเสาธงหิน เป็นโครงการที่ใช้งบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติในระดับท้องถิ่น จึงต้องดำเนินโครงการโดยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีองค์ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพของตนเองให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของกองทุน คือ ส่งเสริม ป้องกัน รักษา ฟื้นฟู ด้านสุขภาพ เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรนิษฐ์ แสงสุขทอง (2563) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และนนทบุรี พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยนำและปัจจัยเสริม พบว่า ปัจจัยนำที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) ระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม และมีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ และด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยที่ทำให้มีการพัฒนาความรู้ มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล ทำให้การดูแลตนเอง มีประสิทธิภาพมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มันโซร์ ดอเลาะ (2559) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชายแดนใต้ กรณีศึกษาตำบลบาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) จำนวนสมาชิกในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม และมีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สมาชิกในครอบครัวเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับผู้สูงอายุ เป็นแรงสนับสนุนให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า รู้สึกอุ่นใจ ไม่รู้สึกโดดเดี่ยวหรือถูกทอดทิ้ง สอดคล้องกับงานวิจัย ของศรันยา สถิตย์ (2559) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) รูปแบบของบ้านที่อยู่อาศัย ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบของบ้านที่อยู่อาศัยมีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมและมีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในบ้านของตนเองมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่บ้านเช่า และมีคุณภาพชีวิตน้อยกว่าอาศัยอยู่กับญาติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เมื่อเราได้ใช้ชีวิตในบ้านของตนเอง ทำให้รู้สึกปลอดภัยและมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ริรร์ พิมมานุรักษ์ และคณะ (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุบ้านหนองโพรง ตำบลอิสาณ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ที่พักอาศัยไม่มีอิทธิพลกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 4) ยานพาหนะที่ใช้เมื่อมีอาการเจ็บป่วยและต้องไปพบแพทย์ ผลการศึกษาพบว่า ยานพาหนะที่ใช้เมื่อมีอาการเจ็บป่วยและต้องเดินทางไปพบแพทย์มีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม และมีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้รถยนต์ส่วนตัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้รถโดยสาร/รถรับจ้าง/รถประจำทาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การมียานพาหนะ พร้อมใช้ที่บ้านทำให้ผู้สูงอายุอุ่นใจ และรู้สึกถึงความสะดวกสบายมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิกา ศรีภูมิ และ มนสิชา เพชรานนท์. (2565) ศึกษาพฤติกรรมการเดินทางของผู้สูงอายุในเขตเมือง พบว่า พฤติกรรมการเดินทางหลัก ของผู้สูงอายุเลือกใช้รถจักรยานยนต์และรถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 5) อาชีพที่ทำก่อนเกษียณ ผลการศึกษาพบว่า อาชีพที่ทำก่อนเกษียณมีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม และมีผลต่อคุณภาพชีวิตทุกด้าน โดยส่วนใหญ่ กลุ่มตัวอย่างที่ รับราชการมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าอาชีพอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการบำนาญจะมีรายได้จากเงินบำเหน็จหรือบำนาญหลังจากที่เกษียณแล้ว จึงมีสภาพคล่องทางการเงินในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ดีกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศันสนีย์ โอถาวรวงษ์ (2565) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหัวกุญแจ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์ต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 6) รายได้ปัจจุบันต่อเดือน ผลการศึกษาพบว่า รายได้ปัจจุบันต่อเดือนมีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม และมีผลต่อคุณภาพชีวิตทุกด้าน โดยส่วนใหญ่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่าจะมีระดับ

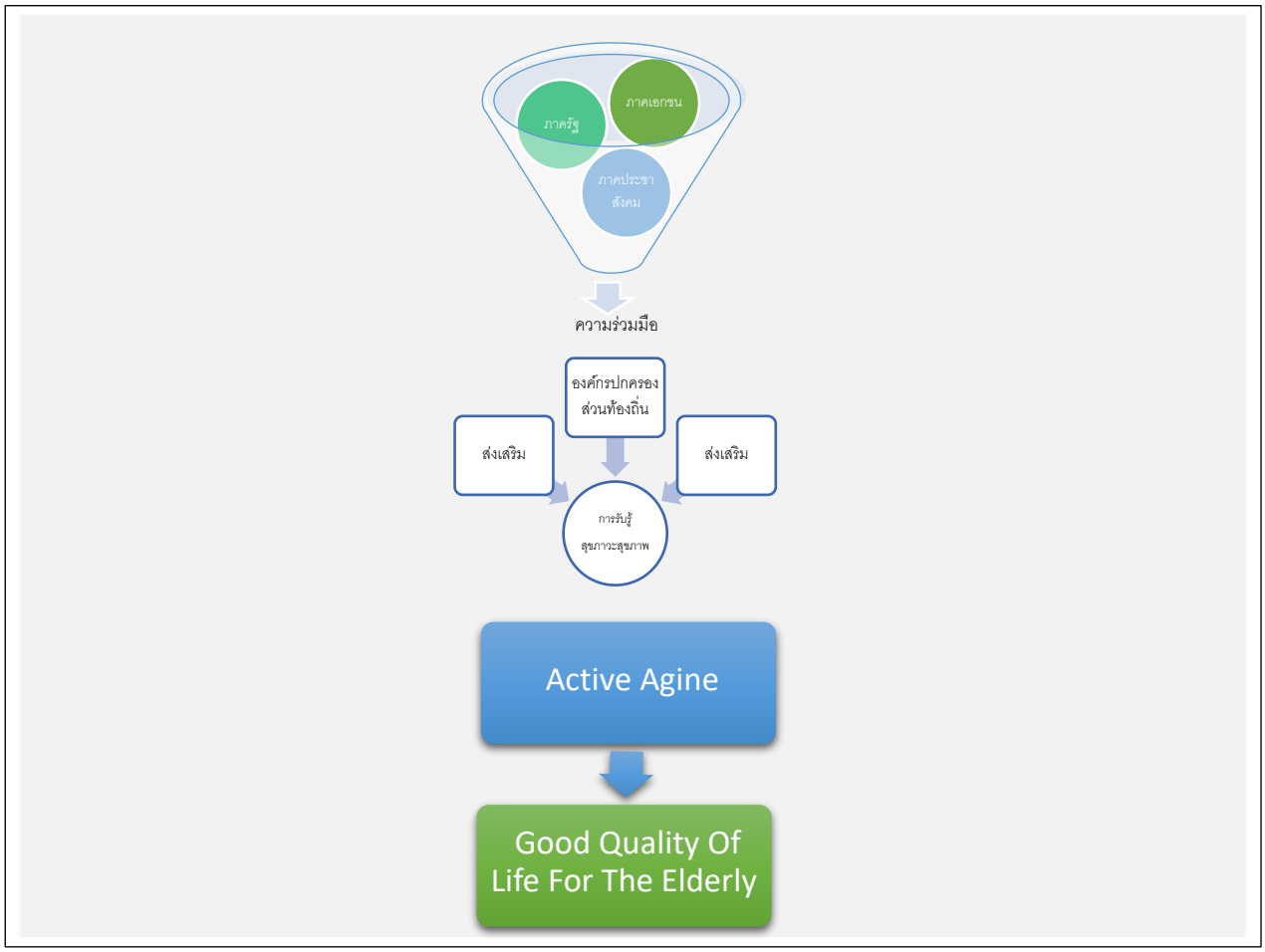
คุณภาพชีวิตที่ดีกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ รายได้เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต สามารถตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานได้อย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศันสนีย์ โอถาวรวงษ์ (2565) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหัวกุญแจ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่า รายได้ต่อเดือนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

และปัจจัยเสริมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลตำบล เสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้สุขภาวะสุขภาพของตนเอง มีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม และมีผลต่อคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุที่สามารถรับรู้ปัญหาสุขภาพตนเองจะมีแนวโน้มในการดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พัชราภรณ์ พัฒนะ (2560) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสระบุรี พบว่า การรับรู้ภาวะสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวมของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลตำบล เสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 1) การได้รับการดูแลจากครอบครัว และ 2) การได้รับการดูแลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ทั้ง 2 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลแบบองค์รวม โดยเฉพาะญาติซึ่งเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด สามารถที่จะสังเกตพฤติกรรมโดยรวมของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเสาธงหิน ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ สอดคล้อง รัถยานภิศ พละศึก และ เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช (2560) ศึกษาตัวแบบของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุต้องการการดูแลจากสมาชิกในครอบครัว ด้านค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และค่ารักษา พยาบาล การตอบสนองการทำกิจวัตรประจำวัน และวัชราภรณ์ จันทนุกูล (2560) ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าผู้สูงอายุต้องการการดูแลจากครอบครัวในการตอบสนองการทำกิจวัตรประจำวัน ครอบคลุมทั้งการรับประทานอาหาร การจัดการสิ่งแวดล้อม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุ ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

การประยุกต์ใช้โครงการโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นกรณีศึกษาด้านคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อสะท้อนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรศาสตร์ไปสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ซึ่งนับเป็นสถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญอย่างยิ่งของประเทศไทย ถึงแม้ว่ากรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จะเป็นหน่วยงานภาครัฐหลักในการริเริ่มและขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ แต่การดำเนินงานเชิงพื้นที่มีความจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง ทั้งนี้ ผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่า การรับรู้สุขภาวะด้านสุขภาพของตนเองของผู้สูงอายุมีอิทธิผลเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมากกว่าการมีประสบการณ์เข้าร่วมโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการรับรู้สุขภาวะด้านสุขภาพ เพื่อให้เกิดทักษะด้านการดูแลตัวเองและพึ่งพาตัวเองได้ในระดับสูง อันนำไปสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (active aging) ให้แก่สังคมและประเทศไทย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี โดยรวมผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง และผู้ไม่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ปัจจัยนำและปัจจัยเสริมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเสาธงหิน จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ผู้สูงอายุที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน และผู้สูงอายุที่มีรูปแบบของบ้านที่อยู่อาศัยต่างกัน มีคุณภาพชีวิตโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้สูงอายุที่มียานพาหนะที่ใช้เมื่อมีอาการเจ็บป่วยและต้องเดินทางไปพบแพทย์ต่างกัน ผู้สูงอายุที่มีอาชีพที่ทำก่อนเกษียณอายุ ผู้สูงอายุที่มีรายได้ปัจจุบันต่อเดือนแตกต่างกัน และการรับรู้สุขภาวะด้านสุขภาพของตนเองต่างกัน มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยเอื้อที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การดูแลจากครอบครัวและการดูแลจากจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทั้งในภาพรวมและรายด้านของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกับโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เพราะผลการวิจัยยังไม่สอดคล้องกับการเข้าร่วมในโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ

1.2 การเพิ่มการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง ทั้งการรับรู้ด้านร่างกายและด้านจิตใจให้แก่ผู้สูงอายุ ทำให้สามารถดูแลสุขภาพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยกระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกายและจิตใจเพิ่มมากขึ้น

1.3 โครงการโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นโครงการที่ช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงควรจัดโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น และครอบคลุมทั้งพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยจำแนกตามความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันของสูงอายุ ประกอบด้วย กลุ่มผู้สูงอายุติดบ้าน และกลุ่มผู้สูงอายุติดเตียง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นด้านร่างกายและจิตใจ เช่น รูปแบบการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุตามแนวคิดเกษตรวิถีหรือภูมิปัญญาไทย ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). *สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย*. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2566. จาก https://www.dop.go.th/th.

กรรณิกา ศรีภูมี และ มนสิชา เพชรานนท์. (2565). พฤติกรรมการเดินทางของผู้สูงอายุในเขตเมือง. *วารสารสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวินิจฉัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 21*(2), 129-143.

กระทรวงสาธารณสุข. (2565). *สถิติสาธารณสุข 2565*. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2566. จาก https://spd.moph.go.th/wp-content/uploads/2023/11/Hstatistic65.pdf.

งานทะเบียนราษฎร์ เทศบาลตำบลเสาธงหิน. (2566). *สถิติประชากร*. สืบค้น 7 สิงหาคม 2566. จาก https://sth.go.th/public/list/data/index/menu/1168.

เทศบาลตำบลเสาธงหิน. (2566). *การประเมินรับรองเมืองสุขภาพดี*. สืบค้น 25 สิงหาคม 2566. จาก https://www.facebook.com/share/p/1KPjh7ijM7VTuA9B/?mibextid=oFDknk.

พัชราภรณ์ พัฒนะ. (2560). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสระบุรี*. (สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

มันโซร์ ดอเลาะ. (2559). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชายแดนใต้ กรณีศึกษา: ตำบลบาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา*. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา).

รัถยานภิศ พละศึก และ เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช. (2560). ตัวแบบของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและวิทยาลัยการสาธารณสุขภาคใต้, 4*(3), 135-150.

ริรร์ พิมมานุรักษ์, ปัณณทัต บนขุนทด และ ถาวรีย์ แสงงาม. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุบ้านหนองโพรง ตำบลอิสาณ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ. 2562 "สังคมผู้สูงวัย: โอกาสและความท้าทายของอุดมศึกษา"* (น. 863-872). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.

วัชราภรณ์ จันทนุกูล. (2560). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 8*(1), 447-459.

วีระยุทธ พรพจน์ธนมาศ. (2565). *ระเบียบวิธีวิจัย ทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรันยา สถิตย์. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในตำบลเกาะขนุน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารราชนครินทร์, 13*(30), 133-141.

ศันสนีย์ โอถาวรวงษ์. (2565). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหัวกุญแจ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี*. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

อรนิษฐ์ แสงทองสุข. (2563). การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และนนทบุรี. ใน *ประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติมหาวิทยาลัยศรีปทุม ครั้งที่ 4 ประจำปี 2562 วันเสาร์ที่ 30 กันยายน พ.ศ.2563* (น. 498-505). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 413-428.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Participatory Administration of School Administrators under The Secondary Educational Service Area Office Trang Krabi

Sutarat Chamnannoh[1*] and Boonlert Taneerat[1]

[1] *Major in Educational Administration, Faculty of Education and Social Sciences, Southern College of Technology, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: Boonlert.2701@gmail.com*

ABSTRACT

This research aims to (1) study investigate the participatory administration of school administrators (2) make comparisons of the participatory administration of school administrators as perceived by teachers in relevance to their gender, academic standing, work experience, school size, their administrator's gender and academic standing, and (3) study problems and suggestions with regard to participatory administration of school administrators. The study sample consisted of 331 teachers under Secondary Educational Service Area Office Trang Krabi in the academic year 2022 obtained through stratified random sampling. The instrument used for data collection. The data analysis was performed using Mean, Percentage, Standard deviation, One-way ANOVA, and Least Significant Difference (LSD) test. The findings revealed that the overall and every aspect of participatory administration of school administrators were found at good levels. There were no differences in the perceptions of teachers with different genders, work experiences, school sizes, administrators of different genders and academic standings, but there were significant differences with different academic standings at .05 levels. Problems indicated that some administrators did not give teachers the opportunity for participative decision making and problem solving, failed to promote teachers' enthusiasm and working motivation. Administrators should thus give teachers the opportunity to express their opinions and make suggestions, provide assistance and support in order to keep them motivated to reach their full potential at work, and the opportunity for making important decisions to achieve common success.

Keywords: Participatory Administration, Participation, School Administrators

Received: 27 June 2023;
Revised: 29 August 2024;
Accepted: 19 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

สุธารัตน์ ชำนาญเหนาะ[1*] และ บุญเลิศ ธานีรัตน์[1]

[1] *สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Boonlert.2701@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตาม เพศ วิทยฐานะ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน เพศของผู้บริหาร และวิทยฐานะของผู้บริหาร และ (3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 331 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนของครูในแต่ละโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธี LSD ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับดี ครูที่มีเพศ ประสบการณ์การทำงานต่างกัน อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน และมีผู้บริหารที่มีเพศ วิทยฐานะต่างกัน มีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีวิทยฐานะต่างกัน มีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัญหาและข้อเสนอแนะ ผู้บริหารบางส่วนไม่เปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาของโรงเรียนร่วมกัน และยังไม่ได้ส่งเสริมและสร้างความกระตือรือร้นให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รับฟังข้อเสนอแนะ ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม และสร้างแรงจูงใจร่วมกันในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญ เพื่อสร้างความสำเร็จร่วมกัน

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, การมีส่วนร่วม, ผู้บริหารโรงเรียน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อีกทั้งตามจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ นอกจากนี้ ในมาตรฐานการศึกษาของชาติยังได้กำหนดคุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลกไว้ โดยเน้นให้คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 44 กำหนดเจตนารมณ์ให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล มีอิสระความคล่องตัวในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยนำแนวคิดหลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เน้นการบริหารในรูปองค์คณะบุคคล คือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วม กระจายอำนาจส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด ในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในสภาวะปัจจุบันโลกอยู่ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันกันอย่างสูง (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ, 2553) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการบริหารและการจัดการการศึกษา ไว้ในหมวด 5 มาตรา 39 ไว้ว่า กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล

และการบริหารทั่วไป ไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่โดยตรง เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ

การดำเนินการเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิผลสูงสุดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ปัจจัยที่มีการบริหารที่ดี ความสามารถในการจัดการองค์กร และการใช้ทรัพยากรที่หามาได้อย่างคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางการศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีเทคนิค วิธีการในการบริหารสถานศึกษาหลากหลายรูปแบบ สามารถบริหารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อองค์กร นำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนนำไปใช้ในการบริหารให้เกิดประโยชน์หลายประการ เช่น ทำให้การบริหารหรือการพิจารณาแนวทางในการแก้ปัญหามีความหลากหลายเป็นไปอย่างถี่ถ้วน รอบคอบ เพราะเป็นการระดมแนวคิดจากบุคคลที่มีความหลากหลายทั้งความรอบรู้และประสบการณ์ มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน โดยมิให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีอำนาจมากเกินไป ซึ่งอาจนำไปสู่การใช้อำนาจในทางที่ไม่ถูกต้องอันเกิดผลเสียหายแก่องค์กรได้เป็นการขจัดปัญหา ก่อให้เกิดการประสานงานที่ดี ทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพการรวมตัวกันของบุคคลเป็นเครือข่ายจะก่อให้เกิดพลังที่เข้มแข็งสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะนำความสำเร็จและเสริมสร้างคุณภาพทางการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในองค์การนั้น ๆ การสร้างคุณภาพในสถานศึกษาจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่น ให้เกิดขึ้นกับผู้รับบริการทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ส่วนรวม ซึ่งเห็นได้จากสถานศึกษาที่มีคุณภาพเชิงบริหารจัดการและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ย่อมก่อให้เกิดความเป็นเลิศในการพัฒนาการศึกษา ส่งผลให้เกิดความสำเร็จขององค์กรได้ในที่สุด (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2555) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะขับเคลื่อนงานการบริหารให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี กระบวนการบริหารงานของผู้บริหารจึงต้องอาศัยรูปแบบการบริหารที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดกระบวนการ เกิดความรู้ความเข้าใจและมีจุดมุ่งหมายที่ตรงกันซึ่งในการปฏิบัติงานถ้าบุคลากรมีความเข้าใจตรงกัน มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งและเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ การบริหารงานของสถานศึกษาก็จะบรรลุผลสู่ความสำเร็จ เพราะผู้บริหารไม่อาจทำงานทุกอย่างให้สำเร็จได้แต่เพียงลำพัง จะต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจ ของบุคลากรทุกภาคส่วนในองค์กร ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองโดยการใช้หลักการบริหารที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Swansburg (1996) ซึ่งแบ่งองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 4 ด้าน ได้แก่ การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals and Objectives) ความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน (Autonomy) และ การไว้วางใจกัน (Trust) การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้เพิ่มความสามารถของแต่ละบุคคล เพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ขององค์กร การปรับตัวและการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพและสมรรถนะของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติต่อไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ กำหนดทิศทางการบริหารจัดการศึกษาระบุในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเป้าประสงค์ในการพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีมีองค์ความรู้ ปฏิบัติงานตามมาตรฐานตำแหน่งได้อย่างมีคุณภาพ ส่งเสริม พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยการกระจายอำนาจโดยใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดสรรทรัพยากรโดยเฉพาะอัตรากำลัง งบประมาณ ตามหลักธรรมาภิบาลการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม ผู้บริหารจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองโดยการใช้หลักการบริหารที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงมีแนวคิดที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ เพื่อนำผลจากการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ให้เป็นที่ยอมรับและไว้วางใจของสังคม ผู้ปกครอง และนักเรียน ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำแนกตาม เพศ วิทยฐานะ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน เพศของผู้บริหาร และวิทยฐานะของผู้บริหาร

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวิธีการการดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2,277 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่, 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ปีการศึกษา 2565 โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสำเร็จรูป Krejcie & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 331 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยมีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย เพศ วิทยฐานะ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน เพศผู้บริหารและวิทยะฐานะของผู้บริหาร มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals & Objectives) ด้านความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) และด้านการไว้วางใจกัน (Trust) ลักษณะคำถามเป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question)

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ครูที่มีเพศ วิทยฐานะ และประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน

3.2 ครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน

3.3 ครูที่มีผู้บริหารที่มีเพศและวิทยฐานะที่แตกต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ 44 โรงเรียน จำนวน 331 ฉบับ

4.2 ขั้นการติดตามแบบสอบถาม ผู้วิจัยกำหนดวันในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม การรวบรวมแบบสอบถามผู้วิจัยรวบรวมด้วยตนเองและใส่ซองติดแสตมป์ส่งกลับทางไปรษณีย์ หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 2 สัปดาห์ และติดตามในกรณีที่ได้ไม่ครบหรือไม่สมบูรณ์ด้วยตนเอง เพื่อให้ได้จำนวนแบบสอบถามตามที่ผู้วิจัยกำหนดเอาไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับจำนวน 331 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความถูกต้องและจัดลำดับข้อมูล

4.3 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์นำมาจัดเรียงลำดับแล้วลงรหัส เพื่อประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยดำเนินการ ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางพร้อมคำบรรยาย

ตอนที่ 2 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่า เฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard) และนำค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามทีละข้อไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

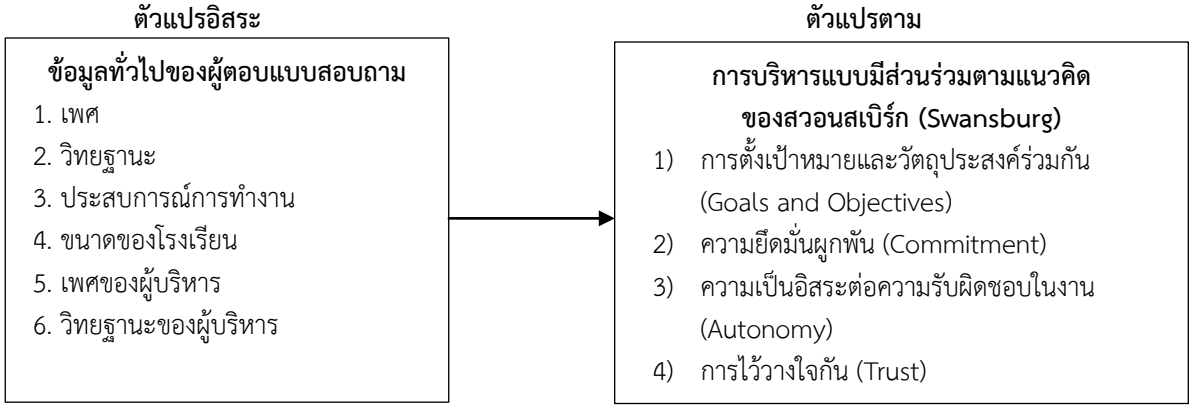
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายความว่า มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับดีมาก
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายความว่า มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับดี
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายความว่า มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายความว่า มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับปรับปรุง
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายความว่า มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำแนกตาม เพศ วิทยฐานะ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน เพศของผู้บริหาร และวิทยฐานะของผู้บริหาร โดยใช้สถิติทดสอบค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยค่า F-test ซึ่งถ้าพบว่ามีค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 1 คู่ แตกต่างกัน จึงทำการทดสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการทดสอบ LSD (Lest significant difference test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประชากรครั้งละหลายคู่

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals & Objectives) ด้านความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) และด้านการไว้วางใจกัน (Trust) แล้วนำเสนอในลักษณะความเรียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Swansburg (1996) ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals & Objectives) ด้านความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) และด้านการไว้วางใจกัน (Trust) สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

ผลการวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals & Objectives) ด้านความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) และด้านการไว้วางใจกัน (Trust) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.25, S.D.= .46) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับดีโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการไว้วางใจกัน ($\bar{X}$ = 4.28, S.D.=.46) รองลงมา คือ ด้านด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน ($\bar{X}$ = 4.26, S.D.=.48) ด้านความยึดมั่นผูกพัน ($\bar{X}$ = 4.25, S.D.=.52) ตามลำดับส่วนข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ($\bar{X}$ = 4.21, S.D.=.55)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals & Objectives) ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.21, S.D.=.55) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับดี โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ($\bar{X}$ = 4.28, S.D.=.61) รองลงมา คือ การทำงานโดยมีเป้าหมายเดียวกันและร่วมกันรับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 4.27, S.D.=.67) การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ เพื่อความชัดเจนและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน ($\bar{X}$ = 4.25, S.D.=.63) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ การนำความคิดเห็นของครูมาปรับปรุงพัฒนางานของโรงเรียน ($\bar{X}$ = 4.12, S.D.=.70)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ด้านความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.25, S.D.=.52) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับดี โดยข้อที่มีระดับสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การแสดงพฤติกรรมเป็นกัลยาณมิตรต่อครู ($\bar{X}$ = 4.34, S.D.=.58) รองลงมา คือ การเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาของโรงเรียนร่วมกัน ($\bar{X}$ = 4.29 S.D.=.64) การเปิดโอกาสให้ครูได้พูดคุย ปรึกษาหารือ ร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 4.27, S.D.=.63) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม และสร้างแรงจูงใจร่วมกันในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.16, S.D.=.71)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.26, S.D.=.48) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับดี โดยข้อที่มีระดับสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การเปิดโอกาสให้ครูเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานเพื่อองค์กร ($\bar{X}$ = 4.32, S.D.=.59) รองลงมา คือ การให้อิสระในการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง ($\bar{X}$ = 4.30, S.D.=.60) การส่งเสริมให้คิดและตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง ($\bar{X}$ = 4.28, S.D.=.61) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ การแก้ไขและการดำเนินไปในทิศทางที่ดีระหว่างกันภายในองค์กร ($\bar{X}$ = 4.21, S.D.=.64)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการไว้วางใจกัน (Trust) ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.28, S.D.= .46) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับดี โดยข้อที่มีระดับสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การชื่นชมยกย่องให้เกียรติแก่ครูอย่างเสมอภาคกัน ($\bar{X}$ = 4.34, S.D.=.56) รองลงมาคือ การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.34, S.D.=.56) การกำกับติดตามการปฏิบัติงานและให้มีการรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ($\bar{X}$ = 4.32, S.D.=.57) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ การส่งเสริมให้ครูร่วมตัดสินใจในการบริหารงานของโรงเรียน ($\bar{X}$ = 4.18, S.D.=.71)

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามตัวแปร เพศ วิทยฐานะ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน เพศของผู้บริหาร และวิทยฐานะของผู้บริหาร

2.1 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ตามตัวแปรเพศ โดยภาพรวมพบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้านความยึดมั่นผูกพัน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และด้านการไว้วางใจกัน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ตามตัวแปรวิทยฐานะ โดยภาพรวมพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านความยึดมั่นผูกพัน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และด้านการไว้วางใจกัน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ครูที่มีวิทยฐานะต่างกันมีการรับรู้ต่อการ บริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน จึงทำการทำสอบรายคู่ LSD (Fisher's Least Significant Difference) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวม ตามตัวแปรวิทยฐานะ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ 2 คู่ คือ ครูที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมสูงกว่าครูที่ไม่มีวิทยฐานะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีวิทยฐานะชำนาญการมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมสูงกว่าครูที่ไม่มีวิทยฐานะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ตามตัวแปรวิทยฐานะ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ 2 คู่ คือ ครูที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไปมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมสูงกว่าครูที่ไม่มีวิทยฐานะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูที่มีวิทยฐานะชำนาญการมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมสูงกว่าครูที่ไม่มีวิทยฐานะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมพบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความยึดมั่นผูกพัน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และด้านการไว้วางใจกัน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ตามตัวแปรขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์

ร่วมกัน ด้านความยึดมั่นผูกพัน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และด้านการไว้วางใจกัน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ครูที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนของผู้บริหารโรงเรียนทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ตามตัวแปรเพศของผู้บริหาร โดยภาพรวมพบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้านความยึดมั่นผูกพัน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และด้านการไว้วางใจกัน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ครูที่มีผู้บริหารที่เพศต่างกัน มีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามตัวแปรวิทยฐานะของผู้บริหาร โดยภาพรวมพบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้านความยึดมั่นผูกพัน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และด้านการไว้วางใจกัน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ครูที่มีผู้บริหารที่มีวิทยฐานะต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

จากแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนในแต่ละด้านพบว่า ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals & Objectives) ตามการรับรู้ของครู ผู้บริหารส่วนใหญ่อยากให้ครูในองค์กรมีส่วนร่วมในการบริหาร แต่ยังไม่มีความชัดเจนในการนำความคิดเห็นของครูมาปรับปรุงงานของโรงเรียนอย่างจริงจังเป็นรูปธรรม ในทางปฏิบัติยังใช้ความคิดเห็นส่วนตน มาใช้ในการสั่งการบริหารงานต่าง ๆ ด้านความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) ผู้บริหารบางส่วนไม่เปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาของโรงเรียนร่วมกัน และยังไม่ได้ส่งเสริมและสร้างความกระตือรือร้นให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ทำให้ครูเกิดความเบื่อหน่ายในการทำงาน ไม่อยากร่วมนำสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจ หรือร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) ผู้บริหารบางส่วนขาดวิธีการในการส่งเสริมให้ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในงานที่ได้รับมอบหมาย เน้นการสั่งการเพื่อให้ได้งาน ขาดการสร้างกระบวนการหรือวิธีการเพื่อให้งานสำเร็จอย่างมีคุณภาพ ด้านการไว้วางใจกัน (Trust) ผู้บริหารบางส่วนไม่ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารงานของโรงเรียน ชอบตัดสินใจเองหรือใช้การดำเนินงานแบบสั่งการกะทันหัน จนผู้ปฏิบัติเกิดความสับสน รวมทั้งขาดการมอบหมายการปฏิบัติงานให้กับครูอย่างชัดเจน มอบหมายเฉพาะบางกลุ่มคน ไม่เชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของครู ทำให้การบริหารงานในบางครั้งเกิดความล่าช้าและเกิดข้อผิดพลาดได้ง่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารบางส่วนไม่เปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาของโรงเรียนร่วมกัน และยังไม่ได้ส่งเสริมและสร้างความกระตือรือร้นให้เกิดแรงจูงใจใน การปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รับฟังข้อเสนอแนะ ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจร่วมกันในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญ เพื่อสร้างความสำเร็จร่วมกัน

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ การวิจัย ดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับดีเช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีระดับสูงสุด คือ ด้านการไว้วางใจกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนใน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารโดยเน้นการมีส่วนร่วม ก่อให้เกิดแนวคิดที่สร้างสรรค์ วัฒนธรรมที่ดีงาม อันจะนำไปสู่การบริหารที่มีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรภัค ปิ่นกำลัง (2564) ที่ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิบูลอร นิลพิบูลย์ และ นุชนรา รัตนศิระประภา (2565) ซึ่งศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ หงษ์วิไล (2561) ที่ศึกษาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพิศ ผาพองยุน และ ชานนท์ เศรษฐแสงศรี (2560) ที่ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเทพ เหมรานนท์ (2564) ที่ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่าระดับความคิดเห็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 และเขต 2 โดยรวมครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals & Objectives) จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีอันดับสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานของผู้บริหารโดยส่วนใหญ่มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน และเฉพาะเจาะจงโดยที่วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และทิศทางของการบริหารที่จะนำองค์กรสู่ความสำเร็จ การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมจะมีประโยชน์ในการผลักดันให้การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การทำงานที่มีทิศทางเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ผลลัพธ์ที่ออกมาจะมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อองค์กรต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิบูลอร นิลพิบูลย์ และ นุชนรา รัตนศิระประภา (2565) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน อยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสราพร แช่มชูงาม, นพดล เจนอักษร และ ประเสริฐ อินทร์รักษ์ (2562) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับคุณภาพ ชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ด้านความยึดมั่นผูกพัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีอันดับสูงสุด คือ การแสดงพฤติกรรมเป็นกัลยาณมิตรต่อครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารกับครูในระหว่างการปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายมีความเมตตา กรุณา สนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้า กล้ารับผิดชอบ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ รับฟังความคิดเห็น ช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมครูอย่างเท่าเทียมกัน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มองเห็นความสำคัญของการบริหารแบบกัลยาณมิตร ทำให้ครูรู้สึกมีพลังในการทำงาน รู้สึกมีส่วนร่วมในการทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิบูลอร นิลพิบูลย์ และ นุชนรา รัตนศิระประภา (2565) ที่ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านความยึดมั่นผูกพัน ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่ามัชฌิมเลขคณิตเป็นลำดับแรก

1.3 ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีอันดับสูงสุด คือ การเปิดโอกาสให้ครูเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานเพื่อองค์กร ทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ความเป็นอิสระในการทำงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงาน ครูต้องการความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในการทำงานด้วยการตัดสินใจในงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง ทำให้ครูเกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน ความทุ่มเทและเต็มใจในการทำงานอย่างเต็มที่ตามความรับผิดชอบที่ตนได้รับ ตระหนักในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รับรู้ความสามารถของตนเองต่อประสิทธิผลการทำงาน สร้างสรรค์งาน อุทิศเวลา เสียสละ เพื่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิบูลอร นิลพิบูลย์ และ นุชนรา รัตนศิระประภา (2565) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน อยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 ด้านการไว้วางใจกัน (Trust) จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีอันดับสูงสุด คือ การชื่นชมยกย่องให้เกียรติแก่ครูอย่างเสมอภาคกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการไว้วางใจมีส่วนสำคัญในการสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ หากได้รับการไว้วางใจจากผู้บริหาร ครูจะสามารถทำงานได้อย่างดีมีคุณภาพ เมื่องานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จย่อมทำให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ นำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนร่วมกันจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์เรียบร้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิบูลอร นิลพิบูลย์ และ นุชนรา รัตนศิระประภา (2565) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการไว้วางใจกัน อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ตามเพศ วิทยฐานะ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน เพศของผู้บริหาร และวิทยฐานะของผู้บริหาร ดังนี้

2.1 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ตามตัวแปรเพศ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้มอบหมายงานให้ทั้งครูเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารโรงเรียนให้ความเท่าเทียมกันในการดำเนินงานต่างๆ เพศชายและเพศหญิง มีความเท่าเทียมกันมีเสรีภาพในการทำงานมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานเท่าเทียมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันตัดสินใจตลอดจนการประเมินผลโดยทุกฝ่ายภายใต้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรการดำเนินงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบจนประสบความสำเร็จด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ หงษ์วิไล (2561) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรโรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง จำแนกตามเพศแล้ว ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่เพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพิศ ผาพองยุน และ ชานนท์ เศรษฐแสงศรี (2560) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามเพศ ผลการวิจัยพบว่า มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ตามตัวแปร วิทยฐานะ โดยภาพรวมพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความยึดมั่นผูกพัน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และด้านการไว้วางใจกัน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ครูที่มีวิทยฐานะต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ตำแหน่งหรือวิทยฐานะในการปฏิบัติงานอาจจะแตกต่างกัน แต่ต่างก็ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานเหมือนกัน มีส่วนร่วมในการคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบ เพื่อพัฒนางานที่ปฏิบัติให้มีคุณภาพสูงสุดไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ หงษ์วิไล (2561) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรโรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง จำแนกตามประเภทของบุคลากรแล้ว ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันนั้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีสุดา แสงไกร, ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และ กัลยมน อินทุสุต (2565) ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อทักษะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัด

สำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีวิทยฐานะต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางนากรุงเทพมหานคร แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน

2.3 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ตามตัวแปร ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมพบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูไม่ว่าจะมีประสบการณ์การทำงานมากหรือน้อยต่างมีความรู้ ความสามารถ มีความเข้าใจในการทำงาน มีความทุ่มเทเสียสละ มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงที อาจมีครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่าบางส่วนที่สามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน มองเห็นถึงทักษะการบริหารและการแสดงบทบาทของผู้บริหารในการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพิศ ผาพองยุน และ ชานนท์ เศรษฐแสงศรี (2560) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ 1 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 1 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ หงษ์วิไล (2561) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรโรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงานแล้ว ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่ประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง มากกว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 5-10 ปี และประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไปนั้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 5-10 ปี และประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน สามารถคิดและตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง มีการมอบหมายการปฏิบัติงานและสนับสนุนให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้พูดคุยปรึกษาหารือในการปฏิบัติงานด้วยความเป็นมิตร จึงทำให้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการทำงานมากกว่านั่นเอง

2.4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ตามตัวแปร ขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาไม่ว่าขนาดใด ต่างก็มีรูปแบบของการบริหารที่ไม่แตกต่างกันตามบริบทแต่ละแห่งของโรงเรียน หน้าที่และภาระการทำงานของผู้บริหารแต่ละคนไม่แตกต่างกัน ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนแต่ละแห่งแสดงออกถึงพฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา จงดี (2560) ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด ตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณี มนพัทธ์ปริพัตร (2560) ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามตัวแปรขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.5 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ตามตัวแปร เพศของผู้บริหาร พบว่า ครูที่มีผู้บริหารที่มีเพศต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือชาย ต่างก็มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการบริหารงานไม่แตกต่างกัน เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบ เพื่อพัฒนางานที่ปฏิบัติให้

มีคุณภาพสูงสุด ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการ ปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจตลอดจน การประเมินผลให้ทุกฝ่ายได้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน อันจะนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพิศ ผาพองยุน และ ชานนท์ เศรษฐแสงศรี (2560) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกเพศของผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่มีเพศต่างกันมีทัศนะต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.6 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ตามตัวแปร วิทยฐานะของผู้บริหาร พบว่า ครูที่มีผู้บริหารที่มีวิทยฐานะแตกต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีแนวปฏิบัติ ซึ่งส่งผลต่อระดับความพึงพอใจ ความเชื่อมั่น และการรับรู้ของครูที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารในทิศทางที่ดี เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการและร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จของงาน

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ สรุปได้ดังนี้

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals & Objectives) ด้านความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) และด้านการไว้วางใจกัน (Trust) พบว่า ผู้บริหารบางส่วนไม่ได้เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารงานของโรงเรียน ชอบตัดสินใจเอง หรือใช้การดำเนินงานแบบสั่งการกะทันหัน จนผู้ปฏิบัติเกิดความสับสน รวมทั้งขาดการมอบหมายการปฏิบัติงานให้กับครูอย่างชัดเจน มอบหมายเฉพาะบางกลุ่มคน ไม่เชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของครู ทำให้การบริหารงานในบางครั้งส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รับฟังข้อเสนอแนะ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริม และสร้างแรงจูงใจร่วมกันในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญ เพื่อสร้างความสำเร็จร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรภัค ปิ่นกำลัง (2564) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม นำเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ดังนี้ การไว้วางใจกัน ส่งเสริมการยอมรับและเชื่อถือในความรู้ ความสามารถของผู้ร่วมงาน ให้ความเชื่อมั่นไว้วางใจผู้ร่วมงาน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ผู้บริหารให้ความเป็นกันเองแก่ผู้ร่วมงาน ความยึดมั่นผูกพัน ให้การสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถอย่างต่อเนื่อง เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันด้วยการเปิดให้โอกาสผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงาน มีการวางแผนการดำเนินงานและประเมินผล โดยใช้วิธีการประชุมปรึกษาหารือ ร่วมกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และสร้างความตระหนักในการทำงานร่วมกัน ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสผู้ร่วมงาน ได้แสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพิศ ผาพองยุน และ ชานนท์ เศรษฐแสงศรี (2560) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะผู้บริหารมีบทบาทในการดูแล กำกับติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน ในทุก ๆ ด้านของโรงเรียน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ครูในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการดูแลกำกับติดตามประเมินผลไปด้วยพร้อม ๆ กัน ผู้ร่วมงานในการร่วมคิด ร่วมทำ และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาเสมอ เพื่อต้องการให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาให้ครูเกิดความรู้สึกในการร่วมรับผิดชอบร่วมประเมินร่วมวางแผนร่วมรับรู้การ ดำเนินการซึ่งจากการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานทุกด้านของผู้บริหาร พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารด้วย จึงส่งผลให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและราย

ด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเทพ เหมรานนท์ (2564) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขอสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 และเขต 2 โดยรวมครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ มีสาเหตุมาจากการที่ครูและบุคลาการทางการศึกษาเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อมุ่งประโยชน์ให้แก่องค์การการสร้างบรรยากาศทำงานแบบประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการติดสินใจและรับผิดชอบ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความเข้าใจในปัญหาของหน่วยงาน ช่วยลดความขัดแย้งในการทำงานเพิ่มพูนความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ดังนี้

1. ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals & Objectives) มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1.1 ผู้บริหารและครูร่วมกันแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ โดยผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ในการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.2 ร่วมกันแก้ปัญหาและปรับปรุง พัฒนาเป้าหมายของโรงเรียน

1.3 ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลงานของโรงเรียน เช่น การจัดประชุมระดมความคิดเห็น สร้างความตระหนักในการทำงานร่วมกัน สร้างความชัดเจนและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานร่วมกันปรับปรุงพัฒนาเป้าหมายขององค์กร

1.4 ยอมรับฟังและนำความคิดเห็นของครูไปร่วมประกอบการพิจารณาในการพัฒนา หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อให้ผลการดำเนินงาน ผลงาน และความสำเร็จต่าง ๆ สร้างความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วมของทุกคน

2. ด้านความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

2.1 ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม และสร้างแรงจูงใจร่วมกันในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ทั้งการให้ข้อมูลงบประมาณการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้

2.2 การส่งเสริมและสร้างความท้าทาย ให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และร่วมปฏิบัติงานกับครูอย่างใกล้ชิด ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้ร่วมงาน

2.3 การเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก้ปัญหาของโรงเรียนร่วมกัน

2.4 การส่งเสริมให้มีความภาคภูมิใจ และยินดีปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อสร้างความสำเร็จเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรที่ร่วมกัน

3. ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

3.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่

3.2 เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อยู่เสมอ ให้อิสระแก่ผู้ร่วมงานได้ตัดสินใจ การแก้ไขและการดำเนินไปในทิศทางที่ดีระหว่างกันภายในองค์กร

3.3การให้เสรีภาพแก่ครูในการแสดงความคิดเห็น เรื่องการทำงานอย่างเต็มที่

3.4 การให้อิสระในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ซักถาม พูดคุย ให้กำลังใจในการปฏิบัติงานเพื่อการดำเนินงานมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อโรงเรียน

4. ด้านการไว้วางใจกัน (Trust) มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

4.1 ผู้บริหารควรทำความรู้จักกับครูรายบุคคลให้มากขึ้น ต้องแสดงออกถึงการยอมรับและเชื่อถือในความรู้ความสามารถของครู ให้ความเชื่อมั่นไว้วางใจ

4.2 ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้พูดคุยปรึกษาหารือในการปฏิบัติงานและร่วมตัดสินใจในการบริหารงานของโรงเรียน

4.3 มีการมอบหมายการปฏิบัติงานและสนับสนุนให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้บุคลากรเกิดความสามัคคีร่วมกัน โดยสร้างบรรยากาศการทำงานแบบเป็นกันเอง รับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

4.4 มีการมอบหมายงานที่ชัดเจน ติดตามการปฏิบัติงานและมีการรายงานผลเป็นระยะ เพื่อให้ผู้ร่วมงานและผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมเสนอแนะผลการดำเนินงานและพัฒนางานขององค์กรต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับดี โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการไว้วางใจกัน รองลงมา คือ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานด้านความยึดมั่นผูกพัน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับต่ำสุด คือ ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ดังนี้ ครูที่มีเพศต่างกันมีทัศนะต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่มีวิทยฐานะต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างกันของค่าเฉลี่ยรายคู่แบบ LSD พบว่า โดยรวมมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 คู่ คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมครูที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป มีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมสูงกว่าครูที่ไม่มีวิทยฐานะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีวิทยฐานะชำนาญการมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมสูงกว่าครูที่ไม่มีวิทยฐานะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนในด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันแตกต่างกัน ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่มีผู้บริหารที่มีเพศต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่มีผู้บริหารที่มีวิทยฐานะต่างกันมีการรับรู้ต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู พบว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ในการร่วมกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างชัดเจน ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม และสร้างแรงจูงใจร่วมกันในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมให้ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์อยู่เสมอ ต้องแสดงออกถึงการยอมรับและเชื่อมั่นในความรู้ ความสามารถของครู ให้ความเชื่อมั่นไว้วางใจ รับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีการมอบหมายงาน กระจายงานที่ชัดเจน ติดตามการปฏิบัติงานและมีการรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ เพื่อให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่อการบริหาร เกิดความรู้สึกยินดี และภาคภูมิใจเมื่อการมีส่วนร่วมนั้นเกิดความสำเร็จร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ได้สร้างความตระหนัก และจัดกิจกรรมเพื่อร่วมพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารโรงเรียนให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนในการแสดงความคิดเห็นในการร่วมกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างชัดเจน ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม และสร้าง

แรงจูงใจร่วมกันในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมให้ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดงความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์อยู่เสมอ ให้ความเชื่อมั่นไว้วางใจ รับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีการมอบหมายงาน กระจายงานที่ชัดเจน ติดตามการปฏิบัติงานและมีการรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ เพื่อให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่อการบริหาร เกิดความรู้สึกยินดี และภาคภูมิใจเมื่อการมีส่วนร่วมนั้นเกิดความสำเร็จร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบหรือแนวคิดอื่น ๆ ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน

2.2 ควรศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนในลักษณะงานวิจัยเชิงคุณภาพในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์กรรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

_____. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

_____. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่ง สินค้าและพัสดุภัณฑ์.

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิสราพร แช่มชูงาม, นพดล เจนอักษร และ ประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2562). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 4. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10*(2), 347-361.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พรเทพ เหมรานนท์. (2564). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).

พรรณี มนพัทธ์ปริพัตร. (2560). *ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้. ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).

เพ็ญพิศ ผาพองยุน และ ชานนท์ เศรษฐแสงศรี. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 11*(2), 118-126.

ไพฑูรย์ หงษ์วิไล. (2561). *การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ).

วิบูลอร นิลพิบูลย์ และ นุชนรา รัตนศิระประภา. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 1. *วารสารบัณฑิตศาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 20*(1), 154-168.

ศรีสุดา แสงไกร, ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และ กัลยมน อินทุสุต. (2565). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อทักษะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 7*(6), 1-16.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. ตรัง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎ กระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) : ฉบับสรุป*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

อมรภัค ปิ่นกำลัง. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4*(3), 1227-1237.

อัจฉรา จงดี. (2560). *การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

Swansburg, R. C. (1996). *Management and leadership for nurse managers*. (2nd ed.). Boston: Jones & Bartlett Learning.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 429-442.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

General Management Group Administration with Quality Cycle of Thungsong School under The Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat

Pakdee Onkatpon[1*] Phrakhru Pichitsuphakan[1] and Maliwan Yotharak[1]

[1] *Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Pakdee27052534@gmail.com*

ABSTRACT

This research aimed to (1) study the general administration of Thung Song School under the Office of the Secondary Education Service Area, Nakhon Si Thammarat, (2) study the general administration of Thung Song School with the quality cycle, and (3) present and evaluate the general administration of Thung Song School with the quality cycle. This study is qualitative research with the following steps: 1) Studying the administration situation using in-depth interviews with 15 key informants using a semi-structured interview form; 2) Studying the guidelines using in-depth interviews with 5 key informants using a structured interview form; and 3) Presenting the guidelines using focus group discussions using the focus group evaluation form with 7 key informants. Data were analyzed using inductive method. The results of the research found that the general administration of Thung Song School under the Office of the Secondary Education Service Area, Nakhon Si Thammarat, consists of 4 work groups: 1) Office group; 2) Public relations and journal group; 3) Building, grounds and landscape management group; and 4) Service group, which has a workload that is not related to the number of responsible persons and has budget and service limitations. 2) The general administration group management guidelines with the quality cycle of Thungsong School consist of 4 groups as follows: 1) Office group, 2) Public relations and journal group, 3) Building and landscape management group, and 4) Service group, using the quality cycle management guidelines (PDCA) including 1) Planning (P = Plan), 2) Execution of the plan (D = Do), 3) Inspection (C = Check), and 4) Improvement (A = Act). Presentation and evaluation of the general administration group management guidelines with a quality cycle of Thungsong School. All experts in the focus group agreed that it was possible, appropriate and beneficial.

Keywords: Administration, General Administration Group, Quality Cycle

Received: 25 March 2024;
Revised: 19 August 2024;
Accepted: 19 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ภักดี อ่อนเกตุพล[1*] พระครูพิจิตรศุภการ[1] และ มะลิวัลย์ โยธารักษ์[1]

[1] สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Pakdee27052534@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช (2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง และ (3) นำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทางใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ 3) ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางใช้การประชุมสนทนากลุ่มโดยใช้แบบประเมินการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัยวิธี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปของโรงเรียนทุ่งสง ประกอบด้วยกลุ่มงาน 4 กลุ่มงาน ดังนี้ 1) กลุ่มงานสำนักงาน 2) กลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร 3) กลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ และ 4) กลุ่มงานบริการ ซึ่งมีสภาพภาระงานไม่สัมพันธ์กับจำนวนผู้รับผิดชอบและมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณและการบริการ แนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง ประกอบด้วย 4 กลุ่มงาน ดังนี้ 1) กลุ่มงานสำนักงาน 2) กลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร 3) กลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ และ 4) กลุ่มงานบริการ ใช้แนวทางการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) ได้แก่ 1) การวางแผน (P = Plan) 2) การปฏิบัติตามแผน (D = Do) 3) การตรวจสอบ (C = Check) และ 4) การปรับปรุงแก้ไข (A = Act) การนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มทุกคนมีความเห็นว่า มีความเป็นไปได้เหมาะสม และเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: การบริหารงาน, กลุ่มบริหารทั่วไป, วงจรคุณภาพ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้เกิดจากองค์ประกอบหลายอย่างที่มีส่วนสนับสนุนเกื้อหนุนให้มีกระบวนการในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยงานหลักจะเป็นเรื่องงานวิชาการอันมีความสำคัญที่สุดในการดำเนินงานของสถานศึกษาและนอกจากนี้ยังมีงานหลักอีก 3 งาน ซึ่งเป็นงานที่สนับสนุนการดำเนินงานวิชาการให้ได้บรรลุตามเป้าหมาย ได้แก่ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ซึ่งงานแต่ละงานจะมีลักษณะภาระหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป โดยทางสถานศึกษาจะมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่อิงตามระบบของส่วนกลางและนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของสถานศึกษา จากงานหลักในสถานศึกษาดังกล่าวเป็นภาระงานที่กำหนดขึ้นตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) ซึ่งกฎกระทรวงดังกล่าวนี้ เกิดจากการอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตน แล้วแต่กรณี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เป็นหน่วยงานภาครัฐสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบการบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช 23 อำเภอ จำนวน 71 โรงเรียน ทำหน้าที่ในการดูแล ช่วยเหลือ กำกับ ติดตามและประเมินการบริหารสถานศึกษาให้สถานศึกษาสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการกำหนดจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการบริหารจัดการ 4 เป้าหมาย ดังนี้ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา มีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา มีระบบการบริหารจัดการ ที่ได้มาตรฐาน 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา มีระบบการจัดสรรทรัพยากรโดยเฉพาะอัตรากำลังและงบประมาณที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับบริบท 4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับบริบท โดยทุกเป้าหมายได้กำหนดมาตรฐานเป้าหมายความสำเร็จ : ร้อยละ 100 ของโรงเรียนในสังกัดและกำหนดแนวทางด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยการพัฒนาระบบการวางแผนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ การกำกับติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลเพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักธรรมาภิบาล พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึงได้ ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งและผ่านการรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาบริหารจัดการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์และมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายสถานศึกษา เพื่อให้ชุมชนและท้องถิ่นมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง สู่การบรรลุเป้าหมายแห่งความสำเร็จตามแผนพัฒนาท้องถิ่นและมาตรฐานการจัดการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช, 2566)

โรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีวิสัยทัศน์มุ่งส่งเสริม สนับสนุนประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาก้าวหน้า พัฒนาการเปลี่ยนแปลง ประสานการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน องค์กรและภาคีเครือข่าย จัดให้มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ร่มรื่น สวยงาม การบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปจึงเป็นภารกิจหนึ่งของโรงเรียนทุ่งสงในการสนับสนุน ส่งเสริม การปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุตามนโยบายและมาตรฐานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งในด้านการดำเนินงานธุรการ งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การส่งเสริมและประสานงานการศึกษารวมถึงการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป ประสานงานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่นรวมถึงงานบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาสภาพของโรงเรียนทุ่งสง โดยการวิเคราะห์สภาพ แวดล้อมภายใน (SWOT) ด้านผลผลิตและการบริการ พบว่ามีจุดอ่อน คือ ขาดการอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ผู้มาติดต่อขอรับบริการ ขาดระบบการให้บริการที่ดี ด้านการบริหารจัดการ พบว่ามีจุดอ่อน คือ ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการยังไม่เป็นปัจจุบัน ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มบริหารทั่วไปโรงเรียนทุ่งสงยังมีสภาพที่ไม่คล่องตัวและบางขั้นตอนยังไม่เป็นไปตามกระบวนการ ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความล่าช้าไม่ทันต่อการรายงานข้อมูลในบางครั้ง (โรงเรียนทุ่งสง, 2565)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปกับวงจรคุณภาพให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงในการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในกลุ่มบริหารทั่วไปจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ทั้งนี้เพื่อจะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่การบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1)ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (2) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ และ3) ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) นำเสนอแนวทางการสนทนากลุ่ม (2) ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม (3) แบบสนทนากลุ่ม

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไป ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกแบบมีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการที่ไม่ซับซ้อนเพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะที่สุดเท่าที่จะเป็นได้สำหรับแนวคิด จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เลือก มีลักษณะเป็น“Information-rich case”คือ มีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มาก และสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด ซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุด โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มบริหารทั่วไปโรงเรียนทุ่งสง จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มงานสำนักงานจำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มงานบริการ จำนวน 1 คน ครูในโรงเรียนทุ่งสง จำนวน 10 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการดำเนินงานการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มงานสำนักงาน จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มงานบริการ จำนวน 1 คน

1.3 ขั้นตอนนำเสนอและประเมินแนวการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ร่วมประชุมกลุ่มสนทนา คือ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัด สพม. จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัด สพม. จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มสนทนา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพในขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปของโรงเรียนทุ่งสง ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ 2) กำหนดประเด็นร่างแบบสัมภาษณ์การบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปของโรงเรียนทุ่งสง 3) นำร่างแบบสัมภาษณ์การบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปของโรงเรียนทุ่งสง ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 4) นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม รวมถึงความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี คือ IOC และตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความครอบคลุมของเนื้อหา โดยผู้วิจัยได้เลือกผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป ด้านการบริหารการศึกษา ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 5) ปรับร่างแบบสัมภาษณ์การบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปของโรงเรียนทุ่ง เป็นประเด็นในการสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับสมบูรณ์

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางในขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการดำเนินงาน คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) นำร่างแบบที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 3) นำร่างแนวทางไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงตรงตามเนื้อหา 4) นำร่างแนวทางที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.3 ขั้นตอนนำเสนอและประเมินแนวทางคือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำร่างแบบแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง ที่ได้จากการร่างแนวทางมาจัดทำเป็นแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมขององค์ความรู้แนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์อีกครั้ง 4) นำข้อคำถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่มใช้ร่างแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ของตนเองที่ได้มาเป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) การการเก็บรวบรวมข้อมูลการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปของสถานศึกษา 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง (2) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่องการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช (3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง โดยให้

ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้างมีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ใช้เวลา ประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก วิเคราะห์เนื้อหาและถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง 1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษาตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 2) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังหัวหน้ากลุ่มบริหารทั่วไปและหัวหน้ากลุ่มงานทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง การบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช 3) ขั้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.3 ขั้นตอนนำเสนอและประเมินแนวทาง ในการจัดประชุมกลุ่ม เสนอแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะมีกระบวนการดังนี้คือ 1) ผู้วิจัยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปและวงจรคุณภาพ 2) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 3) ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการบริหาร งานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง ตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนด 4) บันทึกผลการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยง ความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

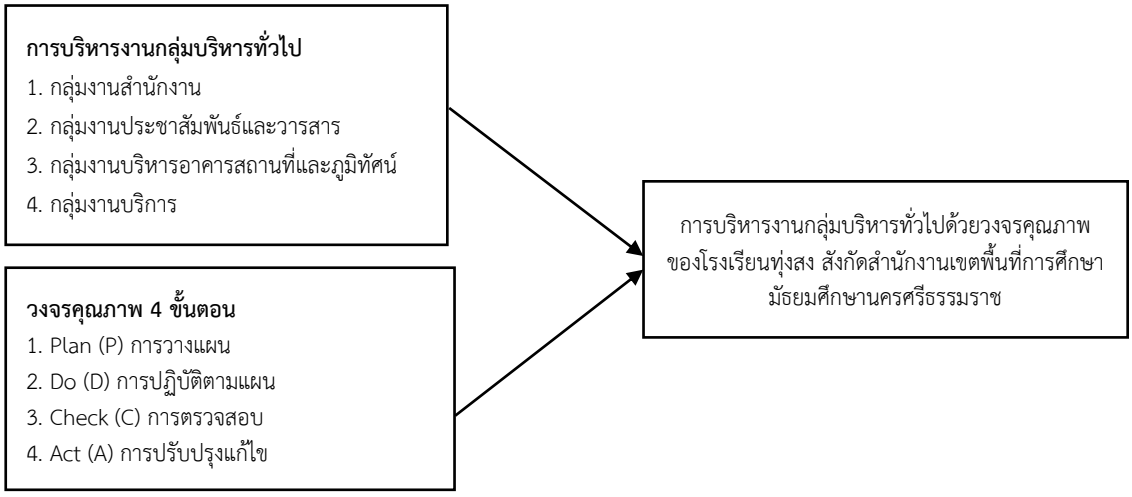
4.1 การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปของโรงเรียนทุ่งสง ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่ม

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นศึกษาแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้การศึกษาสภาพในการจัดทำร่างแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง สร้างเป็นแนวทางตามผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่ม

4.3 การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) นำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข-ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง ดำเนินการโดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำเป็นแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจัดทำแนวทางวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช สามารถสรุปแผนภาพกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไป ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

สภาพการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไป ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานสำนักงาน สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานสำนักงานมีขอบข่ายงานและมีการวางแผนการดำเนินงานโดยเริ่มตั้งแต่การแต่งตั้งคำสั่งคณะทำงานในกลุ่มงานสำนักงาน

เพื่อรับผิดชอบงานตามขอบข่ายภาระงานของกลุ่มงานสำนักงาน ให้บรรลุตามเป้าหมายของกลุ่มงานสำนักงาน ส่วนผลการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานสำนักงาน พบว่า มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบที่ชัดเจน มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สามารถช่วยส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติของสถานศึกษาให้บรรลุตามนโยบายและวัตถุประสงค์ ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานสำนักงาน คือ มีปริมาณงานมากกว่าบุคคลที่รับผิดชอบ ประกอบกับมีภาระงานอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มงานสำนักงาน และครูที่ทำหน้าที่ในกลุ่มงานมีภาระงานหลักที่จะต้องจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้การดำเนินงานในบางช่วงเวลาเกิดความล่าช้า และข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานสำนักงาน ควรจัดให้มีตำแหน่งครูสำนักงานทำงานในสำนักงานเพียงอย่างเดียว หรือจัดสรรคนให้กลุ่มงานสำนักงานมาปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้นและไม่มอบหมายงานอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มงานสำนักงาน

การดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร มีการวางแผนการดำเนินงาน ประชุมชี้แจงภาระหน้าที่ของกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร โดยเริ่มตั้งแต่การแต่งตั้งคำสั่งคณะทำงาน เพื่อรับผิดชอบงานตามขอบข่ายภาระงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร ส่วนผลการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร พบว่า มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบที่ชัดเจน มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่รวดเร็วทันต่อสถานการณ์และประสานงานให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาและเป็นที่ปรึกษาให้แก่ครู นักเรียน และบุคลากรเพื่อให้ทราบข่าวสารโดยทั่วกัน ทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร คือ ไม่มีบุคคลนั่งประจำห้องประชาสัมพันธ์ พื้นที่บางจุดได้ยินการประชาสัมพันธ์ไม่ชัดเจนทำให้บางครั้งได้รับข่าวสารที่ล่าช้ากว่าบุคคลอื่น และมีงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ไม่เพียงพอต่อความต้องการที่จะติดตั้งเครื่องขยายเสียงภายใน และข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำห้องประชาสัมพันธ์และจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อมาติดตั้งบริเวณพื้นที่ที่ยังขาดอยู่เพื่อให้การประชาสัมพันธ์ได้ยินทั่วถึงทุกพื้นที่ภายในโรงเรียน

การดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ ของกลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ และร่วมวางแผนในการปรับปรุงและพัฒนาอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ จัดบุคลากรที่รับผิดชอบในการวางแผนและพัฒนา ซ่อมแซม ปรับปรุง อาคารสถานที่และภูมิทัศน์ มีการนิเทศติดตาม เพื่อให้งานดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามเป้าหมาย ส่วนผลการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ พบว่า มีอาคารสถานที่ที่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมต่อการใช้งาน มีบรรยากาศที่สวยงามปลอดภัยและเหมาะในการส่งเสริมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน และมีระบบสาธารณูปโภคที่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนมีความสะอาด สดชื่น ร่มรื่นและมีความสวยงาม ในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ คือ มีปริมาณงานมากกว่าบุคคลที่รับผิดชอบ ประกอบกับครูที่ทำหน้าที่ในกลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์มีภาระงานหลักที่จะต้องจัดการเรียนการสอน และการจัดซื้อ จัดจ้าง ในการดำเนินการต่าง ๆ มีความล่าช้า ส่งผลให้การดำเนินงานในบางครั้งเกิดความล่าช้า และข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ ควรจัดให้มีตำแหน่งเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เฉพาะด้านมาดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อ จัดจ้าง และจัดสรรคนให้กลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ มาปฏิบัติหน้าที่เพิ่มขึ้น

การดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานบริการ สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานบริการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มงานบริการ วางแผนลำดับขั้นตอนการทำงาน กำหนดขอบข่ายของกลุ่มงานบริการ และแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม ส่วนผลการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานบริการ พบว่า มีการปฏิบัติงานตามคำสั่งของโรงเรียนและปฏิบัติงานในกลุ่มงานบริการได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบในกลุ่มงานบริการที่ชัดเจน บริการให้ความรู้ด้านโภชนาการ การดูแลสุขอนามัยของนักเรียน คณะครูและบุคลากร การบริการด้านโสตทัศนศึกษา/โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมของโรงเรียน ในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงาน

บริการ คือ การบริการชุมชนมีข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณในการดำเนินงาน ในบางครั้งโครงการที่เสนอมีความล่าช้า ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานบริการ และการรับบริการต่าง ๆ อาจมีวันและเวลาที่ตรงกัน ทำให้การให้บริการในบางครั้งอาจจำเป็นต้องเลือกให้บริการแก่ภาระงานที่มีความจำเป็นต้องใช้งานก่อน และข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานบริการ ควรมีการจัดทำตาราง/สมุดลงบันทึกการขอรับบริการ จัดตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก จัดสรรงบประมาณในโครงการเพิ่มเติม

2. แนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

มีกระบวนการดำเนินงานที่มีคุณภาพ ดังต่อไปนี้ กลุ่มงานสำนักงาน ดำเนินการด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) มีการดำเนินการ ดังนี้ 1) การวางแผน (P = Plan) โดยประชุมคณะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไป และคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไปดำเนินการประชุมเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มงานสำนักงาน ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้า รองหัวหน้า กรรมการ เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ ของงานสารบรรณกลาง งานเลขานุการ งานแผนงานและสารสนเทศกลุ่มบริหารทั่วไป งานพัสดุ และงานคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อดำเนินการจัดประชุม วางแผนการดำเนินงานและกำหนดขอบข่ายภาระงานของกลุ่มงานสำนักงานตามคู่มือการปฏิบัติงานกลุ่มบริหารทั่วไป โรงเรียนทุ่งสง 2) การปฏิบัติตามแผน (D = Do) ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้ 3) การตรวจสอบ (C = Check) ผู้รับผิดชอบของแต่ละงานของกลุ่มงานสำนักงานร่วมกันวิเคราะห์ ตรวจสอบความถูกต้องของงานสารบรรณ งานเลขานุการ งานแผนงานและสารสนเทศกลุ่มบริหารทั่วไป งานพัสดุ และงานคณะกรรมการสถานศึกษา 4) การปรับปรุงแก้ไข (A = Act) นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาปรับปรุง แก้ไข งานสารบรรณ งานเลขานุการ งานแผนงานและสารสนเทศกลุ่มบริหารทั่วไป งานพัสดุ และงานคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อจะได้นำไปพัฒนางานให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน

กลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร ดำเนินการด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) มีการดำเนินการ ดังนี้ 1) การวางแผน (P = Plan) โดยประชุมคณะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไป และคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไปดำเนินการประชุมเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้า รองหัวหน้า กรรมการ เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ ของงานประชาสัมพันธ์ และงานเว็บไซต์โรงเรียนทุ่งสง เพื่อดำเนินการจัดประชุม วางแผนการดำเนินงานและกำหนดขอบข่ายภาระงานของกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร ตามคู่มือการปฏิบัติงานกลุ่มบริหารทั่วไป โรงเรียนทุ่งสง 2) การปฏิบัติตามแผน (D = Do) ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้ 3) การตรวจสอบ (C = Check) ผู้รับผิดชอบของแต่ละงานของกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสารร่วมกันวิเคราะห์ ตรวจสอบความถูกต้องของงานประชาสัมพันธ์ และงานเว็บไซต์โรงเรียนทุ่งสง 4) การปรับปรุงแก้ไข (A = Act) นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาปรับปรุง แก้ไข งานประชาสัมพันธ์ และงานเว็บไซต์โรงเรียนทุ่งสง เพื่อจะได้นำไปพัฒนางานให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน

กลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ ดำเนินการด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) มีการดำเนินการ ดังนี้ 1) การวางแผน (P = Plan) โดยประชุมคณะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไป และคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไปดำเนินการประชุมเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้า รองหัวหน้า กรรมการ เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ ของงานอาคารสถานที่ งานภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม และงานระบบสาธารณูปโภค เพื่อดำเนินการจัดประชุม วางแผนการดำเนินงานและกำหนดขอบข่ายภาระงานของกลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ตามคู่มือการปฏิบัติงานกลุ่มบริหารทั่วไปโรงเรียนทุ่งสง 2) การปฏิบัติตามแผน (D = Do) ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้ 3) การตรวจสอบ (C = Check) ผู้รับผิดชอบของแต่ละงานของกลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ร่วมกันวิเคราะห์ ตรวจสอบความถูกต้องของงานอาคารสถานที่ งานภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม และงานระบบสาธารณูปโภค 4) การปรับปรุงแก้ไข (A = Act) นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาปรับปรุง แก้ไข งานอาคารสถานที่ งานภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม และงานระบบสาธารณูปโภค เพื่อจะได้นำไปพัฒนางานให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน

กลุ่มงานบริการ ดำเนินการด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) มีการดำเนินการ ดังนี้ 1) การวางแผน (P = Plan) โดยประชุมคณะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไป และคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไปดำเนินการประชุมเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มงานบริการ ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้า รองหัวหน้า กรรมการ เลขานุการ

ผู้ช่วยเลขานุการ ของงานศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ งานศูนย์สื่อและเทคโนโลยีการศึกษา งานสหกรณ์ร้านค้า งานยานพาหนะ งานอนามัยโรงเรียน งานโภชนาการ และงานคอมพิวเตอร์ เพื่อดำเนินการจัดประชุม วางแผนการดำเนินงานกลุ่มงาน 2) การปฏิบัติตามแผน (D = Do) ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้ 3) การตรวจสอบ (C = Check) ผู้รับผิดชอบของแต่ละงานของกลุ่มงานบริการร่วมกันวิเคราะห์ ตรวจสอบความถูกต้องของงานศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ งานศูนย์สื่อและเทคโนโลยีการศึกษา งานสหกรณ์ร้านค้า งานยานพาหนะ งานอนามัยโรงเรียน งานโภชนาการ และงานคอมพิวเตอร์ 4) การปรับปรุงแก้ไข (A = Act) นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาปรับปรุง แก้ไข งานศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ งานศูนย์สื่อและเทคโนโลยีการศึกษา งานสหกรณ์ร้านค้า งานยานพาหนะ งานอนามัยโรงเรียน งานโภชนาการ และงานคอมพิวเตอร์เพื่อจะได้นำไปพัฒนางานให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน

3. ผลการนำเสนอแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อสรุปว่ามีความเป็นไปได้ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 4 กลุ่มงาน ดังนี้ คือ 1) กลุ่มงานสำนักงาน 2) กลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร 3) กลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ และ 4) กลุ่มงานบริการ โดยใช้วิธีดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) คือ 1) การวางแผน (P = Plan) 2) การปฏิบัติตามแผน (D = Do) 3) การตรวจสอบ (C = Check) และ 4) การปรับปรุงแก้ไข (A = Act) โดยมีข้อเสนอแนะ คือ 1) กลุ่มงานสำนักงาน สรุปได้ว่า ต้องเริ่มประชุมคณะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไป และคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไปดำเนินการประชุมเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มงานสำนักงาน เพื่อดำเนินการจัดประชุม วางแผนการดำเนินงานและกำหนดขอบข่ายภาระงานของกลุ่มงานสำนักงานตามคู่มือการปฏิบัติงานกลุ่มบริหารทั่วไป โรงเรียนทุ่งสง ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ผู้รับผิดชอบของแต่ละงานของกลุ่มงานสำนักงาน ประเมินผลการปฏิบัติตามแผน มีการประเมินผลตามแผนที่กำหนด วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้อง เปรียบเทียบระหว่างเป้าหมายกับการดำเนินการตามแผนเพื่อทราบว่าต้องการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร และนำผลการวิเคราะห์ ปัญหา และสาเหตุ มาปรับปรุง แก้ไข 2) กลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร สรุปได้ว่า ต้องเริ่มประชุมคณะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไป และคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไปดำเนินการประชุมเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร เพื่อดำเนินการจัดประชุม วางแผนการดำเนินงานและกำหนดขอบข่ายภาระงานของกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร ตามคู่มือการปฏิบัติงานกลุ่มบริหารทั่วไป โรงเรียนทุ่งสง ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ผู้รับผิดชอบของแต่ละงานของกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร มีการประเมินผลตามแผนที่กำหนด วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องจากการเปรียบเทียบระหว่างเป้าหมายกับการดำเนินการตามแผนเพื่อทราบว่าต้องการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร และนำผลการวิเคราะห์ ปัญหา และสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับงานประชาสัมพันธ์และงานเว็บไซต์โรงเรียนทุ่งสง มาปรับปรุง แก้ไข 3) กลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ สรุปได้ว่า ต้องเริ่มประชุมคณะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไป และคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไปดำเนินการประชุมเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิ เพื่อดำเนินการจัดประชุม วางแผนการดำเนินงานและกำหนดขอบข่ายภาระงานของกลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ตามคู่มือการปฏิบัติงานกลุ่มบริหารทั่วไป โรงเรียนทุ่งสง ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ผู้รับผิดชอบของแต่ละงานของกลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ มีการประเมินผลตามแผนที่กำหนด วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องจากการเปรียบเทียบระหว่างเป้าหมายกับการดำเนินการตามแผนเพื่อทราบว่าต้องการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร และนำผลการวิเคราะห์ ปัญหา และสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับงานอาคารสถานที่ งานภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม และงานระบบสาธารณูปโภค มาปรับปรุง แก้ไข 4) กลุ่มงานบริการ สรุปได้ว่า ต้องเริ่มประชุมคณะผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไป และคณะกรรมการกลุ่มบริหารทั่วไปดำเนินการประชุมเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มงานบริการ เพื่อดำเนินการจัดประชุม วางแผนการดำเนินงานและกำหนดขอบข่ายภาระงานของกลุ่มงานบริการตามคู่มือการปฏิบัติงานกลุ่มบริหารทั่วไป โรงเรียนทุ่งสง ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ผู้รับผิดชอบของแต่ละงานของกลุ่มงาน มีการประเมินผลตามแผนที่กำหนด

วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องจากการเปรียบเทียบระหว่างเป้าหมายกับการดำเนินการตามแผนเพื่อทราบว่าต้องการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร และนำผลการวิเคราะห์ ปัญหา และสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับงานศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ งานศูนย์สื่อและเทคโนโลยีการศึกษา งานสหกรณ์ร้านค้า งานยานพาหนะ งานอนามัยโรงเรียน งานโภชนาการ และงานคอมพิวเตอร์ มาปรับปรุง แก้ไข

อภิปรายผล

จากการศึกษานี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยที่ได้มาจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของการดำเนินงานจากการศึกษาสภาพการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ร่างแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) และผ่านการประเมินเพื่อตรวจสอบจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงวุฒิ ดังนี้

สภาพการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผลการศึกษา พบว่า 1) กลุ่มงานสำนักงาน มีการแต่งตั้งคำสั่งคณะทำงานในกลุ่มงานสำนักงาน เพื่อรับผิดชอบงานตามขอบข่ายภาระงานของกลุ่มงานสำนักงาน วางแผนการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายของกลุ่มงานสำนักงาน 2) กลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร มีการแต่งตั้งคำสั่งคณะทำงานในกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร เพื่อรับผิดชอบงานตามขอบข่ายภาระงานของกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร ประชุมชี้แจงภาระหน้าที่ วางแผนการดำเนินงาน ของกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร ให้บรรลุตามเป้าหมายของกลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร 3) กลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ วางแผนในการพัฒนา ปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารสถานที่และระบบสาธารณูปโภคให้พร้อมใช้งาน จัดบุคลากรวางแผนและพัฒนาซ่อมแซม ปรับปรุง อาคารสถานที่และภูมิทัศน์ เพื่อให้งานการดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามเป้าหมาย 4) สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับงานกลุ่มงานบริการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มงานบริ การ เพื่อรับผิดชอบงานตามขอบข่ายภาระงานของกลุ่มงานบริการ ให้บรรลุตามเป้าหมายของกลุ่มงานบริการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สภาพการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนและมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานอย่างชัดเจน ทำให้การทำงานเป็นระบบ ระเบียบตามขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้อง ฉัตรชัย ตันตรานนท์ (2562) ศึกษาแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสภาพการบริหารงานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยงานที่มีการปฏิบัติจากระดับมากที่สุด คือ งานบัญชี รองลงมา ได้แก่ งานโสตทัศนูปกรณ์ งานทะเบียน งานการประชาสัมพันธ์ งานการเงิน และงานสารบรรณตามลำดับ เพื่อให้สามารถบริการแล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด จัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่พอเพียงและเหมาะสมต่อการให้บริการ โดยควรได้รับการสนับสนุนด้านนโยบายและงบประมาณจากโรงเรียนอย่างเพียงพอ มีการจัดทำระบบการจัดเก็บเอกสารและระบบการค้นหาที่ทันสมัยรวดเร็ว มีการสื่อสารในองค์กรที่เป็นระบบและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้อง ธัญญาลักษณ์ ฉิมเพชร (2563) ศึกษาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน โดยด้านที่มีการดำเนินการสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงานธุรการ รองลงมาคือ ด้านงานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่วนด้านที่มีการดำเนินการต่ำสุด คือ ด้านการบริการสาธารณะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารทั่วไปได้มีการกระตุ้น และส่งเสริมความร่วมมือจากชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชุมชนให้ความร่วมมือและการยอมรับในการดำเนินงานของทางโรงเรียน เกิดความตระหนักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในส่วนของการร่วมมือในการบริหารงานในโรงเรียนมากขึ้น มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องภายใต้หลักการวิจัยปฏิบัติการ มีเครือข่ายผู้ปกครองที่เข้มแข็งและชุมชนให้การช่วยเหลือและสนับสนุนโรงเรียน ทำให้การพัฒนากิจกรรมงานบริหารทั่วไปเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ จำแนกตามระดับการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การให้บุคลากรทุกฝ่ายรวมทั้งชุมชนมี

ส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชยมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นที่เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาร่วมกัน และจำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ควรจัดทำแผนนโยบาย โครงการการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ชัดเจนและกำหนดวิธีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย จัดการประชุมและสรุปผลการประชุมแจ้งให้ผู้ปกครองรับทราบ รวมถึงการส่งเสริมให้ครูออกเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

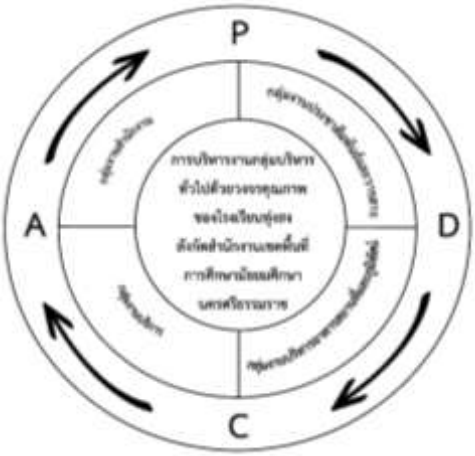
แนวการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไป มีการบริหารงานโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในการบริหารงานทั้ง 4 กลุ่มงาน ได้แก่ 1) กลุ่มงานสำนักงาน 2) กลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร 3) กลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ 4) กลุ่มงานบริการ โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้ 1) การประชุมวางแผนในการดำเนินงานกลุ่มบริหารทั่วไป 2) ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ในการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไป 3) มีการตรวจสอบการดำเนินงาน และ 4)ปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานให้มีความเหมาะสม มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ วงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นวงจรที่มีการดำเนินงานที่มีขั้นตอน มีคุณภาพ ที่หน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ นำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อทำให้งานนั้นมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องบัณฑิต เหมือดอดทน (2559) ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้การบริหารคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle : PDCA) ของในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ในจังหวัดเลย พบว่าการบริหารคุณภาพการศึกษาโดยใช้การบริหารคุณภาพของเดมมิ่งของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ในจังหวัดเลย ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการตรวจสอบร่วม ด้านการปรับปรุงด้านการดำเนินงานและค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวางแผน ซึ่งสอดคล้อง คเณศ เทพสุวรรณ (2562) ศึกษาการพัฒนาการบริหารโรงเรียนด้วยวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเทศบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน พบว่าการบริหารงานทั้ง 4 งานหลักของโรงเรียน คือ วิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป ผ่านวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการนำผลการตรวจสอบไปใช้พัฒนา และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ครอบคลุม 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาการบริหารโรงเรียนด้วย วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเทศบาล ทุ่งหัวช้างอยู่ในระดับมากที่สุด และระดับมาก ตามลำดับ

ผลการนำเสนอแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า การบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปทั้ง 4 กลุ่มงาน ดังนี้ คือ 1) กลุ่มงานสำนักงาน 2) กลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร 3) กลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ และ 4) กลุ่มงานบริการ โดยใช้วิธีการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปตามวงจรคุณภาพ (PDCA) คือ 1) การวางแผน (P = Plan) 2) การปฏิบัติตามแผน (D = Do) 3) การตรวจสอบ (C = Check) และ 4) การปรับปรุงแก้ไข (A = Act) การนำวงจรคุณภาพ (PDCA) มาเป็นแนวทางในการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไป โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า มีความเป็นไปได้ เหมาะสมและเป็นประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำวงจรคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปทั้ง 4 กลุ่ม ทำให้โรงเรียนทุ่งสง มีขั้นตอนการบริหารงานที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้อง ชนมณี ศิลานุกิจ (2563) ศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่าสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า บริหารจัดการด้วยระบบวงวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) มุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิภาพตามเกณฑ์การประเมินรางวัลคุณภาพระดับองค์การและการบริหารโรงเรียนมีปัญหาในด้านการตรวจสอบไม่เป็นปัจจุบัน รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย หลักการและแนวคิดของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ และลักษณะการบริหารโรงเรียน 6 ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียน

โดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีความสอดคล้อง มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษานี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีการศึกษาเรื่องการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไป ประกอบด้วย 1) กลุ่มงานสำนักงาน 2) กลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวารสาร 3) กลุ่มงานบริหารอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ และ 4) กลุ่มงานบริการ

2. การนำวงจรคุณภาพ (PDCA) มาเป็นแนวทางในการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีคุณภาพตั้งแต่การวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการดำเนินการให้เหมาะสม ซึ่งเมื่อดำเนินงานตามวงจรคุณภาพสามารถที่จะดำเนินงานได้อย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ การร่วมกันตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน และ การร่วมวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขเพื่อเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงาน

สรุปผลการวิจัย

สภาพการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีขอบข่ายงานและมีการวางแผนการดำเนินงานโดยเริ่มตั้งแต่การแต่งตั้งคำสั่งคณะทำงาน เพื่อรับผิดชอบงานตามขอบข่ายภาระงาน ให้บรรลุตามเป้าหมาย

แนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช คือ การนำวงจรคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในการดำเนินงาน มีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพที่หน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ นำมาใช้ในการบริหารงานและเกิดประสิทธิภาพ ดังนั้นเมื่อนำมาใช้เป็นแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ทำให้สามารถดำเนินการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปได้อย่างมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ผลนำเสนอแนวทางการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพ ของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อสรุปว่า มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็น

ประโยชน์ ในการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปด้วยวงจรคุณภาพของโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาพื้นฐานควรมีนโยบายในการพัฒนาสถานศึกษาในการบริหาร งานตามโครงสร้างโรงเรียนนิติบุคคล

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการพัฒนาศักยภาพการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดอย่างต่อเนื่อง

1.3 สถานศึกษาควรมีการนำวงจรคุณภาพ PDCA เข้ามาใช้ในการบริหารงานกลุ่มบริหารทั่วไปเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารต่อไป

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานกลุ่มงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาการบริหารงานตามโครงสร้างโรงเรียนนิติบุคคล ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา

2.3 ควรศึกษาความพึงพอใจของบุคลากร ต่อความสำเร็จของการบริหารงานกลุ่มงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

คเณศ เทพสุวรรณ. (2562). *การพัฒนาการบริหารโรงเรียนด้วยวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเทศบาลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

ฉัตรชัย ตันตรานนท์. (2562). *การศึกษาแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไป โรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).

ชนมณี ศิลานุกิจ, อำนวย ทองโปร่ง, รังสรรค์ มณีเล็ก และ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2563). รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 10*(1), 43-58.

ธัญญาลักษณ์ ฉิมเพชร. (2563). *การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชร สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต10*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนครราชสีมา).

บัณฑิต เหมือดอดทน. (2559). *การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้การบริหารคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle: PDCA) ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ในจังหวัดเลย*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต , มหาวิทยาลัยบูรพา).

โรงเรียนทุ่งสง. (2565). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 3 ปี (2565 - 2568)*. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนทุ่งสง.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. นครศรีธรรมราช: งานนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *ประกาศ สพฐ. เรื่องการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 443-456.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Factors Affecting The Behavior of Personal Income Tax Filing Services

Nattanid Sanghitkul[1*] and Akekalak Chaiyapumee[2]

[1] *Graduate student in Political Science, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: nattanid.san@ku.th*

ABSTRACT

The objectives of this article were to (1) compare the behavior of using personal income tax filing services classified by personal factors, and (2) explore the relationship between technology acceptance factors and perceptions of personal income tax filing services. The study's sample comprised 385 personal Income tax filers residing in Bangkok and its surrounding provinces, including individuals employed in government agencies, state enterprises, private companies, or those closely associated with these entities. This research employed a quantitative methodology, utilizing a questionnaire as the data collection instrument. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Pearson correlation coefficient. The results indicated that the majority of respondents were employees of private companies, held bachelor's degrees, and relied solely on salary as their source of income. Most respondents filed their taxes online, with only 2.9 % using paper forms on-site. Usage of the My Tax Account system was relatively low at 22.6%. The RD Payroll 90/91 program and My Tax Account system primarily utilized by individuals aged 41 or older with a monthly income exceeding 40,000 baht. The study found that age, income, the use of the RD Payroll 90/91 program and My Tax Account system significantly influenced online tax filing behavior. Additionally, factors affecting the acceptance of information technology-such as perceived ease of use, perceived benefits, and social influence-had a significant impact on the use of online tax filing services. Among these factors, perceived benefits had the greatest influence. Because online tax filing is accurate and accessible even on public holidays or outside of official hours, respondents strongly agreed that online tax filing is convenient. However, there was moderate agreement on using the My Tax Account system.

Keywords: Information Technology Acceptance, The Behavior of Personal Income Tax Filing Services, Tax Filing Service Users

Received: 18 March 2024;
Revised: 15 August 2024;
Accepted: 2 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ณัฏฐนิช สังหิตกุล[1*] และ เอกลักษณ์ ไชยภูมี[2]

[1] *นิสิตบัณฑิตศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: nattanid.san@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีและความคิดเห็นผู้ใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษา คือ ผู้ใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่อาศัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งทำงานในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชน หรือบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 385 ตัวอย่าง และค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว วิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นพนักงานบริษัทเอกชน ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้จากเงินเดือนอย่างเดียว ส่วนใหญ่จะใช้วิธียื่นภาษีแบบออนไลน์ ส่วนผู้ที่ยื่นแบบฟอร์มกระดาษ เพียงร้อยละ 2.9 การใช้ระบบ “My Tax Account” ช่วยตรวจสอบค่าลดหย่อนภาษี มีสัดส่วนยังไม่มาก คิดเป็นร้อยละ 22.6 การใช้โปรแกรมช่วยคำนวณ “RD Payroll 90/91” และระบบ “My Tax Account” พบมากในช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป ซึ่งมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 40,000 บาทขึ้นไป ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ รายได้ต่อเดือน การใช้โปรแกรม “RD Payroll 90/91” การใช้ระบบ “My Tax Account” มีผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีแบบออนไลน์ และปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้ใช้บริการยื่นภาษี พบว่า ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านการรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับ ด้านอิทธิพลทางสังคม มีผลต่อการใช้บริการยื่นภาษีออนไลน์ในระดับมาก โดยด้านการรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะเห็นว่าการยื่นภาษีแบบออนไลน์มีความถูกต้อง และช่วยให้สามารถใช้บริการไม่เว้นวันหยุดราชการ/นอกเวลาราชการได้ ส่วนผู้เสียภาษียังมีความเห็นด้วยระดับมาก ว่าการยื่นภาษีแบบออนไลน์ มีความสะดวก แต่มีบางหัวข้อเห็นด้วยระดับปานกลาง คือ การใช้ระบบ “My Tax Account”

คำสำคัญ: ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี, พฤติกรรมการใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา, ผู้ใช้บริการยื่นภาษี

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทุกประเทศทั่วโลก และประเทศไทยเราก็ได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงนั้นมาด้วยเช่นกัน เพื่อให้มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับโล กยุคดิจิทัล อันได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญในการปรับตัวด้านพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และยังสอดคล้องตามวิสัยทัศน์นโยบายของไทยแลนด์ 4.0 ที่เปลี่ยนการขับเคลื่อนแบบเดิมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาเศรษกิจและสังคมของประเทศสู่ “ประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และยังเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ในหมุดหมายที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน เพื่อให้ภาครัฐเกิดการพัฒนา และปรับตัวเพื่อลดช่องว่างของการปฏิบัติงานให้เกิดความมีประสิทธิภาพ ตามหลักการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (ราชกิจจานุเษกษา, 2565) การปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่ใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาประเทศ และสร้างระบบบริการจัดการ

การบริการในรูปแบบดิจิทัลประเทศไทยได้มีการพัฒนามานานและมีการเติบโตขึ้นทุกปี โดยเฉพาะจะเห็นการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นได้อย่างชัดเจนในช่วงวิกฤต COVID-19 ทำให้ประชาชนได้ใช้การทำธุรกรรมทางออนไลน์หรือเว็บไซต์มากขึ้น และผลจากมาตรการควบคุมการระบาดของ COVID-19 ทำให้รัฐบาลจำเป็นจะต้องมีโครงการเยียวยา และกระตุ้นกำลังซื้อ โครงการ “คนละครึ่ง” ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแอปพลิเคชันเป๋าตังของกรุงไทยที่คนใช้ทั่วประเทศ และกรมการปกครอง มีการพัฒนาแอปพลิเคชัน ThaiID สำหรับงานทะเบียนราษฎร์และบัตรประชาชน ทำให้ประชาชนสามารถย้ายทะเบียนบ้านออนไลน์ได้ด้วยตนเอง และแอปพลิเคชัน ThaID หลายหน่วยงานยังสามารถใช้เป็นระบบยืนยันตัวตนกับหน่วยงานของภาครัฐได้ รวมถึงกรมสรรพากรด้วย (กรมควบคุมโรค, 2564)

ในส่วนของกรมสรรพากรได้มีการพัฒนาการให้บริการผ่านทางเว็บไซต์ผ่านระบบ e-Filing การยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางในการยื่นแบบภาษีเงินได้ในแต่ละปีให้ดีขึ้นมาตามลำดับ ทั้งการออกแบบหน้าเว็บเพจให้แสดงขั้นตอนชัดเจนและรูปแบบเนื้อหาเข้าใจง่าย การพัฒนาโปรแกรมช่วยคำนวณภาษี RD Payroll 90/91 ซึ่งจะคำนวณภาษีหรือเป็นโปรแกรมจำลองการกรอกข้อมูลการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาก่อน เพื่อเป็นการทบทวนและตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องมั่นใจก่อนที่จะเริ่มยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกจากนี้ยังได้พัฒนาระบบ My Tax Account ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ตรวจสอบข้อมูลค่าลดหย่อนของผู้เสียภาษีได้หลายรายการ ที่อยู่ในฐานระบบภาษีของกรมสรรพากร และการพัฒนา My Tax Account ให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลส่งไปยังระบบ e-Filing ได้ด้วย ใน พ.ศ. 2566 เป็นปีแรกที่กรมสรรพากรเปิดให้ใช้บริการ และคาดหวังว่า My Tax Account จะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (กรมสรรพากร, 2566)

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของกรมสรรพากร ซึ่งกรมสรรพากรให้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้ทั้งแบบออนไลน์และแบบกระดาษ โดยการศึกษาจะพิจารณา (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ที่รวมถึง การใช้โปรแกรม RD Payroll 90/91 เพื่อช่วยคำนวณภาษีก่อนยื่นแบบภาษีเงินได้ และการใช้ My Tax Account ปีภาษี 2565 เพื่อช่วยตรวจสอบรายการลดหย่อนภาษี (2) ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ซึ่งกรมสรรพากรได้มีการพัฒนาระบบ e-Filing อย่างต่อเนื่อง สำหรับใช้ในการทำธุรกรรมด้านอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้สามารถใช้งานได้ง่ายและมีขั้นตอนชัดเจน การอำนวยความสะดวกในการเข้าสู่ระบบ ด้วยการเข้าระบบด้วย ThaiID หรือ เป๋าตัง การจัดทำ และพิจารณาการรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับเมื่อผู้ใช้บริการมาใช้การยื่นแบบภาษีเงินได้แบบออนไลน์ รวมถึงอิทธิพลทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกจากนี้งานวิจัยจะมีการศึกษาปัจจัยการใช้โปรแกรม RD Payroll 90/91 และ My Tax Account เพิ่มขึ้นมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีและความคิดเห็นการใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นตัวแทนของประชากรที่มีลักษณะเบื้องต้นบางประการที่สอดคล้องกัน คือ ผู้ใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และเลือกจากบุคคลที่ทำงานในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชน หรือบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด หาได้ง่ายที่สุด โดยการกำหนดขนาดตัวอย่างจากสูตรของ Cochran (1953) โดยใช้ความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 สามารถคำนวณได้ดังนี้

$$n_0 = \frac{Z^2 \sigma^2}{e^2}$$

n_0 = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

Z = ค่ามาตรฐานที่ได้จากตารางการแจกแจงแบบปกติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 มีค่าเท่ากับ 1.96

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ (กรณีไม่ทราบค่า σ สามารถกำหนดค่า e เป็นเปอร์เซ็นต์ของ σ ได้ โดยกำหนดค่า e เป็น 10% ของค่า σ)

$$n_0 = \frac{1.96^2\sigma^2}{(0.1\sigma)^2}$$

$$= 384.16 \approx 385 \text{ คน}$$

จากการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน ดังนั้นจึงใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 385 ชุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทบทวนจากหนังสือ เอกสาร วารสาร งานวิจัย และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการวิจัย

2.1.2 กำหนดกรอบแนวคิด และขอบเขตของงานวิจัยที่ทำการศึกษาโดยพิจารณาถึงปัญหา และวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย

2.1.3 นำแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้จากการค้นคว้าข้อมูลทบทวนวรรณกรรมมาสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องและครอบคลุมกับประเด็นที่ผู้ศึกษาต้องการทำวิจัย

2.2 การพัฒนาและการตรวจคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 มีการจัดทำแบบสอบถามซึ่งมีการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบในข้อคำถาม การใช้ภาษา ความสอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหา และความเที่ยงตรงของงานวิจัย

2.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้มีการนำแบบสอบถามมาตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงโดยการทดลอง (Try out) จากกลุ่มประชากร จำนวน 30 คน และตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach พบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) เท่ากับ 0.92 ซึ่งมากกว่า ค่าเกณฑ์ 0.70 จึงถือว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อถือ

โดยแบบสอบถามที่ใช้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ ประเภทของรายได้ วิธีการยื่นแบบฯ การใช้โปรแกรมช่วยคำนวณภาษี RD Payroll 90/91 และการใช้ระบบ My Tax Account โดยเป็นคำถามลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด (Close –Ended Question) เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด (Close –Ended Question) โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ Likert Scale มี 5 ระดับ (วรพรรณ นุตโร, 2561) จำนวน 17 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด (Close –Ended Question) โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ Likert Scale มี 5 ระดับ จำนวน 21 ข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ ประเภทของรายได้ วิธีการยื่นแบบฯ การใช้โปรแกรม RD Payroll 90/91 ช่วยคำนวณภาษี และการใช้ระบบ My Tax Account ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่แตกต่างกัน

3.2 ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน การรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับ และอิทธิพลทางสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 เป็นการเก็บข้อมูลขั้นปฐมภูมิ (Primary Data)

4.2 เก็บตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน

4.3 ใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บข้อมูล (Online Questionnaire)

4.4 เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม 2566 ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามจะมีประสบการณ์การยื่นแบบปีภาษี 2565 เป็นครั้งล่าสุด (ยื่นวันที่ 1 มกราคม 2566 – 8 เมษายน 2566**)**

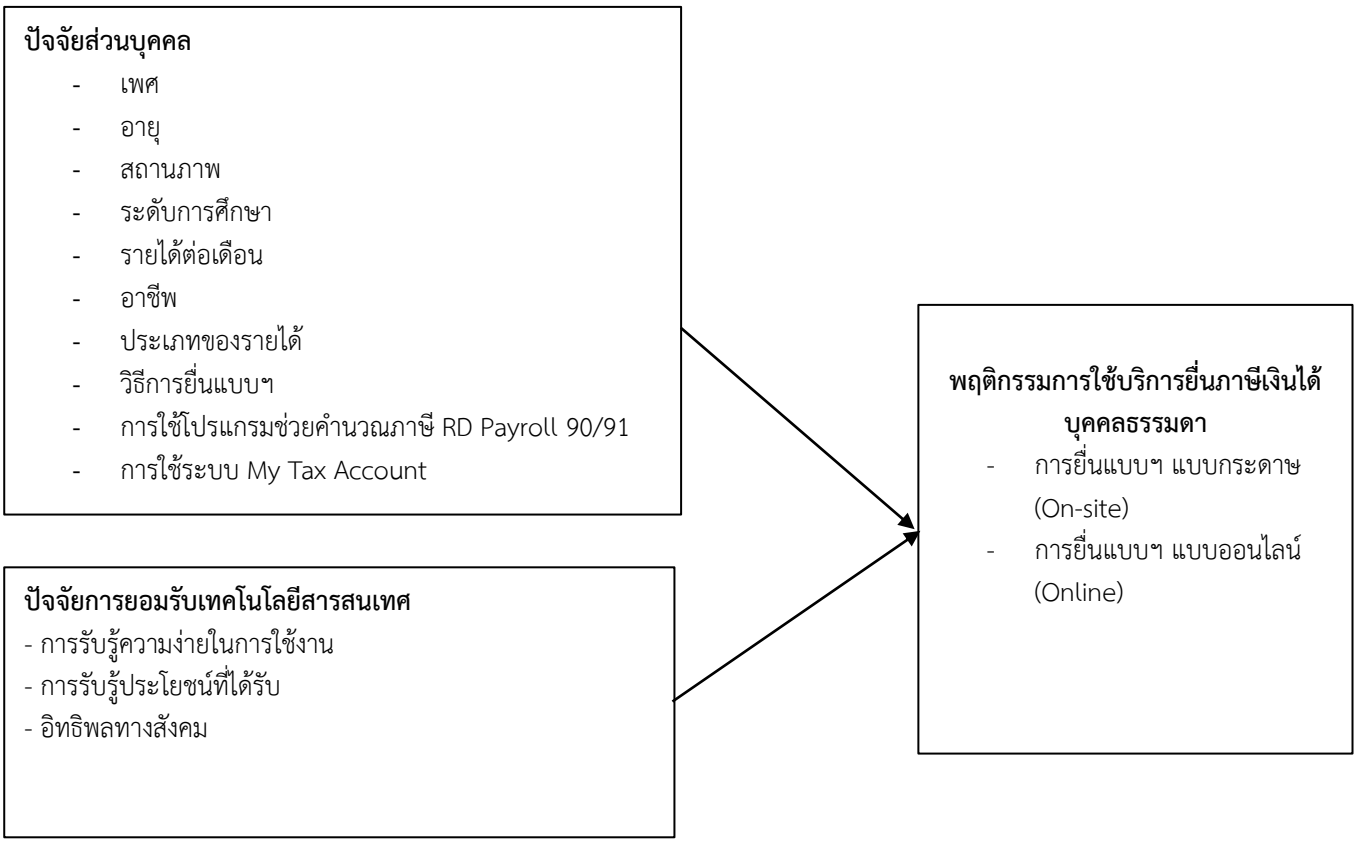
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในส่วนนี้ใช้เครื่องมือทางสถิติในการวิเคราะห์ คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และสถิติร้อยละ (Percentage) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ ประเภทของรายได้ การใช้โปรแกรม RD Payroll 90/91 ช่วยคำนวณภาษี การใช้ระบบ My Tax Account ช่วยตรวจสอบค่าลดหย่อนภาษี และวิธีการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในส่วนนี้จะใช้เครื่องมือทางสถิติในการวิเคราะห์ คือ การทดสอบที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 รวมถึงวิธีการวิเคราะห์ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

โดยที่มีเกณฑ์การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (วรพรรณ นุตโร, 2561) ดังนี้

ค่าต่ำกว่า .20	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
ค่า .20 - .39	มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ
ค่า .40 - .59	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
ค่า .60 - .79	มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง
ค่าตั้งแต่ .80 ขึ้นไป	มีความสัมพันธ์กันระดับสูง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง 385 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.6 เพศชาย ร้อยละ 49.4 ส่วนใหญ่อายุช่วงต่ำกว่า 37 ปี สถานภาพโสด ร้อยละ 52.7 สถานสมรส ร้อยละ 47.3 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และเป็นพนักงานบริษัทเอกชน ส่วนใหญ่รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20,001 – 40,000 บาท และมีรายได้จากเงินเดือนอย่างเดียว วิธีการยื่นแบบฯ ส่วนใหญ่เป็นแบบออนไลน์ ไม่เคยใช้โปรแกรม RD Payroll 90/91 ช่วยคำนวณภาษี และไม่เคยใช้ระบบ My Tax Account

1. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อทดสอบสมมติฐานพฤติกรรมการใช้บริการยื่นภาษีแบบกระดาษและแบบออนไลน์ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานพฤติกรรมการใช้บริการยื่นภาษีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไป	พฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา			
	การยื่นภาษีแบบกระดาษ (On-site)		การยื่นภาษีแบบออนไลน์ (Online)	
	Sig	ความสอดคล้องกับสมมติฐาน	Sig	ความสอดคล้องกับสมมติฐาน
เพศ	0.944	ไม่สอดคล้อง	0.711	ไม่สอดคล้อง
อายุ	0.000	สอดคล้อง	0.000	สอดคล้อง
สถานภาพ	0.954	ไม่สอดคล้อง	0.568	ไม่สอดคล้อง

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานพฤติกรรมการใช้บริการยื่นภาษีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	พฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา			
	การยื่นภาษีแบบกระดาษ (On-site)		การยื่นภาษีแบบออนไลน์ (Online)	
	Sig	ความสอดคล้องกับสมมติฐาน	Sig	ความสอดคล้องกับสมมติฐาน
ระดับการศึกษา	0.000	สอดคล้อง	0.069	ไม่สอดคล้อง
อาชีพ	0.057	ไม่สอดคล้อง	0.600	ไม่สอดคล้อง
รายได้ต่อเดือน	0.000	สอดคล้อง	0.000	สอดคล้อง
ประเภทของรายได้	0.094	ไม่สอดคล้อง	0.274	ไม่สอดคล้อง
การใช้โปรแกรม RD Payroll 90/91	0.057	ไม่สอดคล้อง	0.000	สอดคล้อง
การใช้ระบบ My Tax Account	0.908	ไม่สอดคล้อง	0.000	สอดคล้อง

จากตารางที่ 1 สามารถอธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้

การวิเคราะห์พฤติกรรมการยื่นภาษี จำแนกตามอายุ พบว่าการยื่นภาษีแบบกระดาษ มีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ยื่นภาษีที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการยื่นแบบภาษี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ยื่นภาษีเงินได้ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 28 ปี มีแนวโน้มในการยื่นภาษีแบบกระดาษมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และด้านการยื่นภาษีแบบออนไลน์ มีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ยื่นภาษีที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการยื่นแบบภาษี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ยื่นภาษีในกลุ่มอายุ 46 – 53 ปี มีแนวโน้มในการยื่นภาษีแบบออนไลน์มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน แต่อย่างไรก็ตามจำนวนผู้ยื่นภาษีแบบกระดาษมีน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 2.9 เท่านั้น จึงเห็นได้ว่าผู้ยื่นภาษีที่มีอายุน้อยส่วนใหญ่จะยื่นภาษีแบบออนไลน์ด้วยเช่นกัน

การวิเคราะห์พฤติกรรมการยื่นภาษี จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าการยื่นภาษีแบบกระดาษ มีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ยื่นภาษีที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการยื่นแบบภาษี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดย ยิ่งผู้ยื่นภาษีมีระดับการศึกษาสูงจะมีแนวโน้มการยื่นแบบฯ แบบกระดาษน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ส่วนการยื่นภาษีแบบออนไลน์ (Online) มีค่า Sig เท่ากับ 0.069 ซึ่งมากกว่า 0.05 นั้น คือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ยื่นภาษีที่มีระดับการศึกษาสูงแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการยื่นแบบภาษี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

การวิเคราะห์พฤติกรรมการยื่นภาษี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ได้แก่ ด้านการยื่นภาษีแบบกระดาษ มีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ยื่นภาษีที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีมีพฤติกรรมการยื่นแบบภาษี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และด้านการยื่นภาษีแบบออนไลน์ มีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ยื่นภาษีที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการยื่นแบบภาษี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยช่วงเงินเดือนที่น้อยกว่า 40,001 – 60,000 บาท มีแนวโน้มในการยื่นแบบฯ แบบกระดาษ (On-site) มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน แต่อย่างไรก็ตามจำนวนผู้ยื่นภาษีแบบ

กระดาษน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 2.9 เท่านั้น จึงอาจจะสรุปไม่ได้แน่ชัด ผู้ยื่นภาษีที่มีรายได้น้อยแนวโน้มจะยื่นแบบฯ แบบกระดาษ

การวิเคราะห์พฤติกรรมการยื่นภาษี จำแนกตามการใช้โปรแกรม RD Payroll 90/91 การยื่นภาษีแบบกระดาษ มีค่า Sig เท่ากับ 0.057 ซึ่งมากกว่า 0.05 นั้นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ยื่นภาษีที่มีการใช้โปรแกรม RD Payroll 90/91 แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการยื่นแบบภาษี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ส่วนการยื่นภาษีแบบออนไลน์ มีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้น คือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ยื่นภาษีที่มีการใช้โปรแกรม RD Payroll 90/91 แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการยื่นแบบภาษี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า ยิ่งผู้ยื่นภาษีมีระดับการศึกษาสูงจะมีแนวโน้มการยื่นแบบฯ แบบกระดาษน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

การวิเคราะห์พฤติกรรมการยื่นภาษี จำแนกตามการใช้ระบบ My Tax Account พบว่าการยื่นภาษีแบบกระดาษ มีค่า Sig เท่ากับ 0.908 ซึ่งมากกว่า 0.05 นั้นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H0) และปฏิเสธสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ยื่นภาษีที่มีการใช้ระบบ My Tax Account แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการยื่นแบบภาษี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ส่วนการยื่นภาษีแบบออนไลน์ มีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้น คือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ยื่นภาษีที่มีการใช้ระบบ My Tax Account แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการยื่นแบบภาษี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า ยิ่งผู้ยื่นภาษีมีระดับการศึกษาสูงจะมีแนวโน้มการยื่นแบบฯ แบบกระดาษน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

2. ความสัมพันธ์ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีกับความคิดเห็นการใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2.1 ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี

ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ใช้ในงานวิจัย คือ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านการรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับ และด้านอิทธิพลทางสังคม ที่มีความสัมพันธ์ต่อกับการใช้บริการยื่นภาษีแบบออนไลน์ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี

ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี	Pearson Correlation (r)	Sig	ความคิดเห็นการยื่นภาษีแบบออนไลน์
การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน	0.303	0.000	สอดคล้อง
การรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับ	0.533	0.000	สอดคล้อง
อิทธิพลทางสังคม	0.405	0.000	สอดคล้อง

จากตารางที่ 2 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

การวิเคราะห์ความคิดเห็นการยื่นภาษีแบบออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี มีรายละเอียดดังนี้

ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ของการยื่นภาษีแบบออนไลน์ ได้แก่ 1. มีขั้นตอนชัดเจนและรูปแบบเนื้อหาเข้าใจง่าย 2.มีความสะดวกในการเข้าสู่ระบบ ด้วยการเข้ารหัสผ่าน หรือเข้าระบบด้วย ThaiID หรือ เป๋าตัง 3. มีความรวดเร็วและคล่องตัว 4. การใช้โปรแกรม RD Payroll 90/91 ช่วยคำนวณภาษีก่อนยื่นแบบฯ 5. การใช้ระบบ My Tax Account ช่วยตรวจสอบข้อมูลค่าลดหย่อนภาษี ดังกล่าว พบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน มีค่า Sig 0.01 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการยื่นแบบภาษีแบบออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.303 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

การรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับ ของการยื่นภาษีแบบออนไลน์ ได้แก่ 1. ช่วยให้ประหยัดเวลาดำเนินการและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง/ไม่ต้องรอคิว 2. มีความถูกต้อง 3. ช่วยให้ได้รับการคืนภาษีรวดเร็วกว่าการยื่นแบบฯ แบบกระดาษ

4. ช่วยให้สามารถใช้บริการไม่เว้นวันหยุดราชการ/นอกเวลาราชการได้ 5. มีช่องทางชำระภาษีได้หลายช่องทาง 6. ช่วยให้ได้รับสิทธิเวลาการยื่นแบบฯ หลังวันที่ 31 มีนาคม ได้อีก 8 วัน 7. สามารถรับสำเนาการยื่นแบบฯ ได้ทันที ดังกล่าว พบว่า การรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับ มีค่า Sig 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า มีความสัมพันธ์กับมีพฤติกรรมการยื่นแบบภาษีแบบออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.533 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

ด้านอิทธิพลทางสังคม ของการยื่นภาษีแบบออนไลน์ ได้แก่ 1. ครอบครัว/เพื่อน/คนรู้จัก มีส่วนช่วยแนะนำ 2. กรมสรรพากร มีการประชาสัมพันธ์ชักชวนและแนะนำ 3. กูรูด้านภาษีฯ มีการเผยแพร่ความรู้และแนะนำ 4. เทคโนโลยีของกรมสรรพากรและการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล 5. การใช้เว็บไซต์ หรือ แอพพลิเคชั่นด้านการเงินและการลงทุนได้แพร่หลายมากขึ้นจนเป็นความคุ้นชิน ดังกล่าว พบว่าอิทธิพลทางสังคม มีค่า Sig 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า มีความสัมพันธ์กับมีพฤติกรรมการยื่นแบบภาษีแบบออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.405 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

2.2 พฤติกรรมการใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2.2.1 การยื่นแบบฯ แบบออนไลน์ (Online) ทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถาม 11 ข้อดังนี้ 1. สะดวกยื่นแบบฯ ผ่านทางช่องทางออนไลน์ 2. มีความประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง 3. ความสะดวกสามารถยื่นวันหยุดราชการ/นอกเวลาราชการได้ 4. ความเข้าใจประเภทเงินได้ 5. ความเข้าใจค่าใช้จ่ายที่สามารถหักจากเงินได้แต่ละประเภทของท่านก่อนเป็นเงินได้สุทธิเพื่อคำนวณภาษี 6. ความเข้าใจค่าลดหย่อน ส่วนตัว คู่สมรส บุตร บิดา มารดา 7. ความเข้าใจค่าลดหย่อน ประกันสังคม ประกันชีวิต และการลงทุน ในกองทุนต่างๆ 8. มีความสะดวกในการแนบหลักฐานเอกสารต่างๆ เป็นไฟล์เอกสาร 9. คำนวณบนแพลตฟอร์มของกรมสรรพากรมีความถูกต้อง 10. การใช้โปรแกรม RD Payroll 90/91 ช่วยตรวจสอบการคำนวณภาษีก่อนยื่นแบบฯ 11. การใช้ระบบ My Tax Account ช่วยรวบรวมข้อมูลการลดหย่อนภาษีได้

การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$ = 4.35, S.D. = .38) โดยข้อมูลด้านการยื่นแบบฯ แบบออนไลน์ (Online) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มากที่สุด พบว่า ผู้เสียภาษีสะดวกยื่นแบบฯ ผ่านทางช่องทางออนไลน์ ($\overline{x}$ = 4.69, S.D. = .56) รองลงมา คือ การยื่นแบบฯ แบบออนไลน์ มีความประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ($\overline{x}$ = 4.68, S.D. = .55) และรายข้อที่น้อยที่สุด คือ การยื่นแบบฯ แบบออนไลน์ มีความสะดวกในการแนบหลักฐานเอกสารต่างๆ เป็นไฟล์เอกสาร ($\overline{x}$ = 3.52, S.D. = 1.12)

2.2.2 การยื่นแบบฯ แบบกระดาษ (On-site) ทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถาม 7 ข้อดังนี้ 1. ความสะดวกในการยื่นแบบฯ แบบกระดาษผ่านช่องทางสำนักงานสรรพากรในพื้นที่ของท่าน 2. การยื่นแบบฯ แบบกระดาษ มีความปลอดภัยมากกว่า 3. การยื่นแบบฯ แบบออนไลน์ มีความยุ่งยากมากกว่า 4. การยื่นแบบฯ แบบกระดาษ มีความสะดวก 5. การยื่นแบบฯ แบบกระดาษ ช่วยลดความผิดพลาดของได้ 6. การยื่นแบบฯ แบบกระดาษ ช่วยให้เสียภาษีได้น้อยกว่า 7. การยื่นแบบฯ แบบกระดาษ ช่วยให้มั่นใจได้ว่ากรมสรรพากรได้รับข้อมูลการเสียภาษีประจำปีแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยอยู่อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{x}$ = 2.81, S.D. = .68) โดยข้อมูลด้านการยื่นแบบฯ แบบกระดาษ (On-site) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มากที่สุด พบว่า การยื่นแบบฯ แบบกระดาษ (On-site) ช่วยให้มั่นใจได้ว่ากรมสรรพากรได้รับข้อมูลการเสียภาษีประจำปีแล้ว ($\overline{x}$ = 3.83, S.D. = 1.08) รองลงมา คือ การยื่นแบบฯ แบบกระดาษ มีความปลอดภัยมากกว่า ($\overline{x}$ = 3.00, S.D. = 1.01) และรายข้อที่น้อยที่สุด คือ การยื่นแบบฯ แบบกระดาษ ช่วยให้เสียภาษีได้น้อยกว่า ($\overline{x}$ = 2.70, S.D. = 1.09)

อภิปรายผล

1. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยด้านอายุ พบว่า ผู้เสียภาษีที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมการยื่นภาษีแบบกระดาษและแบบออนไลน์แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้เสียภาษีที่มีอายุมาก มีฐานภาษีตามขั้นบันไดที่จ่ายสูงเพราะเงินเดือนมาก ทำให้การเสียภาษี

มากกว่า จึงมีการวางแผนภาษี เพื่อลดหย่อนภาษี ซึ่งสอดคล้องกับงานของ วารีพร ชูศรี และคณะ (2565) ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชน ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า อายุของผู้เสียภาษีที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ปัญหาและอุปสรรคในการยื่นแบบและชำระภาษีผ่านอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

ปัจจัยด้านระดับการศึกษา พบว่าผู้เสียภาษีที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีแบบกระดาษแต่ไม่มีต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีแบบออนไลน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้เสียภาษีที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีแนวโน้มการยื่นแบบกระดาษ น้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ อาริศรา นนทะคุณ (2561) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้เสียภาษีที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่พบในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามจำนวนผู้เสียภาษีที่มีการยื่นแบบกระดาษมีน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 2.9 เท่านั้น จึงเห็นได้ว่าผู้ยื่นภาษีที่มีรายได้น้อยส่วนใหญ่จะยื่นภาษีแบบออนไลน์ด้วยเช่นกัน

ปัจจัยด้านรายได้ พบว่าผู้เสียภาษีที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีพฤติกรรมการยื่นภาษีแบบกระดาษและแบบออนไลน์แตกต่างกัน โดยรวมยิ่งผู้เสียภาษีมีรายได้มากขึ้นแนวโน้มจะเลือกยื่นแบบฯแบบออนไลน์ (Online) มากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ยิ่งผู้เสียภาษีที่มีรายได้มากจะให้ความสำคัญกับการประหยัดเวลาในการเดินทาง จึงเลือกใช้การยื่นแบบฯแบบกระดาษ (On-site) น้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ เจกิตาห์ อินทร์พักทัน (2564) ศึกษาการเลือกใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางออนไลน์ ของข้าราชการและลูกจ้างกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักการคลัง พบว่า รายได้ของผู้เสียภาษีที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการยื่นแบบและแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนบุคคลอื่นๆ ได้แก่ การใช้โปรแกรม RD Payroll 90/91 ช่วยคำนวณภาษีก่อนยื่นแบบภาษี และการใช้ระบบ My Tax Account ช่วยตรวจสอบค่าลดหย่อนภาษี พบว่าผู้เสียภาษีที่มีประสบการณ์การใช้โปรแกรม RD Payroll 90/91 และ การใช้ระบบ My Tax Account มีพฤติกรรมการยื่นภาษีแบบกระดาษและแบบออนไลน์แตกต่างกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีกับความคิดเห็นการใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2.1 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านการรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับ และด้านอิทธิพลทางสังคม โดยอธิบายความสัมพันธ์กับความคิดเห็นการใช้บริการยื่นแบบฯ แบบออนไลน์ ได้ดังนี้

ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน พบว่ามีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นการใช้บริการยื่นแบบฯ แบบออนไลน์ โดยความคิดเห็นรายข้อที่มีความเห็นด้วยมากที่สุดเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1. มีความรวดเร็วและคล่องตัว 2. มีความสะดวกในการเข้าสู่ระบบ ด้วยการเข้ารหัสผ่าน หรือเข้าระบบ 3. มีขั้นตอนชัดเจนและรูปแบบเนื้อหาเข้าใจง่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บริการยื่นแบบฯ ผ่านช่องทาง e-Filing ของกรมสรรพากรได้มีการพัฒนาให้สามารถใช้งานง่ายและมีขั้นตอนที่สะดวกขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ วรพรรณ นุตโร (2561) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน มีผลต่อปัจจัยการยอมรับการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีออนไลน์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีออนไลน์มีขั้นตอนการใช้งานชัดเจน และเนื้อหาเข้าใจได้ง่าย

ด้านการรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับ พบว่ามีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นการใช้บริการยื่นแบบฯ แบบออนไลน์ โดยความคิดเห็นรายข้อที่มีความเห็นด้วยมากที่สุดเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1. มีความถูกต้อง 2. ช่วยให้สามารถใช้บริการไม่เว้นวันหยุดราชการ/นอกเวลาราชการได้ 3. ช่วยให้ประหยัดเวลาดำเนินการและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง/ไม่ต้องรอคิว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การยื่นแบบฯ แบบออนไลน์สามารถยื่นแบบฯ ได้ตลอดเวลา ช่วยประหยัดเวลาไม่ต้องรอคิวและลดค่าใช้จ่ายการเดินทาง และเชื่อมั่นในการคำนวณที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ พนิดา สุภาพอาภรณ์ (2561) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสำเร็จของการยื่นแบบภาษีทางอินเทอร์เน็ตของนิติบุคคลในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ มีผลต่อปัจจัยการยอมรับการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีออนไลน์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีออนไลน์มีความสะดวก รวดเร็ว และประหยัดเวลาดำเนินการและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

ด้านอิทธิพลทางสังคม พบว่ามีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นการใช้บริการยื่นแบบฯ แบบออนไลน์ โดยความคิดเห็นรายข้อที่มีความเห็นด้วยมากที่สุดเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1. การใช้เว็บไซต์ หรือ แอปพลิเคชันด้านการเงินและการลงทุนได้แพร่หลายมากขึ้นจนเป็นความคุ้นชิน 2. ครอบครัว/เพื่อน/คนรู้จัก มีส่วนช่วยแนะนำวิธีการยื่นแบบฯ 3. เทคโนโลยีของกรมสรรพากรและการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้จากความเห็นด้วยดังกล่าว ผู้เสียภาษีจึงเลือกใช้ระบบยื่นแบบฯ แบบออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ปฐมาภรณ์ บำรุงผล (2563) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีและคุณภาพระบบสารสนเทศที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้ยื่นภาษีในธุรกิจภาคอุตสาหกรรม พบว่าอิทธิพลของสังคม มีผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการธุรกรรมผ่านระบบพร้อมเพย์ของรัฐบาลไทย เนื่องจากในปัจจุบันผู้ยื่นแบบภาษีสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่ายมากขึ้น และสื่อสังคมหรือผู้ที่มีอิทธิพลทางสังคม อย่างกูรูด้านภาษีฯ ทำให้มีแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมเรียนรู้และปฏิบัติตามในการใช้บริการระบบยื่นแบบฯ แบบออนไลน์ตามผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินและการวางแผนภาษีแนะนำ

2.2 ความคิดเห็นของผู้ใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การใช้บริการยื่นแบบฯ แบบออนไลน์ (Online) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยระดับมาก คือการยื่นแบบฯ แบบออนไลน์ 1. มีความสะดวก 2. มีความประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง 3. สามารถยื่นวันหยุดราชการ/นอกเวลาราชการได้ 4. คำนวณบนแพลตฟอร์มของกรมสรรพากรมีความถูกต้อง แต่ในกลุ่มของระดับมากที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การใช้ระบบ My Tax Account ช่วยรวบรวมข้อมูลการลดหย่อนภาษี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ระบบ My Tax Account พ.ศ. 2566 สำหรับใช้ยื่นแบบฯ ปีภาษี 2565 (ยื่นวันที่ 1 มกราคม – 8 เมษายน 2566) เป็นระบบที่กรมสรรพากรได้ทำการพัฒนาและเริ่มให้ใช้งานใน พ.ศ. 2566 เป็นปีแรก การนำเข้าข้อมูลค่าลดหย่อนภาษีต่างๆ เช่น ค่าเบี้ยประกันชีวิต กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (PVD) กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) กองทุนรวมเพื่อส่งเสริมการออกระยะยาว (SSF) ที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ และข้อสำคัญ คือ My Tax Account พ.ศ. 2566 ยังไม่เชื่อมโยงข้อมูลส่งไปยังระบบ e-Filing ของการยื่นแบบภาษีออนไลน์ เป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้นไว้ใช้ในการตรวจสอบเท่านั้น ผู้เสียภาษีจึงอาจยังไม่รู้ว่าได้มีการเพิ่มระบบ My Tax Account เข้ามาเพื่อช่วยตรวจสอบข้อมูลค่าลดหย่อนภาษีได้แล้ว จึงทำให้มีแนวโน้มของผู้ตอบแบบสอบถามมีเกณฑ์อยู่ในระดับน้อยที่สุดในการยื่นแบบแสดงภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาปีภาษี 2565 ครั้งล่าสุด สอดคล้องกับงานของ ฟ้ารพิณฑ์ ฟ้าฏิษฐกุล (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้งานระบบยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้มีเงินได้ในเขตอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน พบว่า ผู้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีทัศนคติในภาพรวมอยู่ในระดับดี และส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในขณะที่มีความรู้ในการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในระดับปานกลาง ส่วนการใช้ระบบ My Tax Account กรมสรรพากรเพิ่งเริ่มให้ใช้งานยังไม่มีงานวิจัยมาเปรียบเทียบ

การใช้บริการยื่นแบบฯ แบบกระดาษ (On-site) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจะเห็นด้วยระดับปานกลางเท่านั้น โดยพิจารณาเป็นรายข้อมีระดับเห็นด้วยมากที่สุดคือ การยื่นแบบฯแบบกระดาษ ช่วยให้มั่นใจได้ว่ากรมสรรพากรได้รับข้อมูลการเสียภาษีประจำปีแล้ว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้เสียภาษีได้ดำเนินการยื่นแบบฯ กับเจ้าหน้ากรมสรรพากรโดยตรง ผู้เสียภาษีเกิดความมั่นใจ จึงทำให้มีแนวโน้มของผู้ตอบแบบสอบถามมีเกณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีระดับเห็นด้วยรองลงมาคือ การยื่นแบบฯ แบบกระดาษ มีความปลอดภัยมากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการยื่นแบบฯ แบบกระดาษ ไม่มีความเสี่ยงในการรั่วไหลของข้อมูล และรายข้อที่น้อยที่สุด คือ การยื่นแบบฯ แบบกระดาษ ช่วยให้เสียภาษีได้น้อยกว่า สาเหตุอาจเกิดจาก การมีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำให้ความช่วยเหลือตรวจทานเพื่อให้การเสียภาษีเป็นไปด้วยความถูกต้อง แต่ไม่ได้ช่วยให้การเสียภาษีน้อยกว่าการยื่นแบบฯ แบบออนไลน์ สอดคล้องกับงานของ กุสุมา ดำรงชัย และ กุหลาบ ปุริสาร (2561) ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชน ในตำบลกู่ทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้ยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจำนวนมากที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นดังกล่าว

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นแบบออนไลน์ มีผู้ตอบแบบสอบถามที่ยื่นแบบกระดาษเพียง ร้อยละ 2.9 เท่านั้น และมีผู้ที่เคยใช้ระบบ My Tax Account ช่วยในการตรวจสอบค่า

ลดหย่อนภาษี ร้อยละ 22.6 ซึ่งถือว่าเป็นระดับที่ไม่มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พ.ศ. 2566 กรมสรรพากรเริ่มนำข้อมูลค่าลดหย่อนภาษีปีภาษี 2565 เข้าในระบบ My Tax Account เป็นปีแรก

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา พบว่า ผู้เสียภาษีส่วนใหญ่หันไปใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้ผ่านอินเทอร์เน็ตมากกว่าร้อยละ 97 ส่วนที่ยื่นแบบผ่านกรมสรรพากรพื้นที่ มีจำนวนน้อยกว่าร้อยละ 3 ทั้งนี้เพราะระบบยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์ e-Filing มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบันระบบสามารถใช้งานได้อย่างสะดวก เข้าใจง่าย ทำให้ผู้เสียภาษีส่วนใหญ่หันมาใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้ผ่านอินเทอร์เน็ตมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นแล้ว กรมสรรพากรยังได้พัฒนาระบบสนับสนุนข้อมูลอื่น ๆ ให้กับผู้เสียภาษี เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับค่าลดหย่อยต่างๆ ข้อมูลรายได้ ดอกเบี้ยกู้ยืมที่อยู่อาศัย ช้อปดีมีคืน เงินบริจาค เข้ามาที่ระบบ My Tax Account พ.ศ. 2567 และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้ามาที่ e-Filing ได้แล้ว และอีกทั้งกรมสรรพากรได้เตรียมบังคับให้ทุกบริษัทจะต้องส่งเงินได้และการหักภาษี ณ ที่จ่ายเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ ตั้งแต่ปีภาษี 2567 เป็นต้นไป (เริ่มยื่นวันที่ 1 มกราคม – 8 เมษายน 2568) เพื่อให้กรมสรรพากรนำเข้าระบบ My Tax Account พ.ศ. 2568 ตั้งแต่การยื่นภาษีประจำปี ในช่วง 1 มกราคม 2568 เป็นต้นไป

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พบว่า ผู้เสียภาษีที่มีอายุมาก มีแนวโน้มในการยื่นภาษีแบบออนไลน์ ผู้เสียภาษีที่มีระดับการศึกษาสูง มีแนวโน้มในการยื่นภาษีแบบออนไลน์ และผู้เสียภาษีที่มีรายได้มาก มีแนวโน้มในการยื่นภาษีแบบออนไลน์

การยอมรับเทคโนโลยี ผู้เสียภาษีเห็นว่าปัจจัย ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านการรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับ และด้านอิทธิพลทางสังคม มีผลต่อผู้เสียภาษีที่ยื่นภาษีแบบออนไลน์ โดยความคิดเห็นแยกรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน พบว่าการรยื่นภาษีแบบออนไลน์ มีความรวดเร็วและคล่องตัว มีความสะดวกในการเข้าสู่ระบบ ด้วยการเข้ารหัสผ่าน หรือเข้าระบบ มีขั้นตอนชัดเจนและรูปแบบเนื้อหาเข้าใจง่าย 2) ด้านการรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับ พบว่า การรยื่นภาษีแบบออนไลน์ มีความถูกต้อง ช่วยให้สามารถใช้บริการไม่เว้นวันหยุดราชการ/นอกเวลาราชการได้ ช่วยให้ประหยัดเวลาดำเนินการและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง/ไม่ต้องรอคิว 3) ด้านอิทธิพลทางสังคม พบว่า การยื่นภาษีแบบออนไลน์มีผลมาจาก การใช้เว็บไซต์ หรือ แอปพลิเคชันด้านการเงินและการลงทุนได้แพร่หลายมากขึ้นจนเป็นความคุ้นชิน การมีครอบครัว/เพื่อน/คนรู้จักช่วยแนะนำวิธีการยื่น และเห็นว่าเทคโนโลยีของกรมสรรพากรและการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลได้

การใช้บริการของผู้เสียภาษี พบว่า มีการยื่นภาษีแบบออนไลน์มากกว่าแบบกระดาษค่อนข้างมาก โดยผู้เสียภาษีมีเห็นด้วยมาก ว่าการยื่นภาษีแบบออนไลน์ มีความสะดวก มีความประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง สามารถยื่นวันหยุดราชการ/นอกเวลาราชการได้ คำนวณบนแพลตฟอร์มของกรมสรรพากรมีความถูกต้อง แต่ในกลุ่มเห็นด้วยระดับมากที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ความเข้าใจค่าลดหย่อน ประกันสังคม ประกันชีวิต และการลงทุน ในกองทุนต่างๆ และเห็นด้วยในระดับปานกลาง คือการใช้ระบบ My Tax Account ช่วยรวบรวมข้อมูลการลดหย่อนภาษี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กรมสรรพากรควรให้ความรู้การใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รวมถึง การประชาสัมพันธ์การใช้ระบบ My Tax Account ให้มากขึ้น เพราะผลจากแบบสอบถามมีผู้เคยใช้งาน My Tax Account พ.ศ 2566 ไม่มากนัก

1.2 ควรนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการให้บริการในการยื่นแบบฯ ผ่านระบบเว็บไซต์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ และสอดคล้องตามวิสัยทัศน์นโยบายของไทยแลนด์ 4.0

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรปรับตัวแปรในการศึกษาให้เหมาะสมและทันสมัยกับสถานการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากผลการศึกษานี้สอบถามจากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ My Tax Account พ.ศ. 2566 แต่ในปัจจุบัน พบว่ากรมสรรพากรได้มีการพัฒนา My Tax Account พ.ศ. 2567 ที่แสดงข้อมูลรายได้และรายการลดหย่อนภาษีของผู้ใช้บริการได้ครบถ้วนมากกว่าเดิม รวมทั้งยังสามารถเชื่อมโยงข้อมูลส่งไปยังระบบการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบ e-Filing ได้แล้ว และกรมสรรพากรได้เตรียมบังคับให้ทุกบริษัทจะต้องส่งเงินได้และการหักภาษี ณ ที่จ่ายเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ ตั้งแต่ปีภาษี 2567 เป็นต้นไป (เริ่มยื่นวันที่ 1 มกราคม – 8 เมษายน 2568) เพื่อให้กรมสรรพากรนำเข้าระบบ My Tax Account พ.ศ. 2568 ตั้งแต่การยื่นภาษีประจำปี ในช่วง 1 มกราคม 2568 เป็นต้นไป

2.2 ให้พิจารณาตัวแปรอื่นเพิ่มเติมแทนตัวแปรการใช้โปรแกรมช่วยคำนวณ RD Payroll 90/91 ในการศึกษาทั้งนี้ เพราะว่าการยื่นภาษีเงินได้ผ่านระบบ e-Filing ในปัจจุบัน ระบบ e-Filing สามารถบันทึกเป็นฉบับร่างของการคำนวณภาษีเก็บไว้ในระบบฐานข้อมูล และสามารถพิมพ์ฉบับร่างเพื่อให้ผู้ใช้บริการตรวจสอบก่อนได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้โปรแกรม RD Payroll 90/91 ช่วยคำนวณก่อนเหมือนเก่าแล้ว

2.3 ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ควรศึกษาในเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เสียภาษีเพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุม

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2564). *รายงานผลการทบทวนสถานการณ์โรคโควิด-19 และมาตรการควบคุมป้องกันในระดับโลก และในประเทศไทย*. สืบค้น 10 มีนาคม 2566 จาก http://www.thaincd.com/document/file/download/knowledge/COVID19.65.pdf.

กรมสรรพากร. (2566). *Clear Cut My Tax Account* ครบจบในที่เดียว. สืบค้น 10 มีนาคม 2566. จาก https://www.rd.go.th/63908.html.

กุสุมา ดำรงชัย และ กุหลาบ บุริสาร. (2561). ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชน ในตำบลกู่ทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 8*(1), 124-132.

เจกิตาห์ อินทร์พักทัน. (2564). *การเลือกใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางออนไลน์ของข้าราชการและลูกจ้างกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักการคลัง*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

ปฐมาภรณ์ บำรุงผล. (2563). *การยอมรับเทคโนโลยีและคุณภาพระบบสารสนเทศที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้ยื่นภาษีในธุรกิจภาคอุตสาหกรรม*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

พนิดา สุภาพอาภรณ์. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อผลสำเร็จของการยื่นแบบภาษีทางอินเทอร์เน็ตของนิติบุคคลในเขตกรุงเทพมหานคร*. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).

ฟ้ารพิณท์ ฟ้าฎิษฐกุล. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้งานระบบยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้มีเงินได้ในเขตอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).

วรพรรณ นุตโร. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

วารีพร ชูศรี, จุฑามาศ พรหมมนตรี, บุตรี บุญโรจนพงศ์, นลินี อึ้งคุณากูล และ ปิยาพัชร สันเจริญ. (2565). ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชาชน ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 13* (น. 3220-3234). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)*. สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2567. จาก https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20230307173518.pdf.

อาริศรา นนทะคุณ. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 457-470.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Information System Development for Academic Administration in Basic Education Expansion Schools under Nakhon Si Thammarat Educational Service Area Office 4

Somchai Tipmontre[1*] Phrakru Sumetpariyatikun[1] and Kasama Srisuwan[1]

[1] *Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: tipmontre14@gmail.com*

ABSTRACT

This article aimed (1) to study the conditions of information operations, (2) to present and evaluate guidelines for the development of information systems for academic administration in Basic Education Expansion Schools under Nakhon Si Thammarat Educational Service Area Office 4. This research is qualitative research. Tools used to collect data including interview form Group discussion evaluation form. Statistics used include analyzing qualitative data by descriptive analysis. The result of the study found that operational conditions of information there are 5 steps of using the information system, (1) data collection, (2) data verification, (3) data processing, (4) data storage, and (5) data utilization. Although five stages are operated, they are not yet fast and up to date. The results of the presentation and evaluation of information systems for academic administration in Basic Education Expansion Schools under Nakhon Si Thammarat Educational Service Area Office 4 consist of five steps according to information system: (1) data collection the required list of information, ways how to store, responsible person, storage pattern, report of progress (2) data verification assigning system administrator, data collection, data improvement and correction (3) data processing planning, method, use of data and report (4) data storage creation of system and classification of data, choosing a storage method, preparation of a user manual (5) data utilization creation of the academic system, creating permission or login, and dissemination of data in academic administration in five areas namely: 1) teaching and learning in the school 2) curriculum development of the school 3) evaluation and transfer of credits, 4) supervision, 5) development and use of technological materials with fast, accurate and up-to-date. Experts are of the opinion that is appropriate, there is a possibility and is useful and can be used.

Keywords: Development, Information System, Academic Administration

Received: 25 March 2024;
Revised: 19 August 2024;
Accepted: 19 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

สมชาย ทิพย์มนตรี[1*] พระครูสุเมธปริยัติคุณ[1] และ กษมา ศรีสุวรรณ[1]

[1] *สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: tipmontre14@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานสารสนเทศ (2) นำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ ได้แก่วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานสารสนเทศ มีการใช้ระบบสารสนเทศ 5 ขั้นตอน (1) การเก็บรวบรวมข้อมูล (2) การตรวจสอบข้อมูล (3) การประมวลผลข้อมูล 4) การจัดเก็บข้อมูล (5) การนำข้อมูลไปใช้ มีการดำเนินงานสารสนเทศทั้ง 5 ขั้นตอน แต่ยังไม่รวดเร็วและเป็นปัจจุบัน การนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ มี 5 ขั้นตอน (1) การเก็บรวบรวมข้อมูล มีการกำหนดรายการข้อมูลที่ต้องการ กำหนดวิธีการเก็บ มีผู้รับผิดชอบสร้างรูปแบบการเก็บ และมีการรายงานความคืบหน้า (2) การตรวจสอบข้อมูล กำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดูแลระบบ รวบรวมข้อมูล กำหนดวิธีการ มีการปรับปรุง/แก้ไขข้อมูล (3) การประมวลผลข้อมูล มีการวางแผนใช้เครื่องมือและรายงานผล (4) การจัดเก็บข้อมูล สร้างระบบและจัดประเภทของข้อมูล เลือกวิธีจัดเก็บ และจัดทำคู่มือการใช้ (5) การนำข้อมูลไปใช้ สร้างระบบงานวิชาการ กำหนดสิทธิ์ในการใช้/เข้าระบบ และมีการเผยแพร่ข้อมูล นำมาใช้กับขอบข่ายการบริหารงานบริหารวิชาการ 5 ด้านคือ (1) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน (4) ด้านการนิเทศการศึกษา (5) ด้านพัฒนาและแหล่งเรียนรู้ ที่ทำให้รวดเร็ว ถูกต้อง และทันสมัย ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การพัฒนา, ระบบสารสนเทศ, การบริหารงานวิชาการ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ต้องเร่งสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ซึ่งการศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางรากฐานของการพัฒนาคนและประเทศชาติ จึงจำเป็นที่จะต้องมีจัดระบบบริหารและสารสนเทศที่ถูกต้อง และรวดเร็วแม่นยำ การพัฒนาระบบบริหาร และสารสนเทศใหม่ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาการบริหารจัดการและพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวางแผนระบบข้อมูลสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพและสามารถเชื่อมโยงติดต่อสื่อสารถึงกันได้ทุกระดับได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบวิธีหลักเกณฑ์ และวิธี “การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน” สถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 50 กำหนด ให้สถานศึกษาได้ร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆ ตลอดจนให้บุคลากรที่มีข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษารวมทั้งผู้ปกครองผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา มีส่วนวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเห็นควรให้สถานศึกษาต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดตามคำร้องขอ ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อช่วยและสนับสนุนในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการดำเนินงานด้านต่างๆ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรหรือสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่สถานศึกษาที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้นระบบสารสนเทศและข้อมูล แสดงให้เห็นความสมบูรณ์ของการใช้งาน

ได้ทันที โดยที่สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฏิบัติการที่สำคัญที่สุด มีขอบเขตภารกิจในการบริหารและจัดการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลไว้ 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลการบริหารงานทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, 2562)

งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 4) พ.ศ.2562 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัวรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

การบริหารวิชาการพบปัญหา ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ไม่มีพื้นที่จัดเก็บแผนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา รายงานการใช้หลักสูตรไม่ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน เครื่องมือที่ใช้ยังไม่หลากหลาย ด้านการนิเทศการศึกษา ไม่มีร่องรอยการนิเทศ และด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย ปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของนักเรียน จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยระบบสารสนเทศเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดัน เพื่อให้บรรลุงานตามเป้าหมาย ในการดำเนินงานจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ยังมีปัญหาและอุปสรรคบางประการในการใช้ระบบสารสนเทศ ทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายตามแนวนโยบายของต้นสังกัด ทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ โดยมีสาเหตุมาจากครูและบุคลากรที่มีอยู่ขาดความรู้ความชำนาญในด้านการใช้งานระบบสารเทศ ขาดทักษะในการใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยี ประกอบกับมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ สื่อและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีไม่ทันสมัย ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน จึงจำเป็นต้องพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญการเชื่อมโยงระหว่างการบริหารวิชาการกับการใช้เทคโนโลยีพัฒนาระบบสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงในการจัดการศึกษาในโรงเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ทั้งนี้เพื่อจะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่การบริหารวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
2. เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงยชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษาผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นการ เลือกแบบมีโครงสร้างที่เคร่งครัดมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการที่ไม่ซับซ้อนเพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่ เหมาะที่สุดเท่าที่จะเป็นได้สำหรับแนวคิดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ เลือกมีลักษณะเป็น“Information-rich Case”คือมีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มากและสามารถ สะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด ซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาเพื่อให้ได้ผู้ให้ ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุดโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน ประกอบด้วย

ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 3 คน ตัวแทนครู จำนวน 8 คน โดยทุกคนต้องมีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 3 ปี

1.2 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 คือผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์จำนวน 1 คน หัวหน้างานวิชาการจำนวน 1 คน ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 คือจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คนซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยมีคุณสมบัติดังนี้ ทุกตำแหน่งต้องมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 6 คน หัวหน้างานบริหารวิชาการจำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่การสัมภาษณ์เชิงลึก (In–depth Interview) ซึ่งมีลำดับในการสร้างเครื่องมือดังนี้ 1). สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ 2). กำหนดประเด็นการร่างแบบสภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 เพื่อจัดขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบ 3) นำร่างแบบการใช้ระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและ ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับร่างแบบการร่างระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือดังนี้ 1) ร่างแบบการพัฒนาสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) นำแบบร่างที่ได้ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 3) นำไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่กำหนด 4) นำผลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียง จัดทำเป็นแนวทางการ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการนำเสนอคือแบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้ 1. นำร่างแบบการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ที่ได้จากการร่างแบบมาจัดทำเป็น แบบประเมินความเป็นไปได้ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ 2. นำแบบประเมินความเป็นไปได้ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยความครอบคลุมองค์ความรู้ 3. ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์อีกครั้ง 4. นำข้อคำถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5. แบบสนทนากลุ่มใช้ร่างแบบการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ของตนเองที่ได้ มาเป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอน ดังนี้ (2.1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ (2.2) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนครูเพื่อขอ อนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องการใช้ระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 (2.3) ขั้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากนั้นจึง

กำหนดวันเวลาสัมภาษณ์วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over Role) (2.4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแบบการใช้ระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลมุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนามีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจนใช้คำถามอย่างเปิด กว้างมีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิง บวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลที่ผู้สัมภาษณ์ ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ใช้เวลา ประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญและขออนุญาตบันทึกการสนทนาให้ข้อมูลสัมภาษณ์ด้วย โดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียงถ่ายรูปสมุดบันทึกและถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ในการศึกษาแนวทางผู้วิจัย 1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสม หรือไม่ และมีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ 2) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก 3) ขั้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากนั้นจึงกำหนด วันเวลาสัมภาษณ์วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over Role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่าง โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลมุ่งหา ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนามีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจนใช้คำถามอย่างเปิด กว้างมีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิง บวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลที่ ผู้สัมภาษณ์ ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญและขออนุญาตบันทึกการ สนทนาให้ข้อมูลสัมภาษณ์ด้วยทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นการ รวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียงถ่ายรูปสมุดบันทึกและถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป ในการจัดสนทนากลุ่ม เสนอร่างและประเมินแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะและประเมินมีกระบวนการดังนี้ 1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสม หรือไม่ และมีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษาประสานงานผู้ร่วมสนทนากลุ่มเพื่อนัดวันเวลาและสถานที่ 2) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 3) ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะและประเมินแนวทางทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ตามวันเวลา และสถานที่กำหนด 4) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไป

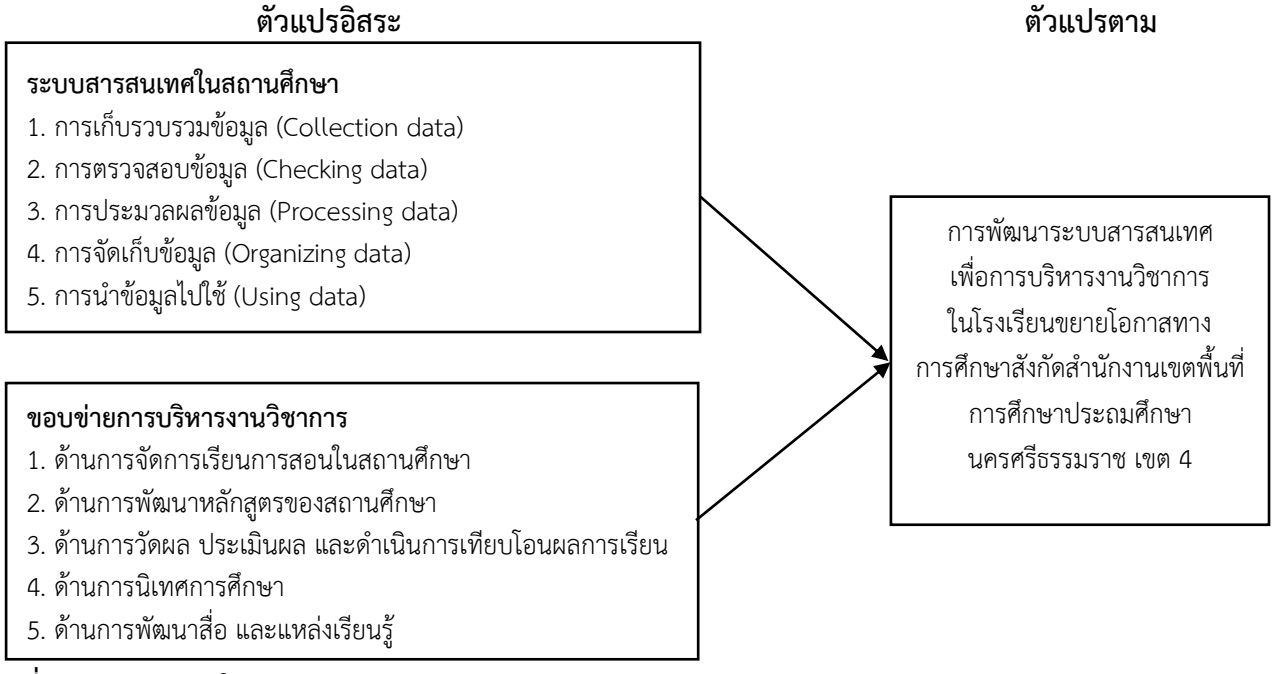
เก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการศึกษาสภาพระบบสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มารวบรวม เรียบเรียง แยกประเภท แล้วจัดทำรายงานการศึกษาสภาพแนวทางการจัดการศึกษาสาขางานช่างยนต์ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอรายงานการศึกษาสภาพ

4.2 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจาการสัมภาษณ์มารวบรวม เรียบเรียงเป็นแนวการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 สร้างเป็นแนวทางตามผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการประชุมกลุ่ม ดำเนินการโดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) นำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุง แก้ไข ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ฉบับสมบูรณ์สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในรูปแบบฉบับสมบูรณ์ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยผู้วิจัยกำหนดตัวแปรต้น 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ศึกษาการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีการกำหนดครูหรือบุคลากรรับผิดชอบโดยมีคำสั่งแต่งตั้ง มีการจัดแฟ้มข้อมูลเอกสารอย่างเป็นระบบ สามารถสืบค้นข้อมูลย้อนหลังได้ โดยข้อมูลที่ได้อยู่ในรูปแบบ ตัวเลข ข้อความ หรือรูปภาพ มีบางครั้งที่ข้อมูลสูญหาย เป็นเพราะว่ามีการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบ จากการปรับเปลี่ยนตำแหน่งหรือโยกย้ายของครู ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ครูขาดความรู้ในการใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยี ทักษะการใช้โปรแกรม อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ไม่ทันสมัย ระบบการบริหารงานและขั้นตอนที่มีความยุ่งยากซับซ้อนทำให้เสียเวลา แนวทางการแก้ไขโดยเริ่มจากการวางแผนและดำเนินการในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้เทคนิคที่เหมาะสมเช่น ระบบ Google Form และพัฒนาทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์ ทำให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัย ตรงตามความต้องการ

การดำเนินการตรวจสอบข้อมูล มีคณะทำงานในแต่ละฝ่าย แล้วจึงจัดเก็บเข้าแฟ้มเอกสาร หรือนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ มีการดำเนินการตรวจสอบข้อมูลด้วยความสม่ำเสมอ แต่บางงานหรือกิจกรรมข้อมูลที่มีอยู่ไม่ถูกต้อง ไม่ครบสมบูรณ์ เพราะครูที่รับผิดชอบไม่มีเวลาในการตรวจสอบ เกิดข้อผิดพลาด ไม่ครบถ้วน และไม่ทันตามเวลาที่กำหนด ขาดความครบถ้วนของข้อมูลเนื่องจากปัญหาเรื่องลายมือ ไม่มีการเก็บหลักฐานหรือร่องรอย สถานศึกษาขาดครูและบุคลากรที่รับผิดชอบในการตรวจสอบโดยตรง ควรมีคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยใช้งานด้านธุรการหรือคอมพิวเตอร์เพื่อลดข้อผิดพลาด กำหนดช่วงระยะเวลาในการตรวจสอบ และมีผู้ตรวจสอบมากกว่า 1 คน หากพบข้อมูลที่ผิดพลาดต้องแก้ไขก่อนนำไปประมวลผล ไม่เช่นนั้นจะเกิดผลลัพธ์ที่ผิดพลาดตามไปด้วย

การดำเนินการประมวลผลข้อมูล มีการทำด้วยมือใช้กับข้อมูลที่มีจำนวนน้อย ไม่ซับซ้อน และมีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กับข้อมูลที่มีปริมาณมากและมีความซับซ้อน เนื่องจากมีความถูกต้องและรวดเร็วกว่าได้ผลลัพธ์ที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับความต้องการ อาจมีความล่าช้าในบางเวลาที่มีความต้องการใช้ข้อมูลพร้อมๆ กัน เพราะมีข้อจำกัดเรื่องผู้รับผิดชอบ และเครื่องมืออุปกรณ์ที่ไม่ทันสมัย อีกทั้งบุคลากรที่รับผิดชอบไม่มีความรู้ ขาดทักษะในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ การประมวลผลข้อมูลไม่สมบูรณ์และไม่ทันต่อความต้องการของผู้ใช้ ควรมีการกำกับติดตามจากผู้บริหารสถานศึกษาและรายงานผลการดำเนินงานอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง หากต้องการความรวดเร็วและสะดวกควรจัดทำด้วยโปรแกรม ควรส่งเสริมการอบรมทักษะให้กับบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการใช้เครื่องมืออุปกรณ์

การดำเนินการจัดเก็บข้อมูล มีกำหนดช่วงเวลา เป็นระบบ เป็นหมวดหมู่สะดวกต่อการค้นหา มีป้ายกำกับแยกเป็นปีการศึกษา เก็บข้อมูลในลักษณะแฟ้มเอกสาร และแฟ้มในรูปแบบ Folder มีการใช้โปรแกรมประยุกต์เพื่อลดภาระการเก็บเอกสาร มีระบบการยืม คืน เพื่อป้องกันข้อมูลสูญหาย มีผู้รับผิดชอบตามคำสั่งมอบหมายงาน แต่ขาดการสำรองข้อมูลทำให้เกิดความเสียหาย อาจมีการสูญหายตามระยะเวลาและการผันเปลี่ยนครู บุคลากรในสถานศึกษา หรือเอกสารที่เก็บภายในเครื่องคอมพิวเตอร์เมื่อเครื่องคอมพิวเตอร์มีปัญหาทำให้เอกสารหาย ควรมีการอบรมผู้รับผิดชอบให้ความรู้และสร้างความเข้าใจสำหรับการดูแลเอกสาร มีการจัดทำทะเบียนยืมคืนเอกสารไว้เพื่อง่ายสำหรับเพื่อการติดตาม ควรจัดงบประมาณสำหรับวัสดุหรือเครื่องใช้สำหรับการจัดเก็บเอกสาร ควรมีการกำหนดช่วงเวลาสำหรับการเก็บ และการทำลายที่แน่นอน

การดำเนินการนำข้อมูลไปใช้ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากหลายช่องทางทั้งติดต่อกับโรงเรียนโดยตรงหรือผ่านช่องทาง Online แต่ยังมีการเก็บข้อมูลตามผู้รับผิดชอบหลายคนทำให้เวลาต้องการใช้ต้องมีการแจ้งล่วงหน้า ในการจัดการหรือสนับสนุนจากผู้บริหารในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานในสถานศึกษายังไม่ครอบคลุม ทำให้ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ไม่ทันสมัย หากต้องการข้อมูลเก่าที่ถูกเก็บไว้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เช่นกัน แต่อาจจะต้องเพิ่มความระมัดระวัง ต้องมีการตรวจสอบก่อนนำไปใช้ทุกครั้ง สำหรับข้อมูลที่รวบรวมและผ่านการรับรองแล้ว เช่นรายงานประจำปี ควรมีการเผยแพร่ต่อสาธารณะในช่องทางต่างๆ เช่นเว็บไซต์ ก่อนนำไปใช้งานทุกครั้งควรศึกษาข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและความต้องการใช้งานให้แน่ชัดหรือสอบถามจากผู้รับผิดชอบ แล้วเลือกให้เหมาะสมกับความต้องการในการใช้งาน

2. ผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการกำหนดรายการข้อมูลที่ต้องการ วิธีการจัดเก็บ สร้างหรือจัดหาเครื่องมือให้มีความสอดคล้องกับลักษณะข้อมูล โดยใช้เครื่องมือระบบ Google รายงานความคืบหน้า มีการตรวจสอบข้อมูล โดย หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ จากแบบฟอร์มที่จัดทำขึ้น หรือรูปแบบเอกสารอื่น อาทิ ระบบ SchoolMis โปรแกรม ปพ.5 แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลตามวัตถุประสงค์ มีการประมวลผล วางแผนกำหนดระยะเวลา โดยหัวหน้ากลุ่มบริหารง่านวิชาการ ในการจำแนกข้อมูล ทำดัชนีป้ายชื่อ โดยใช้ระบบ Google Classroom หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีการจัดเก็บข้อมูลข้อมูล มีป้ายกำกับ จัดหมวดหมู่ แยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรมีการสแกนเก็บไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ และแยกประเภทของข้อมูล มีการนำข้อมูลไปใช้ โดยกลุ่มบริหารวิชาการับผิดชอบ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบโดยทั่วถึงรวมถึงหน่วยงานต้นสังกัดผ่านช่องทางระบบเว็บไซต์ของโรงเรียน

ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ควรมีการจัดเก็บในรูปแบบแฟ้มเอกสารและไฟล์คอมพิวเตอร์ อาทิ ระบบ Google Form มีการตรวจสอบข้อมูล จากผู้ที่รับผิดชอบ หรือผู้ดูแลระบบ โดยใช้การสังเกต หรือใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วย หากพบข้อผิดพลาดต้องแก้ไขปรับปรุงทันที มีการประมวลผล โดยจัดทำรายงานผลการดำเนินงานข้อมูลต่างๆ อีกทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ และทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผลข้อมูล เช่น MS Excel ควรมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานหรือคู่มือการใช้โปรแกรมประยุกต์ มีการจัดเก็บข้อมูลในระบบหรือโปรแกรมประยุกต์ หรือระบบ Google โดยเก็บไว้ในแหล่งเดียวกัน หรือในระบบอินเทอร์เน็ต จัดแยกเป็นรายปีการศึกษา มีการนำข้อมูลไปใช้ ในลักษณะรูปเล่มเอกสาร หรือเอกสารที่เป็นไฟล์งาน โดยมีผู้รับผิดชอบหรือผู้ดูแลระบบเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางต่างๆ

ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยมีหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการเป็นผู้กำกับติดตาม และตรวจสอบ และรายงานผล มีการตรวจสอบข้อมูล โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือหัวหน้างานทะเบียนและวัดผล จากแบบฟอร์มที่จัดทำขึ้น หรือจากเอกสาร ไฟล์งานต่างๆ อีกทั้งยังต้องตรวจสอบความเป็นปัจจุบัน มีการประมวลผลข้อมูล คือครูผู้สอน โดยใช้โปรแกรมประยุกต์ เช่น โปแกรม ปพ.5 ระบบ SchoolMis รายงานหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ ต้องมีการนิเทศและติดตาม โดยให้จัดทำรายงานเป็นรายภาคเรียน อีกทั้งพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้และทักษะการใช้โปรแกรมประยุกต์ มีการจัดเก็บข้อมูลไว้ในช่องทางต่างๆ เช่นแบบทดสอบ ในระบบ Google Form Google Drive สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ โดยต้องเป็นผู้ที่รับผิดชอบ หรือได้รับมอบหมาย มีการนำข้อมูลไปใช้ ในรูปแบบเอกสาร หรือในระบบคอมพิวเตอร์ อาทิ แบบ ปพ.5 โดยมีการกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูล และเผยแพร่แบบสาธารณะ

ด้านการนิเทศการศึกษา มีการเก็บรวบรวมข้อมูลมีเอกสารแบบฟอร์มที่เกี่ยวกับตารางการนิเทศ และรายงานของการนิเทศ มีการกำหนดข้อมูลที่ต้องการ การนิเทศแบบ On Line โดยควรกำหนดผู้รับผิดชอบ มีการดำเนินการตรวจสอบข้อมูล จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบงานนิเทศ ในรูปแบบเอกสารหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีการประมวลผล โดยต้องมีผู้รับผิดชอบคือหัวหน้างาน มีการกำหนดระยะเวลาหรือปฏิทินการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยให้จัดทำเป็นรายงานผลการนิเทศเป็นระยะ และรายงานผลอย่างต่อเนื่อง มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นแฟ้มเอกสารหรือไฟล์คอมพิวเตอร์ เช่น ระบบ Google classroom โดยผู้ที่รับผิดชอบงานด้านนิเทศ ควรมีเอกสารอธิบายการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศ ในการนำข้อมูลไปใช้ ควรมีการเผยแพร่คลิปการสอนของครูที่เป็นแบบแบบอย่างในระบบอินเทอร์เน็ต

ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ มีการปรับปรุงข้อมูลอยู่เสมอ ทันสมัย โดยมีการวางแผนดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน มีการดำเนินการตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์สภาพปัญหา การจัดหา การเลือก การใช้และการประเมินคุณภาพสื่อ จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบ โดยใช้วิธีการ การสังเกต หาค่าสถิติ มีการประมวลผลมีการวางแผนกำหนดระยะเวลาและมีผู้รับผิดชอบ ควรมีทะเบียนสื่อ ทำดัชนีป้ายกำกับ จัดหมวดหมู่ และควรจัดทำรายงานผลการการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ในในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ ระบบ Google Drive โดยโปรแกรม MS Excel เพื่อค่าทางสถิติ

ผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม

และเป็นประโยชน์โดยมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มเติม คือ ให้ศึกษาการบริหารงานวิชาการด้วยระบบฐานข้อมูลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เพื่อเป็นประโยชน์กับโรงเรียนในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 และความเชื่อมโยงของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และสภาพปัญหาการใช้ระบบสารสนเทศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

อภิปรายผล

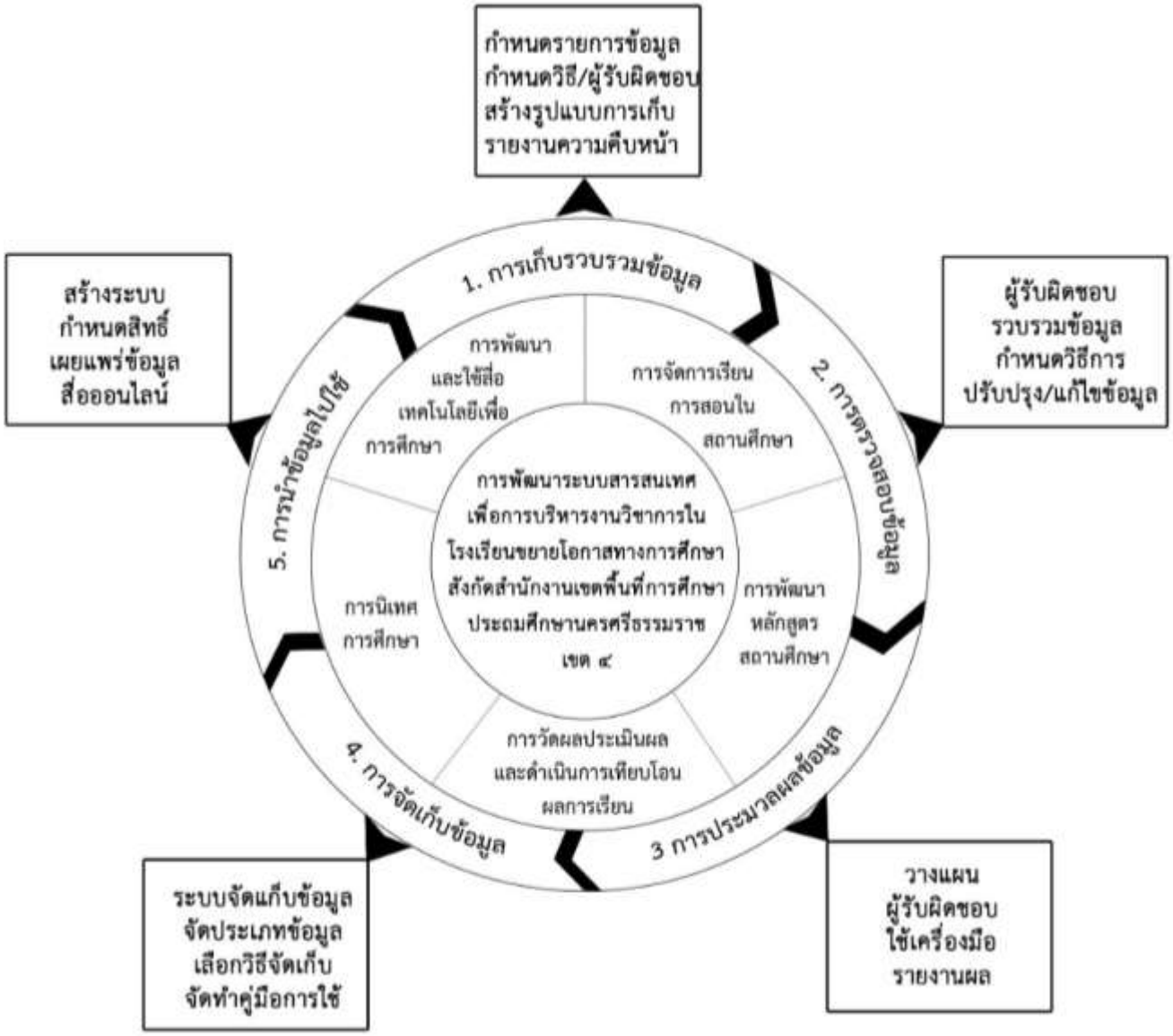
สภาพการดำเนินงานสารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีการกำหนดครูหรือบุคลากรรับผิดชอบมีคำสั่งแต่งตั้งมอบหมายงาน มีการจัดแฟ้มข้อมูลเอกสารอย่างเป็นระบบ มีวิธีในการที่หลากหลายตามวัตถุประสงค์ โดยข้อมูลที่ได้มีหลากหลายรูปแบบ เป็นตัวเลข ข้อความ หรือรูปภาพ มีบางครั้งที่ข้อมูลเกิดการสูญหาย หรือไม่สมบูรณ์ทั้งนี้เป็นเพราะว่ามีการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบ ครูขาดความรู้ในการใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยี ทักษะการใช้โปรแกรม อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ระบบการบริหารงานและขั้นตอนที่มีความยุ่งยากซับซ้อน แนวทางการแก้ไขโดยเริ่มจากการวางแผนและดำเนินการในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้ ระบบ Google Form และพัฒนาทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์ การดำเนินการตรวจสอบข้อมูล มีคณะทำงานในแต่ละฝ่าย แล้วจัดเก็บเข้าแฟ้มเอกสาร หรือนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยให้ข้อมูลมีความปลอดภัย สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ บางครั้งข้อมูลที่มีอยู่ไม่ถูกต้อง เพราะครูที่รับผิดชอบไม่มีเวลา ไม่มีการเก็บหลักฐานหรือร่องรอย ควรมีคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยใช้งานด้านธุรการหรือคอมพิวเตอร์เพื่อลดข้อผิดพลาด กำหนดช่วงระยะเวลาในการตรวจสอบ และมีผู้ตรวจสอบมากกว่า 1 คน การดำเนินการประมวลผลข้อมูล มีการแยกแยะตามลักษณะและประเภทของข้อมูล มีการทำด้วยมือกับข้อมูลที่มีจำนวนน้อยและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กับข้อมูลที่มีปริมาณมากและมีความซับซ้อน เนื่องจากมีความถูกต้องและรวดเร็วกว่า อาจล่าช้าในบางงานที่มีความต้องการใช้ข้อมูลพร้อมๆ กัน เพราะมีข้อจำกัดเรื่องผู้รับผิดชอบ และเครื่องมืออุปกรณ์ที่ไม่ทันสมัย อีกทั้งบุคลากรที่รับผิดชอบไม่มีความรู้ ขาดทักษะในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ควรมีการกำกับติดตามจากผู้บริหารสถานศึกษาและรายงานผลการดำเนินงานอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ควรส่งเสริมการอบรมทักษะให้กับบุคลากรที่รับผิดชอบ การดำเนินการจัดเก็บข้อมูล มีกำหนดช่วงเวลา มีป้ายกำกับแยกเป็นปีการศึกษา เก็บข้อมูลในลักษณะแฟ้มเอกสาร และแฟ้มอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในรูปแบบ Folder มีการใช้โปรแกรมประยุกต์เพื่อลดภาระการเก็บเอกสาร สามารถสืบค้นข้อมูลได้ตลอดเวลา มีผู้รับผิดชอบตามคำสั่งมอบหมายงาน แต่ขาดการสำรองข้อมูล มีการสูญหายตามระยะเวลาและการผันเปลี่ยนครู ควรมีการอบรมผู้รับผิดชอบสำหรับการดูแล ควรจัดงบประมาณสำหรับวัสดุหรือเครื่องใช้สำหรับการจัดเก็บเอกสาร การดำเนินการนำข้อมูลไปใช้ มีการนำข้อมูลจากแฟ้มเอกสารหรือไฟล์ข้อมูลประเภทต่างๆ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากหลายช่องทางทั้งติดต่อกับโรงเรียนโดยตรงหรือผ่านช่องทาง Online แต่ยังมีการเก็บข้อมูลตามผู้รับผิดชอบหลายคนทำให้เวลาต้องการใช้ต้องมีการแจ้งล่วงหน้า การหรือสนับสนุนจากผู้บริหารในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานในสถานศึกษายังไม่ครอบคลุม ทำให้ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ไม่ทันสมัย ควรมีการเผยแพร่ต่อสาธารณะในช่องทางต่างๆ เช่นเว็บไซต์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานสารสนเทศมีหลายขั้นตอนและขาดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ จุลศักดิ์ สุขสบาย (2561) ศึกษาเรื่องการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการฝ่ายวิชาการ ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) พบว่าสภาพปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการฝ่ายวิชาการ บุคลากรที่รับผิดชอบการพัฒนาระบบขาดการกำกับดูแลในการพัฒนาและการประสานงานกับผู้พัฒนา, อุปกรณ์พื้นฐานโดยส่วนใหญ่ใช้งานมานานและมีประสิทธิภาพต่ำ, มีขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน การเข้าถึงข้อมูลมีความยุ่งยาก,และข้อมูลหรือสารสนเทศถูกจัดเก็บในระบบฐานข้อมูลที่หลากหลายรายงานและไฟล์ข้อมูล ในการจัดทำรายงานเกิดความยุ่งยาก อีกทั้งยังไม่ตอบสนองความต้องการในการใช้สารสนเทศ และสอดคล้องกับ มณฑิรา คงยิ่ง (2561) ศึกษาเรื่องการจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่าโรงเรียนควรจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศ วางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน ควรติดตามผลการดำเนินงานการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศอย่าง

สม่ำเสมอ แต่งตั้งบุคลากรประจำศูนย์สารสนเทศในโรงเรียน เผยแพรประชาสัมพันธ์ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบทั้งในและนอกสถานศึกษา

ผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ และมีโครงสร้างตามองค์ประกอบที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ และได้มีการปรับรายละเอียดแนวทางให้ชัดเจนในแต่ละขั้นตอนตามคำแนะนำ ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการสรุปได้ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจะต้องมีการกำหนดรายการข้อมูลที่ต้องการ กำหนดวิธีการจัดเก็บ สร้างหรือจัดหาเครื่องมือให้มีความสอดคล้องกับลักษณะข้อมูล โดยใช้เครื่องมือผ่านระบบ Google เช่น ใช้แบบบันทึก แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบฟอร์มต่างๆ ควรกำหนดระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลและผู้รับผิดชอบ มีการรายงานความคืบหน้า มีการตรวจสอบข้อมูล โดยมีหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการใช้แบบฟอร์มที่จัดทำขึ้น หรือผ่านระบบ SchoolMis หรือโปรแกรม ปพ.5 แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลตามวัตถุประสงค์ มีการประมวลผลโดยมีการวางแผนกำหนดระยะเวลา โดยหัวหน้ากลุ่มบริหารง่านวิชาการ ในการจำแนกข้อมูลใช้เครื่องมือ เช่น ในระบบ Google หรือโปรแกรมประยุกต์ มีการจัดเก็บข้อมูลข้อมูลในรูปแบบต่างๆ มีป้ายกำกับ จัดหมวดหมู่ แยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อความสะดวกในการค้นหา ควรมีการสแกนเก็บไว้ในระบบ Google Classroom เพื่อป้องกันการสูญหาย มีการนำข้อมูลไปใช้ โดยกลุ่มบริหารวิชาการมีระบบทั้งเอกสารและไฟล์ มีผู้รับผิดชอบ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลสารสนเทศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เว็บไซต์ของโรงเรียนหรือการสแกน QR Code ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในรูปแบบแฟ้มเอกสารและไฟล์คอมพิวเตอร์ อาทิ ระบบ Google Form ขึ้นอยู่กับลักษณะความต้องการ มีการตรวจสอบข้อมูลจากผู้ที่รับผิดชอบ โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ครบถ้วน โดยใช้วิธีการสังเกต ตรวจนับ หรือใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยหากพบข้อผิดพลาดต้องแก้ไขปรับปรุงทันที มีการประมวลผลโดยดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม โดยจัดทำรายงานผลการดำเนินงานข้อมูลต่างๆ และการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ และทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผล เช่น MS Excel ควรมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานหรือคู่มือการใช้โปรแกรมมีการจัดเก็บข้อมูลโดยโปรแกรมการจัดการเอกสารออนไลน์ Google Drive สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ทันที มีการนำข้อมูลไปใช้ในการปรับหลักสูตรของสถานศึกษา ในลักษณะรูปเล่มเอกสารหรือเอกสารที่เป็นไฟล์งาน โดยมีผู้รับผิดชอบหรือผู้ดูแลระบบเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางต่างๆ ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการที่หลากหลายรูปแบบ ในระบบ SchoolMis หรือ ระบบ ปพ.3 ออนไลน์ โดยมีหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการเป็นผู้กำกับติดตาม มีการตรวจสอบข้อมูลโดยหัวหน้างานทะเบียนและวัดผล จากแบบฟอร์มที่จัดทำขึ้น และต้องตรวจสอบความเป็นปัจจุบัน มีการประมวลผลข้อมูลเบื้องต้นโดยครูผู้สอน โดยการใช้โปรแกรมประยุกต์ เพื่อส่งต่อให้กับหัวหน้างานวัดผลและประเมินผล โดยให้จัดทำรายงานเป็นรายภาคเรียน อีกทั้งมีการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ และพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมประยุกต์ เช่นการสร้างแบบทดสอบในระบบ Google Form, Google Drive ระบบ ปพ.3 ออนไลน์ มีการนำข้อมูลไปใช้ ในรูปแบบเอกสาร หรือในระบบคอมพิวเตอร์ โดยมีการกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูล และเผยแพร่แบบสาธารณะสำหรับข้อมูลสารสนเทศที่ผ่านการรับรองแล้ว ด้านการนิเทศการศึกษา มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารแบบฟอร์มที่เกี่ยวกับตารางและกำหนดการนิเทศ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับการนิเทศ จำนวนครู และรายงานของการนิเทศ มีรูปแบบวิธีการอย่างเหมาะสม เช่น การนิเทศแบบ On Line โดยควรกำหนดผู้รับผิดชอบทำหน้าที่ มีการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผน ระยะเวลา ปฏิทินการนิเทศการศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบงานนิเทศ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการบรรยาย การสาธิต การสังเกตการสอนในชั้นเรียน การสัมภาษณ์ การบันทึกข้อมูล ในรูปแบบเอกสารหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีการประมวลผล โดย มีคณะกรรมการนิเทศสรุปและรายงานผลการนิเทศ และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่นผลคะแนนการนิเทศการจัดการเรียนการสอน โดยให้จัดทำเป็นรายงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง มีการจัดเก็บข้อมูล อาทิ แฟ้ม เอกสารหรือ ด้วยคอมพิวเตอร์ ในรูปของแฟ้มข้อมูลในระบบ Google classroom โดยผู้ที่รับผิดชอบงานด้านนิเทศ ควรมีเอกสารอธิบายการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศ มีการนำข้อมูลไปใช้ มีคู่มือปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ควรมีการเผยแพร่คลิปการสอนของครูที่เป็นแบบแบบอย่างในระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับ ณนัฐรักษ์ อรุณทัต (2560) พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบสำหรับองค์กร 2 แนวทาง คือ 1.

พัฒนาระบบโดยหาโปรแกรมที่มีผู้พัฒนาไว้แล้ว 2. พัฒนาระบบโดยการสร้างระบบขึ้นมาใหม่ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งที่เชื่อถือได้ มีการปรับปรุงข้อมูลอยู่เสมอ อาจจะเป็นสื่อผลิตขึ้นมาใหม่ หรือปรับปรุงจากของเดิม อาทิ ชุดกิจกรรม ชุดทดลอง คลิปวีดิโอ สิ่งตีพิมพ์ โดยนำมาจากอินเทอร์เน็ต หรือแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ มีการตรวจสอบข้อมูล โดยการวิเคราะห์สภาพปัญหา การจัดหา และการประเมินคุณภาพ โดยใช้วิธีการสังเกต การทำสถิติ มีการประมวลผลโดยมีการวางแผนกำหนดระยะเวลาและมีผู้รับผิดชอบ ควรมีทะเบียนสื่อ มีหลักฐานร่องรอยการประเมินผล และการปรับปรุง สื่อที่เป็นเอกสารต้องทำดัชนี ป้ายกำกับ จัดหมวดหมู่เพื่อความสะดวกในการค้นหา ใช้การประมวลผลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าสถิติ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งระบบเอกสารและระบบอินเทอร์เน็ต อาทิ โปรแกรมการจัดการเอกสารออนไลน์ Google Drive หรือระบบ Google classroom มีการนำข้อมูลไปใช้โดยนำแบบประเมินสื่อไปใช้เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาสื่อ มีการทำบันทึกการเผยแพร่ ควรมีการนำสื่อในลักษณะต่าง เผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น ทางเพจ, ไลน์ และเว็บไซต์ โดยให้สามารถดาวน์โหลด หรือการสแกน QR Code ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนางานสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการสามารถเพิ่มประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ อัยลัดดา ตองอ่อน, ดรุณี ปัญจรัตนากร (2566) ศึกษาเรื่องการพัฒนาระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การพัฒนาระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแนวทางเป็นขั้นตอน ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา การกำหนดโครงสร้างและกิจกรรม การพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การใช้ระบบเทคโนโลยีในการจัดเก็บและบริการสารสนเทศด้านวิชาการของสถานศึกษา และสอดคล้องกับ บัลลังก์ จารย์คุณ (2562) ศึกษาเรื่องการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า การนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดเก็บข้อมูล สร้างระบบสารสนเทศจากโปรแกรม Google Site เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน โดยใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ มีกลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมแบบระดมสมอง การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศ จากการดำเนินการพัฒนา สามารถใช้งานและจัดเก็บข้อมูลด้านต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วส่งผลให้ข้อมูลด้านงานวิชาการ มีความถูกต้องสมบูรณ์เป็นปัจจุบันและสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างรวดเร็วรวดเร็ว

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

สภาพการใช้สารสนเทศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาพบว่า ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า มีผู้รับผิดชอบโดย มีการจัดแฟ้มข้อมูลเอกสารอย่างเป็นระบบ มีบางครั้งที่ข้อมูลสูญหาย ครูขาดความรู้ในการใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยี 2) การดำเนินการตรวจสอบข้อมูล พบว่ามีคณะทำงานในแต่ละฝ่าย มีการดำเนินการตรวจสอบข้อมูลด้วยความสม่ำเสมอ แต่บางงานหรือกิจกรรมข้อมูลที่มีอยู่ไม่ถูกต้อง ไม่ครบสมบูรณ์ เพราะครูที่รับผิดชอบไม่มีเวลาในการตรวจสอบ 3) การดำเนินการประมวลผลข้อมูล พบว่า มีการแยกแยะตามลักษณะและประเภทของข้อมูล มีการทำด้วยมือและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ อาจมีความล่าช้า เพราะมีข้อจำกัดเรื่องผู้รับผิดชอบ และเครื่องมืออุปกรณ์ที่ไม่ทันสมัย 4) การดำเนินการจัดเก็บข้อมูล พบว่า มีกำหนดช่วงเวลา เป็นระบบ เป็นหมวดหมู่สะดวกต่อการค้นหา มีป้ายกำกับแยกเป็นปีการศึกษา เก็บข้อมูลในลักษณะแฟ้มเอกสาร และแฟ้มในรูปแบบ Folder มีการใช้โปรแกรมประยุกต์ แต่ขาดการสำรองข้อมูล อาจมีการสูญหายตามระยะเวลาและการเปลี่ยนครู 5) การดำเนินการนำข้อมูลไปใช้ พบว่า สามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากหลายช่องทางทั้งติดต่อกับโรงเรียนโดยตรงหรือผ่านช่องทาง Online ง่ายต่อการตรวจสอบสามารถติดตามผล แต่ยังมีการเก็บข้อมูลตามผู้รับผิดชอบหลายคนทำให้เวลาต้องการใช้ต้องมีการแจ้งล่วงหน้า

แนวทางการการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า แนวทางมีองค์ประกอบ 5 ประการ 1) ชื่อแนวทาง 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) แนวทางการดำเนินงาน 5) การติดตามและประเมินผล ตามรายละเอียดผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

เพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ควรมีแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ควรมีการส่งเสรอมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ ให้มีประสิทธิภาพ แลละประสิทธิผล

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ควรร่วมกันวางแผนและพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน เพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบนำไปเป็นแบบแผนและปรับใช้ในการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการให้เหมาะสมกับบริบทและความจำเป็นของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสู่ความสำเร็จ เพื่อให้โรงเรียนมีการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

จุลศักดิ์ สุขสบาย. (2561). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการฝ่ายวิชาการ ของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม). *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 13*(1), 45-56.

ณนัฐรักษ์ อรุณทัต. (2560). *แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการโรงเรียน: กรณีศึกษา โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง*. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

บัลลังก์ จารย์คุณ. (2562). *การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

มณฑิรา คงยิ่ง. (2651). *การจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎรธานี).

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่ง พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนายกรัฐมนตรี.

อัยลัดดา ตองอ่อน และ ดรุณี ปัญจรัตนากร. (2566). การพัฒนาระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 7*(2), 603-618.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 471-484.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Risk Management of Fix It Center under Surat Thani Province Vocational Education Office

Setthakit Balmuang[1*] Samit Onkong[1] and Boonlert Weeraponkan[1]

[1] *Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Setthakit35@gmail.com*

ABSTRACT

The objectives of this research were to (1) study the management of Fix it Center, (2) study the guidelines the risk management of Fix it Centers, (3) present and evaluate risk management of the Fix it Centers of colleges under the Surat Thani Vocational Education Office. This study is a qualitative research. Data were collected from in-depth interviews with 15 key informants, in-depth interviews with 5 people in drafting guidelines, group discussions with 7 experts (Focus Group), and descriptive data analysis. The findings of research results were as s follows Conditions of repair center management created for the community of the colleges under the Surat Thani Vocational Education Office. that there had been a survey of service areas but not Covers all services and management of repair centers for communities, the current condition has risks in terms of exiting Providing services with a limited budget The number of teachers is insufficient. People have little time to participate in training. Management guidelines Risks from community repair (Fix it) centers of colleges under the Surat Thani Vocational Education Office Scope of center administration Repairing and building for the community includes: 1) Organizational environment, 2) setting objectives, 3) Event identification, 4) Risk assessment, 5) Risk response, 6) Control activities, 7) Information and communication, 8) Monitoring Evaluate. Results of presentation and evaluation of risk management guidelines for community repair centers of affiliated colleges Surat Thani Provincial Vocational Education Office. There is a possibility is appropriate and helpful There were suggestions from the experts in the group discussion that Practical guidelines for the risk of management at community repair centers of affiliated colleges Surat Thani Provincial Vocational Education Office and can be used as a guideline for all colleges under the Office of the Vocational Education Commission.

Keywords: The Risk Management, Fix It Center, Vocational Education Office

Received: 1 April 2024;
Revised: 18 August 2024;
Accepted: 19 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เศรษฐกิจ บาลเมือง[1*] สามิตร อ่อนคง[1] และ บุญเลิศ วีระพรกานต์[1]

[1] สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Setthakit35@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (3) เพื่อนำเสนอและประเมินการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานีการศึกษาครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน สัมภาษณ์เชิงลึกในการร่างแนวทางจำนวน 5 คน สนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group) จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี นั้นมีการสำรวจพื้นที่การให้บริการ แต่ไม่ครอบคลุมทุกการให้บริการ และการจัดการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน สภาพปัจจุบัน มีความเสี่ยงในด้านการออกให้บริการ งบประมาณมีจำกัด จำนวนครูมีไม่เพียงพอ ประชาชนมีเวลาในการเข้าร่วมอบรมน้อย แนวทางการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ขอบข่ายการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมภายในองค์กร 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การบ่งชี้เหตุการณ์ 4) การประเมินความเสี่ยง 5) การตอบสนองความเสี่ยง 6) กิจกรรมควบคุม 7) สารสนเทศและการสื่อสาร 8) การติดตามประเมินผล ผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และเป็นประโยชน์ โดยมีข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มว่า แนวทางใช้ได้จริงในการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยง, ศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน, สถานศึกษา

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อผลิตและพัฒนา กำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากล และภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติ และมีสมรรถนะจนสามารถ นำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีโครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ตามมติคณะรัฐมนตรี โดยจัดตั้งศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix it Center) ระยะที่ 1 ซึ่งมีภารกิจด้านการให้บริการ เป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้ให้ คำแนะนำด้านการดูแลรักษาและซ่อมบำรุงรักษา เครื่องมือ อุปกรณ์การประกอบอาชีพและเครื่องใช้ใน ครัวเรือน เสริมสร้างให้นักเรียน นักศึกษาได้ปฏิบัติงานจริง การดำเนินการดังกล่าวสามารถส่งผลให้ประชาชน เกิดความพึงพอใจเป็นอย่างมากและเกิดผลดีในด้านภาพลักษณ์และความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสุขอนามัยและกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าของชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง มีศักยภาพการดำเนินการบรรลุตามเป้าหมาย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการ

ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน วิทยาลัยภาครัฐที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้จัดทำ โครงการพัฒนารูปแบบและยกระดับคุณภาพศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน โดยมีการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน ตามยุทธศาสตร์ประชารัฐที่มุ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มี กิจกรรม 1) บริการซ่อม (Repair) เครื่องมือ/เครื่องจักรกลการเกษตร ยานพาหนะ เครื่องใช้ไฟฟ้า/เครื่องใช้ใน ครัวเรือน และอื่นๆ ให้คำแนะนำวิธีการใช้ การดูแลรักษา 2) บริการสร้าง (Build) อาชีพใหม่หรือต่อยอดอาชีพ โดยมีการสำรวจอาชีพตามความต้องการของชุมชน จัดทำหลักสูตรอาชีพ หลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการและ การจัดอบรมโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญหรือครูร่วมกับนักเรียน นักศึ กษา และ 3) บริการพัฒนา (Top Up) ผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยครูนำนักเรียน นักศึกษาไปศึกษาเรียนรู้ และนำเทคโนโลยีหรือสร้างนวัตกรรมร่วมกับ ชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าและส่งเสริมการรับรองมาตรฐานคุณภาพ โดยผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานแบบบูรณาการ ครูจัดการเรียน การสอนเชิงบูรณาการเรียนรู้กับการทำงาน และนักเรียน นักศึกษามีจิตอาสานำวิชาชีพ บริการชุมชนอันจะเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยการ “ลดรายจ่าย เพิ่ม รายได้ ขยายโอกาส” สู่ Thailand 4.0 (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

การดำเนินการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย ซึ่งในแง่ของประชาชนได้รับคำแนะนำถ่ายทอดความรู้เพื่อให้รู้วิธีการดูแลรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ และช่วยพัฒนาทักษะช่างชุมชนให้สามารถซ่อมบำรุงอุปกรณ์การประกอบอาชีพและเครื่องใช้ในครัวเรือน เพื่อลดรายจ่ายโดยยืดอายุการใช้งานของเครื่องมือ อุปกรณ์การประกอบอาชีพ และเครื่องใช้ในครัวเรือน อีกทั้งยังยกระดับฝีมือช่างชุมชนและพัฒนาทักษะอาชีพการซ่อมบำรุงและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการแก่ช่างชุมชน ส่งเสริมการรวมกลุ่มช่างชุมชน ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเครือข่ายความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และพัฒนาศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนให้เกิดความยั่งยืนและยังทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ในการถ่ายทอดความรู้ พัฒนาสุขอนามัยพื้นฐานพัฒนานวัตกรรมต่อยอดเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ชุมชนซึ่งทำให้ประชาชนสามารถลดรายจ่าย โดยการยืดอายุการใช้งานเครื่องมือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบอาชีพ และเครื่องใช้อุปกรณ์ดำรงชีวิตประจำวันของครัวเรือน และสามารถลดการกู้ยืมเงินนอกระบบของครัวเรือนที่นำมาใช้ในการดูแลรักษาและซ่อมแซมเครื่องมืออุปกรณ์ในการประกอ บอาชีพ ในแง่ของนักเรียนนักศึกษาเป็นการเพิ่มประสบการณ์และความเชื่อมั่นให้กับนักเรียน นักศึกษาในการออกไปปฏิบัติงานในชุมชนเป็นการสร้างแหล่งปฏิบัติงานจริง รวมทั้งการพัฒนาทักษะแก่นักเรียน นักศึกษาให้มีความสามารถ มีประสบการณ์ มีสมรรถนะและความพร้อมสร้างช่องทางในการประกอบอาชีพอิสระ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

วิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานีดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบและยกระดับคุณภาพศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix it Center) ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษาและครู ได้มีกิจกรรมเรียนรู้เชิงประสบการณ์ร่วมกัน โดยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการ กับการทำงานในด้านการดูแลรักษาและซ่อมบำรุง เครื่องมือช่าง อุปกรณ์การประกอบอาชีพและเครื่องใช้ในครัวเรือน พัฒนานวัตกรรมถ่ายทอด เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมประสิทธิภาพ การผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้มาตรฐาน จึงก่อให้เกิดกิจกรรมศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนขึ้น โดยสภาพปัจจุบันการดำเนินโครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความเสี่ยงในด้านการออกให้บริการทั้งด้านความต้องการของชุมชนไม่ตรงกับสาขาที่มีการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ด้านงบประมาณที่มีจำกัด จำนวนครูและบุคลากรในการลงพื้นที่บริการมีไม่เพียงพอ ด้านประชาชนที่มีเวลาในการเข้าร่วมอบรมน้อยทำให้เกิดการเรียนรู้ไม่ต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงมองว่าน่าจะมีความเสี่ยง มีความจำเป็นจนกระทั่งต้องทำวิจัย

ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญในการบริหารความเสี่ยงจากความสำคัญข้างต้น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้เพื่อจะใช้เป็นแนวทางในการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. เพื่อนำเสนอและประเมินการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษาผู้วิจัยได้ใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ดังนี้ ผู้บริหารสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด สุราษฎร์ธานี จำนวน 5 คน หัวหน้างานโครงการพิเศษและบริการชุมชน จำนวน 5 คน และครูประจำศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน จำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ดังนี้ ผู้อำนวยการสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้างานโครงการพิเศษและบริการชุมชน จำนวน 2 คน และตัวแทนผู้รับบริการ จำนวน 1 คน โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง

1.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมิน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ร่วมประชุมกลุ่มสนทนา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยง จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ดังนี้ ผู้อำนวยการสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา จำนวน 2 คน และหัวหน้างานโครงการพิเศษและบริการชุมชน จำนวน 1 คน โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดประเด็นการร่างแบบการบริหารความเสี่ยงขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบ 3) นำร่างแบบการบริหารที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนตรวจสอบเครื่องมือและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับร่างแบบการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ในขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการศึกษาแนวทาง คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบการบริหารความเสี่ยงของตนเอง 2) นำร่างแบบที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 3) นำไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่กำหนด 4) นำผลการสัมภาษณ์มาเรียบเรียง จัดทำเป็นแนวทาง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ (2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (3) ขั้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากนั้นจึงกำหนดวันเวลาสัมภาษณ์วิธีการดังกล่าว (4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแบบการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน โดยให้ความสำคัญกับความคิดในทัศนะของผู้ให้

ข้อมูล โดยมุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพและใช้ข้อมูลเชิงพรรณนามีประเด็นในการสัมภาษณ์อย่างชัดเจนและใช้คำถามแบบเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยมีการหาความรู้เกี่ยวในเรื่องที่จะสัมภาษณ์อย่างเพียงพอและมีการสร้างความสัมพันธ์ ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดให้โดยใช้เทคนิคการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เกิดความประทับใจ ความไว้วางใจและกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลตามที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และขออนุญาตบันทึกการสนทนาให้ข้อมูลสัมภาษณ์ด้วย โดยการสัมภาษณ์บันทึกเสียง และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง 1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยได้พิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นจะต้องมีความเหมาะสมตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ 2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราชทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องแนวทางการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน 3) ขั้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล เป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัย แบบเปิดเผย 4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแบบการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยมีการหาความรู้เกี่ยวในเรื่องที่จะสัมภาษณ์อย่างเพียงพอและสร้างความสัมพันธ์ โดยใช้เทคนิคการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เกิดความประทับใจ ความไว้วางใจและกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลตามที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้ระยะเวลาโดยประมาณ 2 ชั่วโมง ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และในทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมผ่านทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อจะเป็นการเติมเต็มข้อมูลในช่วงระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติมและการรวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการสัมภาษณ์บันทึกเสียงถ่ายรูปสมุดบันทึกและถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป 5) ขั้นตอนการเก็บรักษาข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทาง ในการจัดสนทนากลุ่ม นำเสนอการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะมีกระบวนการดังนี้ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการประชุมสนทนากลุ่มเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะในการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามวันเวลาและสถานที่กำหนด 3) บันทึกผลการสนทนากลุ่ม ตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎีโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและพรรณาจากการสัมภาษณ์ข้อมูล และเพิ่มเติมจากการสนทนากลุ่มโดยประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการศึกษาสภาพ มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดทำการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน มาเป็นแนวทางแล้วนำผลการสัมภาษณ์จากผู้เกี่ยวข้อง แยกแยะประเด็น รวบรวมและเรียบเรียงในแต่ละแนวทาง 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการสร้างการดำเนินงานและการประชุมกลุ่มสนทนา

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดทำการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน สร้างเป็นแนวทางตามผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการประชุมสนทนากลุ่ม

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรายละเอียดการดำเนินการโดยการนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับปรุงแก้ไขให้เนื้อหามีความสมบูรณ์ถูกต้อง แล้วนำไปปรับตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำเป็นการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ฉบับสมบูรณ์ต่อไป

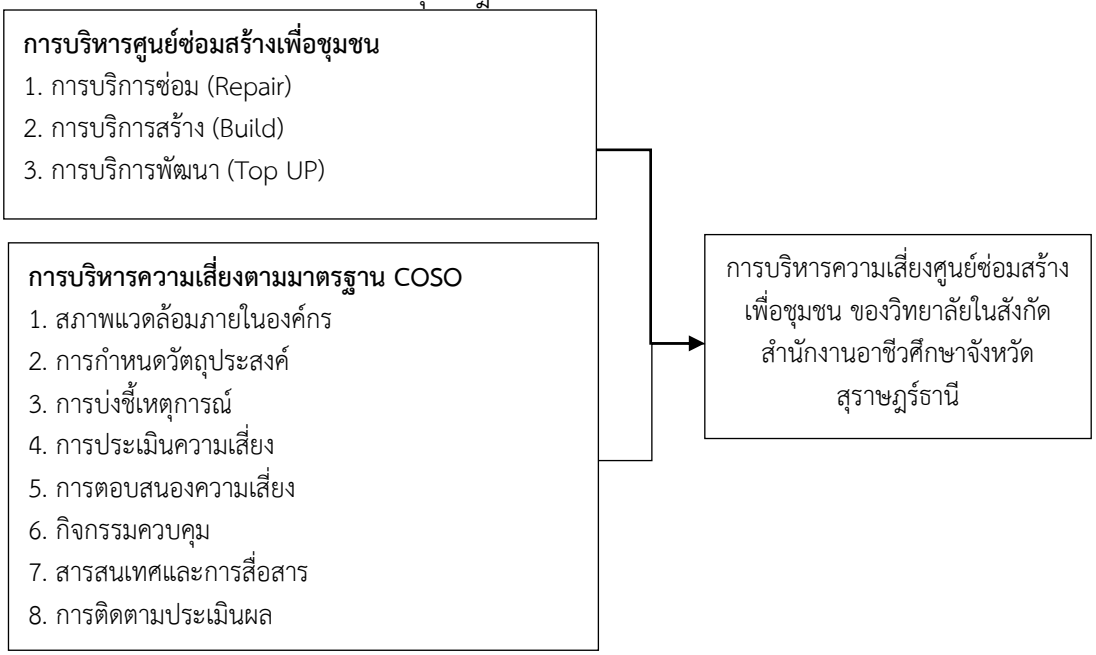
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวกับการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน และได้ทำการสังเคราะห์จนได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน โดยศึกษาและสังเคราะห์กรอบแนวคิดจากนักวิชาการ และงานวิจัยอื่นๆ สามารถแบ่งกิจกรรมการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ได้ 3 กิจกรรม คือ 1) การบริการซ่อม 2) การบริการสร้าง 3) การบริการพัฒนา

2. การศึกษาหลักการบริหารความเสี่ยง โดยศึกษาและสังเคราะห์กรอบแนวคิดจากนักวิชาการ และงานวิจัยอื่นๆ สามารถแบ่งการบริหารความเสี่ยงตามมาตรฐาน COSO ได้ 8 ขั้นตอน คือ 1) สภาพแวดล้อมภายในองค์กร 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การบ่งชี้เหตุการณ์ 4) การประเมินความเสี่ยง 5) การตอบสนองความเสี่ยง 6) กิจกรรมควบคุม 7) สารสนเทศและการสื่อสาร 8) การติดตามประเมินผล

ดังนั้น ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปเป็นกรอบแนวคิดการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการสำรวจพื้นที่มีความพร้อม แต่ไม่ครอบคลุมทุกการให้บริการ และการจัดการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน มีความเสี่ยงในด้านการออกให้บริการ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการจัดการด้านบริการ ให้สอดคล้องบริบทของสถานศึกษาเพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลก่อให้เกิดการสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการ 1) การบริการซ่อม (Repair) การบริการซ่อมได้บูรณาการให้นักเรียน นักศึกษา ติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนเพื่อขอตั้งศูนย์ซ่อมในมีการวางแผนการจัดการซ่อมให้สอดคล้องกับการจัดการเรียน การสอนของสถานศึกษา และเป็นการปูพื้นที่ออกให้บริการประชาชนมีพื้นที่บริการที่เหมาะสม พื้นที่ตามการประสานงานของผู้รับผิดชอบ ประสานกับผู้นำชุมชนในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงกิจกรรมด้านการบริการซ่อมและขั้นตอนการบริการ โดยเก็บข้อมูลการให้บริการทุกครั้งที่ออกบริการประชุมคณะกรรมการดำเนินการเพื่อทำหน้าที่ศูนย์บริการเพื่อให้บริการประชาชน กำหนดให้เป็นการบริการวิชาชีพตามกิจกรรมที่ได้จำนวนเป้าหมายตามกำหนด แต่หากไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนบริเวณชุมชนที่ให้บริการ อาจเกิดเหตุอันให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ หรือเกิดความล่าช้าในการดำเนินโครงการ 2) การบริการสร้าง (Build) มีการวางแผนการจัดการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุนชนในสภาพปัจจุบัน มีการสำรวจพื้นที่เป้าหมายในการออกบริการ ประสานผู้นำชุมชนเพื่อหาข้อมูล ตามอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนที่ออกบริการ ตามบริบทของสถานศึกษา สถานศึกษามีศักยภาพในการให้บริการอาชีพใหม่ให้กับประชาชน โดยวิทยาลัยบุคลากร นักเรียน นักศึกษาสามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถและทักษะ ประชุมชี้แจงเพื่อสรุปวิชาชีพที่จะออกบริการ เพื่อหาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนเรื่องการจัดตั้งศูนย์ซ่อมสร้างชี้แจงรายละเอียด ภารกิจหลักของโครงการ การปรับรูปแบบการดำเนินงานและบทบาทของศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนให้ครอบคลุม โดยการมีส่วนร่วมของนักเรียน นักศึกษา โดยการบูรณาการให้นักเรียน นักศึกษา ได้ปฏิบัติงานจริง และครู บุคลากรสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมสร้างหรือต่อยอดอาชีพเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน 3) การบริการพัฒนา (Top up) สภาพการบริการพัฒนา มีการบริหารจัดการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุนชน ดังนี้คือ มีการประสานงานกับชุมชนในเขตพื้นที่บริการ เพื่อสำรวจการทำภารกิจในชุมชน เพื่อที่จะให้ศูนย์ดำเนินการช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์ต่อยอดธุรกิจ ให้สามารถยกระดับและสามารถนำไปสู่การแข่งขันเชิงพาณิชย์และยกระดับสินค้าให้มีคุณค่ามีราคาสามารถนำเสนอขายในท้องตลาดได้ ติดต่อประสานงานกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อดำเนินงานกำหนดรูปแบบการปฏิบัติงาน ตามความต้องการของชุมชน เพราะว่าการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน มีกรอบการดำเนินงานไว้เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ แต่ในสภาพพื้นที่ สภาพของชุมชนมีความหลากหลาย มีความต้องการที่แตกต่างกัน อีกทั้งงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนตามแต่นโยบายของรัฐบาลทำให้เกิดความเสี่ยงในการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน

ดังที่ ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นว่า

“วิทยาลัยเก็บข้อมูลการให้บริการซึ่งบางวิทยาลัยอาจจะไม่มีสาขาวิชาที่ตรงกับความต้องการของชุมชน” สัมภาษณ์นาย ก, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพเวียงสระ (6 ตุลาคม 2566)

“แอปพลิเคชั่นช่างอาชีวะ ของศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน แบบถาวร เป็นแอปพลิเคชั่น เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการให้บริการได้สะดวก รวดเร็ว แต่ประสบปัญหาในการให้บริการเนื่องจากแอปพลิเคชันไม่มีความเสถียร” สัมภาษณ์นาย ข, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพเวียงสระ (18 ตุลาคม 2566)

“ความพร้อมของสถานศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี จะจัดการเรียนการสอนด้วยสาขาพาณิชยกรรม คหกรรม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งมีความเสี่ยงในดำเนินการประสานผู้เกี่ยวข้องเพื่อลงพื้นที่และให้บริการซ่อมตามที่ได้กำหนด” สัมภาษณ์นาย ค, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี (24 ตุลาคม 2566)

2. แนวทางการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า

แนวทางการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ 1) สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ประกอบด้วย (1) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงระดับวิทยาลัย เพื่อประกาศใช้ระดับวิทยาลัย (2) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน เพื่อประกาศใช้ในส่วนงาน (3) เมื่อเสร็จแล้ว ให้แจ้งรายชื่อคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ให้กับผู้อำนวยการสถานศึกษาทราบ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ของวิทยาลัยจะต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และทิศทางการดำเนินงานของวิทยาลัย มีลำดับขั้นตอนดังนี้ (1) กำหนดพันธกิจของวิทยาลัย (2) กำหนดวัตถุประสงค์ในระดับวิทยาลัยให้สอดคล้องกับพันธกิจที่กำหนดไว้ (3) กำหนดกิจกรรมที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในระดับวิทยาลัย (4) กำหนดวัตถุประสงค์ในระดับกิจกรรม 3) การบ่งชี้เหตุการณ์ (1) ประเด็นความเสี่ยง คณะกรรมการประจำส่วนงานวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยง และระบุปัจจัยเสี่ยงควรมีความเชื่อมโยงกับผลความสำเร็จตามเป้าหมายของวิทยาลัย แยกตามประเภทความเสี่ยงของศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ดังนี้ (1) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (2) ความเสี่ยงด้าน (3) ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ (4) ความเสี่ยงด้านเหตุการณ์ภายนอก (5) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (2) การระบุปัจจัยความเสี่ยง วิธีการระบุปัจจัยเสี่ยงระดับวิทยาลัยและระดับศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (1) ระดับวิทยาลัย ปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญอันมีผลกระทบต่อวิทยาลัย (2) ระดับศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นประจำทุกปีการศึกษา 4) การประเมินความเสี่ยงการบริการซ่อม การบริการสร้าง และการบริการพัฒนา (1) การประเมินความเสี่ยง เพื่อจัดลำดับความเสี่ยงที่ระบุ (2) การจัดลำดับความเสี่ยง ระดับวิทยาลัย และระดับศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน 5) การตอบสนองความเสี่ยงการบริการซ่อม การบริการสร้าง และการบริการพัฒนา เป็นขั้นตอนของการบริหารความเสี่ยงโดยการนำกลยุทธ์มาตรการมาใช้ปฏิบัติในทุกส่วนของวิทยาลัย มีเป้าหมายคือ (1) ลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงนั้น (2) ลดความรุนแรงของผลกระทบจากความเสี่ยง (3) เปลี่ยนลักษณะของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นของความเสี่ยงให้เป็นไปในรูปที่ยอมรับได้ 6) กิจกรรมควบคุมความเสี่ยงการบริการซ่อม การบริการสร้าง และการบริการพัฒนา เป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยควบคุมความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ แบ่งไว้ 4 ประเภทคือ (1) การควบคุมเพื่อการป้องกัน เป็นวิธีการควบคุมที่กำหนดขึ้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยง (2) การควบคุมเพื่อให้ตรวจพบ เพื่อค้นพบข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นแล้ว (3) การควบคุมโดยการชี้แนะกระตุ้นให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (4) การควบคุมเพื่อการแก้ไข เพื่อหาวิธีการแก้ไขไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดซ้ำอีกในอนาคต 7) สารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความชัดเจนในการสั่งการ แบ่งพิจารณาเป็น 2 ส่วน ดังนี้ (1) ข้อมูลสารสนเทศ ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสนใจและใช้ข้อมูลสารสนเทศโดยเฉพาะข้อมูลที่มีลักษณะเป็นสิ่งบอกเหตุ ประกอบการตัดสินใจ ส่วนผู้ปฏิบัติงานใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ออกมาจากฝ่ายบริหารเป็นเครื่องชี้นำทิศทางการปฏิบัติหน้าที่ (2) การสื่อสาร การสื่อสารที่ดีต้องประกอบด้วยทั้งระบบการสื่อสารกันภายในองค์กรหรือการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายในองค์กรเดียวกัน ซึ่งควรจัดให้เป็นรูปแบบการสื่อสารสองทาง และอีกระบบถือการสื่อสารภายนอกซึ่งเป็นการสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ นอกองค์กร 8) การติดตามประเมินผล (1) การติดตามการดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยง มีการจัดทำแผนการติดตามและจัดทำรายงานการติดตามปีละ 2 ครั้งของปีการศึกษา (2) การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยง เพื่อที่ผู้บริหารที่สังกัดนำไปใช้ในการปรับแผน ในรอบปีการศึกษาถัดไป (3) การจัดทำรายงานผลการบริหารความเสี่ยงประจำปีการศึกษา เสนอผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้กับบุคลากรในวิทยาลัยทราบถึงความเสี่ยงของวิทยาลัยต่อไป

ดังที่ ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นว่า

“วิทยาลัยที่ได้โครงการการสอนวิชาชีพระยะสั้น เพื่อบริการประชาชน สถานศึกษาจะมีศักยภาพในการให้บริการอาชีพใหม่ให้กับประชาชน” สัมภาษณ์นาย ง, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี (5 ตุลาคม 2566)

“สภาพปัจจุบัน มีการวางแผนการจัดการบริการด้วยการอบรมหรือสนับสนุนให้ประชาชนมีอาชีพใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการการพัฒนาอาชีพที่ต้องการ ที่สถานศึกษาสามารถให้บริการให้ความรู้พัฒนาอาชีพได้” สัมภาษณ์นาย จ, หัวหน้างานโครการพิเศษและการบริการชุมชน วิทยาลัยสารพัดช่างสุราษฎร์ธานี (30 ตุลาคม 2566)

“วิทยาลัยมีการประชุมปรึกษาหารือประจำปีงบประมาณ ก่อนปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายของโครงการ การปรับรูปแบบการดำเนินงานและบทบาทของศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนให้ครอบคลุม” สัมภาษณ์นาย ฉ, หัวหน้างานโครงการพิเศษและการบริการชุมชน วิทยาลัยการอาชีพไชยา (17 พฤศจิกายน 2566)

3. การนำเสนอและประเมินการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ 1) สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ควรคำนึงถึงปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งผลให้การบริหารความเสี่ยงสามรถดำเนินการได้สำเร็จประกอบด้วย (1) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงระดับวิทยาลัย เพื่อประกาศใช้ระดับวิทยาลัย คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงระดับวิทยาลัยนำนโยบายการบริหารความเสี่ยงจากผู้อำนวยการสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติงานบริหารความสี่ยงระดับวิทยาลัย เพื่อรายงานต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา (2) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน เพื่อประกาศใช้ในส่วนงาน และเสนอให้กับคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงระดับวิทยาลัยทราบ (3) เมื่อเสร็จแล้ว ให้ทำบันทึกข้อความ แจ้งให้กับผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อทราบ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ จะต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและทิศทางการดำเนินงานของวิทยาลัย ในการปฏิบัติงานซึ่งควรมีลำดับขั้นตอนดังนี้ (1) กำหนดพันธกิจของวิทยาลัย (2) กำหนดวัตถุประสงค์ในระดับวิทยาลัยให้สอดคล้องกับพันธกิจที่กำหนดไว้ (3) กำหนดกิจกรรมที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในระดับวิทยาลัย (4) กำหนดวัตถุประสงค์ในระดับกิจกรรม 3) การบ่งชี้เหตุการณ์ (1) ประเด็นความเสี่ยงคณะกรรมการประจำส่วนงานวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยง และระบุปัจจัยเสี่ยงควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์ตามแผนงานของศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนและโอกาสของเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นอันจะส่งผลกระทบประเภทของความเสี่ยงในการระบุความเสี่ยงออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้ (1) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (2) ความเสี่ยงด้านการเงิน (3) ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ (4) ความเสี่ยงด้านเหตุการณ์ภายนอก (5) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ 4) การประเมินความเสี่ยงการบริการซ่อม การบริการสร้าง และการบริการพัฒนา (1) การประเมินความเสี่ยง ให้ดำเนินการประเมินความเสี่ยง เพื่อจัดลำดับความเสี่ยงที่ระบุ โดยการพิจารณาจากโอกาสที่จะเกิด และผลกระทบ ของความเสี่ยงนั้นๆ (2) การจัดลำดับความเสี่ยง เมื่อได้ค่าระดับความเสี่ยงแล้วนำมาจัดลำดับ เพื่อพิจารณากำหนดกิจกรรมการควบคุมในแต่ละสาเหตุของความเสี่ยงที่สำคัญมาจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยง 5) การตอบสนองความเสี่ยงการบริการซ่อม การบริการสร้าง และการบริการพัฒนา นำกลยุทธ์มาตรการหรือแผนงานมาใช้ปฏิบัติเพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงหรือลดความเสียหายของผลกระทบ มีเป้าหมายคือ (1) ลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงนั้น (2) ลดความรุนแรงของผลกระทบจากความเสี่ยงนั้นในกรณีที่ความเสี่ยงนั้นเกิดขึ้น (3) เปลี่ยนลักษณะของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นของความเสี่ยงให้ยอมรับได้ 6) กิจกรรมควบคุมความเสี่ยงการบริการซ่อม การบริการสร้าง และการบริการพัฒนา เป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยควบคุมความเสี่ยง แบ่งประเภทการควบคุมไว้ 4 ประเภทคือ 1) การควบคุมเพื่อการ 2) การควบคุมเพื่อให้ตรวจพบ 3) การควบคุมโดยการชี้แนะ 4) การควบคุมเพื่อการแก้ไข 7) สารสนเทศและการสื่อสาร แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้ (1) ข้อมูลสารสนเทศ (2) การสื่อสาร 8) การติดตามประเมินผล (1) การติดตามการดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยง จัดทำแผนการติดตามและจัดทำรายงานการติดตามปีละ 1 ครั้งก่อนสิ้นปีงบประมาณ (2) การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยงการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยงให้มีการใส่ข้อเสนอแนะลงไป ปรับแผนหรือวิเคราะห์ความเสี่ยงในรอบปีการศึกษาถัดไป (3) การจัดทำรายงานผลการบริหารความเสี่ยงประจำปีการศึกษา เสนอผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้กับบุคลากรในวิทยาลัยทราบต่อไป โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และเป็นประโยชน์เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนงานประจำปี และลดผลกระทบต่อความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

ดังที่ ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นว่า

“โครงสร้างและวัฒนธรรมขององค์กร นโยบายของผู้บริหาร แนวทางการปฏิบัติงานบุคลากรเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดทิศทางของกรอบการบริหารความเสี่ยงขององค์กร ควรคำนึงถึงปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งผลให้การบริหารความเสี่ยง” สัมภาษณ์นาย ฌ, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคกาญจนดิษฐ์ (19 มกราคม 2567)

“การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยงโดยคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงระดับวิทยาลัย มีการจัดทำแผนการติดตามและจัดทำรายงานการติดตามปีละ 1 ครั้ง ก่อนสิ้นปีงบประมาณ” สัมภาษณ์นางสาว ญ, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างสุราษฎร์ธานี (19 มกราคม 2567)

“การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงเป็นขั้นตอนของการบริหารความเสี่ยงโดยการนำกลยุทธ์มาตรการหรือแผนงานมาใช้ปฏิบัติในทุกส่วนงานของวิทยาลัยเพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงหรือลดความเสียหายของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากความเสี่ยงในการดำเนินงานตามภารกิจต่างๆ” สัมภาษณ์นาง ฎ, รองผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพไชยา (19 มกราคม 2567)

อภิปรายผล

สภาพการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การจัดการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน สภาพปัจจุบัน มีความเสี่ยงในด้านการออกให้บริการ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการจัดการด้านบริการ ให้สอดคล้องบริบทของสถานศึกษาเพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลก่อให้เกิดการสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการ 1) การบริการซ่อม ได้บูรณาการให้นักเรียน ติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนเพื่อขอตั้งศูนย์ซ่อมในมีการวางแผนการจัดการซ่อมให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ประสานกับผู้นำชุมชนในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงกิจกรรมด้านการบริการซ่อมและขั้นตอนการบริการ 2) การบริการสร้าง มีการสำรวจพื้นที่เป้าหมายในการออกบริการ ประสานผู้นำชุมชนเพื่อหาข้อมูล ตามบริบทของสถานศึกษา โดยการบูรณาการให้นักเรียนนักศึกษา ได้ปฏิบัติงานจริง และครูสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมสร้างหรือต่อยอดอาชีพเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน 3) การบริการพัฒนา มีการประสานงานกับชุมชนในเขตพื้นที่บริการ เพื่อสำรวจการทำภารกิจในชุมชน ดำเนินงานกำหนดรูปแบบการปฏิบัติงาน ตามความต้องการของชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพของชุมชนมีความหลากหลาย มีความต้องการที่แตกต่างกัน อีกทั้งงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ทำให้เกิดความเสี่ยงในการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญแก้ว จันรัตน์ (2562) ศึกษาการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 3 พบว่า การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 3 ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความเสี่ยงด้านการเงิน ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ด้านการปฏิบัติงาน

แนวทางการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ 1) สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ประกอบด้วย (1) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงระดับวิทยาลัย (2) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (3) เมื่อเสร็จแล้ว ให้แจ้งรายชื่อให้กับผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อทราบ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ ต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจ 3) การบ่งชี้เหตุการณ์ (1) ประเด็นความเสี่ยง วิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยง และระบุปัจจัยเสี่ยง แยกตามประเภทความเสี่ยงของศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (2) การระบุปัจจัยความเสี่ยง 4) การประเมินความเสี่ยง (1) การประเมินความเสี่ยง เพื่อจัดลำดับความเสี่ยงที่ระบุ (2) การจัดลำดับความเสี่ยง จัดลำดับความรุนแรงของความเสี่ยง 5) การตอบสนองความเสี่ยง นำกลยุทธ์มาตรการมาใช้ปฏิบัติในวิทยาลัย 6) กิจกรรมควบคุมความเสี่ยง ใช้เป็นเครื่องมือช่วยควบคุมความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ 7) สารสนเทศและการสื่อสาร (1) ข้อมูลสารสนเทศ ใช้ข้อมูลสารสนเทศโดยเฉพาะข้อมูลที่มีลักษณะเป็นสิ่งบอกเหตุ ประกอบการตัดสินใจ (2) การสื่อสาร จัดให้เป็นรูปแบบการสื่อสารสองทาง 8) การติดตามประเมินผล (1) การติดตามการดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยง มีการจัดทำแผนการติดตามและจัดทำรายงานการติดตามปีละ 2 ครั้งของปีการศึกษา (2) การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยง เพื่อนำไปใช้ในการปรับแผน และวิเคราะห์ความเสี่ยงต่อไป (3) การจัดทำรายงานผล เสนอผู้อำนวยการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรกานต์ คนอยู่ (2558) ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่สอนแบบคณะชั้นในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัย

พบว่า สภาพการบริหาร ความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่สอนคละชั้นในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมคือ ด้านกลยุทธ์ ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และด้านการดำเนินงานตามลำดับ

ผลการนำเสนอและประเมินการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ 1) สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ประกอบด้วย (1) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงระดับวิทยาลัย (2) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน เพื่อประกาศใช้ในส่วนงาน (3) เมื่อเสร็จแล้ว ให้ทำบันทึกข้อความ แจ้งผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อทราบ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ ต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและทิศทางของวิทยาลัย มีลำดับขั้นตอนดังนี้ (1) กำหนดพันธกิจของวิทยาลัย (2) กำหนดวัตถุประสงค์ในระดับวิทยาลัยให้สอดคล้องกับพันธกิจ (3) กำหนดกิจกรรมที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ (4) กำหนดวัตถุประสงค์ในระดับกิจกรรม 3) การบ่งชี้เหตุการณ์ (1) วิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยง โดยจัดประเภทของความเสี่ยงออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้ (1) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (2) ความเสี่ยงด้านการเงิน (3) ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ (4) ความเสี่ยงด้านเหตุการณ์ภายนอก (5) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ 4) การประเมินความเสี่ยง (1) การประเมินความเสี่ยง จัดลำดับความเสี่ยง (2) การจัดลำดับความเสี่ยง จัดลำดับความรุนแรง 5) การตอบสนองความเสี่ยง นำกลยุทธ์มาใช้ปฏิบัติในทุกส่วนงาน 6) กิจกรรมควบคุมความเสี่ยง เครื่องมือช่วยควบคุมความเสี่ยง แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ (1) การควบคุมเพื่อการ (2) การควบคุมเพื่อให้ตรวจพบ (3) การควบคุมโดยการชี้แนะ (4) การควบคุมเพื่อการแก้ไข 7) สารสนเทศและการสื่อสาร แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้ (1) ข้อมูลสารสนเทศ 2) การสื่อสาร 8) การติดตามประเมินผล (1) การติดตามการดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยง จัดทำรายงานการติดตามปีละ 1 ครั้งก่อนสิ้นปีงบประมาณ (2) การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยง เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงในรอบปีการศึกษาถัดไป (3) การจัดทำรายงานผลเสนอผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ พระเจษฎา ญาณิสสโร (2561) ศึกษาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 พบว่า สภาพการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีความเสี่ยง ได้แก่ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหาร วิชาการ และด้านบริหารทั่วไป ตามลำดับ แนวทางทางการบริหารความเสี่ยงที่ได้จากการวิจัยคือ ต้องจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นขั้นตอน 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ศึกษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน 2. กำหนดวัตถุประสงค์ 3. ระบุความเสี่ยง 4. ประเมินความเสี่ยง 5. ตอบสนองความเสี่ยง 6. กำหนดกิจกรรมควบคุม 7. ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร 8. ติดตามผลและรายงาน

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 8 ส่วน ของการบริการซ่อม การบริการสร้าง และการบริการพัฒนา ดังนี้

1. เป้าประสงค์ คือ เป้าหมายที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้เป็นข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยชื่อว่า “การบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี”

2. ขอบเขตการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ประกอบด้วยการให้บริการแก่ประชาชน 3 กิจกรรมคือ 1) การบริการซ่อม 2) การบริการสร้าง 3) การบริการพัฒนา

3. การบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมภายในองค์กร 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การบ่งชี้เหตุการณ์ 4) การประเมินความเสี่ยง 5) การตอบสนองความเสี่ยง 6) กิจกรรมควบคุม 7) สารสนเทศและการสื่อสาร 8) การติดตามประเมินผล เพื่อให้การบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนทั้ง 8 องค์ประกอบ บรรลุวัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

สภาพการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี การสำรวจพื้นที่ไม่ครอบคลุมทุกการให้บริการ มีความเสี่ยงในด้านการออกให้บริการ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการจัดการด้านบริการให้สอดคล้องบริบทของสถานศึกษา 1) การบริการซ่อม (Repair) มีการวางแผนการจัดการซ่อมให้สอดคล้องกับการจัดการเรียน การสอนของสถานศึกษา และเป็นการปูพื้นที่ออกให้บริการประชาชน 2) การบริการสร้าง (Build) การสำรวจพื้นที่เป้าหมายในการออกบริการ ประสานผู้นำชุมชนเพื่อหาข้อมูลตามบริบทของสถานศึกษา สถานศึกษามีศักยภาพในการให้บริการอาชีพใหม่ให้กับประชาชน โดยวิทยาลัยบุคลากร นักเรียน นักศึกษา สามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถและทักษะ ประชุมชี้แจงเพื่อสรุปวิชาชีพที่จะออกบริการ โดยการบูรณาการให้นักเรียน นักศึกษา ได้ปฏิบัติงานจริง และครูบุคลากรสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมสร้างหรือต่อยอดอาชีพเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน 3) การบริการพัฒนา (Top up) ประสานงานกับชุมชนในเขตพื้นที่บริการ เพื่อที่จะให้ศูนย์ดำเนินการช่วยเหลือด้านเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์ต่อยอดธุรกิจ ให้สามารถยกระดับและสามารถนำไปสู่การแข่งขันเชิงพาณิชย์และยกระดับสินค้าให้มีคุณค่ามีราคาสามารถนำเสนอขายในท้องตลาดได้

แนวทางการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวดสุราษฎร์ธานี พบว่า แนวทางมี 8 องค์ประกอบ ประกอบด้วย (1) สภาพแวดล้อมภายในองค์กร (2) การกำหนดวัตถุประสงค์ (3) การบ่งชี้เหตุการณ์ (4) การประเมินความเสี่ยง (5) การตอบสนองความเสี่ยง (6) กิจกรรมควบคุม (7) สารสนเทศและการสื่อสาร (8) การติดตามประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

1.2 สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดควรมีบทบาทหน้าที่ในการติดตามและประเมินการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการลดความเสี่ยงในการบริหารศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1.3 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน เพื่อให้ระดับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้และตรวจสอบได้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยแนวทางการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาภาคใต้ เพื่อพัฒนาศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนในระดับอาชีวศึกษาภาคใต้ต่อไป

2.2 ควรศึกษาวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของสถานศึกษาที่นำแนวทางการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานีไปใช้

2.2 ควรศึกษาการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน เพื่อยกระดับการให้บริการและความพึงพอใจแก่ประชาชน

เอกสารอ้างอิง

ขวัญแก้ว จันทรัตน์. (2562). *การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่).

พระเจษฎา ญาณิสฺสโร (บุญมาทัศ). (2561). *แนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3*. (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

วรกานต์ คนอยู่. (2558). *การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่สอนแบบคละชั้นในเขตภาคเหนือตอนล่าง*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยเชียงราย).

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). *คู่มือปฏิบัติงานศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix it Center)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

_____. (2562). *ภารกิจนโยบาย สอศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 485-496.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Public Sector Management Quality Award into high performance organization Department of Thai Traditional and Alternative Medicine Ministry of Public Health

Nicharee Kerdsang[1*] and Akekalak Chaipumee[2]

[1] *Master Student, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: nicharee.ker@ku.th*

ABSTRACT

The objectives of this research article are as follows: (1) to assess the level of high performance within the Department of Thai Traditional and Alternative Medicine, (2) to compare the levels of high performance in the Department, categorized by personal demographics, and (3) to examine the relationship between quality development in public sector management and the level of high performance within the Department. This study is quantitative research. The tools used to collect data include a questionnaire, and the analysis involved calculating the mean, standard deviation, t-test, One-Way ANOVA, and Pearson's correlation coefficient. The analysis yielded the following results: most personnel in the Department of Thai Traditional and Alternative Medicine perceive the organization as performing at a moderate level. Among the various aspects evaluated, the openness and connectivity dimension received the highest average score. The comparison of high performance organizational levels based on demographic variables revealed that differences in age, job type, and length of service are associated with differing perceptions of the organization's high performance status. There is a strong positive correlation between the development of public sector management quality and the organization's high performance status. Notably, the use of digital technology exhibited the highest positive correlation with organizational performance.

Keywords: Quality Development, Public Sector Management, High Performance Organization

Received: 3 April 2024;
Revised: 13 August 2024;
Accepted: 2 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่การเป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข

ณิชารีย์ เกิดแสง[1*] และ เอกลักษณ์ ไชยภูมี[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: nicharee.ker@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก (2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐกับระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูงในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเปิดกว้างและเชื่อมโยงถึงกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผลการเปรียบเทียบระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า อายุ ประเภทตำแหน่ง และอายุงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูงแตกต่างกัน การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับสูงกับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง นอกจากนี้พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับสูงกับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพ, การบริหารจัดการภาครัฐ, องค์การสมรรถนะสูง

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ประเทศไทย ประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยวิสัยทัศน์กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) มุ่งเน้นการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และสร้างความเข้มแข็งจากภายในเชื่อมประเทศไทยสู่สากล หรือที่รู้จักกันว่า “นโยบาย Thailand 4.0” ดังนั้น ระบบราชการจึงต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องและส่งเสริมนโยบายดังกล่าว เพื่อให้เป็นระบบราชการ 4.0 ที่มีระบบการทำงานที่ยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล สำนักงาน ก.พ., 2560)

ระบบราชการ 4.0 ภาครัฐต้องสามารถอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชนได้แม้ในสถานการณ์ที่มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) หรือเรียกอีกอย่างว่า “VUCA World” (ศศิมา สุขสว่าง, 2560) ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย โดยมีปัจจัยความสำเร็จ 3 ประการ คือ (1) การสานพลังระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ระดมความคิดและนำทรัพยากรทุกชนิดมาแบ่งปันและใช้ประโยชน์ร่วมกัน (2) เน้นการสร้างนวัตกรรมโดยการคิดค้นวิธีการในการทำงาน การให้บริการประชาชนในรูปแบบใหม่ที่มีคุณภาพ (3) ปรับตัวเข้าสู่ความเป็นดิจิทัลรองรับการเปลี่ยนแปลง โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในระบบราชการ สร้างประสิทธิภาพและเพิ่มขีดความสามารถของ

ประเทศ นำไปสู่การเป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูง (High Performance Organization: HPO) (รัชต์วรรณ กาญจนปัญญาคม, 2562)

สำนักงาน ก.พ.ร. ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทภารกิจเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พัฒนาส่วนราชการ จังหวัด และองค์การมหาชน ให้มีขีดสมรรถนะสูง (High Performance Organization) มุ่งสู่การเป็นระบบราชการ 4.0 และบริหารจัดการภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยในปี พ.ศ. 2547 สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ร่วมกับสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติในการศึกษาและจัดทำเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) หรือเรียกว่า “รางวัลเลิศรัฐ” ซึ่งได้นำแนวคิดและโครงสร้างของรางวัลคุณภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา (Malcolm Baldrige National Quality Award : MBNQA) ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางในการบริหารองค์การที่มีประสิทธิผลที่สุด มีความโดดเด่นที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกองค์การ รวมทั้งประเทศไทย ที่ดำเนินการโดยสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติได้นำเกณฑ์ MBNQA มาปรับเป็นเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award: TQA) ซึ่งนิยมใช้ในการพัฒนาองค์กรภาคเอกชน ดังนั้น สำนักงาน ก.พ.ร. จึงได้นำเกณฑ์ MBNQA และ TQA มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของราชการไทย และสอดคล้องกับวิธีปฏิบัติราชการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 รวมทั้งส่งเสริมให้ส่วนราชการดำเนินการพัฒนาองค์การตามเกณฑ์ดังกล่าว โดยผ่านการตรวจสอบตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ และได้มีการพัฒนาปรับปรุงเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐให้สอดรับกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยการมุ่งเน้นให้หน่วยงานราชการปรับปรุงองค์การอย่างรอบด้านอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมทุกระดับของการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐมีความมีประสิทธิภาพและคุณภาพที่สูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2562)

รางวัลเลิศรัฐ เป็นรางวัลที่มอบให้แก่หน่วยงานที่มีผลการดำเนินงานเป็นเลิศ ประกอบด้วยหลากหลายสาขา ดังนี้ (1) รางวัลเกียรติยศเลิศรัฐ (2) รางวัลเลิศรัฐยอดเยี่ยม (3) รางวัลบริการภาครัฐ (4) รางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และ (5) รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ประกอบด้วย รางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ รายหมวด และรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีการมอบรางวัลประเภทรางวัลเกียรติยศเลิศรัฐเป็นครั้งแรก (คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2565) ซึ่งจะมอบให้กับหน่วยงานที่มีความโดดเด่นได้รับรางวัลเลิศรัฐอย่างต่อเนื่อง เป็นต้นแบบที่สร้างคุณค่า ในการสร้างสรรค์ผลงานการปฏิบัติราชการจนเกิดความสำเร็จอย่างยั่งยืน จำนวน 2 หน่วยงาน คือ กรมควบคุมโรค และกรมสรรพากร ในส่วนของรางวัลรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 (PMQA 4.0) มีกรมที่พัฒนาการดำเนินงานจนได้รับรางวัลในระดับพัฒนาจนเกิดผล (significance) ซึ่งเป็นระดับสูงสุดของรางวัลนี้ คือ กรมสรรพากร

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มีพันธกิจเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาการ โดยการส่งเสริมและพัฒนาการวิจัย การจัดระบบความรู้ พัฒนาแหล่งผลิตและผลิตภัณฑ์สมุนไพร คุ้มครอง อนุรักษ์ และส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทย พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) ทั้งนี้ สถานการณ์ปัจจุบันในการพัฒนาองค์กรของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ได้รับรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ด้านการนำองค์การ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 และได้รับรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ด้านการวางแผนยุทธศาสตร์ และด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และด้านการมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ซึ่งอยู่ระหว่างการพัฒนากระบวนการทำงานในหมวด 4 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการข้อมูล และหมวด 5 การมุ่งเน้นบุคลากร ในส่วนของการประเมินสถานะการเป็นระบบราชการ 4.0 หรือที่เรียกว่า PMQA 4.0 โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้รับคะแนนประเมินจากกรรมการ 387.70 คะแนน ซึ่งอยู่ระดับพื้นฐาน (Basic) ส่วนปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ได้รับคะแนนประเมินจากกรรมการ 410 คะแนน ซึ่งอยู่ระดับก้าวหน้า (Advance) พบว่า มีโอกาสในการปรับปรุงกระบวนการทำงานตรวจสอบ ความโปร่งใส และเปิดเผยการดำเนินงานต่อสาธารณะ โดยดำเนินงานผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่การเป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูงของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ และมีเป้าหมายไปสู่ระบบราชการ 4.0 ในระดับพัฒนาจนเกิดผล (Significance) ซึ่งมีผลการประเมินเทียบเท่า 470 คะแนนขึ้นไป จึงจำเป็นต้องศึกษาระดับการเป็นองค์การสมรรถนะสูง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการองค์กร รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาองค์การที่มีสมรรถนะสูง อีกทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหาของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับใช้และพัฒนาองค์การให้มีขีดสมรรถนะสูง เพื่อเตรียมความพร้อมปรับเปลี่ยนสู่ระบบราชการ 4.0 เป็นองค์กรที่เปิดกว้าง เชื่อมโยง และยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ที่สามารถอำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ กับระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัย คือ บุคลากรกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ได้แก่ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ พนักงานกระทรวงสาธารณสุข ลูกจ้างเหมาบริการ จำนวน 520 คน (ข้อมูลกลุ่มงานทรัพยากรบุคคล ณ วันที่ 3 เมษายน 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยกำหนดขนาดตัวอย่างคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) และการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิและหาสัดส่วน (Stratified Random Sampling) และการใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 226 คน ประกอบด้วย ข้าราชการ 120 คน ลูกจ้างประจำ 1 คน พนักงานราชการ 60 คน พนักงานกระทรวงสาธารณสุข 22 คน และลูกจ้างเหมาบริการ 23 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะคำถามมี 2 แบบ แบบที่ 1 เลือกคำตอบ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และประเภทตำแหน่ง แบบที่ 2 เติมคำตอบ ได้แก่ อายุ และอายุงาน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยส่วนที่ 2 และ ส่วนที่ 3 ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปทดสอบโดยการหาความเที่ยงตรง นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไปทดลองกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยทดสอบหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach’s alpha coefficient) (LJ Cronbach, 1970) ซึ่งผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในภาพรวม เท่ากับ 0.97

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ระดับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ มีความสัมพันธ์กับระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลต่ออธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบุคลากรกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

4.2 สำรวจเอกสาร สืบค้น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาวิจัยจากเอกสาร หนังสือ บทความวิชาการ ข่าวสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.3 จัดทำแบบสอบถามออนไลน์ (google form) และส่งผ่านกลุ่มไลน์บุคลากร ให้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 226 ชุด ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ 1 – 31 ตุลาคม พ.ศ. 2566

4.4 ส่งคำชี้แจงวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

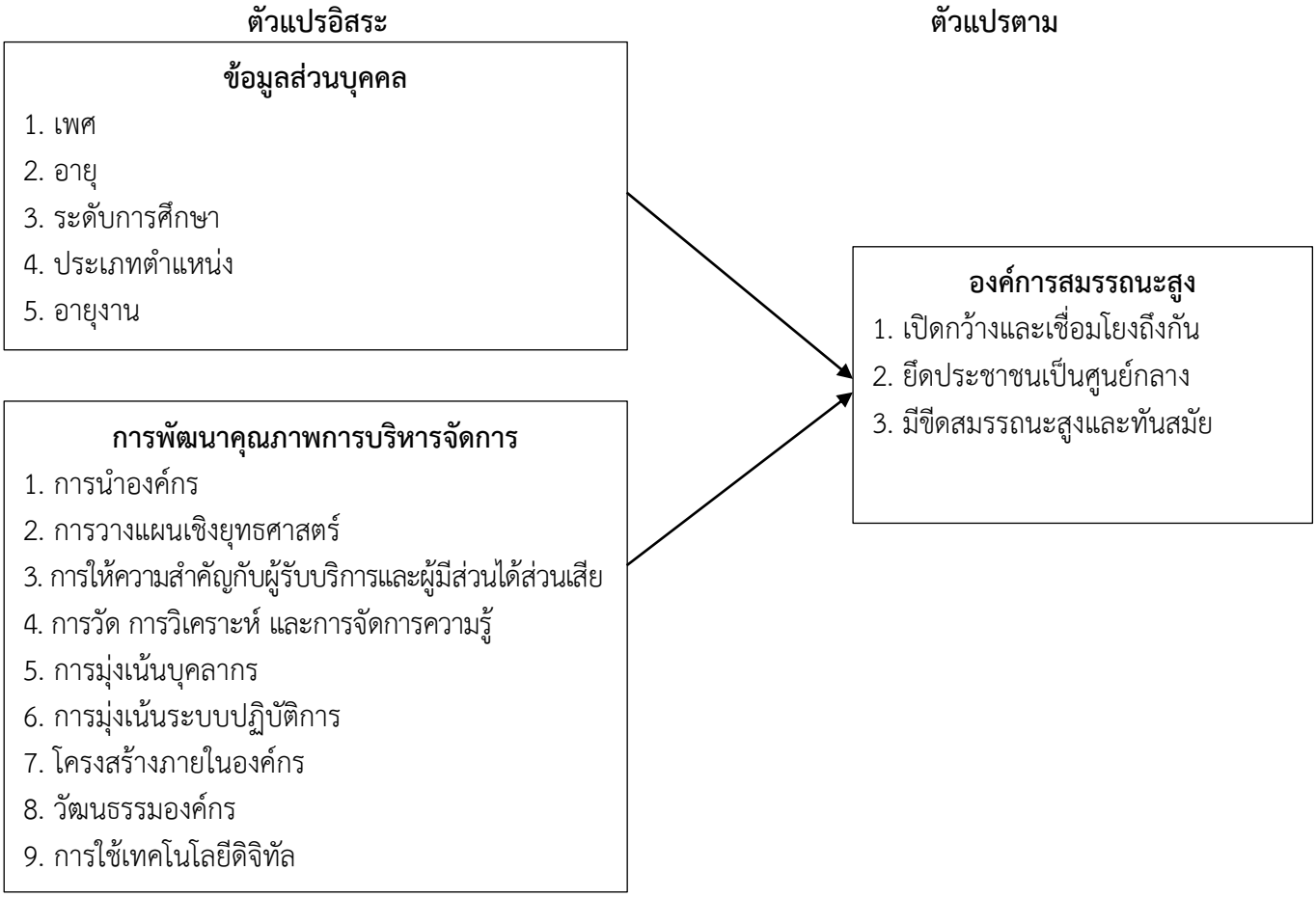
4.5 นำข้อมูลที่ได้จากการให้ทำแบบสอบถามไปประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาสำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลส่วนบุคคลและตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่าสถิติการทดสอบ (t-test) ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย
ที่มา: (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2562) และ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2565)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ในภาพรวม

ความเป็นองค์การสมรรถนะสูง	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง
1. เปิดกว้างและเชื่อมโยงถึงกัน	3.47	0.82	ปานกลาง
2. ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง	3.43	0.87	ปานกลาง
3. มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย	3.43	0.85	ปานกลาง
ภาพรวม	3.44	0.80	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.44, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเปิดกว้างและเชื่อมโยงถึงกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.47, S.D. = 0.82) ส่วนด้านยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.43, S.D. = 0.87)

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	Sig	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. เพศ	0.24		✓
2. อายุ	0.013	✓	
3. ระดับการศึกษา	0.279		✓
4. ประเภทตำแหน่ง	0.011	✓	
5. อายุงาน	0.001	✓	

จากตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล สามารถสรุปตัวแปรข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้ทดสอบสมมติฐานได้ดังนี้

1) เพศ จากสมมติฐานที่กำหนดว่า บุคลากรที่มีเพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกแตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ค่านัยสำคัญ เท่ากับ .24 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ บุคลากรที่มีเพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกไม่แตกต่างกัน

2) อายุ จากสมมติฐานที่กำหนดว่า บุคลากรที่มีอายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ค่านัยสำคัญ เท่ากับ .013 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ บุคลากรที่มีอายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก แตกต่างกัน จากนั้นนำไปเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูงในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ ผลการทดสอบพบว่ามี 1 คู่ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ อายุ 39 – 49 ปี ($\bar{X}$ = 3.21) มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูง น้อยกว่า กลุ่มอายุ 28 – 38 ปี ($\bar{X}$ = 3.59)

3) ระดับการศึกษา จากสมมติฐานที่กำหนดว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ค่านัยสำคัญ เท่ากับ .279 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ บุคลากรที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ไม่แตกต่างกัน

4) ประเภทตำแหน่ง จากสมมติฐานที่กำหนดว่า บุคลากรที่มีประเภทตำแหน่งที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ค่านัยสำคัญ เท่ากับ .011 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ บุคลากรที่มีประเภทตำแหน่งที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก แตกต่างกัน จากนั้นนำไปเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูงในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ ผลการทดสอบพบว่า

มี 1 คู่ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ ข้าราชการ ($\bar{X}$ = 3.31) มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูง น้อยกว่าพนักงานราชการ ($\bar{X}$ = 3.73)

5) อายุงาน จากสมมติฐานที่กำหนดว่า บุคลากรที่มีอายุงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ค่านัยสำคัญเท่ากับ .001 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ อายุงาน จากสมมติฐานที่กำหนดว่า บุคลากรที่มีอายุงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก แตกต่างกัน จากนั้นนำไปเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูงในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเป็นรายคู่ ผลการทดสอบพบว่ามี 2 คู่ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ อายุงาน 3 – 6 ปี ($\bar{X}$ = 3.47) และอายุงาน 7 ปีขึ้นไป ($\bar{X}$ = 3.30) มีความคิดเห็นต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูง น้อยกว่า อายุงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี ($\bar{X}$ = 3.87)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ กับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐกับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง

การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ	r	Sig	ระดับความสัมพันธ์
1. การนำองค์กร	0.759*	0.000	ปานกลาง
2. การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์	0.786*	0.000	ปานกลาง
3. การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	0.850*	0.000	สูง
4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	0.780*	0.000	ปานกลาง
5. การมุ่งเน้นบุคลากร	0.824*	0.000	สูง
6. การมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ	0.799*	0.000	ปานกลาง
7. โครงสร้างภายในองค์กร	0.342*	0.000	ต่ำ
8. วัฒนธรรมองค์กร	0.789*	0.000	ปานกลาง
9. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	0.867*	0.000	สูง
ภาพรวม	0.912*	0.000	สูง

หมายเหตุ: r = ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ กับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับสูง (r = 0.912) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในทุกด้าน ซึ่งด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และด้านการมุ่งเน้นบุคลากรมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับสูง (r = 0.867 และ 0.824 ตามลำดับ) ส่วนด้านโครงสร้างภายในองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับต่ำ (r = 0.342)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะระบบการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานสำคัญของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกถูกจัดเก็บไว้หลากหลายที่ มีทั้งแบบ Data File และแบบระบบสารสนเทศทำให้ไม่สะดวกต่อการค้นหาและการนำไปใช้ ซึ่งอยู่ระหว่างการพัฒนาโดยนำข้อมูลพื้นฐานสำคัญของกรม มารวมไว้ในระบบเดียวกัน แสดงผลลักษณะ Dashboard เพื่อสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล และใช้ตัดสินใจได้อย่างทันถ่วงที ซึ่งไม่สอดคล้องกับ บรรพต กิติสุนทร และกมลฉัตร หอมทั่ว (2565) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของที่ว่าการอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของของที่ว่าการอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในส่วน มยุลี ปันทะโชติ และปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2565) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยเปรียบเทียบระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าบุคลากรที่มีอายุ ประเภทตำแหน่ง และอายุงาน ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีเพศ และระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะบุคลากรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 39 – 49 ปี มีประสบการณ์ทำงาน มีองค์ความรู้ทางด้านการพัฒนาองค์การให้มีขีดสมรรถนะสูง จึงมองเห็นจุดอ่อนที่กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกต้องพัฒนาและปรับปรุง ในส่วนบุคลากรที่มีประเภทตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอาจเป็นเพราะบุคลากรประเภทข้าราชการมีความคาดหวังและต้องการพัฒนากรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกให้เป็นองค์การสมรรถนะสูง และบุคลากรที่มีอายุงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอาจเป็นเพราะบุคลากรที่อายุงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ปี ยังศึกษาเรียนรู้การดำเนินงานของกรมยังไม่ครบทุกด้าน ทำให้มองไม่เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ธนกิจ ยงยุทธ และคณะ (2564) ศึกษาเรื่องการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์การสมรรถนะสูงของเรือนจำอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อระดับการพัฒนาสู่องค์การสมรรถนะสูง พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งการทำงาน อายุราชการ แตกต่างกัน มีผลต่อระดับการพัฒนาสู่องค์การสมรรถนะสูงที่ไม่แตกต่างกัน และ ณัฐฐศรัณฐ์ มังคละนาเคศวร (2562) ศึกษาเรื่องปัจจัยและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การสมรรถนะสูง กรณีศึกษา: การยางแห่งประเทศไทย ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการเป็นองค์การสมรรถะสูงของการยางแห่งประเทศไทยตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มีเพศ ช่วงอายุ หน่วยงานที่สังกัด ระดับตำแหน่ง และระดับความรับผิดชอบ แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการเป็นองค์การสมรรถะสูงของการยางแห่งประเทศไทย ไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการเป็นองค์การสมรรถะสูงของการยางแห่งประเทศไทย แตกต่างกัน

และจากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ กับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับสูงกับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง อาจเป็นเพราะผู้บริหารและบุคลากรกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ในทุกองค์ประกอบ ได้แก่ การนำองค์กร การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นบุคลากร การมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ โครงสร้างภายในองค์กร วัฒนธรรมองค์กร และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมุ่งสู่การเป็นองค์การสมรรถนะสูง (SMART DTAM) ที่เป็นองค์กรที่มีลักษณะเปิดกว้างและเชื่อมโยงถึงกัน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ธนกิจ ยงยุทธ และคณะ (2564) ศึกษาเรื่องการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์การสมรรถนะสูงของเรือนจำอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี พบว่า ปัจจัยด้านการนำองค์การ ด้านการบริหารยุทธศาสตร์ ด้านการบริหารองค์การสมัยใหม่ และด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์การสมรรถนะ สูงทางบวก และ วารุณี ภูมิศรีแก้ว และธนวิทย์ บุตรอุดม (2564) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงของเทศบาลนครอุดรธานี พบว่า ปัจจัยการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกต่อการเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงของเทศบาลนครอุดรธานี ได้แก่ ปัจจัยด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ด้านการนำองค์กร ด้านการจัดกระบวนการ และด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสีย

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐสู่การเป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูงของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ทำให้ค้นพบองค์ประกอบของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มีทั้งสิ้น 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ 3) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ 7) โครงสร้างภายในองค์กร 8) วัฒนธรรมองค์กร และ9) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการนำองค์กรมีระดับสูงที่สุด อาจเป็นเพราะผู้บริหารของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์เพื่อให้องค์การมุ่งสู่ความเป็นเลิศ เกิดแรงขับเคลื่อนให้องค์การพัฒนาและบรรลุตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีลักษณะเปิดกว้างและเชื่อมโยงยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย สามารถเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจและเป็นที่พึงของประชาชนโดยแท้จริง

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยพบว่าความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเปิดกว้างและเชื่อมโยงถึงกันมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 3.47 และด้านยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เท่ากับ 3.43

ศึกษาเปรียบเทียบระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าบุคลากรที่มีอายุ ประเภทตำแหน่ง และอายุงาน ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ส่วนบุคลากรที่มีเพศ และระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง ของกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐกับระดับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง พบว่า ภาพรวมระดับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐมีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับสูงกับระดับความเป็นองค์การ

สมรรถนะสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรสร้างมาตรการจูงใจให้กับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับ เรื่อง การพัฒนาองค์การให้มีขีดสมรรถนะสูง ที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร เช่น การให้รางวัล การชมเชย เป็นต้น

1.2 ควรดำเนินการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาองค์การให้มีสมรรถนะสูง ให้แก่ผู้บริหารระดับสูงในส่วนราชการ เนื่องจาก ผู้นำหรือผู้บริหารระดับสูงมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาองค์การให้มีสมรรถนะสูง ควรสนับสนุนผู้บริหารเข้ามาเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงองค์การให้ประสบความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรใช้เครื่องมือในการวิจัยที่หลากหลายนอกเหนือจากแบบสอบถาม เช่น การสัมภาษณ์ในเชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมาประกอบกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เป็นการวิจัยแบบผสม ซึ่งจะส่งผลให้การวิจัยเกิดความสมบูรณ์มากขึ้น

2.2 ควรศึกษาประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวกับองค์กรสมรรถนะสูง เช่น การสร้างความสมดุลในชีวิตและการทำงานของบุคลากรในองค์การที่มีสมรรถนะสูง การพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การสมรรถนะสูง หรือ คุณลักษณะองค์กรสมรรถนะสูงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร เป็นต้น โดยการนำไปสู่องค์การสมรรถนะสูง (HPO : High Performance Organization) มีเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาหน่วยงานภาครัฐ คือ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2566). *รายงานผลการดำเนินการพัฒนาองค์การรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ 4.*0. สืบค้น 15 มีนาคม 2566. จาก https://psdg.anamai.moph.go.th/th/pmqa-report/download?id=108349&mid=32167&mkey=m_document&lang=th&did=32544.

ณัฐฐศรัณฐ์ มังคละนาเคศวร. (2562). *ปัจจัยและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การสมรรถนะสูง กรณีศึกษา: การยางแห่งประเทศไทย.* (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).

ธนกิจ ยงยุทธ, พนมพัทธ์ สมิตานนท์ และ นพพล อัคฮาด. (2564). การพัฒนาเพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์การสมรรถนะสูงของเรือนจำอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี. *วารสารบริหารปกครอง, 10*(1), 475-497.

บรรพต กิติสุนทร และ กมลฉัตร หอมทั่ว. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูงของที่ว่าการอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม. ใน *การประชุมวิชาการวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 14 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม* (น. 2247-2256). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

มยุลี ปันทะโชติ และ ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย*, *13*(1), 195-209.

รัชต์วรรณ กาญจนปัญญาคม. (2562). *แนวทางการจัดทำรายงานผลการดำเนินการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

ราชกิจจานุเบกษา. (2561). เล่มที่ 135 ตอนที่ 13ก, หน้า 11-17.

ราชกิจจานุเบกษา. (2561). เล่มที่ 135 ตอนที่ 82ก, หน้า 1.

วารุณี ภูมิศรีแก้ว และ ธนวิทย์ บุตรอุดม. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงของเทศบาลนครอุดรธานี. *มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์,* 9(1), 25-36.

ศศิมา สุขสว่าง. (2560). *VUCA World ความท้าทายสำหรับผู้นำยุคใหม่*. สืบค้น 15 มีนาคม 2566. จาก https://citly.me/ELRxH.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2562). *เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. 2562*. สืบค้น 15 มีนาคม 2566. จาก www.parliament.go.th.

_____. (2565). *คู่มือการประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566).* สืบค้น 15 มีนาคม 2566. จาก www.parliament.go.th.

_____. (2565). *ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ เรื่อง ผลการพิจารณารางวัลเลิศรัฐ ประจำปี 2565.* สืบค้น 30 สิงหาคม 2565. จาก https://www.opdc.go.th/content/MzM.

สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล สำนักงาน ก.พ.. (2560). *ระบบราชการไทยในบริบทไทยแลนด์ 4.0*. สืบค้น 15 มีนาคม 2566. จาก www.ocsc.go.th.

Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper and Row.

Yamane, T. (1973). *Statistics, an introductory analysis*. New York: Harper and Row.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 497-508.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Guidelines for The Management of Student Council Activities to Develop Learners' Desirable Characteristics of Ban Cha-uat School Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3

Chalumphol Wichiannara[1*] Samit Onkong[1] and Boonlert Weeraponkan[1]

[1] *Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: chalum872@gmail.com*

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the conditions of student council activity administration at Ban Cha-uat School, under the Office of the Primary Educational Service Area of Nakhon Si Thammarat Area 3, (2) study the process of student council activity administration in order to develop the desired characteristics of students at Ban Cha-uat School, and (3) present and evaluate the process of student council activity administration in order to develop the desired characteristics of students at Ban Cha-uat School. This study is qualitative research. The research population is 160 school administrators, teachers, students, and parents involved in the administration of student council activities at Ban Cha-uat School. Data were collected through in-depth interviews with 15 relevant sample groups, 5 in-depth information providers, and group discussions with 7 experts. Data was analyzed inductively. The research results found that Conditions of administration of student council activities at Ban Cha-uat School There are elements and results of operations as follows: 1) Planning of student council activities lacks participation from all parties involved. 2) Organization of student council activity position structure does not clearly define roles and responsibilities appropriate to abilities. 3) Directing student council activities, 4) coordinating student council activities, 5) controlling and managing student council activities is the main duty of the student council advisor. Student council activity management process to develop the desired characteristics of students at Ban Cha-uat School Carry out a total of 5 steps, with every step carried out together using 8 desirable characteristics, consisting of 1) Work planning should involve participation from all parties involved, 2) Work position structure should define clear, appropriate roles and responsibilities, with ability, 3) Ordering should meet with all parties involved to carry out the work. 4) Coordination should create a network for operations both inside and outside the educational institution. 5) Controlling work management should have a comprehensive and effective management plan, continuous supervision and monitoring. Experts have inspected the administration of student council activities, it was found that in the group discussion, experts agreed that is appropriate, there is a possibility and is useful and can be used.

Keywords: Activity Management, Student Council, Desirable Characteristics of Students

Received: 25 March 2024;
Revised: 31 July 2024;
Accepted: 20 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

ชลัมพล วิเชียรนรา[1*] สามิตร อ่อนคง[1] และ บุญเลิศ วีระพรกานต์[1]

[1] *สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: chalum872@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมสภานักเรียน โรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 (2) ศึกษากระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด (3) นำเสนอและประเมินกระบวนการบริหารกิจกรรม สภานักเรียน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด จำนวน 160 คน เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน สนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด มีองค์ประกอบและมีผลการดำเนินการดังนี้ (1) การวางแผนงานกิจกรรมสภานักเรียนขาดการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (2) การจัดโครงสร้างตำแหน่งงานกิจกรรมสภานักเรียนไม่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนเหมาะสมกับความสามารถ (3) การสั่งการงานกิจกรรม สภานักเรียน (4) การประสานงานกิจกรรมสภานักเรียน (5) การควบคุมบริหารจัดการงานกิจกรรมสภานักเรียนเป็นหน้าที่หลักของครูที่ปรึกษาสภานักเรียน กระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด ดำเนินงานทั้งหมด 5 ขั้นตอน โดยทุกขั้นตอนดำเนินการร่วมกันโดยใช้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการประกอบด้วย 1) การวางแผนงานควรส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) การจัดโครงสร้างตำแหน่งงานควรกำหนดบทบาทหน้าที่ ที่ชัดเจนเหมาะสมกับความสามารถ 3) การสั่งการควรประชุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงาน 4) การประสานงานควรสร้างเครือข่ายการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 5) การควบคุมบริหารจัดการงานควรมีแผนในการบริหารจัดการที่ครอบคลุมและมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบการบริหารกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวดนั้น ในการร่วมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นตรงกันว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การบริหารกิจกรรม, สภานักเรียน, คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การพัฒนาประเทศนั้นขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพขึ้นมาในสังคมได้นั้น ต้องอาศัยการศึกษา เพราะการศึกษาสามารถทำให้มนุษย์เกิดความรู้และพัฒนาตนเอง ซึ่งหัวใจสำคัญในการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการเพื่อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนทั้งใน

ด้านคุณธรรม ด้านจริยธรรมและด้านค่านิยม คือ 1.รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2.ซื่อสัตย์สุจริต 3.มีวินัย 4.ใฝ่เรียนรู้ 5.อยู่อย่างพอเพียง 6.มุ่งมั่นในการทำงาน 7.รักความเป็นไทย 8.มีจิตสาธารณะ โดยพิจารณาจากสภาพของสังคม และการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสังคม เทคโนโลยีและการสื่อสารอย่างก้าวกระโดดซึ่งทำให้มีความจำเป็นต้องเน้นและปลูกฝังลักษณะดังกล่าวให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนทุกคน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของสถานศึกษาในงานกิจการนักเรียน ในการอบรมบ่มเพาะนักเรียนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียน ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้น ครูทุกคนจึงมีบทบาทหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดและพัฒนานักเรียนโดยผ่านกระบวนการวางแผนและการบริหารจัดการเพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

งานกิจกรรมสภานักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาซึ่งเป็นภารกิจหลักและเป็นนโยบายโดยตรงที่มอบให้สถานศึกษาดำเนินการ เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนบูรณาการความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อหล่อหลอมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงบทบาทหน้าที่ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การมีความรับผิดชอบความเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้กับเพื่อนนักเรียน ซึ่งแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคณะกรรมการสภานักเรียน สรุปได้เป็น 3 ช่วง 1) ก่อนการจัดการเลือกตั้ง ประชาสัมพันธ์การรับสมัครลงเลือกตั้ง 2) ระหว่างการเลือกตั้ง โดยการเชิญชวนนักเรียนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมลงสมัครเลือกตั้งประธานคณะกรรมการสภานักเรียน และตรวจสอบนโยบายที่ใช้ในการหาเสียง 3) หลังการเลือกตั้งคือ จัดอบรมค่ายผู้นำ ปฏิบัติกิจกรรมตามปฏิทินงานของกิจกรรมสภานักเรียน ผลักดันให้คณะกรรมการสภานักเรียนดำเนินกิจกรรมตามนโยบายที่หาเสียงไว้ และการจัดค่ายผู้นำโดยคณะกรรมการสภานักเรียน กิจกรรมสภานักเรียนสามารถทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ฝึกพัฒนาทั้งความรู้ ความคิด สติปัญญา การฝึกทักษะ การทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นผลทำให้เกิดความสามัคคี อีกทั้งเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ภาวะผู้นำและเรื่องจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ เพื่อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมค่านิยม คือ 1.รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2.ซื่อสัตย์สุจริต 3.มีวินัย 4.ใฝ่เรียนรู้ 5.อยู่อย่างพอเพียง 6.มุ่งมั่นในการทำงาน 7.รักความเป็นไทย 8.มีจิตสาธารณะ ซึ่งสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ โรงเรียนบ้านชะอวดเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในพื้นที่ เทศบาลตำบลชะอวด อำเภอ ชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีการดำเนินโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร แต่ในการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนของโรงเรียนบ้านชะอวดในปัจจุบันผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ครู และนักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวดยังขาดความเข้าใจบทบาทหน้าที่ และความร่วมมือในการบริหารกิจกรรมสภานักเรียน การดำเนินงานกิจกรรมสภานักเรียน ทำให้การบริหารกิจกรรมสภานักเรียนของโรงเรียนบ้านชะอวดยังไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของครูและคณะกรรมการสภานักเรียนยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ในทุกด้าน ซึ่งอาจส่งผลให้ ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

ดังนั้น ในเรื่องของการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนของโรงเรียนบ้านชะอวด จึงมีความจำเป็นต้องมีกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อแก้ปัญหาการขาดความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องคือ ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา คณะครูที่ปรึกษาสภานักเรียน คณะกรรมการบริหารนักเรียน คณะกรรมการผู้แทนนักเรียนและนักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด ได้มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในการดำเนินกิจกรรมสภานักเรียน และมีกระบวนการที่แสดงถึงความร่วมมือในการบริหารกิจกรรมสภานักเรียน ทำให้การบริหารกิจกรรมสภานักเรียนของโรงเรียนบ้านชะอวดสามารถส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม เกิดการพัฒนา ในองค์รวมทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรม มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกใน ความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสภาพปัจจุบันการบริหารกิจกรรมสภานักเรียน โรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

2. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

3. เพื่อนำเสนอกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด จำนวน 160 คน เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน สนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วยผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษาผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการ เลือกแบบมีโครงสร้างที่เคร่งครัดมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการที่ไม่ซับซ้อนเพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่ เหมาะที่สุดเท่าที่จะเป็นได้สำหรับแนวคิดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ เลือกมีลักษณะเป็น“Information-rich Case”คือมีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มากและสามารถ สะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด ซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาเพื่อให้ได้ผู้ให้ ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุดโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน โดยมีคุณสมบัติคือ ทุกตำแหน่งต้องมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 2 ปียกเว้นคณะกรรมการนักเรียน ประกอบด้วย หัวหน้างานกิจการนักเรียนจำนวน 1 คน ตัวแทนครูจำนวน 9 คน ตัวแทนกรรมการสถานศึกษาจำนวน 1 คน ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 2 คน ตัวแทนคณะกรรมการนักเรียนจำนวน 2 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษากระบวนการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญขั้นตอนนี้ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด คือผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีโดยมีคุณสมบัติดังนี้ ทุกตำแหน่งต้องมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 2 ปี ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้างานบริหารงานทั่วไปจำนวน 1 คน หัวหน้างานกิจการนักเรียนจำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานกิจกรรมสภานักเรียนจำนวน 1 คนศึกษานิเทศก์จำนวน 1 คน

1.3 ขั้นตอนการนำเสนอกระบวนการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ผู้ร่วมสนทนากลุ่มสนทนาผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-Informants) ในการเสนอกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด คือจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คนซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยมีคุณสมบัติดังนี้ ทุกตำแหน่งต้องมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 2 ปี ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์จำนวน 1 คน หัวหน้างานบริหารวิชาการ จำนวน 1 คน ตัวแทนโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนจำนวน 1 คน ตัวแทนโรงเรียนรางวัลกิจกรรมสภานักเรียนจำนวน 1 คนครูดีเด่นด้านกิจกรรมสภานักเรียนจำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึก(In–depth Interview) ซึ่งมีลำดับในการสร้างเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจกรรมสภานักเรียน 2) กำหนดประเด็นการร่างสภาพทางการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อจัดขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบ 3) นำร่างแบบสัมภาษณ์ การบริหารกิจกรรมสภานักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด ที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและ ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับร่างแบบกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 ขั้นตอนการศึกษากระบวนการ ในขั้นตอนการศึกษากระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการศึกษาแนวทางคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือดังนี้ 3) ร่างกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 3) นำร่างกระบวนการที่ได้ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยและได้สรุปดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) สรุปค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่ามากกว่า 0.5 ถือว่าใช้ได้ ดำเนินการกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการบริหารกิจกรรมสภานักเรียน 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In–depth Interview) มีขั้นตอนดังนี้ (1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่รวมทั้งพิจารณา ความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษาตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง (2) ผู้วิจัยขอทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนครูเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องแนวทางการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด เพื่อให้ทราบถึงสภาพการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด (3) ขั้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากนั้นจึง กำหนดวันเวลาสัมภาษณ์วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over Role) (4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลมุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนามีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจนใช้คำถามอย่างเปิดกว้างมีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลที่ผู้สัมภาษณ์ ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญและขออนุญาตบันทึกการสนทนาให้ข้อมูลสัมภาษณ์ด้วยทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นการ รวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์และเก็บรักษาข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล โดยการบันทึกเสียงถ่ายรูปสมุดบันทึกและถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษากระบวนการ 1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ และมีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษาตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการ เดินทาง 1) ผู้วิจัยขอทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด 3) ขั้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากนั้นจึงกำหนด วันเวลา สัมภาษณ์วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over Role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลมุ่งหา ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิง

พรรณนามีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจนใช้คำถามอย่างเปิด กว้างมีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิง บวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลที่ ผู้สัมภาษณ์ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญและขออนุญาตบันทึกการ สนทนาให้ข้อมูลสัมภาษณ์ด้วยทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นการรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียงถ่ายรูปสมุดบันทึกและถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอกระบวนการ ในการจัดสนทนากลุ่ม เสนอร่างกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะและประเมินมีกระบวนการดังนี้ 1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสม หรือไม่ และมีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้ง พิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษาประสานงานผู้ร่วมสนทนากลุ่มเพื่อนัดวันเวลาและสถานที่ 2) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างแนวทางการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 3) ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะและประเมินกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด ตามวันเวลา และสถานที่กำหนด 4) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพได้แก่ การตรวจสอบแบบสามเส้า คือการตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่งได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล หากมีการเปลี่ยนแปลงแหล่งที่มาข้อมูลจะเปลี่ยนแปลงหรือไม่

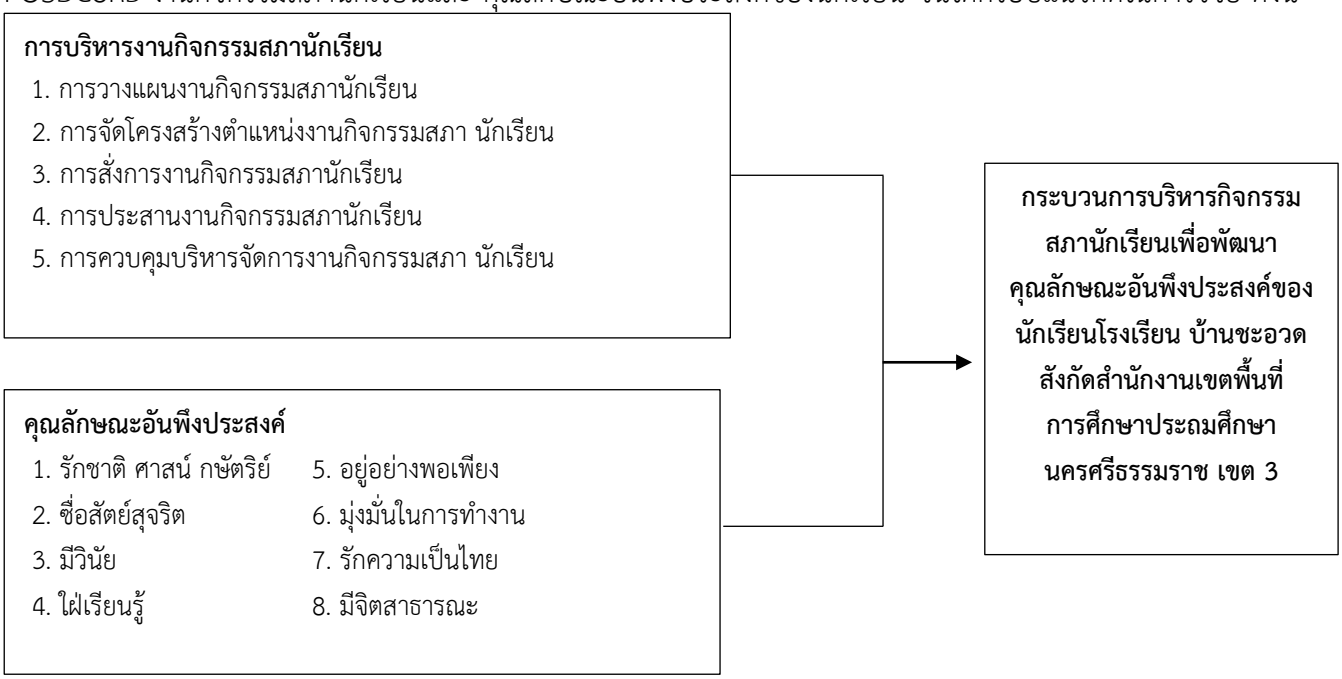
4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน มีรายละเอียดดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพและจำแนกอย่างเป็นระบบ ตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลรายละเอียดจากการศึกษาสภาพ สถานศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมไว้ 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4.2 ขั้นตอนการศึกษากระบวนการ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนการศึกษากระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 5 คน มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาสภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมาจัดทำร่างกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอกระบวนการ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนการนำเสนอกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนบ้านชะอวด ดำเนินการโดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) นำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุง แก้ไข ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด ฉบับสมบูรณ์สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในรูปแบบฉบับสมบูรณ์ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎีต่างๆและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้ทำการสังเคราะห์ทฤษฎี POSDCoRB งานกิจกรรมสภานักเรียนและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน จนได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารกิจกรรมสภานักเรียน โรงเรียนบ้านชะอวด

การดำเนินการวางแผนงานกิจกรรมสภานักเรียน เริ่มจากการแต่งตั้งคณะครูที่ปรึกษา กิจกรรมสภานักเรียนของโรงเรียน เพื่อศึกษาหาความรู้วางแผนการดำเนินงานกิจกรรมสภานักเรียน ดำเนินการจัดโครงสร้างตำแหน่งงานคณะกรรมการสภานักเรียนนั้นโรงเรียนได้แต่งตั้งคณะครูที่ปรึกษากิจกรรมสภานักเรียนของโรงเรียนมีการประชุมวางแผนศึกษาแนวทางการดำเนินงานสภานักเรียน ครูที่ปรึกษาสนับสนุนให้มีการตั้ง พรรค และส่งเสริมกิจกรรมเลือกตั้งสภานักเรียน ดำเนินการสั่งการงานกิจกรรมสภานักเรียน โดยครูที่ปรึกษาจัดทำโครงการและคำสั่งแต่งตั้งคณะดำเนินงานจัดกิจกรรมสภานักเรียน เสนอผู้อำนวยการสถานศึกษาได้ลงนามและออกคำสั่งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมสภานักเรียนให้เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง ดังที่นางสาว ก ครูโรงเรียนบ้านชะอวดได้กล่าวไว้ว่า “ครูที่ปรึกษาสภานักเรียนเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุดในงานกิจกรรมสภานักเรียน” (13 ก.ย. 2566) มีการประสานงานกิจกรรมสภานักเรียน ครูที่ปรึกษาสภานักเรียน ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน จะมีบทบาทในการประสานงานกับ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมากที่สุดในการดำเนินงาน การแบ่งหน้าที่การปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายยังขาดความชัดเจนความชัดเจน ควบคุมบริหารจัดการงานกิจกรรมสภานักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวดนั้น ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินควบคุมบริหารจัดการเป็นหลัก ทุกตำแหน่งจะได้รับการควบคุมบริหารจัดการจากครูที่ปรึกษาสภานักเรียนและครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนในการดำเนินกิจกรรมสำคัญต่างๆของกิจกรรมสภานักเรียน

2. กระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด

การดำเนินการวางแผนงานกิจกรรมสภานักเรียน สถานศึกษาดำเนินตามนโยบายการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเปิดโอกาสให้คณะผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู หัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าสายชั้น คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสภานักเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการ

วางแผน ดังที่นาย ข ครูโรงเรียนบ้านชะอวดได้กล่าวไว้ว่า “งานกิจกรรมสภานักเรียนต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา” (14 ก.ย. 2566) ดำเนินการจัดโครงสร้างตำแหน่งงานคณะกรรมการสภานักเรียนกำหนดตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่กิจกรรมสภานักเรียนโดย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คณะกรรมการบริหารนักเรียน ส่วนที่ 2 คณะกรรมการผู้แทนนักเรียน ส่วนที่ 3 ครูที่ปรึกษาสภานักเรียน ดำเนินการสั่งการงานกิจกรรมสภานักเรียน โดยสถานศึกษาจัดการประชุมเพื่อสั่งการงานกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อให้คณะกรรมการบริหารนักเรียน คณะกรรมการผู้แทนนักเรียน และครูที่ปรึกษาสภานักเรียน เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ได้รวบรวมความคิดเห็น วิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างครอบคลุม ดำเนินการจัดกิจกรรมสภานักเรียนให้เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดแผนการดำเนินงานกิจกรรมสภานักเรียน ในการสร้างเครือข่าย อย่างชัดเจน ว่ามีลำดับขั้นตอนการประสานงานอย่างไร ฝ่ายใดมีหน้าที่รับผิดชอบและประสานงานกับหน่วยงานใดบ้าง โดยมุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในประสานงานกิจกรรมสภานักเรียน และการดำเนินงานควบคุมบริหารจัดการกิจกรรมสภานักเรียนโดยการแบ่งหน้าที่การปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายยังขาดความชัดเจนความชัดเจน กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผล เพื่อพัฒนา การดำเนินการกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่

3. ผลการนำเสนอกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด

การดำเนินการวางแผนงานกิจกรรมสภานักเรียน สถานศึกษาดำเนินตามนโยบายการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนจัดประชุมเปิดโอกาสให้คณะผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู หัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าสายชั้น คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสภานักเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการวางแผนโดยแผนนั้นต้องไม่ขัดต่อหลักกฎหมาย วัฒนธรรมและประเพณีไทยที่ปลูกฝัง สัมมาคารวะ ความกตัญญูรู้คุณ ความพอเพียง พอประมาณและเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เป็นสำคัญ ดำเนินการจัดโครงสร้างตำแหน่งงานคณะกรรมการสภานักเรียนโดยจัดทำระเบียบของสถานศึกษาว่าด้วยสภานักเรียนโดยยึดหลักประชาธิปไตย กำหนดตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่กิจกรรมสภานักเรียนโดย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คณะกรรมการบริหารนักเรียน ส่วนที่ 2 คณะกรรมการผู้แทนนักเรียน ส่วนที่ 3 ครูที่ปรึกษาสภานักเรียน ดำเนินการสั่งการงานกิจกรรมสภานักเรียน โดยสถานศึกษาจัดการจัดอบรมให้ความรู้ คณะกรรมการบริหารนักเรียน คณะกรรมการผู้แทนนักเรียน ครูที่ปรึกษาสภานักเรียน และคณะครู บุคคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย จัดการประชุมเพื่อสั่งการงานกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อให้คณะกรรมการบริหารนักเรียน คณะกรรมการผู้แทนนักเรียน และครูที่ปรึกษาสภานักเรียน เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ได้รวบรวมความคิดเห็น วิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างครอบคลุม ดำเนินการจัดกิจกรรมสภานักเรียนให้เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง กำหนดแผนการดำเนินงานกิจกรรมสภานักเรียน ในการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก ภาครัฐและเอกชนอย่างชัดเจน ว่ามีลำดับขั้นตอนการประสานงานอย่างไร ฝ่ายใดมีหน้าที่รับผิดชอบและประสานงานกับหน่วยงานใดบ้าง โดยมุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในประสานงานกิจกรรมสภานักเรียน และการดำเนินงานควบคุมบริหารจัดการกิจกรรมสภานักเรียนโดยการแบ่งหน้าที่การปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายยังขาดความชัดเจนความชัดเจน กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผล เพื่อพัฒนา ดังที่นาย ค ผู้อำนวยการโรงเรียนกุลวดีศึกษาได้กล่าวไว้ว่า “การบริหารงานกิจกรรมสภานักเรียนผู้บริหารควรกำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผล เพื่อแก้ไขและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น” (9 ม.ค. 2567) การดำเนินการกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ และครูที่ปรึกษาควรชี้แนะแนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมสภานักเรียน ให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ของสถานศึกษา

อภิปรายผล

สภาพการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด พบว่า ด้านการวางแผนงานกิจกรรมสภานักเรียนขาดการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ด้านการจัดโครงสร้างตำแหน่งงานกิจกรรมสภานักเรียนไม่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนเหมาะสมกับความสามารถด้านการสั่งการงานกิจกรรม สภานักเรียน ด้านการประสานงานกิจกรรมสภานักเรียน ด้าน

การควบคุมบริหารจัดการงานกิจกรรมสภานักเรียนเป็นหน้าที่หลักของครูที่ปรึกษาสภานักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความร่วมมือของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้อง กับ นงคราญ อนุกูล (2558) ศึกษารูปแบบการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยใช้วัฒนธรรมองค์กรของสภานักเรียนระดับมัธยมศึกษาภาคอีสาน พบว่า องค์ประกอบการดำเนินงานสภานักเรียนมีดังนี้ 1) หลักแห่งความร่วมมือ การจัดสภานักเรียนจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายในการวางแผน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครอง เป็นต้น 2) หลักแห่งประชาธิปไตย การดำเนินการจัดโครงสร้างของสภานักเรียนต้องยึดหลักประชาธิปไตย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและมีความเหมาะสม 3) หลักแห่งการพัฒนา การสั่งการงานสภานักเรียนจะต้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะนักเรียนได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญามีการประสานงานสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง 4) หลักแห่งความเหมาะสม สภานักเรียนต้องพัฒนาไปตามความต้องการของแต่ละสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการกำกับ นิเทศ ติดตาม อย่างสม่ำเสมอ

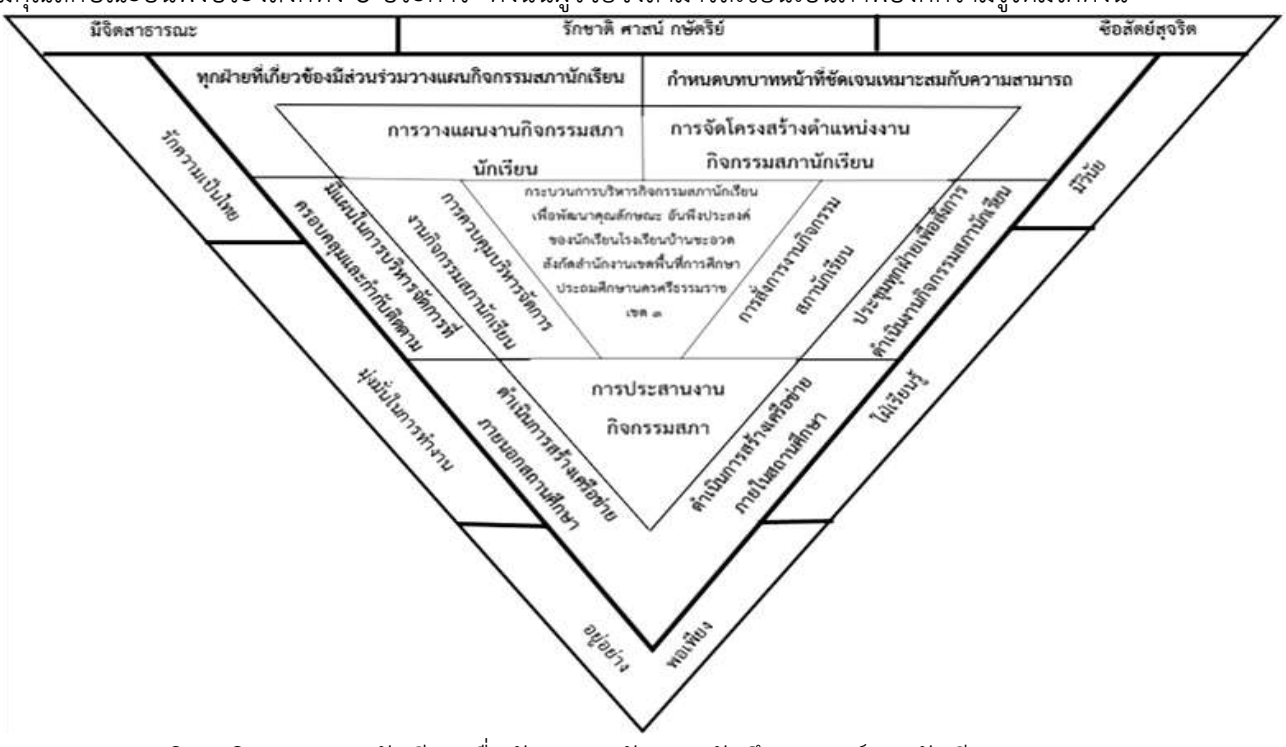
กระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด พบว่า ดำเนินการวางแผนงานกิจกรรมสภานักเรียน สถานศึกษาดำเนินตามนโยบายการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเปิดโอกาสให้คณะผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู หัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าสายชั้น คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสภานักเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการจัดโครงสร้างตำแหน่งงานคณะกรรมการสภานักเรียนกำหนดตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่กิจกรรมสภานักเรียนและครูที่ปรึกษาสภานักเรียน ดำเนินการสั่งการงานกิจกรรมสภานักเรียน โดยสถานศึกษาจัดการประชุมเพื่อสั่งการงานกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อให้คณะกรรมการบริหารนักเรียน คณะกรรมการผู้แทนนักเรียน และครูที่ปรึกษาสภานักเรียน เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ได้รวบรวมความคิดเห็น วิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างครอบคลุม ดำเนินการจัดกิจกรรมสภานักเรียนให้เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดแผนการดำเนินงานกิจกรรมสภานักเรียน ในการสร้างเครือข่าย อย่างชัดเจน ว่ามีลำดับขั้นตอนการประสานงานอย่างไร ฝ่ายใดมีหน้าที่รับผิดชอบและประสานงานกับหน่วยงานใดบ้าง โดยมุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในประสานงานกิจกรรมสภานักเรียน และการดำเนินงานควบคุมบริหารจัดการกิจกรรมสภานักเรียนโดยการแบ่งหน้าที่การปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายยังขาดความชัดเจน ควรมี กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผล เพื่อพัฒนา การดำเนินการกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ จึงนำมาสู่กระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับ นิคม เขียวฉ่ำ (2558) ศึกษาแนวปฏิบัติการสร้างความเข้มแข็งสภานักเรียนโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพิพัฒนาการนิยมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต2 พบว่า ในการจัดกิจกรรมสภานักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการกำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผล เพื่อพัฒนา การดำเนินการกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่

การนำเสนอกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด พบว่า ดำเนินการวางแผนงานกิจกรรมสภานักเรียน สถานศึกษาดำเนินตามนโยบายการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนจัดประชุมเปิดโอกาสให้คณะผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู หัวหน้ากลุ่มงาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าสายชั้น คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสภานักเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการวางแผนโดยแผนนั้นต้องไม่ขัดต่อหลักกฎหมาย วัฒนธรรมและประเพณีไทยที่ปลูกฝัง สัมมาคารวะ ความกตัญญูรู้คุณ ความพอเพียง พอประมาณและเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้งเป็นสำคัญ ดำเนินการจัดโครงสร้างตำแหน่งงานคณะกรรมการสภานักเรียนโดยจัดทำระเบียบของสถานศึกษาว่าด้วยสภานักเรียนโดยยึดหลักประชาธิปไตย กำหนดตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่กิจกรรมสภานักเรียนโดย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คณะกรรมการบริหารนักเรียน ส่วนที่ 2 คณะกรรมการผู้แทนนักเรียน ส่วนที่ 3 ครูที่ปรึกษาสภานักเรียน ดำเนินการสั่งการงานกิจกรรมสภานักเรียน โดยสถานศึกษาจัดการจัดอบรมให้ความรู้ คณะกรรมการบริหารนักเรียน คณะกรรมการผู้แทนนักเรียน ครูที่ปรึกษาสภานักเรียน และคณะครู บุคคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย จัดการประชุมเพื่อสั่งการงานกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อให้คณะกรรมการบริหารนักเรียน คณะกรรมการผู้แทนนักเรียน และครูที่ปรึกษาสภานักเรียน เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ได้รวบรวมความคิดเห็น วิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างครอบคลุม

ดำเนินการจัดกิจกรรมสภานักเรียนให้เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง กำหนดแผนการดำเนินงานกิจกรรมสภานักเรียน ในการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก ภาครัฐและเอกชนอย่างชัดเจน ว่ามีลำดับขั้นตอนการประสานงานอย่างไร ฝ่ายใดมีหน้าที่รับผิดชอบและประสานงานกับหน่วยงานใดบ้าง โดยมุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในประสานงานกิจกรรมสภานักเรียน และการดำเนินงานควบคุมบริหารจัดการกิจกรรมสภานักเรียนโดยการแบ่งหน้าที่การปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายควรมีความชัดเจน กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผล เพื่อพัฒนา การดำเนินการกิจกรรมสภานักเรียนผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยความคิดสร้างสรรค์และเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับ สุวลี เซ็นเสถียร (2559) ศึกษาการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครพบว่า บทบาทจริงของผู้บริหารในการเสริมสร้างคุณลักพณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี รองลงมาคือด้านการเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

องค์ความรู้ใหม่

จากการกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีองค์ประกอบ 5 ขั้นตอนคือ 1) การวางแผนงานกิจกรรมสภานักเรียน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนในการดำเนินกิจกรรมสภานักเรียน 2)การจัดโครงสร้างตำแหน่งงานกิจกรรมสภานักเรียน ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนเหมาะสมกับความสามารถและความแตกต่างของบุคคล 3) การสั่งการงานกิจกรรมสภานักเรียน ควรจัดประชุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มอบหมายหน้าที่แต่ละฝ่ายและมีคำสั่งรองรับอย่างครอบคลุมในทุกตำแหน่งหน้าที่ 4) การประสานงานกิจกรรมสภานักเรียน ควรมีการสร้างเครือข่ายทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษาทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้การบริหารกิจกรรมสภานักเรียน 5)การควบคุมบริหารจัดการงานกิจกรรมสภานักเรียน ควรมีการกำกับ นิเทศ ติดตามจากผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีการรายงานผลเป็นระยะเพื่อปรับปรุงแก้ไข เมื่อดำเนินการตาม 5 ขั้นตอนนี้ จะส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประงสงค์ทั้ง 8 ประการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสามารถเขียนเป็นภาพองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 กระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

สรุปผลการวิจัย

สภาพการบริหารกิจกรรมสภานักเรียน โรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีดังนี้ การวางแผนงานกิจกรรมสภานักเรียนเป็นการวางแผนเฉพาะกลุ่มผู้รับผิดชอบหลักขาดความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งในและนอกสถานศึกษา การจัดโครงสร้างตำแหน่งงานกิจกรรมสภานักเรียนไม่บรรลุเป้าหมายขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ทำให้การสั่งการดำเนินงานกิจกรรมสภานักเรียนไม่เป็นผล ขาดการประสานงาน และการควบคุมบริหารจัดการงานกิจกรรมสภานักเรียน เป็นหน้าที่หลักของครูที่ปรึกษา

กระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ดำเนินงานทั้งหมด 5 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) การวางแผนงานกิจกรรมสภานักเรียน 2) การจัดโครงสร้างตำแหน่งงานกิจกรรมสภานักเรียน 3) การสั่งการงานกิจกรรมสภานักเรียน 4) การประสานงานกิจกรรมสภานักเรียน 5) การควบคุมบริหารจัดการงานกิจกรรมสภานักเรียน โดยทุกขั้นตอนดำเนินการร่วมกันโดยใช้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ

การนำเสนอกระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านชะอวด ดำเนินการวางแผนงานกิจกรรมสภานักเรียนควรส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การจัดโครงสร้างตำแหน่งงานกิจกรรมสภานักเรียนควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน เหมาะสมกับความสามารถ การสั่งการงานกิจกรรมสภานักเรียนควรประชุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานกิจกรรมสภานักเรียน ประสานงานกิจกรรมสภานักเรียนควรสร้างเครือข่ายการดำเนินงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ควบคุมบริหารจัดการงานกิจกรรมสภานักเรียนควรมีแผนในการบริหารจัดการที่ครอบคลุมและมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมสภานักเรียนเป็นกระบวนการที่สำคัญและมีความจำเป็นที่ทุกโรงเรียนต้องดำเนินการให้มีประสิทธิภาพดังนั้นควรเสนอให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสภานักเรียนมากยิ่งขึ้น

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรพัฒนาการให้คำแนะนำช่วยเหลือ และติดตามการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลให้สถานศึกษาดำเนินการให้ถูกต้องเหมาะสมและเกิดขวัญกำลังใจ

1.3 สถานศึกษา ควรร่วมกันวางแผนและพัฒนาการพัฒนากิจกรรมสภานักเรียนและให้ความสำคัญกับงานกิจกรรมสภานักเรียนโดยใช้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากระบวนการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารกิจกรรมสภานักเรียนของสถานศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษา การบริหารกิจกรรมสภานักเรียนโดยใช้หลักธรรมอื่น ๆ เพื่อพัฒนาให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

นงคราญ อนุกูล. (2558). *รูปแบบการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยใช้วัฒนธรรมองค์กรของสภานักเรียนระดับมัธยมศึกษาภาคอีสาน*. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

นิคม เขียวฉ่ำ. (2558). *แนวปฏิบัติการสร้างความเข้มแข็งสภานักเรียนโดยยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงพิพัฒนาการนิยมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 2*. (ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

สุวลี เซ็นเสถียร. (2559). *การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานคร*. (ครุศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา).

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 509-526.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

A Study of Tourists Behavior: A Case Study of Community-Based Tourism on Koh Libong, Trang Province

Chayakarn Jitchuchuen[1*] Kulapa Kuldilok[2] and Pasakorn Thammachote[2]

[1] *Master degree Student, Agribusiness, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: chayakarn.j@ku.th*

ABSTRACT

This article aimed to study the general conditions and behavior of tourists who have traveled and who have never traveled to tourist attractions in the Koh Libong community. The sample group used in the research consisted of 400 Thai tourists who had visited the Koh Libong community tourist attractions and 200 Thai tourists who had never been to the Koh Libong community tourist attractions. The statistics used to analyze the data are descriptive statistics which include frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics such as Chi-square tests. The results of the study found that the behavior of tourists who had visited the Koh Libong community tourist attraction were traveling for the first time traveling together as a family, staying for 2 days 1 night. Family members have the most influence on choosing to travel. Most of the trip is planned on their owned and they know the Koh Libong community from friends/relatives. The reason to visit was for relaxation. Chi-square analysis showed that gender, age, current province of residence, occupation, monthly income, and status were significantly related to the Koh Libong community tourist attraction and the word of mouth of Tourists were food as number one, followed by Koh Libong scenery, island's activities and accommodations, respectively. Therefore, from the results of the study, Trang Province should publicize such as organizing local food activities during the tourist festival of Trang province. Develop a website to easily find information about tourist attractions in the Koh Libong community to make choices and decisions in planning your trip. If there is an improvement and develop tourist attractions in the Koh Libong community to be known, it will attract more tourists to travel. And it is an opportunity to create income for the entire country, province, and people in the community.

Keywords: Tourist Behavior, Community-Based Tourism, Koh Libong, Trang Province

Received: 25 May 2024;
Revised: 30 July 2024;
Accepted: 20 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง จังหวัดตรัง

ชญากาณฑ์ จิตร์ชูชื่น[1*] กุลภา กุลดิลก[2] และ ภาสกร ธรรมโชติ[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาธุรกิจการเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: chayakarn.j@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางและไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวคนไทยที่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง จำนวน 400 คน และนักท่องเที่ยวคนไทยที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง จำนวน 200 คน การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติอย่างง่าย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบไคสแควร์ ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องชุมชนเกาะลิบง ส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวเป็นครั้งแรก หรือ 1 ครั้ง ส่วนมากเดินทางมาเที่ยวกันแบบครอบครัว แบบพักค้างคืน 2 วัน 1 คืน คนในครอบครัวมีอิทธิพลมากที่สุดในการเลือกมาเที่ยว มีการวางแผนการเที่ยวด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ รู้จักชุมชนเกาะลิบงจากเพื่อน/ญาติ มาเที่ยวเพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ จากการศึกษาความสัมพันธ์พบว่า การเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและเพศ อายุ จังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน อาชีพ รายได้ต่อเดือน สถานภาพ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญที่ 5% หรือที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% สำหรับผลการแนะนำ/บอกต่อ ของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง พบว่า นักท่องเที่ยวให้คะแนนด้านอาหารเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมาได้แก่ ภาพรวมในการมาเที่ยวเกาะลิบง กิจกรรมต่าง ๆ บนเกาะ และที่พัก ตามลำดับ ดังนั้นจากผลการศึกษาจังหวัดตรังควรมีการประชาสัมพันธ์ เช่น การจัดกิจกรรมอาหารท้องถิ่นช่วงเทศกาลท่องเที่ยวของจังหวัดตรัง หรือพัฒนาเว็บไซต์ให้หาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงได้ง่าย เพื่อเป็นทางเลือกและการตัดสินใจในการวางแผนการเดินทางมาเที่ยว ถ้ามีการปรับปรุง และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงให้เป็นที่รู้จัก จะทำให้ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเพิ่มขึ้นและเป็นโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับทั้งประเทศ จังหวัด และคนในชุมชน

คำสำคัญ: พฤติกรรมนักท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวชุมชน, เกาะลิบง, จังหวัดตรัง

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ถือเป็นบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจไทย และเป็นแหล่งรายได้สำคัญให้แก่เศรษฐกิจของประเทศ จากแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 มีการวางนโยบายที่ให้ความสนใจในการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยว ตรงกับยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 13 ได้กำหนดหมุดหมายในการพัฒนาเพื่อสามารถดำเนินงานได้ตามยุทธศาสตร์แห่งชาตินั้นคือ ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืนจากสถานการณ์ที่ผ่านมาจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยถึงร้อยละ 5.6 ต่อปี ในขณะที่การใช้จ่ายต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวขยายตัวในอัตราที่ลดลง เนื่องจากในช่วงโควิด-19 ที่พักมีราคาถูกลง มีการจัดโปรโมชั่นกระตุ้นการท่องเที่ยว ทำให้การท่องเที่ยวของไทยในระยะหลังต้องเผชิญกับความท้าทายด้านความยั่งยืน เมื่อพิจารณาในแง่ของการกระจายรายได้ พบว่า รายได้จากการท่องเที่ยวร้อยละ 90 ยังกระจุกอยู่ในเมืองท่องเที่ยวหลัก ไม่สามารถกระจายไปสู่เมืองท่องเที่ยวรองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

จากสถิติด้านการท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า ภายในปี พ.ศ. 2566 จังหวัดตรังมีผู้เยี่ยมเยือน จำนวน 1,369,940 คน แบ่งออกเป็น ชาวไทย จำนวน 1,324,414 คน และชาวต่างชาติ 45,526 คน และมีรายได้จากผู้เยี่ยมเยือนทั้งหมด 7,232.49 ล้านบาท แบ่งออกเป็น รายได้จากผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย จำนวน 6,843.64 ล้านบาท และรายได้จากผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ 388.85 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวส่วนใหญ่กระจุกอยู่เฉพาะบริเวณเกาะที่มีชื่อเสียง หรือในเมืองที่สามารถเดินทางได้สะดวก ทำให้การท่องเที่ยวไม่ครอบคลุมพื้นที่ท่องเที่ยวโดยชุมชน เมื่อคนนึกถึงทะเลตรังจะรู้จักเกาะกระดาน เกาะมุก ถ้ำมรกต เท่านั้น จังหวัดตรังมีแผนดำเนินงานที่สำคัญในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวชุมชน คือ ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีคุณภาพ (สำนักงานจังหวัดตรัง, 2566)

จังหวัดตรัง เป็นหนึ่งในเมืองรองโซนภาคใต้ของประเทศไทย อยู่ติดทะเลฝั่งอันดามันสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลนที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่เป็นเกาะ มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามไม่ว่าภูเขา ป่า ทะเล หาดทราย กลุ่มเกาะต่าง ๆ มีทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ เมื่อพูดถึงสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นชายหาด มีเกาะหนึ่งในจังหวัดตรังที่มีชื่อเสียงมากอย่าง “เกาะกระดาน” ที่ถูกจัดให้เป็นอันดับที่ 1 ชายหาดที่ดีที่สุดในโลก โดยเว็บไซต์ World Beach Guide ซึ่งเป็นข่าวที่ดีที่ทำให้ผู้คนทั่วโลกได้รู้จักจังหวัดตรังมากขึ้น (ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล, 2566)

มีเกาะแห่งหนึ่งซึ่งใหญ่ที่สุดในจังหวัดตรัง มีชื่อเสียงและมีเอกลักษณ์ความเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนชาวเล มีวิถีชีวิตชุมชน และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจนั้นคือ “เกาะลิบง” เป็นเกาะที่มีสถานที่ท่องเที่ยว และกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เดินขึ้นเขาบาดูปูเต๊ะเพื่อชมพะยูน นั่งเรือตกหมึก เดินชมพระอาทิตย์ตกที่หาดหลังเขา เดินชมสะพานหิน เล่นน้ำทะเลหาดทุ่งหญ้าคา และเดินตลาดเช้าชุมชนรับประทานอาหารท้องถิ่น เป็นต้น เกาะลิบงได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน โดยมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวโดยสมาชิกมาจากกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มรถซาเล้งรับจ้าง เรือรับจ้าง มัคคุเทศก์ชุมชน กลุ่มโฮมสเตย์ โดยสนับสนุนให้ชาวบ้านที่มีความพร้อมจัดทำที่พักแบบโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มีอาหารทะเลสด ให้นักท่องเที่ยวรับประทาน และมีอาหารทะเลแปรรูปจำหน่ายเป็นของฝาก ช่วยสร้างรายได้ให้ชุมชน แต่เกาะลิบงยังมีปัญหาในหลายด้าน เช่น ด้านสาธารณูปโภค น้ำประปาที่ไม่สะอาดพอ จำนวนร้านอาหารให้นักท่องเที่ยวไม่หลากหลาย การเดินทางบางจุดของพื้นที่เกาะลิบงที่จะไปจุดท่องเที่ยวมีป้ายบอกทางไม่ชัดเจน ข้อมูลเกี่ยวกับเกาะลิบงยังหาได้ยาก เช่น ข้อมูลประเพณี ปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวในรอบปี วิธีการเดินทาง เป็นต้น อาจทำให้ไม่สามารถจัดแผนโปรแกรมท่องเที่ยวได้แม่นยำตามฤดูกาลท่องเที่ยวของพื้นที่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง และยังไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนพัฒนาสนับสนุนการท่องเที่ยว และกำหนดทิศทางในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางและไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยและไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง เนื่องจากในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ไม่มีการเก็บข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง

จังหวัดตรังที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างในกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร โดยใช้สูตรของคอแครน กำหนดให้มีค่าความคาดเคลื่อนที่จะยอมให้เกิดขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 5 สัดส่วนประชากรที่ทำการสุ่ม 0.50 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (อัศวิน แสงพิกุล, 2562) ซึ่งสามารถคำนวณขนาดตัวอย่างได้ดังนี้

$$n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

โดย n = จำนวนตัวอย่าง

Z = ค่ามาตรฐานที่ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนด (กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% โดยค่า Z = 1.96)

e = ค่าความคลาดคลื่อนที่จะยอมให้เกิดขึ้นได้ (ที่นิยมใช้ คือ 5% หรือ e = 0.05)

แทนค่า

$$n = \frac{(1.96)^2}{4(0.05)^2}$$

ดังนั้น จะต้องใช้แบบสอบถามอย่างน้อย 385 ชุด แต่เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือทางสถิติ การศึกษาครั้งนี้จึงใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง จำนวน 400 ชุด การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น และเลือกวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ตามกฎอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรสังเกตได้เป็น 15:1 ตามข้อเสนอแนะของ (Hair, Black, Anderson, & Babin, 2018) ซึ่งในงานวิจัยนี้ปรากฏตัวแปรสังเกตได้ 10 ตัวแปร ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยจึงเท่ากับ 150 ตัวอย่าง แต่เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือทางสถิติ การศึกษาครั้งนี้จึงใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง จำนวน 200 ชุด การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น และเลือกวิธีสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือด้วยการหาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence หรือ ค่า IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งค่า IOC แต่ละข้อจะต้องมากกว่า 0.50 จึงจะแสดงได้ว่าคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้ (ปราณี หลำเบ็ญสะ, 2559)

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ชุด โดยมีคำถามคัดกรองคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ท่านเคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบงหรือไม่ ถ้าตอบว่าเคยให้ทำแบบสอบถามชุดที่ 1 และถ้าตอบว่าไม่เคยให้ทำแบบสอบถามชุดที่ 2

แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับนักท่องเที่ยวคนไทยที่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง มี 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน และสถานภาพ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง และมีการให้คะแนนการแนะนำ/บอกต่อของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ตามแต่ละคุณลักษณะทางคุณภาพ ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ บนเกาะ อาหาร ที่พัก และภาพรวมในการมาเที่ยวเกาะลิบง ตามรูปแบบของลิเคิร์ท (Likert Rating Scale) แบ่งได้เป็น 5 ระดับได้แก่ ระดับที่ 5 คือ มากที่สุด ระดับที่ 4 คือ มาก ระดับที่ 3 คือ ปานกลาง ระดับที่ 2 คือ น้อย และระดับที่ 1 คือ น้อยที่สุด

แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับนักท่องเที่ยวคนไทยที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบงมี 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน และสถานภาพ

3. สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานเป็น 7 ข้อ โดยกำหนดให้ H_0 คือ สมมติฐานหลัก H_1 คือ สมมติฐานทางเลือก เป็นอิสระต่อกัน คือ ไม่มีความสัมพันธ์กัน และไม่เป็นอิสระต่อกัน คือ มีความสัมพันธ์กัน

1) H_0 : การเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและเพศ เป็นอิสระต่อกัน
   H_1 : การเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและเพศ ไม่เป็นอิสระต่อกัน
2) H_0 : การเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและอายุ เป็นอิสระต่อกัน
   H_1 : การเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและอายุ ไม่เป็นอิสระต่อกัน
3) H_0 : การเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและระดับการศึกษา เป็นอิสระต่อกัน
   H_1 : การเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและระดับการศึกษา ไม่เป็นอิสระต่อกัน
4) H_0 : การเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและจังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน เป็นอิสระต่อกัน
   H_1 : การเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและจังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน ไม่เป็นอิสระต่อกัน
5) H_0 : การเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและอาชีพ เป็นอิสระต่อกัน
   H_1 : การเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและอาชีพ ไม่เป็นอิสระต่อกัน
6) H_0 : การเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นอิสระต่อกัน
   H_1 : การเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่เป็นอิสระต่อกัน
7) H_0 : การเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและสถานภาพ เป็นอิสระต่อกัน
   H_1 : การเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและสถานภาพ ไม่เป็นอิสระต่อกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งใช้วิธีการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง จำนวน 400 ชุด และใช้วิธีการตอบแบบสอบถามของประชากรที่ไม่เคยมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง จำนวน 200 ชุด

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดที่ผู้อื่นรวบรวมมาแล้ว เช่น ข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต บทความงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลทางด้านสถิติจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักงานเกษตรจังหวัดตรัง องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะลิบง สถิติจังหวัดตรัง กรมส่งเสริมการเกษตรจังหวัดตรัง และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดตรัง เป็นต้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้อธิบายข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางและไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน สถานภาพ โดยแสดงผลในรูปแบบของค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางและไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง โดยแสดงผลในรูปแบบของค่าความถี่ ค่าร้อยละ

3) ข้อมูลในการประเมินการแนะนำ/บอกต่อของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ บนเกาะ อาหาร ที่พัก และภาพรวมในการมาเที่ยวเกาะลิบง ตามรูปแบบของลิเคิร์ท (Likert Rating Scale) แบ่งได้เป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การอธิบายผลค่าเฉลี่ย

คะแนนระดับการแนะนำ/บอกต่อในคุณลักษณะทางคุณภาพ จากการใช้สูตรอันตรภาคชั้น (Interval Scale) คำนวณหาความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

อันตรภาคชั้น = (คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด) / จำนวนชั้น

ดังนั้น อันตรภาคชั้นเท่ากับ 0.8 สามารถแปลความหมายได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับการแนะนำ/บอกต่อมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับการแนะนำ/บอกต่อมาก

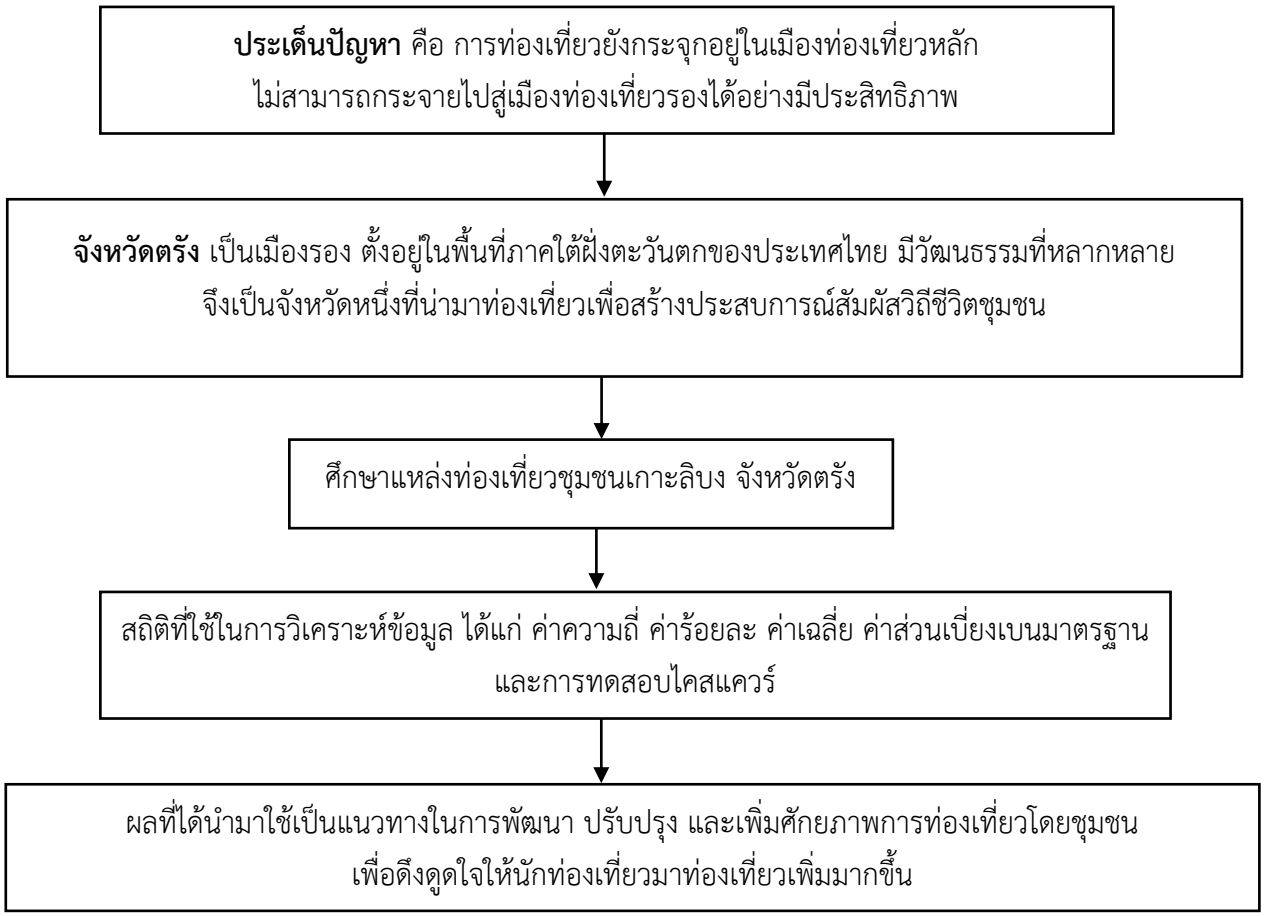
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับการแนะนำ/บอกต่อปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับการแนะนำ/บอกต่อน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับการแนะนำ/บอกต่อน้อยที่สุด

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างการเคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว โดยการทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-Square) ซึ่งมีการกำหนดสมมติฐานทั้งหมด 7 ข้อ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

สภาพทั่วไปและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางและไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง

ผลการวิเคราะห์ ในส่วนของลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 66.50 ที่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.50 ประกอบด้วยอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 36.75 รองลงมาเป็นนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 21.00 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 57.50 และเนื่องจากชุมชนเกาะลิบง อยู่ในจังหวัดตรัง จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่จังหวัดตรัง คิดเป็นร้อยละ 49.00 สำหรับลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 76.50 ที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 27.50 ประกอบด้วยอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 39.50 รองลงมาเป็นพนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 10.50 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 49.50 และเนื่องจากชุมชนเกาะลิบง อยู่ในเขตจังหวัดตรัง การเดินทางมาเที่ยวต้องเดินทางหลายต่อ จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอื่นที่อยู่ในภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงมาเป็นจังหวัดอื่นที่ไม่ได้อยู่ในภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 33.00 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่เคยและไม่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว	เคย/ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง				จำนวน (คน)	จำนวน (ร้อยละ)
	เคย		ไม่เคย			
	จำนวน(คน)	จำนวน(ร้อยละ)	จำนวน(คน)	จำนวน(ร้อยละ)		
เพศ						
ชาย	123	30.75	41	20.50	164	27.33
หญิง	266	66.50	153	76.50	419	69.83
LGBT+	11	2.75	6	3.00	17	2.83
รวม	400	100.00	200	100.00	600	100.00
อายุ						
ต่ำกว่า 20 ปี	43	10.75	41	20.50	84	14.00
20 – 30 ปี	109	27.25	41	20.50	150	25.00
31 – 40 ปี	114	28.50	45	22.50	159	26.50
41 – 50 ปี	70	17.50	18	9.00	88	14.67
51 ปีขึ้นไป	64	16.00	55	27.50	119	19.83
รวม	400	100.00	200	100.00	600	100.00
ระดับการศึกษา						
ประถมศึกษา	5	1.25	1	0.50	6	1.00
มัธยมศึกษา	22	5.50	10	5.00	32	5.33
อนุปริญญา (ปวส./ปวช./ปวท.)	105	26.25	69	34.50	174	29.00
ปริญญาตรี	230	57.50	99	49.50	329	54.83
สูงกว่าปริญญาตรี	38	9.50	21	10.50	59	9.83
รวม	400	100.00	200	100.00	600	100.00
จังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน						
จังหวัดตรัง	196	49.00	9	4.50	205	34.17
จังหวัดอื่นที่อยู่ในภาคใต้	174	43.25	125	62.50	298	49.67
จังหวัดอื่นที่ไม่อยู่ในภาคใต้	30	7.75	66	33.00	97	16.17
รวม	400	100.00	200	100.00	600	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่เคยและไม่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว	เคย/ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง				จำนวน (คน)	จำนวน (ร้อยละ)
	เคย		ไม่เคย			
	จำนวน (คน)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (คน)	จำนวน (ร้อยละ)		
อาชีพ						
พนักงานบริษัท	43	10.75	21	10.50	64	10.67
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	147	36.75	79	39.50	226	37.67
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	7	1.75	2	1.00	9	1.50
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	56	14.00	9	4.50	65	10.83
อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป	47	11.75	16	8.00	63	10.50
นักศึกษา	84	21.00	58	29.00	142	23.67
เกษตรกร	11	2.75	6	3.00	17	2.83
อื่น ๆ	5	1.25	9	4.50	14	2.33
รวม	400	100.00	200	100.00	600	100.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน						
ไม่เกิน 10,000 บาท	94	23.50	70	35.00	164	27.33
10,001 – 20,000 บาท	122	30.50	42	21.00	164	27.33
20,001 – 30,000 บาท	83	20.75	22	11.00	105	17.50
30,001 – 40,000 บาท	35	8.75	28	14.00	63	10.50
40,001 – 50,000 บาท	28	7.00	11	5.50	39	6.50
50,001 บาทขึ้นไป	38	9.50	27	13.50	65	10.83
รวม	400	100.00	200	100.00	600	100.00
สถานภาพ						
โสด	211	52.75	120	60.00	331	55.17
แต่งงานไม่มีบุตร	27	6.75	9	4.50	36	6.00
แต่งงานมีบุตร	152	38.00	60	30.00	212	35.33
แยกกันอยู่/หย่าร้าง/หม้าย	10	2.50	11	5.50	21	3.50
รวม	400	100.00	200	100.00	600	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปด้านเพศกับการเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง มีค่า P-value เท่ากับ 0.029 หมายความว่า การเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงมีความสัมพันธ์กันกับเพศ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญที่ 5% หรือที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95%

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปด้านอายุกับการเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 หมายความว่า การเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงมีความสัมพันธ์กันกับอายุ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญที่ 1% หรือที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99%

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปด้านระดับการศึกษากับการเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง มีค่า P-value เท่ากับ 0.228 หมายความว่า การเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงไม่มีความสัมพันธ์กันกับระดับการศึกษา

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปด้านจังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบันกับการเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 หมายความว่า การเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงมีความสัมพันธ์กันกับจังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญที่ 1% หรือที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99%

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปด้านอาชีพกับการเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง มีค่า P-value เท่ากับ 0.001 หมายความว่า การเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงมีความสัมพันธ์กันกับอาชีพ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญที่ 1% หรือที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99%

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับการเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 หมายความว่า การเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงมีความสัมพันธ์กันกับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญที่ 1% หรือที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99%

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปด้านสถานภาพกับการเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง มีค่า P-value เท่ากับ 0.041 หมายความว่า การเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงมีความสัมพันธ์กันกับสถานภาพ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญที่ 1% หรือที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญที่ 1% หรือที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกับผู้ที่เคยและผู้ที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว	ค่าสถิติ Chi-Square	P-value
เพศ	7.064	0.029*
อายุ	28.754	0.000**
ระดับการศึกษา	5.634	0.228
จังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน	138.809	0.000**
อาชีพ	24.149	0.001**
รายได้ต่อเดือน	24.027	0.000**
สถานภาพ	8.239	0.041*

หมายเหตุ: *, ** หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ
ที่มา: จากการสำรวจ

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวชุมชนเกาะลิบงเป็นครั้งแรก หรือเคยมาท่องเที่ยว 1 ครั้ง มีจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.25 รองลงมาคือมาเที่ยว 2 ครั้ง จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 และ มาเที่ยว 3 ครั้งขึ้นไป จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.25

ผู้ร่วมเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวกับครอบครัว จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.25 รองลงมาเดินทางมาเที่ยวกับเพื่อน จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.25 เดินทางมากับกรุ๊ปทัวร์ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75 เดินทางมากับคนรัก/แฟน จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 และมาเดินทางมาเที่ยวคนเดียว จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่การมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบงเป็นการเดินทางมาเที่ยวเป็นครอบครัวเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน

ลักษณะการเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64 รองลงมามาเที่ยวแบบไปเช้า - เย็นกลับ จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 มาเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75 และ มาเที่ยวแบบมากกว่า 3 วัน 2 คืน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 แสดงให้เห็นว่าคนส่วนมากที่มาเที่ยวชุมชนเกาะลิบงมักจะมาเที่ยวพักค้างคืนแบบ 2 วัน 1 คืน เนื่องจากกิจกรรมบนเกาะมีหลายรูปแบบทำให้เที่ยววันเดียวไม่ครบทุกกิจกรรม

ผู้ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบงมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นคนในครอบครัว จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.25 รองลงมาคือเพื่อน จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.25 สื่อโฆษณา จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 รีวิวบล็อกเกอร์ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25 เว็บไซต์ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 ไลฟ์สดในโซเชียลเน็ตเวิร์ค จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 คนรัก/แฟน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75 และอื่น ๆ ได้แก่ ตัวเอง

จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1 แสดงให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่เห็นว่าครอบครัวคือผู้ที่มีอิทธิพลในการเลือกเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบงมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อคำถามเกี่ยวกับผู้ร่วมเดินทางส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวเป็นครอบครัว ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	จำนวน (ร้อยละ)
ความถี่ในการเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง		
ครั้งแรก / 1 ครั้ง	213	53.25
2 ครั้ง	110	27.50
3 ครั้งขึ้นไป	77	19.25
รวม	400	100.00
ผู้ร่วมเดินทาง		
ครอบครัว	209	52.25
เพื่อน	137	34.25
กรุ๊ปทัวร์	23	5.75
คนรัก / แฟน	21	5.25
คนเดียว	10	2.50
รวม	400	100.00
ลักษณะการเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง		
ไปเช้า – เย็นกลับ	87	21.75
2 วัน 1 คืน	256	64.00
3 วัน 2 คืน	51	12.75
มากกว่า 3 วัน 2 คืน	6	1.50
รวม	400	100.00
ผู้มีอิทธิพลในการเลือกเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง		
คนในครอบครัว	157	39.25
เพื่อน	149	37.25
สื่อโฆษณา	30	7.50
รีวิวบล็อกเกอร์	21	5.25
เว็บไซต์	18	4.50
ไลฟ์สดในโซเชียลเน็ตเวิร์ค	14	3.50
คนรัก / แฟน	7	1.75
อื่น ๆ	4	1.00
รวม	400	100.00
วิธีการท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง		
วางแผนการเที่ยวด้วยตัวเอง	278	69.50
โปรแกรมนำเที่ยว	119	29.75
อื่น ๆ	3	0.75
รวม	400	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับวิธีการท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ส่วนใหญ่จะวางแผนการเที่ยวด้วยตัวเอง จำนวน 278 คน คิดเป็นร้อยละ 69.50 รองลงมาคือเที่ยวแบบมีโปรแกรมนำเที่ยว จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.75 และอื่น ๆ คือ คนในพื้นที่นำเที่ยว ได้แก่ เพื่อนหรือญาติที่อาศัยอยู่บนเกาะลิบง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75 ซึ่งมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3 และเมื่อคำนวณค่าใช้จ่ายเฉลี่ยจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน ในการเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงต่อครั้ง เท่ากับ 5,409.89 บาท

การรับรู้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ส่วนใหญ่ทราบข้อมูลจากเพื่อน/ญาติ จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 63.44 รองลงมา ทราบข้อมูลจากทางอินเตอร์เน็ต จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 31.84 ทราบข้อมูลจากโทรทัศน์/วิทยุ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.83 ทราบข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ ได้แก่ ที่ทำงาน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.94 ทราบข้อมูลจากแผ่นพับ/ป้ายโฆษณา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.71 และทราบข้อมูลจากวารสาร/นิตยสาร จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.24 แสดงให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่ทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงจากคนใกล้ตัวหรือแบบการบอกต่อแบบปากต่อปาก จึงควรเน้นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น การจัดกิจกรรมบอกเล่าเรื่องราวผ่านสื่อออนไลน์

ตารางที่ 3 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง (ต่อ)

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	จำนวน (ร้อยละ)
ทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงจากสื่อใด*		
เพื่อน / ญาติ	269	63.44
อินเตอร์เน็ต	135	31.84
โทรทัศน์ / วิทยุ	12	2.83
อื่น ๆ	4	0.94
แผ่นพับ / ป้ายโฆษณา	3	0.71
วารสาร / นิตยสาร	1	0.24
วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง*		
พักผ่อนหย่อนใจ	354	35.90
รับประทานอาหาร	173	17.55
ชมพะยูน	119	12.07
เรียนรู้วิถีชุมชน	111	11.26
ตกหมึก	106	10.75
ดำน้ำดูปะการัง	72	7.30
ซื้อสินค้า / ของฝาก	37	3.75
อื่น ๆ	14	1.42
พาหนะที่ใช้เดินทางมาท่าเรือหาดยาว*		
รถส่วนตัว	328	70.99
รถรับจ้าง / เหมา	36	7.79
รถโดยสารประจำทาง	34	7.36
เช่ารถ	32	6.93
กรุ๊ปทัวร์	20	4.33
รถไฟ	5	1.08
เครื่องบิน	4	0.87
อื่น ๆ	3	0.65

หมายเหตุ: * หมายถึง ข้อคำถามที่ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 3 สามารถอธิบายได้ดังนี้ วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ส่วนใหญ่มาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 354 คน คิดเป็นร้อยละ 35.90 รองลงมาเพื่อรับประทานอาหาร จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 17.55 มาเที่ยวเพื่อชมพะยูน จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 12.07 มาเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชุมชนเกาะลิบง จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 11.26 มาเพื่อทำกิจกรรมตกหมึก จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 10.75 มาเที่ยวเพื่อดำน้ำดูปะการัง จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 7.30 มาเพื่อซื้อสินค้า/ของฝาก จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75 และอื่น ๆ ได้แก่ ฮันนีมูน มาเยี่ยม

ญาติ ชมธรรมชาติ และทัศนศึกษา จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 1.42 จะเห็นได้ว่าคนส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เนื่องด้วยชุมชนเกาะลิบงมีความสงบ เหมาะแก่การมาเที่ยวพักผ่อนและทำกิจกรรมต่าง ๆ

พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาท่าเรือหาดยาวเพื่อไปเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ส่วนใหญ่นำรถยนต์ส่วนตัวมาเอง จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 70.99 รองลงมาเป็นการใช้บริการรถรับจ้าง/เหมา จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 7.79 เดินทางมาโดยรถโดยสารประจำทาง จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 7.36 เดินทางมาโดยเช่ารถขับเอง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 6.93 มาเป็นกลุ่มกรุ๊ปทัวร์จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 4.33 เดินทางโดยรถไฟ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.08 เดินทางโดยเครื่องบิน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.87 และอื่น ๆ ได้แก่ เรือเหมาจากเกาะสุกร จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.65 จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่การเดินทางมาท่าเรือหาดยาวเพื่อเดินทางไปเที่ยวชุมชนเกาะลิบงจะใช้รถยนต์ส่วนตัว เนื่องจากสะดวกกว่า และมีบริการเช่าที่จอดรถที่ใกล้กับท่าเรือหาดยาวทั้งรายวันและแบบค้างคืน ซึ่งมีรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3

ผลคะแนนการนำ/บอกต่อ สำหรับนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง คุณลักษณะด้านอาหารมีคะแนนระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 คุณลักษณะด้านอื่น ๆ มีคะแนนระดับมาก ได้แก่ ภาพรวมในการมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 คุณลักษณะด้านกิจกรรมต่าง ๆบนเกาะลิบง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และคุณลักษณะด้านที่พักมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวประทับใจเรื่องการมีอาหารท้องถิ่นให้รับประทานในการเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง มีรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการแนะนำ/บอกต่อของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง

(N=400)

การแนะนำ/บอกต่อ คุณลักษณะแต่ละด้าน	จำนวนคน (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับคะแนน
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)			
P1 กิจกรรมต่าง ๆ บนเกาะ	**164 (41.00)**	155 (38.75)	72 (18.00)	7 (1.75)	2 (0.50)	4.18	0.82115	มาก
P2 อาหาร	**189 (47.25)**	148 (37.00)	58 (14.50)	4 (1.00)	1 (0.25)	4.30	0.76908	มากที่สุด
P3 ที่พัก	155 (38.75)	**158 (39.50)**	76 (19.00)	11 (2.75)	0 (0.00)	4.14	0.81784	มาก
P4 ภาพรวมในการมาเที่ยวเกาะลิบง	152 (38.00)	**183 (45.75)**	57 (14.25)	8 (2.00)	0 (0.00)	4.19	0.75160	มาก

ที่มา: จากการสำรวจ

จากการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางไปเที่ยวต่างจังหวัด 1 ครั้งต่อเดือน จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 75.50 ซึ่งส่วนใหญ่เดินทางไปเที่ยวต่างจังหวัดกับครอบครัว จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 รองลงมาคือเดินทางไปเที่ยวกับเพื่อน จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50 แสดงให้เห็นว่าผู้ร่วมเดินทางในการไปเที่ยว ส่วนใหญ่จะเดินทางไปเที่ยวต่างจังหวัดกับครอบครัว ซึ่งมีพฤติกรรมเหมือนกับนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางไปเที่ยวชุมชนเกาะลิบง

ลักษณะการเดินทางมาเที่ยวต่างจังหวัดของนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 รองลงมาไปเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 ไปเที่ยวแบบไปเช้า - เย็นกลับ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 และ ไปเที่ยวแบบมากกว่า 3 วัน 2 คืน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และเมื่อสอบถามเกี่ยวกับผู้ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกไปเที่ยวต่างจังหวัดมากที่สุด พบว่า ส่วนใหญ่เป็นคนในครอบครัว จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 59.50 รองลงมาคือเพื่อน จำนวน 26 คน คิดเป็น

ร้อยละ 13.00 รีวิวบล็อกเกอร์ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8 และอื่น ๆ ได้แก่ ตัวเอง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 แสดงให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่เห็นว่าครอบครัวคือผู้ที่มีอิทธิพลในการเลือกเดินทางไปเที่ยวต่างจังหวัดมากที่สุด

วิธีการเดินทางไปเที่ยวต่างจังหวัดของนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางไปเที่ยวชุมชนเกาะลิบง ส่วนใหญ่จะวางแผนการเที่ยวด้วยตัวเอง จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 91.50 รองลงมาคือเที่ยวแบบมีโปรแกรมนำเที่ยว จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 และอื่น ๆ คือ ไม่ได้วางแผนการเที่ยว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ซึ่งมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 13 และ เมื่อคำนวณค่าใช้จ่ายเฉลี่ยจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 200 คน ในการเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงต่อครั้ง เท่ากับ 7,825 บาท ซึ่งรวมทั้งการเที่ยวแบบไปเช้า - เย็นกลับ และการพักแบบค้างคืน จะเห็นได้ว่ามีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสูงกว่านักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง

วัตถุประสงค์ในการเดินทางไปเที่ยวต่างจังหวัด ส่วนใหญ่มาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 38.08 รองลงมาเพื่อรับประทานอาหาร จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 22.44 มาเที่ยวเพื่อถ่ายรูป/ชมวิว จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 21.84 เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 8.22 ดำน้ำดูปะการัง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 3.81 เดินป่า จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 3.61 อื่น ๆ ได้แก่ ล่องแพ มาเยี่ยมญาติ และไปทำงาน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 และซื้อสินค้า/ของฝาก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80

การรับรู้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่ทราบข้อมูลจากสื่อทางอินเตอร์เน็ต จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 รองลงมาทราบข้อมูลจากเพื่อน/ญาติ จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 34.76 โทรทัศน์/วิทยุ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 13.81 แผ่นพับ/ป้ายโฆษณา จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และวารสาร/นิตยสาร จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76

พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาไปเที่ยวต่างจังหวัด พบว่าส่วนใหญ่นำรถยนต์ส่วนตัวไปเอง จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 52.60 รองลงมาเดินทางโดยเครื่องบิน จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 14.52 รถโดยสารประจำทาง จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.32 รถไฟ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.49 กรุ๊ปทัวร์ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 6.03 รถรับจ้าง/เหมา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.66 และเช่ารถ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.38

สำหรับการสอบถามนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางไปเที่ยวชุมชนเกาะลิบง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยได้ยินหรือรู้จักชุมชนเกาะลิบง จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 77.00 ส่วนนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยได้ยินหรือไม่รู้จักชุมชนเกาะลิบง จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 และส่วนใหญ่ทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงจากทางอินเตอร์เน็ต จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 39.54 รองลงมาทราบข้อมูลจากเพื่อน/ญาติ จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 โทรทัศน์/วิทยุ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 15.71 แผ่นพับ / ป้ายโฆษณา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 6.07 วารสาร / นิตยสาร จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.36 และอื่น ๆ ได้แก่ ที่ทำงาน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 0.71 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 5

เมื่อถามถึงเหตุผลของนักท่องเที่ยวที่เคยได้ยินชื่อหรือรู้จักแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง แต่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยว พบว่าส่วนใหญ่มีข้อกังวลเกี่ยวกับระยะทางที่ไกลจากที่พักอาศัย มีข้อมูลหรือรีวิวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงน้อย ทำให้ไม่กล้าตัดสินใจมาเที่ยว บางคนไม่ชอบการท่องเที่ยวทางเรือ และบางคนในครอบครัวมีผู้สูงอายุทำให้เดินทางไปลำบาก

ตารางที่ 5 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวเคยได้ยินชื่อชุมชนเกาะลิบง

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	จำนวน (ร้อยละ)
ท่านเคยได้ยินชื่อแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง		
เคย	154	77.00
ไม่เคย	46	23.00
รวม	200	100.00
ท่านทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจากสื่อใด*		
อินเตอร์เน็ต	111	39.54
เพื่อน / ญาติ	91	32.50
โทรทัศน์ / วิทยุ	44	15.71

ตารางที่ 5 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวเคยได้ยินชื่อชุมชนเกาะลิบง (ต่อ)

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	จำนวน (ร้อยละ)
แผ่นพับ / ป้ายโฆษณา	17	6.07
วารสาร / นิตยสาร	15	5.36
อื่น ๆ	10	0.71

หมายเหตุ: * หมายถึง ข้อคำถามที่ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ
ที่มา: จากการสำรวจ

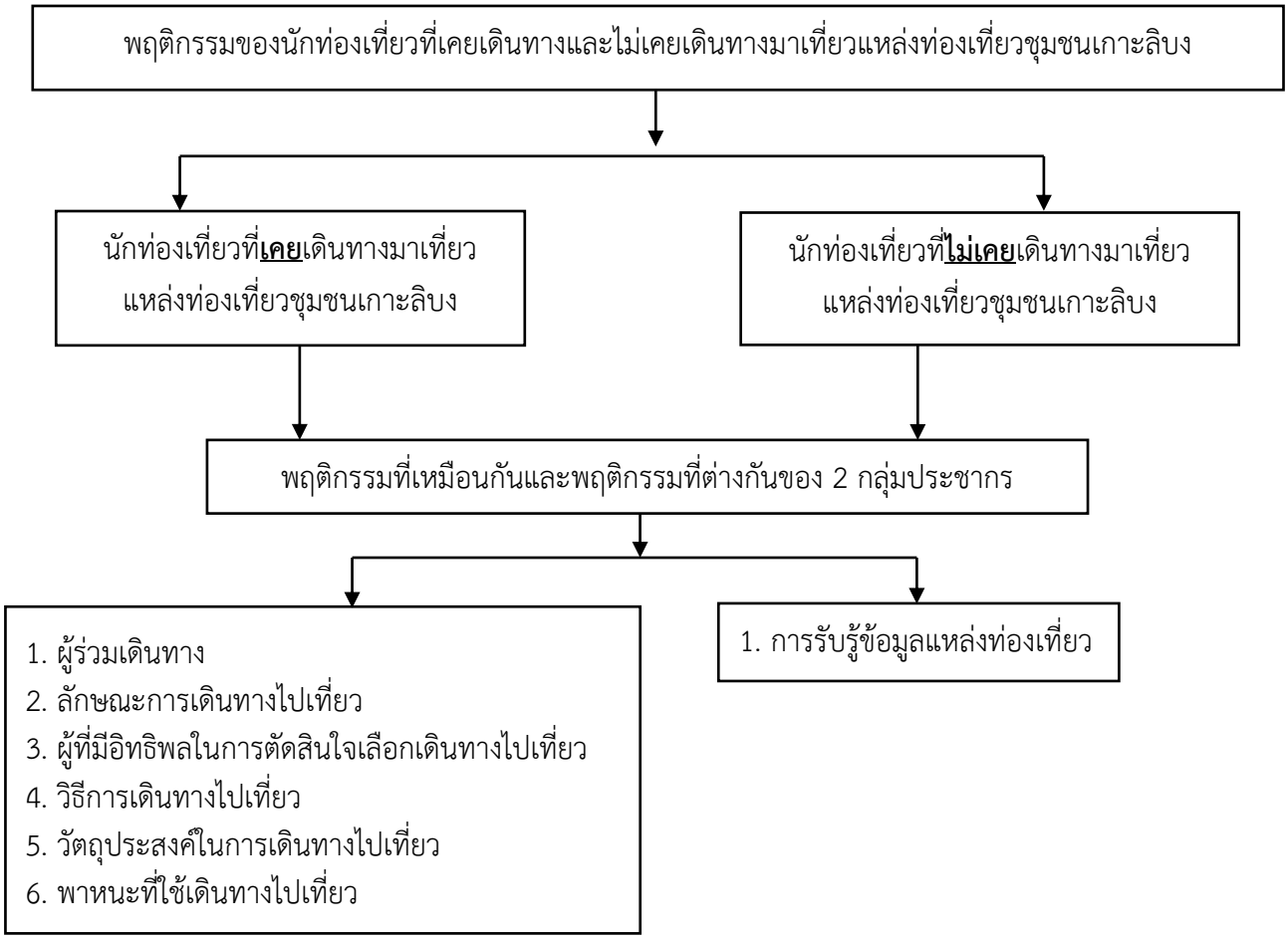
อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางและไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง พบว่าจังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบันของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบงส่วนใหญ่เป็นคนจังหวัดตรัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะใกล้กับที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวทำให้เดินทางมาเที่ยวสะดวก ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ Kinasih, Roessali, and Prasetyo (2020) ศึกษาเรื่อง Visitors' satisfaction and development strategy of agrotourism: evidence from Semarang, Indonesia พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวปัจจุบันอยู่ที่เซมารัง ประเทศอินโดนีเซีย

ผลจากการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางและไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง พบว่า พาหนะที่ใช้ในการเดินทางส่วนใหญ่เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว เพราะสะดวกและประหยัดเวลาในการเดินทาง และส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งสอดคล้อง กับ งานวิจัยของ ปริณา ลาปะ (2558) ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาของนักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบงทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจากญาติ/เพื่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นการบอกแบบปากต่อปากจากคนที่ใกล้ชิด ซึ่งไม่สอดคล้อง กับ งานวิจัยของ นุสรา ปารมี (2564) ศึกษาพฤติกรรมวิถีใหม่ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวบนเกาะสีชังภายใต้มาตรการป้องกัน และการเฝ้าระวังการระบาด COVID-19 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ทราบข้อมูลจากอินเตอร์เน็ตมากที่สุด ในการเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงส่วนมากมาเที่ยวกันแบบครอบครัว ซึ่งไม่สอดคล้อง กับงานวิจัยของ วิรัตน์ จันทร์กิ่งทอง (2559) ศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยในอุทยานแห่งชาติธารเสด็จ -เกาะพงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวเป็นกลุ่มเพื่อน

ผลจากการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางและไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง พบว่าส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบงเดินทางมาเที่ยวครั้งแรก/1 ครั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะแหล่งท่องเที่ยวต้องนั่งเรือจากท่าเรือหาดยาวเพื่อข้ามไปยังเกาะลิบง ซึ่งไม่สอดคล้อง กับงานวิจัยของ เบญจาวดี กลิ่นธูป (2558) ศึกษาการวิเคราะห์คุณลักษณะทางคุณภาพตามแบบจำลองคาโนของการท่องเที่ยวตลาดน้ำ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยเดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำ 2 - 4 ครั้ง

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 อธิบายได้ดังนี้ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวทั้งนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางและไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงพบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะพฤติกรรมคล้ายกัน เช่น ส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ โดยมีผู้ร่วมเดินทางส่วนมากมาเที่ยวกันแบบครอบครัวเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน การเดินทางไปเที่ยวชุมชนเกาะลิบงส่วนมากเป็นแบบพักค้างคืน 2 วัน 1 คืน เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบงที่ปกติส่วนมากไปเที่ยวต่างจังหวัดแบบพักค้างคืน 2 วัน 1 คืน เพื่อสามารถทำกิจกรรมได้หลายอย่าง ส่วนใหญ่คนในครอบครัวมีอิทธิพลในการเลือกสถานที่เที่ยว มีการวางแผนการเที่ยวด้วยตัวเอง การเดินทางมีการใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะในการเดินทางเพื่อความสะดวก แต่มีสิ่งที่ต่างกันกันคือ ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบงทราบแหล่งข้อมูลสถานที่เที่ยวเกาะลิบงจากญาติ/เพื่อน แสดงให้เห็นว่าคนใกล้ชิดมีการบอกแบบปากต่อปาก ส่วนนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวส่วนใหญ่ทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจากทางอินเตอร์เน็ต

สรุปผลการวิจัย

ผลการทดสอบสมมติฐานการเคยเดินทางไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและอายุ จังหวัดที่อาศัยอยู่ปัจจุบัน อาชีพ รายได้ต่อเดือน สถานภาพ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญที่ 1% หรือที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99%

ผลการทดสอบสมมติฐานการเคยเดินทางไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและเพศ มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญที่ 5% หรือที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95%

ผลการทดสอบสมมติฐานการเคยเดินทางไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงและ ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง พบว่า ส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวเกาะลิบงเป็นครั้งแรก/1ครั้ง ส่วนมากผู้ร่วมเดินทางเป็นครอบครัว มีการเดินทางมาเที่ยวแบบพักค้างคืน 2 วัน 1คืน ซึ่งส่วนใหญ่มีคนในครอบครัวเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในเลือกเดินทางมาเที่ยว มาเที่ยวด้วยการวางแผนการเที่ยวด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ รู้จักแหล่งท่องเที่ยวจากเพื่อน/ญาติ มาเที่ยวเพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ และโดยส่วนมากใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะในการเดินทางเนื่องสะดวกต่อการเดินทางไปยังท่าเรือ

ผลการให้คะแนนการแนะนำ/บอกต่อของนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวชุมชนเกาะลิบง พบว่า เกณฑ์คะแนนระดับมากที่สุดคือด้านอาหารโดยมีค่าเฉลี่ย 4.30 รองลงมาเป็นเกณฑ์คะแนนระดับมากมีทั้งหมด 3 ด้าน คือด้านภาพรวมในการมาเที่ยวเกาะลิบงโดยมีค่าเฉลี่ย 4.19 ด้านกิจกรรมต่าง ๆ บนเกาะโดยมีค่าเฉลี่ย 4.18 และด้านที่พักโดยมีค่าเฉลี่ย 4.14 ตามลำดับ

ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง พบว่า ส่วนใหญ่เดินทางไปเที่ยวต่างจังหวัด 1 ครั้งต่อเดือน เป็นการไปเที่ยวแบบพักค้างคืน 2 วัน 1 คืน เป็นส่วนมาก มีการวางแผนการเที่ยวด้วยเองไปเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และส่วนใหญ่เดินทางด้วยการใช้รถยนต์ส่วนตัว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยสำหรับนักท่องเที่ยวที่เคยเดินมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง พบว่า มีการให้คะแนนแนะนำ/บอกต่อด้านอาหารมีคะแนนมากที่สุด และด้านที่พักมีคะแนนน้อยที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีการจัดกิจกรรมอาหารท้องถิ่นช่วงเทศกาลท่องเที่ยวของจังหวัดตรัง และควรมีการปรับปรุงด้านที่พักเรื่องความสะอาด และการจองที่พัก เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวอยากกลับมาเที่ยวอีกครั้ง

1.2 จากผลการวิจัยสำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบพบว่า นักท่องเที่ยวที่รู้จักและเคยได้ยินชื่อเกาะลิบงแต่ยังไม่เคยเดินทางมาเที่ยว ส่วนใหญ่ทราบข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต ดังนั้นทางจังหวัดตรังหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมบอกเล่าเรื่องราวผ่านสื่อออนไลน์ เช่น Facebook Tiktok Instagram เพื่อเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวที่ไม่เคยมาเที่ยวเห็นรีวิวแล้วอยากเดินทางมาเที่ยว หรือพัฒนาเว็บไซต์จังหวัดให้หาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงได้ง่าย เพื่อเป็นทางเลือกและการตัดสินใจในการวางแผนการเดินทางมาเที่ยว ถ้ามีการปรับปรุง และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงให้เป็นที่รู้จัก จะทำให้ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเพิ่มขึ้น และเป็นโอกาสสร้างรายได้ให้กับทั้งประเทศ จังหวัด และคนในชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงนั้นเป็นความร่วมมือกัน และบริหารจัดการของคนในชุมชนทั้งที่พักโฮมสเตย์ ร้านอาหารท้องถิ่น และของฝากชุมชนเช่น กะปิ น้ำพริกไข่ปู เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เนื่องจากปัจจุบันเริ่มมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาเที่ยวที่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบง จังหวัดตรัง เพิ่มมากขึ้น และนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกาะลิบงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่อื่น ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล. (2566). *“เกาะกระดาน” ขึ้นอันดับ 1 ชายหาดที่ดีที่สุดในโลก จากการจัดอันดับของเว็บไซต์ World beach guide นายกฯ ชื่นชมทุกหน่วยงานต่อยอดความนิยม ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวทางทะเลในประเทศไทย*. สืบค้น 26 สิงหาคม 2566. จาก https://www.thansettakij.com/news/561225#google_vignette.

นุสรา ปารมี. (2564). พฤติกรรมวิถีใหม่ของนักท่องเที่ยวที่มีติอการท่องเที่ยวบนเกาะสีชัง ภายใต้มาตรการป้องกัน และการเฝ้าระวังการระบาด COVID-19. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

เบญจาวดี กลิ่นธูป. (2558). *การวิเคราะห์คุณลักษณะทางคุณภาพตามแบบจำลองคาโนของการท่องเที่ยวตลาดน้ำ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร*. (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

ปราณี หลำเบ็ญสะ. (2559). *การหาคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผล*. สืบค้น 29 ธันวาคม 2566. จาก http://edu.yru.ac.th/evaluate/attach/1465551003_เอกสารประกอบการอบรม.pdf.

ปริณา ลาปะ. (2558). พฤติกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาของนักท่องเที่ยวชาวไทย. *Journal of Business Administration The Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*. 4(1), 30-45.

วิรัตน์ จันทร์กิ่งทอง. (2559). พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยในอุทยานแห่งชาติธารเสด็จ-เกาะพงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 7* (น. 1189-1198). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

สำนักงานจังหวัดตรัง. (2566). *แผนพัฒนาจังหวัดตรัง พ.ศ. 2566-2570*. สืบค้น 29 ธันวาคม 2566. จาก https://ww2.trang.go.th/files/com_news_devpro/2024-04_dfdd233f00b486f.pdf.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561-2580*. สืบค้น 29 ธันวาคม 2566. จาก https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf.

_____. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570*. สืบค้น 5 กันยายน 2566. จาก https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20230307173518.pdf.

อัศวิน แสงพิกุล. (2562). *ระเบียบวิธีวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Hair, J. F., Black, W. C., Anderson, R. E., & Babin, B. J. (2018). *Multivariate Data Analysis*. (8th edition). Noida Uttar Pradesh: Cengage.

Kinasih, R. S., & Roessali, W. (2020). Visitors’ satisfaction and development strategy of Purwosari agro-tourism in Semarang. *Journal of Socioeconomics and Development, 3*(2), 33-46.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 527-540.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Behavior of Exposure to Online Media affecting The Decision to Participate in Esports Events

Pimlapat Thurn-im[1*] and Jittapon Chumkate[1]

[1] *Faculty of Management Science, Silpakorn University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: thurnim.p@gmail.com*

ABSTRACT

This article aimed (1) to study demographic factors and types of online media that affect the decision to participate in esports events, (2) to study behavior of exposure to online media that affects the decision to participate in esports events. This research is a Quantitative Research. The sample group is Thai people aged 18 years and over who have experience in participating in esports events. The convenience sampling method was used, totaling 400 people. The instrument for collecting data was including questionnaires. Analysis data by percentage, mean, standard deviation and test the hypothesis by inferential statistics analysis F-test (One - Way Analysis of Variance) and multiple regression analysis. The result of the study found that: the sample group had the highest exposure to online media in terms of experiential exposure followed by exposure to information and information seeking. The sample group decided to participate in an e-sports event the highest deciding to participate, followed by the aspect of recognizing problems or needs, and followed by the aspect of searching for information or seeking information and evaluating alternatives have the same average. The results of the hypothesis testing found that demographic factors of age, occupation, and income had different decisions to participate in e-sports events with statistical significance at the 0.05 level. The demographic factors of gender and education level had no different decisions to participate in e-sports events. And the media exposure behavior that affects the decision to participate in e-sports events, including information seeking, information exposure, and experience exposure, affects the decision to participate in e-sports events with statistical significance at 0.05.

Keywords: Behavior of Exposure to Online Media, Esports Event, Decision Making

Received: 11 June 2024;
Revised: 22 August 2024;
Accepted: 20 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต

พิมพ์ลภัส เถื่อนอิ่ม[1*] และ จิตพนธ์ ชุมเกตุ[1]

[1] *คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: thurnim.p@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรและประเภทของสื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต และ (2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือประชากรชาวไทยช่วงอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปที่มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมชมงานอีสปอร์ต โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน คือ F-test (One - Way Analysis of Variance) และสถิติวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ด้านการเปิดรับประสบการณ์มากที่สุด รองลงมาคือด้านการเปิดรับข้อมูลและด้านการแสวงหาข้อมูล กลุ่มตัวอย่างมีการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต ด้านการตัดสินใจเข้าร่วมมากที่สุด รองลงมาคือด้านการรับรู้ปัญหาหรือความต้องการ และรองลงมาคือด้านการค้นข้อมูลหรือแสวงหาข้อมูลและด้านการประเมินทางเลือก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านประชากรด้าน อายุ อาชีพ และด้านรายได้ มีการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยด้านประชากรด้านเพศ ระดับการศึกษา มีการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตไม่แตกต่างกัน และพฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต ได้แก่ ด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการเปิดรับข้อมูล และด้านการเปิดรับประสบการณ์ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์, งานอีสปอร์ต, การตัดสินใจ

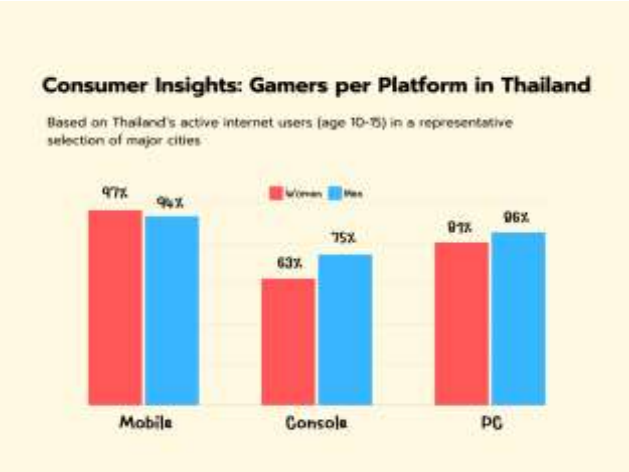
© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันวงการอีสปอร์ตทั่วโลกเติบโตและขยายวงกว้างมากขึ้นเรื่อย ๆ มีการแข่งขันในระดับนานาชาติ กลายเป็นธุรกิจที่สร้างเม็ดเงินมหาศาล และสร้างอาชีพที่เกี่ยวข้องมากมาย ซึ่งอยู่ในความสนใจของเด็ก ๆ และคนรุ่นใหม่ แต่ในขณะเดียวกันยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับอีสปอร์ตที่ถกเถียงอยู่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการติดเกม สุขภาพ และการพนันในรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งปัจจุบันยังคงมีเด็กจำนวนมากถูกเกมออนไลน์ดึงดูดเวลาและความสนใจทั้งหมดไปจากกิจกรรมสำคัญอื่นโดยเฉพาะเรื่องการเรียนและการดูแลสุขภาพ สาเหตุสำคัญ คือ หลายครอบครัวปล่อยปะละเลยหรือมีวิธีการดูแลเด็กแบบผิด ๆ ทั้งโดยการปล่อยให้เด็กใช้ชีวิตอยู่กับคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟน ละเลยการทำกิจกรรมครอบครัวร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ขาดการฝึกให้รู้จักจัดสรรเวลาและความรับผิดชอบในชีวิตทำให้เด็กสามารถใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเล่นเกมมากเสียจนเกิดเป็น “พฤติกรรมติดเกม” ซึ่งถือเป็นอาการป่วยประเภทหนึ่งซึ่งเป็นความผิดปกติในลักษณะของการเสพติดพฤติกรรม มีการแสดงออกโดยการเล่นเกมอย่างต่อเนื่องจนไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ ด้วยเหตุนี้ กลุ่มคนที่อยู่ในแวดวงเกม ทั้งผู้ผลิต ผู้เล่น และผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงพยายามปรับเปลี่ยนมุมมองของคนส่วนใหญ่ที่มีต่อการเล่นเกมให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น เปลี่ยนแปลงภาพด้านลบอันเกิดจากการเล่นเกมอย่างหมกมุ่นหาสาระไม่ได้และไร้อนาคต โดยทำให้การเล่นเกมเป็นกิจกรรมที่นอกจากจะสร้างความบันเทิงแล้ว ยังเป็นกิจกรรมที่สร้างจุดมุ่งหมาย สร้างอาชีพและรายได้ จนเกิดเป็นชนิดกีฬาที่เรียกว่า “E-sports” (ผู้จัดการออนไลน์, 2562)

อีสปอร์ตเติบโตขึ้นจนเป็นธุรกิจสร้างรายได้ระดับโลกซึ่งกำลังขยายตลาดและผู้ชม รายรับจาก อีสปอร์ตสูงถึงหนึ่งพันล้านในปี 2023 ซึ่งรายได้จากโฆษณาอีสปอร์ต คาดว่าจะเพิ่มขึ้น 10.0% เป็น 264.3 ล้านดอลลาร์ในปี 2566 (วชิระ ทองสุข, 2563) สำหรับตลาดอีสปอร์ตในประเทศไทยยังคงมีแนวโน้มเติบโตตามกระแสตลาดโลก คาดว่าในปี พ.ศ. 2570 ตลาดอีสปอร์ตไทยจะมีมูลค่ามากถึง 108,000 ล้านบาท หรือเติบโตประมาณ 3 เท่าจากปัจจุบัน โดยแรงขับเคลื่อนหลักทั้ง 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) แนวโน้มการเติบโตของจำนวนผู้เล่นไทยตามเทรนด์โลก จากรูปแบบเกมที่ปรับตัวมาอยู่ในสมาร์โฟนมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เล่นเข้าถึงได้ค่อนข้างง่าย 2) จำนวนผู้ชมอีสปอร์ต ไทยที่เพิ่มขึ้น จากความนิยมและรูปแบบของเกมที่ทำให้ผู้ชมมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น รูปแบบของเกมอีสปอร์ต มีการพัฒนาการออกแบบให้เป็นเกมที่ใช้เวลาต่อการแข่งขันในแต่ละครั้งไม่นาน ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงให้กำลังใจ และตัดสินใจเล่นไปพร้อมกับนักกีฬาที่ชื่นชอบได้ 3) การพัฒนาที่ก้าวกระโดดของเทคโนโลยี เช่น การพัฒนาด้านกราฟิก ช่วยหนุนรูปแบบเกมและประสบการณ์ในการเล่นเกมของผู้เล่นมีความแปลกใหม่และตรงตามความต้องการของผู้เล่นมากยิ่งขึ้น 4) จำนวนแรงงานทักษะเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับเกม และอีสปอร์ตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แม้ว่าอุตสาหกรรมเกมในไทยจะยังมีแรงงานทักษะไม่เพียงพอ แต่การเติบโตที่รวดเร็วของตลาดอีสปอร์ต ทำให้หลายมหาวิทยาลัยในไทยเพิ่มหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับเกมเข้าไปในหลักสูตรมากขึ้น 5) ภาครัฐมีนโยบายให้การสนับสนุนตลาดอีสปอร์ต เนื่องจากอีสปอร์ตเป็นรูปแบบการลงทุนในอุตสาหกรรมใหม่ เพื่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบสินค้าและเทคโนโลยีที่สร้างผลกำไรให้กับธุรกิจ รวมถึงขับเคลื่อนภาคธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องได้ยกตัวอย่าง เช่น ธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น (พชรพจน์ นันทรามาศ ,กณิศ อ่ำสกุล และ กฤชนนท์ จินดาวงค์, 2565)

อีสปอร์ตได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในฐานะกีฬารูปแบบหนึ่ง และยังมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้เล่นทุกเพศทุกวัย และมีการใช้อุปกรณ์ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ คอนโซล และสมาร์ทโฟน รวมถึงมีบทบาทการพลิกโฉมรากฐานของวงการเกมอย่างไม่น่าเชื่อ สำหรับประเทศไทยทางรัฐบาลได้ประกาศให้อีสปอร์ตเป็นกีฬาอาชีพอย่างเป็นทางการ ซึ่งประเทศไทยมีรายได้จากกีฬาอีสปอร์ตอยู่ในอันดับที่ 17 ของโลก อีกทั้งวงการเกมของประเทศไทยนั้นเติบโตขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากเกมเมอร์เปลี่ยนไปเล่นเกมบนแพลตฟอร์มออนไลน์กันมากขึ้น ปัจจุบันมีจำนวนผู้เล่นเกมอยู่ที่ประมาณ 32 ล้านคน จากประชากรไทยที่มีอยู่เกือบ 70 ล้านคน ขณะที่ตลาดเกมในประเทศมีเม็ดเงินสะพัดกว่า 43,000 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2565 ทำให้ไทยเป็นตลาดวิดีโอเกมที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ผู้จัดการออนไลน์, 2566) ยิ่งไปกว่านั้นสัดส่วนของเกมเมอร์ยังสามารถอธิบายได้เพิ่มเติมจากภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงสัดส่วนเกมเมอร์ต่อแพลตฟอร์มในประเทศไทย
ที่มา: (Newzoo, 2023)

ในขณะที่เกมและอีสปอร์ตกำลังได้รับความนิยมมากขึ้นในกลุ่มผู้บริโภคชาวไทย การปรับกลยุทธ์การตลาดจึงเป็นโอกาสที่แบรนด์สามารถใช้เกม เพื่อเข้าไปสร้างความสัมพันธ์และดึงดูดผู้บริโภคผ่านทางช่องทางใหม่ ๆ อาทิ การร่วมเป็นพันธมิตรกับเกม หรือการทำการตลาดผ่านการเล่นเกม อุตสาหกรรมเกมจึงเป็นธุรกิจที่สามารถเติบโตและมีโมเดลธุรกิจใหม่ ๆ ตามการพัฒนาของเทคโนโลยี ไม่ว่าโลกของเทคโนโลยีจะเปลี่ยนไป อุตสาหกรรมเกมสามารถพัฒนาให้เป็นไปในทิศทางนั้น

เมื่อผู้คนหันมาเล่นเกมผ่านสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ตมากขึ้น ตัวเกมที่พัฒนาออกมาต้องสามารถใช้งานได้ผ่านอุปกรณ์เหล่านั้นด้วย ขณะที่การเล่นจากเครื่องเกมคอนโซล มีวิวัฒนาการมาตลอดหลายทศวรรษ จนถึงปัจจุบันก็ยังมีเครื่องเกมคอนโซลรุ่นใหม่ และยังได้รับความสนใจจากเกมเมอร์ทั่วโลก (Arnon Pattanaanunsuk, 2564) นอกจากนี้โมเดลทางธุรกิจของเกมในปัจจุบันไม่ได้เน้นการขายตัวเกมเป็นหลัก แต่เน้นการสร้างเครือข่ายให้ผู้เล่นชักชวนเพื่อนมาเล่นเกม และสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เล่นให้อยู่ในระบบนิเวศน์ของเกมให้นานขึ้น

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการเข้าร่วมงานอีสปอร์ต รวมทั้งการค้นหาช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมในการสื่อสารอย่างไร เพื่อกระตุ้นให้ผู้ที่สนใจเกิดการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต ทางผู้จัดงานยังสามารถกำหนดรูปแบบการจัดงานที่อีเวนต์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เล่นเกม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรและประเภทของสื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ประชากรชาวไทยช่วงอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร และมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมชมงานหรือร่วมแข่งขันในงานอีสปอร์ต ทั้งใน รูปแบบออนไลน์ ผ่านช่องทางสตรีมมิ่งต่างๆ เช่น Youtube, Twitch TV และรูปแบบออนไซต์

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมงานอีสปอร์ต ซึ่งมีขนาดจำนวนประชากรขนาดใหญ่และไม่สามารถทราบจำนวนที่แน่นอนของผู้ที่มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมงานอีสปอร์ตได้ ดังนั้นการวิจัยใน ครั้งนี้จึงเป็นกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ไม่ทราบประชากร (Cochran, 1953) ผู้วิจัยจึงใช้วิธีกำหนด สมมติฐานกับลักษณะข้อมูลที่มีการกระจายตัวแบบปกติ และได้กำหนดระดับความแปรปรวน ได้แก่ p = q =0.5 ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 โดยจะยอมรับความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างได้ ร้อยละ 5 หรือ 0.05 ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างสามารถคำนวนได้ตามสูตร ดังนี้

$$n = \frac{z^2 pq}{e^2}$$

n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

z หมายถึง ค่าสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ *95*

p หมายถึง โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ที่สนใจในกลุ่มตัวอย่าง

q หมายถึง โอกาสที่จะไม่เกิดเหตุการณ์เท่ากับ 1- p ในกรณีของกลุ่มตัวอย่าง

e หมายถึง ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ งานวิจัยนี้เท่ากับร้อยละ 5 (กำหนด e มีค่า 0.05) เมื่อนำไปแทนค่าที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยแทนค่า z เท่ากับ 1.96 และกำหนดค่า e เท่ากับ 0.5

$$n = \frac{(\mathbf{1.96})^2(\mathbf{0.5})(\mathbf{0.5})}{(\mathbf{0.05})^2}$$

$$n = 384.16$$

ดังนั้น จึงหมายความว่าจำนวนการเก็บตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 385 ตัวอย่าง ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากแบบสอบถามที่ไม่ควบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดตัวอย่างในการศึกษานี้อีก 15 ตัวอย่าง เท่ากับ 400 ตัวอย่าง ตามแนวทางของ Lemeshow et al. (1990) ซึ่งจากการส่งแบบสอบถามมีอัตราการตอบกลับจำนวน 400 ชุด โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือหลักที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาศัยดุลยพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้อง เหมาะสม ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในงานวิจัย ผู้วิจัยสร้างแบบข้อความโดยพิจารณาจากกรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้างานวิจัยและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรของกรอบแนวคิด แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ และประเภทของสื่อออนไลน์ที่เปิดรับข้อมูลเกี่ยวกับงานอีสปอร์ต

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต

ส่วนที่ 3 การตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานวิจัยที่ 1 : ปัจจัยด้านประชากรด้าน เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และประเภทของสื่อออนไลน์แตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตที่แตกต่างกัน

สมมติฐานวิจัยที่ 1.1 ปัจจัยด้านประชากรด้านเพศแตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตที่แตกต่างกัน

สมมติฐานวิจัยที่ 1.2 ปัจจัยด้านประชากรด้านอายุแตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตที่แตกต่างกัน

สมมติฐานวิจัยที่ 1.3 ปัจจัยด้านประชากรด้านระดับการศึกษาแตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตที่แตกต่างกัน

สมมติฐานวิจัยที่ 1.4 ปัจจัยด้านประชากรด้านอาชีพแตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตที่แตกต่างกัน

สมมติฐานวิจัยที่ 1.5 ปัจจัยด้านประชากรด้านรายได้แตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตที่แตกต่างกัน

สมมติฐานวิจัยที่ 1.6 ประเภทของสื่อออนไลน์ด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดงานอีสปอร์ตแตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตที่แตกต่างกัน

สมมติฐานวิจัยที่ 2 : พฤติกรรมการเปิดรับสื่อด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการเปิดรับข้อมูล และด้านการเปิดรับประสบการณ์มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดแนวทางในการเก็บข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบในการศึกษาและนำมาสร้างเป็น แบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรม Google Form เพื่อสร้างแบบสอบถามออนไลน์

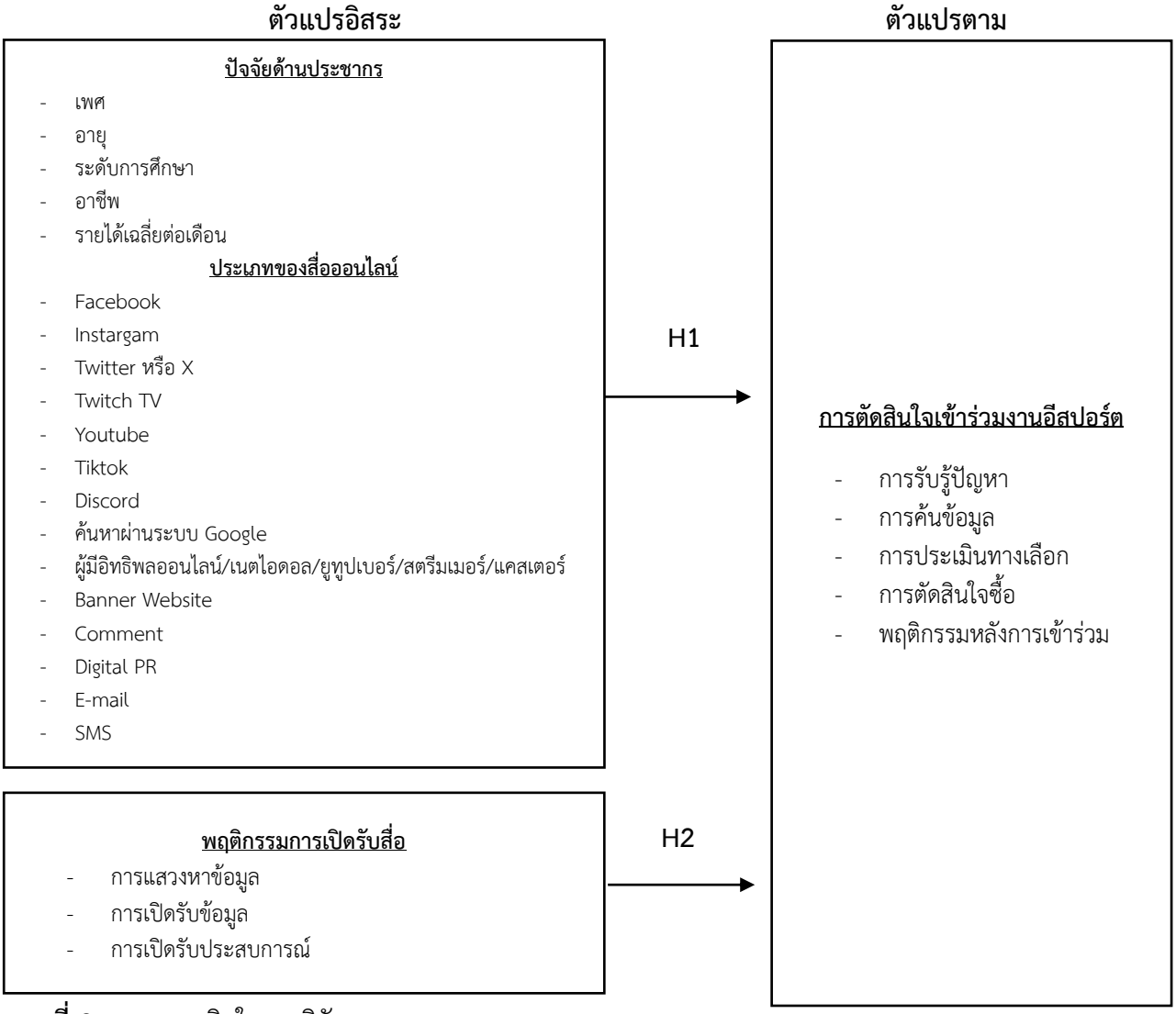
4.2 ข้อมูลทุติยภูมิหรือข้อมูลสำเร็จ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมและ ค้นคว้ามาจากตำรา นิตยสาร วิทยานิพนธ์ และบทความข้อมูลจากอินเตอร์เน็ตในเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาทาง ด้านแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลต่าง ๆ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) เป็นสถิติที่ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน คือ F-test (One - Way Analysis of Variance) และสถิติวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยด้านประชากรและประเภทของสื่อออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงาน อีสปอร์ต

ตารางที่ 1 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต จำแนกตามเพศ

เพศ	N	Mean	S.D.	F	Sig.
ชาย	203	4.1329	.34883	.006	.994
หญิง	195	4.1346	.34003		
เพศทางเลือก	2	4.1583	.05500		
รวม	**400**	**4.1339**	**.34326**		

จากตารางที่ 1 จาก การทดสอบสถิติ One-Way ANOVA พบว่า ค่า F-test มีค่า Sig. เท่ากับ 0.994 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญในการทดสอบที่กำหนดไว้ที่ 0.05 ไม่สอดคล้องกับ สมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงยอมรับ H0 เพศแตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตไม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิต

ตารางที่ 2 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต จำแนกตามอายุ

อายุ	N	Mean	S.D.	F	Sig.
18 - 20 ปี	100	4.2250	.35894	6.793	.000*
21 – 30 ปี	140	4.1674	.33573		
31 – 40 ปี	98	4.0903	.32074		
41 – 50 ปี	59	3.9979	.30979		
51 – 60 ปี	3	3.6296	.10154		
รวม	**400**	**4.1339**	**.34326**		

จากตารางที่ 2 จากการทดสอบสถิติ One-Way ANOVA พบว่า ค่า F-test มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญในการทดสอบที่กำหนดไว้ที่ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ จึงยอมรับ H1 อายุแตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากผลการศึกษานี้มีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์การรทดสอบ Least Significance Difference ใน Post hoc test เพื่อหาลักษณะที่แตกต่างกันที่แท้จริง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต จำแนกตามอายุ

อายุ	18 - 20 ปี	21 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 – 60 ปี
18 - 20 ปี	-	0.188	0.005*	0.000*	0.002*
21 – 30 ปี	-	-	0.80	0.001*	0.006*
31 – 40 ปี	-	-	-	0.094	0.019*
41 – 50 ปี	-	-	-	-	0.063
51 – 60 ปี	-	-	-	-	-

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบจะพบว่าระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ

ช่วงอายุ 18-20 ปี ช่วงอายุ 31 – 40 ปี (Sig 0.005) ช่วงอายุ 41 – 50 ปี (Sig 0.000) และช่วงอายุ51 – 60 ปี (Sig 0.002)

ช่วงอายุ 21 – 30 ปี ช่วงอายุ41 – 50 ปี (Sig 0.001) และช่วงอายุ51 – 60 ปี (Sig 0.006)

ช่วงอายุ 31 – 40 ปีและช่วงอายุ41 – 50 ปี (Sig 0.019)

ตารางที่ 4 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	N	Mean	S.D.	F	Sig.
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	4.2889	.	0.955	0.386
ปริญญาตรี	386	4.1294	.34729		
สูงกว่าปริญญาตรี	13	4.2558	.17216		
รวม	**400**	**4.1339**	**.34326**		

จากตารางที่ 4 การทดสอบสถิติ One - Way ANOVA พบว่า ค่า F - test มีค่า Sig. เท่ากับ 0.386 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญในการทดสอบที่กำหนดไว้ที่ 0.05 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงยอมรับ H_0 ระดับการศึกษาแตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงาน อีสปอร์ตไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	N	Mean	S.D.	F	Sig.
นักเรียน/นักศึกษา	101	4.2161	.35842	4.749	0.001*
ข้าราชการ/รัฐวิสหกิจ	57	3.9897	.37351		
พนักงงานบริษัท	134	4.1583	.28427		
ธุรกิจส่วนตัว	74	4.1240	.34791		
รับจ้างอิสระ	34	4.0567	.37395		
รวม	**400**	**4.1339**	**.34326**		

จากตารางที่ 5 การทดสอบสถิติ One-Way ANOVA พบว่า ค่า F-test มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญในการทดสอบที่กำหนดไว้ที่ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ จึงยอมรับ H1 อาชีพแตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากผลการศึกษานี้มีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์การทดสอบ Least Significance Difference ใน Post hoc test เพื่อหาลักษณะที่แตกต่างกันที่แท้จริง ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	พนักงานบริษัท	ธุรกิจส่วนตัว	รับจ้างอิสระ
นักเรียน/นักศึกษา	-	0.000*	0.194	0.075	0.018*
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	-	-	0.002*	0.024*	0.359
พนักงานบริษัท	-	-	-	0.483	0.117
ธุรกิจส่วนตัว	-	-	-	-	0.335
รับจ้างอิสระ	-	-	-	-	-

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบจะพบว่าระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ

อาชีพนักเรียน/นักศึกษา กับข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ (Sig 0.000) และอาชีพรับจ้างอิสระ (Sig 0.018)

อาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ กับพนักงานบริษัท (Sig 0.002) และอาชีพธุรกิจส่วนตัว (Sig 0.024)

ตารางที่ 7 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต จำแนกตามรายได้

รายได้	N	Mean	S.D.	F	Sig.
ต่ำกว่า 12,000 บาท	67	4.1677	.41015	2.950	0.013*
12,000 – 20,000 บาท	112	4.0597	.36998		
20,001 - 30,000 บาท	127	4.1084	.34114		
30,001 – 40,000 บาท	79	4.2307	.23073		
40,001 – 50,000 บาท	12	4.2507	.13093		
50,000 บาทขึ้นไป	3	4.2093	.09071		
รวม	**400**	**4.1339**	**.34326**		

จากตารางที่ 7 การทดสอบสถิติ One-Way ANOVA พบว่า ค่า F-test มีค่า Sig. เท่ากับ 0.013 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญในการทดสอบที่กำหนดไว้ที่ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงยอมรับ H_1 รายได้แตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากผลการศึกษานี้มีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์การรทดสอบ Least Significance Difference ใน Post hoc test เพื่อหาลักษณะที่แตกต่างกันที่แท้จริง ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงผลความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตจำแนกตามอาชีพ

รายได้	ต่ำกว่า 12,000 บาท	12,000 – 20,000 บาท	20,001 - 30,000 บาท	30,001 – 40,000 บาท	40,001 – 50,000 บาท	50,000 บาท ขึ้นไป
ต่ำกว่า 12,000 บาท	-	0.040*	0.247	0.265	0.436	0.836
12,000 – 20,000 บาท	-	-	0.268	0.001*	0.064	0.451
20,001 - 30,000 บาท	-	-	-	0.012*	0.166	0.611
30,001 - 40,000 บาท	-	-	-	-	0.849	0.915
40,001 - 50,000 บาท	-	-	-	-	-	0.850
50,000 บาทขึ้นไป						-

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 ผลการทดสอบจะพบว่าระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ

รายได้ต่ำกว่า 12,000 บาท และ 12,000 - 20,000 บาท (Sig 0.040)

รายได้ 12,000 - 20,000 บาท และ 30,001 - 40,000 บาท (Sig 0.001)

รายได้ 20,001 - 30,000 บาท และ 30,001 - 40,000 บาท (Sig 0.012)

ตารางที่ 9 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดงานอีสปอร์ต

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดงานอีสปอร์ต	ระหว่างกลุ่ม	13.321	13	1.025	11.739	.000*
	ภายในกลุ่ม	33.693	386	.087		
	รวม	47.014	399			

จากตารางที่ 9 การทดสอบสถิติ One - Way ANOVA พบว่า ค่า F - test มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญในการทดสอบที่กำหนดไว้ที่ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงยอมรับ H_1 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดงานอีสปอร์ตแตกต่างกันจะส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์เชิงพหุคูณของพฤติกรรมการเปิดรับสื่อต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardize d Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1 ค่าคงที่	**.650**	**.091**		**7.148**	**.000**		
ด้านการแสวงหาข้อมูล	.131	.029	.151	4.537	.000*	.467	2.140
ด้านการเปิดรับข้อมูล	.253	.030	.296	8.554	.000*	.432	2.314
ด้านการเปิดรับประสบการณ์	.461	.028	.543	16.206	.000*	.460	2.175
R= 0.892, R^2 = .795, Adj R^2 = 0.794, F-Value = 513.207 sig of F= 0.000							

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 10 เมื่อทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการเปิดรับสื่อต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตโดยใช้ สถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ พบว่า ได้ค่า Sig of F = 0.000 หมายความว่า มีตัวแปรอิสระ อย่างน้อย 1 ตัวที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต และในการทดสอบความไม่สัมพันธ์กันเองของ ตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่า Variance inflation Factor (VIF) ระหว่าง 2.140-2.314 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 5.00 และค่า Tolerance มีค่าระหว่าง 0.432 - 0.467 ซึ่งมีค่าไม่ต่ำกว่า 2 (ค่า Tolerance ไม่ควรน้อยกว่า 2 ซึ่งแสดงให้ เห็นว่าตัวแปรอิสระที่ได้ทำการวิเคราะห์ไม่มีความสัมพันธ์กันเอง ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งข้อมูลดังกล่าวถือว่ามีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ

อภิปรายผล

จากผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ อาชีพ และรายได้ แตกต่างกัน มีการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเพราะผู้ที่เข้าร่วมงานอีสปอร์ตมี ความชื่นชอบเฉพาะกลุ่ม ทั้งในเรื่องของอายุ อาชีพ และรายได้ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ มีอาชีพที่ แตกต่างกัน อาจมีความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน มีความชื่นชอบที่แตกต่างกันออกไป โดยผล การศึกษาที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุระหว่าง 21 – 30 ปี และช่วงอายุ 18 - 20 ปี มีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 31 - 60 ปี ทำให้การตัดสินใจเข้าร่วมงานแตกต่างกัน รวมไปถึงช่อง ทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดงานอีสปอร์ต ที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต แตกต่างกัน และจากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะทราบข้อมูลผ่านช่องทาง Twitch TV และช่องทาง Youtube ผู้ที่ทราบข้อมูลผ่านช่องทางดังกล่าวจะมีการตัดสินใจเข้าร่วมมากกว่าผู้ที่รับ ข้อมูลผ่านช่องทางอื่น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อมันด้า บินสะอาด (2564) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิผลของเครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกเล่นเกมออนไลน์ “ลีกออฟเลเจ็นดส์ ของกลุ่มเจนเนอเรชั่น

วายในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อ เพื่อตัดสินใจเล่มเกมออนไลน์จากช่องทางสื่อออนไลน์มากที่สุด คือ Facebook และ รองลงมา คือ Youtube อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2542) อธิบายว่าเมื่อบุคคลมีอายุเพิ่มมากขึ้นจะมีโอกาสเปลี่ยนใจหรือถูกชักจูงใจได้น้อยลง นอกจากนี้ อายุยังส่งผลต่อการเปิดรับสื่อ ตามความสนใจความเชื่อ หรือพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสาร ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าหากผู้รับสารเป็นผู้มีอายุน้อยก็มีโอกาสที่จะถูกโน้มน้าวใจตามสื่อ หรือสิ่งยั่วยุต่าง ๆ มากขึ้น เหมือนกับกลุ่มของผู้ เล่นเกมออนไลน์ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเด็กและวัยรุ่น

จากผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 สามารถอภิปรายผลพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของ กลุ่มตัวอย่าง ได้ดังนี้

1) ด้านการเปิดรับประสบการณ์ พบว่า ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงาน อีสปอร์ต ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเป็นเพราะเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะเข้าร่วมสังคม ต้องการ เรียนรู้สิ่งใหม่ เพื่อนำเรื่องราวเกี่ยวกับการเข้าร่วมงานอีสปอร์ต ไปใช้เป็นเรื่องราวในการสนทนากับ กลุ่มเพื่อนหรือผู้อื่นในสังคมออนไลน์ ทำให้มีการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตได้ง่ายมากขึ้น ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Becker and Roberts (1992) อธิบายว่าการเปิดรับประสบการณ์ (Experience Receptivity) คือ การที่บุคคลเปิดรับข่าวสารเพียงเพราะต้องการหาแสวงหาสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อการผ่อนคลายอารมณ์ โดยการตัดสินใจของบุคคลมีความแตกต่างกันออกไปตาม ประสบการณ์ ทัศนคติ ความเชื่อ และความต้องการอันเป็นผลทำให้พฤติกรรมการเปิดสื่อของแต่ละ บุคคลมีความแตกต่างกันออกไป อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอังคณาภรณ์ สิงห์โต (2564) ได้ ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยพยากรณ์การจดจำตราสินค้าที่เป็นผู้สนับสนุนกีฬาอีสปอร์ตของนักเล่นเกม ออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับประสบการณ์บ่อยครั้งมาก โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการเปิดรับประสบการณ์เพื่อนำไปสนทนากับกลุ่มเพื่อน หรือผู้อื่นในสังคม และเพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการสำหรับเล่นเกมออนไลน์

2) ด้านการแสวงหาข้อมูล ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต ผู้วิจัย เห็นว่าเป็นเพราะเมื่อกลุ่มตัวอย่างได้สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับงานอีสปอร์ตผ่านช่องทางต่าง ๆ รวมไปถึงการได้รับรู้ข่าวสารงานอีสปอร์ตจากช่องทางแสดงความความคิดเห็นต่าง ๆ ในโพสต์หรือบทความทำ ให้เกิดความสนใจที่จะเข้าร่วมงานมากขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีของ Becker and Roberts (1992) กล่าวว่า การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) คือ บุคคลแสวงหาข้อมูลหรือความรู้ เพื่อ ต้องการให้ตนมีความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่นในสังคมเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเรื่องทั่ว ๆ ไป การแสวงหาข้อมูลเจาะจงเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหามากกว่าการแสวงหาข้อมูลทั่วไป ซึ่งข้อมูลที่ค้นหานั้นเป็น เรื่องที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ร้านค้าที่ต้อง และวิธีการใช้การซื้อ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วณิชกุล เสนาวงษ์ (2564) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของคนเจนเนอ เรชั่นแซดในยุค New Normal ในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ , ปัจจัยด้านการเข้าใจง่ายในการใช้งาน และปัจจัยด้านทัศนคติต่อการใช้งานมีผลต่อพฤติกรรมการใช้ สื่อสังคมออนไลน์ของคนเจนเนอเรชั่นแซดที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของคนเจนเนอเรชั่นแซดในยุค New Normal แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ด้านการเปิดรับข้อมูล พบว่า ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเป็นเพราะ เมื่อกลุ่มตัวอย่างได้มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางที่สนใจอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงข้อมูลข่าวสารบนช่องทางการสื่อสารของตราสินค้าที่เกี่ยวกับเกมออนไลน์ ทำให้มีการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภณัฐ รัตนเสรีวงศ์ (2559) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นการะบวนการตั้งแต่การที่ผู้บริโภคนั้นรับรู้ถึงความหมายของตนเอง หลังจากนั้นเป็นการสนองความต้องการนั้น ต้องมีการค้นหาแนวทางที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่ต้องการได้ เมื่อได้ข้อมูลมาหลากหลายหนทางเพื่อนำมาใช้เป็นตัวเลือกที่เหมาะสมมากที่สุด อีกทั้งยังสามารถรับรู้ว่าหนทางที่ เลือกนั้นได้ผลรับกลับมาเป็นเช่นไรเพื่อสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจใรครั้งต่อไป อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงศ์ เจริญดีทรัพย์สิริ ศิริรัตน์ โกศการิกา และยุพาวรรณ วรรณวาณิชย์ (2564) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการสื่อสารทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ตรา สินค้า และส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าออนไลน์ การสื่อสารทางการตลาดด้วยสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการรับรู้ตราสินค้าประเภท เว็บไซต์ การค้นหาโฆษณา การแสดงโฆษณา และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้งปัจจัยด้านการสื่อสารทางการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ด้านการค้นหาโฆษณา ปัจจัยด้านการรับรู้ตราสินค้าที่ส่งผลต่อผู้บริโภคมากที่สุดซึ่งผู้บริโภคจะมีการจดจำตราสินค้าที่ได้รับรู้

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษานี้ พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้บริโภคทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่

1. ด้านการเปิดรับประสบการณ์ ซึ่งเมื่อพิจารณาความต้องการเปิดรับประสบการณ์ พบว่า 1) ต้องการมีส่วนร่วมในงานอีสปอร์ต 2) ต้องการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของตนเอง 3) ต้องการนำเรื่องราวไปสนทนากับกลุ่มเพื่อนหรือผู้อื่นในสังคมออนไลน์

2. ด้านการเปิดรับข้อมูล ซึ่งเมื่อพิจารณาพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลพบว่า 1) เปิดรับข้อมูลข่าวสารจากองค์กรที่ให้การสนับสนุนและมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ 2) เปิดรับข้อมูลโดยการรับชมสตรีมมิ่งเกมออนไลน์ เพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการสำหรับการเล่นเกมออนไลน์ 3) เปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์กลุ่มเดิมอย่างต่อเนื่องทุกครั้งที่มีงานอีสปอร์ต

3. ด้านการแสวงหาข้อมูล ซึ่งเมื่อพิจารณาพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลพบว่า 1) รับรู้ข่าวสารงานอีสปอร์ตจากช่องทาง Social Media 2) รับรู้ข่าวสารงานอีสปอร์ตจากช่องทาง Youtube 3) รับรู้ข่าวสารงานอีสปอร์ตจากผู้มีอิทธิพลออนไลน์/เน็ตไอดอล/ยูทูปเบอร์/สตรีมเมอร์/แคสเตอร์

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย รองลงมาเป็นเพศหญิงมีอายุส่วนใหญ่ 21-30 ปี มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ปริญญาตรี โดยประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท และประเภทของสื่อออนไลน์ที่รับชมอีสปอร์ตบ่อยที่สุดคือช่องทาง Youtube โดยกลุ่มตัวอย่างจะรับชมการแข่งขันอีสปอร์ตส่วนใหญ่ 2 – 5 ครั้ง/เดือน ซึ่งพบว่าปัจจัยด้านประชากรด้าน อายุ อาชีพ ด้านรายได้ และประเภทของสื่อออนไลน์ในด้านช่องทางการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดงานอีสปอร์ต แตกต่างกันมีการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตที่แตกต่างกัน อีกทั้งในส่วนของการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตพบว่ามีการตัดสินใจด้านพฤติกรรมหลังการเข้าร่วมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการตัดสินใจเข้าร่วม และรองลงมา คือ ด้านการรับรู้ปัญหาหรือความต้องการ ซึ่งพฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ตมากที่สุดคือ ด้านการเปิดรับประสบการณ์ (Beta = .543) รองลงมาคือ ด้านการเปิดรับข้อมูล (Beta = .296) และด้านการแสวงหาข้อมูล

(Beta = .191) ซึ่งในการจัดงานแต่ละครั้งผู้ประกอบการควรที่จะคำนึงพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ เพราะจะส่งผลให้งานที่จัดนั้นมีจำนวนผู้เข้าร่วมงานเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความพึงพอใจสูงสุดได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในเรื่องของการติดตามผลการตอบรับของงานในสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนารูปแบบของงานให้มีความพร้อมและตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุด

1.2 จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างจะตัดสินใจเข้าร่วมจากทีมผู้เข้าแข่งขันอีสปอร์ตที่ท่านชื่นชอบและกำลังติดตาม สำหรับการจัดงานครั้งถัดไปควรมีการสอบถามความคิดเห็น หรือสำรวจข้อมูลเพื่อนำมาวางแผนและในการเชิญชวนผู้เข้าแข่งขันอีสปอร์ตที่ได้รับความนิยม และมีกลุ่ม ผู้ติดตามเป็นจำนวนมากมาเข้าร่วมการแข่งขัน เพื่อดึงดูดผู้เข้าร่วมงานได้มากขึ้น

1.3 จากผลการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการควรมีการจัดเตรียมสินค้าหรือไอเทมที่หลากหลาย และมีความทันสมัยภายในเกมที่จัดแข่งขัน รวมไปถึงควรประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ของผู้จัดงานอีสปอร์ตเพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมงานอีสปอร์ต และปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมงานอีสปอร์ต เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นสถิติและข้อมูลนำไปสู่การ พัฒนาและปรับปรุงสำหรับการจัดงานในครั้งต่อไป เช่น ปัจจัยการจัดงานอีเว้นท์ แรงจูงใจในการจัด งานอีเว้นท์ ส่วนประสมทางการตลาดอีเว้นท์ เป็นต้น

2.2 สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์และแบบสอบถามเพื่อให้ได้ ข้อมูลที่มีความละเอียด ได้ทราบถึงความต้องการและความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม รวมทั้ง การเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้จัดงานและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมไมซ์และอีเว้นท์ เพื่อให้สามารถอธิบายผลการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ณัฐพงศ์ เจริญดีทรัพย์สิริ, ศิริรัตน์ โกศการิกา และ ยุพาวรรณ วรรณวาณิชย์. (2564). การสื่อสารทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ตราสินค้าและส่งผลต่อกระบวนการการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าออนไลน์. *วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์, 15*(23), 15-34.

ผู้จัดการออนไลน์. (2562). *E-sports เปลี่ยนเด็กติดเกมเป็นนักกีฬาทำเงิน*. สืบค้น 3 มีนาคม 2567. จาก https://mgronline.com/qol/detail/9620000086189.

_____. (2566). *อนาคตวงการอีสปอร์ตไทย ในยุคเมตาเวิร์ส/ดิโน่ สตรีคล์เจวิก อินเทล*. สืบค้น 3 มีนาคม 2567. จาก https://mgronline.com/cyberbiz/detail/9660000035393.

พชรพจน์ นันทรามาศ, กณิศ อ่ำสกุล และ กฤชนนท์ จินดาวงค์. (2565). *ทำความรู้จักกับตลาด Esport โอกาสในการอัพเลเวลของภาคธุรกิจไทย*. สืบค้น 3 มีนาคม 2567. จาก https://krungthai.com/Download/economyresources/EconomyResourcesSlideInfographic_475Slide_Esport.pdf.

ภัคคพร พิมสาร. (2566). *คอมพิวเตอร์เพื่อศิลปะการแสดง*. สืบค้น 3 มีนาคม 2567. จาก https://elfar.ssru.ac.th/pukkaporn_pi/pluginfile.php/30/block_html/content/เอกสารประกอบการสอน%209%20คอมพิวเตอร์เพื่อการแสดง%202%202564.pdf.

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2542). *การวิเคราะห์ผู้รับสาร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วชิระ ทองสุข. (2563). *อินไซท์ E-sports เมื่อเกมกลายเป็นกีฬาที่มาพร้อมโอกาสทางธุรกิจ*. สืบค้น 3 มีนาคม 2567. จาก https://talkatalka.com/blog/e-sports-marketing/.

วณิชกุล เสนาวงษ์. (2564). *การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของคนเจนเนอเรชั่นแซดในยุค New Normal ในกรุงเทพมหานคร*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม).

ศุภณัฐ รัตนเสรีวงศ์. (2559). *การเปิดรับสื่อโฆษณาเกมกับพฤติกรรมการตัดสินใจเล่นเกมออนไลน์บนดทรศัพท์มือถือ*. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).

อมันด้า บินสะอาด. (2564). *ประสิทธิผลของเครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกเล่นเกมออนไลน์ “ลีกออฟเลเจ็นดส์” ของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย ในกรุงเทพมหานคร*. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์).

อังคณาภรณ์ สิงโต และ พิทักษ์ ชูมงคล. (2564). ปัจจัยพยากรณ์การจดจำตราสินค้าที่เป็นผู้สนับสนุนกีฬาอีสปอร์ตของนักเล่นเกมออนไลน์. *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม นิด้า, 8*(1), 72-95.

Arnon Pattanaanunsuk. (2564). *เกมและอีสปอร์ต มีดียังไง เกี่ยวข้องอะไรกับ Metaverse?!*. สืบค้น 3 มีนาคม 2567. จาก https://passiveway.com/how-interesting-games-and-esports-are-how-relevant-metaverse-will-be/.

Becker, S. L., & Roberts, C. L. (1992). *Discovering mass communication*. New York: HarperCollins.

Cochran, W. G. (1953). *Sampling techniques*. New York: John Wiley & Sons.

Klapper, J. T. (1960). *The effects of mass communication*. New York: Free Press.

Lemeshow S, Hosmer D. W., Klar J, Lwanga S. K. (1990). *Adequacy Sample Size in Health Sudies*. New York: J. Wiley for the World Health Organization.

Newzoo. (2023). *Insights into Thailand’s Games Market and Its Gamers*. Retrieved 2 September 2023. from https://newzoo.com/resources/blog/insights-into-thailands-games-market-and-its-gamers.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The attitudes of people in Bangkok towards the enforcement of the driver's license points deduction policy

Tanapol Gettupun[1*] Ladawan Khaikham[1] and Wanlop Rathachatranon[1]

[1] *Faculty of social sciences, Kasetsart University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: tanapol.ge@ku.th*

ABSTRACT

This study aims to (1) examine the attitudes of people in Bangkok towards the enforcement of the driver's license points deduction policy, (2) investigate their awareness of information regarding this policy, and (3) compare attitudes based on personal factors. The research uses a quantitative method, with data collected through questionnaires from the random sampling of 400 people. Data analysis includes descriptive statistics to find frequency, percentage, mean, standard deviation, and hypothesis testing using an independent t-test and one-way analysis of variance (ANOVA). The results show that the overall attitude of people in Bangkok towards the license point deduction policy is high. When considered by aspect, the highest mean is for the payment channels and information verification, followed by the appropriateness of the policy, and lastly, the policy's effectiveness. When classified by personal factors such as gender, age, education level, occupation, and type of vehicle, there were no significant differences in attitudes at the 0.05 level. This research suggests that the government should introduce additional measures, such as increasing penalties for traffic violations, raising fine rates, and enhancing the promotion of the driver's license points deduction policy.

Keywords: Attitudes, Enforcement, Driver's License

Received: 19 June 2024;
Revised: 1 September 2024;
Accepted: 20 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อการบังคับใช้นโยบายตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่

ธนพล เกตุพันธุ์[1*] ลดาวัลย์ ไข่คำ[1] และ วัลลภ รัฐฉัตรานนท์[1]

[1] *ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: tanapol.ge@ku.th*

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ (2) เพื่อศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่และ (3) เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การศึกษาด้วยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม เก็บจากการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีบังเอิญจำนวน 400 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานและการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อการบังคับใช้นโยบายตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ อยู่ในระดับที่มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านช่องทางการชำระค่าปรับและตรวจสอบข้อมูลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านความเหมาะสมของนโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ และด้านประสิทธิภาพของนโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่เป็นลำดับสุดท้าย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อการบังคับใช้นโยบายตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ยาพาหนะไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 โดยมีข้อเสนอแนะ ควรให้รัฐบาลเพิ่มข้อกำหนดอื่น เช่น การเพิ่มบทลงโทษจากการขับรถฝ่าฝืนกฎจราจร การเพิ่มอัตราค่าปรับ และต้องเพิ่มการประชาสัมพันธ์ของการบังคับใช้มาตรการตัดแต้มใบขับขี่

คำสำคัญ: ทัศนคติ, การบังคับใช้, ใบอนุญาตขับขี่

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ความรุนแรงของปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนนในประเทศไทย ประเทศไทยต้องเผชิญปัญหาการจราจรบนท้องถนนหนาแน่น อุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อย ส่งผลให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมหาศาล ระบุว่า ในปี 2565 มีผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนทั่วประเทศ 24,898 คน เฉลี่ยวันละ 68 คน กรุงเทพมหานครมีจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ ถึงแม้จะมีจำนวนการเกิดอุบัติเหตุที่ลดลงแต่ถือว่ายังมีการเกิดอุบัติเหตุในระดับที่สูง โดยสาเหตุหลักของอุบัติเหตุบนท้องถนน และยังพบว่า สาเหตุหลักของอุบัติเหตุบนท้องถนนในประเทศไทย เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ขับขี่ เช่น ขับรถเร็วเกินกำหนด ไม่สวมหมวกนิรภัย ไม่รัดเข็มขัดนิรภัย ฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจร ดื่มแล้วขับ ใช้โทรศัพท์มือถือขณะขับขี่ และส่วนมากเกิดปัญหาการอุบัติเหตุด้านการจราจรทางบก และประเด็นปัญหาด้านการจราจรติดขัดเพิ่มขึ้น (สถิติจากกระทรวงคมนาคม, 2565)

จากความความไร้ประสิทธิภาพของมาตรการเดิม มาตรการควบคุมและป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนนที่เคยใช้อยู่ เช่น การปรับ จำคุก หรือยึดใบอนุญาตขับขี่ ยังไม่สามารถลดจำนวนและความรุนแรงของอุบัติเหตุ ลงได้อย่างมีนัยสำคัญ จึงได้มีการออกพระราชบัญญัติจราจรทางบก และมีการแก้ไขเพิ่มเติม เป็นฉบับที่ 12 เมื่อปี พ.ศ. 2562 ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายและการจัดระเบียบของการจราจรทางบกมีประสิทธิภาพที่ดีมากยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์แก่ความปลอดภัยของสาธารณะ และเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยรวมถึงสวัสดิภาพของประชาชน มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติตามกฎหมายว่า

ด้วยการจราจรทางบกเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และกลไกในการออกใบสั่งสำหรับผู้ขับขี่ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การบันทึกคะแนนความประพฤติในการขับขี่และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม รวมถึงการดูแลบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยในการจราจรทางบก โดยในพระราชบัญญัติได้กล่าวถึงการกำหนดให้กรมขนส่งทางบกและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ออกมาตรการร่วมกัน ตามมาตรา 142/1 เพื่อประโยชน์ในการควบคุมความประพฤติของผู้ได้รับใบอนุญาตใบขับขี่เพื่อความปลอดภัยในการจราจรหากผู้ขับขี่ได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติหรือตามกฎหมายอื่นอันเกี่ยวข้องกับการใช้ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดให้มีระบบการบันทึกคะแนนความประพฤติในการขับรถของผู้ได้รับใบอนุญาตขับขี่ โดยการบันทึกคะแนนความประพฤติจะต้องประกอบไปด้วย การกำหนดคะแนน การตัดคะแนน และการคืนคะแนน โดยต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมขนส่งทางบก (พระราชบัญญัติจราจรทางบก ฉบับที่ 12, 2562)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในด้านการจราจร ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านการจราจรในประเทศ เพื่อให้ประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนมีพฤติกรรมการขับขี่ที่ปลอดภัย เคารพกฎระเบียบวินัยจราจร และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด จึงได้มีการร่วมมือกับกรมขนส่งทางบกในการออกระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ รวมถึงเงื่อนไขเกี่ยวกับการบันทึกคะแนนความประพฤติ ในการขับรถของผู้ได้รับใบอนุญาตขับขี่ และได้เริ่มมีการบังคับใช้ เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2566 เพื่อเป็นประโยชน์ในการใช้ควบคุมความประพฤติของผู้ที่ได้รับใบอนุญาตใบขับขี่และให้เกิดความปลอดภัยในการจราจร โดยมีการกำหนดให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตใบขับขี่ทุกคนมี 12 คะแนน และเมื่อหากได้กระทำความผิดจะดำเนินการหักคะแนนใบอนุญาตใบขับขี่ทุกประเภทเมื่อถูกหักคะแนนจนเหลือ 0 คะแนน จะถูกสั่งพักการใช้ใบอนุญาตใบขับขี่รถยนต์ทุกประเภทเป็นเวลา 90 วัน (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2565) การบังคับใช้นโยบายตัดแต้มใบขับขี่ ถือได้ว่าเป็นการยกระดับการควบคุมพฤติกรรมการขับขี่ของประชาชน เป็นการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในการขับขี่มากยิ่งขึ้น การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับนโยบายตัดแต้มใบขับขี่จึงมีความสำคัญอย่างมาก

ดังนั้น งานวิจัยเรื่องทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อการบังคับใช้นโยบายการ ตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาว่าประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีทัศนคติอย่างไรต่อนโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ ประชาชนมีระดับการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับนโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่มากน้อยเพียงใด และทัศนคติของ ประชาชนต่อนโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ยานพาหนะที่ใช้ขับขี่ หรือไม่เพียงใด งานวิจัยนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้ทราบถึงทัศนคติของประชาชนต่อนโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ให้กับประชาชนปรับปรุงนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสังคม พัฒนามาตรการควบคุมและป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินผลติดตามผล และปรับปรุงนโยบายให้สอดคล้องกับ ความต้องการและบริบทของสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อการบังคับใช้ นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่

2. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่

3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีต่อการบังคับใช้ นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 5,081,873 คน (กลุ่มสถิติการขนส่ง, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยวิธีบังเอิญ จึงได้ทำการคำนวณเพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณโดยใช้สูตร Taro Yamane (1967) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 สังเคราะห์องค์ความรู้จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาเขียนพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการที่ชัดเจน เป็นกลาง และสามารถ วัดได้

2.3 สร้างแบบสอบถามกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้

2.4 ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยตรวจความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ โดยค่า IOC จะต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

2.5 ปรับปรุงแก้ไขคำถามที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน และนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับจริง ซึ่งมี 4 ตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย คำถามจำนวน 5 ข้อ เ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ มาตรการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่โดยผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 9 ข้อ โดยสามารถเลือกตอบได้เพียงข้อเดียว ได้แก่ ทราบ ไม่ทราบ ไม่แน่ใจ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ โดยผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเกี่ยวกับระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับความคิดเห็นมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.6 นำแบบสอบถามทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น เมื่อผ่านแล้วนำแบบสอบถามไปใช้เพื่อรำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีเพศที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่แตกต่างกัน

3.2 ประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่แตกต่างกัน

3.3 ประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่แตกต่างกัน

3.4 ประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่แตกต่างกัน

3.5 ประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มียานพาหนะที่ใช้ขับขี่ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่แตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่นรายงานวิจัย บทความในวารสารวิชาการ รวมถึงแหล่งข้อมูลในระบบสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในงานวิจัย

4.2 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน

4.3 ผู้วิจัยจัดทำเป็นแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Form ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสกน QR Code เมื่อเก็บข้อมูลเสร็จผู้วิจัยคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

ตอนที่ 1 ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และแจกแจงความถี่ (Frequencies) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

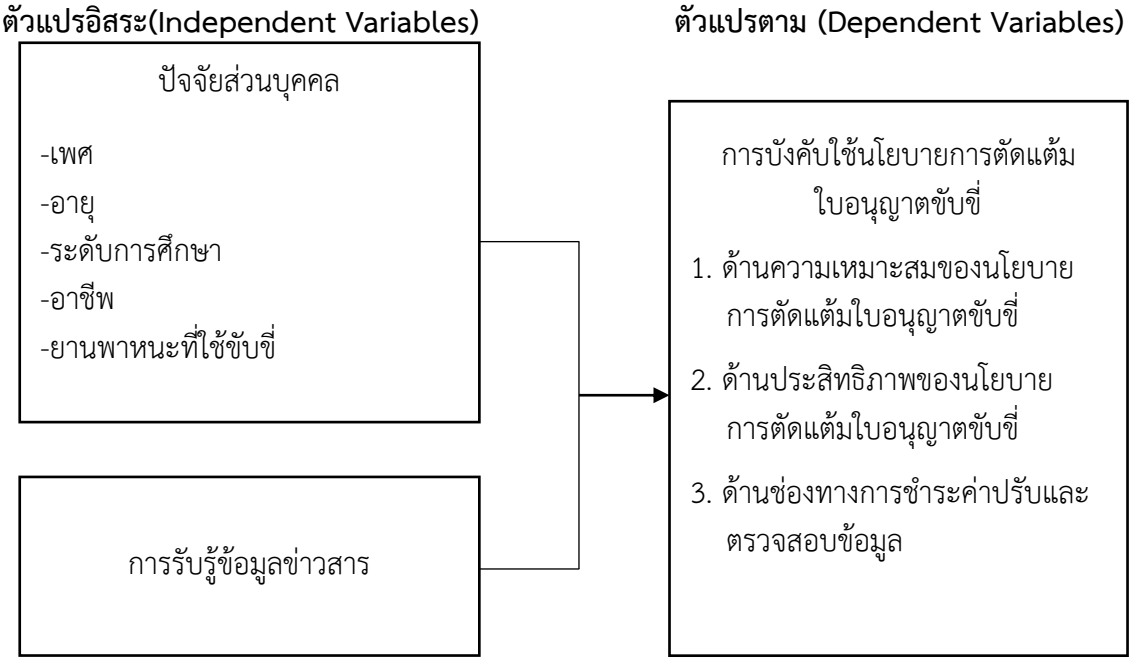
ตอนที่ 2 ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมาตรการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่

ตอนที่ 3 ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ต่อการบังคับใช้ นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ทดสอบสมมุติฐานการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติ การทดสอบ (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ ระดับ 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อการบังคับใช้ นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่” ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดไว้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อการบังคับใช้นโยบายตัดแต้มใบขับขี่ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน

ทัศนคติ	($\bar{X}$)	(S.D)	แปลผล
1.ด้านความเหมาะสมของนโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่	4.03	0.55	มาก
2.ด้านประสิทธิภาพของนโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่	3.97	0.64	มาก
3. ด้านช่องทางการชำระค่าปรับและตรวจสอบข้อมูล	4.04	0.56	มาก
รวม	4.01	0.58	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ในด้านความเหมาะสมของนโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.03 แปลผลอยู่ในระดับมาก ด้านประสิทธิภาพของนโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.97 แปลผลอยู่ในระดับมาก ด้านช่องทางการชำระค่าปรับและตรวจสอบข้อมูล มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.04 แปลผลอยู่ในระดับมาก ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับทัศนคติต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาต อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.01

2. ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่

ตารางที่ 2 รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการการบังคับใช้นโยบาย

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมาตรการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ทราบว่ามาตรการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ เริ่มใช้เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2566	265	66.25
2. ทราบหรือไม่ว่าหากถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ซ้ำ ๆ อาจถูกเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ทุกประเภท	239	59.75
3. ทราบหรือไม่ว่าหากฝ่าฝืนขับรถระหว่างถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนและ/หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท	216	54.0
4. ทราบหรือไม่ว่าหากทำผิดกฎจราจรในข้อหาที่กำหนดจะต้องถูกตัดคะแนน 1-4 คะแนน	206	51.5
5. ทราบหรือไม่ว่าหากท่านถูกตัดคะแนนจนเหลือ 0 คะแนน ท่านจะถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ 90 วัน	204	51.0
6. ทราบหรือไม่ว่าใบอนุญาตขับขี่ทุกประเภทจะมีคะแนนบันทึกไว้คนละ 12 คะแนน	188	47.0

จากตารางที่ 2 การศึกษาระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้ม ใบอนุญาตขับขี่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทราบว่ามาตรการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ เริ่มใช้เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2566 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.25 รองลงมาได้แก่ ทราบว่าหากถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ซ้ำ ๆ อาจถูกเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ทุกประเภท คิดเป็นร้อยละ 59.75 ทราบว่าหากฝ่าฝืนขับรถระหว่างถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนและ/หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 54.0 ทราบว่าหากทำผิดกฎจราจรในข้อหาที่กำหนดจะต้องถูกตัดคะแนน 1-4 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 51.5 ทราบว่าหากท่านถูกตัดคะแนนจนเหลือ 0 คะแนน ท่านจะถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ 90 วัน คิดเป็นร้อย

ละ 51.0 และสุดท้ายส่วนที่ผู้ตอบแบบสอบถามทราบน้อยที่สุดได้แก่ ทราบว่าใบอนุญาตขับขี่ทุกประเภทจะมีคะแนนบันทึกไว้คนละ 12 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 47.0

3. ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีต่อการบังคับใช้ นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 3 แสดงการสรุปสมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล	Sig.	เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. เพศ	0.39		✓
2. อายุ	0.46		✓
3. ระดับการศึกษา	0.16		✓
4. อาชีพ	0.29		✓
5. ยานพนะ	0.72		✓

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างทัศนคติของประชาชนต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยผลในการทดสอบสมมติฐานพบว่า จากกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับการบังคับใช้นโยบายตัดแต้มใบขับขี่ในภาพรวมที่ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น ผลในการทดสอบจึงแสดงถึงการปฏิเสธสมมติฐาน ประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผล

ระดับทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อการบังคับใช้ นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ พบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานครที่มีต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ มีทัศนคติต่อด้านช่องทางการชำระค่าปรับและตรวจสอบข้อมูล มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในปัจจุบันได้มีช่องทางในการชำระค่าปรับที่สะดวกและรวดเร็ว อีกทั้งขั้นตอนการตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ ยังสามารถทำผ่านช่องทางออนไลน์ได้ ทั้งนี้สามารถช่วยให้ประชาชนมีความสะดวกไม่ต้องเดินทางไกล รวมไปถึงสามารถตรวจเช็คข้อมูลข่าวสารหรือตรวจสอบใบสั่งค้างชำระต่าง ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ได้ ซึ่งสอดคล้องงานแนวคิดของ ลลิตา พรหมปั้น และ ปนดา เตชทรัพย์อมร (2564) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นแนวความคิดเห็นหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำหรือสถานการณ์ทั้งในด้านบวกและด้านลบที่มีต่อสิ่งเร้าที่เข้ามาประกอบกับความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้าทำให้มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคล

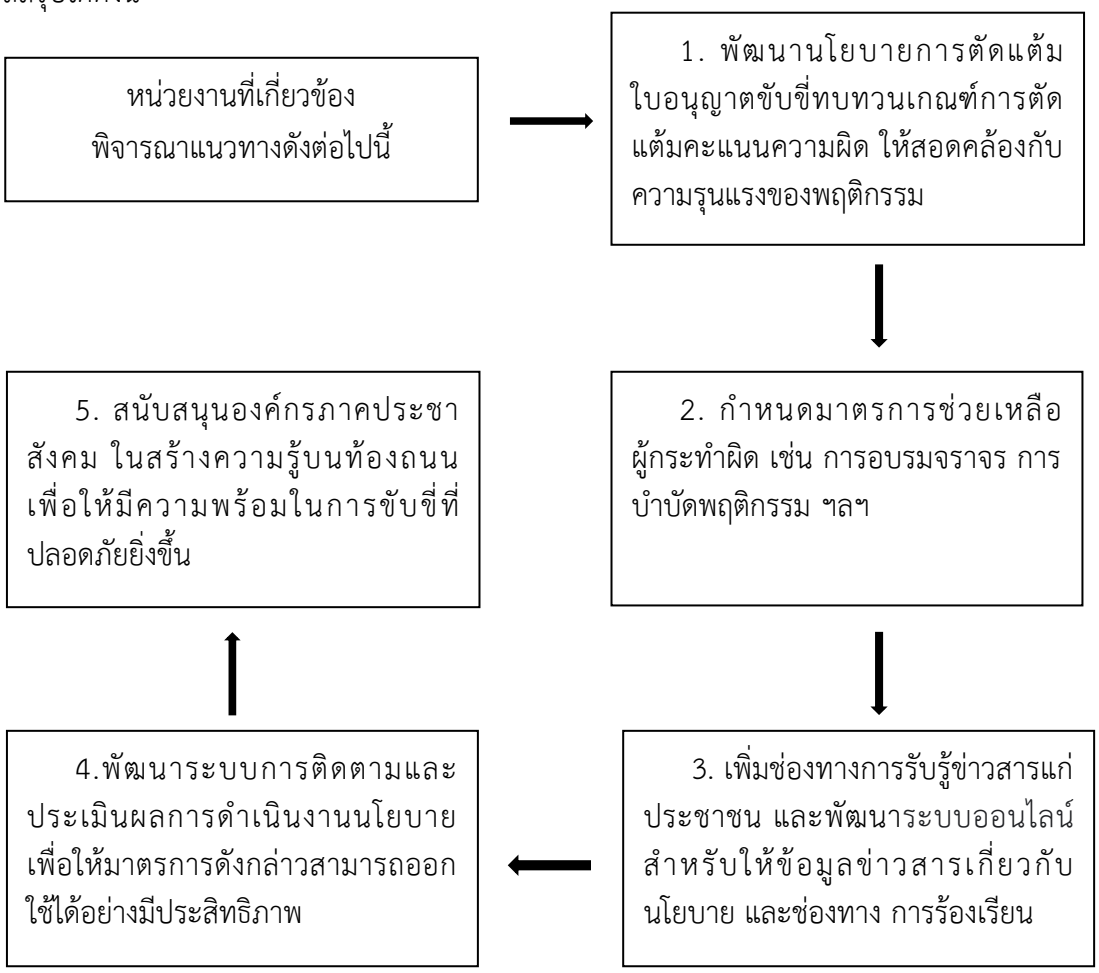
ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ พบว่า ประชาชน มีการรับรู้เกี่ยวกับมาตรการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนโดยส่วนใหญ่ทราบเกี่ยวกับกฎและมาตรการที่กำหนด และทราบว่าหากทำผิดกฎจราจรจะต้องถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ และอาจถึงขั้นถูกเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ทุกประเภทได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อการบังคับใช้กฎหมายแต่เดิมอยู่แล้วจึงทำให้เมื่อมีการบังคับใช้ประชาชนจึงเกิดการรับรู้และเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ กนกอร หลงกลาง และ นูรายนา มะสารี (2563) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความรู้และพฤติกรรมในการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัยของนิสิตมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง พบว่า นิสิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขับขี่รถจักรยานยนต์ปลอดภัยในระดับสูง

ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีต่อการบังคับใช้ นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

และยานพาหนะ ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนมีการรับรู้ต่อกฎหมายและนโยบายในเรื่องการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่อยู่แล้ว จึงทำเกิดความเข้าใจและพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ตั้งไว้ จึงส่งผลประชาชนมีทัศนคติต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ วีรยุทธ สำเภาทอง และโสภณ ศรีวพจน์ (2562) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของประชาชนที่มีต่อตำรวจจราจร สถานีตำรวจนครบาลบางพลัด กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลกับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อตำรวจ จราจร สถานีตำรวจนครบาลบางพลัด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาทัศนคติของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อการบังคับใช้นโยบายตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา จึงเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการปรับปรุงและพัฒนามาตรการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาระดับทัศนคติของประชาชนเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ในด้านความเหมาะสมของนโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านประสิทธิภาพของนโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ และสุดท้ายได้แก่ด้านช่องทางการชำระค่าปรับและตรวจสอบข้อมูล โดยผลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมาตรการตัดแต้ม

ใบอนุญาตขับขี่ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ทราบเกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ เริ่มใช้เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2566 และทราบว่าหากถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ซ้ำ ๆ อาจถูกเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ทุกประเภท

ในส่วนของการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ ยานพาหนะ ที่แตกต่างกันมีทัศนคติต่อการบังคับใช้นโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยถือว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมขนส่งทางบก ต้องร่วมรณรงค์ส่งเสริมและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยบนท้องถนน ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนานโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของนโยบาย ประชาชนต้องให้ความร่วมมือในการขับขี่ด้วยความระมัดระวัง ปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด รวมถึงรณรงค์ให้ประชาชนร่วมพัฒนามาตรการควบคุมและป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน นอกจากนี้ประชาชนควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการตัดแต้มใบอนุญาตขับขี่ และปฏิบัติตามกฎจราจร อย่างเคร่งครัด รวมถึงเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์เกี่ยวกับความปลอดภัยบนท้องถนน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ข้อเสนอแนะด้านตัวแปร เพิ่มตัวแปร: ศึกษาตัวแปรเพิ่มเติม เช่น พฤติกรรมการขับขี่ ประวัติการกระทำผิดจราจร ทัศนคติต่อความปลอดภัยบนท้องถนน ฯลฯ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของ ให้ละเอียดมากขึ้น

2.2 ข้อเสนอแนะด้านประชากร เลือกกลุ่มตัวอย่าง: เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การวิจัย เช่น กลุ่มประชาชน ที่ได้รับผล กระทบจากนโยบาย กลุ่มประชาชนที่มีทัศนคติต่อนโยบายที่แตกต่างกัน

2.3 ข้อเสนอแนะด้านเทคนิควิจัยหรือเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เช่น แบบสอบถาม สัมภาษณ์ กลุ่มย่อย สังเกตการณ์ ฯลฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม พัฒนาเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การวิจัยมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กนกอร หลงกลาง และ นูรายนา มะสารี. (2563). *การศึกษาความรู้และพฤติกรรมในการขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ปลอดภัยของนิสิตมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง*. (วิทยาศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ).

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 67. หน้า 69 (19 พฤษภาคม 2562).

ระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับระบบการบันทึกคะแนนความประพฤติในการขับรถของผู้ได้รับใบอนุญาตขับขี่ พ.ศ.2565. (12 กรกฎาคม 2565). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 139 ตอนพิเศษ 166 ง, 7-13.

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ พ.ศ. 2565. (12 กรกฎาคม 2565). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่มที่ 139 ตอนพิเศษ 166 ง, 18-19.

ลลิตา พรหมปั้น และ ปนดา เตชทรัพย์อมร. (2564). การศึกษาความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติงานของนักกายภาพบำบัดไทยในงานสร้างเสริมสุขภาพ. *เวชสารแพทย์ทหารบก, 74*(3), 185-195.

วีรยุทธ สำเภาทอง และ โสภณ ศรีวพจน์. (2562). ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อตำรวจจราจร สถานีตำรวจนครบาลบางพลัด กรุงเทพมหานคร. *วารสารอาชญากรรมและความปลอดภัย, 1*(2), 65-76.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2565). *เริ่มใช้ระบบตัดคะแนน เสริมสร้างวินัยจราจร เพื่อความปลอดภัยบนท้องถนน.* สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2566. จาก https://hwpd.go.th/archives/3949.

สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจรสักนักงานความปลอกภัย. (2566). *รางงานการวิเคราะห์สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนน ของกระทรวงคมนาคม พ.ศ. 2565.* สืบค้น 25 ตุลาคม 2566. จาก https://www.otp.go.th/uploads/tiny_uploads/PDF/2566-11/RoadAccidentAna2565_final.pdf.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 551-562.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Marketing Mix 4E that influences Participation in the Phra Pradaeng Songkran Festival

Supissara Wongakkaratsakul[1*] and Santidhorn Pooripakdee[2]

[1] *Master Student, Tourism Hotel and Event, Faculty of Management Science, Silpakorn University, Thailand*

[2] *Assistant Professor of Tourism Hotel and Event, Faculty of Management Science, Silpakorn University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: jeannasw@gmail.com*

ABSTRACT

This study aimed to investigate (1) the influence of the 4Es marketing mix on participation in the Phra Pradaeng Songkran Festival and (2) the impact of service quality on attendance at the event. The research targeted residents of Samut Prakan province, utilizing questionnaires as the data collection tool. Data analysis employed descriptive statistics, as well as inferential statistics, specifically multiple regression analysis, to test the hypotheses. The results revealed that: The sample consists primarily of residents of Samut Prakan Province, with a majority being female (59.9%). The age group of 18–26 years old is 50%, and 70.6% have attained a bachelor's degree or its equivalent. Additionally, 34.9% are students, and 42.7% of the sample group have a monthly income in the range of 15,001–25,000 baht. Most of the sample resides in Mueang Samut Prakan District. The marketing mix 4Es significantly influences participation in the Phra Pradaeng Songkran Festival, with statistical significance at the 0.05 level, explaining 55.4% of the variance. Evangelism exerted the strongest influence, followed by exchange, experience, and everywhere, respectively. Service quality significantly impacts participation in the festival, with statistical significance at the 0.05 level, accounting for 42.7% of the variance.

Keywords: Phra Pradaeng Songkran Festival, Marketing Mix 4Es, Service Quality, Local Festivals

Received: 20 June 2024;
Revised: 17 August 2024;
Accepted: 21 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ส่วนประสมการตลาด 4Es ที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง

ศุภิสรา ว่องอัครัชสกุล[1*] และ สันติธร ภูริภักดี[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการท่องเที่ยว โรงแรม และอีเวนต์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย*

[2] *ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาการจัดการท่องเที่ยว โรงแรม และอีเวนต์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: jeannasw@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาส่วนประสมการตลาด 4Es ที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง (2) เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน คือ สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 59.9 มีอายุระหว่าง 18 – 26 ปี ร้อยละ 50 ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 70.6 ประกอบอาชีพ นักเรียนหรือนักศึกษา ร้อยละ 34.9 มีรายได้หรือรายรับต่อเดือนอยู่ที่ 15,001 – 25,000 บาท และอาศัยอยู่ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ ร้อยละ 39.8 ส่วนประสมการตลาด 4Es มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ร้อยละ 55.4 โดยด้านการสร้างความสัมพันธ์มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาด้านความคุ้มค่า การสร้างประสบการณ์ และด้านการเข้าถึงผู้บริโภค ตามลำดับ คุณภาพการบริการ ประกอบด้วย ความเอาใจใส่ และความน่าเชื่อถือ มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ร้อยละ 42.7

คำสำคัญ: งานประเพณีสงกรานต์พระประแดง, กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด 4Es, คุณภาพการบริการ, เทศกาลท้องถิ่น

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

งานประเพณีสงกรานต์ของประเทศไทยถือเป็น 1 ใน 5F ซึ่งเป็น Soft Power of Thailand คืออุตสาหกรรมเฟสติวัล (Festival) และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ของไทยสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นไทยและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั่วโลก จากการสำรวจข้อมูล ในปี 2567 มีผู้เข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์ทั้งสิ้นจำนวน 748,883 คน แบ่งเป็นสัดส่วนชาวไทยร้อยละ 88 และชาวต่างชาติร้อยละ 12 และสร้างเม็ดเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจรวมทั้งสิ้น 5 วัน จำนวน 2,886.81 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นกระแสเงินหมุนเวียนทางตรง 951.04 ล้านบาท และทางอ้อม 1,935.78 ล้านบาท (Thai PBS, 2567) อีกทั้ง สงกรานต์ในประเทศไทย (Songkran in Thailand, traditional Thai New Year festival) ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนรายการตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติใน ปี พ.ศ. 2566 โดยองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) การขึ้นทะเบียนนี้ถือว่าเป็นความภาคภูมิใจของประเทศไทย และเป็นการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของสงกรานต์ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทของชุมชนในการส่งเสริมการเรียนรู้ การเข้าถึงการพัฒนา และการอนุรักษ์ประเพณีนี้ให้แก่คนรุ่นหลัง นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงออกถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมในภูมิภาคต่าง ๆ ของไทยอีกด้วย (กระทรวงการต่างประเทศ, 2566)

ประเพณีสงกรานต์พระประแดงเป็นเทศกาลที่มีความสำคัญของชาวไทยเชื้อสายมอญ หรือที่เรียกกันว่า ชาวไทยรามัญ ซึ่งอาศัยอยู่ในนครเขื่อนขันธ์ หรือเมืองพระประแดงในปัจจุบัน เทศกาลนี้ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของชาวไทยเชื้อสายมอญ โดยมีการสืบทอดประเพณีดั้งเดิมที่สำคัญหลายอย่างมารวมกัน และเป็นประเพณีที่มีอายุมายาวนานที่ยังคงสืบทอดต่อเนื่อง

มาจนถึงปัจจุบัน การจัดงานประเพณีสงกรานต์พระประแดงมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นให้คงอยู่ในเมืองพระประแดง รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ชาวไทยและชาวต่างชาติได้รู้จักขนบธรรมเนียมของชาวไทยเชื้อสายมอญ โดยมีการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ชุมชนมอญได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต เพื่อให้ผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้และเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ งานประเพณีสงกรานต์พระประแดงยังเป็นงานเทศกาลที่มีชื่อเสียงให้กับอำเภอพระประแดงและจังหวัดสมุทรปราการ โดยมีคุณค่ามากกว่าความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นการรักษาความสำคัญของวัฒนธรรมและประเพณีให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต แต่ในขณะเดียวกันมีข้อกังวลเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของงานประเพณีสงกรานต์พระประแดงในเชิงลบ ซึ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์ของงานไปในทิศทางไม่ดี มีการคาดการณ์ว่าสาเหตุหลักมาจากมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนขึ้นในทุกปี ไม่เพียงมีแต่คนท้องถิ่นเท่านั้น แต่มีนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายของกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ไม่เพียงแต่กระทบด้านภาพลักษณ์แต่ยังมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมอันดีงามอีกด้วย (Thai PBS, 2567; สรรเกียรติ กุลเจริญ, ภุชงค์ เสนานุช และ ศักดินา บุญเปี่ยม, 2558)

การจัดงานประเพณีสงกรานต์พระประแดงเปรียบเสมือนผลิตภัณฑ์ จึงมีการนำกลยุทธ์การตลาดเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจองผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน ซึ่งแนวคิดกลยุทธ์การตลาดได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย กลยุทธ์การตลาดที่เป็นที่รู้จักกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน คือ 4Ps ซึ่งประกอบไปด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการขาย (Promotion) ที่ถูกนำเสนอโดย (McCarthy, 1970, Online) ต่อมาในปี (Kotler & Kelle, 2012) ได้นำเสนอส่วนประสมทางการตลาด 4Cs ซึ่งประกอบไปด้วย ลูกค้า (Customer) ราคา (Cost) ความสะดวกสบาย (Convenience) และการสื่อสาร (Communication) และ (Brian Fetherstonhaugh, 2009) ได้นำเสนอส่วนประสมทางการตลาด 4Es ซึ่งประกอบไปด้วย ประสบการณ์ (Experience) การเข้าถึงผู้บริโภค (Everywhere) ความคุ้มค่า (Exchange) และการสร้างความสัมพันธ์ (Evangelism) เป็นการปรับมุมมองจากฝั่งผลิตภัณฑ์ไปเน้นที่การสื่อสารจากผู้บริโภคเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ในยุคปัจจุบัน

ผู้วิจัยเล็งเห็นว่างานประเพณีสงกรานต์พระประแดงถือเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในธุรกิจที่มีการเติบโตขึ้นทุกปี ซึ่งประเพณีสงกรานต์พระประแดงเป็นประเพณีที่ได้รับการยกย่องจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ว่าเป็นประเพณีที่มีคุณค่าสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเข้าร่วมงาน สร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทยอย่างมาก อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวไทยให้ฟื้นตัว สร้างรายได้ให้ชุมชนท้องถิ่น และธุรกิจการท่องเที่ยวในภาพรวม และอีกทั้งสงกรานต์พระประแดงเป็น 1 ใน 5 แห่งที่เป็นต้นแบบของสงกรานต์ในประเทศไทย ที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ใช้เป็นข้อมูลในการนำเสนอขึ้นทะเบียนต่อยูเนสโก แสดงให้เห็นว่าประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยเชื่อสายมอญ มีคุณค่าที่จะร่วมมือร่วมใจช่วยกันอนุรักษ์สืบสานให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ต่อยอดมรดกภูมิปัญญาประเพณีสงกรานต์อันทรงคุณค่าให้คงอยู่สืบไป (เสริมศักดิ์ พงษ์พานิช, 2567,)

จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการศึกษาเรื่องส่วนประสมการตลาด 4Es ที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง โดยผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์เชิงวิชาชีพโดยองค์กรหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดจนหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนจัดงานที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีสงกรานต์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาส่วนประสมการตลาด 4Es ที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง
2. เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ รวมประชากรทั้งหมด 1,360,227 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรปราการ, 2565) แต่เนื่องจากประชากรขนาดใหญ่ดังนั้นผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยเปิดตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน และคำนวณสัดส่วนของอำเภอในจังหวัดสมุทรปราการได้ทั้งหมดจำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จำนวน 153 คน อำเภอบางบ่อ จำนวน 33 คน อำเภอบางพลี จำนวน 80 คน อำเภอพระประแดง จำนวน 52 คน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จำนวน 43 คน และอำเภอบางเสาธง จำนวน 23 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความคิดเห็น คุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและคำถามวิจัยเป็นฐาน (Baseline) หลังจากนั้นได้ทำการสร้างแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด 4Es มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง

3.2 ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการมีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

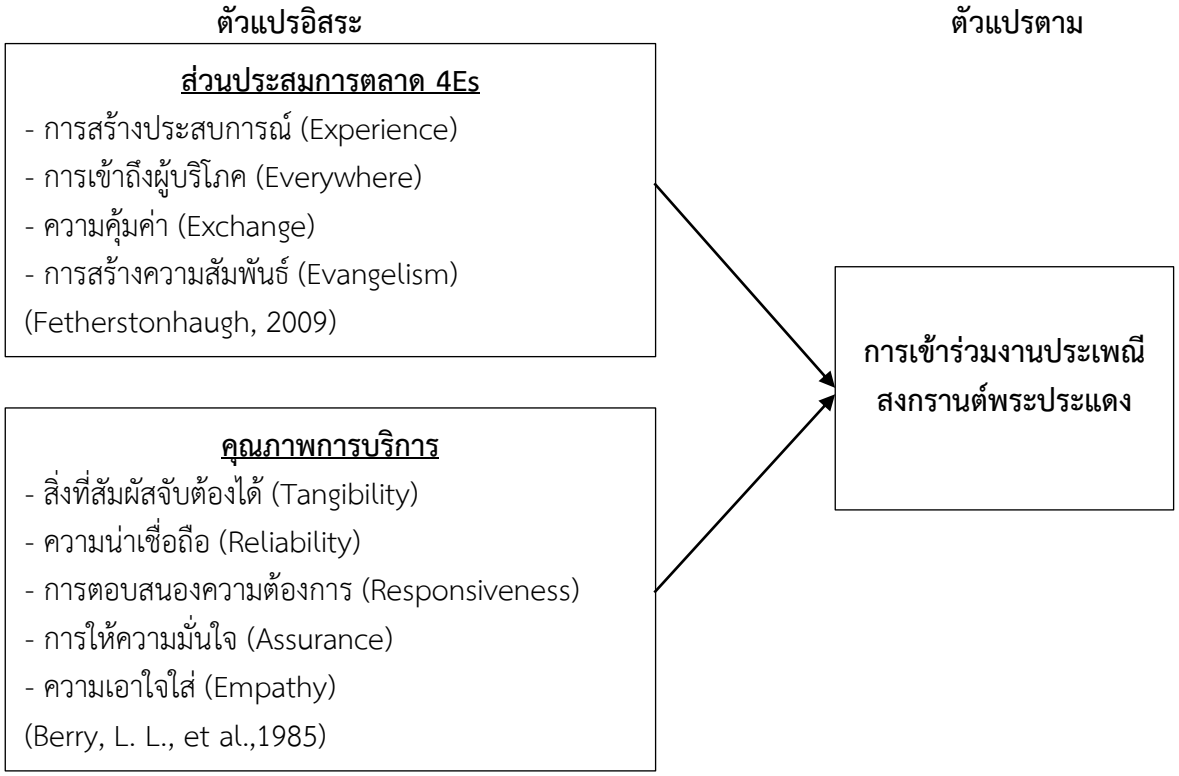
ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบตามความสะดวก (Convenience Sampling) และใช้โปรแกรม Google Form เพื่อสร้างแบบสอบถามออนไลน์ และ 2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร บทความ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาทางด้านแนวคิดและทฤษฎี

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) คือ สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ส่วนประสมการตลาด 4Es ที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง

1.1 ข้อมูลด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตารางที่ 1 จำนวนความถี่ และค่าร้อยละ เกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

รายละเอียด		ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	135	35.2
	หญิง	230	59.9
	ไม่ต้องการระบุ	19	4.90
อายุ	18 – 26 ปี	192	50.0
	27 – 35 ปี	99	25.8
	36 – 44 ปี	53	13.8
	อายุ 45 ปีขึ้นไป	40	10.4
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	70	18.2
	ปริญญาตรี / เทียบเท่า	271	70.6
	สูงกว่าปริญญาตรี	43	11.2

ตารางที่ 1 จำนวนความถี่ และค่าร้อยละ เกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

รายละเอียด		ความถี่	ร้อยละ
อาชีพ	นักเรียน / นักศึกษา	134	34.9
	ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ	103	26.8
	พนักงานบริษัทเอกชน	115	29.9
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย	32	8.30
รายได้ / รายรับต่อเดือน	ต่ำกว่า 15,000 บาท	114	29.7
	15,001 – 25,000 บาท	117	30.5
	25,001 – 35,000 บาท	107	27.9
	35,001 – 45,000 บาท	22	5.70
	สูงกว่า 45,000 บาทขึ้นไป	24	6.30
อำเภอที่อาศัยใน จังหวัดสมุทรปราการ	อำเภอเมืองสมุทรปราการ	153	39.8
	อำเภอพระประแดง	52	13.5
	อำเภอบางบ่อ	33	8.60
	อำเภอพระสมุทรเจดีย์	43	11.2
	อำเภอบางพลี	80	20.8
	อำเภอบางเสาธง	23	6.00

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 59.9 มีอายุระหว่าง 18 – 26 ปี จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 70.6 อาชีพ นักเรียน / นักศึกษา จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 34.9 มีรายได้หรือรายรับต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 30.5 และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของส่วนประสมการตลาด 4Es โดยรวม

ส่วนประสมการตลาด 4Es	$\overline{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การสร้างประสบการณ์ (Experience)	4.05	0.44539	มาก
การเข้าถึงผู้บริโภค (Everywhere)	3.83	0.46061	มาก
ความคุ้มค่า (Exchange)	4.21	0.57921	มากที่สุด
การสร้างความสัมพันธ์ (Evangelism)	4.24	0.42422	มากที่สุด
ส่วนประสมการตลาด 4Es โดยรวม	**4.08**	**0.42770**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับความคิดเห็นของส่วนประสมการตลาด 4Es โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$= 4.08) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดมีจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.24) รองลงมา คือ ด้านความคุ้มค่า ($\overline{x}$= 4.21) และความคิดเห็นอยู่ในระดับมากมีจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างประสบการณ์ ($\overline{x}$= 4.05) รองลงมา คือ ด้านการเข้าถึงผู้บริโภค ($\overline{x}$= 3.83) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพการบริการโดยรวม

คุณภาพการบริการ	$\overline{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
สิ่งที่สัมผัสจับต้องได้ (Tangibility)	3.74	0.62783	มาก
ความน่าเชื่อถือ (Reliability)	3.84	0.50467	มาก
การตอบสนองความต้องการ (Responsiveness)	3.71	0.54933	มาก
การให้ความมั่นใจ (Assurance)	3.83	0.50341	มาก
ความเอาใจใส่ (Empathy)	3.84	0.51732	มาก
คุณภาพการบริการโดยรวม	**3.79**	**0.47615**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่าระดับความคิดเห็นของคุณภาพการบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความเอาใจใส่และด้านความน่าเชื่อถือมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.84) รองลงมา คือ ด้านการให้ความมั่นใจ ($\bar{x}$ = 3.83) ด้านสิ่งที่สัมผัสจับต้องได้ ($\bar{x}$ = 3.74) และด้านการตอบสนองความต้องการ ($\bar{x}$ = 3.71) ตามลำดับ

1.2 ส่วนประสมการตลาด 4Es ที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เชิงพหุคูณของส่วนประสมการตลาด 4Esที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดงโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients (β)	T	Sig	Collinearity Statistics	
	B	SE				Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (constant)	**.340**	**.166**		**2.047**	**.041**		
การสร้างประสบการณ์	.301	.059	.273	5.111	<.001	.381	2.622
การเข้าถึงผู้บริโภค	.336	.049	.314	6.802	<.001	.340	2.941
ความคุ้มค่า	.179	.039	.211	4.643	<.001	.529	1.889
การสร้างความสัมพันธ์	.081	.033	.105	2.469	.014	.590	1.695
r = .748 R^2 = .748 Adjusted R^2 = .554 SE = .32846							

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 จากการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ส่วนประสมการตลาด 4Es ที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง พบว่า มีปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด 4Es 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างประสบการณ์ ด้านการข้าถึงผู้บริโภค ด้านความคุ้มค่า และด้านการสร้างความสัมพันธ์ นัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ทดสอบ คือ 0.05 หมายถึง ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด 4Es ในทุกด้านมีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง

2. คุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เชิงพหุคูณของคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients (β)	T	Sig	Collinearity Statistics	
	B	SE				Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	**.1329**	**.157**		**8.463**	**<.001**		
สิ่งที่สัมผัสจับต้องได้	.077	.157	.098	8.463	.076	.426	.426
ความน่าเชื่อถือ	.207	.043	.212	1.779	.001	.308	.308
การตอบสนองความต้องการ	.087	.064	.097	3.215	.209	.236	.236
การให้ความมั่นใจ	.072	.069	.074	1.259	.400	.192	.192
ความเอาใจใส่	.243	.085	.255	.842	.003	.192	.192
r = .659 R^2 = .434 Adjusted R^2 = .427 SE = .37255							

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 จากการวิเคราะห์สมการถดถอยสมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) คุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง พบว่า มีปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ 2 ด้าน ได้แก่ความน่าเชื่อถือและความเอาใจใส่ นัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ทดสอบ คือ 0.05 หมายถึง ด้านความน่าเชื่อถือและความเอาใจใส่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง ในขณะที่ปัจจัยคุณภาพการบริการ อีก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งที่สัมผัสจับต้องได้ ด้านการให้ความมั่นใจ และด้านความเอาใจใส่ มีค่า Sig. มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ทดสอบ คือ 0.05 จึงไม่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง ซึ่งตรงข้ามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจจะเกิดจากกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับประสบการณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีมากกว่า และมีความพึงพอใจในการจัดงานในภาพรวม ทำให้ปัจจัยเฉพาะด้านอย่างคุณภาพการบริการไม่เป็นเหตุผลหลักในการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง

อภิปรายผล

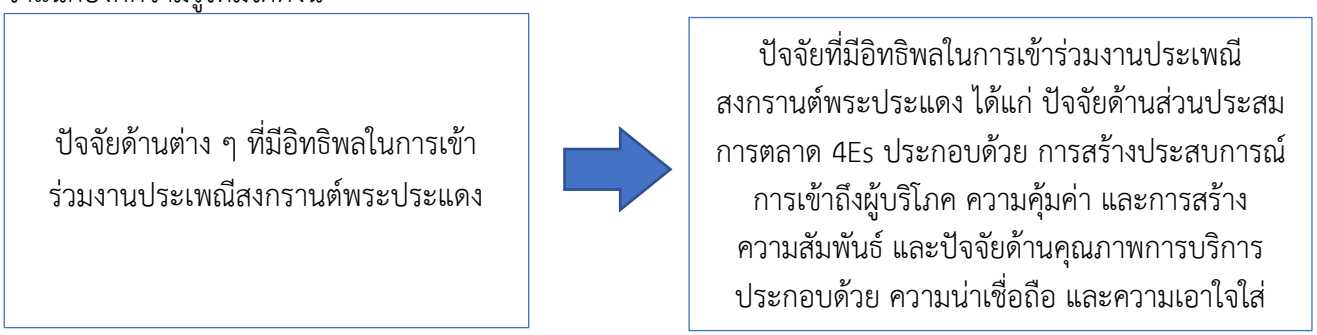
ส่วนประสมการตลาด 4Es ที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง พบว่า ด้านการสร้างประสบการณ์ ด้านการเข้าถึงผู้บริโภค ด้านความคุ้มค่า และด้านการสร้างความสัมพันธ์มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง โดยการเข้าถึงผู้บริโภค (Everywhere) มีอิทธิพลมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นมากที่สุดว่าหน่วยงานที่จัดงานทำการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ หลากหลายช่องทางทำให้เข้าถึงได้ง่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ Fetherstonhaugh (2009) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันนี้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าได้ด้วยตัวเอง นักการตลาดจึงจำเป็นต้องเข้าใจในความเป็นได้ที่จะสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ รองลงมาผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นว่าได้รับประสบการณ์ที่สนุกสนานจากการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณพร ผาสุก และคณะ (2565) ศึกษาเรื่องการตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในเขตพื้นที่เมืองพัทยาของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า การตลาดเชิงประสบการณ์มีความสำคัญมากต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ รวมถึงด้านความคุ้มค่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความคิดเห็นว่าสามารถสร้างความคุ้มค่ากับการเข้าร่วมงานสงกรานต์พระประแดงและยังสร้างความคุ้มค่ากับเวลาที่เสียไปในส่วนของการเดินทางมายังสถานที่จัดงาน การเข้าร่วมกิจกรรมภายในงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Konhäusner et al (2021) กล่าวว่า กระบวนการแลกเปลี่ยนทางคุณค่าประกอบไปด้วยต้นทุนเวลาที่ลูกค้าต้องเสียไป และด้านการสร้างความสัมพันธ์ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นว่างานประเพณีสงกรานต์พระประแดงควรเผยแพร่ให้คนอื่น ๆ และทั่วโลกได้รู้จัก รวมไปถึงยังทำให้ผู้เข้าร่วมงานรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของงานประเพณีสงกรานต์พระ

ประแดง เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นภายในงาน ทำให้ท่านได้มีโอกาสเรียนรู้และสืบสานประเพณีต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ สืบสานสงกรานต์วิถีไทย ร่วมสานใจ สู่สากลที่ (สำนักงานเทศกาลสมุทรปราการ, 2566) ส่งเสริมการเผยแพร่คุณค่าที่ดีงานของประเพณีสงกรานต์ในฐานะที่เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย และการปฏิบัติตามแบบของประเพณีวัฒนธรรมที่เหมาะสมของแต่ละท้องถิ่นตามภูมิหลังของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสู่สายตาชาวต่างชาติ อีกทั้งมีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ในต่างประเทศ ตลอดจนมีการสร้างความตระหนักรู้และหวงแหนต่อประเพณีสงกรานต์ของประชาชนชาวไทยในฐานะที่ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของความเป็นไทยในทุกภูมิภาค และ แนวคิดของ Fetherstonhaugh (2009) ว่า การสร้างการมีส่วนร่วม ทำให้ผูกผันจะสามารถเปลี่ยนจากผู้เข้าร่วมงานขาจรทั่วไปเป็นผู้เข้าร่วมงานที่เข้าร่วมงานเป็นประจำ

คุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง พบว่า คุณภาพการบริการด้านความเอาใจใส่ และด้านความน่าเชื่อถือมีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นว่าในด้านความเอาใจใส่เจ้าหน้าที่มีความเอาใจใส่ผู้เข้าร่วมงานแต่ละรายอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Millet (2012) ซึ่งได้กล่าวว่า การให้บริการอย่างเสมอภาค ในการบริการงานทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นผู้เข้าร่วมงานทุกคนจะได้รับการปฏิบัติโดยใช้มาตรฐานการให้บริการเดียวกัน ในด้านความน่าเชื่อถือผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นว่าสามารถมั่นใจได้ว่าเจ้าหน้าที่ภายในงานมีความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี เช่น หากเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินเจ้าหน้าที่ภายในงานมีการช่วยเหลือและประสานงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Berry, L. L. et. al. (1985) กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือเป็นการให้บริการให้แก่ผู้เข้าร่วมงานทุกครั้งต้องมีความถูกต้อง โดยมีการตอบสนองผู้เข้าร่วมงาน อย่างรวดเร็ว และมีความกระตือรือร้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาส่วนประสมการตลาด 4Es ที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง สามารถจำแนกองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยนี้ ได้แก่ ปัจจัยในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด 4Es ประกอบด้วย การสร้างประสบการณ์ การเข้าถึงผู้บริโภค ความคุ้มค่า และการสร้างความสัมพันธ์ และปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ ประกอบด้วย ความน่าเชื่อถือ และความเอาใจใส่ ดังนั้น หากมีการจัดงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง ควรให้ความสำคัญ เช่น มีการจัดงานและนำเสนอรูปแบบใหม่ ให้ทันสมัยเข้ากับยุคปัจจุบันแต่ยังคงในเรื่องของประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมทำให้กระตุ้นความสนใจของผู้เข้าร่วมงานและยังได้มีโอกาสในการสืบสานและอนุรักษ์ประเพณีสงกรานต์พระประแดง กิจกรรมภายในงานให้ผู้เข้าร่วมงานได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ประเพณีการละเล่นดั้งเดิม อย่างเช่น การเล่นสะบ้าบ่อน เป็นต้น นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรพื้นที่เพื่อลดความแออัดเนื่องจากมีผู้เข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก รวมถึงการแก้ไขปัญหาและมีแนวทางในการปฏิบัติในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินภายในงาน

สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นประชากรในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 384 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 18 – 26 ปี ประกอบอาชีพเป็นนักเรียนหรือนักศึกษา ขณะที่การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีรายได้หรือรายรับต่อเดือน อยู่ที่ 15,001 – 25,000 บาท และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ ในส่วนของความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง พบว่าความคิดเห็นที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านการเข้าถึงผู้บริโภค (Beta = .314) รองลงมาคือ ด้านการสร้างประสบการณ์ (Beta = .273) ความคุ้มค่า (Beta = .211) และการสร้างความสัมพันธ์ (Beta = .105) อีกทั้งในส่วนของด้านคุณภาพการบริการ ประกอบไปด้วย สิ่งที่สัมผัสจับต้องได้ ความน่าเชื่อถือ การตอบสนองความต้องการ การให้ความมั่นใจและความเอาใจใส่ โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความคิดเห็นในด้านความเอาใจใส่มากที่สุด (Beta = .255) รองลงมา คือ ความน่าเชื่อถือ (Beta = .212) สิ่งที่สัมผัสจับต้องได้ (Beta = 0.98) การตอบสนองความต้องการ (Beta = .097) และการให้ความมั่นใจ (Beta = .069) ตามลำดับ จากการทดสอบสมมติฐานทั้งหมด 2 สมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ พบว่าสามารถอธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง ผลการวิเคราะห์พบว่ามีสมมติฐานที่ มีอิทธิพลทั้งหมด 7 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนประสมการตลาด 4Es ประกอบด้วย การสร้างประสบการณ์ การเข้าถึงผู้บริโภค ความคุ้มค่า และการสร้างความสัมพันธ์ และปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ ประกอบด้วย ความเอาใจใส่และความน่าเชื่อถือ ส่วนในด้านสิ่งที่สัมผัสจับต้องได้ การตอบสนองความต้องการ และการให้ความมั่นใจไม่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดงหรือผลไม่เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัยโดยสามารถให้เหตุผลได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นระดับปานกลางหรือไม่เห็นด้วยในเรื่องการจัดงานประเพณีสงกรานต์พระประแดงว่ามีการจัดสรรพื้นที่เพื่อลดความแออัดภายในงาน การจัดการจราจรอย่างเป็นระบบ การให้บริการทางการแพทย์ ในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุฉุกเฉิน แม้ว่าผลการวิจัยไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่การวิเคราะห์จะช่วยให้เข้าใจว่าปัจจัยทางวัฒนธรรมและบริบทอื่น ๆ อาจมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมการตลาด 4Es ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ซึ่งมีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง ดังนั้น ควรส่งเสริมการสื่อสารเพื่อให้เข้าถึงผู้เข้าร่วมงามได้ทุกช่องทางและเป็นเอกลักษณ์ น่าสนใจ เพิ่มคุณค่า ทำให้เกิดความประทับใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมงานตัดสินใจเข้าร่วมงานได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับปัจจัยคุณภาพการบริการ ในด้านความเอาใจใส่และความน่าเชื่อเป็นอย่างมาก ดังนั้น ในการจัดงานประเพณีสงกรานต์พระประแดงควรมีการพัฒนาในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับกิจกรรมภายในงาน การจัดงานควรเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และมีการสื่อสารที่ชัดเจนเกี่ยวกับตารางกิจกรรมภายในงาน และควรให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาหากเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินควรมีการช่วยเหลือและประสานงานได้อย่างรวดเร็ว

1.3 จากผลการศึกษา พบว่า ในปัจจัยคุณภาพการบริการ ในด้านการตอบสนองความต้องการ ด้านสิ่งที่สัมผัสจับต้องได้ และด้านการให้ความมั่นใจ ไม่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง ดังนั้น ควรมีการมุ่งเน้นในการพัฒนาแนวทางในการวางแผนและจัดการการจัดงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง และควรให้ความสำคัญในเรื่องมาตรการความปลอดภัยภายในงาน เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความไว้วางใจให้กับผู้เข้าร่วมงาน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างเฉพาะแค่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ ในอนาคตควรมีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม เช่น ประชาชนที่อาศัยในต่างถิ่น หรือชาวต่างชาติ เพื่อศึกษากลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่กว้างขึ้น

2.2 งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติมควรศึกษาในส่วนของการทำวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนาแบบกลุ่ม ควบคู่ไปกับการทำแบบสอบถาม เพื่อศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานของผู้เข้าร่วมงาน

2.3 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลในการเข้าร่วมงานประเพณีสงกรานต์ เพื่อให้องค์กรหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดจนหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์เพื่อใช้ในการวางแผนการตลาดหรือกลยุทธ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการต่างประเทศ. (2566). *สงกรานต์ในประเทศไทยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ขององค์การยูเนสโก*. สืบค้น 25 มกราคม 2567. จาก https://www.mfa.go.th/th/content/songkran-ich?cate=5d5bcb4e15e39c306000683d.

รัฐบาลไทย. (2567). *เสริมศักดิ์ จับมือจังหวัดสมุทรปราการส่งท้ายงานมหาสงกรานต์ 267 ยิ่งใหญ่งดงาม มุ่งเน้นสืบสานประเพณีพื้นบ้านของชาวไทยรามัญอนุรักษ์ต่อยอดมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ*. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2567. จาก https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/82090.

วรรณพร ผาสุก, ธนภณ นิธิเชาวกุล และ กัญจนวลัย นนทแก้ว แฟร์รี่. (2565). การตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในเขตพื้นที่เมืองพัทยาของกลุ่มนักท่องเที่ยวไทย. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย, 18*(1), 82-94.

สรรเกียรติ กุลเจริญ, ภุชงค์ เสนานุช และ ศักดินา บุญเปี่ยม. (2558). การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมท้องถิ่น: ศึกษากรณีงานประเพณีสงกรานต์พระประแดง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสาร มฉก. วิชาการ, 19*(37), 117-128.

สำนักงานเทศกาลสมุทรปราการ. (2566). *แนวทางและมาตรการรณรงค์เพื่อสืบสานคุณค่าทางวัฒนธรรมเนื่องในวันประเพณีสงกรานต์พุทธศักราช 2566 สืบสานสงกรานต์วิถีไทย ร่วมสานใจสู่สากล*. สืบค้น 20 มกราคม 2567. จาก https://www.samutprakancity.go.th/news/view/xdqV0g19WXap/.

สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรปราการ. (2565). *จำนวนประชากรและครัวเรือน ณ เดือนธันวาคม 2565*. สืบค้น 20 มกราคม 2567. จาก https://url.in.th/MnzFu.

Berry, L. L., Zeithaml, V. A., & Parasuraman, A. N. A. N. T. H. A. N. A. R. A. Y. A. N. A. N. (1985). Quality counts in services, too. *Business horizons, 28*(3), 44-52.

Fetherstonhaugh, B. 2009. *The 4P's Are Out, the 4E's Are In*. New York: Ogilvy & Mather.

Konhäusner, P., Shang, B., & Dabija, D. C. (2021). Application of the 4Es in online crowdfunding platforms: a comparative perspective of Germany and China. Journal of Risk and Financial Management, 14(2), 49.

Kotler, P. and Keller, K.L. (2012). *Marketing Management*. (14th ed). UK: Pearson Prentice Hall.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

McCarthy. (1970). *หลักการตลาดยุคใหม่ จาก 4P's สู่ 4E's*. สืบค้น 20 มกราคม 2567. จาก https://url.in.th/GsaOm.

Millet, J. D. (2012). *Management in the publics service: The quest for effective performance*. New York: McGraw-Hill Book Company.

Thai PBS. (2560). *คุมเข้มสงกรานต์พระประแดง แก้ไขภาพลักษณ์ด้านลบ*. สืบค้น 20 เมษายน 2567. จาก https://www.thaipbs.or.th/news/clip/40107.

_____. (2567). *“สงกรานต์ 5 วัน” นักท่องเที่ยวทะลัก 7.8 แสนคน ททท.เผย สร้างรายได้กว่า 2.8 พันล้าน*. สืบค้น 20 เมษายน 2567. จาก https://www.thaipbs.or.th/news/content/339091.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 563-574.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

A Financial Feasibility Analysis of Investment on Bubble Tea Collagen Colla Tea Franchise

Donlaya Wanthanang[1*] and Teerasak Sapwarobol[2]

[1] *Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
[2] *Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
* *Corresponding author. E-mail: donlaya.wa@ku.th*

ABSTRACT

This study aims to investigate the costs and returns, along with the financial feasibility and sensitivity analysis of investment on bubble tea collagen Colla Tea franchise. The study used data from interviews with three Colla Tea franchisees in Pak Kret District, Nonthaburi Province, and included information from relevant business websites. The collected data is presented as descriptive narratives and analyzed for financial feasibility and sensitivity of the investment project. The results showed that in operating a franchise project with a 5-year project life and employing 2 staff members, the store will be open for both in-store and delivery services every day. The project has an initial investment cost of 548,000 Baht and incurs various operating costs. The initial return is 985,500 Baht per year, with a sales growth rate of 5 percent per year. Financial feasibility analysis when the weighted average cost of capital (WACC) for the project is 9.34 percent per year showed that the project is worth for the investment. The project has a net present value (NPV) of 96,886.39 Baht, a benefit-cost ratio (BCR) of 1.02, an internal rate of return (IRR) of 14.92 percent per year, a payback period (PB) of 3.81 years, and a break-even point (BEP) of 34 cups per day. Sensitivity analysis showed that if either cost increases up to 2.36 percent or returns decrease as much as 2.30 percent, it is still worth for the investment project. And net present value (NPV) of the project is most sensitive when there are changes in raw material costs. Therefore, entrepreneurs interested in investing in a franchise of brand Colla Tea or similar brands should consider the potential changes in raw material costs. And they should prioritize the store's location, with suitable rental costs to maximize sales and minimize costs.

Keywords: Costs and Returns, Franchise, Financial Feasibility

Received: 22 June 2024;
Revised: 17 August 2024;
Accepted: 21 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที

ดลญา วันทนัง[1*] และ ธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: donlaya.wa@ku.th*

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน รวมถึงการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินและความอ่อนไหวของการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที โดยใช้ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าทีในพื้นที่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี จำนวน 3 คน รวมถึงข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ มานำเสนอแบบบรรยายในเชิงพรรณนา และทำการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินและความอ่อนไหวของโครงการ ผลการศึกษาพบว่า ในการดำเนินกิจการร้านแฟรนไชส์ที่มีอายุโครงการ 5 ปี และมีการจ้างพนักงาน 2 คน โดยเปิดให้บริการทุกวันทั้งหน้าร้านและเดลิเวอรี่ โครงการมีต้นทุนเป็นค่าใช้จ่ายทางด้านการลงทุน 548,000 บาท และมีค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงานต่าง ๆ โดยมีผลตอบแทนเริ่มต้นปีละ 985,500 บาท อัตราการเติบโตของยอดขายร้อยละ 5 ต่อปี ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน เมื่อต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของโครงการ (WACC) เท่ากับร้อยละ 9.34 ต่อปี พบว่า โครงการมีความคุ้มค่าทางการเงิน โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 96,886.39 บาท อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 1.02 อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) เท่ากับร้อยละ 14.92 ต่อปี ระยะเวลาคืนทุน (PB) เท่ากับ 3.81 ปี และมีจุดคุ้มทุน (BEP) 34 แก้วต่อวัน ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวพบว่า ต้นทุนสามารถเพิ่มขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 2.36 และผลตอบแทนสามารถลดลงได้ไม่เกินร้อยละ 2.30 ซึ่งทำให้โครงการยังคงมีความคุ้มค่าทางการเงิน และมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของค่าวัตถุดิบมากที่สุด ดังนั้น ผู้ประกอบการที่สนใจในการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าทีหรือยี่ห้ออื่น ๆ ควรตะหนักถึง ค่าวัตถุดิบที่อาจเปลี่ยนแปลงไป และให้ความสำคัญต่อสถานที่ตั้งของร้าน โดยมีค่าเช่าที่ที่เหมาะสม เพื่อเป็นการเพิ่มยอดขายและลดค่าใช้จ่ายให้ได้มากที่สุด

คำสำคัญ: ต้นทุนและผลตอบแทน, แฟรนไชส์, ความเป็นไปได้ทางการเงิน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

จากข้อมูลสถิติแฟรนไชส์ในประเทศไทย พบว่า ชานมไข่มุกเป็นธุรกิจหมวดย่อยที่มีจำนวนแฟรนไชส์มากที่สุดในกลุ่มธุรกิจเครื่องดื่มและไอศกรีม ซึ่งเป็นกลุ่มธุรกิจที่ได้รับความนิยมมาอย่างต่อเนื่อง โดยในปัจจุบันชานมไข่มุกมีจำนวนธุรกิจแฟรนไชส์ทั้งหมด 64 ธุรกิจ หรือคิดเป็นร้อยละ 39.02 ของแฟรนไชส์กลุ่มธุรกิจเครื่องดื่มและไอศกรีม (ไทยแฟรนไชส์เซ็นเตอร์, 2566) การแข่งขันภายในตลาดธุรกิจชานมไข่มุกมีการแข่งขันที่ค่อนข้างสูง เพราะการก่อตั้งธุรกิจสามารถทำได้ง่ายและสามารถขยายธุรกิจได้อย่างรวดเร็วโดยใช้รูปแบบธุรกิจแฟรนไชส์ในการขยายสาขา ซึ่งการต่อยอดธุรกิจในรูปแบบของแฟรนไชส์ เจ้าของแฟรนไชส์จะต้องสร้างจุดแข็งให้แบรนด์เป็นที่ยอมรับ โดยมีการสร้างเอกลักษณ์และความแตกต่างของสินค้า รวมถึงการทำให้สินค้ามีคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งทำให้ลูกค้ามีความมั่นใจในสินค้าและกลับมาซื้อสินค้าซ้ำได้ โดยการลงทุนในธุรกิจแฟรนไชส์ชานมไข่มุกที่แบรนด์เป็นที่ยอมรับนั้นมีต้นทุนต่าง ๆ ที่ผู้ลงทุนจะต้องจ่ายให้กับเจ้าของแฟรนไชส์ เพื่อแลกกับการประกอบธุรกิจ แฟรนไชส์ที่มีโอกาสในการประสบความสำเร็จ ซึ่งแฟรนไชส์ชานมไข่มุกในประเทศไทยมีค่าธรรมเนียมแรกเข้า (Franchise Fee) ให้ผู้ลงทุนตัดสินใจในการลงทุนอยู่หลายระดับราคา ประกอบกับในปัจจุบันข้อมูล

ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนซื้อแฟรนไชส์สามารถหาได้ง่ายจากสื่อสิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ต รวมไปถึงการมีที่ปรึกษาในการลงทุน การทำการตลาดและการให้ส่วนลดค่าธรรมเนียมแรกเข้าเพื่อดึงดูดให้ผู้ลงทุนสนใจเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ตลาดธุรกิจชานมไข่มุกมีผู้แข่งขันรายใหม่เข้ามาในตลาดเป็นจำนวนมาก และส่งผลต่อการแข่งขันภายในตลาดให้เพิ่มสูงขึ้น โดยหนึ่งในผู้เข้าแข่งขันรายใหม่ ได้แก่ ชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที ซึ่งเป็นหนึ่งในธุรกิจแฟรนไชส์ที่ได้มีการสร้างเอกลักษณ์ของสินค้าและมีความแตกต่างจากชานมไข่มุกรายอื่นอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากเป็นชานมไข่มุกเจ้าแรกในประเทศไทยที่มีการผสมคอลลาเจนลงในเครื่องดื่ม แต่จากกระแสนิยมการบริโภคชานมไข่มุกที่ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และการแข่งขันภายในตลาดธุรกิจชานมไข่มุกก็มีแนวโน้มที่สูงขึ้นเช่นเดียวกัน จึงทำให้การลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที อาจมีความคุ้มค่าหรือมีความเสี่ยงทางการเงินเกิดขึ้นได้

งานวิจัยในอดีตที่ผ่านมาเคยมีการศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านการเงินและการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ในกลุ่มธุรกิจเครื่องดื่มและไอศกรีม อาทิเช่น เพ็ญนภา ศรีอรุณเรืองทิศ (2548) ประภัสสร แซ่กอ (2556) พิชามญชุ์ ประชุมโชติ (2562) และ Sudiartini et al. (2020) โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลต้นทุนจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่เป็นทั้งผู้ซื้อสิทธิการค้าและเจ้าของสิทธิทางการค้า ข้อมูลผลตอบแทนของโครงการมาจากการประมาณการยอดขายในแต่ละวัน หรือคิดเป็นร้อยละของกลุ่มลูกค้าร้านอื่น ๆ ที่มีโครงการตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกัน สำหรับการวิเคราะห์ทางการเงิน มีโครงสร้างของเงินทุนที่แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับผู้วิจัยกำหนดหรือมีเงื่อนไขในการขอสินเชื่อเงินกู้ที่แตกต่างกัน ในส่วนของตัวชี้วัดความคุ้มค่าทางการเงินมีการใช้ตัวชี้วัดความคุ้มค่าทางการเงินที่หลากหลาย โดยส่วนใหญ่ประกอบไปด้วย มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (BCR) และระยะเวลาคืนทุน (PB) เป็นต้น การวิเคราะห์ความอ่อนไหวมีทั้งการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนในด้านต้นทุนและผลตอบแทน การกำหนดให้มีสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ต้นทุนเพิ่มขึ้น หรือผลตอบแทนลดลง แต่งานวิจัยดังกล่าวเป็นการศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินในกลุ่มธุรกิจเครื่องดื่มอื่น ๆ ที่มิใช่ชานมไข่มุกโดยตรง ซึ่งทำให้ข้อมูลทางด้านต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการนั้นมีความแตกต่างกัน และส่งผลต่อการประเมินความเป็นไปได้ทางด้านการเงินที่แตกต่างกัน โดยงานวิจัยในครั้งนี้ได้นำแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงิน การวิเคราะห์ทางการเงินและการใช้ตัวชี้วัดความคุ้มค่าทางการเงินจากงานวิจัยดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ แต่มีความแตกต่างในเรื่องของการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการที่ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญต่อผลตอบแทนของโครงการ จึงได้ทำการวิเคราะห์ความไวของตัวแปรหรือต้นทุนต่าง ๆ ที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจของนักลงทุนที่สนใจลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าทีหรือชานมไข่มุกยี่ห้ออื่น ๆ ที่มีผลิตภัณฑ์ใกล้เคียงกันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที
2. เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินและความอ่อนไหวของการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์และบรรยายในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) รวมถึงการวิเคราะห์ใน เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ที่ได้พัฒนาขึ้น ทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที จำนวน 3 สาขา สาขาละ 1 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) โดยในแต่ละสาขา จะสุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาร้านค้าแฟรนไชส์ที่มีสถานที่ตั้งหรือ

สภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน ในส่วนของแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Response Question) โดยมีรายละเอียดทั้งหมด 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบในการบริหารจัดการร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที เป็นรายละเอียดทั่วไปของร้าน เช่น สาขาที่ตั้งของร้าน จำนวนพนักงาน วันและเวลาในการเปิด-ปิดร้าน และช่องทางในการขาย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนที่เกี่ยวข้องในการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ ทั้งค่าใช้จ่ายทางด้านการลงทุนและค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งหมดของการลงทุน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลตอบแทนของโครงการ เช่น จำนวนลูกค้าในแต่ละวันและยอดขายเฉลี่ยต่อวัน

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในธุรกิจแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าทีรวมไปถึงข้อมูลด้านโครงสร้างเงินลงทุน โดยทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์ของบริษัทและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ หนังสือ เอกสารและสื่อสิ่งพิมพ์ รวมไปถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์และข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการรวบรวมจากแหล่งสืบค้นต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์และบรรยายในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

2.2 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยใช้ข้อมูลด้านต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการ ที่ได้มาจากการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ดังนี้

2.2.1 ข้อสมมติฐานในการลงทุน

แฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที ตั้งอยู่ในโครงการป๊อปปูล่า วอล์ค (Popular Walk) เมืองทองธานี ตำบลบ้านใหม่ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นลักษณะทำเลที่เหมาะสมสำหรับการตั้งร้านแฟรนไชส์จากบริษัทเจ้าของแฟรนไชส์ โดยโครงการมีอายุ 5 ปี ตามข้อกำหนดของสัญญาแฟรนไชส์ ซึ่งยังไม่รวมระยะเวลาในการออกแบบและตกแต่งร้าน มีการจ้างพนักงาน 2 คน ประกอบไปด้วยผู้จัดการร้าน และพนักงานทั่วไป โดยกำหนดให้เวลาเปิด-ปิดร้าน คือ วันจันทร์-ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 09.30-19.00 น. วันเสาร์-อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 10.30-20.00 น. และเปิดให้บริการทุกวันผ่านทางหน้าร้าน รวมถึงแอปพลิเคชัน GRAB และ LINE MAN

2.2.2 การวิเคราะห์ทางการเงิน

เริ่มจากการประมาณการต้นทุน และการประมาณการผลตอบแทนของโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจนถึงระยะเวลาสิ้นสุดของโครงการ โดยอยู่ภายใต้ข้อสมมติฐานในการลงทุน เพื่อนำมาจัดทำงบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด หลังจากนั้นทำการประเมินความเป็นไปได้ทางการเงินโดยใช้ตัวชี้วัดความคุ้มค่าทางการเงินต่าง ๆ มาเป็นเกณฑ์ตัดสินใจในการยอมรับโครงการ ดังนี้

1) เมื่อมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) มีค่าเป็นบวก

2) เมื่ออัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio: BCR) มีค่ามากกว่าหนึ่ง

3) เมื่ออัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return: IRR) มีค่าสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเฉพาะหรือค่าเสียโอกาสของทุน หรือในที่นี้หมายถึงต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของโครงการ

4) เมื่อระยะเวลาคืนทุน (Payback Period: PB) มีค่าน้อยกว่าอายุของโครงการ

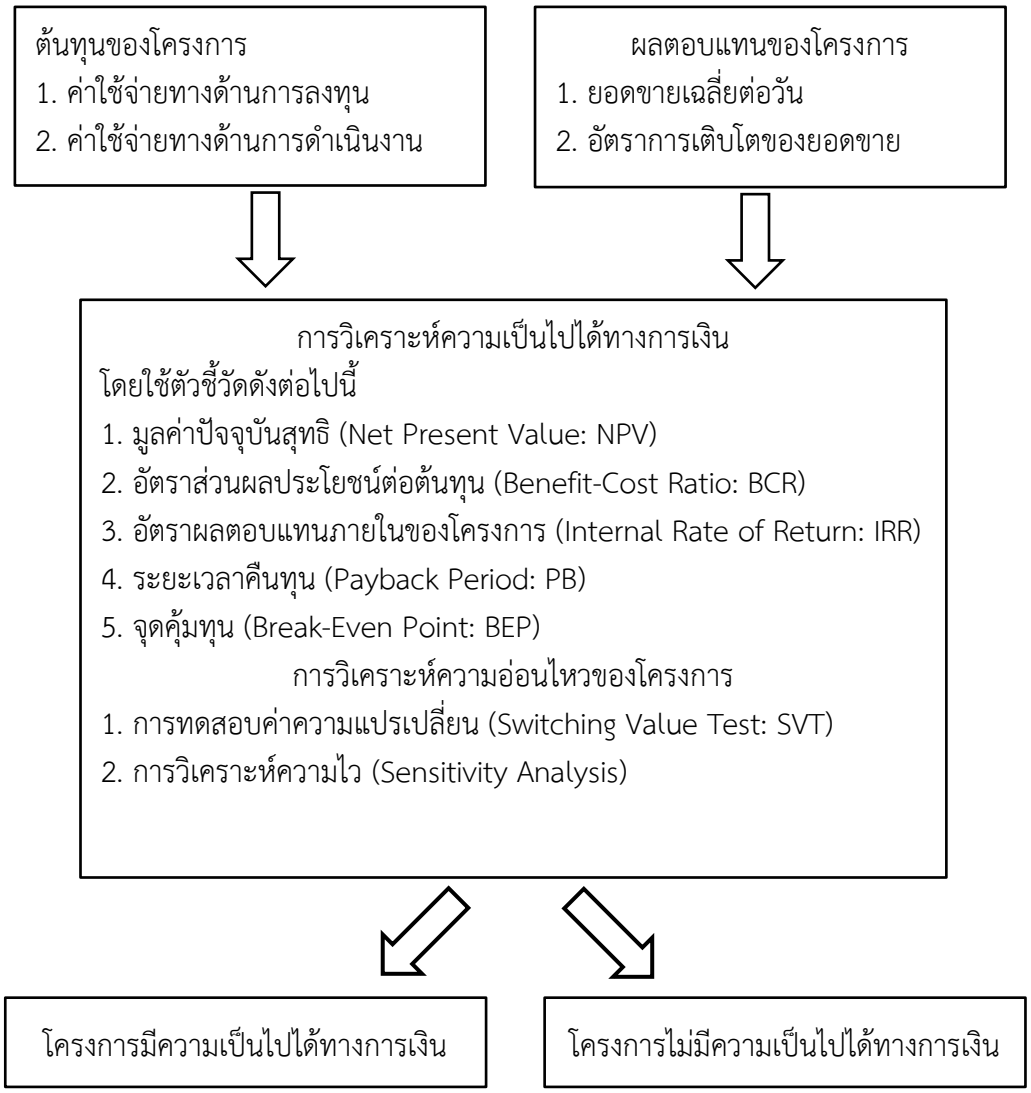
5) จุดคุ้มทุน (Break-Even Point: BEP) ที่ทำให้ผลตอบแทนจากการขายและต้นทุนมีค่าเท่ากัน

2.2.3 การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการมี 2 วิธี ดังนี้

1) การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยน (Switching Value Test: SVT) ใช้ทดสอบการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยหรือกลุ่มปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อต้นทุนและผลประโยชน์ของโครงการว่าสามารถเปลี่ยนแปลงได้ร้อยละเท่าไหร่ก่อนที่จะทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ลดลงกระทั่งมีค่าเท่ากับ “ศูนย์”

2) การวิเคราะห์ความไว (Sensitivity Analysis) เป็นวิธีการที่แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของ ตัวแปรที่สำคัญ ๆ ของโครงการจะทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ตัวแปรตัวใดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการเปลี่ยนแปลงไปมากที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที

1.1 ต้นทุนของโครงการ

1.1.1 ค่าใช้จ่ายทางด้านการลงทุน เป็นจำนวนเงิน 548,000 บาท ซึ่งประกอบไปด้วยค่าธรรมเนียมแรกเข้า (Franchise Fee) ของแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที่ โดยชำระเพียงครั้งเดียวเมื่อเซ็นสัญญาซื้อแฟรนไชส์ เป็นจำนวนเงิน 99,000 บาท ซึ่งผู้ลงทุนแฟรนไชส์จะได้รับอุปกรณ์และวัตถุดิบที่ใช้สำหรับการเปิดร้าน นอกจากนี้ยังมีค่าออกแบบและตกแต่งร้าน 300,000 บาท ซึ่งถูกประเมินโดยบริษัทเจ้าของแฟรนไชส์ ค่าอุปกรณ์ไฟฟ้าและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำความสะอาดต่าง ๆ ที่ซื้อเพิ่มเติมจากอุปกรณ์ที่ได้รับจากการซื้อแฟรนไชส์ 62,237 บาท ค่าประกันความเสียหายของพื้นที่ 76,713 บาท ซึ่งคิดมาจาก 3 เดือนของค่าเช่าที่ ค่าประกันระบบสาธารณูปโภคทั้งมิเตอร์ไฟฟ้าและมิเตอร์น้ำ 10,000 บาท และค่าจดทะเบียนพาณิชย์ จำนวนเงิน 50 บาท เพื่อเป็นการยืนยันว่ากำลังดำเนินธุรกิจ ค้าขายหรือให้บริการอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

1.1.2 ค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงาน ประกอบไปด้วย ค่าวัตถุดิบที่ใช้ในการขาย ที่ต้องสั่งซื้อจากบริษัทเจ้าของแฟรนไชส์เท่านั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโดยเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 34.13 ของยอดขาย สำหรับค่าใช้จ่ายที่

เกี่ยวข้องกับการตั้งร้านแฟรนไชส์ มีค่าเช่าที่ปีละ 306,852 บาท รวมถึงภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างปีละ 920.56 บาท ซึ่งได้กำหนดให้ผู้เช่าเป็นผู้รับผิดชอบ ในส่วนของเงินเดือนพนักงาน จำนวน 2 คน มีการกำหนดเงินเดือนจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยคิดเป็นปีละ 196,080 บาท ซึ่งผู้ประกอบการจะทำการจ่ายเงินเดือนให้กับพนักงานในทุก ๆ เดือน และผู้ประกอบการยังเป็นผู้ส่งเงินสมทบค่าประกันสังคมมาตรา 40 เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับพนักงานในกรณีเจ็บป่วย ทุพพลภาพ และเสียชีวิต สำหรับค่าสาธารณูปโภคทั้งค่าน้ำและค่าไฟฟ้า คิดเป็นร้อยละ 3.06 ของยอดขาย โดยมีการเพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามปริมาณของยอดขายที่เพิ่มขึ้น และยังมีค่าวัสดุสิ้นเปลืองปีละ 5,512 บาท ค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์ ปีละ 2,200 บาท และค่าอินเทอร์เน็ต ปีละ 1,790 บาท ที่ผู้ประกอบการจะต้องชำระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจการ

1.1.3 ค่าเสื่อมราคาของอุปกรณ์ เป็นต้นทุนอีกส่วนหนึ่งที่ผู้ประกอบการต้องนำมาคิดเพื่อใช้ในการประเมินความเป็นไปได้ทางการเงินในแต่ละปี โดยการคิดค่าเสื่อมราคา ใช้วิธีเส้นตรงกรณีไม่มีมูลค่าซาก ซึ่งผู้วิจัยได้รวมมูลค่าอุปกรณ์ที่ได้จากการลงทุนซื้อแฟรนไชส์กับมูลค่าของอุปกรณ์ที่ลงทุนซื้อเพิ่มเติมจากแฟรนไชส์ และหากอุปกรณ์ยังมีมูลค่าคงเหลือ ณ สิ้นปีที่ 5 จะถือเป็นรายรับเมื่อสิ้นสุดโครงการ โดยค่าเสื่อมราคาของอุปกรณ์ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเสื่อมราคาของอุปกรณ์

อายุการใช้งาน (ปี)	มูลค่า (บาท)	ค่าเสื่อมราคา (บาทต่อปี)
10	125,320.00	12,532.00
5	43,869.00	8,773.80
3	5,521.00	1,840.33

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: อายุการใช้งานอาจมากกว่าหรือน้อยกว่า ขึ้นอยู่กับการใช้งานและการบำรุงรักษาอุปกรณ์

1.2 ผลตอบแทนของโครงการ

ในการประมาณการผลตอบแทนในแต่ละปี จะประมาณการจากยอดขายเครื่องดื่มที่ขายได้โดยเฉลี่ยจากผู้ประกอบการทั้ง 3 ราย จากการสัมภาษณ์พบว่า ยอดขายต่อวันจากการขายเครื่องดื่มภายในร้านโดยเฉลี่ยเท่ากับ 85 แก้ว คิดเป็นยอดขายเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 2,700 บาท ทำให้ผลตอบแทนในแต่ละปีสำหรับการศึกษาในครั้งนี้เริ่มต้นที่ 985,500 บาท โดยมีการตั้งเป้าหมายทางธุรกิจเพื่อกำหนดให้มียอดขายเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปีในปีที่ 2 เป็นต้นไปจนสิ้นสุดโครงการ

1.3 โครงสร้างเงินทุนและต้นทุนเงินทุน

1.3.1 โครงสร้างเงินทุน จากค่าใช้จ่ายทางด้านการลงทุนทั้งหมด เป็นจำนวนเงิน 548,000 บาท แบ่งเป็นส่วนของเจ้าของร้อยละ 50 ของเงินลงทุนทั้งหมด คิดเป็นจำนวนเงิน 274,000 บาท เป็นส่วนของเจ้าของที่สามารถรับผิดชอบได้ และอีกร้อยละ 50 ของเงินลงทุนทั้งหมด เป็นส่วนที่ต้องทำการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน โดยผู้วิจัยได้เลือกกู้ยืมเงินจากธนาคารกสิกรไทย โดยมีอัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืม เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อ MRR (Minimum Retail Rate) เท่ากับร้อยละ 12.30 ต่อปี (อ้างอิงจากอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อประเภทลูกค้ารายย่อยชั้นดี ซึ่งเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2566 เท่ากับร้อยละ 7.30 ต่อปี) และเมื่อพิจารณาความสามารถในการทำกำไร รวมถึงกระแสเงินสดสำหรับใช้หมุนเวียนในกิจการแล้ว พบว่าโครงการสามารถจ่ายชำระเงินกู้ได้โดยใช้ระยะเวลา 4 ปี

1.3.2 อัตราคิดลด สำหรับอัตราคิดลดที่ใช้ในการประเมินโครงการนั้น ใช้วิธีเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักต้นทุนของเงินทุน (Weighted Average Cost of Capital: WACC) และจากการคำนวณพบว่า โครงการมีอัตราคิดลดเท่ากับร้อยละ 9.34 ต่อปี ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ร้อยละของสัดส่วนเงินกู้ต่อเงินทุนทั้งหมด (Weighted for Debt) เท่ากับร้อยละ 50

2) ร้อยละของสัดส่วนเงินลงทุนหรือส่วนของผู้ประกอบการต่อเงินทุนทั้งหมด (Weighted for Equity) เท่ากับร้อยละ 50

3) ต้นทุนจากการกู้ยืมเงิน วัดโดยใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (Cost of Debt) เท่ากับร้อยละ 12.30 ต่อปี

4) ต้นทุนของเงินลงทุน (Cost of Equity) เป็นอัตราผลตอบแทนที่ผู้ประกอบการต้องการ เท่ากับร้อยละ 7 ต่อปี

5) อัตราภาษี โดยถูกคำนวณด้วยอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราภาษีร้อยละ 5 ต่อปี

2. ความเป็นไปได้ทางการเงินและความอ่อนไหวของการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจน คอลล่าที

2.1 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน

จากสมมติฐานทางด้านต้นทุนและผลตอบแทนตลอดอายุของโครงการ 5 ปี เมื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำงบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสดเรียบร้อยแล้ว จึงสามารถนำมาใช้ในการคำนวณตัวชี้วัดความคุ้มค่าของโครงการและประเมินความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการ จากการคำนวณทำให้สามารถประเมินได้ว่าโครงการมีความคุ้มค่าและมีความเหมาะสมที่จะลงทุนได้ โดยโครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 96,886.39 บาท ซึ่งมีค่าเป็นบวก อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 1.02 โดยมีค่ามากกว่าหนึ่ง อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) เท่ากับร้อยละ 14.92 ต่อปี โดยมีค่าสูงกว่าต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของโครงการ (WACC) ที่มีค่าเท่ากับร้อยละ 9.34 ต่อปี ระยะเวลาคืนทุน (PB) เท่ากับ 3.81 ปี โดยมีค่าน้อยกว่าอายุของโครงการที่มีระยะเวลาตามข้อกำหนดของสัญญาแฟรนไชส์อยู่ที่ 5 ปี และจุดคุ้มทุน (BEP) อยู่ที่ 34 แก้วต่อวัน ซึ่งผลการคำนวณตัวชี้วัดความคุ้มค่าทางการเงิน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการคำนวณตัวชี้วัดความคุ้มค่าทางการเงิน

ตัวชี้วัด	ผลการคำนวณ	เกณฑ์การตัดสินใจ	ผลการตัดสินใจ
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV)	96,886.39 บาท	มีค่าเป็นบวก	มีความคุ้มค่าในการลงทุน
อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR)	1.02	มีค่ามากกว่าหนึ่ง	มีความคุ้มค่าในการลงทุน
อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR)	ร้อยละ 14.92 ต่อปี	มีค่าสูงกว่า WACC ของโครงการ	มีความคุ้มค่าในการลงทุน
ระยะเวลาคืนทุน (PB)	3.81 ปี	มีค่าน้อยกว่าอายุของโครงการ	มีความคุ้มค่าในการลงทุน
จุดคุ้มทุน (BEP)	34 แก้วต่อวัน	-	-

ที่มา: จากการคำนวณ

2.2 การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ

ผลการทดสอบการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยหรือกลุ่มปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อต้นทุนและผลตอบแทนโครงการว่าสามารถเปลี่ยนแปลงได้ร้อยละเท่าไหร่ ก่อนที่จะทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ลดลงกระทั่งมีค่าเท่ากับ “ศูนย์” พบว่า หากต้นทุนของโครงการสามารถเพิ่มขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 2.36 และผลตอบแทนของโครงการสามารถลดลงได้ไม่เกินร้อยละ 2.30 โครงการยังคงมีความคุ้มค่าทางการเงิน แต่ค่าความแปรเปลี่ยนที่คำนวณได้มีค่าที่ต่ำ แสดงถึงระดับความเสี่ยงภัยของโครงการอยู่ในระดับที่สูง

ผลการวิเคราะห์ความไว พบว่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ได้แก่ 1. ยอดขายต่อปี 2. ค่าใช้จ่ายทางด้านการลงทุน 3. ค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงาน และ 4. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ พบว่า เมื่อค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงานลดลงร้อยละ 5 และร้อยละ 10 จากกรณีปกติ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 173.11 และร้อยละ 346.22 จากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการเดิมตามลำดับ ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ ยอดขายต่อปี ค่าใช้จ่ายทางด้านการลงทุน และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่มีการลดลงร้อยละ 5 และร้อยละ 10 จากกรณีปกติ ส่งผลต่อมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการน้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงานที่ลดลงร้อยละ 5 และร้อยละ 10 จากกรณีปกติ ดังนั้น มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงานมากที่สุด โดยรายละเอียดแสดง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เมื่อตัวแปรที่สำคัญของโครงการเปลี่ยนแปลงไป

การเปลี่ยนแปลง	มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV)							
	ยอดขายต่อปี		ค่าใช้จ่ายทางด้านการลงทุน		ค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงาน		อัตราดอกเบี้ยเงินกู้	
ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
-10	(151,959.82)	(256.84)	151,372.89	56.24	432,323.53	346.22	198,138.08	104.51
-5	(27,308.17)	(128.19)	124,129.64	28.12	264,604.96	173.11	144,560.53	49.21
0	96,886.39	0.00	96,886.39	0.00	96,886.39	0.00	96,886.39	0.00
5	221,080.96	128.19	69,643.14	(28.12)	(70,832.18)	(173.11)	53,966.19	(44.30)
10	345,275.52	256.37	42,399.89	(56.24)	(240,207.57)	(347.93)	16,182.64	(83.30)

ที่มา: จากการคำนวณ

และเมื่อพิจารณาร้อยละของตัวแปรค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงาน 3 อันดับแรกพบว่าค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงานที่มีร้อยละมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ได้แก่ ค่าวัตถุดิบ ร้อยละ 38.23 รองลงมาคือ ค่าเช่าที่ ร้อยละ 34.88 และอันดับที่ 3 เงินเดือนพนักงาน ร้อยละ 22.29 เมื่อนำตัวแปรทั้งสามตัวมาทำการวิเคราะห์ความไว เช่นเดียวกับตารางที่ 3 พบว่า เมื่อค่าวัตถุดิบลดลงร้อยละ 5 และร้อยละ 10 จากกรณีปกติ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 204.08 และร้อยละ 408.17 จากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการเดิมตามลำดับ ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงของ ตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ ค่าเช่าที่และเงินเดือนพนักงาน ที่มีการลดลงร้อยละ 5 และร้อยละ 10 จากกรณีปกติ ส่งผลต่อมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการน้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงของค่าวัตถุดิบที่ลดลงร้อยละ 5 และร้อยละ 10 จากกรณีปกติ ดังนั้น มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของค่าวัตถุดิบมากที่สุด โดยรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เมื่อตัวแปรค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงไป

การเปลี่ยนแปลง	มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV)					
	ค่าวัตถุดิบ		ค่าเช่าที่		เงินเดือนพนักงาน	
ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
-10	492,347.51	408.17	209,280.12	116.01	169,040.24	74.47
-5	294,616.95	204.08	153,083.25	58.00	132,963.32	37.24
0	96,886.39	0.00	96,886.39	0.00	96,886.39	0.00
5	(100,844.17)	(204.08)	40,689.53	(58.00)	60,809.47	(37.24)
10	(301,283.77)	(410.97)	(15,507.33)	(116.01)	24,732.54	(74.47)

ที่มา: จากการคำนวณ

อภิปรายผล

จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของของการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที พบว่าค่าใช้จ่ายทางด้านการลงทุนที่ผู้ประกอบการต้องจ่ายให้กับเจ้าของแฟรนไชส์ ได้แก่ ค่าธรรมเนียมแรกเข้า (Franchise Fee) ค่าออกแบบและตกแต่งร้าน โดยผู้ประกอบการจะได้รับอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการขาย โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชามญชุ์ ประชุมโชติ (2562) ที่ศึกษาทางเลือกระหว่างการซื้อ Franchise หรือการสร้างแบรนด์เอง : กรณีศึกษาชานมไข่มุก โดยพบว่าค่าลิขสิทธิ์แฟรนไชส์ (One-Time-Fee) ได้รวมกับค่าอุปกรณ์เปิดร้าน

มาตรฐานต่าง ๆ (จัดหาโดยบริษัทเจ้าของแฟรนไชส์) และในส่วนของค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงาน ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ประกอบการต้องจ่ายค่าวัตถุดิบให้กับเจ้าของแฟรนไชส์ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ ประภัสสร แซ่กอ (2556) ที่ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนเปิดร้านแฟรนไชส์ผลิตภัณฑ์นมที่มีเทคโนโลยีจากญี่ปุ่น ในห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลบางนา โดยพบว่าค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงาน นอกจากจะมีค่าวัตถุดิบแล้วนั้น ยังมีค่าผลตอบแทนผลการดำเนินการหรือค่าธรรมเนียมแฟรนไชส์ (Royalty Fee) และค่าโฆษณาอีกด้วย นอกจากนี้ผลการศึกษายังมีความแตกต่างจากวิจัยของ เพ็ญนภา ศรีอรุณเรืองทิศ (2548) ที่ศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินและวิเคราะห์ความอ่อนไหวของการประกอบธุรกิจแฟรนไชส์บ้านไร่กาแฟในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยพบว่าค่าใช้จ่ายทางด้านการลงทุนที่ผู้ประกอบการต้องจ่ายให้กับเจ้าของแฟรนไชส์ นอกจากมีค่าธรรมเนียมแรกเข้า (Franchise Fee) ค่าออกแบบและตกแต่งร้านแล้ว ยังมีค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการขาย ซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในค่าธรรมเนียมแรกเข้า (Franchise Fee) ตั้งแต่ต้น อีกทั้งค่าใช้จ่ายทางด้าน การดำเนินงาน พบว่า นอกจากค่าวัตถุดิบแล้วนั้น ยังมีค่าบริหารงานและการขาย และค่าธรรมเนียม แฟรนไชส์ (Royalty Fee) ซึ่งรวมค่าโฆษณาและส่งเสริมการตลาดอีกด้วย โดยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ผู้ลงทุน แฟรนไชส์ต้องจ่ายขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของเจ้าของแฟรนไชส์เท่านั้น ซึ่งผู้ลงทุนแฟรนไชส์ ควรทำการศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ในสัญญาแฟรนไชส์ให้ละเอียดก่อนที่จะเริ่มลงทุนซื้อแฟรนไชส์

จากผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงิน พบว่า โครงการมีความคุ้มค่าและมีความเหมาะสมในการลงทุน โดยมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการมีค่าเป็นบวก อัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) ของโครงการมีค่ามากกว่าหนึ่ง อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) มีค่ามากกว่าอัตราคิดลดของโครงการ รวมถึงระยะเวลาคืนทุน (PB) มีระยะเวลาน้อยกว่าอายุของโครงการ ซึ่งผลการศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินดังกล่าว มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญนภา ศรีอรุณเรืองทิศ (2548) ที่ศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินและวิเคราะห์ความอ่อนไหวของการประกอบธุรกิจแฟรนไชส์บ้านไร่กาแฟในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมถึงงานวิจัยของ พิชามญชุ์ ประชุมโชติ (2562) ที่ศึกษาทางเลือกระหว่าง การซื้อ Franchise หรือการสร้างแบรนด์เอง : กรณีศึกษาชานมไข่มุก โดยพบว่าโครงการมีความคุ้มค่าและมีความเหมาะสมในการลงทุนเช่นเดียวกัน และการลงทุนในธุรกิจชานมไข่มุกโดยการซื้อแฟรนไชส์ มีค่าอัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) สูงกว่าการสร้างแบรนด์เอง ดังนั้นในการทำธุรกิจชานมไข่มุกควรเลือกลงทุนธุรกิจในประเภทแฟรนไชส์ นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า หากต้นทุนของโครงการซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายทางด้าน การดำเนินงาน มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 และร้อยละ 10 ในขณะที่ผลตอบแทนคงที่ จะส่งผลให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการมีค่าติดลบ และทำให้โครงการไม่มีความคุ้มค่าในการลงทุน ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของเพ็ญนภา ศรีอรุณเรืองทิศ (2548) โดยผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการพบว่า ในกรณีที่ต้นทุนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 หรือร้อยละ 10 ในขณะที่ผลตอบแทนคงที่ โครงการยังคงมีความคุ้มค่าในการลงทุน ซึ่งสิ่งที่น่าสนใจพบว่า งานวิจัยของ เพ็ญนภา ศรีอรุณเรืองทิศ (2548) มีความคุ้มค่าและมีความเหมาะสมในการลงทุนเช่นเดียวกัน แต่การเปลี่ยนแปลงของต้นทุนและผลตอบแทนสามารถเปลี่ยนแปลงได้มากกว่างานวิจัยในครั้งนี้

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้สามารถชี้ให้เห็นถึงต้นทุนที่ส่งผลในการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าทีมากที่สุด โดยผลจากการวิเคราะห์ความอ่อนไหว พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของ ค่าวัตถุดิบมากที่สุด ซึ่งในทางทฤษฎีของการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ หรือจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในกลุ่มธุรกิจเดียวกัน อาทิเช่น เพ็ญนภา ศรีอรุณเรืองทิศ (2548) ได้ทำการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการด้วยการกำหนดให้ต้นทุนทางด้านการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงไป อีกทั้ง พิชามญชุ์ ประชุมโชติ (2562) ที่มีการศึกษากระบวนการในการทำแฟรนไชส์ชานมไข่มุก แต่ยังไม่สามารถบอกได้ว่าต้นทุนในส่วนใดที่ส่งผลต่อโครงการมากที่สุด ดังนั้น ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ผู้ประกอบการที่สนใจในการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าทีหรือชานมไข่มุกยี่ห้ออื่น ๆ ที่มีผลิตภัณฑ์ใกล้เคียงกัน สามารถตระหนักถึงต้นทุนของค่าวัตถุดิบได้เป็นอย่างแรก และทำให้ผู้ประกอบการสามารถวางแผนหรือจัดลำดับความสำคัญต่อต้นทุนในส่วนอื่น ๆ ได้มากขึ้น ซึ่งทำให้การดำเนินธุรกิจมีโอกาสในการทำกำไรมากขึ้นในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

จากกระแสนิยมการบริโภคชานมไข่มุกในปัจจุบัน ทำให้ชานมไข่มุกเป็นธุรกิจหมวดย่อยที่มีจำนวนแฟรนไชส์มากที่สุดของธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจเครื่องดื่มและไอศกรีม ซึ่งการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ชานมไข่มุกในยี่ห้อต่าง ๆ นั้นมีรายละเอียดและเงื่อนไขในการลงทุนที่แตกต่างกัน และเจ้าของแฟรนไชส์ในแต่ละยี่ห้อต่างก็มีที่ปรึกษาสำหรับการลงทุนและมีโปรโมชั่นต่าง ๆ ในการดึงดูดให้ผู้ลงทุนแฟรนไชส์สามารถตัดสินใจลงทุนซื้อแฟรนไชส์ได้ง่ายขึ้น เพื่อให้เจ้าของแฟรนไชส์สามารถขยายธุรกิจได้อย่างรวดเร็วโดยใช้รูปแบบธุรกิจแฟรนไชส์ในการขยายสาขา ซึ่งทำให้เกิดการแข่งขันภายในตลาดธุรกิจชานมไข่มุก ดังนั้น การที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที จึงควรศึกษาในเรื่องของต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที รวมไปถึงการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการและการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่สามารถส่งผลต่อต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการได้ในอนาคต

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที จำนวน 3 สาขา และข้อมูลจากเว็บไซต์ของทางบริษัทเจ้าของแฟรนไชส์ รวมถึงเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในธุรกิจ ทำให้ได้ข้อมูลเพื่อนำมาตั้งเป็นสมมติฐานของโครงการ ดังนี้

สถานที่ตั้งของร้านแฟรนไชส์สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ตั้งอยู่ในโครงการป๊อปปูล่า วอล์ค (Popular Walk) เมืองทองธานี ตำบลบ้านใหม่ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยดำเนินกิจการของร้านเป็นเวลา 5 ปีตามข้อกำหนดของสัญญาแฟรนไชส์ และจ้างพนักงานของร้านจำนวน 2 คน คือ ผู้จัดการร้านและพนักงานทั่วไป โดยร้านจะเปิดให้บริการทุกวัน รวมถึงเปิดขายออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชัน GRAB และ LINE MAN

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที พบว่า ค่าใช้จ่ายทางด้านการลงทุนที่ผู้ประกอบการต้องจ่ายให้กับเจ้าของแฟรนไชส์ ได้แก่ ค่าธรรมเนียมแรกเข้า (Franchise Fee) และค่าออกแบบและตกแต่งร้าน แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ พบว่า ผู้ลงทุนแฟรนไชส์ยังต้องลงทุนค่าอุปกรณ์อื่น ๆ เพิ่มเติม ได้แก่ อุปกรณ์ไฟฟ้าและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำความสะอาด นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายทางด้านการลงทุน ยังประกอบไปด้วย ค่าประกันความเสียหายของพื้นที่และค่าประกันระบบสาธารณูปโภค ที่ผู้ลงทุนจะต้องจ่ายเพื่อการเช่าพื้นที่ที่ใช้ในการขาย และผู้ลงทุนแฟรนไชส์ยังมีค่าจดทะเบียนพาณิชย์เพื่อใช้ประกอบธุรกิจได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นค่าใช้จ่ายทางด้านการลงทุนทั้งหมด รวมเป็นจำนวนเงิน 548,000 บาท โดยการศึกษาในครั้งนี้ ได้กำหนดให้โครงสร้างเงินลงทุนมาจากส่วนของเจ้าของร้อยละ 50 ของเงินลงทุนทั้งหมด คิดเป็นจำนวนเงิน 274,000 บาท และมาจากเงินกู้สถาบันทางการเงินร้อยละ 50 ของเงินลงทุนทั้งหมด คิดเป็นจำนวนเงิน 274,000 บาท ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้อยู่ที่ร้อยละ 12.30 ต่อปี ในส่วนของค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงาน ประกอบไปด้วย ค่าวัตถุดิบที่ใช้ในการขาย เมื่อรวมกับค่าน้ำแข็งและค่าบรรจุภัณฑ์ทั้งหมดแล้ว คิดเป็นร้อยละ 34.13 ของยอดขาย นอกจากนี้ในส่วนของพื้นที่ขาย ผู้ประกอบการต้องจ่าย ค่าเช่าที่ในแต่ละเดือน และค่าภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง สำหรับเงินเดือนของพนักงานทั้ง 2 คน ได้รวมเงินสมทบประกันสังคมมาตรา 40 เข้ากับเงินเดือน และจ่ายให้กับพนักงานในทุก ๆ เดือน ในส่วนของค่าสาธารณูปโภค ได้แก่ ค่าน้ำและค่าไฟ คิดเป็นร้อยละ 3.06 ของยอดขาย และยังมีค่าวัสดุสิ้นเปลือง ค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์และค่าอินเทอร์เน็ตที่ต้องจ่ายในทุก ๆ ปีเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจ ด้านผลตอบแทนของโครงการ โดยเฉลี่ยจากผู้ประกอบการทั้ง 3 ราย ทำให้โครงการ มีผลตอบแทนเริ่มต้นปีละ 985,500 บาท และมีการตั้งเป้าหมายทางธุรกิจเพื่อกำหนดให้มียอดขายเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปีในปีที่ 2 เป็นต้นไปจนสิ้นสุดโครงการ

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินและความอ่อนไหวของการลงทุนซื้อแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกคอลลาเจนคอลล่าที พบว่า โครงการมีความคุ้มค่าทางการเงินและมีความเหมาะสมที่จะลงทุน โดยโครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 96,886.39 บาท อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 1.02 อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) เท่ากับร้อยละ 14.92 ต่อปี ระยะเวลาคืนทุน (PB) เท่ากับ 3.81 ปี และจุดคุ้มทุน (BEP) อยู่ที่ 34 แก้วต่อวัน ในส่วนของผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ จากการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนพบว่า ต้นทุนของโครงการสามารถเพิ่มขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 2.36 และผลตอบแทนของโครงการสามารถลดลงได้ไม่เกินร้อยละ 2.30 ซึ่งทำให้

โครงการยังคงมีความคุ้มค่าทางการเงิน แต่ระดับความเสี่ยงภัยของโครงการยังอยู่ในระดับสูง ส่วนการวิเคราะห์ด้านความไวจากตัวแปรยอดขายต่อปี ค่าใช้จ่ายทางด้านการลงทุน ค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงานและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงานมากที่สุด และเมื่อวิเคราะห์ความไวจากตัวแปรค่าใช้จ่ายทางด้านการดำเนินงานที่มีสัดส่วนร้อยละมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ ค่าวัตถุดิบ ค่าเช่าที่และเงินเดือนพนักงาน พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของค่าวัตถุดิบมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางด้านการเงิน ในส่วนของอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 1.02 โดยมีค่ามากกว่าหนึ่ง และผลจากการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ โดยใช้การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนสังเกตเห็นได้ว่า ต้นทุนสามารถเพิ่มขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 2.36 และผลตอบแทนสามารถลดลงได้ไม่เกินร้อยละ 2.30 โครงการถึงจะมีความคุ้มค่าทางการเงิน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนมีมูลค่าที่ใกล้เคียงกับต้นทุน และทั้งต้นทุนและผลตอบแทนต่างมีความอ่อนไหวต่อมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการค่อนข้างมาก ดังนั้นในการเพิ่มผลตอบแทนของโครงการ ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญต่อทำเลของร้าน เพื่อเป็นโอกาสในการสร้างยอดขายเพิ่มขึ้น และในส่วนของการลดต้นทุน จากการวิเคราะห์ความไว พบว่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของค่าวัตถุดิบมากที่สุด ซึ่งในการลงทุนธุรกิจประเภทแฟรนไชส์ ผู้ลงทุนแฟรนไชส์จำเป็นต้องใช้วัตถุดิบและสูตรในการชงเครื่องดื่มจากบริษัทเจ้าของแฟรนไชส์เท่านั้น ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถมีอิสระในการปรับเปลี่ยนสูตรชงเครื่องดื่มหรือเปลี่ยนวัตถุดิบได้ ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงต้องให้ความสำคัญต่อต้นทุนของค่าใช้จ่ายในส่วนอื่นแทน เช่น ค่าเช่าที่หรือเงินเดือนพนักงาน โดยผู้ประกอบการต้องหาพื้นที่ในการขายที่มีค่าเช่าที่ที่เหมาะสมและทำสัญญาการเช่าที่ในระยะสั้น เพื่อสามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่ขายได้อย่างรวดเร็วเมื่อผู้ประกอบการเจอพื้นที่ขายที่มีค่าเช่าที่ถูกกว่า

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในการประมาณการผลตอบแทนและต้นทุนต่าง ๆ ของโครงการ และสถานที่ตั้งของโครงการได้ถูกพิจารณาจากเกณฑ์บริษัทเจ้าของ แฟรนไชส์ ถึงแม้ว่าการพิจารณาสถานที่ตั้งของโครงการนั้นมีความเหมาะสมสำหรับการเปิดร้านแฟรนไชส์จากเกณฑ์บริษัทเจ้าของแฟรนไชส์ แต่สำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรทำการศึกษาในด้านของอุปสงค์เพิ่มเติม เพื่อให้ทราบว่าผู้บริโภคที่เดินผ่านหรืออยู่ในบริเวณสถานที่ตั้งของโครงการนั้นมีลักษณะอย่างไร เช่น อายุ รายได้ และอาชีพ เป็นต้น และ ที่สำคัญคือผู้บริโภคที่เดินผ่านหรืออยู่ในบริเวณสถานที่ตั้งของโครงการนั้นมีความต้องการซื้อชานมไข่มุคอลลาเจนคอลล่าทีมากเพียงใด ซึ่งผลการศึกษาทางด้านอุปสงค์ดังกล่าว สามารถนำมาใช้ในการประมาณการผลตอบแทนของโครงการและประเมินความเป็นไปได้ทางการเงินของโครงการให้มีความใกล้เคียงกับสภาพการณ์จริงมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย. (2562). *หลักการวิเคราะห์ความเป็นไปได้เชิงเศรษฐศาสตร์และธุรกิจ.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

คอลล่าทีไทยแลนด์. (2560). *ข้อมูลแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกผสมคอลลาเจนยี่ห้อคอลล่าที.* สืบค้น 20 มกราคม 2567. จาก https://www.collateathailand.com.

ไทยแฟรนไชส์เซ็นเตอร์. (2566). *ข้อมูลสถิติธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย*. สืบค้น 31 ตุลาคม 2566. จาก https://www.thaifranchisecenter.com/stats/index_fc_thai.php.

ธนาคารกสิกรไทย. (2567). *สินเชื่อธุรกิจแฟรนไชส์*. สืบค้น 3 มีนาคม 2567. จาก http://www.kasikornbank.com/th/business/sme/loan/Business-Solutions/franchise/Pages/beverage.aspx.

ประภัสสร แซ่กอ. (2556). *การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนเปิดร้านแฟรนไชส์ผลิตภัณฑ์นมที่มีเทคโนโลยีจากญี่ปุ่น กรณีศึกษา : ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลพลาซ่าบางนา.* (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ. (2545). *การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ.* กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

พิชามญชุ์ ประชุมโชติ. (2562). *การศึกษาทางเลือกระหว่างการซื้อ Franchise หรือการสร้างแบรนด์เอง : กรณีศึกษาชานมไข่มุก.* (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

เพ็ญนภา ศรีอรุณเรืองทิศ. (2548). *การศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านตลาดและการเงินของการลงทุนแฟรนไชส์ร้านบ้านใร่กาแฟ สาขามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.* (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

Sudiartini, N. W. A., Astari, A. A. E., Kardini, N. L., & Dhani, Y. R. (2020). The feasibility study of coffee house business opportunity in COVID-19 pandemic: a case study at kulo coffee shop pemogan. *International Research Journal of Management, IT and Social Sciences, 7*(5), 38-45.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 575-592.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Organizational Culture and Happiness at Work of Government Officials, Department of Groundwater Resources, Ministry of Natural Resources and Environment

Kannika Loylong[1*] and Pornphan Hemaphan[2]

[1] *Master's Student in Political Science, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Kannika.lo@ku.th*

ABSTRACT

The objectives of this research are: (1) to address the level of happiness at work of the government officials, Department of Groundwater Resources, (2) to compare personal factors of happiness at work of the government officials, Department of Groundwater Resources, and (3) to examine the relationship between mission-driven culture with happiness at work of government officials, Department of Groundwater Resources, Ministry of Natural Resources and Environment. This study is quantitative research. The population used in the study of government officials, Department of Groundwater Resources, Ministry of Natural Resources and Environment 447 people. The sample of government officials 207 people by stratified random sampling. The tool used to collect data was questionnaire. Statistics used in data analysis include means, standard deviations, the inferential statistics are t-test, One-Way Analysis of Variance (One-way ANOVA) and Pearson's Correlation Coefficient, and Fisher's Least Significance Difference (LSD) was utilized for pairwise comparison technique. The results found that to address the level of happiness at work of the government officials the overall happiness at work of government officials was at a high level; workplace relationships was at the highest, followed by work achievement, employee recognition, and work commitments. There was no significant difference between personal factors and happiness at work at the 0.05 level. Mission-driven culture and happiness at work had a significant relationship at the 0.05 level, namely adherence to organizational vision and strategy, shared value of reciprocity, target-oriented participative management. The results suggest that The Department of Groundwater Resources (DGR) values relationships and operates within a mission-driven culture. As a result, DGR should sustain its values while increasing its dedication to the vision and goal. The vision and mission should be communicated through a variety of methods. In terms of results-oriented engagement, government officials should work together to implement operations in accordance with the DGR's action plan and strategies.

Keywords: Organization Culture, Happiness at Work, Mission–Driven Culture

Received: 29 June 2024;
Revised: 10 August 2024;
Accepted: 21 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

วัฒนธรรมองค์การและความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรรณิกา ลอยล่อง[1*] และ พรพรรณ เหมะพันธุ์[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Kannika.lo@ku.th*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2) เพื่อเปรียบเทียบความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมพันธกิจกับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 447 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการ รวมทั้งสิ้น 207 คน ซึ่งมีการคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน รวมทั้งการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ภายหลังด้วยวิธีการทดสอบของ Fisher ผลการศึกษาพบว่า ระดับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านการเป็นที่ยอมรับ และด้านความรักในงาน ปัจจัยส่วนบุคคลไม่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 วัฒนธรรมพันธกิจ ด้านความมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ ด้านค่านิยมใฝ่สัมพันธ์ และด้านการมีส่วนร่วมแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ข้อเสนอแนะในการศึกษา ได้แก่ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีวัฒนธรรมพันธกิจ ด้านค่านิยมใฝ่สัมพันธ์ เป็นอย่างดี จึงควรรักษาค่านิยมดังกล่าวไว้ แต่ควรยกระดับ ด้านความมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์และพันธกิจ โดยมีการประชาสัมพันธ์ด้านวิสัยทัศน์และพันธกิจผ่านช่องทางที่หลากหลาย ในขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ข้าราชการควรให้ความร่วมมือในการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ และยุทธศาสตร์ของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์การ, ความสุขในการปฏิบัติงาน, วัฒนธรรมพันธกิจ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในทุกองค์การมีวัฒนธรรมองค์การมีความแตกต่างกันออกไป วัฒนธรรมองค์การเป็นรูปแบบพฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่ ค่านิยม ความเชื่อ มีขนบธรรมเนียมที่มีกฎเกณฑ์ และข้อปฏิบัติที่บุคลากรในองค์การถ่ายทอดสืบต่อกันมาและรับรู้ร่วมกัน การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานภายในองค์การ รวมไปถึงการเสริมสร้างอรรถประโยชน์และคุณลักษณะในการปฏิบัติงานอย่างมีแบบแผน โดยให้มีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (วรุตม์ ทวีศรี, 2565) ซึ่งวัฒนธรรมองค์การที่ดีและแข็งแกร่งมีส่วนช่วยสนับสนุนบุคลากรที่มีคุณภาพอยู่กับองค์การในระยะเวลานาน ยังรวมถึงการที่บุคลากรมีความสุขในการทำงาน มีความรู้สึกภาคภูมิใจในงาน รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ โดยมีการสร้างความผูกพันในองค์การให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความจงรักภักดี ทำให้ลดอัตราการลาออกของบุคลากร ในหลาย ๆ หน่วยงานจึงต้องหาวิธีให้องค์การมีวัฒนธรรมที่แข็งแกร่งและบุคลากรมีความสุขในการทำงานไปพร้อม ๆ กัน

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีวิสัยทัศน์เป็นองค์การสมรรถนะสูงในการสร้างความมั่นคงด้านน้ำบาดาลในทุกสถานการณ์ให้ใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศภายในปี พ.ศ. 2570 โดยองค์การมีค่านิยม คือ สามัคคีเยี่ยม เปี่ยมด้วยน้ำใจ ใฝ่ผลสัมฤทธิ์ มุ่งจิตบริการ และมีพันธกิจในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านอุทกธรณีวิทยา นวัตกรรม เทคโนโลยี การเจาะ และบริหารจัดการน้ำบาดาล สนับสนุน กำกับ และติดตามประเมินผลการใช้ทรัพยากรน้ำบาดาลอย่างสมดุลและยั่งยืน เสริมสร้างขีดความสามารถขององค์การและบุคลากรมีสมรรถนะสูง มีความทันสมัยด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรมด้านน้ำบาดาล และสร้างการรับรู้ เพื่อขับเคลื่อนและสนับสนุนองค์การ รวมถึงการบูรณาการและสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการน้ำบาดาลทั้งในและต่างประเทศ ตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาล ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 -2579) มีความสำคัญต่อมีนโยบายด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ให้ตอบสนองต่อแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 -2580) และสอดคล้องกับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล โดยมีการวางแผนเสริมสร้างความสุขและความผูกพันของบุคลากร ความก้าวหน้าในอาชีพ รวมถึงพัฒนาคุณภาพชีวิตให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน เสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมความผูกพันของบุคลากรในองค์การ และเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร (สำนักบริหารกลาง กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, 2566)

จากผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังคงมีตัวชี้วัดที่มีคะแนนอยู่ในระดับสูงแต่น้อยกว่าตัวชี้วัดอื่น ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ให้ปรับปรุงระบบการปฏิบัติงาน และตัวชี้วัดการปฏิบัติงานด้านคุณภาพ โดยคณะกรรมการมีมติให้บุคลากรปรับปรุงระบบการปฏิบัติงาน โดยให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น ประชาชนผู้ประกอบกิจการน้ำบาดาล ช่างเจาะน้ำบาดาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ต้องปรับปรุงคุณภาพการให้บริการให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงตัวชี้วัดด้านการใช้อำนาจ บุคลากรควรมีการปรับปรุงแก้ปัญหาการทุจริต ซึ่งพบว่ายังไม่มีการทบทวนนโยบายหรือมาตรการในการป้องกันการทุจริตเพื่อนำไปจัดทำแผนงานและเผยแพร่ให้บุคลากรภายในหน่วยงานทราบอย่างทั่วถึง (กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, 2565)

อย่างไรก็ตามหน่วยงานยังคงประสบปัญหาในเรื่องการรักษาอัตราการคงอยู่ของข้าราชการ เนื่องจากมีอัตราการลาออกของข้าราชการ โดยเฉลี่ยร้อยละ 13.33 คน/ปี ในระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565 (สำนักบริหารกลาง กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, 2566) และสอดคล้องกับข้อมูลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งพบปัญหาในด้านบุคลากรของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลที่มีกรอบอัตรากำลังหรือผู้ปฏิบัติงานไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในหลายส่วนที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และไม่เพียงพอต่อการทำงานในเชิงรุก อันเนื่องมาจากการมอบหมายงานไม่เหมาะสมตามความถนัดเชี่ยวชาญของบุคลากร ไม่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ของบุคลากรรุ่นเก่าไปสู่บุคลากรรุ่นใหม่ ทำให้เกิดการปฏิบัติงานที่ต่อเนื่องทำให้บุคลากรรุ่นใหม่ขาดทักษะและประสบการณ์ ความก้าวหน้าของบุคลากรตำแหน่งที่เป็นตำแหน่งหลัก หรือตำแหน่งอื่น ๆ ไม่มีความก้าวหน้าและเลื่อนระดับ โดยข้าราชการเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามภารกิจของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลมากกว่าบุคลากรประเภทอื่น ทั้งนี้ กรมทรัพยากรน้ำบาดาลได้มีการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์การ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมพันธกิจที่ให้ข้าราชการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ระยะ 5 ปี (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566-2570) และส่งเสริมให้ข้าราชการเข้าถึงเทคโนโลยี องค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มีความทันสมัย ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์ เทคนิค วิธีการ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลสู่ข้าราชการรุ่นใหม่ มีการสร้างหลักสูตรเฉพาะเพื่อพัฒนาข้าราชการในองค์การโดยอาศัยกระบวนการจัดการความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, 2562) นอกจากนี้ เหตุผลในการลาออกจากราชการของข้าราชการมีหลายปัจจัย ซึ่งความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการถือเป็นหลักสำคัญในการทำงาน คือ การที่ข้าราชการจะทำงานให้ประสบความสำเร็จ มีความกระตือรือร้น มีความภาคภูมิใจ พึงพอใจในงาน การได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา และรู้สึกมีความสุขในการทำงาน ถือว่าเป็นปัจจัยให้ข้าราชการคงอยู่กับองค์กรได้นานและเป็นสิ่งเดียวที่ข้าราชการสามารถควบคุมได้ (ธนเดช สอนสะอาด และคณะ, 2560)

ดังนั้น ปัญหาการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ในตัวชี้วัดปรับปรุงระบบการทำงาน และตัวชี้วัดคุณภาพการดำเนินงาน รวมถึงอัตราการคงอยู่ของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาลที่กล่าวถึงข้างต้น สะท้อนความสำคัญของการรักษาวัฒนธรรมองค์การ (Cultural maintenance) แบบพันธกิจของหน่วยงาน เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์การและให้บุคลากรมีสมรรถนะสูง อันจะส่งผลไปยังความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาวัฒนธรรมองค์การและความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์การที่แข็งแกร่งและคุณภาพชีวิตที่ดีของข้าราชการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อเปรียบเทียบความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมพันธกิจกับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 447 คน (สำนักบริหารกลาง กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง มีสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยเทียบขนาดจากขนาดประชากรกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาและการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ทฤษฎีการคำนวณของ Krejcie & Morgan (1970) ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับค่าความคลาดเคลื่อน 5% ได้จำนวน 207 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีกระบวนการ ดังนี้

2.1 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษากรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การ ความสุขในการปฏิบัติงาน รวมถึงผลงานการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง สังกัด และรายได้ต่อเดือน เป็นลักษณะข้อคำถามปลายปิด (Closed-Ended Questions) ให้ข้าราชการเลือกตอบ 1 คำตอบ จำนวนทั้งหมด 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นวัฒนธรรมพันธกิจของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ ด้านค่านิยมใฝ่สัมพันธ์ และด้านการมีส่วนร่วมแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้การประมาณค่า โดยใช้มารตวัดแบบลิเคิร์ท (Likert scale) และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) 5 ระดับ เป็นลักษณะข้อคำถามปลายปิด (Closed-Ended Questions) ให้ข้าราชการเลือกตอบ 1 คำตอบ จำนวนทั้งหมด 28 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน ด้านผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน และด้านการเป็นที่ยอมรับ ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้การประมาณค่า โดยใช้มารตวัดแบบลิเคิร์ท (Likert scale)

และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) 5 ระดับ เป็นลักษณะข้อคำถามปลายปิด (Closed-Ended Questions) ให้ข้าราชการเลือกตอบ 1 คำตอบ จำนวนทั้งหมด 15 ข้อ

2.2 การตรวจสอบคุณภาพและการพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้จากการศึกษากรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การ ความสุขในการปฏิบัติงาน รวมถึงผลงานการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นนำไปทำการทดสอบ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาศึกษา คือ ข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นรายข้อ โดยใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ ความเชื่อมั่นของครอนบาด (Cronbach's Reliability Coefficient Alpha) โดยผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาคของผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งภาพรวม = .97 และเมื่อจำแนกเป็นรายตัวแปร ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาควัฒนธรรมพันธกิจ มีค่าความเชื่อมั่น = .95 และค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาคความสุขในการปฏิบัติงาน มีค่าความเชื่อมั่น = .95

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 สมมติฐานที่ 1 ข้าราชการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความสุขในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน

3.1.1 เพศต่างกันมีความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการที่แตกต่างกัน

3.1.2 อายุต่างกันมีความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการที่แตกต่างกัน

3.1.3 ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการที่แตกต่างกัน

3.1.4 ระดับตำแหน่งที่ต่างกันมีความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการที่แตกต่างกัน

3.1.5 สังกัดที่ต่างกันมีความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการที่แตกต่างกัน

3.1.6 รายได้ต่อเดือนที่ต่างกันมีความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการที่แตกต่างกัน

3.2 สมมติฐานที่ 2 วัฒนธรรมพันธกิจมีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.2.1 ความมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์มีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.2.2 ค่านิยมใฝ่สัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.2.3 การมีส่วนร่วมแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1. ศึกษา สำรวจเอกสาร และสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดและทฤษฎีวัฒนธรรมองค์การ ความสุขในการปฏิบัติงาน รวมถึงผลงานการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากเอกสาร หนังสือ บทความวิชาการ และผลงานวิจัยอื่น ๆ ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

4.2 จัดทำแบบสอบถามและให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและแก้ไข จนได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการทดสอบ (Try-out) กับข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567

4.3 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ทำการทดสอบ (Try-out) จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นรายข้อ โดยใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาด (Cronbach's Reliability Coefficient Alpha) ค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาคของผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งภาพรวม = .97

4.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 207 คน และนำไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานต่อไป

4.5 นำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์และครบถ้วน หลังจากนั้นนำผลการวิเคราะห์แบบสอบถามมาจัดระเบียบและทำการลงรหัส เพื่อใช้ในการประมวลผล

4.6 นำข้อมูลที่ได้จากการลงรหัสเรียบร้อยแล้ว นำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4.7 นำค่าข้อมูลสถิติที่ได้จากการประมวลผล มาทำการวิเคราะห์ โดยแยกวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานในการศึกษา

4.6 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติ มาอภิปราย สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

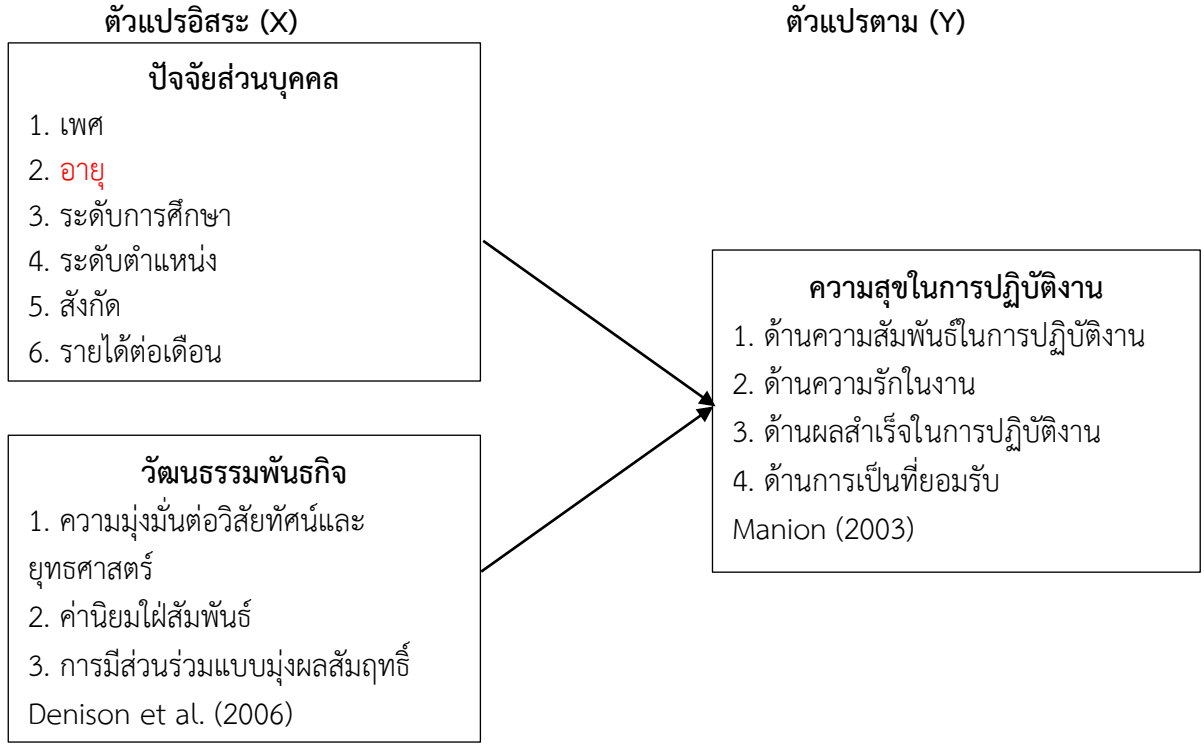
ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมดเพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการหาระดับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ

5.2 สถิติอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ การทดสอบที (t-test) ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีสองกลุ่ม ตามปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการ ได้แก่ เพศ และ สังกัด การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ของกลุ่มตัวอย่างสามกลุ่ม ตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือนเดือน โดยเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Fisher (Fisher's Least Significance Difference: LSD) และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมพันธกิจกับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมองค์การและความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งข้าราชการยึดถือค่านิยม ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ พันธกิจ และเป้าประสงค์ ที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมองค์การแบบพันธกิจ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกรูปแบบ วัฒนธรรมพันธกิจ ตามแนวคิดของ Denison et al. (2006) มาใช้ในการศึกษาวัฒนธรรมองค์การและความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการอย่างเหมาะสม ประกอบด้วย ความมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ ค่านิยม ใฝ่สัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และได้ศึกษาปัญหาในเรื่องการรักษาอัตราการคงอยู่ของข้าราชการกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีอัตราการลาออกของข้าราชการ โดยเฉลี่ยร้อยละ 13.33 คน/ปี ในระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565 (สำนักบริหารกลาง กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, 2566) และสอดคล้องกับข้อมูลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งพบปัญหาการมอบหมายงานที่ไม่เหมาะสมตามความถนัดเชี่ยวชาญของบุคลากร ไม่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ของบุคลากรรุ่นเก่าไปสู่บุคลากรรุ่นใหม่ ทำให้เกิดการปฏิบัติงานที่ต่อเนื่องทำให้บุคลากรรุ่นใหม่ขาดทักษะและประสบการณ์ ความก้าวหน้าของบุคลากรตำแหน่งที่เป็นตำแหน่งหลักหรือตำแหน่งอื่น ๆ ไม่มีความก้าวหน้าและเลื่อนระดับ ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงองค์ประกอบความสุขในการปฏิบัติงานของนักวิชาการต่าง ๆ โดยนำแนวคิดของ Manion (2003) ที่ประกอบด้วย ด้านความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน ด้านผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน และด้านการเป็นที่ยอมรับ เพื่อนำมาศึกษากับข้าราชการให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการศึกษาความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการในครั้งนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ระดับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน ($\bar{x}$ = 4.37) รองลงมา คือ ด้านผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน ($\bar{x}$ = 4.35) ด้านการเป็นที่ยอมรับ ($\bar{x}$ = 4.31) และอันดับสุดท้าย คือ ด้านความรักในงาน ($\bar{x}$ = 4.25) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ

ความสุขในการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน	4.37	.66	มาก
ด้านความรักในงาน	4.25	.80	มาก
ด้านผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน	4.35	.56	มาก
ด้านการเป็นที่ยอมรับ	4.31	.62	มาก
รวม	**4.31**	**.57**	**มาก**

2. ผลการเปรียบเทียบความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการมีเพศแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน (t = .56, p>.05) ข้าราชการมีอายุแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน (F=1.46, p>.05) ข้าราชการมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน (F = 1.56, p>.05) ข้าราชการมีระดับตำแหน่งแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน (F = .94, p>.05) ข้าราชการมีสังกัดแตกต่างกัน

มีความสุขในการปฏิบัติงาน (t = -1.46, p>.05) ไม่แตกต่างกัน และข้าราชการมีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน (F = 2.07, p>.05) ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ จำแนกตามเพศ

(n = 207)

เพศ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ชาย	102	4.34	.58	.56	.577
หญิง	105	4.29	.57		

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการที่มีเพศต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน (t = .56, p>.05) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของของข้าราชการ จำแนกตามอายุ

(n = 207)

อายุ	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.90	4	.48	1.46	.215
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	65.57	202	.32		
รวม	**67.47**	**206**			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการที่มีอายุแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน (F=1.46, p>.05) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อแยกวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสุขในการปฏิบัติงาน ที่มีอายุต่างกัน ออกเป็นด้านต่าง ๆ ด้วยค่า F-test

ตารางที่ 4 ความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ จำแนกตามอายุ

(n = 207)

ความสุขในการปฏิบัติงาน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านความสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	2.22	4	.56	1.30	.273
ในการปฏิบัติงาน	ภายในกลุ่ม	86.63	202	.43		
	รวม	**88.85**	**206**			
2. ด้านความรักในงาน	ระหว่างกลุ่ม	7.33	4	1.83	2.95*	.021*
	ภายในกลุ่ม	125.33	202	.62		
	รวม	**132.65**	**206**			
3. ด้านผลสำเร็จ	ระหว่างกลุ่ม	1.00	4	.25	.80	.528
ในการปฏิบัติงาน	ภายในกลุ่ม	63.46	202	.31		
	รวม	**64.46**	**206**			
4. ด้านการเป็น	ระหว่างกลุ่ม	2.13	4	.53	1.39	.239
ที่ยอมรับ	ภายในกลุ่ม	77.32	202	.38		
	รวม	**79.45**	**206**			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ จำแนกตามอายุ พบว่า ข้าราชการที่มีอายุแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน (F = 1.30, p>.05) ด้านผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน (F = .80, p>.05) และด้านการเป็นที่ยอมรับ (F = 1.39, p>.05) ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในขณะที่ข้าราชการที่มีอายุต่างกันมีความสุขในการปฏิบัติงานด้านความรักในงานแตกต่างกัน (F = 2.95, p<.05) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Post Hoc)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการด้านความรักในงาน จำแนกตามอายุ

(n = 207)

อายุ	จำนวน	$\bar{x}$	อายุ				
			ต่ำกว่า 25 ปี หรือเท่ากับ 4.00	26 -35 ปี 4.04	36 - 45 ปี 4.33	46 - 55 ปี 4.48	55 ปี ขึ้นไป 4.50
ต่ำกว่า 25 ปี หรือเท่ากับ	1	4.00	-	-.04	-.33	-.48	-.50
26 -35 ปี	85	4.04	.04	-	-.29*	-.44*	-.47*
36 - 45 ปี	70	4.33	.33	.29*	-	-.15	-.18
46 - 55 ปี	30	4.48	.48	.44*	.15	-	-.02
55 ปี ขึ้นไป	21	4.50	.50	.47*	.18	.02	-

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ด้านความรักในงาน จำแนกตามอายุ พบว่า แตกต่างกัน 6 คู่ ได้แก่

1. ข้าราชการอายุ 26 -35 ปี กับข้าราชการอายุ 36 - 45 ปี พบว่า ข้าราชการที่มีอายุ 26 -35 ปี มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน น้อยกว่าข้าราชการที่มีอายุ 36 - 45 ปี
2. ข้าราชการอายุ 26 -35 ปี กับข้าราชการอายุ 46 - 55 ปี พบว่า ข้าราชการที่มีอายุ 26 -35 ปี มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน น้อยกว่าข้าราชการที่มีอายุ 46 - 55 ปี
3. ข้าราชการอายุ 26 -35 ปี กับข้าราชการอายุ 55 ปี ขึ้นไป พบว่า ข้าราชการที่มีอายุ 26 -35 ปี มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน น้อยกว่าข้าราชการที่มีอายุ 55 ปี ขึ้นไป
4. ข้าราชการอายุ 36 - 45 ปี กับข้าราชการอายุ 26 -35 ปี พบว่า ข้าราชการที่มีอายุ 36 - 45 ปี มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน มากกว่าข้าราชการที่มีอายุ 26 -35 ปี
5. ข้าราชการอายุ 46 - 55 ปี กับข้าราชการอายุ 26 -35 ปี พบว่า ข้าราชการอายุ 46 - 55 ปี มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน มากกว่าข้าราชการที่มีอายุ 26 -35 ปี
6. ข้าราชการอายุ 55 ปี ขึ้นไป กับข้าราชการอายุ 26 -35 ปี พบว่า ข้าราชการอายุ 55 ปี ขึ้นไป มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน มากกว่าข้าราชการที่มีอายุ 26 -35 ปี

ตารางที่ 6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = 207)

ระดับการศึกษา	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.02	2	.51	1.56	.212
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	66.46	204	.33		
รวม	**67.47**	**206**			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน (F = 1.56, p>.05) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อแยกวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการที่มีระดับการศึกษาต่างกันออกเป็นด้านต่าง ๆ ด้วยค่า F-test

ตารางที่ 7 ความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = 207)

ความสุขในการปฏิบัติงาน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านความสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	1.58	2	.79	1.84	.161
ในการปฏิบัติงาน	ภายในกลุ่ม	87.27	204	.43		
	รวม	88.85	206			
2. ด้านความรักในงาน	ระหว่างกลุ่ม	.10	2	.05	.08	.922
	ภายในกลุ่ม	132.55	204	.65		
	รวม	132.65	206			
3. ด้านผลสำเร็จ	ระหว่างกลุ่ม	1.23	2	.61	1.98	.140
ในการปฏิบัติงาน	ภายในกลุ่ม	63.24	204	.31		
	รวม	64.46	206			
4. ด้านการเป็น	ระหว่างกลุ่ม	3.31	2	1.66	4.44	.013*
ที่ยอมรับ	ภายในกลุ่ม	76.14	204	.37		
	รวม	79.45	206			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ข้าราชการที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความสุขในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน (F = 1.84, p>.05) ด้านความรักในงาน (F = .08, p>.05) และด้านผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน (F = 1.98, p>.05) ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในขณะที่ข้าราชการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านการเป็นที่ยอมรับแตกต่างกัน (F = 4.44, p<.05) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Post Hoc)

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการด้านการเป็นที่ยอมรับ จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = 207)

ระดับการศึกษา	จำนวน	$\bar{x}$	ระดับการศึกษา		
			ปวส. (4.06)	ปริญญาตรี (4.25)	ปริญญาโท (4.47)
ปวส.	18	4.06	-	-.20	-.41*
ปริญญาตรี	116	4.25	.20	-	-.21*
ปริญญาโท	73	4.47	.41*	.21*	-

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการด้านการเป็นที่ยอมรับ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า แตกต่างกัน 4 คู่ ดังนี้

1. ข้าราชการที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) กับ ข้าราชการที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท พบว่า ข้าราชการที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีความสุขในการปฏิบัติงานด้านการเป็นที่ยอมรับ น้อยกว่าข้าราชการที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท

2. ข้าราชการที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีกับข้าราชการที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท พบว่า ข้าราชการที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีความสุขในการปฏิบัติงานด้านการเป็นที่ยอมรับ น้อยกว่าข้าราชการที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท

3. ข้าราชการที่มีการศึกษาระดับปริญญาโทกับข้าราชการที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พบว่า ข้าราชการที่มีการศึกษาระดับปริญญาโทมีความสุขในการปฏิบัติงานด้านการเป็นที่ยอมรับ มากกว่าข้าราชการที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

4. ข้าราชการที่มีการศึกษาระดับปริญญาโทกับข้าราชการที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ข้าราชการที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านการเป็นที่ยอมรับ มากกว่าข้าราชการที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 9 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการจำแนกตามระดับตำแหน่ง

(n = 207)

ระดับตำแหน่ง	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.54	5	.31	.94	.456
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	65.93	201	.33		
รวม	**67.47**	**206**			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการที่มีระดับตำแหน่งแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน (F = .94, p>.05) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 10 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ จำแนกตามสังกัด

(n = 207)

สังกัด	จำนวน (คน)	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ส่วนกลาง	116	4.26	.61	-1.46	.146
สำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต 1-12	91	4.38	.52		

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการ ที่มีสังกัดต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน (t = -1.46, p>.05) ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 11 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

(n = 207)

รายได้ต่อเดือน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2.65	4	.66	2.07	.086
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	64.82	202	.32		
รวม	**67.47**	**206**			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 11 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน (F = 2.07, p>.05) ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อแยกวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ออกเป็นด้านต่าง ๆ ด้วยค่า F-test

ตารางที่ 12 ความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

(n = 207)

ความสุขในการปฏิบัติงาน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านความสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	1.14	4	.28	.66	.624
ในการปฏิบัติงาน	ภายในกลุ่ม	87.72	202	.43		
	รวม	88.85	206			
2. ด้านความรักในงาน	ระหว่างกลุ่ม	11.29	4	2.82	4.70*	.001*
	ภายในกลุ่ม	121.36	202	.60		
	รวม	132.65	206			
3. ด้านผลสำเร็จ	ระหว่างกลุ่ม	2.92	4	.73	2.39	.052
ในการปฏิบัติงาน	ภายในกลุ่ม	61.55	202	.30		
	รวม	64.46	206			
4. ด้านการเป็น	ระหว่างกลุ่ม	1.06	4	.26	.68	.607
ที่ยอมรับ	ภายในกลุ่ม	78.36	202	.39		
	รวม	79.45	206			

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความสุขในการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน (F = .66, p>.05) ด้านผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน (F = 2.39, p>.05) และด้านการเป็นที่ยอมรับ (F = .68, p>.05) ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในขณะที่ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน แตกต่างกัน (F = 4.70, p<.05) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD (Post Hoc)

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ด้านความรักในงาน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

(n = 207)

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	$\bar{x}$	รายได้ต่อเดือน				
			ต่ำกว่า 15,000 บาท หรือเทียบเท่า 4.40	15,001 – 25,000 บาท 4.02	25,001 – 35,000 บาท 4.45	35,001 – 45,000 บาท 4.29	45,001 – 55,000 บาท ขึ้นไป 4.65
ต่ำกว่า 15,000 บาทหรือเทียบเท่า	28	4.40	-	.38*	-.05	.11	-.25
15,001 – 25,000 บาท	97	4.02	-.38*	-	-.44*	-.27	-.63*
25,001 – 35,000 บาท	31	4.45	.05	.44*	-	.16	-.19
35,001 – 45,000 บาท	25	4.29	-.11	.27	-.16	-	-.36
45,001 – 55,000 บาท ขึ้นไป	26	4.65	.25	.63*	.19	.36	-

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc) ของค่าเฉลี่ยความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ด้านความรักในงาน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า แตกต่างกัน 6 คู่ ดังนี้

1. ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท หรือเทียบเท่า กับ ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท พบว่า ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท หรือเทียบเท่า มีความสุขในการปฏิบัติงานด้านความรักในงาน มากกว่าข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท

2. ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท กับ ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท หรือเทียบเท่า พบว่า ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงานน้อยกว่าข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท หรือเทียบเท่า

3. ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท กับ ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 25,001 – 35,000 บาท พบว่า ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน น้อยกว่าข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 25,001 – 35,000 บาท

4. ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท กับ ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 45,001 – 55,000 บาท ขึ้นไป พบว่า ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน น้อยกว่าข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 45,001 – 55,000 บาท ขึ้นไป

5. ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 25,001 – 35,000 บาท กับข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท พบว่า ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 25,001 – 35,000 บาท มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน มากกว่าข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท

6. ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 45,001 – 55,000 บาท ขึ้นไป กับ ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท พบว่า ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 45,001 – 55,000 บาท ขึ้นไป มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน มากกว่าข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท

3. ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมพันธกิจกับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วัฒนธรรมองค์การโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ระดับสูง (r = .799) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ความมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ มีความสัมพันธ์อยู่ระดับปานกลาง (r = .599) ค่านิยมใฝ่สัมพันธ์ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ระดับสูง (r = .784) และการมีส่วนร่วมแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ระดับปานกลาง (r = .689)

ตารางที่ 13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมพันธกิจมีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ

(n = 207)

วัฒนธรรมพันธกิจ	ความสุขในการปฏิบัติงาน		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ความมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์	.599	.000*	ปานกลาง
ค่านิยมใฝ่สัมพันธ์	.784	.000*	สูง
การมีส่วนร่วมแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์	.689	.000*	ปานกลาง
รวม	**.799**	**.000***	**สูง**

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ระดับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ภาพรวมระดับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ อยู่ในระดับมาก ด้านความรักในงานน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ที่ได้รับการบรรจุใหม่ มีการลาออกและโอนย้ายมากขึ้น ทำให้สูญเสียบุคลากรในการทำงานและขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับ กรกฎ แน่นหนา และ ปิยากร หวังมหาพร (2564) ที่ศึกษาถึงความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการมีความผูกพันต่อองค์การในระดับมาก เนื่องจากข้าราชการมีความรักและผูกพันในองค์การ และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ทำให้ข้าราชการมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเท ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ข้าราชการอายุ 26 – 35 ปี มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน น้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ในการทำงานยังมีน้อย มีความรักและความผูกพันในองค์การยังค่อนข้างน้อย ในขณะที่ข้าราชการยิ่งมีอายุมาก ยิ่งมีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงานสูง ซึ่งเกิดจากความรักและผูกพันในกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเดือนเพ็ญ สาสังข์ และ ศรีรัฐ โกวงศ์ (2566) ที่ศึกษาการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสทนช. ตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีอายุเยอะมีความผูกพันต่อองค์การมากกว่ากลุ่มอายุอื่น เนื่องจากมีรายได้และตำแหน่งที่สูงขึ้น ข้าราชการที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีค่าเฉลี่ยต่อความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านการเป็นที่ยอมรับ น้อยที่สุด ในขณะที่ข้าราชการยิ่งมีการศึกษาระดับสูงยิ่งมีความสุขในการทำงานมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะมีความรู้ในการทำงาน สร้างผลงานวิจัย ด้านทรัพยากรน้ำบาดาล และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการทำงานมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนัตพร เหี้ยมหาญ (2562) ที่ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์การของข้าราชการและลูกจ้าง ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีมีความผูกพันในองค์การน้อยกว่าบุคลากรที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี เนื่องจากบุคลากรที่มีการศึกษาสูงจะนำความรู้มาปรับใช้ในกระบวนการทำงานได้อย่างเหมาะสม ข้าราชการส่วนใหญ่เป็นข้าราชการระดับปฏิบัติการ ในขณะที่ระดับอาวุโสมีสัดส่วนน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการทุกระดับตำแหน่งมีระดับความสุขในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิรดา พราหมณ์ชู (2563) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานไม่สัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงาน เนื่องจากรายได้และ

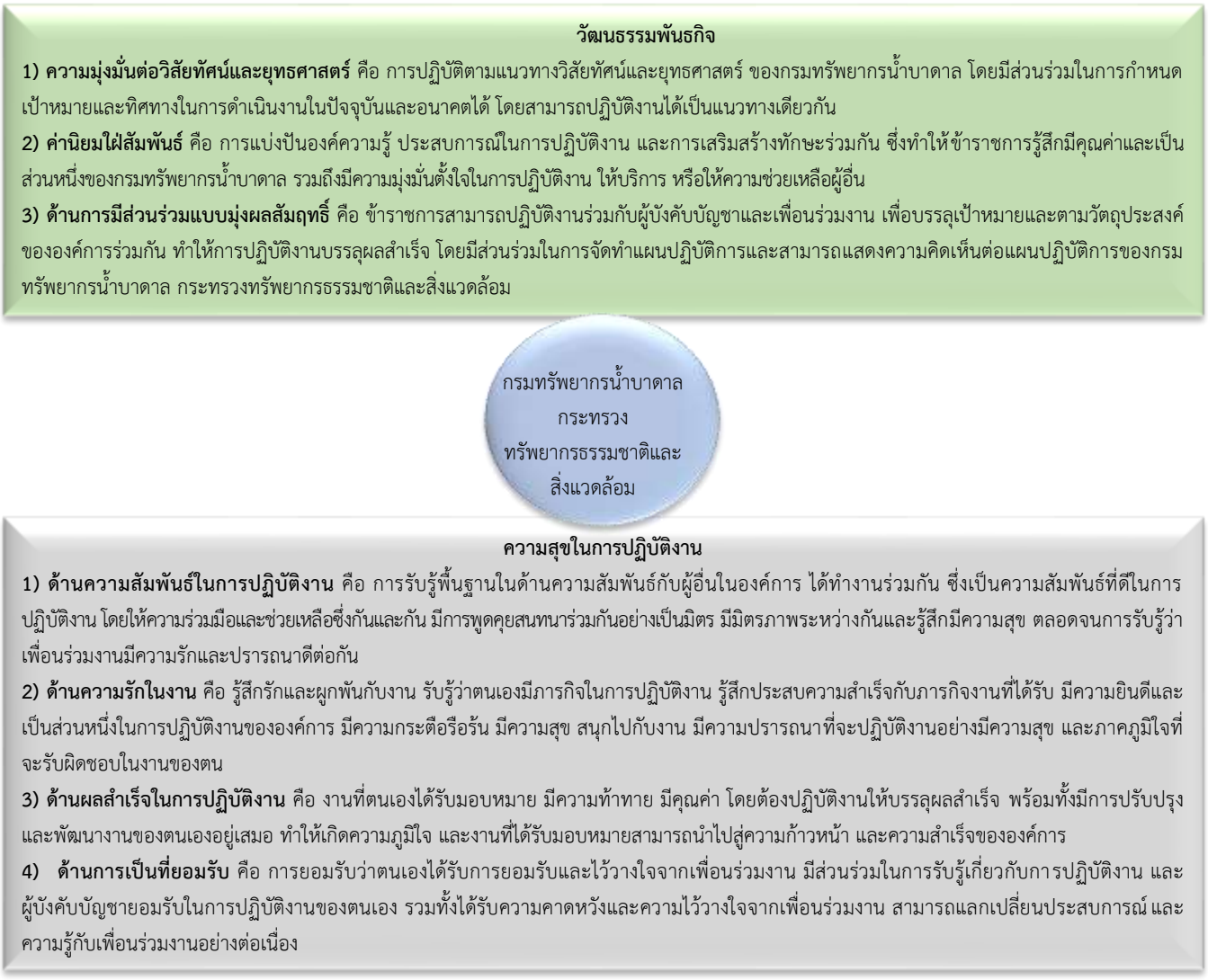
ค่าตอบแทนมีความสัมพันธ์กับความสุขมากกว่าปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ข้าราชการสังกัดส่วนกลาง มีความสุขในการปฏิบัติงานทุกด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน ด้านผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน และด้านการเป็นที่ยอมรับ น้อยกว่าข้าราชการสังกัดสำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต 1-12 ในขณะที่ข้าราชการสังกัดสำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต 1-12 มีความสุขในการทำงานสูงกว่าทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภารกิจของทั้ง 2 สังกัดมีความต่างกัน ข้าราชการสังกัดส่วนกลาง รับผิดชอบในงานเชิงวิชาการ สนับสนุนกำกับกับควบคุมการประกอบกิจการน้ำบาดาล บริหารจัดการน้ำบาดาล จัดทำโครงการต่าง ๆ แต่ข้าราชการสำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต 1-12 ทำหน้าที่สนับสนุนการบริหารจัดการ สนองนโยบายของส่วนกลาง สนับสนุนและดำเนินงานโครงการเชิงพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับณัฐชญา พึ่งโต (2563) ที่ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านลักษณะองค์การต่อความผูกพันในองค์การของบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจัยลักษณะองค์การ บุคลากรมีความผูกพันในองค์การเป็นไปในทิศทางบวกและควรให้มีการจัดโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม มีระบบสั่งการให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่าง ๆ เนื่องจากจะส่งผลให้บุคลากรในองค์การเกิดความผูกพันในองค์การสูงขึ้น ข้าราชการที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท มีความสุขในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน น้อยที่สุด ในขณะที่ข้าราชการที่มีรายได้สูง มีความสุขในการทำงาน ด้านความรักในงานสูงกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการที่มีรายได้สูงเป็นสมาชิกองค์การมานานและได้รับเงินเดือนสูงอาจทำให้มีแรงบันดาลใจในการทำงานมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรภัทร์ โพธิ์บาทะ (2565) ที่ศึกษาความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีเงินเดือนมากที่สุด คือ 40,001 บาท ขึ้นไป มีความสุขในการปฏิบัติงานมากกว่าบุคลากรที่มีเงินเดือนรายได้น้อยกว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมพันธกิจกับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ด้านความมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ อยู่ระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ได้รับรางวัลเลิศรัฐในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 มีคะแนนผลการประเมินตัวชี้วัดประสิทธิภาพและการดำเนินงานให้บรรลุตามพันธกิจมากที่สุด โดยวัดความสำเร็จของการปฏิบัติงานอย่างบรรลุเป้าหมายตามแผนปฏิบัติราชการ ซึ่งสอดคล้องกับ วรญา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต และคณะ (2563) ที่ศึกษาวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมพันธกิจส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ แต่ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์การอย่างชัดเจน เพื่อให้บุคลากรในองค์การมุ่งสู่วิสัยทัศน์ในเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน จะเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์การให้มีความเข้มแข็งต่อไปในอนาคตและส่งผลต่อความผูกพันในองค์การ ด้านการมีส่วนร่วมแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการสามารถปฏิบัติงานเชื่อมโยงกับแผนปฏิบัติการของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลได้ และมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไป ผู้ประกอบการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับมนธิรา สร้อยศรี (2564) ที่ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารแผนการปฏิบัติราชการของบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารแผนปฏิบัติการประจำปี ด้านการทำแผนปฏิบัติราชการ อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การเสนอแนะข้อมูลในการปฏิบัติการ และมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติงาน

องค์ความรู้ใหม่

วัฒนธรรมพันธกิจของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของวัฒนธรรมองค์การ ประกอบไปด้วย 1) ความมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์และพันธกิจ 2) ค่านิยมใฝ่สัมพันธ์ และ 3) การมีส่วนร่วมแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทการทำงานของหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทย ในการปฏิบัติงานตามทิศทางยุทธศาสตร์ของรัฐบาล รวมทั้งวิสัยทัศน์และเป้าหมายของหน่วยงานเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ข้าราชการมีความสำคัญในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์และพันธกิจ ค่านิยม และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในองค์การ ทั้งนี้ข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้วยความสุข ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน ด้านความรักในงาน ด้านผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน และ

ด้านการเป็นที่ยอมรับ จะทำให้วัฒนธรรมพันธกิจขององค์การมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นรวมไปถึงความผูกพันที่มีต่อองค์การ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ระดับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสุขในการปฏิบัติงาน พบว่า อันดับแรก คือ ด้านความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ด้านผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านการเป็นที่ยอมรับ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านความรักในงาน

ผลปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง สังกัด และรายได้ต่อเดือน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง สังกัด และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมพันธกิจกับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พบว่า วัฒนธรรมพันธกิจโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานของข้าราชการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ระดับสูง ($r = .799$) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ความมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ มีความสัมพันธ์อยู่ระดับปานกลาง ($r = .599$) ค่านิยมใฝ่สัมพันธ์ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ระดับสูง ($r = .784$) และการมีส่วนร่วมแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยมีความสัมพันธ์อยู่ระดับปานกลาง ($r = .689$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีวัฒนธรรมพันธกิจ ด้านค่านิยมใฝ่สัมพันธ์ คือ การให้บริการประชาชน ผู้ประกอบกิจการน้ำบาดาล ช่างเจาะน้ำบาดาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี และให้ความร่วมมือกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น จึงควรรักษาค่านิยมดังกล่าวไว้ แต่ควรยกระดับ ด้านความมุ่งมั่นต่อวิสัยทัศน์และพันธกิจ โดยมีการประชาสัมพันธ์ด้านวิสัยทัศน์ และพันธกิจผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านโปสเตอร์ในลิฟต์ ห้องประชุม ห้องทำงาน ช่องทางออนไลน์อื่น ๆ โดยมีการเชื่อมโยงข้อมูลในด้านวิสัยทัศน์และพันธกิจของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการประชุมที่มีการกล่าวถึงวิสัยทัศน์และพันธกิจอยู่เสมอ เพื่อให้ข้าราชการมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์และพันธกิจทั้งนี้ ควรมีรางวัลที่ได้รับการยกย่องจากผู้บังคับบัญชา หรือเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นข้าราชการที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น โดยให้รางวัลตามประเภทของข้าราชการ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานและมีความภาคภูมิใจกับผลการปฏิบัติงานของตนเอง ในขณะที่ด้านการมีส่วนร่วมแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยให้ข้าราชการให้ความร่วมมือในการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ และยุทธศาสตร์ของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลในการพัฒนา อนุรักษ์ฟื้นฟู กำกับและควบคุมงานด้านทรัพยากรน้ำบาดาลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ควรกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติงานโดยมีการถ่ายทอดงานให้ผู้ปฏิบัติขับเคลื่อนภารกิจไปในทิศทางเดียวกันทั้งส่วนกลาง และสำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต 1-12 รวมถึงควรให้ข้าราชการมีระบบผู้เลี้ยงในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน และสามารถสร้างเครือข่ายผู้ที่มีวิชาชีพเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆที่เปรียบเทียบกับความสุขในการทำงาน เช่น ประสบการณ์ในการทำงาน สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ประเภทของงาน ทั้งนี้ ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม ที่ส่งผลต่อความสุข เช่น ความผูกพันกับงานและองค์การ ประสิทธิภาพในการทำงาน และคุณภาพชีวิต เพื่อกลุ่มตัวอย่างจะมีความสุขในปัจจัยต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

2.2 ควรค้นหาปัญหาและอุปสรรคของวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานมีวัฒนธรรมองค์การที่แข็งแกร่ง

2.3 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างข้าราชการ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมบุคลากรทุกประเภท เช่น ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ พนักงานกองทุนพัฒนาน้ำบาดาล และลูกจ้างทุกประเภท ของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ให้เกิดความชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

กรกฎ แน่นหนา และ ปิยากร หวังมหาพร. (2564). ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 10*(1), 109-124

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. (2562). *ประกาศกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เรื่อง แผนปฏิบัติราชการของกรมทรัพยากร น้ำบาดาล ระยะ 5 ปี (วาระแรก 3 ปี พ.ศ. 2563 – 2565)*. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรน้ำบาดาล”

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. (2565). *รายงานผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กรมทรัพยากรน้ำบาดาล*. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2566. จาก www.dgr.go.th/psdg/th/home.

จิรภัทร์ โพธิ์บาทะ. (2565). *ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี*. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

ชนัตพร เหี้ยมหาญ. (2562). *บรรยากาศองค์การและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์การของข้าราชการและลูกจ้าง สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี)

ณัฐชญา พึ่งโต. (2563). ความผูกพันในองค์การของบุคลากรประเภทลูกจ้างเหมาบริการในหน่วยงานราชการ กรณีศึกษา: เจ้าหน้าที่ศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. *วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย, 13*(3), 106-121.

ณิรดา พราหมณ์ชู. (2563). ความสุขในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี, 3*(1), 81-98.

เดือนเพ็ญ สาสังข์ และ ศรีรัฐ โกวงศ์. (2566). ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, 12*(1), 76-87.

ธนเดช สอนสะอาด, ชมภูนุช หุ่นนาค, พลศักดิ์ จิรไกรศิริ และ วิพร เกตุแก้ว. (2560). ความสุขในการทำงานของข้าราชการไทย. *วารสารสารสนเทศ, 16*(2), 43-51.

มนธิรา สร้อยศรี. (2564). *การมีส่วนร่วมในการบริหารแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณของบุคลากร โรงเรียนสาธิตนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. ปทุมธานี: โรงเรียนสาธิตนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

วรญา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, นพรัตน์ ชัยเรือง และ มะลิวัลย์ โยธารักษ์. (2563). วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 12*(3), 126-138.

วรุตม์ ทวีศรี. (2565). วัฒนธรรมองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในองค์การ. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น, 4*(2), 47-53.

สำนักบริหารกลาง กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. (2566). *ประกาศกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เรื่อง นโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคล*. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรน้ำบาดาล.

Denison, D. R., Janovics, J., Young, J., & Cho, H. J. (2006). Diagnosing organizational cultures: Validating a model and method. *Documento de trabajo, 1*(1), 1-39.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610.

Manion, J. (2003). Joy at work!: Creating a positive workplace. *The Journal of Nursing Administration, 33*(12), 652-659.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 593-604.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Working Capital Management Practices in the Retail Business of Fertilizer and Agricultural Chemicals in Chachoengsao Province

Nunthawan Piyasathianrat[1*] Kuntonrat Davivongs[2] and Kulapa Kuldilok[2]

[1] *Master degree Student, Agribusiness, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
[2] *Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
[*] *Corresponding author. E-mail: nunthawan.p@ku.th*

ABSTRACT

This study examines the working capital management process and the financial problems faced by fertilizer and agricultural chemical retailers in Chachoengsao Province. This research was a survey using a qualitative research methodology. In-depth interviews were used to collect data from a sample group of 15 fertilizer and agricultural chemical retailers, eight males and seven females, aged 42-68, and had been in the business for 8-34 years. Content analysis was performed to analyze the data. The results found that entrepreneurs had managed their working capital in all four areas: cash management, inventory management, debtor service, and creditor management. However, most did not manage working capital in accordance with the principle of working capital management, such as not preparing a cash budget, not regularly checking inventory, making agreements with debtors only in a verbal form not in a written form, and not having a system for recording income and expenses. The financial problems found were cash shortages, inventory shortages, stockpiling, bad debts, and defaults on payments to creditors, caused by entrepreneurs' lack of knowledge and understanding of the importance of working capital management. They preferred to use traditional management practices rather than developing better management processes. Therefore, relevant government agencies are recommended to organize training to provide entrepreneurs with knowledge and awareness of the importance of effective working capital management for small businesses to increase competitiveness and reduce the risk of financial problems.

Keywords: Working Capital Management, Fertilizer and Agricultural Chemical Retail Business, Qualitative Research

Received: 22 June 2024;
Revised: 19 August 2024;
Accepted: 21 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การบริหารเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

นันทวัน ปิยะเสถียรรัตน์[1*] กุณฑลรัตน์ ทวีวงศ์[2] และ กุลภา กุลดิลก[2]

[1] *นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาธุรกิจการเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[*] *Corresponding author. E-mail: nunthawan.p@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการการบริหารเงินทุนหมุนเวียนรวมถึงปัญหาทางด้านการเงินที่เกิดขึ้นของผู้ประกอบการค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ประกอบการร้านค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรจำนวนทั้งสิ้น 15 คน เป็นเพศชาย 8 คน เพศหญิง 7 คน มีอายุระหว่าง 42-68 ปี และอยู่ในธุรกิจนี้เป็นเวลา 8-34 ปี และใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการมีการบริหารเงินทุนหมุนเวียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารเงินสด การบริหารสินค้า การบริการลูกหนี้ และการบริหารเจ้าหนี้ แต่ส่วนใหญ่มีการบริหารเงินทุนหมุนเวียนไม่ตรงตามหลักการบริหารเงินทุนหมุนเวียน เช่น ไม่มีการจัดทำงบประมาณเงินสด ไม่มีการเช็คสต๊อกสินค้าเป็นประจำ ทำข้อตกลงกับลูกหนี้แบบปากเปล่าโดยไม่ลงลายลักษณ์อักษร ไม่มีระบบการบันทึกรายรับรายจ่าย ปัญหาทางด้านการเงินที่พบ คือ ปัญหาเงินสดขาดมือ สินค้าขาดมือ สินค้าค้างสต๊อก หนี้สูญ และปัญหาการผิดนัดชำระแก่เจ้าหนี้ ซึ่งเกิดจากการที่ผู้ประกอบการขาดความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญต่อการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียน โดยนิยมใช้การบริหารแบบดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติมามากกว่าพัฒนากระบวนการบริหารให้ดีขึ้น จึงเสนอแนะให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องจัดฝึกอบรมให้ผู้ประกอบการมีความรู้ ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนอย่างมีประสิทธิภาพของธุรกิจขนาดเล็ก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และลดความเสี่ยงต่อปัญหาด้านเงินที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: การบริหารเงินทุนหมุนเวียน, ธุรกิจค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร, งานวิจัยเชิงคุณภาพ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

เงินทุนหมุนเวียนมีส่วนสำคัญต่อสภาพคล่องของธุรกิจ โดยเงินทุนหมุนเวียนจะเกี่ยวข้องกับสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการเงินสด การรักษาระดับสินค้าคงคลัง การจัดการบัญชีลูกหนี้และบัญชีเจ้าหนี้ การบริหารเงินทุนหมุนเวียนขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดการภายในองค์กร และการตัดสินใจของผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดความเสี่ยงของการขาดสภาพคล่องและเพิ่มผลกำไรสูงสุดแก่ธุรกิจ (Pass & Pike, 1984) อย่างไรก็ตาม แม้การบริหารเงินทุนหมุนเวียนจะมีความสำคัญ แต่ธุรกิจทั่วไปโดยเฉพาะธุรกิจค้าปลีกขนาดเล็กยังคงประสบกับปัญหาการจัดการการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ไม่ดีพอ เช่น การเกิดปัญหาขาดสภาพคล่องด้านการเงิน ด้านการจัดระเบียบสินค้า ปัญหาสินค้าขาดมือ หรือการเก็บหนี้จากลูกหนี้ได้ต่ำ (สุจินดา เจียมศรีพงษ์, 2554) ซึ่งการจะทำให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างราบรื่น ลดความเสี่ยงที่จะล้มเหลวทางการเงิน มีความสามารถในการทำกำไรสูงขึ้น ธุรกิจประสบผลสำเร็จสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน ส่วนหนึ่งมาจากการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่มีประสิทธิภาพ (ชไมพร รัตนเจริญชัย, 2562; ศิริวรรณ ว่องวีรวุฒิ และ อารมณ์ ริ้วอินทร์, 2556) การบริหารเงินทุนหมุนเวียนของแต่ละประเภทธุรกิจจะไม่เหมือนกัน เนื่องจากมีวิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกัน เช่น ยอดขายของธุรกิจ ลักษณะของธุรกิจและประเภทของสินค้า ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ทำให้ความต้องการเงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจแตกต่างตามกันออกไป (ปรียานุช กิจรุ่งโรจน์เจริญ, 2558)

ธุรกิจค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร อยู่ในอุตสาหกรรมต้นน้ำที่สำคัญของประเทศไทย คืออุตสาหกรรมปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตร ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูง มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยในปี 2565 อุตสาหกรรมปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตร มีมูลค่าการนำเข้ารวมกันสูงถึง 127,225 ล้านบาท (สำนักควบคุมพืชและวัสดุทางการเกษตร, 2565) ประเทศไทยมีผู้ประกอบการร้านค้าปุ๋ยเคมีและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรส่วนใหญ่เป็นรายกลางรายเล็กและรายย่อย กระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆ เนื่องจากใช้เงินลงทุนไม่สูง และลักษณะการดำเนินธุรกิจไม่ซับซ้อน การเข้าและออกจากธุรกิจทำได้ง่าย จึงทำให้การแข่งขันของธุรกิจค่อนข้างรุนแรง (นรินทร์ ตันไพบูลย์, 2566) จากการศึกษาของ Mang'ana et al. (2023) พบว่าการบริหารเงินทุนหมุนเวียนและแนวทางปฏิบัติด้านการจัดการทางการเงินมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพต่อการแข่งขันและความอยู่รอดของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของธุรกิจทางการเกษตร แต่ยังขาดการศึกษาข้อมูลในเชิงลึกว่ากระบวนการบริหารของธุรกิจประเภทนี้เป็นแบบใด จึงทำให้เกิดเป็นประเด็นคำถามในการวิจัยว่า การบริหารเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรมีลักษณะกระบวนการบริหารอย่างไรและมีปัญหาในการดำเนินการหรือไม่ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพทางด้านการเงินให้สูงขึ้น

จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นที่เกษตรกรรมร้อยละ 70 ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศ นอกจากนี้เป็นหนึ่งจังหวัดในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ซึ่งเป็นแผนพัฒนาเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และได้มีเป้าหมายพัฒนาภาคการเกษตรให้มีรายได้เทียบเท่ากับภาคอุตสาหกรรมและบริการ จากการรายงานของคณะทำงานแผนพัฒนาการเกษตรเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (2564) พบว่าจังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่การเกษตรและพื้นที่ชลประทานมากที่สุดในอีอีซี แต่สร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคการเกษตรได้น้อยที่สุด และจากการรายงานของ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 (2566). พบว่าใน 3 จังหวัดอีอีซี ได้แก่ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา มีร้านค้าปลีกที่ขออนุญาตขายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตรกับสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จำนวน 276 ร้าน 323 ร้าน และ 426 ร้าน ตามลำดับ จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นจังหวัดที่มีจำนวนร้านค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรมากที่สุดจากพื้นที่ในเขตอีอีซี ดังนั้นจึงเป็นจังหวัดที่น่าสนใจในการศึกษาถึงกระบวนการบริหารเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรว่ามีกระบวนการบริหารอย่างไรและมีปัญหาในการดำเนินการหรือไม่ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาใช้เป็นข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร ให้รองรับกับแผนการพัฒนาภาคการเกษตรในพื้นที่ ลดความเสี่ยงของการขาดสภาพคล่องและเพิ่มผลกำไรสูงสุดแก่ธุรกิจ สามารถอยู่ได้ในสภาวะที่มีการแข่งขันสูงทั้งในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการการบริหารเงินทุนหมุนเวียนและปัญหาทางด้านการเงินของผู้ประกอบการค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการเก็บข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ประกอบที่เป็นเจ้าของธุรกิจค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 15 คน ใน 5 อำเภอที่มีจำนวนร้านค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอท่าตะเกียบ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอพนมสารคาม อำเภอเมือง และอำเภอสนามชัยเขต ทำการสุ่มตัวอย่างประชากรแบบเฉพาะเจาะจง (Porposive selection) และแบบบอกต่อ (Snowball sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ เป็นคำถามกว้างๆ และยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามการตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยออกแบบแนวคำถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้แก่ ด้านการบริหารเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจ ด้านการบริหารเงินสด การบริหารสินค้า การบริหารลูกหนี้ และการบริหารเจ้าหนี้ รวมถึงปัญหาทางด้านการเงินของธุรกิจ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

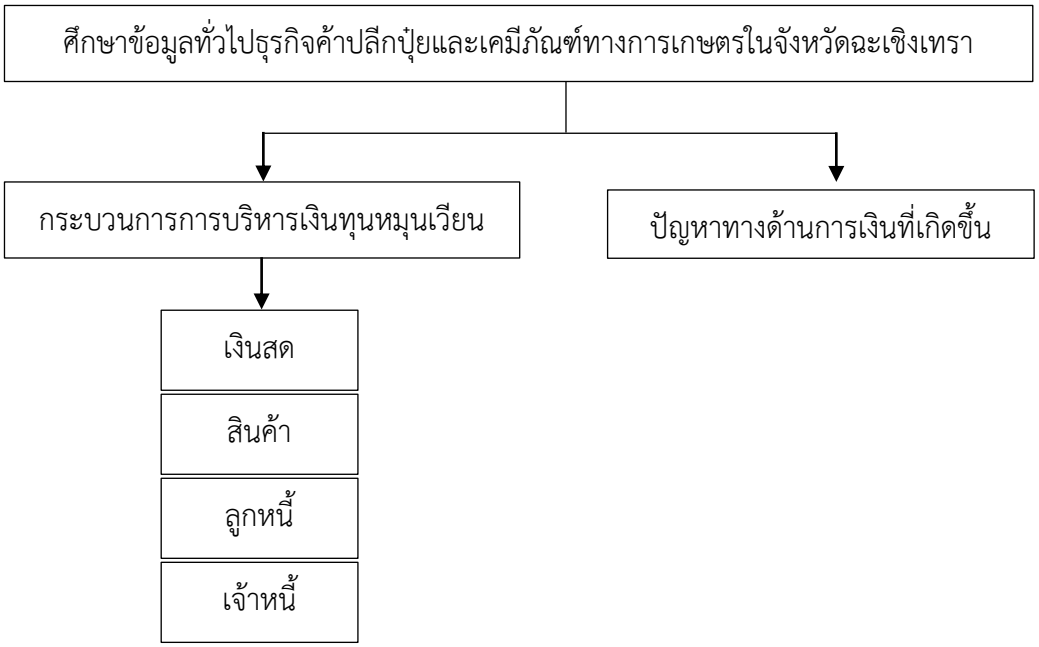
ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร โดยเริ่มดำเนินการสนทนา ทำความรู้จักกับผู้ให้ข้อมูล จากนั้นแจ้งเป้าหมายของการสนทนา กล่าวขอบคุณที่อนุญาตให้เข้าสัมภาษณ์ แจ้งผู้ให้สัมภาษณ์ว่ามีสิทธิ์ที่จะไม่ให้สัมภาษณ์ในข้อที่ไม่ต้องการตอบได้ การรักษาความลับ และการนำข้อมูลไปใช้ และขออนุญาตให้บันทึกเสียงการสนทนา หลังจากนั้นเริ่มประเด็นการสนทนาเกี่ยวกับงานวิจัย เมื่อสนทนาครบทุกประเด็น จนกระจ่างชัดแล้ว จึงปิดการสนทนา

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั้งจากการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารเงินทุนหมุนเวียนในร้านค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยปรับปรุงตามหลักวิเคราะห์ของ Saldaña (2016) กระบวนการวิเคราะห์ต่างๆ ได้ข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์ ทั้งน้ำเสียงและอารมณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนดังนี้ ผู้วิจัยกำหนดกระบวนการบริหารหลัก (Themes) 4 ด้านไว้ก่อน เนื่องจากงานวิจัยในครั้งนี้ไม่ได้เป็นการค้นพบใหม่ แต่ต้องการศึกษาเนื้อหาเชิงลึกในแต่ละด้านของการบริหารเงินทุนหมุนเวียนเท่านั้น ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นด้านการบริหารเงินสด การบริหารสินค้า การบริหารลูกหนี้และการบริหารเจ้าหนี้ จากนั้นเริ่มการวิเคราะห์ในแต่ละด้านโดยอ่านข้อมูลการสัมภาษณ์อย่างละเอียดแล้วกำหนดคำที่มีความหมายเหมือนกันเป็นรหัสข้อมูล (Code) โดยใช้คำสั้นๆ ที่มีความหมายครอบคลุมคุณลักษณะโดยสรุป จากนั้นรวบรวมรหัสข้อมูลที่มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกัน กำหนดเป็นกลุ่มคำสำคัญ (Category) และใช้ในการอธิบายกระบวนการบริหารเงินทุนหมุนเวียนต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร 15 คน จึงถึงจุดอิ่มตัวของข้อมูล วิเคราะห์บทสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการศึกษาพบว่าร้านค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรมีลักษณะกิจการแบบเป็นธุรกิจครอบครัว เจ้าของคนเดียว เป็นเพศชาย 8 คน เพศหญิง 7 คน อายุผู้ประกอบการอยู่ในช่วง 42-68 ปี อายุกิจการอยู่ในช่วง 8-36 ปี เจ้าของธุรกิจมีระดับการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี 9 คน มัธยมศึกษา 1 คน และประถมศึกษา 5 คน

2. กระบวนการการบริหารเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ได้ข้อมูลการบริหารหลัก 4 ด้านคือ การบริหารเงินสด การบริหารสินค้า การบริหารลูกหนี้ และการบริหารเจ้าหนี้ ดังนี้

2.1 การบริหารเงินสด

การศึกษาพบว่าผู้ประกอบการมีการประมาณเงินสดอย่างไม่มีแบบแผน ทั้งการไม่แยกเงินส่วนตัวออกจากเงินธุรกิจ การไม่จัดทำบัญชีงบประมาณเงินสด โดยผู้ประกอบการมีกระบวนการบริหารเงินสด 6 ด้านหลักคือ งบประมาณเงินสด การแยกเงินส่วนตัวกับเงินธุรกิจ เงินสำรองฉุกเฉิน การจัดการเงินสดรับสุทธิ การจัดหาเงินทุนระยะสั้น และการบันทึกเงินสดรับจ่าย โดย**ด้านการจัดทำงบประมาณเงินสด** พบว่ามีการบริหาร 3 แบบคือ 1) มีการประมาณการจากในความคิดแต่ไม่ได้เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *“ทุกอย่างอยู่ในหัว แรมเยอะฮาร์ดดิสเยอะ ยังเป็นไฮเปอร์อยู่ ใช้การจำเอา ประสบการณ์ของพี่เอง บางทีมันเป็นรูทีน ไม่รู้จะไปหาสูตรคิดเพื่ออะไร”* 2) การประมาณการแค่ในช่วงแรก เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *“เคยทำไว้สามปีแล้วข้อมูลมันใกล้เคียงกันมาตลอด ช่วงหลังๆ ก็ไม่ทำแล้ว คือลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นลูกค้าประจำๆ รายได้ก็เหมือนๆ เดิม แตกต่างกันที่ช่วงฤดู”* และ 3) ไม่มีการประมาณการ **ด้านการแยกเงินส่วนตัวกับเงินธุรกิจ**มีการบริหาร 2 แบบคือ 1) ไม่มีการแยกเงินส่วนตัวออกจากเงินธุรกิจ เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *“ไม่ได้แยก รวมกันหมด เพราะว่าเงินอะไรก็มารวมกันหมด แต่ก็ไม่มีปัญหา เพราะเรารับคนเดียว ใช้คนเดียว จ่ายคนเดียว”* และ 2) มีการแยกเงินส่วนตัวออกจากเงินธุรกิจ **ด้านเงินสำรองฉุกเฉิน** 3 แบบคือ 1) เงินฝากในธนาคาร 2) การถือเป็นเงินสด และ 3) ทองคำ **ด้านการจัดการเงินสดรับสุทธิ** 3 แบบคือ 1) การเก็บรวบรวมไว้ไม่ฝากธนาคาร 2) การฝากธนาคารสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และ 3) การรวมยอดได้จำนวนมากแล้วจึงนำไปฝากธนาคาร **ด้านการจัดหาเงินทุนระยะสั้น** 2 แบบคือ1) การทำสินเชื่อเงินเบิกเกินบัญชีกับธนาคาร และ 2) การยืมญาติ และ**ด้านการบันทึกเงินสดรับจ่าย** 3 แบบคือ 1) การบันทึกลงสมุดอย่างง่าย 2) การบันทึกแค่ในช่วงแรก และ 3) ไม่บันทึก

<u>ปัญหาทางด้านการบริหารเงินสด</u>

การศึกษาพบว่ามีผู้ประกอบการพบปัญหาเงินสดขาดมือหรือการขาดสภาพคล่อง ผู้ประกอบการที่มีปัญหาเงินสดขาดมือให้เหตุผลว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่ทุกร้านค้าต้องมี โดยผู้ประกอบการมีวิธีแก้ปัญหาที่แตกต่างกันออกไป เช่นการไปปรับที่สต๊อกสินค้า หรือการเจรจาต่อรองกับซัพพลายเออร์เพื่อขอยืดระยะเวลาการจ่ายออกไป เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *“ขาดสภาพคล่องมันก็ต้องมีค่ะ จัดการโดยการคุมสต๊อกใหม่ สั่งของให้น้อยลงกว่าเดิม เน้นตัวที่เราขายดีเข้ามา ตัวที่ขายไม่ดีก็หยุดไว้ก่อน”* หรือผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายกล่าวว่า *“มันก็ธรรมดา ทุกธุรกิจต้องมีอยู่แล้ว ก็ทำไง ก็ไม่ได้กู้ บางทีมันเป็นจังหวะ เราต้องรอลูกค้าเก็บเกี่ยว ก็อาจจะคุยกับบริษัทว่า มันต้องช้าหน่อย”* และในส่วนของผู้ประกอบการที่ไม่มีปัญหาเงินสดขาดมือ ผู้ประกอบการให้เหตุผลว่าต้องรู้ทุนของตัวเอง และไม่ใช้จ่ายเกินตัว ไม่กู้เงินนอกระบบ เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *“ส่วนมากไม่ค่อยมีนะ เพราะเราไปเครดิตกับร้าน มันพอดีกับช่วงเกี่ยวพอดี พอได้เงินมาเราก็ไปจ่าย มันพอดีมันจะหมุนพอดี”* หรือผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายกล่าวว่า *“ไม่มีปัญหาทางการเงิน เพราะมีทุนเท่าไหร่ เอาของเข้าแค่นั้น ไม่เกินตัวเท่าไหร่”*

2.2 การบริหารสินค้า

การศึกษาพบว่าผู้ประกอบการมีกระบวนการบริหารสินค้าแบบอย่างง่าย ขาดการวางแผนล่วงหน้า โดยเริ่มตั้งแต่การสั่งสินค้าล่วงหน้าผู้ประกอบการพิจารณาจากฤดูกาล การกำหนดจำนวนการสั่งซื้อสินค้าขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้ขายเป็นหลัก โดยผู้ประกอบการมีกระบวนการบริหารสินค้า 4 ด้านหลักคือ การสั่งสินค้าล่วงหน้า จำนวนสินค้าที่สั่งซื้อ การเช็คสต๊อกสินค้า และการบันทึกบัญชีสินค้า โดย**ด้านการสั่งสินค้าล่วงหน้า**มีการบริหาร 4 แบบคือ 1) พิจารณาจากฤดูกาล เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"การสั่งสินค้าล่วงหน้า ก็หน้าฤดูจะขาย เราก็สั่งปุ๊ยมาลงแล้ว แต่ถ้าจะใช้แล้วค่อยลงมันจะมาไม่ทัน เราจะหมดโอกาสที่จะขาย เราต้องสั่งมาก่อน"* 2) พิจารณาจากสมุดสต๊อกสินค้า ของหมดจึงจะสั่ง เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"ก็ใกล้ๆ หมดค่อยสั่ง อันนู้นอันนี้สั่งรวมๆ ไป ถ้าบริษัทมาส่งเราก็จะสั่งเยอะ แต่ถ้าเราวิ่งเอาเองเราก็เอาน้อย เราก็เลือกได้ จะเอาเท่าไหร่"* 3) พิจารณาจากการเปิดลังสุดท้าย และ 4) เซลล์วางแผนให้ **ด้านจำนวนสินค้าที่สั่งซื้อ**มีการบริหาร 3 แบบคือ 1) พิจารณาจากฤดูกาล เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"ก็ตามฤดูกาลเลย ช่วงนี้เป็นช่วงพักก็อาจจะเงียบหน่อย แต่เดี๋ยวช่วงเดือนสองเดือนข้างหน้าก็จะซื้อเป็น ยาฆ่าหญ้า ยาหนอน ยาแมลง แล้วแต่ว่าจะใช้ช่วงไหน"* 2) พิจารณาจากโปรโมชั่นสินค้าช่วงนั้น และ 3) สั่งซื้อตามประสบการณ์ เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"เราไม่รู้หรอกว่าเราจะขายเท่าไหร่ ก็สั่งตามประสบการณ์ที่เคยสั่ง บางทีลูกค้าเราเจาะจงไม่ได้ว่ามีแค่นี้ บางทีก็มีลูกค้าจรมา"* **ด้านการเช็คสต๊อกสินค้า**มีการบริหาร 4 แบบคือ 1) เช็คทุกวัน เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"เช็คสต๊อกสินค้าเช็ครายวันเลย เพราะต้องตัดสต๊อกทุกวัน"* 2) เช็คสัปดาห์ละครั้ง เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"จะมีการเช็คสินค้าตลอดทุกอาทิตย์ สินค้าไหนหมดที่จะสั่งก็ลิสต์ๆไว้ สั่งของทุกอาทิตย์ เพราะจะมีคนงานดูสินค้าตลอด ตัวไหนใกล้หมดก็จดไว้แล้วก็สั่งเลยจะได้ไม่ลืม"* 3) เช็คช่วงขายดี และ 4) เช็คเฉพาะช่วงที่จะสั่งสินค้า และ**ด้านการบันทึกบัญชีสินค้า**พบว่ามีการบริหาร 2 แบบคือ 1) การบันทึกลงสมุดอย่างง่าย และ 2) ไม่มีการบันทึกบัญชีสินค้า เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"ไม่ได้จด ก็ไม่รู้ ก็คิดว่าซื้อมาขายไป เราก็ไม่จด ไม่ต้องจดก็ได้ เราดูหมดก็สั่ง เหลือก็ไม่สั่ง"*

<u>ปัญหาทางด้านการบริหารสินค้า</u>

การศึกษาพบว่าผู้ประกอบการจะพบปัญหาเกี่ยวกับปัญหาสินค้าขาดมือ และปัญหาการหาสินค้าไม่เจอ **ปัญหาสินค้าขาดมือ** พบว่าปัญหาเกิดจากซัพพลายเออร์ไม่มีของให้และเกิดจากตัวผู้ประกอบการเองที่ลืมสั่ง จนทำให้เกิดปัญหาสินค้าขาดมือ เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"ส่วนใหญ่จะขาดจากการนำเข้าไม่ได้ ก็จะซื้อจากเอเย่น ดีลเลอร์จากพวกขายส่ง คือในกลุ่มเราก็จะรู้จักกัน ใครมีสินค้าตัวไหนเราก็จะโทรซื้อขายกันได้"* หรือผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายกล่าวว่า *"ก็มี (สินค้าขาดมือ) เราก็บอกเค้าว่าหมด แล้วเดี๋ยวร้านเค้าจะโทรหา หรือเราก็โทรหาร้านว่าจะผ่านทางนี้มั้ย เราก็สั่งเค้า ก็ช่วงหมดลืมสั่ง ก็มีคนมาหา เราก็จะบอกเค้าว่าหมด"* ซึ่งผู้ประกอบการมีวิธีแก้ปัญหาโดยการให้ลูกค้ารอไปก่อนผู้ประกอบการจะซื้อมาให้ในครั้งหน้า เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"ก็มีลืมสั่ง ก็ต้องปล่อยไป รอสั่งล็อตหน้าใหม่ วิ่งไปเอามาใหม่ เคยลืมสั่งจนไม่มีสินค้าขายหน้าร้าน ก็ต้องบอกไม่มี เดี๋ยวพรุ่งนี้ค่อยมาเอานะ เดี๋ยวเอามาให้ เราจะไม่ปล่อยนาน"* ส่วนผู้ประกอบการที่ไม่มีปัญหาสินค้าขาดมือ ได้ให้เหตุผลไว้ว่ามีการเช็คบ่อยครั้ง ทำให้ไม่มีปัญหา เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"ไม่มีปัญหา เพราะใช้วิธีเช็คตลอด ไม่ให้ขาด เพราะสั่งเมื่อไหร่ก็ได้ เลยอาศัยขยันหน่อย แล้วไม่มีที่เก็บด้วย"* หรือผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายกล่าวว่า *"จะมีการเช็คสินค้าตลอดทุกอาทิตย์ สินค้าไหนหมดที่จะสั่งก็ลิสต์ๆ ไว้ สั่งของทุกอาทิตย์ เพราะจะมีคนงานดูสินค้าตลอด ตัวไหนใกล้หมดก็จดไว้ แล้วก็สั่งเลยจะได้ไม่ลืม"* ส่วน**ปัญหาการหาสินค้าไม่เจอ** พบว่าผู้ประกอบการไม่มีการจัดระเบียบสินค้า มีพื้นที่ในการเก็บสินค้าน้อย และไม่มีการจดรายการสินค้า เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"ไม่มีการจัดระเบียบ วางสะเปะสะปะ บางทีก็ขายในลัง ขี้เกียจแกะ ลูกค้ามาก็หยิบในลัง ง่ายดี ถ้ามีช่วงว่าง ก็จะมาตั้งโชว์ บางทียุ่งๆ ก็ไม่โชว์"* หรือผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายกล่าวว่า *"ลิสต์สินค้าไม่มี อาศัยจำเอาทุกวันนี้ หาของไม่เจอด้วย เป็นปัญหาใหญ่เลย"*

2.3 การบริหารลูกหนี้

การศึกษาพบว่าผู้ประกอบการประเมินความเสี่ยงเครดิตการค้าของลูกหนี้โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระยะยาวที่ได้มีการซื้อขายกันบ่อย เป็นลูกค้ากันมายาวนาน ไม่มีการบันทึกเป็นเอกสารที่ทางการโดยจดลงบนสมุดแบบอย่างง่าย และไม่มีการลงนามรับสินค้า ซึ่งเป็นกระบวนการที่ไม่รัดกุม และเมื่อถึงกำหนดชำระแล้วลูกหนี้ยังไม่มาชำระ

ผู้ประกอบการไม่มีการทวงถามและปล่อยให้เป็นหนี้สูญ โดยผู้ประกอบการมีกระบวนการบริหารลูกหนี้ 4 ด้านหลักคือ การเลือกลูกค้าที่ได้เครดิตการค้า ระยะเวลาการให้สินเชื่อการค้า การเก็บหนี้ และการบันทึกบัญชีลูกหนี้ โดย**ด้านการเลือกลูกค้าที่ได้เครดิตการค้า**พบว่ามีการบริหาร 5 แบบคือ 1) การเป็นลูกค้าประจำลูกค้าเก่าแก่ เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"มีขายเฉพาะลูกค้าประจำ ลูกค้าเก่าแก่เป็น 10 ปี"* 2) พิจารณาจากการมาชำระหนี้สม่ำเสมอ เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"คัดเลือกลูกหนี้จาก การที่เค้าติด แล้วเค้ามาใช้หมดเราก็ให้เค้าต่อ"* 3) การสอบถามคนในพื้นที่ 4) การเป็นพรรคพวกกัน และ 5) ไม่มีลูกหนี้ **ด้านระยะเวลาการให้สินเชื่อการค้า**มีการบริหาร 3 แบบคือ 1) จำนวน 4 เดือน เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"จำนวนวัน ก็จบรอบทำนา 3-4 เดือนโดยประมาณ"* 2) จำนวน 1 เดือน และ 3) ไม่ได้กำหนด เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"ส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดวัน มีเมื่อไหร่ก็เอามาคืน"* **ด้านการเก็บหนี้**พบว่ามีการบริหาร 2 แบบคือ 1) ทวงถาม และ 2) ไม่ทวงถาม เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"ไม่มีโทรทวง โทรทวงน้อยมาก เพราะลูกค้าเราจะคุ้นเลยกัน เพราะลูกค้าเค้าจะรู้ว่าเราต้องตัดเช็ค"* **ด้านการบันทึกบัญชีลูกหนี้**พบว่ามีการบริหาร 2 แบบคือ 1) การบันทึกลงสมุดธรรมดา และ 2) การเก็บไว้เป็นใบส่งของ เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"การจดบันทึกลูกหนี้ จะบันทึกไว้เป็นใบส่งของ เก็บต้นขั้วไว้กับเรา ฉีกสำเนาให้ลูกค้าไป"*

<u>ปัญหาทางด้านการบริหารลูกหนี้</u>

การศึกษาพบว่าผู้ประกอบการมีปัญหาการเก็บหนี้จากลูกหนี้ไม่ได้ โดยส่วนใหญ่ผู้ประกอบการจะปล่อยไปมีการติดตามทวงแต่ไม่มีการฟ้องร้อง เนื่องจากยอดหนี้น้อย ไม่มีการทำหลักฐานให้เซ็นต์เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่อยากยุ่งยากเรื่องเสียค่าทนาย เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า "หนี้สูญมีน้อยมากเลย ก็ปล่อยไปเลย แค่ยาแกลลอนเดียวไม่กี่ร้อย" หรือผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายกล่าวว่า *"ก็ปล่อยไปเลย เราไม่ได้ทำบันทึกเซ็นรับ ไม่ได้รัดกุมขนาดนั้น คนรู้จักกัน เราก็ปล่อยไป บางทีเค้าก็มาร้านอีก เค้าก็ทำเฉยๆ บางทีไม่ได้ทำนาต่อ จะไปเอาไรเค้าได้"* หรือผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายกล่าวว่า *"ก็จะทำไงเค้าได้ ไม่มี ไม่หนี ไม่จ่าย เค้าก็ไม่ดีกว่าเดิม เค้าก็แย่ ถ้าหาทนายไปฟ้อง ต้องเสียค่าทนายอีก ก็เลยปล่อยๆ ไป"* ส่วนผู้ประกอบการที่ไม่มีปัญหาการเก็บหนี้จากลูกหนี้ไม่ได้ พบว่าผู้ประกอบการมีคัดเลือกลูกหนี้ที่ดี ทำให้ไม่พบปัญหา เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"ลูกหนี้ดีก็จะเยอะกว่า เพราะส่วนใหญ่เป็นเงินสด แล้วที่ร้านไม่เจอหนี้เสียมา 3 ปีแล้ว เพราะเราคุยกันไงเป็นลูกค้าประจำกันอยู่แล้ว"* หรือผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายกล่าวว่า *"ส่วนใหญ่ก็คือลูกหนี้ดี ไม่ดีน้อย ตอนนี้ก็จะคัด ไม่ใช้หนี้เก่า ใหม่เราก็ไม่ให้แล้ว ไม่ไหวทำให้เค้าใช้"*

2.4 การบริหารเจ้าหนี้

การศึกษาพบว่าผู้ประกอบการมีการเลือกรับเครดิตทางการค้าด้วยระยะเวลาที่หลากหลายตามความเหมาะสม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหนี้ทางการค้า สามารถเจรจาต่อรองได้เมื่อไม่สามารถชำระได้ทันกำหนด โดยผู้ประกอบการมีกระบวนการบริหารเจ้าหนี้ 3 ด้านหลักคือ ด้านระยะเวลาสินเชื่อทางการค้าที่ได้รับ ด้านการชำระเงินให้เจ้าหนี้ และด้านการบันทึกบัญชีเจ้าหนี้ โดย**ด้านระยะเวลาสินเชื่อทางการค้าที่ได้รับ**พบว่ามี 7 แบบคือ 1) เครดิต 3 เดือน 2) เครดิต 2 เดือน 3) เครดิต 1 เดือน 4) เครดิต 15 วัน 5) เครดิต 7 วัน 6) ส่วนลดเงินสดร้อยละ 3 และ 7) เงินสดไม่มีส่วนลด โดยผู้ประกอบการได้รับเครดิตหลายแบบจากหลายบริษัท เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"ก็ให้ 90 วัน เดือนก็มีหรือให้ส่วนลดเงินสด 3% แต่ถ้าเครดิต 1 เดือนก็จะเหลือ 2% พี่ก็แล้วแต่เลย ตัวไหนอะไรยังไง"* **ด้านการชำระเงินให้เจ้าหนี้**มีการบริหาร 2 แบบคือ 1) ชำระตามเงื่อนไขที่ได้ส่วนลดเงินสด เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"ไม่ซื้อเครดิตเลย ซื้อแต่เงินสด ได้ส่วนลดเงินสด 3%"* และ 2) ชำระตามใบแจ้งหนี้ เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"จ่ายเครดิตแบบงวดเดียวหมด ส่วนใหญ่ครบดีลก็จ่ายเลย แล้วแต่เลยว่าจะเครดิตเท่าไหร่ อย่างอันนี้ตีมา 15 วันก็ตามดีล"* และ**ด้านการบันทึกบัญชีเจ้าหนี้**พบว่ามีการบริหาร 2 แบบคือ 1) การบันทึกลงสมุดธรรมดา และ 2) การเก็บเฉพาะใบแจ้งหนี้ไว้

<u>ปัญหาทางด้านการบริหารเจ้าหนี้</u>

การศึกษาพบว่าผู้ประกอบการพบปัญหาจ่ายเครดิตค่าสินค้าไม่ทันกำหนด ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการแก้ปัญหาโดยสามารถเจรจาต่อรองกับทางซัพพลายเออร์ได้ว่าจะขอยืดระยะเวลาชำระค่าสินค้าออกไป เนื่องจากทางผู้ประกอบการมีเครดิตทางการค้าที่ดีกับทางซัพพลายเออร์ จนเกิดความไว้วางใจ เช่นผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า *"เค้าก็ไม่เคยทวงนะ เค้าก็ได้แต่ถามว่า บิลวันนี้จะจ่ายเลยมั้ย แล้วเราก็บอกเค้าว่า เกษตรกรยังไม่ส่งคืน เดี๋ยวรอหน่อย เดี๋ยวรอเค้า*

คืนมา เราก็จะเรียกเค้ามาเก็บ ถามแบบนี้ แค่นี้ ไม่เคยจะมาจี้ว่าเออต้องจ่ายแล้วนะ แบบนี้” หรือผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายกล่าวว่า *“จ่ายบิลไม่ทัน ถ้าเครดิตดีเค้าไม่ว่าหรอก แต่ถ้าเครดิตไม่ดี แล้วถึงดีลจะสั่งยาเพิ่มเค้าไม่มาหรอกนะ ต้องไปจ่ายของเก่าเขาก่อน เขาถึงจะมาส่ง อย่างร้านผมเกินมาเดือนสองเดือนเค้าก็ไม่ว่า เค้าก็ยืดให้ได้ เค้าก็บอกมาตรงๆ ไม่ต้องรีบก็ได้ เกินไปนิดหน่อยก็ไม่เป็นไร เพราะเชื่อใจกันแล้ว ยังไงเราก็จ่ายเค้าอยู่แล้ว เครดิตดี”*

การศึกษากระบวนการบริหารทั้ง 4 ด้านสามารถสรุปเป็นภาพรวมได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาพรวมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา

การบริหารเงินทุนหมุนเวียน	กระบวนการบริหารหลัก	กระบวนการบริหารรอง
1. การบริหารเงินสด	ด้านการจัดทำงบประมาณเงินสด	มีการประมาณการจากในความคิดแต่ไม่ได้เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร
		การประมาณการแค่ในช่วงแรก
		ไม่มีการประมาณการ
	การแยกเงินส่วนตัวกับเงินธุรกิจ	ไม่มีการแยกเงินส่วนตัวออกจากเงินธุรกิจ
		มีการแยกเงินส่วนตัวออกจากเงินธุรกิจ
	เงินสำรองฉุกเฉิน	เงินฝากในธนาคาร
		การถือเป็นเงินสด
		ทองคำ
	การจัดการเงินสดรับสุทธิ	การเก็บรวบรวมไว้ไม่ฝากธนาคาร
		การฝากธนาคารสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
		การรวมยอดได้จำนวนมากแล้วจึงนำไปฝากธนาคาร
	การจัดหาเงินทุนระยะสั้น	การทำสินเชื่อเงินเบิกเกินบัญชีกับธนาคาร
		การยืมญาติ
	การบันทึกเงินสดรับจ่าย	การบันทึกลงสมุดอย่างง่าย
		การบันทึกแค่ในช่วงแรก
		ไม่บันทึก
2 การบริหารสินค้า	การสั่งสินค้าล่วงหน้า	พิจารณาจากฤดูกาล
		พิจารณาจากสมุดสต๊อกสินค้า
		พิจารณาจากการเปิดลังสุดท้าย
		เซลล์วางแผนให้
	จำนวนสินค้าที่สั่งซื้อ	พิจารณาจากฤดูกาล
		พิจารณาจากโปรโมชั่นสินค้าช่วงนั้น
		สั่งซื้อตามประสบการณ์
	การเช็คสต๊อกสินค้า	เช็คทุกวัน
		เช็คสัปดาห์ละครั้ง
		เช็คช่วงขายดี
		เช็คเฉพาะช่วงที่จะสั่งสินค้า
	การบันทึกบัญชีสินค้า	การบันทึกลงสมุดอย่างง่าย
		ไม่มีการบันทึกบัญชีสินค้า
3 การบริหารลูกหนี้	การเลือกลูกค้าที่ได้เครดิตการค้า	การเป็นลูกค้าประจำลูกค้าเก่าแก่
		พิจารณาจากการมาชำระหนี้สม่ำเสมอ
		การสอบถามคนในพื้นที่
		การเป็นพรรคพวกกัน
		ไม่มีลูกหนี้
	ระยะเวลาการให้สินเชื่อการค้า	จำนวน 4 เดือน
		จำนวน 1 เดือน
		ไม่ได้กำหนด

ตารางที่ 1 ภาพรวมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา (ต่อ)

การบริหารเงินทุนหมุนเวียน	กระบวนการบริหารหลัก	กระบวนการบริหารรอง
3 การบริหารลูกหนี้ (ต่อ)	การเก็บหนี้	ทวงถาม
		ไม่ทวงถาม
	การบันทึกบัญชีลูกหนี้	การบันทึกลงสมุดธรรมดา
		การเก็บไว้เป็นใบส่งของ
4 การบริหารเจ้าหนี้	ระยะเวลาสินเชื่อทางการค้าที่ได้รับ	เครดิต 3 เดือน
		เครดิต 2 เดือน
		เครดิต 1 เดือน
		เครดิต 15 วัน
		เครดิต 7 วัน
		ส่วนลดเงินสดร้อยละ 3
		เงินสดไม่มีส่วนลด
	การชำระเงินให้เจ้าหนี้	ชำระตามเงื่อนไขที่ได้ส่วนลดเงินสด
		ชำระตามใบแจ้งหนี้
	การบันทึกบัญชีเจ้าหนี้	การบันทึกลงสมุดธรรมดา
		การเก็บเฉพาะใบแจ้งหนี้ไว้

อภิปรายผล

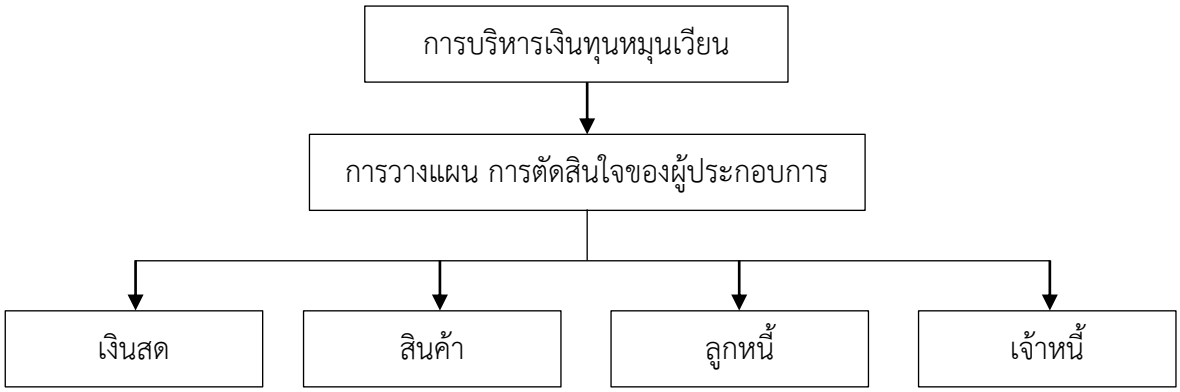
การศึกษากระบวนการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา พบประเด็นที่น่าสนใจในการอภิปรายดังนี้ ด้านการบริหารเงินสดพบว่าผู้ประกอบการมีกระบวนการบริหารเงินสดที่เป็นการบริหารอย่างง่าย มีการวางแผนการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ไม่ตรงตามหลักการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ดี ทั้งการจัดทำงบประมาณทางการเงินสดและการบันทึกบัญชีแบบไม่สม่ำเสมอ ทำให้ไม่ทราบผลประกอบการที่เป็นจริง หรือสภาพคล่องภายในร้านอย่างชัดเจน สอดคล้องกับการศึกษาของ Mbroh (2012) พบว่าแนวทางการบริหารเงินสดของเจ้าของธุรกิจขนาดมีการใช้หลักการบริหารเงินสดที่ไม่เป็นทางการ ไม่เข้าใจหลักการบริหารหรือความสำคัญของการบริหารเงินสดทำให้ธุรกิจมีความเสี่ยงต่อการถูกฉ้อโกงเงินสดและปัญหาการเติบโตทางธุรกิจ และการศึกษาของ Smirat and Yousef (2016) พบว่าเจ้าของธุรกิจขนาดเล็กไม่มีการติดตามรายรับรายจ่ายและการเตรียมงบกระแสเงินสดของธุรกิจ ด้านการบริหารสินค้าพบว่าผู้ประกอบการบริหารสินค้าจากประสบการณ์และความเชี่ยวชาญเฉพาะตัว ขาดระบบบริหารสินค้าคงคลัง ไม่บันทึกบัญชีสินค้า ไม่มีการจัดระเบียบสินค้าทำให้บางครั้งผู้ประกอบการประสบกับปัญหาสินค้าค้างสต๊อกเป็นเวลานาน สินค้าขาดมือ และการหาสินค้าไม่พบ สอดคล้องกับการศึกษาของ Ahmad and Zabri (2016) พบว่าธุรกิจขนาดเล็กตัดสินใจด้านการจัดการสินค้าคงคลังโดยใช้แนวทางที่ไม่เป็นทางการ ขาดความรู้และในการจัดการสินค้าคงคลังและอุปสรรคด้านต้นทุน ซึ่งอาจทำให้เผชิญกับปัญหาสินค้าคงคลัง เช่น การขโมยสินค้าในร้านค้าปลีก การตัดสินใจที่ไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ธุรกิจอยู่ในตำแหน่งที่ไม่สามารถแข่งขันได้ ด้านการบริหารลูกหนี้พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดนโยบายควบคุมลูกหนี้ ทำให้เกิดปัญหาหนี้เสียขึ้น และด้านการบริหารเจ้าหนี้พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีการเลือกรับเครดิตทางการเงินที่ไม่สอดคล้องกับรายรับของผู้ประกอบการ ทำให้มีปัญหาจ่ายเครดิตแก่เจ้าหนี้ทางการค้าไม่ทัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Manciya (2022) พบว่าธุรกิจขนาดเล็กใช้แนวทางการจัดการลูกหนี้และเจ้าหนี้ที่ไม่ดี ใช้การบริหารแบบดั้งเดิมคือ ไม่มีการตรวจสอบเครดิตของลูกค้า ไม่ใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดการบัญชีลูกหนี้และเจ้าหนี้ ทำให้ไม่สามารถจัดการบัญชีลูกหนี้และเจ้าหนี้ได้อย่างเหมาะสม

การศึกษาในภาพรวมพบว่าผู้ประกอบการมีลักษณะการบริหารเงินทุนหมุนเวียนเป็นแบบอย่างง่าย ขั้นตอนการบริหารไม่ซับซ้อน ไม่มีการบริหารแบบวางกลยุทธ์เผื่ออนาคต เช่นการวางแผนงบประมาณเงินสดแบบรายเดือนหรือรายปี การจัดทำงบดุลและงบกำไรขาดทุนเป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบุปผา คำนวน (2567) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารการเงินของธุรกิจ (SMEs) ขนาดเล็กในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าผู้ประกอบการของธุรกิจขนาดเล็ก (SMEs) ในจังหวัด

แม่ฮ่องสอน มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการทางการเงินด้านการวางแผนทางการเงินที่ยังไม่ถูกต้องตามหลักการบริหารทางการเงิน ขาดระบบในการดำเนินธุรกิจตามหลักวิชาการ มีแบบฟอร์มในการบันทึกบัญชีในการบริหารการเงินที่ไม่สอดคล้องกับรูปแบบมาตรฐานเป็นที่ยอมรับทั่วไป และสอดคล้องกับการศึกษาของ Orobia et al. (2013) พบว่าการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจขนาดเล็กมีการบริหารโดยใช้ประสบการณ์ของเจ้าของธุรกิจในการบริหารเงินทุนหมุนเวียน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนทางการเงินอย่างไม่เป็นทางการ การคาดเดาสต๊อกสินค้าจากประสบการณ์ของผู้ประกอบการ การให้เครดิตแก่ผู้ที่รู้จักเป็นการส่วนตัว หรือการทำข้อตกลงกับลูกหนี้ทางการค้าโดยใช้การพูดคุยตกลงกันปากเปล่า ไม่มีการลงหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร และการเก็บบันทึกทางการเงินไว้ในความทรงจำ และการศึกษาของ ศุภธณิศร์ เติมสงวนวงศ์ (2556) ที่ศึกษาปัจจัยสู่ความสำเร็จของผู้ประกอบการคือ ธุรกิจควรมีการวางแผน ปฏิบัติตามแผน และทบทวน ปรับปรุงแผนงานอย่างสม่ำเสมอ จัดทำงบดุล งบกำไรขาดทุน งบกำไรสะสม โดยใช้สมุดบันทึกและคอมพิวเตอร์มาช่วยในการบริหารงาน เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาในครั้งนี้ได้ทราบถึงกระบวนการตัดสินใจในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของผู้ประกอบการค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา คือการวางแผนทางการเงินอย่างไม่เป็นทางการ การบันทึกบัญชีทางการเงินไม่เป็นไปตามหลักการบันทึกบัญชีที่ดี การบันทึกส่วนใหญ่จะอยู่ในความทรงจำของผู้ประกอบการมากกว่าการจดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ใช้ระบบการเชื่อใจกับลูกหนี้ทางการค้า และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหนี้ทางการค้า ซึ่งกระบวนการตัดสินใจส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับตัวผู้ประกอบการ ดังนั้นการมีระบบโครงสร้างที่ดีอาจใช้ไม่ได้กับธุรกิจขนาดเล็กการจะพัฒนาการบริหารเงินทุนหมุนเวียนได้ จึงต้องพัฒนาให้ความรู้ที่ตัวผู้ประกอบการ เพื่อนำไปใช้วางแผน ตัดสินใจ และควบคุมที่ดีได้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากผลการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของผู้ประกอบการค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประกอบการมีกระบวนการบริหารที่หลากหลายทั้งการบริหารที่เป็นผลดีต่อธุรกิจคือ การแยกเงินส่วนตัวออกจากเงินธุรกิจทำให้เมื่อธุรกิจเกิดปัญหาทางด้านการเงิน จะสามารถทำให้ผู้ประกอบการสามารถทราบได้ว่าปัญหานั้นเกิดจากธุรกิจหรือตัวผู้ประกอบการเอง สามารถแก้ปัญหาได้ถูกจุด การมีเงินสำรองฉุกเฉินเป็นเงินฝากในธนาคาร ถือเป็นเงินสด หรือถือเป็นทองคำ การบันทึกบัญชีรายรับรายจ่าย ทำให้ทราบผลการดำเนินงานและผลกำไรของธุรกิจได้ และกระบวนการบริหารที่ไม่เป็นผลดีต่อธุรกิจ เช่น ไม่มีการจัดทำงบประมาณเงินสด สั่งสินค้าจากการคาดเดาของผู้ประกอบการ บันทึกบัญชีอย่างง่ายหรือบางครั้งใช้การจดจำ การตกลงกันด้วยวาจา หรือการไม่มีนโยบายลูกหนี้ เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาทางการเงินตามมา ดังที่พบในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ปัญหาเงินสดขาดมือ สินค้าขาดมือ สินค้าค้างสต๊อก การเก็บหนี้จากลูกหนี้ไม่ได้ และการชำระเงินแก่เจ้าหนี้ทางการค้าล่าช้า ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้ประกอบการไม่มีความรู้และไม่เข้าใจถึงความสำคัญของการบริหารเงินทุนหมุนเวียน

อย่างเป็นระบบ ซึ่งหากปล่อยไว้โดยไม่ได้รับการแก้ไข อาจทำให้ธุรกิจขาดสภาพคล่อง จนถึงขั้นปิดกิจการได้ โดยภาพรวมแล้ว การตัดสินใจ การวางแผน และการควบคุมทางการเงินต่างๆ จะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้ความสามารถของผู้ประกอบการเป็นหลัก ดังนั้นการมีโครงสร้างการบริหารเงินทุนหมุนเวียนอย่างเป็นระบบที่ซับซ้อนอาจไม่จำเป็นกับธุรกิจขนาดเล็ก แต่อาจต้องมีการพัฒนา ปรับปรุงให้ตัวผู้ประกอบการเองมีความรู้ ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ดี เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการขาดสภาพคล่อง และเพิ่มผลกำไรสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญของการจัดทำข้อมูลทางบัญชีที่ถูกต้อง และการบริหารในแต่ละด้านอย่างเป็นระบบ เนื่องจากผู้ประกอบการต้องใช้ข้อมูลทางบัญชีประกอบการพิจารณาเป็นแนวทางในการบริหารธุรกิจ โดยการจัดทำบัญชีเงินสดควรให้ชัดเจนไม่ปะปนกัน เพื่อให้ธุรกิจทราบถึงฐานะที่แท้จริงของเงินสดในมือ และจัดทำงบประมาณเงินสดเพื่อใช้พยากรณ์ความต้องการเงินสดในอนาคตและควบคุมการดำเนินการต่างๆ ให้เป็นไปตามงบประมาณ ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในการจัดการระบบบัญชีที่มีคุณภาพ และนำข้อมูลมาใช้ในการบริหารอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้ประกอบการควรมีการจัดทำบัญชีเข้าและออกของสินค้า เพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดกลุ่มของสินค้าตามความสำคัญ และควบคุมไม่ให้สินค้าขาด ในด้านการบริหารลูกหนี้ผู้ประกอบการควรมีการวิเคราะห์ลูกหนี้และจัดชั้นลูกหนี้เพื่อเป็นแนวทางการพิจารณาให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในด้านการบริหารเจ้าหนี้ทางการค้าผู้ประกอบการควรมีระบบบัญชีเจ้าหนี้เพื่อการบริหารจัดการหนี้ที่ต้องชำระ และทราบถึงระยะเวลาของเจ้าหนี้แต่ละรายเพื่อช่วยในการวางแผนจัดซื้อและชำระเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ภาครัฐควรมีการวางนโยบายพัฒนาผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดเล็ก โดยมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารเงินทุนหมุนเวียน เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจการค้าปลีกให้มีความยั่งยืนในระยะยาวได้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในด้านกลุ่มประชากรและตัวอย่าง โดยงานวิจัยครั้งนี้มีอายุของธุรกิจตั้งแต่ 8 – 43 ปี ทำให้ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลของผู้ประกอบการที่มีการบริหารเงินทุนหมุนเวียนอยู่ตัวในระดับหนึ่งแล้ว ฉะนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มอายุของธุรกิจที่เพิ่งเริ่มต้นด้วย จะทำให้ได้ข้อมูลการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจในช่วงเริ่มต้นที่อาจมีปัญหาการบริหารเงินทุนหมุนเวียนไม่เหมือนกับธุรกิจที่เปิดดำเนินการมาแล้วระยะหนึ่ง

2.2 การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในด้านกลุ่มประชากรและตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยนี้เป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้มีข้อมูลลักษณะการบริหารเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่มธุรกิจขนาดเล็กเพียงขนาดเดียว ฉะนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษากลุ่มผู้ประกอบการที่มีขนาดธุรกิจขนาดกลาง และขนาดใหญ่เพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบกระบวนการบริหารเงินทุนหมุนเวียนให้เห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.3 เนื่องจากการวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายทำในกลุ่มร้านค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา หากมีโอกาสครั้งต่อไปควรศึกษาในจังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยองเพิ่ม ให้ครอบคลุม 3 จังหวัดอีอีซี อาจทำให้พบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการบริหารเงินทุนหมุนเวียนในร้านค้าปลีกปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรที่มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

คณะทำงานแผนพัฒนาการเกษตรเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2564). *แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาการเกษตรในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2566-2570.* สืบค้น 22 พฤษภาคม 2567. จาก https://www.eeco.or.th/th/eec-development-plan.

ชไมพร รัตนเจริญชัย. (2562). การจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลต่อความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม. *วารสารวิชาชีพบัญชี, 15*(45), 26-43.

นรินทร์ ตันไพบูลย์. (2566). *แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2566-2568 อุตสาหกรรมปุ๋ยเคมี.* สืบค้น 22 พฤษภาคม 2567. จาก https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/chemicals/chemical-fertilizers/io/io-chemical-fertilizers-2023-2025.

นฤดม บุญหลง. (2531). อุตสาหกรรมเกษตร. *วารสารวิทยาศาสตร์เกษตร, 21*(2), 98-102.

บุปผา คำนวน. (2567). การศึกษารูปแบบการบริหารการเงินของธุรกิจ (SMEs) ขนาดเล็กในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 7*(1), 194 - 205.

ปรียานุช กิจรุ่งโรจน์เจริญ. (2558). การบริหารเงินทุนหมุนเวียน: Working Capital Management. *Journal of Information, 14*(2), 7-19.

ศิริวรรณ ว่องวีรวุฒิ และ อารมณ์ ริ้วอินทร์. (2556). เงินทุนหมุนเวียน ทางเลือกและทางรอดของ SMEs. *Executive Journal, 33*(1), 9-14.

ศุภธณิศร์ เติมสงวนวงศ์. (2556). ปัจจัยสู่ความสำเร็จทางธุรกิจของผู้ประกอบการที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาว ในจังหวัดเชียงใหม่: กรณีศึกษา อำเภอสันทราย. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 1*(1), 31-41.

สำนักควบคุมพืชและวัสดุทางการเกษตร. (2565). *ข้อมูลสถิติ พ.ร.บ.ปุ๋ย และ พ.ร.บ.วัตถุอันตราย.* สืบค้น 10 สิงหาคม 2567. จาก https://www.doa.go.th/ard/?page_id=85.

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6. (2566). *ข้อมูลใบอนุญาตขายปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตร.* สืบค้น 7 ธันวาคม 2566. จาก https://www.doa.go.th/leka/?p=3334.

สุจินดา เจียมศรีพงษ์. (2554). ธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิม (ร้านโชห่วย): ปัญหาและทางแก้ไข. *Journal of Business, Innovation and Sustainability, 6*(1), 9-23.

Ahmad, K., & Zabri, S. M. (2016). Inventory management practices among Malaysian micro retailing enterprises. *Journal of Business and Retail Management Research, 11*(1), 103-115.

Manciya, S. M. (2022). *The management of accounts receivables and the survival of small medium and micro enterprises in the Cape metropol*e. (Doctoral dissertation, Cape Peninsula University of Technology).

Mang'ana, K. M., Ndyetabula, D. W., & Hokororo, S. J. (2023). Financial management practices and performance of agricultural small and medium enterprises in Tanzania. *Social Sciences & Humanities Open, 7*(1), 100494.

Mbroh, J. K. (2012). Cash management practices of small business owners in the Cape Coast Metropolitan Area of Ghana. *Asian economic and financial review*, *2*(1), 40-58.

Orobia, L. A., Byabashaija, W., Munene, J. C., Sejjaaka, S. K., & Musinguzi, D. (2013). How do small business owners manage working capital in an emerging economy? A qualitative inquiry. *Qualitative Research in Accounting & Management, 10*(2), 127-143.

Pass, C. L., & Pike, R. H. (1984). An Overview of Working Capital Management and Corporate Financing. *Managerial Finance, 10*(3), 1-11.

Saldaña, J. (2016). *The coding manual for qualitative researchers*. (3rd ed.). London: SAGE.

Smirat, B. Y. A., & Yousef, B. (2016). Cash management practices and financial performance of small and medium enterprises (SMEs) in Jordan. *Research Journal of Finance and Accounting*, *7*(2), 98-107.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 605-616.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Factors Affecting Knowledge and Understanding of Government Data Governance Framework Implementation among Personnel of the Department of Women's Affairs and Family Development

Parphan Janto[1*] Akekalak Chaiyaphumi[1] and Kevalin Silphiphat[1]

[1] *Faculty of social sciences, Kasetsart University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: parphan.j@ku.th*

ABSTRACT

This quantitative research aimed to: (1) assess the level of knowledge and understanding influencing the implementation of the government data governance framework among personnel in the Department of Women's Affairs and Family Development; (2) compare the knowledge and understanding of the government data governance framework implementation across different demographic factors; (3) examine the impact of leadership on the implementation of the government data governance framework; and (4) explore how organizational culture affects the implementation of the government data governance framework. A questionnaire was employed as the primary data collection tool. The sample consisted of 159 central office personnel from the Department of Women's Affairs and Family Development, selected through proportional stratified random sampling and simple random sampling within internal departments. Data were analyzed using mean, standard deviation, t-tests, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis. The results revealed that: the level of knowledge and understanding related to the implementation of the government data governance framework was high; no significant differences in knowledge and understanding were found across different demographic factors; leadership factors did not significantly influence knowledge and understanding of the government data governance framework implementation; and organizational culture, particularly in terms of diversity, equality, and openness to differences, significantly impacted knowledge and understanding of the government data governance framework implementation.

Keywords: Knowledge and Understanding, Data Governance Framework, Government Data

Received: 2 July 2024;
Revised: 29 August 2024;
Accepted: 21 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

ประพันธ์ จันโท[1*] เอกลักษณ์ ไชยภูมี[1] และ เกวลิน ศีลพิพัฒน์[1]

[1] *ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: parphan.j@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (2) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (3) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านภาวะผู้นำที่มีผลต่อการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ (4) เพื่อศึกษาปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ส่วนกลาง โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิโดยอาศัยสัดส่วน และการสุ่มอย่างง่ายแยกตามหน่วยงานภายใน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 159 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติค่าที (t-test) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามแบบของเพียร์สัน และค่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว อยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ไม่แตกต่างกัน ปัจจัยภาวะผู้นำมีผลต่อการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำไม่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรมีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ พบว่า ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรด้านความหลากหลาย ความเท่าเทียม และการเปิดรับความแตกต่างมีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ความรู้ความเข้าใจ, กรอบธรรมาภิบาล, ข้อมูลภาครัฐ

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคดิจิทัล มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด ทำให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลกันทำได้อย่างสะดวกรวดเร็วมากขึ้น และสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างไร้พรมแดน ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data) เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาจึงส่งผลให้ปริมาณข้อมูลเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเทคนิคต่าง ๆ ในการนำข้อมูลที่มีอย่างมหาศาล มาประมวลผล จนเกิดเป็น Big Data หมายถึง การนำข้อมูลที่มีปริมาณมาก ๆ นำมาผ่านการประมวลผล การวิเคราะห์ และแสดงผล โดยใช้วิธีหรือเครื่องมือที่เหมาะสม เช่น ข้อมูลด้านบุคลากร ข้อมูลการดำเนินงาน และข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับบริการ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2558) และจากการเกิดขึ้นของ Big Data ทำให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีการปรับตัวเพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน มีการศึกษาที่จะนำ Big Data มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับประเทศของตนเองมากที่สุด ทำให้แต่ละประเทศต้องเร่งปรับเปลี่ยนวิธีในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้สอดรับกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ เช่น การออกนโยบายลดการใช้กระดาษในองค์กร (Paperless) เป็นการประยุกต์นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้แทนระบบงานที่มีขั้นตอนเดิม ๆ ซึ่งระบบงานต่าง ๆ จะถูกปรับเปลี่ยนเป็นระบบดิจิทัล มีการทำงานบนระบบ

ออนไลน์แทน เช่น การใช้งาน email แทนการเขียนจดหมายหากัน การทำงานเอกสารบนเครื่องคอมพิวเตอร์ การทำธุรกรรมการเงินออนไลน์ การใช้ระบบลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ และการนำ E-Book เข้าแทนหนังสือ (ธรรมนิติ, 2565)

จากการเปลี่ยนแปลงดังที่กล่าวมาส่งผลให้องค์กรภาครัฐและเอกชนของแต่ละประเทศ ต้องมีการพัฒนากลยุทธ์ในการทำงาน การหารูปแบบใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ รูปแบบการบริการที่ตอบสนองความต้องการที่รวดเร็ว แม่นยำและให้ความพึงพอใจจากผู้รับบริการสูงสุด ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงนี้เอง ทำให้ภาครัฐต้องมีการยกระดับในการบริหารจัดการให้มีมาตรฐานเทียบเท่ากับภาคเอกชน (รัชพร วงศาโรจน์, 2564) สำหรับประเทศไทย การปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล เพื่อมุ่งสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่มุ่งเน้น ด้านนวัตกรรม เพื่อให้ความคิดสร้างสรรค์ โดยนำแนวคิดการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ รวมถึงการปรับปรุงประสิทธิในการให้บริการเพื่อให้ตอบโจทย์ตามความต้องการของประชาชนมากขึ้น (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 27 มิถุนายน, 2560 การดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ตามมาตรา 266 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560) และอีกหนึ่งสิ่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อสามารถพัฒนาสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลโดยสมบูรณ์ คือการบริหารจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ เพราะข้อมูล ถือเป็นที่มาของแผนการบริหารประเทศ หากมีระบบการบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) อย่างเป็นระบบจะส่งผลต่อการบริหารจัดการแผนให้มีความแม่นยำ และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559) ซึ่งข้อมูล ถือเป็นทรัพยากรในการบริหารที่มีสำคัญในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ทุกองค์กรต้องให้ความสำคัญกับการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพเพื่นำมาใช้สนับสนุนการขับเคลื่อนแผนการบริหารประเทศและสังคมดิจิทัลให้กับทุกภาคส่วน แต่ในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐยังประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล (ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ, 2563) ซึ่งปัญหาเชิงนโยบายและปฏิบัติ ทั้งในเรื่องความซ้ำซ้อนของข้อมูล การจัดเก็บข้อมูลอย่างไม่เป็นระบบ ความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล คุณภาพของข้อมูล การเปิดเผยข้อมูล และยังไม่มีการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม โดยปัญหาเหล่านี้อาจเป็นผลมาจากการบริหารจัดการข้อมูลที่ไม่ครอบคลุมและไม่ชัดเจนของแต่ละหน่วยงาน ดังนั้นต้องให้หน่วยงานภาครัฐต้องมีมาตรการและแนวปฏิบัติในธรรมาภิบาลข้อมูลและบริหารจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถนำข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐไปใช้ได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน มั่นคงปลอดภัย รักษาความเป็นส่วนบุคคล และสามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคงปลอดภัยได้จริง (อนันต์ กนกศิลป์, 2565) ดังนั้นธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ (Data Governance for Government) จึงถูกจัดทำขึ้นโดยสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA) เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน ซึ่งมีการกำหนดมาตรฐานให้ทุกหน่วยงานภายใต้สังกัดของรัฐ ดำเนินการตามกรอบและแนวทางการปฏิบัติที่ทำขึ้น เพื่อให้ทุกหน่วยงานมีกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้เสียในการบริหารจัดการข้อมูล มีการกำหนดขอบเขต กฎเกณฑ์ และนโยบายข้อมูลที่ใช้ในกระบวนการธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล โดยเริ่มตั้งแต่การสร้าง การจัดเก็บ การประมวลผล การใช้ การเผยแพร่ จนถึงการทำลาย

ในฐานะที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นหน่วยงานของรัฐ ระดับกรม สังกัดภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) โดยหน่วยงานมีเป้าหมายในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมในประเทศ ซึ่งในการดำเนินการของหน่วยงานนั้น มีการบันทึกข้อมูลของผู้รับบริการ โดยข้อมูลที่จัดเก็บ มีการแลกเปลี่ยนกันภายในและภายนอกกระทรวง เช่น ข้อมูลความรุนแรงในครอบครัว ข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคม และข้อมูลผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ โดยข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่อ่อนไหว และข้อมูลที่จะนำมาใช้จัดการบริการสาธารณะเพื่อแก้ปัญหาสังคมอันเป็นภารกิจหลักของกรม ซึ่งข้อมูลที่มีนั้นล้วนเป็นข้อมูลยังไม่ได้มีการกำหนดมาตรฐาน วิธีการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยง การกำหนดชั้นความลับ ความถูกต้องและความปลอดภัยของข้อมูล ตามหลักธรรมภิบาลข้อมูลของภาครัฐกำหนด และเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2565)

จากความสำคัญของการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และปัจจัยแวดล้อมรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ดังที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาล

ข้อมูลภาครัฐของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ อันจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ส่วนกลาง จำนวน 270 คน (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบ, ณ วันที่ 20 มีนาคม 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน Krejcie & Morgan (1970) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิโดยอาศัยสัดส่วน และการสุ่มอย่างง่าย แยกตามหน้วยงานภายใน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 159 คนและ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีกระบวนการ ดังนี้

2.1 การสร้างเครื่องมือ โดยทำการศึกษาเอกสาร ตำรา เพื่อรวบรวมหลักการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ ซึ่งแบ่งแบบสอบถามเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อายุ อายุราชการ ตำแหน่ง ประเภทบุคลากร และเงินเดือน เป็นแบบสอบถามปลายเปิดในลักษณะเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว (Check-List) ส่วนที่ 2 แบบทดสอบเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ เป็นแบบสอบถามแบบถูกผิด จำนวน 15 ข้อ 15 คะแนน (ถูก/ผิด) ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยภาวะผู้นำส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบ Likert Scale โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบ Likert Scale โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ และส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

2.2 การตรวจสอบคุณภาพและการพัฒนาเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามไปตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำกาตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยดัชนีความสอดคล้องระหว่างค่าถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) แต่ละข้อมีค่า IOC เกิน 0.50 จากนั้นนำไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) จำนวน 30 คน เพื่อนำไปหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในแต่ละตัวแปร ตรงตามเกณฑ์ที่ยอมรับคือมีค่า 0.7 ขึ้นไปซึ่งผลการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability Test) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค ดังนี้ คำถาม

เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐเท่ากับ 0.77 ปัจจัยภาวะผู้นำเท่ากับ 0.82 และปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรเท่ากับ 0.94

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 บุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐแตกต่างกัน

3.2 ปัจจัยภาวะผู้นำ มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

3.3 ปัจจัยวัฒนธรรมองค์ มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ผ่านการการตรวจสอบคุณภาพ นำไปสร้างแบบสอบถามออนไลน์ และแนบไปพร้อมกับหนังสือถึงหน่วยงานภายในเพื่อขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามสแกน QR CODE เมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสอบถามเพื่อเตรียมนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ โดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับบรรยายคุณลักษณะของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูลระดับเกี่ยวกับปัจจัยภาวะผู้นำ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

5.2 สถิติเชิงอนุมาน

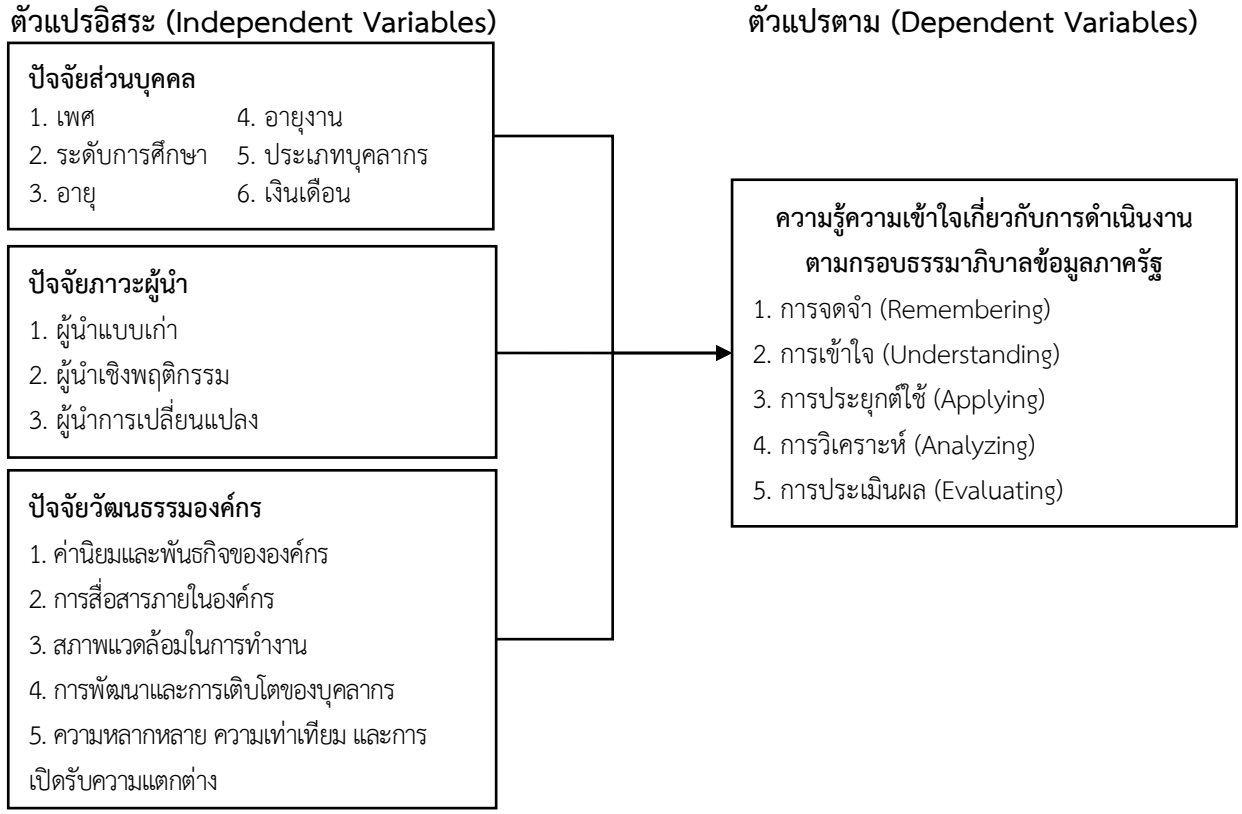
ส่วนที่ 1 การทดสอบค่าที (t-test) ใช้เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูล 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมแบบทางเดียว (ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปและหากพบความแตกต่างจะใช้วิธีการวิเคราะห์ผลต่างระดับนัยสำคัญ เพื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Least Significant Different: LSD)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามใช้วิธีวิเคราะห์เพียร์สัน (Pearson Correlation)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์อิทธิพลระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ โดยศึกษาแนวคิดการศึกษาที่จำแนกระดับความคิดและการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยใช้ทฤษฎี Bloom's Taxonomy (1956) โดย Anderson และ Krathwoh (2001) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ส่วนกลาง จำนวน 159 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 77.40 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 61.00 อายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.70 มีอายุงานน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.50 เป็นข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 44.60 และมีเงินเดือนอยู่ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท

1. ระดับความรู้ความเข้าใจที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

จากการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความรู้ความเข้าใจที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.	แปลผลระดับความรู้ความเข้าใจ
1. การจดจำ (Remembering)	0.56	0.26	มาก
2. การเข้าใจ (Understanding)	0.34	0.33	น้อย
3. การประยุกต์ใช้ (Applying)	0.70	0.29	มาก
4. การวิเคราะห์ (Analyzing)	0.85	0.21	มาก
5. การประเมินผล (Evaluating)	0.64	0.20	มาก
รวม	**0.62**	**0.16**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจในภาพรวมเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว โดยรวมแล้วอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 0.62, $S.D$ = 0.16) เมื่อพิจารณารายขั้นพบว่า ขั้นการวิเคราะห์ (Analyzing) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 0.85, $S.D$ = 0.21) และ ขั้นการเข้าใจ (Understanding) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 0.34, $S.D$ = 0.33)

2. ผลเปรียบเทียบความรู้ความเข้าเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจกับปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	Sig.	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
1. เพศ	0.73	-	✓
2. ระดับการศึกษา	0.10	-	✓
3. อายุ	0.61	-	✓
4. อายุงาน	0.92	-	✓
5. ประเภทบุคลากร	0.15	-	✓
6. เงินเดือน	0.66	-	✓

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า บุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มีปัจจัยส่วนบุคคลที่มี เพศ อายุ อายุงาน ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร และเงินเดือนต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ ไม่แตกต่างกัน

3. ปัจจัยภาวะผู้นำที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

จากศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 3 การทดสอบอิทธิพลของปัจจัยด้านภาวะผู้นำกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

โมเดล	Unstandardized Beta		Standardized Beta	t	Sig.
	B	Std. Error	β		
ค่าคงที่	0.53	0.08	-	6.84	0.00
ผู้นำเก่า	-0.17	0.02	-0.76	-0.93	0.35
ผู้นำเชิงพฤติกรรม	0.03	0.03	0.15	1.00	0.32
ผู้นำเปลี่ยนแปลง	0.01	0.03	0.06	0.43	0.67
R = 0.21, R^2= 0.04, Adjusted R Square = 0.02, F = 2.28, Durbin-Watson 1.64, Sig. = 0.08					

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำไม่มีอิทธิพลกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (0.08) ที่มีอิทธิพลกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

จากการศึกษาปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 4 การทดสอบอิทธิพลของปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

โมเดล	Unstandardized Beta		Standardized Beta	t	Sig.
	B	Std. Error	β		
ค่าคงที่	0.41	0.07	-	5.71	0.00
ค่านิยมและพันธกิจขององค์กร	0.01	0.03	-0.76	0.30	0.76
การสื่อสารภายในองค์กร	0.02	0.03	0.15	0.67	0.51
สภาพแวดล้อมในการทำงาน	0.05	0.03	0.06	1.55	0.12
การพัฒนาและการเติบโตของบุคลากร	-0.04	0.03	-0.21	-1.32	0.19
ความหลากหลาย ความเท่าเทียม และการเปิดรับความแตกต่าง	0.02	0.02	0.12	0.93	0.36
$R = 0.30$, $R^2 = 0.09$, Adjusted R Square =0.06, F = 2.93, Durbin-Watson 1.69, Sig. = 0.02*					

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (0.02) ที่มีความอิทธิพลกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระ พบว่าไม่มีตัวแปรอิสระตัวใดมีอิทธิพล จึงไม่สามารถสร้างสมการถดถอยได้ และเมื่อนำปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรมาทดสอบอิทธิพลตามขั้นความรู้ความเข้าใจ สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 5 การทดสอบอิทธิพลของปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรกับความรู้ความเข้าใจขั้นการเข้าใจ (Understanding) เกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

โมเดล	Unstandardized Beta		Standardized Beta	t	Sig.
	B	Std. Error	β		
ค่าคงที่	0.02	0.15	-	0.11	0.91
ค่านิยมและพันธกิจขององค์กร	-0.01	0.05	-0.02	-0.17	0.86
การสื่อสารภายในองค์กร	0.05	0.06	0.12	0.84	0.40
สภาพแวดล้อมในการทำงาน	0.03	0.06	0.09	0.52	0.60
การพัฒนาและการเติบโตของบุคลากร	-0.10	0.06	-0.25	-1.51	0.13
ความหลากหลาย ความเท่าเทียม และการเปิดรับความแตกต่าง	0.11	0.05	0.30	2.26	0.03*
$R = 0.28$, $R^2 = 0.08$, Adjusted R Square =0.05, F = 2.56, Durbin-Watson 1.78, Sig. = 0.03*					

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลกับความรู้ความเข้าใจขั้นการเข้าใจ (Understanding) เกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (0.03) ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระ สามารถเขียนสมการถดถอย ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.02+(-0.01)_{B1}+0.05_{B2}+0.03_{B3}+(-0.10)_{B4}$$

แทนค่า

$\hat{Y}$ = ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

B1 = ด้านค่านิยมและพันธกิจขององค์กร

B2 = ด้านการสื่อสารภายในองค์กร

B3 = ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

B4 = ด้านการพัฒนาและการเติบโตของบุคลากร

อภิปรายผล

จากการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว พบว่า บุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ส่วนกลาง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐอยู่ในระดับมาก ในด้านของการจัดทำข้อมูล การทบทวนกระบวนการดำเนินงาน การจัดทำบัญชีข้อมูล การเชื่อมโยงข้อมูล แต่บุคลากรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวและยังขาดความรู้ความเข้าใจในเชิงลึกที่เกี่ยวกับกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

จากการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวที่มีเพศต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ เป็นเรื่องที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กรรณิการ์ อุกฤษต์ (2564) ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสวัสดิการของบุคลากร กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน สวนงานที่สังกัด และประเภทบุคลากร ที่แตกต่างกันส่งผลต่อศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสวัสดิการของบุคลากร กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่ไม่แตกต่างกัน

จากศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว พบว่า ภาวะผู้นำไม่สามารถบ่งบอกได้ว่า ปัจจัยภาวะผู้นำมีอิทธิพลกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว อาจเป็นเพราะ บุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มีลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล เช่น ความสามารถในการเรียนรู้ แรงจูงใจ ทัศนคติในการทำงาน ประกอบกับลักษณะของความรู้ของกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐนั้นค่อนข้างเฉพาะทาง จะต้องมีปัจจัยด้านอื่นที่ส่งผลมาสนับสนุนร่วมด้วย ซึ่งไม่สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ แสงสว่าง (2565) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี พบว่า ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การสร้างความรู้ความเข้าใจไม่สามารถเกิดจากปัจจัยภาวะผู้นำเพียงอย่างเดียว ต้องมีปัจจัยอื่นมาเพื่อสนับสนุนด้วย

จากการศึกษาปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว พบว่า วัฒนธรรมองค์กรด้านความหลากหลาย ความเท่าเทียมและการเปิดรับความแตกต่างของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มีอิทธิพลกับความรู้ความเข้าใจขั้นการเข้าใจ (Understanding) เกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ อาจเป็นเพราะกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นหน่วยงานรัฐที่ขับเคลื่อนเรื่องความหลากหลาย และความเท่าเทียม จึงมีวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับความหลากหลาย ความเท่าเทียม และเปิดรับความแตกต่าง และสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระและไม่ถูกปิดกั้น ซึ่งทำให้บุคลากรนั้น เปิดมุมมองใหม่ มีความยืดหยุ่นในการคิด สามารถตั้งคำถามที่แตกต่างเพื่อกระตุ้นให้เกิดการหาคำตอบ ไม่มี

อคติหรือการตีตราในการทำงาน เปิดรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งช่วยให้บุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวส่งเสริมการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ ได้ สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ แสงสว่าง (2565) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี พบว่า ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนให้หน่วยงานนำไปประกอบในการพัฒนาการสร้างความรับรู้ของบุคลากรให้แก่หน่วยงาน สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรมีส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ ในส่วนของปัจจัยภาวะผู้นำอาจต้องมีปัจจัยอื่นมาร่วมสนับสนุนด้วยเช่น ปัจจัยภาวะผู้นำ ความผูกพันต่อองค์กร เป็นต้น จึงจะส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ ซึ่งในการพัฒนาในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ ควรให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างและส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบกับนโยบายและแนวปฏิบัติสำหรับปฏิบัติงานจากผู้นำมากกว่าที่จะมุ่งเน้นที่ปัจจัยส่วนบุคคลหรือภาวะผู้นำเพียงอย่างเดียว

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้ พบว่า บุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายขั้นพบว่า ขั้นการวิเคราะห์ (Analyzing) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และ ขั้นการเข้าใจ (Understanding) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

บุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มีปัจจัยส่วนบุคคลที่มีเพศ อายุ อายุงาน ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร และเงินเดือนต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ ไม่ต่างกัน

ปัจจัยภาวะผู้นำไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05)

ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร (ความหลากหลาย ความเท่าเทียม และการเปิดรับความแตกต่าง) มีผลต่อความรู้ความเข้าใจ (ขั้นการเข้าใจ (Understanding)) เกี่ยวกับการดำเนินงานตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรส่งเสริมและผลักดันนโยบายโดยการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับความส่งเสริมการความหลากหลาย และการยอมรับความแตกต่าง รวมถึงสนับสนุนให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นหรือมุมมองที่แตกต่าง

1.2 ควรสนับสนุนเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้เฉพาะทางที่หลากหลาย (Multi Skill) เพื่อใช้เป็นทักษะในการขับเคลื่อนงานของหน่วยงาน

1.3 ควรสนับสนุนและให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลบุคลากรทุกคนในหน่วยงาน เพื่อรองรับการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรใช้วิธีศึกษาแบบผสม (Mix Method) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก เพื่อที่นำมาวัดความรู้ความเข้าใจและเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจเชิงลึกมากขึ้น

2.2 ควรมีการเพิ่มตัวแปรอิสระเช่น ทัศนคติ ความผูกพันต่อองค์กร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมาสนับสนุนในการศึกษา

2.3 ควรทำการศึกษาและเก็บข้อมูลจากบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันทั้งหน่วยงาน (ส่วนกลาง และภูมิภาค) จำนวนบุคลากรประมาณ 750 คน เพื่อให้ครอบคลุมสำหรับการพัฒนาบุคลากรกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวให้มีความรู้ในเรื่องอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2566). *ภารกิจ อำนาจหน้าที่*. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2566. จาก https://www.dwf.go.th/contents/151.

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2558). *รายงานประจำปี 2558*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.

กรรณิการ์ อุกฤษต์. (2564). *ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสวัสดิการของบุคลากรกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

เกรียงศักดิ์ แสงสว่าง. (2565). ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, *9*(1), 9–17.

ธรรมนิติ. (2565). *“การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์” คืออะไรและมีผลทางกฎหมายอย่างไร?* สืบค้น 22 เมษายน 2566. จาก https://www.dharmniti.co.th/electronic-signature/.

รัชพร วงศาโรจน์. (2564). *การปรับเปลี่ยนองค์กรให้เป็นองค์กรดิจิทัล*. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2566. จาก https://alro.go.th/th/alro/news-activity/article-category.

ราชกิจจานุเบกษา. (2563). 31 มีนาคม. ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 74 ง 47.

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์กรมหาชน). (2561). *การกำกับดูแลข้อมูล DATA GOVERNANCE FRAMEWORK*. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

_____. (2563). *แผนปฏิบัติราชการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2563 – 2565*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *Big Data ในภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

อนันต์ กนกศิลป์. (2565). *ข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องดำเนินการภายใต้ พรบ. PDPA*. นนทบุรี: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.

Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A Taxonomy for Learning Teaching and Assessing Abridged Edition*. Boston, MA: Allyn and Bacon.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 617-628.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Development of the Manual for Measurement and Evaluation of Students' Desirable Characteristics at Phra Saeng Vitthaya School under The Secondary Educational Service Area Offices Surat Thani, Chumphon

Nopphawan Sukneam[1*] Phrakhru Khemmethammakhosit[1] and Boonlert Weeraponkan[1]

[1] *Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Nopphawan.ann93@gmail.com*

ABSTRACT

The objectives of this research are to: (1) studying the measurement and evaluation of students' desirable characteristics at Phra Saeng Vitthaya School under the Secondary Educational Service Area Offices Surat Thani, Chumphon, (2) developing the manual for measurement and evaluation of students' desirable characteristics at Phra Saeng Vitthaya School, (3) presenting and evaluating the manual for the measurement and evaluation of students' desirable characteristics at Phra Saeng Vitthaya School. For this research, a qualitative research methodology was used with 15 people that also includes 5 people with the position of administrative authority to provide important information and group discussions were conducted with many highly qualified academics. The data was analyzed by 7 qualified academics inductively. The research results found that: (1) There is a necessity of operational conditions for measurement and evaluation of students' desirable characteristics at Phra Saeng Vitthaya School. Measurement and evaluation of students' desirable characteristics could be carried out in 5 steps as follows 1) setting indicators, 2) analyzing behavioral indicators, 3) designing measurement and evaluation tools, 4) evaluation criteria, and 5) summarizing results and assessment (2) Development of the manual for measurement and evaluation of students' desirable characteristics at Phra Saeng Vitthaya School, includes 8 following elements: 1) the name of the manual, 2) explanations, 3) background and importance, 4) objectives, 5) definitions, 6) measurement and Evaluate of students' desired characteristics: 7) reference documents and 8) appendices. (3) All the experts agreed that it was possible, appropriate, and useful to present a manual for measurement and evaluation of students' desirable characteristics at Phra Saeng Vitthaya School. The manual has 8 elements, consistent with the measurement and evaluation in the context of educational institutions.

Keywords: Development of the Manual, Measurement and Evaluation, Students' Desirable Characteristics

Received: 25 March 2024;
Revised: 19 August 2024;
Accepted: 21 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

การพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

นพวรรณ สุขเนียม[1*] พระครูเขมธรรมโฆษิต[1] และ บุญเลิศ วีระพรกานต์[1]

[1] *สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Nopphawan.ann93@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร (2) พัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา และ (3) นำเสนอและประเมินคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน สนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการดำเนินงานวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนพระแสงวิทยา มีการดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้ง 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) กำหนดตัวชี้วัด 2) วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ 3) การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล 4) เกณฑ์การประเมิน และ 5) การสรุปผลการประเมิน มีสภาพการวัดและประเมินไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ (2) การพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยาในการดำเนินการพัฒนาคู่มือมี 8 องค์ประกอบ คือ 1) ชื่อคู่มือ 2) คำชี้แจง 3) ความเป็นมาและความสำคัญ 4) วัตถุประสงค์ 5) คำจำกัดความ 6) การวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 7) เอกสารอ้างอิง และ 8) ภาคผนวก (3) ผลการนำเสนอคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา ผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกคนเห็นว่า มีความเป็นไปได้ เหมาะสม เป็นประโยชน์ ซึ่งคู่มือมี 8 องค์ประกอบ สอดคล้องกับบริบทการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

คำสำคัญ: การพัฒนาคู่มือ, การวัดและประเมินผล, คุณลักษณะอันพึงประสงค์

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษากล่าวว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกวิชา ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานซึ่งกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ซึ่งจะประกอบด้วย ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดนั้นจะต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนา ผ่านการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ จนตกผลึกเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในตัวผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, น. 13)

การดำเนินการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาจะบรรลุผลได้นั้นจะต้องอาศัยการการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ดำเนินการพัฒนาทั้งในและนอกห้องเรียนโดยมอบหมายภารกิจในการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในห้องเรียน ให้ครูผู้สอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้รับผิดชอบโดยสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในชั่วโมงการเรียนการสอน/กิจกรรมโครงการ หรือในโอกาสอื่น ๆ ความรู้ความเข้าใจของครูจึง

เป็นสิ่งสำคัญ ผู้ที่พัฒนาการศึกษาของชาติ การพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถือเป็นเรื่องสำคัญ ในการปฏิบัติงานให้ออกมาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งในการสร้างองค์ความรู้ให้กับครู สามารถจัดทำได้หลายรูปแบบ ทั้งการอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการศึกษาทำความเข้าใจจากเอกสาร ตำรา คู่มือซึ่งคู่มือนั้นจะช่วยลดการตอบคำถาม เพราะบ่อยครั้งที่คู่มือช่วยตอบคำถามที่เกิดขึ้นในการทำงาน โดยท่านไม่ต้องเสียเวลามาตอบคำถามเอง ช่วยประหยัดเวลาในการสอนงาน เสริมสร้างความมั่นใจในการทำงาน บางครั้งในการปฏิบัติงานก็ไม่มั่นใจว่าทำถูกต้อง ถูกระเบียบหรือไม่ การมีคู่มือจะช่วยลดปัญหาเหล่านี้ ทำให้สามารถทำงานด้วยความมั่นใจ มีบรรทัดฐานในการเปรียบเทียบ และปรับในการทำงานมีรูปแบบมาตรฐานเดียวกัน สามารถอธิบายกระบวนการทำงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ บุคคลภายนอกสามารถมาเยี่ยม ดูงานหรือตรวจประเมินได้ อีกทั้งคู่มือยังช่วยในการปรับปรุงงานและออกแบบกระบวนงานใหม่ ลดขั้นตอน ลดระยะเวลา เป็นฐานช่วยให้สามารถปรับปรุงงาน หรือออกแบบงานใหม่ได้ง่ายขึ้น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551, น. 118)

การดำเนินการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนพระแสงวิทยา จากรายงานผลการประเมินผลการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่าครูทำการประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยภาพรวม ครูไม่ได้ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสภาพจริงของนักเรียน ครูไม่ได้มีเครื่องมือวัดที่เหมาะสมกับแนวปฏิบัติ ประเมินคุณลักษณะโดยไม่ยึดตามตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ นอกจากนั้นครูจะมุ่งเฉพาะการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์เพียงเท่านั้น โดยทางโรงเรียนมีคู่มือแนวปฏิบัติของการวัดและประเมินผลเรียนรู้ทั้งในด้านผลการเรียนรู้ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน แต่ผลจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการนิเทศ แบบบันทึกผลการพัฒนาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งครูประจำวิชาจะต้องประเมินสมรรถนะ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ พบว่า ผลการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ส่วนใหญ่เป็นไปตามผลการเรียนรู้ นั่นหมายถึง ครูวัดและประเมินผลโดยไม่ได้คำนึงถึงตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ ซึ่งนักเรียนไม่ได้รับการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการตามสภาพจริง ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การที่นักเรียนไม่ได้รับการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้เป็นปัญหาที่สำคัญยิ่ง ควรมีการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (โรงเรียนพรแสงวิทยา, 2564)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เพื่อเป็นคู่มือให้ครูได้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ และเกณฑ์การให้คะแนนให้มีความครอบคลุมและสอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติวิชา กิจกรรม โครงการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจวัตรประวันของโรงเรียน เป็นไปตามบริบทของโรงเรียนพระแสงวิทยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
2. เพื่อพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
3. เพื่อนำเสนอและประเมินคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ คณะกรรมการนิเทศภายใน และครู รวมจำนวน 15 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษาการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ด้านการวัดและประเมินผล หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ หัวหน้างานทะเบียนและวัดผล รวมจำนวน 5 คน

1.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ หัวหน้างานทะเบียนและวัดผล รวมจำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

2.2 ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา มีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา 2) นำร่างที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินคู่มือ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการนำเสนอและประเมิน คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำร่างคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยาที่ได้จากการร่างแบบมาจัดทำเป็นแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมิน ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องอีกครั้ง 4) ทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่ม ใช้ร่างคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา เป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสภาพการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูล (2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา (3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียง

3.2 ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือ (1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน (2) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสม มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ (3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินคู่มือ ในการจัดประชุมสนทนากลุ่มและประเมิน คู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา มีกระบวนการดังนี้คือ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา ตามวันเวลา และสถานที่กำหนด 3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

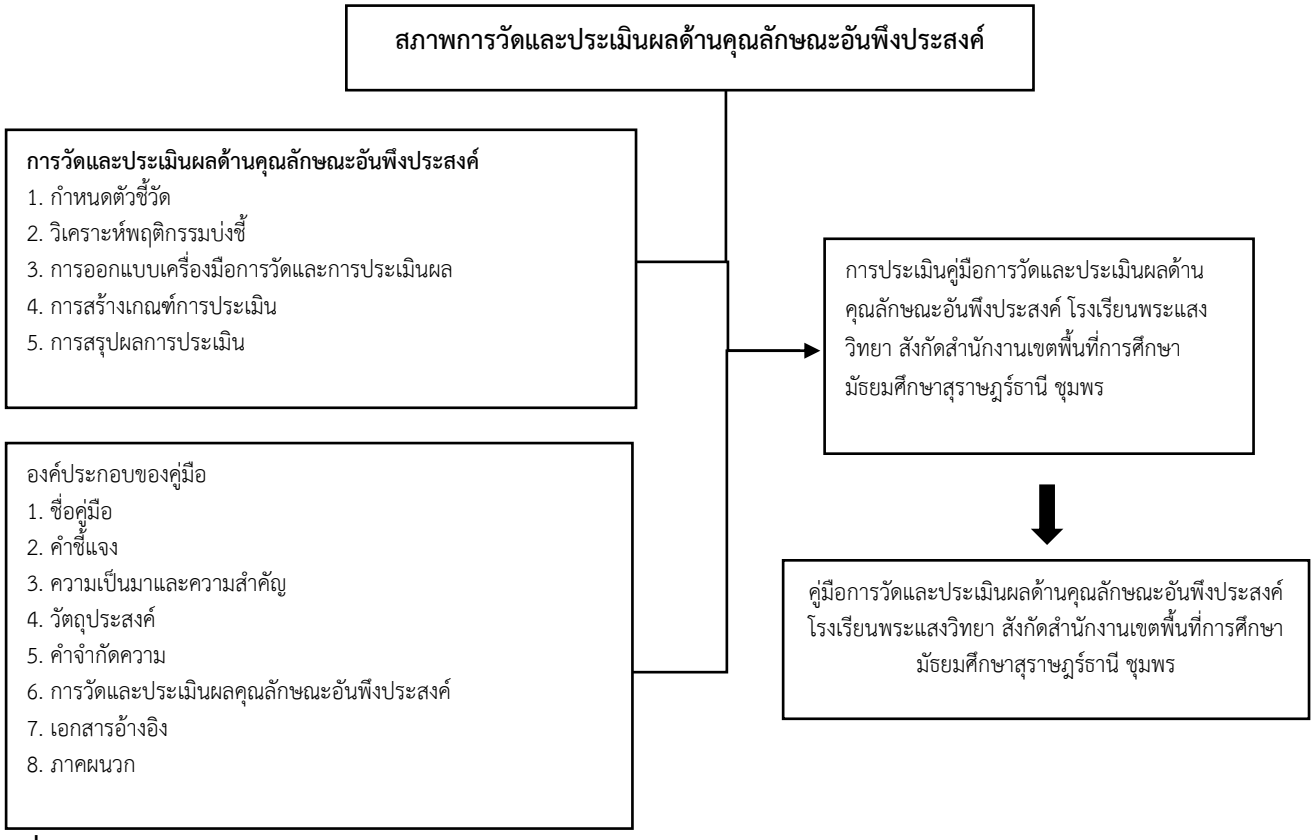
4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มารวบรวม เรียบเรียง แยกประเภท แล้วจัดทำรายงานการศึกษาสภาพการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอรายงานการศึกษาสภาพ

4.2 ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ ทำตามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแบบประเมินต่าง ๆ เพื่อมาพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา ตามผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการประชุมกลุ่ม

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินคู่มือ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดการดำเนินการ โดย นำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข - ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้ทำการสังเคราะห์โดยใช้ความถี่ 5 ขึ้นไป ได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพศึกษาสภาพการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

จากการศึกษาสภาพศึกษาสภาพการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า 1) การกำหนดตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียนพระแสงวิทยา ครูแต่ละรายวิชาจะกำหนดตัวชี้วัดในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 ประการโดยมีตัวชี้วัดทั้งหมด 18 ตัวชี้วัด โดยที่ครูประจำวิชาจะเป็นผู้วัดและประเมินผลและสรุปผลการประเมินออกมาเป็นด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ซึ่งการนำทุกตัวชี้วัดลงสู่รายวิชาแต่ละรายวิชาและทำการวัดและประเมินผลให้ครบทั้ง 18 ตัวชี้วัดเป็นไปได้ยาก ครูส่วนมากจึงมีการใช้คะแนนหรือผลการเรียนมาเป็นเกณฑ์ในการวัดและประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในภาพรวมทั้ง 8 ประการ 2) การวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียนพระแสงวิทยา ในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแต่ละตัวชี้วัดนั้น จะต้องอาศัยคู่มือการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นแนวทางให้ครูสามารถวางแผนในการเขียนแผนการสอนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมสำคัญที่จะเป็นตัวบ่งชี้ที่เป็นไปตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ แต่พฤติกรรมบ่งชี้ในบางตัวชี้วัดไม่ได้สอดคล้องกับธรรมชาติวิชา อีกทั้งพฤติกรรมบ่งชี้บางพฤติกรรมที่หลักสูตรต้องการให้เกิด ยังยากแก่การเข้าถึงอย่างชัดเจนในการวัดและประเมินผล ในความเป็นจริงจึงไม่ค่อยมีการพูดถึงพฤติกรรมบ่งชี้ จะวัดและประเมินผลในภาพรวมทั้ง 8 ประการ 3) การออกแบบเครื่องมือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่จะนิยมใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนเป็นเครื่องมือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เนื่องจากใช้ง่ายและสะดวก ช่วยประหยัดเวลาในการทำงานด้วยระยะเวลาที่จำกัดและภาระงานที่ครูต้องรับผิดชอบทำให้เครื่องมือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่มีความหลากหลาย และไม่ครอบคลุมทุกตัวชี้วัด หรืออาจถูกสร้างแต่ไม่ได้นำไปใช้จริง 4) การสร้างเกณฑ์การประเมินในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียนพระแสงวิทยา ตามหลักการการสร้างเกณฑ์การประเมินในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การสร้างเกณฑ์การประเมินมี 2 ลักษณะ คือ 1) เกณฑ์การประเมินแบบภาพรวมโดยยึดประเด็นตามตัวชี้วัด 2) เกณฑ์การประเมินแบบแยกประเด็น คือแนวทางการให้คะแนน โดยพิจารณาแต่ละส่วนของการปฏิบัติ โดยแยกประเด็นตามพฤติกรรมบ่งชี้ โดยส่วนใหญ่จะใช้เกณฑ์การประเมินโดยภาพรวม และที่สำคัญนิยมใช้ผลการเรียนมาเป็นเกณฑ์ในการประเมิน 5) การสรุปผลการประเมินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียนพระแสงวิทยา จะสรุปผลการประเมินมาเป็นแบบระดับคุณภาพ 4 ระดับ คือ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน ไม่ผ่าน นักเรียนจะจบการศึกษาในระดับภาคบังคับและจบการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน นักเรียนจะต้องมีการสรุปผลการในระดับคุณภาพ ผ่านขึ้นไปทุกรายวิชา ซึ่งครูประจำวิชาจะเป็นผู้ประเมิน จะสรุปผลการประเมินโดยการผลการเรียนเป็นเกณฑ์ซึ่งไม่ถูกต้อง และผลสรุปที่ได้ก็ไม่ได้นำมาซึ่งความน่าเชื่อถือ

2. การพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

จากการศึกษาการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า กระบวนในการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อพัฒนาคู่มือให้มีความสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนพระแสงวิทยาและทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนพระแสงวิทยาเกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถวางแผนหรือวางขั้นตอนในการประเมินนั้นง่ายขึ้น หากเกิดข้อผิดพลาดในการทำการประเมิน ก็สามารถกลับมาตรวจสอบกระบวนการหรือขั้นตอนได้ มีทั้งหมด 8 ขั้นตอน ได้แก่

1. ชื่อคู่มือ คู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

2. คำชี้แจง 1) ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม/โครงการกำหนดตัวชี้วัดจากคู่มือ พฤติกรรมบ่งชี้ พฤติกรรมสำคัญที่สอดคล้องกับกิจกรรม/โครงการที่รับผิดชอบ 2) ออกแบบเครื่องมือในและกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยสามารถศึกษาตัวอย่างจากคู่มือ 3) ครูที่ปรึกษาทำการรวบรวมแบบบันทึกผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากครูที่รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม แล้วสรุปผลลงในแบบสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) ครูประจำวิชานำผลที่ได้จากครูที่ปรึกษามาบูรณาการในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในรายวิชาของตน บันทึกผลลงในแบบรายงานผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และบันทึกข้อมูลลงระบบ SGS (Secondary Grading System) เป็นระบบการประเมินผลการเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขึ้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่โรงเรียนพระแสงวิทยานำมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลและประมวลผล

3. ความเป็นมาและความสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดนั้นจะต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนา ผ่านการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ จนตกผลึกเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในตัวผู้เรียน การวัดและประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์จึงมีความสำคัญและละเอียดอ่อน จากการนิเทศ ปพ.5 ของครูโรงเรียนพระแสงวิทยา พบว่า คุณครูได้ทำการประเมินผลของนักเรียนโดยภาพรวมทั้งห้อง หรือ ในภาพรวมทั้ง 8 ประการ ไม่ได้ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสภาพจริงของนักเรียน เครื่องมือวัดที่ไม่เหมาะสมกับแนวปฏิบัติประเมินคุณลักษณะโดยไม่ยึดตามตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ คุณครูจะมุ่งเฉพาะการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์เพียงเท่านั้นผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ส่วนใหญ่เป็นไปตามผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ เครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนน สามารถสร้างและเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ โดยอาศัยวัดและประเมินผลจากธรรมชาติวิชา กิจกรรม โครงการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจวัตรประวันของโรงเรียนเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

4. วัตถุประสงค์ 1) เพื่อเป็นคู่มือการดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เป็นไปตามบริบทของโรงเรียนพระแสงวิทยา 2) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับ ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ และเกณฑ์การให้คะแนนตัวชี้วัดครอบคลุมสอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติวิชา กิจกรรม โครงการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจวัตรประวันของนักเรียน 3) เพื่อให้ครูสามารถสร้างและเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมและสอดคล้องกับตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

5. คำจำกัดความ 1) คู่มือการวัดการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร 2) การวัดการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง การตัดสินผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามเกณฑ์การประเมินที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติการวัดและการประเมินผลผลการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีเกณฑ์ 4 ระดับ ได้แก่ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน ไม่ผ่าน

6. การวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 1) กำหนดตัวชี้วัด เป็นการกำนดตัวชี้วัดที่จะทำการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับโครงการ/กิจกรรมเนื่องจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ มีตัวชี้วัดมีทั้งหมด 18 ตัวชี้วัด ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดโดยจะต้องทำการวัดและประเมินภายใน 1 ภาคเรียนให้ครอบคลุมทุกตัวชี้วัด ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม/โครงการศึกษาตัวชี้วัดจากคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา เพื่อกำหนดตัวชี้วัดได้สอดคล้องกับโครงการ/กิจกรรมเพื่อให้การวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ครอบคลุมทุกตัวชี้วัดและเป็นไปตามบริบทของโรงเรียนพระแสงวิทยา 2) การวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ ทางกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ โดยครูผู้รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรมวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ นำมาสู่การกำหนดพฤติกรรมสำคัญที่จะดำเนินการวัดและประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เป็นไปตามบริบทของโรงเรียนพระแสงวิทยา 3) การออกแบบการวัดและการประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งในคู่มือได้กำหนดเครื่องมือในการวัดและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแต่ละตัวชี้วัด และมีตัวอย่างแบบวัดและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจพฤติกรรม แบบมาตรประเมินค่า เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ 4) เกณฑ์การประเมิน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์คู่มือมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน

เหมาะสมเพื่อเป็นแนวทางในการให้คะแนน หรือปรับใช้ประเมินค่าผลการประพฤติปฏิบัติของผู้เรียน 5) การสรุปผลการประเมิน ครูที่ปรึกษาทำการรวบรวมแบบบันทึกผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากครูที่รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม แล้วสรุปผลลงในแบบสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากนั้นครูประจำวิชานำผลที่ได้จากครูที่ปรึกษามาบูรณาการในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในรายวิชาของตน บันทึกผลลงในแบบรายงานผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และบันทึกข้อมูลลงระบบ SGS (Secondary Grading System) เป็นระบบการประเมินผลการเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่โรงเรียนพระแสงวิทยานำมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลและประมวลผล ผลจากการประเมินจะปรากฏใน ปพ.1 ซึ่งผลการประเมินต้องได้ระดับ ผ่านขึ้นไป เพราะเป็นเกฑณ์หนึ่งในการจบการศึกษาของแต่ละระดับการศึกษา

7. เอกสารอ้างอิง

8. ภาคผนวก ประกอบไปด้วย 1) ตัวอย่างแบบวัดและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจพฤติกรรม แบบมาตรประเมินค่า 2) ตัวอย่างแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม 3) ตัวอย่างแบบบันทึกผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) ตัวอย่างแบบสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5) ตัวอย่างแบบรายงานผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. ผลการนำเสนอและประเมินคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

จากการนำเสนอและประเมินคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อสรุปว่า มีความเป็นไปได้ ที่มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีกรอบการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้ง 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) กำหนดตัวชี้วัด 2) การวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ 3) การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล 4) เกณฑ์การประเมิน 5) สรุปผลการประเมิน โดยการพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้ง 8 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) ชื่อคู่มือ 2) คำชี้แจง 3) ความเป็นมาและความสำคัญ 4) วัตถุประสงค์ 5) คำจำกัดความ 6) การวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 7) เอกสารอ้างอิง และ 8) ภาคผนวก โดยมีข้อเสนอแนะ คือ การวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ตัวชี้วัด มีทั้งหมด 18 ตัวชี้วัด ครอบคลุมทุกชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 คือ วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ จะต้องวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้เพื่อกำหนดพฤติกรรมสำคัญให้สอดคล้องกับโครงการ/กิจกรรมและบริบทของโรงเรียน ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล ออกแบบและเลือกใช้เครื่องมือวัดให้เหมาะสมกับพฤติกรรมสำคัญของผู้เรียน ขั้นตอนที่ 4 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จะต้องกำหนดเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจนเหมาะสม โดยมีเกณฑ์การวัดและประเมินผลเกณฑ์การประเมินแบบภาพรวมและเกณฑ์การประเมินแบบแยกประเด็น ขั้นตอนที่ 5 ขั้นสรุปผล ครูประจำวิชาบูรณาการผลการประเมินจากครูที่ปรึกษา และกรอกข้อมูลเข้าสู่ระบบ SGS เพื่อทำการประมวลและสรุปผล ซึ่งมี 4 ระดับคุณภาพ คือ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน ไม่ผ่าน ผลการประเมินคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า เป็นคู่มือที่มีประโยชน์ต่อครูและนักเรียนรวมไปถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีความเหมาะสม และมีความถูกต้อง คลอบคลุมทุกตัวชี้วัด การประเมินตามสภาพจริง ไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนพระแสงวิทยา

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า 1) การกำหนดตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียนพระแสงวิทยา มีตัวชี้วัด 18 ตัวชี้วัด แต่มีการใช้คะแนนหรือผลการเรียนมาเป็นเกณฑ์ในการวัดและประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) การวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไม่มีการกล่าวถึงพฤติกรรมบ่งชี้ 3) การออกแบบเครื่องมือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ไม่มีความหลากหลาย 4) การสร้างเกณฑ์การประเมินในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยใช้เกณฑ์การประเมินใช้ผลการเรียนมาเป็นเกณฑ์ในการประเมิน 5) สรุปผลการประเมินโดยการผลการเรียนเป็นเกณฑ์ จากกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูประจำวิชาที่ทำหน้าที่ในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดตัวชี้วัด และวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินไม่มีความหลากหลายจะอาศัยแบบสังเกตพฤติกรรมเป็นหลัก การกำหนดเกณฑ์การประเมินโดยใช้ผลการเรียนแล้วทำการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยภาพรวม การตัดสินผลการประเมินจึงไม่ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภพ ไชยทอง (2557) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยใช้การสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า ผลการดำเนินการ โดยรวม สภาพปัญหาในการดำเนินการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก และความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในการดำเนินการพัฒนาคู่มือทั้ง 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชื่อคู่มือ 2) คำชี้แจง 3) ความเป็นมาและความสำคัญ 4) วัตถุประสงค์ 5) คำจำกัดความ 6) การวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 7) เอกสารอ้างอิง และ 8) ภาคผนวก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ คู่มือ มีความสำคัญในการศึกษาหาความรู้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับงาน ช่วยให้ประหยัดเวลา ลดขั้นตอนของการที่ต้องเสียเวลาในการสอนงาน สามารถวางแผนหรือวางขั้นตอนในการทำงานนั้นง่ายขึ้น หากเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน ก็สามารถกลับมาตรวจสอบกระบวนการหรือขั้นตอนในการทำงานได้ ทำให้งานที่ได้จะมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งคู่มือที่จัดทำขึ้นก็เป็นผลงานทางวิชาการของผู้ที่จัดทำซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ ม่วงสุข (2560) ได้การพัฒนาคูมือการบริหารงานด้านศิลปวัฒนธรรม สาขาอนุรักษ์มรดกไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์รางวัลกระทรวงศึกษาธิการโดยคู่มือการบริหารงานด้านศิลปวัฒนธรรม สาขาอนุรักษ์มรดกไทย ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามเกณฑ์รางวัลกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย ชื่อคู่มือฯ, คำชี้แจง, ความเป็นมาและความสำคัญ, วัตถุประสงค์ของคู่มือและคำจำกัดความ 2) ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย การบริหารงานด้านดนตรีไทย การบริหารงานด้านนาฏศิลป์และการบริหารงานด้านการแสดงพื้นบ้าน 3) ส่วนอ้างอิง ประกอบด้วย รายการอ้างอิง และภาคผนวก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า คู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นคู่มือที่มีประโยชน์ต่อครูและนักเรียนรวมไปถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ มีความเหมาะสม และมีความถูกต้องคลอบคลุมทุกตัวชี้วัด การประเมินตามสภาพจริง ไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนพระแสงวิทยาซึ่งคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีกรอบการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้ง 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) กำหนดตัวชี้วัด 2) คือ วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ 3) การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล 4) เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5) การสรุปผลการประเมิน ทั้งนี้ครูที่ปรึกษาทำการรวบรวมแบบบันทึกผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากครูที่รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม แล้วสรุปผลลงในแบบสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ครูประจำวิชาบูรณาการผลการประเมินจากครูที่ปรึกษา และกรอกข้อมูลเข้าสู่ระบบ SGS เพื่อทำการประมวลและสรุปผล ซึ่งมี 4 ระดับคุณภาพ คือ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน ไม่ผ่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ ที่มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ มาใช้ในการวัดและประเมินผลทั้ง 5 ขั้นตอน รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะส่งผลให้การดำเนินการนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นทำให้การวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยามีคุณภาพมากขึ้น และมีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ณพัฐอร เฮงสมบูรณ์ (2556) ศึกษาการนำเสนอแนวทางการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนจากการวิเคราะห์แนวปฏิบัติดี พบว่า แนวทางการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สถานศึกษาต้องจัดตั้งคณะกรรมการในการพัฒนาและประเมิน

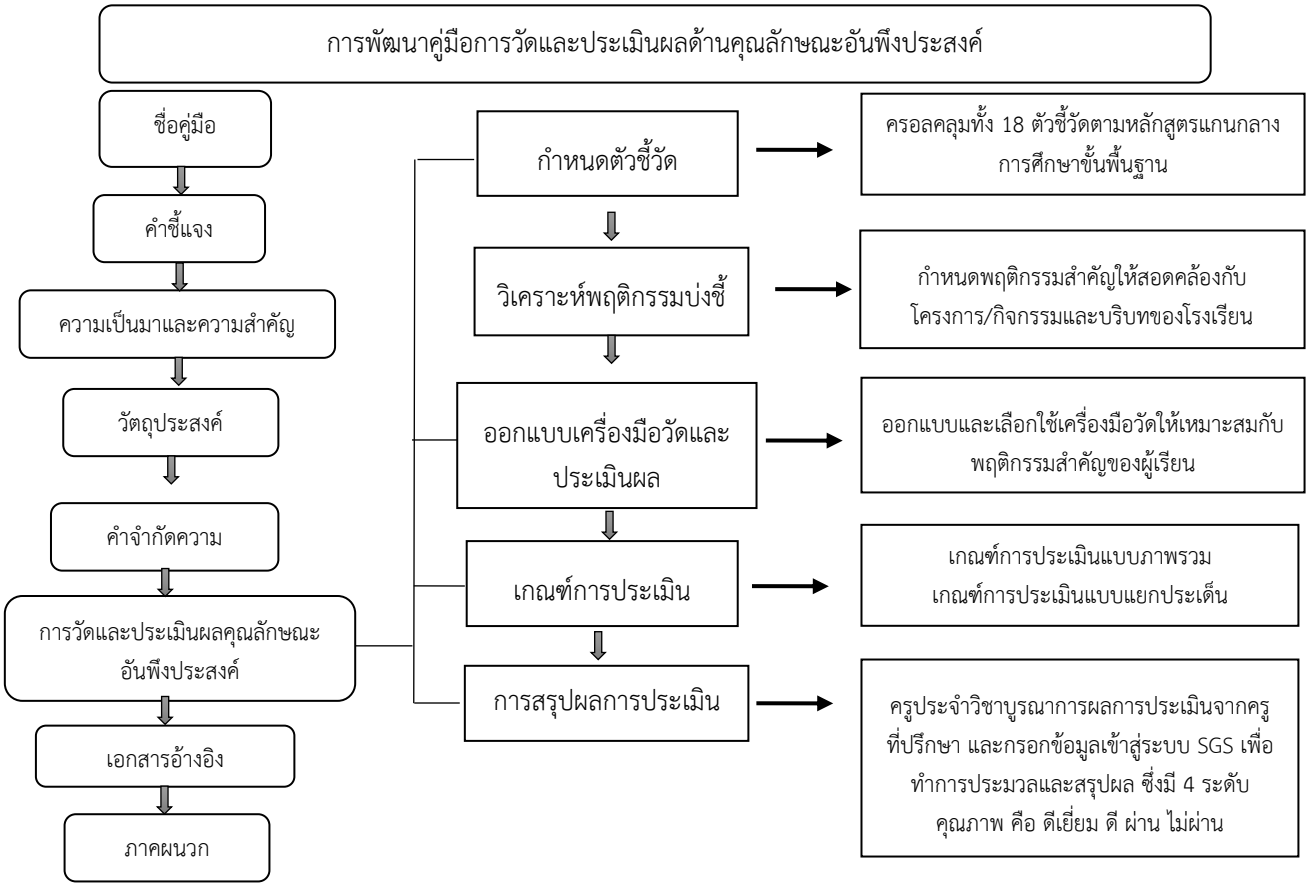
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งต้องมีการกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน มีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบขั้นตอน รวมทั้งสถานศึกษาควรจัดทำคู่มือระดับสถานศึกษา จัดอบรม/สัมมนาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล วิธีการประเมินควรแยกทั้งจากกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรม/โครงการของสถานศึกษา รวมทั้งระบุผู้ประเมินให้ชัดเจน เครื่องมือที่ใช้ควรเป็นแบบสังเกตร่วมกับใบรายชื่อนักเรียนรวมทั้งผลงานที่นักเรียนทำ และประเมินผู้เรียนเป็นรายคาบอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย โดยสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

1) ขั้นตอนในการดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ ตัวชี้วัด การวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล เกณฑ์การประเมินและการสรุปผลการประเมิน เป็นขั้นตอนในการดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งมีครูที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม ครูที่ปรึกษา และครูผู้สอนประจำวิชาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ หัวหน้างานวัดผล และคณะกรรมการนิเทศภายใน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้การสนับสนุนเพื่อให้กระบวนการการดำเนินดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

2) การพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทำให้การทำงานไม่ทับซ้อน โดยอาศัยโครงการ/กิจกรรมที่มีอยู่เดิม นำผลที่ได้มาบูรณาการในรายวิชาที่เรียน ส่งผลให้ผลการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องเหมาะสม เป็นข้อมูลตามสภาพจริงของนักเรียน สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนพระแสงวิทยา

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

สภาพการดำเนินการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา มีองค์ประกอบของการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5 ขั้นตอนดังนี้ 1) การกำหนดตัวชี้วัดด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนพระแสงวิทยา มีตัวชี้วัด 18 ตัวชี้วัด ซึ่งการนำทุกตัวชี้วัดลงสู่แต่ละรายวิชาและทำการวัดและประเมินผลให้ครบทั้ง 18 ตัวชี้วัดเป็นไปได้ยาก ครูส่วนมากจึงมีการใช้คะแนนหรือผลการเรียนมาเป็นเกณฑ์ในการวัดและประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในภาพรวมทั้ง 8 ประการ 2) การวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนพระแสงวิทยา พฤติกรรมบ่งชี้ในบางตัวชี้วัดไม่ค่อยสอดคล้องกับธรรมชาติวิชาแต่ละวิชา ในความเป็นจริงจึงไม่ค่อยมีการพูดถึงพฤติกรรมบ่งชี้ 3) การออกแบบเครื่องมือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่จะนิยมใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทำให้เครื่องมือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่มีความหลากหลาย และไม่ครอบคลุมทุกตัวชี้วัด 4) การสร้างเกณฑ์การประเมินในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียนพระแสงวิทยา โดยส่วนใหญ่จะใช้เกณฑ์การประเมินใช้ผลการเรียนมาเป็นเกณฑ์ในการประเมิน 5) สรุปผลการประเมินโดยการผลการเรียนเป็นเกณฑ์ซึ่งไม่ถูกต้อง และผลสรุปที่ได้มาก็ไม่น่าเชื่อถือ การตัดสินผลการประเมินจึงไม่ตรงกับความเป็นจริง

การพัฒนาคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในการดำเนินการพัฒนาคู่มือประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชื่อคู่มือ 2) คำชี้แจง 3) ความเป็นมาและความสำคัญ 4) วัตถุประสงค์ 5) คำจำกัดความ 6) การวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ปรบกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) กำหนดตัวชี้วัด มีทั้งหมด 18 ตัวชี้วัด ครอบคลุมทุกชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) คือ วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ จะต้องวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้เพื่อกำหนดพฤติกรรมสำคัญให้สอดคล้องกับโครงการ/กิจกรรมและบริบทของโรงเรียน (3) การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล ออกแบบและเลือกใช้เครื่องมือวัดให้เหมาะสมกับพฤติกรรมสำคัญของผู้เรียน (4) เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จะต้องกำหนดเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจนเหมาะสม โดยมีเกณฑ์การวัดและประเมินผลเกณฑ์การประเมินแบบภาพรวมและเกณฑ์การประเมินแบบแยกประเด็น (5) การสรุปผลการประเมิน ครูที่ปรึกษาทำการรวบรวมแบบบันทึกผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากครูที่รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม แล้วสรุปผลลงในแบบสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ครูประจำวิชาบูรณาการผลการประเมินจากครูที่ปรึกษา และกรอกข้อมูลเข้าสู่ระบบ SGS เพื่อทำการประมวลและสรุปผล ซึ่งมี 4 ระดับคุณภาพ คือ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน ไม่ผ่าน 7) เอกสารอ้างอิง และ 8) ภาคผนวก

ผลการนำเสนอและประเมินคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โรงเรียนพระแสงวิทยา ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ ที่มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ มาใช้ในการวัดและประเมินผลทั้ง 5 ขั้นตอน รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะส่งผลให้การดำเนินการนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นทำให้การวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียนพระแสงวิทยามีคุณภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาครูและบุคลากรในสังกัดเกี่ยวกับงานวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.2 สถานศึกษาควรพัฒนางานวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาประสิทธิผลของการนำคู่มือไปใช้ในการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนต่าง ๆ

2.2) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของคู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนต่าง ๆ

2.3) พัฒนา ปรับปรุงให้คู่มือการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ ม่วงสุข. (2560). *การพัฒนาคู่มือการบริหารงานด้านศิลปวัฒนธรรม สาขาอนุรักษ์มรดกไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์รางวัลกระทรวงศึกษาธิการ*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

ณพัฐอร เฮงสมบูรณ์. (2556). *การนำเสนอแนวทางการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนจากการวิเคราะห์แนวปฏิบัติดี*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

โรงเรียนพระแสงวิทยา. (2564). *รายงานผลการประเมินผลการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ปีการศึกษา 2564*. สุราษฎร์ธานี: โรงเรียนพระแสงวิทยา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับแก้ไข) พ.ศ.2545.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). *แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุภพ ไชยทอง. (2557). *รูปแบบการพัฒนาครูด้านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2*. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 629-644.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Academic Article

Review of Airline Industry Quality Control: Ensuring Excellence from Ground to Air

Pornapaktra Sakdaar[1*]

[1] *International school of tourism, Surat Thani Rajabhat University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: pornpaktra.sak@sru.ac.th*

ABSTRACT

This review article aims to present the study of airline industry quality control. Significant challenges and opportunities have impacted its global competitiveness since the airline industry's deregulation in 1987. This paper explores critical strategies for quality control in the airline industry, focusing on Strategic Quality Management (SQM), Six Sigma methodologies, Business Process Reengineering (BPR), and Total Quality Management (TQM). SQM integrates TQM principles with strategic goals, promoting continuous improvement and market adaptability. Six Sigma enhances operational efficiency through data-driven approaches, eliminating defects and optimizing processes. BPR significantly boosts productivity by revamping ticketing systems, maintenance routines, and crew scheduling, leading to operational agility and improved customer experiences. Through systematic feedback integration and performance analytics, TQM emphasizes safety, timeliness, and passenger satisfaction. The paper discusses quality control across pre-flight, in-flight, and post-flight services, highlighting their impact on passenger satisfaction and loyalty. Additionally, it addresses challenges such as operational disruptions, technological advancements, cost balancing, staff training, and regulatory compliance. The findings underscore the importance of a holistic, customer-centric approach to quality management, ensuring sustained competitive advantage and market leadership in the dynamic aviation industry. By integrating these strategies, airlines can enhance service quality and operational efficiency, ultimately securing their place in a competitive market and fostering long-term passenger loyalty.

Keywords: Airline Industry, Quality Control, Service Quality

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

Introduction

Since the airline industry was deregulated in 1987 under the open sky policy, it has faced numerous challenges and opportunities, impacting its global competitiveness. The deregulation has facilitated significant economic contributions, enabling the rapid and widespread transportation of people and goods both locally and globally, which is crucial for long-haul and urgent deliveries. Over the past decade, the industry has primarily been shaped by two business models: full-service airlines

Received: 21 March 2024;
Revised: 15 August 2024;
Accepted: 21 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

that offer comprehensive services and low-cost airlines that focus on basic services with lower ticket prices.

The International Civil Aviation Organization (ICAO) projected variations in air travel growth until 2015, anticipating a 5.1% annual increase in international traffic and a 3.1% rise in domestic traffic. However, North America's growth was expected to lag at 2.8%, while other regions like the Middle East, Asia/Pacific, Europe, Latin America/Caribbean, and Africa were expected to see about 4% growth, slightly below the global average (ICAO, 2013). The past ten years have also seen downturns due to rising fuel costs, terrorist attacks, epidemics like SARS, and the COVID-19 pandemic, which particularly strained the industry in 2019, leading to numerous airline bankruptcies. These challenges have underscored the importance of robust safety protocols, which have been increasingly prioritized across the industry.

Post-COVID-19, the industry began to recover, evidenced by a surge in international flights, particularly through Thai airports, which significantly increased from 156,025 flights in 2022 to 316,253 in 2023 (CAAT, 2023). This recovery phase has been marked by enhanced safety measures and an uptick in travel demand. In the realm of quality control, Strategic Quality Management (SQM) practices play a pivotal role in enhancing the competitiveness and performance of airlines. Techniques like learning organization concepts, ISO 9000 certifications, business process reengineering, and Six Sigma methodologies have been crucial. These practices ensure operational efficiency and elevate customer and employee satisfaction, thereby boosting profitability. The decentralization of decision-making processes further supports continuous quality improvement, which is essential for maintaining competitive advantage.

Significant studies on Ethiopian and Kenyan Airlines have demonstrated how SQM strategies can profoundly impact organizational performance. Furthermore, the contrast between low-cost and legacy airlines reveals that high service quality is crucial for attracting customers and sustaining competitiveness. Research by David Mc A B. (2013) highlighted that low-cost carriers generally provide superior service quality compared to traditional airlines, emphasizing the importance of continuous improvement in service quality to foster customer satisfaction and loyalty.

As the airline industry evolves, maintaining high service quality is crucial to meet rising passenger expectations and enhance satisfaction. This article examines the pivotal role of service quality in the industry's competitive landscape, focusing on how airlines implement Strategic Quality Management (SQM), Total Quality Management (TQM), Six Sigma, and Business Process Reengineering (BPR) to improve service standards consistently. By exploring the relationship between passenger expectations and service quality through these strategies, the study seeks to understand how airlines can thrive by enhancing every aspect of the customer experience.

The systematic review procedure in this article begins by defining a clear research objective, which focuses on examining quality control strategies within the airline industry following its deregulation in 1987. The review mainly investigates the application of Strategic Quality Management (SQM), Six Sigma, Business Process Reengineering (BPR), and Total Quality Management (TQM) in enhancing service quality and operational efficiency. The next step involves conducting an extensive search for relevant literature. This process includes gathering studies and reports that specifically address the implementation and outcomes of these quality control strategies in the airline industry. The selection criteria are carefully designed to include only the most pertinent studies, ensuring the review

remains focused on its objective. Once the relevant literature is identified, it is systematically analyzed to assess the effectiveness of these strategies across different stages of airline operations—pre-flight, in-flight, and post-flight. This analysis compares various case studies to identify best practices and challenges.

Finally, the review synthesizes the findings, providing a comprehensive understanding of how these quality control strategies can be integrated to improve service quality, customer satisfaction, and competitive advantage in the airline industry. This systematic approach ensures a thorough and reliable assessment of quality control practices.

SQM Practices

The strategic orientation of SQM melds quality directly into the strategic blueprint of an airline's mission, harmonizing the continuous improvement ethos of TQM to achieve a distinguished market presence and actualize a forward-thinking corporate vision. This approach is adept at predicting and adapting to the market's changing demands, ensuring that quality initiatives are future-proof and aligned with strategic aims (Kaplan & Norton, 2001). Moreover, the tangible expressions of SQM in the industry, such as introducing pioneering cabin designs, providing tailored in-flight services, and implementing loyalty programs, are not random acts of innovation. Instead, they are strategic measures crafted to amplify the airline's brand identity and reinforce customer loyalty, which is indispensable in securing an airline's competitive advantage and market share (Shaw, 2007; O'Connell & Williams, 2005).

In closing, SQM's deliberate and strategic application, rooted in TQM principles, provides airlines with a robust framework for delivering enhanced service quality, fostering brand loyalty, and securing a competitive stance in the marketplace. The long-term perspective inherent in SQM enables airlines to satisfy immediate quality standards and forge a path toward sustainable business growth and market leadership. Through its strategic underpinnings, SQM in the airline industry exemplifies a commitment to excellence that goes beyond the conventional, positioning airlines to soar to new heights of success and innovation.

However, Service Quality Management (SQM) enhances airline service quality through strategic alignment with Total Quality Management (TQM) principles, promoting continuous improvement and adaptability to market changes. It drives tangible innovations such as advanced cabin designs, personalized in-flight services, and loyalty programs, strengthening brand identity and customer loyalty. SQM's structured framework ensures superior service delivery, brand loyalty, and competitive positioning. Additionally, its long-term perspective supports sustainable business growth and market leadership, ensuring compliance with quality standards and fostering differentiation in the market. This holistic approach ensures airlines' success and sustained competitive advantage.

Six Sigma Methodologies

Six Sigma methodologies provide a crucial framework for enhancing quality and operational efficiency in the aviation industry, where precision and safety are paramount (Pyzdek et al., 2014). Six Sigma's rigorous data-driven approach is instrumental in eliminating defects, reducing variability, and optimizing processes without compromising safety or service quality.

1. Application of Six Sigma in Aviation: Six Sigma ensures that every part of an aircraft complies with the highest reliability standards, a necessity given the potential risks involved. It also optimizes turnaround times, a key performance indicator in the industry, while maintaining the utmost safety standards.

2. Optimizing Aircraft Reliability and Maintenance: Adopting Six Sigma in aviation involves meticulous analysis of aircraft parts and maintenance procedures. Airlines can systematically identify and mitigate defects by leveraging the DMAIC (Define, Measure, Analyze, Improve, Control) framework. This increases aircraft reliability and enhances passenger safety (George, 2003).

3. Enhancing Turnaround Times and Customer Service: Six Sigma methodologies target operational aspects such as turnaround times and customer service. By examining and refining these processes, airlines aim to minimize delays and ensure efficient, error-free customer interactions, contributing to overall passenger satisfaction (Antony, 2014).

Incorporating Six Sigma in aviation is not merely a strategy for quality and efficiency but a comprehensive methodology that addresses the complexities of aircraft operations and customer service. Through disciplined application of the DMAIC framework, Six Sigma empowers airlines to achieve excellence in all aspects of their operations. This approach involves detailed, data-driven analysis to identify and mitigate defects, ensuring the highest reliability and safety standards. Additionally, Six Sigma optimizes turnaround times, enhancing operational efficiency and customer satisfaction by reducing delays and providing reliable service. This continuous improvement ethos aligns with aviation's dynamic environment, helping airlines maintain a competitive edge through operational excellence and superior customer service.

However, Six Sigma is a crucial methodology in aviation, ensuring high safety, reliability, and efficiency standards. By applying rigorous data-driven analysis and continuous improvement practices, airlines can optimize operations, enhance customer satisfaction, and maintain a competitive edge in the industry.

Business Process Reengineering

Business Process Reengineering (BPR) is a transformative approach that significantly enhances productivity, reduces cycle times, and improves quality in aviation. By revamping ticketing systems, streamlining maintenance routines, and overhauling crew scheduling, airlines can eliminate redundancies and respond more agilely to market demands. BPR is crucial for boosting productivity, shortening cycle times, and improving service quality across all flight phases: pre-flight, in-flight, and post-flight.

The aviation industry benefits significantly from BPR by meeting high operational reliability and efficiency demands. Airlines can optimize operations by reassessing and restructuring business processes, which enhances customer experiences, ensures aircraft safety, and utilizes personnel more effectively. Integrating advanced technological platforms streamlines booking, payment, and customer service functions while efficient maintenance operations reduce delays and enhance safety (Davenport, 1993).

Revamping crew scheduling through BPR introduces flexibility, improves resource allocation, and generates cost savings. BPR's adoption underscores a commitment to continuous improvement and adaptability, leading to significant productivity gains and superior quality experiences for customers. BPR

is a strategic initiative that streamlines airline operations and substantially improves its ability to meet and exceed evolving market and customer expectations. (Hammer & Champy, 1993; Davenport, 1993). This focus is crucial for maintaining competitive advantage and operational excellence in a highly demanding industry;

1. The significance of Quality comes first.

Pre-flight service quality: Pre-flight service quality plays a vital role in shaping passengers' overall flight experience and perception of an airline. David Mc. A. Baker's research highlights airlines' significant operational challenges, such as managing costs, adapting to demand fluctuations, and delivering high-quality services (David Mc A, B. 2013). By comparing service quality and customer satisfaction between legacy and low-cost airlines, Baker's study, using data from the Department of Transportation's Air Travel Consumer Report, reveals that low-cost airlines often provide superior service. This highlights the importance of robust infrastructure, customer service, strategic market positioning, and operational efficiency in enhancing airline performance and passenger satisfaction.

The pre-flight phase is crucial for ensuring customer happiness and loyalty. Reliable flight status updates, efficient luggage handling, and seamless check-in processes are fundamental components that positively influence passengers' experiences and engagement with the airline's personnel. Investing in pre-flight services is a cost-effective strategy for boosting customer retention, as there is a significant correlation between pre-flight satisfaction and loyalty. Evaluating pre-flight services helps airlines identify areas for improvement and capitalize on service strengths (Rat et al., 2022).

Ultimately, the perceived quality of pre-flight services significantly impacts customer loyalty, setting a distinct tone for the entire travel experience. Effective pre-flight services contribute to operational efficiency, help airlines distinguish themselves from competitors, attract customers, and increase revenue through enhanced service fees.

In-Flight Service Quality: In-flight service quality plays a crucial role in shaping passenger satisfaction, loyalty, and appreciation in the competitive aviation industry. Elements such as seat comfort, food diversity, cabin crew professionalism, and entertainment options are pivotal. Meeting and surpassing these aspects create memorable experiences that resonate with passengers. Air travel has evolved from luxury to necessity, leading to more discerning and vocal customers sharing their experiences digitally. This underscores the importance of in-flight service quality as a critical differentiator in the market.

The relationship between in-flight service quality and passenger satisfaction is complex, necessitating a deep understanding of customer needs. The SERVQUAL model, highlighting service quality dimensions like tangibles, reliability, responsiveness, assurance, and empathy, is instrumental in enhancing passenger satisfaction (Kamkiew, 2021). Studies on Thai Airways International Flights confirm that managing these factors effectively can significantly boost service quality.

Rat, Metz, and Toadere's (2022) research illustrates in-flight service as a multifaceted construct involving crew behavior, onboard comfort, and responsiveness to passenger needs. This fosters trust and satisfaction, which in turn drives passenger loyalty. Similarly, Dursun and Durmaz (2022) found that aircraft interiors and catering significantly impact passengers' perceptions of service quality.

Ultimately, In-flight service quality exceeds meeting basic needs; it entails delivering a comprehensive and exceptional experience. Airlines committed to high-quality service can build lasting trust and preference among passengers, establishing a global competitive advantage.

Post-flight Service Quality: Post-flight service quality is crucial in shaping passenger satisfaction and building loyalty toward an airline. The interactions and services encountered after disembarking significantly impact passengers' overall perception of the airline, influencing their decision to fly with the same company again or to recommend it to others—comprehensive service quality, encompassing pre-flight, in-flight, and post-flight interactions, fosters passenger loyalty. Airlines must maintain high service standards throughout travel, including efficient baggage retrieval, smooth airport navigation, adequate staff support, and robust passenger feedback channels (Raju & Priya, 2019).

The COVID-19 pandemic has underscored the importance of post-flight service quality, with cleanliness and comfort becoming paramount. Airports and airlines that consistently meet and communicate these heightened standards are more likely to enhance and sustain passenger satisfaction over the long term (Walia et al., 2021).

Maintaining high service standards in post-flight operations is integral to ensuring overall passenger satisfaction and loyalty. This critical review emphasizes that post-flight quality directly impacts passengers' final impressions and future travel decisions, underscoring the need for a holistic approach to quality management. These insights naturally transition to the next section, which will explore strategies for integrating quality control measures across all phases of air travel, ensuring a seamless and satisfying passenger experience.

2. Elements of Quality in each aspect

Pre-Flight Services: Pre-flight services are pivotal in shaping passenger experiences and perceptions of airline quality. This aspect, known as Pre-flight Ground Service Quality (PFGSQ), includes all ground-handling activities before boarding, such as airport lounges, staff interactions, baggage policies, online booking, and check-in processes (Rat et al., 2022). These services are critical as they represent passengers' initial direct interaction with the airline, setting the stage for the entire travel experience. Significant components impacting pre-flight service quality include the efficiency and ability of staff to handle emergencies, manage baggage issues, and ensure swift boarding processes. These factors can improve customer satisfaction and streamline the airport experience (Bahreini et al., 2013). Integrating advanced technologies in airport infrastructure, like self-service kiosks and mobile check-in options, can significantly reduce wait times and improve pre-boarding operations, enhancing passenger perceptions of the airline.

Airlines employ several strategies to elevate pre-flight service experiences, essential for fostering customer loyalty and enhancing service perceptions. (Sakdaar, 2020):

1) **Proactive Communication:** Keeping passengers informed about flight schedules, delays, and essential travel information helps manage expectations effectively.

2) **Efficient Check-In Procedures:** Implementing self-service kiosks and mobile check-in options speeds up the process and showcases the airline's commitment to modern, efficient service.

3) **Personalization of Services:** Tailoring services to individual needs, such as special meal requests and personalized in-flight entertainment, significantly enhances passenger satisfaction.

4) **Loyalty Programs:** Comprehensive loyalty programs providing quick points redemption and exclusive bonuses reinforce the airline's value proposition to frequent flyers.

5) **Luxurious Lounges:** High-quality lounges offer comfort and exclusivity, especially in premium travel classes, enhancing the pre-flight experience.

6) **Simplified Security Procedures:** Streamlining security checks minimizes hassle while ensuring safety, improving the pre-flight experience.

7) **Feedback Mechanisms:** Actively seeking and responding to passenger feedback allows airlines to address service shortfalls and meet customer expectations more effectively

8) **Frontline Workers Training:** Comprehensive training for frontline staff ensures professional, courteous, and helpful interactions, setting a positive tone from the outset.

9) **Managing Expectations for Delays:** Transparent communication during delays and compensations like lounge access or vouchers help maintain satisfaction and loyalty.

10) **Sustainable Practices:** Demonstrating commitment to environmental sustainability can also resonate with eco-conscious passengers, enhancing the airline's reputation.

Overall, the quality of pre-flight services is crucial for ensuring operational efficiency and building lasting customer relationships based on trust and satisfaction. By focusing on these elements, airlines can significantly enhance passenger experiences, contributing to higher loyalty and better competitive positioning in the airline industry.

In-flight Service: In the fiercely competitive aviation industry, the quality of in-flight services is crucial in determining passenger satisfaction. Airlines utilize the SERVQUAL model, known for its comprehensive assessment of service quality across dimensions like empathy and reliability, to meet and exceed customers' varied expectations. These expectations are influenced by diverse factors such as cultural backgrounds, travel purposes, and seating choices (Dike et al., 2024).

Dike et al. (2024) highlight the significant impact of customer service management, delay management, and baggage handling on passenger satisfaction. These aspects critically influence the overall travel experience, with any deficiencies likely leading to significant passenger grievances. Additionally, customer service quality must be considered. The passengers' satisfaction levels significantly depend on the reliability and responsiveness of the services provided. According to Duarte & Herlina (2020), in-flight service quality encompasses various amenities offered during the flight, such as the courtesy of the crew, comfort of seating, quality of meals, entertainment options, and the language skills of the crew, which crucially affect passenger satisfaction during these decisive moments in the service delivery (Munusamy et al., 2011).

To boost in-flight service quality and thus enhance passenger satisfaction and competitive positioning, airlines implement several strategic measures:

1) Professionalism and Training: Investing in comprehensive training programs ensures cabin crew members are well-equipped with the necessary skills and etiquette to deliver exceptional service and effectively handle in-flight emergencies. The professionalism of the cabin staff significantly affects passengers' perceptions of service quality.

2) Personalized Service: Airlines increasingly focus on customized services to cater to each passenger’s needs and preferences. This includes recognizing frequent flyers, tailoring services according

to passenger status, and ensuring a friendly and accommodating interaction from the cabin staff, significantly enhancing the travel experience.

3) Food and Beverage Quality: Food and beverage quality, variety, and presentation are fundamental elements of in-flight service. Airlines collaborate with renowned chefs to offer gourmet meals that highlight local flavors and cater to special dietary needs.

4) In-flight Entertainment and Connectivity: A broad range of entertainment choices and reliable connectivity are essential for ensuring passenger satisfaction. Advanced in-flight entertainment systems offer diverse media options and robust Wi-Fi, keeping travelers engaged and productive.

5) Cabin Ambiance and Comfort: Investments in modern cabin designs that feature premium seating, adjustable lighting, and noise-canceling technology significantly boost passenger comfort. Comfortable seating is critical, especially in business classes, as it influences passengers' perceptions of value for money and their overall travel experience.

6) Safety Measures: Passenger safety is paramount, and perceptions of safety greatly influence loyalty and satisfaction. Airlines adhere to stringent safety protocols, regularly enhanced by programs like the IATA Operational Safety Audit (IOSA) (IATA,2022). Maintaining impeccable aircraft conditions and clear communication about safety procedures bolsters passengers' sense of security.

7) Feedback Mechanisms: Effective feedback systems allow airlines to quickly gather and address passenger concerns, improving service quality based on customer insights.

8) Sustainable Practices: Demonstrating commitment to environmental sustainability appeals to passengers who are increasingly mindful of their ecological impact.

Superior in-flight services are crucial for maintaining passenger loyalty and satisfaction. Airlines focusing on meticulous service details, prompt responses, and continuous improvements will likely keep a competitive edge as global passenger preferences evolve, emphasizing service quality, safety, and innovation.

Post-flight service quality enhances passenger satisfaction and loyalty toward an airline. Efficient baggage claim, smooth terminal navigation, accessible ground transportation, and responsive customer service significantly shape the end of the travel experience.

1) Baggage Claim Efficiency: Efficient baggage handling is crucial for leaving a positive final impression. Timely luggage processing can significantly boost passenger satisfaction and foster brand loyalty. Airlines strategically use loyalty programs to enhance post-flight services, offering perks like priority baggage handling and exclusive lounge access (Vilkaite-Vaitone & Papsiene, 2016).

2) Customer Service: The availability and responsiveness of customer service after landing are vital for post-flight satisfaction. Effective teams that promptly address passengers' inquiries or concerns contribute positively to the airline's image.

3) Cleanliness and Comfort of Airport Facilities: The condition of the airport's facilities, including restrooms, waiting areas, and lounges, directly impacts the quality of the post-flight experience. Maintaining clean and comfortable facilities helps ensure a pleasant transition from the plane to the passenger's final destination.

4) Ground Transportation Access: Easy access to reliable ground transportation options at the airport is essential for a seamless end to the journey. Effective signage and assistance in navigating these options can significantly enhance the overall post-flight experience.

5) Loyalty Programs: Loyalty programs are critical to post-flight service quality and significantly benefit frequent flyers. These programs reward loyalty with membership tiers, provide more excellent perks, and emphasize the airline's commitment to its regular passengers.

Investing in high-quality post-flight services is crucial for airlines aiming to secure passenger loyalty and maintain a competitive edge.

Airlines' commitment to improving post-flight service quality is vital for maintaining high service standards and enhancing the overall passenger experience. Effective baggage handling and strategic loyalty programs boost customer loyalty and distinguish airlines in the competitive market. Airlines must consistently refine these services to meet evolving passenger needs and ensure that post-flight quality aligns with the exceptional standards experienced during the flight.

3. Strategies of Quality

Strategies for Enhancing Pre-Flight Service Quality: By enhancing the pre-flight experience, airlines can significantly influence passenger satisfaction and loyalty. Implementing user-friendly digital solutions for check-in, booking, seat selection, and real-time updates on gate changes and flight status significantly improves the pre-flight experience. Personalized services boost client happiness and engagement by using consumer information to provide customized deals and trip suggestions. Effective customer service, offering quick and courteous support online and at the airport, promptly addresses passenger concerns, enhancing their overall experience (Etemad-Sajadi et al., 2016). Additionally, streamlined airport procedures, achieved through close collaboration with airport authorities to improve passenger flow and reduce wait times, further enhance the pre-flight experience. By focusing on these strategies, airlines can ensure passengers board their flights with a positive impression, ultimately influencing their overall satisfaction with the airline.

Strategies for In-flight Service Quality: Satisfaction is closely tied to the perceived service quality experienced by passengers during their flight. The SERVQUAL and AIRQUAL models are often referenced, highlighting dimensions such as tangibles, assurance, empathy, and overall customer experience as critical for satisfaction. Each touchpoint, from pre-flight to post-flight, is essential and can significantly impact the overall experience and influence customer trust and loyalty towards the airline brand. A focus on safety, satisfaction, and quality of service is crucial for airlines to maintain loyalty among their passengers. By continuously improving safety measures, understanding and managing in-flight behaviors such as alcohol consumption, and delivering superior service quality, airlines can ensure positive, secure, and In-flight entertainment options, seat comfort, cabin crew, and rewarding travel experience for their customers.

Strategies for Post-flight Service Quality

Post-flight service quality, the concluding phase of the flight service sequence following passenger disembarkation, encompasses aspects like proficient baggage handling and efficient utilization of Frequent Flyer Programs (FFPs). These components are critical in solidifying customer contentment and fostering allegiance to the airline (Namukasa, 2013)**.** Given the significance of post-flight interactions

in building customer satisfaction and loyalty, it is advised that airlines consistently enhance the caliber of their pre-flight, in-flight, and post-flight offerings. The goal of such enhancements should transcend beyond single-encounter satisfaction to establish enduring connections with passengers (James et al., 2023).

The superior quality of the post-flight services greatly influences passenger happiness and loyalty, making it an essential part of the travel experience. Vital loyalty programs, efficient baggage handling, and immaculate airport amenities significantly impact whether or not a traveler decides to use the same airline again. Improving post-flight services is essential to maintaining competitiveness and guaranteeing high levels of customer satisfaction as the airline industry changes. Airlines can gain a competitive edge and foster greater customer loyalty by improving these services, such as putting in place efficient feedback systems, ensuring luggage is delivered on time, and upholding high standards of communication and service after the flight.

4. Total Quality in Aviation (TQM)

Total Quality Management (TQM) in the airline industry is a comprehensive strategy aimed at continuous improvement across all levels of an organization. It thoroughly examines every segment, from ground operations to in-flight services, ensuring that high quality permeates throughout. Central to TQM focuses on key areas such as safety, timeliness, and passenger satisfaction, encouraging continuous enhancements through feedback integration and performance analytics.

TQM is beneficial and essential in aviation, mainly due to the inherent risks associated with air travel. It emphasizes a systematic approach to maintaining safety, operational accuracy, and relentless adherence to high standards. TQM principles help airlines enhance operational processes, gather and act on customer feedback, and improve travel experience. This results in a culture where ongoing improvements are standard, driven by data, and reflective of passenger needs.

Furthermore, TQM promotes employee engagement by valuing frontline staff feedback, which is crucial for identifying improvements and solving issues. Airlines employ TQM to meet and exceed passenger expectations, fostering a commitment to service excellence and customer loyalty. This approach ensures that airlines remain competitive by continually advancing their service quality and operational effectiveness.

Challenges in Maintaining Quality Control

Maintaining consistent quality control in the airline industry involves overcoming significant challenges, from operational issues to technological advancements, financial constraints, and regulatory compliance. Each aspect significantly impacts the delivery of high-quality services across various customer touchpoints, from check-in to post-flight interactions, as follows;

1. Operational disruptions: Weather conditions, air traffic control delays, and technical malfunctions often lead to flight delays, cancellations, and missed connections. These disruptions adversely affect passenger experiences and challenge airlines' ability to maintain service quality and effective communication, posing a significant hurdle in day-to-day operations.

2. Technology Advancements: The rapid pace of technological advancement necessitates continual investment to improve operational efficiency and enhance passenger experiences. This

includes integrating state-of-the-art technologies such as online booking systems, self-service check-in kiosks, in-flight entertainment, and real-time luggage tracking. The challenge lies in combining these technologies seamlessly into existing systems without service disruption, requiring significant investment and training (Pengurusan et al., 2022)

3. Balancing cost and quality: Striking a balance between price and quality is another critical challenge. Competitive pricing is essential for attracting and retaining customers but should not compromise service quality. Airlines often face budget constraints that may tempt them to cut costs in ways that could degrade service quality. Airlines must implement cost-saving strategies wisely to prevent undermining the quality of service that customers expect (Cao & Goh, 2004).

4. Staff training and retention: The quality of airline services largely depends on the professionalism and skills of its staff. Effective recruitment, training, and retention of skilled personnel are essential for maintaining quality control. The high turnover rate in the industry complicates these efforts, as the constant need to train new employees can affect service consistency and strain resources.

5. Regulatory compliance: Airlines also navigate a complex landscape of international and domestic regulations. Ensuring compliance while maintaining high service standards requires a thorough understanding of regulatory requirements and implementing compliant procedures.

6. Best practices for quality control: Airlines employ various best practices to ensure quality control, leveraging technology, soliciting passenger feedback, and providing continuous staff training. The SERVQUAL and AIRQUAL frameworks highlight the importance of the entire customer journey in building passenger loyalty, emphasizing that high service quality directly impacts passenger satisfaction and loyalty (Namukasa, 2013).

7. ISO 9000 Certifications: ISO 9000 certifications are pivotal in reinforcing an airline's commitment to quality. These certifications validate procedures against global standards, reflecting a dedication to surpassing customer expectations and maintaining a competitive edge. Successfully integrating ISO 9000 standards demonstrates an airline's capacity for high-level service quality and positions it as a leader in industry-wide enhancement and innovation (ICAO, 2018; Poksinska, 2016).

However, achieving and maintaining quality control in the airline industry requires resilience, innovation, and a customer-centric approach. Addressing these challenges effectively ensures exceptional service that meets, if not exceeds, passenger expectations.

Conclusion

In conclusion, the airline industry's quality control strategies are fundamental to maintaining competitiveness and ensuring customer satisfaction. Integrating Strategic Quality Management (SQM), Six Sigma methodologies, Business Process Reengineering (BPR), and Total Quality Management (TQM) provides a comprehensive approach to addressing quality across pre-flight, in-flight, and post-flight services. SQM aligns TQM principles with strategic goals, fostering continuous improvement and market adaptability. This alignment enhances brand identity and customer loyalty through personalized services and advanced cabin designs, securing a competitive edge. Six Sigma's data-driven approach eliminates defects, reduces variability, and optimizes processes, improving operational efficiency and passenger satisfaction through the DMAIC framework. BPR significantly boosts productivity and operational agility by

overhauling critical systems and processes, enhancing customer experiences and reliability. TQM emphasizes a culture of continuous improvement, focusing on safety, timeliness, and passenger satisfaction, driven by data and customer feedback.

Effective quality control in pre-flight services ensures smooth check-in processes and personalized offerings, establishing a positive initial experience. High-quality in-flight services are pivotal for shaping passenger satisfaction, while efficient post-flight services leave a lasting positive impression. These integrated quality control strategies result in sustained competitive advantage, strong customer loyalty, and overall operational excellence in the airline industry. The author can summarize the quality control model as follows.

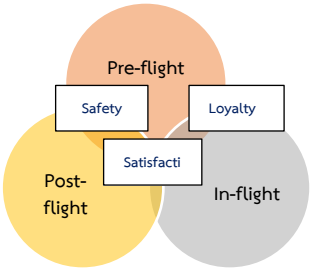

Figure 1 Quality in the Airline Industry

Quality in the Airline Industry Picture 1, as represented by the ongoing pursuit of excellence in punctuality and cleanliness, directly impacts passenger loyalty. The importance of quality control across these three phases is visually represented in the accompanying image, highlighting the ongoing pursuit of excellence in punctuality, cleanliness, and service. This holistic approach underscores the delicate balance between delivering high-quality in-flight service and ensuring safety—a balance airlines strive to maintain. To ensure continuous innovation and adherence to high service standards, the airline industry must sustain its commitment to quality at every journey step—before, during, and after a flight. This unwavering dedication is the essence of creating a loyal customer base and ensuring passenger safety, solidifying the aviation industry's competitive edge and market position.

Airlines face significant challenges, including operational disruptions, technological advancements, balancing cost and quality, staff training and retention, and regulatory compliance. Addressing these challenges requires a resilient, innovative, and customer-centric approach. Operational disruptions like weather and technical malfunctions impact passenger experiences. Integrating new technologies and balancing cost with quality without compromising service standards are critical challenges. Effective recruitment, training, and retention of skilled personnel, along with navigating regulatory landscapes, are essential for maintaining high service standards.

This table effectively summarizes each quality control strategy's theoretical concepts and practical applications, linking them to pre-flight, in-flight, and post-flight services. This visual representation helps readers understand how each strategy contributes to overall service quality and operational efficiency in the airline industry.

Table 1 Quality Control Strategies in the Airline Industry.

Quality Control Strategy	Key Concepts	Pre-Flight Applications	In-Flight Applications	Post-Flight Applications
Strategic Quality Management (SQM)	Integration of TQM with strategic goals, continuous improvement, and market adaptability	Efficient check-in processes, proactive communication, personalized service offerings	Advanced cabin designs, personalized in-flight services	Efficient baggage handling, responsive customer service
Six Sigma	Data-driven approach, DMAIC framework, eliminating defects, reducing variability	Streamlining check-in and boarding processes	Optimizing in-flight services (e.g., food quality, seat comfort)	Reducing turnaround times, improving baggage handling
Business Process Reengineering (BPR)	Overhauling processes, boosting productivity, increasing operational agility	Redesigning ticketing and maintenance routines	Enhancing crew scheduling, improving in-flight processes	Streamlining baggage claim processes, enhancing ground services
Total Quality Management (TQM)	Continuous improvement, data and customer feedback-driven, fostering a culture of excellence	Implementing feedback mechanisms, ensuring safety and timeliness	Ensuring cabin crew professionalism, enhancing in-flight entertainment	Continuous improvement of customer service, integrating passenger feedback

This table above outlines the critical quality control strategies employed in the airline industry, emphasizing their theoretical underpinnings and practical applications across different phases of the customer journey. **Strategic Quality Management (SQM)** integrates **Total Quality Management (TQM)** principles with strategic goals, focusing on continuous improvement and market adaptability. **Six Sigma** employs a data-driven approach to eliminate defects and optimize processes, enhancing efficiency and safety. **Business Process Reengineering (BPR)** aims to overhaul and streamline operations, significantly boosting productivity and agility. Lastly, **Total Quality Management (TQM)** fosters a culture of excellence through continuous improvement and customer feedback. Together, these strategies ensure high-quality service, operational efficiency, and customer satisfaction, ultimately securing a competitive edge in the dynamic aviation market.

Airlines must leverage technology, solicit passenger feedback, and provide continuous staff training to maintain quality control. SERVQUAL and AIRQUAL frameworks highlight the importance of service quality, while ISO 9000 certifications demonstrate commitment to global standards. Integrating SQM, Six Sigma, BPR, and TQM enhances service quality and operational efficiency. Addressing challenges and refining practices ensures airlines exceed passenger expectations, securing a competitive edge. This dedication to quality fosters safety, satisfaction, and loyalty, ensuring airlines lead in the

evolving aviation industry and the future, we should explore the comparative effectiveness of quality control strategies across different regions, the role of emerging technologies in enhancing service quality, and the impact of employee engagement on sustaining high service standards in the airline industry.

Reference

Antony, J. (2014). Readiness factors for the Lean Six Sigma journey in the higher education sector. *International Journal of Productivity and Performance Management*, *63*(2), 257-264.

Bahreini, K., SeyedAliAkbar, S., Azad, N., & Izadi, M. (2013). Measuring service quality and a comparative analysis in airline industry. *Management Science Letters*, *3*(1), 275-280.

Cao, C. L., & Goh, T. N. (2004). Balancing the quality and price of service case study. In *2004 IEEE International Engineering Management Conference (IEEE Cat. No. 04CH37574)* (pp. 1100–1104). New Jersey: IEEE.

Davenport, T. H. (1993). *Process innovation: reengineering work through information technology*. Massachusetts: Harvard Business Press.

David Mc A, B. (2013). Service quality and customer satisfaction in the airline industry: A comparison between legacy airlines and low-cost airlines. *American journal of tourism research*, *2*(1), 67-77.

Dike, S. E., Davis, Z., Abrahams, A., Anjomshoae, A., & Ractham, P. (2024). Evaluation of passengers' expectations and satisfaction in the airline industry: an empirical performance analysis of online reviews. *Benchmarking: An International Journal*, *31*(2), 611-639.

Duarte, K., & Herlina, S. (2020). Analisis Pengaruh Service Quality (Pre-Flight, In-Flight, dan Post-Flight) terhadap Kepuasan Konsumen Lion Air. *Equilibrium Jurnal Bisnis & Akuntansi*, *14*(2), 63-75.

Dursun, M. E., & Durmaz, V. (2009). Measuring the Pre-flight, In-flight, and Post-flight Service Quality of Airlines: A Research at Domestic Flights. In *the proceedings of the 5th International Strategic Management Conference* (p.361). Stellenbosch: Stellenbosch university.

Etemad-Sajadi, R., Way, S. A., & Bohrer, L. (2016). Airline passenger loyalty: The distinct effects of airline passenger perceived pre-flight and in-flight service quality. *Cornell Hospitality Quarterly*, *57*(2), 219-225.

George, M. L., & George, M. (2003). *Lean six sigma for service*. New York: McGraw-Hill.

Hammer, M., & Champy, J. (1994). *Reengineering the corporation: A manifesto for business revolution*. New York: Harper Collins.

IATA. (2022). IATA Releases 2021 Airline Safety Performance. International Air Transport Association. Retrieved 2 September 2023. from www.iata.org.

ICAO. (2013). *Passenger air traffic surpasses pre-pandemic levels*. International Civil Aviation Organization. Retrieved 2 September 2023. from https://www.icao.int/Newsroom/Pages/Passenger-air-traffic-surpasses-pre-pandemic-levels.aspx.

_____. (2018). Quality management systems—Fundamentals and vocabulary (ISO 9000:2015). Retrieved 2 September 2023. from https://www.iso.org/standard/45481.html.

James, E. E., Inyang, B. I., Akene, D. O., Odinka, P. C., & Akabomita, C. M. (2023). Airline service quality and passengers' loyalty in the Nigerian civil aviation sector. *Research Journal of Hospitality and Tourism Management*, *2*(1), 18-37.

Kamkiew, W. (2021). *Factors Influencing Service Quality of Thai Airways International Flights*. (Master's Thesis, National Institute of Development Administration).

Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (2001). Transforming the balanced scorecard from performance measurement to strategic management: Part 1. *Accounting horizons*, *15*(1), 87-104.

Namukasa, J. (2013). The influence of airline service quality on passenger satisfaction and loyalty: The case of Uganda airline industry. *The TQM journal*, *25*(5), 520-532.

O'Connell, J. F., & Williams, G. (2005). Passengers' perceptions of low cost airlines and full service carriers: A case study involving Ryanair, Aer Lingus, Air Asia and Malaysia Airlines. *Journal of air transport management*, *11*(4), 259-272.

Pengurusan, J. F., Dhabi, A., & Dhabi, Z. C. A. (2022). Impact Of Airline Service Quality On Passenger Satisfaction And Loyalty: Moderating Influence Of Price Sensitivity And Quality Seekers. *Transformations in Business & Economics*, *21*(3), 57.

Poksinska, B. (2010). The current state of Lean implementation in health care: literature review. *Quality management in healthcare*, *19*(4), 319-329.

Pyzdek, T., & Keller, P. A. (2014). *Six Sigma Handbook, (ENHANCED EBOOK)*. McGraw Hill Professional.

Raju, J. K., & Priya, N. R. (2019). Air traveler satisfaction: An analysis of pre-flight, in-flight and post flight service quality. *ZENITH International Journal of Multidisciplinary Research*, *9*(7), 50-59.

Rat, C. L., Metz, M., & Toadere, C. (2022). The Role of Service Quality in Ensuring Customer Satisfaction in the Airline Industry. *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series*, 22(1), 708-715.

Sakdaar, P., & Chaiwongkeat, C. (2020). Measuring Customer Loyalty for Airline Business. *Journal of Management Sciences, Surat Thani Rajabhat University*, *7*(1), 1-24.

Shaw, S. (2007). Airline Marketing and Management. London: Ashgate Publishing.

Vilkaite-Vaitone, N., & Papsiene, P. (2016). Influence of customer loyalty program on organizational performance: A case of airline industry. *Engineering economics*, *27*(1), 109-116.

Walia, S., Sharma, D., & Mathur, A. (2021). The impact of service quality on passenger satisfaction and loyalty in the Indian aviation industry. *International Journal of Hospitality and Tourism Systems*, *14*(2), 136-143.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2024. 6(3): 645-658.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Academic Article

The Role of Monks in the Conservation of Local Plants and Religious Rituals and Folk Agriculture

Phra Komsan Jalearnwong[1*] Anek Yai-In[1] Daonue Bootsitha[1] and Phramaha Phisut Sitthimethi[1]

[1] *Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: sanpkk@hotmail.com*

ABSTRACT

This academic article aims to present the role of Buddhist monks in preserving local seed varieties through practices rooted in the daily lives of rural communities. By adhering to long-standing traditions, customs, and rituals such as “Boon Koon Lan” (Rice Seed Blessing) and “Boon Bang Fai” (Rocket Festival), part of the Isan region’s and Lao descendants' cultural calendar, Buddhist monks act as spiritual leaders who play a vital role in promoting and sustaining local agricultural practices. These two festivals, observed in the second and sixth months according to the traditional twelve-month calendar (Hit Sip Song), serve as a mechanism for protecting and propagating indigenous plant seeds. The monks' leadership encourages villagers to value and safeguard these seeds, which are vital for maintaining agricultural biodiversity. During the “Boon Koon Lan” ceremony, seeds are brought together for religious rituals, where the best seeds are selected and preserved for future planting. As the farming season approaches, this tradition fosters a community-wide effort to ensure seed quality and abundance. Meanwhile, the “Boon Bang Fai” festival serves as a rain-petitioning ceremony, essential for securing water for crops. Held at local temples, this festival is constructed with the craftsmanship of monks and novices and is believed to help maintain the natural conditions needed for successful farming. Collectively, these traditions allow communities to preserve local seed varieties, ensuring their continuity for future generations.

Keywords: Seeds, Local Plants, Monastic Roles, Rituals and Religions, Local Traditions

Received: 3 September 2024;
Revised: 20 September 2024;
Accepted: 21 September 2024

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 3027-6748 (Online)

บทบาทพระสงฆ์กับการรักษาพันธุ์พืชท้องถิ่นและพิธีกรรมศาสนากับวิถีเกษตรแบบชาวบ้าน

พระคมสัน เจริญวงค์[1*] เอนก ใยอินทร์[1] ดาวเหนือ บุตรสีทา[1] และ พระมหาพิสุทธิ์ สิทฺธิเมธี[1]

[1] *คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: sanpkk@hotmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอบทบาทของพระสงฆ์กับการรักษาเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน โดยการนำเสนอเรื่องราวผ่านรูปแบบวิถีปฏิบัติและการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คนในชุมชนชนบท โดยการปฏิบัติตามประเพณี วัฒนธรรม จารีต และขนบธรรมเนียม ที่ถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมา คือ “บุญคูณลาน” และ “บุญบั้งไฟ” ประเพณีบุญเดือนยี่และบุญเดือนหก ตามฮีตสิบสองหรือจารีตสิบสองเดือน เป็นงานบุญประเพณีของชาวพุทธภาคอีสานและคนเชื้อสายลาว ที่ช่วยให้สามารถเก็บรักษาและขยายเมล็ดพันธุ์พืชภายในท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย โดยอาศัยบทบาทการเป็นผู้นำระดับชุมชนของพระสงฆ์ (เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและเป็นที่พึ่งทางใจ) ในการช่วยส่งเสริมและผลักดันจิตสำนึกของชาวบ้านให้เกิดการรักและหวงแหนเมล็ดพันธุ์พืชประจำถิ่นผ่านกิจกรรมงานบุญคูณลาน นำเมล็ดพันธุ์มารวมกันประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ไว้ขยายพันธุ์ เมื่อเริ่มเข้าสู่ฤดูกาลเพาะปลูก งานบุญที่ส่งเสริมการเพาะปลูกของชาวบ้านแบบอาศัยธรรมชาติ ดิน ฟ้า อากาศ ฝนตกต้องตามฤดูกาล โดยอาศัยฝีมือช่างของพระสงฆ์และสามเณรจัดสร้างขึ้น และใช้พื้นที่วัดจัดกิจกรรมและพิธีกรรม นั่นก็คือ “บุญบั้งไฟ” เป็นงานบุญประเพณีขอฝน เพื่อให้มีน้ำทำการเกษตรและทำให้พื้นดินชุ่มชื้น มีสภาพเหมาะแก่การเพาะปลูก ทำให้เมล็ดพันธุ์งอกงาม เจริญเติบโตเต็มที่ สามารถรักษาเมล็ดพันธุ์ดั้งเดิมประจำถิ่นให้คงอยู่และเป็นสมบัติให้ลูกหลานในอนาคตสืบต่อไป

คำสำคัญ: เมล็ดพันธุ์, พืชประจำถิ่น, บทบาทของพระสงฆ์, พิธีกรรมและศาสนา, บุญประเพณีท้องถิ่น

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันนี้พระสงฆ์ได้มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างมาก โดยเฉพาะชุมชนตามชนบทต่างจังหวัด พระสงฆ์ถือได้ว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นที่พึ่งทางจิตใจ เป็นผู้นำประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และเป็นผู้รักษาดูแลวัดวาอาราม รวมไปถึงวิหารลานเจดีย์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะส่วนรวมของผู้คนในชุมชน วัดจึงเป็นพื้นที่ส่วนกลางของทุกคนในชุมชน พระสงฆ์เป็นผู้คอยดูแลรักษาทรัพย์สินที่เป็นส่วนกลาง ขณะเดียวกันพระสงฆ์ก็เป็นเนื้อนาบุญ เป็นที่พึ่งยึดเหนี่ยวทางใจของญาติโยม ชาวบ้านในชุมชนตามชนบทมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง มีการผสมผสานการนับถือผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นศาสนาดั้งเดิมของคนในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ มีการสืบทอดเป็นวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีที่มีความเชื่อมโยงเรื่องผีแทรกอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิต ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์และความทรงจำร่วมกันในสังคม (เชาวน์มนัส ประภักดี, 2558) ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีเป็นเรื่องนามธรรม เพราะเกี่ยวกับความรู้สึก ความศรัทธา ความไว้วางใจ จึงไม่มีเกณฑ์มาตรการใดที่ตรวจวัดได้ “ผี” เป็นคำที่ให้พลังขับเคลื่อนสังคมไทยผ่านยุคสมัยต่าง ๆ มาอย่างยาวนาน สามารถร้อยรัดคนไทยให้เติบโตขึ้นจนเป็นประเทศในปัจจุบัน (เรณู เหมือนจันทร์เชย, 2558) นอกจากนั้นยังมีการผสมผสานศาสนาพราหมณ์ผนวกเข้ามารวมกัน เป็นความเชื่อและความศรัทธา ทำให้มีการผสมผสานระหว่าง “ผี+พราหมณ์+พุทธ” กลายเป็นวัฒนธรรมพุทธแบบไทย ๆ ทัศนฐรสชง ศรีกุลกรณ์ และคณะ (2560) ได้อธิบายไว้ว่า ความกลัวต่อสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นที่มาของคติการนับถือ “ผี” ตามความเชื่อดั้งเดิมที่พัฒนาจากการเรียนรู้เกี่ยวกับตัวตนและจิตใจ และเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องผู้ปกป้องคุ้มครอง บรรพบุรุษ และการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน การเผยแพร่เข้ามาของศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูพร้อมกับคติความเชื่อใหม่ สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ไปสู่ระบบระเบียบของความดีงาม การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามท้องถิ่นชนบทมีความ

สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวบ้าน รวมไปถึงการประกอบอาชีพและการทำงาน เกษตรกรรมเป็นอาชีพที่คนส่วนใหญ่ในชนบทของไทยนิยมทำกัน เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ ฯลฯ อาชีพดังกล่าวมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับความเชื่อ อาทิ การบูชาผีน้ำและผีดินเพื่อระลึกถึงบุญคุณที่ให้น้ำและดินเพื่อการเพาะปลูกพืชไว้สำหรับเป็นอาหารเพื่อการดำรงชีวิต ผีที่สำคัญยุคแรก ๆ คือ ผีน้ำและผีดิน ต่อมาเรียกชื่อด้วยคำยกย่องว่า “พระแม่คงคา” กับ “แม่พระธรณี” ผู้คนในสุวรรณภูมิรู้ว่ามีชีวิตอยู่ได้เพราะน้ำและดินเป็นสำคัญ จึงทำพิธีขอขมาที่ได้ล่วงเกินโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น เหยียบย่ำ ถ่ายของเสีย หรือทำสิ่งใดที่ไม่เหมาะสม ขณะเดียวกันก็บูชาพระคุณด้วยการใช้วัสดุลอยน้ำได้ พร้อมใส่เครื่องเซ่นไหว้ให้ลอยไปกับน้ำ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2557) การบูชาผีข้าวหรือแม่โพสพเพื่อระลึกถึงบุญคุณพืชที่ใช้เลี้ยงชีวิตและเผ่าพันธุ์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คนไทยและชนชาติอื่นในอุษาคเนย์เชื่อกันว่า ข้าวมีเทพธิดาประจำอยู่ เรียกว่า “แม่โพสพ” โดยมีความเชื่อว่า หากใครปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อต้นข้าว เม็ดข้าว ก็จะส่งผลให้เกิดความมั่งคั่ง สุขสมบูรณ์ ใครปฏิบัติไม่ดีต่อข้าว ทุ่งข้าว เม็ดข้าว ก็จะอดอยากเกิดวิบัตินานา ต้นข้าวเสมอมารดาของชีวิต ดังนั้น ผู้เฒ่าผู้แก่จึงสั่งสอนว่าไม่ให้เหยียบย่ำข้าว ไม่ให้สาดข้าวหรือทำข้าวหก กินข้าวเสร็จแล้วก็สอนให้ไหว้แม่โพสพขอบคุณ (มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ, 2565) นอกจากนั้น วิฑูรย์ คุ้มหอม (2558) อธิบายไว้ว่า แม่โพสพเป็นเทวดาผู้หญิงที่ดูแลต้นข้าว เป็นที่รับรู้ของคนทั่วไปว่า หมายถึงข้าว เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ที่ข้าวที่เรากิน แต่สำหรับชาวนาแม่โพสพมีบุญคุณต่อการมีชีวิตของตนเป็นอย่างมาก เพราะเชื่อว่าการทำนาจะได้ผลดีจะต้องมีแรงบันดาลจากแม่โพสพให้ข้าวงามได้ผลผลิตที่ดี ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นคงของครอบครัวและชุมชน

“ฮีตสิบสอง” จารีตสิบสองเดือนที่ชาวอีสานและชาวลาวยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมประเพณี ถือได้ว่าเป็นคัมภีร์ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านประเพณีและวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ยึดถือนับถือและปฏิบัติตามตั้งแต่สมัยโบราณจนมาถึงยุคปัจจุบัน มีวัดเป็นศูนย์กลางการรักษาประเพณีและวัฒนธรรมโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำการออกแบบกิจกรรม ทำให้รูปแบบและพิธีกรรมจึงเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมและความเหมาะสมที่เหล่าพระสงฆ์และชาวบ้านลงความเห็นแล้วว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมและควรดำเนินการได้ ไม่ผิดต่อครรลองและวิธีปฏิบัติแบบดั้งเดิม แม้ว่าวิธีการและรูปแบบจะมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา แต่จุดหมายและอุดมการณ์ที่จะสื่อถึงวิถีความเป็นชุมชนชาวบ้านและการดำเนินชีวิตของแต่ละยุคสมัยนั้นยังคงอยู่เหมือนเดิม พิธีกรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องข้าว ถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีการกล่าวถึงในฮีตสิบสองมากที่สุด เพราะข้าวเป็นผลผลิตหรือสินค้าที่บ่งบอกถึงความมั่งคั่ง บ่งบอกถึงความอยู่ดีกินดี บ่งบอกถึงความสำคัญของข้าวที่มีมูลค่าและเป็นสิ่งที่หล่อเลี้ยงชีวิต เมื่อกล่าวถึงประเพณีที่ว่าด้วยเรื่องข้าว จึงมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ประกอบไปด้วย บ้าน วัด โรงเรียน/หน่วยงานราชการ (บวร) ร่วมมือกันจัดทำกิจกรรมด้วยความสามัคคี พระสงฆ์ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของบวร เป็นฟันเฟืองกล่อมเกลาทางจิตใจและศูนย์รวมใจของชาวบ้าน มีความข้องเกี่ยวกับสังคมและชุมชน เพราะพระสงฆ์ไม่ได้อยู่ผู้เดียวในป่าลึก หรือธุดงค์ไปโดยไม่มีวัดเป็นหลักแหล่งที่แน่นนอน แม้ว่าจะมีคนกล่าวว่าเป็นภิกษุแล้วจะต้องเป็นผู้สันโดษเป็นผู้ออกบวชแล้วและไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือนแล้ว ดั่งบทสวดที่ชื่อว่า “สังเวคปริกิตตนปาฐะ” (มูลนิธิสวนแก้ว, 2567:13-14) สำหรับพระภิกษุใช้สวดนั้น ได้กล่าวว่า

> *“...จิระปะรินิพพุตัมปิ ตัง ภะคะวันตัง อุททิสสะ อะระหันตัง สัมมาสัมพุทธัง,*
> เราทั้งหลาย อุทิศเฉพาะพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้ไกลจากกิเลส ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง
> แม้ปรินิพพานนานแล้ว พระองค์นั้น
> *สัทธา อะคารัส์มา อะนะคาริยัง ปัพพะชิตา,*
> <u>เป็นผู้มีศรัทธา ออกบวชจากเรือน ไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือนแล้ว</u>
> *ตัส์มิง ภะคะวาติ พ์รห์มะจะริยัง จะรามะ,*
> ประพฤติอยู่ซึ่งพรหมจรรย์ ในพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น
> *ภิกขูนัง สิกขาสาชีวะสะมาปันนา,*
> ถึงพร้อมด้วยสิกขาและธรรมเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิตของภิกษุทั้งหลาย
> *ตัง โน พ์รห์มะจะริยัง อิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยายะ สังวัตตะตุ,*
> ขอให้พรหมจรรย์ของเราทั้งหลายนั้น จงเป็นไปเพื่อการทำที่สุดแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้ เทอญ...”

กล่าวคือ ภิกษุคือผู้ที่หนีออกจากเรือนแล้ว ตัดทางโลกเข้าสู่ทางธรรม สละแล้วซึ่งวิถีชีวิตแบบฆราวาส ไม่ควรเข้าไปวุ่นวายหรือเกี่ยวข้องกับอาชีพแบบฆราวาส ควรมุ่งปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้น ยึดแนวปฏิบัติตามจารีตการครองตนเช่นเดียวกับในสมัยพุทธกาล แต่ในสภาพสังคมตามความจริงยุคปัจจุบันนี้ พระสงฆ์ได้วิวัฒนาการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีการปฏิบัติและการดำรงตนไปตามระบบพลวัฒน์ (Dynamic System) ของโลก การบวชกุลบุตรในยุคปัจจุบันเป็นเพียงแค่การต่อลมหายใจพระพุทธศาสนาจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อไม่ให้สูญหายและยังคงรักษาไว้ให้ได้ตราบนานเท่าที่จะสามารถกระทำได้ ดั่งมีคำโบราณได้กล่าวสอนลูกหลานวัยเหมาะสมที่จะบวชเกี่ยวกับการบวชมีหลายรูปแบบ ไว้ว่า

“...บวชเล่น บวชลอง บวชครองประเพณี บวชหนีทหาร
บวชผลาญข้าวสุก บวชสนุกตามเพื่อน บวชเปื้อนศาสนา
บวชฆ่ากิเลส บวชเพื่อเป็นเปรตในอบายภูมิ บวชรอไปขุมนรก...”

ดังนั้น การเกี่ยวข้องระหว่างพระสงฆ์ไทยกับสังคม ชุมชน ผู้คน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ต้องมีความเกี่ยวข้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ต่างคนต่างขอแรงช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดั่งคำกล่าวที่ว่า “วัดจะดีมีหลักฐานเพราะบ้านช่วย บ้านจะสวยเพราะมีวัดดัดนิสัย บ้านกับวัดผลัดกันช่วยก็อวยชัย ถ้าขัดกันก็บรรลัยทั้งสองทาง” (ภัทรินี คำฝาด และคณะ, 2564) นั่นแสดงให้เห็นว่า บทบาทของพระสงฆ์ไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับชาวบ้าน ไม่สามารถแยกห่างออกจากชาวบ้านและชุมชน พระสงฆ์ต้องอาศัยบิณฑบาตจากชาวบ้านเพื่อขออาหารเลี้ยงชีพตามคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชาวบ้านต้องอาศัยพระสงฆ์และวัดวาอารามเป็นที่พึ่งทางใจ เมื่อมีปัญหาความทุกข์จากการครองเรือน นอกจากหน้าที่ศึกษาหลักธรรมคำสอนจากพระไตรปิฎกและเทศน์สอนญาติโยม พระสงฆ์ไทยในชนบทจำเป็นจะต้องศึกษาศาสตร์ต่าง ๆ ของชาวบ้าน มนต์คาถาสำหรับเป่ารักษาโรค หมอยารักษาโรคต่าง ๆ สุเทพ พรมเลิศ (2557) ได้อธิบายไว้ว่า พระสงฆ์มีหน้าที่สำคัญ ๓ ประการ คือ เป็นผู้ให้ศิลปะ (สิปฺปทายโก) คือ ศิลปะในการเลี้ยงชีพ, ชี้นำจริยะ คือ สร้างจรรยาบรรณในวิชาชีพ, นำออกจากวัฏฏทุกข์ คือ ศิลปะการใช้ชีวิตขั้นสูงตามหลักชีวิตอันเป็นมงคลสูงสุด โดยมีข้อมูลปรากฏในพระวินัยว่า พระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลได้ศึกษาและเรียนรู้งานสร้างสรรค์ด้านจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ซึ่งในบางกรณี พระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ทำหน้าที่สร้างและสั่งสอนศิลปะด้วยพระองค์เอง วไลพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม (2523) ได้อธิบายไว้ว่า พระสงฆ์ไทยมีบาทในด้านการบำบัดรักษาโรคภัยไข้เจ็บและเป็นที่ปรึกษาปัญหาทางด้านโรคและสุขภาพให้แก่พุทธศาสนิกชน และเป็นที่ยอมรับในฐานะเดียวกับหมอแผนโบราณ จนกระทั่งมีการควบคุมการประกอบโรคศิลป์ในสาขาวิชีพเวชกรรมทั้งแผนโบราณและแผนปัจจุบัน พระสงฆ์ไทยที่เป็นหมอพระจึงกลายเป็นหมอเถื่อนตามพระราชบัญญัติการควบคุมการประกอบโรคศิลปะของกระทรวงสาธารณสุข และเป็นการผิดพระวินัยตามประกาศคณะสงฆ์ พ.ศ. 2499 ซึ่งห้ามมิให้นักบวชในพระพุทธศาสนากระทำตนเป็นหมอพระรักษาประชาชนทั่วไปอีกอย่างเด็ดขาด แต่ด้วยสภาพสังคมที่ประชาชนขาดการศึกษา ต้องการความช่วยเหลือและมีผู้ทุกข์ยากมีปัญหาสุขภาพอยู่มิใช่น้อย หมอพระจึงยังคงมีบทบาทสำคัญช่วยเหลือผู้ป่วยที่เกือบสิ้นหวังในชีวิตด้วยปัญหาสุขภาพของตนที่แพทย์แผนปัจจุบันไม่สามารถเยียวยาช่วยเหลือได้ การรักษาอาจจะไม่ได้ผลแน่ชัดด้านสุขภาพร่างกาย แต่ให้ผลดีต่อสุขภาพจิตใจของผู้ป่วย ช่วยฟื้นฟูจิตใจของผู้ป่วยให้มีความหวังที่จะต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บที่เป็นอยู่และเป็นที่พอใจแก่ผู้ป่วยเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น บทบาทพระสงฆ์ไทยในชนบทจึงถูกวางไว้เป็นผู้นำทางสังคม เป็นผู้นำดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสามัคคี ประเพณีและจารีตที่ดีงามต่อสังคม โดยสอดแทรกคำสอนทางพระพุทธศาสนาเข้าไปเป็นช่วง ๆ ครรลอง “ฮีตสิบสอง” จึงถูกถ่ายทอดแฝงไปด้วยคำสอน โดยมีพระสงฆ์เป็นเจ้าพิธีกรรมเพื่อสร้างกำลังใจให้ชาวบ้านมีแรงสู้งาน สามารถทำอาชีพเลี้ยงปากท้องและคนในครอบครัว สร้างความหวงแหน รักษาความเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของบรรพบุรุษที่ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น

พิธีกรรมทางศาสนาประจำถิ่นและวิถีเกษตรแบบชาวบ้าน

ความเชื่อดั้งเดิมและวิถีปฏิบัติของคนไทยและคนในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี ความเชื่อเรื่องผีถูกแสดงออกในรูปแบบการยอมรับว่าผีมีอยู่ในทางอำนาจเหนือธรรมมชาติ การยอมรับในความเชื่อเรื่องผีถูกแสดงออกผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ ของไทยและการสืบสายตระกูล ผีสามารถปกป้องรักษา คุ้มครองลูกหลานและคนในสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุข แสดงถึงความผูกพันกันในครอบครัวและเครือญาติ ความเชื่อเรื่องผียังเป็นโครงสร้างทางสังคมพื้นฐานของชาวไทยและถือ

เป็นกฎเกณฑ์ทางสังคม (ธัญณ์ณภัทร์ เจริญพานิช, 2559) ความเชื่อและการนับถือผีเป็นประเพณีประจำหมู่บ้าน มีการทำบุญเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล ชาวบ้านทุกคนอยู่เย็นเป็นสุข มีความสามัคคีปรองดองกันและพลังแห่งความสามัคคี จะทำให้หมู่บ้านหลุดพ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง ซึ่งผีเป็นบรรพบุรุษของหมู่บ้าน คอยคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือ (สุรชาติ บุษย์ชญานนท์, 2559) ต่อมาได้มีการนำความเชื่อและศาสนาต่าง ๆ เข้ามานับถือตามชนชั้นผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจปกครองบ้านเมือง เพื่อรักษาผลประโยชน์ที่พึงจะได้รับ จึงทำให้ประชาชนพลเมืองเปลี่ยนวิธีการนับถือและปฏิบัติตาม แต่ก็ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมและแนวปฏิบัติแบบดั้งเดิมไว้ โดยการกำหนดเอาความเชื่อหรือศาสนาแบบใหม่เข้ามาผสมผสาน หรือที่เรียกว่า “ประยุกต์ให้เข้ากับสภาพสังคม” ขณะเดียวกันศาสนาใหม่ก็ถูกนำมาปฏิบัติไม่เคอะเขิน เป็นไปตามความต้องการของฝ่ายปกครองบ้านเมืองที่ต้องการเปลี่ยนแปลง ประชาชนก็ได้รับผลประโยชน์ พระชลญาณมุนี (2562) ได้อธิบายไว้ว่า การนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารบ้านเมือง และส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ในศีลธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นเครื่องมือในการเมืองการปกครองของไทยในสมัยปัจจุบัน ที่เป็นผู้สนองงานของพระมหากษัตริย์ ในส่วนที่ผู้ดูแลบริหารบ้านเมือง ที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารบ้านเมืองและประเทศ สอดคล้องกับ พระศรีสัจญาณมุนี (2560) ปัจจุบันพระสงฆ์ได้สูญเสียบทบาทปัญญาชนที่มีอิสระ เป็นที่พึ่งของประชาชนทั่วไปทั้งทางจิตใจและปัญญา พระสงฆ์ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองและผู้มีอำนาจ ทำตนให้เป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อแสวงหาลาภ เงินทอง เกียรติยศ และชื่อเสียง ฯลฯ ความเชื่อเรื่องผีเป็นเรื่องอำนาจเหนือความเป็นจริงตามธรรมชาติ เป็นเครื่องมือของรัฐเพื่อให้คนในสังคมอยู่กันด้วยความสงบสุขและสามัคคี เมื่อศาสนาพุทธเข้ามามีบาทบาทกับการปกครองและวิถีชีวิตจึงเป็นการผสมผสานระหว่างความเชื่อเก่าและความเชื่อใหม่ หรือศาสนาเก่ากับศาสนาใหม่ได้อย่างลงตัว ดังนั้น คำว่า *“ผีพราหมณ์ พุทธ”* จึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ทั้ง 3 อย่างนี้ มีการผสมผสานถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นหลายชั่วอายุคน ทำให้การเป็นศาสนาเดียวบริสุทธิ์แบบดั้งเดิมหาไม่ได้เสียแล้ว โดยเฉพาะความศรัทธาที่มีเส้นกั้นบาง ๆ กับความเชื่อของประชาชนคนไทย ไม่สามารถแยกความเป็น *“ผี พราหมณ์ พุทธ”* ออกจากกันได้เลย ดูเหมือนว่าพิธีกรรมที่พระสงฆ์จัดทำขึ้นภายในวัดเป็นพิธีกรรมของชาวพุทธอย่างแท้จริง สืบทอดปฏิบัติมาจากสมัยพุทธกาล และกระทำตามคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งแท้จริงแล้วพิธีกรรมทางศาสนาพุทธในประเทศไทย เป็นพิธีกรรมที่ประกอบสร้างขึ้นมาใหม่ โดยใช้ฐานคิดความเป็นพุทธแบบผสมผสานจากความเชื่อดั้งเดิมของท้องถิ่น นิทานปรัมปรา นิทานพื้นบ้าน เช่น นางนาคพระโขนง พญาแถน-พญาคันคาก ผีตายโหง ผีคอขาด ฯลฯ พิธีกรรมดังกล่าวจึงถูกถ่ายทอดและสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยเชื่อว่าเป็นพิธีกรรมและประเพณีแบบพุทธแท้ เมื่อกาลเวลาล่วงเลยมานาน สิ่งที่ประกอบสร้างทำพิธีกรรมกลายเป็นขนบธรรมเนียมปฏิบัตินับถือกันสืบต่อ ๆกันมา บุคคลประเภทศรัทธาจริต แต่ไม่ประกอบด้วยปัญญาจึงเชื่อโดยสนิทใจว่านี่คือพิธีกรรมแบบพุทธแท้ มีความศรัทธากับพิธีกรรมโดยปราศจากข้อสงสัย ไม่มีการตั้งคำถามใด ๆ เลย เชื่อโดยสนิทใจว่านี่คือสิ่งที่สืบทอดตาม ๆ กันมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล เป็นสิ่งที่พระศาสดาพากันทำเป็นกิจเนืองนิตย์

พิธีกรรมหรือประเพณีที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ในปัจจุบันนี้มีความเห็นพ้องตรงกันกับนักวิชาการและชาวพุทธทั่วไปแล้วว่าเป็นสิ่งที่ประกอบสร้างขึ้นมาจากหลาย ๆ ประการ เช่น ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม วิถีความเป็นอยู่ พิธีกรรม ฯลฯ ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเกิดจากความศรัทธาและความผูกพันธ์ของผู้คนตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษนับพันกว่าปีมาแล้ว เป็นการผลิตซ้ำความหมายใหม่ด้วยการประกอบสร้างความจริงจากชุดความรู้ของชาวบ้าน (นิมิตชัย ชูปู และคณะ, 2559) การถ่ายทอดคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตั้งแต่วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 วันอาสาฬหบูชา ปฐมเทศนาครั้งแรกแก่ปัจจวัคคีย์ จนถึงปัจฉิมเทศนาแก่สุภัททะภิกษุแก่ พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าถูกถ่ายทอดและเรียนรู้ด้วยการท่องจำ เรียกว่า “มุขปาฐะ” ไม่มีการจดบันทึก ไม่มีลายลักษณ์อักษร ไม่มีเขียนไว้เป็นหนังสือหรือตำรา ไม่มีการบันทึกเป็น VTR ไม่มีรูปภาพ ไม่มีเสียงบรรยายที่ออกจากพระโอษฐ์ของพระพุทธองค์แบบจริง ๆ ที่สามารถสัมผัสได้ พระธรรมคำสอนถูกถ่ายทอดด้วยการท่องจำสืบต่อ ๆ กันมา แม้ในการปฐมสังคายนา ครั้งที่ 1 ได้มีการจัดหมวดหมู่คำสอนออกเป็น 3 หมวด คือ พระวินัย พระสูตร พระอภิธรรม โดยมีพระอรหันต์สาวก 500 รูป เข้าร่วมทำสังคายนา มีพหูสูตที่เป็นผู้รู้จดจำดีเป็นผู้ทวนสอบ ทำอยู่ 7 เดือน จึงสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เรียกว่า “พระไตรปิฎก” เป็นคัมภีร์ของพระสงฆ์ฝ่ายเถรวาทยึดถือปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบันนี้ แม้ว่าการทำสังคายนาจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี กล่าวคือมีพระอรหันต์ 500 รูป บวชโดยพระพุทธเจ้าเป็นผู้ยืนยันความถูกต้อง มีพระมหากษัตริย์ คือ พระเจ้าอชาตศัตรู เป็นองค์

อุปถัมภ์ตลอดระยะเวลาจัดทำสังคายนา ถึงกระนั้นก็ดี หลังจากการทำสังคายนา ครั้งที่ 1 เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ได้มีพระภิกษุรูปหนึ่ง ชื่อว่า “พระปุราณะ” ได้กล่าวทัดท้านไม่เห็นด้วยกับการทำสังคายนาในครั้งนี้ เนื่องจากมีความไม่เห็นด้วยและเห็นแย้งกับพระอรหันต์ 500 รูป กล่าวอ้างว่าตนก็ได้ฟังธรรมะจากพระโอษฐ์ของพระพุทธเจ้าเช่นกัน โดยมีความเห็นแย้งเกี่ยวกับบัญญัติ 8 ประการ ได้แก่

(1) พระภิกษุสามารถเก็บอาหารหรือของกินไว้ในที่อยู่ของตนเองได้
(2) พระภิกษุสามารถหุงต้มอาหารในที่อยู่ของตนได้
(3) พระภิกษุลงมือหุงปรุงอาหารด้วยตนเอง
(4) พระภิกษุสามารถหยิบเอาของเคี้ยวของฉันที่ยังมิได้ประเคนได้
(5) พระภิกษุสามารถฉันอาหารที่นำมาจากที่นิมนต์ได้
(6) การฉันอาหารก่อนเวลาภัตตาหาร ในกรณีที่รับนิมนต์ไว้ในที่อื่น แต่ฉันอาหารอื่นก่อนอาหารที่ตนจะต้องฉันในที่นิมนต์
(7) พระภิกษุสามารถฉันสิ่งของที่เกิดหรือตกอยู่ในป่า ซึ่งไม่มีใครเป็นเจ้าของได้
(8) พระภิกษุสามารถฉันสิ่งของที่เกิดในสระ เช่น ดอกบัว เหง้าบัวเป็นต้นได้

ดังนั้น พระปุราณะท่านจึงขอแยกกลุ่มออกมาทำสังคายนาใหม่ โดยมีพระสงฆ์เข้าร่วม 1,000 รูป และนั่นก็ถือว่าเป็นการแยกนิกายเป็นครั้งแรกในพระพุทธศาสนา เรียกคณะสงฆ์กลุ่มนี้ว่า “อาจริยวาท หรือ มหายาน” ถือปฏิบัติและครองตนให้สอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยมีการเผยแผ่และนับถือกันในประเทศทิเบต จีน ญี่ปุ่น เกาหลี และเวียดนาม ต่อมาในรัชสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช มีการปลอมบวชในพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก เนื่องจากพระองค์ทรงศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีการทำนุบำรุงและอุปถัมภ์พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาอย่างดี นักบวชนอกศาสนาหรืออลัชชีจึงเห็นช่องทางเพื่อความอยู่รอดจึงปลอมเข้าบวชเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา แต่ก็ยังถือปฏิบัติตามลัทธิความเชื่อแบบเดิม จนทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอีกมากมาย พระเจ้าอโศกมหาราชจึงให้จัดทำการสังคายนาขึ้น เพื่อจัดการระเบียบของหมู่สงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมและพระวินัยของพระตถาคต โดยวินิจฉัยตามคำแนะนำของพระโมคคัลลีบุตรติสสเถรว่า พวกใดเป็นมิจฉาทิฏฐิ พวกใดเป็นสัมมาทิฏฐิ มีการจับสึกพระปลอมจำนวนมากกว่าหกหมื่นรูป (พระเมธีรัตนดิลก, 2567) หลังจากการทำสังคายนาเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว (ครั้งที่ 3) พระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งสมณะทูตออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา 9 สาย ได้แก่ (พระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ, 2557)

สายที่ 1 พระมัชฌันติกเถระ เป็นหัวหน้าคณะ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ แคว้นกัศมีร์หรือรัฐแคชเมียร์ ประเทศอินเดียในปัจจุบัน และแคว้นคันธาระหรือรัฐปัญจาบทั้งในประเทศอินเดียและปากีสถานในปัจจุบัน

สายที่ 2 พระมหาเทวเถระเป็นหัวหน้าคณะ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแคว้นมหิสกมณฑล ปัจจุบัน ได้แก่ รัฐไมเซอร์และดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำโคธาวารี ซึ่งอยู่ตอนใต้ประเทศอินเดีย

สายที่ 3 พระรักขิตเถระเป็นหัวหน้าคณะ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ วนวาสีประเทศ ปัจจุบัน ได้แก่ ดินแดนทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศอินเดีย

สายที่ 4 พระธรรมรักขิตเถระหรือพระโยนกธรรมรักขิตเถระ (เข้าใจกันว่าเป็นฝรั่งคนแรกในชาติกรีกที่ได้เข้าบวชในพระพุทธศาสนา) เป็นหัวหน้าคณะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ อปรันตกชนบท ปัจจุบันสันนิษฐานว่า เป็นดินแดนแถบชายทะเลเหลือเมืองบอมเบย์

สายที่ 5 พระมหาธรรมรักขิตเถระเป็นหัวหน้าคณะ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ แคว้นมหารัฏร์หรือรัฐมหาราษฎร์ในภาคตะวันตกของอินเดีย ไม่ห่างจากเมืองบอมเบย์ในปัจจุบัน

สายที่ 6 พระมหารักขิตเถระเป็นหัวหน้าคณะ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในเอเชียกลาง ปัจจุบัน ได้แก่ ดินแดนที่เป็นประเทศอิหร่านและตุรกี

สายที่ 7 พระมัชฌิมเถระพร้อมด้วยคณะ คือ พระกัสสปโคตรเถระ พระอฬกเทวเถระ พระทุนทุภัสสรเถระ พระสหัสสะเทวเถระและคณะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ดินแดนแถบภูเขาหิมาลัย สันนิษฐานว่า เป็นเทศเนปาล

สายที่ 8 พระโสณเถระและพระอุตตรเถระเป็นหัวหน้าคณะ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ดินแดนสุวรรณภูมิ ปัจจุบัน คือ ประเทศในคาบสมุทรดินโดจีน เช่น พม่า ไทย ลาว กัมมพูชา

สายที่ 9 พระมหินทเถระ (โอรสพระเจ้าอโศกมหาราช) พร้อมด้วยคณะ คือ พระอิฏฐิยะ พระอุตติยะ พระสัมภระ และพระภัททสาละ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ลังกาทวีป ในรัชสมัยของพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ กษัตริย์แห่งสิงหล ปัจจุบัน คือ ประเทศศรีลังกา

หากพิจารณาจากบริบทของวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นแต่ละประเทศตามที่พระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งสมณะทูตออกไปเผยแผ่ศาสนานั้น ดูเหมือนว่าแต่ละพื้นที่มีวิถีและแนวปฏิบัติแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง การถือปฏิบัติตามคัมภีร์คำสอนมีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งเกิดจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคม สภาพื้นที่และสิ่งแวดล้อมที่เหล่าสมณะทูตเข้าเผยแผ่ศาสนา พระสงฆ์ยุคต่อมาได้ทำการประยุกต์และปรับเปลี่ยนวิธีการสอนธรรมะ เพื่อให้คนในพื้นที่ต่าง ๆ เข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่น ใช้วิธีการเล่าเรื่องให้สอดคล้องกับนิทานพื้นบ้าน ความเชื่อเชิงพื้นที่ การบูชาเทพเจ้า การบูชาผี การเคารพพญาแถน ฯลฯ

ความศรัทธาและการเคารพนับถือพระสงฆ์ในชนบทห่างไกลความเจริญของคนไทยในยุคสมัยอดีตที่ผ่านมา มีลักษณะความเป็น “บวร” สูงมาก การให้วัดเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่งทุกอย่างภายในชุมชน คือสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นภาพที่ชุมชนมอบความสำคัญให้วัด ไม่ใช่แค่เพียงกำหนดว่า “วัด หรือ ว” อยู่ตรงกลาง คั่นกลางระหว่างคำว่า “บ้าน หรือ บ” กับคำว่า “โรงเรียน หรือ ร” เพียงเท่านั้น พื้นที่ที่กำหนดให้เป็นวัด คือพื้นที่ที่ชาวบ้านตกลงร่วมกันทั้งหมู่บ้าน โดยกำหนดพื้นที่แห่งนี้คือ “วัด” เป็นสถานที่ที่ชาวบ้านทุกคนสามารถมาใช้ประโยชน์สร้างความสุขร่วมกัน มีกิจกรรมหรืองานสังสรรค์ร่วมกัน ฯลฯ ไม่ใช่วัดตามความหมายทางกฎหมายที่มหาเถรสมาคมกำหนดไว้เช่นปัจจุบันนี้ “พระสงฆ์” คือ ลูกหลานชาวบ้านในละแวกนั้น ๆ บวชเข้ามาเพื่อศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ศึกษาธรรมะเท่านั้น แต่สิ่งสำคัญกว่านั้นก็คือ การศึกษาสรรพวิชาที่สามารถนำเอาใช้ครองตนสำหรับการเป็นฆราวาสหลังจากสึกออกไปจากเพศบรรพชิตแล้ว วิชาชีพที่สำคัญ ได้แก่ หัตถกรรมจักสาน ช่างไม้ เลขคำนวณ วิชาคาถาอาคมป้องกันคุณไสยและสิ่งอาถรรพ์ ฯลฯ โรงเรียนก็ตั้งอยู่ภายในวัด โดยใช้ศาลาการเปรียญบ้าง ใต้ถุนกุฏีพระสงฆ์บ้าง เพื่อใช้สำหรับการเรียนการสอน ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนก็ไม่เหมือนยุคปัจจุบันนี้ มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง พระสงฆ์ถือว่าเป็นกลไกหนึ่งของชุมชน เป็นบุตรหลานของชาวบ้าน เพียงแค่ครองตนเป็นเพศบรรพชิตอยู่ในศีลกินในธรรม อยู่ภายใต้การดูแลและอยู่ในสายตาของพ่อแม่และญาติพี่น้อง มีสถานะเป็นลูกเป็นหลานของชาวบ้าน ไม่ใช่มีสถานะถือตัวถือตนว่าเป็นผู้วิเศษหรือผู้ทรงศีล สถาปนาตนเองเป็นนักบุญเป็นผู้รู้และเชี่ยวชาญด้านคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยการเชิญชวนหลอกล่อให้กลุ่มญาติโยมที่มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการยกย่อง เพื่อให้ได้หน้าตาทางสังคม การเชิดชูให้เป็นผู้ใหญ่ใจบุญ มีภาพลักษณ์เชิงสังคมน่ายกย่อง สร้างกิจกรรมและวัฒนธรรมฟุ่มเฟือย เพื่อควักเอาปัจจัยจากกระเป๋าตังค์ของญาติโยม โดยใช้คำว่า “บุญ” เป็นใบเบิกทาง มีสวรรค์เป็นดินแดนสวยงามที่ควรไปและต้องเร่งแสวงหาด้วยการสะสมบุญให้มาก ๆ มีนรกเป็นดินแดนที่ไม่ควรไป หากไม่ต้องการตกไปสู่นรกก็ควรเร่งทำบุญ ซึ่งบุญก็มาจากการบริจาคปัจจัยและสิ่งของที่มีมูลค่า เช่น เงิน ทองคำ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกตามยุคสมัย ฯลฯ สำหรับการใช้ชีวิตของชาวบ้านทั่วไปนั้น วิถีชีวิตแบบบวรเป็นสิ่งที่มีสำคัญอย่างมาก วัดคือศูนย์รวมของกิจกรรมชุมชนและแหล่งเรียนรู้เพื่อการดำรงชีพ บุคคลที่เคยผ่านการบวชมาแล้วจะใช้คำว่า “ทิด” ที่มาจากคำว่า “บัณฑิต” ซึ่งคำว่า ทิด มีความหมายหนึ่งว่า มาจากคำว่า “ทิช” ที่แปลว่า เกิด 2 หน เกิดครั้งแรกจากครรภ์มารดา เกิดครั้งที่ 2 โดยการบวช มีพระอุปัชฌาย์อาจารย์เป็นดุจบิดามารดา เมื่อผ่านการบวชเรียน เท่ากับได้เกิดใหม่ เป็นคนใหม่ กล่าวกันว่า ชายไทยต้องบวชเรียนศึกษาพระพุทธศาสนา เป็นสามเณรหรือพระภิกษุ ฝึกหัดอบรมกล่อมเกลาอุปนิสัย ให้เป็นคนดี เมื่อสึกออกมาจึง เรียกว่า “บัณฑิต” หรือ ผู้รู้ แม้คราวหลัง คำว่า “บัณฑิต” จะกร่อนมาเป็น “ฑิต” หรือ “ทิด” ตามเสียงไทย (ประพจน์ แย้มทิม, 2565) บุคคลผู้ที่ไม่เคยผ่านการบวชเรียน เรียกว่า “คนดิบ” ส่วนบุคคลผู้ที่ผ่านการบวชเรียนมาแล้วเรียกว่า “คนสุก หรือคนสุข” ถือว่าเป็นผู้ที่สามารถออกเรือนครองเรือนได้แล้ว เพราะผ่านการศึกษาเล่าเรียนมาแล้ว (วิชาต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบอาชีพเพื่อทำมาหากิน เช่น ช่างไม้ จักสาน ฯลฯ) ศาสนาพุทธตามชนบทจึงมีลักษณะเป็นการผสมผสานระหว่างคำสอนทางพระพุทธศาสนากับความเชื่อเกี่ยวกับวิถีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยการกลืนความคล้ายและความสอดคล้องแบบค่อยเป็นค่อยไป จนบางครั้งผู้คนในยุคหลังหรือยุคปัจจุบัน มีความเข้าใจว่านั่นคือสิ่งเดียวกัน ซึ่งแท้จริงแล้วนั้น

พระพุทธศาสนาและความเชื่อของท้องถิ่น เช่น นับถือผี การบวงสรวง การขอพร การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ คือเป็นคนละสิ่งและเป็นคนละแนวทางปฏิบัติ แต่เมื่อนำมาผนวกกันนานเข้าจึงเป็นสิ่งดียวกัน เป็นสิ่งที่ต้องทำไปควบคู่กันขาดเสียสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้เสียแล้ว เช่น การจัดสำรับบูชาข้าวพระพุทธ การจัดสำรับบูชาหรือเลี้ยงผีบรรพบุรุษ ฯลฯ

การลงมือทำเกษตรของชาวบ้านตามชนบทของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังมีการนับถือวิถีและขนบแบบดั้งเดิม แม้ว่ารูปแบบและเครื่องไม้เครื่องมือสำหรับการทำเกษตรจะเปลี่ยนแปลงไป มีความสะดวกสบายและมีความทันสมัยมากขึ้น สามารถผ่อนแรงคนสำหรับทำเกษตร ทำให้งานเสร็จเร็วขึ้น แต่สำหรับขนบดั้งเดิมนั้นยังคงรักษาไว้อย่างเหนียวแน่น เพราะนั่นคือ “จิตวิญญาณ” ของเกษตรกรตามชนบทไทย ขนบดั้งเดิมคือการบูชาเมล็ดพันธุ์ของพืชชนิดต่าง ๆ ที่จะใช้นำไปทำเป็นเมล็ดพันธุ์สำหรับเพาะปลูกปีถัดไป โดยจะมีการนำไปเพาะปลูกในแปลงพิเศษ เพื่อทำการดูแลรักษาด้วยวิธีการที่เหมาะสม สามารถเลือกเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ได้ตามที่ต้องการ การเก็บในยุ้งฉางก็จะมีแท่นวางพิเศษที่อยู่เหนือจากเมล็ดพันธุ์ชนิดอื่น ๆ ก่อนจัดเก็บเมล็ดพันธุ์จะมีพิธีกรรมทางศาสนาประกอบ เช่น บุญกุ้มข้าวใหญ่ เป็นประเพณีบูชาขอบคุณเมล็ดพันธุ์ธัญญาหารที่มอบความอุดมสมบูรณ์ ช่วยให้มีอาหารและปะทังความหิวโหยอดอยาก ทำให้สามารถมีพละกำลังดำเนินชีวิตและดำรงชีพต่อไปได้ในอนาคต นอกจากนั้นพิธีกรรมยังเป็นการมอบความสำคัญด้วยการยกขึ้นบูชาให้ความเคารพเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตของผู้คนภายในชุมชน “บวร” คือ บ้าน วัด โรงเรียน/หน่วยงานราชการ มีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน ดั่ง พหุชนหิตสูตร ว่าด้วยบุคคลเกื้อกูลชาวโลก (พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาฯ 25: 449-450) ที่ว่า

“...ภิกษุทั้งหลาย บุคคล 3 จำพวกนี้ เมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย บุคคล 3 จำพวก คือ

1. พระตถาคตเสด็จอุบัติขึ้นในโลกนี้ เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ เพียบพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ เสด็จไปดี รู้แจ้งโลก เป็นสารถีฝึกผู้ที่ควรฝึกได้อย่างยอดเยี่ยม เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นพระพุทธเจ้า เป็นพระผู้มีพระภาค ตถาคตพระองค์นั้น ทรงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด ทรงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ บริสุทธิ์ บริบูรณ์ ครบถ้วน นี้คือบุคคลจำพวกที่หนึ่ง ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

2. สาวกของพระตถาคตศาสดาพระองค์นั้นนั่นเอง เป็นพระอรหันตขีณาสพ อยู่จบพรหมจรรย์ ทำกิจที่ควรสำเร็จแล้ว ปลงภาระได้แล้ว บรรลุประโยชน์ตนโดยลำดับแล้ว สิ้นภวสังโยชน์แล้ว หลุดพ้นเพราะรู้โดยชอบ สาวกนั้นแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ บริสุทธิ์ บริบูรณ์ ครบถ้วน นี้คือบุคคลจำพวกที่สอง ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

3. สาวกของพระตถาคตศาสดาพระองค์นั้นนั่นเอง ยังเป็นพระเสขะ กำลังปฏิบัติอยู่ เป็นพหูสูต ถึงพร้อมด้วยศีลและวัตร แม้สาวกนั้นก็แสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ บริสุทธิ์ บริบูรณ์ ครบถ้วน นี้คือบุคคลจำพวกที่สาม ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย”

ภิกษุทั้งหลาย บุคคล 3 จำพวกนี้แล เมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย...”

โดยนัยแห่งพุทธพจน์ข้างต้นนี้ถือเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า วัดกับบ้าน หรือภิกษุกับคฤหัสถ์จะต้องอาศัยกัน โดยการเป็นผู้ให้ และเป็นผู้รับแก่กันและกันในลักษณะที่คฤหัสถ์ให้ทานแก่ภิกษุในธรรม โดยเฉพาะในประเทศไทยที่ได้ชื่อว่าเมืองพุทธ พระสงฆ์เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ และเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน ทำหน้าที่สั่งสอนชาวบ้านเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินชีวิตตามแนวทางของพุทธ และขณะเดียวกัน ชาวบ้านก็อุปถัมภ์บำรุงวัดวาอาราม และอุปัฏฐากพระสงฆ์และสามเณรด้วยปัจจัย 4 เท่าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพและสมควรแก่สมณภาวะ (สามารถ มังสัง, 2560) ในอดีตประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการทำเกษตรกรรม โรงเรียนภายในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้มีการปิดภาคเรียน 3 ภาค

การศึกษา กล่าวคือ ภาคเรียนที่ 1 ฤดูการทำนา (ปิด 15-20 วัน) ภาคเรียนที่ 2 ฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว (ปิด 15-20 วัน) และภาคเรียนที่ 3 ฤดูร้อน (ปิด 30 วัน) การปิดเทอมของนักเรียนเป็นการส่งเสริมให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เชิงพื้นที่ มีโอกาสได้ช่วยพ่อแม่ทำนาหรือทำงานแบ่งเบาภาระงานในครอบครัวในช่วงฤดูกาลทำนา ส่วนความสอดคล้องชาวบ้านกับวัดนั้น พระสงฆ์จะช่วยชาวบ้านลงแขกทำนา โดยช่วยตามความเหมาะสมหรือตามคำเชิญชวนของญาติโยม เช่น ดำนา เกี่ยวข้าว ตีข้าว เป็นต้น พระสมุห์บัว ทีปธมฺโม และคณะ (2564) ได้อธิบายไว้ว่า บทบาทพระสงฆ์ในอดีตมีความเกี่ยวเนื่องกันกับชาวบ้าน เพราะการดำรงชีพของพระสงฆ์ทั้งหลายนั้น จำเป็นต้องพึ่งพาชาวบ้าน เมื่อได้รับความอนุเคราะห์จากชาวบ้านมาแล้ว ก็ต้องมีการตอบแทนให้กับชาวบ้านบ้าง พระสงฆ์ต้องประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย แต่ไม่ได้หนีไปจากสังคม การดำรงชีพยังต้องเกี่ยวข้องกับผู้คนและเกี่ยวข้องกับคฤหัสถ์อยู่เสมอ สอดคล้องกับ พระมหาณรงค์ศักดิ์ สุทนฺโต และคณะ (2567) ได้อธิบายไว้ว่า พระสงฆ์ในอดีตนั้น ชุมชน ประชาชน พระสงฆ์ ต่างมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน พระสงฆ์ร่วมจัดทำกิจกรรมร่วมกันกับชาวบ้าน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง ซึ่งใช้เป็นที่เล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ ตามที่มีสอนในสมัยนั้น เป็นสถานพยาบาลรักษาคนเจ็บคนป่วย เป็นสถานสงเคราะห์ เป็นที่พบปะสังสรรค์ พักผ่อนหย่อนใจ เป็นสถานที่รื่นเริง จัดมหรสพต่าง ๆ ฯลฯ นอกจากนั้น พระสมุห์วีระ สุนฺทโร (2566) ได้อธิบายไว้ว่า พระสงฆ์เป็นผู้ที่ประชาชนคนไทยให้ความเคารพศรัทธาและมีแนวคิดหรือองค์ความรู้ที่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชนได้ เป็นผู้นำในการทำโครงการต่าง ๆ ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การฟื้นฟูป่าน้ำ การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ การส่งเสริมศิลปะวัฒนธรรมประจำถิ่น ส่งเสริมการเพาะปลูกเกษตรอินทรีย์และแปรรูปผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับเกษตร เพื่อการเก็บรักษาได้นานขึ้น ฯลฯ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าชุมชนพลังบวรในสังคมไทยมีความสัมพันธ์เหนียวแน่น อาศัยพึ่งพากันและกัน ก่อนจะทำการเพาะปลูกพืชพันธุ์ทางการเกษตร ชาวบ้านจะต้องอาศัยความเหมาะสม ฤดูกาลที่เหมาะสม วันปลูกที่เหมาะสม พิธีกรรมที่เหมาะสม โดยอาศัยความเป็นสิริมงคลจากพระสงฆ์ ทั้งการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์เพื่อเพาะปลูกในปีถัดไป หว่านหรือปลูกเอาฤกษ์เอาชัยเมื่อถึงฤดูกาลเพาะปลูก หรือภาษาถิ่นอีสานเรียกว่า “มื้อแรกแฮกหมาน” คือ การเอาฤกษ์เอาชัยในการลงมือทำในครั้งแรก

บุญคูณลานและบุญบั้งไฟ ประเพณีท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับเมล็ดพันธุ์

“ฮีตสิบสอง” คือ จารีตปฏิบัติของคนอีสานในประเทศไทยและคนประเทศลาว เป็นประเพณีการทำบุญตลอดระยะเวลา 12 เดือน ตลอดทั้งปีจะมีปฏิทินงานบุญทุกเดือน กล่าวคือ เดือน 1 บุญเข้ากรรม, เดือน 2 บุญคูณลาน, เดือน 3 บุญข้าวจี่, เดือน 4 บุญผะเหวด, เดือน 5 บุญฮดสรง, เดือน 6 บุญบั้งไฟ, เดือน 7 บุญชำฮะ, เดือน 8 บุญเข้าพรรษา, เดือน 9 บุญข้าวประดับดิน, เดือน 10 บุญข้าวสาก, เดือน 11 บุญออกพรรษา, เดือน 12 บุญกฐิน (ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร, 2566) เมื่อกล่าวถึงงานบุญจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีพระสงฆ์ ชาวบ้านภายในชุมชนจะเข้ามาเกี่ยวข้องร่วมกันทำกิจกรรม นอกจากนั้นแล้วในปัจจุบันนี้ได้มีหน่วยงานภาครัฐเข้าไปสนับสนุนด้านงบประมาณและจัดทำกิจกรรมโครงการร่วมกันกับวัดและชุมชนมากขึ้นเรื่อย ๆ “ฮีตสิบสอง” หรือ “ประเพณี 12 เดือน” เป็นงานบุญที่ต้องอาศัยความเป็นบวร บ้าน วัด โรงเรียน/หน่วยงานภาครัฐ ร่วมไม้ร่วมมือประสานพลังความสามัคคีจึงจะสามารถทำสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี บุญใหญ่ทั้ง 12 เดือน เป็นกิจกรรมของชุมชนโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง มีพระสงฆ์เป็นแกนนำ จัดเตรียมพิธีการต่าง ๆ เช่น จัดเตรียมสถานที่ต้อนรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม จัดเตรียมสถานที่ประกอบพิธีกรรม จัดเตรียมสถานที่ทำบุญ และเป็นผู้นำประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ฯลฯ พระสงฆ์เป็นผู้บัญชาการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งหากพิจารณางานบุญของเดือนยี่และเดือนหกในฮีตสิบสอง จะเห็นได้ว่ามีความเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตการเก็บเมล็ดพันธุ์และการขยายเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรแบบชาวบ้านทั่วไป โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ถือว่าเป็นพืชที่หล่อเลี้ยงความอุดมสมบูรณ์ให้ชีวิตและพละกำลังในการทำงาน ดังปรากฏในคำผญาโบราณ (ชำพล แนวจำปา, 2565) ที่กล่าวถึงบุญเดือนสองและบุญเดือนหก ไว้ว่า

“...ฮอดเดือนสองอย่าช้าข้าวใหม่ปลามัน
ให้เฮามาโฮมกันแต่งบุญประทายข้าว
เชิญให้มาโฮมเต้าอย่าพากันขี้ถี่
บุญคูณลานตั้งแต่กี้พากันให้รักษา...”

กล่าวโดยสรุป คือ เมื่อเข้าสู่เดือนที่สองของปีถือว่าเป็นฤดูกาลข้าวใหม่ปลามัน มีการเชิญชวนชาวบ้านให้มาร่วมกันสร้างความสามัคคีโดยการนำข้าวเปลือกมาทำบุญประทายหรือการทำให้ข้าวเปลือกเป็นกองขนาดใหญ่ เพื่อลดความตระหนี่ถี่เหนียว และยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรม ที่เรียกว่า “บุญคูณลาน” ไว้ให้ลูกหลานสืบต่อไป

“...ฮอดเดือนหกเสียงฟ้า ไขบอกข่าวเมืองคน มีแต่ฝนกับลมส่งเสียงกึกก้อง
สายตามองเห็นแล้ว ในใจกะให้ม่วน ส่วนว่าเขียดอีโม้ ลำเกี้ยวใส่ผู่สาว
เห็นปลาขาวปลาซิว ปลานิลปลากะเดิด แล่นหยอกล้อ กันเล่นเหลือหลาย
เดือนนี้เหมิดโทษฮ้ายบ่มีเรื่องเลิงหลง ฮัศดงดวงอาทิตย์ค่ำลงปลายไม้
เห็นแต่สีใสเน้น วันเพ็ญสิบห้าค่ำ วิสาขะเลิศล้ำ ชาวบ้านบ่อยู่เสย
ไผกะยิ้มเป้ย ๆ ลงวัดเวียนเทียน ได้เวียนมาเถิง นพคุณคล้องเค้า...”

กล่าวโดยสรุป คือ เมื่อเข้าสู่ฤดูกาลเดือนหก การได้ยินเสียงฟ้าร้อง เสียงลมดังกึกก้อง เป็นสัญญาณให้ผู้คนได้ทราบว่านี่คือฤดูกาลที่ต้องเตรียมพร้อมเพื่อที่จะลงไถทำนา เอาเมล็ดพันธุ์ข้าวปลูกออกจากยุ้งฉาง เพื่อทำการแช่น้ำและหว่านกล้าปักดำ ยิ่งการได้ยินเสียงร้องของกบเขียด และได้เห็นปลาวิ่งเล่นน้ำอย่างสนุกสนาน ยิ่งเป็นการบ่งบอกถึงการเข้าสู่ฤดูฝนและพร้อมที่จะทำนาปักดำ นอกจากนั้นแล้วในเดือนนี้ก็ไม่ละทิ้งพระพุทธศาสนา ยังให้ความสำคัญกับวันวิสาขบูชา มีการทำบุญตักบาตรและเวียนเทียนรอบศาลาการเปรียญหรือรอบพระอุโบสถร่วมกัน

“บุญคูณลาน” เป็นประเพณีขอบคุณเมล็ดพันธุ์ (ข้าว) หลังจากเสร็จสิ้นฤดูกาลเก็บเกี่ยว ชาวบ้านจะนำข้าวเปลือกมาร่วมกันทำบุญที่วัด โดยเทข้าวเปลือกรวมกันให้เป็นกองใหญ่ ๆ (คนอีสานและคนลาว เรียกว่า ประทายข้าว) มีการสู่ขวัญข้าวเปลือกและเจริญพุทธมนต์ ชาวบ้านบางคนก็จะนำข้าวปลูก (เมล็ดพันธุ์ข้าว) เข้าร่วมพิธีกรรม โดยเชื่อว่าทำให้เป็นสิริมงคล ข้าวขยายพันธุ์ได้ดี และให้ผลผลิตที่ดีในปีถัดไป ส่วนข้าวเปลือกที่ชาวบ้านนำมาร่วมทำบุญก็จะเก็บไว้ในยุ้งฉางของวัดเพื่อเก็บไว้เป็นสมบัติของส่วนกลาง เอาไว้ในยามเกิดวิกฤตภัยแล้งหรือน้ำท่วม ซึ่งชาวบ้านสามารถกู้ยืมข้าวเปลือกเพื่อนำไปเป็นอาหารหรือนำไปทำเป็นข้าวปลูก (เมล็ดพันธุ์ข้าว) เพื่อขยายพันธุ์ทดแทนเมล็ดพันธุ์ที่เสียหายจากภัยธรรมชาติ

“บุญบั้งไฟ” เป็นประเพณีของฝน (เบิกฟ้าเบิกฝน) เพื่อนำไปใช้เพาะปลูก โดยมีการจุดบั้งไฟขึ้นไปบนท้องฟ้า บูชาพญาแถน พระมหาบุญประสิทธิ์ นาถปุญโญ (2565) ได้อธิบายไว้ว่า ประเพณีบุญบั้งไฟ มีความเกี่ยวพันกับชีวิตของชาวอีสานเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์อยู่ใต้อิทธิพลของเทวดา เมื่อถึงเดือนหกของทุกปีจะต้องจัดงานบุญบั้งไฟ เป็นการบูชาเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เพราะเชื่อว่าการทำเช่นนี้จะทำให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล ทำให้เกษตรอุดมสมบูรณ์ มีข้าวปลาอาหารที่บริบูรณ์ สอดคล้องกับ สุกัญญา สุจฉายา (2558) ได้อธิบายไว้ว่า การทำนาเป็นวิถีชีวิตที่สำคัญของคนไทย ในสมัยโบราณการทำนาขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศเป็นหลัก เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล การทำบุญบั้งไฟจึงเป็นการทำเพื่อความสุขสมบูรณ์ของบ้านเมือง ให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ช่างทำบั้งไฟส่วนใหญ่จะเป็นพระภิกษุและเณร สถานที่ในการทำบุญบั้งไฟจึงมักเป็นวัดประจำหมู่บ้าน เมื่อถึงฤดูกาลเพาะปลูก น้ำฝนจึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อเกษตรกร การทำเกษตรแบบอาศัยธรรมชาติ ต้องพึ่งพาดินฟ้าอากาศ หากไม่มีน้ำฝนตกสู่พื้นดิน เมล็ดพันธุ์ที่จะขยายพันธุ์งอกเงยเจริญเติบโต เพื่อเป็นอาหารให้กับมนุษย์และขยายพันธุ์ในปีต่อ ๆ ไป ก็ไม่สามารถเติบโตขึ้นมาได้เลย ความเชื่อเพื่อให้ได้น้ำฝนตามคติชนและนิทานปรัมปราพื้นบ้านจึงถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมา กลายเป็นประเพณีหรือกิจกรรมที่ชาวบ้านต้องปฏิบัติและกระทำกันขึ้นทุก ๆ ปี วัตถุประสงค์หลักของการทำบุญบั้งไฟคือการขอน้ำฝนจากเทวดาที่เชื่อว่าอยู่เหนือกว่ามนุษย์ จะประทานให้กับโลกเพื่อให้พื้นดินชุ่มชื้นอุดมสมบูรณ์ สามารถทำการเกษตรและให้ผลผลิตตอบแทนที่ดีด้วย ดังนั้น บุญบั้งไฟจึงไม่ใช่งานบุญประเพณีเพื่อความสนุกสนาน หรืองานสังสรรค์ หรืองานกิจกรรมที่แฝงไปด้วยการพนันบั้งไฟ ดั่งเช่นในยุคปัจจุบันนี้ที่ปรากฏให้เห็นในสังคมชนบทภาคอีสานโดยทั่วไป

บุญใหญ่ทั้งสองเดือน คือ “บุญคูณลาน” และ “บุญบั้งไฟ” จึงเป็นงานบุญที่สะท้อนให้เห็นถึงการทำงานด้วยความสามัคคีร่วมกันของผู้คนในชุมชน รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับพืชผลทางการเกษตร โดยเฉพาะเรื่องเมล็ดพันธุ์พืช เป็นการให้ความสำคัญกับการจัดเก็บและรักษาไว้จนกว่าจะถึงฤดูกาลเพาะปลูก เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ มีการคัดแยกด้วยความพิถีพิถัน ใส่ใจกับไการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์พืชแต่ละเม็ดด้วยความบรรจงและความใส่ใจ ดั่งคำผญาภาษิตอีสานที่ว่า

“...เถิงฤดูเดือนยี่มาฮอดแล้ว
ให้นิมนต์พระสงฆ์องค์เจ้ามาตั้งสวดมงคล
เอาบุญคูณข้าวเข้าป่าหาไม้เห็ดหลัว
อย่างได้หลงลืมถิ่มฮีตเก่าคองเดิมเฮาเด้อ...”

หมายความว่า เมื่อถึงฤดูเดือนยี่มาถึงให้นิมนต์พระสงฆ์มาสวดมงคลทำบุญคูณข้าว ให้จัดหาไม้มาไว้ทำฟืนสำหรับใช้ในการหุงต้มประกอบอาหาร อย่างได้หลงลืมประเพณีเก่าแก่แต่เดิมมาของเรา (ประหลาด จับสูงเนิน, 2566)

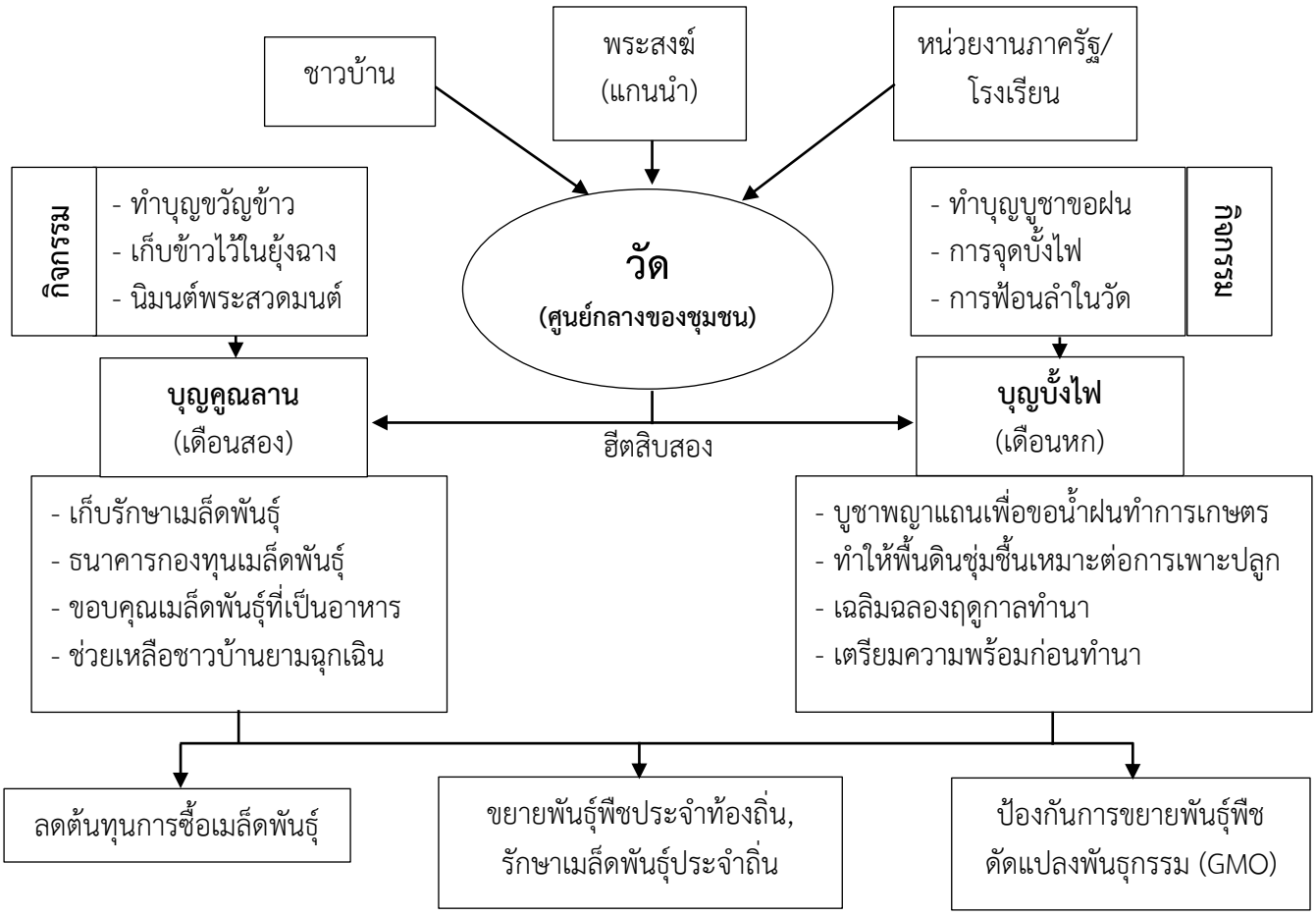
เมื่อถึงฤดูกาลเพาะปลูกชาวบ้านก็มีความใส่ใจกับกระบวนการเพาะปลูกเมล็ดพันธุ์เป็นอย่างดี เริ่มจากการให้ความสำคัญกับการขอฝนจากพญาแถน เพื่อให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล มีการนำของเครื่องเซ่นไหว้เพื่อการเอาฤกษ์เอาชัยหว่านกล้า หรือหว่านข้าว ในวันพืชมงคล หรือหลังจากวันเลี้ยงผีปู่ตา ซึ่งเป็นขนบธรรมเนียมนับถือสืบต่อกันมา ก่อนจะลงนาทำนาตามฤดูกาลจะต้องบูชาพญาแถน เลี้ยงผีบ้าน/ผีปู่ตา และเลือกวันปักดำต้นกล้าเป็นต้นแรกของที่นา เช่น เลือกวันปักดำเป็นวันพฤหัสบดี เพราะเชื่อว่าเป็นวันไม่แข็ง เหมาะกับการเพาะปลูก จะทำให้พืชเจริญเติบโตเร็วและไม่เสียหาย ไม่เลือกวันอังคารปักดำเป็นวันแรก เพราะเป็นวันแข็งไม่เหมาะสมกับการเพาะปลูก จะทำให้ข้าวหรือพืชโตช้าได้ผลผลิตไม่ดี และไม่ทำนาให้แล้วเสร็จในวันเดือนดับ (แรม 14 ค่ำ) เพราะเชื่อว่าเป็นวันไม่ดี โบราณถือเป็นวันดับเป็นวันเดือนมืด มีสิ่งไม่ดีและสิ่งชั่วร้าย ในวันนี้จึงบอกกล่าวสอนลูกหลานไม่ให้ทำนาให้เสร็จในวันนี้ ควรทำให้เสร็จในวันถัดไป ฯลฯ

บทบาทพระสงฆ์กับการรักษาเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้าน

วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ของผู้คนในท้องถิ่นชนบทมีความสัมพันธ์และสอดคล้องซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความเป็นชุมชนพลังบวรค่อนข้างสูง พระสงฆ์ ชาวบ้าน และหน่วยงานภาครัฐ มีการทำงานสนับสนุนสอดรับซึ่งกันและกัน พระสงฆ์เป็นบุคคลที่ชาวบ้านเคารพนับถือมากที่สุดในชุมชน กิจกรรมและพิธีกรรมงานบุญตามครรลองฮีตสิบสอง จะถูกจัดขึ้นภายในวัดประจำหมู่บ้าน พระสงฆ์จะเป็นแกนนำชักชวนชาวบ้านลงมือช่วยกันทำ เพื่อให้พิธีกรรมงานบุญสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ในประเพณีฮีตสิบสอง ตามฮีตครองของชาวอีสานและชาวลา ว พระสงฆ์มีบทบาทอย่างมากในงานบุญทั้งสิบสองเดือน เพราะเป็นเรื่องราวที่กล่าวถึงงานบุญประเพณีที่ใช้วัดเป็นศูนย์กลางเพื่อทำกิจกรรม บุญบั้งไฟอีสานมีการปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม จัดขึ้นเพื่อบูชาเทวดา ที่เรียกว่า “แถน” ขอฝน ฟ้าลม ขณะเดียวกันช่างบั้งไฟก็คือพระสงฆ์และสามเณร ซึ่งการจุดบั้งไฟในทางพระพุทธศาสนาเป็นการสะท้อนความสำคัญแบบผสมผสานการบรวงสรวงแถน เทวดา และบูชาคุณของพระพุทธเจ้า (รัชชัย ขยันทำ, 2561) แต่สำหรับงานบุญในฮีตสิบสองที่ทำให้พระสงฆ์มีบทบาทต่อการเก็บรักษาเมล็ดพันธ์พืชพื้นบ้านนั้น คือ “บุญคูณลาน” เป็นพิธีกรรมฉลองภายหลังจากเสร็จสิ้นการเก็บเกี่ยว จึงต้องทำบุญโดยนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์ในลานข้าวและมีการสู่ขวัญข้าวเพื่อฉลองความอุดมสมบูรณ์ขอบคุณแม่โพสพและขอขมาโทษที่ได้เหยียบย่ำพื้นแผ่นดินในระหว่างการทำนา โดยเชื่อว่าการทำบุญประเพณีกุ้มข้าวใหญ่ (บุญคูณลาน) จะทำให้อยู่เย็นเป็นสุข มีผลผลิตจากการทำนาที่ประสบความสำเร็จ การเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์ (ทรงคุณ จันทจร และคณะ, 2561) พระสงฆ์ถือว่ามีบทบาทอย่างมากกับประเพณีบุญคูณลาน เป็นศูนย์รวมทางจิตใจและจิตวิญญาณของผู้คนในท้องถิ่น เมล็ดข้าวเปลือกหรือเมล็ดพันธุ์พืชภายในท้องถิ่นที่นำมาร่วมพิธีกรรมจะถูกจัดเก็บไว้ในยุ้งฉากที่ถูกสร้างขึ้นภายในวัด เมื่อถึงคราวจำเป็น ชาวบ้านบางคนไม่มีข้าวกิน ข้าวไม่มีจะกรอกหม้อ ก็สามารถมาขอความช่วยเหลือจากทางวัด หรือบางครั้งมีเหตุฉุกเฉินประเภทงานอวมงคล จัดงานศพแบบกะทันหัน เจ้าภาพมีข้าวไม่เพียงพอกับการ ทำอาหารต้อนรับญาติพี่น้อง ก็สามารถมายืมข้าวในยุ้งฉางของทางวัดได้ เมื่อถึงฤดูกาลทำนา หากชาวบ้านท่านใดมีข้าวปลูก (เมล็ดพันธุ์ข้าว) ไม่เพียงพอ หรือเมล็ดพันธุ์ที่เก็บไว้เพาะปลูกมีสภาพไม่สมบูรณ์ ซึ่งอาจเกิดจากเมล็ดพันธุ์รีบหรือฝ่อ รวมไปถึงมีสัตว์ประเภท นก หนู ลักขโมยกัดกินเมล็ดพันธุ์จนทำให้เกิดความเสียหาย ก็สามารถมากู้ยืมเมล็ดพันธุ์จากทางวัดได้เช่นกัน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเมล็ดพันธุ์ (ข้าว) ที่ถูกนำมารวมกันในประเพณีบุญคูณลาน จะถูกเก็บรักษาเอาไว้อย่างดีภายในยุ้งฉางของทางวัด โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้คอยดูแลรักษาไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชาวบ้านและชุมชน เมื่อญาติโยมมีความจำเป็นหรือขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ก็สามารถกู้ยืมได้จากยุ้งฉางของทางวัด เมื่อเสร็จสิ้นฤดูกาลเก็บเกี่ยวในฤดูกาลถัดไปก็นำมาใช้คืน

ให้กับทางวัด ถือว่าเป็นการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ระหว่างพระสงฆ์และชาวบ้าน โดยมีวัฒนธรรมประเพณีประจำถิ่นเป็นเครื่องมือช่วยผลักดันให้เกิดความสำเร็จและความดีงามภายในชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่

บทสรุป

ในอดีตการเข้ามาบวชเป็นพระและสามเณรในพระพุทธศาสนา มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาเล่าเรียน ทั้งวิชาทางธรรมและวิชาทางโลก เพราะการอ่านออก เขียนได้ และมีความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ประเภทเพื่อประกอบอาชีพ เช่น หัตถกรรมจักสาน ช่างไม้ ช่างฝีมือ หมอยาพื้นบ้าน ฯลฯ ล้วนจำเป็นต้องศึกษาจากตำราใบลานภายในวัด เนื่องจากไม่มีโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้เพื่อค้นหาข้อมูลเช่นดังสมัยปัจจุบัน ดังนั้น พระสงฆ์ในชุมชนชนบทจึงมีหน้าที่และบทบาทหลากหลายอย่าง ขึ้นอยู่กับว่าชาวบ้านต้องการจะให้พระสงฆ์เป็นเช่นใด เช่น เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นสมณะผู้ปฏิบัติเคร่งครัดตามพระธรรมวินัย เป็นผู้นำทำกิจกรรมและดำเนินโครงการต่าง ๆ เป็นผู้นำประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นผู้อนุรักษ์และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับจารีตประเพณีแบบดั้งเดิม ฯลฯ บุญประเพณีตามจารีตของชาวบ้านจึงจำเป็นต้องมีพระสงฆ์เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมอ “บุญคูณลาน” และ “บุญบั้งไฟ” เป็นประเพณีตามฮีตสิบสองซึ่งมีความสำคัญกับเกษตรกร บุญคูณลานเป็นประเพณีบุญเดือนยี่ มีส่วนช่วยส่งเสริมการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ การสละเมล็ดพันธุ์เพื่อนำมาเป็นกองทุนธนาคารเมล็ดพันธุ์ บุญบั้งไฟช่วยส่งเสริมการเพาะปลูกและขยายพันธุ์เมล็ดพืชให้เจริญเติบโตและแข็งแรงสมบูรณ์ โดยการจุดบั้งไฟขึ้นไปบนท้องฟ้าบูชาพญาแถนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ทำให้เกษตรกรมีน้ำไว้สำหรับเพาะปลูก ทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งทั้งสองงานบุญนี้

ต้องอาศัยวัดเป็นศูนย์กลางการทำกิจกรรม พร้อมทั้งมอบบทบาทให้กับพระสงฆ์เป็นผู้นำพาทำ เพื่อสร้างความสามัคคีและยังคงรักษาจารีตประเพณีของบรรพบุรุษสืบต่อไปสู่รุ่นลูกรุ่นหลานในอนาคตข้างหน้า

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2557). *ลอยกระทง.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ชำพล แนวจำปา. (2565). *ผญาอีสาน "ฮีตสิบสอง".* สืบค้น 29 สิงหาคม 2567. จาก https://www.isangate.com/new/16-word/paya-soi/792-paya-heet-12.html.

เชาวน์มนัส ประภักดี. (2558). ผีในโลกทัศน์ของคนไทดำและมอญในชุมชนท้องถิ่นภาคกลาง: บทสังเคราะห์โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นพื้นที่ภาคกลาง. ใน *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 "สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร"* (น. 145-164). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ทรงคุณ จันทจร สิบปีย์ ชยานุสาสนี จันทร์ดอน และ ชมนาถ แปลงมาลย์. (2561). บุญกุ้มข้าวใหญ่: ความสัมพันธ์ของความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมต่อความมั่นคงทางสังคม และเศรษฐกิจชุมชนอีสาน. *วารสารช่อพะยอม, 29*(1), 421-430.

ทัศนฐรสชง ศรีกุลกรณ์, วินิตา คงประดิษฐ์, วรรณวิภา สุเนตต์ตา, เพ็ญสิริ ชาตินิยม และ สุภาวี ศิรินคราภรณ์. (2560). ผีพราหมณ์ พุทธ: วัฒนธรรมประดับได้. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, 37*(3), 129-142.

ธัญณ์ณภัทร์ เจริญพานิช. (2559). ผีและอำนาจ ผ่านความเชื่อเรื่องผีของชาวไทยทรงดำ ตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารราชพฤกษ์, 14*(2), 67-74.

นิมิตชัย ชูปู, เก็ตถวา บุญปราการ และ ปัญญา เทพสิงห. (2559). การประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรมของวัดเขียนบางแก้ว อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง. ใน *รายงานสืบเนื่องการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 7* (น. 69-89). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ประพจน์ แย้มทิม. (2565). ปรัชญาในทัศนะของคนไทย. *วารสารนิสิตวัง, 24*(2), 120-124.

ประหลาด จับสูงเนิน. (2566). *ประเพณีสู่ขวัญข้าว ตำบลนากลาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา.* สืบค้น 29 สิงหาคม 2567. จาก https://tambonnaklang.go.th/fileupload/1314pa-susu.pdf.

พระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ. (2557). *ประวัติพระพุทธศาสนาในอินเดีย.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เอกพิมพ์ไท.

พระมหาบุญประสิทธิ์ นาถปุญโญ. (2565). การศึกษาวิเคราะห์ประเพณีบุญบั้งไฟในจังหวัดยโสธร. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์, 27*(1), 208-218.

พระเมธีรัตนดิลก. (2567). *ประวัติการสังคายนาพระไตรปิฎกบาลี.* สืบค้น 23 สิงหาคม 2567. จาก http://oldweb.mcu.ac.th/mcutrai/menu2/Article/article_23.html.

พระศรีสัจญาณมุนี. (2560). พระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครองของไทย. ใน *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 และนานาชาติ ครั้งที่ 2 "Buddhist Innovation for Developing Thailand"* (น. 2423-2436). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.

พระสมุห์บัว ทีปธมฺโม, พระครูวัชรสุวรรณาทร และ พระครูวิรุฬห์วัชรธรรม. (2564). บทบาทพระสงฆ์กับการเสริมสร้างภูมิปัญญาชาวบ้าน. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 6*(3), 228-237.

พระสมุห์วีระ สุนฺทโร. (2566). พระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชนตามหลักพระพุทธศาสนา. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 6*(4), 241-253.

ภัทรินี คำฝาด, ปรียาภรณ์ เหลืองวรวัฒนา และ พนิดา มะกรูดอินทร์. (2564). หลักพุทธธรรมกับแนวคิดพลัง "บวร" (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์คลองเจดีย์บูชา. ใน *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 13 "มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม"* (น. 2654-2659). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ. (2565). *ประเพณีเดือน 8-9 : พิธีบูชาแม่โพสพ.* สืบค้น 20 สิงหาคม 2567. จาก https://ich-thailand.org/article/detail/62ccfbd4ea3e214999972cd8.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พรไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มูลนิธิสวนแก้ว. (2567). *คู่มืออุบาสก อุบาสิกา บทสวดมนต์ ทำวัตรเช้า-เย็น แปลไทย.* นนทบุรี: โพธิ์ทองการพิมพ์.

รัชชัย ขยันทำ. (2561). วัฒนธรรมความเชื่อที่มีต่อประเพณีบั้งไฟของคนอีสาน. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์, 23*(2), 89-99.

เรณู เหมือนจันทร์เชย. (2558). หน้าที่ทางสังคมของความเชื่อผีบรรพบุรุษไทยโซ่ง. บ้านเกาะแรต จังหวัดนครปฐม. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม, 34*(1), 85-103.

วไลพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม. (2523). *บทบาทพระสงฆ์ไทยที่เป็นหมอพระในด้านการบำบัดรักษาโรคแก่ชุมชน* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

วิฑูรย์ คุ้มหอม. (2558). แม่โพสพ: ตำนาน ความเชื่อ และพิธีกรรม. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,* 3(2), 140-151.

ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร. (2566). *ฮีตสิบสอง : ประเพณีอีสาน 12 เดือน.* สืบค้น 17 สิงหาคม 2567. จาก https://isancenter.msu.ac.th/?p=1229.

สามารถ มังสัง. (2560). *วัดกับบ้าน: เหตุปัจจัยอาศัยกันและกัน.* สืบค้น 15 สิงหาคม 2567. จาก https://mgronline.com/daily/detail/9600000072646.

สุกัญญา สุจฉายา. (2558). พิธีขอฝนของชนชาติไท. *วารสารมนุษยศาสตร์, 22*(2), 27-63.

สุรชาติ บุษย์ชญานนท์. (2559). คติความเชื่อเรื่องผีในยุควิทยาการสมัยใหม่ (IT). *วารสารนัมฏองแหรกพุทธศาสตรปริทรรศน์, 3*(1), 42-55.

คำแนะนำผู้นิพนธ์บทความ

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์นี้ เป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 1 หลังจากได้รับการพิจารณาจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ให้อยู่ในกลุ่ม 2 กองบรรณาธิการได้ขออนุญาตปรับวารสารจากปีละ 2 ฉบับ เป็น 4 ฉบับต่อปี โดยเริ่มจากฉบับ กรกฎาคม-กันยายน 2565 เป็นต้นไป

1. การจัดเตรียมต้นฉบับบทความ

ต้นฉบับบทความจะต้องเป็นบทความที่พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft word ตัวอักษร TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษขนาด A4 โดยให้ห่างจากขอบบน 1 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว เซนติเมตร ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา 1 นิ้ว และระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1.08 โดยส่วนประกอบหลักต้องประกอบด้วย

1) ชื่อเรื่องภาษาไทย (ตัวหนา ขนาด 18) และ ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ (ตัวหนา ขนาด 16) จัดชิดซ้าย
2) ชื่อผู้นิพนธ์บทความภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรขนาด 14) เว้นระยะห่าง 1.08 บรรทัดจากชื่อเรื่องลงมา จัดชิดซ้าย
3) บทคัดย่อภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรขนาด 16) จัดให้อยู่ในกรอบที่เทมเพลตวารสารจัดไว้เท่านั้น โดยไม่เกิน 350 คำ
4) คำสำคัญภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ ให้มี 3-5 คำ และจัดอยู่ในส่วนที่วารสารกำหนดไว้ในเทมเพลตของวารสาร
5) เนื้อหา การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
6) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็น สากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)
7) เอกสารอ้างอิง ใช้รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA 6th edition)

ในการจัดเตรียมต้นฉบับบทความ ให้ผู้นิพนธ์จัดเตรียมต้นฉบับบทความซึ่งจะต้องมีส่วนประกอบตามประเภทต่าง ๆ ของบทความเรียงลำดับดังนี้

1.1 บทความวิจัย

บทความวิจัยคือบทความที่ได้จากการทำวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายเนื้อหาที่ทางวารสารเปิดรับ ซึ่งบทความวิจัยจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบเรียงลำดับดังนี้

1) **ชื่อเรื่อง** ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ

2) **ชื่อผู้แต่งและสังกัด** ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
3) **บทคัดย่อ** ความยาวไม่เกิน 350 คำ
4) **คำสำคัญ** 3-5 คำ
5) **บทนำ** เป็นส่วนของที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย ในส่วนนี้จะต้องเขียนแสดงการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเข้ามาในส่วนเดียวกันนี้เลย รวมถึงคำถามของการวิจัยด้วย
6) **วัตถุประสงค์ของการวิจัย** เป็นส่วนเขียนแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย อาจจะเขียนโดยรวมหรือเขียนแยกเป็นข้อ ๆ ก็ได้
7) **วิธีดำเนินการวิจัย** ประกอบด้วยรูปแบบของการวิจัย การดำเนินการวิจัย เครื่องมือในการวิจัย กลุ่มประชากรและตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุป และในส่วนนี้อาจจะเขียนกรอบแนวคิดของการวิจัยด้วย (ถ้ามี)
8) **ผลการวิจัย** แสดงผลการวิจัยตามที่ผู้วิจัยค้นพบ
9) **อภิปรายผล** เขียนอภิปรายผลการวิจัยให้ละเอียด นำเสนอถกเถียง โต้แย้งอย่างลุ่มลึกและครอบคลุม
10) **องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
11) **สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ** สรุปผลการวิจัยอย่างครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และเขียนข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย
12) **เอกสารอ้างอิง** เขียนอ้างอิงท้ายเรื่องตามที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง เรียงตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง โดยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยจนครบแล้วค่อยตามด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ

1.2 บทความวิชาการและบทความปริทรรศน์

บทความวิชาการคือบทความที่เขียนขึ้นซึ่งได้มาจากประสบการณ์วิจัยอันเป็นเวลายาวนานของผู้วิจัย หรือเป็นบทความที่นำเสนอข้อถกเถียง แนวคิด หรือกรอบการศึกษาใหม่ ๆ ในวงการวิชาการ ส่วนบทความปริทรรศน์คือบทความที่เขียนขึ้นแสดงถึงการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นสำคัญของการวิจัยประเด็นใดประเด็นหนึ่งจากอดีตถึงปัจจุบัน รวบรวมแล้วนำเสนอเพื่อนำไปสู่ปัญหาใหม่ในการวิจัย โดยมีส่วนประกอบดังนี้

1) **ชื่อเรื่อง** ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
2) **ชื่อผู้แต่งและสังกัด** ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
3) **บทคัดย่อ** ความยาวไม่เกิน 250 คำ
4) **คำสำคัญ** 3-5 คำ
5) **บทนำ**
6) **เนื้อหา** แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามสำดับ
7) **บทสรุป**

8) **เอกสารอ้างอิง** เขียนอ้างอิงท้ายเรื่องตามที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง เรียงตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง โดยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยจนครบแล้วค่อยตามด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ

1.3 บทวิจารณ์หนังสือ

เป็นการแนะนำหนังสือที่น่าสนใจ ทั้งนี้จะต้องแสดงจุดเด่น จุดด้อย และข้อเสนอแนะต่อหนังสือที่นำมาวิจารณ์ ส่วนประกอบมีดังนี้คือ

1) **ชื่อเรื่อง** ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
2) **ชื่อผู้วิจารณ์และสังกัด** ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
3) **เนื้อหา** แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
4) **บทสรุป**
5) **เอกสารอ้างอิง**

กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

2. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการพร้อมตัวอย่างประกอบ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเตอร์เน็ตทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้อง ของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

2.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ใต้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์เล่มที่ข้อเครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/20/12/50), (พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล/18/100)

2) ผู้แต่งหนึ่งคนให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (เด่นพงษ์ แสนคำ, 2562, น. 20)

3) ผู้แต่งสองคนให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองคนเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (บัวพันธ์ พรหมพักพิง และ สุวิทย์ ธีร

ศาศวัต, 2563, น. 32) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (พระพรหมบัณฑิต ประยูรธมฺมจิตฺโต, 2550, น. 45; ป.อ. ปยุตฺโต, 2560, น. 52)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างชื่อของผู้แต่งคนแรกเว้นวรรคหนึ่งครั้งเพิ่มคำว่า “และคณะ” เครื่องหมายจุลภาค (,) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (สังเวียน สาผาง และคณะ, 2558, น. 36)

5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

6) กรณีอ้างอิงสื่อออนไลน์ อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) และใส่คำว่า “ออนไลน์) เช่น (หลวงพ่อปราโมทย์ ปาโมชฺโช, 2562, ออนไลน์)

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และ หน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น (Rawls, 1999, p. 16)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น (Barry & Larope, 2010, p. 46) และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Rawls, 1999, p. 87; Barry & Larope, 2010, p. 78)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al, ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง (Rawls et al., 2008, p. 95)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

5) กรณีอ้างอิงสื่อออนไลน์ อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) และใส่คำว่า “ออนไลน์) เช่น (Doyle, M. W., 2004, Online)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

1) บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด ใช้ นานมีบุ๊คส์

2) สำนักพิมพ์เทียนวรรณ ใช้ เทียนวรรณ

3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.2 เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา*./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อหนังสือ.*/(ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2516). *ประวัติพระพุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อภิธรรมมูลนิธิมหาธาตุวิทยาลัย.

Coady, D. (2012). *What to believe now: Applying Epistemology to Contemporary Issues*. Oxford: Blackwell.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ),/*ชื่อเรื่อง.*/(เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ดำคง คงเดช. (2560). การสร้างความปรองดองในสังคมไทยด้วยหลักพุทธศาสนา ใน อนันต์ แจ่มชื่น (บรรณาธิการ), *ธรรมโอสถกับการเยียวยาสังคม.* (น. 112-125). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

Greco, J. (1999). Introduction What is Epistemology?. In Greco, J. & Sosa, E. (Eds.). *The Blackwell Guide to Epistemology*. (pp. 1 – 32) Oxford: Blackwell.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./*ชื่อวารสาร./ปีที่*(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมภาร พรมทา. (2539). มนุษย์กับการแสวงหาความรู้: ข้อเสนอจากพุทธปรัชญาว่าด้วยธรรมชาติและบทบาทของความรู้. *วารสารพุทธศาสน์ศึกษา, 3*(2), 5–28.

Hernon, P. (1995). Disinformation and misinformation through the Internet: Findings of an exploratory study. *Government Information Quarterly, 12*(2), 133-139.

(5) หนังสือแปล

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อเรื่องที่แปล*/[ชื่อต้นฉบับ]/(ชื่อผู้แปล, ผู้แปล)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ปาร์กเกอร์, อาร์. บี. (2552). *ศพคนดัง* [High profile] (อิสริยา ชมภูผล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: นกฮูก พับลิชชิ่ง.

บริกแฮม, อี. เอฟ., และฮุสตัน, เจ. เอฟ. (2544). *การจัดการการเงิน* [Fundamentals of financial management] (เริงรัก จำปาเงิน, ผู้แปลและเรียบเรียง). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คเน็ท.

(6) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่อ้าง, น. เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ไพฑูรย์ นามวิจิต. (2540). ช้าง ม้า วัว ควาย. ใน *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน*, (น. 200-215). กรุงเทพฯ: เสริมสร้างความรู้.

Landesman, C. (1967). Consciousness. In *The Encyclopedia of Philosophy*, (Vol. 2, pp.191-195).

(7) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./*ชื่อหนังสือพิมพ์*,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

อเนก พูลทรัพย์. (10 สิงหาคม 2560). ปัญหาการเมืองไทย. *มติชน*, น. 10.

(8) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน./(ปีพิมพ์)./*ชื่อวิทยานิพนธ์./*(ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ,/ชื่อมหาวิทยาลัย)

ตัวอย่าง:

อัญชลี ปิยปัญญาวงศ์. (2547). *มโนทัศน์เรื่องเหตุการณ์อัศจรรย์ของเดวิด ฮูม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

(9) รายงานการวิจัย

รูปแบบ:

ชื่อผู้เขียน./(ปีพิมพ์)./*ชื่อวิจัย/*(รายงานวิจัย)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *สถานภาพการประยุกต์ใช้ ICT เพื่อการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

(10) เอกสารการประชุมทางวิชาการ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/*ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ หรือ Ed. หรือ Eds.),/ชื่อการประชุม/*(เลขหน้า)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

นัฏนนท์ เขียวขำ และธิดาทิพย์ ปานโรจน์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเคลื่อนไหวดัชนีราคาหลักทรัพย์ กลุ่มขนส่งและโลจิสติกส์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ม.อ. ตรัง วิจัย ประจำปี 2561 สาขาวิชาการบัญชี/การเงิน "วิจัยก้าวใหม่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน"* (น. 59-68). ตรัง: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง.

Soutar, G., & Mazzarol, T. W. (1995). Gaining competitive advantage in education services exports: Forward integration and strategic alliances in a maturing market. In G. Tower (Ed.), *Proceeding of the Academy of International Business Southeast Asia Regional Conference, Asia Pacific International Business: Regional integration and global competitiveness* (pp. 85-110). Perth: Murdoch University.

(11) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./(ปี)./ตำแหน่ง./*สัมภาษณ์*./วัน เดือน.

ตัวอย่าง :

พระมหาวสันต์ ญาณเมธี, ดร.. (2558). เจ้าอาวาส วัดศรีศาสดา. *สัมภาษณ์*. 5 มีนาคม.

(12) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./สืบค้น วันที่ เดือน ปี./จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง :

หลวงพ่อปราโมทย์ ปาโมชฺโช. (2562). *มิจฉาทิฏฐิ*. สืบค้น 4 สิงหาคม 2563. จาก https://www.dhamma.com/download/micchaditthi.

Doyle, M. W.. (2004). *Liberal Internationalism:Peace, War and Democracy*. Retrieved 2 September 2013. from http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html.